

CODEX
IURIS CANONICI
PONTIUM ANNOTATIONE AUCTUS

ZAKONIK
KANONSKOGA PRAVA
S IZVORIMA

GLAS KONCILA - ZAGREB

CODEX IURIS CANONICI

FONTIUM ANNOTATIONE AUCTUS

ZAKONIK KANONSKOGA PRAVA

S IZVORIMA

**CODEX
IURIS CANONICI**

AUCTORITATE

IOANNIS PAULI PP. II

PROMULGATUS

FONTIUM ANNOTATIONE AUCTUS

LIBRERIA EDITRICE VATICANA 1989

ZAKONIK KANONSKOGA PRAVA

PROGLAŠEN VLAŠĆU
PAPE IVANA PAVLA II.

S IZVORIMA

GLAS KONCILA - ZAGREB 1996

CODEX IURIS CANONICI

Sancta Sedes omnia sibi vindicat iura. Nemini liceat, sine venia Sanctae Sedis, hunc Codicem denuo imprimere aut in aliam linguam vertere.

Sveta Stolica pridržava sebi sva prava. Nitko ne smije, bez dopuštenja Svete Stolice, ovaj Zakonik pretiskati ili prevesti na drugi jezik.

© Copyright 1989: Uprava dobara Apostolske Stolice i Vatikanska izdavačka knjižara, Vatikan.

Uprava dobara Apostolske Stolice dopustila je, 27. siječnja 1995. br. 249.822/95/pbl, da se objavi ovaj hrvatski prijevod *Zakonika kanonskoga prava* zajedno s cjelovitim latinskim tekstom izvornika.

Hrvatski prijevod odobrio je 12. siječnja 1995. kardinal Franjo Kuharić, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije.

Prevoditelji:

Matija Berljak, Velimir Blažević, Tomislav Bondulić, Hadrijan Borak, Jure Brkan, Bernard Dedić, Josip Delić, Filip Josipović, Đuro Kokša, Stanko Kos, Josip Manjgotić, Viktor Nuić, Anto Orlovac, Ivan Pavić, Đuro Puček, Nikola Škalabrin, Stjepan Večković

Urednički odbor:

Matija Berljak, Velimir Blažević, Stanko Kos, Aldo Starić, Nikola Škalabrin, Stjepan Večković

Pravni savjetnici:

Vladimir Bayer, Emilio Pallua, Ante Romac

Jezični savjetnici:

Stjepan Babić, Dalibor Brozović, Zdravko Gavran, Tomislav Ladan

Lektori:

Mate Meštrović, Domagoj Grečl

Izdaje: Glas Koncila, Zagreb

Odgovara: Josip Ladika, Kaptol 26, Zagreb

© Copyright hrvatskoga prijevoda: Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 1996.

Tisak i uvez: TIZ ZRINSKI d.d., Čakovec

ISBN 953 - 6258 - 25 - 0

KRATICE I SIGLE

AA	CV Decr. <i>Apostolicam actuositatem</i> , 18. 11.1965. (AAS 59 [1966] 837-864)
AAS	<i>Acta Apostolicae Sedis</i> , Službeno glasilo Apostolske Stolice
Adh.	Adhortatio (pobudnica)
AG	CV Decr. <i>Ad gentes</i> , 7.12.1965. (AAS 58 [1966] 947-990)
AIE	SCRIS Decr. <i>Ad instituenda experimenta</i> , 4.6.1970. (AAS 62 [1970] 549-550)
All.	Allocutio (govor)
AP	PAVAO VI, m. p. <i>Ad pascendum</i> , 15.8.1972. (AAS 64 [1972] 534-540)
Ap.	Apostolica (apostolska)
art.	Articulus (članak)
AS	PAVAO VI, m. p. <i>Apostolica sollicitudo</i> , 15.9.1965. (AAS 57 [1965] 775-780)
c./cc.	Canon/canones, <i>Codex Iuris Canonici</i> , 1917. (kanon/kanoni, Zakonik kanonskoga prava, g. 1917)
CA	Sec. Rescr. <i>Cum admotae</i> , 6.11.1964. (AAS 59 [1967] 374-378)
CAI	Pio XII, m. p. <i>Crebrae allatae</i> , 22.2.1949. (AAS 31 [1949] 89-117)
can./cann.	Canon/canones, <i>Codex Iuris Canonici Orientalis</i> (kanon/kanoni, Zakonik istočnog kanonskog prava)
cap.	Caput (poglavlje)
CC	Pio XI, Enc. <i>Casti connubii</i> , 31.12.1930. (AAS 22 [1930] 539-592)
CD	CV Decr. <i>Christus Dominus</i> , 28.10.1965. (AAS 58 [1966] 673-696)
CE	PAVAO VI, m. p. <i>Catholica Ecclesia</i> , 23.10. 1976. (AAS 68 [1976] 694-696)
CEM	<i>De Sacra Communione et de Cultu Mysteriorum Eucharistici extra Missam</i> , 1973. (O svetoj pričesti i o štovanju euharistijskog Otajstva izvan mise, 1973.)
circ.	Circulares (okružnica)
CI	Pontificia Commissio ad Codicis Canonum Authentice Interpretandos (Papinsko povjerenstvo za vjerodostojno tumačenje kanona Zakonika)
CICS	Pontificium Consilium Instrumentis Communicationis Socialis Praepositum (Papinsko vijeće za sredstva društvenog priopćivanja)
CIP	Pontificia Commissio a Iustitia et Pace (Papinsko povjerenstvo za pravdu i mir)
CIV	Pontificia Commissio Decretis Concilii Vaticani II interpretandis (Papinsko povjerenstvo za tumačenje dekreta II. vatikanskog sabora)

CM	PAVAO VI, m. p. <i>Causas matrimoniales</i> , 28.3.1971. (AAS 63 [1971] 441-446)
CMat	PAVAO VI, m. p. <i>Cum matrimonialium</i> , 8.9.1973. (AAS 65 [1973] 577-581)
Const.	Constitutio (konstitucija)
CPEN	Consilium a Publicis Ecclesiae Negotiis (od 1.I.1968) (Vijeće za javne crkvene poslove)
CS	PIO XII, m. p. <i>Cleri sanctitati</i> , 2.6.1957. (AAS 49 [1957] 433-600)
CSan	SCR Instr. <i>Cum Sanctissimus</i> , 19.3.1948. (AAS 40 [1948] 293-297)
CT	IVAN PAVAO II, Litt. <i>Catechesi Tradendae</i> , 16.10.1979. (AAS 71 [1979] 1277-1340)
CV	Concilium Oecumenicum Vaticanum II (Drugi vatikanski sabor)
DCG	SCpC <i>Directorium catechisticum generale</i> , 11.4.1971. (AAS 64 [1972] 97-176)
Decl.	Declaratio (proglašenje)
Decr.	Decretum (odluka)
DH	CV Decl. <i>Dignitatis humanae</i> , 7.12.1965. (AAS 58 [1966] 929-946)
DO	SCUF <i>Directorium Oecumenicum</i> , I: 14.5.1967. (AAS 59 [1967] 574-592); II: 16.4.1970. (AAS 62 [1970] 705-724)
DPME	SCE <i>Directorium de pastoralis ministerio Episcoporum</i> , 22.2.1973.
DS	Denzinger-Schönmetzer, <i>Enchiridion Symbolorum Definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum</i> , ed. 33, 1965.
DSD	PIO XI, Const. Ap. <i>Deus scientiarum Dominus</i> , 24.5.1931. (AAS 23 [1931] 241-262)
DV	CV Const. dogm. <i>Dei Verbum</i> , 18.11.1965. (AAS 58 [1966] 817-835)
EcS	PAVAO VI, Enc. <i>Ecclesiam Suam</i> , 6.8.1964. (AAS 56 [1964] 609-659)
EM	PAVAO VI, m. p. <i>De Episcoporum muneribus</i> , 15.6.1966. (AAS 58 [1966] 467-472)
Emys	SRC Instr. <i>Eucharisticum mysterium</i> , 25.5.1967. (AAS 59 [1967] 539-573)
EN	PAVAO VI, Adh. Ap. <i>Evangelii nuntiandi</i> , 8.12.1975. (AAS 68 [1976] 5-76)
Enc.	Encyclica (enciklika)
Ep	Epistula (poslanica)
EP	SCDF Decr. <i>Ecclesiae Pastorum</i> , 19.3.1975. (AAS 67 [1975] 281-284)
ES	PAVAO VI, m. p. <i>Ecclesiae Sanctae</i> , 6.8.1966. (AAS 58 [1966] 757-787)
ET	PAVAO VI, Adh. Ap. <i>Evangelica testificatio</i> , 29.6.1971. (AAS 63 [1971] 497-526)
facul.	Facultas, facultates (fakultet, ovlást, ovlásti)
FC	IVAN PAVAO II, Adh. Ap. <i>Familiaris Consortio</i> , 22.11.1981. (AAS 74 [1982] 81-191)

GE	CV Decl. <i>Gravissimum Educationis</i> , 28.10.1965. (AAS 58 [1966] 728-739)
gen.	Generalis (opći)
GS	CV Const. past. <i>Gaudium et Spes</i> , 7.12.1966. (AAS 58 [1966] 1025-1115)
Hom.	Homilia (homilija)
HV	PAVAO VI, Enc. <i>Humanae vitae</i> , 25.7.1968. (AAS 60 [1968] 481-503)
IC	SCDS Instr. <i>Immensae caritatis</i> , 29.1.1973. (AAS 65 [1973] 264-271)
ID	SCSCD Instr. <i>Inaestimabile donum</i> , 3.4.1980. (AAS 72 [1980] 331-343)
IOe	SRC Instr. <i>Inter Oecumenici</i> , 26.9.1964. (AAS 56 [1964] 877-900)
IGLH	<i>Institutio Generalis de Liturgia horarum</i> , 11.4.1971, (Opća uredba o bogoslužju časova)
IGMR	<i>Institutio Generalis Missalis Romani</i> , 26.3.1970. (Opća uredba Rimskog misala)
IM	CV Decr. <i>Inter mirifica</i> , 4.12.1963. (AAS 56 [1964] 145-157)
Ind.	Indultum (dopuštenje, indult)
Instr.	Instructio (uputa)
LG	CV Const. dogm. <i>Lumen gentium</i> , 21. 11. 1964. (AAS 57 [1965] 5-75)
Litt.	Litterae (pismo)
LMR	SCRIS <i>Life and Mission of Religious in the Church</i> (Plenaria) 22.8.1980. (Život i poslanje redovnika u Crkvi)
l. s.	Latae sententiae (unaprijed izrečena)
MC	Pio XII, Enc. <i>Mystici Corporis</i> , 29.6.1943. (AAS 35 [1943] 193-248)
MD	Pio XII, Enc. <i>Mediator Dei</i> , 20.11.1947. (AAS 39 [1947] 521-600)
MF	PAVAO VI, Enc. <i>Mysterium fidei</i> , 3.9.1965. (AAS 57 [1965] 753-774)
MG	PAVAO VI, All. <i>Magno gaudio</i> , 23.5.1964. (AAS 56 [1964] 565-571)
MM	PAVAO VI, m. p. <i>Matrimonia mixta</i> , 31.3.1970. (AAS 62 [1970] 257-263)
m. p.	Litt. Ap. <i>Motu proprio</i> datae (Apost. pismo dano <i>Na vlastitu pobudu</i>)
MQ	PAVAO VI, m. p. <i>Ministeria quaedam</i> , 15.8.1972. (AAS 64 [1972] 529-534)
MR	SCRIS et SCE, <i>Normae Mutuae Relationes</i> , 14.5.1978. (AAS 70 [1978] 473-506)
MS	SCDF Instr. <i>Matrimonii sacramentum</i> , 18.3.1966. (AAS 58 [1966] 235-239)
nep.	LG nota explicativa praevia (Prethodna razjašnjavajuća bilješka uz LG)
Notif.	Notificatio (obavijest)
NPEM	CPEN <i>Normae de promovendis ad Episcopale ministerium in Ecclesia Latina</i> , 25.3.1972. (AAS 64 [1972] 386-391) (Odredbe o promicanju u biskupsku službu u Latinskoj Crkvi)
NSRR	Pio XI, <i>Normae Sacrae Romanae Rotae Tribunalis</i> , 29.6.1934. (AAS 26 [1934] 449-491) (Odredbe Suda Svete Rimske Rote)

NSSA	<i>Normae speciales in Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae ad experimentum servandae</i> , 23.3.1968. (Posebne odredbe Vrhovnog suda Apostolske Signature koje teba da se pokusno obdržavaju)
OBP	<i>Ordo Baptismi parvulorum</i> , 10.6.1969. (Red krštenja djece)
OC	<i>Ordo Confirmationis</i> , 22.8.1971. (Red sakramenta potvrde)
OChr	SCpC Litt. circ. <i>Omnes christifideles</i> , 25.1.1973.
OCM	<i>Ordo Celebrandi Matrimonium</i> , 19.3.1969. (Red vjenčanja)
ODE	<i>Ordo Dedicacionis Ecclesiae et Altaris</i> , 29.5.1977. (Red posvete crkve i oltara)
OE	CV Decr. <i>Orientalium Ecclesiarum</i> , 21.11.1964. (AAS 57 [1965] 76-89)
OEx	<i>Ordo Exsequiarum</i> , 15.8.1969. (Red sprovoda)
OICA	<i>Ordo Initiationis Christianae Adultorum</i> , 1.6.1974. (Red pristupa odraslih u kršćanstvo)
OP	<i>Ordo Paenitentiae</i> , 2.12.1973. (Red pokore)
Ord.	Ordinarius (ordinarij, redovit)
OS(1966)	Sec. <i>Ordo Synodi Episcoporum celebrandae promulgatur a Summo Pontifice approbatus</i> , 8.12.1966. (AAS 59 [1967] 91-103)
OS (1969)	CPEN <i>Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus</i> , 24.6.1969. (AAS 61 [1969] 525-539)
OS (1971)	CPEN <i>Ordo Synodi Episcoporum celebrandae recognitus et auctus nonnullis additamentis perficitur</i> , 20.8.1971. (ASS 63 [1971] 702-704)
OT	CV Decr. <i>Optatam totius</i> , 28.10.1965. (AAS 58 [1966] 713-727)
OUI	<i>Ordo Unctionis infirmorum eorumque Pastoralis curae</i> , 7.12.1972. (Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesnike)
PA	SCpC Notae directivae <i>Postquam Apostoli</i> , 25.3.1980. (AAS 72 [1980] 343-364)
Paen. part.	PAVAO VI, Const. Ap. <i>Paenitemini</i> , 17.2.1966. (AAS 58 [1966] 177-185) Particularis (krajevni, osobit, partikularni, posebni)
PC	CV Decr. <i>Perfectae caritatis</i> , 28.10.1965. (AAS 58 [1966] 702-712)
PCCICOR	Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Orientalis Recognoscendo (Papinsko povjerenstvo za preuređenje Zakonika istočnog kanonskog prava)
PCCICR	Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Recognoscendo (Papinsko povjerenstvo za preuređenje Zakonika kanonskog prava)
PF	Pio XII, m. p. <i>Primo feliciter</i> 12.3.1948. (AAS 40 [1948] 283-286)
PL	Migne, <i>Patrologia latina</i>
PM	PAVAO VI, m. p. <i>Pastorale Munus</i> , 30.11.1963. (AAS 56 [1964] 5-12)
PME	Pio XII, Const. Ap. <i>Provida Mater Ecclesia</i> , 2.2.1947. (AAS 39 [1947] 114-124)

PO	CV Decr. <i>Presbyterorum Ordinis</i> , 7.12.1965. (AAS 58 [1966] 991-1024)
p./pp.	Pagella / pagellae (stranica / stranice)
PR	<i>Pontificale Romanum</i> (Rimski Pontifikal)
Prae.	Praenotanda (Uvodne napomene)
Principia	SE Normae, <i>Principia quae Codicis Iuris Canonici recognitionem dirigant (Communicationes I [1969] 77-86)</i> (Načela koja uređuju preuređenje <i>Zakonika kanonskog prava</i>)
PrM	SCDS Instr. <i>Provida Mater</i> , 15.8.1936. (AAS 28 [1936] 313-361)
PS	SCpC Litt. circ. <i>Presbyteri sacra</i> , 11.4.1970. (AAS 62 [1970] 459-465)
RC	SCRIS Instr. <i>Renovationis causam</i> , 6.1.1969. (AAS 61 [1969] 103-120)
Rescr.	Rescriptum (otpis)
Resol.	Resolutio (rješenje)
Resp.	Responsum (odgovor)
REU	PAVAO VI, Const. Ap. <i>Regimini Ecclesiae Universae</i> , 15.8.1967. (AAS 59 [1967] 885-928)
RFS	SCIC <i>Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis</i> , 6.1.1970. (AAS 62 [1970] 321-384)
RH	IVAN PAVAO II, Enc. <i>Redemptor hominis</i> , 4.3.1979. (AAS 71 [1979] 257-324)
RPE	PAVAO VI, Const. ap. <i>Romano Pontifici eligendo</i> , 1.10.1975. (AAS 67 [1975] 609-645)
SA	Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae (Vrhovni sud Apostolske Signature)
SAr	SCSO Instr. <i>Sacrae artis</i> , 30.6.1952. (AAS 44 [1952] 542-546)
SC	CV Const. <i>Sacrosanctum Concilium</i> , 4.12.1963. (AAS 56 [1964] 97-138)
SCC	Sacra Congregatio Concistorialis (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija konzistorijalna)
SCConc	Sacra Congregatio Concilii (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija koncila)
SCCD	Sacra Congregatio pro Cultu Divino (od 8.5.1969. sve do 11.7.1975) (Sveta kongregacija za bogoštovlje)
SCDF	Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei (od 7.12.1965) (Sveta kongregacija za nauk vjere)
SCDS	Sacra Congregatio de Disciplina Sacramentorum (sve do 11.7.1975) (Sveta kongregacija za sakramente)
SCE	Sacra Congregatio pro Episcopis (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za biskupe)
SCEO	Sacra Congregatio pro Ecclesia Orientali (sve do 31.12.1967) / pro Ecclesiis Orientalibus (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za Istočnu Crkvu / za Istočne Crkve)
SCGE	Sacra Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za evangelizaciju naroda ili za širenje vjere)

SCh	IVAN PAVAO II, Const. Ap. <i>Sapientia christiana</i> , 15.4.1979. (AAS 71 [1979] 469-499)
SCIC	Sacra Congregatio pro Institutione Catholica (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za katolički odgoj).
SCNE	Sacra Congregatio pro Negotiis Ecclesiasticis Extraordinariis (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija za izvanredne crkvene poslove).
SCong	SCR Normae <i>Sacra Congregatio</i> , 7.7.1956.
SCpC	Sacra Congregatio pro Clericis (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za klerike).
SCPF	Sacra Congregatio de Propaganda Fide (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija za širenje vjere).
SCR	Sacra Congregatio de Religiosis (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija za redovnike).
SCRIS	Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus (od 1.1.1968) (Sveta kongregacija za redovnike i svjetovne ustanove).
SCSCD	Sacra Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino (od 11.7.1975) (Sveta kongregacija za sakramente i bogoštovlje).
SCSO	Sacra Congregatio Sancti Officii (sve do 7.12.1965) (Sveta kongregacija svetog Oficija)
SCSSU	Sacra Congregatio de Seminariis et de Studiorum Universitatibus (sve do 31.12.1967) (Sveta kongregacija za sjemeništa i sveučilišta)
SCUF	Secretariatus ad Christianorum Unitatem Fovendam (Tajništvo za promicanje jedinstva kršćana)
SDO	PAVAO VI, m. p. <i>Sacrum diaconatus ordinem</i> , 18.6.1967. (AAS 59 [1967] 697-704)
SFS	SCIC Litt. circ. <i>Spiritual formation in seminaries</i> , 6.1.1980.
SE	Synodus Episcoporum (Biskupska sinoda)
Sec	Secretaria Status (Državno tajništvo)
SN	Pio XII, m. p. <i>Sollicitudinem nostram</i> , 6.1.1950. (AAS 42 [1950] 5-120)
SOE	PAVAO VI, m. p. <i>Sollicitudo omnium Ecclesiarum</i> , 24.6.1969. (AAS 61 [1969] 473-484)
SPA	Sacra Paenitentiarum Apostolica (Sveta Apostolska Pokorničarna)
SpC	Pio XII, Const. Ap. <i>Sponsa Christi</i> , 21.11.1950. (AAS 43 [1951] 5-24)
SPNC	Secretariatus pro non credentibus (Tajništvo za nevjernike)
SRC	Sacra Congregatio Rituum (sve do 8.5.1969) (Sveta kongregacija obreda)
SRR	Sacra Romana Rota (Sveta Rimska Rota)
SRRD	<i>Sacrae Romanae Rotae Decisiones seu Sententiae</i> (Rješenja ili presude Svete rimske rote)

Ssap	Pio XII, Const. Ap. <i>Sedes sapientiae</i> , 31.5.1956. (AAS 48 [1956] 334-345)
tit.	Titulus (naslov)
UR	CV Decr. <i>Unitatis redintegratio</i> , 21.11.1964. (AAS 57 [1965] 90-112)
UT	SE <i>Ultimis temporibus</i> , 30.11.1971. (AAS 63 [1971] 898-922)
VS	SCRIS Instr. <i>Venite seorsum</i> , 15.8.1969. (AAS 61 [1969] 674-690)

POP RATNA RIJEČ

Zakonik kanonskoga prava pape Pavla VI. i pape Ivana Pavla II. može se smatrati u određenom smislu posljednjim dokumentom II. vatikanskog sabora, jer sadrži teološko-pravnu sintezu saborskog naučavanja. Premda i sam vrhovni zakonodavac papa Ivan Pavao II. u Apostolskoj konstituciji *Zakone svete stege*, kojom je proglasio *Zakonik*, priznaje da se slika Crkve, kakvu je ocrtao Sabor, nije mogla savršeno prenijeti na kanonistički jezik, ipak je istaknuo da "*Zakonik* uvijek treba da se vraća toj slici kao prvotnom uzoru".

Odlike su sadašnjega *Zakonika kanonskoga prava*, osim vjernosti Saboru i njegovim odlukama, prilagođenost novim prilikama u kojima živi Crkva, vjernost crkvenoj zakonodavnoj predaji i pravna narav zakonskih izričaja. *Zakonik* je pastoralno usmjeren, kako je to istaknuto u posljednjoj njegovoj odredbi: "Neka se ima pred očima spasenje duša, koje u Crkvi mora uvijek biti vrhovni zakon" (kan. 1752).

Misao vodilja u radu i u pripravi, više puta istaknuta od pape Pavla VI, bila je da *Zakonik* bude u službi teološkog razumijevanja života i poslanja Crkve, a vlast da bude "služenje" kojim se Božji narod vodi k spasenju. Kako je ljubav srž spasenja, crkveni zakon mora izbjegavati "legalizam". *Zakonik* treba tražiti mjerila istine i pravde s osjećajem ljubavi koja se kloni krutosti, a štiti i promiče prava sviju. U mnogim slučajevima *Zakonik* ustanovljuje opće odredbe, a pojediniosti prepušta krajevnim zakonima ili daje izričito dopuštenje za krajevne izuzetke od općeg zakona; odražava zbornu brigu za Crkvu i ističe da je zakon u službi spasenja. Svrha mu je da bude sredstvo promicanja zajedništva Crkve na njezinim različitim razinama i u njezinim brojnim članovima. Kako je Crkva po svojoj naravi misionarska, tako i njezin *Zakonik* ima tu dimenziju i ističe ekumensku želju da se zblizimo s braćom koja vjeruju u Krista.

Zakonik je upućen svim članovima Božjega naroda te se odobrava njegovo prevođenje na narodne jezike da bi svi vjernici, klerici i laici, mogli lakše naći svoje pravo mjesto u crkvenom uređenju, određenije vršiti svoja prava i dužnosti, potpunije ostvarivati pravne mogućnosti i, u skladu sa zakonskim propisima, plodonosnije surađivati i sudjelovati u izgradnji Otajstvenoga Tijela Kristova.

Dugotrajna je bila priprava sadašnjeg *Zakonika* i nestrpljivo se očekivalo njegovo proglašenje. Zbog naših dugih, dalekih i složenih hrvatskih kanonskih predaja i književno-jezičnog nasljeđa i stanja, bilo je potrebno mnogo vremena da se pripravi hrvatski prijevod *Zakonika*.

Izričem iskrenu hvalu svim požrtvovnim radnicima i suradnicima na hrvatskom prijevodu, iz kleričkih i laičkih redova.

Neka ovo dvojezično izdanje *Zakonika kanonskoga prava* posluži doista boljem poznavanju i dubljem razumijevanju pravnog reda u Crkvi i tako pridonese rastu Crkve u Hrvata.

U Zagrebu, na Spasovo, 12. svibnja 1988.

Predsjednik Biskupske konferencije
+ Franjo kardinal Kuharić

POP RATNA RIJEČ IZ DANJU S IZVORIMA

Vjerujemo u jednu svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. Ta jedna Crkva ima više obreda i različite stege. Različitošć toga zajedništva povezuje u jedinstvo Petrov nasljednik, rimski biskup! Najljepši dokaz katoličkog, sveopćeg karaktera Katoličke Crkve upravo je Petrova služba koja živi neprekinuto u tijeku cijele povijesti u Petrovim nasljednicima. Tako se jedinstvo ostvaruje u raznolikosti koja - kako uči II. vaticanski sabor - teži za jedinstvom te "s većom očevidnošću dokazuje katolicitet nerazdjeljive Crkve" (LG 23).

Plod takove raznolikosti su, među ostalim, i *Zakonik kanona istočnih Crkava* iz 1990. godine, čiji kanoni vrijede za sve istočne Crkve koje su u jedinstvu s papom, te *Zakonik kanonskoga prava* iz 1983. godine koji obvezuje samo latinsku Crkvu. Oba Zakonika proglasio je sadašnji papa Ivan Pavao II. Uz to objavljena je 1988. godine apostolska konstitucija o Rimskoj kuriji *Dobri Pastir*, koja se objema Zakonicima dodaje kao glavno sredstvo rimskog prvosvećenika "za utvrđivanje zajedništva cijele Crkve" (DP 2).

Spomenuti Zakonici imaju posebno značenje, i to ne samo za Katoličku Crkvu u Hrvata, kad se sada zajedno pojavljuju u hrvatskom prijevodu.

Hrvatski prijevod *Zakonika kanonskoga prava* već je bio objavljen 1988. godine, a sada ga popravljenog ponovno objavljujemo s naznačenim *Izvorima*, pa će se lakše moći vidjeti motivacija i značenje samih kanona. U *Dodatku* se nalazi spomenuta konstitucija *Dobri Pastir* koje je poznavanje veoma važno kako glede uređenja crkvene hijerarhije tako i u pogledu ispravnog uređenja odnosa između partikularnih Crkava i opće Crkve.

Uvjereni smo da će ovo dvojezično izdanje, obogaćeno uvrštenim pomagalima, olakšati i učiniti privlačnijim poznavanja crkvenog zakonodavstva. Kad se crkveni propisi utisnu u život zajednice Božjega naroda, bit će to za dobro duša i za širenje Božjega kraljevstva, sve na veću slavu Božju. Kanonima se prelijeva u konkretni život i u odnose u Crkvi Kristova molitva "da svi budu jedno" (Iv 17, 21). Stoga kanoni crkvenog Zakonika moraju biti svjetlo i norma savjesti svim članovima Crkve.

Za ovo djelo izričemo zahvalnost, ne samo našu nego i svih onih koji će moći koristiti plodove tako velikog i strpljivog rada, svim pravnim stručnjacima, znanstvenicima i suradnicima.

Neka sve trajno prati Božji blagoslov!

U Zagrebu, na spomendan Blažene Djevice Marije od Krunice, 7. listopada 1996.

+ Franjo kard. Kuharić

Nadbiskup zagrebački i predsjednik
Hrvatske biskupske konferencije

UVODNA RIJEČ

Kad se vrednuje važnost i značenje *Zakonika kanonskoga prava*, koji je proglašen 25. siječnja godine 1983, a stupio na snagu prve nedjelje došašća, 27. studenoga iste godine, tad je potrebno imati na umu opći pregled povijesnog i znanstvenog razvoja kanonskoga prava, od početaka do danas. Nešto je slično i s prijevodima na mnoge jezike, a pogotovu na hrvatski. Ako knjige-izvori imaju svoju sudbinu, jednako svoju sudbinu imaju i knjige-prijevod. Povijesni put prevođenja crkveno-pravnog nazivlja i kanonskih tekstova, kod nas je, po logici i predaji naših uvjetovanosti, dug, neravan, isprekidan, složen i raznosmjern. Linija našeg prevođenja tijekom povijesti slijedila je, naravno, latinske izvornike kao odraz i odjek, ali se ne bi moglo ustvrditi da je u prevođenju i pohrvaćivanju uočljiv neki razvojni put sve do narodnog preporoda sredinom XIX. stoljeća.

Daleko u srednji vijek vode spomenici i tragovi kanonskoga pretakanja u hrvatski jezik, mnogo prije nego kod drugih naroda. Nije još rasvijetljeno pitanje da li je možda k nama prešlo nešto i od ćirilometodskih pravnih spomenika, koji bi, naravno, potjecali iz bizantske baštine. U hrvatskim pak glagoljskim rukopisima XV. i XVI. stoljeća ima doista tekstova iz kanonskoga prava (*Petrisov zbornik* iz 1468), ali, kako oni nisu dovoljno proučeni, nije moguće ustanoviti ima li u njima i ostataka bizantskih, ili ćirilometodskih, kanonskih odredaba ili potječu izravno iz rimskoga kanonskoga prava.

Hrvatski jezik razvijao se u trima našim dijalektima i na trima izvorištima u okviru triju kulturnih krugova: jadranskog, srednjokontinentalnog i panonskog. U crkvenoj i općekulturnoj ocjeni daje se najveća važnost i značenje našoj staroj bogoslužnoj baštini, a najmanje pravnoj. To se može shvatiti samo po sebi, a možda ima uzrok i u hijerarhijsko-organizacijskoj strukturi naše Crkve, koja nije omogućivala više zajedništva i središnje povezanosti ni u kojem pogledu.

Na glagoljskom području uvriježilo se uvjerenje i uvela praksa da narodni jezik i pismo mogu na svim područjima zamijeniti latinski jezik i pismo. Upotreba narodnog jezika zavladała je onda, logično, i u statutarnim kodifikacijama. Mada je *Korčulanski statut* (1265.) - hrvatski najstariji statut i jedan od najstarijih slavenskih pravnih spomenika uopće - napisan latinskim jezikom, ipak je i on protkan hrvatskim polatinjenim riječima te u njemu dolazi do izražaja specifična slavensko-romanska pravna simbioza. Ubrzo nakon njega pojavljuje se najstariji pravni tekst napisan hrvatskim jezikom, *Vinodolski zakon* iz godine 1288. Poslije njih dolaze i drugi statuti na obama jezicima, a na hrvatskom su: *Vrbnički*, *Poljički*, *Kastavski* i *Vepri-nački*. Nadalje, ima na hrvatskom jeziku prevedenih regula pojedinih redova: *Regula sv. Benedikta* bila je prevedena već u XII. stoljeću. Franjevci trećoreci imali su i svoju *Regulu* i *Konstitucije* na hrvatskom već u XV. stoljeću. Ovamo pripada i najstariji hrvatski latinički pravni spomenik *Red i zakon* iz godine 1345, koji propisuje primanje u samostan sestara dominikanki. Redovnice su imale na narodnom jeziku konstitucije i sve ostalo, jer nisu učile niti znale latinski.

Na sjeveru je gorički arhiđakon Ivan sabrao u *Album Capitulare* (1334.) zakone i propise zagrebačkog kaptola. Ivan Pergošić († 1592) preveo je na kajkavsko narječje Verböczyjev *Tripartitum Opus* pod naslovom *Decretum koteroga ie Verbewczi Istvan diachki popiszal* (Nedelišće, 1574), djelo zaslužno za stvaranje pravnog nazivlja. Na pavlinskom visokom učilištu u Lepoglavi, od sredine XVII. stoljeća, učilo se samo kanonsko pravo. General pavlinskog reda Gašpar Malečić (1646-1702), vrstan pravnik, objavio je djelo iz kanonskoga prava, ali na latinskom, *Samaritanus sive severus et benignus iudex ex jure canonico delineatus* (Beč, 1693). Kanonsko pravo uvedeno je godine 1724. na isusovačkoj Akademiji u Zagrebu. Akademiji je godine 1776. dodan Pravni fakultet, gdje se predavalo i kanonsko pravo, koje je poslije bilo preneseno na Bogoslovni fakultet. Profesori su predavali i pisali latinski, izuzev Imbriha Domina (1776-1848), koji svoja systemska djela, vrijedna i zanimljiva u pitanju pravnog nazivlja, izdaje na kajkavskom.

U XVII. i XVIII. stoljeću, na našem jugu, imamo primjera ili predložaka za oblikovanje i ustaljivanje hrvatskog crkveno-pravnog nazivlja u djelima naših starijih pravnika: za svećenike glagoljaše biskup Nikola Bjanković preveo je i objavio odredbe splitske sinode (1688) pod naslovom *Naredbe od zbora daržave splitske dane na svitlo od Stipana Cosmi arkibiskupa* (Venecija, 1699), djelo veoma važno za život i rad južnodalmatinskih biskupija; zatim djelo splitskog nadbiskupa Antuna Kadčića, koji je za svoje svećenike glagoljaše izdao *Bogoslovlje diloredno* (Bologna, 1729) ili prvi priručnik kanonskoga prava na hrvatskom jeziku Anđela dalla Coste *Zakon czarkovni* (Mleci, 1778). Sva su ta djela imala samo lokalno značenje.

Za Bosnu je biskup Augustin Miletić izdao važne i zanimljive *Naredbe i uprave biskupa namistnika apostolski(h) prošasti(h) i sadašnjega* (Split, 1818. i Rim, 1828), veoma poznate pod nazivom »Biskupovača«.

Za vrijeme apsolutizma ukinuta je zagrebačka Akademija (1850.), a njezin Pravni fakultet nastavlja rad pod nazivom Pravoslavna akademija sve do 1874. kada kao Pravni fakultet konačno ulazi u sklop sveučilišta.

Godine 1849. započela je u Beču rad Komisija za slavensko pravno-političko nazivlje (njezin je član bio, među ostalima, i Ivan Mažuranić), koja je godine 1853. izdala slavensko pravno-političko nazivlje Austrije (*Juridisch-politische Terminologie für die slawischen Sprachen Österreichs*).

Hrvatski narodni preporod postavlja temelje i daje okvir za jedinstveno i opće nazivlje i na crkveno-pravnom području. Latinski jezik ostaje duže u upotrebi u Crkvi nego na svjetovnom području. Jedan od tvoraca modernog hrvatskog nazivlja Bogoslav Šulek smatran je neobično modernim i uspješnim pohrvatiteljem stranog nazivlja premda se uvelike služio riječima drugih slavenskih jezika.

Prema Hrvatsko-ugarskoj nagodbi (1868) pripalo je u potpuni autonomni djelokrug Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije zakonodavstvo i uprava u svim poslovima unutarnjim, bogoštovlja, nastave i pravosuđa, s hrvatskim kao službenim jezikom. To

nagodbeno stanje na svjetovno-pravnom području traje do godine 1918, a otada do danas razvija se svjetovno-pravno stanje i nazivlje u različitim državno-socijalnim sustavima kod nas. Koliko se to odrazilo na crkveno-pravno područje, nije do sada proučeno. Svakako su s osnutkom Akademije i Sveučilišta, odnosno Bogoslovnog fakulteta, nastali preduvjeti da bi se stvaralo bolje i jedinstvenije hrvatsko crkveno nazivlje. Ferdinand Belaj, profesor kanonskoga prava na zagrebačkom Bogoslovnom fakultetu, objavio je u dva izdanja priručnik kanonskoga prava *Katoličko crkveno pravo* (Zagreb, 1893. i 1901.), u kojem pokušava, u okviru tadašnjega crkveno-znanstvenog jezičnog stanja, pridonijeti stvaranju hrvatskog kanonskoga nazivlja.

Dugu je povijest imala kanonska zbirka *Corpus Iuris Canonici* i težak je bio rad na objema Zakonicima kanonskoga prava koji su nastali u ovom stoljeću. Pio-Benediktov Zakonik proglašen je 27. svibnja 1917. Nije se smjelo bez dopuštenja Svete Stolice pretiskati ga ili prevesti na drugi jezik. Po sebi su jasni razlozi zašto je pridržano pravo pretiska i prijevoda. Ali, razlozi zbog kojih je Sveta Stolica tako teško davala ili nikako nije davala dopuštenje za objavljivanje prijevoda na drugim jezicima nisu tako očiti. Po svoj prilici to je bilo zbog toga što se sumnjalo da li se uopće može načiniti posve pouzdan i točan doslovni prijevod izvornog latinskog teksta, dok bi svaki slobodniji, više ili manje opisni, prijevod poprimio u neku ruku značaj tumačenja koje bi s odobrenjem prijevoda dobilo svojevrsnu potvrdu Svete Stolice. Vladali su tu obziri i bojazni slični onima u prevođenju Biblije i bogoslužnih tekstova. Bilo je straha da tekst pristupačan i onima koji nisu bili naobraženi da bi čitali i razumjeli Zakonik ne unese zabune i smutnje.

Nekadašnji rektor Hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu, profesor morala na zagrebačkom Bogoslovnom fakultetu, Josip Pazman (1863-1925) po struci nije bio kanonist, ali je bio dobro upućen u kanonsko pravo te je i pisao o njemu, pa je odmah, pošto je Zakonik godine 1918. stupio na snagu, počeo u *Bogoslovskoj smotri* objavljivati prikaz novoga kanonskog prava. Kako je Pazman potom dospio u zatvor (25.III.1919) i proveo u njemu gotovo godinu dana, dao se tamo na prevođenje Zakonika. Iako nije imao nikakve stručne kanonističke literature ni drugih pomagala, preveo je svih pet knjiga Zakonika, ali nije preveo ostale sastavne dijelove. Kad je izašao iz zatvora, pripremio je prijevod za tisak i predao ga tadašnjem nunciju, poslije kardinalu, Ermenegildu Pellegrinetti, da od Svete Stolice pribavi dopuštenje za tisak. Recenzent ili stručni ocjenitelj iznio je na trinaest strojopisnih stranica na latinskom jeziku pogreške, nedostatke, prigovore i prijedloge, a u općem sudu napisao je na talijanskom jeziku: "Ne može se reći da je stil pravilan. Bolje bi bilo da se neki nazivi sačuvaju u internacionalnim oblicima, kao kardinal, primas, klerik, inkardinacija, ekskomunikacija, latae sententiae itd." Konačni sud o prijevodu u biti je strog, a u izričaju diplomatski oprezan i obziran: "Ne čini se da prijevod treba odbaciti, samo ako se barem poprave pogreške i ispune praznine kako su navedene u priloženim listovima".

Poslije proglašenja Pio-Benediktova Zakonika bilo je na našem području manjih ili većih priručnika i više manjih djela iz kanonskoga prava, čiji su pisci, od kojih su

vrijedni spomena: Ante Crnica, Ivan Rogić, Roko Rogošić, Milan Novak, Juraj Carić, Alojzije Curinaldi, Vitomir Jeličić, Matija Belić, Karlo Karin, Ivan A. Ruspini, Mihajlo Lanović, Juraj Cenkić, Urban Krizomali, Franjo Cvetan i drugi, dali svoj doprinos nastanku i razvitku kanonsko-pravnog nazivlja. Razvitku crkveno-pravne nauke pridonijele su i biskupijske sinode održane u našim krajevima poslije proglašenja Zakonika: banjolučka, krčka, subotička, a osobito zagrebačka (1925), jer su njezini statuti i napuci objavljeni na hrvatskom jeziku. Za crkveno-pravno nazivlje od značenja su i pravni rječnici, kao onaj Vladimira Mažuranića i, u novije doba, Ante Romca.

Franjo Herman (1882-1949), profesor kanonskoga prava na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, preveo je sav Pio-Benediktov Zakonik sa svim sastavnim dijelovima i napisao bilješke. U rukopisu sačuvana su tri sveska prijevoda *Kodeks kanonskog prava*, Zagreb, 1944/45. Herman, ne čekajući druga vremena, naumio je dati tiskati svoj prijevod i poduzeo je sve da se objelodani barem I. svezak prijevoda, koji obuhvaća uvodne dijelove i prve dvije knjige Zakonika, a priređen je prema izmjenama i dopunama što ih donosi službeno vatikansko izdanje Zakonika iz godine 1947. "U vrijeme kad sam već bio pri koncu prevađanja treće knjige Kodeksove - piše sam Herman - slučajno sam saznao da je pok. Pazman bio dovršio prijevod čitavoga Kodeksa i da se rukopis nalazi u Zagrebu (*Katolički list*, br. 10, Zagreb, 1944, str. 111). Pazmanov rukopis prijevoda koji je Herman imao na uvidu nije bio potpun, nedostajali su neki dijelovi IV. knjige Zakonika, dok rimski rukopis ima te dijelove. Bilješke je Herman preuzeo uglavnom iz svojih predavanja, a napisane su između odnosnih kanona. U prevođenju upotrebljavao je stručno-tehničku literaturu kako je sam izložio u prikazu Pazmanova prijevoda (usp. *Hrvatski prijevod Kodeksa kanonskog prava*, u *Katoličkom listu*, br. 10, Zagreb, 1944, str. 109-112). Herman izričito piše: "S jezične strane konzultirao sam češće dobre poznavaoce hrvatskog jezika, a cijeli tekst kanona ovoga sveska pregledao je naš uvaženi kroatista prof. dr. Tomo Matić i stavljao svoje primjedbe, koje sam većinom usvojio."

Herman je svoj prijevod 25. studenoga godine 1947. poslao preko nadbiskupa Ujčića Apostolskoj nuncijaturi u Beogradu s molbom da ga ona uputi u Rim Papinskoj komisiji za vjerodostojno tumačenje Zakonika kanonskoga prava na odobrenje. U prosincu iste godine Ujčić je preporučio Hermanov prijevod papi Piju XII. posvjedočivši da će budući prijevod Zakonika biti veoma koristan mnogima koji lakše shvaćaju crkvene zakone ako su na narodnom jeziku. Spomenuta Papinska komisija, na svojoj plenarnoj sjednici 26. travnja 1948, odlučila je profesoru Hermanu dati zatraženo odobrenje uz tri uvjeta: a) *textui canonum CIC apponatur versio croatica*; b) *praefatio, examinis causa, ad eandem Commissionem, antequam publici iuris fiat, mittatur*; c) *in eadem praefatione expresse dicatur versionem privata auctoritate fieri*. Otpis je poslan 1. lipnja 1948. U međuvremenu Herman se obraća i svojem Đakovačkom biskupskom ordinarijatu da bi dobio redoviti biskupski "imprimatur", jer ako i stigne rimsko odobrenje mjerodavne Komisije, ono će biti "samo načelne prirode".

Đakovački biskupski ordinarijat na temelju povoljna mišljenja ocjenitelja Andrije Živkovića dao je "imprimatur".

Na Veliku Gospu godine 1948. Herman u Zagrebu datira *Uvodne primjedbe* na hrvatskom i njihov prijevod na latinskom (*Introductio*), kako je to tražila Papinska komisija, koje završava: "Po sebi se razumije, ali to i izrijekom ističem, da ovom dozvolom nije od strane Svete Stolice odobren sam prijevod, pa zato i prijevod kao i dodana tumačenja i bilješke imaju isključivo privatni značaj." U pismu Ujčiću od 23. kolovoza 1948, s kojim šalje *Uvodne primjedbe* u izvorniku i u latinskom prijevodu, moli nadbiskupa da on sa svoje strane potvrdi točnost prijevoda i sve pošalje u Rim mjerodavnoj Komisiji, pa završava rezignirano: "Nema doduše zasada izgleda da će knjiga biti štampana, jer u ovaj čas republikanska vlada u NR Hrvatskoj ne raspoláže potrebnim papirom ... Rečeno mi je da će papira biti vjerojatno tek polovicom naredne godine." Tu sredinu naredne godine Herman nije više doživio, jer je 7. veljače 1949. smrtno stradao u prometnoj nesreći.

Nemilost i nesklonost prilika i vremena nisu dosudile uspjeh naporima i djelima Pazmana i Hermana, ali su njihova nastojanja vremenski bila poduzeta u pravo doba i u cijelosti su bila na stručnoj visini.

Pokušaji da se stvori i ujednači kanonsko-pravno nazivlje nisu dali znatnijih rezultata. Ni u načelu ni u primjeni nije lako odrediti što da se pohrvati, a gdje da se ostavi tuđica. Vidjeli smo da se još Pazmanu prigovaralo što je pohrvatio određene nazive. Latinski stručni nazivi u Zakoniku imaju često višestruko značenje pa nije uvijek lako naći adekvatni hrvatski izraz koji bi se potpuno podudarao i poklapao s latinskim.

Uvođenjem narodnog jezika u bogoslužje pohrvaćeno je bogoslužno nazivlje. Istodobno su teološki saborski nauk i pastoralna usmjerenost samog Sabora bili čimbenici koji su mijenjali prihvaćeno nazivlje i koji nisu mogli ostaviti ni kanonsko područje ni izravno ni neizravno nedodirnutim. Nekako u isto vrijeme događa se i u književnom jeziku pokret standardizacije, stabilizacije i normiranja hrvatskoga književnog jezika. Taj proces obuhvaća hrvatski književni jezik u cijelosti na svim područjima i sigurno je značajan na svjetovno-pravnom i na crkveno-pravnom području.

Smatrajući tri elementa odlučnima za dobar prijevod: crkveni nauk, pravo i jezičnu pravilnost, profesor Dalibor Brozović u preporukama za jezičnu obradu prijevođa Zakonika napisao je: "Hrvatska je lingvistika naprosto zainteresirana da upravo to djelo bude jezično dobro. Svi želimo dobar hrvatski književni jezik ... Nije dobar hrvatski baš u tome da se svaka riječ zamijeni hrvatskom prevedenicom ... Jezik kao cjelina treba da bude u skladu s hrvatskom jezičnom tradicijom, u njem ne smije biti elemenata koji su joj tuđi ... A konačno, naravno, i umjereni je purizam poželjan i koristan, mnogo tuđica nije znak dobra i razvijena jezika."

Biskupska konferencija Jugoslavije, na svojem saboru od 12. do 14. travnja 1983, ustanovila je Pravnu komisiju i povjerila joj da pripravi hrvatski prijevod *Zakonika*

kanonskoga prava Ivana Pavla II. Pravna je komisija pozvala na suradnju sve naše poznavatelje kanonskoga prava. Kad je Komisija imala na raspolaganju prijevod svega Zakonika, oblikovane su studijske skupine za pojedine knjige ili izuzetno za pojedine dijelove Zakonika da provjere prijevod i ujednače nazivlje. Pošto je obavljen taj posao, ustanovljen je redakcijski odbor sa zadaćom da odredi konačni tekst prijevoda. Odbor je na prijedlog Pravne komisije imenovao, 10. III. 1986. kardinal Franjo Kuharić, predsjednik BKJ, koji je 11. IV. 1988. i odobrio sam prijevod.

Kao i drugdje tako i u ovom poslu mišljenja i savjeti stručnjaka svjetovnoga prava, jezičnih i drugih stručnjaka bili su od dragocjene pomoći i koristi.

Po nalogu pape Ivana Pavla II. kardinal Agostino Casaroli, državni tajnik, objavio je *Odredbe* o zaštiti latinskog teksta Zakonika i o njegovu prevođenju na druge jezike (28. I. 1983), u kojima ističe da je službeni tekst Zakonika samo latinski tekst ("Publicam vim et efficacitatem Codicis Iuris Canonici habet textus unus Latinus").

Iza teksta samog Zakonika dodani su, na latinskom i hrvatskom, Apostolsko pismo izdano na vlastitu pobudu *Recognito Iuris Canonici Codice*, od 2. I. 1984, *kojim je ustanovljena Papinska komisija za vjerodostojno tumačenje Zakonika*, zatim Apostolska konstitucija *Divinus perfectionis Magister*, od 25. I. 1983. kojom je obnovljeno vođenje postupaka proglašivanja svetaca i dano novo uređenje Svete kongregacije za proglašivanje svetaca te *Odredbe iste Kongregacije*, od 7. II. 1983., koje treba obdržavati u postupcima proglašivanja svetaca.

Priloženo je i *Stvarno kazalo* i *Usporedni popis kanona* da bi se olakšalo služenje sadašnjim Zakonikom i snalaženje u njemu te uspoređivanje s prijašnjim Zakonikom.

Zasluzenu i duboku hvalu izričemo svim prevoditeljima, stručnim savjetnicima i suradnicima. Zahvaljujemo također upravi Glasa Koncila za tisak i opremu.

Neka ovaj prijevod, rađen s mnogo strpljivosti i požrtvovnosti, uistinu pomogne svima koji se njime budu služili da bolje sudjeluju u životu Crkve te i u mnoštvu ustanova i propisa otkrivaju otajstva naroda Božjega prema smjernicama II. vaticanskog sabora.

U Zagrebu, na blagdan Duhova, 22. svibnja 1988.

Predsjednik Pravne komisije
Biskupske konferencije
Dr. Đuro Kokša

UVODNA RIJEČ IZDANJU S IZVORIMA

Obnovu, posuvremenje, usklađivanje cjelokupnoga crkvenog zakonodavstva s potrebama vremena najavio je papa Ivan XXIII, a Pavao VI, s pastirima i stručnjacima iz cijeloga svijeta, započeo je u duhu i po načelima II. vatikanskoga sabora taj posao, da bi sadašnji papa Ivan Pavao II. to veliko djelo priveo kraju i predao ga Crkvi. Tako je nastao "corpus iuris canonici" Katoličke Crkve koji se sastoji od: *Zakonika kanonskoga prava* iz 1983. godine, apostolske konstitucije o Rimskoj kuriji *Pastor bonus* iz 1988. godine i *Zakonika kanona istočnih Crkava* iz 1990. godine.

Nakon što je 1988. godine uspješno objelodanjen latinsko-hrvatski prijevod *Zakonika/1983*, korisnim i potrebnim se smatralo prirediti ovo drugo dvojezično izdanje čiji kanoni vrijede za latinsku Crkvu. Hrvatski prijevod je pregledan i popravljen, a ovo izdanje *Zakonika* prošireno je s naznakom *Izvora* (od CIC / 1917 sve do donošenja novog *Zakonika*) koje je izradilo Papinsko povjerenstvo za vjerodostojno tumačenje CIC-a. Uz to u *Dodatku* se nalazi apostolska konstitucija *Dobri Pastir*. Nadamo se da će ovo novo dvojezično izdanje obogaćeno korisnim pomagalima - *Stvarnim kazalom* i *Usporednim popisom kanona* - olakšati i učiniti pristupačnijim upoznavanje crkvenih zakona i njihovu primjenu.

Želimo izreći najdublju zahvalnost vrsnim pravnicima, jezikoslovcima i prevoditeljima, posebno dr. Matiji Berljaku i mr. Stjepanu Večkoviću koji su vodili cijeli projekt, gospođi Danici Erent za pripremu tiska, te drugim radnicima i suradnicima koji su radili na ovome izdanju. Zahvaljujemo također Glasu Koncilu za tisak i opremu.

Neka Bog po zagovoru Blažene Djevice Marije sve obdari snagom Duha Istine.

U Zagrebu, na spomendan sv. Jeronima, 30. rujna 1996.

+ Dr. Auro Kokša

VENERABILIBUS FRATRIBUS
CARDINALIBUS, ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPI,
PRESBYTERIS, DIACONIS
CETERISQUE POPULI DEI MEMBRIS
IOANNES PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

SACRAE DISCIPLINAE LEGES Catholica Ecclesia, procedente tempore, reformare ac renovare consuevit, ut, fidelitate erga Divinum Conditorum semper servata, eadem cum salvifica missione ipsi concredita apte congruerent. Non alio ducti proposito Nos, expectationem totius catholici orbis tandem expletes, hac die XXV mensis Ianuarii, anno MCMLXXXIII, Codicem Iuris Canonici recognitum foras dari iubemus. Quod dum facimus, ad eandem diem anni MCMLIX cogitatio Nostra convolat, qua Decessor Noster fel. rec. Ioannes XXIII primum publice nuntiavit captum abs se consilium reformandi vigens Corpus legum canonicarum, quod anno MCMXVII, in sollemnitate Pentecostes, fuerat promulgatum.

Quod quidem consilium Codicis renovandi una cum duobus aliis initum est, de quibus ille Pontifex eadem die est locutus, quae spectant ad voluntatem Synodum dioecesis Romanae celebrandi et Concilium Oecumenicum convocandi. Quorum eventuum, etsi prior non multum ad Codicis reformationem attineat, alter tamen, hoc est Concilium, maximi momenti est ad rem nostram quod spectat, cum eiusque substantia arcte coniungitur.

Quod si quaestio ponatur cur Ioannes XXIII necessitatem persenserit vigentis Codicis reformandi, responsio fortasse in eodem Codice, anno MCMXVII promulgato, invenitur. Attamen alia quoque responsio est, eademque praecipua: scilicet reformatio Codicis Iuris Canonici prorsus posci atque expeti videbatur ab ipso Concilio, quod in Ecclesiam maximopere considerationem suam converterat.

ČASNOJ BRAĆI
KARDINALIMA, NADBISKUPIMA, BISKUPIMA,
PREZBITERIMA, ĐAKONIMA
I OSTALIM ČLANOVIMA BOŽJEGA NARODA
IVAN PAVAO BISKUP
SLUGA SLUGU BOŽJIH
NA VJEČNU USPOMENU

ZAKONE SVETE STEGE običavala je Katolička crkva tijekom stoljeća mijenjati i obnavljati da bi se oni, uvijek tako da se sačuva vjernost božanskom Utemeljitelju, prikladno uskladili sa spasenjskim poslanjem koje joj je povjereno. Potaknuti tom nakanom, dok napokon ispunjavamo očekivanja svega katoličkog svijeta, danas, 25. siječnja godine 1983, naređujemo da se objavi obnovljeni Zakonik kanonskoga prava. Dok to činimo, mislimo na isti dan godine 1959. kad je naš prethodnik blage uspomene Ivan XXIII. prvi put javno obznanio svoju odluku da se obnovi dosadašnja Zbirka kanonskih zakona koja je bila proglašena na svetkovinu Duhova godine 1917.

Doduše, ta je odluka o obnovi Zakonika donesena zajedno s drugim dvjema o kojima je taj Prvosvećenik govorio istoga dana, a koje se odnose na nakanu da se održi sinoda rimske biskupije i da se sazove opći sabor. Iako prvi od ta dva događaja nije usko povezan s obnovom Zakonika, ipak je drugi, to jest Sabor, veoma važan za naš predmet i bitno je s njim povezan.

Ako se pak postavi pitanje zašto je Ivan XXIII. osjetio potrebu da se obnovi dosadašnji Zakonik, odgovor će se možda naći u samom Zakoniku proglašenu godine 1917. Ipak, ima i drugi odgovor, i to odlučujući: vidjelo se, dakako, da obnovu Zakonika kanonskoga prava traži i upravo zahtijeva sam Sabor, koji je svoje razmišljanje usmjerio ponajviše na Crkvu.

Ut omnino patet, cum primum de Codice recognoscendo nuntium datum est, Concilium negotium erat quod totum ad futurum tempus pertinebat. Accedit quod eius magisterii acta ac praesertim eius de Ecclesia doctrina anni MCMLXII-MCMLXV perficienda erant; attamen animi perceptionem Ioannis XXIII fuisse verissimam nemo non videt, eiusque consilium iure merito dicendum est in longinquum Ecclesiae bono consuluisse.

Quapropter novus Codex, qui hodie in publicum prodit, praevidiam Concilii operam necessario postulavit; et quamquam una cum Concilio est praenuntiatus, tamen tempore sequitur Concilium, quia labores, ad illum apparandum suscepti, cum in Concilio niti deberent, non nisi post idem absolutum incipere potuerunt.

Mentem autem hodie convertentes ad exordium illius itineris, hoc est ad diem illam XXV Ianuarii anno MCMLXIX, atque ad ipsum Ioannem XXIII, Codicis recognitionis initiatorum, fateri debemus hunc Codicem ab uno eodemque proposito profluxisse, rei christianae scilicet restaurandae; a quo quidem proposito totum Concilii opus suas normas suumque ductum praesertim accepit.

Quod si nunc considerationem intendimus ad naturam laborum, qui Codicis promulgationem praecesserunt, itemque ad modum quo iidem confecti sunt, praesertim inter Pontificatus Pauli VI et Ioannis Pauli I, ac deinceps usque ad praesentem diem, id claro in lumine ponatur omnino oportet, quod huiusmodi labores spiritu insigniter *collegiali* ad exitum sunt perducti; idque non solum respicit externam operis compositionem, verum etiam ipsam conditarum legum substantiam penitus afficit.

Haec vero nota collegialitatis, qua processus originis huius Codicis eminenter distinguitur, cum magisterio et indole Concilii Vaticani II plane congruit. Quare Codex non modo ob ea quae continet, sed etiam iam in suo ortu prae se fert afflatum huius Concilii, in cuius documentis Ecclesia, universale sacramentum salutis (cfr. *Const. Lumen gentium*, n. 9,48),, tamquam Populus Dei ostenditur eiusque hierarchica constitutio in Collegio Episcoporum cum Capite suo nixa perhibetur.

Hac igitur de causa Episcopi et episcopatus invitati sunt ad sociam operam praestandam in novo Codice apparando, ut per tam longum iter, ratione quantum fieri posset collegiali, paulatim formulae iuridicae maturescerent, quae, deinde, in usum universae Ecclesiae inservire deberent. Omnibus vero huius negotii temporibus labores participaverunt etiam *periti*, viri scilicet peculiari scientia praediti in

Kako je posve jasno, kad je prvi put najavljena obnova Zakonika, Sabor je u potpunosti bio pothvat za budućnost. Dodajmo još da su akti njegova učiteljstva, a osobito njegov nauk o Crkvi, imali biti izrađeni od godine 1962. do 1965; ipak, svi vide da je shvaćanje Ivana XXIII. bilo veoma ispravno, te s pravom treba reći da se on svojom odlukom već unaprijed pobrinuo za dobrobit Crkve.

Stoga je za novi Zakonik, koji se danas objavljuje, bio prijeko potreban prethodni rad Sabora; i premda je bio najavljen zajedno s tim Općim saborom, ipak Zakonik vremenski dolazi poslije njega jer su radovi za njegovo pripremanje, budući da je trebalo da se oslanjaju na Sabor, mogli započeti tek nakon njegova završetka.

Kad danas mislimo na početak toga puta, to jest na 25. siječnja godine 1959. i na samog Ivana XXIII, začetnika obnove Zakonika, moramo priznati da je ovaj Zakonik nastao iz jedne te iste nakane, to jest obnove kršćanskog života; upravo je od te nakane cjelokupno djelo Sabora primilo svoje odredbe i svoj tijek.

Ako pak sada svratimo pozornost na narav radova koji su obavljani prije proglašenja Zakonika, isto tako i na način kako su se obavljali, osobito za papinstva Pavla VI. i Ivana Pavla I. te, konačno, sve do današnjeg dana, svakako je potrebno jasno istaknuti da su ti radovi bili privedeni kraju s naglašeno *zbornim* duhom; a to se ne odnosi samo na izvanjsko sastavljanje zakona, nego duboko zahvaća i samu bit donesenih zakona.

Ta pak oznaka zbornosti, kojom se izvrsno ističe nastajanje ovog Zakonika, posve se slaže s učiteljstvom i značajem II. vatikanskog sabora. Zato Zakonik ne samo svojim sadržajem, nego i svojim nastajanjem očituje duh toga Sabora u dokumentima kojega se Crkva, opći sakrament spasenja (usp. konst. *Svjetlo naroda*, br. 9, 48), očituje kao Božji narod i njezino se hijerarhijsko uređenje pokazuje utemeljeno na Biskupskom zboru zajedno s njegovom glavom.

Stoga su biskupi i episkopati bili pozvani da sudjeluju u pripravi novoga Zakonika, da bi tijekom tako duga puta, koliko je god moguće zborno, polako sazrijevali pravni izrazi koji će zatim morati biti na upotrebu općoj Crkvi. Za sve vrijeme toga posla sudjelovali su u radovima i *stručnjaci*, ljudi obdareni osobitim poznavanjem bogoslovnog nauka, povijesti, a najviše kanonskoga prava, koji su bili

theologica doctrina, in historia ac maxime in iure canonico, qui ex universis terrarum orbis regionibus sunt arcessiti.

Quibus singulis universis hodie gratissimi animi sensus ultro proferimus.

In primis ob oculos Nostros obversantur Cardinales vita functi, qui Commissioni praeparatoriae praefuerunt: Cardinalis Petrus Ciriaci, qui opus inchoavit, et Cardinalis Pericles Felici, qui complures per annos laborum iter moderatus est, fere usque ad metam. Cogitamus deinde Secretarios eiusdem Commissionis: Rev.mum D. Iacobum Violardo, postmodum Cardinalem, ac P. Raimundum Bidagor, Societatis Iesu sodalem, qui ambo in hoc munere explendo doctrinae ac sapientiae suae dona profuderunt. Simul cum illis recolimus Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, quotquot illius Commissionis membra fuerunt, necnon Consultores singulorum Coetuum a studiis, per hos annos ad tam strenuum opus adhibitos, quod Deus interim ad aeterna praemia vocavit. Pro his omnibus suffragans precatio Nostra ad Deum ascendit.

Sed placet etiam commemorare viventes, in primisque hodiernum Commissionis Pro-Praesidem, nempe Venerabilem Fratrem Rosalium Castillo Lara, qui diutissime tanto muneri operam navavit egregiam; ac, post illum, dilectum Vilelmum Onclin, sacerdotem, qui assidua diligentique cura ad felicem operis exitum valde contulit, ceterosque qui in eadem Commissionem sive ut Sodales Cardinales, sive ut Officiales, Consultores Cooperatoresque in coetibus a studiis vel in aliis Officiis, suas maximi pretii partes contulerunt, ad tantae molis tantaeque implicationis opus elaborandum atque perficiendum.

Codicem itaque hodie promulgantes, Nos plane conscii sumus hunc actum a Nostra quidem Pontificis auctoritate proficisci, ac proinde induere naturam "primatiales". Attamen pariter conscii sumus hunc Codicem, ad materiam quod attinet, in se referre *collegialem sollicitudinem* de Ecclesia omnium Nostrorum in episcopatu Fratrum; quinimmo, quasi ex quadam similitudine ipsius Concilii, idem Codex habendus est veluti fructus "collegialis cooperationis", quae orta est ex expertorum hominum institutorumque viribus per universam Ecclesiam in unum coalescentibus.

Altera oritur quaestio, quidnam sit Codex Iuris Canonici. Cui interrogationi ut rite respondeatur, mente repetenda est longinqua illa hereditas iuris, quae in libris Veteris et Novi Testamenti continetur, ex qua tota traditio iuridica et legifera Ecclesiae, tamquam a suo primo fonte, originem ducit.

pozvani iz svih krajeva svijeta.

Svima i svakome od njih danas srdačno zahvaljujemo.

U prvom redu pojavljuju se pred našim očima pokojni kardinali koji su bili na čelu Pripravnog povjerenstva: kardinal Petar Ciriaci, koji je započeo taj rad, i kardinal Periklo Felici, koji je mnoge godine vodio radove, gotovo sve do završetka. Nadalje mislimo na tajnike toga Povjerenstva: preč. gospodina Jakova Violarda, poslije kardinala, i o. Rajmunda Bidagora, člana D.I., koji su, obojica, u ispunjavanju te zadaće priložili darove svoje učenosti i mudrosti; s njima spominjemo i kardinale, nadbiskupe, biskupe i sve članove Povjerenstva, kao i savjetnike pojedinih studijskih skupina, koji su tijekom tih godina bili zaposleni na tako tešku poslu i koje je Bog u međuvremenu pozvao na vječnu nagradu. Za sve njih diže se k Bogu naša molitva.

Ali, želimo spomenuti i žive, ponajprije današnjega propredsjednika Povjerenstva, časnog brata Rozalija Castilla Laru, koji je veoma dugo izvrsno služio tako odgovornoj zadaći; a poslije njega dragog sina Vilima Onclina, svećenika, koji je neumornošću i marljivošću mnogo pridonio sretnom dovršetku djela, kao i sve ostale koji su u istom Povjerenstvu, bilo kao članovi kardinali, bilo kao službenici, savjetnici i suradnici u studijskim skupinama ili u drugim službama, dali svoj veoma cijenjeni udio u izradbi i dovršetku djela toliko teška i toliko složena.

Stoga, proglašujući danas Zakonik, Mi smo potpuno svjesni da ovaj čin polazi doista od naše papinske vlasti i da zato ima *narav prvenstva*. Ali smo jednako tako svjesni da ovaj Zakonik u svojem sadržaju odražava *zbornu brigu* za Crkvu sve naše braće u episkopatu; dapače, gotovo zbog neke sličnosti sa Saborom ovaj Zakonik treba da se smatra kao plod *zborne suradnje* koja je potekla iz ujedinjenih snaga stručnih ljudi i ustanova cijele Crkve.

Nastaje drugo pitanje: Što je Zakonik kanonskoga prava? Da bi se pravilno odgovorilo na to pitanje, treba da dozovemo u pamet onu dugotrajnu pravnu baštinu koja se nalazi u knjigama Staroga i Novoga zavjeta, iz koje, kao iz svojeg prvog izvora, potječe sva pravna i zakonodavna predaja Crkve.

Christus enim Dominus uberrimam hereditatem Legis et Prophetarum, quae ex historia et experientia Populi Dei in Vetere Testamento paulatim creverat, minime destruxit, sed implevit (*Mt* 5, 17), ita ut ipsa novo et altiore modo ad hereditatem Novi Testamenti pertineret. Quamvis ergo Sanctus Paulus, mysterium paschale exponens, doceat iustificationem non ex legis operibus, sed ex fide dari (*Rm* 3, 28; *Gal* 2, 16), nec vim obligantem Decalogi excludit (cfr. *Rm* 13, 8-10; *Gal* 5, 13-25; 6, 2), nec momentum ordinis disciplinae in Ecclesia Dei negat (cfr. 1 *Cor*, cap. 5 et 6). Sic Novi Testamenti scripta sinunt ut nos multo magis percipiamus hoc ipsum disciplinae momentum, utque ac melius intellegere valeamus vincula, quae illud arctiore modo coniungunt cum indole salvifica ipsius Evangelii doctrinae.

Quae cum ita sint, satis apparet finem Codicis minime illum esse, ut in vita Ecclesiae christifidelium fides, gratia, charismata ac praesertim caritas substituantur. Ex contrario, Codex eo potius spectat, ut talem gignat ordinem in ecclesiali societate, qui, praecipuas tribuens partes amori, gratiae atque charismati, eodem tempore faciliorem reddat ordinatam eorum progressionem in vita sive ecclesialis societatis, sive etiam singulorum hominum, qui ad illam pertinent.

Codex, utpote quod est primarium documentum legiferum Ecclesiae, innixum in hereditate iuridica et legifera Revelationis atque Traditionis, necessarium instrumentum censendum est, quo debitus servetur ordo tum in vita individuali atque sociali, tum in ipsa Ecclesiae navitate. Quare, praeter elementa fundamentalia structurae hierarchicae et organicae Ecclesiae a Divino Conditore statuta vel in apostolica aut ceteroqui in antiquissima traditione fundata, ac praeter praecipuas normas spectantes ad exercitium triplicis muneris ipsi Ecclesiae demandati, Codex quosdam etiam regulas atque agendi normas definiat oportet.

Instrumentum, quod Codex est, plane congruit cum natura Ecclesiae, qualis praesertim proponitur per magisterium Concilii Vaticani II in universum spectatum, peculiarique ratione per eius ecclesiologicam doctrinam. Immo, certo quodam modo, novus hic Codex concipi potest veluti magnus nisus transferendi in sermonem *canonicum* hanc ipsam doctrinam, ecclesiologiam scilicet conciliarem. Quod si fieri nequit, ut imago Ecclesiae per doctrinam Concilii descripta perfecte in linguam "canonicam" convertatur, nihilominus ad hanc ipsam imaginem semper Codex est referendus tamquam ad primarium exemplum, cuius lineamenta is in se, quantum fieri potest, suapte natura exprimere debet.

Krist Gospodin nije nipošto uništio veoma obilnu baštinu Zakona i Proroka, koja je polako rasla iz povijesti i iskustva Božjega naroda u Starom zavjetu, nego ju je ispunio (usp. *Mt* 5, 17), tako da ona pripada baštini Novoga zavjeta na jedan novi i dublji način. Premda sv. Pavao, tumačeći vazmeno otajstvo, uči da se opravdanje ne daje po djelima zakona nego po vjeri (usp. *Rim* 3, 28; usp. *Gal* 2, 16), ipak time ne isključuje obvezatnu snagu Dekaloga (usp. *Rim* 13, 8-10; usp. *Gal* 5, 13-25; 6, 2) i ne niječe važnost stege u Crkvi Božjoj (usp. *1 Kor*, pogl. 5 i 6). Tako nam spisi Novoga zavjeta dopuštaju da mnogo bolje uvidimo samu važnost stege i da možemo bolje shvatiti kako je ona usko povezana sa spasenjskim značajem poruke samog evanđelja.

Ako je to tako, dovoljno je jasno da svrha Zakonika nije da nadomjesti vjeru, milost, karizme, a posebno ne ljubav u životu Crkve ili vjernika. Naprotiv, svrha je Zakonika da stvori takvo uređenje u crkvenom društvu koje, dajući prvenstvo ljubavi, milosti i karizmama, istodobno olakšava njihov uređeni razvoj u životu crkvenog društva i pojedinaca koji mu pripadaju.

Zakonik, budući da je glavna zakonodavna isprava Crkve, utemeljena na pravnoj i zakonodavnoj baštini Objave i Predaje, smatra se prijeko potrebnim sredstvom za osiguranje prikladnog uređenja i u pojedinačnom i u društvenom životu i u samoj djelatnosti Crkve. Stoga, osim temeljnih sastojaka hijerarhijskog i organskog uređenja Crkve, koje je ustanovio njezin božanski Utemeljitelj ili su utemeljeni na apostolskoj ili inače veoma staroj predaji, te osim glavnih odredaba koje se odnose na vršenje trostruke službe povjerene samoj Crkvi, Zakonik mora odrediti i neka pravila i odredbe ponašanja.

Sredstvo, kakav je Zakonik, potpuno odgovara naravi Crkve, osobito kako je izlaže učiteljstvo II. vatikanskog sabora promatrano općenito, a posebno njegov ekleziološki nauk. Dapače, taj se novi Zakonik može, na određeni način, shvatiti kao veliki napor da se sam taj nauk, to jest saborska ekleziologija, prenese na *kanonistički* govor. Iako nije moguće sliku Crkve opisanu naukom Sabora savršeno prevesti na *kanonistički jezik*, ipak Zakonik uvijek treba da se vraća toj slici kao prvotnom uzoru čije crte mora u sebi, koliko je to moguće, izricati po svojoj naravi.

Inde nonnullae profluunt fundamentales normae, quibus totus regitur novus Codex, intra fines quidem materiae illi propriae, necnon ipsius linguae, quae cum ea materia cohaeret.

Quinimmo affirmari licet inde etiam proficisci notam illam, qua Codex habetur veluti complementum magisterii a Concilio Vaticano II propositi, peculiari modo quod attinet ad duas Constitutiones, dogmaticam nempe atque pastoraalem.

Hinc sequitur, ut fundamentalis illa ratio "novitatis", quae, a traditione legifera Ecclesiae numquam discedens, reperitur in Concilio Vaticano II, praesertim quod spectat ad eius ecclesiologiam doctrinam, efficiat etiam rationem "novitatis" in novo Codice.

Ex elementis autem, quae veram ac propriam Ecclesiae imaginem exprimunt, haec sunt praecipue recensenda: doctrina qua Ecclesia ut Populus Dei (cfr. Const. *Lumen Gentium*, 2), et auctoritas hierarchica uti servitium proponitur (*ibid.*, 3); doctrina praeterea quae Ecclesiam uti "communione" ostendit ac proinde mutuas statuit necessitudines quae inter Ecclesiam particularem et universalem, atque inter collegialitatem ac primatum intercedere debent; item doctrina qua omnia membra Populi Dei, modo sibi proprio, triplex Christi munus participant, sacerdotale scilicet propheticum atque regale, cui doctrinae ea etiam adnectitur quae respicit officia ac iura christifidelium, ac nominatim laicorum; studium denique ab Ecclesia in oecumenismum impendendum.

Si igitur Concilium Vaticanum II ex Traditionis thesauro vetera et nova protulit, eiusque novitas hisce aliisque elementis continetur, manifesto patet Codicem eandem notam fidelitatis in novitate et novitatis in fidelitate in se recipere, eique conformari pro materia sibi propria suaque peculiari loquendi ratione.

Novus Codex Iuris Canonici eo tempore in lucem prodit, quo Episcopi totius Ecclesiae eius promulgationem non tantum postulant, verum etiam instanter vehementerque efflagitant.

Ac revera Codex Iuris Canonici Ecclesiae omnino necessarius est. Cum ad modum etiam socialis visibilisque compaginis sit constituta, ipsa normis indiget, ut eius hierarchica et organica structura adspectabilis fiat, ut exercitium munerum ipsi divinitus creditorum, sacrae praesertim potestatis et administrationis sacramentorum rite ordinetur, ut secundum iustitiam in caritate innixam mutuae christifidelium necessitudines componantur, singulorum iuribus in tuto positis atque definitis, ut denique

Odatle potječu neke temeljne odredbe prema kojima se ravna sav novi Zakonik, ali u granicama njemu vlastita predmeta, kao i jezika koji je s tim predmetom povezan.

Dapače, može se tvrditi da odatle potječe i ona značajka, po kojoj je Zakonik kao dopuna nauka koji izlaže II. vatikanski sabor, posebno što se tiče dviju konstitucija, to jest dogmatske i pastoralne.

Odatle slijedi da ono temeljno *novo* što se nalazi u II. vatikanskom saboru, osobito u njegovu ekleziološkom nauku, ne udaljujući se nikad od zakonodavne predaje Crkve, jest također *novo* u novom Zakoniku.

Između sastojaka pak, koji izražavaju pravu i vlastitu sliku Crkve, treba da se osobito istaknu ovi: nauk prema kojemu se Crkva predstavlja kao Božji narod (usp. Konst. *Svjetlo naroda*, 2), a hijerarhijska vlast kao služenje (*nav. dj.*, 3); osim toga, nauk koji prikazuje Crkvu kao zajedništvo i potom određuje međusobne odnose koji moraju vladati između partikularne i opće Crkve te između zbornosti i prvenstva; isto tako, nauk prema kojemu svi članovi Božjega naroda, na sebi vlastit način, sudjeluju u trostrukoj Kristovoj službi, to jest svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj, s kojim je naukom povezan i onaj koji se odnosi na dužnosti i prava vjernika, a poimence laika; te napokon revnost koju Crkva treba da posveti ekumenizmu.

Ako je, dakle, II. vatikanski sabor iz blaga Predaje iznio staro i novo, a njegova je novost sadržana u tim i drugim sastojcima, jasno je da Zakonik preuzima tu značajku vjernosti u novosti i novosti u vjernosti, te joj se prilagođuje vlastitim predmetom i svojim posebnim načinom govora.

Novi Zakonik kanonskoga prava izlazi u javnost u vrijeme kad biskupi sve Crkve ne samo mole njegovo proglašenje nego to uporno i žarko potiču.

Uistinu, Zakonik kanonskoga prava prijeko je potreban Crkvi. Budući da je ustanovljena kao društveno i vidljivo tijelo, Crkvi su potrebne odredbe da bi njezino hijerarhijsko i organsko uređenje bilo vidljivo, da bi se valjano uredilo vršenje služba koje su joj od Boga povjerene, osobito svete vlasti i dijeljenja sakramenata, da bi se uredili odnosi među vjernicima prema pravednosti utemeljenoj u ljubavi, da bi se osigurala i točno odredila prava pojedinaca te, napokon, da bi se

communia incepta, quae ad christianam vitam perfectius usque vivendam suscipiuntur, per leges canonicas fulciantur, muniantur ac promoveantur.

Demum canonicae leges suapte natura observantiam exigunt; qua de causa quam maxima diligentia adhibita est, ut in diuturna Codicis praeparatione, accurata fieret normarum expressio eademque in solido iuridico, canonico ac theologico fundamento inniterentur.

Quibus omnibus consideratis, optandum sane est, ut nova canonica legislatio efficax instrumentum evadat, cuius ope Ecclesia valeat se ipsam perficere secundum Concilii Vaticani II spiritum, ac magis magisque parem se praebet salutifero suo muneri in hoc mundo exsequendo.

Placet considerationes has Nostras fidenti animo omnibus committere, dum princeps legum ecclesiasticarum Corpus pro Ecclesia latina promulgamus.

Faxit ergo Deus ut gaudium et pax cum iustitia et oboedientia hunc Codicem commendent, et quod iubetur a capite, servetur in corpore.

Itaque divinae gratiae auxilio freti, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli auctoritate suffulti, certa scientia atque votis Episcoporum universi orbis adnuentes, qui nobiscum collegiali affectu collaboraverunt, suprema qua pollemus auctoritate, Constitutione Nostra hac in posterum valitura, praesentem Codicem sic ut digestus et recognitus est, promulgamus, vim legis habere posthac pro universa Ecclesia latina iubemus ac omnium ad quos spectat custodiae ac vigilantiae tradimus servandum. Quo autem fidentius haec praescripta omnes probe percontari atque perspecte cognoscere valeant, antequam ad effectum adducantur, edicimus ac iubemus ut ea vim obligandi sortiantur a die prima Adventus anni MCMLXXXIII. Non obstantibus quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis etiam speciali vel individua mentione dignis necnon consuetudinibus contrariis.

Ommes ergo filios dilectos hortamur ut significata praecepta animo sincero ac propensa voluntate exsolvant, spe confisi fore ut Ecclesiae studiosa disciplina revirescat ac propterea animarum quoque salus magis magisque, auxiliatrice Beatissima Virgine Maria Ecclesiae Matre, promoveatur.

Datum Romae, die XXV Ianuarii anno MCMLXXXIII, apud Vaticanas aedes, Pontificatus Nostri quinto.

IOANNES PAULUS PP. II

zajednički pothvati, prihvaćeni radi usavršavanja kršćanskog života, potpomagali, učvršćivali i unapređivali kanonskim zakonima.

Napokon, kanonski zakoni zahtijevaju po svojoj naravi da se obdržavaju; zato se posvetila veoma velika briga da se u dugotrajnoj pripravi Zakonika odredbe točno izreknu i da se upiru o čvrsti pravni, kanonski i bogoslovni temelji.

Pošto smo sve to razmotrili, zaista treba da se poželi da novo kanonsko zakonodavstvo postane djelotvorno sredstvo kojim bi Crkva mogla sama sebe usavršavati prema duhu II. vatikanskog sabora i sve se više i više pokazivati prikladnom da vrši spasenjsku službu u ovome svijetu.

Željeli bismo ova Naša razmišljanja s povjerenjem predati svima dok objavljujemo ovu glavnu Zbirku crkvenih zakona za latinsku Crkvu.

Dao Bog da radost i mir s pravednošću i poslušnošću preporuče ovaj Zakonik i da ono što glava naređuje tijelo obdržava.

Pouzdavajući se, dakle, u pomoć božanske milosti, potpomognuti vlašću blaženih apostola Petra i Pavla, potpuno svjesni onoga što činimo i prihvaćajući želje biskupa svega svijeta koji su zbornim duhom s Nama surađivali, vrhovnom vlašću koju posjedujemo, ovom Našom konstitucijom koja će ubuduće vrijediti proglašujemo sadašnji Zakonik tako kako je uređen i obnovljen, naređujemo da ubuduće ima snagu zakona za svu latinsku Crkvu i predajemo ga na čuvanje i brigu svima onima kojih se tiče da bude obdržavan. Ali, da bi svi mogli te propise, prije nego steknu obvezatnu snagu, što bolje ispitati i što pouzdanije upoznati, proglašujemo i naređujemo da oni stupe na snagu od prvoga dana došašća godine 1983, bez obzira na bilo koje protivne odredbe, konstitucije, povlastice, makar bile vrijedne posebnog i pojedinačnog spomena, kao i običaje.

Potičemo sve ljubljene sinove da obdržavaju navedene zapovijedi iskreno i dragovoljno s nadom da će u Crkvi procvasti obnovljena stega i da će se zbog toga sve više i više unapređivati spasenje duša, uz pomoć Blažene Djevice Marije, majke Crkve.

Dano u Rimu, dana 25. siječnja godine 1983, u vatikanskoj palači, pete godine Našega papinstva.

IVAN PAVAO PP. II.

PRAEFATIO

Inde a primaevae Ecclesiae temporibus mos fuit sacros canones in unum colligere, ut eorum scientia et usus et observantia faciliores evaderent, praesertim sacris ministris, quippe cum “nulli sacerdotum suos liceat canones ignorare”, ut iam monuit Coelestinus Papa in epistola ad Episcopos per Apuliam et Calabriam constitutos (die 21 iulii a. 429. Cfr. Jaffé² n. 371; Mansi IV, col. 469); quibus verbis consonat Concilium Toletanum IV (a. 633) quod, post restauratam disciplinam Ecclesiae in regno Visigothorum ab arianismo liberatae, praescripserat: “sciant sacerdotes scripturas sacras et canones” quia “ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei vitanda est” (can. 25: Mansi, X, col. 627).

Revera decursu decem primorum saeculorum passim prope innumerae effloruerunt ecclesiasticarum legum syllogae, privato potius consilio compositae, in quibus normae a Conciliis potissimum et a Romanis Pontificibus latae aliaeque e fontibus minoribus depromptae continebantur. Medio saeculo XII huiusmodi coacervatio collectionum et normarum, haud raro inter se pugnantium, item privato inceptu a monacho Gratiano in concordiam legum et collectionum redacta est. Quae concordia, postea Decretum Gratiani nuncupata, primam constituit partem magnae illius collectionis legum Ecclesiae quae, capto exemplo a Corpore Iuris Civilis Justiniani imperatoris, Corpus Iuris Canonici appellata est legesque continebat, quae duorum fere saeculorum tempore ab auctoritate suprema RR. Pontificum conditae sunt, adiuvantibus iuris canonici peritis, qui glossatores vocabantur. Quod Corpus, praeter Gratiani Decretum in quo normae superiores continebantur, constat Libro Extra Gregorii IX, Libro VI° Bonifatii VIII, Clementinis i.e. collectione Clementis V a Ioanne XXII promulgata, quibus accedunt huius Pontificis Extravagantes et Extravagantes Communes variorum RR. Pontificum Decretales numquam in collectionem authenticam collectae. Ius ecclesiasticum, quod hoc Corpus complectitur, ius classicum Ecclesiae catholicae constituit atque hoc nomine communiter appellatur.

Huic autem Corpori iuris Ecclesiae Latinae respondet aliquo modo Syntagma Canonum vel Corpus canonum Orientale Ecclesiae Graecae.

PREDGOVOR

Crkva je od svojega početka običavala svete kanone skupljati u jedno, da bi bilo lakše njihovo poznavanje, upotreba i održavanje, osobito posvećenim službenicima, jer, kako je već upozorio papa Celestin u pismu biskupima Apulije i Kalabrije, "ni jednom svećeniku nije dopušteno ne znati svoje kanone" (21. srpnja godine 429. Usp. Jaffe² br. 371; Mansi, IV, col. 469). S tim je riječima u suglasju IV. sabor u Toledo (godine 633.), koji je, u vizigotskom kraljevstvu pošto je obnovljena stega Crkve kad je oslobođena arijanizma, odredio: "neka svećenici znadu Sveto pismo i kanone", jer neznanje, majku svih pogrešaka, treba da osobito posebno Božji svećenici" (kan. 25: Mansi, X, col. 627).

Doista, tijekom prvih deset stoljeća posvuda su cvjetale gotovo bezbrojne zbirke crkvenih zakona, sastavljene najvećma privatnim poticajem, koje su sadržavale ponajviše odredbe sabora i rimskih prvosvećenika i druge uzete iz manjih izvora. Sredinom XII. stoljeća to nagomilano mnoštvo zbirki i odredaba, nerijetko međusobno oprečnih, uredio je isto tako privatnim poticajem monah Gracijan u skladnu cjelinu zakona i zbirki. Ta skladna cjelina, poslije nazvana Decretum Gratiani, tvori prvi dio velike zbirke crkvenih zakona koja je po uzoru na Corpus Iuris Civilis cara Justinijana nazvana Corpus Iuris Canonici, a sadržavala je zakone koje je gotovo dva stoljeća izdavala vrhovna vlast rimskih prvosvećenika, uz pomoć stručnjaka kanonskoga prava, koji su se nazivali glosatori. Taj Corpus, osim Gracijanova dekreta u kojemu su bili gore spomenuti zakoni, sastoji se od Liber Extra Grgura IX., Liber VI. Bonifacija VIII., Clementinae, to jest zbirke Klementa V. koju je proglasio Ivan XXII., a tima se pridružuju Extravagantes toga Prvosvećenika i Extravagantes Communes, dekretali različitih rimskih prvosvećenika koji nisu nikada bili skupljeni u vjerodostojnu zbirku. Crkveno pravo sadržano u toj zbirci tvori klasično pravo Katoličke crkve i tako se općenito naziva.

Toj pak pravnoj zbirci latinske Crkve na neki način odgovara Syntagma Canonum ili Corpus Canonum Orientale grčke Crkve.

Leges sequentes, praesertim tempore reformationis catholicae a concilio Tridentino conditae atque a variis Curiae Romanae Dicasteriis posterius latae, numquam in unam syllogem digestae sunt; idque causa fuit cur legislatio extra Corpus Iuris Canonici vagans, procedente tempore, “immensum aliarum super alias coacervatarum legum cumulum” constitueret, in quo non solum inordinatio, verum etiam incertitudo cum inutilitate et lacunis plurimarum legum coniuncta effecerunt, ut ipsa disciplina Ecclesiae in periculum discrimenque in dies magis adduceretur.

Qua de causa iam tempore praeparationis Concilii Vaticani I a multis Episcopis quaesitum erat, ut nova et unica legum collectio appareretur, ad curam pastoralem Populi Dei certiore tutioreque modo expediendam. Quod quidem opus, cum per actionem conciliarern ad effectum adduci non potuisset, Apostolica Sedes postea urgentioribus tantum rebus, quae ad disciplinam propius pertinere videbantur, nova legum ordinatione consuluit. Pius Papa X, denique, vix Pontificatu inito, negotium in se suscepit, cum sibi proposuisset omnes leges ecclesiasticas colligere et reformare, iussit ut opus, duce Cardinali Petro Gasparri, tandem ad effectum deduceretur.

In tam grandi tamque arduo opere peragendo in primis quaestio de forma interna et externa novae collectionis solvenda fuit. Seposito modo compilationis, quo singulae leges prolixo suo originario textu referri debuissent, visum est hodiernam codificationis rationem eligere, sicque textus praeceptum continentes et proponentes in novam ac breviorum formam redacti sunt; materia autem tota in quinque libris, qui systema institutionum iuris romani de personis, de rebus et de actionibus substantialiter imitantur, est ordinata. Opus duodecim annorum spatio peractum est, sociam ferentibus operam viris peritis, consultoribus et Episcopis totius Ecclesiae. Indoles novi Codicis prooemio can. 6 clare enuntiatur: “Codex vigentem huc usque disciplinam plerumque retinet, licet opportunas immutationes afferat”. Non agebatur ergo de iure novo condendo, sed praecipue de iure usque ad illud tempus vigente nova ratione ordinando. Pio X vita functo, haec collectio universalis, exclusiva, authentica, ab eius successore Benedicto XV die 27 maii 1917 promulgata est, et a die 19 maii 1918 vim obligandi obtinuit.

Ius universale huius Codicis Pio-Benedictini consensu omnium comprobatum est, idemque nostra aetate valde contulit ad pastorale munus efficaciter promovendum in tota Ecclesia, quae interim nova incrementa suscipiebat. Attamen, tum externae Ecclesiae condiciones in hoc mundo qui paucis decenniis tam celeres rerum vices ac tam graves morum immutationes expertus est, tum progredientes internae rationes

Kasniji zakoni, osobito oni koje je donio Tridentski sabor za vrijeme katoličke obnove i koje su poslije izdali različiti uredi Rimske kurije, nikad nisu skupljeni u jednu zbirku; to je bio razlog što je zakonodavstvo izvan Corpus Iuris Canonici tijekom vremena postalo golema hrpa nagomilanih zakona, u kojoj su ne samo nered, nego i nesigurnost zajedno s beskorisnošću i prazninama mnogih zakona doveli do toga da je iz dana u dan sve više bila u pogibelji i nesigurnosti crkvena stega.

Zbog toga su već za vrijeme pripreme I. vatikanskog sabora mnogi biskupi zahtijevali da se uredi nova i jedinstvena zbirka zakona, da bi pastoralna skrb za Božji narod bila određenija i sigurnija. Budući da Sabor nije mogao to učiniti, Apostolska Stolica pobrinula se nakon toga novim uređenjem zakona za najhitnija pitanja stega. Konačno, papa Pio X. odmah na početku svojega papinstva prihvatio se posla, kad je odlučio skupiti i obnoviti sve crkvene zakone, pa je zapovjedio da se, pod vodstvom kardinala Petra Gasparrija, napokon završi posao.

U tako veliku i tešku poslu najprije je trebalo riješiti pitanje unutrašnjeg i izvanjskog oblika nove zbirke. Pošto je odbačen onaj način prema kojemu bi trebalo da se pojedini zakoni donesu u svojem cjelovitom izvornom tekstu, učinilo se prikladnim odabrati sadašnji način sastavljanja zakonika, tako što su tekstovi koji sadrže i izlažu neku zapovijed pretočeni u novi i kraći oblik; sva je građa raspoređena u pet knjiga, koje u biti slijede sustav ustanova rimskoga prava o osobama, stvarima i postupcima. Posao je bio završen u dvanaest godina suradnjom stručnjaka, savjetnika i biskupa sve Crkve. Narav novoga Zakonika jasno je izrečena u kan. 6: "Zakonik većinom sadržava dosadašnju stegu, iako donosi prikladne promjene." Nije, dakle, bilo posrijedi stvaranje novoga prava nego prvenstveno to da se pravo koje je dotad vrijedilo uredi na nov način. Poslije smrti Pija X. tu je opću, isključivu, vjerodostojnu zbirku 27. svibnja godine 1917. proglasio njegov nasljednik Benedikt XV., a počela je obvezivati 19. svibnja godine 1918.

Opće pravo toga Pio-Benediktova Zakonika potvrđeno je suglasjem svih i u naše vrijeme mnogo je pridonijelo djelotvornom promicanju pastoralne službe u svoj Crkvi, koja je u međuvremenu doživjela novi porast. Ipak, i izvanjski uvjeti Crkve u ovome svijetu, koji je u nekoliko desetljeća doživio tako brza mijenjanja stvari i tako velike promjene ponašanja, i neprestane unutrašnje promjene crkvene zajednice nužno

communitatis ecclesiasticae, necessario effecerunt, ut nova legum canonicarum reformatio in dies magis urgeret atque expostularetur. Haec sane temporum signa clare perspexerat Summus Pontifex Ioannes XXIII, qui cum Synodi Romanae et Concilii Vaticani II primum nuntium dedit die 25 ianuarii 1959, simul etiam annuntiavit hos eventus necessario fore praeparationem ad exoptatam Codicis renovationem instituendam.

Re quidem vera, quamvis Commissio Codici Iuris Canonici recognoscendo die 28 martii 1963, incohato iam Concilio Oecumenico, constituta esset, Praeside Card. Petro Ciriaci et Secretario Rev.mo D. Iacobo Violaro, sodales Cardinales in coetu die 12 novembris eiusdem anni habito una cum Praeside convenerunt veros ac proprios recognitionis labores esse differendos, eosque nonnisi post absolutum Concilium incipere posse. Reformatio enim perficienda erat iuxta consilia et principia ab ipso Concilio statuenda. Interea Commissioni a Ioanne XXIII constitutae eius Successor Paulus VI die 17 aprilis 1964 septuaginta consultores adiunxit, ac postea alios sodales Cardinales nominavit et consultores e toto orbe arcessivit, ut in labore perficiendo operam suam navarent. Die 24 februarii 1965 Summus Pontifex Rev.mum P. Raymundum Bidagor S.J. novum Secretarium Commissionis nominavit, cum Rev.mus D. Violaro ad munus Secretarii Congregationis pro Disciplina Sacramentorum promotus esset, et die 17 novembris eiusdem anni Rev.mum D. Guilelmum Onclin Secretarium Adiunctum Commissionis constituit. Card. Ciriaci vita functo, die 21 februarii 1967 novus Pro-Praeses nominatus est Archiepiscopus Pericles Felici, iam Secretarius Generalis Concilii Vaticani II, qui die 26 iunii eiusdem anni in Sacrum Cardinalium Collegium cooptatus est et deinceps munus Praesidis Commissionis suscepit. Cum autem Rev.mus P. Bidagor die 1 novembris 1973 annum octogesimum agens a munere Secretarii cessasset, die 12 februarii 1975 Exc.mus D. Rosalius Castillo Lara S.D.B., episcopus tit. Praeausensis et Coadiutor Truxillensis in Venetiola, novus Secretarius Commissionis renuntiatus est, idemque die 17 maii 1982, Cardinali Pericle Felici praemature e vivis erepto, Pro-Praeses Commissionis est constitutus.

Concilio Oecumenico Vaticano II iam ad finem vergente, coram Summo Pontifice Paulo VI die 20 novembris 1965 sollemnis Sessio habita est, cui Cardinales sodales, Secretarii, consultores et officiales Secretariae, interim constitutae, interfuerunt, ut publica inauguratio laborum Codici Iuris Canonici recognoscendo celebraretur. In allocutione Summi Pontificis quodammodo fundamenta totius laboris iacta sunt ac revera in memoria revocatur Ius Canonicum e natura Ecclesiae manare, eius radicem sitam in potestate iurisdictionis a Christo

su prouzročili da nova obnova kanonskih zakona biva iz dana u dan hitnija i potrebnija. Te je znakove vremena jasno uočio vrhovni svećenik Ivan XXIII. koji je 25. siječnja godine 1959., kada je prvi put najavio rimsku sinodu i II. vatikanski sabor, također najavio da će ti događaji neizbježno biti priprava za željenu obnovu Zakonika.

Doista, premda je 28. ožujka godine 1963., pošto je već bio započeo Opći sabor, bilo ustanovljeno Povjerenstvo za obnovu Zakonika kanonskoga prava, s predsjednikom kard. Petrom Ciriacijem i s tajnikom preč. g. Jakovom Violarodom, članovi kardinali na sastanku 12. studenoga te godine, zajedno s predsjednikom, složili su se da pravi i vlastiti poslovi obnove treba da se odgode i da se započne s njima tek kad završi Sabor. Trebalo je, naime, da se obnova odvija prema uputama i načelima koja će utvrditi sam Sabor. U međuvremenu Povjerenstvu, koju je ustanovio Ivan XXIII., dodao je njegov nasljednik Pavao VI. 17. travnja godine 1964. sedamdeset savjetnika, a poslije je imenovao druge članove kardinale i pozvao savjetnike iz svega svijeta neka pomognu da se ostvari to djelo. Vrhovni je svećenik imenovao dne 24. veljače 1965. preč. g. Rajmunda Bidagora D.I. za novoga tajnika Povjerenstva, jer je preč. g. Violaro bio promaknut na službu tajnika Kongregacije za stegu sakramenata, a 17. studenoga te godine postavio je preč. g. Vilima Onclina za tajnika pristava Povjerenstva. Kad je umro kard. Ciriaci, 21. veljače 1967. za novoga propredsjednika imenovan je nadbiskup Periklo Felici, bivši generalni tajnik II. vatikanskog sabora, koji je 26. lipnja te godine pribrojen Svetom kardinalskom zboru te preuzeo službu predsjednika Povjerenstva. Kad je pak preč. o. Bidagor 1. studenoga 1973. navršio osamdeset godina života te prestao biti tajnik, preuzv. g. Rozalio Castillo Lara S.D.B., naslovni biskup Precause i kaodjutor Trujilla u Venecueli, imenovan je 12. veljače 1975. za novoga tajnika Povjerenstva, a 17. svibnja 1982., poslije prerane smrti kard. Perikla Felicija, postavljen je za propredsjednika Povjerenstva.

Pri svršetku II. vatikanskog sabora u nazočnosti vrhovnoga svećenika Pavla VI. 20. studenoga 1965. održana je svečana sjednica, kojoj su prisustvovali kardinali članovi, tajnici, savjetnici i službenici tajništva, koje je u međuvremenu ustanovljeno, da bi proslavili javni početak radova na obnovi Zakonika kanonskoga prava. U nagovoru vrhovnog svećenika bili su na neki način postavljeni temelji cjelokupnog rada i posebno je spomenuto da kanonsko pravo izvire iz naravi Crkve, da je njegov korijen u vlasti jurisdikcije koju je Krist dao

Ecclesiae tributa, necnon finem in cura animarum ad salutem aeternam consequendam esse ponendum; indoles praeterea iuris Ecclesiae illustratur, eius necessitas contra communiores obiectiones vindicatur, historia progressionis iuris et collectionum innuitur, praesertim autem urgens novae recognitionis necessitas in luce ponitur, ut Ecclestae disciplina mutatis rerum condicionibus apte accommodetur.

Summus Pontifex insuper duo elementa Commissioni indicavit, quae universo labori praeesse deberent. Primum nempe non agebantur tantummodo de nova legum ordinatione, quemadmodum in elaborando Codice Pio-Benedictino factum erat, sed etiam ac praesertim de reformatione normarum novo mentis habitui novisque necessitatibus accommodanda, etsi ius vetus suppeditare fundamentum deberet. Accurate deinde prae oculis habenda erant in hoc recognitionis opere universa Decreta et Acta Concilii Vaticani II, cum in iis propria novationis legislativae lineamenta invenirentur, sive quia normae fuerant editae, quae instituta nova et disciplinam ecclesiasticam directe respiciebant, sive etiam quia oportebat divitiae doctrinales huius Concilii, quae multum tribuerant pastoralis vitae, etiam in canonica legislatione sua consecraria suumque necessarium complementum haberent.

Iteratis allocutionibus, praeceptis et consiliis etiam sequentibus annis duo praedicta elementa in mentem membrorum Commissionis revocata sunt a Summo Pontifice, qui quidem universum laborem altius dirigere atque assidue prosequi numquam cessavit.

Ut subcommissiones seu coetus a studiis opus modo organico aggredi possent, necesse erat ut ante omnia enuclearentur et approbarentur principia quaedam, quae universae Codicis recognitionis iter sequendum statuerent. Coetus quidam centralis consultorum textum documenti praeparavit, quod iussu Summi Pontificis mense octobri 1967 studio Coetus Generalis Synodi Episcoporum subiectum est. Unanimo fere consensu haec principia approbata sunt: 1°) In renovando iure indoles iuridica novi Codicis, quam postulat ipsa natura socialis Ecclesiae, omnino retinenda est. Quare Codicis est normas praebere ut christifideles in vita christiana degenda bonorum ab Ecclesia oblatores participes fiant, quae eos ad salutem aeternam ducant. Ideoque hunc ad finem Codex iura et obligationes uniuscuiusque erga alios et erga societatem ecclesiasticam definire atque tueri debet, quatenus ad Dei cultum et animarum salutem pertineant. 2°) Inter forum externum et forum internum, quod Ecclesiae proprium est et per saecula viguit, existat coordinatio, ita ut conflictus inter utrumque vitetur. 3°) Ad curam pastoralem animarum quam maxime fovendam, in novo iure, praeter virtutem iustitiae,

Crkvi, da svrha treba da bude u brizi da bi duše postigle vječno spasenje; uz to, osvjetljuje se narav crkvenoga prava, brani se njegova potreba protiv uobičajenih prigovora, navodi se povijest razvitka prava i zbirki, a osobito se osvjetljuje hitna potreba nove obnove, da se crkvena stega prikladno prilagodi promijenjenim prilikama života.

Osim toga, vrhovni svećenik naznačio je Povjerenstvu dva načela prema kojima se mora ravnati sav posao. Kao prvo, nije bila posrijedi samo nova rasporedba zakona, kako je to bilo učinjeno pri izradbi Pio-Benediktova Zakonika, nego, i to poglavito, obnova odredaba prilagođena novom načinu mišljenja i novim potrebama, iako je staro pravo moralo služiti kao temelj. Kao drugo, trebalo je da se u ovom djelu obnove imaju pomno pred očima sve odluke i spisi II. vatikanskog sabora, jer se u njima nalaze osobiti temeljni nacrti zakonodavne obnove, bilo da su bile izdane odredbe koje se izravno odnose na nove ustanove i crkvenu stegu, bilo također jer se činilo potrebnim da naukovno bogatstvo toga Sabora, koje je mnogo pridonijelo pastoralnom životu, ima utjecaja i svoju potrebnu dopunu i u kanonskom zakonodavstvu.

Vrhovni svećenik opetovano je nagovorima, zapovijedima i savjetima i sljedećih godina dozivao u pamet članovima Povjerenstva dva spomenuta načela, te nije prestajao voditi i pomno pratiti sav rad.

Da bi potpovjerenstva ili studijske skupine mogle sustavno početi posao, trebalo je prije svega da se izrade i potvrde neka načela, da bi se utvrdio put kojim je trebalo ići u cjelokupnoj obnovi Zakonika. Središnja skupina savjetnika pripravila je polazni predložak, koji je po nalogu vrhovnoga svećenika u listopadu 1967. proučen na generalnoj skupštini Biskupske sinode. Gotovo jednoglasnim pristankom odobrena su ova načela: 1° U obnovi prava treba da se sačuva pravni duh novoga zakonika, koji zahtijeva sama društvena narav Crkve. Stoga zakonik treba da daje odredbe kako bi vjernici u kršćanskom življenju bili dionici dobara koja pruža Crkva, da bi ih vodila k vječnom spasenju. Zato zakonik mora odrediti i štititi prava i obveze svakoga prema drugima i prema crkvenoj zajednici, koliko se odnose na štovanje Boga i spasenje duša. 2° Između izvanjskog i unutrašnjeg područja, koje je vlastito Crkvi i koje je vrijedilo stoljeća i stoljeća, neka bude sklad, tako da se izbjegne svaki sukob među njima. 3° Da bi se što više promicala pastoralna skrb za duše, neka se u novom pravu

ratio habeatur etiam caritatis, temperantiae, humanitatis, moderationis, quibus aequitati studeatur non solum in applicatione legum ab animarum pastoribus facienda, sed in ipsa legislatione, ac proinde normae nimis rigidae seponantur, immo ad exhortationes et suasiones potius recurratur, ubi non adsit necessitas stricti iuris servandi propter bonum publicum et disciplinam ecclesiasticam generalem. 4°) Ut Summus Legislator et Episcopi in cura animarum concordem operam praestent et pastorum munus modo magis positivo appareat, quae huc usque extraordinariae erant facultates circa dispensationem a legibus generalibus, ordinariae fiant, reservatis iis tantum Supremae potestati Ecclesiae universalis vel aliis auctoritatibus superioribus, quae propter bonum commune exceptionem exigant. 5°) Probe attendatur ad principium, quod e superiore eruitur et principium subsidiariorum vocatur, in Ecclesia eo vel magis applicandum, quod officium Episcoporum cum potestatibus adnexis est iuris divini. Hoc principio, dum unitas legislativa et ius universale et generale servantur, convenientia etiam et necessitas propugnantur providendi utilitati praesertim singulorum institutorum per iura particularia et per sanam autonomiam potestatis executivae particularis illis agnitam. Eodem igitur principio innixus, novus Codex sive iuribus particularibus sive potestati executivae demandet, quae unitati disciplinae Ecclesiae universalis necessaria non sint, ita ut sanae sic dictae “decentralizationi” opportune provideatur, remoto periculo disgregationis vel constitutionis Ecclesiarum nationalium. 6°) Propter fundamentalem aequalitatem omnium christifidelium et propter diversitatem officiorum et munerum, in ipso ordine hierarchico Ecclesiae fundatam, expedit ut iura personarum apte definiantur atque in tuto ponantur. Quod efficit ut exercitium potestatis clarius appareat veluti servitium, magis eius usus firmetur, et abusus removeantur. 7°) Quae ut apte in praxim deducantur, necesse est ut peculiaris cura tribuatur ordinandae procedurae, quae ad iura subiectiva tuenda spectat. In novando igitur iure ad ea attendatur quae hac in re hucusque magnopere desiderabantur, scilicet ad recursus administrativos et administrationem iustitiae. Ad haec obtinenda, necesse est ut varia potestatis ecclesiasticae munera clare distinguantur, videlicet munus legislativum, administrativum et iudiciale, atque apte definiatur a quibusdam organis singula munera exercenda sint. 8°) Aliquo modo recognoscendum est principium de conservanda indole territoriali in exercitio regiminis ecclesiastici; rationes enim hodierni apostolatus unitates iurisdictionales personales commendare videntur. Principium igitur in iure novo condendo statuatur, quo portio Populi Dei regendi ex regula generali territorio determinetur; sed nihil impediatur quominus, ubi utilitas id suadeat, aliae rationes, saltem una simul cum ratione territoriali admitti possint, tamquam criteria ad communitatem fidelium determinandam. 9°) Circa ius coactivum,

osim kreposti pravde uzmu u obzir i ljubav, umjerenost, ljudskost, razboritost, s kojima neka se nastoji oko jednakosti ne samo u primjeni zakona od pastira duša nego i u samom zakonodavstvu. Stoga neka se uklone krute odredbe, dapače, neka se radije upotrijebe poticaji i nagovaranja gdje nije potrebno obdržavati strogo pravo radi javnog dobra i opće crkvene stege. 4° Da bi vrhovni zakonodavac i biskupi složno djelovali u skrbi za duše i da bi služba pastira bila djelotvornija, neka ovlasti davanja oprosta od općih zakona, koje su dosad bile izvanredne, budu redovite, a neka se vrhovnoj vlasti opće Crkve ili drugim višim vlastima ostavi samo ono što radi općeg dobra zahtijeva izuzeće. 5° Neka se dobro pripazi na načelo koje izvire iz prethodnoga, a koje se naziva načelo supsidijarnosti, te u Crkvi treba da se primjenjuje to više, što je služba biskupa s pripadajućim vlastima božanskoga prava. Dok se čuvaju zakonodavno jedinstvo i sveopće i opće pravo, tim načelom brane se i prikladnost i potreba da se osigura dobrobit naročito pojedinih ustanova po krajevnim pravima i po zdravoj samostalnosti krajevnne izvršne vlasti koja im se priznaje. Temeljeći se, dakle, na tom načelu, neka novi zakonik prepusti bilo krajevnim pravima bilo izvršnoj vlasti ono što nije potrebno za jedinstvo stege opće Crkve, tako da se prikladno osigura zdrava takozvana decentralizacija, pošto se otkloni pogibelj razjedinjenosti ili stvaranja narodnih Crkava. 6° Zbog temeljne jednakosti svih vjernika i zbog različitosti služba i zadaća, koja je utemeljena na samom hijerarhijskom uređenju Crkve, potrebno je da osobna prava budu prikladno određena i zaštićena. Plod je toga da se vršenje vlasti jasnije pokazuje kao služenje, da se učvršćuje njezina upotreba i da se uklanjaju zloupotrebe. 7° Da bi se to prikladno ostvarilo, potrebno je posvetiti veliku brigu uređenju postupka, kojemu je svrha zaštita subjektivnih prava. Neka se stoga u obnovi prava pripazi na ono što se dosad u toj stvari žarko željelo, to jest na upravne utoke i dijeljenje pravde. Da bi se to postiglo, potrebno je jasno razlikovati različite zadatke crkvene vlasti, to jest zakonodavnu, upravnu i sudsku, i neka se prikladno odredi koja tijela treba da vrše pojedine zadatke. 8° Na neki način treba da se preispita načelo područnosti u crkvenom upravljanju; čini se da razlozi današnjega apostolata preporučuju osobne jurisdikcijske cjeline. Stoga, neka se u novom pravu postavi načelo prema kojemu neka se dio Božjega naroda kojim treba da se upravlja odredi, po općem pravilu, područjem; ali, ništa ne priječi da se, gdje to zahtijeva korist, barem skupa s područnim razlogom, mogu dopustiti drugi razlozi kao mjerila da se odredi zajednica vjernika. 9° Što se tiče kaznenoga prava, kojega se Crkva kao vanjsko, vidljivo i neovisno

cui Ecclesia tamquam societas externa, visibilis et independens renuntiare nequit, poenae sint generatim ferendae sententiae, et in solo foro externo irrogentur et remittantur. Poenae latae sententiae ad paucos casus reducantur, tantum contra gravissima delicta irrogandae. 10°) Denique, ut omnes unanimi admittunt, nova dispositio systematica Codicis, quam postulat nova accommodatio, inde ab initio adumbrari quidem, sed exacte definiri et decerni non potest. Eadem igitur peragenda erit tantum post sufficientem singularum partium recognitionem, immo postquam fere totum opus absolutum erit.

Ex his principiis, quibus novi Codicis recognitionis iter dirigi oportebat, manifesto patet necessitas applicandi passim doctrinam de Ecclesia a Concilio Vaticano II enucleatam, quippe quae statuat ut non solum ad externas ac sociales Corporis Christi Mystici rationes, verum etiam ac praecipue ad eius vitam intimam attendatur.

Ac revera his principiis consultores in novo Codicis textu elaborando veluti manu ducti sunt.

Interea per epistulam, die 15 ianuarii 1966 ab Em.mo Cardinali Praeside Commissionis ad Praesides Conferentiarum Episcoporum missam, Episcopi universi orbis catholici rogati sunt ut vota et consilia proponerent de ipso iure condendo necnon de modo, quo relationes inter Conferentias Episcoporum et Commissionem apte iniri oporteret, ad cooperationem quam maxime hac in re in bonum Ecclesiae obtinendam. Insuper quaesitum est, ut nomina iuris canonici peritorum ad Secretariam Commissionis mitterentur, qui de iudicio Episcoporum in singulis regionibus doctrina magis emerent, indicata quoque eorundem speciali peritia, ita ut ex iis consultores et collaboratores seligi ac nominari possent. Revera initio ac decursu laborum, praeter Em.mos sodales inter consultores Commissionis Episcopi, sacerdotes, religiosi, laici, iuris canonici necnon theologiae, curae pastoralis animarum et iuris civilis periti ex toto orbe christiano allekti sunt, ut operam suam conferrent ad novum Codicem Iuris Canonici apparandum. Per totum laborum tempus apud Commissionem, ex quinque Continentibus ac ex 31 nationibus, uti sodales, consultores, aliique collaboratores, operam praestiterunt 105 Patres Cardinales, 77 Archiepiscopi et Episcopi, 73 presbyteri saeculares, 47 presbyteri religiosi, 3 religiosae, 12 laici.

Iam ante postremam Concilii Vaticani II sessionem, die 6 maii 1965 consultores Commissionis convocati sunt in privatam sessionem, in qua, de consensu Beatissimi Patris, Praeses Commissionis tres

društvo ne može odreći, neka kazne budu općenito izreci prepuštene i neka se određuju i otpuštaju samo na izvanjskom području. Neka se unaprijed izrečene kazne svedu na mali broj slučajeva i neka se odrede samo za veoma teška kažnjiva djela. 10° Konačno, kako svi jednodušno priznaju, nova, sustavna rasporedba zakonika, koju zahtijeva nova prilagodba, može se na početku doduše predvidjeti, ali se ne može još točno izreći ni odrediti. To će stoga biti potrebno učiniti tek pošto se dovoljno obnove pojedini dijelovi; dapače, pošto se završi gotovo sav posao.

Iz tih načela, prema kojima je trebalo da se ravna put obnove novoga zakonika, očito izvire potreba da se postupno primijeni nauk o Crkvi razrađen na II. vatikanskom saboru, a koji određuje da se ne smiju uzimati u obzir samo vanjske i društvene značajke Otajstvenoga Tijela Kristova, nego i to poglavito njegov unutrašnji život.

I, doista, savjetnici su se u izradbi novoga teksta Zakonika upravo držali tih načela.

U međuvremenu je uzoriti kardinal predsjednik Povjerenstva pismom od 15. siječnja 1966. poslanim predsjednicima biskupskih konferencija zamolio biskupe svega katoličkog svijeta da iznesu mišljenja i prijedloge o samom pravu koje treba da se donese i o načinu na koji bi trebalo da se usklade odnosi između biskupskih konferencija i Povjerenstva da bi se postigla bolja suradnja na tom području za dobrobit Crkve. Osim toga, zatraženo je da pošalju tajništvu Povjerenstva imena stručnjaka kanonskoga prava koji se, prema biskupovu sudu, u pojedinim krajevima veoma ističu znanjem, i neka se naznači njihova posebna stručnost, tako da bi se među njima mogli izabrati i imenovati savjetnici i suradnici. Doista, već od početka i tijekom poslova osim uzoritih članova savjetnicima Povjerenstva pridruženi su biskupi, svećenici, redovnici, laici, stručnjaci u kanonskom pravu, kao i bogoslovlju, dušobrižništvu i svjetovnom pravu iz svega kršćanskoga svijeta da bi pridonijeli svoj udio u pripravljanju novoga zakonika kanonskoga prava. Za sve vrijeme radova pri Povjerenstvu su radili, s pet kontinenata i iz 31 naroda, kao članovi, savjetnici i drugi suradnici: 105 otaca kardinala, 77 nadbiskupa i biskupa, 73 svjetovna prezbitera, 47 redovničkih prezbitera, 3 redovnice i 12 laika.

Već prije posljednjeg zasjedanja II. vatikanskog sabora 6. svibnja 1965. savjetnici Povjerenstva pozvani su na odvojenu sjednicu, na kojoj im je, s pristankom Svetog oca, predsjednik Povjerenstva povjerio na

quaestiones fundamentales eorum studio commisit, quaesitum nempe est, utrum unus an duo Codices, Latinus scilicet et Orientalis, conficiendi essent; quinam ordo laborum in eo redigendo esset sequendus, seu quomodo Commissio eiusque organa procedere deberent; denique quomodo apta fieret divisio laboris variis subcommissionibus, quae simul agerent, committendi. De his quaestionibus a tribus coetibus ad id constitutis relationes confectae sunt, eademque ad omnes sodales sunt transmissae.

Circa easdem quaestiones Em.mi Commissionis sodales secundam suam sessionem celebraverunt die 25 novembris 1965, in qua rogati sunt, ut ad nonnulla dubia de hac re responderent.

Quoad ordinationem systematicam novi Codicis, ex voto coetus centralis consultorum, qui a die 3 ad diem 7 aprilis 1967 congregati sunt, principium de hac re redactum est Synodo Episcoporum proponendum. Post sessionem Synodi, opportunum visum est constituere, mense novembri 1967, specialem coetum consultorum, qui in studium ordinis systematici incumberent. In sessione huius coetus initio mensis aprilis 1968 habita, omnes concordēs fuerunt de non recipiendis in novum Codicem nec legibus proprie liturgicis, nec normis circa processus beatificationis et canonizationis, et ne normis quidem circa relationes Ecclesiae ad extra. Placuit quoque omnibus ut, in parte ubi de Populo Dei agitur, statutum personale omnium christifidelium poneretur et distincte tractaretur de potestatibus et facultatibus, quae exercitium diversorum officiorum et munerum respiciunt. Omnes denique convenerunt structuram Librorum Codicis Pio-Benedictini in novo Codice integre servari non posse.

In tertia sessione Em.morum sodalium Commissionis die 28 maii 1968 habita, Patres Cardinales approbarunt, quoad substantiam, temporariam ordinationem, iuxta quam coetus studiorum, qui iam antea constituti erant, in novum ordinem sunt dispositi: “De ordinatione systematica Codicis”, “De normis generalibus”, “De sacra Hierarchia”, “De institutis perfectionis”, “De laicis”, “De personis physicis et moralibus in genere”, “De matrimonio”, “De sacramentis, excepto matrimonio”, “De magisterio ecclesiastico”, “De iure patrimoniali Ecclesiae”, “De processibus”, “De iure poenali”.

Argumenta a coetu “De personis physicis et iuridicis” (ita postea vocatus est) pertractata confluerunt in Librum “De normis generalibus”. Item opportunum visum est constituere coetum “De locis et temporibus sacris deque cultu divino”. Ratione amplioris competentiae mutati sunt

proučavanje tri temeljna pitanja. Pitalo se naime je li potrebno pripremiti jedan ili dva zakonika, to jest latinski i istočni; koji se redosljed radova u njegovoj obnovi ima slijediti ili kako bi Povjerenstvo i njegova tijela morali postupati; konačno, kako bi se prikladno podijelio posao koji treba da se povjeri različitim potpovjerenstvima koja bi radila istodobno. O tim su pitanjima tri skupine za to ustanovljene sastavile izvještaje, koji su poslani svim članovima.

O tim pitanjima uzoriti članovi Povjerenstva imali su 25. studenoga 1965. svoju drugu sjednicu, na kojoj su bili zamoljeni da odgovore na neke o tome postavljene dvojbe.

Što se tiče sustavne rasporedbe novoga zakonika, prema mišljenju središnje skupine savjetnika, koji su vijećali od 3. do 7. travnja 1967., postavljeno je načelo o toj stvari, koje bi se predložilo Biskupskoj sinodi. Poslije zasjedanja Sinode činilo se uputnim da se ustanovi, u studenom 1967., posebna skupina savjetnika koja bi se posvetila proučavanju sustavne rasporedbe. Na sjednici te skupine, koja je održana na početku travnja 1968., svi su se suglasili da se u novi zakonik ne uvrste ni zakoni samo bogoslužni, ni odredbe o postupcima za proglašenje blaženih i svetih, ni odredbe o odnosima Crkve prema van. Svi su se složili da se u dijelu gdje se govori o Božjem narodu odredi osobni položaj svih vjernika i da se odvojeno govori o ovlastima koje se tiču vršenja različitih služba i zadaća. Svi su se konačno složili da u novom zakoniku nije moguće sasvim zadržati razdiobu knjiga Pio-Benediktova Zakonika.

Na trećoj sjednici uzoritih članova Povjerenstva održanoj 28. svibnja 1968. oci kardinali u bitnome su odobrili privremenu rasporedbu, prema kojoj su studijske skupine, koje su bile ustanovljene već prije, raspoređene na nov način: "Sustavna rasporedba zakonika", "Opće odredbe", "Sveta hijerarhija", "Ustanove savršenstva", "Laici", "Fizičke i moralne osobe općenito", "Ženidba", "Sakramenti", osim ženidbe, "Crkveno učiteljstvo", "Imovinsko crkveno pravo", "Postupci", "Kazneno pravo".

Sadržaj o kojemu je raspravljala skupina "Fizičke i pravne osobe" (tako je nazvana poslije) prešao je u knjigu "Opće odredbe". Isto tako pokazalo se uputnim da se ustanovi skupina "Sveta mjesta i vremena i bogoštovlje". Zbog proširene mjerodavnosti promijenjeni su nazivi

tituli aliorum coetuum: coetus “De Laicis” nomen sumpsit “De fidelium iuribus et consociationibus deque laicis”; coetus “De religiosis” vocatus est “De institutis perfectionis” et denique “De institutis vitae consecratae per professionem consiliorum evangelicorum”.

De methodo, quae in labore recognitionis plus quam 16 annos adhibita est, breviter memorandae sunt partes principales: consultores singulorum coetuum maxima cum animi deditioe operam egregiam praestiterunt, solum ad Ecclesiae bonum spectantes, sive in praeparatione scripto facta votorum circa proprii schematis partes, sive in disceptatione perdurantibus sessionibus, quae statis temporibus Romae habebantur, sive in examine animadversionum, votorum et sententiarum quae de ipso schemate perveniebant ad Commissionem. Modus procedendi hic erat: singulis consultoribus, qui numero ab octo ad quattuordecim singulos coetus a studiis constituebant, argumentum significabatur quod, iure Codicis vigentis innixum, studio recognitionis subiciendum erat. Unusquisque, post examen quaestionum, votum suum scripto exaratum Secretariae Commissionis transmittibat eiusque exemplar relatori et, si tempus suppetebat, omnibus coetus membris tradebatur. In studii sessionibus, Romae iuxta calendarium laborum habendis, coetus consultores conveniebant et relatore proponente, omnes quaestiones et sententiae expendebantur, donec textus canonum etiam per partes suffragio declararetur et in schema redigeretur. In sessione relatori auxilium praestabat officialis, qui actuarii munereungebatur.

Numerus sessionum pro unoquoque coetu, secundum argumenta concreta, maior minorve erat, laboresque per annos protrahantur.

Habebantur, praesertim tempore posteriore, quidam coetus mixti eo fine constituti, ut a quibusdam consultoribus, e diversis coetibus in unum convenientibus, argumenta disceptarentur, quae directe ad plures coetus spectabant et communi consilio decernerentur oportebat.

Postquam expleta est elaboratio nonnullorum schematum effecta a coetibus a studiis, concretae indicationes postulatae sunt a Supremo Legislatore circa subsequens iter in labore sequendum; quod quidem iter iuxta normas tunc impertitas hoc erat:

Schemata, una cum relatione explicativa, mittebantur ad Summum Pontificem, qui decernebat utrum ad consultationem procedendum esset. Post obtentam hanc permissionem, schemata typis edita submittebantur examini universi Episcopatus ceterorumque organorum consultationis (nempe Dicasteriorum Curiae Romariae, Universitatum et Facultatum

drugih skupina: skupina “Laici” uzela je naziv “Vjernička prava i društva i laici”, skupina “Redovnici” nazvana je “Ustanove savršenstva” i konačno “Ustanove posvećenoga života po zavjetovanju evanđeoskih savjeta”.

Što se tiče metode, koja se u poslu obnove upotrebljavala više od 16 godina, treba da se ukratko spomenu glavni dijelovi: savjetnici pojedinih skupina s veoma velikom predanošću, imajući pred očima samo dobrobit Crkve, izvrsno su pridonosili, bilo u pripremanju pisanih mišljenja o dijelovima svojega nacrtu, bilo u raspravama za vrijeme sjednica, koje su se održavale u Rimu u određenim razdobljima, bilo u pretresanju primjedaba, prijedloga i mišljenja koja su o tom nacrtu stizala Povjerenstvu. Postupalo se na sljedeći način: pojedinim savjetnicima, koji su u broju od osam do četrnaest tvorili pojedine studijske skupine, doznačen je predmet koji je, oslonjen na pravo tadašnjeg Zakonika, bilo potrebno podvrći proučavanju radi obnove. Svaki pojedini, pošto je proučio pitanje, dostavljao je svoje mišljenje napisмено tajništvu Povjerenstva, a jedan primjerak izvjestitelju i, ako je vrijeme dopuštalo, svim članovima skupine. Na studijskim sjednicama koje su se održavale u Rimu prema kalendaru radova, sastajali su se savjetnici skupine te su se na prijedlog izvjestitelja prosuđivala sva pitanja i mišljenja sve dok tekst kanona, također po dijelovima, nije izglasan i sastavljen kao nacrt. Izvjestitelju je na sjednici pomagao službenik koji je vršio zadaću zapisničara.

Broj sjednica pojedine skupine bio je veći ili manji, već prema određenim predmetima, a radovi su trajali više godina.

Osobito u posljednje vrijeme ustanovljene su neke mješovite skupine sa svrhom da bi neki savjetnici, sabrani iz različitih skupina, pretresli predmete koji su se izravno odnosili na više skupina i koje je bilo potrebno riješiti zajednički.

Pošto su studijske skupine izradile neke nacрте, zatraženi su od vrhovnog zakonodavca određeni napuci o daljnjem radu; daljnji je put u skladu s tada danim odredbama bio sljedeći:

Nacrti, zajedno s tumačenjem, slani su vrhovnom svećeniku, koji je odlučivao da li je potrebno savjetovanje. Pošto je dobiveno to dopuštenje, tiskani su nacrti podvrgnuti proučavanju svega episkopata i drugih savjetodavnih tijela (to jest ureda Rimske kurije, crkvenih sveučilišta i fakulteta i Unije generalnih poglavara) da bi se ta tijela u

ecclesiarum atque Unionis Superiorum Generalium), ut ipsa organa, intra tempus prudenter statutum non minus quam sex menses suam sententiam exprimendam curarent. Simul quoque schemata mittebantur ad Em.mos Commissionis sodales, ut inde ab hoc stadio laboris suas observationes sive generales sive particulares facerent.

En ordo quo schemata ad consultationem missa sunt: anno 1972: schema "De procedura administrativa"; anno 1973: "De sanctionibus in Ecclesia"; anno 1975: "De Sacramentis"; anno 1976: "De modo procedendi pro tutela iurium seu de processibus; anno 1977: "De institutis vitae consecratae per professionem consiliorum evangelicorum"; "De normis generalibus"; "De Populo Dei"; "De Ecclesiae munere docendi"; "De locis et temporibus sacris deque cultu divino"; "De iure patrimoniali Ecclesiae".

Procul dubio Codex Iuris Canonici recognitus apte apparari non potuisset sine inaeestimabili et continua cooperatione, quam Commissioni contulerunt numerosae ac pervalidae animadversiones indolis praesertim pastoralis ab Episcopis et Conferentiis Episcoporum exhibitae. Episcopi enim plurimas scripto animadversiones fecerunt: sive generales quoad schemata in universum considerata, sive particulares quoad singulos canones.

Magna utilitate praeterea fuerunt etiam animadversiones, innixae in propria experientia circa gubernium Ecclesiae centrale, quas transmiserunt Sacrae Congregationes, Tribunalia aliaque Romanae Curiae Instituta, necnon scientificae atque technicae propositiones et suggestiones prolatae ab Universitatibus et Facultatibus ecclesiasticis ad diversas scholas ad diversasque cogitandi vias pertinentibus.

Studium, examen atque discussio collegialis omnium animadversionum generalium et particularium, quae ad Commissionem transmissae sunt, ponderosam sane immensumque laborem secum tulerunt, qui per septem annos est protractus. Secretariatus Commissionis ad amussim curavit ut ordinatim disponderentur atque in synthesim redigerentur omnes animadversiones, propositiones et suggestiones, quae, postquam consultoribus transmissae fuerant ut ab ipsis attente examinarentur, discussioni deinceps submittebantur in sessionibus collegialis laboris habendis a decem coetibus a studiis.

Nulla fuit animadversio, quae perpensa non esset maxima cum cura atque diligentia. Hoc factum est etiam cum de animadversionibus agebatur inter se contrariis (quod non raro evenit), prae oculis habendo non solum earum pondus sociologicum (nempe numerum

razborito određenom vremenu - ne manje od šest mjeseci - pobrinula da iznesu svoje mišljenje. Istodobno, nacrti su poslani uzoritim članovima Povjerenstva, da bi od toga časa davali svoje opće i posebne primjedbe.

Nacrti su slani radi savjetovanja ovim redom: godine 1972. nacrt "Upravni postupak"; godine 1973. "Kaznene odredbe u Crkvi"; godine 1975. "Sakramenti"; godine 1976. "Način postupanja za zaštitu prava ili postupci"; godine 1977: "Ustanove posvećenoga života po zavjetovanju evanđeoskih savjeta"; "Opće odredbe"; "Božji narod"; "Naučiteljska služba Crkve"; "Sveta mjesta i vremena i bogoštovlje"; "Imovinsko crkveno pravo".

Bez sumnje, obnovljeni zakonik kanonskoga prava ne bi se mogao prikladno pripremiti bez neprocjenjive i trajne suradnje, koju su Povjerenstvu pružili biskupi i biskupske konferencije mnogim i vrijednim primjedbama, osobito onim pastoralne naravi. Biskupi su naime dali veoma mnogo pisanih primjedaba, kako općih o nacrtima uopće, tako posebnih o pojedinim kanonima.

Osim toga, bile su od velike koristi i primjedbe oslonjene na vlastito iskustvo o središnjoj upravi Crkve, koje su poslali svete kongregacije, sudišta i druge ustanove Rimske kurije, kao i znanstveni i tehnički prijedlozi i poticaji crkvenih sveučilišta i fakulteta, koji pripadaju različitim školama i različitim smjerovima mišljenja.

Studij, proučavanje i zorno pretresanje svih općih i posebnih primjedaba poslanih Povjerenstvu bili su, razumljivo, težak i golem posao, koji je trajao sedam godina. Tajništvo Povjerenstva pomno se brinulo da budu pozorno raspoređene i složene sve primjedbe, prijedlozi i poticaji, koji su, pošto su bili dostavljeni savjetnicima da ih pozorno prouče, podvrgnuti raspravi na zbornim radnim sjednicama deset studijskih skupina.

Nije bilo primjedbe koja nije bila proučena s veoma velikom brigom i pomnjom. Tako se postupalo i kad su bile posrijedi međusobno oprečne primjedbe (što nije bilo rijetko), tako da se imala na umu ne samo njihova sociološka težina (to jest broj savjetodavnih tijela i osoba

organorum consultationis ac personarum quae ipsas proponebant), sed praesertim earum valorem doctrinalem ac pastorem earundemque cohaerentiam cum doctrina et normis applicativis Concilii Vaticani II et cum Magisterio pontificio, itemque, ad rationem specificè technicam et scientificam quod attinet, necessariam ipsam congruitatem cum systemate iuridico canonico. Imo, quotiescumque de re dubia agebatur vel quaestiones peculiaris momenti agitabantur, tunc denuo postulabatur sententia Em. morum Commissionis sodalium in sessione plenaria coadunatorum. Aliis vero in casibus, attentata specifica materia de qua disceptabatur, consulebantur etiam Congregatio pro Doctrina Fidei aliaque Curiae Romanae Dicasteria. Multae denique correctiones et immutationes in canonibus priorum Schematum, petentibus aut suggerentibus Episcopis ceterisque organis consultationum, introductae sunt, adeo ut nonnulla schemata evaserint penitus novata vel emendata.

Retractatis igitur omnibus schematibus, Secretaria Commissionis et consultores in ulteriorem eundemque ponderosum incubuerunt laborem. Agebatur enim de interna coordinatione omnium schematum curanda, de tuenda eorum uniformitate terminologica praesertim sub aspectu technico-iuridico, de redigendis canonibus in breves et concinnas formulas, ac denique de systematica ordinatione definitive statuenda, ita ut omnia et singula schemata, a distinctis coetibus parata, in unicum atque omni ex parte cohaerentem Codicem confluerent.

Nova ordinatio systematica, quae veluti sua sponte ex labore paulatim maturescente orta est, duobus principiis innititur, quorum alterum spectat ad fidelitatem erga generaliora principia iam pridem a coetu centrali statuta, alterum vero ad practicam utilitatem, ita ut novus Codex non solum a peritis, sed etiam a Pastoribus, immo et a christifidelibus omnibus facile intellegi atque in usu haberi possit.

Constat ergo novus Codex septem Libris, qui inscribuntur: De normis generalibus, De Populo Dei, De Ecclesiae munere docendi, De Ecclesiae munere sanctificandi, De bonis Ecclesiae temporalibus, De sanctionibus in Ecclesia, De processibus. Quamvis ex differentia rubricarum quae singulis Libris veteris et novi Codicis praeponuntur, differentia quoque inter utrumque systema iam satis appareat, nihilominus multo magis ex partibus, sectionibus, titulis eorumque rubricis innovatio ordinis systematici manifesta fit. At pro certo habendum est novam ordinationem non solum materiae et indoli propriae iuris canonici magis quam veterem respondere, sed, quod maioris momenti est, magis etiam satisfacere ecclesilogiae Concilii Vaticani II iisque inde manantibus principiis quae iam initio recognitionis fuerint proposita.

koje su ih predlagale), nego osobito njihova naukovna i pastoralna vrijednost te njihova povezanost s naukom i provedbenim odredbama II. vatikanskog sabora i s papinskim učiteljstvom, a isto tako potrebna podudarnost s pravnim kanonskim sustavom koja se tiče napose tehničkog i znanstvenog gledišta. Dapače, svaki put kad se radilo o dvojbi ili pitanjima od posebne važnosti ponovno se zahtijevalo mišljenje uzoritih članova Povjerenstva okupljenih na plenarnoj sjednici. U drugim pak slučajevima, imajući u vidu posebnost predmeta o kojemu se raspravljalo, pitana je za savjet i Kongregacija za nauk vjere i drugi uredi Rimske kurije. Konačno, u kanone prijašnjih nacрта uneseni su mnogi ispravci i promjene na zahtjev ili poticanje biskupa i drugih savjetodavnih tijela, tako da su neki nacrti stubokom obnovljeni ili ispravljani.

Dakle, pošto su ponovno obavljene rasprave o svim nacrtima, tajništvo Povjerenstva i savjetnici dali su se na daljnji teški posao. Radilo se naime o brizi za unutrašnji sklad svih nacрта, za osiguranje ujednačenosti njihova nazivlja, osobito s tehničko-pravnog gledišta, za sastavljanje kanona u kratke skladne izraze te, napokon, za određivanje sustavne rasporedbe, tako da bi se svi pojedini nacrti, pripremljeni od različitih skupina, slili u jedan i svestrano usklađen zakonik.

Nova sustavna rasporedba, koja je nastajala nekako sama po sebi kako je polako sazrijevao rad, oslanja se na dva načela, od kojih se jedno odnosi na vjernost općim načelima koja je već prije utvrdila središnja skupina, a drugo na praktičnu korist, tako da bi novi Zakonik mogli lako razumjeti i upotrebljavati ne samo stručnjaci nego i pastiri, dapače i svi vjernici.

Dakle, novi Zakonik sastoji se od sedam knjiga, koje imaju naslove: Opće odredbe, Božji narod, Naučiteljska služba Crkve, Posvetiteljska služba Crkve, Vremenita crkvena dobra, Kaznene mjere u Crkvi, Postupci. Iako se iz razlike naslova koje imaju pojedine knjige staroga i novoga Zakonika, već dosta vidi razlika između dva sustava, ipak se novina sustavne rasporedbe vidi još više iz njihovih dijelova, odsjeka, naslova i podnaslova. U svakom je slučaju sigurno da nova rasporedba više odgovara nego stara ne samo gradivu i vlastitoj naravi kanonskoga prava, nego, što je još važnije, više zadovoljava ekleziologiju II. vatikanskog sabora i načela koja odatle izvire, a koja su bila predložena već od početka obnove.

Schema totius Codicis, die 29 iunii 1980, in sollemnitate Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, typis editum, Summo Pontifici oblatum est, qui iussit ut illud definitivi examinis et iudicii peragendi causa singulis Cardinalibus Commissionis membris mitteretur. Quo magis autem in luce poneretur participatio totius Ecclesiae in postremo quoque phasi laborum stadio, Summus Pontifex decrevit alios sodales: Cardinales et etiam Episcopos, ex universa Ecclesia selectos, Commissioni esse aggregandos - Episcoporum Conferentiis vel Consiliis aut Coetibus Episcoporum Conferentiarum proponentibus - atque ita eadem Commissio hac vice adaucta est ad numerum 74 sodalium. Qui quidem, initio a. 1981, quam plurimas miserunt animadversiones, quae deinde a Secretaria Commissionis, operam navantibus consultoribus peculiari peritia praeditis in singulis materiis de quibus agebatur, accurato examini, diligenti studio et collegiali discussioni subiectae sunt. Synthesis omnium animadversionum una cum responsionibus a Secretaria et a consultoribus datis, mense augusto 1981 ad Commissionis membra transmissa est.

Sessio Plenaria, de mandato Summi Pontificis convocata, ut de toto novi Codicis textu deliberaret et suffragia definitiva ferret, a die 20 ad diem 28 octobris 1981 in Aula Synodi Episcoporum celebrata est, in eaque praesertim de sex quaestionibus maioris ponderis et momenti disceptatio instituta est, sed et de aliis etiam per petitionem decem saltem Patrum allatis. Dubio in fine Sessionis Plenariae proposito, utrumne Patribus placeret, ut post examinata in Plenaria Schema C. I. C. et emendationes iam inductas, idem Schema, introductis quae in Plenaria maioritatem obtinuerint, prae oculis quoque habitis aliis quae datae fuerint, animadversionibus, atque perpolitioe facta quoad stilum et latinitatem (quae omnia Praesidi et Secretariae committuntur) dignum habeatur, quod Summo Pontifici, qui tempore et modo, quae sibi videantur, Codicem edat, quam primum praesentetur Patres unanimo consensu responderunt: placet.

Textus integer Codicis hoc modo retractatus et approbatus, auctus canonibus schematis Legis Ecclesiae Fundamentalibus, quos ratione materiae in Codicem inseri oportebat, atque etiam quoad latinitatem perpolitus, tandem rursus typis impressus est atque, ut iam ad promulgationem procedi posset, die 22 aprilis 1982 Summo Pontifici est traditus.

Summus Pontifex, autem, per Se ipsum, adiuvantibus quibusdam peritis auditoque Pro-Praeside Pontificiae Commissionis Codici Iuris Canonici recognoscendo, huiusmodi novissimum Schema recognovit atque omnibus

Na svetkovinu blaženih apostola Petra i Pavla dana 29. lipnja godine 1980. tiskani Nacrt svega zakonika predan je vrhovnom svećeniku, koji je naredio da se pošalje svim kardinalima članovima Povjerenstva radi konačne prouke i prosudbe. Da bi se pak još više istaknulo sudjelovanje sve Crkve i na ovom posljednjem dijelu rada, odredio je vrhovni svećenik da se Povjerenstvu dodaju i drugi članovi, kardinali, kao i biskupi izabrani iz sve Crkve - na prijedlog biskupskih konferencija ili savjeta i skupina biskupskih konferencija - pa je tako spomenuto Povjerenstvo tada povećana na 74 člana. Oni su na početku godine 1981. poslali veoma mnogo primjedaba, koje je zatim tajništvo Povjerenstva podvrglo pomnijvu istraživanju, marljivu proučavanju i zornoj raspravi uz suradnju savjetnika, posebno stručnih u predmetima o kojima se radilo. Sažetak svih primjedaba zajedno s odgovorima tajništva i savjetnika poslan je članovima Povjerenstva u kolovozu godine 1981.

*Plenarna sjednica, sazvana po nalogu vrhovnoga svećenika da bi razmotrila sav tekst novoga Zakonika i dala konačno mišljenje, vijećala je od 20. do 28. listopada godine 1981. u dvorani Biskupske sinode; na sjednici se raspravljalo osobito o šest pitanja od velike važnosti i značenja, ali i o drugim pitanjima na traženje barem deset otaca. Na završetku plenarne sjednice na postavljeno pitanje da li se oci slažu i da li drže dostojnim da se, nakon ispitivanja Nacrta zakonika kanonskoga prava na plenarnoj sjednici i nakon već unesenih ispravaka, ovaj Nacrt, pošto se unese ono što je na plenarnoj sjednici dobilo većinu i pošto se uzmu pažljivo u obzir i druge primjedbe koje su bile dane, te pošto se dotjeraju stil i latinski jezik (a to je sve povjereno predsjedniku i tajništvu), što prije podastre vrhovnom svećeniku, da u vrijeme i na način koji mu se čine prikladnim izda Zakonik, *oci su s jednodušnim pristankom odgovorili da se slažu.**

Cjeloviti tekst Zakonika, tako preispitan i odobren, povećan kanonima Nacrta temeljnog zakona Crkve koje je zbog predmeta trebalo unijeti u Zakonik, te dotjeran i s obzirom na latinski jezik, konačno je ponovno tiskan i predan vrhovnom svećeniku 22. travnja godine 1982., da bi se konačno mogao proglasiti.

Ali, vrhovni je svećenik osobno, uz pomoć nekih stručnjaka i pošto se posavjetovao s propredsjednikom Papinskog povjerenstva za obnovu Zakonika kanonskoga prava, pregledao taj posljednji Nacrt te, sve zrelo

mature perpensis, decrevit novum Codicem promulgandum esse die 25 ianuarii 1983, anniversario scilicet primi nuntii, quem Papa Ioannes XXIII dedit de Codicis recognitione instituenda.

Cum autem Pontificia Commissio ad hoc constituta post viginti fere annos arduum sane munus sibi creditum feliciter absolverit, iam Pastoribus et christifidelibus praesto est ius novissimum Ecclesiae, quod simplicitate, perspicuitate, concinnitate ac veri iuris scientia non caret; insuper, cum sit a caritate, aequitate, humanitate non alienum, atque vero christiano spiritu plene perfusum, id ipsum externae et internae indoli Ecclesiae divinitus datae respondere studet simulque eius condicionibus ac necessitatibus in mundo huius temporis consulere exoptat. Quod si ob nimis celeres hodiernae humanae societatis immutationes, quaedam iam tempore iuris condendi minus perfecta evaserunt ac deinceps nova recognitione indigebunt, tanta virium ubertate Ecclesia pollet ut, haud secus ac praeteritis saeculis, valeat viam renovandi leges vitae suae rursus capessere. Nunc autem lex amplius ignorari nequit; Pastores securis potiuntur normis, quibus recte sacri ministerii exercitium dirigant; hinc unicuique copia datur iura et officia sibi propria cognoscendi, et arbitrio in agendo via praecluditur; abusus qui ob carentiam legum in disciplinam ecclesiasticam forte irrepserint, facilius extirpari ac praepediri poterunt; universa denique apostolatus opera, instituta atque incepta profecto habent unde expedite progrediantur et promoveantur, quia sana ordinatio iuridica prorsus necessaria est ut ecclesiastica communitas vigeat, crescat, floreat. Quod faxit benignissimus Deus, Beatissima Virgine Maria, Ecclesiae Matre, eius Sponso S. Iosepho, Ecclesiae Patrono, SS. Petro et Paulo deprecatoribus.

razmotrivši, odredio da novi Zakonik treba da bude proglašen 25. siječnja godine 1983., to jest na obljetnicu prve vijesti kojom je papa Ivan XXIII. najavio obnovu Zakonika.

Pošto je za to ustanovljeno Papinsko povjerenstvo poslije gotovo dvadeset godina sretno završilo povjerenu mu tešku zadaću, sada je na raspolaganju pastirima i vjericima najnovije pravo Crkve, koje ima jednostavnosti, jasnoće, skladnosti i znanstvenosti istinskoga prava; osim toga, budući da mu nisu tuđe ljubav, pravičnost i ljudskost i budući da je potpuno prožeto pravim kršćanskim duhom, nastoji odgovoriti izvanjskoj i unutrašnjoj božanski danoj naravi Crkve, a ujedno teži izaći u susret njezinim prilikama i potrebama u današnjem svijetu. Ako je, zbog prebrzih promjena današnjega ljudskog društva, nešto već u vrijeme nastajanja prava manje uspjelo, te ako bude potrebno da se to nanovo obnovi, Crkva ima toliko bogatstvo snaga da je, kao i u prošlim vremenima, u stanju iznova poduzeti obnovu zakona svojega života. Sada se, međutim, više ne može ne znati zakon; pastiri imaju sigurne odredbe prema kojima neka ispravno uređuju vršenje svete službe; zato je svakome omogućeno da upozna svoja prava i dužnosti i nema mjesta samovolji u djelovanju; zloupotrebe, koje su se možda uvukle u crkvenu stegu zbog pomanjkanja zakona, mogu se lakše iskorijeniti i spriječiti; napokon, sve apostolsko djelovanje, ustanove i pothvati sada doista imaju temelj da brzo napreduju i rastu, jer je zdravi pravni poredak, nema dvojbe, potreban da se crkvena zajednica učvršćuje, raste i cvjeta. Neka to dade dobrostivi Bog, po zagovoru Blažene Djevice Marije, majke Crkve, njezina zaručnika svetog Josipa, pokrovitelja Crkve, i svetih Petra i Pavla.

**CODEX IURIS
CANONICI**

**ZAKONIK
KANONSKOGA PRAVA**

LIBER I

DE NORMIS GENERALIBUS

KNJIGA I.

OPĆE ODREDBE

Can. 1 - Canones huius Codicis unam Ecclesiam latinam respiciunt.

Can. 2 - Codex plerumque non definit ritus, qui in actionibus liturgicis celebrandis sunt servandi; quare leges liturgicae hucusque vigentes vim suam retinent, nisi earum aliqua Codicis canonibus sit contraria.

Can. 3 - Codicis canones initas ab Apostolica Sede cum nationibus aliisque societatibus politicis conventiones non abrogant neque iis derogant; eadem idcirco perinde ac in praesens vigere pergunt, contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.

Can. 4 - Iura quaesita, itemque privilegia quae, ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive iuridicis concessa, in usu sunt nec revocata, integra manent, nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.

Can. 5 - § 1. Vigentes in praesens contra horum praescripta canonum consuetudines sive universales sive particulares, quae ipsis canonibus huius Codicis reprobantur, prorsus suppressae sunt, nec in posterum reviviscere sinantur; ceterae quoque suppressae habeantur, nisi expresse Codice aliud caveatur, aut centenariae sint vel immemorabiles, quae quidem, si de iudicio Ordinarii pro locorum ac personarum adiunctis submoveri nequeant, tolerari possunt.

§ 2. Consuetudines praeter ius hucusque vigentes, sive universales sive particulares, servantur.

1: c. 1

2: c. 2; SRC Resp., 8 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 145); SCConc Resol., 14 feb. 1920 (AAS 12 [1920] 117-119); SCConc Resol., 10 iun. 1922 (AAS 15 [1923] 224-227)

3: c. 3; BENEDICTUS PP. XV, All., 21 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 521-524); CI Resp. ad c. 404, 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); **CD 20**; ES I, 18 § 2

4: c. 4; CI Resp., 29 maii 1918; CI Resp. IV: 6, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 346); CI Resp. 2, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 476); SCSO Resp., 26 nov. 1919; CI Resp. IV, 14 iul. 1922 (ASS 14 [1922] 527); CI Resp. IV, 12 nov. 1922 (ASS 14 [1922] 662); CI Resp., 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); CI Resp. I, 30 dec. 1937 (AAS 30 [1938] 73); Pius PP. XII, Litt. Ap. *Litteris suis*, 11 nov. 1939 (ASS 32 [1940] 41); PAULUS PP. VI, All., 14 ian. 1964 (AAS 56 [1964] 193-197); PAULUS PP. VI, m.p. *Romanae dioecesis*, 30 iun. 1968, 10 (AAS 60 [1968] 379)

Kan. 1 - Kanoni ovoga Zakonika vrijede samo za latinsku Crkvu.

Kan. 2 - Zakonik obično ne određuje obrede koji treba da se obdržavaju u bogoslužnim slavljinama; stoga dosadašnji bogoslužni zakoni zadržavaju svoju snagu, osim ako se koji od njih protivi kanonima Zakonika.

Kan. 3 - Kanoni Zakonika ne ukidaju ni potpuno ni djelomice ugovore koje je Apostolska Stolica sklopila s državama ili drugim političkim zajednicama; zato ti ugovori i dalje ostaju na snazi, bez obzira na protivne propise ovoga Zakonika.

Kan. 4 - Stečena prava, isto tako i povlastice dosad dane od Apostolske Stolice bilo fizičkim bilo pravnim osobama, koje se upotrebljavaju i nisu opozvane, ostaju na snazi, osim ako se izričito opozivaju kanonima ovoga Zakonika.

Kan. 5 - § 1. Dosadašnji običaji, bilo opći bilo krajevni, koji se protive propisima ovih kanona i koji se kanonima ovoga Zakonika odbacuju, potpuno su ukinuti i ne dopušta se da ubuduće ožive; ostali također neka se smatraju ukinutima, osim ako Zakonik izričito određuje što drugo ili ako su stoljetni ili od pamtivijeka - ti se običaji doduše mogu podnositi ako se, prema ordinarijevu sudu, zbog okolnosti mjesta i osoba, ne mogu otkloniti.

§ 2. Zadržavaju se dosadašnji običaji mimo prava, bilo opći bilo krajevni.

5 § 1: c. 5; SCConc Resol., 8 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 280-284); CI Resp. 6, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 477); SCConc Resol., 14 feb. 1920 (AAS 12 [1920] 163-166); SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 43-46); SCConc Resol., 11 dec. 1920 (ASS 13 [1921] 262-268); SCConc Resol., 11 dec. 1920 (AAS 14 [1922] 42-46); SCR Resp., 18-20 mar. 1922 (AAS 14 [1922] 352-353); CI Resp., 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); SCConc Resol., 13 iun. 1925, III (AAS 17 [1925] 538-540); SCDS Instr. *Plures petitiones*, 30 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 271-272)

5 § 2: cc. 106, 5° et 6°, 136 § 1, 171 § 2, 346, 417 § 3, 441, 1°, 462, 6°, 463 § 1, 471 § 4, 476 § 5, 547 § 1, 730, 740, 831 §§ 2 et 3, 1041, 1100, 1234 § 1, 1251 § 1, 1290 § 2, 1410, 1444 § 1, 1455, 3°, 1482, 1502 1519 § 2, 1535, 1555 § 1, 1805, 2080; SCConc Resol., 14 feb. 1920 (AAS 12 [1920] 163-165)

Can. 6 - § 1. Hoc Codice vim obtinente, abrogantur:

1° Codex Iuris Canonici anno 1917 promulgatus;

2° aliae quoque leges, sive universales sive particulares, praescriptis huius Codicis contrariae, nisi de particularibus aliud expresse caveatur;

3° leges poenales quaelibet, sive universales sive particulares a Sede Apostolica latae, nisi in ipso hoc Codice recipiantur;

4° ceterae quoque leges disciplinares universales materiam respicientes, quae hoc Codice ex integro ordinatur.

§ 2. Canones huius Codicis, quatenus ius vetus referunt, aestimandi sunt ratione etiam canonicae traditionis habita.

6 § 1: cc. 6, 1°, 5° et 6°, 489; CI Resp. II, 3 ian. 1918; CI Resp. III, 17 feb. 1918 (AAS 10 [1918] 170); SCSO Decr. *Cum in Codice*, 22 mar. 1918 (AAS 10 [1918] 136); CI Resp., 30 mar. 1918; SCC Decr. *Proxima sacra*, 25 apr. 1918 (AAS 10 [1918] 190-192); SCR Decr. *Ad normam canonis*, 26 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 290); SCC Resp., 22 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 75-76); SCSO Resp., 26 nov. 1919; CI Resp. II, 24. nov. 1920 (AAS 12 [1920] 573); SCR Decl., 26 oct.

Kan. 6 - § 1. Stupanjem na snagu ovoga Zakonika ukidaju se:

1° Zakonik kanonskoga prava proglašen godine 1917;

2° i drugi zakoni, bilo opći bilo krajevni, koji su protivni propisima ovoga Zakonika, osim ako se za krajevne izričito određuje što drugo;

3° svi kazneni zakoni, bilo opći bilo krajevni, koje je donijela Apostolska Stolica, osim ako su preuzeti u ovaj Zakonik;

4° i ostali opći stegovni zakoni koji se odnose na predmet što ga ovaj Zakonik sasvim iznova uređuje.

§ 2. Kanoni ovoga Zakonika, ako preuzimaju staro pravo, treba da se prosuđuju uzimajući u obzir i kanonsku predaju.

1921, III (AAS 13 [1921] 538; CI Resp. 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); SCConc Resol., 9 iun. 1923 (AAS 17 [1925] 508-510); CI Resp., 13 dec. 1923 (AAS 16 [1924] 609); SCSO Decr. *Supremae Sacrae*, 13 iul. 1930 (AAS 22 [1930] 344); Princ. prooemium

6 § 2: c. 6, 2° - 4°

TITULUS I
DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS

Can. 7 - Lex instituitur cum promulgatur.

Can. 8 - § 1. Leges ecclesiasticae universales promulgantur per editionem in *Actorum Apostolicae Sedis commentario officiali*, nisi in casibus particularibus alius promulgandi modus fuerit praescriptus, et vim suam exserunt tantum expletis tribus mensibus a die qui *Actorum* numero appositus est, nisi ex natura rei illico ligent aut in ipsa lege brevior aut longior vacatio specialiter et expresse fuerit statuta.

§ 2. Leges particulares promulgantur modo a legislatore determinato et obligare incipiunt post mensem a die promulgationis, nisi alius terminus in ipsa lege statuatur.

Can. 9 - Leges respiciunt futura, non praeterita, nisi nominatim in eis de praeteritis caveatur.

Can. 10 - Irritantes aut inhabilitantes eae tantum leges habendae sunt, quibus actum esse nullum aut inhabilem esse personam expresse statuatur.

Can. 11 - Legibus mere ecclesiasticis tenentur baptizati in Ecclesia catholica vel in eandem recepti, quique sufficienti rationis usu gaudent et, nisi aliud iure expresse caveatur, septimum aetatis annum expleverunt.

Can. 12 - § 1. Legibus universalibus tenentur ubique terrarum omnes pro quibus latae sunt.

§ 2. A legibus autem universalibus, quae in certo territorio non vigent, eximuntur omnes qui in eo territorio actu versantur.

7: c. 8 § 1

8 § 1: c. 9; SE *Relatio Pastor aeternus*, 27 oct. 1969, II/5, 2b

8 § 2: cc. 291 § 1, 335 § 2, 362

9: c. 10; CI Resp. IV: 6-8, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 346); SCConc 17 maii 1919 (AAS 11 [1919] 349-354); SCC Decl., 1 aug. 1919, I (AAS 11 [1919] 346); SCR Resp., 6 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 420); CI Resp. 2, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 476); CI Resp., 3 dec. 1919; CI Resp. V, 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 575); CI Resp. IV, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 527); SCSO Decr. *Post editam*, 15 nov. 1966 (AAS 58 [1966] 1186)

NASLOV I.
CRKVENI ZAKONI

Kan. 7 - Zakon nastane kad se proglaši.

Kan. 8 - § 1. Opći crkveni zakoni proglašuju se objavljivanjem u *službenom glasilu Acta Apostolicae Sedis*, osim ako je u posebnim slučajevima propisan drukčiji način proglašenja, a stupaju na snagu samo kad prođu tri mjeseca od nadnevka dotičnog broja *Acta*, osim ako već po naravi stvari obvezuju odmah ili ako je u samom zakonu posebno i izričito određeno kraće ili duže vrijeme do stupanja na snagu.

§ 2. Krajevni zakoni proglašuju se na način koji odredi zakonodavac i počinju obvezivati mjesec dana pošto budu proglašeni, osim ako je u samom zakonu određen drugi rok.

Kan. 9 - Zakoni se odnose na buduće, a ne na prošlo, osim ako se u njima poimence određuje o prošlome.

Kan. 10 - Treba smatrati da poništavaju ili čine nesposobnim samo oni zakoni koji izričito određuju da je čin ništav ili da je osoba nesposobna.

Kan. 11 - Zakoni samo crkveni obvezuju one koji su kršteni u Katoličkoj Crkvi ili su u nju primljeni a dovoljno su sposobni služiti se razumom i koji su, osim ako se pravom izričito određuje što drugo, navršili sedmu godinu života.

Kan. 12 - § 1. Opći zakoni obvezuju po svem svijetu sve za koje su doneseni.

§ 2. Od općih pak zakona, koji na određenom području nisu na snazi, izuzimaju se svi koji se na tom području stvarno nalaze.

10: c. 11

11: c. 12; CI Resp. I, 3 ian. 1918; SCConc Instr. *Saepenumero*, 14 iul. 1941, 2 (AAS 33 [1941] 390); DCG Addendum *Inter alia*, 11 apr. 1971, 1 (AAS 64 [1972] 173); SCSCD et SCpC Litt. circ., 31 mar. 1977

12 § 1: c. 13 § 1; EM V

12 § 2: c. 14 § 1, 3°

§ 3. Legibus conditis pro peculiari territorio ii subiciuntur pro quibus latae sunt, quique ibidem domicilium vel quasi-domicilium habent et simul actu commorantur, firmo praescripto can. 13.

Can. 13 - § 1. Leges particulares non praesumuntur personales, sed territoriales, nisi aliud constet.

§ 2. Peregrini non adstringuntur:

1° legibus particularibus sui territorii quamdiu ab eo absunt, nisi aut earum transgressio in proprio territorio noceat, aut leges sint personales;

2° neque legibus territorii in quo versantur, iis exceptis quae ordini publico consulunt, aut actuum sollemnia determinant, aut res immobiles in territorio sitas respiciunt.

§ 3. Vagi obligantur legibus tam universalibus quam particularibus quae vigent in loco in quo versantur.

Can. 14 - Leges, etiam irritantes et inhabilitantes, in dubio iuris non urgent; in dubio autem facti Ordinarii ab eis dispensare possunt, dummodo, si agatur de dispensatione reservata, concedi soleat ab auctoritate cui reservatur.

Can. 15 - § 1. Ignorantia vel error circa leges irritantes vel inhabilitantes earundem effectum non impediunt, nisi aliud expresse statuatur.

§ 2. Ignorantia vel error circa legem aut poenam aut circa factum proprium aut circa factum alienum notorium non praesumitur; circa factum alienum non notorium praesumitur, donec contrarium probetur.

Can. 16 - § 1. Leges authentice interpretatur legislator et is cui potestas authentice interpretandi fuerit ab eodem commissa.

§ 2. Interpretatio authentica per modum legis exhibita eandem vim habet ac lex ipsa et promulgari debet; si verba legis in se certa declaret tantum, valet retrorsum; si legem coarctet vel extendat aut dubiam explicet, non retrotrahitur.

12 § 3: c. 13 § 2

13 § 1: c. 8 § 2

13 § 2: c. 14 § 1, 1° et 2°; CI Resp. 4, 17 aug. 1919; CI Resp., 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 575); SCConc Resol., 9 feb. 1924 (AAS 16 [1924] 94-95); SCConc Resol., 15 nov. 1924; SCConc Litt. circ., 1 iul. 1926 (AAS 18 [1926] 312-313); SCR Litt. circ., 15 iul. 1926; SCConc Decr. *Prudentissimo*, 28 iul. 1931 (AAS 23 [1931] 336-337)

13 § 3: c. 14 § 2

14: c. 15; CA I, 13

§ 3. Zakonima donesenim za posebno područje podložni su oni za koje su izdani i koji tamo imaju prebivalište ili boravište i stvarno tamo borave, uz obdržavanje propisa kan. 13.

Kan. 13 - § 1. Ne pretpostavlja se da su krajevni zakoni osobni nego područni, osim ako je određeno što drugo.

§ 2. Strance ne obvezuju:

1° krajevni zakoni njihova područja dok su odsutni, osim ako ili kršenje tih zakona šteti na vlastitom području, ili su zakoni osobni;

2° ni zakoni područja gdje se nalaze, osim onih koji štite javni red, ili određuju pravne oblike čina, ili se odnose na nekretnine koje se nalaze na tom području.

§ 3. Lutalice su podložni i općim i krajevnim zakonima koji su na snazi u mjestu gdje se nalaze.

Kan. 14 - Zakoni, ni oni koji poništavaju i čine nesposobnim, ne obvezuju u dvojbi o pravu; u dvojbi pak o činjenici ordinariji mogu od njih dati oprost samo ako, kad se radi o pridržanom oprost, vlast kojoj je pridržan običava davati oprost.

Kan. 15 - § 1. Neznanje ili zabluda o zakonima koji poništavaju ili čine nesposobnim ne priječe njihov učinak, osim ako je izričito određeno što drugo.

§ 2. Neznanje ili zabluda o zakonu ili kazni, o vlastitom djelu ili tuđem općepoznatom djelu ne pretpostavlja se; pretpostavlja se o tuđem djelu koje nije općepoznato dok se ne dokaže protivno.

Kan. 16 - § 1. Zakone vjerodostojno tumači zakonodavac i onaj komu je on povjerio vlast vjerodostojnog tumačenja.

§ 2. Vjerodostojno tumačenje dano u obliku zakona ima istu snagu kao i sam zakon i mora se proglasiti; ako samo pojašnjava u sebi sigurne riječi zakona, vrijedi unatrag; ako zakon sužava ili proširuje ili dvojbeni razjašnjava, ne djeluje unatrag.

15 § 1: c. 16 § 1

15 § 2: c. 16 § 2

16 § 1: c. 17 § 1; BENEDICTUS PP. XV, m. p. *Cum iuris canonici*, 15 sep. 1917 (AAS 9 [1917] 483-484); CI Resp., 9 dec. 1917 (AAS 10 [1918] 77); CI Resp., 9 dec. 1917 (AAS 11 [1919] 480); PAULUS PP. VI, m. p. *Finis Concilio*, 3 ian. 1966, 5 (AAS 58 [1966] 37-40); Sec Notif., 99766, 11 iul. 1967; Sec Litt. circ., 115121, 25 mar. 1968; Sec Litt., 134634, 14 apr. 1969

16 § 2: c. 17 § 2

§ 3. Interpretatio autem per modum sententiae iudicialis aut actus administrativi in re peculiari, vim legis non habet et ligat tantum personas atque afficit res pro quibus data est.

Can. 17 - Leges ecclesiasticae intellegendae sunt secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam; quae si dubia et obscura manserit, ad locos parallelos, si qui sint, ad legis finem ac circumstantias et ad mentem legislatoris est recurrendum.

Can. 18 - Leges quae poenam statuunt aut liberum iurium exercitium coarctant aut exceptionem a lege continent, strictae subsunt interpretationi.

Can. 19 - Si certa de re desit expressum legis sive universalis sive particularis praescriptum aut consuetudo, causa, nisi sit poenalis, dirimenda est attentis legibus latis in similibus, generalibus iuris principiis cum aequitate canonica servatis, iurisprudencia et praxi Curiae Romanae, communi constantique doctorum sententia.

Can. 20 - Lex posterior abrogat priorem aut eidem derogat, si id expresse edicat aut illi sit directe contraria, aut totam de integro ordinet legis prioris materiam; sed lex universalis minime derogat iuri particulari aut speciali, nisi aliud in iure expresse caveatur.

Can. 21 - In dubio revocatio legis praeexistentis non praesumitur, sed leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri potest, conciliandae.

Can. 22 - Leges civiles ad quas ius Ecclesiae remittit, in iure canonico iisdem cum effectibus servantur, quatenus iuri divino non sint contrariae et nisi aliud iure canonico caveatur.

16 § 3: c. 17 § 3

17: c. 18

18: c. 19

19: c. 20; BENEDICTUS PP. XV, Const. Ap. *Providentissima Mater Ecclesia*, 27 maii 1917 (AAS 9/2 [1917] 5); SCConc Resol., 10 ian. 1920 (AAS 12 [1920] 43-47); SCR Resp., 20 iul. 1923 (AAS 15 [1923] 457-458); REU 1 § 1; PAULUS PP. VI, All., 8 feb. 1973 (AAS 65 [1973] 95-103)

20: c. 22

21: c. 23

§ 3. Ali tumačenje u obliku sudske presude ili upravnog akta u pojedinačnoj stvari nema snagu zakona i obvezuje samo osobe i odnosi se na stvari za koje je dano.

Kan. 17 - Crkveni zakoni treba da se razumiju prema vlastitom značenju riječi promatranom u svezi i sklopu; ako značenje ostane dvojbeno i nejasno, treba da se uzmu u obzir usporedna mjesta, ako ih ima, svrha i okolnosti zakona te nakana zakonodavca.

Kan. 18 - Zakoni koji određuju kaznu ili ograničavaju slobodno vršenje prava ili sadrže izuzetak od zakona podliježu uskom tumačenju.

Kan. 19 - § Ako o određenoj stvari nema izričitog propisa, bilo općeg bilo krajevnog zakona ili ako nema običaja, onda slučaj, osim ako je kazneni, treba da se riješi uzevši u obzir zakone donesene za slične slučajeve, opća pravna načela primijenjena s kanonskom pravičnošću, pravno shvaćanje i praksu Rimske kurije, opće i postojano mišljenje stručnjaka.

Kan. 20 - Kasniji zakon ukida potpuno ili djelomice raniji, ako to izričito kaže, ili ako mu je izravno protivan, ili ako sasvim iznova uređuje sav predmet ranijeg zakona; ali, opći zakon nipošto ne ukida krajevno ili posebno pravo, osim ako je u pravu izričito određeno što drugo.

Kan. 21 - U dvojbi ne pretpostavlja se da je raniji zakon opozvan, nego kasniji zakoni treba da se povežu s ranijima i da se, koliko je moguće, usklade s njima.

Kan. 22 - Građanski zakoni, na koje upućuje crkveno pravo, neka se u kanonskom pravu obdržavaju s jednakim učincima, ako nisu protivni božanskom pravu i ako se kanonskim pravom ne određuje što drugo.

22: cc. 255, 547 § 2, 581 § 2, 987, 5°, 1016, 1059, 1063 § 3, 1080, 1186, 1301 § 1, 1508, 1529, 1553 § 2, 1770 § 2, 1°, 1813 § 2, 1926, 1933 § 3, 1961, 2191 § 3, 3°, 2198, 2223 § 3, 2° et 3°; SCDS Resp., 2 iul. 1917; CI Resp., 23 mar. 1919; SCDS Resp., 20 iun. 1919; SCR Rescr., 3 feb. 1921; SCDS Ind., 16 iun. 1922; SCDS Resol., 25 ian. 1927; SCConc Litt. circ., 20 iun. 1929 (AAS 21 [1929] 384-399); SCR Instr. *Questa Sacra Congregazione*, 6 feb. 1930 (AAS 22 [1930] 138-144); Sec Litt. circ., 5 sep. 1935; SCSO Resp., 28 iun. 1938; Sec. Litt. circ., 10 aug. 1941; SCC Instr. *Solemne semper*, 23 apr. 1951, XIV (AAS 43 [1951] 564); SCR Rescr., 1 apr. 1955; SCR, Resp., 26 mar. 1957; SCR Resp., 1 mar. 1958; SCR Rescr., 22 aug. 1959; SCSO Resp., 1 mar. 1961; **CD 19**; **GS 74**; Sec Notif., 22 aug. 1966; Sec Notif., 16 feb. 1967; CM II

TITULUS II
DE CONSUETUDINE

Can. 23 - Ea tantum consuetudo a communitate fidelium introducta vim legis habet, quae a legislatore approbata fuerit, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 24 - § 1. Nulla consuetudo vim legis obtinere potest, quae sit iuri divino contraria.

§ 2. Nec vim legis obtinere potest consuetudo contra aut praeter ius canonicum, nisi sit rationabilis; consuetudo autem, quae in iure expresse reprobatur, non est rationabilis.

Can. 25 - Nulla consuetudo vim legis obtinet, nisi a communitate legis saltem recipiendae capaci cum animo iuris inducendi servata fuerit.

Can. 26 - Nisi a competenti legislatore specialiter fuerit probata, consuetudo vigenti iuri canonico contraria aut quae est praeter legem canonicam, vim legis obtinet tantum, si legitime per annos triginta continuos et completos servata fuerit; contra legem vero canonicam, quae clausulam contineat futuras consuetudines prohibentem, sola praevalere potest consuetudo centenaria aut immemorabilis.

Can. 27 - Consuetudo est optima legum interpretis.

Can. 28 - Firmo praescripto can. 5, consuetudo, sive contra sive praeter legem, per contrariam consuetudinem aut legem revocatur; sed, nisi expressam de iis mentionem faciat, lex non revocat consuetudines centenarias aut immemorabiles, nec lex universalis consuetudines particulares.

23: c. 25; SCConc 14 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 128-133); SCConc 11 dec. 1920 (AAS 13 [1921] 262-268)

24 § 1: c. 27 § 1

24 § 2: cc. 27, 28; SCConc 14 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 128-133); CI Resp., 15, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 479); SCConc Resol., 11 dec. 1920 (AAS 14 [1922] 42-46); CI Resp., 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); SCDS Resol., 24 iul. 1925 (AAS 18 [1926] 43-44); SCDS Instr. *Ex*

NASLOV II.

OBIČAJ

Kan. 23 - Snagu zakona ima samo onaj običaj uveden od zajednice vjernika koji je zakonodavac odobrio prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 24 - § 1. Nijedan običaj protivan božanskomu pravu ne može steći snagu zakona.

§ 2. Snagu zakona ne može steći ni običaj protiv ili mimo kanonskoga prava, osim ako je razložan; običaj pak koji se u pravu izričito odbacuje nije razložan.

Kan. 25 - Nijedan običaj ne stječe snagu zakona, osim ako ga je zajednica sposobna barem primiti zakon obdržavala s nakanom da uvede pravo.

Kan. 26 - Običaj protivan sadašnjem kanonskom pravu ili običaj mimo kanonskoga zakona snagu zakona stječe samo ako je bio zakonito obdržavan trideset neprekidnih i potpunih godina, osim ako ga je mjerodavni zakonodavac posebno odobrio; ipak, protiv kanonskoga zakona koji sadrži ograničenje koje zabranjuje buduće običaje može prevladati samo običaj stoljetni ili od pamtivijeka.

Kan. 27 - Običaj je najbolji tumač zakona.

Kan. 28 - Običaj, bio protiv bio mimo zakona, opoziva se protivnim običajem ili zakonom, uz obdržavanje propisa kan. 5; ali, zakon ne opoziva običaje stoljetne ili od pamtivijeka, a ni opći zakon krajevne običaje, osim ako ih izričito spominje.

responsionibus, 25 nov. 1925 (AAS 18 [1926] 44-47); SCConc 23 apr. 1927 (AAS 19 [1927] 415)

25: c. 26

26: cc. 27 § 1, 28; SCConc Resol., 11 dec. 1920 (AAS 14 [1922] 42-46)

27: c. 29

28: c. 30; ES I, 18 § 1

TITULUS III

DE DECRETIS GENERALIBUS ET DE INSTRUCTIONIBUS

Can. 29 - Decreta generalia, quibus a legislatore competenti pro communitate legis recipiendae capaci communia feruntur praescripta, proprie sunt leges et reguntur praescriptis canonum de legibus.

Can. 30 - Qui potestate executiva tantum gaudet, decretum generale, de quo in can. 29, ferre non valet, nisi in casibus particularibus ad normam iuris id ipsi a legislatore competenti expresse fuerit concessum et servatis condicionibus in actu concessionis statutis.

Can. 31 - § 1. Decreta generalia executoria, quibus nempe pressius determinantur modi in lege applicanda servandi aut legum observantia urgetur, ferre valent, intra fines suae competentiae, qui potestate gaudent executiva.

§ 2. Ad decretorum promulgationem et vacationem quod attinet, de quibus in § 1, servantur praescripta can. 8.

Can. 32 - Decreta generalia executoria eos obligant qui tenentur legibus, quarum eadem decreta modos applicationis determinant aut observantiam urgent.

Can. 33 - § 1. Decreta generalia executoria, etiamsi edantur in directoriis aliisque nominis documentis, non derogant legibus, et eorum praescripta quae legibus sint contraria omni vi carent.

§ 2. Eadem vim habere desinunt revocatione explicita aut implicita ab auctoritate competenti facta, necnon cessante lege ad cuius executionem data sunt; non autem cessant resoluta iure statuentis, nisi contrarium expresse caveatur.

NASLOV III.

OPĆE ODLUKE I UPUTE

Kan. 29 - Opće odluke kojima mjerodavni zakonodavac donosi zajedničke propise za zajednicu koja je sposobna primiti zakon, u pravom su smislu zakoni i ravnaju se prema propisima kanona o zakonima.

Kan. 30 - Tko ima samo izvršnu vlast ne može donijeti opću odluku, o kojoj govori kan. 29, osim ako mu je to u posebnim slučajevima, prema pravnoj odredbi, izričito dopustio mjerodavni zakonodavac, i uz obdržavanje uvjeta postavljenih u aktu dopuštenja.

Kan. 31 - § 1. Opće provedbene odluke, kojima se naime pobliže određuju oblici koji treba da se obdržavaju u primjeni zakona ili kojima se zahtijeva obdržavanje zakona, mogu u granicama svoje mjerodavnosti izdati oni koji imaju izvršnu vlast.

§ 2. Što se tiče proglašenja i vremena stupanja na snagu odluka, o kojima se govori u § 1, neka se obdržavaju propisi kan. 8.

Kan. 32 - Opće provedbene odluke obvezuju one koje obvezuju zakoni za koje se tim odlukama određuju oblici primjene ili zahtijeva obdržavanje.

Kan. 33 - § 1. Opće provedbene odluke, iako objavljene u napucima ili ispravama drugoga naziva, ni djelomice ne ukidaju zakone, a njihovi propisi, koji su protivni zakonima, nemaju nikakve snage.

§ 2. Te odluke gube snagu izričitim ili uključivim opozivom mjerodavne vlasti, kao i prestankom zakona za provedbu kojeg su izdane; ipak ne prestanu utrućem prava donositelja, osim ako se izričito određuje protivno.

31 § 1: BENEDICTUS PP. XV, m. p. *Cum iuris canonici*, 15 sep. 1917, II (AAS 9 [1917] 484); PAULUS PP VI, m. p. *Munus Apostolicum*, 10 iun. 1966 (AAS 58 [1966] 465-466)

Can. 34 - § 1. Instructiones, quae nempe legum praescripta declarant atque rationes in iisdem exsequendis servandas evolvunt et determinant, ad usum eorum dantur quorum est curare ut leges executioni mandentur, eosque in legum executione obligant; eas legitime edunt, intra fines suae competentiae, qui potestate executiva gaudent.

§ 2. Instructionum ordinationes legibus non derogant, et si quae cum legum praescriptis componi nequeant, omni vi carent.

§ 3. Vim habere desinunt instructiones non tantum revocatione explicita aut implicita auctoritatis competentis, quae eas edidit, eiusve superioris, sed etiam cessante lege ad quam declarandam vel executioni mandandam datae sunt.

34 § 1: BENEDICTUS PP. XV, m. p. *Cum iuris canonici*, 15 sep. 1917, II (AAS 9 [1917] 484); SCDS Instr. *Questa Sacra Congregazione*, 20 iun. 1919; SCPF Instr. *Cum a pluribus*, 25 iul. 1920 (AAS 12 [1920] 331-333); SCR Instr. *Doceatur*, 25 mar. 1922 (AAS 14 [1922] 278)

Kan. 34 - § 1. Upute koje naime tumače propise zakona i koje razlažu i određuju obvezatne načine njihove provedbe daju se na upotrebu onima koji su dužni brinuti se za provedbu zakona, i obvezuju ih u provođenju zakona; te upute, u granicama svoje mjerodavnosti, zakonito izdaju oni koji imaju izvršnu vlast.

§ 2. Uredbe uputa ni djelomice ne ukidaju zakone, a one koje se ne mogu uskladiti s propisima zakona nemaju nikakve snage.

§ 3. Upute gube snagu ne samo izričitim ili uključivim opozivom mjerodavne vlasti koja ih je izdala ili od nje više vlasti, nego i prestankom zakona za tumačenje ili provedbu kojeg su izdane.

TITULUS IV
DE ACTIBUS ADMINISTRATIVIS SINGULARIBUS

CAPUT I
NORMAE COMMUNES

Can. 35 - Actus administrativus singularis, sive est decretum aut praeceptum sive est rescriptum, elici potest, intra fines suae competentiae, ab eo qui potestate executiva gaudet, firmo praescripto can. 76, § 1.

Can. 36 - § 1. Actus administrativus intellegendus est secundum propriam verborum significationem et communem loquendi usum; in dubio, qui ad lites referuntur aut ad poenas comminandas infligendasve attinent aut personae iura coarctant aut iura aliis quaesita laedunt aut adversantur legi in commodum privatorum, strictae subsunt interpretationi; ceteri omnes, latae.

§ 2. Actus administrativus non debet ad alios casus praeter expressos extendi.

Can. 37 - Actus administrativus, qui forum externum respicit, scripto est consignandus; item, si fit in forma commissoria, actus huius executionis.

Can. 38 - Actus administrativus, etiam si agatur de rescripto *Motu proprio* dato, effectum caret quatenus ius alteri quaesitum laedit aut legi consuetudine probatae contrarius est, nisi auctoritas competens expresse clausulam derogatoriam addiderit.

Can. 39 - Condiciones in actu administrativo tunc tantum ad validitatem censentur adiectae, cum per particulas *si, nisi, dummodo* exprimuntur.

36 § 1: cc. 49, 50; SCSO Resp., 6 dec. 1966

36 § 2: c. 49

NASLOV IV.
POJEDINAČNI UPRAVNI AKTI

POGLAVLJE I.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Kan. 35 - Pojedinačni upravni akt, bila to odluka ili zapovijed, bio to otpis, može u granicama svoje mjerodavnosti izdati onaj tko ima izvršnu vlast, uz obdržavanje propisa kan. 76, § 1.

Kan. 36 - § 1. Upravni akt treba da se razumije prema vlastitom značenju riječi i uobičajenom načinu govora; u dvojbi, usko se tumače upravni akti koji se tiču sporova ili kojima se prijeti kaznom ili se ona nameće, ili kojima se ograničavaju osobna prava, ili se krše stečena prava drugih, ili koji se protive zakonu koji je na korist privatnih osoba; svi ostali tumače se široko.

§ 2. Upravni akt ne smije se proširivati na druge slučajeve osim navedenih.

Kan. 37 - Upravni akt koji se tiče izvanjskoga područja treba da se izda napismeno; to vrijedi i za akt njegova izvršenja, ako je dan na posredni način.

Kan. 38 - Upravni akt, i kad je posrijedi otpis dan *Na vlastitu pobudu*, nema učinka ako krši stečeno pravo drugog ili se protivi zakonu ili odobrenom običaju, osim ako je mjerodavna vlast izričito dodala ograničenje kojim se to ukida.

Kan. 39 - Uvjeti u upravnom aktu samo se tada smatraju dodanima za valjanost kad su izrečeni riječima: *ako, osim ako, samo ako*.

37: c. 56; SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, Decr. *Ne ob diuturnum*, 3 apr. 1970 (AAS 62 [1970] 554-555)

38: c. 46

39: c. 39; SCSO Resp., 14 ian. 1960

Can. 40 - Exsecutor alicuius actus administrativi invalide suo munere fungitur, antequam litteras receperit earumque authenticitatem et integritatem recognoverit, nisi praevia earundem notitia ad ipsum auctoritate eundem actum edentis transmissa fuerit.

Can. 41 - Exsecutor actus administrativi cui committitur merum executionis ministerium, executionem huius actus denegare non potest, nisi manifesto appareat eundem actum esse nullum aut alia ex gravi causa sustineri non posse aut condiciones in ipso actu administrativo appositae non esse adimpletas; si tamen actus administrativi executio adiunctorum personae aut loci ratione videatur inopportuna, exsecutor executionem intermittat; quibus in casibus statim certiore faciat auctoritatem quae actum edidit.

Can. 42 - Exsecutor actus administrativi procedere debet ad mandati normam; si autem condiciones essentielles in litteris appositae non impleverit ac substantialem procedendi formam non servaverit, irrita est executio.

Can. 43 - Actus administrativi exsecutor potest alium pro suo prudenti arbitrio sibi substituere, nisi substitutio prohibita fuerit, aut electa industria personae, aut substituti persona praefinita; hisce autem in casibus exsecutori licet alteri committere actus praeparatorios.

Can. 44 - Actus administrativus executioni mandari potest etiam ab exsecutoris successore in officio, nisi fuerit electa industria personae.

Can. 45 - Exsecutori fas est, si quoquo modo in actus administrativi executione erraverit, eundem actum iterum executioni mandare.

Can. 46 - Actus administrativus non cessat resolutio iure statuentis, nisi aliud iure expresse caveatur.

Can. 47 - Revocatio actus administrativi per alium actum administrativum auctoritatis competentis effectum tantummodo obtinet a momento, quo legitime notificatur personae pro qua datus est.

40: c. 53; SCR Ind., 2 maii 1955

41: c. 54 § 1

42: c. 55

43: c. 57

Kan. 40 - Izvršitelj nekoga upravnog akta ne može valjano vršiti svoju zadaću prije nego primi dopis i provjeri njegovu vjerodostojnost i cjelovitost, osim ako je unaprijed o tome obaviješten po ovlaštenju onoga tko je taj akt izdao.

Kan. 41 - Izvršitelj upravnog akta kojemu se povjerava samo zadaća izvršenja ne može odbiti izvršenje tog akta, osim ako je očito da je taj akt ništav ili da se zbog drugog važnog razloga ne može poduprijeti ili nisu ispunjeni uvjeti postavljeni u samom upravnom aktu; ipak, ako se vidi da je izvršenje upravnog akta neprikladno zbog okolnosti osobe ili mjesta, izvršitelj neka obustavi izvršenje; u tim slučajevima neka odmah obavijesti vlast koja je akt izdala.

Kan. 42 - Izvršitelj upravnog akta mora postupiti prema odredbi naloga; ali ako ne ispuni bitne uvjete postavljene u dopisu i ne poštuje bitni oblik postupanja, izvršenje je nevaljano.

Kan. 43 - Izvršitelj upravnog akta može, prema svojem razboritom sudu, postaviti sebi zamjenika, osim ako je zamjena zabranjena, ili ako je izvršitelj izabran zbog osobne prikladnosti, ili ako je osoba zamjenika unaprijed određena; u tim pak slučajevima izvršitelj smije drugomu povjeriti pripravne čine.

Kan. 44 - Upravni akt može izvršiti i izvršiteljev nasljednik u službi, osim ako je izvršitelj bio izabran zbog osobne prikladnosti.

Kan. 45 - Ako izvršitelj na bilo koji način pogriješi u izvršenju upravnog akta, dopušteno mu je ponoviti izvršenje tog akta.

Kan. 46 - Upravni akt ne prestane utrnućem prava onoga tko ga je izdao, osim ako se pravom izričito određuje što drugo.

Kan. 47 - Opoziv upravnog akta drugim upravnim aktom mjerodavne vlasti ima učinak tek od časa kad je taj opoziv zakonito priopćen osobi za koju je dan.

44: c. 58

45: c. 59 § 1

46: c. 61

47: c. 60 § 1

CAPUT II

DE DECRETIS ET PRAECEPTIS SINGULARIBUS

Can. 48 - Decretum singulare intellegitur actus administrativus a competenti auctoritate executiva editus, quo secundum iuris normas pro casu particulari datur decisio aut fit provisio, quae natura sua petitionem ab aliquo factam non supponunt.

Can. 49 - Praeceptum singulare est decretum quo personae aut personis determinatis aliquid faciendum aut omittendum directe et legitime imponitur, praesertim ad legis observantiam urgendam.

Can. 50 - Antequam decretum singulare ferat, auctoritas necessarias notitias et probationes exquirat, atque, quantum fieri potest, eos audiat quorum iura laedi possint.

Can. 51 - Decretum scripto feratur expressis, saltem summarie, si agatur de decisione, motivis.

Can. 52 - Decretum singulare vim habet tantum quoad res de quibus decernit et pro personis quibus datum est; eas vero ubique obligat, nisi aliud constet.

Can. 53 - Si decreta inter se sint contraria, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali; si aequae sint peculiariter aut generalia, posterius tempore obrogat priori, quatenus ei contrarium est.

Can. 54 - § 1. Decretum singulare, cuius applicatio committitur executori, effectum habet a momento executionis; secus a momento quo personae auctoritate ipsius decernentis intimatur.

§ 2. Decretum singulare, ut urgeri possit, legitimo documento ad normam iuris intimandum est.

Can. 55 - Firmo praescripto cann. 37 et 51, cum gravissima ratio obstet ne scriptus decreti textus tradatur, decretum intimatum habetur si ei, cui destinatur, coram notario vel duobus testibus legatur, actis redactis, ab omnibus praesentibus subscribendis.

52: c. 17 § 3

53: c. 48 §§ 1 et 2

54 § 2: c. 24

POGLAVLJE II.

POJEDINAČNE ODLUKE I ZAPOVIJEDI

Kan. 48 - Pojedinačnom odlukom smatra se upravni akt izdan od mjerodavne izvršne vlasti kojim se, prema pravnim odredbama, za pojedinačni slučaj daje rješenje ili vrši povjeravanje, koji po svojoj naravi ne pretpostavljaju da je tko podnio molbu.

Kan. 49 - Pojedinačna zapovijed jest odluka kojom se osobi ili određenim osobama izravno i zakonito naređuje da nešto učine ili propuste, osobito kad se zahtijeva obdržavanje zakona.

Kan. 50 - Prije nego izda pojedinačnu odluku, neka vlast zatraži potrebne podatke i dokaze, i neka se, ako je moguće, posavjetuje s onima kojih bi prava mogla biti prekršena.

Kan. 51 - Neka se odluka izda napismeno, i neka se daje barem sažeto obrazloženje, ako se radi o rješenju.

Kan. 52 - Pojedinačna odluka ima snagu samo za stvari o kojima odlučuje i za osobe kojima je dana; njih pak obvezuje svagdje, osim ako je utvrđeno što drugo.

Kan. 53 - Ako su odluke međusobno protivne, posebna ima prednost pred općom u onome što se posebno izriče; ako su jednako posebne ili opće, vremenski kasnija mijenja raniju ako joj je protivna.

Kan. 54 - § 1. Pojedinačna odluka, koje se primjena povjerava izvršitelju, ima učinak od časa izvršenja; inače od časa kad se priopći osobi po ovlaštenju onoga tko je izdao odluku.

§ 2. Da bi se moglo zahtijevati izvršenje pojedinačne odluke, ona treba da se priopći, prema pravnoj odredbi, zakonitom ispravom.

Kan. 55 - Kad veoma važan razlog priječi da se preda pisani tekst odluke, smatra se da je odluka priopćena ako se pred bilježnikom ili dvojicom svjedoka pročita onomu komu je namijenjena i ako se sastavi zapisnik koji svi nazočni treba da potpišu, uz obdržavanje propisa kann. 37. i 51.

Can. 56 - Decretum pro intimato habetur, si is cui destinatur, rite vocatus ad decretum accipiendum vel audiendum, sine iusta causa non comparuerit vel subscribere recusaverit.

Can. 57 - § 1. Quoties lex iubeat decretum ferri vel ab eo, cuius interest, petitio vel recursus ad decretum obtinendum legitime proponatur, auctoritas competens intra tres menses a recepta petitione vel recursu provideat, nisi alius terminus lege praescribatur.

§ 2. Hoc termino transacto, si decretum nondum datum fuerit, responsum praesumitur negativum, ad propositionem ulterioris recursus quod attinet.

§ 3. Responsum negativum praesumptum non eximit competentem auctoritatem ab obligatione decretum ferendi, immo et damnum forte illatum, ad normam can. 128, reparandi.

Can. 58 - § 1. Decretum singulare vim habere desinit legitima revocatione ab auctoritate competenti facta necnon cessante lege ad cuius executionem datum est.

§ 2. Praeceptum singulare, legitimo documento non impositum, cessat resolutio iure praecipientis.

CAPUT III

DE RESCRIPTIS

Can. 59 - § 1. Rescriptum intellegitur actus administrativus a competenti auctoritate executiva in scriptis elicitus, quo suapte natura, ad petitionem alicuius, conceditur privilegium, dispensatio aliave gratia.

§ 2. Quae de rescriptis statuuntur praescripta, etiam de licentiae concessionem necnon de concessionibus gratiarum vivae vocis oraculo valent, nisi aliud constet.

Can. 60 - Rescriptum quodlibet impetrari potest ab omnibus qui expresse non prohibentur.

Can. 61 - Nisi aliud constet, rescriptum impetrari potest pro alio, etiam praeter eius assensum, et valet ante eiusdem acceptationem, salvis clausulis contrariis.

58 § 2: c. 24

60: c. 36 § 1; SCSO Resp. I, 27 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 75)

Kan. 56 - Odluka se smatra priopćenom ako onaj komu je namijenjena, propisno pozvan da odluku primi ili čuje, bez opravdanog razloga ne dođe ili ne htjedne potpisati.

Kan. 57 - § 1. Ako zakon naređuje da se odluka donese, ili ako zainteresirani zakonito podnese molbu ili utok da bi isposlovao odluku, neka mjerodavna vlast odluči u roku od tri mjeseca pošto primi molbu ili utok, osim ako se zakonom propisuje drugi rok.

§ 2. Kad prođe taj rok, ako odluka još nije donesena, pretpostavlja se, što se tiče ulaganja daljeg utoka, da je odgovor niječan.

§ 3. Pretpostavljeni niječni odgovor ne oslobađa mjerodavnu vlast od obveze da donese odluku, dapače, i da, prema odredbi kan. 128, nadoknadi štetu koja je možda nanesena.

Kan. 58 - § 1. Pojedinačna odluka prestane vrijediti kad je zakonito opozove mjerodavna vlast ili kad prestane zakon radi provedbe kojeg je donesena.

§ 2. Pojedinačna zapovijed koja nije izdana zakonitom ispravom prestane utrućem prava onoga tko ju je izdao.

POGLAVLJE III.

OTPISI

Kan. 59 - § 1. Otpis je upravni akt napismeno izdan od mjerodavne izvršne vlasti kojim se, prema njegovoj naravi, na nečiju molbu daje povlastica, oprost ili koja druga milost.

§ 2. Propisi doneseni za otpise vrijede i za davanje dozvole kao i za usmena davanja milosti, osim ako je utvrđeno što drugo.

Kan. 60 - Svatko komu to izričito nije zabranjeno može izmoliti bilo koji otpis.

Kan. 61 - Osim ako je utvrđeno što drugo, otpis se može izmoliti za drugoga, i mimo njegova pristanka, i vrijedi prije njegova prihvaćanja, uz poštovanje protivnih ograničenja.

Can. 62 - Rescriptum, in quo nullus datur exsecutor, effectum habet a momento quo datae sunt litterae; cetera, a momento executionis.

Can. 63 - § 1. Validitati rescripti obstat subreptio seu reticentia veri, si in precibus expressa non fuerint quae secundum legem, stilum et praxim canonicam ad validitatem sunt exprimenda, nisi agatur de rescripto gratiae, quod *Motu proprio* datum sit.

§ 2. Item validitati rescripti obstat obreptio seu expositio falsi, si ne una quidem causa motiva proposita sit vera.

§ 3. Causa motiva in rescriptis quorum nullus est exsecutor, vera sit oportet tempore quo rescriptum datum est; in ceteris, tempore executionis.

Can. 64 - Salvo iure Paenitentiariae pro foro interno, gratia a quovis dicasterio Romanae Curiae denegata, valide ab alio eiusdem Curiae dicasterio aliave competenti auctoritate infra Romanum Pontificem concedi nequit, sine assensu dicasterii quocum agi coeptum est.

Can. 65 - § 1. Salvis praescriptis §§ 2 et 3, nemo gratiam a proprio Ordinario denegatam ab alio Ordinario petat, nisi facta denegationis mentione; facta autem mentione, Ordinarius gratiam ne concedat, nisi habitis a priore Ordinario denegationis rationibus.

§ 2. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata, ab alio Vicario eiusdem Episcopi, etiam habitis a Vicario denegante denegationis rationibus, valide concedi nequit.

§ 3. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata et postea, nulla facta huius denegationis mentione, ab Episcopo dioecesano impetrata, invalida est; gratia autem ab Episcopo dioecesano denegata nequit valide, etiam facta denegationis mentione, ab eius Vicario generali vel Vicario episcopali, non consentiente Episcopo, impetrari.

Can. 66 - Rescriptum non fit irritum ob errorem in nomine personae cui datur vel a qua editur, aut loci in quo ipsa residet, aut rei de qua agitur, dummodo iudicio Ordinarii nulla sit de ipsa persona vel de re dubitatio.

62: c. 38; SCDS Normae, 7 maii 1923, 103 (AAS 15 [1923] 413); SCDF Normae, 13 ian. 1971, V/1 (AAS 63 [1971] 306); SCDF Decl., 26 iun. 1972, IV (AAS 64 [1972] 642)

63 § 1: cc. 42 § 1, 45; SPA Monitum *Quo magis*, dec. 1941

63 § 2: cc. 40, 42 § 2; SCDS Decr. *Catholica doctrina*, 7 maii 1923 (AAS 15 [1923] 390); SCDF Normae, 13 ian. 1971, II/1 (AAS 63 [1971] 303); SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii rati*, 7 mar. 1972 I/f (AAS 64 [1972] 247-248)

Kan. 62 - Otpis koji nema izvršitelja ima učinak od časa kad je pismo izdano, a ostali od časa izvršenja.

Kan. 63 - § 1. Valjanosti otpisa protivi se zataja ili prešućivanje istine ako se u molbi ne iznese ono što po zakonu, kanonskom stilu i praksi treba da se iznese da bi otpis bio valjan, osim ako se radi o otpisu milosti koji je dan *Na vlastitu pobudu*.

§ 2. Isto tako, valjanosti otpisa protivi se prijevara ili iznošenje neistine ako ni jedan od iznesenih odlučujućih razloga nije istinit.

§ 3. Odlučujući razlog u otpisima koji nemaju izvršitelja treba da bude istinit u vrijeme kad je otpis izdan, a u ostalima u vrijeme izvršenja.

Kan. 64 - Uz poštovanje prava Pokorničarne za unutrašnje područje, milost koju uskrati bilo koji ured Rimske kurije ne može valjano dati drugi ured te Kurije ili druga mjerodavna vlast niža od rimskog prvosvećenika bez pristanka ureda s kojim je započet postupak.

Kan. 65 - § 1. Neka nitko ne moli od drugog ordinarija milost koju mu je uskratio njegov ordinarij, osim ako spomene da mu je milost uskraćena, poštujući propise §§ 2. i 3; kad je pak to spomenuto, neka ordinarij ne dade milost, osim ako od prvog ordinarija dozna razloge uskrate milosti.

§ 2. Milost koju uskrati generalni vikar ili biskupski vikar ne može valjano dati drugi vikar istoga biskupa, i kad dozna razloge uskrate od vikara koji je milost uskratio.

§ 3. Milost uskraćena od generalnog vikara ili biskupskog vikara a poslije, bez spominjanja te uskrate, izmoljena od dijecezanskog biskupa nije valjana; ali milost koju je uskratio dijecezanski biskup ne može se, ni ako se spomene uskrata, valjano izmoliti od njegova generalnog vikara ili biskupskog vikara, bez biskupova pristanka.

Kan. 66 - Otpis nije ništav zbog pogreške u imenu osobe kojoj se daje, ili koja ga izdaje, ili mjesta u kojem ova prebiva, ili stvari o kojoj se radi, samo ako, prema ordinarijevom sudu, nema nikakve dvojbe o samoj osobi ili stvari.

63 § 3: c. 41; SCDS Normae, 7 maii 1923, 103 (AAS 15 [1923] 413)

64: c. 43

65 § 1: c. 44 § 1

65 § 2: ES I, 14 § 4

65 § 3: c. 44 § 2; ES I, 14 § 4

66: c. 47

Can. 67 - § 1. Si contingat ut de una eademque re duo rescripta inter se contraria impetrentur, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali.

§ 2. Si sint aequae peculiariter aut generalia, prius tempore praevalet posteriori, nisi in altero fiat mentio expressa de priore, aut nisi prior impetrator dolo vel notabili negligentia sua rescripto usus non fuerit.

§ 3. In dubio num rescriptum irritum sit necne, recurratur ad rescribentem.

Can. 68 - Rescriptum Sedis Apostolicae, in quo nullus datur executor, tunc tantum debet Ordinario impetrantis praesentari, cum id in iisdem litteris praecipitur, aut de rebus agitur publicis, aut comprobari condiciones oportet.

Can. 69 - Rescriptum, cuius praesentationi nullum est definitum tempus, potest executori exhiberi quovis tempore, modo absit fraus et dolus.

Can. 70 - Si in rescripto ipsa concessio executori committatur, ipsius est pro suo prudenti arbitrio et conscientia gratiam concedere vel denegare.

Can. 71 - Nemo uti tenetur rescripto in sui dumtaxat favorem concessio, nisi aliunde obligatione canonica ad hoc teneatur.

Can. 72 - Rescripta ab Apostolica Sede concessa, quae expiraverint, ab Episcopo dioecetano iusta de causa semel prorogari possunt, non tamen ultra tres menses.

Can. 73 - Per legem contrariam nulla rescripta revocantur, nisi aliud in ipsa lege caveatur.

Can. 74 - Quamvis gratia oretenus sibi concessa quis in foro interno uti possit, tenetur illam pro foro externo probare, quoties id legitime ab eo petatur.

Can. 75 - Si rescriptum contineat privilegium vel dispensationem, servantur insuper praescripta canonum qui sequuntur.

67 § 1: c. 48 § 1

67 § 2: c. 48 § 2

67 § 3: c. 48 § 3

68: c. 51; SCDS Normae, 7 maii 1923, 105 (AAS 15 [1923] 413)

69: c. 52

70: c. 54 § 2

Kan. 67 - § 1. Ako se dogodi da se o istoj stvari izmole dva međusobno protivna otpisa, tada posebni ima prednost pred općim u onomu što je posebno izrečeno.

§ 2. Ako su otpisi jednako posebni ili opći, vremenski raniji ima prednost pred kasnijim, osim ako se u drugom izričito spominje prvi ili ako se prvi molitelj zlonamjerno ili zbog svojeg velikog nemara nije poslužio otpisom.

§ 3. U dvojbi da li je otpis ništav ili nije ništav potrebno je obratiti se na onoga tko je otpis izdao.

Kan. 68 - Otpis Apostolske Stolice u kojemu nema izvršitelja mora se predočiti moliteljevu ordinariju samo kad se to u samom otpisu naređuje, ili kad se radi o javnim stvarima, ili kad je potrebno provjeriti uvjete.

Kan. 69 - Otpis za koji nije određeno vrijeme predočenja može se pokazati izvršitelju u svako vrijeme, samo da pri tom ne bude prijevare ni zle namjere.

Kan. 70 - Ako se u otpisu izvršitelju povjeri samo davanje, njegovo je pravo da, prema svojem razboritom sudu i savjesti, milost dade ili uskrati.

Kan. 71 - Nitko nije dužan služiti se otpisom dobivenim samo u svoju korist, osim ako je na to kanonski obvezan zbog drugog razloga.

Kan. 72 - Otpise dane od Apostolske Stolice koji su prestali vrijediti može dijecezanski biskup zbog opravdanog razloga jedanput produžiti, ipak ne više od tri mjeseca.

Kan. 73 - Protivnim zakonom ne opoziva se nijedan otpis, osim ako je u samom zakonu određeno što drugo.

Kan. 74 - Iako se netko u unutrašnjem području može služiti milošću koja mu je usmeno dana, za izvanjsko područje dužan ju je dokazati ako se to od njega zakonito zahtijeva.

Kan. 75 - Ako otpis sadrži povlasticu ili oprost, neka se primjenjuju i propisi kanona koji slijede.

71: c. 69

72: PM 1; SCE Facul., 1 ian. 1968, 13; SCGE Facul., 1 ian. 1971, 9

73: c. 60 § 2

74: c. 79

75: c. 62

CAPUT IV

DE PRIVILEGIIS

Can. 76 - § 1. Privilegium, seu gratia in favorem certarum personarum sive physicarum sive iuridicarum per peculiarem actum facta, concedi potest a legislatore necnon ab auctoritate executiva cui legislator hanc potestatem concesserit.

§ 2. Possessio centenaria vel immemorabilis praesumptionem inducit concessi privilegii.

Can. 77 - Privilegium interpretandum est ad normam can. 36, § 1; sed ea semper adhibenda est interpretatio, qua privilegio aucti aliquam revera gratiam consequantur.

Can. 78 - § 1. Privilegium praesumitur perpetuum, nisi contrarium probetur.

§ 2. Privilegium personale, quod scilicet personam sequitur, cum ipsa extinguitur.

§ 3. Privilegium reale cessat per absolutum rei vel loci interitum; privilegium vero locale, si locus intra quinquaginta annos restituatur, reviviscit.

Can. 79 - Privilegium cessat per revocationem competentis auctoritatis ad normam can. 47, firmo praescripto can. 81.

Can. 80 - § 1. Nullum privilegium per renuntiationem cessat, nisi haec a competenti auctoritate fuerit acceptata.

§ 2. Privilegio in sui dumtaxat favorem concesso quaevis persona physica renuntiare potest.

§ 3. Privilegio concesso alicui personae iuridicae, aut ratione dignitatis loci vel rei, singulae personae renuntiare nequeunt; nec ipsi personae iuridicae integrum est privilegio sibi concesso renuntiare, si renuntiatio cedat in Ecclesiae aliorumve praeiudicium.

76 § 2: c. 63 § 2

77: cc. 49, 50, 67, 68

78 § 1: c. 70

78 § 2: c. 74

78 § 3: c. 75

POGLAVLJE IV.

POVLASTICE

Kan. 76 - § 1. Povlasticu, ili milost danu posebnim aktom u korist određenih osoba, bilo fizičkih bilo pravnih, može dati zakonodavac, kao i izvršna vlast koju je zakonodavac za to ovlastio.

§ 2. Posjedovanje stoljetno ili od pamtivijeka dovodi do pretpostavke da je povlastica dana.

Kan. 77 - Povlastica treba da se tumači prema odredbi kan. 36, § 1; ali uvijek treba da se primijeni takvo tumačenje da oni kojima je povlastica dana doista postignu neku milost.

Kan. 78 - § 1. Pretpostavlja se da je povlastica trajna, osim ako se dokaže protivno.

§ 2. Osobna povlastica, to jest ona koja prati osobu, s njom i prestane.

§ 3. Stvarna povlastica prestane s potpunom propašću stvari ili mjesta; ipak, mjesna povlastica opet oživi ako se mjesto u roku od pedeset godina obnovi.

Kan. 79 - Povlastica prestane opozivom mjerodavne vlasti prema odredbi kan. 47, uz obdržavanje propisa kan. 81.

Kan. 80 - § 1. Nijedna povlastica ne prestane odreknućem, osim ako odreknuće prihvati mjerodavna vlast.

§ 2. Svaka se fizička osoba može odreći povlastice koja je dana samo njoj u korist.

§ 3. Povlastice dane nekoj pravnoj osobi ili zbog dostojanstva mjesta ili stvari pojedinačne se osobe ne mogu odreći; ni sama pravna osoba ne može se odreći povlastice koja joj je dana ako bi odreknuće bilo na štetu Crkve ili drugih.

79: cc. 60 § 1, 71; **CD 28**; Paen. V; ES I, 18 § 1

80 § 1: c. 72 § 1

80 § 2: c. 72 § 2

80 § 3: c. 72 §§ 3 et 4

Can. 81 - Resoluto iure concedentis, privilegium non extinguitur, nisi datum fuerit cum clausula *ad beneplacitum nostrum* vel alia aequipollenti.

Can. 82 - Per non usum vel per usum contrarium privilegium aliis haud onerosum non cessat; quod vero in aliorum gravamen cedit, amittitur, si accedat legitima praescriptio.

Can. 83 - § 1. Cessat privilegium elapso tempore vel expleto numero casuum pro quibus concessum fuit, firmo praescripto can. 142, § 2.

§ 2. Cessat quoque, si temporis progressu rerum adiuncta ita iudicio auctoritatis competentis immutata sint, ut noxium evaserit aut eius usus illicitus fiat.

Can. 84 - Qui abutitur potestate sibi ex privilegio data, privilegio ipso privari meretur; quare, Ordinarius, frustra monito privilegiario, graviter abutentem privet privilegio quod ipse concessit; quod si privilegium concessum fuerit ab Apostolica Sede, eandem Ordinarius certiore facere tenetur.

CAPUT V

DE DISPENSATIONIBUS

Can. 85 - Dispensatio, seu legis mere ecclesiasticae in casu particulari relaxatio, concedi potest ab iis qui potestate gaudent executiva intra limites suae competentiae, necnon ab illis quibus potestas dispensandi explicite vel implicite competit sive ipso iure sive vi legitimae delegationis.

Can. 86 - Dispensationi obnoxiae non sunt leges quatenus ea definiunt, quae institutorum aut actuum iuridicorum essentialiter sunt constitutiva.

Can. 87 - § 1. Episcopus dioecesanus fideles, quoties id ad eorundem spirituale bonum conferre iudicet, dispensare valet in legibus disciplinaribus tam universalibus quam particularibus pro suo territorio vel suis subditis a suprema Ecclesiae auctoritate latis, non tamen in legibus

81: c. 73

82: c. 76

83 § 1: c. 77

83 § 2: c. 77

Kan. 81 - Povlastica ne prestane utrućem prava onoga tko je dao povlasticu, osim ako je dana s ograničenjem *do naše volje* ili kojim drugim jednake vrijednosti.

Kan. 82 - Povlastica koja nije drugome na teret ne prestane neupotrebom ili protivnom upotrebom; ona pak koja druge opterećuje gubi se ako nastupi zakonita zastara.

Kan. 83 - § 1. Povlastica prestane istekom vremena ili kad se ispuni broj slučajeva za koje je dana, uz održavanje propisa kan. 142, § 2.

§ 2. Povlastica prestane i onda kad se u tijeku vremena, prema sudu mjerodavne vlasti, okolnosti toliko promijene da postane štetna ili njezina upotreba nedopuštena.

Kan. 84 - Tko zloupotrebljava vlast dobivenu povlasticom zaslužuje da bude lišen same povlastice; stoga ordinarij onomu tko povlasticu teško zloupotrebljava, pošto ga je uzaludno opomenuo, neka oduzme povlasticu koju mu je sam dao; ali, ako je povlasticu dala Apostolska Stolica, ordinarij je dužan obavijestiti Apostolsku Stolicu.

POGLAVLJE V.

OPROSTI

Kan. 85 - Oprost, ili ukinuće obveze samo crkvenoga zakona u pojedinačnom slučaju, mogu u granicama svoje mjerodavnosti dati oni koji imaju izvršnu vlast, kao i oni kojima vlast davanja oprosta pripada izričito ili prešutno bilo po samom pravu bilo snagom zakonitog ovlaštenja.

Kan. 86 - Od zakona koji određuju bitne sastavnice pravnih ustanova ili pravnih čina ne može se dati oprost.

Kan. 87 - § 1. Dijecezanski biskup može vjernicima, kad god smatra da to pridonosi njihovom duhovnom dobru, dati oprost od stegovnih zakona, kako općih tako i krajevnih, koje je vrhovna crkvena vlast donijela za njegovo područje ili za njegove podložnike, ali ne od postupničkih ili

84: c. 78

85: c. 80; SCSO Normae, 1 iul. 1931, 3; EM IV; SCGE Facul., 1 ian. 1971, 23

86: EM IV

87 § 1: **CD 8b**; EM II-IX; Princ. 4

processualibus aut poenalibus, nec in iis quarum dispensatio Apostolicae Sedi aliive auctoritati specialiter reservatur.

§ 2. Si difficilis sit recursus ad Sanctam Sedem et simul in mora sit periculum gravis damni, Ordinarius quicumque dispensare valet in iisdem legibus, etiam si dispensatio reservatur Sanctae Sedi, dummodo agatur de dispensatione quam ipsa in iisdem adiunctis concedere solet, firmo praescripto can. 291.

Can. 88 - Ordinarius loci in legibus dioecesanis atque, quoties id ad fidelium bonum conferre iudicet, in legibus a Concilio plenario vel provinciali aut ab Episcoporum conferentia latis dispensare valet.

Can. 89 - Parochus aliique presbyteri aut diaconi a lege universali et particulari dispensare non valent, nisi haec potestas ipsis expresse concessa sit.

Can. 90 - § 1. A lege ecclesiastica ne dispensetur sine iusta et rationabili causa, habita ratione adiunctorum casus et gravitatis legis a qua dispensatur; alias dispensatio illicita est et, nisi ab ipso legislatore eiusve superiore data sit, etiam invalida.

§ 2. Dispensatio in dubio de sufficientia causae valide et licite conceditur.

Can. 91 - Qui gaudet potestate dispensandi eam exercere valet, etiam extra territorium existens, in subditos, licet a territorio absentes, atque, nisi contrarium expresse statuatur, in peregrinos quoque in territorio actu degentes, necnon erga seipsum.

Can. 92 - Strictae subest interpretationi non solum dispensatio ad normam can. 36, § 1, sed ipsamet potestas dispensandi ad certum casum concessa.

Can. 93 - Dispensatio quae tractum habet successivum cessat iisdem modis quibus privilegium, necnon certa ac totali cessatione causae motivae.

87 § 2: c. 81; CI Resp. V, 12 nov. 1922; SCNE Ind., 19 nov. 1941 (AAS 33 [1941] 516-517); Sec Notif., 1 ian. 1942; CI Resp. I, 27 iul. 1942 (AAS 34 [1942] 241); CI Resp. B/I, 26 iun. 1947 (AAS 39 [1947] 374); CI Resp. I, 26 ian. 1949 (AAS 41 [1949] 158); CA I, 13; SCDF Decl., 26 iun. 1972, IV (AAS 64 [1972] 642); SCDF Normae, 14 oct. 1980, art. 1 § 2

88: c. 82

89: c. 83

kaznenih zakona, ni od onih od kojih je davanje oprosta posebno pridržano Apostolskoj Stolici ili drugoj vlasti.

§ 2. Ako je teško uteći se Svetoj Stolici, a istodobno zbog odgode prijeti pogibelj velike štete, svaki ordinarij može dati oprost od tih zakona, i kad je oprost pridržan Svetoj Stolici, samo ako se radi o oprostu koji u takvim okolnostima ona običava davati, uz obdržavanje propisa kan. 291.

Kan. 88 - Mjesni ordinarij može dati oprost od biskupijskih zakona i, kad god smatra da to pridonosi dobru vjernika, od zakona koje je donio plenarni ili pokrajinski sabor ili biskupska konferencija.

Kan. 89 - Župnik i drugi prezbiteri ili đakoni ne mogu dati oprost od općeg i krajevnog zakona, osim ako im je ta vlast izričito dana.

Kan. 90 - § 1. Neka se od crkvenog zakona ne daje oprost bez opravdanog i razumnog razloga, uzevši u obzir okolnosti slučaja i važnost zakona od kojeg se daje oprost; inače je oprost nedopušten a, osim ako ga je dao sam zakonodavac ili njegov pretpostavljeni, i nevaljan.

§ 2. U dvojbi o dovoljnosti razloga oprost se daje valjano i dopušteno.

Kan. 91 - Tko ima vlast davanja oprosta, može je, i kad se nalazi izvan svojeg područja, vršiti nad podložnicima iako su odsutni s područja, isto tako, osim ako je izričito određeno protivno, i nad strancima koji se stvarno nalaze na njegovu području, kao i nad samim sobom.

Kan. 92 - Uskom tumačenju prema odredbi kan. 36, § 1 podliježe ne samo oprost nego i sama vlast davanja oprosta koja je dana za određeni slučaj.

Kan. 93 - Oprost koji susljedno traje prestane na iste načine na koje prestane i povlastica, kao i sigurnim i potpunim prestankom odlučujućeg razloga.

90 § 1: c. 84 § 1; SCSO Normae, 1 iul. 1931, 3; **CD 8b**; EM VII; SCDF Normae, 13 ian. 1971, II/3b (AAS 63 [1971] 304); SCDF Decl., 26 iun. 1972, II (AAS 64 [1972] 642); SCDF Litt. circ., 14 oct. 1980, 5 (AAS 72 [1980] 1134); SCDF Normae, 14 oct. 1980, 2 et 3

90 § 2: c. 84 § 2

91: c. 201 §§ 1 et 3; SCEO Resp. I-IV, 24 iul. 1948

92: c. 85

93: c. 86

TITULUS V
DE STATUTIS ET ORDINIBUS

Can. 94 - § 1. Statuta, sensu proprio, sunt ordinationes quae in universitatibus sive personarum sive rerum ad normam iuris conduntur, et quibus definiuntur earundem finis, constitutio, regimen atque agendi rationes.

§ 2. Statutis universitatis personarum obligantur solae personae quae legitime eiusdem membra sunt; statutis rerum universitatis, ii qui eiusdem moderamen curant.

§ 3. Quae statutorum praescripta vi potestatis legislativae condita et promulgata sunt, reguntur praescriptis canonum de legibus.

Can. 95 - § 1. Ordines sunt regulae seu normae quae servari debent in personarum conventibus, sive ab auctoritate ecclesiastica indictis sive a christifidelibus libere convocatis, necnon aliis in celebrationibus, et quibus definiuntur quae ad constitutionem, moderamen et rerum agendarum rationes pertinent.

§ 2. In conventibus celebrationibusve, ii regulis ordinis tenentur, qui in iisdem partem habent.

94 § 1: cc. 101 § 2, 395 § 4, 397, 410, 411 § 2, 416, 417 § 2, 418 § 1, 422 § 2, 1376 § 2; DSD 5, 56; SCSSU Instr. *Sacra Congregatio*, 12 iun. 1931, 1: 3^oa; 3, *Appendix II*, (AAS 23 [1931] 264, 283-284); **UR 8**; **CD 38: 2, 3**; **GE 11**; SCIC Normae 20 maii 1968, Introductio; SCh 7; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, art. 6, *Appendix I* ad art. 6 (AAS 71 [1979] 501, 518-519)

94 § 2: c. 410 § 1

NASLOV V.
STATUTI I PRAVILNICI

Kan. 94 - § 1. Statuti su, u pravom smislu, uredbe izdane prema pravnoj odredbi u skupnostima bilo osoba bilo stvari, a kojima se određuju njihova svrha, uređenje, upravljanje i načini djelovanja.

§ 2. Statuti skupnosti osoba obvezuju samo osobe koje su zakonito članovi dotične skupnosti; statuti skupnosti stvari obvezuju one koji se brinu za upravljanje njima.

§ 3. Propisi statuta doneseni i proglašeni snagom zakonodavne vlasti ravnaju se prema propisima kanona o zakonima.

Kan. 95 - § 1. Pravilnici su pravila ili odredbe koje se moraju održavati na sastancima osoba, bilo zakazanima od crkvene vlasti bilo slobodno sazvanima od vjernika, kao i na drugim skupovima, a kojima se određuje ono što se odnosi na uređenje, vođenje i načine djelovanja.

§ 2. Pravila pravilnika obvezuju one oni koji sudjeluju na sastancima i skupovima.

95 § 1: IOANNES PP. XXIII, m.p. *Appropinquante Concilio*, 6 aug. 1962 (AAS 54 [1962] 609-631); Sec Normae, 13 sep. 1963; PAULUS PP. VI, Normae, 2 iul. 1964; Sec Rescr., 8 dec. 1966 (AAS 59 [1967] 91-103); CPEN Rescr., 24 iun. 1969 (AAS 61 [1969] 525-539); CPEN Rescr., 20 aug. 1971 (AAS 63 [1971] 702-704)

95 § 2: IOANNES PP. XXIII, m. p. *Appropinquante Concilio*, 6 aug. 1962 (AAS 54 [1962] 611)

TITULUS VI
DE PERSONIS PHYSICIS ET IURIDICIS

CAPUT I

DE PERSONARUM PHYSICARUM CONDICIONE CANONICA

Can. 96 - Baptismo homo Ecclesiae Christi incorporatur et in eadem constituitur persona, cum officiis et iuribus quae christianis, attenda quidem eorum condicione, sunt propria, quatenus in ecclesiastica sunt communione et nisi obstet lata legitime sanctio.

Can. 97 - § 1. Persona quae duodevigesimum aetatis annum explevit, maior est; infra hanc aetatem, minor.

§ 2. Minor, ante plenum septennium, dicitur infans et censetur non sui compos, expleto autem septennio, usum rationis habere praesumitur.

Can. 98 - § 1. Persona maior plenum habet suorum iurium exercitium.

§ 2. Persona minor in exercitio suorum iurium potestati obnoxia manet parentum vel tutorum, iis exceptis in quibus minores lege divina aut iure canonico ab eorum potestate exempti sunt; ad constitutionem tutorum eorumque potestatem quod attinet, servantur praescripta iuris civilis, nisi iure canonico aliud caveatur, aut Episcopus dioecesanus in certis casibus iusta de causa per nominationem alius tutoris providendum aestimaverit.

Can. 99 - Quicumque usu rationis habitu caret, censetur non sui compos et infantibus assimilatur.

96: c. 87; SCSO Resp. I, 27 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 75); SCSO Decr. *In generali consessu*, 15 ian. 1940 (AAS 32 [1940] 52); MC pp. 203-204; **LG 11, 14; UR 3, 4; AG 7; OBP 4**

97 § 1: c. 88 § 1

97 § 2: c. 88 § 3; OBP 1

NASLOV VI.
FIZIČKE I PRAVNE OSOBE

POGLAVLJE I.
KANONSKI POLOŽAJ FIZIČKIH OSOBA

Kan. 96 - Čovjek se krštenjem pritjelovljuje Kristovoj Crkvi i postaje u njoj osoba, s dužnostima i pravima koja su kršćanima, uzevši dakako u obzir njihov položaj, vlastita, ako su u crkvenom zajedništvu i ako to ne priječi zakonito donesena kaznena mjera.

Kan. 97 - § 1. Osoba koja je navršila osamnaest godina života jest punoljetna; ispod te dobi osoba je maloljetna.

§ 2. Maloljetna osoba prije navršene sedme godine života naziva se dijete i smatra se da nije umno razvijena, a pošto navrši sedmu godinu, pretpostavlja se da je sposobna služiti se razumom.

Kan. 98 - § 1. Punoljetna osoba može u potpunosti vršiti svoja prava.

§ 2. Maloljetna osoba ostaje u vršenju svojih prava podložna vlasti roditelja ili zaštitnika, osim u onome u čemu božanski zakon ili kanonsko pravo izuzima maloljetne osobe ispod njihove vlasti; što se tiče postavljanja zaštitnika i njihove vlasti, neka se primjenjuju propisi građanskoga prava, osim ako se kanonskim pravom određuje što drugo ili ako dijecezanski biskup u određenim slučajevima, zbog opravdanih razloga, smatra da se mora imenovati drugi zaštitnik.

Kan. 99 - Tko god je trajno nesposoban služiti se razumom, smatra se da nije umno razvijen te se izjednačuje s djecom.

98 § 1: c. 89

98 § 2: cc. 89, 1648, 1650, 1651

99: c. 88 § 3

Can. 100 - Persona dicitur: *incola*, in loco ubi est eius domicilium; *advena*, in loco ubi quasi-domicilium habet; *peregrinus*, si versetur extra domicilium et quasi-domicilium quod adhuc retinet; *vagus*, si nulli domicilium habeat vel quasi-domicilium.

Can. 101 - § 1. Locus originis filii, etiam neophyti, est ille in quo cum filius natus est, domicilium, aut, eo deficiente, quasi-domicilium habuerunt parentes vel, si parentes non habuerint idem domicilium vel quasi-domicilium, mater.

§ 2. Si agatur de filio vagorum, locus originis est ipsemet nativitatis locus; si de exposito, est locus in quo inventus est.

Can. 102 - § 1. Domicilium acquiritur ea in territorio alicuius paroeciae aut saltem dioecesis commoratione, quae aut coniuncta sit cum animo ibi perpetuo manendi si nihil inde avocet, aut ad quinquennium completum sit protracta.

§ 2. Quasi-domicilium acquiritur ea commoratione in territorio alicuius paroeciae aut saltem dioecesis, quae aut coniuncta sit cum animo ibi manendi saltem per tres menses si nihil inde avocet, aut ad tres menses reapse sit protracta.

§ 3. Domicilium vel quasi-domicilium in territorio paroeciae dicitur paroeciale; in territorio dioecesis, etsi non in paroecia, dioecesanum.

Can. 103 - Sodales institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae domicilium acquirunt in loco ubi sita est domus cui adscribuntur; quasi-domicilium in domo ubi, ad normam can. 102, § 2, commorantur.

Can. 104 - Coniuges commune habeant domicilium vel quasi-domicilium; legitimae separationis ratione vel alia iusta de causa, uterque habere potest proprium domicilium vel quasi-domicilium.

Can. 105 - § 1. Minor necessario retinet domicilium et quasi-domicilium illius, cuius potestati subicitur. Infantia egressus potest etiam quasi-domicilium proprium acquirere; atque legitime ad normam iuris civilis emancipatus, etiam proprium domicilium.

100: c. 91

101 § 1: c. 90 § 1; CI Resp., 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128)

101 § 2: c. 90 § 2

102 § 1: c. 92 § 1

Kan. 100 - Osoba se naziva: *stanovnik*, u mjestu svojega prebivališta; *pridošlica*, u mjestu gdje ima boravište; *stranac*, ako se nalazi izvan prebivališta i boravišta koje još zadržava; *lotalica*, ako nigdje nema ni prebivališta ni boravišta.

Kan. 101 - § 1. Zavičajno je mjesto djeteta, i odraslog novokrštenika, ono gdje su roditelji, kad je dijete rođeno, imali prebivalište; ako nisu imali prebivalište, onda gdje su imali boravište, ili, ako roditelji nisu imali isto prebivalište ili boravište, ono gdje ga je imala majka.

§ 2. Ako se radi o djetetu *lotalica*, zavičajno mjesto jest mjesto samog rođenja; ako se radi o nahočetu, mjesto u kojemu je nađeno.

Kan. 102 - § 1. Prebivalište se stječe takvim boravljenjem na području neke župe ili barem biskupije koje ili je spojeno s nakanom da se ondje trajno ostane ako ništa to ne spriječi ili je boravljenje potrajalo potpunih pet godina.

§ 2. Boravište se stječe takvim boravljenjem na području neke župe ili barem biskupije koje ili je spojeno s nakanom da se ondje ostane tri mjeseca ako ništa to ne spriječi ili je boravljenje stvarno potrajalo tri mjeseca.

§ 3. Prebivalište ili boravište na području župe naziva se župno; na području biskupije, iako ne u župi, biskupijsko.

Kan. 103 - Članovi redovničkih ustanova i družbâ apostolskog života stječu prebivalište u mjestu gdje se nalazi kuća kojoj su pripisani; boravište stječu u kući u kojoj borave, prema odredbi kan. 102, § 2.

Kan. 104 - Ženidbeni drugovi neka imaju zajedničko prebivalište ili boravište; ako dođe do zakonite rastave ili zbog drugoga opravdanog razloga, oboje mogu imati svoje prebivalište ili boravište.

Kan. 105 - § 1. Maloljetna osoba nužno zadržava prebivalište i boravište onoga čijoj je vlasti podložna. Kad navrší dob djetinjstva, može steći i svoje boravište, a prema odredbi građanskoga prava zakonito osamostaljena može steći i svoje prebivalište.

102 § 2: c. 92 § 2

102 § 3: c. 92 § 3; SCC Instr. *Sollemne semper*, 23 apr. 1951, III (AAS 43 [1951] 563)

104: c. 93; CI Resp. I, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 526); PrM 6 § 2

105 § 1: c. 93

§ 2. Quicumque alia ratione quam minoritate, in tutelam vel curatellam legitime traditus est alterius, domicilium et quasi-domicilium habet tutoris vel curatoris.

Can. 106 - Domicilium et quasi-domicilium amittitur discessione a loco cum animo non revertendi, salvo praescripto can. 105.

Can. 107 - § 1. Tum per domicilium tum per quasi-domicilium suum quisque parochum et Ordinarium sortitur.

§ 2. Proprius vagi parochus vel Ordinarius est parochus vel Ordinarius loci in quo vagus actu commoratur.

§ 3. Illius quoque qui non habet nisi domicilium vel quasi-domicilium dioecesanum, parochus proprius est parochus loci in quo actu commoratur.

Can. 108 - § 1. Consanguinitas computatur per lineas et gradus.

§ 2. In linea recta tot sunt gradus quot generationes, seu quot personae, stipite dempto.

§ 3. In linea obliqua tot sunt gradus quot personae in utraque simul linea, stipite dempto.

Can. 109 - § 1. Affinitas oritur ex matrimonio valido, etsi non consummato, atque viget inter virum et mulieris consanguineos, itemque mulierem inter et viri consanguineos.

§ 2. Ita computatur ut qui sunt consanguinei viri, iidem in eadem linea et gradu sint affines mulieris, et vice versa.

Can. 110 - Filii, qui ad normam legis civilis adoptati sint, habentur ut filii eius vel eorum qui eos adoptaverint.

Can. 111 - § 1. Ecclesiae latinae per receptum baptismum adscribitur filius parentum, qui ad eam pertineant vel, si alteruter ad eam non pertineat, ambo concordi voluntate optaverint ut proles in Ecclesia latina baptizaretur; quodsi concors voluntas desit, Ecclesiae rituali ad quam pater pertinet adscribitur.

105 § 2: c. 93 § 1

106: c. 95

107 § 1: c. 94 § 1; SCC 9 iun. 1923 (AAS 17 [1923] 508-510); EM VII

107 § 2: c. 94 § 2

107 § 3: c. 94 § 3

108 § 1: c. 96 § 1

§ 2. Tko god je zbog drugog razloga, a ne maloljetnosti, zakonito stavljen pod zaštitništvo ili skrbništvo drugoga, ima prebivalište ili boravište zaštitnika ili skrbnika.

Kan. 106 - Prebivalište i boravište gube se odlaskom iz mjesta s nakanom da ne bude povratka, uz poštovanje popisa kan. 105.

Kan. 107 - § 1. Svatko stječe svojeg župnika i ordinarija i prebivalištem i boravištem.

§ 2. Vlastiti je župnik ili ordinarij litalice župnik ili ordinarij mjesta u kojem litalica stvarno boravi.

§ 3. Vlastiti župnik onoga tko ima samo biskupijsko prebivalište ili boravište jest župnik mjesta u kojem dotična osoba stvarno boravi.

Kan. 108 - § 1. Krvno srodstvo računa se po lozama i stupnjevima.

§ 2. U ravnoj lozi toliko je stupnjeva koliko rođenja, ili koliko je osoba, pošto se oduzme korijen.

§ 3. U pobočnoj lozi toliko je stupnjeva koliko je osoba u obje loze skupa, pošto se oduzme korijen.

Kan. 109 - § 1. Tazbina nastane iz valjane ženidbe, iako neizvršene, i postoji između muža i ženinih krvnih srodnika, a isto tako između žene i muževih krvnih srodnika.

§ 2. Tazbina se računa tako da su muževi krvni srodnici u istoj lozi i stupnju u tazbini sa ženom, i obratno.

Kan. 110 - Djeca posvojena prema odredbama građanskoga zakona smatraju se kao djeca onoga ili onih koji su ih posvojili.

Kan. 111 - § 1. Primanjem krsta pribraja se latinskoj Crkvi dijete roditelja koji joj pripadaju ili, ako joj jedno od njih ne pripada, oboje složno izaberu da se dijete krsti u latinskoj Crkvi; ako pak nema složne volje, dijete se pribraja obrednoj Crkvi kojoj pripada otac.

108 § 2: c. 96 § 2

109 § 1: c. 97 §§ 1 et 2; SCSO Resp., 31 ian. 1957 (AAS 49 [1957] 77)

109 § 2: c. 97 § 3

110: cc. 1059, 1080

111 § 1: cc. 98 § 1, 756 §§ 1 et 2; CI Resp. 11, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 478); SCEO Decr. *Cum data fuerit*, 1 mar. 1929, art. 43 (AAS 21 [1929] 159); SCEO Decr. *Graeci-rutheni ritus*, 24 maii 1930, art. 48 (AAS 22 [1930] 353); SCEO Decr. *Per Decretum*, 23 nov. 1940 (AAS 33 [1941] 27-28)

§ 2. Quilibet baptizandus qui quartum decimum aetatis annum expleverit, libere potest eligere ut in Ecclesia latina vel in alia Ecclesia rituali sui iuris baptizetur; quo in casu, ipse ad eam Ecclesiam pertinet quam elegerit.

Can. 112 - § 1. Post receptum baptismum, alii Ecclesiae rituali sui iuris adscribuntur:

1° qui licentiam ab Apostolica Sede obtinuerit;

2° coniux qui, in matrimonio ineundo vel eo durante, ad Ecclesiam ritualement sui iuris alterius coniugis se transire declaraverit; matrimonio autem soluto, libere potest ad latinam Ecclesiam redire;

3° filii eorum, de quibus in nn. 1 et 2, ante decimum quartum aetatis annum completum itemque, in matrimonio mixto, filii partis catholicae quae ad aliam Ecclesiam ritualement legitime transierit; adepta vero hac aetate, iidem possunt ad latinam Ecclesiam redire.

§ 2. Mos, quamvis diuturnus, sacramenta secundum ritum alicuius Ecclesiae ritualis sui iuris recipiendi, non secumfert adscriptionem eidem Ecclesiae.

CAPUT II

DE PERSONIS IURIDICIS

Can. 113 - § 1. Catholica Ecclesia et Apostolica Sedes moralis personae rationem habent ex ipsa ordinatione divina.

§ 2. Sunt etiam in Ecclesia, praeter personas physicas, personae iuridicae, subiecta scilicet in iure canonico obligationum et iurium quae ipsarum indoli congruunt.

Can. 114 - § 1. Personae iuridicae constituuntur aut ex ipso iuris praescripto aut ex speciali competentis auctoritatis concessionem per decretum data, universitates sive personarum sive rerum in finem missioni Ecclesiae congruentem, qui singulorum finem transcendit, ordinatae.

111 § 2: Pius PP. XII, m. p. *Postquam Apostolicis Litteris*, 9 feb. 1952, c. 303 § 1, 1° (AAS 44 [1952] 144)

112 § 1: c. 98 §§ 3 et 4; CI Resp. VI, 10 nov. 1925 (AAS 17 [1925] 583); SCEO Decr. *Nemini licere*, 6 dec. 1928 (AAS 20 [1928] 416-417); PONTIFICIA COMMISSIO PRO RUSSIA, Instr. *Edito in Actis*, 26 aug. 1929, I (AAS 21 [1929] 609); SCEO Decr. *Graeci-rutheni ritus*, 24 maii 1930, art. 44 (AAS 22 [1930] 353); CI Resp. I, 29 apr. 1940 (AAS 32 [1940] 212); SCEO Decr. *Quo firmior*, 23 nov. 1940 (AAS 33 [1941] 28); CS 11 § 1; **OE 4**; OICA Appendix, 2

112 § 2: c. 98 § 5

§ 2. Svaki krštenik koji je navršio četrnaest godina života može slobodno izabrati da bude kršten u latinskoj Crkvi ili u drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi; u tom slučaju pripada onoj Crkvi koju je izabrao.

Kan. 112 - § 1. Poslije krštenja, pribraja se drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi:

1° tko je dobio dopuštanje Apostolske Stolice;

2° ženidbeni drug koji u sklapanju ženidbe ili dok ona traje izjavi da prelazi u samosvojnu obrednu Crkvu drugog ženidbenog druga; kad prestane ženidba, može se slobodno vratiti u latinsku Crkvu;

3° djeca onih o kojima se govori u br. 1 i 2 prije navršenih četrnaest godina života i, u mješovitoj ženidbi, djeca katoličke stranke koja je zakonito prešla u drugu obrednu Crkvu; pošto navrše spomenutu dob, mogu se vratiti u latinsku Crkvu.

§ 2. Običaj, ma kako dugotrajan, da se sakramenti primaju po obredu druge samosvojne obredne Crkve ne uključuje pribrajanje toj Crkvi.

POGLAVLJE II.

PRAVNE OSOBE

Kan. 113 - § 1. Katolička Crkva i Apostolska Stolica imaju svojstvo moralne osobe po samoj božanskoj uredbi.

§ 2. U Crkvi osim fizičkih osoba ima i pravnih osoba, koje su u kanonskom pravu subjekti obveza i prava koja odgovaraju njihovoj naravi.

Kan. 114 - § 1. Pravne osobe, to jest skupnosti bilo osoba bilo stvari usmjerene prema svrsi sukladnoj poslanju Crkve, koja nadilazi svrhu pojedinaca, osnivaju se ili po samom pravnom propisu ili po posebnom dopuštenju mjerodavne vlasti koje je dano odlukom.

113 § 1: c. 100 § 1

113 § 2: c. 99

114 § 1: c. 100 § 1; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); CI Resp., 26 sep. 1921; SCR Decr. *Quod iam*, 30 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 644); SCConc Resol., 5 mar. 1932 (AAS 25 [1933] 436-438); Pius PP. XII, Litt. Ap. *Quam Romani Pontifices*, 14 sep. 1949 (AAS 43 [1951] 722-724); Sec Notif., 15 iun. 1953 (AAS 45 [1953] 570); SCR Decr. *Sacra Congregatio*, 9 dec. 1957; Sec Notif., 16 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 875)

§ 2. Fines, de quibus in § 1, intelleguntur qui ad opera pietatis, apostolatus vel caritatis sive spiritualis sive temporalis attinent.

§ 3. Auctoritas Ecclesiae competens personalitatem iuridicam ne conferat nisi iis personarum aut rerum universitatibus, quae finem persequuntur reapse utilem atque, omnibus perpensis, mediis gaudent quae sufficere posse praevidentur ad finem praestitutum assequendum.

Can. 115 - § 1. Personae iuridicae in Ecclesia sunt aut universitates personarum aut universitates rerum.

§ 2. Universitas personarum, quae quidem nonnisi ex tribus saltem personis constitui potest, est collegialis, si eius actionem determinant membra, in decisionibus ferendis concurrentia, sive aequali iure sive non, ad normam iuris et statutorum; secus est non collegialis.

§ 3. Universitas rerum seu fundatio autonoma constat bonis seu rebus, sive spiritualibus sive materialibus, eamque, ad normam iuris et statutorum, moderantur sive una vel plures personae physicae sive collegium.

Can. 116 - § 1. Personae iuridicae publicae sunt universitates personarum aut rerum, quae ab ecclesiastica auctoritate competenti constituuntur ut intra fines sibi praestitos nomine Ecclesiae, ad normam praescriptorum iuris, munus proprium intuitu boni publici ipsis commissum expleant; ceterae personae iuridicae sunt privatae.

§ 2. Personae iuridicae publicae hac personalitate donantur sive ipso iure sive speciali competentis auctoritatis decreto eandem expresse concedenti; personae iuridicae privatae hac personalitate donantur tantum per speciale competentis auctoritatis decretum eandem personalitatem expresse concedens.

Can. 117 - Nulla personarum vel rerum universitas personalitatem iuridicam obtinere intendens, eandem consequi valet nisi ipsius statuta a competenti auctoritate sint probata.

Can. 118 - Personam iuridicam publicam repraesentant, eius nomine agentes, ii quibus iure universali vel particulari aut propriis statutis haec competentia agnoscitur; personam iuridicam privatam, ii quibus eadem competentia per statuta tribuitur.

114 § 2: c. 100 § 1; SCR Decr. *Sacra Congregatio*, 9 dec. 1957

114 § 3: c. 1489 § 2

115 § 1: c. 99

115 § 2: c. 100 § 2

§ 2. Svrhe o kojima se govori u § 1. one su koje se odnose na djela pobožnosti, apostolata ili dobrotvornosti bilo duhovne bilo vremenite.

§ 3. Mjerodavna crkvena vlast neka dade pravnu osobnost samo onim skupnostima osoba ili stvari koje uistinu nastoje oko korisne svrhe i koje, kad se sve prosudi, imaju sredstva za koja se predviđa da bi mogla biti dovoljna da se postigne postavljena svrha.

Kan. 115 - § 1. Pravne osobe u Crkvi jesu ili skupnosti osoba ili skupnosti stvari.

§ 2. Skupnost osoba, koja se dakako može osnovati samo od barem triju osoba, jest zborna, ako njezinu djelatnost određuju članovi zajedničkim donošenjem odluka, bilo s jednakim bilo s nejednakim pravom, prema odredbi prava i statuta; inače je nezborna.

§ 3. Skupnost stvari ili samostalna zaklada sastoji se od dobara ili stvari, bilo duhovnih bilo tvarnih, a njom, prema odredbi prava i statuta, upravlja jedna ili više fizičkih osoba ili zbor osoba.

Kan. 116 - § 1. Javne pravne osobe jesu skupnosti osoba ili stvari koje je osnovala mjerodavna crkvena vlast da u granicama koje su im određene u ime Crkve obavljaju, prema odredbi pravnih propisa, svoju zadaću koja im je povjerena radi općeg dobra; ostale su pravne osobe privatne.

§ 2. Javne pravne osobe dobivaju svoju osobnost ili po samom pravu ili po posebnoj odluci mjerodavne vlasti kojom se izričito daje osobnost; privatne pravne osobe dobivaju ovu osobnost samo po posebnoj odluci mjerodavne vlasti kojom se izričito daje ta osobnost.

Kan. 117 - Nijedna skupnost osoba ili stvari koja namjerava dobiti pravnu osobnost ne može je steći osim ako mjerodavna vlast odobri njezin statut.

Kan. 118 - Javnu pravnu osobu zastupaju, djelujući u njezino ime, oni kojima se općim ili krajevnim pravom ili njezinim statutom priznaje ta mjerodavnost; privatnu pravnu osobu zastupaju oni kojima se ista mjerodavnost daje statutom.

117: PIUS PP. XII, Litt. Ap. *Quam Romani Pontifices*, 14 sep. 1949 (AAS 43 [1951] 722-724); Sec Notif., 15 iun. 1953 (AAS 45 [1953] 570); Sec Notif., 26 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 821); Sec Notif., 16 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 875); IOANNES PP. XXIII, Litt. Ap. *Religiosissimo*, 8 dec. 1962 (AAS 55 [1963] 444-446)

Can. 119 - Ad actus collegiales quod attinet, nisi iure vel statutis aliud caveatur:

1° si agatur de electionibus, id vim habet iuris, quod, praesente quidem maiore parte eorum qui convocari debent, placuerit parti absolute maiori eorum qui sunt praesentes; post duo inefficacia scrutinia, suffragatio fiat super duobus candidatis qui maiorem suffragiorum partem obtinuerint, vel, si sunt plures, super duobus aetate senioribus; post tertium scrutinium, si paritas maneat, ille electus habeatur qui senior sit aetate;

2° si agatur de aliis negotiis, id vim habet iuris, quod, praesente quidem maiore parte eorum qui convocari debent, placuerit parti absolute maiori eorum qui sunt praesentes; quod si post duo scrutinia suffragia aequalia fuerint, praeses suo voto paritatem dirimere potest;

3° quod autem omnes uti singulos tangit, ab omnibus approbari debet.

Can. 120 - § 1. Persona iuridica natura sua perpetua est; extinguitur tamen si a competenti auctoritate legitime supprimatur aut per centum annorum spatium agere desierit; persona iuridica privata insuper extinguitur, si ipsa consociatio ad normam statutorum dissolvatur, aut si, de iudicio auctoritatis competentis, ipsa fundatio ad normam statutorum esse desierit.

§ 2. Si vel unum ex personae iuridicae collegialis membris supersit, et personarum universitas secundum statuta esse non desierit, exercitium omnium iurium universitatis illi membro competit.

Can. 121 - Si universitates sive personarum sive rerum, quae sunt personae iuridicae publicae, ita coniungantur ut ex iisdem una constituatur universitas personalitate iuridica et ipsa pollens, nova haec persona iuridica bona iuraque patrimonialia prioribus propria obtinet atque onera suscipit, quibus eadem gravabantur; ad destinationem autem praesertim bonorum et ad onerum adimpletionem quod attinet, fundatorum oblatoorumque voluntas atque iura quaesita salva esse debent.

119: cc. 100 § 1, 180 § 1, 321, 329 § 3, 433 § 2, 526; SCR Litt. circ., 9 mar. 1920 (AAS 12 [1920] 366); SCR Ind., 18 oct. 1928; SCR Ind., 4 iul. 1929; SCR Ind., 6 dec. 1940; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, 68 (AAS 38 [1946] 87); IOANNES PP. XXIII, m. p. *Appropinquante Concilio*, 6 aug. 1962, art. 39 (AAS 54 [1962] 624); IOANNES PP. XXIII, m. p. *Summi Pontificis electio*, 5 sep. 1962, XV (AAS 54 [1962] 638-639); Sec Normae, 13 sep. 1963, art. 39; Sec Rescr., 8 dec. 1966, art. 24 (AAS 59 [1967] 99-100); CPEN Rescr., 24 iun. 1969, art. 26 (AAS 61 [1969] 535); PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Romano Pontifici eligendo*, 1 oct. 1975, 65 (AAS 67 [1975] 634)

Kan. 119 - Što se tiče zbornih čina, osim ako se pravom ili statutom određuje što drugo, vrijedi ovo:

1° kad se radi o izborima, a prisutna je većina onih koji su morali biti pozvani, pravnu snagu ima ono što je prihvatila apsolutna većina prisutnih; nakon dva neuspjela glasovanja neka se bira između dvojice izabranika koji su dobili najveći broj glasova ili, ako ih je više, između dvojice starijih po dobi; ako je, nakon trećeg glasovanja, broj glasova jednak, izabran je stariji po dobi;

2° kad se radi o drugim poslovima, a prisutna je većina onih koji su morali biti pozvani, pravnu snagu ima ono što je prihvatila apsolutna većina prisutnih; ako nakon dva glasovanja ostane jednak broj glasova, predsjednik može svojim glasom odlučiti;

3° ono što se tiče svih kao pojedinaca moraju svi odobriti.

Kan. 120 - § 1. Pravna osoba po svojoj je naravi trajna; ipak, prestane ako je mjerodavna vlast zakonito ukine ili ako je prestala djelovati u trajanju od sto godina; privatna pravna osoba, osim toga, prestane ako se, prema statutarnoj odredbi, samo društvo raspusti ili ako, prema sudu mjerodavne vlasti, sama zaklada prema statutarnoj odredbi prestane opstojati.

§ 2. Ako od zborne pravne osobe ostane i samo jedan član, a skupnost osoba prema statutarnoj odredbi nije prestala opstojati, vršenje svih prava skupnosti pripada tome članu.

Kan. 121 - Ako se skupnosti ili osoba ili stvari, koje su javne pravne osobe, tako ujedine da od njih nastane jedna skupnost koja i sama ima pravnu osobnost, ta nova skupnost stječe imovinska dobra i prava prijašnjih osoba i preuzima obveze kojima su one bile opterećene; što se pak tiče namjene osobito dobara i izvršenja obveza, moraju se poštovati volja utemeljitelja i darovatelja, kao i stečena prava.

120 § 1: c. 102 § 1; ES I, 34 § 1

120 § 2: c. 102 § 2

Can. 122 - Si universitas, quae gaudet personalitate iuridica publica, ita dividatur ut aut illius pars alii personae iuridicae uniatur aut ex parte dismembrata distincta persona iuridica publica erigatur, auctoritas ecclesiastica, cui divisio competat, curare debet per se vel per executorem, servatis quidem in primis tum fundatorum ac oblatorum voluntate tum iuribus quaesitis tum probatis statutis:

1° ut communia, quae dividi possunt, bona atque iura patrimonialia necnon aes alienum aliaque onera dividantur inter personas iuridicas, de quibus agitur, debita cum proportione ex aequo et bono, ratione habita omnium adiunctorum et necessitatum utriusque;

2° ut usus et ususfructus communium bonorum, quae divisioni obnoxia non sunt, utrique personae iuridicae cedant, oneraque iisdem propria utrique imponantur, servata item debita proportione ex aequo et bono definienda.

Can. 123 - Extincta persona iuridica publica, destinatio eiusdem bonorum iuriumque patrimonialium itemque onerum regitur iure et statutis, quae, si sileant, obveniunt personae iuridicae immediate superiori, salvis semper fundatorum vel oblatorum voluntate necnon iuribus quaesitis; extincta persona iuridica privata, eiusdem bonorum et onerum destinatio propriis statutis regitur.

122: c. 1500; SCConc Resol., 16 iul. 1932 (AAS 25 [1933] 470-472)

123: c. 1501

Kan. 122 - Ako se skupnost koja ima javnu pravnu osobnost tako razdijeli da se njezin dio ili pripoji drugoj pravnoj osobi ili se od njezina odijeljenog dijela osnuje zasebna javna pravna osoba, crkvena vlast mjerodavna za diobu, poštujući najprije kako volju utemeljitelja i darovatelja tako i stečena prava i odobreni statut, mora se pobrinuti sama ili preko izvršitelja:

1° da se djeljiva zajednička imovinska dobra i prava, kao i dug i drugi tereti, razdijele razmjerno, pošteno i pravično među osobe o kojima se radi, vodeći računa o svim okolnostima i potrebama jedne i druge;

2° da upotreba i uživanje nedjeljivih zajedničkih dobara pripadne jednoj i drugoj pravnoj osobi, i da se njihovi tereti nametnu objema, poštujući također potrebnu razmjernost, koja treba da se odredi pravično i pošteno.

Kan. 123 - Kad javna pravna osoba prestane opstojati, rasporedba njezinih dobara i imovinskih prava, isto tako i tereta, ravna se prema pravu i statutu; ako ti o tome ne govore, pripadaju neposrednoj višoj pravnoj osobi, uz uvjet da se uvijek poštuje volja utemeljitelja ili darovatelja, kao i stečena prava; kad prestane privatna pravna osoba, rasporedba njezinih dobara i tereta ravna se prema njezinu statutu.

TITULUS VII
DE ACTIBUS IURIDICIS

Can. 124 - § 1. Ad validitatem actus iuridici requiritur ut a persona habili sit positus, atque in eodem adsint quae actum ipsum essentialiter constituunt, necnon sollemnia et requisita iure ad validitatem actus imposita.

§ 2. Actus iuridicus quoad sua elementa externa rite positus praesumitur validus.

Can. 125 - § 1. Actus positus ex vi ab extrinseco personae illata, cui ipsa nequaquam resistere potuit, pro infecto habetur.

§ 2. Actus positus ex metu gravi, iniuste incusso, aut ex dolo, valet, nisi aliud iure caveatur; sed potest per sententiam iudicis rescindi, sive ad instantiam partis laesae eiusve in iure successorum sive ex officio.

Can. 126 - Actus positus ex ignorantia aut ex errore, qui versetur circa id quod eius substantiam constituit, aut qui recidit in condicionem *sine qua non*, irritus est; secus valet, nisi aliud iure caveatur, sed actus ex ignorantia aut ex errore initus locum dare potest actioni rescissoriae ad normam iuris.

Can. 127 - § 1. Cum iure statuatur ad actus ponendos Superiorem indigere consensu aut consilio alicuius collegii vel personarum coetus, convocari debet collegium vel coetus ad normam can. 166, nisi, cum agatur de consilio tantum exquirendo, aliter iure particulari aut proprio cautum sit; ut autem actus valeant requiritur ut obtineatur consensus partis absolute maioris eorum qui sunt praesentes aut omnium exquiratur consilium.

124 § 1: c. 1680 § 1; SCConc Resol., 17 maii 1919 (AAS 11 [1919] 382-387)

125 § 1: c. 103 § 1

125 § 2: c. 103 § 2

NASLOV VII.

PRAVNI ČINI

Kan. 124 - § 1. Za valjanost pravnog čina zahtijeva se da ga počini sposobna osoba i da čin ima svoje bitne sastavne dijelove, kao i oblike i potrebna svojstva pravnom nametnuta za valjanost čina.

§ 2. Ako je pravni čin propisno učinjen s obzirom na svoje vanjske sastavne dijelove, pretpostavlja se da je valjan.

Kan. 125 - § 1. Čin učinjen pod prisilom nanesenom osobi izvana, kojoj se ona nije mogla nikako oduprijeti, smatra se da nije ni učinjen.

§ 2. Čin učinjen zbog velikog straha, nepravedno nanesenog, ili zbog zlonamjerne prijevare, valjan je, osim ako se pravom određuje što drugo; ali se može poništiti sudskom presudom, bilo na zahtjev oštećene stranke ili njezinih pravnih nasljednika bilo po službenoj dužnosti.

Kan. 126 - Čin učinjen iz neznanja ili iz zablude, koji se odnose na ono što je njegova bit, ili na *nezaobilazni* uvjet, nevaljan je; inače je valjan, osim ako se pravom određuje što drugo; ali čin učinjen iz neznanja ili iz zablude daje mogućnost da se, prema pravnoj odredbi, podigne tužba za poništenje.

Kan. 127 - § 1. Kad se pravom određuje da je poglavaru za izvršenje čina potreban pristanak ili savjet nekog zbora ili skupine osoba, mora zbor ili skupinu osoba sazvati prema odredbi kan. 166, osim ako je, kad se radi samo o traženju savjeta, drukčije određeno krajevnim ili vlastitim pravom; da bi pak čini bili valjani, potrebno je da dobije pristanak apsolutne većine prisutnih ili da od svih zatraži savjet.

126: c. 104

127 § 1: c. 105, 2°

§ 2. Cum iure statuatur ad actus ponendos Superiorem indigere consensu aut consilio aliquarum personarum, uti singularum:

1° si consensus exigatur, invalidus est actus Superioris consensum earum personarum non exquirentis aut contra earum vel alicuius votum agentis;

2° si consilium exigatur, invalidus est actus Superioris easdem personas non audientis; Superior, licet nulla obligatione teneatur accedendi ad earundem votum, etsi concors, tamen sine praevalenti ratione, suo iudicio aestimanda, ab earundem voto, praesertim concordi, ne discedat.

§ 3. Omnes quorum consensus aut consilium requiritur, obligatione tenentur sententiam suam sincere proferendi atque, si negotiorum gravitas id postulat, secretum sedulo servandi; quae quidem obligatio a Superiore urgeri potest.

Can. 128 - Quicumque illegitime actu iuridico, immo quovis alio actu dolo vel culpa posito, alteri damnum infert, obligatione tenetur damnum illatum reparandi.

127 § 2: c. 105, 1°; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 43-46); SCpC Litt. circ., 25 ian. 1973, 8

127 § 3: c. 105, 3°

128: c. 1681

§ 2. Kad se pravom određuje da je poglavaru za izvršenje čina potreban pristanak ili savjet određenih osoba kao pojedinaca, vrijedi ovo:

1° ako se zahtijeva pristanak, nevaljan je čin poglavara koji nije zatražio pristanak tih osoba ili koji je radio protivno njihovu mišljenju ili protivno mišljenju nekoga od njih;

2° ako se zahtijeva savjet, nevaljan je čin poglavara koji se nije posavjetovao s tim osobama; iako poglavar nije obvezan prikloniti se njihovu, premda jednodušnom, mišljenju, ipak bez veoma važnog razloga prema svojem sudu neka ne odstupi od njihova mišljenja, osobito ako je jednodušno.

§ 3. Svi oni kojih se pristanak ili savjet traži obvezni su iznijeti svoje mišljenje otvoreno i, kad ozbiljnost poslova to zahtijeva, brižljivo čuvati tajnu; poglavar, dakako, može zahtijevati da se izvrši ta obveza.

Kan. 128 - Tko god drugome nezakonito nanese štetu pravnim činom, dapače i svakim drugim činom učinjenim namjerno ili iz nemarnosti, obvezan je nadoknaditi štetu.

TITULUS VIII
DE POTESTATE REGIMINIS

Can. 129 - § 1. Potestatis regiminis, quae quidem ex divina institutione est in Ecclesia et etiam potestas iurisdictionis vocatur, ad normam praescriptorum iuris, habiles sunt qui ordine sacro sunt insigniti.

§ 2. In exercitio eiusdem potestatis, christifideles laici ad normam iuris cooperari possunt.

Can. 130 - Potestas regiminis de se exercetur pro foro externo, quandoque tamen pro solo foro interno, ita quidem ut effectus quos eius exercitium natum est habere pro foro externo, in hoc foro non recognoscantur, nisi quatenus id determinatis pro casibus iure statuatur.

Can. 131 - § 1. Potestas regiminis ordinaria ea est, quae ipso iure alicui officio adnectitur; delegata, quae ipsi personae non mediante officio conceditur.

§ 2. Potestas regiminis ordinaria potest esse sive propria sive vicaria.

§ 3. Ei qui delegatum se asserit, onus probandae delegationis incumbit.

Can. 132 - § 1. Facultates habituales reguntur praescriptis de potestate delegata.

§ 2. Attamen nisi in eius concessione aliud expresse caveatur aut electa sit industria personae, facultas habitualis Ordinario concessa non perimitur resoluta iure Ordinarii cui concessa est, etiamsi ipse eam exsequi coeperit, sed transit ad quemvis Ordinarium qui ipsi in regimine succedit.

129 § 1: c. 196

129 § 2: SCConc Resol., 14 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 128-133); PONTIFICIA COMMISSIO PRO RUSSIA, Ind., 20 ian. 1930; SA Resp. 19 nov. 1947; PIUS PP. XII, All., 5 oct. 1957 (AAS 49 [1957] 927); **LG 33; AA 24**; SA Decisio, 11 iun. 1968; SCRIS Rescr., 7 feb. 1969; SCRIS Recr. *Clericalia instituta*, 27 nov. 1969 (AAS 61 [1969] 739-740), Sec Facul., 1 oct. 1974; EN 73a; SCRIS Rescr., 26 iun. 1978, 3; SCRIS Resp., 21 aug. 1978; PA 7,17

130: cc. 196, 202; SPA Ind., 4 nov. 1927; SPA Ind., dec. 1927; SPA Rescr., 11 apr. 1962; Princ. 2; SPA Rescr., 19 iun. 1970

NASLOV VIII.
VLAST UPRAVLJANJA

Kan. 129 - § 1. Za vlast upravljanja, koja u Crkvi postoji po božanskom ustanovljenju, a naziva se i vlast jurisdikcije, sposobni su, prema odredbi pravnih propisa, oni koji su obilježeni svetim redom.

§ 2. U vršenju te vlasti mogu, prema pravnoj odredbi, surađivati vjernici laici.

Kan. 130 - Vlast upravljanja vrši se po sebi za izvanjsko područje, katkad ipak samo za unutrašnje područje, ali tako da se učinci koje njezino vršenje po sebi ima za izvanjsko područje ne priznaju na tom području, osim ako se to za određene slučajeve određuje pravom.

Kan. 131 - § 1. Redovita je vlast upravljanja ona koja je po samom pravu povezana s nekom službom; povjerena je ona koja se daje samoj osobi, ali ne po službi.

§ 2. Redovita vlast upravljanja može biti ili vlastita ili zamjениčka.

§ 3. Tko tvrdi da mu je vlast povjerena dužan je ovlaštenje dokazati.

Kan. 132 - § 1. Uobičajene ovlasti ravnaju se prema propisima o povjerenoj vlasti.

§ 2. Pa ipak, osim ako je u davanju ovlasti izričito određeno što drugo ili ako je osoba izabrana zbog osobne prikladnosti, sama uobičajena ovlast dana ordinariju ne prestane utrućem prava ordinarija kojemu je dana, iako je on počeo vršiti ovlast, nego prelazi na svakog ordinarija koji ga naslijedi u upravljanju.

131 § 1: c. 197 § 1; SCDS Decr. *Catholica doctrina*, 7 maii 1923, 4 (AAS 15 [1923] 392); CI Resp. IV, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

131 § 2: c. 197 § 2; CI Resp. IV, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

131 § 3: c. 200 § 2

132 § 2: c. 66 § 2; SCC Decr. *Proxima sacra*, 25 apr. 1918 (AAS 10 [1918] 190-192); SCC Resp., 1 iul. 1918 (AAS 10 [1918] 325); Pius PP. XI, m. p. *Post datam*, 20 apr. 1923 (AAS 15 [1923] 193-194)

Can. 133 - § 1. Delegatus qui sive circa res sive circa personas mandati sui fines excedit, nihil agit.

§ 2. Fines sui mandati excedere non intellegitur delegatus, qui alio modo ac in mandato determinatur, ea peragit ad quae delegatus est, nisi modus ab ipso delegante ad validitatem fuerit praescriptus.

Can. 134 - § 1. Nomine Ordinarii in iure intelleguntur, praeter Romanum Pontificem, Episcopi dioecesanii aliique qui, etsi ad interim tantum, praepositi sunt alicui Ecclesiae particulari vel communitati eidem aequiparatae ad normam can. 368, necnon qui in iisdem generali gaudent potestate executiva ordinaria, nempe Vicarii generales et episcopales; itemque, pro suis sodalibus, Superiores maiores clericalium institutorum religiosorum iuris pontificii et clericalium societatum vitae apostolicae iuris pontificii, qui ordinaria saltem potestate executiva pollent.

§ 2. Nomine Ordinarii loci intelleguntur omnes qui in § 1 recensentur, exceptis Superioribus institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae.

§ 3. Quae in canonibus nominatim Episcopo dioecesano, in ambitu potestatis executivae tribuuntur, intelleguntur competere dumtaxat Episcopo dioecesano aliisque ipsi in can. 381, § 2 aequiparatis, exclusis Vicario generali et episcopali, nisi de speciali mandato.

Can. 135 - § 1. Potestas regiminis distinguitur in legislativam, executivam et iudicalem.

§ 2. Potestas legislativa exercenda est modo iure praescripto, et ea qua in Ecclesia gaudet legislator infra auctoritatem supremam, valide delegari nequit, nisi aliud iure explicite caveatur; a legislatore inferiore lex iuri superiori contraria valide ferri nequit.

§ 3. Potestas iudicialis, qua gaudent iudices aut collegia iudicialia, exercenda est modo iure praescripto, et delegari nequit, nisi ad actus cuius decreto aut sententiae praeparatorios perficiendos.

§ 4. Ad potestatis executivae exercitium quod attinet, servantur praescripta canonum qui sequuntur.

133 § 1: c. 203 § 1

133 § 2: c. 203 § 2

134 § 1: c. 198 § 1; SCC Decl., 20 ian. 1919 (AAS 12 [1920] 43); SCPF Ep., 8 dec. 1919 (AAS 12 [1920] 120); SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959 (AAS 43 [1959] 272-274)

Kan. 133 - § 1. Ovlaštenik koji prekorači granice svojega naloga bilo prema stvarima bilo prema osobama ništavo djeluje.

§ 2. Ne smatra se da je granice svojega naloga prekoračio ovlaštenik koji je ono za što je ovlašten obavio na drugi način nego što je određeno u nalogu, osim ako je ovlastitelj propisao način izvršenja kao uvjet za valjanost.

Kan. 134 - § 1. Pod nazivom ordinarija razumijevaju se u pravu, osim rimskog prvosvećenika, dijecezanski biskupi i drugi koji, iako samo privremeno, stoje na čelu neke partikularne Crkve ili zajednice s njom izjednačene prema odredbi kan. 368, kao i oni koji u njima imaju opću redovitu izvršnu vlast, naime generalni i biskupski vikari; isto tako, za svoje podložnike, viši poglavari redovničkih kleričkih ustanova papinskoga prava i kleričkih družba apostolskoga života papinskoga prava, koji imaju redovitu barem izvršnu vlast.

§ 2. Pod nazivom mjesnog ordinarija razumijevaju se svi koji se nabrajaju u § 1, izuzevši poglavare redovničkih ustanova i družbâ apostolskoga života.

§ 3. Ono što se u kanonima poimence daje dijecezanskom biskupu, u opsegu izvršne vlasti, smatra se da pripada samo dijecezanskom biskupu i onima koji su prema kan. 381, § 2. s njim izjednačeni, isključivši generalnog i biskupskog vikara, osim ako imaju poseban nalog.

Kan. 135 - § 1. Vlast upravljanja dijeli se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

§ 2. Zakonodavna vlast treba da se vrši na način propisan pravom, a ona koju u Crkvi ima zakonodavac niži od vrhovne vlasti ne može se valjano povjeriti, osim ako se pravom izričito određuje što drugo; niži zakonodavac ne može valjano donijeti zakon protivan višem pravu.

§ 3. Sudska vlast koju imaju suci ili sudska vijeća treba da se vrši na način propisan pravom i ne može se povjeriti, osim za obavljanje pripravnih čina neke odluke ili presude.

§ 4. Što se tiče vršenja izvršne vlasti neka se obdržavaju propisi kanona koji slijede.

134 § 2: c. 198 § 2

135 § 1: cc. 201 §§ 2 et 3, 335 § 1, 2220 § 1, 2221; Pius PP. XI, Enc. *Quas primas*, 11 dec. 1925 (AAS 17 [1925] 599); SCDS Litt. circ., 15 iun. 1952; CS 399 § 1; LG 27; REU 106, 107; Princ. 7

Can. 136 - Potestatem exsecutivam aliquis, licet extra territorium existens, exercere valet in subditos, etiam a territorio absentes, nisi aliud ex rei natura aut ex iuris praescripto constet; in peregrinos in territorio actu degentes, si agatur de favoribus concedendis aut de executioni mandandis sive legibus universalibus sive legibus particularibus, quibus ipsi ad normam can. 13, § 2, n. 2 tenentur.

Can. 137 - § 1. Potestas exsecutiva ordinaria delegari potest tum ad actum tum ad universitatem casuum, nisi aliud iure expresse caveatur.

§ 2. Potestas exsecutiva ab Apostolica Sede delegata subdelegari potest sive ad actum sive ad universitatem casuum, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio fuerit expresse prohibita.

§ 3. Potestas exsecutiva delegata ab alia auctoritate potestatem ordinariam habente, si ad universitatem casuum delegata sit, in singulis tantum casibus subdelegari potest; si vero ad actum aut ad actus determinatos delegata sit, subdelegari nequit, nisi de expressa delegantis concessionem.

§ 4. Nulla potestas subdelegata iterum subdelegari potest, nisi id expresse a delegante concessum fuerit.

Can. 138 - Potestas exsecutiva ordinaria necnon potestas ad universitatem casuum delegata late interpretanda est, alia vero quaelibet stricte; cui tamen delegata potestas est, ea quoque intelleguntur concessa sine quibus eadem potestas exerceri nequit.

Can. 139 - § 1. Nisi aliud iure statuatur, eo quod quis aliquam auctoritatem, etiam superiorem, competentem adeat, non suspenditur alius auctoritatis competentis exsecutiva potestas, sive haec ordinaria est sive delegata.

§ 2. Causae tamen ad superiorem auctoritatem delatae ne se immisceat inferior, nisi ex gravi urgentique causa; quo in casu statim superiorem de re moneat.

136: c. 201 §§ 1 et 3

137 § 1: c. 199 § 1; CI Resp. 3, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 477); CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

137 § 2: c. 199 § 2; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

137 § 3: c. 199 §§ 3 et 4; CI Resp. V, 20 maii 1923 (AAS 16 [1924] 114-115); CI Resp. IV, 28 dec. 1927 (AAS 20 [1928] 61-62); CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

Kan. 136 - Izvršnu vlast netko, iako se nalazi izvan svojega područja, može vršiti nad podložnicima, i kad su odsutni s područja, osim ako je što drugo utvrđeno iz naravi stvari ili pravnog propisa; nad strancima koji se stvarno nalaze na području može je vršiti, ako se radi o davanju pogodnosti ili o provedbi bilo općih bilo krajevnih zakona koji ih obvezuju prema odredbi kan. 13, § 2, br. 2.

Kan. 137 - § 1. Redovita izvršna vlast može se povjeriti kako za pojedinačni čin tako i za sveukupnost slučajeva, osim ako se pravom izričito određuje što drugo.

§ 2. Izvršna vlast koju povjerava Apostolska Stolica može se dalje povjeriti bilo za čin bilo za sveukupnost slučajeva, osim ako je netko izabran zbog osobne prikladnosti ili ako je dalje povjeravanje izričito zabranjeno.

§ 3. Izvršna vlast povjerena za sveukupnost slučajeva od nekog drugog tko ima redovitu vlast može se dalje povjeriti samo u pojedinačnim slučajevima; ako je pak povjerena za čin ili za određene čine, ne može se dalje povjeriti, osim s izričitim dopuštenjem ovlastitelja.

§ 4. Nijedna dalje povjerena vlast ne može se ponovno i dalje povjeriti, osim ako je to izričito dopustio prvi ovlastitelj.

Kan. 138 - Redovita izvršna vlast, kao i vlast povjerena za sveukupnost slučajeva, treba da se tumači široko, a svaka druga usko; ipak, komu je vlast povjerena, podrazumijeva se da mu je dano i ono bez čega se ta vlast ne bi mogla izvršiti.

Kan. 139 - § 1. Time što se netko obrati kojoj, i višoj, mjerodavnoj vlasti, ne obustavlja se izvršna vlast druge mjerodavne vlasti, bila ona redovita bila povjerena, osim ako se pravom određuje što drugo.

§ 2. Niža vlast neka se ipak ne miješa u stvar podnesenu višoj vlasti, osim zbog važnog i hitnog razloga; u tom slučaju neka odmah o tome obavijesti višu vlast.

137 § 4: c. 199 § 5; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

138: c. 200 § 1

139 § 1: c. 204 § 1

139 § 2: c. 204 § 2

Can. 140 - § 1. Pluribus in solidum ad idem negotium agendum delegatis, qui prius negotium tractare inchoaverit alios ab eodem agendo excludit, nisi postea impeditus fuerit aut in negotio peragendo ulterius procedere noluerit.

§ 2. Pluribus collegialiter ad negotium agendum delegatis, omnes procedere debent ad normam can. 119, nisi in mandato aliud cautum sit.

§ 3. Potestas executiva pluribus delegata, praesumitur iisdem delegata in solidum.

Can. 141 - Pluribus successive delegatis, ille negotium expediat, cuius mandatum anterius est, nec postea revocatum fuit.

Can. 142 - § 1. Potestas delegata extinguitur: expleto mandato; elapso tempore vel exhausto numero casuum pro quibus concessa fuit; cessante causa finali delegationis; revocatione delegantis delegato directe intimata necnon renuntiatione delegati deleganti significata et ab eo acceptata; non autem resoluta iure delegantis, nisi id ex appositis clausulis appareat.

§ 2. Actus tamen ex potestate delegata, quae exercetur pro solo foro interno, per inadvertentiam positus, elapso concessionis tempore, validus est.

Can. 143 - § 1. Potestas ordinaria extinguitur amisso officio cui adnectitur.

§ 2. Nisi aliud iure caveatur, suspenditur potestas ordinaria, si contra privationem vel amotionem ab officio legitime appellatur vel recursus interponitur.

Can. 144 - § 1. In errore communi de facto aut de iure, itemque in dubio positivo et probabili sive iuris sive facti, supplet Ecclesia, pro foro tam externo quam interno, potestatem regiminis executivam.

§ 2. Eadem norma applicatur facultatibus de quibus in cann. 882, 883, 966, et 1111, § 1.

140 § 1: c. 205 § 2

140 § 2: c. 205 § 3

140 § 3: c. 205 § 1

141: c. 206; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

142 § 1: c. 207 § 1; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

142 § 2: c. 207 § 2; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

Kan. 140 - § 1. Kad je više osoba solidarno ovlašteno za obavljanje istog posla, tko je prvi započeo obavljati posao isključuje iz njega druge, osim ako je poslije bio spriječen ili nije htio nastaviti da bi posao priveo kraju.

§ 2. Ako je za obavljanje posla više osoba zbornu ovlašteno, svi moraju postupati prema odredbi kan. 119, osim ako je u nalogu određeno što drugo.

§ 3. Ako je izvršna vlast povjerena većem broju osoba, pretpostavlja se da im je povjerena solidarno.

Kan. 141 - Kad je više osoba ovlašteno jedna za drugom, posao treba da obavi onaj komu je nalog izdan prije, a poslije nije opozvan.

Kan. 142 - § 1. Povjerena vlast prestane: kad se izvrši nalog, kad istekne vrijeme ili kad se ispuni broj slučajeva za koje je dana; kad prestane svrha ovlaštenja; kad ovlaštenje opozove ovlastitelj i izravno to priopći ovlašteniku, kao i kad se ovlaštenik odrekne i priopći to ovlastitelju a ovaj prihvati odreknuće; ali ne prestane kad utrne pravo ovlastitelja, osim ako je to očito iz dodanih ograničenja.

§ 2. Ipak, valjan je čin povjerene vlasti koja se vrši samo za unutrašnje područje i kad je s nepažnjom učinjen pošto je već prošlo vrijeme dopuštenja.

Kan. 143 - § 1. Redovita vlast prestane gubitkom službe s kojom je povezana.

§ 2. Redovita se vlast obustavlja kad se protiv oduzeća službe ili uklanjanja sa službe zakonito prizove ili uloži utok, osim ako se pravom određuje što drugo.

Kan. 144 - § 1. U općoj zabludi o činjenici ili o pravu, isto tako i u pozitivnoj i vjerojatnoj dvojbi ili o pravu ili o činjenici, Crkva dopunjava izvršnu vlast upravljanja i za izvanjsko i za unutrašnje područje.

§ 2. Ta se odredba primjenjuje i na ovlasti o kojima se govori u kann. 882, 883, 966. i 1111, § 1.

143 § 1: c. 208; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

143 § 2: c. 208; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

144 § 1: c. 209; CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

144 § 2: SCDS Instr. *Sacerdos*, 14 sep. 1946, 13 (AAS 38 [1946] 356); CI Resp. V et VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

TITULUS IX
DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS

Can. 145 - § 1. Officium ecclesiasticum est quodlibet munus ordinatione sive divina sive ecclesiastica stabiliter constitutum in finem spirituales exercendum.

§ 2. Obligationes et iura singulis officiis ecclesiasticis propria definiuntur sive ipso iure quo officium constituitur, sive decreto auctoritatis competentis quo constituitur simul et confertur.

CAPUT I
DE PROVISIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Can. 146 - Officium ecclesiasticum sine provisione canonica valide obtineri nequit.

Can. 147 - Provisio officii ecclesiastici fit: per liberam collationem ab auctoritate ecclesiastica competenti; per institutionem ab eadem datam, si praecesserit praesentatio; per confirmationem vel admissionem ab eadem factam, si praecesserit electio vel postulatio; tandem per simplicem electionem et electi acceptationem, si electio non egeat confirmatione.

Can. 148 - Auctoritati, cuius est officia erigere, innovare et supprimere, eorundem provisio quoque competit, nisi aliud iure statuatur.

Can. 149 - § 1. Ut ad officium ecclesiasticum quis promoveatur, debet esse in Ecclesiae communione necnon idoneus, scilicet iis qualitatibus praeditus, quae iure universali vel particulari aut lege foundationis ad idem officium requiruntur.

145 § 1: c. 145 § 1; **PO 20**

146: c. 147 § 1; SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602); SCC Decl., 17 mar. 1951 (AAS 43 [1951] 174)

NASLOV IX.
CRKVENE SLUŽBE

Kan. 145 - § 1. Crkvena služba jest svaka zadaća trajno ustanovljena bilo božanskom bilo crkvenom uredbom koja treba da se vrši u duhovnu svrhu.

§ 2. Obveze i prava vlastita pojedinim crkvenim službama određuju se ili samim pravom kojim se služba ustanovljuje ili odlukom mjerodavne vlasti kojom se ona ustanovljuje i istodobno daje.

POGLAVLJE I.
POVJERAVANJE CRKVENE SLUŽBE

Kan. 146 - Crkvena služba ne može se valjano postići bez kanonskog povjeravanja.

Kan. 147 - Povjeravanje crkvene službe obavlja se: slobodnim podjeljivanjem koje vrši mjerodavna crkvena vlast; postavljanjem koje ona daje ako je prije obavljeno predlaganje; potvrđivanjem ili dopuštanjem koje ona čini ako je prije obavljen izbor ili molbeni izbor; napokon, samim izborom i prihvaćanjem izbora od izabranoga, ako se ne zahtijeva potvrda izbora.

Kan. 148 - Vlast koje je zadaća osnivati, obnavljati i ukidati službe mjerodavna je i za njihovo povjeravanje, osim ako se pravom određuje što drugo.

Kan. 149 - § 1. Da bi tko bio promaknut u crkvenu službu, mora biti u crkvenom zajedništvu i sposoban, to jest mora imati one osobine koje se za dotičnu službu zahtijevaju općim ili krajevnim pravom ili odredbom utemeljenja.

147: c. 148 § 1; SCConc Decr. *Cum ob belli*, 26 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 77)

149 § 1: cc. 149, 153 § 1

§ 2. Provisio officii ecclesiastici facta illi qui caret qualitatibus requisitis, irrita tantum est, si qualitates iure universali vel particulari aut lege foundationis ad validitatem provisionis expresse exigantur; secus valida est, sed rescindi potest per decretum auctoritatis competentis aut per sententiam tribunalis administrativi.

§ 3. Provisio officii simoniace facta ipso iure irrita est.

Can. 150 - Officium secumferens plenam animarum curam, ad quam adimplendam ordinis sacerdotalis exercitium requiritur, ei qui sacerdotio nondum auctus est valide conferri nequit.

Can. 151 - Provisio officii animarum curam secumferentis, sine gravi causa ne differatur.

Can. 152 - Nemini conferantur duo vel plura officia incompatibilia, videlicet quae una simul ab eodem adimpleri nequeunt.

Can. 153 - § 1. Provisio officii de iure non vacantis est ipso facto irrita, nec subsequenti vacatione convalescit.

§ 2. Si tamen agatur de officio quod de iure ad tempus determinatum confertur, provisio intra sex menses ante expletum hoc tempus fieri potest, et effectum habet a die officii vacationis.

§ 3. Promissio alicuius officii, a quocumque est facta, nullum parit iuridicum effectum.

Can. 154 - Officium de iure vacans, quod forte adhuc ab aliquo illegitime possidetur, conferri potest, dummodo rite declaratum fuerit eam possessionem non esse legitimam, et de hac declaratione mentio fiat in litteris collationis.

Can. 155 - Qui, vicem alterius negligentis vel impediti supplens, officium confert, nullam inde potestatem acquirit in personam cui collatum est, sed huius condicio iuridica perinde constituitur, ac si provisio ad ordinariam iuris normam peracta fuisset.

Can. 156 - Cuiuslibet officii provisio scripto consignetur.

149 § 2: c. 153 § 3

149 § 3: c. 729

150: c. 154

151: cc. 155, 458

152: c. 156 §§ 1 et 2

§ 2. Povjeravanje crkvene službe onome tko nema traženih osobina samo je tada nevaljano kad se općim ili krajevnim pravom ili odredbom utemeljenja osobine izričito zahtijevaju za valjanost povjeravanja; inače je valjano, ali se može poništiti odlukom mjerodavne vlasti ili presudom upravnoga suda.

§ 3. Povjeravanje službe učinjeno simonijski po samom je pravu ništavo.

Kan. 150 - Služba koja je povezana s cjelovitom brigom za duše, za obavljanje koje se zahtijeva vršenje svećeničkoga reda, ne može se valjano dati onome koji još nije zaređen za svećenika.

Kan. 151 - Povjeravanje službe povezane s brigom za duše neka se ne odgađa ako nema važnog razloga.

Kan. 152 - Neka se nikome ne daju dvije ili više nespojivih služba, takvih naime koje ista osoba ne može istodobno obavljati.

Kan. 153 - § 1. Povjeravanje pravno popunjene službe ništavo je samo po sebi i ne postaje valjano ako služba naknadno postane prazna.

§ 2. Ali, ako se radi o službi koja se po pravu daje na određeno vrijeme, povjeravanje se može obaviti u roku od šest mjeseci prije isteka toga vremena i ima učinak od dana kad služba postane prazna.

§ 3. Obećanje bilo koje službe, dano bilo od koga, nema nikakva pravnog učinka.

Kan. 154 - Pravno prazna služba, koju netko možda nezakonito još zadržava, može se dati samo ako je propisno proglašeno da to zadržavanje nije zakonito i samo ako se to proglašenje spomene u dopisu povjeravanja.

Kan. 155 - Tko zamjenjujući koga drugoga nemarnog ili spriječenog dade službu, ne stječe time nikakvu vlast nad osobom kojoj je dao službu, nego se njezin pravni položaj određuje jednako kao da je povjeravanje obavljeno prema redovitoj pravnoj odredbi.

Kan. 156 - Povjeravanje bilo koje službe neka se potvrdi napismeno.

153 § 1: c. 150 § 1

153 § 3: c. 150 § 2

154: c. 151

155: c. 158

156: c. 159

Art. 1

DE LIBERA COLLATIONE

Can. 157 - Nisi aliud explicite iure statuatur, Episcopi dioecesani est libera collatione providere officiis ecclesiasticis in propria Ecclesia particulari.

Art. 2

DE PRAESENTATIONE

Can. 158 - § 1. Praesentatio ad officium ecclesiasticum ab eo, cui ius praesentandi competit, fieri debet auctoritati cuius est ad officium de quo agitur institutionem dare, et quidem, nisi aliud legitime cautum sit, intra tres menses ab habita vacationis officii notitia.

§ 2. Si ius praesentationis cuidam collegio aut coetui personarum competat, praesentandus designetur servatis cann. 165-179 praescriptis.

Can. 159 - Nemo invitus praesentetur; quare qui praesentandus proponitur, mentem suam rogatus, nisi intra octiduum utile recuset, praesentari potest.

Can. 160 - § 1. Qui iure praesentationis gaudet, unum aut etiam plures, et quidem tum una simul tum successive, praesentare potest.

§ 2. Nemo potest seipsum praesentare; potest autem collegium aut coetus personarum aliquem suum sodalem praesentare.

Can. 161 - § 1. Nisi aliud iure statuatur, potest qui aliquem praesentaverit non idoneum repertum, altera tantum vice, intra mensem, alium candidatum praesentare.

§ 2. Si praesentatus ante institutionem factam renuntiaverit aut de vita decesserit, potest qui iure praesentandi pollet, intra mensem ab habita renuntiationis aut mortis notitia, ius suum rursus exercere.

157: c. 152; **CD 28**; ES I, 18 § 1

158 § 1: c. 1457

158 § 2: c. 1460 § 1

159: c. 1436

Članak 1.

SLOBODNO PODJELJIVANJE

Kan. 157 - Zadaća je dijecezanskog biskupa da u svojoj partikularnoj Crkvi slobodnim podjeljivanjem popunjava crkvene službe, osim ako se pravom izričito određuje što drugo.

Članak 2.

PREDLAGANJE

Kan. 158 - 1. Predlaganje za crkvenu službu onaj komu pripada pravo predlaganja mora obaviti vlasti koja je mjerodavna za postavljanje na dotičnu službu i to, osim ako je zakonito određeno što drugo, u roku od tri mjeseca otkad primi obavijest da je služba prazna.

§ 2. Ako pravo predlaganja pripada kojemu zboru ili skupini osoba, neka se onaj tko treba da bude predložen odredi po propisima kann. 165-179.

Kan. 159 - Neka nitko ne bude predložen protiv svoje volje; stoga onaj tko je predstavljen za predlaganje, upitan za mišljenje, osim ako u osam iskoristivih dana odbije, može biti predložen.

Kan. 160 - § 1. Tko ima pravo predlaganja, može predložiti jednoga ili više njih, i to ili istodobno ili jednoga za drugim.

§ 2. Nitko ne može predložiti samoga sebe; ali, zbor ili skupina osoba može predložiti nekoga od svojih članova.

Kan. 161 - § 1. Tko je predložio onoga za koga se otkrije da je nesposoban, može samo još jednom, u roku od mjesec dana, predložiti drugoga, osim ako se pravom određuje što drugo.

§ 2. Ako se predloženi odrekne ili umre prije nego se obavi postavljanje, onaj tko ima pravo predlaganja može, u roku od mjesec dana pošto primi obavijest o odreknuću ili smrti, ponovno vršiti svoje pravo.

160 § 1: c. 1460 § 4

160 § 2: c. 1461

161 § 1: c. 1465 § 1

161 § 2: c. 1468

Can. 162 - Qui intra tempus utile, ad normam can. 158, § 1 et can. 161, praesentationem non fecerit, itemque qui bis praesentaverit non idoneum repertum, pro eo casu ius praesentationis amittit, atque auctoritati, cuius est institutionem dare, competit libere providere officio vacanti, assentiente tamen proprio provisi Ordinario.

Can. 163 - Auctoritas, cui ad normam iuris competit praesentatum instituere, instituat legitime praesentatum quem idoneum reppererit et qui acceptaverit; quod si plures legitime praesentati idonei reperti sint, eorundem unum instituere debet.

Art. 3

DE ELECTIONE

Can. 164 - Nisi aliud iure provisum fuerit, in electionibus canonicis servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 165 - Nisi aliud iure aut legitimis collegii vel coetus statutis cautum sit, si cui collegio aut coetui personarum sit ius eligendi ad officium, electio ne differatur ultra trimestre utile computandum ab habita notitia vacationis officii; quo termino inutiliter elapso, auctoritas ecclesiastica, cui ius confirmandae electionis vel ius providendi successive competit, officio vacanti libere provideat.

Can. 166 - § 1. Collegii aut coetus praeses convocet omnes ad collegium aut ad coetum pertinentes; convocatio autem, quando personalis esse debet, valet, si fiat in loco domicilii vel quasi-domicilii aut in loco commorationis.

§ 2. Si quis ex vocandis neglectus et ideo absens fuerit, electio valet; attamen ad eiusdem instantiam, probata quidem praeteritione et absentia, electio, etiam si confirmata fuerit, a competenti auctoritate rescindi debet, dummodo iuridice constet recursum saltem intra triduum ab habita notitia electionis fuisse transmissum.

§ 3. Quod si plures quam tertia pars electorum neglecti fuerint, electio est ipso iure nulla, nisi omnes neglecti reapse interfuerint.

162: c. 1465 § 1

163: c. 1466 §§ 1 et 3

164: c. 160

165: c. 161

Kan. 162 - Tko u iskoristivo vrijeme, prema odredbi kan. 158, § 1. i kan. 161, nije obavio predlaganje, i tko je dva puta predložio nekoga za koga se otkrije da je nesposoban, gubi za taj put pravo predlaganja, pa tada vlasti koja je mjerodavna za postavljanje pripada da slobodno popuni praznu službu, ipak s pristankom vlastitog ordinarija onoga kome se služba daje.

Kan. 163 - Vlast prema pravnoj odredbi mjerodavna da postavi predloženoga neka postavi zakonito predloženoga i sposobnim nađenoga ako on prihvaća; ako je pak više zakonito predloženih nađeno sposobnima, mora postaviti jednoga od njih.

Članak 3.

IZBOR

Kan. 164 - U kanonskim izborima neka se primjenjuju propisi kazona koji slijede, osim ako je pravom predviđeno što drugo.

Kan. 165 - Ako koji zbor ili skupina osoba ima pravo izbora za službu, neka se izbor ne odgađa više od tri iskoristiva mjeseca, koji treba da se računaju od primljene obavijesti da je služba prazna, osim ako je pravom ili zakonitim statutom zbora ili skupine osoba određeno što drugo; ako se taj rok ne iskoristi, crkvena vlast, kojoj pripada pravo da potvrdi izbor ili pravo naknadnog povjeravanja, neka slobodno popuni praznu službu.

Kan. 166 - § 1. Predsjednik zbora ili skupine neka sazove sve koji pripadaju zboru ili skupini; saziv pak, kad mora biti osoban, vrijedi ako je učinjen u mjestu prebivališta ili boravišta ili u mjestu boravljenja.

§ 2. Ako tko od onih koji treba da se pozovu bude izostavljen i zbog toga odsutan, izbor je valjan; ipak, na njegov zahtjev, pošto se dokaže izostavljanje i odsutnost, mjerodavna vlast mora izbor poništiti, makar bio i potvrđen, samo ako se pravno utvrdi da je utok bio uložen barem u roku od tri dana pošto je primljena obavijest o izboru.

§ 3. Ako je izostavljeno više od trećine izbornika, izbor je po samom pravu ništav, osim ako su svi izostavljeni stvarno prisustvovali.

166 § 1: c. 162 § 1; SCR Resp. I, 2 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 481-482)

166 § 2: c. 162 § 2

166 § 3: c. 162 §§ 3 et 4

Can. 167 - § 1. Convocatione legitime facta, suffragium ferendi ius habent praesentes die et loco in eadem convocatione determinatis, exclusa, nisi aliud statutis legitime caveatur, facultate ferendi suffragia sive per epistolam sive per procuratorem.

§ 2. Si quis ex electoribus praesens in ea domo sit, in qua fit electio, sed electioni ob infirmam valetudinem interesse nequeat, suffragium eius scriptum a scrutatoribus exquiratur.

Can. 168 - Etsi quis plures ob titulos ius habeat ferendi nomine proprio suffragii, non potest nisi unicum suffragium ferre.

Can. 169 - Ut valida sit electio, nemo ad suffragium admitti potest, qui ad collegium vel coetum non pertineat.

Can. 170 - Electio, cuius libertas quoquo modo reapse impedita fuerit, ipso iure invalida est.

Can. 171 - § 1. Inhabiles sunt ad suffragium ferendum:

- 1° incapax actus humani;
- 2° carens voce activa;
- 3° poena excommunicationis innodatus sive per sententiam iudicalem sive per decretum quo poena irrogatur vel declaratur;
- 4° qui ab Ecclesiae communionem notorie defecit.

§ 2. Si quis ex praedictis admittatur, eius suffragium est nullum, sed electio valet, nisi constet, eo dempto, electum non rettulisse requisitum suffragiorum numerum.

Can. 172 - § 1. Suffragium, ut validum sit, esse debet:

- 1° liberum; ideoque invalidum est suffragium eius, qui metu gravi aut dolo, directe vel indirecte, adactus fuerit ad eligendam certam personam aut diversas personas disiunctive;
- 2° secretum, certum, absolutum, determinatum.

§ 2. Condiciones ante electionem suffragio appositae tamquam non adiectae habeantur.

Can. 173 - § 1. Antequam incipiat electio, deputentur e gremio collegii aut coetus duo saltem scrutatores.

167 § 1: c. 163

167 § 2: c. 168

168: c. 164

169: c. 165

170: c. 166

Kan. 167 - § 1. Pošto je saziv zakonito obavljen, pravo glasovanja imaju oni koji su nazočni u dan i na mjestu određenom istim sazivom, a isključuje se mogućnost glasovanja bilo pismom bilo preko zastupnika, osim ako se statutom zakonito određuje što drugo.

§ 2. Ako je tko od izbornika nazočan u kući u kojoj se obavlja izbor, ali zbog bolesti ne može prisustvovati izboru, neka izborni brojitelji zatraže njegov glas napismeno.

Kan. 168 - Premda netko ima pravo glasovanja u svoje ime s više naslova, može dati samo jedan glas.

Kan. 169 - Da izbor bude valjan, na glasovanje se ne smije pustiti nitko tko ne pripada zboru ili skupini.

Kan. 170 - Izbor u kojemu je sloboda na bilo koji način stvarno spriječena po samom je pravu nevaljan.

Kan. 171 - § 1. Nesposobni su za glasovanje:

- 1° tko nije sposoban za ljudski čin;
- 2° tko nema aktivnog prava glasa;
- 3° tko je udaren kaznom izopćenja bilo sudskom presudom bilo odlukom kojom se kazna izriče ili proglašuje;
- 4° tko je očito otpao od crkvenog zajedništva.

§ 2. Ako se kome od već spomenutih dopusti da glasuje, njegov je glas ništav, ali izbor je valjan, osim ako se utvrdi da izabrani, kad se oduzme taj glas, ne bi dobio zahtijevani broj glasova.

Kan. 172 - § 1. Glas, da bi bio valjan, mora biti:

- 1° slobodan; stoga je nevaljan glas onoga tko je velikim strahom ili zlonamjernom prijevarom izravno ili neizravno naveden da bira određenu osobu ili odvojeno različite osobe;
- 2° tajan, siguran, bezuvjetan, određen.

§ 2. Uvjeti koji su prije izbora dodani glasu neka se smatraju kao da nisu ni postavljeni.

Kan. 173 - § 1. Prije početka izbora neka se iz sastava zbora ili skupine odrede barem dva izborna brojitelja.

171 § 1: c. 167 § 1, 1° et 3°-5°

171 § 2: c. 167 § 2

172 § 1: c. 169 § 1

172 § 2: c. 169 § 2

173 § 1: c. 171 § 1

§ 2. Scrutatores suffragia colligant et coram praeside electionis inspiciant an schedularum numerus respondeat numero electorum, suffragia ipsa scrutentur palamque faciant quot quisque rettulerit.

§ 3. Si numerus suffragiorum superet numerum eligentium, nihil est actum.

§ 4. Omnia electionis acta ab eo qui actuarii munere fungitur accurate describantur, et saltem ab eodem actuario, praeside ac scrutatoribus subscripta, in collegii tabulario diligenter asserventur.

Can. 174 - § 1. Electio, nisi aliud iure aut statutis caveatur, fieri etiam potest per compromissum, dummodo nempe electores, unanimi et scripto consensu, in unum vel plures idoneos sive de gremio sive extraneos ius eligendi pro ea vice transferant, qui nomine omnium ex recepta facultate eligant.

§ 2. Si agatur de collegio aut coetu ex solis clericis constanti, compromissarii in sacris debent esse constituti; secus electio est invalida.

§ 3. Compromissarii debent iuris praescripta de electione servare atque, ad validitatem electionis, condiciones compromisso appositas, iuri non contrarias, observare; condiciones autem iuri contrariae pro non appositis habeantur.

Can. 175 - Cessat compromissum et ius suffragium ferendi redit ad compromittentes:

- 1° revocatione a collegio aut coetu facta, re integra;
- 2° non impleta aliqua condicione compromisso apposita;
- 3° electione absoluta, si fuerit nulla.

Can. 176 - Nisi aliud iure aut statutis caveatur, is electus habeatur et a collegii aut coetus praeside proclametur, qui requisitum suffragiorum numerum rettulerit, ad normam can. 119, n. 1.

Can. 177 - § 1. Electio illico intimanda est electo, qui debet intra octiduum utile a recepta intimatione significare collegii aut coetus praesidi utrum electionem acceptet necne; secus electio effectum non habet.

173 § 2: c. 171 § 2

173 § 3: c. 171 § 3

173 § 4: c. 171 § 5

174 § 1: c. 172 § 1

174 § 2: c. 172 § 2

§ 2. Izborni brojitelji neka skupe glasovnice i provjere pred predsjednikom izbora da li broj glasovnica odgovara broju izbornika; zatim, neka pregledaju same glasove i objave koliko je tko dobio.

§ 3. Ako je broj glasovnica veći od broja izbornika, glasovanja nije ni bilo.

§ 4. Sve čine izbora neka pomno opiše onaj tko vrši službu zapisničara, a zapisnik potpisan barem od istog zapisničara, predsjednika i izbornih brojitelja neka se brižljivo čuva u arhivu zbora.

Kan. 174 - § 1. Izbor se, osim ako se pravom i statutom određuje što drugo, može obaviti i nagodbom, naime samo ako izbornici, s jednostupnim i pisanim pristankom, za taj put, prenesu pravo biranja na jednu ili više sposobnih osoba bilo iz sastava zbora bilo izvan njega, koje onda na temelju primljene ovlasti biraju u ime svih.

§ 2. Ako se radi o zboru ili skupini sastavljenoj od samih klerika, nagodbeni izbornici moraju biti zaređeni; u protivnom, izbor je nevaljan.

§ 3. Nagodbeni izbornici moraju obdržavati pravne propise o izboru i moraju se, da bi izbor bio valjan, pridržavati uvjeta koji su dodani nagodbi, a nisu protivni pravu; uvjeti protivni pravu neka se smatraju kao da nisu ni postavljeni.

Kan. 175 - Nagodba prestane i pravo glasovanja vraća se onima koji su nagodbu sklopili:

- 1° opozivom od strane zbora ili skupine dok se još ništa nije učinilo;
- 2° neispunjenjem nekog uvjeta dodana nagodbi;
- 3° obavljenim izborom, ako je bio ništav.

Kan. 176 - Neka se smatra izabranim i neka predsjednik zbora ili skupine proglasi onoga tko je, prema odredbi kan. 119, § 1, dobio traženi broj glasova, osim ako se pravom ili statutom određuje što drugo.

Kan. 177 - § 1. Izbor treba da se odmah priopći izabranome koji mora, u roku od osam iskoristivih dana pošto primi priopćenje, obavijestiti predsjednika zbora ili skupine da li izbor prihvaća ili ne; inače, izbor nema učinka.

174 § 3: c. 172 § 3

175: c. 173

176: c. 174

177 § 1: c. 175; CI Resp. 1 et 2, 4 nov. 1919

§ 2. Si electus non acceptaverit, omne ius ex electione amittit nec subsequenti acceptatione convalescit, sed rursus eligi potest; collegium autem aut coetus intra mensem a cognita non-acceptatione ad novam electionem procedere debet.

Can. 178 - Electus, acceptata electione, quae confirmatione non egeat, officium pleno iure statim obtinet; secus non acquirit nisi ius ad rem.

Can. 179 - § 1. Electus, si electio confirmatione indigeat, intra octiduum utile a die acceptatae electionis confirmationem ab auctoritate competenti petere per se vel per alium debet; secus omni iure privatur, nisi probaverit se a petenda confirmatione iusto impedimento detentum fuisse.

§ 2. Competens auctoritas, si electum repperit idoneum ad normam can. 149, § 1, et electio ad normam iuris fuerit peracta, confirmationem denegare nequit.

§ 3. Confirmatio in scriptis dari debet.

§ 4. Ante intimatam confirmationem, electo non licet sese immiscere administrationi officii sive in spiritualibus sive in temporalibus, et actus ab eo forte positi nulli sunt.

§ 5. Intimata confirmatione, electus pleno iure officium obtinet, nisi aliud iure caveatur.

Art. 4

DE POSTULATIONE

Can. 180 - § 1. Si electioni illius, quem electores aptiorem putent ac praeferant, impedimentum canonicum obstat, super quo dispensatio concedi possit ac soleat, suis ipsi suffragiis eum possunt, nisi aliud iure caveatur, a competenti auctoritate postulare.

§ 2. Compromissarii postulare nequeunt, nisi id in compromisso fuerit expressum.

177 § 2: c. 176 § 1; CI Resp. 1 et 2, 4 nov. 1919

178: c. 176 § 2; CI Resp. 4, 4 nov. 1919

179 § 1: c. 177 § 1

179 § 2: c. 177 § 2; CI Resp. 3, 4 nov. 1919

179 § 3: c. 177 § 3

§ 2. Ako izabrani ne prihvati, gubi svako pravo iz izbora i ono ne oživljava naknadnim prihvaćanjem, no može ponovno biti izabran; ali zbor ili skupina, u roku od mjesec dana otkad se doznalo da izbor nije prihvaćen, mora obaviti novi izbor.

Kan. 178 - Izabrani, pošto prihvati izbor koji ne zahtijeva potvrdu, odmah punopravno stječe službu; inače stječe samo pravo na službu.

Kan. 179 - § 1. Izabrani, ako izbor zahtijeva potvrdu, mora u osam iskoristivih dana pošto je prihvatio izbor osobno ili preko drugoga zamoliti od mjerodavne vlasti potvrdu; inače gubi svako pravo, osim ako dokaže da je opravdano bio spriječen moliti potvrdu.

§ 2. Mjerodavna vlast, ako nađe da je izabrani sposoban prema odredbi kan. 149, § 1. i da je izbor obavljen prema pravnoj odredbi, ne može uskratiti potvrdu.

§ 3. Potvrda se mora dati napismeno.

§ 4. Prije nego mu se priopći potvrda, izabranome nije dopušteno miješati se u vršenje službe ni u duhovnim ni u vremenitim stvarima, a čini, koje možda učini, jesu ništavi.

§ 5. Pošto mu se priopći potvrda, izabrani punopravno stječe službu, osim ako se pravom određuje što drugo.

Članak 4.

MOLBENI IZBOR

Kan. 180 - § 1. Ako izbor onoga koga izbornici smatraju sposobnijim te mu daju prednost priječi kanonska smetnja od koje se može i običava dati oprost, mogu ga svojim glasovanjem izabrati s molbom na mjerodavnu vlast, osim ako se pravom određuje što drugo.

§ 2. Nagodbeni izbornici ne mogu molbeno birati, osim ako je to izrečeno u nagodbi.

179 § 4: c. 176 § 3; CI Resp., 15 aug. 1918

179 § 5: c. 177 § 4

180 § 1: c. 179 § 1

180 § 2: c. 179 § 2

Can. 181 - § 1. Ut postulatio vim habeat, requiruntur saltem duae tertiae partes suffragiorum.

§ 2. Suffragium pro postulatione exprimi debet per verbum: *postulo*, aut aequivalens; formula: *eligo vel postulo*, aut aequipollens, valet pro electione, si impedimentum non existat, secus pro postulatione.

Can. 182 - § 1. Postulatio a praeside intra octiduum utile mitti debet ad auctoritatem competentem ad quam pertinet electionem confirmare, cuius est dispensationem de impedimento concedere, aut, si hanc potestatem non habeat, eandem ab auctoritate superiore petere; si non requiritur confirmatio, postulatio mitti debet ad auctoritatem competentem ut dispensatio concedatur.

§ 2. Si intra praescriptum tempus postulatio missa non fuerit, ipso facto nulla est, et collegium vel coetus pro ea vice privatur iure eligendi aut postulandi, nisi probetur praesidem a mittenda postulatione iusto fuisse detentum impedimento aut dolo vel neglegentia ab eadem tempore opportuno mittenda abstinuisse.

§ 3. Postulato nullum ius acquiritur ex postulatione; eam admittendi auctoritas competens obligatione non tenetur.

§ 4. Factam auctoritati competenti postulationem electores revocare non possunt, nisi auctoritate consentiente.

Can. 183 - § 1. Non admissa ab auctoritate competenti postulatione, ius eligendi ad collegium vel coetum redit.

§ 2. Quod si postulatio admissa fuerit, id significetur postulato, qui respondere debet ad normam can. 177, § 1.

§ 3. Qui admissam postulationem acceptat, pleno iure statim officium obtinet.

181 § 1: c. 180 § 1; CI Resp. 5-7, 4 nov. 1919; CI Resp. 1 et 2, 1 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 406)

181 § 2: c. 180 § 2

182 § 1: c. 181 § 1; CI Resp. 8, 4 nov. 1919

182 § 2: c. 181 § 2

182 § 3: c. 181 § 3

Kan. 181 - § 1. Da bi molbeni izbor imao snagu, zahtijevaju se barem dvije trećine glasova.

§ 2. Glas za molbeni izbor mora se izreći riječju: *molbeno biram* ili drugom istoga značenja; izričaj: *biram ili molbeno biram* ili drugi istoga značenja vrijedi za izbor, ako nema smetnje, inače za molbeni izbor.

Kan. 182 - § 1. Predsjednik mora u osam iskoristivih dana poslati molbeni izbor mjerodavnoj vlasti kojoj pripada da potvrdi izbor i da dade oprost od smetnje, ili, ako ona nema tog ovlaštenja, da ga zamoli od više vlasti; ako se ne zahtijeva potvrda, molbeni izbor mora se poslati mjerodavnoj vlasti da dade oprost.

§ 2. Ako molbeni izbor nije poslan u propisanom roku, sam je po sebi ništav, a zboru ili skupini za taj put oduzima se pravo izbora ili molbenog izbora, osim ako se dokaže da je predsjednik opravdano bio spriječen poslati molbeni izbor ili se namjerno ili iz nemara ustegao od njegova pravodobnog slanja.

§ 3. Molbeno izabrani ne stječe nikakvo pravo iz molbenog izbora; mjerodavna vlast nije obvezna da ga prihvati.

§ 4. Pošto se molbeni izbor uputi mjerodavnoj vlasti, izbornici ga ne mogu opozvati, osim s pristankom te vlasti.

Kan. 183 - § 1. Ako mjerodavna vlast ne prihvati molbeni izbor, pravo izbora vraća se zboru ili skupini.

§ 2. Ali, ako se prihvati molbeni izbor, neka se to priopći molbeno izabranome, koji mora odgovoriti prema odredbi kan. 177, § 1.

§ 3. Tko prihvati dopušteni molbeni izbor, odmah punopravno stječe službu.

182 § 4: c. 181 § 4

183 § 1: c. 182 § 1

183 § 2: c. 182 § 2

183 § 3: c. 182 § 3

CAPUT II

DE AMISSIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Can. 184 - § 1. Amittitur officium ecclesiasticum lapsu temporis praefiniti, expleta aetate iure definita, renuntiatione, translatione, amotione necnon privatione.

§ 2. Resoluto quovis modo iure auctoritatis a qua fuit collatum, officium ecclesiasticum non amittitur, nisi aliud iure caveatur.

§ 3. Officii amissio, quae effectum sortita est, quam primum omnibus nota fiat, quibus aliquod ius in officii provisionem competit.

Can. 185 - Ei, qui ob impletam aetatem aut renuntiationem acceptatam officium amittit, titulus emeriti conferri potest.

Can. 186 - Lapsu temporis praefiniti vel adimpleta aetate, amissio officii effectum habet tantum a momento, quo a competenti auctoritate scripto intimatur.

Art. 1

DE RENUNTIATIONE

Can. 187 - Quisquis sui compos potest officio ecclesiastico iusta de causa renuntiare.

Can. 188 - Renuntiatio ex metu gravi, iniuste incusso, dolo vel errore substantiali aut simoniace facta, ipso iure irrita est.

Can. 189 - § 1. Renuntiatio, ut valeat, sive acceptatione eget sive non, auctoritati fieri debet cui provisio ad officium de quo agitur pertinet, et quidem scripto vel oretenus coram duobus testibus.

§ 2. Auctoritas renuntiationem iusta et proportionata causa non inmixtam ne acceptet.

184 § 1: c. 183 § 1

184 § 2: c. 183 § 2

184 § 3: c. 191 § 2

187: c. 184

POGLAVLJE II.

GUBITAK CRKVENE SLUŽBE

Kan. 184 - § 1. Crkvena služba gubi se istekom unaprijed određenog vremena, navršenjem pravom određene dobi, odreknućem, premještanjem, uklanjanjem i oduzećem.

§ 2. Crkvena služba ne gubi se ako na bilo koji način prestane pravo vlasti koja je službu dala, osim ako se pravom određuje što drugo.

§ 3. Gubitak službe, koji je postigao učinak, neka se što prije objavi svima kojima pripada bilo kakvo pravo u povjeravanju službe.

Kan. 185 - Onome tko izgubi službu zbog navršene dobi ili prihvaćenog odreknuća može se dati počasni naslov.

Kan. 186 - Gubitak službe zbog isteka unaprijed određenog vremena ili navršene dobi ima učinak tek od časa kad to napismeno priopći mjerodavna vlast.

Članak 1.

ODREKNUĆE

Kan. 187 - Svatko sposoban za rasuđivanje može se iz opravdanog razloga odreći crkvene službe.

Kan. 188 - Odreknuće zbog velikog straha, nepravedno nanesenog, zlonamjerne prijevare ili bitne zablude ili simonije po samom je pravu ništavo.

Kan. 189 - § 1. Odreknuće, da bi bilo valjano, zahtijevalo ono prihvaćanje ili ne, mora se podnijeti vlasti kojoj pripada da povjeri službu o kojoj se radi, i to napismeno ili usmeno pred dvojicom svjedoka.

§ 2. Neka vlast ne prihvati odreknuće koje se ne temelji na opravdanom i razmjernom razlogu.

188: c. 185

189 § 1: cc. 186, 187

189 § 2: c. 189 § 1

§ 3. Renuntiatio quae acceptatione indiget, nisi intra tres menses acceptetur, omni vi caret; quae acceptatione non indiget effectum sortitur communicatione renuntiantis ad normam iuris facta.

§ 4. Renuntiatio, quamdiu effectum sortita non fuerit, a renuntiante revocari potest; effectu secuto revocari nequit, sed qui renuntiavit, officium alio ex titulo consequi potest.

Art. 2

DE TRANSLATIONE

Can. 190 - § 1. Translatio ab eo tantum fieri potest, qui ius habet providendi officio quod amittitur et simul officio quod committitur.

§ 2. Si translatio fiat invito officii titulari, gravis requiritur causa et, firmo semper iure rationes contrarias exponendi, servetur modus procedendi iure praescriptus.

§ 3. Translatio, ut effectum sortiatur, scripto intimanda est.

Can. 191 - § 1. In translatione, prius officium vacat per possessionem alterius officii canonice habitam, nisi aliud iure cautum aut a competenti auctoritate praescriptum fuerit.

§ 2. Remunerationem cum priore officio conexam translatus percipit, donec alterius possessionem canonice obtinuerit.

Art. 3

DE AMOTIONE

Can. 192 - Ab officio quis amovetur sive decreto ab auctoritate competenti legitime edito, servatis quidem iuribus forte ex contractu quaesitis, sive ipso iure ad normam can. 194.

Can. 193 - § 1. Ab officio quod alicui confertur ad tempus indefinitum, non potest quis amoveri nisi ob graves causas atque servato procedendi modo iure definito.

189 § 3: c. 189 § 2; CI Resp. III/1, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 526-527)

189 § 4: c. 191 § 2; CI Resp. III/2, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 526-527)

190 § 1: c. 193 § 1

190 § 2: c. 193 § 2

§ 3. Odreknuće koje zahtijeva prihvaćanje ostaje bez ikakve snage, osim ako se prihvati u roku od tri mjeseca; ono pak koje ne zahtijeva prihvaćanje postiže učinak kad ga prema pravnoj odredbi priopći odricatelj.

§ 4. Odricatelj može opozvati odreknuće dokle god nije postiglo učinak; kad postigne učinak, ne može ga opozvati, ali tko se odrekao, može tu službu dobiti s drugog naslova.

Članak 2.

PREMJEŠTAJ

Kan. 190 - § 1. Premještaj može izvršiti samo onaj tko ima pravo povjeriti službu koja se gubi, i istodobno službu koja se povjerava.

§ 2. Ako se premještaj vrši protiv volje naslovnika službe, zahtijeva se važan razlog i neka se, uvijek uz poštovanje prava da se iznesu protivni razlozi, obdržava postupak koji je pravom propisan.

§ 3. Premještaj, da bi postigao učinak, treba da se priopći napismeno.

Kan. 191 - § 1. Pri premještaju prijašnja služba postane prazna kanonskim preuzimanjem druge službe, osim ako je što drugo određeno pravom ili propisom mjerodavne vlasti.

§ 2. Tko je premješten prima naknadu vezanu za prijašnju službu sve dok kanonski ne preuzme drugu.

Članak 3.

UKLANJANJE

Kan. 192 - Netko se uklanja sa službe ili zakonito izdanom odlukom mjerodavne vlasti, uz poštovanje prava koja su možda ugovorom stečena, ili po samom pravu prema odredbi kan. 194.

Kan. 193 - § 1. Nitko ne može biti uklonjen sa službe koja mu je dana na neodređeno vrijeme, osim zbog važnih razloga i uz obdržavanje postupka koji je određen pravom.

191 § 1: c. 194 § 1

191 § 2: c. 194 § 2

192: c. 192 § 1

193 § 1: c. 192 § 2

§ 2. Idem valet, ut quis ab officio, quod alicui ad tempus determinatum confertur, ante hoc tempus elapsum amoveri possit, firmo praescripto can. 624, § 3.

§ 3. Ab officio quod, secundum iuris praescripta, alicui confertur ad prudentem discretionem auctoritatis competentis, potest quis iusta ex causa, de iudicio eiusdem auctoritatis, amoveri.

§ 4. Decretum amotionis, ut effectum sortiatur, scripto intimandum est.

Can. 194 - § 1. Ipso iure ab officio ecclesiastico amovetur:

1° qui statum clericalem amiserit;

2° qui a fide catholica aut a communione Ecclesiae publice defecerit;

3° clericus qui matrimonium etiam civile tantum attentaverit.

§ 2. Amotio, de qua in nn. 2 et 3, urgeri tantum potest, si de eadem auctoritatis competentis declaratione constet.

Can. 195 - Si quis, non quidem ipso iure, sed per decretum auctoritatis competentis ab officio amoveatur quo eiusdem subsistentiae providetur, eadem auctoritas curet ut ipsius subsistentiae per congruum tempus prospiciatur, nisi aliter provisum sit.

Art. 4

DE PRIVATIONE

Can. 196 - § 1. Privatio ab officio, in poenam scilicet delicti, ad normam iuris tantummodo fieri potest.

§ 2. Privatio effectum sortitur secundum praescripta canonum de iure poenali.

193 § 3: c. 192 § 3

194 § 1: c. 188, 4° et 5°

§ 2. Isto vrijedi i za uklanjanje sa službe prije isteka vremena, ako je služba dana na određeno vrijeme, uz obdržavanje propisa kan. 624, § 3.

§ 3. Sa službe, koja se po pravnim propisima daje prema razboritoj procjeni mjerodavne vlasti, može netko biti uklonjen iz opravdanog razloga prema sudu te vlasti.

§ 4. Da bi odluka o uklanjanju postigla učinak, treba da se priopći napismeno.

Kan. 194 - § 1. Po samom pravu uklanja se s crkvene službe:

1° tko izgubi klerički stalež;

2° tko javno otpadne od katoličke vjere ili crkvenog zajedništva;

3° klerik koji pokušava ženidbu također samo građansku.

§ 2. Uklanjanje o kojem se govori u brr. 2 i 3 može se zahtijevati samo ako je to utvrđeno izjavom mjerodavne vlasti.

Kan. 195 - Ako se tko, ali ne po samom pravu nego odlukom mjerodavne vlasti, uklanja sa službe kojom se osigurava njegovo uzdržavanje, neka se ta vlast prikladno vrijeme brine za njegovo uzdržavanje, osim ako je to osigurano drukčije.

Članak 4.

ODUZEĆE

Kan. 196 - § 1. Oduzeće službe, kao kazna za kažnjivo djelo, može se provesti samo prema pravnoj odredbi.

§ 2. Oduzeće postiže učinak prema propisima kanona kaznenoga prava.

195: c. 2299 § 3

196 § 1: cc. 2298, 6°, 2299 § 1

TITULUS X
DE PRAESCRIPTIONE

Can. 197 - Praescriptionem, tamquam modum iuris subiectivi acquirendi vel amittendi necnon ab obligationibus sese liberandi, Ecclesia recipit prout est in legislatione civili respectivae nationis, salvis exceptionibus quae in canonibus huius Codicis statuuntur.

Can. 198 - Nulla valet praescriptio, nisi bona fide nitatur, non solum initio, sed toto decursu temporis ad praescriptionem requisiti, salvo praescripto can. 1362.

Can. 199 - Praescriptioni obnoxia non sunt:

1° iura et obligationes quae sunt legis divinae naturalis aut positivae;

2° iura quae obtineri possunt ex solo privilegio apostolico;

3° iura et obligationes quae spiritualem christifidelium vitam directe respiciunt;

4° fines certi et indubii circumscriptionum ecclesiasticarum;

5° stipes et onera Missarum;

6° provisio officii ecclesiastici quod ad normam iuris exercitium ordinis sacri requirit;

7° ius visitationis et obligatio oboedientiae, ita ut christifideles a nulla auctoritate ecclesiastica visitari possint et nulli auctoritati iam subsint.

197: c. 1508; SA Sententia, 12 dec. 1972

198: c. 1512

199: c. 1509, 1°-5° et 7°

NASLOV X.

ZASTARA

Kan. 197 - Zastaru, kao način stjecanja ili gubitka subjektivnoga prava i oslobađanja od obveza, Crkva prihvaća onako kako je to uređeno u građanskom zakonodavstvu dotične države, uz izuzetke koje određuju kanoni ovoga Zakonika.

Kan. 198 - Nikakva zastara ne vrijedi ako se ne temelji na dobroj vjeri, ne samo u početku nego u tijeku svega vremena koje se zahtijeva za zastaru, uz poštovanje propisa kan. 1362.

Kan. 199 - Zastari ne podliježu:

1° prava i obveze koje su naravnoga ili pozitivnoga božanskog zakona;

2° prava koja se mogu steći samo apostolskom povlasticom;

3° prava i obveze koje se izravno odnose na duhovni život kršćanskih vjernika;

4° sigurne i nedvojbene granice crkvenih okružja;

5° misni prilozi i obveze;

6° povjeravanje crkvene službe za koju se prema pravnoj odredbi zahtijeva vršenje svetoga reda;

7° pravo pohoda i obveza poslušnosti tako da vjernike ne bi mogla pohađati nikakva crkvena vlast i da oni ne bi više bili podložni nikakvoj vlasti.

TITULUS XI
DE TEMPORIS SUPPUTATIONE

Can. 200 - Nisi aliud expresse iure caveatur, tempus supputetur ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 201 - § 1. Tempus continuum intellegitur quod nullam patitur interruptionem.

§ 2. Tempus utile intellegitur quod ita ius suum exercenti aut persequenti competit, ut ignoranti aut agere non valenti non currat.

Can. 202 - § 1. In iure, dies intellegitur spatium constans 24 horis continuo supputandis, et incipit a media nocte, nisi aliud expresse caveatur; hebdomada spatium 7 dierum; mensis spatium 30 et annus spatium 365 dierum, nisi mensis et annus dicantur sumendi prout sunt in calendario.

§ 2. Prout sunt in calendario semper sumendi sunt mensis et annus, si tempus est continuum.

Can. 203 - § 1. Dies *a quo* non computatur in termino, nisi huius initium coincidat cum initio diei aut aliud expresse in iure caveatur.

§ 2. Nisi contrarium statuatur, dies *ad quem* computatur in termino, qui, si tempus constet uno vel pluribus mensibus aut annis, una vel pluribus hebdomadis, finitur expleto ultimo die eiusdem numeri aut, si mensis die eiusdem numeri careat, expleto ultimo die mensis.

200: c. 31; Pius PP. XI. Const. *Infinita Dei misericordia*, 29 maii 1924 (AAS 16 [1924] 212)

201 § 1: c. 35

201 § 2: c. 35

202 § 1: c. 32

NASLOV XI.

RAČUNANJE VREMENA

Kan. 200 - Neka se vrijeme računa prema odredbama kanona koji slijede, osim ako se pravom izričito određuje što drugo.

Kan. 201 - § 1. Neprekidnim vremenom smatra se ono vrijeme koje ne dopušta nikakav prekid.

§ 2. Iskoristivo vrijeme smatra se ono koje nekomu u vršenju ili ostvarivanju njegovih prava tako pripada da mu ne teče ako za njega ne zna ili ako ne može djelovati.

Kan. 202 - § 1. U pravu se pod danom razumije razdoblje od 24 sata koji treba da se računaju neprekinuto, a započinje od pola noći, osim ako je izričito određeno što drugo; tjedan je razdoblje od 7 dana; mjesec je razdoblje od 30 dana, a godina razdoblje od 365 dana, osim ako se kaže da mjesec i godina treba da se uzmu kao što su u kalendaru.

§ 2. Ako je vrijeme neprekidno, mjesec i godina uvijek treba da se uzmu kao što su u kalendaru.

Kan. 203 - § 1. Dan *od kojeg* ne uračunava se u rok, osim ako se početak roka podudara s početkom dana ili se u pravu izričito određuje što drugo.

§ 2. Osim ako je određeno protivno, dan *do kojeg* uračunava se u rok koji, ako se vrijeme sastoji od jednog ili više mjeseci ili godina, jednog ili više tjedana, završava svršetkom posljednjeg dana istog broja, ili, ako mjesec nema dana istog broja, svršetkom posljednjeg dana u mjesecu.

202 § 2: c. 34 §§ 1 et 2

203 § 1: c. 34 § 3, 2° et 3°; CI Resp. II, 12 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 661)

203 § 2: c. 34 § 3, 3° et 4°; CI Resp. II, 12 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 661)

LIBER II

DE POPULO DEI

KNJIGA II.

BOŽJI NAROD

PARS I
DE CHRISTIFIDELIBUS

Can. 204 - § 1. Christifideles sunt qui, utpote per baptismum Christo incorporati, in populum Dei sunt constituti, atque hac ratione muneris Christi sacerdotalis, prophetici et regalis suo modo participes facti, secundum propriam cuiusque condicionem, ad missionem exercendam vocantur, quam Deus Ecclesiae in mundo adimplendam concredidit.

§ 2. Haec Ecclesia, in hoc mundo ut societas constituta et ordinata, subsistit in Ecclesia catholica, a successore Petri et Episcopis in eius communione gubernata.

Can. 205 - Plene in communione Ecclesiae catholicae his in terris sunt illi baptizati, qui in eius compage visibili cum Christo iunguntur, vinculis nempe professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis.

Can. 206 - § 1. Speciali ratione cum Ecclesia conectuntur catechumeni, qui nempe, Spiritu Sancto movente, explicita voluntate ut eidem incorporentur expetunt, ideoque hoc ipso voto, sicut et vita fidei, spei et caritatis quam agunt, coniunguntur cum Ecclesia, quae eos iam ut suos fovet.

§ 2. Catechumenorum specialem curam habet Ecclesia quae, dum eos ad vitam ducendam evangelicam invitat eosque ad sacros ritus celebrandos introducit, eisdem varias iam largitur praerogativas, quae christianorum sunt propriae.

Can. 207 - § 1. Ex divina institutione, inter christifideles sunt in Ecclesia ministri sacri, qui in iure et clerici vocantur; ceteri autem et laici nuncupantur.

§ 2. Ex utraque hac parte habentur christifideles, qui professione consiliorum evangelicorum per vota aut alia sacra ligamina, ab Ecclesia agnita et sancita, suo peculiari modo Deo consecrantur et Ecclesiae missioni salvificae prosunt; quorum status, licet ad hierarchicam Ecclesiae structuram non spectet, ad eius tamen vitam et sanctitatem pertinet.

204 § 1: LG 9-17, 31, 34-36; AA 2, 6, 7, 9, 10

204 § 2: LG 8, 9, 14, 22, 38; GS 40

205: LG 14

206 § 1: LG 14

DIO I. VJERNICI

Kan. 204 - § 1. Vjernici su oni koji su, krštenjem pritetjelovljeni Kristu, sazdani u Božji narod i zbog toga su, postavši na svoj način dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, pozvani da, svatko prema svojem položaju, vrše poslanje koje je Bog povjerio Crkvi da ga ispuni u svijetu.

§ 2. Ta Crkva, na ovom svijetu sazdana i uređena kao društvo, opstoji u Katoličkoj Crkvi kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njim u zajedništvu.

Kan. 205 - Potpuno su u zajedništvu Katoličke Crkve na ovoj zemlji oni kršteni koji se u njezinu vidljivom uređenju povezuju s Kristom, i to vezama ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja.

Kan. 206 - § 1. Na osobit način povezuju se s Crkvom katekumeni koji naime, Duhom Svetim potaknuti, s izričitom voljom mole da joj se pritetjelove, te se zbog toga samom tom željom, kao i životom vjere, ufanja i ljubavi povezuju s Crkvom koja se za njih brine već kao za svoje.

§ 2. Crkva posvećuje osobitu brigu katekumenima te im, dok ih poziva na evanđeosko življenje i uvodi u slavljenje svetih obreda, već daje različite pogodnosti koje su vlastite kršćanima.

Kan. 207 - § 1. Po božanskom ustanovljenju među vjernicima u Crkvi ima posvećenih službenika, koji se u pravu nazivaju i klerici; ostali pak nazivaju se i laici.

§ 2. Iz oba ta dijela ima vjernika koji se javnim prihvaćanjem evanđeoskih savjeta zavjetima ili drugim svetim vezama, koje Crkva priznaje i potvrđuje, na svoj osobit način posvećuju Bogu i koji koriste spasenjskom poslanju Crkve; iako njihov stalež ne pripada hijerarhijskom uređenju Crkve, pripada ipak njezinu životu i svetosti.

206 § 2: SC 64; AG 14

207 § 1: c. 107; LG 10, 20, 30-33

207 § 2: c. 107; LG 43-47

TITULUS I
DE OMNIUM CHRISTIFIDELIUM OBLIGATIONIBUS
ET IURIBUS

Can. 208 - Inter christifideles omnes, ex eorum quidem in Christo regeneratione, vera viget quoad dignitatem et actionem aequalitas, qua cuncti, secundum propriam cuiusque condicionem et munus, ad aedificationem Corporis Christi cooperantur.

Can. 209 - § 1. Christifideles obligatione adstringuntur, sua quoque ipsorum agendi ratione, ad communionem semper servandam cum Ecclesia.

§ 2. Magna cum diligentia officia adimpleant, quibus tenentur erga Ecclesiam tum universam, tum particularem ad quam, secundum iuris praescripta, pertinent.

Can. 210 - Omnes christifideles, secundum propriam condicionem, ad sanctam vitam ducendam atque ad Ecclesiae incrementum eiusque iugem sanctificationem promovendam vires suas conferre debent.

Can. 211 - Omnes christifideles officium habent et ius allaborandi ut divinum salutis nuntium ad universos homines omnium temporum ac totius orbis magis magisque perveniat.

Can. 212 - § 1. Quae sacri Pastores, utpote Christum repraesentantes, tamquam fidei magistri declarant aut tamquam Ecclesiae rectores statuunt, christifideles, propriae responsabilitatis conscii, christiana oboedientia prosequi tenentur.

§ 2. Christifidelibus integrum est, ut necessitates suas, praesertim spirituales, suaque optata Ecclesiae Pastoribus patefaciant.

208: LG 32; GS 49, 61

209 § 1: LG 11-13, 23, 32, GS 1; SE *Elapso Oecumenico*, 22 oct. 1969

209 § 2: LG 30; AA 10

210: LG 39-42; AA 6

NASLOV I.

**OBVEZE I PRAVA
SVIH VJERNIKA**

Kan. 208 - Među svim vjericima, upravo po njihovu preporođenju u Kristu, s obzirom na dostojanstvo i djelovanje vrijedi istinska jednakost kojom svi, svatko prema svojem položaju i službi, sudjeluju u izgradnji Kristova Tijela.

Kan. 209 - § 1. Vjernici su obvezni, i svojim načinom djelovanja, uvijek čuvati zajedništvo s Crkvom.

§ 2. Neka s velikom brižljivošću obavljaju dužnosti koje imaju prema Crkvi, i općoj i partikularnoj, kojoj prema pravnim propisima pripadaju.

Kan. 210 - Svi vjernici moraju, prema svojem položaju, posvetiti svoje snage provođenju sveta života te promicanju rasta Crkve i njezina stalnog posvećivanja.

Kan. 211 - Svi vjernici imaju dužnost i pravo nastojati da božanska poruka spasenja sve više i više dopire do svih ljudi svih vremena i svega svijeta.

Kan. 212 - § 1. Što posvećeni pastiri, budući da predstavljaju Krista, proglašavaju kao učitelji vjere ili odrede kao upravitelji Crkve, vjernici su, svjesni svoje odgovornosti, obvezni slijediti s kršćanskom poslušnošću.

§ 2. Vjernici mogu slobodno crkvenim pastirima očitovati svoje potrebe, osobito duhovne, i svoje želje.

211: LG 17; AG 1, 2, 5, 35-37

212 § 1: c. 1323; LG 25, 37; PO 9

212 § 2: c. 682; IM 8; LG 37; AA 6; PO 9; GS 92

§ 3. Pro scientia, competentia et praestantia quibus pollent, ipsis ius est, immo et aliquando officium, ut sententiam suam de his quae ad bonum Ecclesiae pertinent sacris Pastoribus manifestent eamque, salva fidei morumque integritate ac reverentia erga Pastores, attentisque communi utilitate et personarum dignitate, ceteris christifidelibus notam faciant.

Can. 213 - Ius est christifidelibus ut ex spiritualibus Ecclesiae bonis, praesertim ex verbo Dei et sacramentis, adiumenta a sacris Pastoribus accipiant.

Can. 214 - Ius est christifidelibus, ut cultum Deo persolvant iuxta praescripta proprii ritus a legitimis Ecclesiae Pastoribus approbati, utque propriam vitae spiritualis formam sequantur, doctrinae quidem Ecclesiae consentaneam.

Can. 215 - Integrum est christifidelibus, ut libere condant atque moderentur consociationes ad fines caritatis vel pietatis, aut ad vocationem christianam in mundo fovendam, utque conventus habeant ad eosdem fines in communi persequendos.

Can. 216 - Christifideles cuncti, quippe qui Ecclesiae missionem participant, ius habent ut propriis quoque inceptis, secundum suum quisque statum et condicionem, apostolicam actionem promoveant vel sustineant; nullum tamen inceptum nomen catholicum sibi vindicet, nisi consensus accesserit competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 217 - Christifideles, quippe qui baptismo ad vitam doctrinae evangelicae congruentem ducendam vocentur, ius habent ad educationem christianam, qua ad maturitatem humanae personae prosequendam atque simul ad mysterium salutis cognoscendum et vivendum rite instruantur.

Can. 218 - Qui disciplinis sacris incumbunt iusta libertate fruuntur inquirendi necnon mentem suam prudenter in iis aperiendi, in quibus peritia gaudent, servato debito erga Ecclesiae magisterium obsequio.

Can. 219 - Christifideles omnes iure gaudent ut a quacumque coactione sint immunes in statu vitae eligendo.

212 § 3: **IM 8; LG 37; AA 6; PO 9; GS 92**

213: c. 682: **SC 19; LG 37; PO 9**

214: **SC 4; OE 2, 3, 5**

215: c. 685; PIUS PP. XI, Enc. *Quadragesimo Anno*, 15 maii 1931 (AAS 23 [1931] 177-178); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963 (AAS 55 [1963] 263); **AA 18-21; PO 8; GS 68**

§ 3. Vjernici imaju pravo, katkada dapače i dužnost, prema znanju, stručnosti i ugledu koji imaju, posvećenim pastirima očitovati svoje mišljenje o onom što je za dobrobit Crkve i to mišljenje, čuvajući cjelovitost vjere i ćudoređa i poštovanje prema pastirima te pazeći na zajedničku korist i dostojanstvo osoba, priopćiti i ostalim vjernicima.

Kan. 213 - Vjernici imaju pravo primati od posvećenih pastira pomoć iz duhovnih dobara Crkve, osobito iz Božje riječi i sakramenata.

Kan. 214 - Vjernici imaju pravo štovati Boga prema propisima svoga obreda, koji su odobrili zakoniti crkveni pastiri, i slijediti svoj oblik duhovnog života koji je, dakako, u skladu s crkvenim naukom.

Kan. 215 - Vjernici mogu slobodno osnivati i voditi društva za dobrotvorne ili nabožne svrhe ili za promicanje kršćanskog poziva u svijetu i održavati sastanke radi zajedničkog postignuća tih svrha.

Kan. 216 - Svi vjernici, budući da sudjeluju u poslanju Crkve, imaju pravo i svojim pothvatima, svatko prema svojem staležu i položaju, promicati ili podupirati apostolsko djelovanje; neka ipak nijedan pothvat ne prisvaja sebi naziv katolički, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 217 - Vjernici, budući da su po krštenju pozvani da žive u skladu s evanđeoskim naukom, imaju pravo na kršćanski odgoj kojim neka se valjano poučavaju da postignu zrelost ljudske osobe te istodobno da spoznaju otajstva spasenja i da žive po njima.

Kan. 218 - Oni koji se bave svetim znanostima uživaju pravu slobodu istraživanja i razboritog iznošenja svojeg mišljenja u onom u čemu su stručnjaci, čuvajući dužno poštovanje prema crkvenom učiteljstvu.

Kan. 219 - Svi vjernici imaju pravo slobodno, bez ikakve prisile, izabrati životni stalež.

216: LG 37; AA 24, 25; PO 9

217: c. 1372 § 1; GE 2

218: GE 10; GS 62; SCh 39

219: cc. 214, 542, 1°, 971, 1087 §§ 1 et 2, 2352; IOANNES PP. XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963 (AAS 55 [1963] 261); GS 26, 29, 52

Can. 220 - Nemini licet bonam famam, qua quis gaudet, illegitime laedere, nec ius cuiusque personae ad propriam intimitatem tuendam violare.

Can. 221 - § 1. Christifidelibus competit ut iura, quibus in Ecclesia gaudent, legitime vindicent atque defendant in foro competenti ecclesiastico ad normam iuris.

§ 2. Christifidelibus ius quoque est ut, si ad iudicium ab auctoritate competenti vocentur, iudicentur servatis iuris praescriptis, cum aequitate applicandis.

§ 3. Christifidelibus ius est, ne poenis canonicis nisi ad normam legis plectantur.

Can. 222 - § 1. Christifideles obligatione tenentur necessitatibus subveniendi Ecclesiae, ut eidem praesto sint quae ad cultum divinum, ad opera apostolatus et caritatis atque ad honestam ministrorum sustentationem necessaria sunt.

§ 2. Obligatione quoque tenentur iustitiam sociale promovendi necnon, praecepti Domini memores, ex propriis redditibus pauperibus subveniendi.

Can. 223 - § 1. In iuribus suis exercendis christifideles tum singuli tum in consociationibus adunati rationem habere debent boni communis Ecclesiae necnon iurium aliorum atque suorum erga alios officiorum.

§ 2. Ecclesiasticae auctoritati competit, intuitu boni communis, exercitium iurium, quae christifidelibus sunt propria, moderari.

220: c. 2355; GS 26,27; Ioannes PP. XXII, Enc. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963 (AAS 55 [1963] 260)

221 § 1: c. 1646

221 § 2: c. 2214 § 2

Kan. 220 - Nikome nije dopušteno nezakonito naškoditi dobrom glasu koji netko ima, niti povrijediti pravo bilo koje osobe da štiti svoj intimitet.

Kan. 221 - § 1. Vjernicima pripada da prava koja u Crkvi imaju zakonito zahtijevaju i prema pravnoj odredbi štite na mjerodavnom crkvenom sudu.

§ 2. Vjernici imaju također pravo, ako ih mjerodavna vlast pozove na sud, da im se sudi prema pravnim propisima, koji treba da se primjenjuju pravično.

§ 3. Vjernici imaju pravo da ne budu kažnjeni kanonskim kaznama, osim prema zakonskoj odredbi.

Kan. 222 - § 1. Vjernici su obvezni pomagati Crkvi u njezinim potrebama da bi imala što je potrebno za bogoštovlje, za djela apostolata i dobrotvornosti i za dolično uzdržavanje službenika.

§ 2. Vjernici su također obvezni promicati društvenu pravdu i, spominjući se Gospodnje zapovijedi, pomagati siromasima iz svojih prihoda.

Kan. 223 - § 1. U vršenju svojih prava vjernici i pojedinačno i okupljeni u društvima moraju voditi računa o zajedničkom dobru Crkve, o pravima drugih i o svojim dužnostima prema drugima.

§ 2. Crkvenoj vlasti pripada da uredi, imajući na umu zajedničko dobro, vršenje prava koja su vlastita vjernicima.

221 § 3: cc. 2195, 2222

222 § 1: c. 1496; **AA 21**; **AG 36**; **PO 20, 21**; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Nobis in animo*, 25 mar. 1974 (AAS 66 [1974] 185)

222 § 2: **AA 8**; **DH 1, 6, 14**; **GS 26, 29, 42, 65, 68, 69, 72, 75, 88**

TITULUS II
DE OBLIGATIONIBUS
ET IURIBUS CHRISTIFIDELIUM LAICORUM

Can. 224 - Christifideles laici, praeter eas obligationes et iura, quae cunctis christifidelibus sunt communia et ea quae in aliis canonibus statuuntur, obligationibus tenentur et iuribus gaudent quae in canonibus huius tituli recensentur.

Can. 225 - § 1. Laici, quippe qui uti omnes christifideles ad apostolatam a Deo per baptismum et confirmationem deputentur, generali obligatione tenentur et iure gaudent, sive singuli sive in consociationibus coniuncti, allaborandi ut divinum salutis nuntium ab universis hominibus ubique terrarum cognoscatur et accipiatur; quae obligatio eo vel magis urget iis in adiunctis, in quibus nonnisi per ipsos Evangelium audire et Christum cognoscere homines possunt.

§ 2. Hoc etiam peculiari adstringuntur officio, unusquisque quidem secundum propriam condicionem, ut rerum temporalium ordinem spiritu evangelico imbuant atque perficiant, et ita specialiter in iisdem rebus gerendis atque in muneribus saecularibus exercendis Christi testimonium reddant.

Can. 226 - § 1. Qui in statu coniugali vivunt, iuxta propriam vocationem, peculiari officio tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei allaborandi.

§ 2. Parentes, cum vitam filiis contulerint, gravissima obligatione tenentur et iure gaudent eos educandi; ideo parentum christianorum imprimis est christianam filiorum educationem secundum doctrinam ab Ecclesia traditam curare.

225 § 1: Pius PP. XII, All., 14 oct. 1951 (AAS 43 [1951] 784-792); Pius PP. XII, All., 5 oct. 1957 (AAS 49 [1957] 922-939); **LG 33; AA 2,3, 17; AG 21, 36**

225 § 2: **LG 31; AA 2-4; 7; GS 43**

NASLOV II.
OBVEZE
I PRAVA VJERNIKA LAIKA

Kan. 224 - Vjernici laici, osim onih obveza i prava koja su svim vjericima zajednička i onih koja se određuju u drugim kanonima, imaju obveze i prava koja se navode u kanonima ovoga naslova.

Kan. 225 - § 1. Laici, budući da ih, kao i sve vjernike, Bog po krštenju i potvrdi određuje za apostolat, imaju opću obvezu i pravo, bilo pojedinačno bilo povezani u društva, raditi na tome da svi ljudi na svemu svijetu upoznaju i prihvate božansku poruku spasenja; ta obveza to više obvezuje u onim okolnostima u kojima samo preko njih ljudi mogu čuti evanđelje i upoznati Krista.

§ 2. Ta ih posebna dužnost također obvezuje da, svatko dakako prema svojem položaju, evanđeoskim duhom prožimaju i usavršavaju poredak vremenitih stvari i da tako osobito u obavljanju tih poslova i u vršenju svjetovnih zadaća svjedoče za Krista.

Kan. 226 - § 1. Oni koji žive u ženidbenom staležu imaju prema svojem pozivu osobitu dužnost preko ženidbe i obitelji raditi na izgradnji Božjega naroda.

§ 2. Roditelji, budući da su djeci dali život, imaju veoma tešku obvezu i pravo da ih odgajaju; zato je dužnost ponajprije kršćanskih roditelja da se brinu za kršćanski odgoj djece prema nauku predanom od Crkve.

226 § 1: AA 11; GS 52

226 § 2: c. 1372 § 2; GE 3

Can. 227 - Ius est christifidelibus laicis, ut ipsis agnoscatur ea in rebus civitatis terrenae libertas, quae omnibus civibus competit; eadem tamen libertate utentes, curent ut suae actiones spiritu evangelico imbuantur, et ad doctrinam attendant ab Ecclesiae magisterio propositam, caventes tamen ne in quaestionibus opinabilibus propriam sententiam uti doctrinam Ecclesiae proponant.

Can. 228 - § 1. Laici, qui idonei reperiantur, sunt habiles ut a sacris Pastoribus ad illa officia ecclesiastica et munera assumantur, quibus ipsi secundum iuris praescripta fungi valent.

§ 2. Laici debita scientia, prudentia et honestate praestantes, habiles sunt tamquam periti aut consiliarii, etiam in consiliis ad normam iuris, ad Ecclesiae Pastoribus adiutorium praebendum.

Can. 229 - § 1. Laici, ut secundum doctrinam christianam vivere valeant, eandemque et ipsi enuntiare atque, si opus sit, defendere possint, utque in apostolatu exercendo partem suam habere queant, obligatione tenentur et iure gaudent acquirendi eiusdem doctrinae cognitionem, propriae uniuscuiusque capacitati et condicioni aptatam.

§ 2. Iure quoque gaudent plenioram illam in scientiis sacris acquirendi cognitionem, quae in ecclesiasticis universitatibus facultatibusve aut in institutis scientiarum religiosarum traduntur, ibidem lectiones frequentando et gradus academicos consequendo.

§ 3. Item, servatis praescriptis quoad idoneitatem requisitam statutis, habiles sunt ad mandatum docendi scientias sacras a legitima auctoritate ecclesiastica recipiendum.

Can. 230 - § 1. Viri laici, qui aetate dotibusque pollent Episcoporum conferentiae decreto statutis, per ritum liturgicum praescriptum ad ministeria lectoris et acolythi stabiliter assumi possunt; quae tamen ministeriorum collatio eisdem ius non confert ad sustentationem remunerationemve ab Ecclesia praestandam.

§ 2. Laici ex temporanea deputatione in actionibus liturgicis munus lectoris implere possunt; item omnes laici muneribus commentatoris, cantoris aliisque ad normam iuris fungi possunt.

227: LG 37; AA 24; PO 9; GS 43

228 § 1: LG 33; CD 10; AA 24

228 § 2: LG 33, 37; CD 27; AA 20, 26; AG 30; PO 17

229 § 1: LG 35; DH 14; AA 29; AG 26; GS 43

Kan. 227 - Vjernici laici imaju pravo da im se u stvarima zemaljske države prizna ona sloboda koja pripada svim građanima; ipak, kad se služe tom slobodom, neka se brinu da svoje djelovanje prožmu evanđeoskim duhom i da budu pozorni na nauk koji izlaže crkveno učiteljstvo, čuvajući se opet da u otvorenim pitanjima ne iznose svoje mišljenje kao nauk Crkve.

Kan. 228 - § 1. Laici koji se nađu sposobnima prikladni su da ih posvećeni pastiri uzmu za one crkvene službe i zadaće koje mogu vršiti prema pravnim propisima.

§ 2. Laici koji se odlikuju potrebnim znanjem, razboritošću i čestitošću prikladni su da kao stručnjaci ili savjetnici, i u vijećima prema pravnoj odredbi, pomažu crkvenim pastirima.

Kan. 229 - § 1. Laici, da bi bili u stanju živjeti po kršćanskom nauku i da bi ga i sami mogli naviještati i braniti, ako je potrebno, te da bi mogli sudjelovati u vršenju apostolata, imaju obvezu i pravo da nauče taj nauk, svatko prema svojoj sposobnosti i svojem položaju.

§ 2. Imaju također pravo steći ono potpunije znanje u svetim znanostima koje se predaju na crkvenim sveučilištima i fakultetima ili na učilištima religijskih znanosti, pohađati na njima predavanja i postizati akademske stupnjeve.

§ 3. Isto tako, prikladni su da od zakonite crkvene vlasti prime nalog da poučavaju u svetim znanostima ako udovoljavaju propisima o traženoj sposobnosti.

Kan. 230 - § 1. Laici muškarci, koji imaju dob i vrline određene odlukom biskupske konferencije, mogu se po propisanom bogoslužnom obredu za stalno uzeti u službe čitača i akolita; ipak, to podjeljivanje služba ne daje im pravo na crkveno uzdržavanje ili naknadu.

§ 2. Laici mogu na temelju privremenog naloga obavljati službu čitača u bogoslužnim djelovanjima; isto tako, svi laici mogu obavljati službe tumača, pjevača i druge prema pravnoj odredbi.

229 § 2: **GE 10; GS 62;** SCh 31

229 § 3: **AG 41; GS 63;** SCh 22

230 § 1: MQ III, VII, XII

230 § 2: MQ V

§ 3. Ubi Ecclesiae necessitas id suadeat, deficientibus ministris, possunt etiam laici, etsi non sint lectores vel acolythi, quaedam eorundem officia supplere, videlicet ministerium verbi exercere, precibus liturgicis praeesse, baptismum conferre atque sacram communionem distribuere, iuxta iuris praescripta.

Can. 231 - § 1. Laici, qui permanenter aut ad tempus speciali Ecclesiae servitio addicuntur, obligatione tenentur ut aptam acquirant formationem ad munus suum debite implendum requisitam, utque hoc munus conscie, impense et diligenter adimpleant.

§ 2. Firmo praescripto can. 230, § 1, ius habent ad honestam remunerationem suae conditioni aptatam, qua decenter, servatis quoque iuris civilis praescriptis, necessitatibus propriis ac familiae providere valeant; itemque iis ius competit ut ipsorum praeventivae et securitati sociali et assistentiae sanitariae, quam dicunt, debite prospiciatur.

230 § 3: IOe 37; AA 24; SCDS Instr. *Fidei custos*, 30 apr. 1969; SCpC Resp., 20 nov. 1973

231 § 1: AA 12, 28-32; AG 17

§ 3. Gdje bi potreba Crkve to savjetovala, ako nema službenika, mogu i laici, iako nisu čitači ili akoliti, preuzeti neke njihove zadaće, naime, obavljati službu riječi, predvoditi u bogoslužnim molitvama, krstiti i dijeliti svetu pričest prema pravnim propisima.

Kan. 231 - § 1. Laici koji se trajno ili privremeno odrede za posebno služenje Crkve obvezani su steći prikladan odgoj i obrazovanje koji se zahtijevaju za propisno vršenje njihove službe da bi tu službu obavljali savjesno, požrtvovno i brižljivo.

§ 2. Uz poštovanje propisa kan. 230, § 1, imaju pravo na dostojnu, svojem položaju prikladnu naknadu kojom će moći, uz održavanje propisa građanskog prava, dolično udovoljavati svojim potrebama i potrebama obitelji; isto tako, imaju pravo da im se na prikladan način zajamči socijalno i zdravstveno osiguranje.

TITULUS III
DE MINISTRIS SACRIS SEU DE CLERICIS

CAPUT I
DE CLERICORUM INSTITUTIONE

Can. 232 - Ecclesiae officium est atque ius proprium et exclusivum eos instituendi, qui ad ministeria sacra deputantur.

Can. 233 - § 1. Universae communitati christianae officium incumbit fovendarum vocationum, ut necessitatibus ministerii sacri in tota Ecclesia sufficienter provideatur; speciatim hoc officio tenentur familiae christianae, educatores atque peculiari ratione sacerdotes, praesertim parochi. Episcopi dioecesani, quorum maxime est de vocationibus provehendis curam habere, populum sibi commissum de momento ministerii sacri deque ministrorum in Ecclesia necessitate edoceant, atque incepta ad vocationes fovendas, operibus praesertim ad hoc institutis, suscitant ac sustentent.

§ 2. Solliciti sint insuper sacerdotes, praesertim vero Episcopi dioecesani, ut qui maturioris aetatis viri ad ministeria sacra sese vocatos aestiment, prudenter verbo opereque adiuventur ac debite praeparentur.

Can. 234 - § 1. Serventur, ubi existunt, atque foveantur seminaria minora aliave instituta id genus, in quibus nempe, vocationum fovendarum gratia, provideatur ut peculiaris formatio religiosa una cum institutione humanistica et scientifica tradatur; immo, ubi id expedire iudicaverit Episcopus dioecesanus, seminarii minoris similisve instituti erectioni prospiciat.

232: c. 1352; **OT passim**; SCSSU Ep., 14 mai 1963

233 § 1: c. 1353; PIUS PP. XI, Ep. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 449-458); PIUS PP. XI, Enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 dec. 1935 (AAS 28 [1936] 44); PIUS PP. XII, m. p. *Cum nobis*, 4. nov. 1941, (AAS 33 [1941] 479); SCSSU Normae, 8 sep. 1943 (AAS 35 [1943] 369-370); PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950. III (AAS 42 [1950] 681-694); Sec Ep., 13 iul. 1952; IOANNES PP. XXIII, All., 16 dec. 1961 (AAS 54 [1962] 32-36); Sec Ep., 2 feb. 1962; SCSSU Litt. circ., 20 feb. 1962; PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); Sec et SCR Notif., 23 ian. 1964; SCR Litt. circ., 2 feb. 1964; SCR Litt. circ., 15 ian. 1965; **CD 15**; **OT 2**; **AA 11**; **PO 11**; RFS 5-10; DPME 197; SCIC Litt. circ., 2 ian. 1978

NASLOV III.
POSVEĆENI SLUŽBENICI ILI KLERICI

POGLAVLJE I.
ODGOJ I OBRAZOVANJE KLERIKA

Kan. 232 - Dužnost je i vlastito i isključivo pravo Crkve odgajati i obrazovati one koji se određuju za svete službe.

Kan. 233 - § 1. Sva kršćanska zajednica dužna je brinuti se za promicanje zvanja, da bi se dovoljno odgovorilo potrebama svete službe u svoj Crkvi; ta dužnost obvezuje naročito kršćanske obitelji i odgojitelje, i osobito svećenike, ponajviše župnike. Dijecezanski biskupi, koji se najviše imaju brinuti za promicanje zvanja, neka sebi povjereni narod poučavaju u tome koliko je važna sveta služba i koliko su potrebni službenici u Crkvi, i neka pobuđuju i podupiru pothvate za promicanje zvanja, osobito djelima ustanovljenim u tu svrhu.

§ 2. Neka se, osim toga, svećenici, a osobito dijecezanski biskupi, brinu da se muškarci zrelije dobi koji se smatraju pozvanima na svete službe riječju i djelom razborito pomažu i prikladno pripravljaју.

Kan. 234 - § 1. Neka se sačuvaju, gdje ih ima, i podupiru mala sjemeništa i druge ustanove te vrste, u kojima neka se naime, radi promicanja zvanja, vodi briga da se daju poseban vjerski odgoj i obrazovanje zajedno s humanističkom i znanstvenom izobrazbom; dapače, gdje dijecezanski biskup prosudi da je korisno, neka se pobrine da se osnuje malo sjemenište ili slična ustanova.

233 § 2: PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III. (AAS 42 [1950] 684); OT 3; RFS 19; DPME 196; SCIC Litt. circ., 14 iul. 1976

234 § 1: c. 1354 §§ 1 et 2; PIUS PP. XI, Ep. Ap. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 451-452); SCSSU Ep., 26 maii 1928; PIUS PP. XII, All., 6 sep. 1957 (AAS 49 [1957] 845-849); SCSSU Litt. circ., 22 feb. 1963; PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); OT 3; SCIC Litt. circ., 23 maii 1968; RFS 11-19; DPME 194

§ 2. Nisi certis in casibus adiuncta aliud suadeant, iuvenes quibus animus est ad sacerdotium ascendere, ea ornentur humanistica et scientifica formatione, qua iuvenes in sua quisque regione ad studia superiora paragenda praeparantur.

Can. 235 - § 1. Iuvenes, qui ad sacerdotium accedere intendunt, ad formationem spiritualem convenientem et ad officia propria instituantur in seminario maiore per totum formationis tempus, aut, si adiuncta de iudicio Episcopi dioecesanii id postulent, per quattuor saltem annos.

§ 2. Qui extra seminarium legitime morantur, ab Episcopo dioecesano commendentur pio et idoneo sacerdoti, qui invigilet ut ad vitam spiritualem et ad disciplinam sedulo efformentur.

Can. 236 - Aspirantes ad diaconatum permanentem secundum Episcoporum conferentiae praescripta ad vitam spiritualem alendam informantur atque ad officia eidem ordini propria rite adimplenda instruantur:

1° iuvenes per tres saltem annos in aliqua domo peculiari degentes, nisi graves ob rationes Episcopus dioecesanus aliter statuerit;

2° maturioris aetatis viri, sive caelibes sive coniugati, ratione ad tres annos protracta et ab eadem Episcoporum conferentia definita.

Can. 237 - § 1. In singulis dioecesibus sit seminarium maius, ubi id fieri possit atque expediat; secus concredantur alumni, qui ad sacra ministeria sese praeparent, alieno seminario aut erigatur seminarium interdioecesanum.

§ 2. Seminarium interdioecesanum ne erigatur nisi prius approbatio Apostolicae Sedis, tum ipsius seminarii erectionis tum eiusdem statutorum, obtenta fuerit, et quidem ab Episcoporum conferentia, si agatur de seminario pro universo eius territorio, secus ab Episcopis quorum interest.

234 § 2: SCSSU Ep., 3 maii 1947, II; PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III (AAS 42 [1950] 687); Ssap IV; **OT 13**; RFS 16

235 § 1: cc. 972 § 1, 1354 §§ 1 et 2; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Saepe Nobis*, 30 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 556); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4. nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **OT 4**; RFS Introductio, 1, 20; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Magnus dies*, 8 apr. 1979 (AAS 71 [1979] 392)

235 § 2: cc. 972 § 1, 1370; Sec Normae, 14 apr. 1946; **OT 12**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 71 (AAS 59 [1967] 685); RFS 42

236, 1°: **LG 29**; **AG 16**; SDO 6-10; SCIC Litt. circ., 16 iul. 1969; AP VII; DPME 196

§ 2. Mladići koji namjeravaju postati svećenici neka se humanistički i znanstveno odgajaju i obrazuju kao i mladići u njihovu kraju koji se pripravlja za visoke studije, osim ako u određenim slučajevima okolnosti savjetuju što drugo.

Kan. 235 - § 1. Mladići koji kane postati svećenici neka se prikladno duhovno oblikuju i za svoje službe pripravlja u velikom sjemeništu za sve vrijeme odgajanja i obrazovanja ili, ako to prema sudu dijecezanskog biskupa zahtijevaju okolnosti, barem tijekom četiriju godina.

§ 2. One koji zakonito borave izvan sjemeništa neka dijecezanski biskup povjeri kojem pobožnom i prikladnom svećeniku, koji neka se brine da se pomnjivo odgajaju u duhovnom životu i stezi.

Kan. 236 - Pripravnici na trajni đakonat neka se prema propisima biskupske konferencije upućuju da bi njegovali duhovni život i neka se poučavaju da bi propisno vršili dužnosti koje su vlastite tom redu:

1° mladići boraveći barem tri godine u nekoj posebnoj kući, osim ako dijecezanski biskup zbog važnih razloga odredi drukčije;

2° muškarci zrelije dobi, bilo neoženjeni bilo oženjeni, tijekom triju godina na način koji odredi biskupska konferencija.

Kan. 237 - § 1. Neka u svakoj biskupiji, gdje je to moguće i korisno, bude veliko sjemenište; inače, neka se pitomci koji se pripravlja za svete službe povjere drugom sjemeništu ili neka se osnuje međubiskupijsko sjemenište.

§ 2. Neka se međubiskupijsko sjemenište ne osniva, osim ako se prije i za sam osnutak i za statut sjemeništa dobije odobrenje Apostolske Stolice i, dakako, biskupske konferencije, ako se radi o sjemeništu za sve njezino područje, inače biskupa kojih se to tiče.

236, 2°: **LG 29; AG 16;** SDO 14, 15; SCIC Litt. circ., 16 iul. 1969; AP VII; DPME 196

237 § 1: cc. 1354 §§ 2 et 3, 1357 § 3; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Saepe Nobis*, 30 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 555-556); PIUS PP. XI, Ep. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 449-458); PIUS PP. XI, Enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 dec. 1935 (AAS 28 [1936] 44); SCSSU Litt. circ., 22 feb. 1963, I; PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **OT 4, 7;** RFS 20, 21; DPME 193; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Magnus dies*, 8 apr. 1979 (AAS 71 [1979] 392)

237 § 2: cc. 1354 § 3, 1357 § 4; SCPF Normae, 27 apr. 1934; SCSSU Normae, 25 ian. 1945; SCPF Normae, 1962; OT 7; RFS 21; CIV Resp. II, 11 feb. 1972 (AAS 64 [1972] 397); DPME 193

Can. 238 - § 1. Seminaria legitime erecta ipso iure personalitate iuridica in Ecclesia gaudent.

§ 2. In omnibus negotiis pertractandis personam seminarii gerit eius rector, nisi de certis negotiis auctoritas competens aliud statuerit.

Can. 239 - § 1. In quolibet seminario habeantur rector, qui ei praesit, et si casus ferat vice-rector, oeconomus, atque si alumni in ipso seminario studiis se dedant, etiam magistri, qui varias disciplinas tradant apta ratione inter se compositas.

§ 2. In quolibet seminario unus saltem adsit spiritus director, relicta libertate alumnis adeundi alios sacerdotes, qui ad hoc munus ab Episcopo deputati sint.

§ 3. Seminarii statutis provideantur rationes, quibus curam rectoris, in disciplina praesertim servanda, participant ceteri moderatores, magistri, immo et ipsi alumni.

Can. 240 - § 1. Praeter confessarios ordinarios, alii regulariter ad seminarium accedant confessarii, atque, salva quidem seminarii disciplina, integrum semper sit alumnis quemlibet confessarium sive in seminario sive extra illud adire.

§ 2. In decisionibus ferendis de alumnis ad ordines admittendis aut e seminario dimittendis, numquam directoris spiritus et confessariorum votum exquiri potest.

Can. 241 - § 1. Ad seminarium maius ab Episcopo dioecetano admittantur tantummodo ii qui, attentis eorum dotibus humanis et moralibus, spiritualibus et intellectualibus, eorum valetudine physica et psychica necnon recta voluntate, habiles aestimantur qui ministeriis sacris perpetuo sese dedicent.

§ 2. Antequam recipiantur, documenta exhibere debent de susceptis baptismo et confirmatione aliaque quae secundum praescripta institutionis sacerdotalis Rationis requiruntur.

238 § 1: c. 99

238 § 2: c. 1368

239 § 1: c. 1358; SCSSU Ep., 8 oct. 1921, II; SCSSU Ep., 26 maii 1928; **OT 5**; RFS 27-31

239 § 2: c. 1358; SCSSU Ep., 8 oct. 1921, II; SCSSU Ep., 26 maii 1928; SCSSU Ep., 3 maii 1947; I; RFS 27, 55; DPME 192

239 § 3: c. 1359; Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 686); SCIC Litt. circ., 7 mar. 1967; SCIC Litt. circ., 23 maii 1968; PAULUS PP. VI, All., 27 mar. 1969 (AAS 61 [1969] 253-256); RFS Introductio 2, 24, 29, 38

240 § 1: c. 1361 §§ 1 et 2; RFS 55; DPME 192; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 35, 36

Kan. 238 - § 1. Zakonito osnovana sjemeništa po samom pravu imaju u Crkvi pravnu osobnost.

§ 2. U obavljanju svih poslova sjemenište zastupa njegov rektor, osim ako mjerodavna vlast za određene poslove odredi što drugo.

Kan. 239 - § 1. Neka svako sjemenište ima rektora da njime upravlja i, ako je potrebno vicerektora, ekonoma i nastavnike koji neka predaju različite predmete, međusobno usklađene, ako se pitomci u samom sjemeništu posvećuju studiju.

§ 2. Neka svako sjemenište ima barem jednog duhovnika; ipak, neka se pitomcima ostavi sloboda da idu k drugim svećenicima koje je biskup odredio za tu zadaću.

§ 3. Neka sjemenišni statut osigura načine kako bi u rektorovoj brizi, osobito u obdržavanju stege, sudjelovali i ostali voditelji, nastavnici, dapače i sami pitomci.

Kan. 240 - § 1. Neka osim redovitih ispovjednika u sjemenište redovito dolaze i drugi ispovjednici i neka, poštujući sjemenišnu stegu, pitomcima uvijek bude slobodno poći k bilo kojem ispovjedniku u sjemeništu ili izvan sjemeništa.

§ 2. U odlučivanju da li dopustiti da pitomci prime redove ili da se otpuste iz sjemeništa ne smije se nikada zahtijevati mišljenje duhovnika i ispovjednika.

Kan. 241 - § 1. Neka u veliko sjemenište dijecezanski biskup prima samo one koje, uzevši u obzir njihove ljudske i čudoredne, duhovne i umne sposobnosti, njihovo tjelesno i duševno zdravlje, kao i pravu nakanu, smatra prikladnima da se trajno posvete svetim službama.

§ 2. Prije nego se prime, moraju predložiti isprave da su kršteni i potvrđeni, i druge isprave koje se zahtijevaju prema propisima uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju.

240 § 2 : c. 1363 § 2; Pius PP. XI, Enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 dec. 1935 (AAS 28 [1936] 41); SCSSU Ep., 3 maii 1947; SCDS Litt. circ., 27 dec. 1955, 1

241 § 1 : c. 1363 § 1; Pius PP. XI, Enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 dec. 1935 (AAS 28 [1936] 39, 40); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, II (AAS 42 [1950] 684-685); SCSSU Litt. circ., 27 sep. 1960, I, 1-5; SCSO Monitum *Cum comperto*, 15 iul. 1961, 4 (AAS 53 [1961] 571); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 987-988); **Ot 6**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 62-72 (AAS 59 [1967] 682-686); RFS 11, 39; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 38

241 § 2: c. 1363 § 2

§ 3. Si agatur de iis admittendis, qui ex alieno seminario vel instituto religioso dimissi fuerint, requiritur insuper testimonium respectivi superioris praesertim de causa eorum dimissionis vel discessus.

Can. 242 - § 1. In singulis nationibus habeatur institutionis sacerdotalis Ratio, ab Episcoporum conferentia, attentis quidem normis a suprema Ecclesiae auctoritate latis, statuenda et a Sancta Sede approbanda, novis quoque adiunctis, approbante item Sancta Sede, accommodanda, qua institutionis in seminario tradendae definiantur summa principia atque normae generales necessitatibus pastoralibus uniuscuiusque regionis vel provinciae, aptatae.

§ 2. Normae Rationis, de qua in § 1, servantur in omnibus seminariis, tum dioecesanis tum interdioecesanis.

Can. 243 - Habeat insuper unumquodque seminarium ordinationem propriam, ab Episcopo dioecesano aut, si de seminario interdioecesano agatur, ab Episcopis quorum interest, probatam, qua normae institutionis sacerdotalis Rationis adiunctis particularibus accommodentur, ac pressius determinantur praesertim disciplinae capita quae ad alumnorum cotidianam vitam et totius seminarii ordinem spectant.

Can. 244 - Alumnorum in seminario formatio spiritualis et institutio doctrinalis harmonice componantur, atque ad id ordinentur, ut iidem iuxta uniuscuiusque indolem una cum debita maturitate humana spiritum Evangelii et arctam cum Christo necessitudinem acquirant.

Can. 245 - § 1. Per formationem spiritualem alumni idonei fiant ad ministerium pastorale fructuose exercendum et ad spiritum missionalem efformentur, discentes ministerium expletum semper in fide viva et in caritate ad propriam sanctificationem conferre; itemque illas excolere discant virtutes quae in hominum consortione pluris fiunt, ita quidem ut ad aptam conciliationem inter bona humana et supernaturalia pervenire valeant.

241 § 3: c. 1363 § 3; SCR et SCSSU Decr. *Consilii initis*, 25 iul. 1941 (AAS 33 [1941] 371); SCSSU Resp., 8 mar. 1945; SCSSU Litt. circ., 12 ian. 1950; SCSSU Decr. *Sollemne habet*, 12 iul. 1957 (AAS 49 [1957] 640); SCPF Resp., 28 oct. 1957; SCPF Resp., 11 ian. 1958; SCSSU Resp., 6 feb. 1958; SCSSU Resp., 19 mar. 1963; SCSSU Resp., 12 apr. 1967

242 § 1: **OT 1**; PAULUS PP. VI, All., 27 mar. 1969 (AAS 61 [1969] 253-256); SCIC Litt. circ., 12 oct. 1966; RFS 1; DPME 191

242 § 2: **OT 1**; RFS 2

243: c. 1357 § 3; SCSSU Litt. circ., 27 sep. 1960, II, 4; **OT 7-11**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 66 (AAS 59 [1967] 683); SCIC Litt. circ., 23 maii 1968; RFS 2, 25; DPME 191; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 74; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980, p. 20

§ 3. Ako se radi o primanju onih koji su otpušteni iz drugog sjemeništa ili redovničke ustanove, zahtijeva se osim toga svjedočanstvo dotičnog poglavara, osobito o razlogu njihova otpuštanja ili odlaska.

Kan. 242 - § 1. Neka svaki narod ima uredbu o svećeničkom odgoju i obrazovanju koju, uzevši dakako u obzir odredbe koje je izdala vrhovna crkvena vlast, treba da izradi biskupska konferencija a odobri Sveta Stolica i koja treba da se prilagodi, uz ponovno odobrenje Svete Stolice, novim okolnostima. Neka se u uredbi odrede vrhovna načela i opće odredbe odgoja i obrazovanja koje treba da se daje u sjemeništu, prilagođene pastoralnim potrebama svake pojedine regije ili pokrajine

§ 2. Odredbe uredbe o kojoj se govori u § 1. neka se obdržavaju u svim i biskupijskim i međubiskupijskim sjemeništima.

Kan. 243 - Neka svako sjemenište uz to ima svoj pravilnik odobren od dijecezanskog biskupa ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, od biskupa kojih se to tiče, kojim neka se odredbe uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju prilagode posebnim okolnostima i pobliže odrede osobito ona stegovna pitanja koja se tiču svagdanjeg života pitomaca i reda svega sjemeništa.

Kan. 244 - Duhovni odgoj i znanstveno obrazovanje pitomaca u sjemeništu neka se usklade i usmjere tako da oni, svaki prema svojoj naravi, zajedno s potrebnom ljudskom zrelošću steknu evanđeoski duh i čvrstu povezanost s Kristom.

Kan. 245 - § 1. Neka se pitomci duhovnim odgojem osposobljavaju za plodonosno vršenje pastoralne službe i neka se odgajaju u misijskom duhu te uče da služba obavljena u živoj vjeri i ljubavi uvijek pridonosi vlastitom posvećenju; isto tako, neka uče razvijati one vrline koje više vrijede u ljudskom suživotu, dakako tako da bi mogli postići odgovarajući sklad između ljudskih i vrhunaravnih dobara.

244: PIUS PP. XI, Enc. *Ad catholici sacerdotii*, 20 dec. 1935 (AAS 28 [1936] 23-33); SCSSU Litt. circ., 2 feb. 1945; SCSSU Ep., 7 mar. 1950 (AAS 42 [1950] 836-840); PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III. (AAS 42 [1950] 689-691); SCSSU Litt. circ., 5 iun. 1959; IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961 (AAS 53 [1961] 559-565); **OT 4, 8, 11**; RFS 14, 44, 45, 51, 76, 91; DPME 195; SCIC Litt. circ., 22 feb. 1976, 22, 25, 38, 73; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980

245 § 1: PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III (AAS 42 [1950] 689-690); SCSSU Litt. circ., 27 sep. 1960; IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961 (AAS 53 [1961] 559-565); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **OT 8, 9, 11; PO 3, 14**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 70, 71 (AAS 59 [1967] 684-686); RFS 14, 44, 45, 51, 58, 96; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 81; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980

§ 2. Ita formentur alumni ut, amore Ecclesiae Christi imbuti, Pontifici Romano Petri successore humili et filiali caritate devinciantur, proprio Episcopo tamquam fidi cooperatores adhaereant et sociam cum fratribus operam praestent; per vitam in seminario communem atque per amicitiae coniunctionisque necessitudinem cum aliis exultam praeparentur ad fraternam unionem cum dioecesano presbyterio, cuius in Ecclesiae servitio erunt consortes.

Can. 246 - § 1. Celebratio Eucharistica centrum sit totius vitae seminarii, ita ut cotidie alumni, ipsam Christi caritatem participant, animi robor pro apostolico labore et pro vita sua spirituali praesertim ex hoc ditissimo fonte hauriant.

§ 2. Efformentur ad celebrationem liturgiae horarum, qua Dei ministri, nomine Ecclesiae pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecantur.

§ 3. Foveantur cultus Beatae Mariae Virginis etiam per mariale rosarium, oratio mentalis aliaque pietatis exercitia, quibus alumni spiritum orationis acquirant atque vocationis suae robor consequantur.

§ 4. Ad sacramentum paenitentiae frequenter accedere assuescant alumni, et commendatur ut unusquisque habeat moderatorem suae vitae spiritualis libere quidem electum, cui confidenter conscientiam aperire possit.

§ 5. Singulis annis alumni exercitiis spiritualibus vacent.

Can. 247 - § 1. Ad servandum statum caelibatus congrua educatione praeparentur, eumque ut peculiare Dei donum in honore habere discant.

245 § 2: c. 127; Pius PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 250-251); Pius PP. XII, Exhortatio *In auspiciando*, 28 iun. 1948 (AAS 40 [1948] 374-376); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 690); **OT 9, 11; PO 7, 8, 15**; RFS 46, 47, 49; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 71; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980

246 § 1: c. 1367, 1° et 2°; SCSSU Instr. *Postquam Pius*, 8 dec. 1938; Pius PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 249); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III (AAS 42 [1950] 666); IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961 (AAS 53 [1961] 563); IOe 14, 15; SCSSU Instr. *Doctrina et exemplo*, 25 dec. 1965, 23-25; **OT 8**; RFS 52; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 22-27; SCIC Litt. circ., 6 iun. 1980, II, 2

246 § 2: SCSSU Litt. circ., 2 feb. 1945; Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti Nostrae*, 23 sep. 1950, I (AAS 42 [1950] 669-671); IOe 16; SCSSU Instr. *Doctrina et exemplo*, 25 dec. 1965, 26-31; **OT 8**; RFS 53; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 28-31; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980, II, 1

246 § 3: c. 1367, 1°; Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti Nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 672-673, 689); IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961, 2 (AAS 53 [1961] 563-564); **LG 67; OT 8**; RFS 54; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974, 42-55 (AAS 66 [1974] 152-162); SCIC Normae, 11 apr. 1974, 75-78; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 10-11; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980

§ 2. Neka se pitomci tako odgajaju da se, prožeti ljubavlju prema Kristovoj Crkvi, poniznom i sinovskom ljubavlju tijesno povežu s rimskim prvosvećenikom, Petrovim nasljednikom, da prionu uz svoga biskupa kao vjerni suradnici i da surađuju s braćom; zajedničkim životom u sjemeništu i razvijenim odnosima prijateljstva i povezanosti s drugima neka se pripravljaју za bratsko zajedništvo s biskupijskim prezbiterijem kojega će biti dionici u služenju Crkve.

Kan. 246 - § 1. Neka euharistijsko slavlje bude središte svega sjemenišnog života, tako da pitomci, danomice sudjelujući u samoj Kristovoj ljubavi, osobito iz toga prebogatog vrela crpu snagu za apostolski rad i svoj duhovni život.

§ 2. Neka se odgajaju da slave bogoslužje časova kojim Božji službenici mole Boga u ime Crkve za sav povjereni im narod, dapače, za sav svijet.

§ 3. Neka se njeguju štovanje Blažene Djevice Marije, i marijanskom kronicom, razmatranje i druge vježbe pobožnosti da bi pitomci stekli duh molitve i postigli čvrstoću svojega zvanja.

§ 4. Neka se pitomci naviknu da često pristupaju sakramentu pokore, a preporučuje se da svaki ima slobodno izabranog voditelja svojega duhovnog života kojemu može s povjerenjem otkriti savjest.

§ 5. Neka pitomci svake godine obave duhovne vježbe.

Kan. 247 - § 1. Neka se prikladnim odgojem priprave na obdržavanje stanja celibata i neka ga nauče poštovati kao poseban Božji dar.

246 § 4: c. 1367, 2°; SCSSU Litt., 8 oct. 1921, II; SCSSU Litt., 26 maii 1928; Pius PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 235); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti Nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 674); IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961 (AAS 53 [1961] 559-565); RFS 45, 55; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 35-36; SCIC Litt. circ., 6 ian. 1980

246 § 5: c. 1367, 4°; Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti Nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 674-675); RFS 56

247 § 1: Pius PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 249-250); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 690-691); Pius PP. XII, Enc. *Sacra virginitas*, 25 mar. 1954 (AAS 46 [1954] 161-191); IOANNES PP. XXIII, All., 26 iun. 1960 (AAS 52 [1960] 26); **OT 10; PO 16**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967 (AAS 59 [1967] 657-697); Sec Litt. circ., 2 feb. 1969; RFS 48; PAULUS PP. VI, Ep. *Le dichiarazioni*, 2 feb. 1970 (AAS 62 [1970] 98-103); UT 915-918; SCIC Normae, 11 apr. 1974; IOANNES PAULUS PP. II, Litt. Ap. *Novo incipiente*, 8 apr. 1979, 8, 9 (AAS 71 [1979] 405-409)

§ 2. De officiis et oneribus quae ministris sacris Ecclesiae propria sunt, alumni debite reddantur certiores, nulla vitae sacerdotalis difficultate reticita.

Can. 248 - Institutio doctrinalis tradenda eo spectat, ut alumni, una cum cultura generali necessitatibus loci ac temporis consentanea, amplam atque solidam acquirant in disciplinis sacris doctrinam, ita ut, propria fide ibi fundata et inde nutrita, Evangelii doctrinam hominibus sui temporis apte, ratione eorundem ingenio accommodata, nuntiare valeant.

Can. 249 - Institutionis sacerdotalis Ratione provideatur ut alumni non tantum accurate linguam patriam edoceantur, sed etiam linguam latinam bene calleant necnon congruam habeant cognitionem alienarum linguarum, quarum scientia ad eorum formationem aut ad ministerium pastorale exercendum necessaria vel utilis videatur.

Can. 250 - Quae in ipso seminario philosophica et theologica studia ordinantur, aut successive aut coniuncte peragi possunt, iuxta institutionis sacerdotalis Rationem; eadem completum saltem sexennium complectantur, ita quidem ut tempus philosophicis disciplinis dedicandum integrum biennium, studiis vero theologicis integrum quadriennium adaequet.

Can. 251 - Philosophica institutio, quae innixa sit oportet patrimonio philosophico perenniter valido, et rationem etiam habeat philosophicae investigationis progredientis aetatis, ita tradatur, ut alumnorum formationem humanam perficiat, mentis aciem provehat, eosque ad studia theologica peragenda aptiores reddat.

247 § 2: **Ot 9**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 69 (AAS 59 [1967] 684); RFS Introductio, 4; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 83

248: PIUS PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 247); SCSSU Ep., 7 mar. 1950 (AAS 42 [1950] 836-840); PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950, III (AAS 42 [1950] 681-694); PIUS PP. XII, All., 17 oct. 1953 (AS 45 [1953] 682-689); IOANNES PP. XXIII, All., 29 iul. 1961 (AAS 53 [1961] 559-565); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **OT 13-18**; **AG 1-6**; **GS 58, 62**; DPME 195; RFS 59; SPNC Nota, 10 iul. 1970; SCIC Litt. circ., 22 feb. 1976, 4-16, 117

249: c. 1364, 2°; PIUS PP. XI, Ep. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 449-458); PIUS PP. XI, m. p. *Latinarum litterarum*, 20 oct. 1924 (AAS 16 [1924] 417-420); PIUS PP. XII, Enc. *Divino afflante Spiritu*, 30 sep. 1943 (AAS 35 [1943] 306-307); SCSSU Ep., 27 oct. 1957 (AAS 50 [1958] 292-297); IOANNES PP. XXIII, Const. Ap. *Veterum sapientia*, 22 feb. 1962 (AAS 54 [1962] 129-135); SCSSU Instr. *Sacrum latinae linguae*, 22 apr. 1962, cap. III, art. I-II, cap. V (AAS 54 [1962] 339-368); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); PAULUS PP. VI, m. p. *Studia latinitatis*, 22 feb. 1964 (AAS 56 [1964] 225-231); **Ot 13**; ES I, 3; RFS 66, 67

§ 2. Neka se pitomci na prikladan način upoznaju s dužnostima i poteškoćama koje su vlastite crkvenim posvećenim službenicima i neka im se ne prešuti ni jedna poteškoća svećeničkog života.

Kan. 248 - Izobrazba u nauku, koja treba da se daje, ide za tim da pitomci, zajedno s općom kulturom koja je primjerena potrebama mjesta i vremena, steknu široko i temeljito znanje u svetim predmetima, tako da, iz svoje vjere na njemu utemeljene i iz njega hranjene, budu u stanju prikladno naviještati evanđeoski nauk ljudima svoga doba na način koji je prilagođen njihovu poimanju.

Kan. 249 - Uredbom o svećeničkom odgoju i obrazovanju neka se osigura da pitomci dobro nauče ne samo materinski jezik, nego i da latinskim jezikom dobro vladaju, kao i da steknu odgovarajuće znanje drugih jezika kojih se znanje smatra potrebnim ili korisnim za njihov odgoj i obrazovanje ili za vršenje pastoralne službe.

Kan. 250 - Filozofski i bogoslovni studij koji je uređen u samom sjemeništu može se obavljati ili susljedno ili istodobno prema uredbi o svećeničkom odgoju i obrazovanju; studij neka traje barem potpunih šest godina, dakako tako da se filozofskim predmetima posvete potpune dvije godine, a bogoslovnom studiju potpune četiri godine.

Kan. 251 - Filozofska izobrazba, koja treba da se oslanja na trajno valjanu filozofijsku baštinu i koja treba da vodi računa o suvremenom filozofskom istraživanju, neka se predaje tako da usavršava ljudski odgoj i obrazovanje pitomaca, da unapređuje oštroumlje i da ih čini sposobnijima za bogoslovni studij.

250: c. 1365 §§ 1 et 2; SCSSU Ep., 26 apr. 1920; SCSSU Ep., 2 oct. 1921, III; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Saepe Nobis*, 30 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 554-59); PIUS PP. XI, Ep. Ap. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 449-451); RFS 60, 61, 70, 76; SCIC Litt. circ., 22 feb. 1976, 129, 132

251: SCSSU Ep., 26 apr. 1920, VIII; SCSSU Ep., 2 oct. 1921, III B; SCSSU Litt. circ., 1 iul. 1958; PIUS PP. XI, Ep. Ap. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 454); PIUS PP. XI, Enc. *Studiorum Ducem*, 29 iun. 1923 (AAS 15 [1923] 307-329); PIUS PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 561-578); PIUS PP. XII, All., 17 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 682-690); SCSSU Litt. circ., 1 iul. 1958; PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **OT 15; GE 10**; SCSSU Resp., 20 dec. 1965; PAULUS PP. VI, All., 10 sep. 1965 (AAS 57 [1965] 788-792); RFS 70-75; SCIC Litt. circ., 20 ian. 1972; PAULUS PP. VI, Ep. Ap. *Lumen Ecclesiae*, 20 nov. 1974 (AAS 66 [1974] 673-702); SCIC Litt. circ., 22 feb. 1976, 48-53; Sch 79, 80; IOANNES PAULUS PP. II, All., 17 nov. 1979 (AAS 71 [1979] 1472-1483); IOANNES PAULUS PP. II, All., 15 dec. 1979 (AAS 71 [1979] 1538-1549)

Can. 252 - § 1. Institutio theologica, in lumine fidei, sub Magisterii ductu, ita impertiatur, ut alumni integram doctrinam catholicam, divina Revelatione innixam, cognoscant, propriae vitae spiritualis reddant alimentum eamque, in ministerio exercendo rite annuntiare ac tueri valeant.

§ 2. In sacra Scriptura peculiari diligentia erudiantur alumni, ita ut totius sacrae Scripturae conspectum acquirant.

§ 3. Lectiones habeantur theologiae dogmaticae, verbo Dei scripto una cum sacra Traditione semper innixae, quarum ope alumni mysteria salutis, s. Thoma praesertim magistro, intimius penetrare addiscant, itemque lectiones theologiae moralis et pastoralis, iuris canonici, liturgiae, historiae ecclesiasticae, necnon aliarum disciplinarum, auxiliarium atque specialium, ad normam praescriptorum institutionis sacerdotalis Rationis.

Can. 253 - § 1. Ad magistri munus in disciplinis philosophicis, theologicis et iuridicis, ab Episcopo aut ab Episcopis, quorum interest, ii tantum nominentur qui, virtutibus praestantes, laurea doctorali aut licentia potiti sunt in universitate studiorum aut facultate a Sancta Sede recognita.

§ 2. Curetur ut distincti totidem nominentur magistri qui doceant sacram Scripturam, theologiam dogmaticam, theologiam moralem, liturgiam, philosophiam, ius canonicum, historiam ecclesiasticam, aliasque, quae propria methodo tradendae sunt, disciplinas.

§ 3. Magister qui a munere suo graviter deficiat, ab auctoritate, de qua in § 1, amoveatur.

252 § 1: SCSSU Ep., 26 apr. 1920, IX; SCSSU Ep., 2 oct. 1921, III C; PIUS PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 247-248); PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 688); **OT 16; DV 2-4; 14-17; 25**; SCIC Normae, 20 maii 1968, 30 notula 12; RFS 76; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976; Sch 66-68

252 § 2: c. 1365 § 2; SCSSU Ep., 26 apr. 1920, IX b; SCSSU Ep., 25 ian. 1924; PIUS PP. XI, m. p. *Bibliorum scientiam*, 27 apr. 1924 (AAS 16 [1924] 180-182); PIUS PP. XII, Enc. *Divino afflante Spiritu*, 30 sep. 1943 (AAS 35 [1943] 301, 321-322); PONTIFICIA COMMISSIO BIBLICA Instr. *Sanctissimus Dominus*, 13 maii 1950 (AAS 42 [1950] 495-505); SCSSO Monitum *Biblicarum disciplinarum*, 20 iun. 1961 (AAS 53 [1961] 507); PONTIFICIA COMMISSIO BIBLICA Instr. *Sancta Mater Ecclesia*, 21 apr. 1964 (AAS 56 [1964] 712-718); **OT 16**; RFS 78; SCIC Litt. circ., 22 feb. 1976, 79-84

Kan. 252 - § 1. Neka se bogoslovna izobrazba u svjetlu vjere pod vodstvom učiteljstva predaje tako da pitomci upoznaju sav katolički nauk oslonjen na božansku objavu, da njime hrane svoj duhovni život i da ga u vršenju službe mogu ispravno naviještati i braniti.

§ 2. Neka se pitomci s osobitom pomnjom poučavaju u Svetom pismu, tako da steknu pregled svega Svetog pisma.

§ 3. Neka se predaje dogmatsko bogoslovlje oslonjeno uvijek na pisanu Božju riječ zajedno sa Svetom predajom, s pomoću kojih neka pitomci nauče prodirati dublje u otajstva spasenja, osobito imajući sv. Tomu kao učitelja, a isto tako moralno i pastoralno bogoslovlje, kanonsko pravo, liturgika, crkvena povijest, kao i drugi pomoćni i posebni predmeti, prema odredbi propisa uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju.

Kan. 253 - § 1. Za službu nastavnika u filozofijskim, bogoslovnim i pravnim predmetima neka biskup ili biskupi kojih se to tiče imenuju samo one koji se odlikuju vrlinama i koji su stekli stupanj doktorata ili magisterija na sveučilištu ili fakultetu priznatom od Svete Stolice.

§ 2. Neka se vodi briga da se za poučavanje u Svetom pismu, dogmatskom bogoslovlju, moralnom bogoslovlju, liturgici, filozofiji, kanonskom pravu, crkvenoj povijesti i drugim predmetima, koji treba da se predaju vlastitom metodom, imenuje isto toliko različitih nastavnika.

§ 3. Nastavnika koji se teško ogriješi o svoju službu neka ukloni vlast o kojoj se govori u § 1.

252 § 3: c. 1365 §§ 2 et 3; SCSSU Decr. *Cum novum iuris*, 7 aug. 1917 (AAS 9 [1917] 439); SCSSU Ep., 26 apr. 1920, IX; SCSSU Ep., 2 oct. 1921, III C; Pius PP: XI, Ep. *Officiorum omnium*, 1 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 449-458); SCSSU Ep., 8 sep. 1926 (AAS 18 [1926] 453-455); PIUS PP. XI, CONST. AP DIVINI CULTUS, 20 DEC. 1928 (AAS 21 [1929] 33-41); SCSSU Litt., 28 aug. 1929 (AAS 22 [1930] 146-148); SCSSU Litt., 21 dec. 1944 (AAS 37 [1945] 173-176); SCSSU Ep., 15 aug. 1949 (AAS 41 [1949] 618-619); PIUS PP. XII, Enc. *Musicae sacrae*, 25 dec. 1955, IV (AAS 48 [1956] 5-25); SCSSO Instr. *Contra doctrinam*, 2 feb. 1956 (AAS 48 [1956] 144-145); SCSSU Litt. circ., 25 maii 1961; IOANNES PP. XXIII, Ep. *Iucunda laudatio*, 8 dec. 1961 (AAS 53 [1961] 810-813); PAULUS PP. VI, Ep. *Summi Dei*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 979-995); **SC passim**; IOe 11, 12, 14; **OT 16**; **DV 24**; SCSSU Instr. *Doctrina et exemplo*, 25 dec. 1965; SCIC Litt. circ., 2 apr. 1975; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976, 85-115; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 1, 43-60, Appendix

253 § 1: c. 1366 § 3; PIUS PP. XI, m. p. *Bibliorum scientiam*, 27 apr. 1924 (AAS 16 [1924] 180-182); Ssap 362; **OT 5**; RFS 32-35; DPME 192; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976, 118-119

253 § 2: c. 1366 § 3; RFS 32

253 § 3: RFS 33

Can. 254 - § 1. Magistri in disciplinis tradendis de intima universae doctrinae fidei unitate et harmonia iugiter solliciti sint, ut unam scientiam alumni se discere experiantur; quo aptius id obtineatur, adsit in seminario qui integram studiorum ordinationem moderetur.

§ 2. Ita alumni edoceantur, ut et ipsi habiles fiant ad quaestiones aptis investigationibus propriis et scientifica methodo examinandas; habeantur igitur exercitationes, in quibus, sub moderamine magistrorum, alumni proprio labore studia quaedam persolvere discant.

Can. 255 - Licet universa alumnorum in seminario formatio pastorem finem persequatur, institutio stricte pastoralis in eodem ordinetur, qua alumni principia et artes addiscant quae, attentis quoque loci ac temporis necessitatibus, ad ministerium Dei populum docendi, sanctificandi et regendi exercendum pertineant.

Can. 256 - § 1. Diligenter instruantur alumni in iis quae peculiari ratione ad sacrum ministerium spectant, praesertim in arte catechetica et homiletica exercenda, in cultu divino peculiarique modo in sacramentis celebrandis, in commercio cum hominibus, etiam non catholicis vel non credentibus, habendo, in parocia administranda atque in ceteris muneribus adimplendis.

§ 2. Edoceantur alumni de universae Ecclesiae necessitatibus, ita ut sollicitudinem habeant de vocationibus promovendis, de quaestionibus missionalibus, oecumenicis necnon de aliis, socialibus quoque, urgentioribus.

Can. 257 - § 1. Alumnorum institutioni ita provideatur, ut non tantum Ecclesiae particularis in cuius servitio incardinentur, sed universae quoque Ecclesiae sollicitudinem habeant, atque paratos se exhibeant Ecclesiis particularibus, quarum gravis urgeat necessitas, sese devovere.

254 §1: Ssap 363; **SC 16**; **OT 5, 17**; RFS 27, 63, 77, 90; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976, 121-127

254 § 2: **OT 17**; RFS 38, 91; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976, 71

255: c. 1365 § 3; SCSSU Ep., 26 apr. 1920, IX D; Ssap 363; **OT 4, 19**; RFS 79, 94; SCIC Instr. *Tra i molteplici*, 22 feb. 1976, 102-106

256 § 1: SCC Normae, 28 iun. 1917, 34-37 (AAS 9 [1917] 328-334); SCSSU Ep., 8 sep. 1926 (AAS 18 [1926] 453-455); SCSSU Litt., 28 aug. 1929 (AAS 22 [1930] 146-148); SCSSU Instr. *La formazione*, 21 dec. 1944 (AAS 37 [1945] 173-176); SCSSU Ep., 15 aug. 1949 (AAS 41 [1949] 618-619); SCSSU Litt. circ., 3 sep. 1963; Ssap 364; **OT 20**; SCSSU Instr. *Doctrina et exemplo*, 25 dec. 1965, 44-69; SPNC Instr. *Documentum quod*, 28 aug. 1968, II/1, 1 (AAS 60 [1968] 701-702); SCpC Instr. *Peregrinans in terra*, 30 apr. 1969, II, 3, B, a (AAS 61 [1969] 373-374); RFS 518, 94, 95; SCIC Instr. *In ecclesiasticam*, 3 iun. 1979, 59

256 § 2: Pius PP. XI, Enc. *Rerum Orientalium*, 8 sep. 1928 (AAS 20 [1928] 284-285); SCSSU Litt., 28 aug. 1929 (AAS 22 [1930] 146-148); SCSSU Ep., 10 mar. 1932; SCSSU Litt. circ., 27 ian.

Kan. 254 - § 1. Neka nastavnici u predavanju predmeta neprestano vode brigu o unutrašnjem jedinstvu i skladu cjelokupnog nauka vjere kako bi pitomci osjećali da uče jednu znanost; da se to prikladnije postigne, neka u sjemeništu bude netko tko vodi cjelokupni red studija.

§ 2. Neka se pitomci tako poučavaju da i sami postanu sposobni proučavati pitanja prikladnim vlastitim istraživanjima i znanstvenom metodom; neka se održavaju vježbe na kojima pitomci pod vodstvom nastavnika uče vršiti neka znanstvena istraživanja vlastitim radom.

Kan. 255 - Premda sav odgoj i obrazovanje pitomaca u sjemeništu idu za pastoralnom svrhom, neka se u njemu uredi pastoralna izobrazba u užem smislu kojom neka pitomci nauče načela i umijeća koja, i s obzirom na potrebe mjesta i vremena, pripadaju obavljanju službe naučavanja i posvećivanja Božjega naroda te upravljanja njime.

Kan. 256 - § 1. Neka se pitomci brižljivo pouče u onome što se na poseban način odnosi na svetu službu, osobito u katehiziranju i propovijedanju, u bogoštovlju, a napose u slavljenju sakramenata, u postupanju s ljudima, i s nekatolicima ili nevjernicima, u upravljanju župom i u obavljanju ostalih zadaća.

§ 2. Neka se pitomci pouče o potrebama opće Crkve, tako da se zanimaju za promicanje zvanja, za misijska, ekumenska i druga, također društvena, važnija pitanja.

Kan. 257 - § 1. Neka se odgoj i obrazovanje pitomaca tako uredi da se oni brinu ne samo za partikularnu Crkvu u služenje koje se inkardiniiraju, nego i za svu Crkvu, i da se pokažu spremnima posvetiti se partikularnim Crkvama koje su u velikoj potrebi.

1935; Pius PP. XI, Enc. *Divini Redemptoris*, 19 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 97-99); SCPF Decr. *Piae Unionis*, 14 apr. 1937 (AAS 29 [1937] 437, 440); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 23 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 696-697); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Mater et Magistra*, 15 maii 1961 (AAS 53 [1961] 453-454); SCSSU Litt. circ., 25 maii 1961; **CD 6; OT 20; AG 39**; PAULUS PP. VI, Enc. *Populorum progressio*, 26 mar. 1967 (AAS 59 [1967] 257-299); RFS 69, 80, 96; SCUF Directorium, 16 apr. 1970 (AAS 62 [1970] 705-724); SCGE Litt. circ., 17 maii 1970; PAULUS PP. VI, Litt. Ap. *Octogesima adveniens*, 14 maii 1971 (AAS 63 [1971] 401-403); SE *Convenientes ex universo*, 30 nov. 1971 (AAS 63 [1971] 923-926); PONTIFICIA COMMISSIO DE SPIRITUALI MIGRATORUM ATQUE ITINERANTIUM CURA Litt. circ., 26 maii 1978 (AAS 70 [1978] 357-359); IOANNES PAULUS PP. II, Enc. *Redemptor hominis*, 4 mar. 1979 (AAS 71 [1979] 282-285)

257 § 1: SCC Litt. circ., 24 oct. 1951 (AAS 44 [1952] 231-232); Pius PP. XII, Ep. *Ad Ecclesiam Christi*, 29 iun. 1955 (AAS 47 [1955] 540-543); PAULUS PP. VI, All. 9 iul. 1963 (AAS 55 [1963] 684-685); **CD 6; Ot 20; PO 10**; PAULUS PP. VI, All., 3 iul. 1966 (AAS 58 [1966] 636-639); ES I, 3 § 1; RFS 96; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970; PONTIFICIA COMMISSIO DE SPIRITUALI MIGRATORUM ATQUE ITINERANTIUM CURA Normae, 29 iun. 1974; PA 23

§ 2. Curet Episcopus dioecesanus ut clerici, a propria Ecclesia particulari ad Ecclesiam particularem alterius regionis transmigrare intendentes, apte praeparentur ad ibidem sacrum ministerium exercendum, ut scilicet et linguam regionis addiscant, et eiusdem institutorum, condicionum socialium, usum et consuetudinem intellegentiam habeant.

Can. 258 - Ut apostolatus exercendi artem in opere ipso etiam addiscant, alumni, studiorum curriculo decurrente, praesertim vero feriarum tempore, praxi pastoralis initientur per opportunas, sub moderamine semper sacerdotis periti, exercitationes, alumnorum aetati et locorum condicioni aptatas, de iudicio Ordinarii determinandas.

Can. 259 - § 1. Episcopo dioecesano aut, si de seminario interdioecesano agatur, Episcopis quorum interest, competit quae ad seminarii superius regimen et administrationem spectant, decernere.

§ 2. Episcopus dioecesanus aut, si de seminario interdioecesano agatur, Episcopi quorum interest, frequenter seminarium ipsi visitent, in formationem suorum alumnorum necnon in institutionem, quae in eodem tradatur, philosophicam et theologicam invigilent, et de alumnorum vocatione, indole, pietate ac profectu cognitionem sibi comparent, maxime intuitu sacrarum ordinationum conferendarum.

Can. 260 - Rectori, cuius est cotidianum moderamen curare seminarii, ad normam quidem institutionis sacerdotalis Rationis ac seminarii ordinationis, omnes in propriis muneribus adimplendis obtemperare debent.

Can. 261 - § 1. Seminarii rector itemque, sub eiusdem auctoritate, moderatores et magistri pro parte sua curent ut alumni normas Ratione institutionis sacerdotalis necnon seminarii ordinatione praescriptas adamussim servent.

§ 2. Sedulo provideant seminarii rector atque studiorum moderator ut magistri suo munere rite fungantur, secundum praescripta Rationis institutionis sacerdotalis ac seminarii ordinationis.

257 § 2: PIUS PP. XII, Exhortatio *In auspiciando*, 28 iun. 1948 (AAS 40 [1948] 375); PIUS PP. XII, Enc. *Evangelii praecones*, 2 iun. 1951 (AAS 43 [1951] 507); SCC Litt. circ., 24 oct. 1951 (AAS 44 [1952] 231-232); **CD 6; OT 20; AG 38; PO 10**; ES I, 3 §§ 1 et 3; RFS 67; PA 23

258: Ssap 364; **OT 21**; RFS 97-99; DPME 195; SCIC Normae, 11 apr. 1974, 88

259 § 1: c. 1357 § 1; SCSSU Litt., 9 oct. 1921; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Saepe Nobis*, 30 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 57); SCSSU Normae, 7 mar. 1929; SCSSU Litt. circ., 6 iul. 1966; DPME 191

§ 2. Neka se dijecezanski biskup pobrine da se klerici koji namjeravaju iz svoje partikularne Crkve prijeći u partikularnu Crkvu drugog kraja prikladno pripreme za vršenje svete službe ondje, to jest da nauče i jezik kraja i shvate njegove ustanove, društvene prilike, navike i običaje.

Kan. 258 - Da bi umijeće vršenja apostolata i praktično naučili, neka se pitomci tijekom studija, osobito pak za vrijeme praznika, uvijek pod vodstvom iskusna svećenika, uvode u pastoralni rad prikladnim vježbama prilagođenima dobi pitomaca i prilikama mjesta, a koje treba da se odrede prema ordinarijevu sudu.

Kan. 259 - § 1. Dijecezanskom biskupu ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupima kojih se to tiče pripada da odrede ono što se odnosi na više vodstvo sjemeništa i upravljanje njime.

§ 2. Dijecezanski biskup ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupi kojih se to tiče neka sami često pohode sjemenište, neka nadziru odgoj svojih pitomaca te filozofijsku i bogoslovnu izobrazbu koja se u njemu daje i neka se obavijeste o zvanju, ćudi, pobožnosti i napredovanju pitomaca, imajući naročito u vidu podjeljivane sveti redova.

Kan. 260 - Svi se u obavljanju svojih zadaća moraju pokoravati rektoru, čija je zadaća da se brine za svagdanje vođenje sjemeništa, daka ko, prema odredbi uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju i prema odredbama sjemenišnog pravilnika.

Kan. 261 - § 1. Rektor sjemeništa i, pod njegovom vlašću, voditelji i nastavnici sa svoje strane neka se brinu da pitomci vjerno obdržavaju odredbe koje su propisane uredbom o svećeničkom odgoju i obrazovanju i sjemenišnim pravilnikom.

§ 2. Rektor sjemeništa i voditelj studija neka se pomno brinu da nastavnici ispravno vrše svoju službu prema propisima uredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju i prema propisima sjemenišnog pravilnika.

259 § 2: c. 1357 § 2; SCSSU Ep., 26 apr. 1920, II; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Saepe Nobis*, 30 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 557); SCSSU Litt. circ., 25 iul. 1928; SCSSU Litt. circ., 6 iul. 1966; RFS 22; DPME 191, 195

260: cc. 1360 § 2, 1369; SCSSU Ep., 9 oct. 1921, II; SCSSU Ep., 2 maii 1928; SCSSU Normae, 7 mar. 1929; RFS 29

261 § 1: c. 1369 § 1; SCSSU Ep., 9 oct. 1921, II; SCSSU Ep., 2 maii 1928; SCSSU Litt. circ., 25 iul. 1928

261 § 2: c. 1369 § 3 RFS 38, 90

Can. 262 - Exemptum a regimine paroeciali seminarium esto: et pro omnibus qui in seminario sunt, parochi officium, excepta materia matrimoniali et firmo praescripto can. 985, obeat seminarii rector eiusve delegatus.

Can. 263 - Episcopus dioecesanus vel, si de seminario interdioecetano agatur, Episcopi quorum interest, pro parte ab eis communi consilio determinata, curare debent ut provideatur seminarii constitutioni et conservationi, alumnorum sustentationi necnon magistrorum remunerationi aliisque seminarii necessitatibus.

Can. 264 - § 1. Ut seminarii necessitatibus provideatur, praeter stipem de qua in can. 1266, potest Episcopus in dioecesi tributum imponere.

§ 2. Tributo pro seminario obnoxiae sunt cunctae personae iuridicae ecclesiasticae etiam privatae, quae sedem in dioecesi habeant, nisi solis eleemosynis sustententur aut in eis collegium discentium vel docentium ad commune Ecclesiae bonum promovendum actu habeantur; huiusmodi tributum debet esse generale, redditibus eorum qui eidem obnoxii sunt proportionatum, atque iuxta necessitates seminarii determinatum.

CAPUT II

DE CLERICORUM ADSRIPTIONE SEU INCARDINATIONE

Can. 265 - Quemlibet clericum oportet esse incardinatum aut alicui Ecclesiae particulari vel praelaturae personali, aut alicui instituto vitae consecratae vel societati hac facultate praeditis, ita ut clerici acephali seu vagi minime admittantur.

Can. 266 - § 1. Per receptum diaconatum aliquis fit clericus et incardinatur Ecclesiae particulari vel praelaturae personali pro cuius servitio promotus est.

§ 2. Sodalis in instituto religioso a votis perpetuis professus aut societati clericali vitae apostolicae definitive incorporatus, per receptum diaconatum incardinatur tamquam clericus eidem instituto aut societati, nisi ad societates quod attinet aliter ferant constitutiones.

262: c. 1368; SCPF Resp., 4 apr. 1952

263: c. 1357 § 1

264 § 1: c. 1355, 2°; SCC Ind., 25 ian. 1945

264 § 2: c. 1356

Kan. 262 - Neka sjemenište bude izuzeto od župne uprave; za sve koji su u sjemeništu službu župnika neka vrši rektor ili njegov ovlaštenik, osim u ženidbenim stvarima i uz obdržavanje propisa kan. 985.

Kan. 263 - Dijecezanski biskup ili, ako se radi o međubiskupijskom sjemeništu, biskupi kojih se to tiče, moraju se brinuti, svaki za onaj dio koji odrede zajedničkim dogovorom, da se osigura osnutak i održavanje sjemeništa, uzdržavanje pitomaca i naknada nastavniciima te druge sjemenišne potrebe.

Kan. 264 - § 1. Da bi se namirivale sjemenišne potrebe, uz milodare, o kojima se govori u kan. 1266, biskup može u biskupiji nametnuti doprinos.

§ 2. Doprinosu za sjemenište podliježu sve crkvene pravne osobe, i privatne, koje imaju sjedište u biskupiji, osim ako se uzdržavaju samo od milostinje ili ako se u njima stvarno nalazi zavod učenika ili nastavnika da bi se promicalo zajedničko dobro Crkve; taj doprinos mora biti opći, razmjeran prihodima onih koji mu podliježu i određen prema sjemenišnim potrebama.

POGLAVLJE II.

UPIS KLERIKA ILI INKARDINACIJA

Kan. 265 - Svaki klerik treba da bude inkardiniran ili u neku partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu, ili neku ustanovu posvećenoga života ili družbu koja ima takvu ovlast, tako da se nikako ne može dopustiti da bude klerika bez inkardinacije ili klerika lotalica.

Kan. 266 - § 1. Primanjem đakonata netko postaje klerik i inkardinira se u partikularnu Crkvu ili osobnu prelaturu za služenje koje je promaknut.

§ 2. Član koji je u redovničkoj ustanovi položio doživotne zavjete ili koji je konačno pritjelovljen kleričkoj družbi apostolskoga života primanjem đakonata inkardinira se kao klerik u tu ustanovu ili družbu, osim ako, što se tiče družbe, konstitucije određuju drukčije.

265: c. 111; CI Resp. I, 1, 24 iul. 1939 (AAS 31 [1939] 321); **PO 10**

266 § 1: SCConc Resol., 10 mar. 1923 (AAS 16 [1924] 51-55); SCConc Resol., 14 feb, et 11 iul. 1925 (AAS 18 [1926] 48-55); AP IX

266 § 2: cc. 115, 585, 678; SCConc Resol., 15 iul. 1933 (AAS 26 [1934] 234-236); CI Resp., 24 iul. 1947

§ 3. Sodalitatis instituti saecularis per receptum diaconatum incardinatur Ecclesiae particulari pro cuius servitio promotus est, nisi vi concessionis Sedis Apostolicae ipsi instituto incardinetur.

Can. 267 - § 1. Ut clericus iam incardinatus alii Ecclesiae particulari valide incardinetur, ab Episcopo dioecetano obtinere debet litteras ab eodem subscriptas excardinationis; et pariter ab Episcopo dioecetano Ecclesiae particularis cui se incardinari desiderat, litteras ab eodem subscriptas incardinationis.

§ 2. Excardinatio ita concessa effectum non sortitur nisi incardinatione obtenta in alia Ecclesia particulari.

Can. 268 - § 1. Clericus qui a propria Ecclesia particulari in aliam legitime transmigraverit, huic Ecclesiae particulari, transacto quinquennio, ipso iure incardinatur, si talem voluntatem in scriptis manifestaverit tum Episcopo dioecetano Ecclesiae hospitis tum Episcopo dioecetano proprio, neque horum alteruter ipsi contrariam scripto mentem intra quattuor menses a receptis litteris significaverit.

§ 2. Per admissionem perpetuam aut definitivam in institutum vitae consecratae aut in societatem vitae apostolicae, clericus qui, ad normam can. 266, § 2, eidem instituto aut societati incardinatur, a propria Ecclesia particulari excardinatur.

Can. 269 - Ad incardinationem clerici Episcopus dioecetanus ne deveniat nisi:

1° necessitas aut utilitas suae Ecclesiae particularis id exigat, et salvis iuris praescriptis honestam sustentationem clericorum respicientibus;

2° ex legitimo documento sibi constiterit de concessa excardinatione, et habuerit praeterea ab Episcopo dioecetano excardinanti, sub secreto si opus sit, de clerici vita, moribus ac studiis opportuna testimonia;

3° clericus eidem Episcopo dioecetano scripto declaraverit se novae Ecclesiae particularis servitio velle addici ad normam iuris.

266 § 3: SCR Resp., 1952

267 § 1: c. 112; SCC Decr. *Magni semper*, 30 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 39-43); SCPF Decr. *Ad tuendam*, 24 oct. 1948 (AAS 41 [1948] 34-35); Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul familia*, 1 aug. 1952 (AAS 44 [1952] 649-704)

§ 3. Član svjetovne ustanove primanjem đakonata inkardinira se u partikularnu Crkvu za služenje koje je promaknut, osim ako se snagom dopuštenja Apostolske Stolice inkardinira u samu ustanovu.

Kan. 267 - § 1. Da bi se već inkardinirani klerik valjano inkardinirao u drugu partikularnu Crkvu, mora od dijecezanskog biskupa dobiti potpisano pismo ekskardiacije; a jednako tako od dijecezanskog biskupa partikularne Crkve u koju se želi inkardinirati potpisano pismo inkardiacije.

§ 2. Tako dana ekskardiacija ne postiže učinak ako nije dobivena inkardiacija u drugu partikularnu Crkvu.

Kan. 268 - § 1. Klerik koji zakonito prijeđe iz svoje partikularne Crkve u drugu, u tu se partikularnu Crkvu, pošto istekne pet godina, inkardinira po samom pravu, ako je takvu volju napismeno očitovao i dijecezanskom biskupu Crkve gostoprimstva i svojem dijecezanskom biskupu, a nijedan mu od njih u roku od četiri mjeseca pošto je primio pismo nije napismeno izrazio protivljenje.

§ 2. Doživotnim ili konačnim primanjem u ustanovu posvećenoga života ili družbu apostolskoga života, klerik koji se, prema odredbi kan. 266, § 2, inkardinira u tu ustanovu ili družbu ekskardinira se iz svoje partikularne Crkve.

Kan. 269 - Neka dijecezanski biskup ne pristupa k inkardiaciji klerika osim ako:

1° to zahtijeva potreba ili korist njegove partikularne Crkve i uz poštovanje pravnih propisa koji se odnose na dolično uzdržavanje klerika;

2° iz zakonite isprave utvrdi da je ekskardiacija dana i ako, osim toga, od dijecezanskog biskupa koji je ekskardinirao ima, ako je potrebno pod tajnu, prikladna svjedočanstva o životu, ćudoređu i studiju klerika;

3° klerik istom dijecezanskom biskupu napismeno izjavi da se želi posvetiti služenju nove partikularne Crkve prema pravnoj odredbi.

267 § 2: c. 116; SCC Decr. *Magni semper*, 30 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 39-43); SCPF Decr. *Ad tuendam*, 24 oct. 1948 (AAS 41 [1948] 34-35); Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul familia*, 1 aug. 1952 (AAS 44 [1952] 649-704)

268 § 1: ES I, 3 § 5; PA 31

268 § 2: cc. 115, 585; SCConc Resol., 15 iul. 1933 (AAS 26 [1934] 234-236)

269: c. 117

Can. 270 - Excardinatio licite concedi potest iustis tantum de causis, quales sunt Ecclesiae utilitas aut bonum ipsius clerici; denegari autem non potest nisi exstantibus gravibus causis; licet tamen clerico, qui se gravatum censuerit et Episcopum receptorem invenerit, contra decisionem recurrere.

Can. 271 - § 1. Extra casum verae necessitatis Ecclesiae particularis propriae, Episcopus dioecesanus ne deneget licentiam transmigrandi clericis, quos paratos sciat atque aptos aestimet qui regiones petant gravi cleri inopia laborantes, ibidem sacrum ministerium peracturi; prospiciat vero ut per conventionem scriptam cum Episcopo dioecesano loci, quem petunt, iura et officia eorundem clericorum stabiliantur.

§ 2. Episcopus dioecesanus licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere potest suis clericis ad tempus praefinitum, etiam pluries renovandum, ita tamen ut iidem clerici propriae Ecclesiae particulari incardinati maneant, atque in eandem redeuntes omnibus gaudeant iuribus, quae haberent si in ea sacro ministerio addicti fuissent.

§ 3. Clericus qui legitime in aliam Ecclesiam particularem transierit propriae Ecclesiae manens incardinatus, a proprio Episcopo dioecesano iusta de causa revocari potest, dummodo serventur conventiones cum altero Episcopo initae atque naturalis aequitas; pariter, iisdem conditionibus servatis, Episcopus dioecesanus alterius Ecclesiae particularis iusta de causa poterit eidem clerico licentiam ulterioris commorationis in suo territorio denegare.

Can. 272 - Excardinationem et incardinationem, itemque licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere nequit Administrator dioecesanus, nisi post annum a vacatione sedis episcopalis, et cum consensu collegii consultorum.

CAPUT III

DE CLERICORUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Can. 273 - Clerici speciali obligatione tenentur Summo Pontifici et suo quisque Ordinario reverentiam et oboedientiam exhibendi.

270: PO 10

271 § 1: PO 10; ES 1, 3 § 2; PA 26, 27

271 § 2: ES I, 3 § 4; PA 28, 30

Kan. 270 - Ekskardinacija se može dopušteno dati samo ako ima opravdanih razloga, kao što su korist Crkve ili dobrobit samoga klerika; ali se ne može uskratiti, osim ako ima važnih razloga; dopušteno je ipak kleriku koji se smatra oštećenim, a nađe biskupa koji će ga primiti, protiv rješenja uložiti utok.

Kan. 271 - § 1. Izvan slučajeva prave potrebe svoje partikularne Crkve neka dijecezanski biskup ne uskrati dopuštenje prelaska klericima za koje zna da su spremni i koje smatra prikladnima, a mole da idu u krajeve u kojima vlada velika nestašica klera da ondje obavljaju svetu službu; neka se ipak pobrine da se pisanim ugovorom s dijecezanskim biskupom mjesta koje mole utvrde prava i dužnosti tih klerika.

§ 2. Dijecezanski biskup može svojim klericima dati dopuštenje da prijeđu u drugu partikularnu Crkvu na određeno vrijeme, i više ga puta obnavljati, ipak tako da ti klerici ostaju inkardinirani u svoju partikularnu Crkvu te da, pošto se vrate u nju, uživaju ista prava koja bi imali da su se u njoj bili posvetili svetoj službi.

§ 3. Klerika koji zakonito prijeđe u drugu partikularnu Crkvu a ostane inkardiniran u svoju Crkvu može njegov dijecezanski biskup zbog opravdanog razloga pozvati natrag, samo ako se obdržavaju ugovori sklopljeni s drugim biskupom i naravna pravičnost; jednako tako, obdržavajući iste uvjete, dijecezanski biskup druge partikularne Crkve može zbog opravdanog razloga istom kleriku uskratiti dopuštenje da duže boravi na njegovu području.

Kan. 272 - Ekskardinaciju i inkardinaciju, isto tako i dopuštenje da se prijeđe u drugu partikularnu Crkvu, ne može dati dijecezanski upravitelj, osim pošto istekne godina dana otkad je ostala prazna biskupska stolica i s pristankom zbora savjetnika.

POGLAVLJE III.

OBVEZE I PRAVA KLERIKA

Kan. 273 - Klerici su osobito obvezni iskazivati poštovanje i poslušnost vrhovnom svećeniku i svaki svojem ordinariju.

271 § 3: c. 144

272: c. 113

273: c. 127; **PO 7**; PAULUS PP. VI, All., 1 mar. 1965 (AAS 57 [1965] 326)

Can. 274 - § 1. Soli clerici obtinere possunt officia ad quorum exercitium requiritur potestas ordinis aut potestas regiminis ecclesiastici.

§ 2. Clerici, nisi legitimo impedimento excusentur, munus, quod ipsis a suo Ordinario commissum fuerit, suscipere ac fideliter adimplere tenentur.

Can. 275 - § 1. Clerici, quippe qui omnes ad unum conspirent opus, ad aedificationem nempe Corporis Christi, vinculo fraternitatis et orationis inter se uniti sint, et cooperationem inter se prosequantur, iuxta iuris particularis praescripta.

§ 2. Clerici missionem agnoscant et promoveant, quam pro sua quisque parte laici in Ecclesia et in mundo exercent.

Can. 276 - § 1. In vita sua ducenda ad sanctitatem persequendam peculiari ratione tenentur clerici, quippe qui, Deo in ordinis receptione novo titulo consecrati, dispensatores sint mysteriorum Dei in servitium Eius populi.

§ 2. Ut hanc perfectionem persequi valeant:

1° imprimis ministerii pastoralis officia fideliter et indefesse adimpleant;

2° duplici mensa sacrae Scripturae et Eucharistiae vitam suam spiritualem nutrant; enixe igitur sacerdotes invitantur ut cotidie Sacrificium eucharisticum offerant, diaconi vero ut eiusdem oblationem cotidie participant;

3° obligatione tenentur sacerdotes necnon diaconi ad presbyteratum aspirantes cotidie liturgiam horarum persolvendi secundum proprios et probatos liturgicos libros; diaconi autem permanentes eandem persolvant pro parte ab Episcoporum conferentia definita;

4° pariter tenentur ad vacandum recessibus spiritualibus, iuxta iuris particularis praescripta;

274 § 1: c. 118; SCDF Ep. (Prot. 151/76), 8 feb. 1977

274 § 2: c. 128

275 § 1: **PO 8**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 79 (AAS 59 [1967] 688-689); RFS 3, 6, 46, 47; UT 912-913

275 § 2: PIUS PP. XI, Enc. *Firmissimam constantiam*, 28 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 190-199); AA 25; **PO 9**

276 § 1: c. 124; PIUS PP. XI, Enc. *Firmissimam constantiam*, 28 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 190-199); **LG 28, 41, PO 12, 13**

276 § 2, 1°: **LG 41; PO 12, 14, 18, 19**; UT 913-915; DPME 109

276 § 2, 2°: PIUS PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 249); MD 562-566, 568-576; PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 26 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 666-673); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Sacerdotii nostri primordia*, 1 aug. 1959 (AAS 51 [1959] 545-579); **DV 25; PO 14, 18, 19**; SDO 26; RFS 53; UT 913-915

Kan. 274 - § 1. Samo klerici mogu dobiti službe za vršenje kojih se zahtijeva vlast reda ili vlast crkvenog upravljanja.

§ 2. Klerici su obvezni primiti i vjerno vršiti zadaću koju im povjeri njihov ordinarij, osim ako ih ispričava zakonita smetnja.

Kan. 275 - § 1. Klerici, budući da svi sudjeluju na jednom djelu, name na izgradnji Tijela Kristova, neka budu međusobno ujedinjeni vezom bratstva i molitve i neka među sobom nastoje surađivati prema odredbama krajevnoga prava.

§ 2. Neka klerici priznaju i promiču poslanje koje laici, svatko sa svoje strane, vrše u Crkvi i u svijetu.

Kan. 276 - § 1. U svojem življenju klerici su na osobit način obvezni nastojati oko svetosti jer, na nov način posvećeni Bogu po primanju svetoga reda, djelateli su Božjih otajstava u služenju njegovu narodu.

§ 2. Da bi mogli postići to savršenstvo:

1° neka prije svega vjerno i neumorno vrše dužnosti pastoralne službe;

2° neka svoj duhovni život hrane s dvostrukog stola Svetog pisma i euharistije; stoga se zdušno pozivaju svećenici da svaki dan prinose euharistijsku žrtvu, a đakoni da svaki dan sudjeluju u njezinu prinosu;

3° svećenici i đakoni pripravnici za prezbiterat obvezni su svaki dan moliti časoslov prema vlastitim i odobrenim bogoslužnim knjigama; trajni pak đakoni neka ga mole djelomice, kako odredi biskupska konferencija;

4° jednako tako dužni su posvetiti se duhovnoj sabranosti, prema propisima krajevnog prava;

276 § 2, 3°: c. 135; MD 581-583; PIUS PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 26 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 669); **SC 86-99**; SDO 27; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 28 (AAS 59 [1967] 668); PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, 1 nov. 1970 (AAS 63 [1970] 534); IGLH 17, 29; UT 913-915

276 § 2, 4°: c. 127; PIUS PP. XI, Const. Ap. *Summorum Pontificum*, 25 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 420-422); PIUS PP. XI, Enc. *Mens nostra*, 20 dec. 1929 (AAS 21 [1929] 689-706); **CD 16**; **PO 10**; SDO 28; UT 913-915; DPME 110

276 § 2, 5°: c. 125; PIUS PP. XII, Adh. Ap. *In auspiciando*, 28 iun. 1948 (AAS 40 [1948] 374-375); **LG 66**; **PO 18**; SDO 26; UT 913-915; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974, 43-51 (AAS 66 [1974] 153-160); IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Novo incipiente*, 8 apr. 1979 (AAS 71 [1979] 412, 415, 416)

5° sollicitantur ut orationi mentali regulariter incumbant, frequenter ad paenitentiae sacramentum accedant, Deiparam Virginem peculiari veneratione colant, aliisque mediis sanctificationis utantur communibus et particularibus.

Can. 277 - § 1. Clerici obligatione tenentur servandi perfectam perpetuamque propter Regnum coelorum continentiam, ideoque ad coelibatum adstringuntur, quod est peculiare Dei donum, quo quidem sacri ministri indiviso corde Christo facilius adhaerere possunt atque Dei hominumque servitio liberius sese dedicare valent.

§ 2. Debita cum prudentia clerici se gerant cum personis, quarum frequentatio ipsorum obligationem ad continentiam servandam in discrimen vocare aut in fidelium scandalum vertere possit.

§ 3. Competit Episcopo dioecesano ut hac de re normas statuatur magis determinatas utque de huius obligationis observantia in casibus particularibus iudicium ferat.

Can. 278 - § 1. Ius est clericis saecularibus sese consociandi cum aliis ad fines statui clericali congruentes prosequendos.

§ 2. Magni habeant clerici saeculares praesertim illas consociationes quae, statutis a competenti auctoritate recognitis, per aptam et convenienter approbatam vitae ordinationem et fraternum iuvamen, sanctitatem suam in ministerii exercitio fovent, quaeque clericorum inter se et cum proprio Episcopo unioni favent.

§ 3. Clerici abstineant a constituendis aut participandis consociationibus, quarum finis aut actio cum obligationibus statui clericali propriis componi nequeunt vel diligentem muneris ipsis ab auctoritate ecclesiastica competenti commissi adimpletionem praepedire possunt.

Can. 279 - § 1. Clerici studia sacra, recepto etiam sacerdotio, prosequantur, et solidam illam doctrinam, in sacra Scriptura fundatam, a maioribus traditam et communiter ab Ecclesia receptam sectentur, uti documentis praesertim Conciliorum ac Romanorum Pontificum determinatur, devitantes profanas vocum novitates et falsi nominis scientiam.

277 § 1: cc. 132, 133 § 1; **PO 16**; UT 912-913

277 § 2: c. 133 § 3; **PO 16**

277 § 3: c. 133 § 3

278 § 1: **PO 8**; DPME 109c

5° veoma se potiču da redovito razmatraju, da često pristupaju k sakramentu pokore, da na osobit način časte Bogorodicu Djevicu i da se služe drugim zajedničkim i posebnim sredstvima posvećenja.

Kan. 277 - § 1. Klerici su obvezni čuvati potpunu i trajnu uzdržljivost radi kraljevstva nebeskoga, i zato su obvezani na celibat, koji je osobit Božji dar da bi posvećeni službenici mogli nepodijeljena srca lakše prijanjati uz Krista i slobodnije se posvetiti služenju Bogu i ljudima.

§ 2. Neka se klerici s potrebnom razboritošću ponašaju prema osobama kojih bi posjećivanje moglo dovesti u pogibelj njihovu obvezu da čuvaju uzdržljivost ili izazvati sablazan vjernika.

§ 3. Dijecezanskom biskupu pripada da o tome izda potanje odredbe i da donosi sud o obdržavanju te obveze u pojedinačnim slučajevima.

Kan. 278 - § 1. Svjetovni klerici imaju pravo udruživati se s drugima da bi postigli svrhe koje odgovaraju kleričkom staležu.

§ 2. Neka svjetovni klerici cijene osobito ona društva koja, statutima pregledanim od mjerodavne vlasti, prikladnim i primjereno potvrđenim uređenjem života i bratskom pomoći, podupiru njihovu svetost u vršenju službe i pomažu jedinstvo klerika međusobno i s vlastitim biskupom.

§ 3. Neka se klerici uzdrže od osnivanja društava ili sudjelovanja u onima kojih se svrha ili djelovanje ne može uskladiti s obvezama vlastitim kleričkom staležu ili koja mogu ometati brižljivo obavljanje zadaće koju im je povjerila mjerodavna crkvena vlast.

Kan. 279 - § 1. Neka klerici i pošto prime svećeništvo nastave sveti studij i neka slijede onaj sigurni nauk, utemeljen na Svetom pismu, od starih predan i zajednički prihvaćen od Crkve, kako se određuje dokumentima osobito sabora i rimskih prvosvećenika, te neka se klone ispraznih novotarija i nazoviznanosti.

278 § 2: **PO 8**; UT 920

278 § 3: SCSO Resp. 8 iul. 1927 (AAS 19 [1927] 278); SCC Resp., 4 feb. 1929 (AAS 21 [1929] 42); SCSO Resp., 11 ian. 1951 (AAS 43 [1951] 91); UT 912-913

279 § 1: c. 129; Pius PP. XII, Adh. Ap. *Menti nostrae*, 26 sep. 1950 (AAS 42 [1950] 692-693); **CD 16, 28; PO 19**; ES I, 7; SCpC Litt. circ., 4 nov. 1969, 5 (AAS 62 [1970] 125)

§ 2. Sacerdotes, iuxta iuris praescripta, praelectiones pastorales post ordinationem sacerdotalem instituendas frequentent atque, statutis eodem iure temporibus, aliis quoque intersint praelectionibus, conventibus theologicis aut conferentiis, quibus ipsis praebeatur occasio plenior scientiarum sacrarum et methodorum pastoralium cognitionem acquirendi.

§ 3. Aliarum quoque scientiarum, earum praesertim quae cum sacris conecuntur, cognitionem prosequantur, quatenus praecipue ad ministerium pastorale exercendum confert.

Can. 280 - Clericis valde commendatur quaedam vitae communis consuetudo; quae quidem, ubi viget, quantum fieri potest, servanda est.

Can. 281 - § 1. Clerici, cum ministerio ecclesiastico se dedicant, remunerationem merentur quae suae conditioni congruat, ratione habitatum ipsius muneris naturae, tum locorum temporumque condicionum, quaque ipsi possint necessitatibus vitae suae necnon aequae retributioni eorum, quorum servitio egent, providere.

§ 2. Item providendum est ut gaudeant illa sociali assistentia, qua eorum necessitatibus, si infirmitate, invaliditate vel senectute laborent, apte prospiciatur.

§ 3. Diaconi uxorati, qui plene ministerio ecclesiastico sese devotent, remunerationem merentur qua sui suaeque familiae sustentationi providere valeant; qui vero ratione professionis civilis, quam exercent aut exercuerunt, remunerationem obtineant, ex perceptis inde redditibus sibi suaeque familiae necessitatibus consulant.

Can. 282 - § 1. Clerici vitae simplicitatem colant et ab omnibus quae vanitatem sapiunt se abstineant.

§ 2. Bona, quae occasione exercitii ecclesiastici officii ipsis obveniunt, quaeque supersunt, provisa ex eis honesta sustentatione et omnium officiorum proprii status adimpletione, ad bonum Ecclesiae operaque caritatis impendere velint.

279 § 2: c. 131; SCpC Litt. circ., 4 nov. 1969, 16-25 (AAS 62 [1970] 130-134); DPME 114

279 § 3: **PO 19**; DPME 114

280: c. 134; **PO 8**; DPME 112

281 § 1: **CD 16**; **PO 17, 20**; ES I, 4, 8; UT 921; DPME 117

§ 2. Neka svećenici, prema propisima krajevnoga prava, pohađaju pastoralna predavanja, koja treba da se priređuju poslije svećeničkog ređenja, i neka, u vrijeme određeno tim pravom, prisustvuju i drugim predavanjima, bogoslovnim sastancima ili konferencijama, u kojima im se pruža prigoda da steknu potpunije znanje svetih znanosti i pastoralnih metoda.

§ 3. Neka nastave stjecati znanje i iz drugih znanosti, osobito onih koje su povezane sa svetim znanostima, posebno ako pridonose obavljanju pastoralne službe.

Kan. 280 - Klericima se veoma preporučuje da se navikavaju na zajednički život; taj život, gdje ga ima, treba dakako da se sačuva, ako je moguće.

Kan. 281 - § 1. Klerici, budući da se posvećuju crkvenoj službi, zaslužuju naknadu koja odgovara njihovu položaju, vodeći računa i o naravi same službe i o okolnostima mjesta i vremena, a kojom bi mogli zadovoljiti potrebe svojeg života i pravično nagraditi one kojih je služenje njima potrebno.

§ 2. Isto se tako treba pobrinuti da uživaju onu društvenu skrb kojom se prikladno zadovoljavaju njihove potrebe, kad obole, onemoćaju ili ostare.

§ 3. Oženjeni đakoni koji se potpuno posvećuju crkvenoj službi zaslužuju naknadu kojom mogu osigurati uzdržavanje svoje i svoje obitelji; koji pak primaju plaću zbog svjetovnog zvanja koje vrše ili su vršili neka se iz odatle primanih prihoda brinu za potrebe svoje i svoje obitelji.

Kan. 282 - § 1. Neka klerici žive jednostavnim životom i neka se uzdržavaju od svega što odiše taštinom.

§ 2. Dobra koja steknu prigodom vršenja crkvene službe, a koja preostanu pošto osiguraju dolično uzdržavanje i obavljanje svih dužnosti svojega staleža, neka upotrebljavaju za dobrobit Crkve i za djela dobrotvornosti.

281 § 2: **CD 16; PO 21**; ES I, 4, 8; UT 921

281 § 3: SDO IV, 19-21

282 § 1: c. 138; **PO 16, 17**; UT 914, 917

282 § 2: c. 1473; **PO 17**

Can. 283 - § 1. Clerici, licet officium residentiale non habeant, a sua tamen dioecesi per notabile tempus iure particulari determinandum, sine licentia saltem praesumpta Ordinarii proprii, ne discedant.

§ 2. Ipsis autem competit ut debito et sufficienti quotannis gaudeant feriarum tempore, iure universali vel particulari determinato.

Can. 284 - Clerici decentem habitum ecclesiasticum, iuxta normas ab Episcoporum conferentia editas atque legitimas locorum consuetudines, deferant.

Can. 285 - § 1. Clerici ab iis omnibus, quae statum suum dedecent, prorsus absterneant, iuxta iuris particularis praescripta.

§ 2. Ea quae, licet non indecora, a clericali tamen statu aliena sunt, clerici vitent.

§ 3. Officia publica, quae participationem in exercitio civilis potestatis secumferunt, clerici assumere vetantur.

§ 4. Sine licentia sui Ordinarii, ne ineant gestiones bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia, quae secumferunt onus reddendarum rationum; a fideiubendo, etiam de bonis propriis, inconsulto proprio Ordinario, prohibentur; item a subscribendis syngraphis, quibus nempe obligatio solvendae pecuniae, nulla definita causa, suscipitur, absterneant.

Can. 286 - Prohibentur clerici per se vel per alios, sive in propriam sive in aliorum utilitatem, negotiationem aut mercaturam exercere, nisi de licentia legitimae auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 287 - § 1. Clerici pacem et concordiam iustitia innixam inter homines servandam quam maxime semper foveant.

§ 2. In factionibus politicis atque in regendis consociationibus syndicalibus activam partem ne habeant, nisi iudicio competentis

283 § 1: c. 143; SCConc Litt. circ., 1 iul. 1926 (AAS 18 [1926] 312-313)

283 § 2: **PO 20**

284: c. 136 § 1; ES I, 25 § 2d; SCConc Decr. *Prudentissimo sane*, 28 iul. 1931 (AAS 23 [1931] 336-337); SCSSU Monitum, 20 iul. 1949

285 § 1: c. 149; SCConc Litt. circ., 1 iul. 1926 (AAS 18 [1926] 312-313); SCSO Decr. *Suprema Sacra Congregatio*, 26 mar. 1942 (AAS 34 [1942] 148)

285 § 2: c. 139 § 1

285 § 3: c. 139 § 2; SCConc Resp., 15 mar. 1927 (AAS 19 [1927] 138); SCConc Decr. *Cum activa*, 16 iul. 1957 (AAS 49 [1957] 635); SCConc Notif., 15 feb. 1958 (AAS 50 [1958] 116); UT passim; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Magnus dies*, 8 apr. 1979, 7 (AAS 71 [1979] 404)

Kan. 283 - § 1. Klerici, iako nemaju prebivališne službe, neka se ne udaljuju iz svoje biskupije na duže vrijeme, koje treba da se odredi krajevnim pravom, bez dopuštenja, barem pretpostavljenog, svojeg ordinarija.

§ 2. Pripada im ipak da svake godine imaju potrebno i dovoljno vrijeme praznika određeno općim ili krajevnim pravom.

Kan. 284 - Neka klerici nose doličnu crkvenu odjeću, prema odredbama koje je dala biskupska konferencija i prema zakonitim mjesnim običajima.

Kan. 285 - § 1. Neka se klerici sasvim uzdrže od svega što, prema propisima krajevnoga prava, ne dolikuje njihovu staležu.

§ 2. Neka se klerici klone onoga što je, iako nije nedolično, ipak tuđe kleričkom staležu.

§ 3. Zabranjuje se klericima prihvatiti se javnih služba koje sa sobom nose sudjelovanje u vršenju građanske vlasti.

§ 4. Bez dopuštenja svojeg ordinarija neka ne preuzimaju upravljanje dobrima koja pripadaju laicima ili svjetovnih služba koje sa sobom nose teret polaganja računa; zabranjuje im se jamčenje, i vlastitim dobrima, bez savjetovanja sa svojim ordinarijem; isto tako, neka se uzdrže od potpisivanja mjenica, kojima se naime preuzima obveza isplate novca, bez pblize određenog razloga.

Kan. 286 - Zabranjuje se klericima baviti se osobno ili preko drugih, bilo na svoju bilo na tuđu korist, poslovanjem ili trgovinom, osim s dopuštanjem zakonite crkvene vlasti.

Kan. 287 - § 1. Neka klerici uvijek nastoje da se među ljudima što više čuvaju mir i sloga utemeljeni na pravdi.

§ 2. Neka aktivno ne sudjeluju u političkim strankama niti u upravljanju sindikalnim društvima, osim ako to, prema sudu mjerodavne

285 § 4: c. 139 § 3

286: c. 142; SCConc Decr. *Plurimis ex documentis*, 22 mar. 1950 (AAS 42 [1950] 330-331)

287 § 1: **PO 6**; **GS 91-93**; UT 912-913; SE *Convenientes ex universo*, 30 nov. 1971 (AAS 63 [1971] 932-937)

287 § 2: CI Resp. I, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 344); BENEDICTUS PP. XV, EP., 12 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 122-123); Sec Ep., 2 oct. 1922; SCR Litt. circ., 10 feb. 1924; SCConc Resp., 15 mar. 1927 (AAS 19 [1927] 138); UT 912-913

auctoritatis ecclesiasticae, Ecclesiae iura tuenda aut bonum commune promovendum id requirant.

Can. 288 - Diaconi permanentes praescriptis canonum 284, 285, §§ 3 et 4, 286, 287, § 2 non tenentur, nisi ius particulare aliud statuatur.

Can. 289 - § 1. Cum servitium militare statui clericali minus congruat, clerici itemque candidati ad sacros ordines militiam ne capessant voluntarii, nisi de sui Ordinarii licentia.

§ 2. Clerici utantur exemptionibus, quas ab exercendis muneribus et publicis civilibus officiis a statu clericali alienis, in eorum favorem leges et conventiones vel consuetudines concedunt, nisi in casibus particularibus aliter Ordinarius proprius decreverit.

CAPUT IV

DE AMISSIONE STATUS CLERICALIS

Can. 290 - Sacra ordinatio, semel valide recepta, numquam irrita fit. Clericus tamen statum clericalem amittit:

1° sententia iudiciali aut decreto administrativo, quo invaliditas sacrae ordinationis declaratur;

2° poena dimissionis legitime irrogata;

3° rescripto Apostolicae Sedis; quod vero rescriptum diaconis ob graves tantum causas, presbyteris ob gravissimas causas ab Apostolica Sede conceditur.

Can. 291 - Praeter casus de quibus in can. 290, n. 1, amissio status clericalis non secumfert dispensationem ab obligatione caelibatus, quae ab uno tantum Romano Pontifice conceditur.

288: SDO 17, 31

289 § 1: cc. 121, 141; SCC Decr. *Redeuntibus e militari*, 25 oct. 1918 (AAS 10 [1918] 481-486); SCC Decl., 21 dec. 1918 (AAS 11 [1919] 6-7); SCC Resp., 28 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 177-178); SCR Decr. *Militare servitium*, 30 iul. 1957 (AAS 49 [1957] 871-874)

289 § 2: c. 123

290, 1°: cc. 211, 1993-1998; SCDS Decr. *Ut locorum Ordinarii*, 9 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 457-492)

290, 2°: cc. 211 § 1, 2198, 12°, 2305, 2314 § 1, 3°, 1343 § 1, 3°, 2354 § 2, 2368 § 1, 2388 § 1

crkvene vlasti, zahtijeva zaštita crkvenih prava ili promicanje zajedničkog dobra.

Kan. 288 - Trajne đakone ne obvezuju propisi kanona 284, 285, §§ 3. i 4, 286, 287, § 2, osim ako se krajevnim pravom određuje što drugo.

Kan. 289 - § 1. Budući da vojnička služba manje odgovara kleričkom staležu, neka klerici i pripravnici za svete redove dobrovoljno ne prihvataju vojničku službu, osim s dopuštenjem svojeg ordinarija.

§ 2. Neka se klerici koriste izuzećima od obavljanja zadaća i javnih građanskih služba tuđih kleričkom staležu, koja izuzeća u njihovu korist dopuštaju zakoni ili ugovori ili običaji, osim ako u posebnim slučajevima vlastiti ordinarij odredi drukčije.

POGLAVLJE IV.

GUBITAK KLERIČKOGA STALEŽA

Kan. 290 - Sveto ređenje, jednom valjano primljeno, nikad ne postane nevaljano. Klerik ipak gubi klerički stalež:

1° sudskom presudom ili upravnom odlukom kojom se proglašava nevaljanost svetog ređenja;

2° zakonito izrečenom kaznom otpuštanja;

3° otpisom Apostolske Stolice; taj pak otpis Apostolska Stolica daje đakonima samo zbog važnih razloga, a prezbiterima zbog veoma važnih razloga.

Kan. 291 - Osim slučajeva o kojima se govori u kan. 290, br. 1, gubitak kleričkog staleža sa sobom ne nosi oprost od obveze celibata, koji daje samo rimski prvosvećenik.

290, 3°: SCR Resp., 23 iun. 1954; EM, IX, 1; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967 (AAS 59 [1967] 691); SCDF Normae, 13 ian. 1971 (AAS 63 [1971] 303-308); SCDF Lit. circ., 13 ian. 1971 (AAS 63 [1971] 309-310); SCDF Decl., 26 iun. 1972 (AAS 64 [1972] 641-643); SCDF Litt. circ., 14 oct. 1980 (AAS 72 [1980] 1132-1135); SCDF Normae, 14 oct. 1980 (AAS 72 [1980] 1136-1137)

291: c. 213 § 2; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Novo incipiente*, 8 apr. 1979, 9 (AAS 71 [1979] 409-411); SCDF Litt. circ., 14 oct. 1980, 3 (AAS 72 [1980] 1133-1134); SCDF Normae, 14 oct. 1980, 1 (AAS 72 [1980] 1136)

Can. 292 - Clericus qui statum clericalem ad normam iuris amittit, cum eo amittit iura statui clericali propria, nec ullis iam adstringitur obligationibus status clericalis, firmo praescripto can. 291; potestatem ordinis exercere prohibetur, salvo praescripto can. 976; eo ipso privatur omnibus officiis, muneribus et potestate qualibet delegata.

Can. 293 - Clericus qui statum clericalem amisit, nequit denuo inter clericos adscribi, nisi per Apostolicae Sedis rescriptum.

292: c. 213 § 1; UT 917; SCDF Normae, 13 ian. 1971, VI, 4 (AAS 63 [1971] 308); SCIC Decl., 15 aug. 1975; SCIC Notif., 20 aug. 1976; SCDF Normae, 14 oct. 1980, 5 (AAS 72 [1980] 1134)

Kan. 292 - Klerik koji prema pravnoj odredbi izgubi klerički stalež gubi time prava vlastita kleričkom staležu i više ga ne vežu nikakve obveze kleričkog staleža, uz održavanje propisa kan. 291; zabranjuje mu se vršenje vlasti reda, uz poštovanje propisa kan. 976; samim tim lišen je svih služba, zadaća i bilo koje povjerene vlasti.

Kan. 293 - Klerik koji izgubi klerički stalež ne može se ponovno upisati među klerike, osim po otpisu Apostolske Stolice.

293: c. 212 § 2; SCSO Litt. circ. et Normae, 2 feb. 1964; SCDF Normae, 14 oct. 1980, 6 (AAS 72 [1980] 1134-1135)

TITULUS IV
DE PRAELATURIS PERSONALIBUS

Can. 294 - Ad aptam presbyterorum distributionem promovendam aut ad peculiaria opera pastoralia vel missionalia pro variis regionibus aut diversis coetibus socialibus perficienda, praelaturae personales quae presbyteris et diaconis cleri saecularis constant, ab Apostolica Sede, auditis quarum interest Episcoporum conferentiis, erigi possunt.

Can. 295 - § 1. Praelatura personalis regitur statutis ab Apostolica Sede conditis, eique praeficitur Praelatus ut Ordinarius proprius, cui ius est nationale vel internationale seminarium erigere necnon alumnos incardinare, eosque titulo servitii praelaturae ad ordines promovere.

§ 2. Praelatus prospicere debet sive spirituali institutioni illorum, quos titulo praedicto promoverit, sive eorundem decorae sustentationi.

Can. 296 - Conventionibus cum praelatura initis, laici operibus apostolicis praelaturae personalis sese dedicare possunt; modus vero huius organicae cooperationis atque praecipua officia et iura cum illa coniuncta in statutis apte determinentur.

Can. 297 - Statuta pariter definiant rationes praelaturae personalis cum Ordinariis locorum, in quorum Ecclesiis particularibus ipsa praelatura sua opera pastoralia vel missionalia, praevio consensu Episcopi dioecesani, exercet vel exercere desiderat.

294: **PO 10**; ES I, 4; REU 49 § 1; SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 16, § 3 (AAS [1969] 621); DPME 172

295 § 1: ES I, 4; REU 49 § 1; SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 16 § 3 (AAS [1969] 621)

NASLOV IV.

OSOBNJE PRELATURE

Kan. 294 - Radi promicanja prikladne raspodjele prezbitera ili radi obavljanja osobitih pastoralnih ili misijskih djela za različite krajeve ili različite društvene slojeve Apostolska Stolica može, pošto se posavjetuje s biskupskim konferencijama kojih se to tiče, osnivati osobne prelature koje se sastoje od prezbitera i đakona svjetovnoga klera.

Kan. 295 - § 1. Osobna prelatura ravna se prema statutu koji izda Apostolska Stolica i njoj se na čelo postavlja prelat kao vlastiti ordinarij koji ima pravo osnovati narodno ili međunarodno sjemenište, inkardinirati pitomce i promicati ih u redove s naslovom služenja prelature.

§ 2. Prelat se mora brinuti i za duhovni odgoj i obrazovanje onih koje promiče u spomenuti naslov i za njihovo dolično uzdržavanje.

Kan. 296 - Laici se mogu posvetiti apostolskim djelima osobne prelature prema ugovorima sklopljenim s prelaturom; neka se u statutu prikladno odrede način te organske suradnje i glavne dužnosti i prava s njom povezana.

Kan. 297 - Neka statut jednako tako odredi odnose osobne prelature s ordinarijima mjesta u čijim partikularnim Crkvama prelatura obavlja ili želi obavljati svoja pastoralna ili misijska djela s prije dobivenim pristankom dijecezanskog biskupa.

295 § 2: ES I, 4

296: ES I, 4

297: SCC Decr. *Ad consulendum*, 21 mar. 1964; **PO 10**; ES I, 4; SCE Decr. *Ad consulendum*, 11 mar. 1975

TITULUS V
DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS

CAPUT I
NORMAE COMMUNES

Can. 298 - § 1. In Ecclesia habentur consociationes distinctae ab institutis vitae consecratae et societatibus vitae apostolicae, in quibus christifideles, sive clerici sive laici sive clerici et laici simul, communi opera contendunt ad perfectiorem vitam fovendam, aut ad cultum publicum vel doctrinam christianam promovendam, aut ad alia apostolatus opera, scilicet ad evangelizationis incepta, ad pietatis vel caritatis opera exercenda et ad ordinem temporalem christiano spiritu animandum.

§ 2. Christifideles sua nomina dent iis praesertim consociationibus, quae a competenti auctoritate ecclesiastica aut erectae aut laudatae vel commendatae sint.

Can. 299 - § 1. Integrum est christifidelibus, privata inter se conventionem inita, consociationes constituere ad fines de quibus in can. 298, § 1 persequendos, firmo praescripto can. 301, § 1.

§ 2. Huiusmodi consociationes, etiamsi ab auctoritate ecclesiastica laudentur vel commendentur, consociationes privatae vocantur.

§ 3. Nulla christifidelium consociatio privata in Ecclesia agnoscitur, nisi eius statuta ab auctoritate competenti recognoscantur.

Can. 300 - Nulla consociatio nomen «catholicae» sibi assumat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae, ad normam can. 312.

298 § 1: c. 685; Pius PP. XI, Enc. *Ubi arcano*, 23 dec. 1922 (AAS 14 [1922] 692-693); Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili*, 7 nov. 1929 (AAS 21 [1929] 664-668); **CD 17; OT 2; GE 6, 8; AA 5-8, 11, 18, 19; PO 8**

298 § 2: c. 684; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); SCSO Resp., 8 iul. 1927 (AAS 19 [1927] 278); Pius PP. XII, Const. Ap. *Bis saeculari*, 27 sep. 1948 (AAS 40 [1948] 393-402); SCSO Monitum, 28 iul. 1950 (AAS 42 [1950] 553); **AA 21**

NASLOV V.
VJERNIČKA DRUŠTVA

POGLAVLJE I.
ZAJEDNIČKE ODREDBE

Kan. 298 - § 1. U Crkvi ima društava različitih od ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života u kojima vjernici, bilo klerici bilo laici bilo klerici i laici zajedno, zajedničkim djelovanjem teže za njegovanjem savršenijeg života ili promicanjem javnog bogostovlja ili kršćanskog nauka ili drugih djela apostolata, kao što su potvrti evangelizacije, vršenje djela pobožnosti ili dobrotvornosti te prožimanje vremenitog reda kršćanskim duhom.

§ 2. Neka se vjernici učlanjuju osobito u ona društava koja je mjerodavna crkvena vlast ili osnovala ili pohvalila ili preporučila.

Kan. 299 - § 1. Vjernici mogu slobodno, sklopivši između sebe privatni ugovor, osnivati društva da bi se postigle svrhe o kojima se govori u kan. 298, § 1, uz održavanje propisa kan. 301, § 1.

§ 2. Takva društva, premda ih crkvena vlast hvali ili preporučuje, nazivaju se privatna društva.

§ 3. U Crkvi se ne priznaje nijedno privatno vjerničko društvo, osim ako je mjerodavna vlast pregledala njegov statut.

Kan. 300 - Neka nijedno društvo ne uzima sebi naziv "katoličko", osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti, prema odredbi kan. 312.

299 § 1: SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); **AA 19, 24**

299 § 2: **AA 24**

300: **AA 24**

301 § 1: c. 686 § 1; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili* 7 nov. 1929 (AAS 21 [1929] 664-668); Pius PP. XII, All., 4 sep. 1940 (AAS 32 [1940] 362-372); **AA 24**

Can. 301 - § 1. Unius auctoritatis ecclesiasticae competentis est erigere christifidelium consociationes, quae sibi proponant doctrinam christianam nomine Ecclesiae tradere aut cultum publicum promovere, vel quae alios intendant fines, quorum prosecutio natura sua eidem auctoritati ecclesiasticae reservatur.

§ 2. Auctoritas ecclesiastica competens, si id expedire iudicaverit, christifidelium consociationes quoque erigere potest ad alios fines spirituales directe vel indirecte prosequendos, quorum consecutioni per privatorum incepta non satis provisum sit.

§ 3. Christifidelium consociationes quae a competenti auctoritate ecclesiastica eriguntur, consociationes publicae vocantur.

Can. 302 - Christifidelium consociationes clericales eae dicuntur, quae sub moderamine sunt clericorum, exercitium ordinis sacri assumunt atque uti tales a competenti auctoritate agnoscuntur.

Can. 303 - Consociationes, quarum sodales, in saeculo spiritum alicuius instituti religiosi participantes, sub altiore eiusdem instituti moderamine, vitam apostolicam ducunt et ad perfectionem christianam contendunt, tertii ordines dicuntur aliove congruenti nomine vocantur.

Can. 304 - § 1. Omnes christifidelium consociationes, sive publicae sive privatae, quocumque titulo seu nomine vocantur, sua habeant statuta, quibus definiantur consociationis finis seu obiectum sociale, sedes, regimen et condiciones ad partem in iisdem habendam requisitae, quibusque determinantur agendi rationes, attentis quidem temporis et loci necessitate vel utilitate.

§ 2. Titulum seu nomen sibi eligant, temporis et loci usibus accommodatum, maxime ab ipso fine, quem intendunt, selectum.

Can. 305 - § 1. Omnes christifidelium consociationes subsunt vigilantiae auctoritatis ecclesiasticae competentis, cuius est curare ut in iisdem integritas fidei ac morum servetur, et invigilare ne in disciplinam ecclesiasticam abusus irrepant, cui itaque officium et ius com-

301 § 2: c. 686 § 1; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili*, 7 nov. 1929 (AAS 21 [1929] 664-668); AA 24

303: c. 702; ES I, 35; REU 73 § 3

304 § 1: cc. 689 § 1, 697

304 § 2: c. 688

Kan. 301 - § 1. Pravo je samo mjerodavne crkvene vlasti da osniva vjernička društva koja sebi postavljaju za svrhu da prenose kršćanski nauk u ime Crkve ili da promiču javno bogoštovlje, ili koja imaju druge svrhe kojih je ostvarenje po svojoj naravi pridržano istoj crkvenoj vlasti.

§ 2. Ako smatra da je to korisno, mjerodavna crkvena vlast može osnivati i vjernička društva da se posredno ili neposredno postignu druge duhovne svrhe kojih postignuće nije dovoljno osigurano privatnim pothvatima.

§ 3. Vjernička društva koja osnuje mjerodavna crkvena vlast nazivaju se javna društva.

Kan. 302 - Kleričkim vjerničkim društvima nazivaju se ona društva koja vode klerici, koja prihvaćaju vršenje svetog reda i koja kao takva priznaje mjerodavna vlast.

Kan. 303 - Društva članovi kojih, sudjelujući u svijetu u duhu neke redovničke ustanove, pod višim vodstvom iste ustanove žive apostolskim životom i teže prema kršćanskom savršenstvu nazivaju se trećim redovima ili kakvim drugim odgovarajućim nazivom.

Kan. 304 - § 1. Sva vjernička društva, bilo javna bilo privatna, nazivala se bilo kojim naslovom ili nazivom, neka imaju svoj statut kojim neka se utvrde svrha društva ili društvena zadaća, sjedište, upravljanje i uvjeti potrebni za učlanjenje i kojim neka se odrede načini djelovanja, vodeći računa o potrebi ili koristi mjesta i vremena.

§ 2. Neka izaberu sebi naslov ili naziv prilagođen običajima vremena i mjesta, odabran ponajviše u skladu sa samom svrhom za kojom teže.

Kan. 305 - § 1. Sva su vjernička društva podložna nadzoru mjerodavne crkvene vlasti koje je zadaća voditi brigu da se u njima čuva cjelovitost vjere i ćudoređa i bdjeti da se u crkvenu stegu ne bi uvukle zloupotrebe; njoj stoga pripada dužnost i pravo da ih nadgleda prema

305 § 1: cc. 336 § 2, 690 § 1; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); PIUS PP. XI, Enc. *Maximam gravissimamque* 18 ian. 1924 (AAS 16 [1924] 5-11)

305 § 2: cc. 394 § 1, 690 § 2; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); ES I, 35; SA Normae, nov. 1968

petunt ad normam iuris et statutorum easdem invisendi; subsunt etiam eiusdem auctoritatis regimini secundum praescripta canonum, qui sequuntur.

§ 2. *Vigilantiae Sanctae Sedis* subsunt consociationes cuiuslibet generis; *vigilantiae Ordinarii loci* subsunt consociationes dioecesanae necnon aliae consociationes, quatenus in dioecesi operam exercent.

Can. 306 - Ut quis consociationis iuribus atque privilegiis, indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus eidem consociationi concessis fruatur, necesse est et sufficit ut secundum iuris praescripta et propria consociationis statuta, in eandem valide receptus sit et ab eadem non sit legitime dimissus.

Can. 307 - § 1. Membrorum receptio fiat ad normam iuris ac statutorum uniuscuiusque consociationis.

§ 2. Eadem persona adscribi potest pluribus consociationibus.

§ 3. Sodales institutorum religiosorum possunt consociationibus, ad normam iuris proprii, de consensu sui Superioris nomen dare.

Can. 308 - Nemo legitime adscriptus a consociatione dimittatur, nisi iusta de causa ad normam iuris et statutorum.

Can. 309 - Consociationibus legitime constitutis ius est, ad normam iuris et statutorum, edendi peculiare normas ipsam consociationem respicientes, celebrandi comitia, designandi moderatores, officiales, ministros atque bonorum administratores.

Can. 310 - Consociatio privata quae uti persona iuridica non fuerit constituta, qua talis subiectum esse non potest obligationum et iurium; christifideles tamen in ea consociati coniunctim obligationes contrahere atque uti condomini et compossessores iura et bona acquirere et possidere possunt; quae iura et obligationes per mandatarium seu procuratorem exercere valent.

Can. 311 - Sodales institutorum vitae consecratae qui consociationibus suo instituto aliquo modo unitis praesunt aut assistunt, curent ut eadem consociationes operibus apostolatus in dioecesi existentibus

306: c. 692; CI Resp. I, 4 ian. 1946 (AAS 38 [1946] 162); SCConc Ind., 24 maii 1950

307 § 1: c. 694 § 1; SCConc Resp., 18 mar. 1941

307 § 2: c. 693 § 2

odredbi prava i statuta; podložna su također upravljanju iste vlasti prema propisima kanona koji slijede.

§ 2. Nadzoru Svete Stolice podložna su društva bilo koje vrste; nadzoru mjesnog ordinarija podložna su biskupijska društva, kao i druga društva ako djeluju u biskupiji.

Kan. 306 - Da bi tko mogao uživati prava i povlastice društva, oprostite i druge duhovne milosti dane tom društvu, potrebno je i dovoljno da je prema propisima prava i vlastitog statuta društva valjano primljen u društvo i da iz njega nije zakonito otpušten.

Kan. 307 - § 1. Neka se primanje članova obavlja prema odredbi prava i statuta svakog pojedinog društva.

§ 2. Ista se osoba može upisati u više društava.

§ 3. Članovi redovničkih ustanova mogu se upisati u društva prema odredbi vlastitog prava, s pristankom svojeg poglavara.

Kan. 308 - Neka se nitko zakonito upisan ne otpušta iz društva, osim zbog opravdanog razloga prema odredbi prava i statuta.

Kan. 309 - Zakonito osnovana društva imaju pravo prema odredbi prava i statuta izdati posebne odredbe koje se odnose na samo društvo, na održavanje sastanaka, na određivanje voditelja, službenika, pomoćnika i upravitelja dobara.

Kan. 310 - Privatno društvo koje nije osnovano kao pravna osoba, kao takvo ne može biti subjekt obveza i prava; ipak vjernici udruženi u njemu mogu zajedno preuzimati obveze te kao suvlasnici i suposjednici stjecati i posjedovati prava i dobra; ta prava i obveze mogu vršiti preko opunomoćenika ili zastupnika.

Kan. 311 - Članovi ustanova posvećenoga života koji predsjedaju ili pomažu društvima koja su na neki način ujedinjena s njihovom ustanovom neka se brinu da ta društva pružaju pomoć postojećim

307 § 3: c. 693 § 4

308: c. 696 § 1

309: c. 697 § 1

311: ES I, 35

adiutorium praebeant, cooperantes praesertim, sub directione Ordinarii loci, cum consociationibus quae ad apostolatam in dioecesi exercendum ordinantur.

CAPUT II

DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PUBLICIS

Can. 312 - § 1. Ad erigendas consociationes publicas auctoritas competens est:

1° pro consociationibus universalibus atque internationalibus, Sancta Sedes;

2° pro consociationibus nationalibus, quae scilicet ex ipsa erectione destinantur ad actionem in tota natione exercendam, Episcoporum conferentia in suo territorio;

3° pro consociationibus dioecesanis, Episcopus dioecesanus in suo cuiusque territorio, non vero Administrator dioecesanus, iis tamen consociationibus exceptis quarum erigendarum ius ex apostolico privilegio aliis reservatum est.

§ 2. Ad validam erectionem consociationis aut sectionis consociationis in dioecesi, etiamsi id vi privilegii apostolici fiat, requiritur consensus Episcopi dioecesani scripto datus; consensus tamen ab Episcopo dioecesano praestitus pro erectione domus instituti religiosi valet etiam ad erigendam in eadem domo vel ecclesia ei adnexa consociationem quae illius instituti sit propria.

Can. 313 - Consociatio publica itemque consociationum publicarum confoederatio ipso decreto quo ab auctoritate ecclesiastica ad normam can. 312 competenti erigitur, persona iuridica constituitur et missionem recipit, quatenus requiritur, ad fines quos ipsa sibi nomine Ecclesiae persequendos proponit.

Can. 314 - Cuiuslibet consociationis publicae statuta, eorumque recognitio vel mutatio, approbatione indigent auctoritatis ecclesiasticae cui competit consociationis erectio ad normam can. 312, § 1.

312 § 1, 1°: c. 686 §§ 1 et 2; COETUS SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALIUM Resp. III, 2 (AAS 15 [1923] 39-40); SA Normae, nov. 1968

312 § 1, 2°: c. 686 §§ 1 et 2; SCE Rescr., 28 iun. 1969; SCGE Rescr., 26 nov. 1978

312 § 1, 3: c. 686 §§ 2 et 4

biskupijskim djelima apostolata, osobito da pod ravnanjem mjesnog ordinarija surađuju s društvima koja su u biskupiji određena da vrše apostolat.

POGLAVLJE II.

JAVNA VJERNIČKA DRUŠTVA

Kan. 312 - § 1. Za osnutak javnih društava mjerodavna je vlast:

1° Sveta Stolica za opća i međunarodna društva;

2° biskupska konferencija na svojem području za narodna društva, to jest ona koja su po samom osnutku određena za djelovanje u svemu narodu;

3° dijecezanski biskup, svaki na svojem području, za biskupijska društva; ali ne dijecezanski upravitelj, izuzevši ipak ona društva kojih je osnutak po apostolskoj povlastici pridržan drugima.

§ 2. Za valjan osnutak društva ili ogranka društva u biskupiji, makar to bilo snagom apostolske povlastice, zahtijeva se napismeno dan pristanak dijecezanskog biskupa; ipak, pristanak dijecezanskog biskupa dan za osnutak kuće redovničke ustanove vrijedi i za osnutak, u istoj kući ili crkvi njoj pripojenoj, društva koje je vlastito toj ustanovi.

Kan. 313 - Javno društvo isto tako i udružba javnih društava postaje pravna osoba samom odlukom kojom ga crkvena vlast, mjerodavna prema odredbi kan. 312, osniva i prima, kad se to zahtijeva, poslanje da svrhe koje sebi postavi ostvaruje u ime Crkve.

Kan. 314 - Statut bilo kojeg društva i njegovu preinaku ili promjenu treba da odobri crkvena vlast kojoj pripada da osnuje društvo prema odredbi kan. 312, § 1.

312 § 2: c. 686 § 3

313: c. 687; Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili*, 6. nov. 1929 (AAS 21 [1929] 665); Pius PP. XI, Ep. Ap. *Ex officiosis litteris*, 10 nov. 1933 (AAS 26 [1934] 628-633); Pius PP. XI, Enc. *Firmissimam constantiam*, 28 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 191-193); AA 20; ES I, 35

314: c. 689

Can. 315 - Consociationes publicae incepta propriae indoli congrua sua sponte suscipere valent, eademque reguntur ad normam statutorum, sub altiore tamen directione auctoritatis ecclesiasticae, de qua in can. 312, § 1.

Can. 316 - § 1. Qui publice fidem catholicam abiecerit vel a communione ecclesiastica defecerit vel excommunicatione irrogata aut declarata irretitus sit, valide in consociationes publicas recipi nequit.

§ 2. Qui legitime adscripti in casum inciderint de quo in 1, praemissa monitione, a consociatione dimittantur, servatis eius statutis et salvo iure recursus ad auctoritatem ecclesiasticam, de qua in can. 312, § 1.

Can. 317 - § 1. Nisi aliud in statutis praevideatur, auctoritatis ecclesiasticae, de qua in can. 312, § 1, est consociationis publicae moderatorem ab ipsa consociatione publica electum confirmare aut praesentatum instituere aut iure proprio nominare; cappellanum vero seu assistentem ecclesiasticum, auditis ubi id expediat consociationis officialibus maioribus, nominat eadem auctoritas ecclesiastica.

§ 2. Norma in § 1 statuta valet etiam pro consociationibus a sodalibus institutorum religiosorum vi apostolici privilegii extra proprias ecclesias vel domos erectis; in consociationibus vero a sodalibus institutorum religiosorum in propria ecclesia vel domo erectis, nominatio aut confirmatio moderatoris et cappellani pertinet ad Superiorem instituti, ad normam statutorum.

§ 3. In consociationibus quae non sunt clericales, laici exercere valent munus moderatoris; cappellanus seu assistens ecclesiasticus ad illud munus ne assumatur, nisi aliud in statutis caveatur.

§ 4. In publicis christifidelium consociationibus quae directe ad apostolatam exercendum ordinantur, moderatores ne ii sint, qui in factionibus politicis officium directionis adimplent.

Can. 318 - § 1. In specialibus adiunctis, ubi graves rationes id requirant, potest ecclesiastica auctoritas, de qua in can. 312, § 1, designare commissarium, qui eius nomine consociationem ad tempus moderetur.

315: Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili*, 6. nov. 1929 (AAS 21 [1929] 665); Pius PP. XI, Ep. Ap. *Ex officiosis litteris*, 10. nov. 1933 (AAS 26 [1934] 628-633); Pius PP. XI, Enc. *Firmissimam constantiam*, 28 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 191-193); AA 20; ES I, 35

316 § 1: c. 693 § 1

316 § 2: c. 696 § 2

Kan. 315 - Javna društva mogu prema svojoj volji prihvaćati pot-hvate koji odgovaraju njihovoj naravi i njima upravljaju prema odredbi statuta, ipak pod višim vodstvom crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1.

Kan. 316 - § 1. Tko javno odbaci katoličku vjeru ili otpadne od crkvenog zajedništva ili tko je udaren izrečenim ili proglašenim izopćenjem, ne može se primiti u javno društvo.

§ 2. Oni koji zakonito upisani upadnu u slučaj o kojem se govori u § 1. neka se, prije toga opomenuti, otpuste iz društva, ali u skladu s njegovim statutom i uz poštovanje prava na utok crkvenoj vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1.

Kan. 317 - § 1. Ako u statutu nije predviđeno što drugo, zadaća je crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, da potvrdi voditelja javnog društva, kojega je samo javno društvo izabralo, ili da postavi predloženog ili da ga imenuje vlastitim pravom; kapelana pak ili crkvenog asistenta, pošto se posavjetuje, gdje je to korisno, s višim službenicima društva, imenuje ista crkvena vlast.

§ 2. Odredba donesena u § 1. vrijedi i za društva koja su snagom apostolske povlastice osnovali članovi redovničkih ustanova izvan svojih crkava ili kuća; u društvima pak koja su osnovali članovi redovničkih ustanova u svojoj crkvi ili kući, imenovanje ili potvrđivanje voditelja ili kapelana pripada poglavaru ustanove prema odredbi statuta.

§ 3. U društvima koja nisu klerička laici mogu vršiti službu voditelja; neka se za tu službu ne uzima kapelan ili crkveni asistent, osim ako je u statutu određeno što drugo.

§ 4. U javnim vjerničkim društvima koja su izravno usmjerena da vrše apostolat neka voditelji ne budu oni koji obavljaju vodeće službe u političkim strankama.

Kan. 318 - § 1. U posebnim okolnostima, gdje to zahtijevaju važni razlozi, crkvena vlast, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, može odrediti povjerenika da u njezino ime privremeno vodi društvo.

317 § 1: c. 698 § 1

317 § 2: c. 698 § 1

317 § 4: Pius PP. XI, Ep. *Dilecte fili*, 6 nov. 1929 (AAS 21 [1929] 665); Pius PP. XI, Ep. *Dobbiamo intrattenerLa*, 26 apr. 1931 (AAS 23 [1931] 148); Pius PP. XI, Enc. *Non abbiamo bisogno*, 29 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 294-296)

§ 2. Moderatorem consociationis publicae iusta de causa remove-
re potest qui eum nominavit aut confirmavit, auditis tamen tum ipso
moderatore tum consociationis officialibus maioribus ad normam
statutorum; cappellanum vero remove- re potest, ad normam cann. 192-
195, qui eum nominavit.

Can. 319 - § 1. Consociatio publica legitime erecta, nisi aliud
cautum sit, bona quae possidet ad normam statutorum administrat sub
superiore directione auctoritatis ecclesiasticae de qua in can. 312, § 1,
cui quotannis administrationis rationem reddere debet.

§ 2. Oblationum quoque et eleemosynarum, quas collegerit, eidem
auctoritati fidelem erogationis rationem reddere debet.

Can. 320 - § 1. Consociationes a Sancta Sede erectae non nisi ab
eadem sup-primi possunt.

§ 2. Ob graves causas ab Episcoporum conferentia sup-primi possunt
consociationes ab eadem erectae; ab Episcopo dioecetano conso-
ciationes a se erectae, et etiam consociationes ex apostolico indulto a
sodalibus institutorum religiosorum de consensu Episcopi dioecetani
erectae.

§ 3. Consociatio publica ab auctoritate competenti ne sup-primatur,
nisi auditis eius moderatore aliisque officialibus maioribus.

CAPUT III

DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PRIVATIS

Can. 321 - Consociationes privatas christifideles secundum statuto-
rum praescripta dirigunt et moderantur.

Can. 322 - § 1. Consociatio christifidelium privata personalitatem
iuridicam acquirere potest per decretum formale auctoritatis ecclesia-
sticae competentis, de qua can. 312.

§ 2. Nulla christifidelium consociatio privata personalitatem iuri-
dicam acquirere potest, nisi eius statuta ab auctoritate ecclesiastica, de
qua in can. 312, § 1, sint probata; statutorum vero probatio conso-
ciationis naturam privatam non immutat.

318 § 2: c. 698 § 3

319 § 1: c. 691 § 1

319 § 2: c. 691 § 5

§ 2. Voditelja javnog društva može zbog opravdanog razloga ukloniti onaj tko ga je imenovao ili potvrdio, pošto ipak pita za mišljenje i samog voditelja i više službenike društva prema odredbi statuta; kapelana dakako može ukloniti, prema odredbi kann. 192-195, onaj tko ga je imenovao.

Kan. 319 - § 1. Zakonito osnovano javno društvo, osim ako je određeno što drugo, upravlja dobrima koja posjeduje, prema odredbi statuta, pod višim vodstvom crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312, § 1, kojoj mora svake godine položiti račun o upravljanju.

§ 2. Istoj vlasti mora položiti točan račun o izdacima prikupljenih priloga i milostinje.

Kan. 320 - § 1. Društva koja je osnovala Sveta Stolica može ukinuti samo ona.

§ 2. Zbog važnih razloga biskupska konferencija može ukinuti društva koja je sama osnovala; dijecezanski biskup može ukinuti društva koja je on osnovao, kao i društva koja su, po apostolskom dopuštenju, s pristankom dijecezanskog biskupa, osnovali članovi redovničkih ustanova.

§ 3. Neka mjerodavna vlast ne ukida javno društvo, osim ako se posavjetuje s njegovim voditeljem i drugim višim službenicima.

POGLAVLJE III.

PRIVATNA VJERNIČKA DRUŠTVA

Kan. 321 - Privatnim društvima upravljaju i vode ih vjernici prema propisima statuta.

Kan. 322 - § 1. Privatno vjerničko društvo može steći pravnu osobnost po izričitoj odluci mjerodavne crkvene vlasti, o kojoj se govori u kan. 312.

§ 2. Nijedno privatno vjerničko društvo ne može steći pravnu osobnost, osim ako je njegov statut odobrila crkvena vlast, o kojoj se govori u kan. 312, § 1; odobrenje statuta ipak ne mijenja privatnu narav društva.

320 § 1: c. 699 § 2

320 § 2: c. 699 § 1

321: SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144)

322 § 1: c. 100 § 1

Can. 323 - § 1. Licet christifidelium consociationes privatae autonomia gaudeant ad normam can. 321, subsunt vigilantiae auctoritatis ecclesiasticae ad normam can. 305, itemque eiusdem auctoritatis regimini.

§ 2. Ad auctoritatem ecclesiasticam etiam spectat, servata quidem autonomia consociationibus privatis propria, invigilare et curare ut virium dispersio vitetur, earumque apostolatus exercitium ad bonum commune ordinetur.

Can. 324 - § 1. Christifidelium consociatio privata libere sibi moderatorem et officiales designat, ad normam statutorum.

§ 2. Christifidelium consociatio privata consiliarium spiritualem, si quemdam exoptet, libere sibi eligere potest inter sacerdotes ministerium legitime in dioecesi exercentes; qui tamen indiget confirmatione Ordinarii loci.

Can. 325 - § 1. Christifidelium consociatio privata ea bona quae possidet libere administrat, iuxta statutorum praescripta, salvo iure auctoritatis ecclesiasticae competentis vigilandi ut bona in fines associationis adhibeantur.

§ 2. Eadem subest loci Ordinarii auctoritati ad normam can. 1301 quod attinet ad administrationem erogationemque bonorum, quae ipsi ad pias causas donata aut relicta sint.

Can. 326 - § 1. Extinguitur christifidelium consociatio privata ad normam statutorum; supprimi etiam potest a competenti auctoritate, si eius actio in grave damnum cedit doctrinae vel disciplinae ecclesiasticae, aut scandalo est fidelium.

§ 2. Destinatio bonorum consociationis extinctae ad normam statutorum determinanda est, salvis iuribus quaesitis atque oblatorum voluntate.

323 § 1: cc. 336 § 2, 690 § 1; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144)

323 § 2: **CD 17; AA 19**

Kan. 323 - § 1. Privatna vjernička društva, iako imaju samostalnost prema odredbi kan. 321, podložna su nadzoru crkvene vlasti prema odredbi kan. 305, a isto tako i vodstvu te vlasti.

§ 2. Crkvenoj vlasti također pripada, poštujući dakako vlastitu samostalnost privatnih društava, bdjeti i voditi brigu da se izbjegne rasipanje snaga i da se vršenje njihova apostolata usmjeri na zajedničko dobro.

Kan. 324 - § 1. Privatno vjerničko društvo slobodno određuje svoga voditelja i svoje službenike, prema odredbi statuta.

§ 2. Privatno vjerničko društvo može, ako želi, slobodno izabrati svoga duhovnog savjetnika između svećenika koji zakonito vrše službu u biskupiji; ipak treba da ga potvrdi mjesni ordinarij.

Kan. 325 - § 1. Privatno vjerničko društvo slobodno upravlja dobrima koja posjeduje, prema propisima statuta, poštujući pravo mjerodavne crkvene vlasti da nadgleda kako bi se dobra upotrebljavala za svrhe društva.

§ 2. Privatno društvo podložno je vlasti mjesnog ordinarija prema odredbi kan. 1301. u onome što se odnosi na upravljanje dobrima i trošenje dobara koja su mu darovana ili ostavljena u nabožne svrhe.

Kan. 326 - § 1. Privatno vjerničko društvo prestane postojati prema odredbi statuta; može ga ukinuti i mjerodavna vlast ako je djelovanje društva na veliku štetu crkvenog nauka ili stege ili je na sablazan vjernika.

§ 2. Namjena dobara ukinutog društva treba da se odredi prema odredbi statuta, uz poštovanje stečenih prava i volje darovatelja.

324 § 1: SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [1921] 135-144); **AA19**

326 § 2: c. 1515 § 1

CAPUT IV

NORMAE SPECIALES DE LAICORUM CONSOCIATIONIBUS

Can. 327 - Christifideles laici magni faciant consociationes ad spirituales fines, de quibus in can. 298, constitutas, eas speciatim quae rerum temporalium ordinem spiritu christiano animare sibi proponunt atque hoc modo intimam inter fidem et vitam magnopere fovent unionem.

Can. 328 - Qui praesunt consociationibus laicorum, iis etiam quae vi privilegii apostolici erectae sunt, curent ut suae cum aliis christifidelium consociationibus, ubi id expediat, cooperentur, utque variis operibus christianis, praesertim in eodem territorio exsistentibus, libenter auxilio sint.

Can. 329 - Moderatores consociationum laicorum curent, ut sodales consociationis ad apostolatam laicis proprium exercendum debite efformentur.

327: c. 686; Pius PP. XII, All., 5 oct. 1957 (AAS 49 [1957] 924-931); **LG 31; AA 2, 7, 19**

328: Pius PP. XII, All., 12 oct. 1952; Pius PP. XII, All., 11 ian. 1953

POGLAVLJE IV.

POSEBNE ODREDBE O LAIČKIM DRUŠTVIMA

Kan. 327 - Neka vjernici laici veoma cijene društva osnovana za duhovne svrhe, o kojima se govori u kan. 298, osobito ona koja sebi postavljaju za svrhu da kršćanskim duhom prožimaju red vremenitih stvari i da, na taj način, snažno promiču tijesnu povezanost između vjere i života.

Kan. 328 - Oni koji upravljaju laičkim društvima, i onima koja su osnovana snagom apostolske povlastice, neka se brinu da njihova društva, gdje je to korisno, surađuju s drugim vjerničkim društvima i da rado budu na pomoć različitim kršćanskim djelima, posebno onima kojih ima na istom području.

Kan. 329 - Neka se voditelji laičkih društava brinu da se članovi društva prikladno odgajaju i obrazuju za vršenje apostolata vlastitog laicima.

PARS II
DE ECCLESIAE
CONSTITUTIONE HIERARCHICA

SECTIO I
DE SUPREMA ECCLESIAE AUCTORITATE

CAPUT I
DE ROMANO PONTIFICE DEQUE COLLEGIO EPISCOPORUM

Can. 330 - Sicut, statuente Domino, sanctus Petrus et ceteri Apostoli unum Collegium constituunt, pari ratione Romanus Pontifex, successor Petri, et Episcopi, successores Apostolorum, inter se coniunguntur.

Art. 1

DE ROMANO PONTIFICE

Can. 331 - Ecclesiae Romanae Episcopus, in quo permanet munus a Domino singulariter Petro, primo Apostolorum, concessum et successoribus eius transmittendum, Collegii Episcoporum est caput, Vicarius Christi atque universae Ecclesiae his in terris Pastor; qui ideo vi muneris sui suprema, plena, immediata et universali in Ecclesia gaudet ordinaria potestate, quam semper libere exercere valet.

Can. 332 - § 1. Plenam et supremam in Ecclesia potestatem Romanus Pontifex obtinet legitima electione ab ipso acceptata una cum episcopali consecratione. Quare, eandem potestatem obtinet a momento acceptationis electus ad summum pontificatum, qui episcopali caractere insignitus est. Quod si caractere episcopali electus careat, statim ordinetur Episcopus.

330: **LG 22, nep**

331: c. 218; Prus PP. XI, Enc. *Ecclesiam Dei*, 12 nov. 1923 (AAS 15 [1923] 573-574); Prus PP. XI, Enc. *Mortalium animos*, 6 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 10); **LG 18, 20, 22, 23, nep 3 et 4; OE 3; UR 2; CD 2**

DIO II.
HIJERARHIJSKO UREĐENJE CRKVE

ODSJEK I.
VRHOVNA CRKVENA VLAST

POGLAVLJE I.
RIMSKI PRVOSVEĆENIK I BISKUPSKI ZBOR

Kan. 330 - Kao što, po Gospodinovoj odluci, sveti Petar i ostali apostoli tvore jedan Zbor, jednako se tako među sobom povezuju rimski prvosvećenik, Petrov nasljednik, i biskupi, nasljednici apostola.

Članak 1.

RIMSKI PRVOSVEĆENIK

Kan. 331 - Biskup rimske Crkve u kojem traje služba koju je Gospodin pojedinačno povjerio Petru, prvaku apostola, i koja treba da se prenosi na njegove nasljednike, glava je Biskupskog zbora, namjesnik Kristov i pastir opće Crkve na ovoj zemlji; zato snagom svoje službe ima u Crkvi vrhovnu, potpunu, neposrednu i opću redovitu vlast koju uvijek može slobodno vršiti.

Kan. 332 - § 1. Rimski prvosvećenik potpunu i vrhovnu vlast u Crkvi dobiva osobnim prihvaćanjem zakonitog izbora zajedno s biskupskim posvećenjem. Zato onaj tko ima biskupski biljeg dobiva tu vlast od časa prihvaćanja izbora za vrhovno svećeništvo. Ako pak izabrani nema biskupskog biljega, neka se odmah zaredi za biskupa.

332 § 1: c. 219; Pius PP. XII. Const. Ap. *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, 101 (AAS 38 [1946] 97); **CD 2**; RPE 88

332 § 2: cc. 185, 186

§ 2. Si contingat ut Romanus Pontifex muneri suo renuntiet, ad validitatem requiritur ut renuntiatio libere fiat et rite manifestetur, non vero ut a quopiam acceptetur.

Can. 333 - § 1. Romanus Pontifex, vi sui muneris, non modo in universam Ecclesiam potestate gaudet, sed et super omnes Ecclesias particulares earumque coetus ordinariae potestatis obtinet principatum, quo quidem insimul roboratur atque vindicatur potestas propria, ordinaria et immediata, qua in Ecclesias particulares suae curae commissas Episcopi pollent.

§ 2. Romanus Pontifex, in munere supremi Ecclesiae Pastoris explendo, communionem cum ceteris Episcopis immo et universa Ecclesia semper est coniunctus; ipsi ius tamen est, iuxta Ecclesiae necessitates, determinare modum, sive personalem sive collegialem, huius muneris exercendi.

§ 3. Contra sententiam vel decretum Romani Pontificis non datur appellatio neque recursus.

Can. 334 - In eius munere exercendo, Romano Pontifici praesto sunt Episcopi, qui eidem cooperatricem operam navare valent variis rationibus, inter quas est synodus Episcoporum. Auxilio praeterea ei sunt Patres Cardinales, necnon aliae personae itemque varia secundum temporum necessitates instituta; quae personae omnes et instituta, nomine et auctoritate ipsius, munus sibi commissum explent in bonum omnium Ecclesiarum, iuxta normas iure definitas.

Can. 335 - Sede romana vacante aut prorsus impedita, nihil innovetur in Ecclesiae universae regimine; servantur autem leges speciales pro iisdem adiunctis latae.

333 § 1: c. 218 § 2; Pius PP. XI, Enc. *Mortalium animos*, 6 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 15); Pius PP. XI, Enc. *Ad salutem*, 20 apr. 1930 (AAS 22 [1930] 211-212); Pius PP. XI, Enc. *Lux veritatis*, 25 dec. 1931 (AAS 23 [1931] 497-505); Pius PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 210-213, 227); Pius PP. XII, Enc. *Sempiternus rex*, 8 sep. 1951 (AAS 43 [1951] 633); **LG 13, 18, 22, 27; CD 2, 8**

333 § 2: Pius PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 210-215); Pius PP. XII, Enc. *Fidei donum*, 21 apr. 1957 (AAS 49 [1957] 236-237); **LG 13, 18, 22, 23, 27, nep 3 et 4; AG 22; SE Nune nobis**, 25 oct. 1969

§ 2. Ako se dogodi da se rimski prvosvećenik odrekne svoje službe, za valjanost se zahtijeva da odreknuće bude slobodno i da se očituje prema propisima, a ne zahtijeva se da ga tko prihvati.

Kan. 333 - § 1. Rimski prvosvećenik snagom svoje službe ima vlast ne samo nad općom Crkvom nego drži prvenstvo redovite vlasti i nad svim partikularnim Crkvama i njihovim skupštinama, čime se, dakako, istodobno učvršćuje i zaštićuje vlastita, redovita i neposredna vlast, koju biskupi imaju nad partikularnim Crkvama povjerenima njihovoj brizi.

§ 2. Rimski prvosvećenik, u vršenju službe vrhovnog pastira Crkve, uvijek je zajedništvom povezan s ostalim biskupima, dapače i sa svom Crkvom; pripada mu ipak pravo da prema potrebama Crkve odredi bilo osobni bilo zborni način vršenja te službe.

§ 3. Protiv presude ili odluke rimskog prvosvećenika nema priziva ni utoka.

Kan. 334 - Rimskom prvosvećeniku u obavljanju njegove službe pomažu biskupi koji mu mogu pružati suradnju na različite načine, a jedan je od tih načina biskupska sinoda. Osim toga, na pomoć su mu oci kardinali, kao i druge osobe i različite ustanove osnovane prema potrebama vremena; sve te osobe i ustanove vrše povjerenu im službu u njegovo ime i njegovom vlašću na dobrobit svih Crkava, prema odredbama određenima u pravu.

Kan. 335 - Kad je rimska Stolica prazna ili posve spriječena, neka se ništa ne mijenja u upravljanju općom Crkvom; neka se ipak obdržavaju posebni zakoni izdani za takve okolnosti.

333 § 3: c. 228 § 2

334: c. 230; **CD 10**; PAULUS PP. VI, m. p. *Pro comperto sane*, 6 aug. 1967, I, II (AAS 59 [1967] 883); REU prooemium § 1; SE *Nunc nobis*, 25 oct. 1969

335: cc. 241, 436; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, 1-28 (AAS 38 [1946] 67-74); RPE 1-26; REU prooemium

Art. 2

DE COLLEGIO EPISCOPORUM

Can. 336 - Collegium Episcoporum, cuius caput est Summus Pontifex cuiusque membra sunt Episcopi vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii capite et membris, et in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum capite suo, et numquam sine hoc capite, subiectum quoque supremae et plenae potestatis in universam Ecclesiam existit.

Can. 337 - § 1. Potestatem in universam Ecclesiam Collegium Episcoporum sollemni modo exercet in Concilio Oecumenico.

§ 2. Eandem potestatem exercet per unitam Episcoporum in mundo dispersorum actionem, quae uti talis a Romano Pontifice sit indicta aut libere recepta, ita ut verus actus collegialis efficiatur.

§ 3. Romani Pontificis est secundum necessitates Ecclesiae seligere et promovere modos, quibus Episcoporum Collegium munus suum quoad universam Ecclesiam collegialiter exercent.

Can. 338 - § 1. Unius Romani Pontificis est Concilium Oecumenicum convocare, eidem per se vel per alios praesidere, item Concilium transferre, suspendere vel dissolvere, eiusque decreta approbare.

§ 2. Eiusdem Romani Pontificis est res in Concilio tractandas determinare atque ordinem in Concilio servandam constituere; propositis a Romano Pontifice quaestionibus Patres Concilii alias addere possunt, ab eodem Romano Pontifice probandas.

Can. 339 - § 1. Ius est et officium omnibus et solis Episcopis qui membra sint Collegii Episcoporum, ut Concilio Oecumenico cum suffragio deliberativo intersint.

336: c. 329 § 1; Pius PP. XI, Enc. *Ecclesiam Dei*, 12 nov. 1923 (AAS 15 [1923] 573-574); **LG 20, 22, 23, nep; CD 4, 44, 49; AG 38; SE Elapso Oecumenico, 22 oct. 1969**

337 § 1: c. 228; **LG 22, 25; CD 4**

337 § 2: **LG 22; CD 4; DPME 50-53**

337 § 3: **LG 22, nep 3**

Članak 2.

BISKUPSKI ZBOR

Kan. 336 - Biskupski zbor, kojemu je glava rimski prvosvećenik i kojega su udovi biskupi snagom sakramentalnog posvećenja i hijerarhijskim zajedništvom s glavom i udovima Zbora, i u kojemu stalno traje apostolsko tijelo, zajedno sa svojom glavom i nikada bez te glave, također je subjekt vrhovne i potpune vlasti nad općom Crkvom.

Kan. 337 - § 1. Vlast nad općom Crkvom Biskupski zbor na svečani način vrši na općem saboru.

§ 2. Tu vlast vrši putem ujedinjenog djelovanja biskupa raspršenih po svijetu koje je kao takvo rimski prvosvećenik pokrenuo ili slobodno prihvatio, tako da se ostvaruje istinski zborni čin.

§ 3. Pravo je rimskog prvosvećenika da odabire i promiče, prema potrebama Crkve, načine na koje Biskupski zbor obavlja zbornu svoju službu za opću Crkvu.

Kan. 338 - § 1. Pravo je samo rimskog prvosvećenika da sazove opći sabor, da mu predsjedava osobno ili preko drugih, isto tako da sabor premjesti, obustavi ili raspusti i da odobri njegove odluke.

§ 2. Pravo je rimskog prvosvećenika da odredi pitanja za raspravljanje na saboru i da utvrdi red koji na saboru treba da se obdržava; saborski oci mogu pitanjima koja je predložio rimski prvosvećenik dodati druga koja treba da odobri rimski prvosvećenik.

Kan. 339 - § 1. Pravo je i dužnost svih i samo biskupa, koji su udovi Biskupskog zbora, sudjelovati na općem saboru s odlučujućim glasom.

338 § 1: cc. 222 § 1, 227; **LG 22**

338 § 2: c. 226; IOANNES PP. XXIII, All., 11 oct. 1962 (AAS 54 [1962] 786-795); **LG 22, nep 3**

339 § 1: c. 223 § 1, 2° et § 2; IOANNES PP. XXIII, Const. Ap. *Humanae salutis*, 25 dec. 1961 (AAS 54 [1962] 5-13)

339 § 2: c. 223 § 1, 4° et §§ 2 et 3; IOANNES PP. XXIII, m. p. *Appropinquante Concilio*, 6 aug. 1962 (AAS 54 [1962] 609-631); *Ordo Concilii Oecumenici Vaticani II celebrandi*, art. 1. (AAS 54 [1962] 612)

§ 2. Ad Concilium Oecumenicum insuper alii aliqui, qui episcopali dignitate non sint insigniti, vocari possunt a suprema Ecclesiae auctoritate, cuius est eorum partes in Concilio determinare.

Can. 340 - Si contingat Apostolicam Sedem durante Concilii celebratione vacare, ipso iure hoc intermittitur, donec novus Summus Pontifex illud continuari iusserit aut dissolverit.

Can. 341 - § 1. Concilii Oecumenici decreta vim obligandi non habent nisi una cum Concilii Patribus a Romano Pontifice approbata, ab eodem fuerint confirmata et eius iussu promulgata.

§ 2. Eadem confirmatione et promulgatione, vim obligandi ut habeant, egent decreta quae ferat Collegium Episcoporum, cum actionem proprie collegialem ponit iuxta alium a Romano Pontifice inductum vel libere receptum modum.

CAPUT II

DE SYNODO EPISCOPORUM

Can. 342 - Synodus Episcoporum coetus est Episcoporum qui, ex diversis orbis regionibus selecti, statutis temporibus una conveniunt ut arctam coniunctionem inter Romanum Pontificem et Episcopos foveant, utque eidem Romano Pontifici ad incolumitatem incrementumque fidei et morum, ad disciplinam ecclesiasticam servandam et firmandam consiliis adiutricem operam praestent, necnon quaestiones ad actionem Ecclesiae in mundo spectantes perpendant.

Can. 343 - Synodi Episcoporum est de quaestionibus pertractandis disceptare atque expromere optata, non vero easdem dirimere de iisque ferre decreta, nisi certis in casibus potestate deliberativa eandem instruxerit Romanus Pontifex, cuius est in hoc casu decisiones synodi ratas habere.

Can. 344 - Synodus Episcoporum directe subest auctoritati Romani Pontificis, cuius quidem est:

1° synodum convocare, quotiescumque id ipsi opportunum videatur, locumque designare ubi coetus habendi sint;

340: c. 229

341 § 1: cc. 222 § 2, 227; **LG 22**; FORMULA CONFIRMATIONIS IN CONCILIO VATICANO II ADHIBITA

341 § 2: **LG 22, nep 4**

§ 2. Osim toga, vrhovna crkvena vlast može na opći sabor pozvati i neke druge, koji nemaju biskupskog dostojanstva, i njezino je pravo da odredi njihov udio na saboru.

Kan. 340 - Ako se dogodi da za vrijeme održavanja sabora Apostolska Stolica postane prazna, sabor se prekida po samom pravu dok novi vrhovni svećenik ne zapovjedi da se on nastavi ili ga raspusti.

Kan. 341 - § 1. Odluke općeg sabora nemaju obvezatne snage, osim ako ih zajedno sa saborskim ocima rimski prvosvećenik odobri, potvrdi i naredi da se proglase.

§ 2. Ta potvrda i proglašenje potrebni su, da bi imale obvezatnu snagu, i odlukama koje donosi Biskupski zbor kad obavlja uistinu zborni čin na drugi način koji je pokrenuo ili slobodno prihvatio rimski prvosvećenik.

POGLAVLJE II.

BISKUPSKA SINODA

Kan. 342 - Biskupska sinoda skupština je biskupa koji se, izabrani s različitih krajeva svijeta, sastaju u određena vremena da bi promicali tijesnu povezanost između rimskog prvosvećenika i biskupa i da bi rimskom prvosvećeniku savjetima pružali pomoć u čuvanju i rastu vjere i ćudoređa, u obdržavanju i učvršćivanju crkvene stege, kao i da bi proučavali pitanja koja se odnose na djelovanje Crkve u svijetu.

Kan. 343 - Pravo je biskupske sinode da raspravlja o pitanjima koja treba da se prouče i da iznosi želje, a ne da ih riješi, niti da donese odluke o njima, osim ako joj je u određenim slučajevima vlast da odlučuje dao rimski prvosvećenik, čije je pravo u tom slučaju da potvrdi sinodske odluke.

Kan. 344 - Biskupska sinoda izravno je podložna vlasti rimskog prvosvećenika, čije je pravo:

1° sazvati sinodu kad god mu se to čini uputnim i odrediti mjesto gdje treba da se održavaju skupštine;

342: LG 23; CD 5; AS prooemium, I-II; OS (1969) 1

343: AS II

344: AS III; OS (1966) 1, 17; OS (1969) 1

2° sodalium, qui ad normam iuris peculiaris eligendi sunt, electionem ratam habere aliosque sodales designare et nominare;

3° argumenta quaestionum pertractandarum statuere opportuno tempore ad normam iuris peculiaris ante synodi celebrationem;

4° rerum agendarum ordinem definire;

5° synodo per se aut per alios praeesse;

6° synodum ipsam concludere, transferre, suspendere et dissolvere.

Can. 345 - Synodus Episcoporum congregari potest aut in coetum generalem, in quo scilicet res tractantur ad bonum Ecclesiae universae directe spectantes, qui quidem coetus est sive ordinarius sive extraordinarius, aut etiam in coetum specialem, in quo nempe aguntur negotia quae directe ad determinatam determinatasve regiones attinent.

Can. 346 - § 1. Synodus Episcoporum quae in coetum generalem ordinarium congregatur, constat sodalibus quorum plerique sunt Episcopi, electi pro singulis coetibus ab Episcoporum conferentiis secundum rationem iure peculiari synodi determinatam; alii vi eiusdem iuris deputantur; alii a Romano Pontifice directe nominantur; quibus accedunt aliqui sodales institutorum religiosorum clericalium, qui ad normam eiusdem iuris peculiaris eliguntur

§ 2. Synodus Episcoporum in coetum generalem extraordinarium congregata ad negotia tractanda quae expeditam requirant definitionem, constat sodalibus quorum plerique, Episcopi, a iure peculiari synodi deputantur ratione officii quod adimplent, alii vero a Romano Pontifice directe nominantur; quibus accedunt aliqui sodales institutorum religiosorum clericalium ad normam eiusdem iuris electi.

§ 3. Synodus Episcoporum, quae in coetum specialem congregatur, constat sodalibus delectis praecipue ex iis regionibus pro quibus convocata est, ad normam iuris peculiaris, quo synodus regitur.

Can. 347 - § 1. Cum synodi Episcoporum coetus a Romano Pontifice concluditur, explicit munus in eadem Episcopis aliisque sodalibus commissum.

§ 2. Sede Apostolica post convocatam synodum aut inter eius celebrationem vacante, ipso iure suspenditur synodi coetus, itemque munus sodalibus in eodem commissum, donec novus Pontifex coetum aut dissolvendum aut continuandum decreverit.

345: AS IV; OS (1969) 4

346 § 1: AS V, VII, X, XII; OS (1966) 2, 5 §§ 1 et 4; OS (1969) 1, 2, 5, §§ 1 et 4

346 § 2: AS VI; OS (1966) 5 §§ 2 et 4; OS (1969) 5 § 2

2° potvrditi izbor članova koji treba da se izaberu prema odredbi posebnoga prava te odrediti i imenovati i druge članove;

3° prema odredbi posebnoga prava pravodobno prije održavanja sinode utvrditi sadržaj pitanja koja treba da se prouče;

4° odrediti red raspravljanja;

5° predsjedati sinodi osobno ili preko drugih;

6° zaključiti, premjestiti, obustaviti i raspustiti sinodu.

Kan. 345 - Biskupska sinoda može se sabrati ili na opću skupštinu, na kojoj se naravno raspravlja o stvarima koje se izravno odnose na dobrobit opće Crkve, a ta je skupština dakako ili redovita ili izvanredna, ili se također može sabrati na posebnu skupštinu, na kojoj se naime raspravlja o poslovima koji se izravno odnose na određeni kraj ili određene krajeve.

Kan. 346 - § 1. Biskupska sinoda, koja se sabire na opću redovitu skupštinu, sastoji se od članova od kojih su većina biskupi, izabrani za pojedine skupštine od biskupskih konferencija na način određen posebnim sinodskim pravom; drugi se određuju snagom istog prava; druge izravno imenuje rimski prvosvećenik; njima se pridružuju neki članovi kleričkih redovničkih ustanova koji se biraju prema odredbi istoga posebnog prava.

§ 2. Biskupska sinoda sabrana na opću izvanrednu skupštinu da raspravlja o poslovima koji zahtijevaju hitno rješenje sastoji se od članova od kojih su većina biskupi, određeni posebnim sinodskim pravom zbog službe koju vrše, a druge izravno imenuje rimski prvosvećenik; njima se pridružuju neki članovi kleričkih redovničkih ustanova izabrani prema odredbi istog prava.

§ 3. Biskupska sinoda, koja se sabire na posebnu skupštinu, sastoji se od članova izabranih u prvom redu iz onih krajeva radi kojih je sazvana, prema odredbi posebnog prava prema kojemu se ravna sinoda.

Kan. 347 - § 1. Kad rimski prvosvećenik zaključi skupštinu biskupske sinode, prestane služba povjerena na njoj biskupima i drugim članovima.

§ 2. Ako Apostolska Stolica, pošto je sazvana sinoda ili za vrijeme njezina trajanja, postane prazna, skupština sinode obustavlja se po samom pravu; isto tako i služba povjerena na njoj članovima, sve dok novi prvosvećenik ne odluči da skupština treba da se raspusti ili nastavi.

346 § 3: AS VII; OS (1966) 5 § 3; OS (1969) 5 §§ 3 et 4

347 § 1: AS XI

347 § 2: OS (1969) 17 § 4

Can. 348 - § 1. Synodi Episcoporum habetur secretaria generalis permanens, cui praeest Secretarius generalis, a Romano Pontifice nominatus, cuique praesto est consilium secretariae, constans Episcopis, quorum alii, ad normam iuris peculiaris, ab ipsa synodo Episcoporum eliguntur, alii a Romano Pontifice nominantur, quorum vero omnium munus explicit, ineunte novo coetu generali.

§ 2. Pro quolibet synodi Episcoporum coetu praetera unus aut plures secretarii speciales constituuntur qui a Romano Pontifice nominantur, atque in officio ipsis commisso permanent solum usque ad expletum synodi coetum.

CAPUT III

DE SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALIBUS

Can. 349 - S. R. E. Cardinales peculiare Collegium constituunt, cui competit ut electioni Romani Pontificis provideat ad normam iuris peculiaris; Cardinales item Romano Pontifici adsunt sive collegialiter agendo, cum ad quaestiones maioris momenti tractandas in unum convocantur, sive ut singuli, scilicet variis officiis, quibus funguntur, eidem Romano Pontifici operam praestando in cura praesertim cotidiana universae Ecclesiae.

Can. 350 - § 1. Cardinalium Collegium in tres ordines distribuitur: episcopalem, ad quem pertinent Cardinales quibus a Romano Pontifice titulus assignatur Ecclesiae suburbicariae, necnon Patriarchae orientales qui in Cardinalium Collegium relati sunt; presbyteralem et diaconalem.

§ 2. Cardinalibus ordinis presbyteralis ac diaconalis suis cuique titulus aut diaconia in Urbe assignatur a Romano Pontifice.

§ 3. Patriarchae orientales in Cardinalium Collegium assumpti in titulum habent suam patriarchalem sedem.

§ 4. Cardinalis Decanus in titulum habet dioecesim Ostiensem, una cum alia Ecclesia quam in titulum iam habebat.

348 § 1: AS XII; OS (1971) 11-13

348 § 2: AS XII; OS (1971) 13

349: c. 230; IOANNES PP. XXIII, m. p. *Cum gravissima*, 15 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 256-258); RPE 33

350 § 1: c. 231 § 1; IOANNES PP. XXIII, m. p. *Ad suburbicarias*, 10 mar. 1961 (AAS 53 [1961] 198); IOANNES PP. XXIII, m. p. *Suburbicariis sedibus*, 11 apr. 1962, I (AAS 54 [1962] 253-256); PAULUS PP. VI, m. p. *Ad purpuratorum Patrum*, 11 feb. 1965, I (AAS 57 [1965] 295)

Kan. 348 - § 1. Biskupska sinoda ima stalno generalno tajništvo, kojemu je na čelu generalni tajnik imenovan od rimskog prvosvećenika i kojemu pomaže vijeće tajništva, koje se sastoji od biskupa od kojih jedne prema odredbi posebnog prava bira sama biskupska sinoda, a druge imenuje rimski prvosvećenik; svima njima prestane služba kad započne nova opća skupština.

§ 2. Osim toga, za svaku skupštinu biskupske sinode postavljaju se jedan ili više posebnih tajnika koje imenuje rimski prvosvećenik, a oni ostaju u službi koja im je povjerena samo do završetka skupštine sinode.

POGLAVLJE III.

KARDINALI SVETE RIMSKE CRKVE

Kan. 349 - Kardinali svete rimske Crkve tvore zaseban Zbor kojemu pripada da se brine za izbor rimskog prvosvećenika prema odredbi posebnog prava; isto tako kardinali pomažu rimskom prvosvećeniku bilo radeći zorno, kad su sazvani da raspravljaju o pitanjima veće važnosti, bilo kao pojedinci, to jest različitim službama koje obavljaju, na pomoć su istom rimskom prvosvećeniku osobito u svagdanjoj brizi za opću Crkvu.

Kan. 350 - § 1. Kardinalski zbor dijeli se na tri reda: biskupski, kojemu pripadaju kardinali kojima rimski prvosvećenik dodijeli naslov prigradske Crkve, kao i istočni patrijarsi koji su uvršteni u Kardinalski zbor; prezbiterijski i đakonski.

§ 2. Kardinalima prezbiterijskog i đakonskog reda rimski prvosvećenik dodjeljuje svakomu njegov naslov ili đakonstvo u Rimu.

§ 3. Istočni patrijarsi koji su uzeti u Kardinalski zbor imaju kao naslov svoje patrijarško sjedište.

§ 4. Kardinal dekan ima kao naslov ostijsku biskupiju zajedno s drugom Crkvom koju je već imao kao naslov.

350 § 2: c. 231 § 2

350 § 3: PAULUS PP. VI, m. p. *Ad purpuratorum Patrum*, 11 feb. 1965 (AAS 57 [1965] 295-296)

350 § 4: c. 236 § 4

§ 5. Per optionem in Consistorio factam et a Summo Pontifice approbatam, possunt, servata prioritare ordinis et promotionis, Cardinales ex ordine presbyterali transire ad alium titulum et Cardinales ex ordine diaconali ad aliam diaconiam et, si per integrum decennium in ordine diaconali permanserint, etiam ad ordinem presbyteralem.

§ 6. Cardinalis ex ordine diaconali transiens per optionem ad ordinem presbyteralem, locum obtinet ante omnes illos Cardinales presbyteros, qui post ipsum ad Cardinalatum assumpti sunt.

Can. 351 - § 1. Qui Cardinales promoveantur, libere a Romano Pontifice seliguntur viri, saltem in ordine presbyteratus constituti, doctrina, moribus, pietate necnon rerum agendarum prudentia egregie praestantes; qui nondum sunt Episcopi, consecrationem episcopalem recipere debent.

§ 2. Cardinales creantur Romani Pontificis decreto, quod quidem coram Cardinalium Collegio publicatur; inde a publicatione facta officiis tenentur atque iuribus gaudent lege definitis.

§ 3. Promotus ad cardinalitiam dignitatem, cuius creationem Romanus Pontifex annuntiaverit, nomen autem in pectore sibi reservans, nullis interim tenetur Cardinalium officiis nullisque eorum gaudet iuribus; postquam autem a Romano Pontifice eius nomen publicatum fuerit, iisdem tenetur officiis fruiturque iuribus, sed iure praecedentiae gaudet a die reservationis in pectore.

Can. 352 - § 1. Cardinalium Collegio praeest Decanus, eiusque impediti vices sustinet Subdecanus; Decanus, vel Subdecanus, nulla in ceteros Cardinales gaudet potestate regiminis, sed ut primus inter pares habetur.

§ 2. Officio Decani vacante, Cardinales titulo Ecclesiae suburbicariae decorati, iique soli, praesidente Subdecano si adsit, aut antiquiore ex ipsis, e coetus sui gremio unum eligant qui Decanum Collegii agat; eius nomen ad Romanum Pontificem deferant, cui competit electum probare.

§ 3. Eadem ratione de qua in § 2, praesidente ipso Decano, eligitur Subdecanus; Subdecani quoque electionem probare Romano Pontifici competit.

350 § 5: c. 236 § 1; CI Resp., 29 maii 1934 (AAS 26 [1934] 493)

350 § 6: c. 236 § 2; CI Resp., 29 maii 1934 (AAS 26 [1934] 493)

351 § 1: c. 232 § 1; IOANNES PP. XXIII, m. p. *Cum gravissima*, 15 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 256-258)

351 § 2: c. 233 § 1

§ 5. Prema izboru učinjenom u konzistoriju i potvrđenom od vrhovnog svećenika, obdržavajući prvenstvo reda i promaknuća, kardinali iz prezbiteruskog reda mogu prijeći na drugi naslov, a kardinali iz đakonskog reda na drugo đakonstvo i, ako su potpuno desetljeće bili u đakonskom redu, dapače u prezbiteruski red.

§ 6. Kardinal koji po izboru prijeđe iz đakonskog u prezbiteruski red dobije mjesto ispred svih onih kardinala prezbitera koji su poslije njega postali kardinali.

Kan. 351 - § 1. Za promaknuće u kardinale rimski prvosvećenik slobodno izabire muškarce koji su barem u redu prezbiterata i koji se odlikuju naukom, ćudoređem, pobožnošću i razboritošću u radu; koji još nisu biskupi moraju primiti biskupsko posvećenje.

§ 2. Kardinale imenuje rimski prvosvećenik odlukom koja se dakako objavljuje pred Kardinalskim zborom; od objavljivanja vezani su dužnostima i imaju prava određena zakonom.

§ 3. Promaknutog u kardinalsko dostojanstvo čije je imenovanje rimski prvosvećenik objavio a ime je zadržao za sebe, u međuvremenu ne obvezuju nikakve kardinalske dužnosti i nema nikakvih kardinalskih prava; pošto pak rimski prvosvećenik objavi njegovo ime, vezan je istim dužnostima i ima ista prava, ali pravo prednosti uživa od časa kad ga je prvosvećenik zadržao u srcu.

Kan. 352 - § 1. Na čelu je Kardinalskog zbora dekan, a zamjenjuje ga kad je on spriječen poddekan; dekan ili poddekan nema nikakve vlasti upravljanja nad ostalim kardinalima, nego je kao prvi među jednaka.

§ 2. Kad je služba dekana prazna, neka kardinali odlikovani naslovom prigradske Crkve, i samo oni, pod predsjedanjem poddekana, ako je prisutan, ili najstarijeg između sebe, izaberu jednoga iz sastava svoje skupštine da bude dekan Zbora; neka njegovo ime priopće rimskom prvosvećeniku kojemu pripada da potvrdi izabranoga.

§ 3. Na isti način, o kojemu se govori u § 2, pod predsjedanjem samog dekana izabire se poddekan; rimskom prvosvećeniku pripada da potvrdi i izbor poddekana.

351 § 3: c. 233 § 2

352 § 1: c. 237 § 1; PAULUS PP. VI, m. p. *Sacro Cardinalium Consilio*, 26 feb. 1965, V (AAS 57 [1965] 297)

352 § 2: PAULUS PP. VI, m. p. *Sacro Cardinalium Consilio*, 26 feb. 1965, II (AAS 57 [1965] 297)

352 § 3: PAULUS PP. VI, m. p. *Sacro Cardinalium Consilio*, 26 feb. 1965, III (AAS 57 [1965] 297)

§ 4. Decanus et Subdecanus, si in Urbe domicilium non habeant, illud ibidem acquirant.

Can. 353 - § 1. Cardinales collegiali actione supremo Ecclesiae Pastori praecipue auxilio sunt in Consistoriis, in quibus iussu Romani Pontificis eoque praesidente congregantur; Consistoria habentur ordinaria aut extraordinaria.

§ 2. In Consistorium ordinarium, convocantur omnes Cardinales, saltem in Urbe versantes, ad consultationem de quibusdam negotiis gravibus, communiis tamen contingentibus, aut ad actus quosdam maxime sollemnes peragendos.

§ 3. In Consistorium extraordinarium, quod celebratur cum peculiari Ecclesiae necessitates vel graviora negotia tractanda id suadeant, convocantur omnes Cardinales.

§ 4. Solum Consistorium ordinarium, in quo aliquae sollemnitates celebrantur, potest esse publicum, cum scilicet praeter Cardinales admittuntur Praelati, legati societatum civilium aliive ad illud invitati.

Can. 354 - Patres Cardinales dicasteriis aliisve institutis permanentibus Romanae Curiae et Civitatis Vaticanae praepositi, qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverint, rogantur ut renuntiationem ab officio exhibeant Romano Pontifici qui, omnibus perpensis, providebit.

Can. 355 - § 1. Cardinali Decano competit electum Romanum Pontificem in Episcopum ordinare, si electus ordinatione indigeat; impedito Decano, idem ius competit Subdecano, eoque impedito, antiquiori Cardinali ex ordine episcopali.

§ 2. Cardinalis Protodiaconus nomen novi electi Summi Pontificis populo annuntiant; item pallia Metropolitae imponit eorumve procuratoribus tradit, vice Romani Pontificis.

Can. 356 - Cardinales obligatione tenentur cum Romano Pontifice sedulo cooperandi; Cardinales itaque quovis officio in Curia fungentes, qui non sint Episcopi dioecesiani, obligatione tenentur residendi in Urbe; Cardinales qui alicuius dioecesis curam habent ut Episcopi dioecesiani, Urbem petant quoties a Romano Pontifice convocentur.

352 § 4: c. 238 §§ 1 et 2; PAULUS PP. VI, m. p. *Sacro Cardinalium Consilio*, 26 feb. 1965, I (AAS 57 [1965] 296-297)

354: PAULUS PP. VI, m. p. *Ingravescentem aetatem*, 21 ian. 1970, I (AAS 62 [1970] 811)

§ 4. Ako dekan i poddekan nemaju u Rimu prebivalište, neka ga tamo steknu.

Kan. 353 - § 1. Kardinali su zbornim djelovanjem na pomoć vrhovnom pastiru Crkve poglavito u konzistorijima, na koje se sabiru po naredbi rimskog prvosvećenika i pod njegovim predsjedanjem; ima redovitih ili izvanrednih konzistorija.

§ 2. Na redoviti konzistorij sazivaju se svi kardinali, barem oni koji se nalaze u Rimu, radi savjetovanja o nekim važnijim poslovima, kojih ipak češće ima, ili radi obavljanja nekih veoma svečanih čina.

§ 3. Na izvanredni konzistorij, koji se održava kad to zahtijevaju posebne potrebe Crkve ili raspravljanje o važnijim poslovima, sazivaju se svi kardinali.

§ 4. Samo redoviti konzistorij, na kojemu se slave neke svečanosti, može biti javan, kad dakako osim kardinala mogu prisustvovati i prelati, izaslanici građanskih vlasti, ili drugi koji su pozvani.

Kan. 354 - Oci kardinali predstojnici ureda ili drugih stalnih ustanova Rimske kurije ili Vatikanske Države koji su navršili sedamdeset i pet godina života pozivaju se da predaju odreknuće od službe rimskom prvosvećeniku koji će, pošto sve prosudi, odlučiti o tome.

Kan. 355 - § 1. Kardinalu dekanu pripada da izabranog rimskog prvosvećenika zaredi za biskupa, ako je izabranom potrebno ređenje; ako je dekan spriječen, to pravo pripada poddekanu, a kad je i on spriječen, najstarijem kardinalu iz biskupskog reda.

§ 2. Kardinal protođakon javlja narodu ime novoga izabranoga vrhovnog svećenika; isto tako, namjesto rimskog prvosvećenika stavlja palij metropolitima ili ga predaje njihovim zastupnicima.

Kan. 356 - Kardinali su obvezni brižljivo surađivati s rimskim prvosvećenikom; zato su kardinali koji vrše bilo koju službu u Kuriji, a nisu dijecezanski biskupi, obvezni prebivati u Rimu; kardinali koji kao dijecezanski biskupi imaju na brizi neku biskupiju neka dođu u Rim kad god ih pozove rimski prvosvećenik.

355 § 1: c. 239 § 2; Pius PP. XII. Const. Ap. *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, 107 (AAS 38 [1946] 98); RPE 90b

356: c. 238; REU prooemium

Can. 357 - § 1. Cardinales, quibus Ecclesia suburbicaria aut ecclesia in Urbe in titulum est assignata, postquam in eiusdem venerunt possessionem, earundem dioecesium et ecclesiarum bonum consilio et patrocinio promoveant, nulla tamen in easdem potestate regiminis pollentes, ac nulla ratione sese in iis interponentes, quae ad earum bonorum administrationem, ad disciplinam aut ecclesiarum servitium spectant.

§ 2. Cardinales extra Urbem et extra propriam dioecesim degentes, in iis quae ad sui personam pertinent exempti sunt a potestate regiminis Episcopi dioecesis in qua commorantur.

Can. 358 - Cardinali, cui a Romano Pontifice hoc munus committitur ut in aliqua sollemni celebratione vel personarum coetu eius personam sustineat, uti *Legatus a latere*, scilicet tamquam eius alter ego, sicuti et illi cui adimplendum concreditur tamquam ipsius *misso speciali* certum munus pastorale, ea tantum competunt quae ab ipso Romano Pontifice eidem demandantur.

Can. 359 - Sede Apostolica vacante, Cardinalium Collegium ea tantum in Ecclesia gaudet potestate, quae in peculiari lege eidem tribuitur.

CAPUT IV

DE CURIA ROMANA

Can. 360 - Curia Romana, quae negotia Ecclesiae universae Summus Pontifex expedire solet et quae nomine et auctoritate ipsius munus explet in bonum et in servitium Ecclesiarum, constat Secretaria Status seu Papali, Consilio pro publicis Ecclesiae negotiis, Congregationibus, Tribunalibus, aliisque Institutis, quorum omnium constitutio et competentia lege peculiari definiuntur.

Can. 361 - Nomine Sedis Apostolicae vel Sanctae Sedis in hoc Codice veniunt non solum Romanus Pontifex, sed etiam, nisi ex rei natura vel sermonis contextu aliud appareat, Secretaria Status, Consilium pro publicis Ecclesiae negotiis, aliaque Romanae Curiae Instituta.

357 § 1: c. 240 § 2; IOANNES PP. XXIII, m. p. *Suburbicariis sedibus*, 11 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 253-256); PAULUS PP. VI, m. p. *Ad hoc usque tempus*, 15 apr. 1969, I-III (AAS 61 [1969] 226-227)

357 § 2: c. 239 § 1

358: c. 266; SOE I, 3

Kan. 357 - § 1. Kardinali kojima je kao naslov dodijeljena prigradska Crkva ili crkva u Rimu, pošto je preuzmu, neka savjetom i zaštitom promiču dobrobit tih biskupija i crkava; nemaju ipak nikakve vlasti upravljanja nad njima i neka se ni iz bilo kojeg razloga ne miješaju u ono što se tiče upravljanja njihovim dobrima, stege ili služenja crkava.

§ 2. Kardinali koji se nalaze izvan Rima i izvan svoje biskupije izuzeti su u onome što se odnosi na njihovu osobu od vlasti upravljanja biskupa one biskupije u kojoj se nalaze.

Kan. 358 - Kardinalu kojemu rimski prvosvećenik povjeri tu zadaću da na nekom svečanom slavlju ili skupštini osoba zastupa njegovu osobu kao *izaslanik pobočnik*, to jest kao njegov drugi ja, kao i onome kojemu se kao njegovu *izvanrednom poslaniku* povjeri da izvrši određenu pastoralnu zadaću, pripada samo ono što mu povjeri sam rimski prvosvećenik.

Kan. 359 - Kad je Apostolska Stolica prazna, Kardinalskom zboru pripada u Crkvi samo ona vlast koju mu daje posebni zakon.

POGLAVLJE IV.

RIMSKA KURIJA

Kan. 360 - Rimska kurija, preko koje rimski prvosvećenik običava obavljati poslove opće Crkve i koja u njegovo ime i njegovom vlašću vrši službu na dobrobit i na služenje Crkava, sastoji se od Državnog ili Papinskog tajništva, Vijeća za javne crkvene poslove, kongregacija, sudova i drugih ustanova, kojih se uređenje i mjerodavnost određuju posebnim zakonom.

Kan. 361 - Pod nazivom Apostolska Stolica ili Sveta Stolica u ovom Zakoniku dolaze ne samo rimski prvosvećenik nego i Državno tajništvo, Vijeće za javne crkvene poslove i druge ustanove Rimske kurije, osim ako je iz naravi stvari ili sklopa govora očito što drugo.

359: c. 241; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Vacantis Apostolicae Sedis*, 8 dec. 1945, 1-5 (AAS 38 [1946] 67-68); RPE 1-6

360: c. 242; PAULUS PP. VI, All., 21 sep. 1963 (AAS 55 [1963] 793-800); **CD 9**; REU I § 1; SE *Nunc nobis*, 25 oct. 1969

361: c. 7

CAPUT V

DE ROMANI PONTIFICIS LEGATIS

Can. 362 - Romano Pontifici ius est nativum et independens Legatos suos nominandi ac mittendi sive ad Ecclesias particulares in variis nationibus vel regionibus, sive simul ad Civitates et ad publicas Auctoritates, itemque eos transferendi et revocandi, servatis quidem normis iuris internationalis, quod attinet ad missionem et revocationem Legatorum apud Res Publicas constitutorum.

Can. 363 - § 1. Legatis Romani Pontificis officium committitur ipsius Romani Pontificis stabili modo gerendi personam apud Ecclesias particulares aut etiam apud Civitates et publicas Auctoritates, ad quas missi sunt.

§ 2. Personam gerunt Apostolicae Sedis ii quoque, qui in pontificiam Missionem ut Delegati aut Observatores deputantur apud Consilia internationalia aut apud Conferentias et Conventus.

Can. 364 - Praecipuum munus Legati pontifici est ut firmiora et efficaciora in dies reddantur unitatis vincula, quae inter Apostolicam Sedem et Ecclesias particulares intercedunt. Ad pontificium ergo Legatum pertinet pro sua ditione:

1° ad Apostolicam Sedem notitias mittere de condicionibus in quibus versantur Ecclesiae particulares, deque omnibus quae ipsam vitam Ecclesiae et bonum animarum attingant;

2° Episcopis actione et consilio adesse, integro quidem manente eorundem legitimae potestatis exercitio;

3° crebras fovere relationes cum Episcoporum conferentia, eidem omnimodam operam praebendo;

4° ad nominationem Episcoporum quod attinet, nomina candidatorum Apostolicae Sedi transmittere vel proponere necnon processum informativum de promovendis instruere, secundum normas ab Apostolica Sede datas;

5° anniti ut promoveantur res quae ad pacem, ad progressum et consociatam populorum operam spectant;

362: c. 265; SOE I, 2; III, 1

363 § 1: SOE I, 1, 2

363 § 2: SOE II, 1

POGLAVLJE V.

IZASLANICI RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA

Kan. 362 - Rimski prvosvećenik ima prirođeno i neovisno pravo imenovati i slati svoje izaslanike, bilo k partikularnim Crkvama u različitim narodima ili krajevima, bilo zajedno k državama i javnim vlastima, a isto tako premjestiti ih i opozvati, obdržavajući dakako odredbe međunarodnog prava što se tiče slanja i opoziva izaslanika postavljenih pri državama.

Kan. 363 - § 1. Izaslanicima rimskog prvosvećenika povjerava se služba da stalno zastupaju rimskog prvosvećenika pri partikularnim Crkvama ili državama ili javnim vlastima ka kojima su poslani.

§ 2. Apostolsku Stolicu zastupaju i oni koji su određeni za papinsko poslanstvo kao ovlaštenici ili promatrači pri međunarodnim vijećima ili na konferencijama i sastancima.

Kan. 364 - Poglavitica je zadaća papinskog izaslanika da se svakodnevno učvršćuju i čine djelotvornijima veze jedinstva koje postoje između Apostolske Stolice i partikularnih Crkava. Zato papinskom izaslaniku za njegovu oblast pripada:

1° izvješćivati Apostolsku Stolicu o prilikama u kojima se nalaze partikularne Crkve i o svemu što se tiče samog života Crkve i dobrobiti duša;

2° biti djelom i savjetom na pomoć biskupima, ali ne okrnjujući pritom vršenje njihove zakonite vlasti;

3° njegovati česte odnose s biskupskom konferencijom i pružati joj svakovrsnu pomoć;

4° što se tiče imenovanja biskupa, dostavljati ili predlagati Apostolskoj Stolicy imena kandidata i provesti postupak prikupljanja obavijesti o onima koji treba da se promaknu, prema odredbama koje je dala Apostolska Stolica;

5° zauzimati se za promicanje svega što se tiče mira, napretka i suradnje među narodima;

364: cc. 267, 269; **CD 8a**; **GS 77**; SOE IV-VI, VIII; SCE *Index facultatum nuntiis, internuntiis et delegatis apostolicis tributarum*, 1 ian. 1968; SCPF *Index facultatum ... in territoriis missionum*, 1 ian. 1971; NPEM IX, XII

6° operam conferre cum Episcopis, ut opportuna foveantur commercia inter Ecclesiam catholicam et alias Ecclesias vel communitates ecclesiales, immo et religiones non christianas;

7° ea quae pertinent ad Ecclesiae et Apostolicae Sedis missionem, consociata cum Episcopis actione, apud moderatores Civitatis tueri;

8° exercere praeterea facultates et cetera explere mandata quae ipsi ab Apostolica Sede committantur.

Can. 365 - § 1. Legati pontificii, qui simul legationem apud Civitates iuxta iuris internationalis normas exercet, munus quoque peculiare est:

1° promovere et fovere necessitudines inter Apostolicam Sedem et Auctoritates Rei Publicae;

2° quaestiones pertractare quae ad relationes inter Ecclesiam et Civitatem pertinent; et peculiari modo agere de concordatis aliisque huiusmodi conventionibus conficiendis et ad effectum deducendis

§ 2. In negotiis, de quibus in § 1, expediendis, prout adiuncta suadeant, Legatus pontificius sententiam et consilium Episcoporum dicionis ecclesiasticae exquirere ne omittat, eosque de negotiorum cursu certiores faciat.

Can. 366 - Attenta peculiari Legati muneris indole:

1° sedes Legationis pontificiae a potestate regiminis Ordinarii loci exempta est, nisi agatur de matrimoniis celebrandis;

2° Legato pontificio fas est, praemonitis, quantum fieri potest, locorum Ordinariis, in omnibus ecclesiis suae legationis liturgicas celebrationes, etiam in pontificalibus, peragere.

Can. 367 - Pontificii Legati munus non expirat vacante Sede Apostolica, nisi aliud in litteris pontificiis statuatur; cessat autem expleto mandato, revocatione eidem intimata, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata.

365 § 1: c. 267 § 1; **GS 76**; SOE X, 1

365 § 2: REU 28; SOE X, 2

6° surađivati s biskupima da bi se razvijali prikladni odnosi između Katoličke Crkve i drugih Crkava ili crkvenih zajednica, dapače, i nekršćanskih religija;

7° štititi u suradnji s biskupima kod voditelja države ono što se odnosi na poslanje Crkve i Apostolske Stolice;

8° osim toga, vršiti ovlasti i ispunjavati ostale naloge koje mu povjeri Apostolska Stolica.

Kan. 365 - § 1. Papinski izaslanik koji istodobno vrši izaslanstvo pri državama prema odredbama međunarodnog prava ima i posebnu zadaću:

1° promicati i njegovati odnose između Svete Stolice i državnih vlasti;

2° raspravljati o pitanjima koja se tiču odnosa između Crkve i države; na poseban način raditi na sklapanju i provedbi konkordata i drugih takvih ugovora.

§ 2. U obavljanju poslova, o kojima se govori u § 1, kako to savjetuju okolnosti, neka papinski izaslanik ne propusti zatražiti mišljenje i savjet biskupa crkvene oblasti i neka ih upozna s tijekom pregovora.

Kan. 366 - Zbog posebne naravi izaslanikove službe:

1° sjedište papinskog izaslanstva izuzeto je od vlasti upravljanja mjesnog ordinarija, osim ako se radi o sklapanju ženidaba;

2° papinski izaslanik ima pravo, pošto obavijesti, ako je to moguće, mjesne ordinarije, obavljati bogoslužna slavlja, i s biskupskim oznakama, u svim crkvama svojeg izaslanstva.

Kan. 367 - Služba papinskog izaslanika ne prestane kad Apostolska Stolica ostane prazna, osim ako je što drugo određeno u papinskom pismu; ali prestane izvršenjem naloga, priopćenim mu opozivom, određenjem koje prihvati rimski prvosvećenik.

366: c. 269 § 3; SOE 1-5

367: c. 268; SOE III, 2; RPE 21

SECTIO II

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS DEQUE EARUNDEM COETIBUS

TITULUS I

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS ET DE AUCTORITATE IN IISDEM CONSTITUTA

CAPUT I

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS

Can. 368 - Ecclesiae particulares, in quibus et ex quibus una et unica Ecclesia catholica existit, sunt imprimis dioeceses, quibus, nisi aliud constet, assimilantur praelatura territorialis et abbatia territorialis, vicariatus apostolicus et praefectura apostolica necnon administratio apostolica stabiliter erecta.

Can. 369 - Dioecesis est populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pascenda concreditur, ita ut, pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam in Spiritu Sancto congregata, Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et operatur una sancta catholica et apostolica Christi Ecclesia.

Can. 370 - Praelatura territorialis aut abbatia territorialis est certa populi Dei portio, territorialiter quidem circumscripta, cuius cura, specialia ob adiuncta, committitur alicui Praelato aut Abbati, qui eam, ad instar Episcopi dioecesani, tamquam proprius eius pastor regat.

Can. 371 - § 1. Vicariatus apostolicus vel praefectura apostolica est certa populi Dei portio quae, ob peculiaria adiuncta, in dioecesim nondum est constituta, quaeque pascenda committitur Vicario apostolico aut Praefecto apostolico, qui eam nomine Summi Pontificis regant.

368: c. 215; SCPF Instr. *Antequam haec*, 21 iun. 1942 (AAS 34 [1942] 347-349); LG 13, 23, 26; CD 11; AG 19; SCGE Normae, 24 apr. 1971, Introduzione, B; CE 2, 4

369: SC 41; LG 25, 26, 28; CD 11; PO 4, 5

ODSJEK II.

PARTIKULARNE CRKVE I NJIHOVE SKUPŠTINE

NASLOV I.

PARTIKULARNE CRKVE I VLAST U NJIMA

POGLAVLJE I.

PARTIKULARNE CRKVE

Kan. 368 - Partikularne Crkve, u kojima i od kojih postoji jedna i jedina Katolička Crkva, prije svega su biskupije, s kojima se izjednačuju, osim ako je određeno što drugo, područna prelatura i područna opatija, apostolski vikarijat i apostolska prefektura i za stalno osnovana apostolska administratura.

Kan. 369 - Biskupija je dio Božjega naroda koji se povjerava na pastoralnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako da, prijanjajući uza svojeg pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetome, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva.

Kan. 370 - Područna prelatura ili područna opatija određeni je dio Božjega naroda, dakako, područno omeđen, koji se, zbog posebnih okolnosti, povjerava na brigu nekom prelatu ili opatu koji njime upravlja poput dijecezanskog biskupa kao njegov vlastiti pastir.

Kan. 371 - § 1. Apostolski vikarijat ili apostolska prefektura određeni je dio Božjega naroda koji, zbog posebnih okolnosti, još nije ustanovljen kao biskupija, a koji se povjerava na pastoralnu brigu apostolskom vikaru ili apostolskom prefektu da njime upravlja u ime vrhovnog svećenika.

370: cc. 215 § 2, 319-327; CE 2, 4; SCE Notif., 17 oct. 1977

371 § 1: c. 293 § 1; SCPF Instr., 21 iun. 1942 (AAS 34 [1942] 347-348)

§ 2. Administratio apostolica est certa populi Dei portio, quae ob speciales et graves omnino rationes a Summo Pontifice in dioecesim non erigitur, et cuius cura pastoralis committitur Administratori apostolico, qui eam nomine Summi Pontificis regat.

Can. 372 - § 1. Pro regula habeatur ut portio populi Dei quae dioecesim aliamve Ecclesiam particularem constituat, certo territorio circumscribatur, ita ut omnes comprehendat fideles in territorio habitantes.

§ 2. Attamen, ubi de iudicio supremæ Ecclesiae auctoritatis, auditis Episcoporum conferentiis quarum interest, utilitas id suadeat, in eodem territorio erigi possunt Ecclesiae particulares ritu fidelium aliave simili ratione distinctae.

Can. 373 - Unius supremæ auctoritatis est Ecclesias particulares erigere; quae legitime erectae, ipso iure personalitate iuridica gaudent.

Can. 374 - § 1. Quaelibet dioecesis aliave Ecclesia particularis dividatur in distinctas partes seu paroecias.

§ 2. Ad curam pastorem per communem actionem fovendam plures paroeciae viciniore coniungi possunt in peculiare coetus, uti sunt vicariatus foranei.

CAPUT II

DE EPISCOPIS

Art. 1

DE EPISCOPIS IN GENERE

Can. 375 - § 1. Episcopi, qui ex divina institutione in Apostolorum locum succedunt per Spiritum Sanctum qui datus est eis, in Ecclesia Pastores constituuntur, ut sint et ipsi doctrinae magistri, sacri cultus sacerdotes et gubernationis ministri.

372 § 1: c. 216; **CD 22**; ES I, 4; DPME 172

372 § 2: Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul familia*, 1 aug. 1952, Tit. alter, IV (AAS 44 [1952] 699-700); **OE 4**; **CD 23, 43**; Princ. 8

373: cc. 100 § 1, 215 § 1; Pius PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 211); CI Resp., 23 iun. 1953; **LG 22**; **CD 2**; REU 49 § 1

§ 2. Apostolska administratura određeni je dio Božjega naroda koji, zbog posebnih i zaista važnih razloga, vrhovni svećenik ne osniva kao biskupiju, a koji se povjerava na pastoralnu brigu apostolskom administratoru da njime upravlja u ime vrhovnog svećenika.

Kan. 372 - § 1. Neka bude pravilo da dio Božjega naroda koji tvori biskupiju ili drugu partikularnu Crkvu bude područno točno omeđen, tako da obuhvaća sve vjernike koji stanuju na tom području.

§ 2. Ipak, gdje to prema sudu vrhovne crkvene vlasti, pošto pita za mišljenje biskupske konferencije kojih se to tiče, korist savjetuje, na istom području mogu se osnovati partikularne Crkve različite po obredu vjernika ili po čemu drugom.

Kan. 373 - Samo vrhovna crkvena vlast može osnovati partikularne Crkve; koje su zakonito osnovane, imaju pravnu osobnost po samom pravu.

Kan. 374 - § 1. Svaka biskupija ili druga partikularna Crkva neka se podijeli na različite dijelove ili župe.

§ 2. Da bi se zajedničkim djelovanjem promicala pastoralna briga, može se više bližih župa povezati u posebne skupine, kao što su dekanati.

POGLAVLJE II.

BISKUPI

Članak 1.

BISKUPI OPĆENITO

Kan. 375 - § 1. Biskupi, koji su po božanskom ustanovljenju nasljednici apostola po Duhu Svetomu koji im je dan, postavljeni su u Crkvi za pastire, da budu i sami učitelji nauka, svećenici svetog bogoslužja i službenici upravljanja.

374 § 1: c. 216 §§ 1-3; SCPF Instr. *Cum a pluribus*, 25 iul. 1920 (AAS 12 [1920] 331-333); **CD 32**; ES I, 21; DPME 174-177

374 § 2: c. 217; DPME 184-188

375 § 1: c. 329 § 1; Prus PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 211-212); **LG 19, 20**; **CD 2**; DPME 32-38

§ 2. Episcopi ipsa consecratione episcopali recipiunt cum munere sanctificandi munera quoque docendi et regendi, quae tamen natura sua nonnisi in hierarchica communione cum Collegii capite et membris exercere possunt.

Can. 376 - Episcopi vocantur *dioecesani*, quibus scilicet alicuius dioecesis cura commissa est; ceteri *titulares* appellantur.

Can. 377 - § 1. Episcopus libere Summus Pontifex nominat, aut legitime electos confirmat.

§ 2. Singulis saltem trienniis Episcopi provinciae ecclesiasticae vel, ubi adiuncta id suadeant, Episcoporum conferentiae, communi consilio et secreto elenchum componant presbyterorum etiam sodalium institutorum vitae consecratae, ad episcopatum aptiorum, eumque Apostolicae Sedi transmittant, firmo manente iure uniuscuiusque Episcopi Apostolicae Sedi nomina presbyterorum, quos episcopali munere dignos et idoneos putet, seorsim patefaciendi.

§ 3. Nisi aliter legitime statutum fuerit, quoties nominandus est Episcopus dioecesanus aut Episcopus coadiutor, ad ternos, qui dicuntur, Apostolicae Sedi proponendos, pontificii Legati est singillatim requirere et cum ipsa Apostolica Sede communicare, una cum suo voto, quid suggerant Metropolita et Suffraganei provinciae, ad quam providenda dioecesis pertinet vel quacum in coetum convenit, necnon conferentiae Episcoporum praeses; pontificius Legatus, insuper, quosdam e collegio consultorum et capitulo cathedrali audiat et, si id expedire iudicaverit, sententiam quoque aliorum ex utroque clero necnon laicorum sapientia praestantium singillatim et secreto exquirat.

§ 4. Nisi aliter legitime provisum fuerit, Episcopus dioecesanus, qui auxiliarem suae dioecesi dandum aestimet, elenchum trium saltem presbyterorum ad hoc officium aptiorum Apostolicae Sedi proponat.

§ 5. Nulla in posterum iura et privilegia electionis, nominationis, praesentationis vel designationis Episcoporum civilibus auctoritatibus conceduntur.

375 § 2: **LG 21, nep 2; CD 11; DPME 39-43**

376: **CD passim**

377 § 1: cc. 329 §§ 2 et 3, 332 § 1; **CD 20; ES I, 10**

377 § 2: SCC Decr. *Inter suprema*, 19 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 124-128); SCC Decr. *Maximam semper*, 20 nov. 1921 (AAS 13 [1921] 13-16); SCC Decr. *Quae de eligendis*, 19 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 222-225); SCC Decr. *Quo expeditiori*, 30 apr. 1921 (AAS 13 [1921] 379-382); SCC Decr. *Ad proponendos*, 20 aug. 1921 (AAS 13 [1921] 430-432); ES I, 10; NPEM II-X

§ 2. Biskupi samim biskupskim posvećenjem primaju sa službom posvećivanja i službe naučavanja i upravljanja, koje se ipak po svojoj naravi mogu vršiti samo u hijerarhijskom zajedništvu s glavom i udovima Biskupskoga zbora.

Kan. 376 - Biskupi se nazivaju *dijecezanski* ako im je povjerena briga za neku biskupiju; ostali se nazivaju *naslovni*.

Kan. 377 - § 1. Vrhovni svećenik slobodno imenuje biskupe ili potvrđuje zakonito izabrane.

§ 2. Barem svake tri godine biskupi crkvene pokrajine ili, gdje to okolnosti savjetuju, biskupske konferencije neka zajednički i tajno sastave popis prezbitera, također članova ustanova posvećenoga života, koji su prikladniji za biskupstvo i neka ga dostave Apostolskoj Stolici, pri čemu ostaje na snazi pravo svakog pojedinog biskupa da zasebno iznese Apostolskoj Stolici imena prezbitera koje smatra dostojnima i sposobnima za biskupsku službu.

§ 3. Osim ako je zakonito određeno drukčije, kad god treba da se imenuje dijecezanski biskup ili biskup koadjutor, zadaća je papinskog izaslanika, s obzirom na takozvanu trojku koja treba da se predloži Apostolskoj Stolici, da pojedinačno istraži i Apostolskoj Stolici priopći, zajedno sa svojim mišljenjem, ono što savjetuju metropolit i sufragani pokrajine kojoj biskupija koja treba da se popuni pripada ili s kojom se sastaje na skupštinu, kao i predsjednik biskupske konferencije; osim toga, papinski izaslanik neka pita za savjet neke iz zbora savjetnika i stolnog kaptola i neka, ako to smatra korisnim, pojedinačno i tajno zatraži mišljenje i drugih iz jednog i drugog klera, kao i laika koji se odlikuju mudrošću.

§ 4. Osim ako je zakonito predviđeno drukčije, dijecezanski biskup koji smatra da njegovoj biskupiji treba da se dade pomoćni biskup neka Apostolskoj Stolici predloži popis barem trojice prezbitera prikladnijih za tu službu.

§ 5. Neka se ubuduće svjetovnim vlastima ne daju nikakva prava ni povlastice izbora, imenovanja, predlaganja ili određivanja biskupa.

377 § 3: SCC Resp. 25 apr. 1917 (AAS 9 [1917] 232-233); SCC Decr. *Regulas apprime*, 29 feb. 1924 (AAS 16 [1924] 160-161); NPEM XIII-XV; Sec Instr. *Secreta continere*, 4 feb. 1974, I, 7 (AAS 66 [1974] 91)

377 § 4: **CD 26**; NPEM XIII, 3

377 § 5: **CD 20**; NPEM XV

Can. 378 - § 1. Ad idoneitatem candidatorum Episcopatus requiritur ut quis sit:

1° firma fide, bonis moribus, pietate, animarum zelo, sapientia, prudentia et virtutibus humanis excellens, ceterisque dotibus praeditus quae ipsum aptum efficiant ad officium de quo agitur explendum;

2° bona exsistimatione gaudens;

3° annos natus saltem triginta quinque;

4° a quinquennio saltem in presbyteratus ordine constitutus;

5° laurea doctoris vel saltem licentia in sacra Scriptura, theologia aut iure canonico potitus in instituto studiorum superiorum a Sede Apostolica probato, vel saltem in iisdem disciplinis vere peritus.

§ 2. Iudicium definitivum de promovendi idoneitate ad Apostolicam Sedem pertinet.

Can. 379 - Nisi legitimo detineatur impedimento, quicumque ad Episcopatum promotus debet intra tres menses ab acceptis apostolicis litteris consecrationem episcopalem recipere, et quidem antequam officii sui possessionem capiat.

Can. 380 - Antequam canonicam possessionem sui officii capiat, promotus fidei professionem emittat atque iusiurandum fidelitatis erga Apostolicam Sedem praestet secundum formulam ab eadem Apostolica Sede probatam.

Art. 2

DE EPISCOPIS DIOECESANIS

Can. 381 - § 1. Episcopo dioecesano in dioecesi ipsi commissa omnis competit potestas ordinaria, propria et immediata, quae ad exercitium eius muneris pastoralis requiritur, exceptis causis quae iure aut Summi Pontificis decreto supremae aut alii auctoritati ecclesisticae reserventur.

§ 2. Qui praesunt aliis communitatibus fidelium, de quibus in can. 368, Episcopo dioecesano in iure aequiparantur, nisi ex rei natura aut iuris praescripto aliud appareat.

378 § 1: c. 331 §§ 1 et 2; **LG 21, 23, 25**; NPEM VI, 2; DPME 21-31

378 § 2: c. 331 § 3; NPEM XI, 2

379: c. 333

Kan. 378 - § 1. Da bi kandidat bio sposoban za biskupstvo, zahtijeva se da:

1° se odlikuje čvrstom vjerom, dobrim ponašanjem, pobožnošću, revnošću za duše, mudrošću, razboritošću i ljudskim vrlinama te da je obdaren drugim sposobnostima koje ga čine prikladnim za vršenje dotične službe;

2° uživa dobar glas;

3° ima barem trideset i pet godina života;

4° je već barem pet godina prezbiter;

5° ima doktorat ili barem magisterij iz Svetoga pisma, bogoslovlja ili kanonskoga prava postignut na visokom učilištu koje je priznala Apostolska Stolica, ili da je barem u tim znanostima zaista stručan.

§ 2. Konačni sud o sposobnosti onoga koji treba da se unaprijedi pripada Apostolskoj Stolici.

Kan. 379 - Koji god je promaknut u biskupstvo mora, osim ako je spriječen zakonitom smetnjom, u roku od tri mjeseca otkad primi apostolsko pismo, primiti biskupsko posvećenje, a svakako prije nego preuzme svoju službu.

Kan. 380 - Prije kanonskog preuzimanja svoje službe promaknuti neka učini ispovijest vjere i položi prisegu vjernosti Apostolskoj Stolici prema obrascu koji je odobrila ista Apostolska Stolica.

Članak 2.

DIJECEZANSKI BISKUPI

Kan. 381 - § 1. Dijecezanskom biskupu u biskupiji koja mu je povjerena pripada sva redovita, vlastita i neposredna vlast koja se zahtijeva za vršenje njegove pastoralne službe, izuzevši slučajeve koji su pravom ili odlukom rimskog prvosvećenika pridržani vrhovnoj ili nekoj drugoj crkvenoj vlasti.

§ 2. Oni koji su na čelu drugih zajednica vjernika, o kojima se govori u kan. 368, u pravu se izjednačuju s dijecezanskim biskupom, osim ako je što drugo očito iz naravi stvari ili pravnog propisa.

380: c. 332 § 2; FORMULA IURAMENTI FIDELITATIS, 1972

381 § 1: c. 334 § 1; Pius PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 211-212); LG 27; CD 8, 11; EM Introductio; SCE-SCpC Ep., 12 iul. 1972; DPME 42

Can. 382 - § 1. Episcopus promotus in exercitium officii sibi commissi sese ingerere nequit, ante captam dioecesis canonicam possessionem; exercere tamen valet officia, quae in eadem dioecesi tempore promotionis iam retinebat, firmo praescripto can. 409, § 2.

§ 2. Nisi legitimo detineatur impedimento, promotus ad officium Episcopi dioecesani debet canonicam suae dioecesis possessionem capere, si iam non sit consecratus Episcopus, intra quattuor menses a receptis apostolicis litteris; si iam sit consecratus, intra duos menses ab iisdem receptis.

§ 3. Canonicam dioecesis possessionem capit Episcopus simul ac in ipsa dioecesi, per se vel per procuratorem, apostolicas litteras collegio consultorum ostenderit, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat, aut, in dioecesibus noviter erectis, simul ac clero populoque in ecclesia cathedrali praesenti earundem litterarum communicationem procuraverit, presbytero inter praesentes seniore in acta referente.

§ 4. Valde commendatur ut captio canonicae possessionis cum acto liturgico in ecclesia cathedrali fiat, clero et populo adstantibus.

Can. 383 - § 1. In exercendo munere pastoris, Episcopus dioecesanus sollicitum se praebeat erga omnes christifideles qui suae curae committuntur, cuiusvis sint aetatis, condicionis vel nationis, tum in territorio habitantes tum in eodem ad tempus versantes, animum intendens apostolicum ad eos etiam qui ob vitae suae condicionem ordinaria cura pastoralis non satis frui valeant necnon ad eos qui a religionis praxi defecerint.

§ 2. Fideles diversi ritus in sua dioecesi si habeat, eorum spiritualibus necessitatibus provideat sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem ritus, sive per Vicarium episcopalem.

§ 3. Erga fratres, qui in plena communione cum Ecclesia catholica non sint, cum humanitate et caritate se gerat, oecumenismum quoque fovens prout ab Ecclesia intellegitur.

§ 4. Commendatos sibi in Domino habeat non baptizatos, ut et ipsis caritas eluceat Christi, cuius testis coram omnibus Episcopus esse debet.

382 § 1: c. 334 § 1; **CD 26**; ES I, 13 § 3

382 § 2: c. 333

382 § 3: c. 334 § 3

382 § 4: **SC 41**; PAULUS PP. VI Const. Ap. *Mirificus eventus*, 7 dec. 1965 (AAS 57 [1965] 948-949)

Kan. 382 - § 1. Promaknuti biskup ne može se miješati u vršenje službe koja mu je povjerena prije nego kanonski preuzme biskupiju; može ipak vršiti službe koje je u istoj biskupiji već imao u vrijeme promaknuća, uz obdržavanje propisa kan. 409, § 2.

§ 2. Onaj koji je promaknut u službu dijecezanskog biskupa, osim ako je zakonito spriječen, mora, ako još nije posvećen za biskupa, kanonski preuzeti svoju biskupiju u roku od četiri mjeseca otkad primi apostolsko pismo; ako je već posvećen, u roku od dva mjeseca poslije primitka toga pisma.

§ 3. Biskup kanonski preuzima biskupiju onda kad u istoj biskupiji, osobno ili preko zastupnika, pokaže apostolsko pismo zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik, ili, u novoosnovanim biskupijama, onda kad se pobrine da se i kleru i narodu prisutnom u stolnoj crkvi priopći isto pismo, o čemu najstariji od prisutnih prezbitera sastavlja zapisnik.

§ 4. Veoma se preporučuje da kanonsko preuzimanje bude u stolnoj crkvi s bogoslužnim slavljen u prisutnosti klera i naroda.

Kan. 383 - § 1. U obavljanju pastirske službe neka dijecezanski biskup bude brižan prema svim vjernicima koji su povjereni njegovoj brizi, bilo koje dobi, položaja ili narodnosti, bilo da stanuju na području, bilo da se tu privremeno nalaze; neka upravi svoj apostolski duh i na one koji zbog uvjeta svojega življenja ne mogu dovoljno uživati redovitu pastoralnu brigu, kao i na one koji su zanemarili vjersku praksu.

§ 2. Ako u svojoj biskupiji ima vjernika različitog obreda, neka se pobrine za njihove duhovne potrebe bilo preko svećenika ili župa njihova obreda, bilo preko biskupskog vikara.

§ 3. Prema braći koja nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom neka se odnosi s ljudskošću i ljubavlju i neka podupire ekuumenizam kako ga shvaća Crkva.

§ 4. Neka nekrštene smatra sebi povjerenima u Gospodinu da i njima zasja Kristova ljubav, koju biskup mora svjedočiti pred svima.

383 § 1: **CD 16, 18**; DPME 153-157

383 § 2: **CD 23, 3**

383 § 3: **LG 27; CD 16**; DPME 48, 158

383 § 4: **CD 11, 16**; DPME 159

Can. 384 - Episcopus dioecesanus peculiari sollicitudine prosequatur presbyteros, quos tamquam adiutores et consiliarios audiat, eorum iura tutetur et curet ut ipsi obligationes suo statui proprias rite adimpleant iisdemque praesto sint media et institutiones, quibus ad vitam spiritualem et intellectualem fovendam egeant; item curet ut eorum honestae sustentationi atque assistentiae sociali, ad normam iuris, prospiciatur.

Can. 385 - Episcopus dioecesanus vocationes ad diversa ministeria et ad vitam consecratam quam maxime foveat, speciali cura vocationibus sacerdotalibus et missionalibus adhibita.

Can. 386 - § 1. Veritates fidei credendas et moribus applicandas Episcopus dioecesanus fidelibus proponere et illustrare tenetur, per se ipse frequenter praedicans; curet etiam ut praescripta canonum de ministerio verbi, de homilia praesertim et catechetica institutione sedulo serventur, ita ut universa doctrina christiana omnibus tradatur.

§ 2. Integritatem et unitatem fidei credendae mediis, quae aptiora videantur, firmiter tueatur, iustam tamen libertatem agnoscens in veritatibus ulterius perscrutandis.

Can. 387 - Episcopus dioecesanus, cum memor sit se obligatione teneri exemplum sanctitatis praebendi in caritate, humilitate et vitae simplicitate, omni ope promovere studeat sanctitatem christifidelium secundum uniuscuiusque propriam vocationem atque, cum sit praecipuus mysteriorum Dei dispensator, iugiter annitatur ut christifideles suae curae commissi sacramentorum celebratione in gratia crescant utque paschale mysterium cognoscant et vivant.

Can. 388 - § 1. Episcopus dioecesanus, post captam dioecesis possessionem, debet singulis diebus dominicis aliisque diebus festis de praecepto in sua regione Missam pro populo sibi commissio applicare.

§ 2. Episcopus Missam pro populo diebus, die quibus in § 1, per se ipse celebrare et applicare debet; si vero ab hac celebratione legitime impediatur, iisdem diebus per alium, vel aliis diebus per se ipse applicet.

384: **LG 28; CD 16; PO 20, 21**; ES I, Introductio, 7, 8; DPME 107-117

385: **LG 27; CD 15; OT 2; AG 20**; DPME 118-119, 197; MR 38-39

386 § 1: cc. 336 § 2, 1327 § 1; BENEDICTUS PP. XV, Enc. *Humani generis*, 15 iun. 1917 (AAS 9 [1917] 305-317); SCC Normae, 28 iun. 1917 (AAS 9 [1917] 328-34); PIUS PP. XII, All., 31 maii 1954 (AAS 46 [1954] 314-315); **LG 25; CD 13, 14**; DPME 55-65

Kan. 384 - Neka dijecezanski biskup s osobitom brigom prati prezbitere koje neka sluša kao pomoćnike i savjetnike, neka štiti njihova prava i brine se da oni propisno vrše obveze vlastite njihovu staležu i da im budu na raspolaganju sredstva i ustanove koje su im potrebne za unapređivanje duhovnog i intelektualnog života; isto tako neka se brine da se osigura njihovo dolično uzdržavanje i socijalno osiguranje prema pravnoj odredbi.

Kan. 385 - Neka dijecezanski biskup osobito njeguje zvanja za različite službe i za posvećeni život, a posebno neka se brine za svećenička i misijska zvanja.

Kan. 386 - § 1. Dijecezanski biskup dužan je, često osobno propovijedajući, vjernicima iznositi i tumačiti istine koje treba da se vjerom prihvate i u ponašanju primjenjuju; neka se također brine da se pažljivo obdržavaju propisi kanona o naviještanju riječi, osobito o homiliji i katehetskoj pouci, tako da se svima preda sav kršćanski nauk.

§ 2. Neka sredstvima koja smatra prikladnijima čvrsto štiti cjelovitost i jedinstvo vjere koja treba da se vjeruje, priznajući ipak opravdanu slobodu u daljem istraživanju istina.

Kan. 387 - Dijecezanski biskup, imajući na umu da je obvezan davati primjer svetosti u ljubavi, poniznosti i jednostavnosti života, neka sa svim snagama nastoji promicati svetost vjernika prema vlastitom pozivu svakog pojedinca i neka se, budući da je glavni djelitelj Božjih otajstava, stalno trudi da vjernici povjereni njegovoj brizi slavljenjem sakramenata rastu u milosti i da upoznaju i žive vazmeno otajstvo.

Kan. 388 - § 1. Pošto preuzme biskupiju, dijecezanski biskup mora svake nedjelje i u svojem kraju svakoga zapovijedanog blagdana namijeniti misu za povjereni mu narod.

§ 2. Biskup mora osobno slaviti i namijeniti misu za narod u dane o kojima se govori u § 1; ako je pak u tom slavljenju zakonito spriječen, neka je tih dana namijeni preko drugih ili u druge dane osobno.

386 § 2: c. 336 § 2; **LG 23; GE 10; GS 62**; DPME 63, 65, 75

387: **LG 26, 27, 41; CD 15, 16**; DPME 21-23, 28

388 § 1: c. 339 § 1; PAULUS PP. VI, m. p. *Mysterii paschalis*, 14 feb. 1969 (AAS 61 [1969] 222-226); SCpC Decr. *Litteris Apostolicis*, 25 iul. 1970

388 § 2: c. 339 § 4

§ 3. Episcopus cui praeter propriam dioecesim aliae, titulo etiam administrationis, sunt commissae, obligationi satisfacit unam Missam pro universo populo sibi commissio applicando.

§ 4. Episcopus qui obligationi, de qua in §§ 1-3, non satisfecerit, quam primum pro populo tot Missas applicet quot omiserit.

Can. 389 - Frequenter praesit in ecclesia cathedrali aliave ecclesia suae dioecesis sanctissimae Eucharistiae celebrationi, in festis praesertim de praecepto aliisque sollemnitatibus.

Can. 390 - Episcopus dioecesanus in universa sua dioecesi pontificalia exercere potest; non vero extra propriam dioecesim sine expresso vel saltem rationabiliter praesumpto Ordinarii loci consensu.

Can. 391 - § 1. Episcopi dioecesani est Ecclesiam particularem sibi commissam cum potestate legislativa, executiva et iudiciali regere, ad normam iuris.

§ 2. Potestatem legislativam exercet ipse Episcopus; potestatem executivam exercet sive per se sive per Vicarios generales aut episcopales ad normam iuris; potestatem iudicalem sive per se sive per Vicarium iudicalem et iudices ad normam iuris.

Can. 392 - § 1. Ecclesiae universae unitatem cum tueri debeat, Episcopus disciplinam cunctae Ecclesiae communem promovere et ideo observantiam omnium legum ecclesiasticarum urgere tenetur.

§ 2. Advigilet ne abusus in ecclesiasticam disciplinam irrepant, praesertim circa ministerium verbi, celebrationem sacramentorum et sacramentalium, cultum Dei et Sanctorum, necnon bonorum administrationem.

Can. 393 - In omnibus negotiis iuridicis dioecesis, Episcopus dioecesanus eiusdem personam gerit.

388 § 3: c. 339 § 5

388 § 4: 339 § 6

389: **SC 41; LG 26; DPME 81; EMys 7, 42**

390: c. 337 § 1; PAULUS PP. VI, Instr. *Pontificales ritus*, 21 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 406-412); DPME 81

391 § 1: c. 335 § 1; SCConc Resol., 19 feb. 1921 (AAS 13 [1921]; 228-230); SA Decisio, 15 dec. 1923 (AAS 16 [1924] 105-112); PIUS PP. XII, Enc. *Mystici Corporis*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 211-212); **LG 27; DPME 32-38**

§ 3. Biskup kojemu su osim vlastite povjerenice i druge biskupije, i s naslovom upraviteljstva, udovoljava obvezi ako namijeni jednu misu za sav povjereni mu narod.

§ 4. Biskup koji nije udovoljio obvezi, o kojoj se govori u §§ 1-3, neka što prije namijeni za narod toliko misa koliko ih je propustio.

Kan. 389 - Neka često predsjedava u stolnoj crkvi ili u drugoj crkvi svoje biskupije slavljenju presvete euharistije na blagdane, osobito zapovijedane, i na druge svečanosti.

Kan. 390 - Dijecezanski biskup može u svoj svojoj biskupiji vršiti biskupsko bogoslužje, a izvan svoje biskupije ne može bez izričitog ili barem razložno pretpostavljenog pristanka mjesnog ordinarija.

Kan. 391 - § 1. Zadaća je dijecezanskoga biskupa da upravlja povjerenom mu partikularnom Crkvom zakonodavnom, izvršnom i sudskom vlašću prema pravnoj odredbi.

§ 2. Zakonodavnu vlast biskup vrši osobno; izvršnu vlast vrši bilo osobno bilo preko generalnih vikara ili biskupskih vikara prema pravnoj odredbi; sudsku vlast vrši bilo osobno bilo preko sudskog vikara ili sudaca prema pravnoj odredbi.

Kan. 392 - § 1. Budući da mora štiti jedinstvo opće Crkve, biskup je dužan promicati zajedničku stegu sve Crkve i stoga zahtijevati održavanje svih crkvenih zakona.

§ 2. Neka bdije da se u crkvenu stegu ne bi uvukle zloupotrebe, osobito s obzirom na naviještanje riječi, slavljenje sakramenata i blagoslovina, štovanje Boga i svetaca kao i s obzirom na upravljanje dobrima.

Kan. 393 - Dijecezanski biskup zastupa biskupiju u svim njezinim pravnim poslovima.

391 § 2: cc. 362, 366 § 1, 368, 369, 1572, 1573; **CD 27**; COMMISSIO CENTRALIS COORDINANDIS POST CONCILIUM LABORIBUS ET CONCILII DECRETIS INTERPRETANDIS Resp., 10 iun. 1966 (AAS 60 [1968] 361); ES I, 14 § 2

392 § 1: c. 336 § 1; **LG 23**; **CD 16**; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Quinque iam anni*, 8 dec. 1970, I (AAS 63 [1971] 100)

392 § 2: c. 336 § 2; BENEDICTUS PP. XV, Ep. *Venerabilis frater*, 15 oct. 1921 (AAS 14 [1922] 7-10); SCConc Litt. circ., 15 ian. 1927; SCSO Decr. *Iam olim*, 26 maii 1937 (AAS 29 [1937] 304-305); **LG 27**; DPME 65, 83, 87, 133-138

Can. 394 - § 1. Varias apostolatus rationes in dioecesi foveat Episcopus, atque curet ut in universa dioecesi, vel in eiusdem particularibus districtibus, omnia apostolatus opera, servata uniuscuiusque propria indole, sub suo moderamine coordinentur.

§ 2. Urgeat officium, quo tenentur fideles ad apostolatam pro sua cuiusque condicione et aptitudine exercendum, atque ipsos adhortetur ut varia opera apostolatus, secundum necessitates loci et temporis, participant et iuvent.

Can. 395 - § 1. Episcopus dioecesanus, etiamsi coadiutorem aut auxiliarem habeat, tenetur lege personalis in dioecesi residentiae.

§ 2. Praeterquam causa visitationis Sacrorum Liminum, vel Conciliorum, Episcoporum synodi, Episcoporum conferentiae, quibus interesse debet, aliusve officii sibi legitime commissi, a dioecesi aequa de causa abesse potest non ultra mensem, sive continuum sive intermissum, dummodo cautum sit ne ex eius absentia dioecesis quidquam detrimenti capiat.

§ 3. A dioecesi ne absit diebus Nativitatis, Hebdomadae Sanctae et Resurrectionis Domini, Pentecostes et Corporis et Sanguinis Christi, nisi ex gravi urgentique causa.

§ 4. Si ultra sex menses Episcopus a dioecesi illegitime abfuerit, de eius absentia Metropolita Sedem Apostolicam certiore faciat; quod si agatur de Metropolita, idem faciat antiquior suffraganeus.

Can. 396 - § 1. Tenetur Episcopus obligatione dioecesis vel ex toto vel ex parte quotannis visitandae, ita ut singulis saltem quinquenniis universam dioecesim, ipse per se vel, si legitime fuerit impeditus, per Episcopum coadiutorem, aut per auxiliarem, aut per Vicarium generalem vel episcopalem, aut per alium presbyterum visitet.

§ 2. Fas est Episcopo sibi eligere quos maluerit clericos in visitatione comites atque adiutores, reprobato quocumque contrario privilegio vel consuetudine.

394 § 1: **CD 17**; DPME 139-161

394 § 2: Pius PP. XII, All., 5 oct. 1957 (AAS 49 [1957] 922-939); **CD 17**; DPME 143-147

395 § 1: c. 338 § 1

395 § 2: c. 338 § 2

Kan. 394 - § 1. Neka biskup podupire različite oblike apostolata u biskupiji i neka se brine da se pod njegovim vodstvom usklade u svoj biskupiji ili u njezinim pojedinim okružjima sva djela apostolata, čuvajući vlastitu narav svakog pojedinog.

§ 2. Neka upozorava na dužnost koja obvezuje vjernike da vrše apostolat, svatko prema svojem položaju i sposobnosti, i neka ih hrabri da sudjeluju u različitim djelima apostolata i da ih potpomažu prema potrebama mjesta i vremena.

Kan. 395 - § 1. Dijecezanski biskup, makar imao koadjutora ili pomoćnog biskupa, vezan je zakonom osobnog prebivanja u biskupiji.

§ 2. Osim radi pohoda apostolskim pragovima ili radi sabora, Biskupske sinode, biskupske konferencije, kojima mora prisustvovati, ili druge zakonito mu povjerene dužnosti, biskup može zbog opravdanog razloga biti odsutan iz biskupije, ali ne više od mjesec dana, bilo neprekidno bilo s prekidima, samo ako je osigurano da zbog njegove odsutnosti biskupija neće pretrpjeti nikakvu štetu.

§ 3. Neka ne bude odsutan iz biskupije u dane Božića, Velikog tjedna i Uskrsa, Duhova i Tijelova, osim zbog važnog i hitnog razloga.

§ 4. Ako je biskup nezakonito odsutan iz biskupije više od šest mjeseci, neka metropolit o njegovoj odsutnosti obavijesti Apostolsku Stolicu; ali, ako se radi o metropolitu, neka isto učini stariji sufragani.

Kan. 396 - § 1. Biskup je obvezan svake godine pohoditi biskupiju ili u cijelosti ili djelomično, tako da barem u pet godina pohodi svu biskupiju osobno ili, ako je zakonito spriječen, preko biskupa koadjutora, ili pomoćnog biskupa, ili generalnog vikara, ili biskupskog vikara, ili preko kojega drugog prezbitera.

§ 2. Biskup ima pravo izabrati bilo koje klerike kao pratitelje i pomoćnike u pohodu, a odbacuje se bilo koja protivna povlastica ili običaj.

395 § 3: c. 338 § 3

395 § 4: c. 338 § 4

396 § 1: c. 343 § 1; PAULUS PP. VI, All., 9 apr. 1967 (AAS 59 [1967] 413-416); DPME 166-170

396 § 2: c. 343 § 2

Can. 397 - § 1. Ordinariae episcopali visitationi obnoxiae sunt personae, instituta catholica, res et loca sacra, quae intra dioecesis ambitum continentur.

§ 2. Sodales institutorum religiosorum iuris pontificii eorumque domos Episcopus visitare potest in casibus tantum iure expressis.

Can. 398 - Studeat Episcopus debita cum diligentia pastoralementem visitationem absolvere; caveat ne superfluis sumptibus cuiquam gravis onerosusve sit.

Can. 399 - § 1. Episcopus dioecesanus tenetur singulis quinquenniis relationem Summo Pontifici exhibere super statu dioecesis sibi commissae, secundum formam et tempus ab Apostolica Sede definita.

§ 2. Si annus pro exhibenda relatione determinatus ex toto vel ex parte inciderit in primum biennium ab inito dioecesis regimine, Episcopus pro ea vice a conficienda et exhibenda relatione abstinere potest.

Can. 400 - § 1. Episcopus dioecesanus, eo anno quo relationem Summo Pontifici exhibere tenetur, nisi aliter ab Apostolica Sede statutum fuerit, ad Urbem, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli sepulcra veneraturus, accedat et Romano Pontifici se sistat.

§ 2. Episcopus praedictae obligationi per se ipse satisfaciat, nisi legitime sit impeditus; quo in casu eidem satisfaciat per coadiutorem, si quem habeat, vel auxiliarem, aut per idoneum sacerdotem sui presbyterii, qui in sua dioecesi resideat.

§ 3. Vicarius apostolicus huic obligationi satisfacere potest per procuratorem etiam in Urbe degentem; Praefectus apostolicus hac obligatione non tenetur.

Can. 401 - § 1. Episcopus dioecesanus, qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverit, rogatur ut renuntiationem ab officio exhibeat Summo Pontifici, qui omnibus inspectis adiunctis providebit.

397 § 1: c. 344 § 1; CI Resp., 8 apr. 1924; DPME 168

397 § 2: c. 342 § 2; ES I, 38, 39; DPME 118, 119

398: c. 346; DPME 170

399 § 1: c. 340 § 1; SCC Decr. *Per decretum*, 4 nov. 1918 (AAS 10 [1918] 487-503); SCPF Ep., 16 apr. 1922 (AAS 14 [1922] 287-307); SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959, 5 (AAS 51 [1959] 274); SCE Decr. *Ad Romanam Ecclesiam*, 29 iun. 1975, 3 (AAS 67 [1975] 676)

Kan. 397 - § 1. Redovitom biskupskom pohodu podložne su osobe, katoličke ustanove, posvećene stvari i mjesta koja se nalaze na biskupijskom području.

§ 2. Biskup može pohoditi članove redovničkih ustanova papinskoga prava i njihove kuće samo u slučajevima koji su izričito predviđeni pravom.

Kan. 398 - Neka biskup nastoji pastoralni pohod obaviti s dužnom pažnjom; neka se čuva da ne bi komu zbog suvišnih troškova bio na štetu i teret.

Kan. 399 - § 1. Dijecezanski biskup dužan je svakih pet godina podnijeti izvješće vrhovnom svećeniku o stanju povjerene mu biskupije, u obliku i vremenu koje odredi Apostolska Stolica.

§ 2. Ako godina određena za podnošenje izvješća padne u cijelosti ili djelomično u prvo dvogodište od započetog upravljanja biskupijom, biskup se može za taj put uzdržati od izradbe i podnošenja izvješća.

Kan. 400 - § 1. Dijecezanski biskup one godine kad je dužan podnijeti izvješće vrhovnom svećeniku, osim ako Apostolska Stolica odredi drukčije, neka dođe u Rim da počasti grobove blaženih apostola Petra i Pavla i neka posjeti rimskog prvosvećenika.

§ 2. Neka biskup osobno udovolji spomenutoj obvezi, osim ako je zakonito spriječen; u tom slučaju neka joj udovolji preko koadjutora, ako ga ima, ili preko pomoćnog biskupa, ili preko kojega prikladnog svećenika svojeg prezbiterija koji prebiva u njegovoj biskupiji.

§ 3. Apostolski vikar može toj obvezi udovoljiti preko zastupnika, i kad taj boravi u Rimu; apostolski prefekt nema te obveze.

Kan. 401 - § 1. Dijecezanski biskup koji je navršio sedamdeset i pet godina života poziva se da vrhovnom svećeniku preda odreknuće od službe, koji će, pošto razmotri sve okolnosti, odlučiti o tome.

399 § 2: c. 340 § 3; SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959, 6 (AAS 51 [1959] 274)

400 § 1: c. 341 § 1; SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959, 1-3 (AAS 51 [1959] 274); SCE Decr. *Ad Romanam Ecclesiam*, 29 iun. 1975, 2, 3, 5 (AAS 67 [1975] 676)

400 § 2: c. 342; SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959, 4 (AAS 51 [1959] 274)

400 § 3: c. 299

401 § 1: **CD 21**; ES I, 11

§ 2. Enixe rogatur Episcopus dioecesanus, qui ob infirmam valetudinem aliamve gravem causam officio suo adimplendo minus aptus evaserit, ut renuntiationem ab officio exhibeat.

Can. 402 - § 1. Episcopus, cuius renuntiatio ab officio acceptata fuerit, titulum emeriti suae dioecesis retinet, atque habitationis sedem, si id exoptet, in ipsa dioecesi servare potest, nisi certis in casibus ob specialia adiuncta ab Apostolica Sede aliter provideatur.

§ 2. Episcoporum conferentia curare debet ut congruae et dignae Episcopi renuntiantis sustentationi provideatur, attenta quidem primaria obligatione, qua tenetur dioecesis cui ipse inservivit.

Art. 3

DE EPISCOPIS COADIUTORIBUS ET AUXILIARIBUS

Can. 403 - § 1. Cum pastorales dioecesis necessitates id suadeant, unus vel plures Episcopi auxiliares, petente Episcopo dioecesano, constituentur; Episcopus auxiliaris iure successionis non gaudet.

§ 2. Gravioribus in adiunctis, etiam indolis personalis, Episcopo dioecesano dari potest Episcopus auxiliaris specialibus instructus facultatibus.

§ 3. Sancta Sedes, si magis opportunum id ipsi videatur, ex officio constituere potest Episcopum coadiutorem, qui et ipse specialibus instruitur facultatibus; Episcopus coadiutor iure successionis gaudet.

Can. 404 - § 1. Episcopus coadiutor officii sui possessionem capit, cum litteras apostolicas nominationis, per se vel per procuratorem, ostenderit Episcopo dioecesano atque collegio consultorum, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat.

§ 2. Episcopus auxiliaris officii sui possessionem capit, cum litteras apostolicas nominationis ostenderit Episcopo dioecesano, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat.

401 § 2: **CD 21**; ES I, 11

402 § 1: **CD 21**; ES I, 11; SCE Ep. (Prot. 335/67); 7 nov. 1970; SCE Ep. (Prot. 335/67), 31 aug. 1976

402 § 2: **CD 21**; ES I, 11

§ 2. Dijecezanski biskup, koji je zbog slaba zdravlja ili zbog kojega drugoga važnog razloga postao manje prikladan za vršenje svoje službe, usrdno se poziva da preda odreknuće od službe.

Kan. 402 - § 1. Biskup čije je odreknuće od službe prihvaćeno zadržava naslov umirovljenog biskupa svoje biskupije i može zadržati, ako to želi, mjesto stanovanja u samoj biskupiji, osim ako u određenim slučajevima zbog posebnih okolnosti Apostolska Stolica odluči drukčije.

§ 2. Biskupska konferencija mora se pobrinuti da se osigura dolično i dostojno uzdržavanje biskupa koji se odrekao, imajući ipak u vidu prvotnu obvezu biskupije kojoj je on služio.

Članak 3.

BISKUPI KOADJUTORI I POMOĆNI BISKUPI

Kan. 403 - § 1. Kad to savjetuju pastoralne potrebe biskupije, neka se postave jedan ili više pomoćnih biskupa na zahtjev dijecezanskog biskupa; pomoćni biskup nema pravo nasljedstva.

§ 2. U težim okolnostima, također osobne naravi, dijecezanskom biskupu može se dati pomoćni biskup s posebnim ovlastima.

§ 3. Sveta Stolica, ako to smatra prikladnijim, može po službenoj dužnosti postaviti biskupa koadjutora s posebnim ovlastima; biskup koadjutor ima pravo nasljedstva.

Kan. 404 - § 1. Biskup koadjutor preuzima svoju službu kad apostolsko pismo imenovanja osobno ili preko zastupnika pokaže dijecezanskom biskupu i zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik.

§ 2. Pomoćni biskup preuzima svoju službu kad apostolsko pismo imenovanja pokaže dijecezanskom biskupu u prisutnosti kancelara kurije, koji neka o tome sastavi zapisnik.

403 § 1: c. 350 § 3; SCC Resol., 10 ian. 1920 (AAS 12 [1920] 41-42); **CD 25, 26**; ES I, 13 § 1; DPME 199

403 § 3: c. 350 §§ 1 et 2; **CD 25**; ES I, 13 § 1; DPME 199; SCE Ep. (Prot. 335/67); 31 aug. 1976

404 § 1: c. 353 §§ 1 et 2

404 § 2: c. 353 § 1

§ 3. Quod si Episcopus dioecesanus plene sit impeditus, sufficit ut tum Episcopus coadiutor, tum Episcopus auxiliaris litteras apostolicas nominationis ostendant collegio consultorum, praesente curiae cancellario.

Can. 405 - § 1. Episcopus coadiutor, itemque Episcopus auxiliaris, obligationes et iura habent quae determinantur praescriptis canonum qui sequuntur, atque in litteris suae nominationis definiuntur.

§ 2. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, de quo in can. 403, § 2, Episcopo dioecesano in universo dioecesis regimine adstant atque eiusdem absentis vel impediti vices supplent.

Can. 406 - § 1. Episcopus coadiutor, itemque Episcopus auxiliaris, de quo in can. 403, § 2, ab Episcopo dioecesano Vicarius generalis constituatur; insuper ipsi prae ceteris Episcopus dioecesanus committat quae ex iure mandatum speciale requirant.

§ 2. Nisi in litteris apostolicis aliud provisum fuerit et firmo praescripto § 1, Episcopus dioecesanus auxiliarem vel auxiliares suos constituat Vicarios generales vel saltem Vicarios episcopales, ab auctoritate sua, aut Episcopi coadiutoris vel Episcopi auxiliaris de quo in can. 403, § 2, dumtaxat dependentes.

Can. 407 - § 1. Ut quam maxime praesenti et futuro dioecesis bono faveatur, Episcopus dioecesanus, coadiutor atque Episcopus auxiliaris de quo in can. 403, § 2, in rebus maioris momenti sese invicem consulant.

§ 2. Episcopus dioecesanus in perpendendis causis maioris momenti, praesertim indolis pastoralis, Episcopos auxiliares prae ceteris consulere velit.

§ 3. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, quippe qui in partem sollicitudinis Episcopi dioecesani vocati sint, munia sua ita exercent, ut concordii cum ipso opera et animo procedant.

Can. 408 - § 1. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, iusto impedimento non detenti, obligantur ut, quoties Episcopus dioecesanus id requirat, pontificalia et alias functiones obeant, ad quas Episcopus dioecesanus tenetur.

404 § 3: c. 353 § 3

405 § 1: c. 351 §§ 1 et 2; **CD 25, 26**; ES I, 13

405 § 2: c. 351 § 2; **CD 25, 26**; ES I, 13

406 § 1: c. 351 § 3; **CD 26**; ES I, 13 § 2; DPME 199, 201

406 § 2: **CD 26**; ES I, 13 § 2; 14; DPME 199

§ 3. Ali, ako je dijecezanski biskup potpuno spriječen, dovoljno je da bilo biskup koadjutor bilo pomoćni biskup pokažu apostolsko pismo imenovanja zboru savjetnika u prisutnosti kancelara kurije.

Kan. 405 - § 1. Biskup koadjutor, isto tako i pomoćni biskup imaju obveze i prava koja su određena propisima kanona koji slijede i označena u pismu njihova imenovanja.

§ 2. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, o kojemu se govori u kan. 403, § 2, pomažu dijecezanskom biskupu u cjelokupnom upravljanju biskupijom i zamjenjuju ga kad je odsutan ili spriječen.

Kan. 406 - § 1. Neka dijecezanski biskup postavi biskupa koadjutora, isto tako i pomoćnog biskupa, o kojemu se govori u kan. 403, § 2, za generalnog vikara; osim toga, neka mu prije nego drugima povjeri ono za što se po pravu zahtijeva poseban nalog.

§ 2. Osim ako se u apostolskom pismu određuje što drugo i obdržavajući propis § 1, neka dijecezanski biskup svojega pomoćnog biskupa ili pomoćne biskupe postavi za generalne vikare ili barem biskupske vikare, ovisne samo o njegovoj vlasti ili o vlasti biskupa koadjutora ili pomoćnog biskupa o kojemu se govori u kan. 403, § 2.

Kan. 407 - § 1. Da bi se sadašnja i buduća dobrobit biskupije što više unapređivala, neka se dijecezanski biskup, biskup koadjutor i pomoćni biskup o kojemu se govori u kan. 403, § 2. međusobno savjetuju u važnijim stvarima.

§ 2. Dijecezanski biskup u procjenjivanju važnijih slučajeva, osobito onih pastoralne naravi, neka se s pomoćnim biskupima savjetuje prije nego s drugima.

§ 3. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, budući da su pozvani da sudjeluju u brizi dijecezanskog biskupa, neka svoje zadaće tako obavljaju da budu složni s njim djelom i mišlju.

Kan. 408 - § 1. Biskup koadjutor i pomoćni biskup, kad nisu opravdano spriječeni, obvezni su, kad god to zatraži dijecezanski biskup, obavljati biskupsko bogoslužje i druge zadaće koje obvezuju dijecezanskog biskupa.

407 § 1: CD 26; DPME 199

407 § 2: CD 26

407 § 3: CD 25

408 § 1: c. 351 § 4

§ 2. Quae episcopalia iura et functiones Episcopus coadiutor aut auxiliaris potest exercere, Episcopus dioecesanus habitualiter alii ne committat.

Can. 409 - § 1. Vacante sede episcopali, Episcopus coadiutor statim fit Episcopus dioecesis pro qua fuerat constitutus, dummodo possessionem legitime ceperit.

§ 2. Vacante sede episcopali, nisi aliud a competenti auctoritate statutum fuerit, Episcopus auxiliaris, donec novus Episcopus possessionem sedis ceperit, omnes et solas servat potestates et facultates quibus sede plena, tamquam Vicarius generalis vel tamquam Vicarius episcopalis, gaudebat; quod si ad munus Administratoris dioecesani non fuerit designatus, eandem suam potestatem, a iure quidem collatam, exercent sub auctoritate Administratoris dioecesani qui regimini dioecesis praeest.

Can. 410 - Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris obligatione tenentur, sicut et ipse Episcopus dioecesanus, residendi in dioecesi; a qua, praeterquam ratione alicuius officii extra dioecesim implendi aut feriarum causa, quae ultra mensem ne protrahantur, nonnisi ad breve tempus discedant.

Can. 411 - Episcopo coadiutori et auxiliari, ad renuntiationem ab officio quod attinet, applicantur praescripta cann. 401 et 402, § 2.

CAPUT III

DE SEDE IMPEDITA ET DE SEDE VACANTE

Art. 1

DE SEDE IMPEDITA

Can. 412 - Sedes episcopalis impedita intellegitur, si captivitate, relegatione, exilio aut inhabilitate Episcopus dioecesanus plane a munere pastoralis in dioecesi procurando praepediatur, ne per litteras quidem valens cum dioecesanis communicare.

408 § 2: c. 351 § 3

409 § 1: c. 355 § 1

409 § 2: c. 355 § 2; ES I, 13 § 3

§ 2. Neka dijecezanski biskup ne povjerava trajno nekomu drugom biskupska prava i zadaće koje može vršiti biskup koadjutor ili pomoćni biskup.

Kan. 409 - § 1. Kad biskupska stolica postane prazna, biskup koadjutor odmah postane biskup biskupije za koju je bio postavljen, samo ako je zakonito preuzeo službu.

§ 2. Kad je biskupska stolica prazna, osim ako mjerodavna vlast odredi što drugo, pomoćni biskup, dok novi biskup ne preuzme stolicu, zadržava sve i samo one vlasti i ovlasti koje je imao kao generalni vikar ili kao biskupski vikar dok je stolica bila popunjena; ako pak ne bude određen za službu dijecezanskog upravitelja, tu svoju vlast koju mu daje pravo vrši pod vlašću dijecezanskog upravitelja koji je na čelu biskupijske uprave.

Kan. 410 - Biskup koadjutor i pomoćni biskup obvezni su, kao i sam dijecezanski biskup, prebivati u biskupiji; neka se iz biskupije ne udaljuju, osim na kratko vrijeme, radi neke dužnosti koju treba da obave izvan biskupije ili radi odmora, koji neka ne traje više od mjesec dana.

Kan. 411 - Što se tiče odreknuća od službe, na biskupa koadjutora i pomoćnog biskupa primjenjuju se propisi kann. 401. i 402, § 2.

POGLAVLJE III.

SPRIJEČENA I PRAZNA STOLICA

Članak 1.

SPRIJEČENA STOLICA

Kan. 412 - Biskupska stolica smatra se spriječenom ako je dijecezanski biskup zbog zatočeništva, progonstva, izbjeglištva ili nesposobnosti posve spriječen u obavljanju pastoralne službe u biskupiji te ni napismeno ne može saobraćati s vjernicima biskupije.

410: c. 354

411: **CD 21**; ES I, 11; SCE Ep. (Prot. 355/67), 7 nov. 1970

412: c. 429 § 1

Can. 413 - § 1. Sede impedita, regimen dioecesis, nisi aliter Sancta Sedes providerit, competit Episcopo coadiutori, si adsit; eo deficiente aut impedito, alicui Episcopo auxiliari aut Vicario generali vel episcopali aliive sacerdoti, servato personarum ordine statuto in elencho ab Episcopo dioecesano quam primum a capta dioecesis possessione componendo; qui elenchus cum Metropolita communicandus singulis saltem trienniis renovetur atque a cancellario sub secreto servetur.

§ 2. Si deficiat aut impediatur Episcopus coadiutor atque elenchus, de quo in § 1, non suppetat, collegii consultorum est sacerdotem eligere, qui dioecesim regat.

§ 3. Qui dioecesis regimen, ad normam §§ 1 vel 2, susceperit, quam primum Sanctam Sedem moneat de sede impedita ac de suscepto munere.

Can. 414 - Quilibet ad normam can. 413 vocatus ut ad interim dioecesis curam pastoralem gerat pro tempore quo sedes impeditur tantum, in cura pastorali dioecesis exercenda tenetur obligationibus atque potestate gaudet, quae iure Administratori dioecesano competunt.

Can. 415 - Si Episcopus dioecesanus poena ecclesiastica a munere exercendo prohibeatur, Metropolita aut, si is deficiat vel de eodem agatur, suffraganeus antiquior promotione ad Sanctam Sedem statim reccurat, ut ipsa provideat.

Art. 2

DE SEDE VACANTE

Can. 416 - Sedes episcopalis vacat Episcopi dioecesani morte, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata, translatione ac privatione Episcopo intimata.

Can. 417 - Vim habent omnia quae gesta sunt a Vicario generali aut Vicario episcopali, donec certam de obitu Episcopi dioecesani notitiam iidem acceperint, itemque quae ab Episcopo dioecesano aut a Vicario generali vel episcopali gesta sunt, donec certam de memoratis actibus pontificiis notitiam receperint.

413 § 1: c. 429 §§ 1 et 2; SCPF Resp. 3, 25 ian. 1954

413 § 2: cc. 427, 429 § 3; **CD 27**

413 § 3: c. 429 § 4

Kan. 413 - § 1. Kad je stolica spriječena, upravljanje biskupijom, osim ako Sveta Stolica odredi drukčije, pripada biskupu koadjutoru, ako ga ima; ako ga nema ili ako je spriječen, pripada pomoćnom biskupu ili generalnom ili biskupskom vikaru ili nekom svećeniku, obdržavajući redosljed osoba utvrđen u popisu koji dijecezanski biskup treba da sastavi što prije nakon preuzimanja biskupije; taj popis, koji treba da se priopći metropolitu, neka se obnovi barem svake tri godine i neka ga kancelar čuva u tajnosti.

§ 2. Ako nema biskupa koadjutora ili ako je spriječen, a nema ni popisa o kojemu se govori u § 1, zadaća je zbora savjetnika da izabere svećenika koji neka upravlja biskupijom.

§ 3. Onaj koji preuzme upravljanje biskupijom prema odredbi §§ 1. ili 2. neka što prije obavijesti Svetu Stolicu o spriječenoj stolici i o preuzetoj službi.

Kan. 414 - Onaj koji je prema odredbi kan. 413. pozvan da u međuvremenu, samo za vrijeme spriječenosti stolice, vodi pastoralnu brigu za biskupiju, u obavljanju biskupijske pastoralne službe ima obveze i vlast koje po pravu pripadaju dijecezanskom upravitelju.

Kan. 415 - Ako je dijecezanskom biskupu zabranjeno obavljanje službe zbog crkvene kazne, metropolit ili, ako njega nema ili ako se radi o njemu, sufragan stariji po promaknuću neka se odmah obrati na Svetu Stolicu da se ona pobrine za to.

Članak 2.

PRAZNA STOLICA

Kan. 416 - Biskupska stolica postane prazna smrću dijecezanskog biskupa, odreknućem koje prihvati rimski prvosvećenik, premještajem ili oduzećem priopćenim biskupu.

Kan. 417 - Valjano je sve što učine generalni vikar ili biskupski vikar dok ne prime sigurnu obavijest o smrti dijecezanskog biskupa; isto tako valjano je i ono što učine dijecezanski biskup ili generalni ili biskupski vikar dok ne prime sigurnu obavijest o spomenutim papinskim činima.

414: cc. 438-444

415: c. 429 § 5

416: c. 430 § 1

417: c. 430 § 2; **CD 27**; **ES I**, 14 § 2

Can. 418 - § 1. A certa translationis notitia, Episcopus intra duos menses debet dioecesim *ad quam* petere eiusque canonicam possessionem capere; die autem captae possessionis dioecesis novae, dioecesis a *qua* vacat.

§ 2. A certa translationis notitia usque ad canonicam novae dioecesis possessionem, Episcopus translatus in dioecesi *a qua*:

1° Administratoris dioecesanum potestatem obtinet eiusdemque obligationibus tenetur, cessante qualibet Vicarii generalis et Vicarii episcopalis potestate, salvo tamen can. 409, § 2;

2° integram percipit remunerationem officio propriam.

Can. 419 - Sede vacante, regimen dioecesis, usque ad constitutionem Administratoris dioecesanum, ad Episcoporum auxiliarem, et si plures sint, ad eum qui promotione si antiquior devolvitur; deficiente autem Episcopo auxiliari, ad collegium consultorum, nisi a Sancta Sede aliter provisum fuerit. Qui ita regimen dioecesis assumit, sine mora convocet collegium competens ad deputandum Administratorem dioecesanum.

Can. 420 - In vicariatu vel praefectura apostolica, sede vacante, regimen assumit ProVicarius vel ProPraefectus ad hunc tantum effectum a Vicario vel a Praefecto immediate post captam possessionem nominatus, nisi aliter a Sancta Sede statutum fuerit.

Can. 421 - § 1. Intra octo dies ab accepta vacationis sedis episcopalis notitia, Administrator dioecesanus, qui nempe dioecesim ad interim regat, eligendus est a collegio consultorum, firmo praescripto can. 502, § 3.

§ 2. Si intra praescriptum tempus Administrator dioecesanus, quavis de causa, non fuerit legitime electus, eiusdem deputatio devolvitur ad Metropolitanam, et si vacans sit ipsa Ecclesia metropolitana aut metropolitana simul et suffraganea, ad Episcopum suffraganeum promotione antiquiorem.

Can. 422 - Episcopus auxiliaris et, si is deficiat, collegium consultorum quantocius de morte Episcopi, itemque electus in Administratorem dioecesanum de sua electione Sedem Apostolicam certiore faciant.

418 § 1: c. 430 § 3

418 § 2: cc. 194 § 2, 430 § 3, 1° et 3°

419: cc. 427, 431 § 1, **CD 26**; ES I, 13 § 3

420: c. 309 §§ 1 et 2

Kan. 418 - § 1. Pošto je sigurno obaviješten o premještanju, biskup mora u roku od dva mjeseca početi u *dodijeljenu* mu biskupiju i kanonski je preuzeti; od dana pak kad preuzme novu biskupiju prazna je biskupija iz *koje* je otišao.

§ 2. Od sigurne obavijesti o premještanju do kanonskog preuzimanja nove biskupije premješteni biskup u *prijašnjoj* biskupiji:

1° ima vlast dijecezanskog upravitelja i vežu ga njegove obveze, dok prestane svaka vlast generalnog vikara i biskupskog vikara, uz poštovanje kan. 409, § 2;

2° prima potpunu naknadu koja je vlastita službi.

Kan. 419 - Kad je stolica prazna, vlast upravljanja biskupijom, sve do postavljanja dijecezanskog upravitelja, ima pomoćni biskup, a kad ih je više, onaj koji je stariji po promaknuću; ako pak nema pomoćnog biskupa, zbor savjetnika, osim ako Sveta Stolica odredi drukčije. Onaj koji tako preuzme upravljanje biskupijom neka bez odgađanja sazove zbor mjerodavan za određivanje dijecezanskog upravitelja.

Kan. 420 - Kad je prazna stolica u apostolskom vikarijatu ili prefekturi, upravljanje preuzme provikar ili proprefekt kojega samo u tu svrhu imenuje vikar ili prefekt neposredno nakon preuzimanja službe, osim ako Sveta Stolica odredi drukčije.

Kan. 421 - § 1. U roku od osam dana pošto primi obavijest da je biskupska stolica prazna, zbor savjetnika treba da izabere dijecezanskog upravitelja koji neka privremeno upravlja biskupijom, uz održavanje propisa kan. 502, § 3.

§ 2. Ako dijecezanski upravitelj zbog bilo kojeg razloga ne bude zakonito izabran u propisanom roku, vlast da odredi dijecezanskog upravitelja pripadne metropolitu; ako je pak prazna sama metropolijska Crkva ili metropolijska zajedno sa sufraganskom, sufraganskom biskupu starijem po promaknuću.

Kan. 422 - Pomoćni biskup ili, kad njega nema, zbor savjetnika neka što prije obavijesti Apostolsku Stolicu o biskupovoj smrti, a izabranu dijecezanski upravitelj u svojem izboru.

421 § 1: cc. 427, 432 § 1; SCC Decr. *Quum Delegatus*, 22 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 75-76); SCC Decr. *Cohaerenter ad ea*, 8 maii 1919 (AAS 11 [1919] 233); SCPF Resp. 3, 26 ian. 1954

421 § 2: c. 432 § 2

422: c. 432 § 4

Can. 423 - § 1. Unus deputetur Administrator dioecesanus, reprobata contraria consuetudine; secus electio irrita est.

§ 2. Administrator dioecesanus ne simul sit oeconomus; quare si oeconomus dioecesis in Administratorem electus fuerit, alium pro tempore oeconomum eligat consilium a rebus oeconomicis.

Can. 424 - Administrator dioecesanus eligatur ad normam cann. 165-178.

Can. 425 - § 1. Valide ad munus Administratoris dioecesani deputari tantum potest sacerdos qui trigesimum quintum aetatis annum expleverit et ad eandem vacantem sedem non fuerit iam electus, nominatus vel praesentatus.

§ 2. In Administratorem dioecesanum eligatur sacerdos, qui sit doctrina et prudentia praestans.

§ 3. Si praescriptae in § 1 condiciones posthabitaе fuerint, Metropolitana aut, si ipsa Ecclesia metropolitana vacans fuerit, Episcopus suffraganeus promotione antiquior, agnita rei veritate, Administratorem pro ea vice deputet; actus autem illius qui contra praescripta § 1 sit electus, sunt ipso iure nulli.

Can. 426 - Qui, sede vacante, ante deputationem Administratoris dioecesani, dioecesim regat, potestate gaudet quam ius Vicario generali agnoscit.

Can. 427 - § 1. Administrator dioecesanus tenetur obligationibus et gaudet potestate Episcopi dioecesani, iis exclusis quae ex rei natura aut ipso iure excipiuntur.

§ 2. Administrator dioecesanus, acceptata electione, potestatem obtinet, quin requiratur ullius confirmatio, firma obligatione de qua in can. 833, n. 4.

Can. 428 - § 1. Sede vacante nihil innoventur.

423 § 1: c. 433 § 1

423 § 2: c. 433 § 3

424: cc. 432 § 2, 433 § 2

425 § 1: c. 434 § 1

425 § 2: c. 434 § 2

Kan. 423 - § 1. Neka se odredi jedan dijecezanski upravitelj, odbacivši protivni običaj; inače je izbor nevaljan.

§ 2. Dijecezanski upravitelj neka ne bude istodobno i ekonom; zato, ako biskupijski ekonom bude izabran za upravitelja, neka ekonomsko vijeće izabere privremeno drugog ekonomu.

Kan. 424 - Neka se dijecezanski upravitelj bira prema odredbi kann. 165-178.

Kan. 425 - § 1. Za službu dijecezanskog upravitelja može se valjano odrediti samo svećenik koji je navršio trideset i pet godina života i koji nije već izabran, imenovan ili predložen za istu praznu stolicu.

§ 2. Neka se za dijecezanskog upravitelja izabere svećenik koji se odlikuje naukom i razboritošću.

§ 3. Ako nisu poštovani uvjeti propisani u § 1, metropolit ili, ako je prazna sama metropolijska Crkva, sufraganski biskup stariji po promaknuću, pošto dozna istinu o tome, neka za taj put odredi upravitelja; ali čini onoga tko je izabran protiv propisa § 1. po samom su pravu ništavi.

Kan. 426 - Onaj koji, dok je stolica prazna, upravlja biskupijom prije nego se odredi dijecezanski upravitelj ima vlast koju pravo priznaje generalnom vikaru.

Kan. 427 - § 1. Dijecezanski upravitelj ima obveze i vlast dijecezanskog biskupa, osim onih koje se izuzimaju po naravi stvari ili po samom pravu.

§ 2. Pošto prihvati izbor, dijecezanski upravitelj dobiva vlast i nije potrebna ničija potvrda; ostaje ipak obveza o kojoj se govori u kan. 833, br. 4.

Kan. 428 - § 1. Dok je stolica prazna, neka se ne uvodi ništa novo.

425 § 3: c. 434 § 3

426: c. 435

427 § 1: c. 435 §§ 1 et 2; SCConc Resp. III, 10 maii 1931 (AAS 23 [1931] 235); SCPF Resp. 3, 26 ian. 1954; Sec Ep., 26 nov. 1963

427 § 2: c. 438

428 § 1: c. 436

§ 2. Illi qui ad interim dioecesis regimen curant, vetantur quidpiam agere quod vel dioecesi vel episcopalibus iuribus praeiudicium aliquod afferre possit; speciatim prohibentur ipsi, ac proinde alii quicumque, quominus sive per se sive per alium curiae dioecesanae documenta quaelibet subtrahant vel destruant, aut in iis quidquam immutent.

Can. 429 - Administrator dioecesanus obligatione tenetur residendi in dioecesi et applicandi Missam pro populo ad normam can. 388.

Can. 430 - § 1. Munus Administratoris dioecesani cessat per captam a novo Episcopo dioecesis possessionem.

§ 2. Administratoris dioecesani remotio Sanctae Sedi reservatur; renuntiatio quae forte ab ipso fiat, authentica forma exhibenda est collegio ad electionem competenti, neque acceptance eget; remoto aut renuntiante Administratore dioecesano, aut eodem defuncto, alius eligatur Administrator dioecesanus ad normam can. 421.

428 § 2: c. 435 § 3

429: c. 440

§ 2. Onima koji se privremeno brinu za upravljanje biskupijom zabranjuje se činiti sve ono što bi moglo bilo kako naškoditi biskupiji ili biskupskim pravima; posebno se zabranjuje njima, baš kao i svima drugima, da bilo osobno bilo preko drugoga odnose ili uništavaju bilo koje isprave biskupijske kurije ili da u ispravama bilo što mijenjaju.

Kan. 429 - Dijecezanski upravitelj obvezan je prebivati u biskupiji i namjenjivati misu za narod prema odredbi kan. 388.

Kan. 430 - § 1. Služba dijecezanskog upravitelja prestane kad novi biskup preuzme biskupiju.

§ 2. Uklanjanje dijecezanskog upravitelja pridržano je Svetoj Stolici; odreknuće koje možda sam preda mora u vjerodostojnom obliku predati zboru mjerodavnom za izbor, a prihvaćanje nije potrebno; nakon uklanjanja ili odreknuća dijecezanskog upravitelja, ili ako umre, neka se izabere drugi dijecezanski upravitelj prema odredbi kan. 421.

430 § 1: c. 443 § 2

430 § 2: c. 443 § 1

TITULUS II
DE ECCLESIARUM PARTICULARIUM COETIBUS

CAPUT I
DE PROVINCIIS ECCLESIASTICIS
ET DE REGIONIBUS ECCLESIASTICIS

Can. 431 - § 1. Ut communis diversarum dioecesium vicinarum, iuxta personarum et locorum adiuncta, actio pastoralis promoveatur, utque Episcoporum dioecesanorum inter se relationes aptius foveantur, Ecclesiae particulares viciniore componantur in provincias ecclesiasticas certo territorio circumscriptas.

§ 2. Dioeceses exemptae deinceps pro regula ne habeantur; itaque singulae dioeceses aliaeque Ecclesiae particulares intra territorium alicuius provinciae ecclesiasticae existentes huic provinciae ecclesiasticae adscribi debent.

§ 3. Unius supremae Ecclesiae auctoritatis est, auditis quorum interest Episcopis, provincias ecclesiasticas constituere, suppressere aut innovare.

Can. 432 - § 1. In provincia ecclesiastica auctoritate, ad normam iuris, gaudent concilium provinciale atque Metropolita.

§ 2. Provincia ecclesiastica ipso iure personalitate iuridica gaudet.

Can. 433 - § 1. Si utilitas id suadeat, praesertim in nationibus ubi numerosiores adsunt Ecclesiae particulares, provinciae ecclesiasticae viciniore, proponente Episcoporum conferentia, a Sancta Sede in regiones ecclesiasticas coniungi possunt.

§ 2. Regio ecclesiastica in personam iuridicam erigi potest.

431 § 1: **CD 40, 1**

431 § 2: **CD 40, 2**

431 § 3: c. 215 § 1; **CD 41**; ES I, 42

432 § 1: c. 272; **CD 40, 2**

NASLOV II.
SKUPŠTINE PARTIKULARNIH CRKAVA

POGLAVLJE I.
CRKVENE POKRAJINE
I CRKVENE REGIJE

Kan. 431 - § 1. Da bi se promicala zajednička pastoralna djelatnost različitih susjednih biskupija prema okolnostima osoba i mjesta i da bi se prikladnije unapređivali međusobni odnosi dijecezanskih biskupa, neka se susjedne partikularne Crkve združe u crkvene pokrajine omeđene određenim područjem.

§ 2. Neka kao pravilo odsad vrijedi da ne bude izuzetih biskupija; zato se svaka biskupija i druge partikularne Crkve koje su na području neke crkvene pokrajine moraju pridružiti toj crkvenoj pokrajini.

§ 3. Pravo je samo vrhovne crkvene vlasti, pošto pita za mišljenje biskupe kojih se to tiče, da osniva, ukida ili obnavlja crkvene pokrajine.

Kan. 432 - § 1. U crkvenoj pokrajini imaju vlast, prema pravnoj odredbi, pokrajinski sabor i metropolit.

§ 2. Crkvena pokrajina ima pravnu osobnost po samom pravu.

Kan. 433 - § 1. Ako to savjetuje korist, osobito u narodima gdje su brojnije partikularne Crkve, Sveta Stolica može, na prijedlog biskupske konferencije, povezati susjedne crkvene pokrajine u crkvene regije.

§ 2. Crkvena regija može se osnovati kao pravna osoba.

432 § 2: cc. 99, 100 § 1

433 § 1: c. 215 § 1; SCC Decr. *Conciliarum provincialium*, 15 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 72-74); SCC Litt. circ., 22 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 175-177); **CD 40, 3; 41**; ES I, 42

433 § 2: c. 100; ES I, 42

Can. 434 - Ad conventum Episcoporum regionis ecclesiasticae pertinet cooperationem et actionem pastorem communem in regione fovere; quae tamen in canonibus huius Codicis conferentiae Episcoporum tribuuntur potestates, eidem conventui non competunt, nisi quaedam specialiter a Sancta Sede ei concessa fuerint.

CAPUT II

DE METROPOLITIS

Can. 435 - Provinciae ecclesiasticae praeest Metropolita, qui est Archiepiscopus dioecesis cui praeficitur; quod officium cum sede episcopali, a Romano Pontifice determinata aut probata, coniunctum est.

Can. 436 - § 1. In dioecesibus suffraganeis Metropolitae competit:

1° vigilare ut fides et disciplina ecclesiastica accurate serventur, et de abusibus, si qui habeantur, Romanum Pontificem certiore facere;

2° canonicam visitationem peragere, causa prius ab Apostolica Sede probata, si eam suffraganeus neglexerit;

3° deputare Administratorem dioecesanum, ad normam cann. 421, § 2 et 425, § 3.

§ 2. Ubi adiuncta id postulent, Metropolita ab Apostolica Sede instrui potest peculiaribus muneribus et potestate in iure particulari determinandis.

§ 3. Nulla alia in dioecesibus suffraganeis competit Metropolitis potestas regiminis; potest vero in omnibus ecclesiis, Episcopo dioecesano praemonito, si ecclesia sit cathedralis, sacras exercere functiones, uti Episcopus in propria dioecesi.

Can. 437 - § 1. Metropolita obligatione tenetur, intra tres menses a recepta consecratione episcopali, aut, si iam consecratus fuerit, a provisione canonica, per se aut per procuratorem a Romano Pontifice petendi pallium, quo quidem significatur potestas qua, in communionem cum Ecclesia Romana, Metropolita in propria provincia iure instruitur.

434: SCC Litt. circ., 11 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 175-177); SCConc Decr. *II Codice*, 21 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 242-243); **CD 41**; ES I, 42

435: c. 272

436 § 1, 1°: c. 274, 4°

436 § 1, 2°: c. 274, 5°

Kan. 434 - Biskupskoj skupštini crkvene regije pripada da unapređuje suradnju i zajedničku pastoralnu djelatnost u regiji; ipak, toj skupštini ne pripadaju vlasti koje se u kanonima ovoga Zakonika daju biskupskoj konferenciji, osim ako joj je Sveta Stolica neke posebno dopustila.

POGLAVLJE II.

METROPOLITI

Kan. 435 - Na čelu crkvene pokrajine stoji metropolit koji je nadbiskup biskupije koja mu je povjerena; ta je služba povezana s biskupskom stolicom koju je odredio ili priznao rimski prvosvećenik.

Kan. 436 - § 1. U sufraganskim biskupijama metropolitu pripada:

1° bdjeti da se točno čuva vjera i crkvena stega i obavijestiti rimskog prvosvećenika o zloupotrebama, ako bi ih bilo;

2° obaviti kanonski pohod, pošto Apostolska Stolica prije odobri razlog, ako to zanemari učiniti sufragan;

3° odrediti dijecezanskog upravitelja prema odredbi kann. 421, § 2. i 425, § 3.

§ 2. Gdje to okolnosti zahtijevaju, Apostolska Stolica može metropolitu dati posebne zadaće i vlast koje treba da se odrede u krajevnom pravu.

§ 3. Metropolitima ne pripada nikakva druga vlast upravljanja u sufraganskim biskupijama; ipak može u svim crkvama vršiti svete obrede kao biskup u svojoj biskupiji, pošto unaprijed upozori dijecezanskog biskupa, ako je crkva stolna.

Kan. 437 - § 1. Metropolit je obvezan u roku od tri mjeseca pošto je primio biskupsko posvećenje ili, ako je već bio posvećen, nakon kanonskog povjeravanja zatražiti osobno ili preko zastupnika palij od rimskog prvosvećenika, kojim se označuje vlast koju metropolit u zajedništvu s rimskom Crkvom po pravu ima u svojoj pokrajini.

436 § 1, 3°: cc. 274, 3°, 432 § 2

436 § 2: **CD 40, 1**

436 § 3: c. 274, 6°; CI Resp. I, 5 aug. 1941 (AAS 33 [1941] 378)

437 § 1: c. 275; PAULUS PP. VI, m. p. *Inter eximia*, 11 maii 1978 (AAS 70 [1978] 441-442)

§ 2. Metropolita, ad normam legum liturgicarum, pallio uti potest intra quamlibet ecclesiam provinciae ecclesiasticae cui praeest, minime vero extra eandem, ne accedente quidem Episcopi dioecesanis assensu.

§ 3. Metropolita, si ad aliam sedem metropolitanam transferatur, novo indiget pallio.

Can. 438 - Patriarchae et Primatis titulus, praeter praerogativam honoris, nullam in Ecclesia latina secumfert regiminis potestatem, nisi de aliquibus ex privilegio apostolico aut probata consuetudine aliud constet.

CAPUT III

DE CONCILIIS PARTICULARIBUS

Can. 439 - § 1. Concilium plerimum, pro omnibus scilicet Ecclesiis particularibus eiusdem conferentiae Episcoporum, celebretur quoties id ipsi Episcoporum conferentiae, approbante Apostolica Sede, necessarium aut utile videatur.

§ 2. Norma in § 1 statuta valet etiam de concilio provinciali celebrando in provincia ecclesiastica, cuius termini cum territorio nationis coincidunt.

Can. 440 - § 1. Concilium provinciale, pro diversis Ecclesiis particularibus eiusdem provinciae ecclesiasticae, celebretur quoties id, de iudicio maioris partis Episcoporum dioecesanorum provinciae, opportunum videatur, salvo can. 439, § 2.

§ 2. Sede metropolitana vacante, concilium provinciale ne convocetur.

Can. 441 - Episcoporum conferentiae est:

1° convocare concilium plerimum;

2° locum ad celebrandum concilium intra territorium conferentiae Episcoporum eligere;

3° inter Episcopos dioecesanos concilii plenarii eligere praesidem, ab Apostolica Sede approbandum;

437 § 2: c. 277

437 § 3: c. 278

438: c. 271

439 § 1: c. 281; **CD 36**

§ 2. Metropolit se prema odredbi bogoslužnih zakona može služiti palijem u svim crkvama crkvene pokrajine kojoj je na čelu, ali nikako izvan nje, niti ako dobije pristanak dijecezanskoga biskupa.

§ 3. Ako bude premješten na drugu metropolitsku stolicu, metropolitu je potreban novi palij.

Kan. 438 - Naslov patrijarha i primasa, osim prvenstva časti, u latinskoj Crkvi ne nosi sa sobom nikakvu vlast upravljanja, osim ako je za neke po apostolskoj povlastici ili odobrenom običaju određeno što drugo.

POGLAVLJE III.

KRAJEVNI SABORI

Kan. 439 - § 1. Plenarni sabor, to jest sabor svih partikularnih Crkava iste biskupske konferencije, neka se održi kada ta biskupska konferencija, s odobrenjem Apostolske Stolice, to smatra potrebnim ili korisnim.

§ 2. Odredba utvrđena u § 1. vrijedi i za održavanje pokrajinskog sabora u crkvenoj pokrajini koje se granice podudaraju s područjem nekog naroda.

Kan. 440 - § 1. Pokrajinski sabor za različite partikularne Crkve iste crkvene pokrajine neka se održi kad god se to smatra prikladnim prema sudu većine dijecezanskih biskupa pokrajine, uz poštovanje kan. 439, § 2.

§ 2. Dok je metropolitska stolica prazna, neka se ne saziva pokrajinski sabor.

Kan. 441 - Zadaća je biskupske konferencije:

1° da sazove plenarni sabor;

2° da izabere mjesto održavanja sabora na području biskupske konferencije;

3° da izabere predsjednika plenarnog sabora između dijecezanskih biskupa, kojega treba da odobri Apostolska Stolica;

440 § 1: c. 283; SCC Decr. *Conciliorum provincialium*, 15 feb. 1919 (AAS 11 [1919] 72-74)

440 § 2: c. 284

441: cc. 281, 288

4° ordinem agendi et quaestiones tractandas determinare, concilii plenarii initium ac periodum indicere, illud transferre, prorogare et absolvere.

Can. 442 - § 1. Metropolitae, de consensu maioris partis Episcoporum suffraganeorum, est:

1° convocare concilium provinciale;

2° locum ad celebrandum concilium provinciale intra provinciae territorium eligere;

3° ordinem agendi et quaestiones tractandas determinare, concilii provincialis initium et periodum indicere, illud transferre, prorogare et absolvere.

§ 2. Metropolitae, eoque legitime impedito, Episcopi suffraganei ab aliis Episcopis suffraganeis electi est concilio provinciali praeesse.

Can. 443 - § 1. Ad concilia particularia convocandi sunt atque in eisdem ius habent suffragii deliberativi:

1° Episcopi dioecesani;

2° Episcopi coadiutores et auxiliares;

3° alii Episcopi titulares qui peculiari munere sibi ab Apostolica Sede aut ab Episcoporum conferentia demandato in territorio funguntur.

§ 2. Ad concilia particularia vocari possunt alii Episcopi titulares etiam emeriti in territorio degentes; qui quidem ius habent suffragii deliberativi.

§ 3. Ad concilia particularia vocandi sunt cum suffragio tantum consultivo:

1° Vicarii generales et Vicarii episcopales omnium in territorio Ecclesiarum particularium;

2° Superiores maiores institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae numero tum pro viris tum pro mulieribus ab Episcoporum conferentia aut a provinciae Episcopis determinando, respective electi ab omnibus Superioribus maioribus institutorum et societatum, quae in territorio sedem habent;

3° Rectores universitatum ecclesiasticarum et catholicarum atque decani facultatum theologiae et iuris canonici, quae in territorio sedem habent;

442 § 1: cc. 284, 288

442 § 2: c. 284, 2°

443 § 1: cc. 282 §§ 1 et 2, 286 §§ 1 et 2

4° da utvrdi raspored rada i pitanja za raspravu, da odredi početak i trajanje plenarnog sabora, da ga premjesti, produži i završi.

Kan. 442 - § 1. Zadaća je metropolita s pristankom većine sufraganskih biskupa:

1° da sazove pokrajinski sabor;

2° da izabere mjesto održavanja pokrajinskog sabora na području pokrajine;

3° da utvrdi raspored rada i pitanja za raspravu, da odredi početak i trajanje pokrajinskog sabora, da ga premjesti, produži i završi.

§ 2. Zadaća je metropolita, a kad je on zakonito spriječen, sufraganskog biskupa kojega izaberu ostali sufraganski biskupi da predsjedava pokrajinskom saboru.

Kan. 443 - § 1. Na krajevne sabore treba da se pozovu i na njima imaju pravo odlučujućeg glasa:

1° dijecezanski biskupi;

2° biskupi koadjutori i pomoćni biskupi;

3° drugi naslovni biskupi koji na tom području vrše posebnu službu koju im je povjerila Apostolska Stolica ili biskupska konferencija.

§ 2. Na krajevne sabore mogu se pozvati i drugi naslovni biskupi, i umirovljeni, koji borave na tom području; oni, dakako, imaju pravo odlučujućeg glasa.

§ 3. Na krajevne sabore treba da se pozovu samo sa savjetodavnim glasom:

1° generalni vikari i biskupski vikari svih partikularnih Crkava na tom području;

2° viši poglavari redovničkih ustanova i družba apostolskog života, u broju koji bilo za muške bilo za ženske treba da odredi biskupska konferencija ili biskupi pokrajine, a koje izaberu svi viši poglavari ustanova i družba koje na tom području imaju sjedište;

3° rektori crkvenih i katoličkih sveučilišta i dekani bogoslovnih fakulteta i fakulteta kanonskoga prava koji na tom području imaju sjedište;

443 § 2: cc. 282 § 2, 286 § 2

443 § 3: cc. 282 § 3, 286 § 4

4° Rectores aliqui seminariorum maiorum, numero ut in n. 2 determinando, electi a rectoribus seminariorum quae in territorio sita sunt.

§ 4. Ad concilia particularia vocari etiam possunt, cum suffragio tantum consultivo, presbyteri aliique christifideles, ita tamen ut eorum numerus non excedat dimidiam partem eorum de quibus in §§ 1-3.

§ 5. Ad concilia provincialia praeterea invitentur capitula cathedralia, itemque consilium presbyterale et consilium pastorale uniuscuiusque Ecclesiae particularis, ita quidem ut eorum singula duos ex suis membris mittant, collegialiter ab iisdem designatos; qui tamen votum habent tantum consultivum.

§ 6. Ad concilia particularia, si id iudicio Episcoporum conferentiae pro concilio plenario aut Metropolitanae una cum Episcopis suffraganeis pro concilio provinciali expediat, etiam alii ut hospites invitari poterunt.

Can. 444 - § 1. Omnes qui ad concilia particularia convocantur, eisdem interesse debent, nisi iusto detineantur impedimento, de quo concilii praesidem certiore facere tenentur.

§ 2. Qui ad concilia particularia convocantur et in eis suffragium habent deliberativum, si iusto detineantur impedimento, procuratorem mittere possunt; qui procurator votum habet tantum consultivum.

Can. 445 - Concilium particulare pro suo territorio curat ut necessitatibus pastoralibus populi Dei provideatur atque potestate gaudet regiminis, praesertim legislativa, ita ut, salvo semper iure universali Ecclesiae, decernere valeat quae ad fidei incrementum, ad actionem pastorem communem ordinandam et ad moderandos mores et disciplinam ecclesiasticam communem servandam, inducendam aut tuendam opportuna videantur.

Can. 446 - Absoluto concilio particulari, praeses curet ut omnia acta concilii ad Apostolicam Sedem transmittantur; decreta a concilio edicta ne promulgentur, nisi postquam ab Apostolica Sede recognita fuerint; ipsius concilii est definire modum promulgationis decretorum et tempus quo decreta promulgata obligare incipiant.

443 § 4: cc. 282 § 3, 286 § 4

443 § 5: c. 286 § 3

444 § 1: cc. 282 §§ 1 et 2, 286 §§ 1, 3 et 4, 287 § 1, 289

4° neki rektori velikih sjemeništa, u broju koji treba da se odredi kao u br. 2, a koje izaberu rektori sjemeništa koja se nalaze na tom području.

§ 4. Na krajevne sabore mogu se također pozvati, samo sa savjetodavnim glasom, prezbiteri i drugi vjernici, ipak tako da njihov broj ne prijeđe polovicu onih o kojima se govori u §§ 1-3.

§ 5. Neka se osim toga na pokrajinske sabore pozovu stolni kaptoli, isto tako i prezbiterijsko vijeće i pastoralno vijeće svake partikularne Crkve, dakako tako da svatko od njih pošalje dvojicu od svojih članova koje spomenuti zbornu odrede; oni ipak imaju samo savjetodavni glas.

§ 6. Na krajevne sabore, ako je to prema sudu biskupske konferencije za plenarni sabor ili metropolita zajedno sa sufraganskim biskupima za pokrajinski sabor korisno, mogu se kao gosti pozvati i drugi.

Kan. 444 - § 1. Tko je god pozvan na krajevne sabore, mora sudjelovati na njima, osim ako je spriječen opravdanom smetnjom, o čemu je dužan obavijestiti predsjednika sabora.

§ 2. Oni koji su pozvani na krajevne sabore i na njima imaju odlučujući glas, ako su spriječeni opravdanom smetnjom, mogu poslati zastupnika; taj zastupnik ima samo savjetodavni glas.

Kan. 445 - Krajevni sabor brine se za svoje područje da bude udovoljeno pastoralnim potrebama Božjega naroda i ima vlast upravljanja, osobito zakonodavnu, tako da može, poštujući uvijek opće crkveno pravo, odlučiti ono što smatra prikladnim za rast vjere, za usklađivanje zajedničke pastoralne djelatnosti, za uređenje ćudoređa i za čuvanje, uvođenje ili obranu zajedničke crkvene stege.

Kan. 446 - Kad se završi krajevni sabor, neka se predsjednik pobrine da se svi saborski spisi pošalju Apostolskoj Stolici; odluke koje je sabor donio neka se ne proglaše prije nego ih pregleda Apostolska Stolica; neka sam sabor odredi način proglašenja odluka i vrijeme kad proglašene odluke počinju obvezivati.

444 § 2: c. 287

445: c. 290; **CD 36**; DPME 213

446: c. 291

CAPUT IV

DE EPISCOPORUM CONFERENTIIS

Can. 447 - Episcoporum conferentia, institutum quidem permanens, est coetus Episcoporum alicuius nationis vel certi territorii, munera quaedam pastoralia coniunctim pro christifidelibus sui territorii exercentium, ad maius bonum provehendum, quod hominibus praebet Ecclesia, praesertim per apostolatus formas et rationes temporis et loci adiunctis apte accommodatas, ad normam iuris.

Can. 448 - § 1. Episcoporum conferentia regula generali comprehendit praesules omnium Ecclesiarum particularium eiusdem nationis, ad normam can. 450.

§ 2. Si vero, de iudicio Apostolicae Sedis, auditis quorum interest Episcopis dioecesanis, personarum aut rerum adiuncta id suadeant, Episcoporum conferentia erigi potest pro territorio minoris aut maioris amplitudinis, ita ut vel tantum comprehendat Episcopos aliquarum Ecclesiarum particularium in certo territorio constitutarum vel praesules Ecclesiarum particularium in diversis nationibus exstantium; eiusdem Apostolicae Sedis est pro earundem singulis peculiare statuere.

Can. 449 - § 1. Unius supremae Ecclesiae auctoritatis est, auditis quorum interest Episcopis, Episcoporum conferentias erigere, suppressere aut innovare.

§ 2. Episcoporum conferentia legitime erecta ipso iure personalitate iuridica gaudet.

Can. 450 - § 1. Ad Episcoporum conferentiam ipso iure pertinent omnes in territorio Episcopi dioecesani eisque iure aequiparati, itemque Episcopi coadiutores, Episcopi auxiliares atque ceteri Episcopi titulares peculiari munere, sibi ab Apostolica Sede vel ab Episcoporum conferentia demandato, in eodem territorio fungentes; invitari quoque possunt Ordinarii alterius ritus, ita tamen ut votum tantum consultivum habeant, nisi Episcoporum conferentiae statuta aliud decernant.

447: LG 23; CD 3, 37, 38; DPME 210

448 § 1: CD 38, 1

448 § 2: SCPF Resp., 26 feb. 1964; CD 38, 5; ES I, 41 §§ 3 et 4; DPME 211

POGLAVLJE IV.

BISKUPSKE KONFERENCIJE

Kan. 447 - Biskupska konferencija, kao trajna ustanova, skupština je biskupa nekog naroda ili određenog područja, koji zajednički obavljaju neke pastoralne zadaće za vjernike svojeg područja da bi što više unapređivali dobro koje Crkva pruža ljudima, osobito oblicima i načinima apostolata prikladno prilagođenima okolnostima vremena i mjesta, prema pravnoj odredbi.

Kan. 448 - § 1. Biskupska konferencija po općem pravilu obuhvaća predstojnike svih partikularnih Crkava istog naroda, prema odredbi kan. 450.

§ 2. Ako pak prema sudu Apostolske Stolice, pošto pita za mišljenje dotične dijecezanske biskupe, okolnosti osoba ili stvari to savjetuju, biskupska konferencija može se osnovati za manje ili veće područje, tako da obuhvati ili samo biskupe nekih partikularnih Crkava ustanovljenih na određenom području ili predstojnike partikularnih Crkava koje se nalaze u različitim narodima; pravo je Apostolske Stolice da za svaku konferenciju utvrdi posebne odredbe.

Kan. 449 - § 1. Pravo je samo vrhovne crkvene vlasti da, pošto pita za mišljenje dotične biskupe, ustanovi, ukine ili obnovi biskupske konferencije.

§ 2. Biskupska konferencija zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost.

Kan. 450 - § 1. Biskupskoj konferenciji po samom pravu pripadaju svi dijecezanski biskupi toga područja i oni koji su u pravu s njima izjednačeni, a isto tako biskupi koadjutori, pomoćni biskupi i drugi naslovni biskupi koji na istom području obavljaju posebnu zadaću koju im je povjerila Apostolska Stolica ili biskupska konferencija; mogu se pozvati i ordinariji drugog obreda, ali tako da imaju samo savjetodavni glas, osim ako statut biskupske konferencije određuje što drugo.

449 § 1: **CD 38, 5**

449 § 2: c. 100 § 1

450 § 1: **CD 38, 2**; CIV Resp., 31 oct. 1970 (AAS 62 [1970] 793)

§ 2. Ceteri Episcopi titulares necnon Legatus Romani Pontificis non sunt de iure membra Episcoporum conferentiae.

Can. 451 - Quaelibet Episcoporum conferentia sua conficiat statuta, ab Apostolica Sede recognoscenda, in quibus, praeter alia, ordinentur conferentiae conventus plenarii habendi, et provideantur consilium Episcoporum permanens et secretaria generalis conferentiae atque alia etiam officia et commissiones quae iudicio conferentiae fini consequendo efficacius consulant.

Can. 452 - § 1. Quaelibet Episcoporum conferentia sibi eligat praesidem, determinet quisnam, praeside legitime impedito, munere pro-praesidis fungatur, atque secretarium generalem designet, ad normam statutorum.

§ 2. Praeses conferentiae, atque eo legitime impedito pro-praeses, non tantum Episcoporum conferentiae conventibus generalibus, sed etiam consilio permanenti praest.

Can. 453 - Conventus plenarii Episcoporum conferentiae habeantur semel saltem singulis annis, et praeterea quoties id postulent peculiaria adiuncta, secundum statutorum praescripta.

Can. 454 - § 1. Suffragium deliberativum in conventibus plenariis Episcoporum conferentiae ipso iure competit Episcopis dioecesanis eisque qui iure ipsis aequiparantur, necnon Episcopis coadiutoribus.

§ 2. Episcopis auxiliariis ceterisque Episcopis titularibus qui ad Episcoporum conferentiam pertinent, suffragium competit deliberativum aut consultivum, iuxta statutorum conferentiae praescripta; firmum tamen sit eis solis, de quibus in § 1, competere suffragium deliberativum, cum agitur de statutis conficiendis aut immutandis.

Can. 455 - § 1. Episcoporum conferentia decreta generalia ferre tantummodo potest in causis, in quibus ius universale id praescripserit aut peculiare Apostolicae Sedis mandatum sive motu proprio sive ad petitionem ipsius conferentiae id statuerit.

§ 2. Decreta de quibus in § 1, ut valide ferantur in plenario conventu, per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum, qui

450 § 2: **CD 38, 2**; SOE VII, 2

451: **CD 38, 3**; ES I, 41 §§ 1 et 2; DPME 211

454 § 1: **CD 38, 2**

454 § 2: **CD 38, 2**

§ 2. Ostali naslovni biskupi kao i izaslanik rimskog prvosvećenika nisu po pravu članovi biskupske konferencije.

Kan. 451 - Neka svaka biskupska konferencija izradi svoj statut, koji treba da pregleda Apostolska Stolica, u kojemu neka se, uz ostalo, odredi kad se imaju održavati plenarne skupštine i neka se predvidi stalno vijeće biskupa i generalno tajništvo konferencije i druge službe i povjerenstva koje prema sudu konferencije djelotvornije pridonose da se postigne namjeravana svrha.

Kan. 452 - § 1. Neka svaka biskupska konferencija izabere svoga predsjednika, neka odredi tko će vršiti službu potpredsjednika kad je predsjednik zakonito spriječen i neka odredi generalnog tajnika, prema odredbi statuta.

§ 2. Predsjednik konferencije, a kad je on zakonito spriječen potpredsjednik, predsjedava ne samo generalnim skupštinama biskupske konferencije nego i stalnom vijeću.

Kan. 453 - Neka se plenarne skupštine biskupske konferencije održavaju barem jednom svake godine i, osim toga, kad god to zahtijevaju posebne okolnosti, prema propisima statuta.

Kan. 454 - § 1. Odlučujući glas na plenarnim skupštinama biskupske konferencije po samom pravu pripada dijecezanskim biskupima i onima koji su s njima u pravu izjednačeni kao i biskupima koadjutorima.

§ 2. Pomoćni biskupi i ostali naslovni biskupi koji pripadaju biskupskoj konferenciji imaju odlučujući ili savjetodavni glas, već prema propisima statuta konferencije; ipak neka ostane na snazi da odlučujući glas, kad se radi o izradbi ili izmjeni statuta, imaju samo oni o kojima se govori u § 1.

Kan. 455 - § 1. Biskupska konferencija može donositi opće odluke samo u slučajevima u kojima to propisuje opće pravo ili kad to odredi poseban nalog Apostolske Stolice, bilo na vlastitu pobudu bilo na molbu same konferencije.

§ 2. Da bi odluke, o kojima se govori u § 1, bile valjano donesene, na plenarnoj skupštini moraju dobiti barem dvije trećine glasova

455 § 1: **CD 38, 4**; PONTIFICIA COMMISSIO CENTRALIS COORDINANDIS POST CONCILIUM LABORIBUS ET CONCILII DECRETIS INTERPRETANDIS, Resp., 10 iun. 1966 (AAS 60 [1968] 361); CIV Resp. I, 5 feb. 1868 (AAS 60 [1968] 361-362)

455 § 2: **CD 38, 4**; DPME 212

voto deliberativo fruentes ad conferentiam pertinent, proferri debent, atque vim obligandi non obtinent, nisi ab Apostolica Sede recognita, legitime promulgata fuerint.

§ 3. Modus promulgationis et tempus a quo decreta vim suam exserunt, ab ipsa Episcoporum conferentia determinantur.

§ 4. In casibus in quibus nec ius universale nec peculiare Apostolicae Sedis mandatum potestatem, de qua in § 1, Episcoporum conferentiae concessit, singuli Episcopi dioecesani competentia integra manet, nec conferentia eiusve praeses nomine omnium Episcoporum agere valet, nisi omnes et singuli Episcopi consensum dederint.

Can. 456 - Absoluto conventu plenario Episcoporum conferentiae, relatio de actis conferentiae necnon eius decreta a praeside ad Apostolicam Sedem transmittantur, tum ut in eiusdem notitiam acta perferantur, tum ut decreta, si quae sint, ab eadem recognosci possint.

Can. 457 - Consilii Episcoporum permanentis est curare, ut res in plenario conventu conferentiae agenda praeparantur et decisiones in conventu plenario statuae debite executioni mandentur; eiusdem etiam est alia negotia peragere, quae ipsi ad normam statutorum committuntur.

Can. 458 - Secretariae generalis est:

1° relationem componere actorum et decretorum conventus plenarii conferentiae necnon actorum consilii Episcoporum permanentis, et eadem cum omnibus conferentiae membris communicare itemque alia acta conscribere, quae ipsi a conferentiae praeside aut a consilio permanenti componenda committuntur;

2° communicare cum Episcoporum conferentiis finitimis acta et documenta quae a conferentia in plenario conventu aut a consilio Episcoporum permanenti ipsis transmitti statuuntur.

Can. 459 - § 1. Foveantur relationes inter Episcoporum conferentias, praesertim viciniores, ad maius bonum promovendum ac tuendum.

§ 2. Quoties vero actiones aut rationes a conferentiis ineuntur formam internationalem praeseferentes, Apostolica Sedes audiatur oportet.

455 § 4: c. 101 § 1, 2°; LG 27; CD 38, 4; DPME 212

456: LG nep 2; CD 38, 4

457: CD 38, 3

predstojnika koji pripadaju konferenciji i koji imaju odlučujući glas; odluke nemaju obvezatne snage, osim ako, pošto ih pregleda Apostolska Stolica, budu zakonito proglašene.

§ 3. Sama biskupska konferencija određuje način proglašenja i vrijeme kad odluke stupaju na snagu.

§ 4. U slučajevima u kojima ni opće pravo ni poseban nalog Apostolske Stolice ne daju biskupskoj konferenciji vlast, o kojoj se govori u § 1, ostaje neokrnjena mjerodavnost svakoga dijecezanskog biskupa, a ni konferencija ni njezin predsjednik ne mogu djelovati u ime svih biskupa, osim ako svi biskupi i svaki napose dadu pristanak.

Kan. 456 - Kad se završi plenarna skupština biskupske konferencije, neka predsjednik pošalje izvješće o radu konferencije i njezine odluke Apostolskoj Stolici, bilo da je obavijesti o njezinu radu, bilo da ona može pregledati odluke, ako ih ima.

Kan. 457 - Zadaća je stalnog vijeća biskupa voditi brigu da se priprave predmeti za raspravu na plenarnoj skupštini konferencije i da se odluke donesene na plenarnoj skupštini na dužan način izvrše; njegova je također zadaća da obavlja i druge poslove koji su mu povjereni prema odredbi statuta.

Kan. 458 - Zadaća je generalnog tajništva:

1° da sastavi izvješće o raspravama i odlukama plenarne skupštine konferencije kao i o raspravama stalnog vijeća biskupa i da to priopći svim članovima konferencije; isto tako da sastavi druge spise koje mu povjeri na izradbu predsjednik konferencije ili stalno vijeće;

2° da priopći susjednim biskupskim konferencijama spise i isprave koje im konferencija na plenarnoj skupštini ili stalno vijeće biskupa odluče poslati.

Kan. 459 - § 1. Neka se unapređuju odnosi među biskupskim konferencijama, osobito među susjednima, da se promiče i štiti veće dobro.

§ 2. Ipak, kad god konferencije poduzimaju djelatnosti ili pothvate međunarodnog značenja, potrebno se posavjetovati s Apostolskom Stolicom.

458, 1°: **CD 38, 3**; ES I, 41 § 5

458, 2°: ES I, 41 § 5

459 § 1: **CD 38, 5**; ES I, 41 § 5; SE *Nunc nobis*, 27 oct. 1969

459 § 2: ES I, 41 § 4

TITULUS III
**DE INTERNA ORDINATIONE
ECCLESiarUM PARTICULARIUM**

CAPUT I
DE SYNODO DIOECESANA

Can. 460 - Synodus dioeciesana est coetus delectorum sacerdotum aliorumque christifidelium Ecclesiae particularis, qui in bonum totius communitatis dioeciesanae Episcopo dioeciesano adiutricem operam praestant, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 461 - § 1. Synodus dioeciesana in singulis Ecclesiis particularibus celebretur cum, iudicio Episcopi dioeciesani et audito consilio presbyterali, adiuncta id suadeant.

§ 2. Si Episcopus plurium dioeciesum curam habet, aut unius curam habet uti Episcopus proprius, alterius vero uti Administrator, unam synodum dioeciesanam ex omnibus dioeciesibus sibi commissis convocare potest.

Can. 462 - § 1. Synodum dioeciesanam convocat solus Episcopus dioeciesanus, non autem qui ad interim dioecesi praeest.

§ 2. Synodo dioeciesanae praeest Episcopus dioeciesanus, qui tamen Vicarium generalem aut Vicarium episcopalem pro singulis sessionibus synodi ad hoc officium implendum delegare potest.

Can. 463 - § 1. Ad synodum dioeciesanam vocandi sunt uti synodi sodales eamque participandi obligatione tenentur:

- 1° Episcopus coadiutor atque Episcopi auxiliares;
- 2° Vicarii generales et Vicarii episcopales, necnon Vicarius iudicialis;
- 3° canonici ecclesiae cathedralis;
- 4° membra consilii presbyteralis;

460: c. 356 § 1; **CD 28, 36**; ES III, 20; DPME 163, 165

461 § 1: c. 356 § 1; SCPF *Directive per Sinodi interdiociesani*, 27 ian. 1979

461 § 2: c. 356 § 2

NASLOV III.
**UNUTRAŠNJE UREĐENJE
PARTIKULARNIH CRKAVA**

POGLAVLJE I.
BISKUPIJSKA SINODA

Kan. 460 - Biskupijska sinoda jest skupština izabраниh svećenika i drugih vjernika partikularne Crkve koji pomažu dijecezanskom biskupu na dobrobit sve biskupijske zajednice, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 461 - § 1. Neka se biskupijska sinoda održi u svakoj partikularnoj Crkvi kad to savjetuju okolnosti, prema sudu dijecezanskog biskupa i pošto se posavjetuje s prezbiterским vijećem.

§ 2. Ako se biskup brine za više biskupija ili se za jednu brine kao vlastiti biskup, a za drugu kao upravitelj, može sazvati jednu biskupijsku sinodu za sve povjerene mu biskupije.

Kan. 462 - § 1. Biskupijsku sinodu saziva samo dijecezanski biskup, a ne onaj koji je privremeno na čelu biskupije.

§ 2. Biskupijskoj sinodi predsjedava dijecezanski biskup, koji ipak može za obavljanje te zadaće na pojedinim sinodskim sjednicama ovlastiti generalnog vikara ili biskupskog vikara.

Kan. 463 - § 1. Na biskupijsku sinodu treba da se pozovu kao članovi sinode i obvezni su na njoj sudjelovati:

- 1° biskup koadjutor i pomoćni biskupi;
- 2° generalni vikari i biskupski vikari, kao i sudski vikar;
- 3° kanonici stolne crkve;
- 4° članovi prezbiterskog vijeća;

462 § 1: c. 357 § 1; DPME 163

462 § 2: c. 355 § 1

463 § 1, 2°: c. 358 § 1, 1°

5° christifideles laici, etiam sodales institutorum vitae consecratae, a consilio pastoralis eligendi, modo et numero ab Episcopo dioecetano determinandis, aut, ubi hoc consilium non exstet, ratione ab Episcopo dioecetano determinata;

6° rector seminarii dioecetani maioris;

7° vicarii foranei;

8° unus saltem presbyter ex unoquoque vicariatu foraneo eligendus ab omnibus qui curam animarum inibi habeant; item eligendus est alius presbyter qui, eodem impedito, in eius locum substituatur;

9° aliqui Superiores institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae, quae in dioecesi domum habent, eligendi numero et modo ab Episcopo dioecetano determinatis.

§ 2. Ad synodum dioecetanam ab Episcopo dioecetano vocari uti synodi sodales possunt alii quoque, sive clerici, sive institutorum vitae consecratae sodales, sive christifideles laici.

§ 3. Ad synodum dioecetanam Episcopus dioecetanus, si id opportunum duxerit, invitare potest uti observatores aliquos ministros aut sodales Ecclesiarum vel communitatum ecclesialium, quae non sunt in plena cum Ecclesia catholica communione.

Can. 464 - Synodi sodalis, si legitimo detineatur impedimento, non potest mittere procuratorem qui ipsius nomine eidem intersit; Episcopum vero dioecetatum de hoc impedimento certiore faciat.

Can. 465 - Propositae quaestiones omnes liberae sodalium disceptationi in synodi sessionibus subiciantur.

Can. 466 - Unus in synodo dioecetana legislator est Episcopus dioecetanus, aliis synodi sodalibus voto tantummodo consultivo gaudentibus; unus ipse synodalibus declarationibus et decretis subscribit, quae eius auctoritate tantum publici iuris fieri possunt.

Can. 467 - Episcopus dioecetanus textus declarationum ac decretorum synodalium communicet cum Metropolita necnon cum Episcoporum conferentia.

463 § 1, 3°: c. 358 § 1, 2°

463 § 1, 5°: SCE Rescr., 29 maii 1968

463 § 1, 6°: c. 358 § 1, 3°

463 § 1, 7°: c. 358 § 1, 4°

463 § 1, 8°: c. 358 § 1, 7°

5° vjernici laici, i članovi ustanova posvećenoga života, koje treba da izabere pastoralno vijeće na način i u broju koji treba da odredi dijecezanski biskup ili, gdje nema toga vijeća, na način koji odredi dijecezanski biskup;

6° rektor velikoga biskupijskog sjemeništa;

7° dekani;

8° barem jedan prezbiter iz svakog dekanata, kojega treba da izaberu svi koji tamo obavljaju dušobrižničku službu; isto tako treba da izaberu drugog prezbitera koji će ga, ako taj bude spriječen, zamijeniti;

9° neki poglavari redovničkih ustanova i družba apostolskoga života, koje u biskupiji imaju kuću, koji treba da se izaberu u broju i na način kako odredi dijecezanski biskup.

§ 2. Dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu pozvati kao članove sinode i druge, bilo klerike bilo članove ustanova posvećenoga života bilo vjernike laike.

§ 3. Dijecezanski biskup može na biskupijsku sinodu, ako to smatra prikladnim, pozvati kao promatrače i neke službenike ili članove Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom.

Kan. 464 - Član sinode, ako je spriječen zakonitom smetnjom, ne može poslati zastupnika da prisustvuje sinodi u njegovo ime; neka ipak o toj smetnji obavijesti dijecezanskog biskupa.

Kan. 465 - Neka se sva predložena pitanja podvrgnu slobodnoj raspravi članova na sinodskim sjednicama.

Kan. 466 - Jedini je zakonodavac na sinodi dijecezanski biskup, dok drugi članovi sinode imaju samo savjetodavni glas; samo on potpisuje sinodske izjave i odluke i one se mogu objaviti samo s njegovim ovlaštenjem.

Kan. 467 - Neka dijecezanski biskup priopći metropolitu i biskupskoj konferenciji tekst sinodskih izjava i odluka.

463 § 1, 9°: c. 358 § 1, 8°

463 § 2: c. 358 § 2

463 § 3: SCUF Directorium, I, 14 maii 1967, 3-6; 25-63

464: c. 359 § 1

465: c. 361; DPME 165

466: c. 362; LG 27; CD 8

Can. 468 - § 1. Episcopo dioecesano competit pro suo prudenti iudicio synodum dioecesanam suspendere necnon dissolvere.

§ 2. Vacante vel impedita sede episcopali, synodus dioecesana ipso iure intermittitur, donec Episcopus dioecesanus, qui succedit, ipsam continuari decreverit aut eandem extinctam declaraverit.

CAPUT II

DE CURIA DIOECESANA

Can. 469 - Curia dioecesana constat illis institutis et personis, quae Episcopo operam praestant in regimine universae dioecesis, praesertim in actione pastoralis dirigenda, in administratione dioecesis curanda, necnon in potestate iudiciali exercenda.

Can. 470 - Nominatio eorum, qui officia in curia dioecesana exercent, spectat ad Episcopum dioecesanum.

Can. 471 - Omnes qui ad officia in curia admittuntur debent:

1° promissionem emittere de munere fideliter adimplendo, secundum rationem iure vel ab Episcopo determinatam;

2° secretum servare intra fines et secundum modum iure aut ab Episcopo determinatos.

Can. 472 - Circa causas atque personas quae in curia ad exercitium potestatis iudicialis pertinent, servantur praescripta Libri VII *De processibus*; de iis autem quae ad administrationem dioecesis spectant, servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 473 - § 1. Episcopus dioecesanus curare debet ut omnia negotia quae ad universae dioecesis administrationem pertinent, debite coordinentur et ad bonum portionis populi Dei sibi commissae aptius procurandum ordinentur.

§ 2. Ipsius Episcopi dioecesani est coordinare actionem pastorem Vicariorum sive generalium sive episcopalium; ubi id expendiat, nominari potest Moderator curiae, qui sacerdos sit oportet, cuius est sub

468 § 1: cc. 222 § 1, 357 § 1

468 § 2: c. 229

469: c. 363 § 1; **CD 27**; DPME 200

470: cc. 152, 364 § 1; DPME 200

471, 1°: c. 364 § 2, 1°

Kan. 468 - § 1. Dijecezanskom biskupu pripada da prema svojem razboritom sudu obustavi, kao i raspusti biskupijsku sinodu.

§ 2. Kad je biskupska stolica prazna ili kad je spriječena, biskupijska sinoda prekida se po samom pravu dok dijecezanski biskup, koji naslijeđi prijašnjega, ne odluči da se ona nastavi ili je proglašuje utrnulom.

POGLAVLJE II.

BISKUPIJSKA KURIJA

Kan. 469 - Biskupijska kurija sastoji se od onih ustanova i osoba koje pomažu biskupu u upravljanju svom biskupijom, osobito u vođenju pastoralne djelatnosti, u nastojanju oko upravljanja biskupijom i u vršenju sudske vlasti.

Kan. 470 - Dijecezanskom biskupu pripada da imenuje one koji obavljaju službe u biskupijskoj kuriji.

Kan. 471 - Svi koji preuzimaju službe u kuriji moraju:

1° obećati da će vjerno obavljati službu onako kako je određeno u pravu ili kako je odredio biskup;

2° čuvati tajnu u granicama i onako kako je određeno u pravu ili kako je odredio biskup.

Kan. 472 - Što se tiče parnica i osoba koje u kuriji vrše sudsku vlast, neka se obdržavaju propisi Knjige VII. *Postupci*; što se pak tiče upravljanja biskupijom, neka se obdržavaju propisi kanona koji slijede.

Kan. 473 - § 1. Dijecezanski biskup mora voditi brigu da se svi poslovi koji se tiču upravljanja svom biskupijom propisno usklade i usmjere da se prikladnije postigne dobrobit njemu povjerenog dijela Božjega naroda.

§ 2. Osobna je zadaća dijecezanskog biskupa da usklađuje pastoralnu djelatnost vikara, bilo generalnih bilo biskupskih; gdje je to korisno, može se imenovati i voditelj kurije, koji treba da bude svećenik, čija je

471, 2°: c. 364 § 2, 3°

472: c. 365; DPME 200

473 § 1: **CD 17**; SCE-SCpC Ep., 19 iul. 1972; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Vicariae potestatis*, 6 ian. 1977, 1 § 3 (AAS 69 [1977] 7)

473 § 2: **CD 25, 26**

Episcopi auctoritate ea coordinare quae ad negotia administrativa tractanda attinent, itemque curare ut ceteri curiae addicti officium sibi commissum rite adimpleant.

§ 3. Nisi locorum adiuncta iudicio Episcopi aliud suadeant, Moderator curiae nominetur Vicarius generalis aut, si plures sint, unus ex Vicariis generalibus.

§ 4. Ubi id expedire iudicaverit, Episcopus, ad actionem pastorem aptius fovendam, constituere potest consilium episcopale, constans scilicet Vicariis generalibus et Vicariis episcopalibus.

Can. 474 - Acta curiae quae effectum iuridicum habere nata sunt, subscribi debent ab Ordinario a quo emanant, et quidem ad validitatem, ac simul a curiae cancellario vel notario; cancellarius vero Moderatorem curiae de actis certiozem facere tenetur.

Art. 1

DE VICARIIS GENERALIBUS ET EPISCOPALIBUS

Can. 475 - § 1. In unaquaque dioecesi constituendus est ab Episcopo dioecesano Vicarius generalis, qui potestate ordinaria ad normam canonum qui sequuntur instructus, ipsum in universae dioecesis regimine adiuvet.

§ 2. Pro regula generali habeatur ut unus constituatur Vicarius generalis, nisi dioecesis amplitudo vel incolarum numerus aut aliae rationes pastorales aliud suadeant.

Can. 476 - Quoties rectum dioecesis regimen id requirat, constitui etiam possunt ab Episcopo dioecesano unus vel plures Vicarii episcopales, qui nempe aut in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus vel certi personarum coetus, eadem gaudent potestate ordinaria, quae iure universali Vicario generali competit, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 477 - § 1. Vicarius generalis et episcopalis libere ab Episcopo dioecesano nominantur et ab ipso libere removeri possunt, firmo

474: cc. 372 § 3, 373 § 1, 374 § 1, 2°

475 § 1: c. 366 § 1; SCPF Rescr., 7 nov. 1929; CD 27; DPME 201

zadaća da pod biskupovom vlašću usklađuje obavljanje upravnih poslova i da se brine da ostale osobe u kuriji propisno obavljaju službu koja im je povjerena.

§ 3. Neka se za voditelja kurije imenuje generalni vikar ili, ako ih je više, jedan od generalnih vikara, osim ako okolnosti mjesta, prema biskupovu sudu, savjetuju što drugo.

§ 4. Da bi se prikladnije potpomagala pastoralna djelatnost, biskup može, kad prosudi da je to korisno, ustanoviti biskupsko vijeće, koje se sastoji od generalnih vikara i biskupskih vikara.

Kan. 474 - Kurijalne spise, koji po svojoj naravi imaju pravni učinak, mora, i to da bi bili valjani, potpisati ordinarij koji ih izdaje, i istodobno kurijalni kancelar ili bilježnik; kancelar pak dužan je o spisima obavijestiti voditelja kurije.

Članak 1.

GENERALNI I BISKUPSKI VIKARI

Kan. 475 - § 1. U svakoj biskupiji dijecezanski biskup treba da postavi generalnog vikara da mu, providen redovitom vlašću prema odredbi kanona koji slijede, pomaže u upravljanju svom biskupijom.

§ 2. Neka kao opće pravilo bude da se postavi jedan generalni vikar, osim ako prostranost biskupije ili broj stanovnika ili drugi pastoralni razlozi savjetuju što drugo.

Kan. 476 - Kad god to zahtijeva pravilno upravljanje biskupijom, dijecezanski biskup može postaviti jednog ili više biskupskih vikara, koji naime ili u određenom dijelu biskupije ili za određenu vrstu poslova ili za vjernike određenog obreda ili za određene skupine osoba imaju istu redovitu vlast koja po općem pravu pripada generalnom vikaru, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 477 - § 1. Dijecezanski biskup slobodno imenuje generalnog i biskupskog vikara i može ih slobodno ukloniti, uz održavanje propisa

475 § 2: c. 366 § 3; ES I, 14 § 1; DPME 161, 201

476: **CD 23, 27**; ES I, 14 §§ 1 et 2; DPME 119, 161, 202

477 § 1: c. 366 § 2; ES I, 14 §§ 2 et 5

praescripto can. 406; Vicarius episcopalis, qui non sit Episcopus auxiliaris, nominetur tantum ad tempus, in ipso constitutionis actu determinandum.

§ 2. Vicario generali absente vel legitime impedito, Episcopus dioecesanus alium nominare potest, qui eius vices suppleat; eadem norma applicatur pro Vicario episcopali.

Can. 478 - § 1. Vicarius generalis et episcopalis sint sacerdotes annos nati non minus triginta, in iure canonico aut theologia doctores vel licentiati vel saltem in iisdem disciplinis vere periti, sana doctrina, probitate, prudentia ac rerum gerendarum experientia commendati.

§ 2. Vicarii generalis et episcopalis munus componi non potest cum munere canonici paenitentiarum, neque committi consanguineis Episcopi usque ad quartum gradum.

Can. 479 - § 1. Vicario generali, vi officii, in universa dioecesi competit potestas executiva quae ad Episcopum dioecesanum iure pertinet, ad ponendos scilicet omnes actus administrativos, iis tamen exceptis quos Episcopus sibi reservaverit vel qui ex iure requirant speciale Episcopi mandatum.

§ 2. Vicario episcopali ipso iure eadem competit potestas de qua in § 1, sed quoad determinatam territorii partem aut negotiorum genus aut fideles determinati ritus vel coetus tantum pro quibus constitutus est, iis causis exceptis quas Episcopus sibi aut Vicario generali reservaverit, aut quae ex iure requirunt speciale Episcopi mandatum.

§ 3. Ad Vicarium generalem atque ad Vicarium episcopalem, intra ambitum eorum competentiae, pertinent etiam facultates habituales ab Apostolica Sede Episcopo concessae, necnon rescriptorum executio, nisi aliud expresse cautum fuerit aut electa fuerit industria personae Episcopi dioecesani.

Can. 480 - Vicarius generalis et Vicarius episcopalis de praecipuis negotiis et gerendis et gestis Episcopo dioecesano referre debent, nec umquam contra voluntatem et mentem Episcopi dioecesani agant.

477 § 2: c. 366 § 3; ES I, 14 § 2

478 § 1: c. 367 § 1; ES I, 14 § 2; DPME 201

478 § 2: c. 367 § 3; ES I, 14 § 2

kan. 406; biskupski vikar, koji nije pomoćni biskup, neka se imenuje samo na rok koji treba da se odredi u samom spisu imenovanja.

§ 2. Kad je generalni vikar odsutan ili zakonito spriječen, dijecezanski biskup može imenovati drugoga da ga zamjenjuje; ta se odredba primjenjuje i na biskupskog vikara.

Kan. 478 - § 1. Generalni i biskupski vikar neka budu svećenici, ne mlađi od trideset godina, doktori ili magistri kanonskoga prava ili bogoslovlja ili barem doista stručni u tim znanostima te da ih preporučuju zdrav nauk, čestitost, razboritost i iskustvo u obavljanju poslova.

§ 2. Služba generalnog i biskupskog vikara ne može se spojiti sa službom kanonika pokorničara niti povjeriti biskupovim krvnim srođnicima sve do četvrtoga stupnja.

Kan. 479 - § 1. Generalnom vikaru snagom službe pripada u svoj biskupiji izvršna vlast koja po pravu pripada dijecezanskom biskupu, to jest za obavljanje svih upravnih čina, izuzevši ipak one koje biskup pridržuje sebi ili za koje se po pravu zahtijeva poseban biskupov nalog.

§ 2. Biskupskom vikaru po samom pravu pripada ista vlast o kojoj se govori u § 1, ali samo za određeni dio područja ili za određenu vrstu poslova ili za vjernike određenog obreda ili za skupine za koje je postavljen, izuzevši one slučajeve koje biskup pridržuje sebi ili generalnom vikaru ili za koje se po pravu zahtijeva poseban biskupov nalog.

§ 3. Generalnom vikaru i biskupskom vikaru na području njihove mjerodavnosti pripadaju i uobičajene ovlasti koje je Apostolska Stolica dala biskupu, kao i izvršenje otpisa, osim ako je izričito određeno što drugo ili ako je dijecezanski biskup izabran zbog osobne prikladnosti.

Kan. 480 - Generalni vikar i biskupski vikar moraju izvijestiti dijecezanskoga biskupa o važnijim poslovima koje treba da obave ili su obavili, i neka nikad ne rade protiv volje i nakane dijecezanskoga biskupa.

479 § 1: c. 368 § 1

479 § 2: ES I, 14 § 2

479 § 3: c. 368 § 2; ES I, 14 § 2

480: c. 369 §§ 1 et 2; ES I, 14 § 3; DPME 202

Can. 481 - § 1. Exspirat potestas Vicarii generalis et Vicarii episcopalis expleto tempore mandati, renuntiatione, itemque, salvis cann. 406 et 409, remotione eisdem ab Episcopo dioecesano intimata, atque sedis episcopalis vacatione.

§ 2. Suspenso munere Episcopi dioecesani, suspenditur potestas Vicarii generalis et Vicarii episcopalis, nisi episcopali dignitate aucti sint.

Art. 2

DE CANCELLARIO ALIISQUE NOTARIIS ET DE ARCHIVIS

Can. 482 - § 1. In qualibet curia constituatur cancellarius, cuius praecipuum munus, nisi aliter iure particulari statuatur, est curare ut acta curiae redigantur et expediantur, atque eadem in curiae archivo custodiantur.

§ 2. Si necesse videatur, cancellario dari potest adiutor, cui nomen sit vice-cancellarii.

§ 3. Cancellarius necnon vicecancellarius sunt eo ipso notarii et secretarii curiae.

Can. 483 - § 1. Praeter cancellarium, constitui possunt alii notarii, quorum quidem scriptura seu subscriptio publicam fidem facit quod attinet sive ad quaelibet acta, sive ad acta iudicialia dumtaxat, sive ad acta certae causae aut negotii tantum.

§ 2. Cancellarius et notarii debent esse integrae fama et omni suspicione maiores; in causis quibus fama sacerdotis in discrimen vocari possit, notarius debet esse sacerdos.

Can. 484 - Officium notariorum est:

1° conscribere acta et instrumenta circa decreta, dispositiones, obligationes vel alia quae eorum operam requirunt;

2° in scriptis fideliter redigere quae geruntur, eaque cum significatione loci, diei, mensis et anni subsignare;

481 § 1: c. 371; ES I, 14 §§ 2 et 5

481 § 2: c. 371; ES I, 14 § 2

482 § 1: c. 372 § 1

482 § 2: c. 372 § 2

Kan. 481 - § 1. Vlast generalnog vikara i biskupskog vikara prestane, kad istekne vrijeme naloga, odreknućem i, poštujući kann. 406. i 409, uklanjanjem koje im priopći dijecezanski biskup, te kad biskupska stolica ostane prazna.

§ 2. Kad je obustavljena služba dijecezanskoga biskupa, obustavlja se i vlast generalnog vikara i biskupskog vikara, osim ako imaju biskupsko dostojanstvo.

Članak 2.

KANCELAR I DRUGI BILJEŽNICI TE ARHIVI

Kan. 482 - § 1. Neka se u svakoj kuriji postavi kancelar čija je glavna zadaća, osim ako se krajevnim pravom određuje drukčije, voditi brigu da se kurijalni spisi sastavljaju i otpremaju te da se čuvaju u arhivu kurije.

§ 2. Ako je potrebno, kancelaru se može dati pomoćnik koji se naziva vicekancelar.

§ 3. Kancelar i vicekancelar samim su time bilježnici i tajnici kurije.

Kan. 483 - § 1. Osim kancelara mogu se postaviti i drugi bilježnici kojih pismo ili potpis posvjedočuje vjerodostojnost spisa, i to bilo za sve spise bilo samo za sudske spise bilo za spise samo određene parnice ili posla.

§ 2. Kancelar i bilježnici moraju biti na dobru glasu i besprijeckorni; u predmetima u kojima bi mogao doći u pogibelj dobar glas svećenika, bilježnik mora biti svećenik.

Kan. 484 - Dužnost je bilježnika:

1° sastavljati spise i isprave o odlukama, uredbama, obvezama ili o drugome za što se zahtijeva njihovo sudjelovanje;

2° vjerno zapisivati sve što se događa i to potpisati s oznakom mjesta, dana, mjeseca i godine;

482 § 3: c. 372 § 3

483 § 1: c. 373 §§ 1 et 2

483 § 2: c. 373 §§ 3 et 4

484, 1°: c. 374 § 1, 1°

484, 2°: c. 374 § 1, 2°

3° acta vel instrumenta legitime petenti ex regesto, servatis servandis, exhibere et eorum exempla cum autographo conformia declarare.

Can. 485 - Cancellarius aliique notarii libere ab officio removeri possunt ab Episcopo dioecesano, non autem ab Administratore dioecesano, nisi de consensu collegii consultorum.

Can. 486 - § 1. Documenta omnia, quae dioecesim vel paroecias respiciunt, maxima cura custodiri debent.

§ 2. In unaquaque curia erigatur, in loco tuto, archivum seu tabularium dioecesanum, in quo instrumenta et scripturae quae ad negotia dioecesana tum spiritualia tum temporalia spectant, certo ordine disposita et diligenter clausa custodiantur.

§ 3. Documentorum, quae in archivo continentur, conficiatur inventarium seu catalogus, cum brevi singularum scripturarum synopsis.

Can. 487 - § 1. Archivum clausum sit oportet eiusque clavem habeant solum Episcopus et cancellarius; nemini licet illud ingredi nisi de Episcopi aut Moderatoris curiae simul et cancellarii licentia.

§ 2. Ius est iis quorum interest, documentorum, quae natura sua sunt publica quaeque ad statum suae personae pertinent, documentum authenticum scriptum vel photostaticum per se vel per procuratorem recipere.

Can. 488 - Ex archivo non licet efferre documenta, nisi ad breve tempus tantum atque de Episcopi aut insimul Moderatoris curiae et cancellarii consensu.

Can. 489 - § 1. Sit in curia dioecesana archivum quoque secretum, aut saltem in communi archivo armarium seu scrinium, omnino clausum et obseratum, quod de loco amoveri nequeat, in quo scilicet documenta secreto servanda cautissime custodiantur.

§ 2. Singulis annis destruantur documenta causarum criminalium in materia morum, quarum rei vita cesserunt aut quae a decennio sententia

484, 3°: c. 374 § 1, 3°

485: c. 373 § 5

486 § 1: c. 375 § 1; Sec Litt. circ., 15 apr. 1923; PAULUS PP. VI, All., 6 nov. 1964 (AAS 56 [1964] 999-1001)

486 § 2: c. 375 § 1; SCPF Resp. 2, 14 mar. 1922; Sec Litt. circ., 15 apr. 1923

3° obdržavajući ono što treba da se obdržava, dati spise ili isprave iz upisnika onome tko to zakonito moli i potvrditi da se njihovi prijepisi slažu s izvornikom.

Kan. 485 - Dijecezanski biskup može kancelara i druge bilježnike slobodno ukloniti sa službe, ali to ne može dijecezanski upravitelj, osim s pristankom zbora savjetnika.

Kan. 486 - § 1. Sve isprave koje se tiču biskupije ili župa moraju se čuvati veoma brižljivo.

§ 2. Neka se u svakoj kuriji na sigurnom mjestu uredi biskupijski arhiv ili biskupijska pismohrana, gdje neka se čuvaju isprave i spisi koji se tiču i duhovnih i vremenitih poslova biskupije, raspoređeni određenim redom i brižljivo zatvoreni.

§ 3. Neka se sastavi imovnik ili popis isprava koje se nalaze u arhivu s kratkim sadržajem pojedinih spisa.

Kan. 487 - § 1. Arhiv treba da bude zaključan i njegov ključ neka imaju samo biskup i kancelar; nikome nije dopušteno ulaziti u nj, osim s dozvolom biskupa ili zajedno voditelja kurije i kancelara.

§ 2. Oni kojih se to tiče imaju pravo osobno ili preko zastupnika dobiti vjerodostojan prijepis ili snimak isprava koje su po svojoj naravi javne i koje se odnose na njihovo osobno stanje.

Kan. 488 - Nije dopušteno iznositi isprave iz arhiva, osim samo za kratko vrijeme i s pristankom biskupa ili zajedno voditelja kurije i kancelara.

Kan. 489 - § 1. Neka u biskupijskoj kuriji bude i tajni arhiv, ili barem u općem arhivu nepomičan ormar ili sanduk, dobro zatvoren i zaključan, u kojemu neka se veoma pomno čuvaju isprave koje treba da se čuvaju tajno.

§ 2. Neka se svake godine unište isprave kaznenih parnica u pitanju ćudoređa ako su okrivljeni preminuli ili koje su završene prije deset

486 § 3: c. 375 § 2

487 § 1: c. 377 §§ 1 et 2

487 § 2: c. 384 §§ 1 et 2

488: c. 378 §§ 1 et 2

489 § 1: c. 379 § 1

489 § 2: c. 379 § 1; CI Resp. II, 5 aug. 1941 (AAS 33 [1941] 378)

condemnatoria absolutae sunt, retento facti brevi summario cum textu sententiae definitivae.

Can. 490 - § 1. Archivi secreti clavem habeat tantummodo Episcopus.

§ 2. Sede vacante, archivum vel armarium secretum ne aperiatur, nisi in casu verae necessitatis, ab ipso Administratore dioecetano.

§ 3. Ex archivo vel armario secreto documenta ne efferantur.

Can. 491 - § 1. Curet Episcopus dioecetanus ut acta et documenta archivorum quoque ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, paroecclesialium, aliarumque in suo territorio exstantium diligenter serventur, atque inventaria seu catalogi conficiantur duobus exemplaribus, quorum alterum in proprio archivo, alterum in archivo dioecetano serventur.

§ 2. Curet etiam Episcopus dioecetanus ut in dioecesi habeatur archivum historicum atque documenta valorem historicum habentia in eodem diligenter custodiantur et systematice ordinentur

§ 3. Acta et documenta, de quibus in §§ 1 et 2, ut inspiciantur aut efferantur, serventur normae ab Episcopo dioecetano statutae.

Art. 3

DE CONSILIO A REBUS OECONOMICIS ET DE OECONOMO

Can. 492 - § 1. In singulis dioecesibus constituatur consilium a rebus oeconomicis, cui praesidet ipse Episcopus dioecetanus eiusve delegatus, et quod constat tribus saltem christifidelibus, in re oeconomica necnon in iure civili vere peritis et integritate praestantibus, ab Episcopo nominatis.

§ 2. Membra consilii a rebus oeconomicis ad quinquennium nominentur, sed expleto hoc tempore ad alia quinquennia assumi possunt.

§ 3. A consilio a rebus oeconomicis excluduntur personae quae cum Episcopo usque ad quartum gradum consanguinitatis vel affinitatis coniunctae sunt.

490 § 1: c. 379 § 3

490 § 2: cc. 379 § 4, 382 § 1

490 § 3: c. 382 §§ 1 et 2

491 § 1: c. 383 § 1

godina osudom, zadržavši kratki činjenični sažetak s tekstom konačne presude.

Kan. 490 - § 1. Ključ tajnog arhiva neka ima samo biskup.

§ 2. Kad je stolica prazna, neka se tajni arhiv ili ormar ne otvara, osim u istinskoj potrebi, kad ga otvara sam dijecezanski upravitelj.

§ 3. Neka se isprave ne iznose iz tajnog arhiva ili ormara.

Kan. 491 - § 1. Neka se dijecezanski biskup brine da se arhivski spisi i isprave stolnih, zbornih, župnih i drugih crkava koje su na njegovu području brižljivo čuvaju i da se sastave imovnici ili popisi u dva primjerka, od kojih neka se jedan čuva u vlastitom arhivu, a drugi u biskupijskom arhivu.

§ 2. Neka se dijecezanski biskup također brine da biskupija ima povijesni arhiv i neka se u njemu brižljivo čuvaju i sustavno sređuju isprave koje imaju povijesnu vrijednost.

§ 3. Pri pregledu ili iznošenju spisa i isprava o kojima se govori u §§ 1. i 2. neka se obdržavaju odredbe koje je izdao dijecezanski biskup.

Članak 3.

EKONOMSKO VIJEĆE I EKONOM

Kan. 492 - § 1. Neka se u svakoj biskupiji osnuje ekonomsko vijeće kojemu predsjedava sam dijecezanski biskup ili njegov ovlaštenik, a koje se sastoji od barem trojice vjernika imenovanih od biskupa, zaista stručnih u ekonomiji kao i svjetovnom pravu i koji se odlikuju poštenjem.

§ 2. Neka se članovi ekonomskog vijeća imenuju na pet godina, ali kad istekne to vrijeme, mogu se uzeti za druga petogodišta.

§ 3. Iz ekonomskog vijeća isključene su osobe koje su s biskupom povezane krvnim srodstvom ili tazbinom sve do četvrtoga stupnja.

491 § 2: *Sec Litt. circ.*, 15 apr. 1923; *SCConc Normae*, 24 maii 1939 (AAS 31 [1939] 266-268); *PONTIFICIUM CONSILIIUM ECCLESIASTICIS ITALIAE TABULARIIS CURANDIS Instr. A seguito*, 5 dec. 1960 (AAS 52 [1960] 1022-1025)

491 § 3: *cc.* 378 §§ 1 et 2, 382 § 1, 383 § 2, 384 § 2

492 § 1: *cc.* 1520 § 1, 1521 § 1; *SCConc Litt. circ.*, 20 iun. 1929, 9 (AAS 21 [1929] 397)

492 § 2: *c.* 1521 § 1

Can. 493 - Praeter munera ipsi commissa in Libro V *De bonis Ecclesiae temporalibus*, consilii a rebus oeconomicis est quotannis, iuxta Episcopi dioecesiani indicationes, rationem apparare quaestuum et erogationum quae pro universo dioecesis regimine anno venturo praevidentur, necnon, anno exeunte, rationem accepti et expensi probare.

Can. 494 - § 1. In singulis dioecesibus ab Episcopo, auditis collegio consultorum atque consilio a rebus oeconomicis, nominetur oeconomus, qui sit in re oeconomica vere peritus et probitate prorsus praestans.

§ 2. Oeconomus nominetur ad quinquennium, sed expleto hoc tempore ad alia quinquennia nominari potest; durante munere, ne amoveatur nisi ob gravem causam ab Episcopo aestimandam, auditis collegio consultorum atque consilio a rebus oeconomicis.

§ 3. Oeconomi est, secundum rationem a consilio a rebus oeconomicis definitam, bona dioecesis sub auctoritate Episcopi administrare atque ex quaestu dioecesis constituto expensas facere, quas Episcopus aliive ab ipso deputati legitime ordinaverint.

§ 4. Anno vertente, oeconomus consilio a rebus oeconomicis rationem accepti et expensi reddere debet.

CAPUT III

DE CONSILIO PRESBYTERALI ET DE COLLEGIO CONSULTORUM

Can. 495 - § 1. In unaquaque dioecesi constituatur consilium presbyterale, coetus scilicet sacerdotum, qui tamquam senatus sit Episcopi, presbyterium repraesentans, cuius est Episcopum in regimine dioecesis ad normam iuris adiuvare, ut bonum pastorale portionis populi Dei ipsi commissae quam maxime provehatur.

§ 2. In vicariatibus et praefecturis apostolicis Vicarius vel Praefectus constituent consilium ex tribus saltem presbyteris missionariis, quorum sententiam, etiam per epistolam, audiant in gravioribus negotiis.

492 § 3: c. 1520 § 2

494 § 4: c. 1525 § 1

Kan. 493 - Osim zadaća koje mu se povjeravaju u Knjizi V. *Vremenita crkvena dobra*, dužnost je ekonomskog vijeća da svake godine, prema uputama dijecezanskog biskupa, pripravi predračun primitaka i izdataka koji se predviđaju za sveukupno upravljanje biskupijom u idućoj godini, kao i da, pošto završi godina, potvrdi račun primitaka i izdataka.

Kan. 494 - § 1. U svakoj biskupiji neka biskup, pošto se posavjetuje sa zborom savjetnika i ekonomskim vijećem, imenuje ekonomu koji treba da bude zaista stručan u ekonomiji i da se nadasve odlikuje poštenjem.

§ 2. Neka se ekonom imenuje na pet godina, ali kad istekne to vrijeme, može se imenovati za druga petogodišta; za vrijeme službe neka se ne uklanja, osim zbog važnog razloga koji procjenjuje biskup pošto se posavjetuje sa zborom savjetnika i ekonomskim vijećem.

§ 3. Zadaća je ekonomu da onako kako odredi ekonomsko vijeće upravlja biskupijskim dobrima pod vlašću biskupa i da iz utvrđenih dohodaka biskupije izdaje sredstva kako zakonito odredi biskup ili njegovi ovlaštenici.

§ 4. Kad istekne godina, ekonom mora ekonomskom vijeću podnijeti račun primitaka i izdataka.

POGLAVLJE III.

PREZBITERSKO VIJEĆE I ZBOR SAVJETNIKA

Kan. 495 - § 1. Neka se u svakoj biskupiji osnuje prezbitersko vijeće, to jest skupština svećenika, da bude, predstavljajući prezbiterij, kao biskupov senat kojega je zadaća pomagati biskupu u upravljanju biskupijom prema pravnoj odredbi da bi se što više unapređivala pastoralna dobrobit njemu povjerenog dijela Božjega naroda.

§ 2. U apostolskim vikarijatima i prefekturama neka vikar ili prefekt osnuje vijeće od barem trojice prezbitera misionara kojih mišljenje, i pismom, neka zatraži u važnijim poslovima.

Can. 496 - Consilium presbyterale habeat propria statuta ab Episcopus dioecesano approbata, attentis normis ab Episcoporum conferentia prolatis.

Can. 497 - Ad designationem quod attinet sodalium consilii presbyteralis:

1° dimidia circiter pars libere eligatur a sacerdotibus ipsis, ad normam canonum qui sequuntur, necnon statutorum;

2° aliqui sacerdotes, ad normam statutorum, esse debent membra nata, qui scilicet ratione officii ipsis demandati ad consilium pertineant;

3° Episcopo dioecesano integrum est aliquos libere nominare.

Can. 498 - § 1. Ius electionis tum activum tum passivum ad consilium presbyterale constituendum habent:

1° omnes sacerdotes saeculares in dioecesi incardinati;

2° sacerdotes saeculares in dioecesi non incardinati, necnon sacerdotes sodales alicuius instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, qui in dioecesi commorantes, in eiusdem bonum aliquod officium exercent.

§ 2. Quatenus statuta id provideant, idem ius electionis conferri potest aliis sacerdotibus, qui domicilium aut quasi-domicilium in dioecesi habent.

Can. 499 - Modus eligendi membra consilii presbyteralis statutis determinandus est, ita quidem ut, quatenus id fieri possit, sacerdotes presbyterii repraesententur, ratione habita maxime diversorum ministeriorum variarumque dioecesis regionum.

Can. 500 - § 1. Episcopi dioecesani est consilium presbyterale convocare, eidem praesidere atque quaestiones in eodem tractandas determinare aut a membris propositas recipere.

§ 2. Consilium presbyterale gaudet voto tantum consultivo; Episcopus dioecesanus illud audiat in negotiis maioris momenti, eius autem consensu eget solummodo in casibus iure expresse definitis.

§ 3. Consilium presbyterale numquam agere valet sine Episcopo dioecesano, ad quem solum etiam cura spectat ea divulgandi quae ad normam § 2 statuta sunt.

495 § 2: c. 302

496: ES I, 15 § 1; PS conclusio I b, II; DPME 203

497: PS 7

498 § 1: ES I, 15 § 2; PS 6; MR 56

Kan. 496 - Neka prezbitersko vijeće ima svoj statut, koji odobrava dijecezanski biskup, vodeći računa o odredbama koje je dala biskupska konferencija.

Kan. 497 - Što se tiče određivanja članova prezbiterskog vijeća:

1° neka sami svećenici slobodno izaberu oko polovice prema odredbi kanona koji slijede i statuta;

2° neki svećenici, prema odredbi statuta, moraju po položaju biti članovi, to jest oni koji pripadaju vijeću zbog povjerene im službe;

3° dijecezanski biskup može neke slobodno imenovati.

Kan. 498 - § 1. Aktivno i pasivno pravo glasa za osnivanje prezbiterskog vijeća imaju:

1° svi svjetovni svećenici inkardinirani u biskupiji;

2° svjetovni svećenici koji nisu inkardinirani u biskupiji i svećenici članovi neke redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života koji borave u biskupiji i obavljaju neku službu na njezinu dobrobit.

§ 2. Ako statut to predviđa, isto pravo biranja može se dati i drugim svećenicima koji u biskupiji imaju prebivalište ili boravište.

Kan. 499 - Način biranja članova prezbiterskog vijeća treba da se odredi statutom, dakako tako da, ako je to moguće, budu predstavljeni svećenici prezbiterija i da se vodi računa ponajviše o različitim službama i različitim krajevima biskupije.

Kan. 500 - § 1. Zadaća je dijecezanskog biskupa da sazove prezbitersko vijeće, da mu predsjedava i da odredi pitanja za raspravu ili da prihvati ona koja predlože članovi.

§ 2. Prezbitersko vijeće ima samo savjetodavni glas; neka se dijecezanski biskup s njim posavjetuje u važnijim poslovima, a njegov mu je pristanak potreban samo u slučajevima izričito određenim u pravu.

§ 3. Prezbitersko vijeće ne može nikada djelovati bez dijecezanskog biskupa, kojemu jedinomu pripada i briga da objavi ono što je određeno prema odredbi § 2.

498 § 2: ES I, 15 § 2; PS 6

499: ES I, 15 § 2; PS 6, 7; DPME 203

500 § 1: PS 8

500 § 2: **PO 7**; ES I, 15 §§ 1 et 3; PS 9

Can. 501 - § 1. Membra consilii presbyteralis designentur ad tempus, in statutis determinatum, ita tamen ut integrum consilium vel aliqua eius pars intra quinquennium renovetur.

§ 2. Vacante sede, consilium presbyterale cessat eiusque munera implentur a collegio consultorum; intra annum a capta possessione Episcopus debet consilium presbyterale noviter constituere.

§ 3. Si consilium presbyterale munus sibi in bonum dioecesis commissum non adimpleat aut eodem graviter abutatur, Episcopus dioecesanus facta consultatione cum Metropolita, aut si de ipsa sede metropolitana agatur cum Episcopo suffraganeo promotione antiquiore, illud dissolvere potest, sed intra annum debet noviter constituere.

Can. 502 - § 1. Inter membra consilii presbyteralis ab Episcopo dioecesano libere nominantur aliqui sacerdotes, numero non minore quam sex nec maiore quam duodecim, qui collegium consultorum ad quinquennium constituent, cui competunt munera iure determinata; expleto tamen quinquennio munera sua propria exercere pergit usque dum novum collegium constituatur.

§ 2. Collegio consultorum praeest Episcopus dioecesanus; sede autem impedita aut vacante, is qui ad interim Episcopi locum tenet aut, si constitutus nondum fuerit, sacerdos ordinatione antiquior in collegio consultorum.

§ 3. Episcoporum conferentia statuere potest ut munera collegii consultorum capitulo cathedrali committantur.

§ 4. In vicariatu et praefectura apostolica munera collegii consultorum competunt consilio missionis, de quo in can. 495, § 2, nisi aliud iure statuatur.

500 § 3: PS 9

501 § 2: ES I, 15 § 4; PS 10

502 § 1: cc. 385 § 2, 424, 425 § 1, 426 § 1; **CD 27**

Kan. 501 - § 1. Neka se članovi prezbiterskog vijeća izaberu za vrijeme određeno u statutu, ali ipak tako da se sve vijeće ili jedan njegov dio obnovi tijekom pet godina.

§ 2. Kad je stolica prazna, prestane prezbitersko vijeće, a njegove zadaće obavlja zbor savjetnika; u roku od godinu dana pošto preuzme biskupiju biskup mora ponovno osnovati prezbitersko vijeće.

§ 3. Ako prezbitersko vijeće ne obavlja povjerenu mu zadaću na dobrobit biskupije ili je teško zloupotrebljava, dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje s metropolitom ili, ako se radi o samoj metropolitanskoj stolici, sa sufraganskim biskupom starijim po promaknuću, može raspustiti vijeće, ali ga mora ponovno osnovati u roku od godinu dana.

Kan. 502 - § 1. Između članova prezbiterskog vijeća dijecezanski biskup slobodno imenuje neke svećenike, najmanje šestoricu a najviše dvanaesticu, koji na pet godina neka tvore zbor savjetnika, kojemu pripadaju zadaće određene pravom; ipak, kad istekne pet godina, zbor savjetnika nastavlja obavljati svoje zadaće sve dok se ne osnuje novi zbor.

§ 2. Zboru savjetnika stoji na čelu dijecezanski biskup; kad je stolica spriječena ili je prazna, onaj koji u međuvremenu zamjenjuje biskupa ili, ako taj još nije postavljen, svećenik koji je u zboru savjetnika stariji po ređenju.

§ 3. Biskupska konferencija može odrediti da se zadaće zbora savjetnika povjere stolnom kaptolu.

§ 4. U apostolskom vikarijatu i prefekturi zadaće zbora savjetnika pripadaju misijskom vijeću, o kojem se govori u kan. 495, § 2, osim ako se pravom određuje što drugo.

502 § 2: DPME 205

502 § 3: cc. 423, 427

502 § 4: c. 302

CAPUT IV

DE CANONICORUM CAPITULIS

Can. 503 - Capitulum canonicorum, sive cathedrale sive collegiale, est sacerdotum collegium, cuius est functiones liturgicas sollemniores in ecclesia cathedrali aut collegiali persolvere; capituli cathedralis praeterea est munera adimplere, quae iure aut ab Episcopo dioecesano ei committuntur.

Can. 504 - Capituli cathedralis erectio, innovatio aut suppressio Sedi Apostolicae reservantur.

Can. 505 - Unumquodque capitulum, sive cathedrale sive collegiale, sua habeat statuta, per legitimum actum capitularem condita atque ab Episcopo dioecesano probata; quae statuta ne immutentur neve abrogentur nisi approbante eodem Episcopo dioecesano.

Can. 506 - § 1. Statuta capituli, salvis semper foundationis legibus, ipsam capituli constitutionem et numerum canonicorum determinent; definiant quatenus a capitulo et a singulis canonicis ad cultum divinum necnon ad ministerium persolvendum sint peragenda; decernant conventus in quibus capituli negotia agantur atque, salvis quidem iuris universalis praescriptis, condiciones statuunt ad validitatem liceitatemque negotiorum requisitas.

§ 2. In statutis etiam definiantur emolumenta, tum stabilia tum occasione perfuncti muneris solvenda necnon, attentis normis a Sancta Sede latis, quatenus sint canonicorum insignia.

Can. 507 - § 1. Inter canonicos habeatur qui capitulo praesit, atque alia etiam constituentur officia ad normam statutorum, ratione quoque habita usus in regione vigentis.

§ 2. Clericis ad capitulum non pertinentibus, committi possunt alia officia, quibus ipsi, ad normam statutorum, canonicis auxilium praebeant.

503: c. 391 § 1; SCE-SCpC Ep., 19 iul. 1972; DPME 205

504: c. 392

505: c. 410 §§ 1 et 2; SCConc Litt. circ., 25 iul. 1923 (AAS 15 [1923] 453)

506 § 1: cc. 411 §§ 1 et 2, 412-422

POGLAVLJE IV.

KANONIČKI KAPTOLI

Kan. 503 - Kanonički kaptol, i stolni i zborni, zbor je svećenika kojega je zadaća da vrši svečanije bogoslužne obrede u stolnoj ili zbornoj crkvi; osim toga, dužnost je stolnog kaptola da obavlja zadaće koje mu povjeri pravo ili dijecezanski biskup.

Kan. 504 - Osnutak, obnova ili ukinuće stolnog kaptola pridržano je Apostolskoj Stolici.

Kan. 505 - Neka svaki kaptol, bilo stolni bilo zborni, ima svoj statut sastavljen zakonitim kaptolskim činom i odobren od dijecezanskoga biskupa; neka se taj statut ne mijenja niti ukida, osim ako to odobri dijecezanski biskup.

Kan. 506 - § 1. Kaptolski statut, poštujući uvijek odredbe utemeljena, neka odredi samo uređenje kaptola i broj kanonika; neka odredi što treba da rade kaptol i pojedini kanonici u obavljanju bogoštovlja i služba; neka odredi sjednice na kojima će raspravljati o poslovima kaptola i neka, poštujući dakako propise općega prava, odredi uvjete koji se zahtijevaju za valjanost i dopuštenost poslova.

§ 2. Neka se u statutu također odrede naknade, i stalne i one koje se daju prigodom obavljene službe, kao i oznake kanonika, pazeći pri tome na odredbe koje je donijela Apostolska Stolica.

Kan. 507 - § 1. Jedan od kanonika neka bude predstojnik kaptola, a neka se osnuju i druge službe prema odredbi statuta, tako da se uzmu u obzir i običaji koji vrijede u kraju.

§ 2. Klericima koji ne pripadaju kaptolu mogu se povjeriti druge službe, kojima neka, prema odredbi statuta, pomažu kanonicima.

506 § 2: cc. 409, 420, 421 § 2, 422; SCpC Litt. circ., 30 oct. 1970 (AAS 63 [1971] 314-315); SA Decisio, 26 iun. 1971

507 § 1: cc. 393 § 1; Pius pp. XI, m. p. *Bibliorum scientiam*, 27 apr. 1924 (AAS 16 [1924] 180)

507 § 2: c. 393 § 2

Can. 508 - § 1. Paenitentarius canonicus tum ecclesiae cathedralis tum ecclesiae collegialis vi officii habet facultatem ordinariam, quam tamen aliis delegare non potest, absolvendi in foro sacramentali a censuris latae sententiae non declaratis, Apostolicae Sedi non reservatis, in dioecesi extraneos quoque, dioecesanos autem etiam extra territorium dioecesis.

§ 2. Ubi deficit capitulum, Episcopus dioecesanus sacerdotem constituat ad idem munus implendum.

Can. 509 - § 1. Episcopi dioecesani, audito capitulo, non autem Administratoris dioecesani, est omnes et singulos conferre canonicatus, tum in ecclesia cathedrali tum in ecclesia collegiali, revocato quolibet contrario privilegio; eiusdem Episcopi est confirmare electum ab ipso capitulo, qui eidem praesit.

§ 2. Canonicatus Episcopus dioecesanus conferat tantum sacerdotibus doctrina vitaeque integritate praestantibus, qui laudabiliter ministerium exercuerunt.

Can. 510 - § 1. Capitulo canonicorum ne amplius uniantur paroeciae; quae unitae alicui capitulo exstent, ab Episcopo dioecesano a capitulo separentur.

§ 2. In ecclesia, quae simul sit paroecialis et capitularis, designetur parochus, sive inter capitulares delectus, sive non; qui parochus omnibus obstringitur officiis atque gaudet iuribus et facultatibus quae ad normam iuris propria sunt parochi.

§ 3. Episcopi dioecesani est certas statuere normas, quibus officia pastoralia parochi atque munera capitulo propria debite componantur, cavendo ne parochus capitularibus nec capitulo paroecialibus functionibus impedimento sit; conflictus, si quidam habeantur, dirimat Episcopus dioecesanus, qui imprimis curet ut fidelium necessitatibus pastoralibus apte prospiciatur.

§ 4. Quae ecclesiae, paroeciali simul et capitulari, conferantur elemosynae, praesumuntur datae paroeciae, nisi aliud constet.

508 § 1: c. 401 § 1

509 § 1: c. 403; CI Resp., 26 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 128); CI Resp. III, 10 nov. 1925 (AAS 17 [1925] 582); SCConc Resol., 4 mar. 1933 (AAS 27 [1935] 341-344); SCConc Resol., 15 iun. 1940 (AAS 33 [1941] 333-334)

509 § 2: c. 404 §§ 1 et 2

Kan. 508 - § 1. Kanonik pokorničar i stolne crkve i zborne crkve snagom službe ima redovitu ovlast, koju ipak ne može povjeriti drugima, odrješivati na sakramentalnom području od unaprijed izrečenih a neproglašanih cenzura koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, u biskupiji i strance, a pripadnike biskupije i izvan područja biskupije.

§ 2. Gdje nema kaptola, neka dijecezanski biskup postavi nekog svećenika da vrši tu zadaću.

Kan. 509 - § 1. Pravo je dijecezanskog biskupa, pošto se posavjetuje s kaptolom, ali ne dijecezanskog upravitelja, da daje sve i pojedine kanonikate i u stolnoj crkvi i u zbornoj crkvi, a opoziva se bilo koja protivna povlastica; pravo je istog biskupa da potvrdi predstojnika kojeg izabere sam kaptol.

§ 2. Neka dijecezanski biskup kanonikat daje samo svećenicima koji se odlikuju naukom i čestitošću života i koji su pohvalno obavljali službu.

Kan. 510 - § 1. Neka se župe više ne sjedinjuju s kanoničkim kaptolom; koje su sjedinjene s nekim kaptolom, neka ih dijecezanski biskup odijeli od kaptola.

§ 2. U crkvi koja je istodobno i župna i kaptolska neka se odredi župnik izabran ili između ili izvan članova kaptola; taj župnik obvezan je na sve dužnosti i ima sva prava i ovlasti koje su prema pravnoj odredbi vlastite župniku.

§ 3. Zadaća je dijecezanskog biskupa da utvrdi točne odredbe da bi se prikladno uskladile pastoralne dužnosti župnika i zadaće vlastite kaptolu, pazeći da župnik ne pravi smetnje kaptolskim, ni kaptol župnim zadaćama; ako bude kakvih sukoba, neka ih razriješi dijecezanski biskup, koji neka se prije svega brine da se prikladno udovolji pastoralnim potrebama vjernika.

§ 4. Za milostinju danu crkvi koja je istodobno župna i kaptolska pretpostavlja se da je dana župi, osim ako je utvrđeno što drugo.

510 § 1: ES I, 21 § 2

510 § 2: c. 415 § 1; SCConc Resol., 17 mar. 1917 (AAS 9 [1917] 384-394); SCConc Resol., 19 feb. 1921 (AAS 14 [1922] 551-554); ES I, 21 § 2

510 § 3: c. 415 §§ 1 et 4

510 § 4: c. 415 § 2, 5°

CAPUT V

DE CONSIILIO PASTORALI

Can. 511 - In singulis dioecesibus, quatenus pastoralia adiuncta id suadeant, constituatur consilium pastorale, cuius est sub auctoritate Episcopi ea quae opera pastoralia in dioecesi spectant investigare, perpendere atque de eis conclusiones practicas proponere.

Can. 512 - § 1. Consilium pastorale constat christifidelibus qui in plena communionem sint cum Ecclesia catholica, tum clericis, tum membris institutorum vitae consecratae, tum praesertim laicis, quique designantur modo ab Episcopo dioecesano determinato.

§ 2. Christifideles, qui deputantur ad consilium pastorale, ita seligantur ut per eos universa populi Dei portio, quae dioecesim constituat, revera configuretur, ratione habita diversarum dioecesis regionum, condicionum socialium et professionum, necnon partis quam sive singuli sive cum aliis coniuncti in apostolatu habent.

§ 3. Ad consilium pastorale ne deputentur nisi christifideles certa fide, bonis moribus et prudentia praestantes.

Can. 513 - § 1. Consilium pastorale constituitur ad tempus, iuxta praescripta statutorum, quae ab Episcopo dantur.

§ 2. Sede vacante, consilium pastorale cessat.

Can. 514 - § 1. Consilium pastorale, quod voto gaudet tantum consultivo, iuxta necessitates apostolatus convocare eique praesesse ad solum Episcopum dioecesanum pertinet; ad quem etiam unice spectat, quae in consilio pertractata sunt publici iuris facere.

§ 2. Saltem semel in anno convocetur.

511: CD 27; AG 30; PO 7; ES I, 16 § 1; III, 20; OChr 6, 12; DPME 204; UT 920-921

512 § 1: CD 27; ES I, 16 § 3; OChr 7, 8; DPME 204; SDO V, 25; MR 56

512 § 2: OChr 7

512 § 3: OChr 7, 9

POGLAVLJE V.
PASTORALNO VIJEĆE

Kan. 511 - Neka se u svakoj biskupiji, ako to savjetuju pastoralne okolnosti, osnuje pastoralno vijeće, kojega je zadaća da pod biskupovom vlašću istražuje i prosuđuje ono što se odnosi na pastoralni rad u biskupiji te da o tome predlaže praktične zaključke.

Kan. 512 - § 1. Pastoralno vijeće sastoji se od vjernika koji su u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom, i klerika i članova ustanova posvećenoga života i osobito laika; svi se oni označuju na način kako odredi dijecezanski biskup.

§ 2. Vjernici koji se određuju za pastoralno vijeće neka se izaberu tako da se u njima zaista ogleda savkoliki dio Božjega naroda koji tvori biskupiju i da se imaju u vidu različiti krajevi biskupije, društvena stanja i zvanja kao i udio koji imaju u apostolatu, bilo pojedinačno bilo združeni s drugima.

§ 3. Neka se za pastoralno vijeće odrede samo oni vjernici koji se odlikuju čvrstom vjerom, dobrim ponašanjem i razboritošću.

Kan. 513 - § 1. Pastoralno vijeće osniva se na određeno vrijeme, prema propisima statuta danog od biskupa.

§ 2. Kad je stolica prazna, prestane pastoralno vijeće.

Kan. 514 - § 1. Samo dijecezanskom biskupu pripada da prema potrebama apostolata sazove pastoralno vijeće, koje ima samo savjetodavni glas, i da mu predsjedja; također samo njemu pripada da objavi ono o čemu se raspravljalo.

§ 2. Neka se pastoralno vijeće sazove barem jedanput godišnje.

513 § 1: ES I, 16 § 2; OChr 7

513 § 2: OChr 11

514 § 1: **CD 27**; ES I, 16 § 2; OChr 8, 10; DPME 204

514 § 2: ES I, 16 § 2

CAPUT VI

DE PAROECIIS,
DE PAROCHIS ET DE VICARIIS PAROECIALIBUS

Can. 515 - § 1. Paroecia est certa communitas christifidelium in Ecclesia particulari stabiliter constituta, cuius cura pastoralis, sub auctoritate Episcopi dioecesanii, committitur parochi, qua proprio eiusdem pastoris.

§ 2. Paroecias erigere, suppressere aut eas innovare unius est Episcopi dioecesanii, qui paroecias ne erigat aut suppressat, neve eas notabiliter innovet, nisi audito consilio presbyterali.

§ 3. Paroecia legitime erecta personalitate iuridica ipso iure gaudet.

Can. 516 - § 1. Nisi aliud iure caveatur, paroeciae aequiparatur quasi-paroecia, quae est certa in Ecclesia particulari communitas christifidelium, sacerdoti uti pastoris proprio commissa, ob peculiaria adiuncta in paroeciam nondum erecta.

§ 2. Ubi quaedam communitates in paroeciam vel quasi-paroeciam erigi non possint, Episcopus dioecesanus alio modo earundem pastorali curae prospiciat.

Can. 517 - § 1. Ubi adiuncta id requirant, paroeciae aut diversarum simul paroeciarum cura pastoralis committi potest pluribus in solidum sacerdotibus, ea tamen lege, ut eorundem unus curae pastorali exercendae sit moderator, qui nempe actionem coniunctam dirigat atque de eadem coram Episcopo respondeat.

§ 2. Si ob sacerdotum penuriam Episcopus dioecesanus aestimaverit participationem in exercitio curae pastorali paroeciae concedendam esse diacono aliive personae sacerdotali caractere non insignitae aut personarum communitati, sacerdotem constituat aliquem qui, potestatibus et facultatibus parochi instructus, curam pastorem moderetur.

515 § 1: cc. 216 §§ 1-3, 451 § 1; **SC 42; LG 26; CD 30; AA 10; AG 37**

515 § 2: c. 216 § 1; CI Resp., 26 sep. 1921; SCConc Resol., 14 ian. 1922 (AAS 14 [1922] 229-233); Sec Decl., 10 nov. 1922; **CD 32**; ES I, 21 § 3; CIV Resp., 3 iul. 1969 (AAS [1969] 51); DPME 206

515 § 3: cc. 99, 100 § 1

POGLAVLJE VI.
ŽUPE,
ŽUPNICI I ŽUPNI VIKARI

Kan. 515 - § 1. Župa je određena zajednica vjernika trajno ustanovljena u partikularnoj Crkvi, za koju je pastirska briga, pod vlašću dijecezanskoga biskupa, povjerena župniku kao njezinu vlastitom pastiru.

§ 2. Osnivati, ukidati i obnavljati župe zadaća je samo dijecezanskog biskupa, koji neka župe ne osniva, ne ukida i znatnije ne obnavlja, osim pošto se posavjetuje s prezbiterskim vijećem.

§ 3. Župa zakonito osnovana po samom pravu ima pravnu osobnost.

Kan. 516 - § 1. Osim ako se pravom određuje što drugo, sa župom se izjednačuje kao-župa, koja je određena zajednica vjernika u partikularnoj Crkvi, povjerena svećeniku kao vlastitom pastiru, a koja zbog posebnih okolnosti još nije postala župa.

§ 2. Gdje neke zajednice ne mogu postati župe ili kao-župe, neka dijecezanski biskup na drugi način osigura pastoralnu skrb za njih.

Kan. 517 - § 1. Gdje to zahtijevaju okolnosti, pastoralna briga za župu ili za različite župe istodobno može se solidarno povjeriti nekolicini svećenika, ipak tako da se obdržava kao zakon da jedan od njih bude voditelj pastoralnog djelovanja, koji neka naime upravlja zajedničkom djelatnošću i za nju odgovara pred biskupom.

§ 2. Ako zbog toga što nema dovoljno svećenika dijecezanski biskup smatra da sudjelovanje u pastoralnom djelovanju župe treba da se povjeri đakonu ili drugoj osobi koja nema svećeničkog biljega ili zajednici osoba, neka postavi nekog svećenika koji će s vlašću i ovlastima župnika voditi pastoralni rad.

516 § 1: c. 216 § 3; SCC Decl., 1 aug. 1919 (AAS 11 [1919] 346-347); SCPF Instr. *Dum e pluribus*, 25 iul. 1920 (AAS 12 [1920] 331-333); SCPF Decr. *Ordinarii quarumdam*, 9 dec. 1920 (AAS 13 [1921] 17-18)

516 § 2: DPME 174, 183; EN 58

517 § 1: c. 460 § 2; CI Resp. IV, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 527)

517 § 2: SCGE Instr. *La fonction évangélistrice*, 19 nov. 1976, V

Can. 518 - Paroecia regula generali sit territorialis, quae scilicet omnes complectatur christifideles certi territorii; ubi vero id expediat, constituentur paroeciae personales, ratione ritus, linguae, nationis christifidelium alicuius territorii atque alia etiam ratione determinatae.

Can. 519 - Parochus est pastor proprius paroeciae sibi commissae, cura pastoralis communitatis sibi concredita fungens sub auctoritate Episcopi dioecesanii, cuius in partem ministerii Christi vocatus est, ut pro eadem communitate munera exsequatur docendi, sanctificandi et regendi, cooperantibus etiam aliis presbyteris vel diaconis atque operam conferentibus christifidelibus laicis, ad normam iuris.

Can. 520 - § 1. Persona iuridica ne sit parochus; Episcopus autem dioecesanus, non vero Administrator dioecesanus, de consensu competentis Superioris, potest paroeciam committere instituto religioso clericali vel societati clericali vitae apostolicae, eam erigendo etiam in ecclesia instituti aut societatis, hac tamen lege ut unus presbyter sit paroeciae parochus, aut, si cura pastoralis pluribus in solidum committatur, moderator, de quo in can. 517, § 1.

§ 2. Paroeciae commissio, de qua in § 1, fieri potest sive in perpetuum sive ad certum praefinitum tempus; in utroque casu fiat mediante conventionem scripta inter Episcopum dioecesanum et competentem Superiorem instituti vel societatis inita, qua inter alia expresse et accurate definiantur, quae ad opus explendum, ad personas eidem addicendas et ad res oeconomicas spectent.

Can. 521 - § 1. Ut quis valide in parochum assumatur, oportet sit in sacro presbyteratus ordine constitutus.

§ 2. Sit praeterea sana doctrina et morum probitate praestans, animarum zelo aliisque virtutibus praeditus, atque insuper qualitatibus gaudeat quae ad paroeciam, de qua agitur, curandam iure sive universali sive particulari requiruntur.

§ 3. Ad officium parochi alicui conferendum, oportet de eius idoneitate, modo ab Episcopo dioecesano determinato, etiam per examen, certo constet.

518: c. 216 §§ 1, 2 et 4; CI Resp., 26 sep. 1921, 3; CI Resp. I, 20 maii 1923 (AAS 16 [1924] 113); Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952, 32 (AAS 44 [1952] 699-700); **CD 23**; ES I, 21, 13; SCE Decl., 21 nov. 1966; DPME 174

519: cc. 216 § 1, 415 § 1; **CD 30**; DPME 176

520 § 1: c. 452 § 1; SCConc Instr. *A chiarimento*, 23 ian. 1931; ES I, 33 § 1

Kan. 518 - Prema općem pravilu neka župa bude područna, to jest da obuhvaća sve vjernike određenog područja; gdje je pak to korisno, neka se osnuju osobne župe određene s razloga obreda, jezika, narodnosti vjernika dotičnog područja, a i s nekog drugog razloga.

Kan. 519 - Župnik je vlastiti pastir povjerene mu župe koji vodi pastoralnu brigu za predanu mu zajednicu pod vlašću dijecezanskoga biskupa na čiji je dio u Kristovoj službi pozvan, da za tu zajednicu obavlja službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja u suradnji s drugim prezbiterima ili đakonima i uz pomoć koju mu pružaju vjernici laici, prema pravnoj odredbi.

Kan. 520 - § 1. Neka pravna osoba ne bude župnik; ipak dijecezanski biskup, ali ne dijecezanski upravitelj, može, s pristankom mjerodavnog poglavara, povjeriti župu kleričkoj redovničkoj ustanovi ili kleričkoj družbi apostolskoga života i osnovati je i u crkvi ustanove ili družbe, ipak pod tim uvjetom da jedan prezbiter bude župnik župe ili, ako se pastoralna briga solidarno povjeri nekolicini, voditelj o kojem se govori u kan. 517, § 1.

§ 2. Povjeravanje župe, o čemu se govori u § 1, može biti ili za trajno ili na unaprijed određeno vrijeme; u oba slučaja neka se to učini pisanim ugovorom sklopljenim između dijecezanskog biskupa i mjerodavnog poglavara ustanove ili družbe, u kojemu neka se uz ostalo izričito i jasno odredi što se odnosi na djelatnost koja treba da se obavlja, na osobe koje treba da se dodijele toj djelatnosti i na ekonomske stvari.

Kan. 521 - § 1. Da bi tko bio valjano postavljen za župnika, treba da ima sveti red prezbiterata.

§ 2. Osim toga, neka se odlikuje zdravim naukom i čestitošću života, neka bude obdaren revnošću za duše i drugim vrlinama i neka, uz to, ima osobine koje se i općim i krajevnim pravom zahtijevaju za vođenje brige o dotičnoj župi.

§ 3. Da bi se nekomu dodijelila služba župnika, neka se sa sigurnošću utvrdi njegova sposobnost na način kako odredi dijecezanski biskup, također pomoću ispita.

520 § 2: SCConc Instr. *A chiarimento*, 23 ian. 1931; SCR Normae, 15 feb. 1949; ES I, 33 § 1; SCRIS Normae, 1 mar. 1975

521 § 1: c. 453 § 1

521 § 2: c. 453 § 2; **CD 31**

521 § 3: c. 459 §§ 1 et 3, 3°; CI Resp. I, 25 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 284); DPME 206

Can. 522 - Parochus stabilitate gaudeat oportet ideoque ad tempus indefinitum nominetur; ad certum tempus tantum ab Episcopo dioecetano nominari potest, si id ab Episcoporum conferentia per decretum admissum fuerit.

Can. 523 - Firmo praescripto can. 682, § 1, parochi officii provisio Episcopo dioecetano competit et quidem libera collatione, nisi cuidam sit ius praesentationis aut electionis.

Can. 524 - Vacantem paroeciam Episcopus dioecetanus conferat illi quem, omnibus perpensis adiunctis, aestimet idoneum ad paroecialem curam in eadem implendam, omni personarum acceptione remota; ut iudicium de idoneitate ferat, audiat vicarium foraneum aptasque investigationes peragat, auditis, si casus ferat, certis presbyteris necnon christifidelibus laicis.

Can. 525 - Sede vacante aut impedita, ad Administratorem dioecetanum aliumve dioecesim ad interim regentem pertinet:

1° institutionem vel confirmationem concedere presbyteris, qui ad paroeciam legitime praesentati aut electi fuerint;

2° parochos nominare, si sedes ab anno vacaverit aut impedita sit.

Can. 526 - § 1. Parochus unius paroeciae tantum curam paroecialem habeat; ob penuriam tamen sacerdotum aut alia adiuncta, plurium vicinarum paroeciarum cura eidem parochi concedi potest.

§ 2. In eadem paroecia unus tantum habeatur parochus aut moderator ad normam can. 517, § 1, reprobata contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio.

Can. 527 - § 1. Qui ad curam pastorem paroeciae gerendam promotus est, eandem obtinet et exercere tenetur a momento captae possessionis.

§ 2. Parochum in possessionem mittit loci Ordinarius aut sacerdos ab eodem delegatus, servato modo lege particulari aut legitima consuetudine recepto; iusta tamen de causa potest idem Ordinarius ab eo

522: c. 454 § 1; SCConc Decr. *Concilium Plenarium*, 24 iun. 1931. **CD 31**; ES I, 20 §§ 1 et 2; SCConc Rescr., 2 maii 1967

523: cc. 455-456; SCConc Resol., 19 feb. 1921 (AAS 14 [1922] 551-554); SCConc Resol., 21 iun. 1930 (AAS 25 [1933] 38-40); **CD 28, 31**

524: c. 459 §§ 1 et 3, 1°; ES I, 19 § 2

Kan. 522 - Potrebno je da župnik ima stalnost u službi i zato neka se imenuje na neodređeno vrijeme; dijecezanski biskup može ga imenovati na određeno vrijeme ako je to odlukom dopustila biskupska konferencija.

Kan. 523 - Povjeravanje župničke službe pripada dijecezanskom biskupu, i to slobodnim podjeljivanjem, osim ako netko ima pravo predlaganja ili biranja, uz održavanje propisa kan. 682, § 1.

Kan. 524 - Neka dijecezanski biskup župu koja je prazna dodijeli onome kojega, pošto razmotri sve okolnosti, smatra sposobnim da u njoj obavlja župnu službu, kloneći se svake pristranosti prema osobama; da bi donio sud o sposobnosti, neka se posavjetuje s dekanom i provede prikladno istraživanje, posavjetovavši se, ako je potrebno, s određenim prezbiterima i s vjernicima laicima.

Kan. 525 - Dok je stolica prazna ili je spriječena, dijecezanskom upravitelju ili nekom drugom koji privremeno upravlja biskupijom pripada:

1° da postavi ili potvrdi prezbitere koji su zakonito predloženi ili izabrani za župu;

2° da imenuje župnike, ako je stolica već godinu dana prazna ili je spriječena.

Kan. 526 - § 1. Neka župnik vodi župnu brigu samo za jednu župu; ipak, ako nema dovoljno svećenika ili zbog drugih okolnosti, može se istom župniku povjeriti briga za više susjednih župa.

§ 2. Neka u jednoj župi bude samo jedan župnik ili voditelj, prema odredbi kan. 517, § 1, a odbacuje se protivan običaj i opoziva se svaka protivna povlastica.

Kan. 527 - § 1. Onaj koji je promaknut da vodi pastoralnu brigu za župu, dobiva službu i obvezan ju je obavljati od trenutka kad je preuzme.

§ 2. Župnika uvodi u službu mjesni ordinarij ili od njega ovlašteni svećenik, uz održavanje postupka prihvaćenog u krajevnom zakonu ili zakonitom običaju; ipak, zbog opravdanog razloga može isti ordinarij

525: c. 455 § 2

526 § 1: cc. 156 §§ 1 et 2, 460 § 1

526 § 2: c. 460 § 2

527 § 1: c. 461

527 § 2: c. 1444 § 1

modo dispensare; quo in casu dispensatio paroeciae notificata locum tenet captae possessionis.

§ 3. Loci Ordinarius praefiniat tempus intra quod paroeciae possessio capi debeat; quo inutiliter praeterlapso, nisi iustum obstiterit impedimentum, paroeciam vacare declarare potest.

Can. 528 - § 1. Parochus obligatione tenetur providendi ut Dei verbum integre in paroecia degentibus annuntietur; quare curet ut christifideles laici in fidei veritatibus edoceantur, praesertim homilia diebus dominicis et festis de praecepto habenda necnon catechetica institutione tradenda, atque foveat opera quibus spiritus evangelicus, etiam ad iustitiam sociale quod attinet, promoveatur; peculiarem curam habeat de puerorum iuvenumque educatione catholica; omni ope satagat, associata etiam sibi christifidelium opera, ut nuntius evangelicus ad eos quoque perveniat, qui a religione colenda recesserint aut veram fidem non profiteantur.

§ 2. Consulat parochus ut sanctissima Eucharistia centrum sit congregationis fidelium paroecialis; allaboret ut christifideles per devotam sacramentorum celebrationem, pascantur, peculiarique modo ut frequenter ad sanctissimae Eucharistiae et paenitentiae sacramenta accedant; annitatur item ut iidem ad orationem etiam in familiis peragendam ducantur atque conscie et actuose partem habeant in sacra liturgia, quam quidem, sub auctoritate Episcopi dioecesani, parochus in sua paroecia moderari debet et, ne abusus irrepant, invigilare tenetur.

Can. 529 - § 1. Officium pastoris sedulo ut adimpleat, parochus fideles suae curae commissos cognoscere satagat; ideo familias visitet, fidelium sollicitudines, angores et luctus praesertim participans eosque in Domino confortans necnon, si in quibusdam defecerint, prudenter corrigens; aegrotos, praesertim morti proximos, effusa caritate adiuvet, eos sollicite sacramentis reficiendo eorumque animas Deo commendando; peculiari diligentia prosequatur pauperes, afflictos, solitarios, e patria exsules itemque peculiaribus difficultatibus gravatos; allaboret etiam ut coniuges et parentes ad officia propria implenda sustineantur et in familia vitae christianae incrementum foveat.

527 § 3: c. 1444 § 2

528 § 1: cc. 467 § 1, 468, 469; **SC 35, 52; UR 11; CD 30; PO 6, 9**; PAULUS PP. VI, m. p. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, III (AAS 56 [1964] 139-144); IOe 53

dati oprost od toga postupka; tada oprost priopćen župi zamjenjuje preuzimanje službe.

§ 3. Neka mjesni ordinarij odredi rok u kojemu se mora preuzeti župa; pošto taj rok prođe neiskorišteno, može župu proglasiti praznom, osim ako se ispriječila opravdana smetnja.

Kan. 528 - § 1. Župnik je obvezan osigurati da se Božja riječ cjelovito naviješta onima koji se nalaze u župi; zato neka se pobrine da se vjernici poučavaju u vjerskim istinama, osobito homilijom u nedjelje i zapovijedane blagdane i katehetskom poukom; neka podupire djela kojima se promiče evanđeoski duh, i s obzirom na društvenu pravednost; neka se osobito brine za katolički odgoj djece i mladeži; neka se sa svim marom trudi, i uz suradnju vjernika, da evanđeoska poruka dopre i do onih koji su odstupili od života po vjeri ili koji ne ispovijedaju pravu vjeru.

§ 2. Neka se župnik brine da presveta euharistija bude središte župnog okupljanja vjernika; neka nastoji da se vjernici hrane pobožnim slavljenjem sakramenata, a napose da često pristupaju k sakramentima presvete euharistije i pokore; neka se isto tako trudi da se nauče moliti i u obiteljima te da svjesno i djelatno sudjeluju u svetom bogoslužju koje župnik mora, pod vlašću dijecezanskoga biskupa, voditi u svojoj župi i neka bdije da se u bogoslužje ne uvuku zloupotrebe.

Kan. 529 - § 1. Da bi župnik brižljivo obavljao pastirsku službu, neka nastoji upoznati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi; neka zato posjećuje obitelji, sudjeluje u brigama i tjeskobama, a naročito u žalostima vjernika i neka ih jača u Gospodinu i razborito opominje ako u čemu pogriješe; bolesnike, a osobito one koji su na samrti, neka pomaže s obilnom ljubavlju, brižljivo ih krijepi sakramentima i preporučuje njihove duše Bogu; neka s posebnom brigom prati siromahe, uciviljene, osamljene, prognane iz domovine i one koje pritišću posebne teškoće; neka se trudi da ženidbeni drugovi i roditelji imaju potporu u obavljanju svojih dužnosti i neka unapređuje rast kršćanskoga života u obiteljima.

528 § 2: Pius PP. XII, All., 17 feb. 1945; **SC42, 59; CD 30**; EMys 26

529 § 1: cc. 467 § 1, 468 § 1; Pius PP. XII, All., 6 feb. 1940; **CD 18, 30; PO 6**

§ 2. Partem quam christifideles laici in missione Ecclesiae propriam habent, parochus agnoscat et promoveat, consociationes eorundem ad fines religionis fovendo. Cum proprio Episcopo et cum dioecesis presbyterio cooperetur, allaborans etiam ut fideles communionis paroecialis curam habeant, iidemque tum dioecesis tum Ecclesiae universae membra se sentiant operaque ad eandem communionem promovendam participant vel sustineant.

Can. 530 - Functiones specialiter parochi commissae sunt quae sequuntur:

- 1° administratio baptismi;
- 2° administratio sacramenti confirmationis iis qui in periculo mortis versantur, ad normam can. 883, n. 3;
- 3° administratio Viatici necnon unctionis infirmorum, firmo praescripto can. 1003, §§ 2 et 3, atque apostolicae benedictionis impertitio;
- 4° assistentia matrimoniis et benedictio nuptiarum;
- 5° persolutio funerum;
- 6° fontis baptismalis tempore paschali benedictio, ductus processionum extra ecclesiam, necnon benedictiones extra ecclesiam solennes;
- 7° celebratio eucharistica sollemnior diebus dominicis et festis de praecepto.

Can. 531 - Licet paroeciale quoddam munus alius expleverit, oblationes quas hac occasione a christifidelibus recipit ad massam paroecialem deferat, nisi de contraria offerentis voluntate constet quoad oblationes voluntarias; Episcopo dioecetano, audito consilio presbyterali, competit statuere praescripta, quibus destinationi harum oblationum necnon remunerationi clericorum idem munus implentium provideatur.

Can. 532 - In omnibus negotiis iuridicis parochus personam gerit paroeciae, ad normam iuris; curet ut bona paroeciae administrentur ad normam cann. 1281-1288.

Can. 533 - § 1. Parochus obligatione tenetur residendi in domo paroeciali prope ecclesiam; in casibus tamen particularibus, si iusta adsit causa, loci Ordinarius permittere potest ut alibi commoretur,

529 § 2: **CD 30; PO 7-9**

530: cc. 462, 466 § 1, 938 § 2; SCConc Resol., 11 feb. 1928; SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946, I (AAS 38 [1946] 352)

§ 2. Neka župnik priznaje i promiče vlastiti udio koji u poslanju Crkve imaju vjernici laici podupirući njihova društva s vjerskim svrham. Neka surađuje sa svojim biskupom i s biskupijskim prezbiterijem i neka nastoji da i vjernici vode brigu za župnu zajednicu, da se osjećaju članovi i biskupije i opće Crkve, da sudjeluju u djelima kojima se promiče zajedništvo ili da ih podupiru.

Kan. 530 - Djelovanja koja su posebno povjerena župniku jesu ova:

- 1° podjeljivanje krsta;
- 2° podjeljivanje sakramenta potvrde onima koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, prema odredbi kan. 883, br. 3;
- 3° podjeljivanje popudbine i bolesničkog pomazanja, uz obdržavanje propisa kan. 1003, §§ 2. i 3, te davanje apostolskog blagoslova;
- 4° sudjelovanje u sklapanju ženidbe i blagoslov mladenaca;
- 5° obavljanje sprovoda;
- 6° blagoslivljanje krsnoga zdenca u vazmeno vrijeme, vođenje procesija izvan crkve i podjeljivanje svećanih blagoslova izvan crkve;
- 7° svečanije slavljenje euharistije u nedjelje i zapovijedane blagdane.

Kan. 531 - Iako neku župnu zadaću obavi netko drugi, priloge koje tom prigodom primi od vjernika neka preda u župnu blagajnu, osim ako se utvrdi protivna volja darovatelja s obzirom na dobrovoljne priloge; dijecezanskom biskupu pripada, pošto se posavjetuje s prezbiterskim vijećem, da donese propise kojima neka se odrede namjena tih priloga i nagrada klericima koji obave tu zadaću.

Kan. 532 - Župnik zastupa župu u svim pravnim poslovima, prema pravnoj odredbi; neka se brine da se župnim dobrima upravlja prema odredbi kann. 1281-1288.

Kan. 533 - § 1. Župnik je obvezan prebivati u župnoj kući blizu crkve; ipak u posebnim slučajevima, ako ima opravdana razloga, mjesni ordinarij može dopustiti da boravi drugdje, osobito u kući zajedničkoj

531: c. 463 § 3; **PO 20, 21**; ES I, 8

533 § 1: c. 465 § 1; **CD 30, 1**

praesertim in domo pluribus presbyteris communi, dummodo paroecialium perfunctioni munerum rite apteque sit provisum.

§ 2. Nisi gravis obstet ratio, parochus, feriarum gratia, licet quotannis a paroecia abesse ad summum per unum mensem continuum aut intermissum; quo in feriarum tempore dies non computantur, quibus semel in anno parochus spirituali recessui vacat; parochus autem, ut ultra hebdomadam a paroecia absit, tenetur de hoc loci Ordinarium monere.

§ 3. Episcopi dioecesani est normas statuere quibus prospiciatur ut, parochi absentia durante, curae provideatur paroeciae per sacerdotem debitis facultatibus instructum.

Can. 534 - § 1. Parochus, post captam paroeciae possessionem, obligatione tenetur singulis diebus dominicis atque festis in sua dioecesi de praecepto Missam pro populo sibi commissio applicandi; qui vero ab hac celebratione legitime impediatur, iisdem diebus per alium aut aliis diebus per se ipse applicet.

§ 2. Parochus, qui plurium paroeciarum curam habet, diebus de quibus in § 1, unam tantum Missam pro universo sibi commissio populo applicare tenetur.

§ 3. Parochus qui obligationi de qua in §§ 1 et 2 non satisfecerit, quam primum pro populo tot Missas applicet, quot omiserit.

Can. 535 - § 1. In unaquaque paroecia habeantur libri paroeciales, liber scilicet baptizatorum, matrimoniorum, defunctorum, aliique secundum Episcoporum conferentiae aut Episcopi dioecesani praescripta; prospiciat parochus ut iidem libri accurate conscribantur atque diligenter asserventur.

§ 2. In libro baptizatorum adnotentur quoque confirmatio, necnon quae pertinent ad statum canonicum christifidelium, ratione matrimonii, salvo quidem praescripto can. 1133, ratione adoptionis, itemque ratione suspecti ordinis sacri, professionis perpetuae in instituto religioso emissae necnon mutati ritus; eaeque adnotationes in documento accepti baptismi semper referantur.

533 § 2: c. 465 §§ 2, 3 et 5

533 § 3: c. 465 §§ 4 et 5

534 § 1: c. 466 §§ 1, 3 et 5; SCConc Resol., 5 mar. 1932 (AAS 25 [1933] 436-438); SCpC Decr. *Litteris Apostolicis*, 25 iul. 1970 (ASS 63 [1971] 943-944)

za više prezbitera, samo ako je propisno i prikladno osigurano obavljanje župnih zadaća.

§ 2. Župnik smije, radi odmora, izbivati iz župe svake godine najviše mjesec dana neprekidno ili uz prekide, osim ako se tome protivi važan razlog; u to vrijeme odmora ne ubrajaju se dani u kojima se jednom godišnje posvećuje duhovnoj sabranosti; ipak je župnik, da bi izbivao iz župe više od tjedan dana, dužan o tome obavijestiti mjesnog ordinarija.

§ 3. Zadaća je dijecezanskog biskupa da donese odredbe kojima neka se, za vrijeme župnikove odsutnosti, osigura pastoralna briga za župu pomoću svećenika koji ima potrebne ovlasti.

Kan. 534 - § 1. Pošto preuzme župu, župnik je obvezan namijeniti misu za povjereni mu narod svake nedjelje i blagdana zapovijedanih u njegovoj biskupiji; onaj koji je u tome zakonito spriječen neka to učini tih dana preko drugoga ili drugih dana osobno.

§ 2. Župnik koji se brine za više župa, u dane o kojima se govori u § 1, obvezan je namijeniti samo jednu misu za sav narod koji mu je povjeren.

§ 3. Župnik koji nije udovoljio obvezi o kojoj se govori u §§ 1. i 2. neka što prije namijeni za narod toliko misa koliko ih je propustio.

Kan. 535 - § 1. Neka svaka župa ima župne knjige, to jest matice krštenih, vjenčanih, umrlih i druge knjige prema propisima biskupske konferencije ili dijecezanskoga biskupa; neka se župnik brine da se te knjige točno pišu i brižljivo čuvaju.

§ 2. Neka se u maticu krštenih ubilježi i potvrda kao i ono što se odnosi na kanonsko stanje vjernika, s obzirom na ženidbu, poštujući dakako propis kan. 1133, s obzirom na posvojenje, isto tako i s obzirom na primljeni sveti red, doživotno zavjetovanje u redovničkoj ustanovi i promjenu obreda; neka se te bilješke uvijek unesu u ispravu o primljenom krštenju.

534 § 2: c. 466 § 2; CI Resp. VI, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 258); SCConc. Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 84-87)

534 § 3: c. 339 § 4

535 § 1: c. 470 § 1; SCPF Resp. 2, 14 mar. 1922; Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952, 35 § 2 (AAS 44 [1952] 700)

535 § 2: c. 470 § 2

§ 3. Unicuique paroecia sit proprium sigillūm; testimonia quae de statu canonico christifidelium dantur, sicut et acta omnia quae momentum iuridicum habere possunt, ab ipso parochus eiusve delegato subscribantur et sigillo paroeciali muniantur.

§ 4. In unaquaque paroecia habeatur tabularium seu archivum, in quo libri paroeciales custodiantur, una cum Episcoporum epistulis aliisque documentis, necessitatis utilitatisve causa servandis; quae omnia, ab Episcopo dioecetano eiusve delegato, visitationis vel alio opportuno tempore inspicienda, parochus caveat ne ad extraneorum manus perveniant.

§ 5. Libri paroeciales antiquiores quoque diligenter custodiantur, secundum praescripta iuris particularis.

Can. 536 - § 1. Si, de iudicio Episcopi dioecetani, audito consilio presbyterali, opportunum sit, in unaquaque paroecia constituatur consilium pastorale, cui parochus praest et in quo christifideles una cum illis qui curam pastoralem vi officii sui in paroecia participant, ad actionem pastorem fovendam suum adiutorium praestent.

§ 2. Consilium pastorale voto gaudet tantum consultivo et regitur normis ab Episcopo dioecetano statutis.

Can. 537 - In unaquaque paroecia habeatur consilium a rebus oeconomicis, quod praeterquam iure universali, regitur normis ab Episcopo dioecetano latis et in quo christifideles, secundum easdem normas selecti, parochus in administratione bonorum paroeciae adiutorio sint, firmo praescripto can. 532.

Can. 538 - § 1. Parochus ab officio cessat amotione aut translatione ab Episcopo dioecetano ad normam iuris peracta, renuntiatione iusta de causa ab ipso parochus facta et, ut valeat, ab eodem Episcopo acceptata, necnon lapsu temporis si, iuxta iuris particularis de quo in can. 522 praescripta, ad tempus determinatum constitutus fuerit.

§ 2. Parochus, qui est sodalis instituti religiosi aut in societate vitae apostolicae incardinatus, ad normam can. 682, § 2 amovetur.

535 § 3: c. 470 § 4

535 § 4: c. 470 § 4

535 § 5: Sec Litt. circ., 15 apr. 1923; SCSConc Normae, 24 maii 1939 (AAS 31 [1939] 266-268); PONTIFICIUM CONSILIUM ECCLESIASTICIS ITALIAE TABULARIIS CURANDIS Instr. *A seguito*, 5 dec. 1960 (AAS 52 [1960] 1022-1025)

§ 3. Neka svaka župa ima svoj pečat; svjedočanstva koja se izdaju o kanonskom stanju vjernika, kao i sve spise koji mogu imati pravno značenje, neka sam župnik ili njegov ovlaštenik potpiše i potvrdi župnim pečatom.

§ 4. Neka u svakoj župi bude pismohrana ili arhiv, u kojemu neka se čuvaju župne knjige zajedno s biskupskim poslanicama i drugim ispravama koje treba da se čuvaju radi potrebe ili koristi; sve to treba da u vrijeme pohoda ili u drugo koje pogodno vrijeme pregleda dijecezanski biskup ili njegov ovlaštenik, a župnik neka pazi da to ne dođe u ruke nepozvanima.

§ 5. Neka se brižljivo čuvaju i starije župne knjige, prema propisima krajevnoga prava.

Kan. 536 - § 1. Ako je prema sudu dijecezanskoga biskupa, pošto se posavjetuje s prezbiterkim vijećem, prikladno, neka se u svakoj župi osnuje pastoralno vijeće, kojemu je na čelu župnik i u kojemu neka vjernici zajedno s onima koji snagom svoje službe sudjeluju u pastoralnoj brizi za župu pomažu da se unapređuje pastoralna djelatnost.

§ 2. Pastoralno vijeće ima samo savjetodavan glas i ravna se prema odredbama koje donese dijecezanski biskup.

Kan. 537 - Neka svaka župa ima ekonomsko vijeće koje se, osim prema općem pravu, ravna i prema odredbama izdanim od dijecezanskog biskupa i u kojemu neka vjernici, odabrani prema tim odredbama, pomažu župniku u upravljanju župnim dobrima, uz održavanje propisa kan. 532.

Kan. 538 - § 1. Župniku prestane služba uklanjanjem ili premještajem koje prema pravnoj odredbi izvrši dijecezanski biskup, odreknućem koje zbog opravdanog razloga preda sam župnik i, da bi bilo valjano, prihvati isti biskup, istekom vremena ako je, prema propisima krajevnoga prava o kojem se govori u kan. 522, bio postavljen na određeno vrijeme.

§ 2. Župnik, koji je član redovničke ustanove ili je inkardiniran u družbu apostolskoga života, uklanja se prema odredbi kan. 682, § 2.

536 § 1: **CD 27**; ES I, 16, §§ 1-3; OChr 6-12; DPME 179, 204; SDO V, 25

536 § 2: **CD 27**; ES I, 16 § 2; OChr 8, 10; DPME 204

537: cc. 1183; 1184, 1520 §§ 1 et 2, 1521 § 1, 1525 § 1; **PO 17**; DPME 131

538 § 1: **SCConc Resol.**, 11 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 454-456); **CI Resp.** IX, 20 maii 1923 (AAS 16 [1924] 116); **CD 31**; ES I, 20 §§ 1-3; **CIV Resp.**, 7 iul. 1978 (AAS 70 [1978] 534)

538 § 2: ES I, 20 § 1; MR 58

§ 3. Parochus, expleto septuagesimo quinto aetatis anno, rogatur ut renuntiationem ab officio exhibeat Episcopo dioecesano, qui, omnibus personae et loci inspectis adiunctis, de eadem acceptanda aut differenda decernat; renuntiantis congruae sustentationi et habitationi ab Episcopo dioecesano providendum est, attentis normis ab Episcoporum conferentia statutis.

Can. 539 - Cum vacat paroecia aut cum parochus ratione captivitatis, exsilii vel relegationis, inhabilitatis vel infirmiae valetudinis aliusve causae a munere pastoralis in paroecia exercendo praepeditur, ab Episcopo dioecesano quam primum deputetur administrator paroecialis, sacerdos scilicet qui parochi vicem suppleat ad normam can. 540.

Can. 540 - § 1. Administrator paroecialis iisdem adstringitur officiis iisdemque gaudet iuribus ac parochus, nisi ab Episcopo dioecesano aliter statuatur.

§ 2. Administratori paroeciali nihil agere licet, quod praeiudicium afferat iuribus parochi aut damno esse possit bonis paroecialibus.

§ 3. Administrator paroecialis post expletum munus parocho rationem reddat.

Can. 541 - § 1. Vacante paroecia itemque parocho a munere pastoralis exercendo impedito, ante administratoris paroecialis constitutionem, paroeciae regimen interim assumat vicarius paroecialis; si plures sint, is qui sit nominatione antiquior, et si vicarii desint, parochus iure particulari definitus.

§ 2. Qui paroeciae regimen ad normam § 1 assumpserit, loci Ordinarium de paroeciae vacatione statim certiores faciat.

Can. 542 - Sacerdotes quibus in solidum, ad normam can. 517, § 1, alicuius paroeciae aut diversarum simul paroeciarum cura pastoralis committitur:

1° praediti sint oportet qualitatibus, de quibus in can. 521;

2° nominentur vel instituantur ad normam praescriptorum cann. 522 et 524;

538 § 3: **CD 31**; ES I, 20 § 3; CIV Resp., 7 iul. 1978 (AAS 70 [1978] 534)

539: c. 429 § 1; 472, 1°

540 § 1: c. 473 § 1; CI Resp. V, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 527-528)

540 § 2: c. 473 § 1

§ 3. Župnik se poziva da preda, pošto navrší sedamdeset i pet godina života, odreknuće od službe dijecezanskom biskupu, koji neka, pošto razmotri sve okolnosti osoba i mjesta, odluči o prihvaćanju ili odgađanju odreknuća; dijecezanski biskup treba da se pobrine za dolično uzdržavanje i stanovanje onoga koji se odrekao, držeći se odredaba koje je donijela biskupska konferencija.

Kan. 539 - Kad je župa prazna ili kad je župnik zbog zatočeništva, izbjeglištva ili progonstva, nesposobnosti ili slaba zdravlja ili kojega drugog razloga spriječen u obavljanju pastoralne službe u župi, neka dijecezanski biskup što prije odredi župnog upravitelja, to jest svećenika koji neka zamjenjuje župnika prema odredbi kan. 540.

Kan. 540 - § 1. Župni upravitelj obvezan je istim dužnostima i ima ista prava kao i župnik, osim ako dijecezanski biskup odredi drukčije.

§ 2. Župni upravitelj ne smije raditi ništa što bi bilo na štetu župnikovim pravima ili bi moglo škoditi župnim dobrima.

§ 3. Pošto župni upravitelj završi svoju službu, neka podnese župniku račun.

Kan. 541 - § 1. Kad je župa prazna i kad je župnik spriječen u obavljanju pastoralne službe, prije nego se postavi župni upravitelj, upravljanje župom neka privremeno preuzme župni vikar; ako ih je više, onaj od njih koji je stariji po imenovanju, ako pak nema vikara, župnik određen krajevnim pravom.

§ 2. Onaj koji preuzme upravljanje župom prema odredbi § 1. neka odmah obavijesti mjesnog ordinarija o tome da je župa prazna.

Kan. 542 - Svećenici kojima se solidarno, prema odredbi kan. 517, § 1, povjeri pastoralna briga za neku župu ili za različite župe istodobno:

1° treba da imaju osobine o kojima se govori u kan. 521;

2° neka se imenuju ili postave prema odredbi propisa kann. 522. i 524;

540 § 3: c. 473 § 2

541 § 1: c. 472, 2°

541 § 2: c. 472, 3°

542: cc. 216 § 3, 453 §§ 1 et 2, 454 § 1, 459 §§ 1 et 3, 461, 1444 §§ 1 et 2; **CD 31**; ES I, 19 § 2; 20 §§ 1 et 2; SCConc Rescr., 2 maii 1967; DPME 206

3° curam pastoralem obtinent tantum a momento captae possessionis; eorundem moderator in possessionem mittitur ad normam praescriptorum can. 527, § 2; pro ceteris vero sacerdotibus fidei professio legitime facta locum tenet captae possessionis.

Can. 543 - § 1. Si sacerdotibus in solidum cura pastoralis alicuius paroeciae aut diversarum simul paroeciarum committatur, singuli eorum, iuxta ordinationem ab iisdem statutam, obligatione tenentur muneris et functiones parochi persolvendi de quibus in cann. 528, 529 et 530; facultas matrimoniis assistendi, sicuti et potestates omnes dispensandi ipso iure parochi concessae, omnibus competunt, exercendae tamen sunt sub directione moderatoris.

§ 2. Sacerdotes omnes qui ad coetum pertinent:

1° obligatione tenentur residentiae;

2° communi consilio ordinationem statuunt, qua eorum unus Missam pro populo celebret, ad normam can. 534;

3° solus moderator in negotiis iuridicis personam gerit paroeciae aut paroeciarum coetui commissarum.

Can. 544 - Cum cesset ab officio aliquis sacerdos e coetu, de quo in can. 517, § 1, vel coetus moderator, itemque cum eorundem aliquis inhabilis fiat ad munus pastorale exercendum, non vacat paroecia vel paroeciae, quarum cura coetui committitur; Episcopi autem dioecesani est alium nominare moderatorem; antequam vero ab Episcopo alius nominetur, hoc munus adimpleat sacerdos eiusdem coetus nominatione antiquior.

Can. 545 - § 1. Quoties ad pastoralem paroeciae curam debite adimplendam necesse aut opportunum sit, parochi adiungi possunt unus aut plures vicarii paroeciales, qui, tamquam parochi cooperatores eiusque sollicitudinis participes, communi cum parochi consilio et studio, atque sub eiusdem auctoritate operam in ministerio pastorali praestent.

§ 2. Vicarius paroecialis constitui potest sive ut opem ferat in universo ministerio pastorali explendo, et quidem aut pro tota paroecia aut pro determinata paroeciae parte aut pro certo paroeciae christifidelium coetu, sive etiam ut operam impendat in certum ministerium in diversis simul paroeciis persolvendum.

543 § 1: cc. 462, 466 § 1, 467 § 1, 468, 469, 938 § 2; SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946, I (AAS 38 [1946] 352); PAULUS PP. VI., m. p. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, III (AAS 56 [1964] 139-144); **SC 35, 42, 52, 59**; IOe 53; **UR 11**; **CD 18, 30**; **PO 6/9**; EMys 26

543 § 2: cc. 339 § 4, 465 §§ 1-3 et 5, 466 §§ 1-3 et 5; CD 30, 1

3° pastoralnu brigu steknu tek od trenutka preuzimanja službe; njihov se voditelj uvodi u službu prema odredbi propisa kan. 527, § 2; za ostale pak svećenike zakonito položena ispovijest vjere zamjenjuje preuzimanje službe.

Kan. 543 - § 1. Ako se svećenicima solidarno povjeri pastoralna briga za župu ili za različite župe istodobno, pojedinci, prema rasporedu koji naprave, obvezni su obavljati župničke zadaće i službe, o kojima se govori u kann. 528, 529. i 530; ovlast sudjelovati u sklapanju ženidaba, kao i sve vlasti davanja oprosta, koje su po samom pravu dane župniku, pripadaju svima, ipak treba da se vrše pod voditeljevim ravnanjem.

§ 2. Svi svećenici koji pripadaju skupini:

1° obvezni su na prebivanje;

2° neka zajedničkim dogovorom naprave raspored prema kojemu neka jedan od njih namijeni misu za narod, prema odredbi kan. 534;

3° u pravnim poslovima samo voditelj zastupa župu ili župe koje su povjerene skupini.

Kan. 544 - Kad nekom svećeniku iz skupine, o kojoj se govori u kan. 517, § 1, ili voditelju skupine prestane služba, a isto tako kad koji od njih postane nesposoban za obavljanje pastoralne službe, župa ili župe povjerene na brigu toj skupini ne postanu prazne; ipak, zadaća je dijecezanskog biskupa da imenuje drugog voditelja; prije pak nego biskup imenuje drugoga, neka tu službu obavlja svećenik te skupine koji je stariji po imenovanju.

Kan. 545 - § 1. Kad god je potrebno ili prikladno da bi se propisno obavljala pastoralna služba u župi, župniku se mogu pridružiti jedan ili više župnih vikara koji, kao župnikovi suradnici i dionici njegove brige, zajedničkim savjetovanjem i nastojanjem sa župnikom i pod njegovom vlašću, neka pomažu u pastoralnoj službi.

§ 2. Župni vikar može se postaviti ili tako da pridonosi obavljanju sveukupne pastoralne službe, i to ili za svu župu ili za određeni dio župe ili za određenu skupinu župljana, ili da se posveti obavljanju određene zadaće u različitim župama istodobno.

544: c. 460 § 2

545 § 1: cc. 475 § 1, 476 § 1; **CD 30, 3**

545 § 2: c. 476 §§ 2 et 7

Can. 546 - Ut quis valide vicarius paroecialis nominetur, oportet sit in sacro presbyteratus ordine constitutus.

Can. 547 - Vicarium paroecialem libere nominat Episcopus dioecesanus, auditis, si opportunum id iudicaverit, parochi aut parochis paroeciarum pro quibus constituitur, necnon vicario foraneo, firmo praescripto can. 682, § 1.

Can. 548 - § 1. Vicarii paroecialis obligationes et iura, praeterquam canonibus huius capituli, statutis dioecesanis necnon litteris Episcopi dioecesani definiuntur, specialius autem mandato parochi determinantur.

§ 2. Nisi aliud expresse litteris Episcopi dioecesani caveatur, vicarius paroecialis ratione officii obligatione tenetur parochum in universo paroeciali ministerio adiuvandi, excepta quidem applicatione Missae pro populo, itemque, si res ferat ad normam iuris, parochi vicem supplendi.

§ 3. Vicarius paroecialis regulariter de inceptis pastoralibus prospectis et susceptis ad parochum referat, ita ut parochus et vicarius aut vicarii, coniunctis viribus, pastoralis curae providere valeant paroeciae, cuius simul sunt sponsores.

Can. 549 - Absente parochi, nisi aliter Episcopus dioecesanus providerit ad normam can. 533, § 3, et nisi Administrator paroecialis constitutus fuerit, servantur praescripta can. 541, § 1; vicarius hoc in casu omnibus etiam obligationibus tenetur parochi, excepta obligatione applicandi Missam pro populo.

Can. 550 - § 1. Vicarius paroecialis obligatione tenetur residendi in paroecia aut, si pro diversis simul paroeciis constitutus est, in earum aliqua; loci tamen Ordinarius, iusta de causa, permittere potest ut alibi resideat, praesertim in domo pluribus presbyteris communi, dummodo pastoralium perfunctio munerum nullum exinde detrimentum capiat.

§ 2. Curet loci Ordinarius ut inter parochum et vicarios aliqua vitae communis consuetudo in domo paroeciali, ubi id fieri possit, provehatur.

546: c. 453 § 1

547: c. 476 § 3; SCConc Resol., 13 nov. 1920 (AAS 13 [43-46]); ES I, 19 § 2; 30 § 2; CIV Resp., 13 iun. 1960 (AAS 72 [1980] 767)

548 § 1: c. 476 § 6

548 § 2: c. 476 § 6

Kan. 546 - Da bi netko bio valjano imenovan za župnog vikara, treba da bude zaređen za prezbitera.

Kan. 547 - Župnog vikara slobodno imenuje dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje, ako to smatra prikladnim, sa župnikom ili župnicima župa za koje se postavlja i s dekanom, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 1.

Kan. 548 - § 1. Obveze i prava župnog vikara određuju se, osim kanonima ovog poglavlja, biskupijskim statutom i pismom dijecezanskog biskupa o imenovanju, a poblizje se određuju župnikovim nalogom.

§ 2. Osim ako je pismom dijecezanskog biskupa izričito određeno što drugo, župni vikar obvezan je snagom službe pomagati župniku u cjelokupnoj župnoj službi, izuzevši dakako namjenjivanje mise za narod, a isto tako, ako je to potrebno prema pravnoj odredbi, zamijeniti župnika.

§ 3. Neka župni vikar redovito izvješćuje župnika o namjeravanim i poduzetim pastoralnim pothvatima, tako da župnik i župni vikar ili vikari ujedinjenim snagama mogu udovoljavati pastoralnoj brizi za župu za koju su zajednički odgovorni.

Kan. 549 - Kad je župnik odsutan, osim ako se dijecezanski biskup pobrine drukčije prema odredbi kan. 533, § 3, i osim ako je postavljen župni upravitelj, neka se obdržavaju propisi kan. 541, § 1; u tom slučaju vikara obvezuju sve župničke dužnosti, izuzevši obvezu da namijeni misu za narod.

Kan. 550 - § 1. Župni vikar obvezan je prebivati u župi ili, ako je postavljen za različite župe istodobno, u jednoj od njih; ipak mjesni ordinarij može zbog opravdanog razloga dopustiti da prebiva drugdje, osobito u kući zajedničkoj za više prezbitera, samo ako zbog toga obavljanje pastoralnih zadaća ne trpi nikakvu štetu.

§ 2. Neka se mjesni ordinarij pobrine da se u župnoj kući, gdje je to moguće, između župnika i vikara uvede neki oblik zajedničkog života.

548 § 3: c. 476 § 7; **CD 30, 3**

549: cc. 465 §§ 2, 3 et 5, 472, 2°, 475 § 2

550 § 1: c. 476 § 5; **CD 30, 1c**

550 § 2: c. 134; **CD 30, 1c**

§ 3. Ad tempus feriarum quod attinet, vicarius paroecialis eodem gaudet iure ac parochus.

Can. 551 - Ad oblationes quod attinet, quas occasione perfuncti ministerii pastoralis christifideles vicario faciunt, serventur praescripta can. 531.

Can. 552 - Vicarius paroecialis ab Episcopo dioecesano aut ab Administratore dioecesano amoveri potest, iusta de causa, firmo praescripto can. 682, § 2.

CAPUT VII

DE VICARIIS FORANEIS

Can. 553 - § 1. Vicarius foraneus, qui etiam decanus vel archipresbyter vel alio nomine vocatur, est sacerdos qui vicariatus foraneo praeficitur.

§ 2. Nisi aliud iure particulari statuatur, vicarius foraneus nominatur ab Episcopo dioecesano, auditis pro suo prudenti iudicio sacerdotibus qui in vicariatu de quo agitur ministerium exercent.

Can. 554 - § 1. Ad officium vicarii foranei, quod cum officio parochi certae paroeciae non ligatur, Episcopus seligat sacerdotem quem, inspectis loci ac temporis adiunctis, idoneum iudicaverit.

§ 2. Vicarius foraneus nominetur ad certum tempus, iure particulari determinatum.

§ 3. Vicarium foraneum iusta de causa, pro suo prudenti arbitrio, Episcopus dioecesanus ab officio libere amovere potest.

Can. 555 - § 1. Vicario foraneo, praeter facultates iure particulari ei legitime tributas, officium et ius est:

1° actionem pastorem in vicariatu communem promovendi et coordinandi;

2° prospiciendi ut clerici sui districtus vitam ducant proprio statui congruam atque officiis suis diligenter satisfaciant;

550 § 3: c. 465 §§ 2, 3, et 5

551: c. 463 § 3; **PO 20, 21**; ES I, 8

552: c. 477 § 1; ES I, 32

553 § 1: c. 445; ES I, 19 § 1

553 § 2: c. 446; DPME 187

554 § 1: c. 446 § 1; ES I, 19 § 1; DPME 187

§ 3. Što se tiče vremena odmora, župni vikar ima isto pravo kao i župnik.

Kan. 551 - Što se tiče priloga koje vjernici daju vikaru prigodom obavljanja pastoralne službe, neka se obdržavaju propisi kan. 531.

Kan. 552 - Dijecezanski biskup ili dijecezanski upravitelj mogu zbog opravdanog razloga ukloniti župnog vikara, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 2.

POGLAVLJE VII.

DEKANI

Kan. 553 - § 1. Dekanatski vikar, koji se naziva i dekan ili arhiprezbiter ili nekim drugim nazivom, svećenik je koji se postavlja na čelo dekanata.

§ 2. Dekana imenuje dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje, prema svojem razboritom sudu, sa svećenicima koji obavljaju službu u dotičnom dekanatu, osim ako se krajevnim pravom određuje što drugo.

Kan. 554 - § 1. Za dekansku službu, koja nije povezana sa službom župnika određene župe, neka biskup odabere svećenika kojega, pošto razmotri okolnosti mjesta i vremena, smatra sposobnim.

§ 2. Neka se dekan imenuje na određeno vrijeme utvrđeno krajevnim pravom.

§ 3. Dijecezanski biskup može zbog opravdanog razloga, prema svojem razboritom sudu, dekana slobodno ukloniti sa službe.

Kan. 555 - § 1. Osim ovlasti koje mu zakonito daje krajevno pravo dekan ima dužnost i pravo:

1° promicati i usklađivati zajedničku pastoralnu djelatnost u dekanatu;

2° brinuti se da klerici njegova dekanata žive u skladu sa svojim staležom i da brižljivo udovoljavaju svojim dužnostima;

554 § 2: ES I, 19 § 2; DPME 187

554 § 3: c. 446 § 2; ES I, 19 § 2; DPME 187

555 § 1: c. 447 § 1

555 § 1, 1°: ES I, 19 § 1

555 § 1, 2°: c. 447 § 1, 1°; CD 30, 1

555 § 1, 3°: c. 447 § 1, 3° et 4°; DPME 187

3° providendi ut religiosae functiones secundum sacrae liturgiae praescripta celebrentur, ut decor et nitor ecclesiarum sacraeque suppellectilis, maxime in celebratione eucharistica et custodia sanctissimi Sacramenti, accurate serventur, ut recte conscribantur et debite custodiantur libri paroeciales, ut bona ecclesiastica sedulo administrentur; denique ut domus paroecialis debita diligentia curetur.

§ 2. In vicariatu sibi concredito vicarius foraneus:

1° operam det ut clerici, iuxta iuris particularis praescripta, statutis temporibus intersint praelectionibus, conventibus theologicis aut conferentiis, ad normam can. 279, § 2;

2° curet ut presbyteris sui districtus subsidia spiritualia praesto sint, itemque maxime sollicitus sit de iis, qui in difficilioribus versantur circumstantiis aut problematibus anguntur.

§ 3. Curet vicarius foraneus ut parochi sui districtus, quos graviter aegrotantes noverit, spiritualibus ac materialibus auxiliis ne careant, utque eorum qui decesserint, funera digne celebrentur; provideat quoque ne, occasione aegrotationis vel mortis, libri, documenta, sacra supellex aliaque, quae ad Ecclesiam pertinent depereant aut asportentur.

§ 4. Vicarius foraneus obligatione tenetur secundum determinationem ab Episcopo dioecetano factam, sui districtus paroecias visitare.

CAPUT VIII

DE ECCLESIARUM RECTORIBUS ET DE CAPPELLANIS

Art. 1

DE ECCLESIARUM RECTORIBUS

Can. 556 - Ecclesiarum rectores hic intelleguntur sacerdotes, quibus cura demandatur alicuius ecclesiae, quae nec sit paroecialis nec capitularis, nec adnexa domui communitatis religiosae aut societatis vitae apostolicae, quae in eadem officia celebret.

Can. 557 - § 1. Ecclesiae rector libere nominatur ab Episcopo dioecetano, salvo iure eligendi aut praesentandi, si cui legitime competat; quo in casu Episcopi dioecetani est rectorem confirmare vel instituere.

555 § 2, 1°: c. 448 § 1

555 § 2, 2°: **CD 16**

555 § 3: c. 447 § 3

3° brinuti se da se bogoslužna slavlja obavljaju prema propisima svetog bogoslužja, da se brižljivo pazi na doličnost i čistoću crkava i posvećenog pribora, osobito u euharistijskom slavlju i čuvanju presvetog sakramenta, da se župne knjige ispravno pišu i propisno čuvaju, da se pomnjivo upravlja crkvenim dobrima; konačno, da se vodi potrebna briga za župnu kuću.

§ 2. U dekanatu koji mu je povjeren dekan:

1° neka nastoji da klerici prema propisima krajevnoga prava u određena vremena prisustvuju predavanjima, bogoslovnim sastancima ili konferencijama prema odredbi kan. 279, § 2;

2° neka se brine da prezbiterima njegova dekanata budu pri ruci duhovna pomagala, a isto tako neka se što više zauzima za one koji se nalaze u težim okolnostima ili imaju poteškoća.

§ 3. Neka se dekan brine da župnici njegova dekanata za koje zna da su teško bolesni ne ostanu bez duhovne i materijalne pomoći, i da se dostojno obavi sprovod onih koji umru; neka se pobrine da prigodom bolesti ili smrti ne propadnu ili se ne odnesu knjige, isprave, posvećeni pribor i drugo što pripada Crkvi.

§ 4. Dekan je obvezan prema odluci dijecezanskog biskupa pohađati župe svojega dekanata.

POGLAVLJE VIII.

REKTORI CRKAVA I KAPELANI

Članak 1.

REKTORI CRKAVA

Kan. 556 - Rektorima crkava ovdje se nazivaju svećenici kojima je povjerena briga za neku crkvu koja nije ni župna ni kaptolska niti je pripojena kući redovničke zajednice ili družbe apostolskoga života koja bi u njoj slavila bogoslužje.

Kan. 557 - § 1. Dijecezanski biskup slobodno imenuje rektora crkve, poštujući pravo biranja ili predlaganja, ako to komu zakonito pripada; u tom slučaju pravo je dijecezanskog biskupa da potvrdi ili postavi rektora.

555 § 4: c. 447 § 2

556: c. 479

557 § 1: c. 480 § 1

§ 2. Etiam si ecclesia pertineat ad aliquod clericale institutum religiosum iuris pontificii, Episcopo dioecesano competit rectorem a Superiore praesentatum instituere.

§ 3. Rector ecclesiae, quae coniuncta sit cum seminario aliove collegio quod a clericis regitur, est rector seminarii vel collegii, nisi aliter Episcopus dioecesanus constituerit.

Can. 558 - Salvo praescripto can. 262, rectori non licet functiones paroeciales de quibus in can. 530, nn. 1-6, in ecclesia sibi commissa peragere, nisi consentiente aut, si res ferat, delegante paroco.

Can. 559 - Potest rector in ecclesia sibi commissa liturgicas celebrationes etiam sollemnes peragere, salvis legitimis foundationis legibus, atque dummodo de iudicio loci Ordinarii nullo modo ministerio paroeciali noceant.

Can. 560 - Loci Ordinarius, ubi id opportunum censeat, potest rectori praecipere ut determinatas in ecclesia sua pro populo celebret functiones etiam paroeciales, necnon ut ecclesia pateat certis christifidelium coetibus ibidem liturgicas celebrationes peracturis.

Can. 561 - Sine rectoris aliusve legitimi superioris licentia, nemini licet in ecclesia Eucharistiam celebrare, sacramenta administrare aliasve sacras functiones peragere; quae licentia danda aut deneganda est ad normam iuris.

Can. 562 - Ecclesiae rector, sub auctoritate loci Ordinarii servatisque legitimis statutis et iuribus quaesitis, obligatione tenetur prospiciendi ut sacrae functiones secundum normas liturgicas et canonum praescripta digne in ecclesia celebrentur, onera fideliter adimpleantur, bona diligenter administrantur, sacrae suppellectilis atque aedium sacrarum conservationi et decori provideatur, neve quidpiam fiat quod sanctitati loci ac reverentiae domui Dei debitae quoquo modo non congruat.

Can. 563 - Rectorem ecclesiae, etsi ab aliis electum aut praesentatum, loci Ordinarius ex iusta causa, pro suo prudenti arbitrio ab officio amovere potest, firmo praescripto can. 682, § 2.

557 § 2: c. 480 § 2

557 § 3: c. 480 § 3

558: cc. 462, 466 § 1, 481, 938 § 2, 1368; SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946, I (AAS 38 [1946] 352); SCPF Resp., 4 apr. 1952

§ 2. Ako crkva i pripada nekoj kleričkoj redovničkoj ustanovi papinskoga prava, dijecezanskom biskupu pripada da postavi rektora kojega predloži poglavar.

§ 3. Rektor crkve, koja je povezana sa sjemeništem ili nekim drugim zavodom kojim upravljaju klerici, jest rektor sjemeništa ili zavoda, osim ako dijecezanski biskup odredi što drugo.

Kan. 558 - Poštujući propis kan. 262, rektor ne smije u crkvi koja mu je povjerena obavljati župna djelovanja, o kojima se govori u kan. 530, br. 1-6, osim s pristankom ili, ako je potrebno, s ovlaštenjem župnika.

Kan. 559 - Rektor može u crkvi koja mu je povjerena obavljati bogoslužna slavlja, i svečana, poštujući zakonite odredbe utemeljenja i samo ako, prema sudu mjesnog ordinarija, to ni na koji način ne škodi župnom bogoslužju.

Kan. 560 - Mjesni ordinarij može, gdje to smatra prikladnim, rektoru narediti da u svojoj crkvi obavlja za narod određena djelovanja, i župna, kao i da crkva bude otvorena određenim skupinama vjernika da bi tu obavljali bogoslužna slavlja.

Kan. 561 - Bez dopuštenja rektora ili drugoga zakonitog poglavara nitko ne smije u crkvi slaviti euharistiju, dijeliti sakramente niti obavljati druga sveta djelovanja; to dopuštenje treba da se daje ili uskrati prema pravnoj odredbi.

Kan. 562 - Rektor crkve, pod vlašću mjesnog ordinarija i obdržavajući zakoniti statut i stečena prava, obvezan je voditi brigu da se u crkvi dostojno slavi sveto bogoslužje prema bogoslužnim odredbama i kanonskim propisima, da se obveze vjerno ispunjavaju, da se dobrima brižljivo upravlja, da se osiguraju čuvanje i doličnost posvećenog pribora i posvećenih zgrada te da se ne dogodi ništa što na bilo koji način ne bi odgovaralo svetosti mjesta i dužnom poštovanju kuće Božje.

Kan. 563 - Mjesni ordinarij može zbog opravdanog razloga, prema svojem razboritom sudu, rektora crkve ukloniti sa službe, iako su ga drugi izabrali ili predložili, uz obdržavanje propisa kan. 682, § 2.

559: c. 482

560: c. 483, 1°

561: c. 484 § 1

562: c. 485

563: c. 486; ES I, 32

Art. 2

DE CAPPELLANIS

Can. 564 - Cappellanus est sacerdos, cui stabili modo committitur cura pastoralis, saltem ex parte, alicuius communitatis aut peculiaris coetus christifidelium, ad normam iuris universalis et particularis exercenda.

Can. 565 - Nisi iure aliud caveatur aut cuidam specialia iura legitime competant, cappellanus nominatur ab Ordinario loci, cui etiam pertinet praesentatum instituere aut electum confirmare.

Can. 566 - § 1. Cappellanus omnibus facultatibus instructus sit oportet quas recta cura pastoralis requirit. Praeter eas quae iure particulari aut speciali delegatione conceduntur, cappellanus vi officii facultate gaudet audiendi confessiones fidelium suae curae commissorum, verbi Dei eis praedicandi, Viaticum et unctionem infirmorum administrandi necnon sacramentum confirmationis eis conferendi, qui in periculo mortis versentur.

§ 2. In valetudinariis, carceribus et itineribus maritimis, cappellanus praeterea facultatem habet, his tantum in locis exercendam, a censuris latae sententiae non reservatis neque declaratis absolvendi, firmo tamen praescripto can. 976.

Can. 567 - § 1. Ad nominationem cappellani domus instituti religiosi laicalis, Ordinarius loci ne procedat, nisi consulto Superiore, cui ius est, audita communitate, quemdam sacerdotem proponere.

§ 2. Cappellani est liturgicas functiones celebrare aut moderari; ipsi tamen non licet in regimine interno instituti sese immiscere.

Can. 568 - Pro iis qui ob vitae condicionem ordinaria parochorum cura frui non valent, uti sunt migrantes, exsules, profugi, nomades, navigantes, constituentur, quatenus fieri possit, cappellani.

564: c. 698; SCC Instr. *Sollemne semper*, 23 apr. 1951 (AAS 43 [1951] 564); SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 35-36 (AAS 61 [1969] 632-633); DPME 180, 183; SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977 (AAS 69 [1977] 737-746)

565: c. 698 § 1; SCC Instr. *Sollemne semper*, 23 apr. 1951, X (AAS 43 [1951] 564); SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 36 § 2; 37 § 2 (AAS 61 [1969] 632-633); SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977, I, art. 5 (AAS 69 [1977] 737-746)

566 § 1: SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946, I (AAS 38 [1946-349]); SCDS Resp., 30 dec. 1946; SCC Ind., 31 aug. 1953; SCC Facul., 19 mar. 1954 (AAS 46 [1954] 415-418);

Članak 2.

KAPELANI

Kan. 564 - Kapelan je svećenik kojemu je za stalno povjerena, barem djelomice, pastoralna briga za neku zajednicu ili posebnu skupinu vjernika, koju treba da vodi prema odredbi općeg i krajevnog prava.

Kan. 565 - Kapelana imenuje mjesni ordinarij, kojemu također pripada da predloženoga postavi ili izabranoga potvrdi, osim ako se pravom određuje što drugo ili ako nekome zakonito pripadaju posebna prava.

Kan. 566 - § 1. Kapelan treba da ima sve ovlasti koje zahtijeva pravilna pastoralna briga. Osim onih koje se daju krajevnim pravom ili posebnim ovlaštenjem, kapelan snagom svoje službe ima ovlast ispovijedati vjernike koji su povjereni njegovoj brizi, propovijedati im Božju riječ, dijeliti popudbinu i bolesničko pomazanje te podjeljivati sakrament potvrde onima koji se nalaze u smrtnoj pogibelji.

§ 2. U bolnicama, zatvorima i na putovanjima morem kapelan osim toga ima ovlast, koju treba da vrši samo na tim mjestima, odrješivati od unaprijed izrečenih nepridržanih i neproglašanih cenzura, ipak uz obdržavanje popisa kan. 976.

Kan. 567 - § 1. Neka mjesni ordinarij ne imenuje kapelana kuće laičke redovničke ustanove, osim ako se posavjetovao s poglavarom koji ima pravo, pošto pita za mišljenje zajednicu, predložiti nekog svećenika.

§ 2. Zadaća je kapelana da slavi ili vodi bogoslužne obrede; ali se ne smije miješati u unutrašnje upravljanje ustanovom.

Kan. 568 - Za one koji zbog svojih životnih okolnosti ne mogu imati redovitu župničku brigu, kao što su iseljenici, prognanici, izbjeglice, selitelji, pomorci, neka se, ako je moguće, postave kapelani.

SCC Resp., 7 iul. 1956; SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, V (AAS 61 [1969] 632-633); SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977, II (AAS 69 [1977] 737-746)

566 § 2: SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977, II, art. 1, 9 (AAS 69 [1977] 737-746)

567 § 1: cc. 479 § 2, 529

568: SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946, I (AAS 38 [1946] 349); SCDS Resp., 30 dec. 1946; SCC Ind., 31 aug. 1953; SCC Facul., 19 mar. 1954 (AAS 46 [1954] 415-418); SCC Resp., 7 iul. 1956; **CD 18**; ES I, 9; SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, V (AAS 61 [1969] 632-633); SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977, II (AAS 69 [1977] 737-746)

Can. 569 - Cappellani militum legibus specialibus reguntur.

Can. 570 - Si communitatis aut coetus sedi adnexa est ecclesia non paroecialis, cappellanus sit rector ipsius ecclesiae, nisi cura communitatis aut ecclesiae aliud exigat.

Can. 571 - In exercitio sui pastoralis muneris, cappellanus debitam cum parrocho servet coniunctionem.

Can. 572 - Quod attinet ad amotionem cappellani, servetur praescriptum can. 563.

569: c. 451 § 3; SCDS Resp., 8 oct. 1943; SCC Instr. *Sollemne semper*, 23 apr. 1951 (AAS 43 [1951] 564); SCC Instr. *Divinum persequens*, 2 iun. 1951 (AAS 43 [1951] 565-566); SCR Instr. *Sacrorum Administri*, 2 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 93-97); SCC Instr. *Per instructionem*, 20 oct. 1956 (AAS 49 [1957] 150-163); SCC Decr. *Ad Sacra Limina*, 28 feb. 1959 (AAS 51 [1959] 274); SCC Decr. *Sacramentum Poenitentiae*, 27 nov. 1960 (AAS 53 [1961] 49-50)

Kan. 569 - Vojni kapelani ravnaju se prema posebnim zakonima.

Kan. 570 - Ako je sjedištu zajednice ili skupine pripojena crkva koja nije župna, neka kapelan bude rektor te crkve, osim ako briga za zajednicu ili crkvu zahtijeva što drugo.

Kan. 571 - U obavljanju svoje pastoralne službe neka kapelan nje-
guje potrebnu povezanost sa župnikom.

Kan. 572 - Što se tiče uklanjanja kapelana, neka se obdržava propis
kan. 563.

571: SCDS Resp., 8 oct. 1943; SCC Instr. *Sollemne semper*; 23 apr. 1951, X (AAS 43 [1951] 564);
CD 43; SCE Decr. *Apostolatus maris*, 24 sep. 1977, I, art. 5 (AAS 69 [1977] 737-746)

572: c. 486; ES I, 32

PARS III
DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE
ET DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE

SECTIO I
DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE

TITULUS I
**NORMAE COMMUNES OMNIBUS
INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE**

Can. 573 - § 1. Vita consecrata per consiliorum evangelicorum professionem est stabilis vivendi forma qua fideles, Christum sub actione Spiritus Sancti pressius sequentes, Deo summe dilecto totaliter dedicantur, ut, in Eius honorem atque Ecclesiae aedificationem mundi-que salutem novo et peculiari titulo dediti, caritatis perfectionem in servitio Regni Dei consequantur et, praeclarum in Ecclesia signum effecti, caelestem gloriam praenuntiant.

§ 2. Quam vivendi formam in institutis vitae consecratae, a competenti Ecclesiae auctoritate canonice erectis, libere assumunt christi-fideles, qui per vota aut alia sacra ligamina iuxta proprias institutorum leges, consilia evangelica castitatis, paupertatis et oboedientiae profitentur et per caritatem, ad quam ducunt, Ecclesiae eiusque mysterio speciali modo coniunguntur.

Can. 574 - § 1. Status eorum, qui in huiusmodi institutis consilia evangelica profitentur, ad vitam et sanctitatem Ecclesiae pertinet, et ideo ab omnibus in Ecclesia fovendus et promovendus est.

573 § 1: c. 487; **LG 42-44; CD 33; PC 1; RC 1; ET 7; MG: 567-568**

573 § 2: cc. 487, 488 1°; **LG 43-45; PC 5; AG 18**

DIO III.
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

ODSJEK I.
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA

NASLOV I.
**ZAJEDNIČKE ODREDBE ZA SVE
USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA**

Kan. 573 - § 1. Život posvećen javnim prihvaćanjem evanđeoskih savjeta stalan je oblik življenja kojim se vjernici, slijedeći po djelovanju Duha Svetoga prisnije Krista, posve posvećuju Bogu nadasve ljubljenu, da, njemu u čast i za izgradnju Crkve i za spasenje svijeta novim i posebnim razlogom posvećeni, postignu savršenstvo ljubavi u služanju kraljevstvu Božjemu i da, postavši sjajnim znakom u Crkvi, unaprijed naviještaju nebesku slavu.

§ 2. Taj oblik življenja u ustanovama posvećenoga života, što ih je mjerodavna crkvena vlast kanonski osnovala, slobodno prihvaćaju vjernici koji prema vlastitim zakonima ustanova, zavjetima ili drugim svetim vezama javno prihvaćaju evanđeoske savjete čistoće, siromaštva i poslušnosti te se, po ljubavi prema kojoj ti savjeti vode, na poseban način združuju s Crkvom i njezinim otajstvom.

Kan. 574 - § 1. Stalež onih koji u takvim ustanovama javno prihvaćaju evanđeoske savjete pripada životu i svetosti Crkve, i stoga svi u Crkvi treba da ga potiču i promiču.

§ 2. Ad hunc statum quidam christifideles specialiter a Deo vocantur, ut in vita Ecclesiae peculiari dono fruantur et, secundum finem et spiritum instituti, eiusdem missioni salvificae prosint.

Can. 575 - Consilia evangelica in Christi Magistri doctrina et exemplis fundata, donum sunt divinum, quod Ecclesia a Domino accepit Eiusque gratia semper conservat.

Can. 576 - Competentis Ecclesiae auctoritatis est consilia evangelica interpretari, eorundem praxim legibus moderari atque stabiles inde vivendi formas canonica approbatione constituere itemque, pro parte sua, curare ut instituta secundum spiritum fundatorum et sanas traditiones crescant et floreant.

Can. 577 - Permulta in Ecclesia sunt instituta vitae consecratae, quae donationes habent differentes secundum gratiam quae data est eis: Christum, enim, pressius sequuntur sive orantem, sive Regnum Dei annuntiantem, sive hominibus beneficientem, sive cum eis in saeculo conversantem, semper autem voluntatem Patris facientem.

Can. 578 - Fundatorum mens atque proposita a competenti auctoritate ecclesiastica sancita circa naturam, finem, spiritum et indolem instituti, necnon eius sanae traditiones, quae omnia patrimonium eiusdem instituti constituunt, ab omnibus fideliter servanda sunt.

Can. 579 - Episcopi dioecesani, in suo quisque territorio, instituta vitae consecrate formali decreto erigere possunt, dummodo Sedes Apostolica consulta fuerit.

Can. 580 - Aggregatio alicuius instituti vitae consecratae ad aliud reservatur competenti auctoritati instituti aggregantis, salva semper canonica autonomia instituti aggregati.

Can. 581 - Dividere institutum in partes, quocumque nomine veniant, novas erigere, erectas coniungere vel aliter circumscribere ad competentem instituti auctoritatem pertinet, ad normam constitutionum.

574 § 2: **LG 43; PC 2**

575: **LG 43; PC 1**

576: **LG 43-45**

577: c. 488, 1°-4°, 7°; PME I; **LG 36, 46; PC 8a, 11**

578: **LG 45; PC 2b; ES II: 16 § 3**

§ 2. Bog neke vjernike posebno zove u taj stalež da u životu Crkve uživaju osobit dar i da, prema svrsi i duhu ustanove, pridonose njezinu spasenjskom poslanju.

Kan. 575 - Evanđeoski savjeti, utemeljeni na nauku i primjerima Krista učitelja, božanski su dar koji je Crkva primila od Gospodina i koji s njegovom milošću uvijek čuva.

Kan. 576 - Zadaća je mjerodavne crkvene vlasti da tumači evanđeoske savjete, da uz pomoć zakona upravlja njihovom provedbom i zatim da s kanonskim odobrenjem ustanovljuje stalne oblike življenja, a isto tako da, sa svoje strane, vodi brigu da ustanove rastu i cvatu u duhu osnivatelja i zdravih predaja.

Kan. 577 - U Crkvi ima veoma mnogo ustanova posvećenoga života koje već prema danoj milosti imaju različite darove: slijede, naime, prisnije Krista ili kako moli, ili kako naviješta kraljevstvo Božje, ili kako ljudima čini dobro, ili kako se u svijetu s njima druži, ali koji uvijek vrši volju Očevu.

Kan. 578 - Svi treba da vjerno čuvaju duh i nakane osnivatelja koje je mjerodavna crkvena vlast potvrdila s obzirom na narav, svrhu, duh i svojstva ustanove, kao i njezine zdrave predaje, što sve tvori baštinu same ustanove.

Kan. 579 - Dijecezanski biskupi mogu, svaki na svojem području, službenom odlukom osnovati ustanove posvećenoga života, samo ako su pitali za savjet Apostolsku Stolicu.

Kan. 580 - Pridruživanje jedne ustanove posvećenoga života drugoj pridržano je mjerodavnoj vlasti ustanove koja pridružuje, poštujući uvijek kanonsku samostalnost pridružene ustanove.

Kan. 581 - Podijeliti ustanovu na dijelove, kako god se oni nazivali, osnovati nove, spojiti ili drukčije razgraničiti postojeće pripada mjerodavnoj vlasti ustanove, prema odredbi konstitucija.

579: cc. 488, 3°, 492 § 1; SCR Normae, 6 mar. 1921, 3 (AAS 13 [1921] 313); SCR Decr. *Quod iam*, 30 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 644-646); SCGE Normae, 10 iun. 1967

580: c. 492 § 1; ES II: 39-41

581: cc. 494, 1500; AIE 1°

Can. 582 - Fusiones et uniones institutorum vitae consecratae uni Sedi Apostolicae reservantur; eidem quoque reservantur confoederationes et foederationes.

Can. 583 - Immutationes in institutis vitae consecratae ea afficientes, quae a Sede Apostolica approbata fuerunt, absque eiusdem licentia fieri nequeunt.

Can. 584 - Institutum suppressere ad unam Sedem Apostolicam spectat, cui etiam reservatur de eius bonis temporalibus statuere.

Can. 585 - Instituti partes suppressere ad auctoritatem competentem eiusdem instituti pertinet.

Can. 586 - § 1. Singulis institutis iusta autonomia vitae, praesertim regiminis, agnoscitur, qua gaudeant in Ecclesia propria disciplina atque integrum servare valeant suum patrimonium, de quo in can. 578.

§ 2. Ordinariorum locorum est hanc autonomiam servare ac tueri.

Can. 587 - § 1. Ad propriam singulorum institutorum vocationem et identitatem fidelius tuendam, in cuiusvis instituti codice fundamentalis seu constitutionibus contineri debent, praeter ea quae in can. 578 servanda statuuntur, normae fundamentales circa instituti regimen et sodalium disciplinam, membrorum incorporationem atque institutionem, necnon proprium sacrorum ligaminum obiectum.

§ 2. Codex huiusmodi a competenti auctoritate Ecclesiae approbatur et tantummodo cum eiusdem consensu mutari potest.

§ 3. In hoc codice elementa spiritualia et iuridica apte componantur; normae tamen absque necessitate ne multiplicentur.

§ 4. Ceterae normae a competenti instituti auctoritate statutae apte in aliis codicibus colligantur, quae tamen iuxta exigentias locorum et temporum congrue recognosci et aptari possunt.

Can. 588 - § 1. Status vitae consecratae, suapte natura, non est nec clericalis nec laicalis.

582: PIUS PP. XII, Hom. *Exsultent hodie*, 18 sep. 1947 (AAS 39 [1947] 454-455); SpC VII; **PC 21, 22**; ES II: 39-41.

583: c. 495 § 2

584: cc. 493, 1501; **PC 21, 22**; ES II: 39-41

585: cc. 494, 1500, 1501; AIE 1°

586 § 1: **CD 35: 3-4**; MR 13c, 34

Kan. 582 - Pripojenja i ujedinjenja ustanova posvećenoga života pridržana su samo Apostolskoj Stolici; njoj su također pridržane udružbe i savezi.

Kan. 583 - Promjene u ustanovama posvećenoga života, koje se odnose na ono što je odobrila Apostolska Stolica, ne mogu se uvesti bez njezina dopuštenja.

Kan. 584 - Samo Apostolskoj Stolici pripada ukinuće ustanove, njoj je također pridržana odluka o vremenitim dobrima ustanove.

Kan. 585 - Ukinuti dijelove ustanove pripada mjerodavnoj vlasti same ustanove.

Kan. 586 - § 1. Svakoj ustanovi priznaje se opravdana samostalnost života, osobito upravljanja, po kojoj u Crkvi ima vlastitu stegu te može čuvati neokrnjenu svoju baštinu, o kojoj se govori u kan. 578.

§ 2. Zadaća je mjesnih ordinarija da čuvaju i štite tu samostalnost.

Kan. 587 - § 1. Da bi se vjernije štitili vlastiti poziv i samosvojnost svake ustanove, osnovni zakonik ili konstitucije moraju sadržavati, osim onoga što se u kan. 578. određuje da treba sačuvati, i osnovne odredbe o upravljanju ustanovom i o stezi članova, o pritjelovljenju te odgoju i obrazovanju članova, kao i o vlastitom predmetu svetih veza.

§ 2. Takav zakonik odobrava mjerodavna crkvena vlast i može se mijenjati samo s njezinim pristankom.

§ 3. Neka u tome zakoniku duhovni i pravni sastojci budu prikladno usklađeni; neka se, ipak, bez potrebe ne umnožavaju odredbe.

§ 4. Ostale odredbe koje je izdala mjerodavna vlast ustanove neka se prikladno prikupe u druge zakonike; te se odredbe ipak mogu preispitivati i prilagođivati prema zahtjevima vremena i mjesta.

Kan. 588 - § 1. Stalež posvećenoga života nije, po svojoj naravi, ni klerički ni laički.

586 § 2: **LG 45; CD 35: 2**; MR 9c et d, 28, 52

587 § 1: **LG 45**; ES II: 12

587 § 2: ES II: 8, 11

587 § 3: **MG: 569; PC 4**; ES II: 4d, 12b, 13

587 § 4: **PC 3**; ES II: 14

588 § 1: cc. 107, 488, 4°; **LG 43; PC 10, 15**; CIV Resp., 10 feb. 1966 (AAS 60 [1968] 360); ES II: 27

§ 2. Institutum clericale illud dicitur quod, ratione finis seu propositi a fundatore intenti vel vi legitimae traditionis, sub moderamine est clericorum, exercitium ordinis sacri assumit, et qua tale ab Ecclesiae auctoritate agnoscitur.

§ 3. Institutum vero laicale illud appellatur quod, ab Ecclesiae auctoritate qua tale agnitum, vi eius naturae, indolis et finis munus habet proprium, a fundatore vel legitima traditione definitum, exercitium ordinis sacri non includens.

Can. 589 - Institutum vitae consecratae dicitur iuris pontificii, si a Sede Apostolica erectum aut per eiusdem formale decretum approbatum est; iuris vero dioecesani, si ab Episcopo dioecesano erectum, approbationis decretum a Sede Apostolica non est consecutum.

Can. 590 - § 1. Instituta vitae consecratae, utpote ad Dei totiusque Ecclesiae servitium speciali modo dicata, supremae eiusdem auctoritati peculiari ratione subduntur.

§ 2. Singuli sodales Summo Pontifici, tamquam supremo eorum Superiori, etiam ratione sacri vinculi oboedientiae parere tenentur.

Can. 591 - Quo melius institutorum bono atque apostolatus necessitatibus provideatur, Summus Pontifex, ratione sui in universam Ecclesiam primatus, intuitu utilitatis communis, instituta vitae consecratae ab Ordinarium loci regimine eximere potest sibi soli vel alii ecclesiasticae auctoritati subicere.

Can. 592 - § 1. Quo melius institutorum communio cum Sede Apostolica foveatur, modo et tempore ab eadem statutis, quilibet supremus Moderator brevem conspectum status et vitae instituti eidem Apostolicae Sedi mittat.

§ 2. Cuiuslibet instituti Moderatores promoveant notitiam documentorum Sanctae Sedis, quae sodales sibi concreditos respiciunt, eorumque observantiam curent.

588 § 2: c. 488, 4°; Ssap I

588 § 3: c. 488, 4°; CIV Resp., 10 feb. 1966 (AAS 60 [1968] 360); PC 10

589: c. 488, 3°; SCR Decr. *Quod iam*, 30 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 644); SCRIS Normae, 20 iun. 1975

590 § 1: LG 44; PC 5; RC 2

590 § 2: c. 499 § 1; MR 22

§ 2. Klerička ustanova naziva se ona koja, po svrsi ili po nakani koju je imao osnivač ili snagom zakonite predaje, jest pod vodstvom klerika, prihvaća vršenje svetoga reda, a crkvena je vlast kao takvu priznaje.

§ 3. Laička ustanova naziva se pak ona koju takvom priznaje crkvena vlast i koja snagom svoje naravi, svojstava i svrhe ima svoju zadaću, određenu od osnivača ili zakonitom predajom, a ne uključuje vršenje svetoga reda.

Kan. 589 - Ustanova posvećenoga života naziva se papinskoga prava ako ju je ustanovila ili svojom službenom odlukom priznala Apostolska Stolica, a biskupijskoga prava ako ju je ustanovio dijecezanski biskup, a od Apostolske Stolice nije dobila odluku o priznanju.

Kan. 590 - § 1. Budući da su ustanove posvećenoga života na poseban način posvećene da služe Bogu i svoj Crkvi, zbog osobitog su razloga podložne njezinoj vrhovnoj vlasti.

§ 2. Pojedini članovi treba da se pokoravaju vrhovnom svećeniku, kao svojem najvišem poglavaru, i zbog svete veze poslušnosti.

Kan. 591 - Da bi se bolje osiguralo dobro ustanova i potrebe apostolata, vrhovni svećenik, zbog svojeg prvenstva nad općom Crkvom, a imajući na umu zajedničku korist, može ustanove posvećenoga života izuzeti od vlasti mjesnih ordinarija i podložiti sebi samom ili drugoj crkvenoj vlasti.

Kan. 592 - § 1. Da bi se bolje unapređivalo zajedništvo ustanova s Apostolskom Stolicom, neka svaki vrhovni voditelj pošalje Apostolskoj Stolici, na način i u vrijeme koje ona odredi, kratko izvješće o stanju i životu ustanove.

§ 2. Neka voditelji svake ustanove promiču poznavanje spisa Svete Stolice koji se odnose na članove koji su im povjereni i neka se brinu da se oni obdržavaju.

591: cc. 488, 2°, 615, 618 § 1; SCR Decr. *Religiosae Sanctimonialium*, 23 iun. 1923 (AAS 15 [1923] 357-358); **LG 45; CD 35, 3; MR 8, 22**

592 § 1: c. 510; SCR Decr. *Sancitum est*, 8 mar. 1922 (AAS 14 [1922] 161-163); SCR Instr. *Doceatur quae decreta*, 25 mar. 1922 (AAS 14 [1922] 278-286); SCR Decr. *Cum, transactis*, 9 iul. 1947 (AAS 40 [1948] 378-381); SCR Normae, 9 dec. 1948

592 § 2: c. 509 § 1; **LG 25; MR 29, 33**

Can. 593 - Firmo praescripto can. 586, instituta iuris pontificii quoad regimen internum et disciplinam immediate et exclusive potestati Sedes Apostolicae subiciuntur.

Can. 594 - Institutum iuris dioecesanum, firmo can. 586, permanet sub speciali cura Episcopi dioecesanum.

Can. 595 - § 1. Episcopi sedis principis est constitutiones approbare et immutationes in eas legitime introductas confirmare, salvo iis in quibus Apostolica Sedes manus apposuerit, necnon negotia maiora totum institutum respicientia tractare, quae potestatem internae auctoritatis superent, consultis tamen ceteris Episcopis dioecesanis, si institutum ad plures dioeceses propagatum fuerit.

§ 2. Episcopus dioecesanus potest dispensationes a constitutionibus concedere in casibus particularibus.

Can. 596 - § 1. Institutum Superiores et capitula in sodales ea gaudent potestate, quae iure universali et constitutionibus definitur.

§ 2. In institutis autem religiosis clericalibus iuris pontificii pollent insuper potestate ecclesiastica regiminis pro foro tam externo quam interno.

§ 3. Potestati de qua in § 1 applicantur praescripta cann. 131, 133 et 137-144.

Can. 597 - § 1. In vitae consecratae institutum admitti potest quilibet catholicus, recta intentione praeditus, qui qualitates habeat iure universali et proprio requisitas nulloque detineatur impedimento.

§ 2. Nemo admitti potest sine congrua praeparatione.

Can. 598 - § 1. Unumquodque institutum, attentis indole et finibus propriis, in suis constitutionibus definiat modum quo consilia evangelica castitatis, paupertatis et oboedientiae, pro sua vivendi ratione, servanda sunt.

593: c. 618 § 2

594: c. 492 § 2

595 § 1: cc. 492 § 1, 495 § 2

595 § 2: CI Resp. III: II, 12 feb. 1935 (AAS 27 [1935] 93)

596 § 1: c. 501 § 1; SCRIS Decr. *Experimenta*, 2 feb. 1972, 1 (AAS 64 [1972] 393)

Kan. 593 - U unutrašnjem upravljanju i stezi, ustanove papinskoga prava podložne su neposredno i samo vlasti Apostolske Stolice, uz obdržavanje propisa kan. 586.

Kan. 594 - Ustanova biskupijskoga prava ostaje pod posebnom brigom dijecezanskoga biskupa, uz obdržavanje kan. 586.

Kan. 595 - § 1. Zadaća je biskupa glavnog sjedišta ustanove da odobri konstitucije i potvrdi u njih zakonito uvedene promjene, osim onih koje je preuzela Apostolska Stolica, i da upravlja važnijim poslovima koji se odnose na svu ustanovu a prelaze ovlaštenje unutrašnje vlasti, pošto se posavjetuje s ostalim dijecezanskim biskupima, ako se ustanova proširila u više biskupija.

§ 2. Dijecezanski biskup može dati oprost od konstitucija u pojedinačnim slučajevima.

Kan. 596 - § 1. Poglavari i kapituli ustanova imaju nad članovima onu vlast koja je određena općim pravom i konstitucijama.

§ 2. Ipak, u redovničkim kleričkim ustanovama papinskoga prava imaju, osim toga, crkvenu vlast upravljanja kako za izvanjsko tako i za unutrašnje područje.

§ 3. Na vlast o kojoj se govori u § 1. primjenjuju se propisi kann. 131, 133. i 137-144.

Kan. 597 - § 1. U ustanovu posvećenoga života može biti primljen svaki katolik ispravne nakane, koji ima osobine koje se zahtijevaju općim i vlastitim pravom a nije spriječen nikakvom smetnjom.

§ 2. Nitko se ne može primiti bez odgovarajuće priprave.

Kan. 598 - § 1. Svaka ustanova, vodeći računa o svojoj naravi i svrhama, neka u svojim konstitucijama odredi način kako treba da se obdržavaju, s obzirom na njezin način življenja, evanđeoski savjeti čistoće, siromaštva i poslušnosti.

596 § 2: cc. 501 § 1, 503

596 § 3: CI Resp. VI, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497)

597 § 1: c. 538; Ssap II; **OT 3**; RC 4, 10: II

597 § 2: RC 4, 11: I

598 § 1: **PC 12-14**

§ 2. Sodales vero omnes debent non solum consilia evangelica fideliter integreque servare, sed etiam secundum ius proprium instituti vitam componere atque ita ad perfectionem sui status contendere.

Can. 599 - Evangelicum castitatis consilium propter Regnum coelorum assumptum, quod signum est mundi futuri et fons uberioris fecunditatis in indiviso corde, obligationem secumfert continentiae perfectae in caelibatu.

Can. 600 - Evangelicum consilium paupertatis ad imitationem Christi, qui propter nos egenus factus est cum esset dives, praeter vitam re et spiritu pauperem, operose in sobrietate ducendam et a terrenis divitiis alienam, secumfert dependentiam et limitationem in usu et dispositione bonorum ad normam iuris proprii singulorum institutorum.

Can. 601 - Evangelicum oboedientiae consilium, spiritu fidei et amoris in sequela Christi usque ad mortem oboedientis suspectum, obligat ad submissionem voluntatis erga legitimos Superiores, vices Dei gerentes, cum secundum proprias constitutiones praecipiant.

Can. 602 - Vita fraterna, unicuique instituto propria, qua sodales omnes in peculiarem veluti familiam in Christo coadunantur, ita definiatur ut cunctis mutuo adiutorio evadat ad suam cuiusque vocationem adimplendam. Fraterna autem communione, in caritate radicata et fundata, sodales exemplo sint universalis in Christo reconciliationis.

Can. 603 - § 1. Praeter vitae consecratae instituta, Ecclesia agnoscit vitam eremiticam seu anachoreticam, qua christifideles arctiore a mundo secessu, solitudinis silentio, assidua prece et paenitentia, suam in laudem Dei et mundi salutem vitam devovent.

§ 2. Eremita, uti Deo deditus in vita consecrata, iure agnoscitur si tria evangelica consilia, voto vel alio sacro ligamine firmata, publice profiteatur in manu Episcopi dioecesanii et propriam vivendi rationem sub ductu eiusdem servet.

Can. 604 - § 1. Hisce vitae consecratae formis accedit ordo virginum quae, sanctum propositum emittentes Christum pressius sequendi, ab Episcopo dioecesano iuxta probatum ritum liturgicum Deo consecrantur,

598 § 2: c. 593; Ssap III; LG 42, 43, 47; PC 2b

599: LG 42; PC 12; PO 16; ET 15

600: LG 42; PC 13; PO 17; ES II: 23, 24; ET 20, 21; RFS 50

601: LG 42; PC 14; PO 15; ET 23-28

602: PC 15; ES II: 25-29; ET 26, 32, 34, 39-41; VS V

§ 2. Svi članovi, dakako, moraju ne samo vjerno i potpuno obdržavati evanđeoske savjete, nego i uskladiti život s vlastitim pravom ustanove te tako težiti za savršenstvom svojega staleža.

Kan. 599 - Evanđeoski savjet čistoće, prihvaćen radi kraljevstva nebeskoga, što je znak budućega svijeta i izvor obilnije plodnosti u nepodijeljenu srcu, obvezuje na potpunu uzdržljivost u celibatu.

Kan. 600 - Evanđeoski savjet siromaštva po primjeru Krista, koji je radi nas postao siromašan iako je bio bogat, osim života siromašna u stvari i u duhu, koji treba da se provodi radino u razboritosti i bez zemaljskih bogatstava, donosi sa sobom ovisnost i ograničenje u upotrebi dobara i raspolaganju njima, prema odredbi vlastitog prava svake ustanove.

Kan. 601 - Evanđeoski savjet poslušnosti, prihvaćen u duhu vjere i ljubavi u nasljedovanju Krista do smrti poslušna, obvezuje na podvrgavanje volje zakonitim poglavarima, koji su namjesnici Božji, kad zapovijedaju prema vlastitim konstitucijama.

Kan. 602 - Bratski život, vlastit svakoj ustanovi, kojim se svi članovi ujedinjuju u Kristu kao u posebnu obitelj, neka se tako uredi da svima postane uzajamna pomoć kako bi svatko ispunio svoj poziv. Bratskim pak zajedništvom, ukorijenjenim i utemeljenim na ljubavi, članovi neka budu primjer opće pomirbe u Kristu.

Kan. 603 - § 1. Osim ustanova posvećenoga života, Crkva priznaje pustinjački ili osamljenički život, kojim vjernici strožim odvajanjem od svijeta, šutnjom samoće, postojanom molitvom i pokorom posvećuju svoj život Bogu na slavu i za spasenje svijeta.

§ 2. Pustinjak, kao Bogu prikazan u posvećenom životu, priznaje se u pravu ako tri evanđeoska savjeta, potvrđena zavjetom ili kojom drugom svetom vezom, javno prihvati pred dijecezanskim biskupom i pod njegovim vodstvom provodi svoj način življenja.

Kan. 604 - § 1. Tim oblicima posvećenoga života pridružuje se red djevice koje se, izričući svetu odluku da prisnije slijede Krista, pred dijecezanskim biskupom po odobrenom bogoslužnom obredu posvećuju

603 § 1: PAULUS PP. VI, Litt. Ap. *Optimam partem*, 18 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 447-450); **LG 43; PC 1; AG 18, 40**

603 § 2: c. 487; **LG 44**

604 § 1: SCR Resp., 25 mar. 1927 (AAS 19 [1927] 138-139); **SC 80; Ordo consecrationis virginum**, 31 maii 1970

Christo Dei Filio mystice desponsantur et Ecclesiae servitio dedicantur.

§ 2. Ad suum propositum fidelius servandum et ad servitium Ecclesiae, proprio statui consonum, mutuo adiutorio perficiendum, virgines consociari possunt.

Can. 605 - Novas formas vitae consecratae approbare uni Sedi Apostolicae reservatur. Episcopi dioecesani autem nova vitae consecratae dona a Spiritu Sancto Ecclesiae concredita discernere satagant iidemque adiuvent promotores ut proposita meliore quo fieri potest modo expriment aptisque statutis protegant, adhibitis praesertim generalibus normis in hac parte contentis.

Can. 606 - Quae de institutis vitae consecratae eorumque sodalibus statuuntur, pari iure de utroque sexu valent, nisi ex contextu sermonis vel ex rei natura aliud constet.

604 § 2: AA 19

605: LG 45; PC 1; 19; AG 18; RC prooemium; MR 9c, 51

606: c. 490

Bogu, otajstveno se zaručuju s Kristom sinom Božjim i određuju za crkveno služenje.

§ 2. Da bi vjernije obdržavale svoju odluku i uzajamnom pomoći ispunjavale služenje Crkve koje je u skladu s njihovim staležom, djevice se mogu udružiti.

Kan. 605 - Odobriti nove oblike posvećenoga života pridržano je samo Apostolskoj Stolici. Ipak, dijecezanski biskupi neka nastoje raspoznavati nove darove posvećenoga života koje Duh Sveti povjerava Crkvi i neka pomažu promicateljima da svoje namjere što bolje iskazuju i prikladnim statutima štite, primjenjujući osobito opće odredbe sadržane u ovom dijelu.

Kan. 606 - Što je određeno za ustanove posvećenoga života i njihove članove s jednakim pravom vrijedi za oba spola, osim ako se što drugo utvrdi iz sklopa govora ili iz naravi stvari.

TITULUS II
DE INSTITUTIS RELIGIOSIS

Can. 607 - § 1. Vita religiosa, utpote totius personae consecratio, mirabile in Ecclesia manifestat conubium a Deo conditum, futuri saeculi signum. Ita religiosus plenam suam consummat donationem veluti sacrificium Deo oblatum, quo tota ipsius existentia fit continuus Dei cultus in caritate.

§ 2. Institutum religiosum est societas in qua sodales secundum ius proprium vota publica perpetua vel temporaria, elapso tamen tempore renovanda, nuncupant atque vitam fraternam in communi ducunt.

§ 3. Testimonium publicum a religiosis Christo et Ecclesiae reddendum illam secumfert a mundo separationem, quae indoli et fini uniuscuiusque instituti est propria.

CAPUT I
DE DOMIBUS RELIGIOSIS
EARUMQUE ERECTIONE ET SUPPRESSIONE

Can. 608 - Communitas religiosa habitare debet in domo legitime constituta sub auctoritate Superioris ad normam iuris designati; singulae domus habeant saltem oratorium, in quo Eucharistia celebretur et asservetur ut vere sit centrum communitatis.

Can. 609 - § 1. Instituti religiosi domus eriguntur ab auctoritate competenti iuxta constitutiones, praevio Episcopi dioecesani consensu in scriptis dato.

§ 2. Ad erigendum monasterium monialium requiritur insuper licentia Apostolicae Sedis.

607 § 1: **LG 44, 45; PC 1, 5, 12, 25; AG 18;** ET 13; RC 2

607 § 2: cc. 487, 488, 1°, 577 § 1, 594 § 1; **PC 15;** ES II: 25; MR 10

607 § 3: **LG 44; PC 5;** ES II: 31; ET 35

NASLOV II.
REDOVNIČKE USTANOVE

Kan. 607 - § 1. Redovnički život, budući da je posvećenje sve osobe, očituje u Crkvi divnu od Boga ustanovljenu vezu, znak budućega vijeka. Tako redovnik izvršuje svoje potpuno darivanje kao žrtvu Bogu prinesenu, kojom sav njegov život postaje neprekidno štovanje Boga u ljubavi.

§ 2. Redovnička je ustanova društvo u kojemu članovi po vlastitom pravu polažu javne zavjete, doživotne ili privremene, koje, kad im istekne vrijeme, valja obnoviti, te žive bratskim životom u zajedništvu.

§ 3. Javno svjedočenje koje redovnici treba da iskazuju Kristu i Crkvi nosi sa sobom odvajanje od svijeta, što je vlastito naravi i svrsi svake ustanove.

POGLAVLJE I.
**REDOVNIČKE KUĆE,
NJIHOV OSNUTAK I UKINUĆE**

Kan. 608 - Redovnička zajednica mora stanovati u zakonito osnovanoj kući pod vlašću poglavara postavljenog prema pravnoj odredbi; neka svaka kuća ima barem kapelu u kojoj neka se slavi i čuva euharistija da uistinu bude središte zajednice.

Kan. 609 - § 1. Kuće redovničke ustanove osniva prema konstitucijama mjerodavna vlast pošto prije toga dijecezanski biskup daje pisani pristanak.

§ 2. Za osnutak samostana monahinja zahtijeva se osim toga dopuštenje Apostolske Stolice.

608: cc. 488, 5°, 497 § 2, 516 § 1, 610 § 2, 1265 § 1, 1274 § 1; CI Resp. X, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529); CI Resp. III et VII, 20 maii 1923 (AAS 16 [1924] 113-115); ET 25, 48; SCRIS Decr. *Experimenta*, 2 feb. 1972, 1 (AAS 64 [1972] 393)

609 § 1: c. 497 § 1; AIE 2°

609 § 2: c. 497 § 1; AIE 2°

Can. 610 - § 1. Domorum erectio fit prae oculis habita utilitate Ecclesiae et instituti atque in tuto positis iis quae ad vitam religiosam sodalium rite agendam requiruntur, iuxta proprios instituti fines et spiritum.

§ 2. Nulla domus erigatur nisi iudicari prudenter possit fore ut congrue sodalium necessitatibus provideatur.

Can. 611 - Consensus Episcopi dioecesanii ad erigendam domum religiosam alicuius instituti secumfert ius:

1° vitam ducendi secundum indolem et fines proprios instituti;

2° opera instituto propria exercendi ad normam iuris, salvis conditionibus in consensu appositis;

3° pro institutis clericalibus habendi ecclesiam, salvo praescripto can. 1215, § 3, et sacra ministeria peragendi, servatis de iure servandis.

Can. 612 - Ut domus religiosa ad opera apostolica destinetur diversa ab illis pro quibus constituta est, requiritur consensus Episcopi dioecesanii; non vero, si agatur de conversione, quae, salvis foundationis legibus, ad internum regimen et disciplinam dumtaxat referatur.

Can. 613 - § 1. Domus religiosa canonicorum regularium et monachorum sub proprii Moderatoris regimine et cura sui iuris est, nisi constitutiones aliter ferant.

§ 2. Moderator domus sui iuris est de iure Superior maior.

Can. 614 - Monasteria monialium cuidam virorum instituto consociata propriam vitae rationem et regimen iuxta constitutiones obtinent. Mutua iura et obligationes ita definiantur ut ex consociatione spirituale bonum proficere possit.

Can. 615 - Monasterium sui iuris, quod praeter proprium Moderatorem alium Superiorem maiorem non habet, neque alicui religiosorum instituto ita consociatum est ut eiusdem Superior vera potestate constitutionibus determinata in tale monasterium gaudeat, ad normam iuris peculiari vigilantiae Episcopi dioecesanii committitur.

610 § 1: c. 496; **LG 45**

610 § 2: c. 496

611, 1°: **CD 35: 2**; MR 9c, 28, 52

611, 2°: c. 497 § 2

611, 3°: cc. 497 § 2, 1162 § 4

612: c. 497 § 4

Kan. 610 - § 1. Pri osnutku kuća neka se ima pred očima korist Crkve i ustanove i neka se osigura sve što se zahtijeva za propisnu provedbu redovničkog života članova, prema vlastitim svrhama i duhu ustanove.

§ 2. Neka se ne osnuje nijedna kuća ako se ne može razborito prosuditi da će se prikladno udovoljiti potrebama članova.

Kan. 611 - Pristanak dijecezanskog biskupa za osnutak redovničke kuće neke ustanove uključuje pravo:

1° živjeti prema naravi i svrhama koje su vlastite ustanovi;

2° činiti djela koja su, prema pravnoj odredbi, vlastita ustanovi, uz poštovanje uvjeta postavljenih u pristanku;

3° za kleričke ustanove imati crkvu, uz poštovanje propisa kan. 1215, § 3, i obavljati svete službe, uz obdržavanje onoga što po pravu treba da se obdržava.

Kan. 612 - Da bi se redovnička kuća namijenila za apostolska djela različita od onih za koja je osnovana, zahtijeva se pristanak dijecezanskoga biskupa; ipak ne, ako se radi o promjeni koja se, uz poštovanje odredaba utemeljenja, odnosi samo na unutrašnje upravljanje i stegu.

Kan. 613 - § 1. Redovnička kuća regularnih kanonika i monaha pod upravljanjem i brigom vlastitog voditelja jest samosvojna, osim ako se konstitucijama određuju drukčije.

§ 2. Voditelj samosvojne kuće po pravu je viši poglavar.

Kan. 614 - Samostani monahinja pridruženi nekoj ustanovi muškaraca imaju vlastit način života i upravljanje prema konstitucijama. Međusobna prava i obveze neka se tako odrede da bi iz pridružbe moglo napredovati duhovno dobro.

Kan. 615 - Samosvojni samostan koji osim vlastitog voditelja nema drugog višeg poglavara niti je tako pridružen nekoj ustanovi redovnika da bi poglavar ustanove imao nad tim samostanom pravu vlast određenu konstitucijama, prema pravnoj se odredbi povjerava posebnom nadzoru dijecezanskog biskupa.

613 § 1: c. 488, 8°; SpC VI § 1, 1° et § 2, 1°

613 § 2: c. 488, 8°; SpC VI § 1, 2°

614: cc. 500 § 2, 506 § 2, 525, 527, 529, 533 § 1, 1°, 534 § 1, 549, 580 § 3, 603 § 2, 611, 645 § 2, 647 § 1, 652 § 2, 1338 § 2; SpC VI § 2, 2° et 3°; § 3; CI Resp. I, II, IV, 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 574-575)

615: cc. 500 § 2, 506 § 2, 512 § 1, 1°, 525, 534 § 1, 535 § 1, 549, 580 § 3, 603 § 1, 615, 645 § 2, 647 § 1, 652 § 2

Can. 616 - § 1. Domus religiosa legitime erecta supprimi potest a supremo Moderatore ad normam constitutionum, consulto Episcopo dioecesano. De bonis domus suppressae provideat ius proprium instituti, salvis fundatorum vel offerentium voluntatibus et iuribus legitime quaesitis.

§ 2. Suppressio unicae domus instituti ad Sanctam Sedem pertinet, cui etiam reservatur de bonis in casu statuere.

§ 3. Supprimere domum sui iuris, de qua in can. 613, est capituli generalis, nisi constitutiones aliter ferant.

§ 4. Monialium monasterium sui iuris supprimere ad Sedem Apostolicam pertinet, servatis ad bona quod attinet praescriptis constitutionum.

CAPUT II

DE INSTITUTORUM REGIMINE

Art. 1

DE SUPERIORIBUS ET CONSILIIS

Can. 617 - Superiores suum munus adimpleant suamque potestatem exerceant ad normam iuris universalis et proprii.

Can. 618 - Superiores in spiritu servitii suam potestatem a Deo per ministerium Ecclesiae receptam exerceant. Voluntati igitur Dei in munere explendo dociles, ipsi subditos regant uti filios Dei, ac promovescentes cum reverentia personae humanae illorum voluntariam oboedientiam, libenter eos audiant necnon eorum conspirationem in bonum instituti et Ecclesiae foveant, firma tamen ipsorum auctoritate decernendi et praecipendi quae agenda sunt.

Can. 619 - Superiores suo officio sedulo incumbant et una cum sodalibus sibi commissis studeant aedificare fraternam in Christo communitatem, in qua Deus ante omnia quaeratur et diligatur. Ipsi igitur nutriant sodales frequenti verbi Dei pabulo eosque adducant ad sacrae liturgiae celebrationem. Eis exemplo sint in virtutibus colendis

616 § 1: cc. 498, 1501; ES I: 34; AIE 2°

616 § 2: cc. 493, 498, 1501; PC 21

616 § 3: ES II: 41

616 § 4: PC 21; ES II: 41; AIE 2°

Kan. 616 - § 1. Zakonito osnovanu redovničku kuću može ukinuti vrhovni voditelj prema odredbi konstitucija, pošto se posavjetuje s dijecezanskim biskupom. O dobrima ukinute kuće neka odluči vlastito pravo ustanove, tako da se poštuje volja osnivatelja ili darovatelja i zakonito stečena prava.

§ 2. Ukinuće jedine kuće ustanove pripada Svetoj Stolici, kojoj je također pridržano da u tom slučaju odluči o dobrima.

§ 3. Ukinuti samosvojnu kuću, o kojoj se govori u kan. 613, pravo je generalnog kapitula, osim ako konstitucije određuju drukčije.

§ 4. Ukinuti samosvojni samostan monahinja pripada Apostolskoj Stolici uz obdržavanje, što se dobara tiče, propisa konstitucija.

POGLAVLJE II.

UPRAVLJANJE USTANOVAMA

Članak 1.

POGLAVARI I VIJEĆA

Kan. 617 - Neka poglavari obavljaju svoju službu i vrše svoju vlast prema odredbi općeg i vlastitog prava.

Kan. 618 - Neka poglavari svoju vlast, primljenu od Boga po službi Crkve, vrše u duhu služenja. Stoga, poslušni volji Božjoj u obavljanju službe, neka upravljaju podložnicima kao sinovima Božjim i promiču s poštovanjem ljudske osobe njihovu dragovoljnu poslušnost, neka ih rado pitaju za savjet i potiču njihovu suradnju na dobrobit ustanove i Crkve, pri čemu ipak ostaje na snazi njihova vlast da odluče i naredе što treba raditi.

Kan. 619 - Neka poglavari marljivo obavljaju svoju službu i neka zajedno s članovima koji su im povjereni nastoje izgrađivati bratsku zajednicu u Kristu u kojoj se iznad svega traži i ljubi Boga. Neka stoga često hrane članove hranom riječi Božje i potiču na slavljenje svetoga bogoslužja. Neka im budu primjer u njegovanju vrlina i obdržavanju

617: cc. 501 § 1, 502

618: **LG 43, 45; PC 14;** ET 25; MR 13; SFS 3

619: **SC 19; LG 44; CD 15, 16; PC 4, 6, 14, 15; DV 25; PO 7;** ES II: 16; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. Ap. *Sanctorum altrix*, 11 iul. 1980, VI (AAS 72 [1980] 788-790)

et in observantia legum et traditionum proprii instituti; eorum necessitatibus personalibus convenienter subveniant, infirmos sollicitè curent ac visitent, corripiant inquietos, consolentur pusillanimes, patientes sint erga omnes.

Can. 620 - Superiores maiores sunt, qui totum regunt institutum, vel eius provinciam, vel partem eidem aequiparatam, vel domum sui iuris, itemque eorum vicarii. His accedunt Abbas Primas et Superior congregationis monasticae, qui tamen non habent omnem potestatem, quam ius universale Superioribus maioribus tribuit.

Can. 621 - Plurium domorum coniunctio quae sub eodem Superiore partem immediatam eiusdem instituti constituat et ab auctoritate legitima canonice erecta sit, nomine venit provinciae.

Can. 622 - Supremus Moderator potestatem obtinet in omnes instituti provincias, domos et sodales, exercendam secundum ius proprium; ceteri Superiores ea gaudent intra fines sui muneris.

Can. 623 - Ut sodales ad munus Superioris valide nominentur aut eligantur, requiritur congruum tempus post professionem perpetuam vel definitivam, a iure proprio vel, si agatur de Superioribus maioribus, a constitutionibus determinandum.

Can. 624 - § 1. Superiores ad certum et conveniens temporis spatium iuxta naturam et necessitatem instituti constituentur, nisi pro supremo Moderatore et pro Superioribus domus sui iuris constitutiones aliter ferant.

§ 2. Ius proprium aptis normis provideat, ne Superiores, ad tempus definitum constituti, diutius sine intermissione in regiminis officiis versentur.

§ 3. Possunt tamen durante munere ab officio amoveri vel in aliud transferri ob causas iure proprio statutas.

Can. 625 - § 1. Supremus instituti Moderator electione canonica designetur ad normam constitutionum.

620: cc. 488, 8°, 501 § 3

621: cc. 488, 6°, 494 § 1; AIE 1°

622: c. 502

623: c. 504; AIE 3°

zakona i predaja vlastite ustanove; neka im prikladno pomažu u njihovim osobnim potrebama, bolesne neka brižljivo njeguju i pohađaju, nemirne neka opominju, malodušne tješe, sa svima neka budu strpljivi.

Kan. 620 - Viši su poglavari oni koji upravljaju cijelom ustanovom, ili njezinom pokrajinom, ili dijelom s njom izjednačenim, ili samosvojnomo kućom; isto tako i njihovi zamjenici. Tima se pridružuju opat pri-
mas i predstojnik monaške kongregacije, koji ipak nemaju svu vlast koju opće pravo daje višim poglavarima.

Kan. 621 - Zajednica više kuća koja pod istim poglavarom tvori neposredni dio iste ustanove i koju je kanonski osnovala zakonita vlast naziva se pokrajina.

Kan. 622 - Vrhovni voditelj ima vlast nad svim pokrajinama, kućama i članovima ustanove, koju mora vršiti prema vlastitom pravu; ostali poglavari imaju vlast u granicama svoje službe.

Kan. 623 - Da bi članovi ustanove mogli biti valjano imenovani ili izabrani za službu poglavara, zahtijeva se prikladni rok poslije doživotnog ili konačnog zavjetovanja, koji treba da odrede vlastito pravo ili konstitucije, ako se radi o višim poglavarima.

Kan. 624 - § 1. Neka se poglavari postavljaju za određeni i prikladni rok prema naravi i potrebi ustanove, osim ako za vrhovnog poglavara i za poglavare samosvojnih kuća konstitucije određuju drukčije.

§ 2. Neka vlastito pravo prikladnim odredbama uredi da poglavari, postavljeni za određeni rok, ne ostanu u službama upravljanja duže vrijeme bez prekida.

§ 3. Ipak se za vrijeme trajanja službe mogu ukloniti ili premjestiti na drugu službu zbog razloga određenih vlastitim pravom.

Kan. 625 - § 1. Neka se vrhovni voditelj ustanove odredi kanonskim izborom prema odredbi konstitucija.

624 §§ 1 et 2: c. 505; CI Resp. II, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 344); SCR Resp., 6 mar. 1922 (AAS 14 [1922] 163-164); SCR Recr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, 8 (AAS 59 [1967] 362-364); CA 19

624 § 3: cc. 192 § 1, 193

625 § 1: c. 507

§ 2. Electionibus Superioris monasterii sui iuris, de quo in can. 615, et supremi Moderatoris instituti iuris dioecesanii praeest Episcopus sedis principis.

§ 3. Ceteri Superiores ad normam constitutionum constituentur; ita tamen ut, si eligantur, confirmatione Superioris maioris competentis indigeant; si vero a Superiore nominentur, apta consultatio praecedat.

Can. 626 - Superiores in collatione officiorum et sodales in electionibus normas iuris universalis et proprii servant, abstineant a quovis abusu et acceptione personarum, et, nihil praeter Deum et bonum instituti prae oculis habentes, nominent aut eligant quos in Domino vere dignos et aptos sciant. Caveant praetera in electionibus a suffragiorum procuracione sive directe sive indirecte, tam pro seipsis quam pro aliis.

Can. 627 - § 1. Ad normam constitutionum, Superiores proprium habeant consilium, cuius opera in munere exercendo utantur oportet.

§ 2. Praeter casus in iure universali praescriptos, ius proprium determinet casus in quibus consensus vel consilium ad valide agendum requirantur ad normam can. 127 exquirendum.

Can. 628 - § 1. Superiores qui iure proprio instituti ad hoc munus designatur, statis temporibus domos et sodales sibi commissos iuxta normas eiusdem iuris proprii visitent.

§ 2. Episcopi dioecesanii ius et officium est visitare etiam quoad disciplinam religiosam:

1° monasteria sui iuris de quibus in can. 615;

2° singulas domos instituti iuris dioecesanii in proprio territorio sitas.

§ 3. Sodales fiducialiter agant cum visitatore, cui legitime interroganti respondere tenentur secundum veritatem in caritate; nemini vero fas est quoquo modo sodales ab hac obligatione avertere, aut visitationis scopum aliter impedire.

625 § 2: c. 506 §§ 2 et 4; SCR Resp., 2 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 481-482); CI Resp. II, 30 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 494)

625 § 3: **PC 14**; ES II: 18

626: cc. 153 § 2, 506 § 1, 507 §§ 1 et 2

627 § 1: c. 516 § 1; **PC 14**

§ 2. Izbore poglavara samosvojnog samostana, o kojemu se govori u kan. 615, i vrhovnog voditelja ustanove biskupijskoga prava vodi biskup glavnoga sjedišta.

§ 3. Neka se ostali poglavari postave prema odredbi konstitucija; ipak tako da moraju, ako se biraju, dobiti potvrdu mjerodavnoga višeg poglavara; ako ih pak poglavari imenuju, neka se prije obavi prikladno savjetovanje.

Kan. 626 - Neka poglavari u povjeravanju služba i članovi u izborima obdržavaju odredbe općeg i vlastitog prava, neka se čuvaju svake zloupotrebe i pristranosti prema osobama, i neka, imajući pred očima samo Boga i dobro ustanove, imenuju ili izaberu one za koje znaju da su u Gospodinu uistinu dostojni i prikladni. Osim toga, neka se u izborima čuvaju bilo izravnog bilo neizravnog pridobivanja glasova, kako za sebe tako i za druge.

Kan. 627 - § 1. Neka poglavari, prema odredbi konstitucija, imaju svoje vijeće i njegovom pomoći neka se služe u obavljanju službe.

§ 2. Osim slučajeva propisanih općim pravom, neka vlastito pravo odredi slučajeve u kojima se za valjano djelovanje zahtijeva pristanak ili savjet, koji treba da se zatraži prema odredbi kan. 127.

Kan. 628 - § 1. Poglavari koji se za tu službu određuju vlastitim pravom ustanove neka u određena vremena pohode povjerene im kuće i članove prema odredbama istoga vlastitog prava.

§ 2. Pravo je i dužnost dijecezanskoga biskupa pohoditi i što se tiče redovničke stege:

1° samosvojne samostane, o kojima se govori u kan. 615;

2° pojedinačne kuće ustanove biskupijskoga prava koje su na njegovu području.

§ 3. Neka članovi s povjerenjem surađuju s pohoditeljem kojemu su, kad zakonito pita, dužni odgovoriti po istini u ljubavi; nikome nije dopušteno nikako odvracati članove od te obveze ili drukčije priječiti svrhu pohoda.

627 § 2: c. 105

628 § 1: c. 511

628 § 2, 1°: c. 512 § 1, 1°

628 § 2, 2°: c. 512 § 1, 2°

628 § 3: c. 513 § 1; ET 25

Can. 629 - In sua quisque domo Superiores commorentur, nec ab eadem discedant, nisi ad normam iuris proprii.

Can. 630 - § 1. Superiores sodalibus debitam agnoscant libertatem circa paenitentiae sacramentum et conscientiae moderamen, salva tamen instituti disciplina.

§ 2. Solliciti sint Superiores ad normam iuris proprii, ut sodalibus idonei confessarii praesto sint, apud quos frequenter confiteri possint.

§ 3. In monasteriis monialium, in domibus formationis et in communitatibus numerosioribus laicalibus habeantur confessarii ordinarii ab Ordinario loci probati, collatis consiliis cum communitate, nulla tamen acta obligatione ad illos accedendi.

§ 4. Subditorum confessiones Superiores ne audiant, nisi sponte sua sodales id petant.

§ 5. Sodales cum fiducia Superiores adeant, quibus animum suum libere ac sponte aperire possunt. Vetantur autem Superiores eos quoquo modo inducere ad conscientiae manifestationem sibi peragendam.

Art. 2

DE CAPITULIS

Can. 631 - § 1. Capitulum generale, quod supremam auctoritatem ad normam constitutionum in instituto obtinet, ita efformetur ut totum institutum repraesentans, verum signum eiusdem unitatis in caritate evadat. Eius praecipue est: patrimonium instituti de quo in can. 578, tueri et accommodatam renovationem iuxta ipsum promovere, Moderatorem supremum eligere, maiora negotia tractare, necnon normas edicere, quibus omnes parere tenentur.

§ 2. Compositio et ambitus potestatis capituli definiantur in constitutionibus; ius proprium ulterius determinet ordinem servandum in celebratione capituli, praesertim quod ad electiones et rerum agendarum rationes attinet.

629: c. 508

630 § 1: cc. 521 § 3, 522; CI Resp. III, 20 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 575); **PC 14**; LMR II: 11

630 § 2: c. 518 § 1; SCRIS Decr. *Dum canonicarum legum*, 8 dec. 1970, 3 (AAS 63 [1971] 318)

630 § 3: c. 520 § 1; SCRIS Decr. *Dum canonicarum legum*, 8 dec. 1970, 4b, d (AAS 63 [1971] 318)

Kan. 629 - Neka poglavari borave svaki u svojoj kući i neka se iz nje ne udaljuju, osim prema odredbi vlastitog prava.

Kan. 630 - § 1. Neka poglavari priznaju članovima potrebnu slobodu s obzirom na sakrament pokore i vodstvo savjesti, poštujući ipak stegu ustanove.

§ 2. Neka se poglavari brinu, prema odredbi vlastitog prava, da članovima budu na pomoć prikladni ispovjednici, kod kojih se mogu često ispovijedati.

§ 3. U samostanima monahinja, u kućama odgajanja i obrazovanja i u brojnijim laičkim zajednicama neka budu redoviti ispovjednici koje treba da odobri mjesni ordinarij, pošto se posavjetuje sa zajednicom, ipak bez ikakve obveze da se ide k njima.

§ 4. Neka poglavari ne ispovijedaju podložnike, osim ako to članovi po svojoj volji zamole.

§ 5. Neka članovi s povjerenjem pristupaju poglavarima kojima mogu slobodno i po svojoj volji otvoriti svoju dušu. Ali, zabranjuje se da ih poglavari na bilo koji način navode da im očituju savjest.

Članak 2.

KAPITULI

Kan. 631 - § 1. Generalni kapitul, koji prema odredbi konstitucija ima vrhovnu vlast u ustanovi, neka se tako oblikuje da postane, predstavljajući svu ustanovu, pravi znak njezina jedinstva u ljubavi. Njegova je osobita zadaća da štiti baštinu ustanove, o kojoj se govori u kan. 578, da promiče u skladu s njom prilagođenu obnovu, da bira vrhovnog voditelja, da raspravlja o važnijim poslovima i da donosi odredbe koje obvezuju svakoga.

§ 2. Sastav i opseg vlasti kapitula neka se odrede u konstitucijama; neka, nadalje, vlastito pravo pobliže odredi red koji treba da se obdržava na zasjedanju kapitula, osobito što se tiče izbora i načina postupanja.

630 § 4: c. 518 §§ 2 et 3

630 § 5: c. 530 §§ 1 et 2

631 § 1: MG: 568-570; PC 14; ES II: 1-3, 18, 19; SCRIS *Index articulorum pro redigendis Constitutionibus* (1978): "De Capitulo Generali"

631 § 2: PC 4

§ 3. Iuxta normas in iure proprio determinatas, non modo provinciae et communitates locales, sed etiam quilibet sodalis optata sua et suggestiones capitulo generali libere mittere potest.

Can. 632 - Ius proprium accurate determinet quae pertineant ad alia instituti capitula et ad alias coadunationes, nempe ad eorum naturam, auctoritatem, compositionem, modum procedendi et tempus celebrationis.

Can. 633 - § 1. Organa participationis vel consultationis munus sibi commissum fideliter expleant ad normam iuris universalis et proprii, eademque suo modo curam et participationem omnium sodalium pro bono totius instituti vel communitatis expriment.

§ 2. In his mediis participationis et consultationis instituendis et adhibendis sapiens servetur discretio, atque modus eorum agendi indoli et fini instituti sit conformis.

Art. 3

DE BONIS TEMPORALIBUS EORUMQUE ADMINISTRATIONE

Can. 634 - § 1. Instituta, provinciae et domus, utpote personae iuridicae ipso iure, capaces sunt acquirendi, possidendi, administrandi et alienandi bona temporalia, nisi haec capacitas in constitutionibus excludatur vel coarctetur.

§ 2. Vitent tamen quamlibet speciem luxus, immoderati lucri et bonorum cumulationis.

Can. 635 - § 1. Bona temporalia institutorum religiosorum, utpote ecclesiastica, reguntur praescriptis Libri V *De bonis Ecclesiae temporalibus*, nisi aliud expresse caveatur.

§ 2. Quodlibet tamen institutum aptas normas statuat de usu et administratione bonorum, quibus paupertas sibi propria foveatur, defendatur et exprimatur.

631 § 3: **PC 4, 14**; ES II: 4

632: SCRIS *Index articulorum pro redigendis Constitutionibus* (1978): "Modus exercendi auctoritatem in Religionibus"

633 § 1: **PC 14**; ES II: 18

§ 3. Prema odredbama označenim u vlastitom pravu, ne samo pokrajine i mjesne zajednice nego i svaki član može slobodno priopćiti generalnom kapitulu svoje želje i prijedloge.

Kan. 632 - Neka vlastito pravo točno odredi ono što se odnosi na druge kapitule ustanove i na druge slične sastanke, što se, naime, tiče njihove naravi, vlasti, sastava, načina postupanja i vremena održavanja.

Kan. 633 - § 1. Suodlučujuća ili savjetodavna tijela neka vjerno obavljaju povjerenu im zadaću prema odredbi općeg i vlastitog prava i neka na svoj način izrazuju brigu i sudjelovanje svih članova za dobrobit sve ustanove ili zajednice.

§ 2. U osnutku i primjeni tih suodlučujućih ili savjetodavnih tijela neka se mudro rasuđuje i neka njihov način djelovanja bude u skladu s naravi i svrhom ustanove.

Članak 3.

VREMENITA DOBRA I UPRAVLJANJE NJIMA

Kan. 634 - § 1. Budući da su ustanove, pokrajine i kuće pravne osobe po samom pravu, sposobne su stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra te upravljati njima, osim ako se ta sposobnost isključuje ili ograničuje u konstitucijama.

§ 2. Neka ipak izbjegavaju bilo koju raskoš, pretjeranu dobit i zgrtanje dobara.

Kan. 635 - § 1. Vremenitim dobrima redovničkih ustanova, budući da su crkvena, upravlja se prema propisima Knjige V. *Vremenita crkvena dobra*, osim ako se izričito određuje što drugo.

§ 2. Neka ipak svaka ustanova izda prikladne odredbe o upotrebi dobara i upravljanju njima, i tim odredbama neka se njeguje, štiti i izražava siromaštvo koje joj je vlastito.

633 § 2: ES II: 4, 12, 13

634 § 1: cc. 531, 1495 § 2; **PC 13**

634 § 2: **PC 13; PO 17**

635 § 1: c. 1497 § 1

635 § 2: c. 532 § 1; **PC 13; ES II: 23**

Can. 636 - § 1. In quolibet instituto et similiter in qualibet provincia quae a Superiore maiore regitur, habeatur oeconomus, a Superiore maiore distinctus et ad normam iuris proprii constitutus, qui administrationem bonorum gerat sub directione respectivi Superioris. Etiam in communitatibus localibus instituatur, quantum fieri potest, oeconomus a Superiore locali distinctus.

§ 2. Tempore et modo iure proprio statutis, oeconomi et alii administratores auctoritati competenti peractae administrationis rationem reddant.

Can. 637 - Monasteria sui iuris, de quibus in can. 615, Ordinario loci rationem administrationis reddere debent semel in anno; loci Ordinario insuper ius esto cognoscendi de rationibus oeconomicis domus religiosae iuris dioecesani.

Can. 638 - § 1. Ad ius proprium pertinet, intra ambitum iuris universalis, determinare actus qui finem et modum ordinariae administrationis excedant, atque ea statuere quae ad valide ponendum actum extraordinariae administrationis necessaria sunt.

§ 2. Expensas et actus iuridicos ordinariae administrationis valide, praeter Superiores, faciunt, intra fines sui muneris, officiales quoque, qui in iure proprio ad hoc designantur.

§ 3. Ad validitatem alienationis et cuiuslibet negotii in quo condicio patrimonialis personae iuridicae peior fieri potest, requiritur licentia in scripto data Superioris competentis cum consensu sui consilii. Si tamen agatur de negotio quod summam a Sancta Sede pro cuiusque regione definitam superet, itemque de rebus ex voto Ecclesiae donatis aut de rebus pretiosis artis vel historiae causa, requiritur insuper ipsius Sanctae Sedis licentia.

§ 4. Pro monasteriis sui iuris, de quibus in can. 615, et institutis iuris dioecesani accedat necesse est consensus Ordinarii loci in scriptis praestitus.

Can. 639 - § 1. Si persona iuridica debita et obligationes contraxerit etiam cum Superiorum licentia, ipsa tenetur de eisdem respondere.

636 § 1: c. 516 §§ 2 et 3

636 § 2: cc. 516 § 2, 1523, 5°

637: cc. 535 § 1, 1°, 535 § 3, 1°, 1519 § 1

638 § 1: c. 1527 § 1

638 § 2: c. 532 § 2

Kan. 636 - § 1. U svakoj ustanovi i slično u svakoj pokrajini kojom upravlja viši poglavar neka bude ekonom, osoba različita od višeg poglavara i postavljen prema odredbi vlastitog prava, da upravlja dobrima pod vodstvom dotičnoga poglavara. Neka se u mjesnim zajednicama postavi, ako je moguće, ekonom, osoba različita od mjesnog poglavara.

§ 2. Ekonom i drugi upravitelji neka u vrijeme i na način što ga određuje vlastito pravo mjerodavnoj vlasti polože račun o upravljanju.

Kan. 637 - Samosvojni samostani, o kojima se govori u kan. 615, moraju mjesnom ordinariju jednom godišnje položiti račun o upravljanju; osim toga, mjesni ordinarij ima pravo uvida u ekonomsko poslovanje redovničke kuće biskupijskoga prava.

Kan. 638 - § 1. Vlastitom pravu pripada da, u okviru općega prava, odredi čine koji prelaze granicu i način redovitog upravljanja i da utvrdi ono što je potrebno za valjano obavljanje čina izvanrednog upravljanja.

§ 2. Izdatke i pravne čine redovitog upravljanja osim poglavara valjano čine, u granicama svoje službe, i službenici koji su u vlastitom pravu za to određeni.

§ 3. Za valjanost otuđenja i bilo kojeg posla u kojemu se može pogoršati imovinsko stanje pravne osobe zahtijeva se pisano dopuštenje mjerodavnog poglavara s pristankom njegova vijeća. Ako je pak posrijedi posao koji prelazi iznos što ga je Sveta Stolica odredila za svaki kraj, isto tako i stvari darovane Crkvi zavjetom ili umjetničke ili povijesne dragocjenosti, zahtijeva se osim toga dopuštanje same Svete Stolice.

§ 4. Za samosvojne samostane, o kojima se govori u kan. 615, i ustanove biskupijskoga prava potreban je napismeno dan pristanak mjesnog ordinarija.

Kan. 639 - § 1. Ako se pravna osoba zadužila ili preuzela obveze, i s dopuštanjem poglavara, sama je dužna odgovarati za njih.

638 § 3: cc. 534 § 1, 1533; SCConc Resol., 12 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 416-419); PM 32; CA 9; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, n. 2 (AAS 59 [1967] 362); SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 315-317)

638 § 4: cc. 533 § 1, 1°, 534 § 1

639 § 1: c. 536 § 1

§ 2. Si sodalis cum licentia Superioris contraxerit de suis bonis, ipse respondere debet, si vero de mandato Superioris negotium instituti gesserit, institutum respondere debet.

§ 3. Si contraxerit religiosus sine ulla Superiorum licentia, ipse respondere debet, non autem persona iuridica.

§ 4. Firmum tamen esto, contra eum, in cuius rem aliquid ex inito contractu versum est, semper posse actionem institui.

§ 5. Caveant Superiores religiosi ne debita contrahenda permittant, nisi certo constet ex consuetis redivitibus posse debiti foenus solvi et intra tempus non nimis longum per legitimam amortizationem reddi summam capitalem.

Can. 640 - Instituta, ratione habita singulorum locorum, testimonium caritatis et paupertatis quasi collectivum reddere satagant et pro viribus ex propriis bonis aliquid conferant ad Ecclesiae necessitatibus et ege-
norum sustentationi subveniendum.

CAPUT III

DE CANDIDATORUM ADMISSIONE ET DE SODALIUM INSTITUTIONE

Art. 1

DE ADMISSIONE IN NOVITIATUM

Can. 641 - Ius candidatos admittendi ad novitiatum pertinet ad Superiores maiores ad normam iuris proprii.

Can. 642 - Superiores vigilantia cura eos tantum admittant qui, praeter aetatem requisitam, habeant valetudinem, aptam indolem et sufficientes maturitatis qualitates ad vitam instituti propriam amplectendam; quae valetudo, indoles et maturitas comprobentur adhibitis etiam, si opus fuerit, peritis, firmo praescripto can. 220.

Can. 643 - § 1. Invalide ad novitiatum admittitur:

639 § 2: c. 536 § 2

639 § 3: c. 536 § 3

639 § 4: c. 536 § 4

639 § 5: c. 536 § 5

640: c. 537; **PC 13; PO 17**

§ 2. Ako se član s dopuštenjem poglavara pogodio za svoja dobra, mora sam odgovarati; ako je pak po nalogu poglavara obavio posao ustanove, mora odgovarati ustanova.

§ 3. Ako se pogodio redovnik bez ikakvog dopuštenja poglavara, mora odgovarati sam, a ne pravna osoba.

§ 4. Neka ipak bude pravilo da se uvijek može podići tužba protiv onoga tko je iz sklopljenog ugovora nešto stekao.

§ 5. Neka se redovnički poglavari čuvaju da ne dopuste zaduživanja, osim ako je sigurno da će se iz uobičajenih prihoda moći plaćati kamate duga i da će se u dogledno vrijeme zakonitom otplatom postupno vratiti glavnica.

Kan. 640 - Vodeći računa o pojedinim mjestima, neka ustanove nastoje dati kao zajedničko svjedočanstvo ljubavi i siromaštva i neka, prema mogućnostima, iz svojih dobara pridonose što god za potrebe Crkve i za pomoć u uzdržavanju potrebitih.

POGLAVLJE III.

PRIMANJE KANDIDATA, ODGOJ I OBRAZOVANJE ČLANOVA

Članak 1.

PRIMANJE U NOVAŠTVO

Kan. 641 - Pravo da prime kandidate u novaštvo pripada višim poglavarima prema odredbi vlastitog prava.

Kan. 642 - Neka poglavari s budnom pažnjom primaju samo one koji su zdravi i koji imaju traženu dob, prikladne sposobnosti i dovoljne osobine zrelosti da prihvate život koji je vlastit ustanovi; zdravlje, sposobnosti i zrelost neka se provjere s pomoću, ako je potrebno, i stručnjaka, uz obdržavanje propisa kan. 220.

Kan. 643 - § 1. Nevaljano se prima u novaštvo:

641: c. 543

642: SCSO Notif., *Nimia facilitate*, 1956; Ssap II, III; SCong 31, 33, 34; SCR Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961, nn. 14-17, 31; SCSO *Monitum Cum compertum*, 15 iul. 1961, 4, (AAS 53 [1961] 571); **PC 12**; **OT 11**; RC 11: II - III, 12 14; RFS 11, 39; PAULUS PP, VI., Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 63, 65, 71 (AAS 59 [1967] 682, 683, 685, 686); RH 21

643 § 1, 1°: c. 542, 1°; RC 4

1° qui decimum septimum aetatis annum nondum compleverit;

2° coniux, durante matrimonio;

3° qui sacro vinculo cum aliquo instituto vitae consecratae actu obstringitur vel in aliqua societate vitae apostolicae incorporatus est, salvo praescripto can. 684;

4° qui institutum ingreditur vi, metu gravi aut dolo inductus, vel is quem Superior eodem modo inductus recipit;

5° qui celaverit suam incorporationem in aliquo instituto vitae consecratae aut in aliqua societate vitae apostolicae.

§ 2. Ius proprium potest alia impedimenta etiam ad validitatem admissionis constituere vel condiciones apponere.

Can. 644 - Superiores ad novitiatum ne admittant clericos saeculares inconsulto proprio ipsorum Ordinario, nec aere alieno gravatos qui ad solvendum pares non sint.

Can. 645 - § 1. Candidati, antequam ad novitiatum admittantur, testimonium baptismatis et confirmationis necnon status liberi exhibere debent.

§ 2. Si agatur de admittendis clericis iisve qui in aliud institutum vitae consecratae, in societatem vitae apostolicae vel in seminarium admissi fuerint, requiritur insuper testimonium respective Ordinarii loci vel Superioris maioris instituti, vel societatis, vel rectoris seminarii.

§ 3. Ius proprium exigere potest alia testimonia de requisita idoneitate candidatorum et de immunitate ab impedimentis.

§ 4. Superiores alias quoque informationes, etiam sub secreto, petere possunt, si ipsis necessarium visum fuerit.

Art. 2

DE NOVITIATU ET NOVITIORUM INSTITUTIONE

Can. 646 - Novitiatus, quo vita in instituto incipitur, ad hoc ordinatur, ut novitii vocationem divinam, et quidem instituti propriam,

643 § 1, 2°: c. 542, 1°

643 § 1, 3°: c. 542, 1°

643 § 1, 4°: c. 542, 1°

643 § 1, 5°: c. 542, 1°

643 § 2: c. 542

644: c. 542, 2°

1° tko još nije navršio sedamnaest godina života;

2° ženidbeni drug, dok traje ženidba;

3° tko je stvarno vezan svetom vezom s nekom ustanovom posvećenoga života ili je pritjelovljen nekoj družbi apostolskoga života, uz poštovanje propisa kan. 684;

4° tko ulazi u ustanovu naveden prisilom, velikim strahom ili prijevaram, ili koga primi poglavar naveden na taj način;

5° tko je prikrio svoje pritjelovljenje nekoj ustanovi posvećenoga života ili nekoj družbi apostolskoga života.

§ 2. Vlastito pravo može odrediti druge smetnje, i za valjanost primanja, ili postaviti uvjete.

Kan. 644 - Neka poglavari ne primaju u novaštvo svjetovne klerike bez savjetovanja s njihovim ordinarijem, ni one koji su opterećeni dugom koji nisu u stanju namiriti.

Kan. 645 - § 1. Kandidati, prije nego se prime u novaštvo, moraju predati svjedočanstvo da su kršteni, da su potvrđeni i da su slobodnog stanja.

§ 2. Ako se radi o primanju klerika ili onih koji su bili primljeni u neku drugu ustanovu posvećenoga života, u družbu apostolskoga života ili u sjemenište, zahtijeva se, osim toga, i svjedočanstvo ili dotičnog mjesnog ordinarija ili višeg poglavara ustanove ili družbe ili rektora sjemeništa.

§ 3. Vlastito pravo može zahtijevati i druga svjedočanstva o traženoj sposobnosti kandidata i o slobodi od smetnja.

§ 4. Poglavari mogu zatražiti i druge obavijesti, i pod tajnu, ako to smatraju potrebnim.

Članak 2.

NOVAŠTVO I ODGOJ I OBRAZOVANJE NOVAKA

Kan. 646 - Novaštvo, kojim počinje život u ustanovi, usmjereno je na to da novaci bolje poznaju božanski poziv, i to upravo onaj vlastit

645 § 1: c. 544 § 1

645 § 2: c. 544 §§ 3 et 4; SCR-SCSSU Decr. *Cionsiliis initis*, 25 iul. 1941 (AAS 33 [1941] 371); SCR Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961, 45

645 § 3: cc. 542, 544 § 6

645 § 4: cc. 544 § 6, 545 § 4; SCR Instr. *Quantum Religiones*, 1 dec. 1931, 6 (AAS 24 [1932] 76); RFS 41

646: c. 565 § 1; SCRIS Decr. *Sacra Congregatio*, 7 iul. 1956, 6 § 1; ES II: 33; RC 4, 5, 13: I-II

melius agnoscant, vivendi modum instituti experiantur eiusque spiritu mentem et cor informant, atque ipsorum propositum et idoneitas comprobentur.

Can. 647 - § 1. Domus novitiatus erectio, translatio et suppressio fiant per decretum scripto datum supremi Moderatoris instituti de consensu sui consilii.

§ 2. Novitiatus, ut validus sit, peragi debet in domo ad hoc rite designata. In casibus particularibus et ad modum exceptionis, ex concessione Moderatoris supremi de consensu sui consilii, candidatus novitiatum peragere potest in alia instituti domo sub moderamine alicuius probati religiosi, qui vices magistri novitiorum gerat.

§ 3. Superior maior permittere potest ut novitiorum coetus, per certa temporis spatia, in alia instituti domo, a se designata, commoretur.

Can. 648 - § 1. Novitiatus, ut validus sit, duodecim menses in ipsa novitiatus communitate peragendos complecti debet, firmo praescripto can. 647, § 3.

§ 2. Ad novitiorum institutionem perficiendam, constitutiones, praeter tempus de quo in § 1, unum vel plura exercitationis apostolicae tempora extra novitiatus communitatem peragenda statuere possunt.

§ 3. Novitiatus ultra biennium ne extendatur.

Can. 649 - § 1. Salvis praescriptis can. 647, § 3 et can. 648, § 2, absentia a domo novitiatus quae tres menses, sive continuos sive intermissos, superet, novitiatum invalidum reddit. Absentia quae quindecim dies superet, suppleri debet.

§ 2. De venia competentis Superioris maioris, prima professio anticipari potest, non ultra quindecim dies.

Can. 650 - § 1. Scopus novitiatus exigit ut novitii sub directione magistri efformentur iuxta rationem institutionis iure proprio definiendam.

§ 2. Regimen novitiorum, sub auctoritate Superiorum maiorum, uni magistro reservatur.

647 § 1: CA 18; SCRIS Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, 7 (AAS 59 [1967] 363); RC 16: I

647 § 2: c. 555 § 1, 3°; RC 15, 16: I; 19

647 § 3: c. 556 § 4; RC 16: II

648 § 1: c. 555 § 1, 2°; RC 15: II; 21

648 § 2: RC 23: I; 24: I-II; 25: I; 31: I-II

ustanovi, da iskuse način života ustanove i da njezinim duhom oblikuju razum i srce, te da se dokažu njihova odluka i sposobnost.

Kan. 647 - § 1. Osnutak, premještaj i ukinuće kuće novaštva neka se obave napismeno danom odlukom vrhovnoga voditelja ustanove s pristankom njegova vijeća.

§ 2. Da bi novaštvo bilo valjano, mora se obaviti u kući koja je za to propisno određena. U posebnim slučajevima i kao izuzetak, s dopuštenjem vrhovnoga voditelja i s pristankom njegova vijeća, kandidat može obaviti novaštvo u drugoj kući ustanove, pod vodstvom kojega prokušanog redovnika, koji zamjenjuje učitelja novaka.

§ 3. Viši poglavar može dopustiti da skupina novaka boravi određena razdoblja u drugoj kući ustanove koju on odredi.

Kan. 648 - § 1. Da bi novaštvo bilo valjano, mora trajati dvanaest mjeseci provedenih u samoj zajednici novaštva, uz održavanje propisa kan. 647, § 3.

§ 2. Da se dopune odgoj i obrazovanje novaka, konstitucije mogu, osim roka o kojemu se govori u § 1, odrediti jedan ili više rokova apostolskih vježba koje treba da se obave izvan zajednice novaštva.

§ 3. Neka novaštvo ne traje više od dvije godine.

Kan. 649 - § 1. Odsutnost iz kuće novaštva koja traje više od tri mjeseca, bilo neprekinuta bilo prekinuta, čini novaštvo nevaljanim, uz poštovanje propisa kan. 647, § 3. i kan. 648, § 2. Odsutnost koja traje više od petnaest dana mora se nadoknaditi.

§ 2. S dopuštenjem mjerodavnog višeg poglavara prvo se zavjetovanje može obaviti prije vremena, ali ne više od petnaest dana.

Kan. 650 - § 1. Svrha novaštva zahtijeva da se novaci odgajaju pod vodstvom učitelja prema uredbi o odgoju i obrazovanju koja treba da se odredi vlastitim pravom.

§ 2. Vodstvo novaka, pod vlašću viših poglavara, pridržano je samo učitelju.

648 § 3: RC 24: I

649 § 1: c. 556 §§ 1 et 2; RC 22: I-II

649 § 2: cc. 555 § 1, 2°, 572 § 1, 3°; RC 26

650 § 1: cc. 559 § 1, 561 § 1, 565 § 1; RC 30, 31: I

650 § 2: c. 561 §§ 1 et 2; RC 30

Can. 651 - § 1. Novitiorum magister sit sodalis instituti qui vota perpetua professus sit et legitime designatus.

§ 2. Magistro, si opus fuerit, cooperatores dari possunt, qui ei subsint quoad moderamen novitiatus et institutionis rationem.

§ 3. Novitiorum institutioni praeficiantur sodales sedulo praeparati qui, aliis oneribus non impediti, munus suum fructuose et stabili modo absolvere possint.

Can. 652 - § 1. Magistri eiusque cooperatorum est novitiorum vocationem discernere et comprobare, eosque gradatim ad vitam perfectionis instituti propriam rite ducendam efformare.

§ 2. Novitii ad virtutes humanas et christianas excolendas adducantur; per orationem et sui abnegationem in plenioram perfectionis viam introducantur; ad mysterium salutis contemplandum et sacras Scripturas legendas et meditandas instruantur; ad Dei cultum in sacra liturgia excolendum praeparentur; rationem addiscant vitam ducendi Deo hominibusque in Christo per consilia evangelica consecratam; de instituti indole et spiritu, fine et disciplina, historia et vita edoceantur atque amore erga Ecclesiam eiusque sacros Pastores imbuantur.

§ 3. Novitii, propriae responsabilitatis conscii, ita cum magistro suo active collaborent ut gratiae divinae vocationis fideliter respondeant.

§ 4. Curent instituti sodales, ut in opere institutionis novitiorum pro parte sua cooperentur vitae exemplo et oratione.

§ 5. Tempus novitiatus, de quo in can. 648, § 1, in opus formationis proprie impendatur, ideoque novitii ne occupentur in studiis et muniis, quae huic formationi non directe inserviunt.

Can. 653 - § 1. Novitius institutum libere deserere potest; competens autem instituti auctoritas potest eum dimittere.

§ 2. Exacto novitiatu, si idoneus iudicetur, novitius ad professionem temporariam admittatur, secus dimittatur; si dubium supersit de eius

651 § 1: cc. 559 § 1, 560; AIE 3°

651 § 2: c. 559 § 2; RC 30

651 § 3: cc. 554 § 3, 559 § 3; Ssap III; SCong 24; 25 § 4; 26 § 2; 28, 7°; SCR Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961, 33, 2; **PC 18d**; **OT 5**; RFS 30, 31, 37

652 § 1: cc. 562, 565 § 1; RC 13, 15: II-III; RFS 40; LMR II: 11

652 § 2: cc. 561 § 1, 562, 565 § 1; SCR Instr. *Plures exstant*, 3 nov. 1921, I (AAS 13 [1921] 539); Ssap III; **PC 6**; **OT 8-11**; RC 15: II-IV; 31: II; RFS 48-55; SFS

Kan. 651 - § 1. Neka učitelj novaka bude član ustanove koji je položio doživotne zavjete i koji je zakonito postavljen.

§ 2. Ako je potrebno, učitelju se mogu dati suradnici koji su mu podložni što se tiče vodstva novaštva i načina odgajanja i obrazovanja.

§ 3. Za odgoj i obrazovanje novaka neka se postave brižljivo pripravljeni članovi koji će moći, neopterećeni drugim dužnostima, svoju zadaću obavljati plodonosno i trajno.

Kan. 652 - § 1. Zadaća je učitelja i njegovih suradnika da prosude i ispituju zvanje novaka i da ih postupno odgajaju da ispravno provode život savršenstva koji je vlastit ustanovi.

§ 2. Neka se novaci potiču na njegovanje ljudskih i kršćanskih vrlina; neka se uvode molitvom i samoprijegorom u potpuniji put savršenstva; neka se poučavaju u kontemplaciji otajstva spasenja i u čitanju i razmatranju Svetoga pisma; neka se pripremaju za štovanje Boga u svetom bogoslužju; neka uče provoditi život koji je po evanđeoskim savjetima u Kristu posvećen Bogu i ljudima; neka se poučavaju o naravi i duhu, svrsi i stezi, povijesti i životu ustanove te prožimaju ljubavlju prema Crkvi i njezinim posvećenim pastirima.

§ 3. Novaci, svjesni svoje odgovornosti, neka tako djelatno surađuju sa svojim učiteljem da vjerno odgovore milosti božanskoga poziva.

§ 4. Neka članovi ustanove nastoje u odgajanju i obrazovanju novaka surađivati primjerom svoga života i molitvom.

§ 5. Vrijeme novaštva, o kojemu se govori u kan. 648, § 1, neka se upotrijebi stvarno za odgoj i obrazovanje; stoga, neka se novaci ne bave studijem i zadaćama koje izravno ne služe tom odgoju i obrazovanju.

Kan. 653 - § 1. Novak može slobodno napustiti ustanovu; mjero-davna pak vlast ustanove može ga otpustiti.

§ 2. Kad završi novaštvo, neka se novaku, ako se dotičnik smatra sposobnim, dopusti privremeno zavjetovanje, inače neka se otpusti; ako

652 § 3: SCR Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961, 20; RC 32: I-II; RFS 39, 40

652 § 4: c. 544 § 3; **PC 24; OT 2**; RC 5, 35e; MR 18

652 § 5: c. 565 § 3; SCR Instr. *Plures exstant*, 3 nov. 1921, II (AAS 13 [1921] 539); Scong 36 § 1, 2°; RS 29, 30

653 § 1: c. 571 § 1

653 § 2: c. 571 § 2; SCR Decl., 30 dec. 1922 (AAS 15 [1923] 156-158)

idoneitate, potest probationis tempus a Superiore maiore ad normam iuris proprii, non tamen ultra sex menses prorogari.

Art. 3

DE PROFESSIONE RELIGIOSA

Can. 654 - Professione religiosa sodales tria consilia evangelica observanda voto publico assumunt, Deo per Ecclesiae ministerium consecrantur et instituto incorporantur cum iuribus et officiis iure definitis.

Can. 655 - Professio temporaria ad tempus iure proprio definitum emittatur, quod neque triennio brevius neque sexennio longius sit.

Can. 656 - Ad validitatem professionis temporariae requiritur ut:

1° qui eam emissurus est, decimum saltem octavum aetatis annum compleverit;

2° novitiatus valide peractus sit;

3° habeatur admissio a competenti Superiore cum voto sui consilii ad normam iuris libere facta;

4° sit expressa et absque vi, metu gravi aut dolo emissa;

5° a legitimo Superiore per se vel per alium recipiatur.

Can. 657 - § 1. Expleto tempore ad quod professio emissa fuerit, religiosus, qui sponte petat et idoneus iudicetur, ad renovationem professionis vel ad professionem perpetuam admittatur, secus discedat.

§ 2. Si opportunum vero videatur, periodus professionis temporariae a competenti Superiore, iuxta ius proprium, prorogari potest, ita tamen ut totum tempus, quo sodalis votis temporariis adstringitur, non superet novennium.

§ 3. Professio perpetua anticipari potest ex iusta causa, non tamen ultra trimestre.

654: cc. 487, 488, 1°; **LG 44, 45**; RC 7, 34, 36

655: c. 574 §§ 1 et 2; SCR Resp., 15 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 321-322); CI Resp. I, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 177); RC 37, I

656, 1°: c. 572 § 1, 1°; RC 4

656, 2°: c. 572 § 1, 3°

ostane dvojba o njegovoj sposobnosti, viši poglavar može produžiti vrijeme kušnje prema odredbi vlastitog prava, ipak ne više od šest mjeseci.

Članak 3.

REDOVNIČKO ZAVJETOVANJE

Kan. 654 - Redovničkim zavjetovanjem članovi javnim zavjetom prihvaćaju obdržavanje triju evanđeoskih savjeta, posvećuju se Bogu po službi Crkve i pritjelovljuju se ustanovi s pravima i dužnostima koje se određuju pravom.

Kan. 655 - Neka se privremeno zavjetovanje obavi za vrijeme određeno vlastitim pravom, koje neka ne bude kraće od tri ni duže od šest godina.

Kan. 656 - Za valjanost privremenog zavjetovanja zahtijeva se da:

1° je onaj tko će se zavjetovati navršio barem osamnaest godina života;

2° je novaštvo valjano obavljeno;

3° ga slobodno dopusti mjerodavni poglavar s mišljenjem svojega vijeća prema pravnoj odredbi;

4° se obavi izričito i bez prisile, velikog straha ili prijevare;

5° ga primi zakoniti poglavar sam ili preko drugoga.

Kan. 657 - § 1. Pošto istekne vrijeme za koje je zavjetovanje obavljeno, redovniku koji po svojoj volji moli i koji se smatra sposobnim neka se dopusti da obnovi zavjetovanje ili da se doživotno zavjetuje; inače, neka istupi.

§ 2. Ako se pak to smatra prikladnim, mjerodavni poglavar može, prema vlastitom pravu, produžiti razdoblje privremenog zavjetovanja, ipak tako da sve vrijeme za koje je član vezan privremenim zavjetima ne prijeđe devet godina.

§ 3. Doživotno zavjetovanje može se zbog opravdanog razloga položiti prije vremena, ipak ne više od tri mjeseca.

656, 3°: cc. 543, 572 § 1, 2°, 575 § 2

656, 4°: c. 572 § 1, 4°, 5°

656, 5°: c. 572 § 1, 6°; CI Resp. III, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 178)

657 § 1: cc. 575 § 1, 577 § 1

657 § 2: c. 574 § 2; RC 37, I

Can. 658 - Praeter condiciones de quibus in can. 656, nn. 3, 4 et 5 aliasque iure proprio appositas, ad validitatem professionis perpetuae requiritur:

1° vigesimus primus saltem aetatis annus completus;

2° praevia professio temporaria saltem per triennium, salvo praescripto can. 657, § 3.

Art. 4

DE RELIGIOSORUM INSTITUTIONE

Can. 659 - § 1. In singulis institutis, post primam professionem omnium sodalium institutio perficiatur ad vitam instituti propriam plenius ducendam et ad eius missionem aptius proseguendam.

§ 2. Quapropter ius proprium rationem definire debet huius institutionis eiusdemque durationis, attentis Ecclesiae necessitatibus atque hominum temporumque condicionibus, prout a fine et indole instituti exigitur.

§ 3. Institutio sodalium, qui ad sacros ordines suscipiendos praeparantur, iure universali regitur et propria instituti ratione studiorum.

Can. 660 - § 1. Institutio sit systematica, captui sodalium accommodata, spiritualis et apostolica, doctrinalis simul ac practica, titulis etiam congruentibus, tam ecclesiasticis quam civilibus, pro opportunitate obtentis.

§ 2. Perdurante tempore huius institutionis, sodalibus officia et opera ne committantur, quae eam impediunt.

Can. 661 - Per totam vitam religiosi formationem suam spiritualem, doctrinalem et practicam sedulo proseguantur; Superiores autem eis adiumenta et tempus ad hoc procurent.

658, 1°: c. 573

658, 2°: cc. 572 § 2, 574 § 1; SCR Resp., 15 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 321-322); CI Resp. I, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 177)

659 § 1: SCong 8 § 2; **PC 18**; **OT 22**; **PO 19**; ES II: 33, 35; RC 4, 10: I; RFS 100

659 § 2: **PC 18**; ES, II, 38; RFS 101

Kan. 658 - Osim uvjeta o kojima se govori u kan. 656, br. 3, 4. i 5. i drugih koje dodaje vlastito pravo, za valjanost doživotnog zavjetovanja zahtijeva se:

1° navršena barem dvadeset i prva godina života;

2° prethodno privremeno zavjetovanje od barem tri godine, uz poštovanje propisa kan. 657, § 3.

Članak 4.

ODGOJ I OBRAZOVANJE REDOVNIKA

Kan. 659 - 1. Neka se u svakoj ustanovi poslije prvog zavjetovanja nastavi odgoj i obrazovanje svih članova da bi potpunije živjeli životom koji je vlastit ustanovi i da bi primjerenije vršili njezino poslanje.

§ 2. Neka zato vlastito pravo odredi raspored odgoja i obrazovanja i njihovo trajanje, vodeći računa o potrebama Crkve te o prilikama ljudi i vremena, kako to zahtijeva svrha i narav ustanove.

§ 3. Odgoj i obrazovanje članova koji se pripremaju za primanje svetih redova ravna se prema općem pravu i prema programu studija koji je vlastit ustanovi.

Kan. 660 - § 1. Neka odgoj i obrazovanje bude sustavno, prilagođeno shvaćanju članova, duhovno i apostolsko, znanstveno i istodobno praktično, kojim se postižu, ako je prikladno, i odgovarajući naslovi, kako crkveni tako i građanski.

§ 2. Za vrijeme toga odgoja i obrazovanja neka se članovima ne povjeravaju službe i poslovi koji ometaju odgoj i obrazovanje.

Kan. 661 - Neka redovnici svega života brižljivo nastavljaju svoj duhovni, znanstveni i praktični odgoj i obrazovanje; poglavari pak neka im za to osiguraju sredstva i vrijeme.

659 § 3: cc. 587-591; Ssap IV; SCong 40-46; OT; ES II: 34, 35; REU 73 § 2; 77, 2°; RFS

660 § 1: Ssap III, IV; **PC 18**; ES II: 33, 36; RFS 3; MR 31, 32

660 § 2: c. 589 § 2; SCong 26 § 2; 40 §§ 6 et 7; SCR Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961, 49; **PC 18**

661: c. 129; Ssap IV; SCong 50-53; **CD 16**; **PC 18**; **PO 19**; ES II: 19; RFS 100; MR 24-3

CAPUT IV :

DE INSTITUTORUM EORUMQUE
SODALIUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Can. 662 - Religiosi sequelam Christi in Evangelio propositam et in constitutionibus proprii instituti expressam tamquam supremam vitae regulam habeant.

Can. 663 - § 1. Rerum divinarum contemplatio et assidua cum Deo in oratione unio omnium religiosorum primum et praecipuum sit officium.

§ 2. Sodales cotidie pro viribus Sacrificium eucharisticum participant, sanctissimum Corpus Christi recipiant et ipsum Dominum in Sacramento praesentem adorent.

§ 3. Lectioni sacrae Scripturae et orationi mentali vacent, iuxta iuris proprii praescripta liturgiam horarum digne celebrent, firma pro clericis obligatione de qua in can. 276, § 2, n. 3, et alia pietatis exercitia peragant.

§ 4. Speciali cultu Virginem Deiparam, omnis vitae consecratae exemplum et tutamen, etiam per marialem rosarium prosequantur.

§ 5. Annua sacri recessus tempora fideliter servant.

Can. 664 - In animi erga Deum conversione insistant religiosi, conscientiam etiam cotidie examinent et ad paenitentiae sacramentum frequenter accedant.

Can. 665 - § 1. Religiosi in propria domo religiosa habitent vitam communem servantes, nec ab ea discedant nisi de licentia sui Superioris. Si autem agatur de diuturna a domo absentia, Superior maior, de consensu sui consilii atque iusta de causa, sodali concedere potest ut extra domum instituti degere possit, non tamen ultra annum, nisi causa infirmitatis curandae, ratione studiorum aut apostolatus exercendi nomine instituti.

662: c. 593; **LG 46; PC 1-2a; PO 18**; ES II: 16; ET 12

663 § 1: **CD 33; PC 2, 5, 6; PO 18**; RC 5; VS V; ET 42, 43, 45; MR 16, 24; LMR II: 1

663 § 2: cc. 125, 2º, 595 § 1, 2º, et § 2, 610 § 2; **PC 6; PO 18**; ET 47, 48; MF 771; LMR II: 9

663 § 3: cc. 125, 2º, 595 § 1, 2º, 610 §§ 1 et 3; **PC 6; OT 8; DV 25; PO 18**; ES II: 21; SCR Rescr., 17 aug. 1967, 1; VS II; ET 42, 43, 45; MR 24; LMR II: 8, 12

POGLAVLJE IV.

OBVEZE I PRAVA USTANOVA
I NJIHOVIH ČLANOVA

Kan. 662 - Neka redovnici imaju kao vrhovno pravilo života nasljedovanje Krista predloženo u evanđelju i izrečeno u konstitucijama vlastite ustanove.

Kan. 663 - § 1. Prva i glavna dužnost svih redovnika neka bude kontemplacija božanskih stvari i neprekidna sjedinjenost s Bogom u molitvi.

§ 2. Neka članovi svakodnevno prema mogućnostima sudjeluju u euharistijskoj žrtvi, neka primaju presveto Tijelo Kristovo i neka se klanjaju samom Gospodinu prisutnom u sakramentu.

§ 3. Neka se posvete čitanju Svetoga pisma i razmatranju, neka prema propisima vlastitog prava dostojno slave bogoslužje časova, pri čemu za klerike ostaje na snazi obveza o kojoj se govori u kan. 276, § 2, br. 3. i neka obavljaju druge vježbe pobožnosti.

§ 4. Neka Djevicu Bogorodicu, uzor i obranu svega posvećenog života, časte s osobitim šovanjem, i marijanskom krunicom.

§ 5. Neka vjerno obdržavaju godišnja vremena sabranosti.

Kan. 664 - Neka redovnici postojano nastoje oko obraćenja duše Bogu, neka svakodnevno obavljaju ispit savjesti i često pristupaju sakramentu pokore.

Kan. 665 - § 1. Neka redovnici stanuju u svojoj redovničkoj kući obdržavajući zajednički život i neka iz nje izlaze samo s dopuštenjem svojeg poglavara. Ako se pak radi o dugotrajnoj odsutnosti iz kuće, viši poglavar s pristankom svojega vijeća i zbog opravdanog razloga može dopustiti članu boravak izvan kuće ustanove, ali ne više od godinu dana, osim radi liječenja, studija ili vršenja apostolata u ime ustanove.

663 § 4: c. 125, 2°; **LG 65**; **OT 8**; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Signum magnum*, 13 maii 1967, II (AAS 59 [1967] 471); ET 56; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974, 21, 49 (AAS 66 [1974] 132-133, 158-159); LMR II: 13

663 § 5: cc. 126, 595 § 1, 1°; **PO 18**; ET 35

664: cc. 125, 1°, 595 § 1, 3°; **PO 18**; Paen. IIIc; SCRIS Decr. *Dum canonicarum legum*, 8 dec. 1970, 3 (AAS 63 [1971] 318); LMR II: 10

665 § 1: cc. 594 § 1, 606; CA 15; **PC 15**; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, 4 (AAS 59 [1967] 362); ES II: 25

§ 2. Sodalis, qui e domo religiosa illegitime abest cum animo sese subducendi a potestate Superiorum, sollicite ab eisdem quaeratur et adiuvetur ut redeat et in sua vocatione perseveret.

Can. 666 - In usu mediorum communicationis socialis servetur necessaria discretio atque vitentur quae sunt vocationi propriae nociva et castitati personae consecratae periculosa.

Can. 667 - § 1. In omnibus domibus clausura indoli et missioni instituti accommodata servetur secundum determinationes proprii iuris, aliqua parte domus religiosae solis sodalibus semper reservata.

§ 2. Strictior disciplina clausurae in monsteriis ad vitam contemplativam ordinatis servanda est.

§ 3. Monasteria monialium, quae integre ad vitam contemplativam ordinantur, clausuram *papalem*, iuxta normas scilicet ab Apostolica Sede datas, observare debent. Cetera monialium monasteria clausuram propriae indoli accommodatam et in constitutionibus definitam servant.

§ 4. Episcopus dioecesanus facultatem habet ingrediendi, iusta de causa, intra clausuram monasteriorum monialium, quae sita sunt in sua dioecesi, atque permittendi, gravi de causa et assentiente Antistita, ut alii in clausuram admittantur, ac moniales ex ipsa egrediantur ad tempus vere necessarium.

Can. 668 - § 1. Sodales ante primam professionem suorum bonorum administrationem cedant cui maluerint et, nisi constitutiones aliud ferant, de eorum usu et usufructu libere disponant. Testamentum autem, quod etiam in iure civili sit validum, saltem ante professionem perpetuam condant.

§ 2. Ad has dispositiones iusta de causa mutandas et ad quemlibet actum ponendum circa bona temporalia, licentia Superioris competentis ad normam iuris proprii indigent.

665 § 2: cc. 616 § 1, 644, 645, 2385, 2386, 2389

666: SCS Notif., 10 iul. 1957; SCR Litt. circ., 6 aug. 1957; **IM 9, 10**; SCS Instr., 15 iul. 1964: **PC 12**; ES I: 25 § 2a, b; CICS Instr. *Communio et progressio*, 21 maii 1971, 64-70 (AAS 63 [1971] 617-620); ET 46; LMR II: 14

667 § 1: c. 604 §§ 1 et 2; SCR Rescr., 17 aug. 1967, 3; ET 46

667 § 2: cc. 597-599; **PC 16**; ES II: 30; VS VII: 1, 2

§ 2. Neka poglavari brižljivo potraže člana koji je nezakonito odsutan iz redovničke kuće s nakanom da se otme njihovoj vlasti i neka mu pomognu da se vrati i ustraje u svojem zvanju.

Kan. 666 - U upotrebi sredstava društvenog priopćivanja neka se pazi na potrebnu odmjerenost i neka se izbjegava što je štetno za vlastito zvanje i pogibeljno za čistoću posvećene osobe.

Kan. 667 - § 1. Neka se u svim kućama obdržava klauzura prilagođena naravi i poslanju ustanove prema odredbama vlastitog prava, pri čemu je jedan dio kuće uvijek ostavljen samo za članove.

§ 2. Stroža stega klauzure treba da se obdržava u samostanima usmjerenima na kontemplativni život.

§ 3. Samostani monahinja koje su posve usmjerene na kontemplativni život moraju obdržavati *papinsku* klauzuru, prema odredbama koje je dala Apostolska Stolica. Ostali samostani monahinja neka obdržavaju klauzuru prilagođenu vlastitoj naravi i određenu u konstitucijama.

§ 4. Dijecezanski biskup ima ovlast, zbog opravdanog razloga, ući u klauzuru samostana monahinja koji se nalaze u njegovoj biskupiji i dopustiti, zbog veoma važnog razloga i s pristankom predstojnice, drugima pristup u klauzuru, a monahinjama izlazak iz nje za vrijeme koje je zaista potrebno.

Kan. 668 - § 1. Neka članovi prije prvog zavjetovanja prepuste upravljanje svojim dobrima komu god žele i neka, osim ako konstitucije određuju što drugo, slobodno odluče o upotrebi i uživanju dobara. Ali oporuku, koja je valjana i u građanskom pravu, neka sastave barem prije doživotnog zavjetovanja.

§ 2. Da bi te odredbe zbog opravdanog razloga izmijenili i obavili bilo koji čin koji se tiče vremenitih dobara, potrebno im je dopuštenje poglavara mjerodavnog prema odredbi vlastitog prava.

667 § 3: cc. 597 § 1, 600-603; CI Resp. III, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 177); SCR Instr. *Nuper edito*, 6 feb. 1924 (AAS 16 [1924] 96-101); SCR Instr. *Inter cetera*, 25 mar. 1956 (AAS 48 [1956] 512-526); SpC IV; SCR Instr. *Inter praeclara*, 23 nov. 1950. I-XVI (AAS 43 [1951] 37-41); **PC 7, 16**; ES II: 30-32; VS VII: 1-17

667 § 4: cc. 600, 1° et 4°, 601; PM 34; SCRIS Decl., 2 ian. 1970

668 § 1: cc. 569 §§ 1 et 3, 580 § 1; CI Resp. 9, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 478); SCR Resp., 26 mar. 1957; SCR Resp., 1 mar. 1958; AIE 6

668 § 2: cc. 580 § 3, 583, 2°; CA 17; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, 6 (AAS 59 [1967] 363); SCRIS Decr. *Cum superiores generales*, 27 nov. 1969 (AAS 61 [1969] 738-739)

§ 3. Quidquid religiosus propria acquirit industria vel ratione instituti, acquirit instituto. Quae ei ratione pensionis, subventionis vel assecurationis quoquo modo obveniunt, instituto acquiruntur, nisi aliud iure proprio statuatur.

§ 4. Qui ex instituti natura plene bonis suis renuntiare debet, illam renuntiationem, forma, quantum fieri potest, etiam iure civili valida, ante professionem perpetuam faciat a die emissae professionis valituram. Idem faciat professus a votis perpetuis, qui ad normam iuris proprii bonis suis pro parte vel totaliter de licentia supremi Moderatoris renuntiare velit.

§ 5. Professus, qui ob instituti naturam plene bonis suis renuntiaverit, capacitatem acquirendi et possidendi amittit, ideoque actus voto paupertatis contrarios invalide ponit. Quae autem ei post renuntiationem obveniunt, instituto cedunt ad normam iuris proprii.

Can. 669 - § 1. Religiosi habitum instituti deferant, ad normam iuris proprii confectum, in signum suae consecrationis et in testimonium paupertatis.

§ 2. Religiosi clerici instituti, quod proprium non habet habitum, vestem clericalem ad normam can. 284 assumant.

Can. 670 - Institutum debet sodalibus suppeditare omnia quae ad normam constitutionum necessaria sunt ad suae vocationis finem assequendum.

Can. 671 - Religiosus munera et officia extra proprium institutum ne recipiat absque licentia legitimi Superioris.

Can. 672 - Religiosi adstringuntur praescriptis cann. 277, 285, 286, 287 et 289, et religiosi clerici insuper praescriptis can. 279, § 2; in institutis laicalibus iuris pontificii, licentia de qua in can. 285, § 4, concedi potest a proprio Superiore maiore.

668 § 4: c. 581; CA 16; ES II: 24; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, 6 (AAS 59 [1967] 363)

668 § 5: cc. 579, 582, 1°

669 § 1: c. 596; SCR Notif., 6 feb. 1965; **PC 17**; SCR Rescr., 17 aug. 1967, 2; SCRIS Normae, 8 iun. 1970; ET 22; SCRIS Notif., 25 feb. 1972; SCRIS Notif., mar. 1974; SCRIS Resp., 5 dec. 1974; SCRIS Notif., 12 nov. 1976; SCGE Litt. circ., 25 ian. 1977; SCRIS Ep., 4 mar. 1977

§ 3. Što god redovnik stječe vlastitim trudom ili radi ustanove, stječe ustanovi. Što na bilo koji način dobije zbog mirovine, potpore ili osiguranja, stječe ustanovi, osim ako se vlastitim pravom određuje što drugo.

§ 4. Tko se zbog naravi ustanove mora potpuno odreći svojih dobara, neka se odrekne, koliko je moguće, u obliku valjanom i u građanskom pravu, prije doživotnog zavjetovanja, tako da vrijedi od dana obavljenog zavjetovanja. Isto neka učini zavjetovanik doživotnih zavjeta koji se prema odredbi vlastitog prava želi odreći djelomice ili potpuno svojih dobara s dopuštenjem vrhovnog voditelja.

§ 5. Zavjetovanik koji se zbog naravi ustanove posve odrekne svojih dobara gubi sposobnost stjecanja i posjedovanja i zato nevaljano obavlja čine protivne zavjetu siromaštva. Što dobije poslije odreknuća, pripada ustanovi prema odredbi vlastitog prava.

Kan. 669 - § 1. Redovnici neka nose odijelo ustanove, načinjeno prema odredbi vlastitog prava, kao znak svojeg posvećenja i kao svjedočanstvo siromaštva.

§ 2. Redovnici klerici ustanove koja nema vlastitog odijela neka prihvate kleričko odijelo prema odredbi kan. 284.

Kan. 670 - Ustanova mora članovima pribavljati sve što im je prema odredbi konstitucija potrebno da bi se postigla svrha njihova zvanja.

Kan. 671 - Neka redovnik ne preuzima zadaće i službe izvan vlastite ustanove bez dopuštenja zakonitog poglavara.

Kan. 672 - Redovnike obvezuju propisi kann. 277, 285, 286, 287. i 289, a redovnike klerike osim toga i propisi kan. 279, § 2; u laičkim ustanovama papinskoga prava dopuštenje, o kojem se govori u kan. 285, § 4, može dati vlastiti viši poglavar.

669 § 2: cc. 136 § 1, 188, 7°, 2379; SCRIS Notif., 25 feb. 1972; SCRIS Notif., mar. 1974; SCE Litt. circ., 27 ian. 1976; SCRIS Notif. 12 nov. 1976

670: **LG 43; PC 18; ET 26**

671: **CD 35, 2; ET 20, 26**

672: c. 592; SCR Resp., 15 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 321-323); SCR Litt. circ., 10 feb. 1924; SCR Litt., 29 apr. 1946; SCR Litt. circ., 2 maii 1951; SCR Decr. *Militare servitium*, 30 iul. 1957 (AAS 49 [1957] 871-874); LMR I

CAPUT V

DE APOSTOLATU INSTITUTORUM

Can. 673 - Omnium religiosorum apostolatus primum in eorum vitae consecratae testimonio consistit, quod oratione et paenitentia fovere tenentur.

Can. 674 - Instituta, quae integre ad contemplationem ordinantur, in Corpore Christi mystico praeclaram semper partem obtinent: Deo enim eximum laudis sacrificium offerunt, populum Dei uberrimis sanctitatis fructibus collustrant eumque exemplo movent necnon arcana fecunditate apostolica dilatant. Qua de causa, quantumvis actuosi apostolatus urgeat necessitas, sodales horum institutorum advocari nequeunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem praestent.

Can. 675 - § 1. In institutis operibus apostolatus deditis, apostolica actio ad ipsam eorundem naturam pertinet. Proinde, tota vita sodalium spiritu apostolico imbuatur, tota vero actio apostolica spiritu religioso informetur.

§ 2. Actio apostolica ex intima cum Deo unione semper procedat eandemque confirmet et foveat.

§ 3. Actio apostolica, nomine et mandato Ecclesiae exercenda, in eius communione peragatur.

Can. 676 - Laicalia instituta, tum virorum tum mulierum, per misericordiae opera spiritualia et corporalia munus pastorale Ecclesiae participant hominibusque diversissima praestant servitia; quare in suae vocationis gratia fideliter permaneant.

Can. 677 - § 1. Superiores et sodales missionem et opera instituti propria fideliter retineant; ea tamen, attentis temporum et locorum necessitatibus, prudenter accommodent, novis etiam et opportunis mediis adhibitis.

673: LG 42, 44, 46; CD 33; PC 5, 6; AG 11, 12; MR 14; LMR II: 26

674: LG 46; CD 35, 1; PC 7, 9

675 § 1: LG 12; PC 8

POGLAVLJE V.

APOSTOLAT USTANOVA

Kan. 673 - Apostolat svih redovnika sastoji se prvotno u svjedočenju njihova posvećenog života, koji su dužni njegovati molitvom i pokorom.

Kan. 674 - Ustanove, koje su potpuno usmjerene na kontemplaciju, u otajstvenom Tijelu Kristovu uvijek zauzimaju istaknuti položaj: prinose naime Bogu izvrsnu žrtvu hvale, svjetlo su Božjem narodu obilatim plodovima svetosti i primjerom ga potiču kao i otajstvenom apostolskom plodnošću pomažu u njegovu rastu. Zato, koliko god silila potreba djelatnog apostolata, ne mogu se pozivati članovi takvih ustanova da pomažu u raznim pastoralnim službama.

Kan. 675 - § 1. U ustanovama koje se posvećuju djelima apostolata apostolska djelatnost pripada samoj njihovoj naravi. Stoga, neka se sav život članova prožme apostolskim duhom, a sva apostolska djelatnost oblikuje redovničkim duhom.

§ 2. Apostolska djelatnost neka uvijek izvire iz najdublje sjedinjenosti s Bogom i neka je utvrđuje i promiče.

§ 3. Apostolska djelatnost, koja treba da se vrši u ime Crkve i prema njezinu nalogu, neka se obavlja u zajedništvu s njom.

Kan. 676 - Laičke ustanove, i muške i ženske, po duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa sudjeluju u pastoralnoj službi Crkve i ljudima pružaju najrazličitije usluge; zato neka vjerno ustraju u milosti svojega zvanja.

Kan. 677 - § 1. Neka poglavari i članovi vjerno čuvaju vlastito poslanje i vlastita djela ustanove; neka ih ipak, pazeći na potrebe vremena i mjesta, razborito prilagođuju, primjenjujući također nova i prikladna sredstva.

675 § 2: PC 8

675 § 3: CD 33-35; PC 8; AA 20d, 23; ES I: 23-40; DCG 129

676: LG 46; PC 10

677 § 1: PC 20; ES I: 28

§ 2. Instituta autem, si quas habeant associationes christifidelium sibi coniunctas, speciali cura adiuvent, ut genuino spiritu suae familiae imbuantur.

Can. 678 - § 1. Religiosi subsunt potestati Episcoporum, quos devoto obsequio ac reverentia prosequi tenentur, in iis quae curam animarum, exercitium publicum cultus divini et alia apostolatus opera respiciunt.

§ 2. In apostolatu externo exercendo religiosi propriis quoque Superioribus subsunt et disciplinae instituti fideles permanere debent; quam obligationem ipsi Episcopi, si casus ferat, urgere ne omittant.

§ 3. In operibus apostolatus religiosorum ordinandis Episcopi dioecesanani et Superiores religiosi collatis consiliis procedant oportet.

Can. 679 - Episcopus dioecesanus, urgente gravissima causa, sodali instituti religiosi prohibere potest quominus in dioecesi commoretur, si eius Superior maior monitus prospicere neglexerit, re tamen ad Sanctam Sedem statim delata.

Can. 680 - Inter varia instituta, et etiam inter eadem et clerum saecularem, ordinata foveatur cooperatio necnon, sub moderamine Episcopi dioecesanani, omnium operum et actionum apostolicarum coordinatio, salvis indole, fine singulorum institutorum et legibus foundationis.

Can. 681 - § 1. Opera quae ab Episcopo dioecesano committuntur religiosis, eiusdem Episcopi auctoritati et directioni subsunt, firmo iure Superiorum religiosorum ad normam can. 678, §§ 2 et 3.

§ 2. In his casibus ineatur conventio scripta inter Episcopum dioecesanum et competentem instituti Superiorem, qua, inter alia, expresse et accurate definiantur quae ad opus explendum, ad sodales eidem addicendos et ad res oeconomicas spectent.

Can. 682 - § 1. Si de officio ecclesiastico in dioecesi alicui sodali religioso conferendo agatur, ab Episcopo dioecesano religiosus nominatur, praesentante vel saltem assentiente competenti Superiore.

677 § 2: cc. 702-706; **AA 25**; ES I: 35; MR 59

678 § 1: cc. 344, 500 §§ 1 et 2, 512 § 2, 2°, 608 § 1, 618 § 2, 619; MG: 570-571; **LG 45**; **CD 34, 35: 1, 3, 4**; **PC 6**; ES I: 23 § 1, 24, 25 § 1; 26, 29, 35-36

678 § 2: **LG 44, 45**; **CD 35: 2**; **PC 14**; ES I: 25, 26, 29 § 1; MR 28; 33-35, 46, 52

678 § 3: **CD 35: 6, 36**; **AG 32, 33**; ES I: 24, 30, 31, 39 § 1; ES II: 43; DPME 207, b, c, e; MR 21, 62-66; LMR II: 23

§ 2. Ustanove pak, ako imaju sebi pridružena neka vjernička društva, neka im s posebnom brigom pomažu da ih prožima izvorni duh njihove obitelji.

Kan. 678 - § 1. Redovnici su podložni vlasti biskupa, kojima su dužni iskazivati odanu poslušnost i poštovanje, u onome što se tiče dušobrižništva, javnog obavljanja bogoštovlja i drugih djela apostolata.

§ 2. U obavljanju izvanjskog apostolata redovnici su podložni i svojim poglavarima i moraju ostati vjerni stezi ustanove; sami biskupi, ako je potrebno, neka ne propuste zahtijevati izvršenje te obveze.

§ 3. U uređivanju djela redovničkog apostolata dijecezanski biskup i redovnički poglavari treba da se međusobno savjetuju.

Kan. 679 - Dijecezanski biskup, kad to zahtijeva veoma važan razlog, može zabraniti članu redovničke ustanove da boravi u biskupiji, ako je njegov viši poglavar, pošto je upozoren, zanemario pobrinuti se za to, ali stvar treba da se odmah podnese Svetoj Stolic.

Kan. 680 - Među različitim ustanovama, također između njih i svjetovnog klera, neka se podupire skladna suradnja kao i, pod vodstvom dijecezanskog biskupa, usklađivanje svih apostolskih djela i djelatnosti, uz poštovanje naravi, svrhe pojedinih ustanova i odredaba utemeljenja.

Kan. 681 - § 1. Djela koja dijecezanski biskup povjeri redovnicima podložna su vlasti i vodstvu istog biskupa, ne dirajući u pravo redovničkih poglavara prema odredbi kan. 678, §§ 2. i 3.

§ 2. U tim slučajevima neka se između dijecezanskog biskupa i mjerodavnog poglavara ustanove sklopi pisani ugovor kojim neka se, među ostalim, izričito i potanko odredi što se odnosi na izvršenje djela, na članove za to dodijeljene i na gospodarske stvari.

Kan. 682 - § 1. Ako se radi o povjeravanju crkvene službe u biskupiji nekom redovničkom članu, dijecezanski biskup imenuje redovnika na prijedlog ili barem s pristankom mjerodavnog poglavara.

679: cc. 618 § 2, 2°, 619; PM 39

680: c. 608 §§ 1 et 2; SCR Normae, 26 mar. 1956, 4 (AAS 48 [1956] 296); Ssap I; **CD 35: 5, 6; AG 33**; ES, I, 28; ES II: 43; ES III: 21; MR 36, 37, 59; LMR I: 21, 22

681 § 1: cc. 608 § 1, 631 § 1; **AG 32**; ES I: 25 § 1; 29 § 2; 30 § 1; 31

681 § 2: ES I: 30 § 1, 31, 33 §§ 1 et 2; MR 56 b, 57

682 § 1: cc. 455 § 1, 456, 529; ES I: 30 § 2, 31; 32, 33 §§ 1 et 2; MR 57c, 58

§ 2. Religiosus ab officio commisso amoveri potest ad nutum sive auctoritatis committentis, monito Superiore religioso, sive Superioris, monito committente, non requisito alterius consensu.

Can. 683 - § 1. Ecclesias et oratoria, quibus christifideles habitualiter accedunt, scholas aliaque opera religionis vel caritatis sive spiritualis sive temporalis religiosis commissa, Episcopus dioecesanus visitare potest, sive per se sive per alium, tempore visitationis pastoralis et etiam in casu necessitatis; non vero scholas, quae exclusive pateant propriis instituti alumnis.

§ 2. Quod si forte abusus deprehenderit, frustra Superiore religioso monito, propria auctoritate ipse per se providere potest.

CAPUT VI

DE SEPARATIONE SODALIIUM AB INSTITUTO

Art. 1

DE TRANSITU AD ALIUD INSTITUTUM

Can. 684 - § 1. Sodalis a votis perpetuis nequit a proprio ad aliud institutum religiosum transire, nisi ex concessione supremi Moderatoris utriusque instituti et de consensu sui cuiusque consilii.

§ 2. Sodalis, post peractam probationem quae ad tres saltem annos protrahenda est, ad professionem perpetuam in novo instituto admitti potest. Si autem sodalis hanc professionem emittere renuat vel ad eam emittendam a competentibus Superioribus non admittatur, ad pristinum institutum redeat, nisi indultum saecularizationis obtinuerit.

§ 3. Ut religiosus a monasterio sui iuris ad aliud eiusdem instituti vel foederationis aut confoederationis transire possit, requiritur et sufficit consensus Superioris maioris utriusque monasterii et capituli monasterii recipientis, salvo aliis requisitis iure proprio statutis; nova professio non requiritur.

682 § 2: cc. 454 § 5, 631 § 2; ES I: 32; MR 58

683 § 1: cc. 344 §§ 1 et 2, 512 § 2, 2°, 1382; CI Resp., 8 apr. 1924; **CD 35: 4**; ES I: 25 § 1, 38, 39 § 2

683 § 2: cc. 618 § 2, 2°, 619; ES I: 25 § 1; 38

§ 2. Redovnik se može ukloniti s povjerene službe bilo na zahtjev vlasti koja je službu dala, upozorivši redovničkog poglavara, bilo na zahtjev poglavara, pošto je upozorio onoga koji je dao službu, ali ni jedan ni drugi ne treba da traži pristanak drugoga.

Kan. 683 - § 1. Crkve i kapele, u koje vjernici redovito dolaze, škole i druga vjerska ili dobrotvorna bilo duhovna bilo vremenita djela povjerena redovnicima, dijecezanski biskup može pohoditi, bilo osobno bilo preko drugoga, za vrijeme pastoralnog pohoda i dakako u slučaju potrebe; ipak ne može pohoditi škole koje su otvorene isključivo za vlastite učenike ustanove.

§ 2. Ako bi možda opazio zloporabe, pošto je uzalud upozorio redovničkog poglavara, može postupiti sam svojom vlašću.

POGLAVLJE VI.

ODVAJANJE ČLANOVA OD USTANOVE

Članak 1.

PRELAZAK U DRUGU USTANOVU

Kan. 684 - § 1. Član doživotnih zavjeta ne može iz svoje ustanove prijeći u drugu redovničku ustanovu, osim s dopuštenjem vrhovnog voditelja obiju ustanova i s pristankom njihovih vijeća.

§ 2. Pošto član obavi kušnju, koja mora trajati barem tri godine, može mu se dopustiti doživotno zavjetovanje u novoj ustanovi. Ako pak član odbije obaviti to zavjetovanje ili mu mjerodavni poglavari to uskrate, neka se vrati u prijašnju ustanovu, osim ako je dobio dopuštenje da se vrati u svjetovni život.

§ 3. Da bi redovnik iz samosvojnog samostana mogao prijeći u drugi iste ustanove ili saveza ili udružbe, zahtijeva se i dovoljan je pristanak višeg poglavara obaju samostana i kapitula samostana koji ga prima, pri čemu ostaju na snazi drugi zahtjevi određeni vlastitim pravom; ne zahtijeva se novo zavjetovanje.

684 § 1: c. 632

684 § 2: cc. 633 §§ 1 et 2, 634

684 § 3: cc. 632, 633 § 3

§ 4. Ius proprium determinet tempus et modum probationis, quae professioni sodalis in novo instituto praemittenda est.

§ 5. Ut ad institutum saeculare aut ad societatem vitae apostolicae vel ex illis ad institutum religiosum fiat transitus, requiritur licentia Sanctae Sedis, cuius mandatis standum est.

Can. 685 - § 1. Usque ad emissionem professionis in novo instituto, manentibus votis, iura et obligationes quae sodalis in priore instituto habebat, suspenduntur; ab incepta tamen probatione, ipse ad observantiam iuris proprii novi instituti tenetur.

§ 2. Per professionem in novo instituto sodalis eidem incorporatur, cessantibus votis, iuribus et obligationibus praecedentibus.

Art. 2

DE EGRESSU AB INSTITUTO

Can. 686 - § 1. Supremus Moderator, de consensu sui consilii, sodali a votis perpetuis professo, gravi de causa concedere potest indultum exlaustrationis, non tamen ultra triennium, praevio consensu Ordinarii loci in quo commorari debet, si agitur de clerico. Indultum prorogare vel illud ultra triennium concedere Sanctae Sedi vel, si de institutis iuris dioecesani agitur, Episcopo dioecesano reservatur.

§ 2. Pro monialibus indultum exlaustrationis concedere unius Apostolicae Sedis est.

§ 3. Petente supremo Moderatore de consensu sui consilii, exlaustratio imponi potest a Sancta Sede pro sodale instituti iuris pontificii vel ab Episcopo dioecesano pro sodale instituti iuris dioecesani, ob graves causas, servata aequitate et caritate.

Can. 687 - Sodalis exlaustratus exoneratus habetur ab obligationibus, quae cum nova suae vitae condicione componi nequeunt, itemque sub dependentia et cura manet suorum Superiorum et etiam Ordinarii loci, praesertim si de clerico agitur. Habitum instituti deferre

684 § 4: c. 634

684 § 5: c. 681

685 § 1: c. 633 § 1

685 § 2: cc. 635, 636

§ 4. Neka vlastito pravo odredi vrijeme i način kušnje koja mora prethoditi zavjetovanju člana u novoj ustanovi.

§ 5. Da bi se prešlo u svjetovnu ustanovu ili u družbu apostolskoga života ili iz njih u redovničku ustanovu, zahtijeva se dozvola Svete Stolice i njezinih se naloga treba pridržavati.

Kan. 685 - § 1. Sve do zavjetovanja u novoj ustanovi, iako zavjeti ostaju, obustavljaju se prava i obveze koje je član imao u prijašnjoj ustanovi; ipak, od početka kušnje dužan je obdržavati vlastito pravo nove ustanove.

§ 2. Zavjetovanjem u novoj ustanovi član joj se pritjelovljuje, a prestanu prijašnji zavjeti, prava i obveze.

Članak 2.

ISTUP IZ USTANOVE

Kan. 686 - § 1. Vrhovni voditelj, s pristankom svojega vijeća, može članu s doživotnim zavjetima zbog važnog razloga dati dopuštenje da boravi izvan kuće, ali ne više od tri godine i pošto prije dobije pristanak ordinarija mjesta u kojemu mora boraviti, ako se radi o kleriku. Produžiti dopuštenje ili ga dati na više od tri godine pridržano je Svetoj Stolici ili, ako se radi o ustanovama biskupijskoga prava, dijecezanskom biskupu.

§ 2. Dopuštenje boravka izvan kuće monahinjama daje samo Apostolska Stolica.

§ 3. Na molbu vrhovnog voditelja, s pristankom njegova vijeća, boravak izvan kuće može nametnuti Sveta Stolica članu ustanove papinskoga prava ili dijecezanski biskup članu ustanove biskupijskoga prava, ali zbog važnih razloga i poštujući pravičnost i ljubav.

Kan. 687 - Član koji je dobio dopuštenje boravka izvan kuće oslobođen je obveza koje se ne mogu uskladiti s novim stanjem njegova života i ostaje ovisan o svojim poglavarima i mjesnom ordinariju i na njihovoj brizi, osobito ako se radi o kleriku. Može nositi

686 § 1: c. 638

686 § 2: c. 638

686 § 3: SCRIS Normae, 19 ian. 1974

687: c. 639; Resp. III, 12 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 602)

potest, nisi aliud in indulto statuatur. Voce tamen activa et passiva caret.

Can. 688 - § 1. Qui expleto professionis tempore ab instituto egredi voluerit, illud derelinquere potest.

§ 2. Qui perdurante professione temporaria, gravi de causa, petit ut institutum derelinquat, indultum discendi consequi potest in instituto iuris pontificii a supremo Moderatore de consensu sui consilii; in institutis autem iuris dioecesani et in monasteriis, de quibus in can. 615, indultum, ut valeat, confirmari debet ab Episcopo domus assignationis.

Can. 689 - § 1. Sodalis, expleta professione temporaria, si iustae causae affuerint, a competenti Superiore maiore, audito suo consilio, a subsequenti professione emittenda excludi potest.

§ 2. Infirmetas physica vel psychica, etiam post professionem contracta, quae, de iudicio peritorum, sodalem, de quo in § 1, reddit ineptum ad vitam in instituto ducendam, causam constituit eum non admittendi ad professionem renovandam vel ad perpetuam emittendam, nisi ob negligentiam instituti vel ob laborem in instituto peractum infirmetas contracta fuerit.

§ 3. Si vero religiosus, perdurantibus votis temporariis, amens evaserit, etsi novam professionem emittere non valeat, ab instituto tamen dimitti non potest.

Can. 690 - § 1. Qui, expleto novitiatu vel post professionem, legitime ab instituto egressus fuerit, a Moderatore supremo de consensu sui consilii rursus admitti potest sine onere repetendi novitatum; eiusdem autem Moderatoris erit determinare congruam probationem praevidiam professioni temporariae et tempus votorum ante professionem perpetuam praemittendum, ad normam cann. 655 et 657.

§ 2. Eadem facultate gaudet Superior monasterii sui iuris cum consensu sui consilii.

688 § 1: c. 637

688 § 2: c. 638; CA 14; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, I, 3 (AAS 59 [1967] 362-364); SCRIS Decr. *Cum superiores generales*, 27 nov. 1969 (AAS 61 [1969] 738-739)

689 § 1: c. 637

odijelo ustanove, osim ako je u dopuštenju određeno što drugo. Nema ipak ni aktivnog ni pasivnog prava glasa.

Kan. 688 - § 1. Tko, pošto istekne vrijeme zavjetovanja, želi izaći iz ustanove, može je napustiti.

§ 2. Tko za trajanja privremenog zavjetovanja, zbog važnog razloga, moli da napusti ustanovu, u ustanovi papinskoga prava može od vrhovnog voditelja s pristankom njegova vijeća dobiti dopuštenje da je napusti; u ustanovama biskupijskoga prava i u samostanima, o kojima se govori u kan. 615, da bi dopuštenje bilo valjano, mora ga potvrditi biskup kuće kojoj član pripada.

Kan. 689 - § 1. Pošto istekne privremeno zavjetovanje, ako ima opravdanih razloga, mjerodavni viši poglavar, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, može člana isključiti od sljedećega zavjetovanja.

§ 2. Tjelesna ili duševa bolest, dobivena i poslije zavjetovanja, koja, po sudu stručnjaka, čini člana o kojem se govori u § 1. neprikladnim za život u ustanovi, razlog je da ga se ne pusti na obnovu zavjetovanja ili doživotno zavjetovanje, osim ako je obolio zbog nemara ustanove ili zbog rada koji je obavljao u ustanovi.

§ 3. Ako pak redovnik, za trajanja privremenih zavjeta, izgubi pamet, premda ne može obaviti novo zavjetovanje, ne može se ipak otpustiti iz ustanove.

Kan. 690 - § 1. Onoga tko je, pošto dovrši novaštvo ili poslije zavjetovanja, zakonito izašao iz ustanove, vrhovni voditelj može s pristankom svojega vijeća ponovno primiti bez obveze ponavljanja novaštva; ipak, zadaća toga voditelja bit će da odredi prethodnu primjerenu kušnju prije privremenog zavjetovanja i vrijeme zavjeta koje treba da prođe prije doživotnog zavjetovanja, prema odredbi kann. 655. i 657.

§ 2. Tu ovlast ima poglavar samosvojnog samostana s pristankom svojega vijeća.

689 § 2: c. 637; SCRIS Decr. *Dum canonicarum legum*, 8 dec. 1970, 5 (AAS 63 [1971] 319)

689 § 3: SCR Resp., 5 feb. 1925 (AAS 17 [1925] 107)

690 § 1: c. 640 § 2; RC 38, I, II

Can. 691 - § 1. Professus a votis perpetuis indultum discedendi ab instituto ne petat, nisi ob gravissimas causas coram Domino perpensas; petitionem suam deferat supremo instituti Moderatori, qui eam una cum voto suo suiue consilii auctoritati competenti transmittat.

§ 2. Huiusmodi indultum in institutis iuris pontificii Sedi Apostolicae reservatur; in institutis vero iuris dioecesiani, id etiam Episcopus dioecesis, in qua domus assignationis sita est, concedere potest.

Can. 692 - Indultum discedendi legitime concessum et sodali notificatum, nisi in actu notificationis ab ipso sodale reiectum fuerit, ipso iure secumfert dispensationem a votis necnon ab omnibus obligationibus ex professione ortis.

Can. 693 - Si sodalis sit clericus, indultum non conceditur priusquam inveniatur Episcopus qui eum in dioecesi incardinet vel saltem ad experimentum recipiat. Si ad experimentum recipiatur, transacto quinque annis, ipso iure dioecesi incardinatur, nisi Episcopus eum recusaverit.

Art. 3

DE DIMISSIONE SODALIIUM

Can. 694 - § 1. Ipso facto dimissus ab instituto habendus est sodalis qui:

1° a fide catholica notorie defecerit;

2° matrimonium contraxerit vel, etiam civiliter tantum, attentaverit.

§ 2. His in casibus Superior maior cum suo consilio, nulla mora interposita, collectis probationibus, declarationem facti emittat, ut iuridice constet de dimissione.

Can. 695 - § 1. Sodalis dimitti debet ob delicta de quibus in cann. 1397, 1398 et 1395, nisi in delictis, de quibus in can. 1395, § 2, Superior censeat dimissionem non esse omnino necessariam et emendationi sodalis atque restitutioni iustitiae et reparationi scandali satis alio modo consuli posse.

691 § 2: c. 638; CI Resp. II, 24 iul. 1939 (AAS 31 [1939] 321)

692: c. 640 § 1; CI Resp. III, 1, 12 feb. 1922 (AAS 14 [1922] 662)

693: c. 641; CI Resp. 2, 27 iul. 1942 (AAS 34 [1942] 241); ES I: 3 § 5; SA Sententia, 20 maii 1978

694 § 1, 1°: c. 646 § 1, 1°

Kan. 691 - § 1. Zavjetovanik doživotnih zavjeta neka ne moli dopuštenje da napusti ustanovu, osim zbog veoma važnih razloga odvađenih pred Gospodinom; svoju molbu neka podnese vrhovnom voditelju ustanove, koji neka je zajedno s mišljenjem svojim i svojega vijeća pošalje mjerodavnoj vlasti.

§ 2. Takvo dopuštenje u ustanovama papinskoga prava pridržano je Apostolskoj Stolici; u ustanovama pak biskupijskoga prava može ga dati i biskup biskupije u kojoj se nalazi kuća kojoj pripada molitelj.

Kan. 692 - Dopuštenje da napusti ustanovu zakonito dano i priopćeno članu, osim ako ga je u činu priopćenja član odbio, po samom pravu donosi sa sobom oprost od zavjeta i od svih obveza nastalih iz zavjetovanja.

Kan. 693 - Ako je član klerik, dopuštenje se ne daje prije nego nađe biskupa koji će ga inkardinirati u biskupiju ili barem primiti na provjeru. Ako bude primljen na provjeru, kad prođe pet godina, inkardinira se u biskupiju po samom pravu, osim ako ga biskup odbije.

Članak 3.

OTPUŠTANJE ČLANOVA

Kan. 694 - § 1. Samim činom ima se smatrati otpuštenim iz ustanove član koji je:

1° očigledno otpao od katoličke vjere;

2° sklopio ženidbu ili to pokušao, također samo građanski.

§ 2. U tim slučajevima viši poglavar sa svojim vijećem, pošto prikupi dokaze, neka bez ikakva odgađanja sastavi izjavu o činjeničnom stanju da bi otpuštanje bilo pravno potvrđeno.

Kan. 695 - § 1. Član se mora otpustiti zbog kažnjivih djela o kojima se govori u kann. 1397, 1398. i 1395, osim ako za kažnjiva djela, o kojima se govori u kan. 1395, § 2, poglavar smatra da otpuštanje nije prijeko potrebno i da se na drugi način može dovoljno pobrinuti za popravak člana te za ponovnu uspostavu pravednosti i popravljanje sablazni.

694 § 1, 2°: c. 646 § 1, 3°

694 § 2: c. 646 § 2; CI Resp. III, 30 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 494)

695 § 2: cc. 647 § 2, 3°, 650 § 3; SCRIS Rescr., 25 nov. 1969, 5; 9 § 1; 14 § 3; SCRIS Decr. *Processus iudicialis*, 2 mar. 1974 (AAS 66 [1974] 215-216); SCRIS Litt. circ., 1975, II, III

§ 2. Hisce in casibus, Superior maior, collectis probationibus circa facta et imputabilitatem, sodali dimittendo accusationem atque probationes significet, data eidem facultate sese defendendi. Acta omnia a Superiore maiore et a notario subscripta, una cum responsionibus sodalis scripto redactis et ab ipso sodale subscriptis, supremo Moderatori transmittantur.

Can. 696 - § 1. Sodalis dimitti etiam potest ob alias causas, dummodo sint graves, externae, imputabiles et iuridice comprobatae, uti sunt: habitualis neglectus obligationum vitae consecratae; iteratae violationes sacrorum vinculorum; pertinax inoboedientia legitimis praescriptis Superiorum in materia gravi; grave scandalum ex culpabili modo agendi sodalis ortum; pertinax sustentatio vel diffusio doctrinarum ab Ecclesiae magisterio damnatarum; publica adhaesio ideologiis materialismo vel atheismo infectis; illegitima absentia, de qua in can. 665, § 2, per semestre protracta; aliae causae similis gravitatis iure proprio instituti forte determinatae.

§ 2. Ad dimissionem sodalis a votis temporariis, etiam causae minoris gravitatis in iure proprio statutae sufficiunt.

Can. 697 - In casibus de quibus in can. 696, si Superior maior, audito suo consilio, censuerit processum dimissionis esse inchoandum:

1° probationes colligat vel compleat;

2° sodalem scripto vel coram duobus testibus moneat cum explicita comminatione subsecuturæ dimissionis nisi resipiscat, clare significata causa dimissionis et data sodali plena facultate sese defendendi quod si monitio incassum cedat, ad alteram monitionem, spatio saltem quindecim dierum interposito, procedat;

3° si haec quoque monitio incassum ceciderit et Superior maior cum suo consilio censuerit de incorrigibilitate satis constare et defensiones sodalis insufficientes esse, post quindecim dies ab ultima monitione frustra elapsos, acta omnia ab ipso Superiore maiore et a notario subscripta una cum responsionibus sodalis ab ipso sodale subscriptis supremo Moderatori transmittat.

Can. 698 - In omnibus casibus, de quibus in cann. 695 et 696, firmum semper manet ius sodalis cum supremo Moderatore communicandi et illi directe suas defensiones exhibendi.

696 § 1: cc. 647 § 2, 1° et 3°, 651 § 1, 656, 2389

696 § 2: cc. 575 § 1, 647 § 2; CI Resp. I, 2°, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 177)

§ 2. U tim slučajevima viši poglavar, pošto prikupi dokaze o činjenicama i ubrojivosti, neka članu koji treba da se otpusti priopći optužbu i dokaze i neka mu dade mogućnost da se brani. Neka se svi spisi, koje treba da potpišu viši poglavar i bilježnik, zajedno s pisanim odgovorima i potpisom samoga člana, pošalju vrhovnom voditelju.

Kan. 696 - § 1. Član se može otpustiti i zbog drugih razloga, samo ako su važni, izvanjski, ubrojivi i pravno dokazani, kao što su: trajno zanemarivanje obveza posvećenoga života; ponavljana kršenja svetih veza; ustrajna neposlušnost zakonitim propisima poglavara u važnoj stvari; velika sablazan koja nastaje zbog grešna ponašanja člana; uporno zastupanje ili širenje nauka osuđenih od crkvenog učiteljstva; javno prijanjanje uz nazore zaražene materijalizmom ili bezboštvom; nezakonita odsutnost, o kojoj se govori u kan. 665, § 2, koja je potrajala šest mjeseci; drugi razlozi slične važnosti koje možda određuje vlastito pravo ustanove.

§ 2. Za otpuštanje člana privremenih zavjeta dovoljni su i razlozi manje važnosti određeni u vlastitom pravu.

Kan. 697 - U slučajevima o kojima se govori u kan. 696, ako viši poglavar, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, misli da postupak otpuštanja treba da započne:

1° neka prikupi ili upotpuni dokaze;

2° neka člana napismeno ili pred dvojicom svjedoka opomene s izričitom prijetnjom otpuštanja, što će se dogoditi ako se ne urazumi, i priopći mu jasno razlog otpuštanja te mu dade potpunu mogućnost da se brani; ako opomena ostane bez uspjeha, neka ga, dajući mu rok od barem petnaest dana, opomene drugi put;

3° ako i ta opomena ostane bez uspjeha, a viši poglavar sa svojim vijećem smatra da je dovoljno dokazana nepopravljivost i da je obrana člana nedovoljna, pošto uzalud protekne petnaest dana od posljednje opomene, neka sve spise, koje treba da potpišu viši poglavar i bilježnik, zajedno s potpisanim odgovorima samoga člana, pošalje vrhovnom voditelju.

Kan. 698 - U svim slučajevima, o kojima se govori u kann. 695. i 696, ostaje uvijek netaknuto pravo člana da se pozove na vrhovnoga voditelja i da mu izravno iznese svoju obranu.

697: cc. 649, 650 §§ 1 et 3, 654, 656, 660, 661 § 3, 663, 664 § 2

698: c. 650 § 3

Can. 699 - § 1. Supremus Moderator cum suo consilio, quod ad validitatem saltem quattuor membris constare debet, collegialiter procedat ad probationes, argumenta et defensiones accurate perpendenda, et si per secretam suffragationem id decisum fuerit, decretum dimissionis ferat, expressis ad validitatem saltem summarie motivis in iure et in facto.

§ 2. In monasteriis sui iuris, de quibus in can. 615, dimissionem decernere pertinet ad Episcopum dioecesanum, cui Superior acta a consilio suo recognita submittat.

Can. 700 - Decretum dimissionis vim non habet, nisi a Sancta Sede confirmatum fuerit, cui decretum et acta omnia transmittenda sunt; si agatur de instituto iuris dioecesani, confirmatio spectat ad Episcopum dioecesis ubi sita est domus, cui religiosus adscriptus est. Decretum vero, ut valeat, indicare debet ius, quo dimissus gaudet, recurrenti intra decem dies a recepta notificatione ad auctoritatem competentem. Recursus effectum habet suspensivum.

Can. 701 - Legitima dimissione ipso facto cessant vota necnon iura et obligationes ex professione promanantia. Si tamen sodalis sit clericus, sacros ordines exercere nequit, donec Episcopum inveniat qui eum post congruam probationem in dioecesi, ad normam can. 693, recipiat vel saltem exercitium sacrorum ordinum permittat.

Can. 702 - § 1. Qui ex instituto religioso legitime egrediantur vel ab eo legitime dimissi fuerint, nihil ab eodem repetere possunt ob quamlibet operam in eo praestitam.

§ 2. Institutum tamen aequitatem et evangelicam caritatem servet erga sodalem, qui ab eo separatur.

Can. 703 - In casu gravis scandali exterioris vel gravissimi nocu-
menti instituto imminentis, sodalis statim a Superiore maiore vel, si
periculum sit in mora, a Superiore locali cum consensu sui consilii e
domo religiosa eici potest. Superior maior, si opus sit, dimissionis pro-
cessum ad normam iuris instituendum curet, aut rem Sedi Apostolicae
deferat.

699 § 1: cc. 650 §§ 1 et 2, 2°, 655 § 1, 665, 666

699 § 2: cc. 647 § 1, 652 § 2

700 cc. 647 § 2, 4°, 650 § 2, 2°, 666; SCR Decl., 20 iul. 1923 (AAS 15 [1923] 457-458); SCRIS
Decr. *Processus iudicialis*, 2 mar. 1974 (AAS 66 [1974] 215-216); SCRIS Litt. circ., 1975, II,
III

Kan. 699 - § 1. Neka vrhovni voditelj sa svojim vijećem, koje se za valjanost mora sastojati od barem četiri člana, postupa zbornu u brižljivom rasuđivanju dokaza, razloga i obrane te, ako se tajnim glasanjem tako odluči, neka izda odluku o otpuštanju i neka iznese za valjanost barem sažeto pravne i činjenične razloge.

§ 2. U samosvojnim samostanima, o kojima se govori u kan. 615, odluka o otpuštanju pripada dijecezanskom biskupu, kojemu neka poglavar podnese spise što ih je pregledalo njegovo vijeće.

Kan. 700 - Odluka o otpuštanju nema snage, osim ako je potvrdi Sveta Stolica kojoj treba da se pošalju odluka i svi spisi; ako se radi o ustanovi biskupijskoga prava, potvrđivanje pripada biskupu biskupije gdje se nalazi kuća kojoj je redovnik pripisan. Odluka pak, da bi bila valjana, mora naznačiti pravo otpuštenoga da se u roku od deset dana poslije primitka obavijesti uteče mjerodavnoj vlasti. Utok ima obustavni učinak.

Kan. 701 - Sa samim zakonitim otpuštanjem prestanu zavjeti kao i prava i obveze nastale iz zavjetovanja. Ipak, ako je član klerik, ne može vršiti svete redove dok ne nađe biskupa koji će ga poslije prikladne kušnje u biskupiji, prema odredbi kan. 693, primiti ili mu barem dopustiti vršenje svetih redova.

Kan. 702 - § 1. Koji zakonito istupe iz redovničke ustanove ili su iz nje zakonito otpušteni, ne mogu od nje ništa zahtijevati zbog bilo kojeg posla koji su obavljali u ustanovi.

§ 2. Neka ustanova ipak pazi na pravičnost i evanđeosku ljubav prema članu koji se od nje odvaja.

Kan. 703 - Ako bi moglo doći do velike izvanjske sablazni ili ako bi ustanovi prijetila vrlo velika šteta, viši poglavar ili, ako je odgoda pogibeljna, mjesni poglavar s pristankom svojega vijeća može odmah izbaciti člana iz redovničke kuće. Ako je to potrebno, neka se viši poglavar pobrine da se povede postupak otpuštanja prema pravnoj odredbi ili neka stvar podnese Apostolskoj Stolici.

701: cc. 641, 648, 672 § 2; ES I: 3 § 5

702 § 1: c. 643 § 1

702 § 2: c. 643 § 2; SCDF Normae, 13 ian. 1971, VI, 5 (AAS 63 [1971] 308); SCRIS Decl., 25 ian. 1974; SCRIS Litt. circ., 1975, IV

703: cc. 653, 668

Can. 704 - De sodalibus, qui ab instituto sunt quoquo modo separati, fiat mentio in relatione Sedi Apostolicae mittenda, de qua in can. 592, § 1.

CAPUT VII

DE RELIGIOSIS AD EPISCOPATUM EVECTIS

Can. 705 - Religiosus ad episcopatum evectus instituti sui sodalis remanet, sed vi voti oboedientiae uni Romano Pontifici obnoxius est, et obligationibus non adstringitur, quas ipse prudenter iudicet cum sua condicione componi non posse.

Can. 706 - Religiosus de quo supra:

1° si per professionem dominium bonorum amiserit, bonorum quae ipsi obveniant habet usum, usumfructum et administrationem; proprietatem vero Episcopus dioecesanus aliique, de quibus in can. 381, § 2, acquirunt Ecclesiae particulari; ceteri, instituto vel Sanctae Sedi, prout institutum capax est possidendi vel minus;

2° si per professionem dominium bonorum non amiserit, bonorum, quae habebat, recuperat usum, usumfructum et administrationem; quae postea ipsi obveniant, sibi plene acquirit;

3° in utroque autem casu de bonis, quae ipsi obveniant non intuitu personae, disponere debet secundum offerentium voluntatem.

Can. 707 - § 1. Religiosus Episcopus emeritus habitationis sedem sibi eligere potest etiam extra domos sui instituti, nisi aliud a Sede Apostolica provisum fuerit.

§ 2. Quoad eius congruam et dignam sustentationem, si cuidam dioecesi inserviverit, servetur can. 402, § 2, nisi institutum proprium talem sustentationem providere voluerit; secus Sedes Apostolica aliter provideat.

704: SCR Normae, 9 dec. 1948, 248-264

705: c. 627 §§ 1 et 2

706, 1°: c. 628, 1°

Kan. 704 - Članovi koji su na bilo koji način odvojeni od ustanove neka se spomenu u izvješću, o kojemu se govori u kan. 592, § 1. Izvješće se mora poslati Apostolskoj Stolici.

POGLAVLJE VII.

REDOVNICI PROMAKNUTI U BISKUPSTVO

Kan. 705 - Redovnik promaknut u biskupstvo ostaje član svoje ustanove, ali je snagom zavjeta poslušnosti podložan samo rimskom prvosvećeniku i nije vezan obvezama za koje sam razborito smatra da se ne mogu uskladiti s njegovim položajem.

Kan. 706 - Redovnik o kojemu se gore govori:

1° ako je zavjetovanjem izgubio vlasništvo dobara, ima pravo na upotrebu i uživanje dobara te upravljanje dobrima koja mu pripadnu; ipak, dijecezanski biskup i drugi, o kojima se govori u kan. 381, § 2, vlasništvo stječu partikularnoj Crkvi; ostali ustanovi ili Svetoj Stolici, već prema tome da li je ustanova sposobna posjedovati ili nije sposobna;

2° ako zavjetovanjem nije izgubio vlasništvo dobara, stječe ponovno pravo na upotrebu i uživanje dobara te upravljanje dobrima koja je imao; što mu poslije pripadne, stječe u potpunosti sebi;

3° ipak, u oba slučaja dobrima, koja mu pripadnu ne zbog njegove osobe, mora raspolagati prema volji darovatelja.

Kan. 707 - § 1. Umirovljeni redovnik biskup može si izabrati mjesto stanovanja i izvan kuća svoje ustanove, osim ako Apostolska Stolica odredi što drugo.

§ 2. Što se tiče njegova primjerenog i doličnog uzdržavanja, ako je služio kojoj biskupiji, neka se obdržava kan. 402, § 2, osim ako se njegova vlastita ustanova želi pobrinuti za takvo uzdržavanje; inače, neka Apostolska Stolica odredi drukčije.

706, 2°: c. 628, 2°

706, 3°: c. 628, 3°

707 § 1: c. 629

707 § 2: ES I: 11

CAPUT VIII

DE CONFERENTIIS SUPERIORUM MAIORUM

Can. 708 - Superiores maiores utiliter in conferentiis seu consiliis consociari possunt ut, collatis viribus, allaborent sive ad finem singulorum institutorum plenius assequendum, salvis semper eorum autonomia, indole proprioque spiritu, sive ad communia negotia pertractanda, sive ad congruam coordinationem et cooperationem cum Episcoporum conferentiis et etiam cum singulis Episcopis instaurandam.

Can. 709 - Conferentiae Superiorum maiorum sua habeant statuta a Sancta Sede approbata, a qua unice, etiam in personam iuridicam, erigi possunt et sub cuius supremo moderamine manent.

708: **CD 35: 5, 6; PC 22, 23; AG 33;** ES II: 42, 43; ES III, 16, 21; MR 61-66; PA 21

709: **PC 23;** REU 73 § 5; MR 61

POGLAVLJE VIII.

KONFERENCIJE VIŠIH POGLAVARA

Kan. 708 - Viši poglavari mogu se korisno udružiti u konferencije ili vijeća da bi zajedničkim snagama pridonosili da se potpunije postiže svrha pojedinih ustanova, poštujući uvijek njihovu samostalnost, narav i vlastiti duh, da se raspravlja o zajedničkim poslovima ili da se uspostavlja primjereno usklađivanje i suradnja s biskupskim konferencijama, dapače i s pojedinim biskupima.

Kan. 709 - Konferencije viših poglavara neka imaju svoj statut koji treba da odobri Sveta Stolica; samo ih ona može ustanoviti, i kao pravnu osobu, i ostaju pod njezinim vrhovnim vodstvom.

TITULUS III
DE INSTITUTIS SAECULARIBUS

Can. 710 - Institutum saeculare est institutum vitae consecratae, in quo christifideles in saeculo viventes ad caritatis perfectionem contendunt atque ad mundi sanctificationem praesertim ab intus conferre student.

Can. 711 - Instituti saecularis sodalis vi suae consecrationis propriam in populo Dei canonicam condicionem, sive laicalem sive clericalem, non mutat, servatis iuris praescriptis quae instituta vitae consecratae respiciunt.

Can. 712 - Firmis praescriptis cann. 598-601, constitutiones statuunt vincula sacra, quibus evangelica consilia in instituto assumuntur, et definiant obligationes quas eadem vincula inducunt, servata tamen in vitae ratione semper propria instituti saecularitate.

Can. 713 - § 1. Sodales horum institutorum propriam consecrationem in actuositate apostolica exprimunt et exercent, iidemque, ad instar fermenti, omnia spiritu evangelico imbuere satagunt ad robur et incrementum Corporis Christi.

§ 2. Sodales laici, munus Ecclesiae evangelizandi, in saeculo et ex saeculo, participant sive per testimonium vitae christianae et fidelitatis erga suam consecrationem, sive per adiutricem quam praebent operam ad ordinandas secundum Deum res temporales atque ad mundum virtute Evangelii informandum. Suam etiam cooperationem, iuxta propriam vitae rationem saecularem, in communitatis ecclesialis servitium offerunt.

§ 3. Sodales clerici per vitae consecratae testimonium, praesertim in presbyterio, peculiari caritate apostolica confratribus adiutorio sunt, et in populo Dei mundi sanctificationem suo sacro ministerio perficiunt.

710: PME I, III § 2; PF V; CSan 10; **PC 11**; PAULUS PP. VI, All., 26 sep. 1970 (AAS 62 [1970] 619, 620, 622, 623)

711: PF II; CSan 7d; **LG 36; AA 2**; PAULUS PP. VI, All., 26 sep. 1970 (AAS 62 [1970] 619)

712: PME III §§ 2 et 3; PF II; CSan 7; SCR Resp., 19 maii 1949, I; **PC 11**; REU 74; PAULUS PP. VI, All., 2 feb. 1972, A et B (AAS 64 [1972] 207, 209, 210)

NASLOV III.
SVJETOVNE USTANOVE

Kan. 710 - Svjetovna ustanova jest ustanova posvećenoga života u kojoj vjernici živeći u svijetu teže za savršenstvom ljubavi te nastoje osobito iznutra pridonositi posvećenju svijeta.

Kan. 711 - Član svjetovne ustanove snagom svojeg posvećenja ne mijenja u Božjem narodu svoj ili klerički ili laički kanonski položaj obdržavajući propise prava koji se odnose na ustanove posvećenoga života.

Kan. 712 - Uz obdržavanje propisa kann. 598-601, konstitucije neka odrede svete veze kojima se u ustanovi prihvaćaju evanđeoski savjeti i neka označe obveze koje te veze uvode, čuvajući ipak u načinu života ustanovi vlastitu svjetovnost.

Kan. 713 - § 1. Članovi ovih ustanova iskazuju i izvršuju vlastito posvećenje u apostolskom djelovanju i trude se da poput kvasca sve prožimaju evanđeoskim duhom da jača i raste Tijelo Kristovo.

§ 2. Članovi laici, u crkvenoj službi naviještanja evanđelja, sudjeluju u svijetu i iz svijeta ili svjedočenjem kršćanskoga života i vjernošću svojem posvećenju ili pružanjem pomoći za uređenje svih vremenitih stvari prema Bogu i za oblikovanje svijeta snagom evanđelja. U skladu sa svojim svjetovnim načinom života pružaju i svoju suradnju u služenju crkvene zajednice.

§ 3. Članovi klerici svjedočenjem posvećenoga života, osobito u prezbiteriju, od pomoći su subraći posebnom apostolskom ljubavlju, a u Božjem narodu svojom svetom službom ostvaruju posvećenje svijeta.

713 § 1: PME I-III; PF II, III

713 § 2: CSan 7d; LG 31, 33, 36; PC 11; AA 2; AG 40; EN 70

713 § 3: Pius PP. XII, All., 8 dec. 1950 (AAS 43 [1951] 29); PO 3, 9, et passim; PAULUS PP., All., 2 feb. 1972 (AAS 64 [1972] 210, 211)

Can. 714 - Sodales vitam in ordinariis mundi condicionibus vel soli, vel in sua quisque familia, vel in vitae fraternae coetu, ad normam constitutionum ducant.

Can. 715 - § 1. Sodales clerici in dioecesi incardinati ab Episcopo dioecesano dependent, salvis iis quae vitam consecratam in proprio instituto respiciunt.

§ 2. Qui vero ad normam can. 266, § 3 instituto incardinantur, si ad opera instituti propria vel ad regimen instituti destinentur, ad instar religiosorum ab Episcopo dependent.

Can. 716 - § 1. Sodales omnes vitam instituti, secundum ius proprium, actuose participant.

§ 2. Eiusdem instituti sodales communionem inter se servant, sollicitè curantes spiritus unitatem et genuinam fraternitatem.

Can. 717 - § 1. Constitutiones proprium regiminis modum praescribant, tempus quo Moderatores suo officio fungantur et modum quo iidem designantur definiant.

§ 2. Nemo in Moderatorem supremum designetur, qui non sit definitive incorporatus.

§ 3. Qui regimini instituti praepositi sunt, curent ut eiusdem spiritus unitas servetur et actuosa sodalium participatio promoveatur.

Can. 718 - Administratio bonorum instituti, quae paupertatem evangelicam exprimere et fovere debet, regitur normis Libri V *De bonis Ecclesiae temporalibus* necnon iure proprio instituti. Item ius proprium definiat obligationes praesertim oeconomicas instituti erga sodales, qui pro ipso operam impendunt.

Can. 719 - § 1. Sodales, ut vocationi suae fideliter respondeant eorumque actio apostolica ex ipsa unione cum Christo procedat, sedulo orationi vacent, sacrarum Scripturarum lectioni apto modo incumbant, annua recessus tempora servant atque alia spiritualia exercitia iuxta ius proprium peragant.

714: PME III § 4; CSan 7; **PC 11**

715 § 1: CSan 10 b; SCR Resp. *Estne institutum*, 1952; **CD 28**; PAULUS PP. VI, All., 2 feb. 1972 (AAS 64 [1972] 211)

715 § 2: PF III; CSan 8; SCR Resp. *Regimen internum*, 1952; **CD 35: 1, 4**

716 § 1: PME III § 3, 2°; PF II; CSan 7b, 10b

716 § 2: PME II § 1, 2°; III § 4; PF III; CSan 7d, **PC 15**

Kan. 714 - Neka članovi žive u redovitim prilikama svijeta ili sami, ili svaki u svojoj obitelji, ili u skupini bratskog života, prema odredbi konstitucija.

Kan. 715 - § 1. Članovi klerici inkardinirani u biskupiju ovise o dijecezanskom biskupu, osim u onome što se tiče posvećenoga života u vlastitoj ustanovi.

§ 2. Oni pak koji su prema odredbi kan. 266, § 3. inkardinirani u ustanovu, ako su određeni za vlastita djela ustanove ili da upravljaju ustanovom, ovise o biskupu poput redovnika.

Kan. 716 - § 1. Neka svi članovi, prema vlastitom pravu, djelatno sudjeluju u životu ustanove.

§ 2. Neka članovi iste ustanove među sobom čuvaju zajedništvo, brižljivo njegujući jedinstvo duha i pravo bratstvo.

Kan. 717 - § 1. Neka konstitucije propišu vlastiti način upravljanja, vrijeme trajanja službe voditelja i neka odrede način na koji se oni postavljaju.

§ 2. Neka se za vrhovnoga voditelja ne određuje nitko tko nije konačno pritenjovljen.

§ 3. Tko je postavljen da upravlja ustanovom neka se brine da se sačuva jedinstvo njezina duha i da se promiče djelatno sudjelovanje članova.

Kan. 718 - Upravljanje dobrima ustanove, koje mora očitovati i popudirati evanđeosko siromaštvo, ravna se prema odredbama Knjige V. *Vremenita crkvena dobra* kao i prema vlastitom pravu ustanove. Neka vlastito pravo isto tako označi osobito gospodarske obveze ustanove prema članovima koji za nju rade.

Kan. 719 - § 1. Da bi članovi vjerno odgovarali svojem pozivu i da bi njihovo apostolsko djelovanje izlazilo iz same povezanosti s Kristom, neka se brižljivo posvećuju molitvi, neka na prikladan način nastoje oko čitanja Svetoga pisma, neka obdržavaju godišnja vremena sabranosti i neka obavljaju druge duhovne vježbe prema vlastitom pravu.

717 § 1: PME IX; PF IV; CSan 3

717 § 2: c. 504; AIE 3

717 § 3: **PC 14**; ES II: 18

718: cc. 532 § 1, 1497 § 1; PME III § 3, 2°; PF III; CSan 7b; **PC 13**; ES II: 23

719 § 1: PME III § 2; **CD 33**; **PC 2e, 5, 6, 11**; **DV 25**; ET 35

§ 2. Eucharistiae celebratio, quantum fieri potest cotidiana, sit totius eorum vitae consecratae fons et robur.

§ 3. Libere ad sacramentum paenitentiae accedant, quod frequenter recipiant.

§ 4. Necessarium conscientiae moderamen libere obtineant atque huius generis consilia a suis etiam Moderatoribus, si velint, requirant.

Can. 720 - Ius admittendi in institutum, vel ad probationem vel ad sacra vincula sive temporaria sive perpetua aut definitiva assumenda ad Moderatores maiores cum suo consilio ad normam constitutionum pertinet.

Can. 721 - § 1. Invalide admittitur ad initialem probationem:

1° qui maiorem aetatem nondum attigerit;

2° qui sacro vinculo in aliquo instituto vitae consecratae actu obstringitur, aut in societate vitae apostolicae incorporatus est;

3° coniux durante matrimonio.

§ 2. Constitutiones possunt alia admissionis impedimenta etiam ad validitatem statuere vel condiciones apponere.

§ 3. Praeterea, ut quis recipiatur, habeat oportet maturitatem, quae ad vitam instituti propriam recte ducendam est necessaria.

Can. 722 - § 1. Probatio initialis eo ordinetur, ut candidati suam divinam vocationem et quidem instituti propriam aptius cognoscant iidemque in spiritu et vivendi modo instituti exercentur.

§ 2. Ad vitam secundum evangelica consilia ducendam candidati rite instituantur atque ad eandem integre in apostolatum convertendam edoceantur, eas adhibentes evangelizationis formas, quae instituti fini, spiritui et indoli magis respondeant.

§ 3. Huius probationis modus et tempus ante sacra vincula in instituto primum suscipienda, biennio non brevius, in constitutionibus definiantur.

Can. 723 - § 1. Elapso probationis initialis tempore, candidatus qui idoneus iudicetur, tria consilia evangelica, sacro vinculo firmata, assumat vel ab instituto discedat.

719 § 2: c. 595 § 1, 2°; MF 753-774; PC 6

719 § 3: c. 595 § 1, 3°; Paen. IIIc

719 § 4: LMR II: 11

720: c. 543

§ 2. Slavljenje euharistije, po mogućnosti svakodnevno, neka bude izvor i snaga svega njihova posvećenog života.

§ 3. Neka pristupaju slobodno sakramentu pokore, koji neka primaju često.

§ 4. Neka slobodno imaju potrebno vodstvo savjesti i neka, ako žele, savjete te vrste traže i od svojih voditelja.

Kan. 720 - Pravo primanja u ustanovu, ili na kušnju ili na prihvaćanje svetih veza, bilo privremenih bilo doživotnih ili konačnih, pripada višim voditeljima s njihovim vijećem, prema odredbi konstitucija.

Kan. 721 - § 1. Nevaljano se prima na početnu kušnju:

1° tko još nije postao punoljetan;

2° tko je stvarno vezan svetom vezom u nekoj ustanovi posvećenoga života ili je pritjelovljen družbi apostolskoga života;

3° ženidbeni drug, dok traje ženidba.

§ 2. Konstitucije mogu odrediti i druge smetnje, također za valjanost primanja, ili postaviti uvjete.

§ 3. Osim toga, da bi se netko primio, treba da ima zrelost koja je potrebna za pravilno življenje koje je vlastito ustanovi.

Kan. 722 - § 1. Neka se početna kušnja tako uredi da kandidati prikladnije upoznaju svoj božanski poziv, i to baš onaj vlastit ustanovi, i da se vježbaju u duhu i načinu života ustanove.

§ 2. Neka se kandidati ispravno odgajaju i obrazuju da žive prema evanđeoskim savjetima i neka se uče kako da svoj život posve preobrazu u apostolat, služeći se onim oblicima naviještanja evanđelja koji više odgovaraju svrsi, duhu i naravi ustanove.

§ 3. Neka se u konstitucijama odredi način i vrijeme te kušnje prije prvoga prihvaćanja svetih veza u ustanovi, koje neka ne bude kraće od dvije godine.

Kan. 723 - § 1. Kad istekne vrijeme početne kušnje, kandidat koji se smatra sposobnim neka prihvati tri evanđeoska savjeta potvrđena svetom vezom ili neka napusti ustanovu.

721 § 1: c. 542, 1°

721 § 3: Ssap II, III; SCONG 31, 33, 34; **PC 12**

722 § 1: c. 565 § 1; SCong 6 § 1; ES II: 33

722 § 2: c. 565 § 1; PME; PF III; Ssap III

723 § 1: cc. 571 § 2, 574 § 1; SCong 7 § 1, 1°

§ 2. Quae prima incorporatio, quinquennio non brevior, ad normam constitutionum temporaria sit.

§ 3. Huius incorporationis tempore elapso, sodalis, qui idoneus iudicetur, admittatur ad incorporationem perpetuam vel definitivam, vinculis scilicet temporariis semper renovandis.

§ 4. Incorporatio definitiva, quoad certos effectus iuridicos in constitutionibus statuendos, perpetuae aequiparatur.

Can. 724 - § 1. Institutio post vincula sacra primum assumpta iugiter secundum constitutiones est protrahenda.

§ 2. Sodales in rebus divinis et humanis pari gressu instituantur; de continua vero eorum spirituali formatione seriam habeant curam instituti Moderatores.

Can. 725 - Institutum sibi associare potest, aliquo vinculo in constitutionibus determinato, alios christifideles, qui ad evangelicam perfectionem secundum spiritum instituti contendant eiusdemque missionem participant.

Can. 726 - § 1. Elapso tempore incorporationis temporariae, sodalis institutum libere derelinquere valet vel a sacrorum vinculorum renovatione iusta de causa a Moderatore maiore, audito suo consilio, excludi potest.

§ 2. Sodalis temporariae incorporationis id sponte petens, indultum discedendi a supremo Moderatore de consensu sui consilii gravi de causa obtinere valet.

Can. 727 - § 1. Sodalis perpetue incorporatus, qui institutum derelinquere velit, indultum discedendi, re coram Domino serio perpensa, a Sede Apostolica per Moderatorem supremum petat, si institutum est iuris pontificii; secus etiam ab Episcopo dioecesano, prout in constitutionibus definitur.

§ 2. Si agatur de clerico instituto incardinato, servetur praescriptum can. 693.

723 § 2: c. 574 § 1; SCong 7 § 1, 2°

723 § 3: cc. 488, 1°, 575 § 1, 577 § 1; PME III § 3; SCong 8 § 1, 1°

723 § 4: SCong 8 § 1, 2°

724 § 1: SCong 8 § 1, 3°; **PC 18**; ES II: 33, 35

724 § 2: Ssap IV; SCong 50-53; **PC 11**; ES II: 19

§ 2. To prvo pritjelovljenje, ne kraće od pet godina, neka prema odredbi konstitucija bude privremeno.

§ 3. Pošto prođe vrijeme toga pritjelovljenja, članu koji se smatra sposobnim neka se dopusti doživotno ili konačno pritjelovljenje, dakako privremenim vezama koje treba da se uvijek obnavljaju.

§ 4. Konačno pritjelovljenje, s obzirom na određene pravne učinke koji treba da se odrede u konstitucijama, izjednačuje se s doživotnim pritjelovljenjem.

Kan. 724 - § 1. Poslije prvoga prihvaćanja svetih veza neka se odgoj i obrazovanje trajno nastavlja, prema konstitucijama.

§ 2. Neka se članovi podjednako odgajaju i obrazuju u božanskim i ljudskim stvarima; voditelji ustanove neka se doista ozbiljno brinu za njihov trajni duhovni odgoj.

Kan. 725 - Ustanova može sebi pridružiti, nekom u konstitucijama određenom vezom, i druge vjernike koji teže za evanđeoskim savršenstvom u duhu ustanove i sudjeluju u njezinu poslanju.

Kan. 726 - § 1. Kad istekne vrijeme privremenoga pritjelovljenja, član može slobodno napustiti ustanovu ili ga viši voditelj, pošto se posavjetuje sa svojim vijećem, može zbog opravdanog razloga isključiti od obnavljanja svetih veza.

§ 2. Član privremenog pritjelovljenja koji to svojevolumno moli može dopuštenje da napusti ustanovu, zbog važnog razloga, dobiti od vrhovnoga voditelja s pristankom njegova vijeća.

Kan. 727 - § 1. Doživotno pritjelovljeni član koji želi napustiti ustanovu, pošto je sve ozbiljno odvagnuo pred Gospodinom, neka dopuštenje da napusti ustanovu moli od Apostolske Stolice preko vrhovnoga voditelja, ako je ustanova papinskoga prava; inače, i od dijecezanskog biskupa, kako je određeno u konstitucijama.

§ 2. Ako se radi o kleriku inkardiniranu u ustanovu, neka se obdržava propis kan. 693.

725: c. 500 § 3; CSan 7a, 9a; AA 4

726 § 1: c. 637; SCRIS Decr. *Dum canonicarum legum*, 8 dec. 1970, 3 (AAS 63 [1971] 318)

726 § 2: CA 14; SCR Decr. *Religionum laicalium*, 31 maii 1966, I, 3 (AAS 59 [1967] 362-364); SCRIS Decr. *Cum superiores generales*, 27 nov. 1969 (AAS 61 [1969] 738-739)

727 § 1: c. 638

Can. 728 - Indulto discedendi legitime concesso, cessant omnia vincula necnon iura et obligationes ab incorporatione promanantia.

Can. 729 - Sodalis ab instituto dimittitur ad normam cann. 694, et 695; constitutiones praeterea determinant alias causas dimissionis, dummodo sint proportionate graves, externae, imputabiles et iuridice comprobatae, atque modus procedendi servetur in cann. 697-700 statutus. Dimisso applicatur praescriptum can. 701.

Can. 730 - Ut sodalis instituti saecularis ad aliud institutum saeculare transeat, serventur praescripta cann. 684, §§ 1, 2, 4, et 685; ut vero ad institutum religiosum vel ad societatem vitae apostolicae aut ex illis ad institutum saeculare fiat transitus, licentia requiritur Sedis Apostolicae, cuius mandatis standum est.

Kan. 728 - Pošto je dopuštenje da napusti ustanovu zakonito dano, prestanu sve veze kao i prava i obveze koje nastaju iz pritjelovljenja.

Kan. 729 - Član se otpušta iz ustanove prema odredbi kann. 694. i 695; neka, osim toga, konstitucije odrede druge razloge otpuštanja, samo ako su razmjerno važni, izvanjski, ubrojivi i pravno dokazani; neka se obdržava postupak određen u kann. 697-700. Na otpuštenoga se primjenjuje propis kan. 701.

Kan. 730 - Da bi član svjetovne ustanove prešao u drugu svjetovnu ustanovu, neka se obdržavaju propisi kann. 684, §§ 1, 2, 4. i 685; da bi pak prešao u redovničku ustanovu ili u družbu apostolskoga života ili iz njih u svjetovnu ustanovu, zahtijeva se dopuštenje Apostolske Stolice, i njezinih se naloga treba pridržavati.

SECTIO II

DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE

Can. 731 - § 1. Institutis vitae consecratae accedunt societates vitae apostolicae, quarum sodales, sine votis religiosis, finem apostolicum societatis proprium prosequuntur et, vitam fraternam in communi ducentes, secundum propriam vitae rationem, per observantiam constitutionum ad perfectionem caritatis tendunt.

§ 2. Inter has sunt societates in quibus sodales, aliquo vinculo constitutionibus definito, consilia evangelica assumunt.

Can. 732 - Quae in cann. 578-597, et 606 statuuntur, societatibus vitae apostolicae applicantur, salva tamen uniuscuiusque societatis natura; societatibus vero, de quibus in can. 731, § 2, etiam cann. 598-602 applicantur.

Can. 733 - § 1. Domus erigitur et communitas localis constituitur a competenti auctoritate societatis, praevio consensu Episcopi dioecesani in scriptis dato, qui etiam consuli debet, cum agitur de eius suppressione.

§ 2. Consensus ad erigendam domum secumfert ius habendi saltem oratorium, in quo sanctissima Eucharistia celebretur et asservetur.

Can. 734 - Regimen societatis a constitutionibus determinatur, servatis, iuxta naturam uniuscuiusque societatis, cann. 617-633.

Can. 735 - § 1. Sodalium admissio, probatio, incorporatio et institutio determinantur iure proprio cuiusque societatis.

§ 2. Ad admissionem in societatem quod attinet, serventur condiciones in cann. 642-645 statutae.

731 § 1: c. 673 § 1

731 § 2: **PC 1, 12-14**

733 § 1: cc. 497 § 1, 498, 674, 1501; ES I: 34; AIE 2°

ODSJEK I.

DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

Kan. 731 - § 1. Ustanovama posvećenoga života slične su družbe apostolskoga života, kojih članovi, bez redovničkih zavjeta, idu za apostolskom svrhom vlastitom družbi i, provodeći zajedno bratski život, prema vlastitom načinu življenja, obdržavanjem konstitucija teže za savršenstvom ljubavi.

§ 2. Među tima su družbe u kojima članovi prihvaćaju evanđeoske savjete nekom vezom koja je određena konstitucijama.

Kan. 732 - Ono što je određeno u kann. 578-597. i 606. primjenjuje se na družbe apostolskoga života, poštujući ipak narav svake pojedine družbe; na družbe o kojima se govori u kan. 731, § 2. primjenjuju se i kann. 598-602.

Kan. 733 - § 1. Kuću osniva i mjesnu zajednicu ustanovljuje mjero-davna vlast družbe, s prije napisмено danim pristankom dijecezanskoga biskupa, koji se mora pitati za savjet i kad se radi o njezinu ukinuću.

§ 2. Pristanak da se osnuje kuća sadrži i pravo da se ima barem kapela u kojoj se slavi i čuva presveta euharistija.

Kan. 734 - Upravljanje družbom određuju konstitucije, uz obdržavanje, prema naravi svake družbe, kann. 617-633.

Kan. 735 - § 1. Primanje, kušnja, pritjelovljenje, odgoj i obrazovanje članova određuju se vlastitim pravom svake družbe.

§ 2. Što se tiče primanja u družbu, neka se obdržavaju uvjeti određeni u kann. 642-645.

733 § 2: cc. 497 § 2, 1162 § 4

734: c. 675

735 § 1: c. 677; SCR Decl., 30 dec. 1922 (AAS 15 [1923] 156-158)

§ 3. Ius proprium determinare debet rationem probationis et institutionis fini et indoli societatis accommodatam, praesertim doctrinalem, spiritualem et apostolicam, ita ut sodales vocationem divinam agnoscen-tes ad missionem et vitam societatis apte praeparentur.

Can. 736 - § 1. In societatibus clericalibus clerici ipsi societati incardinantur, nisi aliter ferant constitutiones.

§ 2. In iis quae ad rationem studiorum et ad ordines suscipiendos pertinent, servantur normae clericorum saecularium, firma tamen § 1.

Can. 737 - Incorporatio secumfert ex parte sodalium obligationes et iura in constitutionibus definita, ex parte autem societatis, curam sodales ad finem propriae vocationis perducendi, iuxta constitutiones.

Can. 738 - § 1. Sodales omnes subsunt propriis Moderatoribus ad normam constitutionum in iis quae vitam internam et disciplinam societatis respiciunt.

§ 2. Subsunt quoque Episcopo dioecetano in iis quae cultum publicum, curam animarum aliaque apostolatus opera respiciunt, attentis cann. 679-683.

§ 3. Relationes sodalis dioecesi incardinati cum Episcopo proprio constitutionibus vel particularibus conventionibus definiuntur.

Can. 739 - Sodales, praeter obligationes quibus, uti sodales, obnoxii sunt secundum constitutiones, communibus obligationibus clericorum adstringuntur, nisi ex natura rei vel ex contextu sermonis aliud constet.

Can. 740 - Sodales habitare debent in domo vel in communitate legitime constituta et servare vitam communem, ad normam iuris proprii, quo quidem etiam absentiae a domo vel communitate reguntur.

Can. 741 - § 1. Societates et, nisi aliter ferant constitutiones, earum partes et domus, personae sunt iuridicae et, qua tales, capaces bona temporalia acquirendi, possidendi, administrandi et alienandi, ad normam praescriptorum Libri V *De bonis Ecclesiae temporalibus*, cann. 636, 638 et 639, necnon iuris proprii.

735 § 3: Ssap III, IV; PC 18; RC 1, 2, 5; ES I: 33-36; RFS III; MR 31, 32

736 § 1: cc. 115, 585; SCPF Ind., 12 iun. 1923; SCPF Resp., 30 maii 1932; SCConc Resol., 15 iul. 1933 (AAS 26 [1934] 234-236); CI Resp., 24 iul. 1946

736 § 2: cc. 587-591, 678; Ssap IV; SCong 40-46, 50; OT; ES II: 34, 35; RFS 2

738 § 1: CD 35: 2; PC 14; MR 28, 33-35, 46, 52

§ 3. Vlastito pravo mora odrediti način kušnje, odgoja i obrazovanja prilagođen svrsi i naravi družbe, osobito znanstveni, duhovni i apostolski, tako da se članovi, spoznajući božanski poziv, prikladno pripravljaју za poslanje i život družbe.

Kan. 736 - § 1. U kleričkim družbama klerici se inkardiniraju u samu družbu, osim ako konstitucije određuju drukčije.

§ 2. U onome što se odnosi na program studija i primanje redova neka se obdržavaju odredbe za svjetovne klerike, pri čemu ipak ostaje na snazi § 1.

Kan. 737 - Pritjelovljenje nosi sa sobom za članove obveze i prava određena u konstitucijama, a za družbu brigu da, prema konstitucijama, vodi članove k svrsi njihova zvanja.

Kan. 738 - § 1. Svi članovi, prema odredbi konstitucija, podložni su vlastitim voditeljima u onome što se odnosi na unutrašnji život i stegu družbe.

§ 2. Podložni su i dijecezanskom biskupu u onome što se odnosi na javno bogoštovlje, dušobrižništvo i druga djela apostolata, poštujući kann. 679-683.

§ 3. Odnosi člana inkardiniranog u biskupiju prema njegovu biskupu neka se odrede konstitucijama ili posebnim ugovorima.

Kan. 739 - Članovi, osim obveza kojima su, prema konstitucijama, podložni kao članovi, vezani su i zajedničkim kleričkim obvezama, osim ako se što drugo utvrdi iz naravi stvari ili iz sklopa govora.

Kan. 740 - Članovi moraju stanovati u kući ili zajednici zakonito osnovanoj i obdržavati zajednički život, u skladu s odredbom vlastitog prava, prema kojem se ravnaju i odsutnosti iz kuće ili zajednice.

Kan. 741 - § 1. Družbe i njihovi dijelovi i kuće, osim ako konstitucije određuju drukčije, pravne su osobe te su, kao takve, sposobne stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra i upravljati njima, prema odredbi propisa Knjige V. *Vremenita crkvena dobra*, kann. 636, 638. i 639, kao i vlastitog prava.

738 § 2: cc. 344, 500 §§ 1 et 2, 512 § 2, 2°, 608 § 1, 618 § 2, 619; MG: 570-571; LG 45; CD 34, 35: 1, 3, 4; PC 6; ES I: 23 § 1, 24, 25 § 1, 26, 29, 35-36

739: c. 679 § 1

740: c. 673 § 1; CI Resp. VI, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 347); CA 15; PC 15; ES II: 25-29

741 § 1: c. 676 §§ 1 et 2

§ 2. Sodales capaces quoque sunt, ad normam iuris proprii, bona temporalia acquirendi, possidendi, administrandi de iisque disponendi, sed quidquid ipsis intuitu societatis obveniat, societati acquiritur.

Can. 742 - Egressus et dimissio sodalis nondum definitive incorporati reguntur constitutionibus cuiusque societatis.

Can. 743 - Indultum discedendi a societate, cessantibus iuribus et obligationibus ex incorporatione promanantibus, firmo praescripto can. 693, sodalis definitive incorporatus a supremo Moderatore cum consensu eius consilii obtinere potest, nisi id iuxta constitutiones Sanctae Sedi reservetur.

Can. 744 - § 1. Supremo quoque Moderatori cum consensu sui consilii pariter reservatur licentiam concedere sodali definitive incorporato ad aliam societatem vitae apostolicae transeundi, suspensis interim iuribus et obligationibus propriae societatis, firmo tamen iure redeundi ante definitivam incorporationem in novam societatem.

§ 2. Ut transitus fiat ad institutum vitae consecratae vel ex eo ad societatem vitae apostolicae, licentia requiritur Sanctae Sedis, cuius mandatis standum est.

Can. 745 - Supremus Moderator cum consensu sui consilii sodali definitive incorporato concedere potest indultum vivendi extra societatem, non tamen ultra triennium, suspensis iuribus et obligationibus quae cum ipsius nova condicione componi non possunt; permanet tamen sub cura Moderatorum. Si agitur de clerico, requiritur praetera consensus Ordinarii loci in quo commorari debet, sub cuius cura et dependentia etiam manet.

Can. 746 - Ad dimissionem sodalis definitive incorporati serventur, congrua congruis referendo, cann. 694-704.

741 § 2: cc. 580 §§ 1 et 2, 594 § 2, 676 § 3; **PC 13**

742: CA 14

743: cc. 638, 640 § 1, 641; SCConc Resol., 15 iul. 1933 (AAS 26 [1934] 234-236); CI Resp. 2, 27 iul. 1942 (AAS 34 [1942] 241)

§ 2. Članovi su također sposobni, prema odredbi vlastitog prava, vremenita dobra stjecati i posjedovati te upravljati i raspolagati njima, ali, što god dobiju radi družbe, stječe se družbi.

Kan. 742 - Istup i otpuštanje člana koji još nije konačno pritjelovljen ravnaju se prema konstitucijama svake pojedine družbe.

Kan. 743 - Dopuštenje da napusti družbu, s prestankom prava i obveza nastalih iz pritjelovljenja, uz obdržavanje propisa kan. 693, može konačno pritjelovljeni član dobiti od vrhovnoga voditelja s pristankom njegova vijeća, osim ako je to prema konstitucijama pridržano Svetoj Stolici.

Kan. 744 - § 1. Jednako tako pridržano je vrhovnom voditelju da dopusti, s pristankom svojega vijeća, članu koji je konačno pritjelovljen da prijeđe u drugu družbu apostolskoga života, tako da se međutim obustavljaju prava i obveze vlastite družbe, poštujući ipak pravo na povratak prije konačnog pritjelovljenja u novu družbu.

§ 2. Da bi se prešlo u ustanovu posvećenoga života ili iz nje u družbu apostolskoga života, zahtijeva se dozvola Svete Stolice i njezinih se naloga treba pridržavati.

Kan. 745 - Vrhovni voditelj s pristankom svojega vijeća može konačno pritjelovljenom članu dopustiti da živi izvan družbe, ne ipak više od tri godine, pri čemu se obustavljaju prava i obveze koje se ne mogu uskladiti s njegovim novim položajem; ostaje ipak pod brigom voditelja. Ako se radi o kleriku, zahtijeva se osim toga i pristanak ordinarija mjesta u kojemu mora boraviti te ostaje pod njegovom brigom i ovisan je o njemu.

Kan. 746 - Za otpuštanje konačno pritjelovljenog člana neka se, vodeći računa o onome što je potrebno, obdržavaju kann. 694-704.

744: c. 681

745: CA 15

746: c. 681; CI Resp. II, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 177)

LIBER III

DE ECCLESIAE MUNERE DOCENDI

KNJIGA III.

NAUČITELJSKA SLUŽBA CRKVE

Can. 747 - § 1. Ecclesiae, cui Christus Dominus fidei depositum concredidit ut ipsa, Spiritu Sancto assistente, veritatem revelatam sancte custodiret, intimius perscrutaretur, fideliter annuntiaret atque exponeret, officium est et ius nativum, etiam mediis communicationis socialis sibi propriis adhibitis, a qualibet humana potestate independens, omnibus gentibus Evangelium praedicandi.

§ 2. Ecclesiae competit semper et ubique principia moralia etiam de ordine sociali annuntiare, necnon iudicium ferre de quibuslibet rebus humanis, quatenus personae humanae iura fundamentalia aut animarum salus id exigant.

Can. 748 - § 1. Omnes homines veritatem in iis, quae Deum eiusque Ecclesiam respiciunt, quaerere tenentur eamque cognitam amplectendi ac servandi obligatione vi legis divinae adstringuntur et iure gaudent.

§ 2. Homines ad amplectendam fidem catholicam contra ipsorum conscientiam per coactionem adducere nemini umquam fas est.

Can. 749 - § 1. Infallibilitate in magisterio, vi muneris sui gaudet Summus Pontifex quando ut supremus omnium christifidelium Pastor et Doctor, cuius est fratres suos in fide confirmare, doctrinam de fide vel de moribus tenendam definitivo actu proclamat.

§ 2. Infallibilitate in magisterio pollet quoque Collegium Episcoporum quando magisterium exercent Episcopi in Concilio Oecumenico coadunati, qui, ut fidei et morum doctores et iudices, pro universa Ecclesia doctrinam de fide vel de moribus definitive tenendam declarent; aut quando per orbem dispersi, communionis nexum inter se et

747 § 1: c. 1322; PIUS PP. XII, Enc. *Mystici Corporis Christi*, 29 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 193-248); IOANNES PP. XXIII, All., 11 oct. 1962 (AAS 54 [1962] 790); **IM 3; LG 24, 25; CD 19, DV 7-10; DH 13**; PAULUS PP. VI, Hom., 7 dec. 1965 (AAS 58 [1966] 51-59); PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Quinque iam anni*, 8 dec. 1970, I (AAS 63 [1971] 98-100); SE Decl., 25 oct. 1974, 4; EN 6-15; RH 19

747 § 2: PIUS PP. XI, Enc. *Firmissimam constantiam*, 28 mar. 1937 (AAS 29 [1937] 196); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Mater et Magistra*, 15 maii 1961, passim (AAS 53 [1961] 401-464); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963 (AAS 55 [1963] 301); **CD 12; DH 15; GS 76, 89**; HV 4; SE *Convenientes ex universo*, 30 nov. 1971 (AAS 67 [1971] 923-942)

Kan. 747 - § 1. Crkva, kojoj je Krist Gospodin povjerio poklad vjere da, uz pomoć Duha Svetoga, objavljenu istinu sveto čuva, dublje istražuje, vjerno naviješta i tumači, ima dužnost i prirodno pravo, upotrijebivši i vlastita sredstva društvenog priopćivanja, neovisno o bilo kojoj ljudskoj vlasti, propovijedati evanđelje svim narodima.

§ 2. Crkvi pripada da uvijek i svagdje naviješta čudoredna načela, i o društvenom poretku, kao i da donosi sud o bilo kojim ljudskim stvarima kad god to zahtijevaju osnovna prava ljudske osobe ili spasenje duša.

Kan. 748 - § 1. Svi su ljudi dužni tražiti istinu o Bogu i njegovoj Crkvi, a, pošto je spoznaju, snagom božanskoga zakona obvezni su i imaju pravo prigrliti je i čuvati.

§ 2. Nikome nikada nije dopušteno prisiljavati ljude da protiv svoje savjesti prigrlje katoličku vjeru.

Kan. 749 - § 1. Nezabludiv je u naučavanju, snagom svoje službe, vrhovni svećenik kad kao vrhovni pastir i učitelj svih vjernika, čija je zadaća da svoju braću utvrđuje u vjeri, konačnim činom proglašuje da je neki nauk o vjeri ili čudoređu obvezatan.

§ 2. Nezabludiv je u naučavanju i Biskupski zbor kad naučavanje vrše biskupi okupljeni na općem saboru koji, kao učitelji i suci vjere i čudoređa, izjavljuju za svu Crkvu da je neki nauk o vjeri ili čudoređu konačno obvezatan; ili kad se raspršeni po svijetu, čuvajući vezu zajedništva

748 § 1: c. 1322 § 2; IOANNES PP. XXIII, Enc. *Ad Petri Cathedram*, 29 iun. 1959 (AAS 51 [1959] 497-531); **DH 1**

748 § 2: c. 1351; Sec Notif. *Se référant*, 25 ian. 1942; **DH 2, 4; AG 13**

749 § 1: **LG 25**

749 § 2: **LG 25**

cum Petri successore servantes, una cum eodem Romano Pontifice authentice res fidei vel morum docentes, in unam sententiam tamquam definitive tenendam conveniunt.

§ 3. Infallibiliter definita nulla intellegitur doctrina, nisi id manifesto constiterit.

Can. 750 - Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt quae verbo Dei scripto vel tradito, uno scilicet fidei deposito Ecclesiae commisso, continentur, et insimul ut divinitus revelata proponuntur sive ab Ecclesiae magisterio sollemni, sive ab eius magisterio ordinario et universali, quod quidem communi adhaesione christifidelium sub ductu sacri magisterii manifestatur; tenentur igitur omnes quascumque devitare doctrinas iisdem contrarias.

Can. 751 - Dicitur haeresis, pertinax, post receptum baptismum, alicuius veritatis fide divina et catholica credendae denegatio, aut de eadem pertinax dubitatio; apostasia, fidei christianae ex toto repudiatio; schisma, subiectionis Summo Pontifici aut communionis cum Ecclesiae membris eidem subditis detrectatio.

Can. 752 - Non quidem fidei assensus, religiosum tamen intellectus et voluntatis obsequium praestandum est doctrinae, quam sive Summus Pontifex sive Collegium Episcoporum de fide vel de moribus enuntiant, cum magisterium authenticum exercent, etsi definitivo actu eandem proclamare non intendant; christifideles ergo devitare curent quae cum eadem non congruant.

Can. 753 - Episcopi, qui sunt in communionem cum Collegii capite et membris, sive singuli sive in conferentiis Episcoporum aut in conciliis particularibus congregati, licet infallibilitate in docendo non polleant, christifidelium suae curae commissorum authentici sunt fidei doctores et magistri; cui authentico magisterio suorum Episcoporum christifideles religioso animi obsequio adhaerere tenentur.

749 § 3: c. 1323 § 3; SCpC Instr. *Inter ea*, 4 nov. 1969, 9 (AAS 62 [1970] 126-127)

750: c. 1323 § 1; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Munificentissimus Dominus*, 1 nov. 1950 (AAS 42 [1950] 753-771); **LG 25; DV 5, 10**; SCDF Ep. *Cum Oecumenicum*, 24 iul. 1966 (AAS 58 [1966] 659-661); SE Decl., 28 oct. 1967; SCDF Decl., 24 iun. 1973, 2-5 (AAS 65 [1973] 398-404)

751: c. 1325 § 2

međusobno i s Petrovim nasljednikom, naučavajući zajedno s istim rimskim prvosvećenikom vjerodostojno stvari vjere ili ćudoređa, slože u jednoj odluci kao konačno obvezatnoj.

§ 3. Nijedan se nauk ne smatra nezabludivo proglašenim, osim ako se to očitno utvrdi.

Kan. 750 - Božanskom i katoličkom vjerom treba da se vjeruje sve ono što je u pisanoj i predanoj riječi Božjoj sadržano, to jest u jednom pokladu vjere povjerenom Crkvi, i što istodobno kao od Boga objavljeno izlaže bilo svečano učiteljstvo Crkve bilo njezino redovito i opće učiteljstvo, što se dakako očituje zajedničkim prijanjanjem vjernika pod vodstvom svetog učiteljstva; svi su stoga dužni kloniti se bilo kojeg nauka koji je tome protivan.

Kan. 751 - Krivovjerjem se naziva uporno nijekanje, poslije krštenja, neke istine koja treba da se vjeruje božanskom i katoličkom vjerom ili uporno sumnjanje u nju; otpad je potpuno odbacivanje kršćanske vjere; raskol je uskraćivanje podložnosti vrhovnom svećeniku ili zajedništva s članovima Crkve koji su mu podložni.

Kan. 752 - Ne doduše pristanak vjere, ali barem vjernički posluš uma i volje treba da se iskazuje nauku koji o vjeri ili ćudoređu izriču bilo vrhovni svećenik bilo Biskupski zbor kad vrše vjerodostojno naučavanje iako ga ne namjeravaju proglasiti konačnim činom; neka dakle kršćani nastoje kloniti se svega što nije u skladu s tim naukom.

Kan. 753 - Biskupi koji su u zajedništvu s glavom i udovima Zbora, bilo kao pojedinci bilo sabrani na biskupskim konferencijama ili na krajevnim saborima, iako nisu nezabludivi u naučavanju, vjerodostojni su naučitelji i učitelji vjere za vjernike povjerene njihovoj brizi; uz to vjerodostojno naučavanje svojih biskupa vjernici su dužni prijanjati s vjerničkim poslušom duha.

752: PIUS PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 567-568); **LG 25**; VATICANUM II, Notif. *Quaesitum est*, 15 nov. 1965 (AAS 58 [1966] 836); SCDF Ep., 24 iul. 1966 (AAS 58 [1966] 659-661); SE Decl., 28 oct. 1967, 2; SCpC Instr. *Inter ea*, 4 nov. 1969, 9 (AAS 62 [1970] 126-127); SCDF Decl., 24 iun. 1973, 2-5 (AAS 65 [1973] 398-404)

753: c. 1326; PIUS PP. XII, All., 31 maii 1954 (AAS 46 [1954] 313-317); **LG 25**; SCDF Ep., 24 iul. 1966 (AAS 58 [1966] 659-661); SE Decl., 28 oct. 1967

Can. 754 - Omnes christifideles obligatione tenentur servandi constitutiones et decreta, quae ad doctrinam proponendam et erroneas opiniones proscribendas fert legitima Ecclesiae auctoritas, speciali vero ratione, quae edit Romanus Pontifex vel Collegium Episcoporum.

Can. 755 - § 1. Totius Collegii Episcoporum et Sedis Apostolicae imprimis est fovere et dirigere motum oecumenicum apud catholicos, cuius finis est unitatis redintegratio inter universos christianos, ad quam promovendam Ecclesia ex voluntate Christi tenetur.

§ 2. Episcoporum item est, et, ad normam iuris, Episcoporum conferentiarum, eandem unitatem promovere atque pro variis adiunctorum necessitatibus vel opportunitatibus, normas practicas impertire, attentis praescriptis a suprema Ecclesiae auctoritate latis.

754: c. 1324; Pius PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 561-578); SCDF Ep., 24 iul. 1966 (AAS 58 [1966] 659-661); SE Decl., 28 oct. 1967

755 § 1: Pius PP. XI, Enc. *Mortalium animos*, 6 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 5-16); **LG 13-15; OE 24-30; UR 4, 8, 9; AA 13, 14; AG 15, 36**; SCDF Ep., 24 iul. 1966, 10 (AAS 58 [1966] 661); DO I; SE *Convenientes ex universo*, 30 nov. 1971 (AAS 63 [1971] 938)

Kan. 754 - Svi su vjernici obvezni držati se konstitucija i odluka koje donese zakonita crkvena vlast da bi predložila nauk ili osudila kriva mišljenja, a posebno onih koje izda rimski prvosvećenik ili Biskupski zbor.

Kan. 755 - § 1. Sav Biskupski zbor, a u prvom redu Apostolska Stolica imaju zadaću da među katolicima podupiru i vode ekumenski pokret, kojega je svrha obnova jedinstva među svim kršćanima, koje je Crkva dužna promicati po Kristovoj volji.

§ 2. Isto tako zadaća je biskupa i, prema pravnoj odredbi, biskupskih konferencija da promiču to jedinstvo i da prema različitim potrebama ili prilikama daju praktične odredbe, vodeći računa o propisima koje je donijela vrhovna crkvena vlast.

755 § 2: SCSO Instr. *Ecclesia catholica*, 20 dec. 1949 (AAS 42 [1950] 142-147); **UR 4, 8, 9**; SCDF Ep., 24 iul. 1966, 10 (AAS 58 [1966] 661); DO I, 2-7; DO II, 64-66; SCUF Instr. *En mars*, 15 aug. 1970; DPME 48; SCUF Normae, 22 feb. 1975

TITULUS I
DE DIVINI VERBI MINISTERIO

Can. 756 - § 1. Quoad universam Ecclesiam munus Evangelii annuntiandi praecipue Romano Pontifici et Collegio Episcoporum commissum est.

§ 2. Quoad Ecclesiam particularem sibi concreditam illud munus exercent singuli Episcopi, qui quidem totius ministerii verbi in eadem sunt moderatores; quandoque vero aliqui Episcopi coniunctim illud explent quoad diversas simul Ecclesias, ad normam iuris.

Can. 757 - Presbyterorum, qui quidem Episcoporum cooperatores sunt, proprium est Evangelium Dei annuntiare; praesertim hoc officio tenentur, quoad populum sibi commissum, parochi aliique quibus cura animarum concreditur; diaconorum etiam est in ministerio verbi populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inservire.

Can. 758 - Sodales institutorum vitae consecratae, vi propriae Deo consecrationis, peculiari modo Evangelii testimonium reddunt, iidemque in Evangelio annuntiando ab Episcopo in auxilium convenienter assumuntur.

Can. 759 - Christifideles laici, vi baptismatis et confirmationis, verbo et vitae christianae exemplo evangelici nuntii sunt testes; vocari etiam possunt ut in exercitio ministerii verbi cum Episcopo et presbyteris cooperantur.

Can. 760 - In ministerio verbi, quod sacra Scriptura, Traditione, liturgia, magisterio vitaeque Ecclesiae innitatur oportet, Christi mysterium integre ac fideliter proponatur.

756 § 1: c. 1327 § 1; PIUS PP. XII, All., 31 maii 1954; (AAS 46 [1954] 313-317); **LG 23, 25; CD 3; AG 29**; SE Decl., 28 oct. 1967; SE Decl., 22 oct. 1969, III; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Quinque iam anni*, 8 dec. 1970 (AAS 63 [1971] 97-107); EN 67; PA

756 § 2: c. 1327 § 2; BENEDICTUS PP. XV, Enc. *Humani generis*, 15 iun. 1917 (AAS 9 [1917] 305-317); SCC Normae, 28 iun. 1917, 1 (AAS 9 [1917] 328-334); **LG 23; CD 3**; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Quinque iam anni*, 8 dec. 1970, (AAS 63 [1971] 97-107); SE Decl., 22 oct. 1969, III; DPME 55-61; EN 68

757: c. 1327 § 2; SCC Normae, 28 iun. 1917, 1 (AAS 9 [1917] 328-334); **LG 28, 29; CD 30; PO 4**; SE Decl., 30 nov. 1971, II/I 1 (AAS 63 [1971] 898-922); SDO 22, 6°; DPME 62; EN 68; PA

NASLOV I.
NAVIJEŠTANJE BOŽJE RIJEČI

Kan. 756 - § 1. Zadaća naviještanja evanđelja za svu Crkvu povjerenjena je osobito rimskom prvosvećeniku i Biskupskom zboru.

§ 2. Za partikularnu Crkvu koja im je povjerenjena tu zadaću vrše pojedini biskupi koji su zaista voditelji cjelokupnog naviještanja riječi u njoj; ipak, ponekad neki biskupi zajedno vrše tu zadaću za različite Crkve istodobno, prema pravnoj odredbi.

Kan. 757 - Prezbiterima, koji su dakako suradnici biskupa, vlastito je naviještati Božje evanđelje; tu dužnost imaju za povjereni im narod osobito župnici i drugi kojima je povjerenjena briga za duše; pripada i đakonima u zajedništvu s biskupom i njegovim prezbiterijem služiti u naviještanju riječi Božjem narodu.

Kan. 758 - Članovi ustanova posvećenoga života snagom svoje posvete Bogu na osobit način svjedoče evanđelje, a biskup će ih na prikladan način uzeti za pomoć u naviještanju evanđelja.

Kan. 759 - Vjernici laici snagom krštenja i potvrde, riječju i primjerom kršćanskog života svjedoci su evanđeoskog navještaja; mogu također biti pozvani da u naviještanju riječi surađuju s biskupom i prezbiterima.

Kan. 760 - U naviještanju riječi, koje treba da se oslanja na Sveto pismo, Predaju, bogoslužje, učiteljstvo i život Crkve, neka se cjelovito i vjerno izlaže Kristovo otajstvo.

758: c. 1327 § 2; SCC Normae, 28 iun. 1917, 1 (AAS 9 [1917] 328-334); **LG 44; CD 33; PC 8-11; DPME 62; EN 69; MR 4; PA passim**

759: c. 1327 § 2; Pius PP. XII, All., 31 maii 1954, (AAS 46 [1954] 316-317); **LG 33, 35; AA passim; AG 41; DPME 62; EN 70-73; PA 7**

760: BENEDICTUS PP. XV, Enc. *Humani generis*, 15 iun. 1917 (AAS 9 [1917] 305-317); EcS III; DCG 38; SE Decl., 30 nov. 1971, II/I 1c (AAS 63 [1971] 898-922); EN 25-39; RH 19; CT 6, 21, 30

Can. 761 - Varia media ad doctrinam christianam annuntiandam adhibeantur quae praesto sunt, imprimis praedicatio atque catechetica institutio, quae quidem semper principem locum tenent, sed et propositio doctrinae in scholis, in academiis, conferentiis et coadunationibus omnis generis, necnon eiusdem diffusio per declarationes publicas a legitima auctoritate occasione quorundam eventuum factas prelo aliisque instrumentis communicationis socialis.

CAPUT I

DE VERBI DEI PRAEDICATIONE

Can. 762 - Cum Dei populus primum coadunetur verbo Dei vivi, quod ex ore sacerdotum omnino fas est requirere, munus praedicationis magni habeant sacri ministri, inter quorum praecipua officia sit Evangelium Dei omnibus annuntiare.

Can. 763 - Episcopis ius est ubique, non exclusis ecclesiis et oratoriis institutorum religiosorum iuris pontificii, Dei verbum praedicare, nisi Episcopus loci in casibus particularibus expresse renuerit.

Can. 764 - Salvo praescripto can. 765, facultate ubique praedicandi, de consensu saltem praesumpto rectoris ecclesiae exercendae, gaudent presbyteri et diaconi, nisi ab Ordinario competenti eadem facultas restricta fuerit aut sublata, aut lege particulari licentia expressa requiratur.

Can. 765 - Ad praedicandum religiosi in eorum ecclesiis vel oratoriis licentia requiritur Superioris ad normam constitutionum competentis.

Can. 766 - Ad praedicandum in ecclesia vel oratorio admitti possunt laici, si certis in adiunctis necessitas id requirat aut in casibus particularibus utilitas id suadeat, iuxta Episcoporum conferentiae praescripta, et salvo can. 767, § 1.

761: EcS 648; **IM 13, 14; CD 13**; SE Decl., 28 oct. 1967; DCG 116-124; CT 46-5

762: **LG 25; PO 4**; DPME 55; EN 42

763: cc. 349 § 1, 1°, 1343 § 1; PM II, 1

Kan. 761 - Neka se za naviještanje kršćanskog nauka upotrebljavaju različita sredstva koja su na raspolaganju, prije svega propovijedanje i katehetsko poučavanje, koji dakako uvijek imaju prvo mjesto, ali i izlaganje nauka u školama, u akademijama, na konferencijama i sastancima bilo koje vrste, te njegovo širenje javnim izjavama zakonite vlasti prigodom nekih događaja, tiskom i drugim sredstvima društvenog priopćivanja.

POGLAVLJE I.

PROPOVIJEDANJE BOŽJE RIJEČI

Kan. 762 - Budući da se Božji narod u prvom redu sabire riječju Boga živoga, koju s potpunim pravom zahtijeva iz svećeničkih usta, neka posvećeni službenici veoma cijene službu propovijedanja jer je naviještanje Božjeg evanđelja svima jedna od njihovih glavnih dužnosti.

Kan. 763 - Biskupi imaju pravo svagdje, ne isključivši crkve ni kapele redovničkih ustanova papinskoga prava, propovijedati Božju riječ, osim ako bi to mjesni biskup u pojedinačnim slučajevima izričito uskratio.

Kan. 764 - Uz poštovanje propisa kan. 765, ovlast da svagdje propovijedaju, koju treba da vrše barem s pretpostavljenim pristankom rektora Crkve, imaju prezbiteri i đakoni, osim ako bi mjerodavni ordinarij tu ovlast ograničio ili oduzeo ili ako bi se krajevnim zakonom zahtijevalo izričito dopuštenje.

Kan. 765 - Za propovijedanje redovnicima u njihovim crkvama ili kapelama zahtijeva se dopuštenje poglavara koji je mjerodavan prema odredbi konstitucija.

Kan. 766 - Propovijedanje u crkvi ili kapeli može se dopustiti i laicima, ako bi to u određenim okolnostima zahtijevala potreba ili u pojedinačnim slučajevima savjetovala korist, prema propisima biskupske konferencije i uz poštovanje kan. 767, § 1.

764: cc. 1337, 1338 § 3, 1340-1342; SCC Normae, 28 iun. 1917, II et IV (AAS 9 [1917] 330-331, 333)

765: c. 1338 § 2

766: c. 1342; Pius PP. XII, All., 31 maii 1954 (AAS 46 [1954] 316); IOe 37

Can. 767 - § 1. Inter praedicationis formas eminent homilia, quae est pars ipsius liturgiae et sacerdoti aut diacono reservatur; in eadem per anni liturgici cursum ex textu sacro fidei mysteria et normae vitae christianae exponantur.

§ 2. In omnibus Missis diebus dominicis et festis de praecepto, quae concursu populi celebrantur, homilia habenda est nec omitti potest nisi gravi de causa.

§ 3. Valde commendatur ut, si sufficiens detur populi concursus, homilia habeatur etiam in Missis quae infra hebdomadam, praesertim tempore adventus et quadragesimae aut occasione alicuius festi vel luctuosi eventus, celebrentur.

§ 4. Parochi aut ecclesiae rectoris est curare ut haec praescripta religiose servantur.

Can. 768 - § 1. Divini verbi praecones christifidelibus imprimis proponant, quae ad Dei gloriam hominumque salutem credere et facere oportet.

§ 2. Impertiant quoque fidelibus doctrinam, quam Ecclesiae magisterium proponit de personae humanae dignitate et libertate, de familiae unitate et stabilitate eiusque muniis, de obligationibus quae ad homines in societate coniunctos pertinent, necnon de rebus temporalibus iuxta ordinem a Deo statutum componendis.

Can. 769 - Doctrina christiana proponatur modo auditorum conditioni accommodato atque ratione temporum necessitatibus aptata.

Can. 770 - Parochi certis temporibus, iuxta Episcopi dioecesanii praescripta, illas ordinent praedicationes, quas exercitia spiritualia et sacras missiones vocant, vel alias formas necessitatibus aptatas.

Can. 771 - § 1. Solliciti sint animarum pastores, praesertim Episcopi et parochi, ut Dei verbum iis quoque fidelibus nuntietur, qui ob vitae suae condicionem communi et ordinaria cura pastorali non satis fruuntur aut eadem penitus careant.

767 § 1: MD 529; **SC 35, 52**; IOe 54-56; **DV 24**; **PO 4**; SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 6 (AAS 61 [1969] 809); IGMR 41, 42, 165; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 15 sep. 1970, 2 (AAS 62 [1970] 695-696); CIV Resp., 11 ian. 1971 (AAS 63 [1971] 329); SCpC Rescr., 20 nov. 1973; DPME 59, 64; EN 43; CT 48; ID 3

767 § 2: cc. 1344 § 1, 1345; **SC 52**; PAULUS PP. VI, Litt. Ap. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, III (AAS 56 [1964] 141); IOe 53; IGMR 42; DPME 64; CT 48

767 § 3: c. 1346 § 1; **SC 49**; PAULUS PP. VI, Litt. Ap. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, III (AAS 56 [1964] 141); IOe 53; IGMR 42; DPME 64; CT 48

Kan. 767 - § 1. Među oblicima propovijedanja ističe se homilija, koja je dio samog bogoslužja, a pridržana je svećeniku ili đakonu; u njoj se tijekom bogoslužne godine iz svetoga teksta izlažu otajstva vjere i odredbe za kršćanski život.

§ 2. U svim misama u nedjelje i zapovijedane blagdane koje se slave uz sudjelovanje naroda treba da se održi homilija i ne može se izostaviti, osim zbog važnog razloga.

§ 3. Veoma se preporučuje, ako sudjeluje dovoljno naroda, da se homilija drži i u svagdanjim misama, osobito u onima koje se slave u vrijeme došašća i korizme ili prigodom neke svečanosti ili žalosti.

§ 4. Zadaća je župnika ili rektora crkve voditi brigu da se ti propisi savjesno obdržavaju.

Kan. 768 - § 1. Navjestitelji Božje riječi neka vjernicima prije svega izlažu ono što treba da se vjeruje i čini na slavu Božju i za spasenje ljudi.

§ 2. Neka vjernike upoznaju i s naukom koji izlaže crkveno učiteljstvo o dostojanstvu i slobodi ljudske osobe, o jedinstvu i trajnosti obitelji i njezinim zadaćama, o obvezama koje imaju ljudi povezani u društvo, kao i o uređivanju vremenitih stvari prema redu koji je utvrdio Bog.

Kan. 769 - Neka se kršćanski nauk izlaže na način primjeren stanju slušatelja i prilagođen potrebama vremena.

Kan. 770 - Neka župnici u određena vremena, prema propisima dijecezanskog biskupa, priređuju one propovijedi koje se nazivaju duhovne vježbe i svete misije, ili druge oblike prilagođene potrebama.

Kan. 771 - § 1. Neka se pastiri duša, osobito biskupi i župnici, brinu da se Božja riječ naviješta i onima koji zbog prilika svojega života ne uživaju dovoljno zajedničku i redovitu pastoralnu brigu ili je nikako nemaju.

768 § 1: c. 1347 § 1; SCC Normae, 28 iun. 1917, III (AAS 9 [1917] 331-333); **CD 12**; EN 27

768 § 2: **CD 12**; **GS 41, 42**; CIP Decl., 10 dec. 1974, 70-77; EN 29

769: c. 1347 § 2; **CD 13**; **PO 4**; **GS 4**; EN 40, 63

770: c. 1349; SCConc Ind., 25 ian. 1927; SCConc Ind., 3 mar. 1938; SCConc Rescr., 2 feb. 1960

771 § 1: Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 1 aug. 1952, 32-49 (AAS 44 [1952] 699-702); **CD 18**; SCpC Instr. *Peregrinans in terra*, 30 apr. 1969, II, 3 B c (AAS 61 [1969] 375-376); SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969 (AAS 61 [1969] 614-643); DPME 58, 71; EN 52, 56

§ 2. Provideant quoque, ut Evangelii nuntium perveniat ad non credentes in territorio degentes, quippe quos, non secus ac fideles, animarum cura complecti debeat.

Can. 772 - § 1. Ad exercitium praedicationis quod attinet, ab omnibus praeterea serventur normae ab Episcopo dioecesano latae.

§ 2. Ad sermonem de doctrina christiana faciendum via radiophonica aut televisifica, serventur praescripta ab Episcoporum conferentia statuta.

CAPUT II

DE CATECHETICA INSTITUTIONE

Can. 773 - Proprium et grave officium pastorum praesertim animarum est catechesim populi christiani curare, ut fidelium fides, per doctrinae institutionem et vitae christianae experientiam, viva fiat explicita atque operosa.

Can. 774 - § 1. Sollicitudo catechesis, sub moderamine legitimae ecclesiasticae auctoritatis, ad omnia Ecclesiae membra pro sua cuiusque parte pertinet.

§ 2. Prae ceteris parentes obligatione tenentur verbo et exemplo filios in fide et vitae christianae praxi efformandi; pari obligatione adstringuntur, qui parentum locum tenent atque patrini.

Can. 775 - § 1. Servatis praescriptis ab Apostolica Sede latis, Episcopi dioecesani est normas de re catechetica edicere itemque prospicere ut apta catechesis instrumenta praesto sint, catechismum etiam parando, si opportunum id videatur, necnon incepta catechetica fovere atque coordinare.

771 § 2: c. 1350 § 1; **SC 9; LG 16; CD 13; AG 10, 20**; DPME 71, 160; EN 55, 58

772 § 1: c. 1345; SCC Normae, 28 iun. 1917, 1 (AAS 9 [1917] 328-334); DPME 64

772 § 2: **IM 13**; DPME 65

773: c. 1329; **CD 14; GE 4**; DCG; EN 44; SE Nuntius, 28 oct. 1977; RH 19; CT 1, 14-16, 24, 62-64

774 § 1: DCG 9, 17; SE Nuntius, 28 oct. 1977; CT 16, 63-70

§ 2. Neka se također pobrinu da navještaj evanđelja dopre i do onih koji ne vjeruju a nalaze se na njihovu području, jer i njih, ne manje nego i vjernike, mora obuhvatiti briga za duše.

Kan. 772 - § 1. Što se tiče propovijedanja neka osim toga svi obdržavaju odredbe koje donese dijecezanski biskup.

§ 2. Za držanje govora o kršćanskom nauku preko radija ili televizije neka se obdržavaju propisi koje je donijela biskupska konferencija.

POGLAVLJE II.

KATEHETSKO POUČAVANJE

Kan. 773 - Vlastita je i teška dužnost osobito pastira duša voditi brigu za katehizaciju kršćanskoga naroda da vjera vjernika poučavanjem u nauku i iskustvom kršćanskog života bude živa, jasna i djelotvorna.

Kan. 774 - § 1. Briga za katehizaciju, pod vodstvom zakonite crkvene vlasti, tiče se svih članova Crkve, svakoga prema njegovu dijelu.

§ 2. Roditelji su obvezni prije nego drugi riječju i primjerom odgajati djecu u vjeri i praksi kršćanskog života; jednako su to obvezni i oni koji zamjenjuju roditelje i kumovi.

Kan. 775 - § 1. Uz obdržavanje propisa koje je donijela Apostolska Stolica, zadaća je dijecezanskog biskupa da izda odredbe o katehizaciji i da se, isto tako, pobrine da na raspolaganju budu prikladna pomagala za katehizaciju, da pripremi i katekizam, ako se to čini prikladnim, kao i da podupire i usklađuje katehetske pothvate.

774 § 2: cc. 769, 1135, 1335, 1372 § 2; Pius PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929 (AAS 22 [1930] 59-62); Pius PP. XII, All., 23 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 270); IOANNES PP. XXIII, All., 3 maii 1959; **LG 11, 35; GE 3, 6-8; AA 11, 30; GS 48**; PAULUS PP. VI, All., 4 maii 1970; DCG 78-81; EN 71; PAULUS PP. VI, All., 28 dec. 1975; CT 68

775 § 1: cc. 1329, 1336; SCConc Litt. circ., 31 maii 1920 (AAS 12 [1920] 299-300); SCConc Litt. circ., 24 iun. 1924 (AAS 16 [1924] 332-333); SCConc Litt. circ., 28 aug. 1924; SCConc Litt. circ., 21 iun. 1930 (AAS 22 [1930] 395-409); SCConc Decr. *Provido sane*, 12 ian. 1935 (AAS 27 [1935] 148-154); **LG 25, 27; CD 2, 13, 14; GE 2**; DCG 106, 108, 109, 116-126, 129; DPME 64; CT 63

§ 2. Episcoporum conferentiae est, si utile videatur, curare ut catechismi pro suo territorio, praevia Sedis Apostolicae approbatione, edantur.

§ 3. Apud Episcoporum conferentiam institui potest officium catecheticum, cuius praecipuum munus sit singulis dioecesibus in re catechetica auxilium praebere.

Can. 776 - Parochus, vi sui muneris, catechetica efformationem adutorum, iuvenum et puerorum curare tenetur, quem in finem sociam sibi operam adhibeat clericorum paroeciae addictorum, sodalium institutorum vitae consecratae necnon societatum vitae apostolicae, habita ratione indolis uniuscuiusque instituti, necnon christifidelium laicorum, praesertim catechistarum; hi omnes, nisi legitime impediti, operam suam libenter praestare ne renuant. Munus parentum, in catechesi familiari, de quo in can. 774, § 2, promoveat et foveat.

Can. 777 - Peculiari modo parochus, attentis normis ab Episcopo dioecesano statutis, curet:

1° ut apta catechesis impertiat pro sacramentorum celebratione;

2° ut pueri, ope catecheticae institutionis per congruum tempus impertitae, rite praeparantur ad primam receptionem sacramentorum poenitentiae et sanctissimae Eucharistiae necnon ad sacramentum confirmationis;

3° ut iidem, prima communione recepta, uberius ac profundius catechetica efformatione excolantur;

4° ut catechetica institutio iis etiam tradatur, quantum eorum condicio sinat, qui corpore vel mente sint praepediti;

5° ut iuvenum et adutorum fides, variis formis et inceptis, muniatur, illuminetur atque evolvat.

Can. 778 - Curent Superiores religiosi et societatum vitae apostolicae ut in suis ecclesiis, scholis aliisque operibus sibi quoquo modo concreditis, catechetica institutio sedulo impertiat.

775 § 2: **AG 31**; DCG 46, 119, 134; CT 50; EP 4, 1

775 § 3: SCConc Normae, 12 dec. 1929; DCG 128

776: cc. 1330-1334; SCConc Litt. circ., 31 maii 1920 (AAS 12 [1920] 299-300); Pius PP. XI, m. p. *Orbem catholicum*, 29 iun. 1923 (AAS 15 [1923] 327-329); SCConc Litt. circ., 24 iun. 1924 (AAS 16 [1924] 332-333); SCConc Decr. *Provido sane*, 12 ian. 1935, I-III, 4 (AAS 27 [1935] 150-151); Pius PP. XII, All., 6 feb. 1940; IOANNES PP. XXIII, All., 10 feb. 1959; PAULUS PP. VI, All., 12 feb. 1964.; **LG 28, 29; CD 30, 35; PC 8; AA 3, 10; PO 4-9; EN 68-71; CT 64-67**

777, 1°: SCConc Litt. circ., 23 apr. 1924 (AAS 16 [1924] 287-289); **SC 14; GE 4; DCG 25, 56-59; OICA Prae. 4-7; CT 23**

§ 2. Zadaća je biskupske konferencije da se brine, ako se to čini korisnim, da se izdaju katekizmi za njezino područje, s prije dobivenim odobrenjem Apostolske Stolice.

§ 3. Pri biskupskoj konferenciji može se osnovati katehetski ured, kojega je glavna zadaća pomagati pojedinim biskupijama u stvarima katehizacije.

Kan. 776 - Župnik je snagom svoje službe dužan brinuti se za katehetsku izobrazbu odraslih, mladih i djece, u koju svrhu neka na suradnju pozove klerike dodijeljene župi, članove ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života, vodeći računa o naravi svake ustanove, kao i vjernike laike, osobito katehete; neka nitko od tih, osim ako je zakonito spriječen, ne uskrati dragovoljno pružiti svoju suradnju. Neka u obiteljskoj katehezi promiče i podupire dužnost roditelja o kojoj se govori u kan. 774, § 2.

Kan. 777 - Neka se župnik, vodeći računa o odredbama koje izda dijecezanski biskup, osobito brine:

1° da se obavi prikladna katehetska pouka za slavljenje sakramenata;
2° da se djeca katehetskim poučavanjem tijekom prikladnog vremena propisno pripreve za prvo primanje sakramenta pokore i presvete euharistije kao i za sakrament potvrde;

3° da se djeca, pošto prime prvu pričest, obilnije i dublje oplemene katehetskom izobrazbom;

4° da se katehetska pouka daje i onima, koliko njihovo stanje dopušta, koji su tjelesno ili duševno oštećeni;

5° da se vjera mladih i odraslih različitim oblicima i pothvatima utvrđuje, rasvjetljuje i razvija.

Kan. 778 - Neka se redovnički poglavari i poglavari družba apostolskoga života brinu da se u njihovim crkvama, školama i drugim njima na bilo koji način povjerenim djelima marljivo obavlja katehetsko poučavanje.

777, 2°: c. 1330; **CD 30**; EMys 14; DCG 79-81, 91, et Addendum; OICA 306-309; CT 37

777, 3°: c. 1331; CT 38-40, 42, 45

777, 4°: DCG 91; CT 41

777, 5°: c. 1332; SCConc Decr. *Provido sane*, 12 ian. 1935, II (AAS 27 [1935] 150); DCG 92-97; OICA 19, 20, 98-132; CT 39-45

778: cc. 509 § 2, 2°; 1334; 1381; SCR Instr. *Quantum homini*, 25 nov. 1929 (AAS 22 [1930] 28-29); SCSSU Litt. circ., 20 nov. 1939; **CD 35**; ES I, 37; EN 69; CT 65

Can. 779 - Institutio catechetica tradatur omnibus adhibitis auxiliis, subsidiis didacticis et communicationis socialis instrumentis, quae efficaciora videantur ut fideles, ratione eorum indoli, facultatibus et aetati necnon vitae condicionibus aptata, plenius catholicam doctrinam ediscere eamque aptius in praxim deducere valeant.

Can. 780 - Curent locorum Ordinarii ut catechistae ad munus suum rite explendum debite praeparentur, ut nempe continua formatio ipsis praebetur, iidemque Ecclesiae doctrinam apte cognoscant atque normas disciplinis paedagogicis proprias theoretice ac practice addiscant.

779: SCConc Litt. circ., 23 apr. 1924 (AAS 16 [1924] 288); SCConc Litt. circ., 21 iun. 1930 (AAS 22 [1930] 398-399); PIUS PP. XII, All., 14 oct. 1950; IOANNES PP. XXIII, Enc. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 851); SCConc Litt. circ., 4 iun. 1964; **IM 3, 6, 13, 14, 17; CD 13, 14; AG 26**; DCG 116-124; CICS Instr. *Communio et progressio*, 23 maii 1971, 126-134 (AAS 63 [1971] 638-640); EN 40, 45; CT 17, 22, 31, 46, 51, 55

Kan. 779 - Neka se katehetsko poučavanje obavlja uz upotrebu svih pomoćnih sredstava, nastavnih pomagala i sredstava društvenog priopćivanja koja se čine posebno uspješnima, da bi se vjernici na način prilagođen njihovoj naravi, sposobnostima i dobi kao i životnim prilikama mogli potpunije poučiti u katoličkom nauku i prikladnije ga provoditi u djelo.

Kan. 780 - Neka se mjesni ordinariji brinu da se katehete prikladno pripremaju za propisno obavljanje svoje zadaće, da im se naime omogućuje trajna izobrazba, da dobro upoznaju crkveni nauk i da teoretski i praktično nauče pravila vlastita odgojnim znanostima.

780: Pius PP. XII, Ep., 14 sep. 1951 (AAS 43 [1951] 778-779); Ssap 364; IOANNES PP. XXIII, Enc. *Princeps Pastorum*, 28 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 855); SCSSU Instr. *Mentre in ogni parte*, 3 sep. 1963; **CD 14**; **DV 25**; **AG 15, 17**; DCG 108-115; EN 73; SE Nuntius, 28 oct. 1977, 14; CT 15, 63, 66, 71

TITULUS II
DE ACTIONE ECCLESIAE MISSIONALI

Can. 781 - Cum tota Ecclesia natura sua sit missionaria et opus evangelizationis habendum sit fundamentale officium populi Dei, christifideles omnes, propriae responsabilitatis conscii, partem suam in opere missionali assumant.

Can. 782 - § 1. Suprema directio et coordinatio inceptorum et actionum quae ad opus missionale atque ad cooperationem missionariam pertinent, competit Romano Pontifici et Collegio Episcoporum.

§ 2. Singuli Episcopi, utpote Ecclesiae universae atque omnium Ecclesiarum sponsores, operis missionalis peculiarem sollicitudinem habeant, praesertim incepta missionalia in propria Ecclesia particulari suscitando, fovendo ac sustinendo.

Can. 783 - Sodales institutorum vitae consecratae, cum vi ipsius consecrationis sese servitio Ecclesiae dedicent, obligatione tenentur ad operam, ratione suo instituto propria, speciali modo in actione missionali navandam.

Can. 784 - Missionarii, qui scilicet a competenti auctoritate ecclesiastica ad opus missionale explendum mittuntur, eligi possunt autochthoni vel non, sive clerici saeculares, sive institutorum vitae consecratae vel societatis vitae apostolicae sodales, sive alii christifideles laici.

Can. 785 - § 1. In opere missionali peragendo assumantur catechistae, christifideles nempe laici debite instructi et vita christiana praestantes, qui, sub moderamine missionarii, doctrinae evangelicae proponendae et liturgicis exercitiis caritatisque operibus ordinandis sese impendant.

781: PAULUS PP. VI, All., 6 nov. 1964 (AAS 56 [1964] 998-999); **LG 23; AG 2, 35, 39**; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970; PAULUS PP. VI, All., 11 ian. 1975, (AAS 67 [1975] 103-108); PAULUS PP. VI, Nuntius, 14 apr. 1976 (AAS 68 [1976] 341-347); EN 9-15, 50-56; PAULUS PP. VI, Nuntius, 14 maii 1978 (AAS 70 [1978] 345-349); PA 3-7, 22

782 § 1: c. 1350 § 2; **LG 23; AG 6, 29**; REU 82; SCGE Instr. *Quo aptius*, 24 feb. 1969 (AAS 61 [1969] 276-281); PA 3-7, 19

NASLOV II.

CRKVENA MISIJSKA DJELATNOST

Kan. 781 - Budući da je sva Crkva po svojoj naravi misionarska, i budući da djelo naviještanja evanđelja treba da se smatra osnovnom dužnošću Božjega naroda, neka svi vjernici, svjesni svoje odgovornosti, preuzmu svoj udio u misijskom djelu.

Kan. 782 - § 1. Vrhovno vodstvo i usklađivanje pothvata i djelatnosti koji se tiču misijskog rada i misijske suradnje pripada rimskom prvo-svećeniku i Biskupskom zboru.

§ 2. Neka se svaki biskup, budući da su biskupi odgovorni za svu Crkvu i za sve Crkve, posebno brine za misijski rad, osobito neka po-buđuje, podupire i potpomaže misijske pothvate u svojoj partikularnoj Crkvi.

Kan. 783 - Budući da se članovi ustanova posvećenoga života sna-gom same posvete predaju crkvenom služenju, obvezni su, na način vlastit svojoj ustanovi, posebno sudjelovati u misijskoj djelatnosti.

Kan. 784 - Za misionare, to jest za one koje šalje mjerodavna crkve-na vlast da obavljaju misijski rad, mogu se izabrati domoroci ili nedo-moroci, bilo svjetovni klerici, bilo članovi ustanova posvećenoga života ili družbe apostolskoga života, bilo drugi vjernici laici.

Kan. 785 - § 1. Neka se za obavljanje misijskog rada uzimaju kate-histi, naime, vjernici laici dobro poučeni i uzorna kršćanskog života, da se, pod vodstvom misionara, posvete izlaganju evanđeoskog nauka te uređivanju bogoslužnih slavlja i djela dobrotvornosti.

782 § 2: BENEDICTUS PP. XV, Enc. *Maximum illud*, 30 nov. 1919 (AAS 11 [1919] 451-454); PIUS PP. XI, Enc. *Rerum Ecclesiae*, 28 feb. 1926 (AAS 18 [1926] 67); PIUS PP. XII, Enc. *Evangelii Praecones*, 2 iun. 1951 (AAS 43 [1951] 497-528); PIUS PP. XII, Enc. *Fidei donum*, 21 apr. 1957 (AS 49 [1957] 237); **LG 23, 24; CD 6; AG 6, 38**; ES III, 3-11; SCGE Normae, 24 apr. 1971; PAULUS PP. VI, Nuntius, 22 oct. 1972 (AAS 64 [1972] 729); DPME 46; PA 4

783: **LG 44; PC 20; AG 15, 18, 23, 27**; ES III, 10-12; MR 19; PA 6; EN 69

784: **AG 23**; PA 3, 7; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970, II, B

785 § 1: SCPF Litt., 20 maii 1923 (AAS 15 [1923] 369-372); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Princeps pastorum*, 28 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 855); **AG 17, 26, 35**; SCGE Decl., apr. 1970

§ 2. Catechistae efformentur in scholis ad hoc destinatis vel, ubi desint, sub moderamine missionariorum.

Can. 786 - Actio proprie missionalis, qua Ecclesia implantatur in populis vel coetibus ubi nondum radicata est, ab Ecclesia absolvitur praesertim mittendo Evangelii praecones donec novellae Ecclesiae plene constituentur, cum scilicet instructae sint propriis viribus et sufficientibus mediis, quibus opus evangelizandi per se ipsae peragere valeant.

Can. 787 - § 1. Missionarii, vitae ac verbi testimonio, dialogum sincerum cum non credentibus in Christum instituunt, ut ipsis, ratione eorundem ingenio et culturae aptata, aperiantur viae quibus ad evangelicum nuntium cognoscendum adduci valeant.

§ 2. Curent ut quos ad evangelicum nuntium recipiendum aestiment paratos, veritates fidei edoceant, ita quidem ut ipsi ad baptismum recipiendum, libere id petentes, admitti possint.

Can. 788 - § 1. Qui voluntatem amplectendi fidem in Christum manifestaverint, expleto tempore praecatechumenatus, liturgicis caeremoniis admittantur ad catechumenatum, atque eorum nomina scribantur in libro ad hoc destinato.

§ 2. Catechumeni, per vitae christianae institutionem et tirocinium, apte initiuntur mysterio salutis atque introducuntur in vitam fidei, liturgiae et caritatis populi Dei atque apostolatus.

§ 3. Conferentiae Episcoporum est statuta edere quibus catechumenatus ordinetur, determinando quaenam a catechumenis sint praestanda, atque definiendo quaenam eis agnoscantur praerogativae.

Can. 789 - Neophyti, apta institutione ad veritatem evangelicam penitius cognoscendam et officia per baptismum suscepta implenda efformentur; sincero amore erga Christum eiusque Ecclesiam imbuantur.

785 § 2: **AG 17, 26, 35**

786: SCPF Instr. *Quo efficacius*, 6 ian. 1920; **LG 17; AG 6 et passim**; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970; SCGE Litt. circ., 17 maii 1970, III

787 § 1: **AG 11, 12**; SPNC Instr. *Documentum quod*, 28 aug. 1968 (AAS 60 [1968] 692-704); EN 51-53

787 § 2: **AG 13**

§ 2. Neka se katehisti odgajaju u školama koje su za to određene ili, gdje škola nema, pod vodstvom misionara.

Kan. 786 - Misijsku djelatnost u pravom smislu, kojom se Crkva usađuje u narode ili skupine gdje još nije ukorijenjena, Crkva obavlja osobito šaljući glasnike evanđelja dok se nove Crkve posve ne uspostave, to jest dok se ne opskrbe vlastitim snagama i dovoljnim sredstvima da bi mogle same obavljati djelo naviještanja evanđelja.

Kan. 787 - § 1. Neka misionari svjedočanstvom života i riječi uspostave iskren dijalog s onima koji ne vjeruju u Krista da bi im na način prilagođen njihovim osobinama i kulturi otvorili put kojim bi se mogli privesti k spoznaji evanđeoskog navještaja.

§ 2. Neka se brinu da one koji su, prema njihovu sudu, spremni prihvatiti evanđeoski navještaj pouče u vjerskim istinama, tako da im se, ako slobodno zamole, može dopustiti krštenje.

Kan. 788 - § 1. Oni koji očituju želju da prigrle vjeru u Krista, pošto istekne vrijeme pretkatekumenata, neka se bogoslužnim obredima prime u katekumenat, a njihova imena neka se upišu u knjigu za to određenu.

§ 2. Neka se katekumeni poučavanjem i vježbanjem u kršćanskom životu prikladno upute u otajstvo spasenja i uvedu u život vjere, bogoslužja i dobrotvornosti Božjega naroda te apostolata.

§ 3. Zadaća je biskupske konferencije da izda statut kojim neka se uredi katekumenat, da utvrdi što katekumeni treba da vrše i da odredi koje im se pogodnosti priznaju.

Kan. 789 - Neka se novokrštenici prikladnom poukom odgajaju da dublje upoznaju evanđeosku istinu i da izvršavaju dužnosti prihvaćene krštenjem; neka se prožmu iskrenom ljubavlju prema Kristu i njegovoj Crkvi.

788 §1: SRC Decr. *Ordo baptismi*, 16 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 310-315); SC 64; AG 13, 14; DCG 130; OICA 7, 17; DPME 72

788 § 2: SRC Decr. *Ordo baptismi*, 16 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 310-315); AG 14; OICA 19, 98

788 § 3: SRC Resp., 8 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 144); AG 14; OICA 12, 20, 64, 65

789: AG 15; OICA 7, 37-40

Can. 790 - § 1. Episcopi dioecesani in territoriis missionis est:

1° promovere, moderari et coordinare incepta et opera, quae ad actionem missionalem spectant;

2° curare ut debitae ineantur conventiones cum Moderatoribus institutorum quae operi missionali se dedicant, utque relationes cum iisdem in bonum cedant missionis.

§ 2. Praescriptis ab Episcopo dioecesano de quibus in § 1, n. 1 editis, subsunt omnes missionarii, etiam religiosi eorumque auxiliares in eius ditione degentes.

Can. 791 - In singulis dioecesibus ad cooperationem missionalem fovendam:

1° promoveantur vocationes missionales;

2° sacerdos deputetur ad incepta pro missionibus efficaciter promovenda, praesertim *Pontificia Opera Missionalia*;

3° celebretur dies annualis pro missionibus;

4° solvatur quotannis congrua pro missionibus stips, Sanctae Sedi transmittenda.

Can. 792 - Episcoporum conferentiae opera instituant ac promoveant, quibus ii qui e terris missionum laboris aut studii causa ad earundem territorium accedant, fraterne recipiantur et congruenti pastoralis cura adiuventur.

790 § 1, 1°: **AG 30**; SCGE Instr. *Relationes in territoriis*, 24 feb. 1969, 13b (AAS 61 [1969] 285)

790 § 1, 2°: SCPF Instr. *Quum huic*, 8 dec. 1929 (AAS 22 [1930] 111-115); **AG 32**; SCGE Instr. *Relationes in territoriis*, 24 feb. 1969, 14c (AAS 61 [1969] 286); SCGE *Schema contractuum* 1969

790 § 2: c. 296 § 1; **AG 30**; SCGE Instr. *Relationes in territoriis*, 24 feb. 1969, 14d (AAS 61 [1969] 285)

791, 1°: ES III, 5, 6; DPME 46

Kan. 790 - § 1. Zadaća je dijecezanskog biskupa u misijskim područjima:

1° da promiče, vodi i usklađuje pothvate i djela koja se tiču misijske djelatnosti;

2° da vodi brigu da se sklapaju potrebni ugovori s voditeljima ustanova koje se posvećuju misijskom radu kako bi odnosi s njima bili na dobrobit misije.

§ 2. Propisima koje donese dijecezanski biskup, o kojima se govori u § 1, br. 1, podložni su svi misionari, također redovnici i njihovi pomoćnici koji se nalaze u njegovoj oblasti.

Kan. 791 - Neka se za unapređivanje misijske suradnje u svakoj biskupiji:

1° promiču misijska zvanja;

2° odredi svećenik koji će djelotvornije promicati pothvate za misije, osobito *Papinska misijska djela*;

3° slavi svake godine misijski dan;

4° namiri svake godine odgovarajući prilog za misije koji treba da se dostavi Svetoj Stolici.

Kan. 792 - Neka biskupske konferencije ustanove i promiču djela kojima će se oni koji iz misijskih zemalja dolaze na njihovo područje radi posla ili studija bratski primati i pomagati s prikladnom pastoralnom brigom.

791, 2°: ES III, 4; SCGE *Statuta Pontificalium Operum Missionalium*, 26 iun. 1980, 6; SCGE Instr. *Quo aptius*, 24 feb. 1969, A 2, 3 (AAS 61 [1969] 277); DPME 46

791, 3°: SCPF Instr. *Plurimis abhinc*, 29 iun. 1952, 6 (AAS 44 [1952] 549-551); ES III, 3

791, 4°: SRC Rescr. *Il consiglio*, 14 apr. 1926 (AAS 19 [1927] 23-24); SCPF Instr. *Plurimis abhinc*, 29 iun. 1952, 4, 6 (AAS 44 [1952] 549-551); ES III, 8; PA 19; SCGE Instr. *Quo aptius*, 24 feb. 1969, A 2, 3 (AAS 61 [1969] 277)

792: PIUS PP. XII, Enc. *Fidei donum*, 21 apr. 1957 (AAS 49 [1957] 245); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Princeps pastorum*, 28 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 861-862); **AG 38**; ES III, 23

TITULUS III
DE EDUCATIONE CATHOLICA

Can. 793 - § 1. Parentes, necnon qui eorum locum tenent, obligatione adstringuntur et iure gaudent prolem educandi; parentes catholici officium quoque et ius habent ea eligendi media et instituta quibus, iuxta locorum adiuncta, catholicae filiorum educationi aptius prospicere queant.

§ 2. Parentibus ius est etiam iis fruendi auxiliis a societate civili praestandis, quibus in catholica educatione filiorum procuranda indi-geant.

Can. 794 - § 1. Singulari ratione officium et ius educandi spectat ad Ecclesiam, cui divinitus missio concredita est homines adiuvandi, ut ad christianae vitae plenitudinem pervenire valeant.

§ 2. Animarum pastoribus officium est omnia disponendi, ut educatione catholica omnes fideles fruantur.

Can. 795 - Cum vera educatio integram persequi debeat personae humanae formationem, spectantem ad finem eius ultimum et simul ad bonum commune societatum, pueri et iuvenes ita excolantur ut suas dotes físicas, morales et intellectuales harmonice evolvere valeant, perfectiorem responsabilitatis sensum libertatisque rectum usum acquirant et ad vitam sociale[m] active participandam conformentur.

793 § 1: c. 1372 § 2; Pius PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 59-60 (AAS 22 [1930] 49-86); Pius PP. XI, Enc. *Mit brennender Sorge*, 14 mar. 1937, 164-165 (AAS 29 [1937] 145-167); Pius PP. XII, All., 8 sept. 1946; **GE 3, 6**; CIP Decl., 10 dec. 1974, 38, 5°

793 § 2: **GE 6, 7**; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 81, 82

794 § 1: Pius PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 59s (AS 22 [1930] 49-86); Pius PP. XI, Enc. *Mit brennender Sorge*, 14 mar. 1937, 164s (AAS 29 [1937] 145-167); Pius PP. XII, All., 8 sept. 1946; **GE Intro., 3**

NASLOV III.
KATOLIČKI ODGOJ

Kan. 793 - § 1. Roditelji, kao i oni koji ih zamjenjuju, obvezni su i imaju pravo odgajati djecu; katolički roditelji imaju i dužnost i pravo izabirati ona sredstva i ustanove preko kojih se, prema okolnostima mjesta, mogu prikladnije brinuti za katolički odgoj djece.

§ 2. Roditelji imaju pravo koristiti se i onom pomoći koju treba da pruža građansko društvo, a koja im je potrebna u nastojanju da se djeca katolički odgajaju.

Kan. 794 - § 1. Dužnost i pravo odgoja zbog posebnog razloga pripada Crkvi, kojoj je Bog povjerio poslanje pomagati ljudima, da bi mogli doći do punine kršćanskog života.

§ 2. Dužnost je pastira duša sve poduzeti da bi svi vjernici imali katolički odgoj.

Kan. 795 - Budući da pravi odgoj mora ići za cjelovitim oblikovanjem ljudske osobe usmjerenim prema njezinoj konačnoj svrsi i istodobno prema zajedničkom dobru društava, neka se djeca i mladi tako odgajaju da mogu skladno razvijati svoje tjelesne, ćudoredne i umne darove, da steknu savršeniji osjećaj odgovornosti i ispravnu upotrebu slobode te da se osposobe za djelatno sudjelovanje u društvenom životu.

794 § 2: PIUS PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 53-59 (AAS 22 [1930] 49-86); **GE 3, 4**

795: PIUS PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 50, 69-71, 83-85 (AAS 22 [1930] 49-86); **GE 1**; PAULUS PP. VI, Ep. *A maintes reprises*, 8 dec. 1970; CIP Decl., 10 dec. 1974

CAPUT I

DE SCHOLIS

Can. 796 - § 1. Inter media ad excolendam educationem christifideles magni faciant scholas, quae quidem parentibus, in munere educationis implendo, praecipuo auxilio sunt.

§ 2. Cum magistris scholarum, quibus filios educandos concredant, parentes arcte cooperentur oportet; magistri vero in officio suo persolvendo intime collaborent cum parentibus, qui quidem libenter audiendi sunt eorumque consociationes vel conventus instaurentur atque magni existimentur.

Can. 797 - Parentes in scholis eligendis vera libertate gaudeant oportet; quare christifideles solliciti esse debent ut societas civilis hanc libertatem parentibus agnoscat atque, servata iustitia distributiva, etiam subsidiis tueatur.

Can. 798 - Parentes filios concredant illis scholis in quibus educationi catholicae provideatur; quod si facere non valeant, obligatione tenentur curandi, ut extra scholas debitae eorundem educationi catholicae prospiciatur.

Can. 799 - Christifideles enitantur ut in societate civili leges quae iuvenum formationem ordinant, educationi eorum religiosae et morali quoque, iuxta parentum conscientiam, in ipsis scholis prospiciant.

Can. 800 - § 1. Ecclesiae ius est scholas cuiusvis disciplinae, generis et gradus condendi ac moderandi.

§ 2. Christifideles scholas catholicas foveant, pro viribus adiutricem operam conferentes ad easdem condendas et sustentandas.

Can. 801 - Instituta religiosa quibus missio educationis propria est, fideliter hanc suam missionem retinentes, satagant educationi catholicae etiam per suas scholas, consentiente Episcopo dioecetano conditas, sese impendere.

796 § 1: PIUS PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 76 (AAS 22 [1930] 49-86); PIUS PP. XII, All., 31 DEC. 1956; **GE 5**

796 § 2: PIUS PP. XII, All., 5 ian. 1954; **GE 7**; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 73

797: PIUS PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 60, 63-64 (AAS 22 [1930] 49-86); **GE 6**

798: c. 1374; **GE 8**; **AA 30**; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 73

799: **GE 7**

POGLAVLJE I.

ŠKOLE

Kan. 796 - § 1. Neka među sredstvima za odgoj vjernici veoma cijene škole, koje su doista roditeljima glavna pomoć u vršenju odgojiteljske dužnosti.

§ 2. Roditelji treba da tijesno surađuju s nastavnicima kojima povjere djecu na odgoj; nastavnici pak u obavljanju svoje dužnosti neka najiskrenije surađuju s roditeljima, neka se s njima rado savjetuju, i neka se uredi i veoma cijene njihova društva ili sastanci.

Kan. 797 - Roditelji u izboru škola treba da imaju istinsku slobodu; stoga se vjernici moraju brinuti da građansko društvo priznaje roditeljima tu slobodu te da je, poštujući razdiobnu pravednost, zaštićuje i pomaže.

Kan. 798 - Neka roditelji povjere djecu onim školama u kojima je osiguran katolički odgoj; ako pak to ne mogu učiniti, obvezni su pobrinuti se da im se izvan škole osigura potreban katolički odgoj.

Kan. 799 - Neka vjernici nastoje da u građanskom društvu zakoni koji uređuju odgoj i obrazovanje mladih osiguraju i njihov vjerski i ćudoredni odgoj u samim školama, podudarno sa savješću roditelja.

Kan. 800 - § 1. Crkva ima pravo osnivati i voditi škole bilo kojeg smjera, vrste i stupnja.

§ 2. Neka se vjernici brinu za katoličke škole i pomažu koliko mogu da se one osnuju i uzdržavaju.

Kan. 801 - Redovničke ustanove kojima je odgoj njihovo poslanje neka se, držeći se vjerno toga svojeg poslanja, nastoje posvetiti katoličkom odgoju i pomoću svojih škola, osnovanih s pristankom dijecezanskog biskupa.

800 § 1: c. 1375; BENEDICTUS PP. XV, Ep. Ap. *Communes litteras*, 10 apr. 1919 (AAS 11 [1919] 172); PIUS PP. XI, ENC. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929 (AAS 22 [1930] 49-86); SCSSU Normae, 28 iul. 1948, 2; IOANNES PP. XXIII, Nuntius, 30 dec. 1959 (AAS 52 [1960] 57-59); **GE 8**

800 § 2: c. 1379 § 3; **GE 8, 9**; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977

801: PIUS PP. XI, Ep. *Procuratores generales*, 31 mar. 1954 (AAS 46 [1954] 202-205); **CD 35: 4**; ES I, 39 § 1; SCIC Decl., 1 feb. 1971 (AAS 63 [1971] 250-251); SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 74-76, 89

Can. 802 - § 1. Si praesto non sint scholae in quibus educatio tradatur christiano spiritu imbuta, Episcopi dioecesanum est curare ut condantur.

§ 2. Ubi id expediat, Episcopus dioecesanus provideat ut scholae quoque condantur professionales et technicae necnon aliae quae specialibus necessitatibus requirantur.

Can. 803 - § 1. Schola catholica ea intellegitur quam auctoritas ecclesiastica competens aut persona iuridica ecclesiastica publica moderatur, aut auctoritas ecclesiastica documento scripto uti talem agnoscit.

§ 2. Institutio et educatio in schola catholica principiis doctrinae catholicae nitatur oportet; magistri recta doctrina et vitae probitate praestent.

§ 3. Nulla schola, etsi reapse catholica, nomen *scholae catholicae* gerat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 804 - § 1. Ecclesiae auctoritati subicitur institutio et educatio religiosa catholica quae in quibuslibet scholis impertitur aut variis communicationis socialis instrumentis procuratur; Episcoporum conferentiae est de hoc actionis campo normas generales edicere, atque Episcopi dioecesanum est eundem ordinare et in eum invigilare.

§ 2. Loci Ordinarius sollicitus sit, ut qui ad religionis institutionem in scholis, etiam non catholicis, deputentur magistri recta doctrina, vitae christianae testimonio atque arte paedagogica sint praestantes.

Can. 805 - Loci Ordinario pro sua dioecesi ius est nominandi aut approbandi magistros religionis, itemque si religionis morumve ratio id requirat, amovendi aut exigendi ut amoveantur.

Can. 806 - § 1. Episcopo dioecesano competit ius invigilandi et invisendi scholas catholicas in suo territorio sitas, eas etiam quae ab institutorum religiosorum sodalibus conditae sint aut dirigantur; eidem

802 § 1: c. 1379 § 1

802 § 2: **GE 9**; DPME 66

803 § 1: SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 33-37, 71

803 § 2: Pius PP. XI, Enc. *Divini illius Magistri*, 31 dec. 1929, 77-79 (AAS 22 [1930] 49-86); Pius PP. XII, All., 14 sep. 1958 (AAS 50 [1958] 696-700); **GE 8, 9**; **AA 30**; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 33-37, 43, 49, 71, 73, 78

803 § 3: **AA 24**

Kan. 802 - § 1. Ako nema škola koje odgajaju u kršćanskom duhu, zadaća je dijecezanskog biskupa pobrinuti se da se one osnuju.

§ 2. Gdje je to korisno, neka se dijecezanski biskup pobrine da se osnuju i stručne i tehničke škole, kao i druge koje iziskuju posebne potrebe.

Kan. 803 - § 1. Katoličkom školom smatra se ona koju vodi mjerodavna crkvena vlast ili crkvena javna pravna osoba ili je crkvena vlast pisanom ispravom priznaje kao takvu.

§ 2. Pouka i odgoj u katoličkoj školi treba da se temelje na načelima katoličkog nauka; neka se nastavnici odlikuju pravim naukom i čestitim životom.

§ 3. Nijedna škola, pa bila i stvarno katolička, neka ne nosi naziv *katolička škola*, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 804 - § 1. Crkvenoj vlasti podložna je katolička vjerska pouka i odgoj koji se daje u bilo kojim školama ili se obavlja pomoću različitih sredstava društvenog priopćivanja; zadaća je biskupske konferencije da izda opće odredbe o tom području djelovanja, a dijecezanskog biskupa da njime upravlja i da bdije nad njim.

§ 2. Neka se mjesni ordinarij brine da se za nastavnike vjerske pouke u školama, i u onima koje nisu katoličke, odrede oni koji se odlikuju pravim naukom, svjedočenjem kršćanskog života i odgojiteljskim umijećem.

Kan. 805 - Mjesni ordinarij ima pravo imenovati ili potvrditi vjeroučitelje za svoju biskupiju, a isto tako ukloniti ih ili zatražiti da se uklone, ako to zahtijeva razlog vjere ili ćudoređa.

Kan. 806 - § 1. Dijecezanskom biskupu pripada pravo da bdije nad katoličkim školama koje su na njegovu području i da ih nadzire, i one koje su osnovali ili kojima upravljaju članovi redovničkih ustanova;

804 § 1: c. 1381 §§ 1 et 2; SCConc Normae, 28 aug. 1924; SCConc Litt. circ., 21 iun. 1930 (AAS 22 [1930] 395-400); Pius PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 561-578, 577); SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 73

804 § 2: SCConc Litt. circ., 28 ian. 1924; SCConc Resp., 26 iul. 1948; SCR Resp., 26 ian. 1959; AA 30; SCIC Instr. *La Scuola Cattolica*, 19 mar. 1977, 43, 78

805: c. 1381 § 3; SCConc Litt. circ., 28 ian. 1924

806 § 1: c. 1382; SCSSU Litt. circ., 2 aug. 1939; SCR Resp., 26 ian. 1959; CD 35: 4; ES I, 39 §§ 1 et 2; DPME 66

item competit praescripta edere quae ad generalem attinent ordinationem scholarum catholicarum: quae praescripta valent de scholis quoque quae ab iisdem sodalibus diriguntur, salva quidem eorundem quoad internum earum scholarum moderamen autonomia.

§ 2. Curent scholarum catholicarum Moderatores, advigilante loci Ordinario, ut institutio quae in iisdem traditur pari saltem gradu ac in aliis scholis regionis, ratione scientifica sit praestans.

CAPUT II

DE CATHOLICIS UNIVERSITATIBUS ALLISQUE STUDIORUM SUPERIORUM INSTITUTIS

Can. 807 - Ius est Ecclesiae erigendi et moderandi studiorum universitates, quae quidem ad altiorem hominum culturam et plenioram personae humanae promotionem necnon ad ipsius Ecclesiae munus docendi implendum conferant.

Can. 808 - Nulla studiorum universitas, etsi reapse catholica, titulum seu nomen *universitatis catholicae* gerat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 809 - Episcoporum conferentiae curent ut habeantur, si fieri possit et expediat, studiorum universitates aut saltem facultates, in ipsarum territorio apte distributae, in quibus variae disciplinae, servata quidem earum scientifica autonomia, investigentur et tradantur, doctrinae catholicae ratione habita.

Can. 810 - § 1. Auctoritati iuxta statuta competenti officium est providendi ut in universitatibus catholicis nominentur docentes qui, praeterquam idoneitate scientifica et paedagogica, doctrinae integritate et vitae probitate praestent utque, deficientibus his requisitis, servato modo procedendi in statutis definito, a munere removeantur.

806 § 2: SCSSU Normae, 28 iul. 1948, 2°; Pius PP. XII, All. 13 sep. 1951

807: c. 1375; DSD introductio; SCSSU Decl., 17 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 920); **GE 8, 10**; PAULUS PP. VI, All., 13 maii 1972 (AAS 64 [1972] 360-370); SCIC Ep., 23 apr. 1973; SCH prooemium, II, 1

808: **AA 24**

isto tako pripada mu da izda propise o onome što se odnosi na opće uređenje katoličkih škola; ti propisi vrijede i za škole kojima upravljaju spomenuti članovi, dakako, uz poštovanje njihove samostalnosti s obzirom na unutrašnje vodstvo tih škola.

§ 2. Neka se voditelji katoličkih škola brinu, pod nadzorom mjesnog ordinarija da obrazovanje u njima bude s obzirom na znanstvenost barem na istom stupnju kao i u drugim školama dotičnoga kraja.

POGLAVLJE II.

KATOLIČKA SVEUČILIŠTA I DRUGA VISOKA UČILIŠTA

Kan. 807 - Crkva ima pravo osnivati i voditi sveučilišta koja dakako pridonose uzdizanju ljudske kulture i potpunijem promicanju ljudske osobe kao i obavljanju naučiteljske službe same Crkve.

Kan. 808 - Nijedno sveučilište, pa bilo i stvarno katoličko, neka ne nosi naslov ili naziv *katoličko sveučilište*, osim s pristankom mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 809 - Neka se biskupske konferencije brinu da bude, ako je moguće i korisno, sveučilišta ili barem fakulteta, prikladno raspoređenih na njihovu području, na kojima neka se, uz poštovanje dakako njihove znanstvene samostalnosti, istražuju i predaju različite znanosti, pri čemu neka se vodi računa o katoličkom nauku.

Kan. 810 - § 1. Dužnost je vlasti koja je prema statutu mjerodavna voditi brigu da se na katoličkim sveučilištima imenuju nastavnici koji se osim znanstvenom i odgojiteljskom sposobnošću odlikuju i cjelovitošću nauka i čestitošću života i da se, ako nedostaje to što se zahtijeva, uklone sa službe, uz održavanje načina postupanja koji je određen u statutu.

809: c. 1379 § 2; **GE 10**; SCh 25 § 3, 26

810 § 1: c. 1381 § 3; Pius PP. XI, Const. Ap. *Deus scientiarum Dominus*, 24 maii 1931, 21, 22 (AAS 23 [1931] 251)

§ 2. Episcoporum conferentiae et Episcopi dioecesani, quorum interest, officium habent et ius invigilandi, ut in iisdem universitatibus principia doctrinae catholicae fideliter serventur.

Can. 811 - § 1. Curet auctoritas ecclesiastica competens ut in universitatibus catholicis erigatur facultas aut institutum aut saltem cathedra theologiae, in qua lectiones laicis quoque studentibus tradantur.

§ 2. In singulis universitatibus catholicis lectiones habeantur, in quibus eae praecipue tractentur quaestiones theologicae, quae cum disciplinis earundem facultatum sunt conexas.

Can. 812 - Qui in studiorum superiorum institutis quibuslibet disciplinas tradunt theologicas, auctoritatis ecclesiasticae competentis mandatum habeant oportet.

Can. 813 - Episcopus dioecesanus impensam habeat curam pastorem studentium, etiam per paroeciae erectione, vel saltem per sacerdotes ad hoc stabiliter deputatos, et provideat ut apud universitates, etiam non catholicas, contra habeantur universitaria catholica, quae iuventuti adiutorio sint, praesertim spirituali.

Can. 814 - Quae de universitatibus statuuntur praescripta, pari ratione applicantur aliis studiorum superiorum institutis.

CAPUT III

DE UNIVERSITATIBUS ET FACULTATIBUS ECCLESIASTICIS

Can. 815 - Ecclesiae, vi muneris sui veritatem revelatam nuntiandi, propriae sunt universitates vel facultates ecclesiasticae ad disciplinas sacras vel cum sacris conexas pervestigandas, atque studentes in iisdem disciplinis scientificè instituendos.

Can. 816 - § 1. Universitates et facultates ecclesiasticae constitui tantum possunt erectione ab Apostolica Sede facta aut approbatione ab eadem concessa; eidem competit etiam earundem superius moderamen.

810 § 2: cc. 1381 § 1, 2317; DPME 68; SCIC Ep., 23 apr. 1973

811 § 1: **GE 10**

811 § 2: **GE 10; GS 62**

812: SCh 27 § 1

813: **GE 10; AG 38**; DPME 68; SCIC Litt. circ., iun. 1976

§ 2. Biskupske konferencije i biskupi kojih se to tiče imaju dužnost i pravo brinuti se da se na tim sveučilištima vjerno čuvaju načela katoličkog nauka.

Kan. 811 - § 1. Neka se mjerodavna crkvena vlast pobrine da se na katoličkim sveučilištima osnuje fakultet ili institut ili barem katedra bogoslovlja, na kojoj neka se drže predavanja i za studente laike.

§ 2. Neka se na svakom katoličkom sveučilištu drže predavanja u kojima se obrađuju poglavito ona bogoslovna pitanja koja su povezana s predmetima njegovih fakulteta.

Kan. 812 - Oni koji na visokim učilištima predaju bilo koji bogoslovni predmet treba da imaju nalog mjerodavne crkvene vlasti.

Kan. 813 - Neka dijecezanski biskup vodi veliku pastoralnu brigu za studente, i osnutkom župe ili barem preko svećenika koji su za to trajno određeni, i neka osigura da sveučilišta, i ona koja nisu katolička, imaju katolička sveučilišna središta koja će biti mladima na pomoć, osobito duhovnu.

Kan. 814 - Propisi koji se donose za sveučilišta primjenjuju se jednako i na druga visoka učilišta.

POGLAVLJE III.

CRKVENA SVEUČILIŠTA I FAKULTETI

Kan. 815 - Crkva, snagom svoje službe naviještanja objavljene istine, ima svoja crkvena sveučilišta ili fakultete za istraživanje svetih ili s njima povezanih znanosti i za znanstvenu izobrazbu studenata u tim znanostima.

Kan. 816 - § 1. Crkvena sveučilišta i fakulteti mogu se ustanoviti samo ako ih je osnovala ili priznala Apostolska Stolica; njoj pripada i vrhovno vodstvo nad njima.

814: Sch 85-87

815: DSD; SCSSU Ordinationes, 12 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 263-284); SCIC Normae, 20 maii 1968; Sch 1-3; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979 (AAS 71 [1979] 500-521)

816 § 1: c. 1376 § 1; DSD 4; SCSSU Ordinationes, 12 iun. 1931, 1 (AAS 23 [1931] 263-284); Sch 5

§ 2. Singulae universitates et facultates ecclesiasticae sua habere debent statuta et studiorum rationem ab Apostolica Sede approbata.

Can. 817 - Gradus academicos, qui effectus canonicos in Ecclesia habeant, nulla universitas vel facultas conferre valet, quae non sit ab Apostolica Sede erecta vel approbata.

Can. 818 - Quae de universitatibus catholicis in cann. 810, 812 et 813 statuuntur praescripta, de universitatibus facultatibusque ecclesiasticis quoque valent.

Can. 819 - Quatenus dioecesis aut instituti religiosi immo vel ipsius Ecclesiae universae bonum id requirat, debent Episcopi dioecesani aut institutorum Superiores competentes ad universitates vel facultates ecclesiasticas mittere iuvenes et clericos et sodales indole, virtute et ingenio praestantes.

Can. 820 - Curent universitatum et facultatum ecclesiasticarum Moderatores ac professores ut variae universitatis facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam, utque inter propriam universitatem vel facultatem et alias universitates et facultates, etiam non ecclesiasticas, mutua habeatur cooperatio, qua nempe eadem coniuncta opera, conventibus, investigationibus scientificis coordinatis aliisque mediis, ad maius scientiarum incrementum conspirent.

Can. 821 - Provideant Episcoporum conferentia atque Episcopus dioecesanus ut, ubi fieri possit, condantur instituta superiora scientiarum religiosarum, in quibus nempe edoceantur disciplinae theologicae aliaeque quae ad culturam christianam pertineant.

816 § 2: c. 1376 § 2; DSD 5; SCSSU Ordinationes, 12 iun. 1931, 3 (AAS 23 [1931] 263-284); Sch 7; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, 6 (AAS 71 [1979] 500-521)

817: c. 1377; DSD 6-10; SCSSU Ordinationes, 12 iun. 1931, 2 (AAS 23 [1931] 263-284); Sch 6, 9; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, 7 (AAS 71 [1979] 500-521)

818: DSD 14, 19-22; SCSSU Ordinationes, 12 iun. 1931, 5 (AAS 23 [1931] 263-284); SCIC Normae, 20 maii 1968, 17-22; Sch 22-30; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, 1, 64 (AAS 71 [1979] 500, 517)

§ 2. Svako crkveno sveučilište i svaki fakultet mora imati svoj statut i nastavni program što ih je odobrila Apostolska Stolica.

Kan. 817 - Nijedno sveučilište ni fakultet, ako ga nije osnovala ili priznala Apostolska Stolica, ne može davati akademske stupnjeve koji bi u Crkvi imali kanonske učinke.

Kan. 818 - Propisi doneseni za katolička sveučilišta u kann. 810, 812. i 813. vrijede i za crkvena sveučilišta i fakultete.

Kan. 819 - Koliko to zahtijeva dobrobit biskupije ili redovničke ustanove ili, dapače same opće Crkve, dijecezanski biskupi ili mjerodavni poglavari ustanova moraju na crkvena sveučilišta ili fakultete slati mladiće i klerike i članove ustanova koji se odlikuju značajem, krepošću i nadarenošću.

Kan. 820 - Neka se voditelji i profesori crkvenih sveučilišta i fakulteta brinu da se različiti fakulteti sveučilišta, koliko to dopušta predmet, uzajamno pomažu i da između njihova sveučilišta ili fakulteta i drugih sveučilišta i fakulteta, i necrkvenih, bude uzajamne suradnje, da naime svi oni povezanim djelovanjem, sastancima, usklađenim znanstvenim istraživanjima i drugim sredstvima složno rade na većem napretku znanosti.

Kan. 821 - Neka se biskupska konferencija i dijecezanski biskup pobrinu da se, gdje je to moguće, osnuju visoka učilišta za religijske znanosti na kojima neka se naime poučava u bogoslovnim i drugim znanostima koje pripadaju kršćanskoj kulturi.

819: c. 1380; SCC Decr. *Nemo de sacro*, 30 apr. 1918 (AAS 10 [1918] 237-238); Sec Litt. circ., 18 nov. 1920; SCSSU Litt. circ., 15 aug. 1931; SCSSU Normae *Nessun sacerdote*, 20 aug. 1942; SCSSU Normae, 1 nov. 1950; SCSSU Ep., 18 ian. 1958; **OT 18**; **GE 10**; **AG 16**; RFS 82-85; SCIC Normae, 22 apr. 1971; DPME 195

820: **GE 12**; **GS 62**; SCIC Normae, 20 maii 1968, 64; SCh 64; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, 49 (AAS 71 [1979] 500-521)

821: **GE 10**; DPME 69, 70

TITULUS IV
DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS
ET IN SPECIE DE LIBRIS

Can. 822 - § 1. Ecclesiae pastores, in suo munere explendo iure Ecclesiae proprio utentes, instrumenta communicationis socialis adhibere satagant.

§ 2. Iisdem pastoribus curae sit fideles edocere se officio teneri cooperandi ut instrumentorum communicationis socialis usus humano christianoque spiritu vivificetur.

§ 3. Omnes christifideles, ii praesertim qui quoquo modo in eorumdem instrumentorum ordinatione aut usu partem habent, solliciti sint operam adiutricem actioni pastoralis praestare, ita ut Ecclesia etiam his instrumentis munus suum efficaciter exercent.

Can. 823 - § 1. Ut veritatum fidei morumque integritas servetur, officium et ius est Ecclesiae pastoribus invigilandi, ne scriptis aut usu instrumentorum communicationis socialis christifidelium fidei aut moribus detrimentum afferatur; item exigendi, ut quae scripta fidem moresve tangant a christifidelibus edenda suo iudicio subiciantur; necnon reprobandi scripta quae rectae fidei aut bonis moribus noceant.

§ 2. Officium et ius, de quibus in § 1, competunt Episcopis, tum singulis tum in conciliis particularibus vel Episcoporum conferentiis adunatis quoad christifideles suae curae commissos, supremam autem Ecclesiae auctoritati quoad universum Dei populum.

Can. 824 - § 1. Nisi aliud statuatur, loci Ordinarius, cuius licentia aut approbatio ad libros edendos iuxta canones huius tituli est petenda, est

822: Pius PP. XII, Enc. *Miranda prorsus*, 8 sep. 1957 (AAS 49 [1957] 765-805); IOANNES PP. XXIII, Ep. *Nostra Patris*, 29 iun. 1961 (AAS 53 [1961] 491-495); **IM 1-3, 13, 16**; CICS Instr. *Communio et progressio*, 23 iun. 1971 (AAS 63 [1971] 593-656); DPME 74

823 § 1: c. 1384 § 1; SCC Ep., 14 iun. 1938; SCSO Instr. *Cum in pravis*, 17 apr. 1943 (AAS 35 [1943] 144-145); Pius PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 561-578, 577-578); SCSO Monitum, 28 feb. 1962; SCDF Notif., 14 iun. 1966 (AAS 58 [1966] 455); SCDF Decr. *Post editam*, 15 nov. 1966 (AAS 58 [1966] 1186); SPNC Instr. *Documentum quod*, 28 aug. 1968, in fine (AAS 60 [1968] 692-704); DPME 73; EP prooemium

NASLOV IV.
**SREDSTVA DRUŠTVENOG PRIOPĆIVANJA
I POSEBNO KNJIGE**

Kan. 822 - § 1. Neka crkveni pastiri u obavljanju svoje zadaće, služeći se vlastitim pravom Crkve, nastoje upotrebljavati sredstva društvenog priopćivanja.

§ 2. Neka se crkveni pastiri brinu da se vjernici poučavaju da su dužni surađivati kako bi se upotreba sredstava društvenog priopćivanja prožimala duhom čovječnosti i kršćanstva.

§ 3. Neka se svi vjernici, osobito oni koji na bilo koji način sudjeluju u uređivanju ili upotrebi tih sredstava, brinu da se pruži pomoć pastoralnoj djelatnosti, tako da bi Crkva i tim sredstvima uspješno obavljala svoju zadaću.

Kan. 823 - § 1. Da bi se očuvala cjelovitost istina vjere i ćudoređa, dužnost je i pravo crkvenih pastira paziti da se pisanjem ili upotrebom sredstava društvenog priopćivanja ne bi nanosila šteta vjeri ili ćudoređu vjernika; isto tako, zahtijevati da se spisi koje izdaju vjernici a tiču se vjere i ćudoređa podlože njihovu sudu, kao i odbaciti spise koji štete pravoj vjeri ili ćudoređu.

§ 2. Dužnost i pravo o kojima se govori u § 1. pripadaju biskupima, i kao pojedincima i sabranima na krajevnim saborima ili na biskupskim konferencijama, s obzirom na vjernike koji su povjereni njihovoj brizi, a vrhovnoj crkvenoj vlasti s obzirom na sav Božji narod.

Kan. 824 - § 1. Mjesni ordinarij, čije dopuštenje ili odobrenje za izdavanje knjiga prema kanonima ovoga naslova treba da se zatraži,

823 § 2: SCSO Monitum, 15 mar. 1923 (AAS 15 [1923] 152); SCSO Instr. *Cum in pravis*, 17 apr. 1943 (AAS 35 [1943] 144-145); Pius PP. XII, Enc. *Humani generis*, 12 aug. 1950 (AAS 42 [1950] 561-578, 577-578); SCDF Instr. *Litteris apostolicis*, 23 feb. 1967; DPME 73; EP prooemium

824 § 1: c. 1385 § 2; EP 1, 1°

loci Ordinarius proprius auctoris aut Ordinarius loci in quo libri publici iuris fient.

§ 2. Quae in canonibus huius tituli statuuntur de libris, quibuslibet scriptis divulgationi publicae destinatis applicanda sunt, nisi aliud constet.

Can. 825 - § 1. Libri sacrarum Scripturarum edi non possunt nisi ab Apostolica Sede aut ab Episcoporum conferentia approbati sint; itemque ut eorundem versiones in linguam vernaculam edi possint, requiritur ut ab eadem auctoritate sint approbatae atque insimul necessariis et sufficientibus explicationibus sint instructae.

§ 2. Versiones sacrarum Scripturarum convenientibus explicationibus instructas, communi etiam cum fratribus seiunctis opera, parare atque edere possunt christifideles catholici de licentia Episcoporum conferentiae.

Can. 826 - § 1. Ad libros liturgicos quod attinet, serventur praescripta can. 838.

§ 2. Ut iterum edantur libri liturgici necnon eorum versiones in linguam vernaculam eorumve partes, constare debet de concordantia cum editione approbata ex attestazione Ordinarii loci in quo publici iuris fiunt.

§ 3. Libri precum pro publico vel privato fidelium usu ne edantur nisi de licentia loci Ordinarii.

Can. 827 - § 1. Catechismi necnon alia scripta ad institutionem catechetica pertinentia eorumve versiones, ut edantur, approbatione egent loci Ordinarii, firmo praescripto can. 775, § 2.

§ 2. Nisi cum approbatione competentis auctoritatis ecclesiasticae editi sint aut ab ea postea approbati, in scholis, sive elementariis sive mediis sive superioribus, uti textus, quibus institutio nititur, adhiberi non possunt libri qui quaestiones respiciunt ad sacram Scripturam, ad theologiam, ius canonicum, historiam ecclesiasticam, et ad religiosas aut morales disciplinas pertinentes.

824 § 2: c. 1384 § 2; SCSO Monitum, 1 mar. 1962; EP 1, 2°

825 § 1: cc. 1385 § 1, 1°, 1391; CI Resp., 20 maii 1923, VIII (AAS 16 [1924] 115); COMMISSIO BIBLICA, Resp., 22 aug. 1943 (AAS 35 [1943] 270-271); DV 22, 25; EP 2, 1°

825 § 2: DV 22; EP 2, 2°

826 § 1: c. 1257; SC 22 § 2, 36, 39, 40; IOe 21, 40; OE 5; UR 15; CONSILIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE SACRA LITURGIA Litt. circ., 30 iun. 1965; AG 22; GS 58; SCCD Resp., 11 iun. 1970; EP 3; SCSCD Ep., 5 iun. 1976

vlastiti je mjesni ordinarij pisca ili ordinarij mjesta u kojem se knjige objavljuju, osim ako je određeno što drugo.

§ 2. Ono što se u kanonima ovoga naslova određuje o knjigama treba da se primjenjuje na sve spise namijenjene javnom širenju, osim ako je utvrđeno što drugo.

Kan. 825 - § 1. Knjige Svetoga pisma ne mogu se izdati osim ako je to odobrila Apostolska Stolica ili biskupska konferencija; isto tako, da bi se mogli izdati njihovi prijevodi na narodni jezik, zahtijeva se odobrenje spomenute vlasti i da istodobno budu popraćeni potrebnim i dostatnim tumačenjima.

§ 2. Prijevode Svetoga pisma, popraćene prikladnim tumačenjima, mogu katolički vjernici s dopuštenjem biskupske konferencije pripremiti i izdati i zajedno s odijeljenom braćom.

Kan. 826 - § 1. Što se tiče bogoslužnih knjiga, neka se obdržavaju propisi kan. 838.

§ 2. Da bi se ponovno izdale bogoslužne knjige kao i njihovi prijevodi na narodni jezik ili njihovi dijelovi, mora se iz svjedočanstva ordinarija mjesta u kojemu se objavljuju utvrditi da se slažu s odobrenim izdanjem.

§ 3. Molitvenici za javnu ili privatnu upotrebu vjernika neka se ne izdaju osim s dopuštenjem mjesnog ordinarija.

Kan. 827 - § 1. Da bi se izdali katekizmi i drugi spisi za katehetsko poučavanje i njihovi prijevodi, potrebno je odobrenje mjesnog ordinarija, uz obdržavanje kan. 775, § 2.

§ 2. U školama, bilo osnovnim bilo srednjim bilo visokim, kao tekstovi na koje se oslanja poučavanje ne mogu se upotrebljavati knjige u kojima se obrađuju pitanja iz Svetoga pisma, bogoslovlja, kanonskoga prava, crkvene povijesti i vjerskih i moralnih predmeta, osim ako su izdane s odobrenjem mjerodavne crkvene vlasti ili ako ih je ona naknadno odobrila.

826 § 2: c. 1390; SRC Decr. *Cum, nostra aetate*, 27 ian. 1966, 9 (AAS 58 [1966] 170); CONSILIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE SACRA LITURGIA Ep. circ., 21 iun. 1967, 6; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 15 sep. 1970, 11 (AAS 62 [1970] 702-703); SCDF Decl., 25 ian. 1974 (AAS 66 [1974] 661); EP 3, 2°

826 § 3: c. 1385 § 1, 2°; SCSO Decr. *Supremae huic*, 17 apr. 1942 (AAS 34 [1942] 149); EP 3, 3°

827 § 1: c. 1385 § 1, 2°; DCG 134; EP 4, 1°; SCDF Resp., 25 iun. 1980, I (AAS 72 [1980] 756)

827 § 2: c. 1385 § 1, 2°; EP 4, 2°

§ 3. Commendatur ut libri materias de quibus in § 2 tractantes, licet non adhibeantur uti textus in institutione tradenda, itemque scripta in quibus aliquid habetur quod religionis aut morum honestatis peculiariter intersit, iudicio subiciantur loci Ordinarii.

§ 4. In ecclesiis oratoriisve exponi, vendi aut dari non possunt libri vel alia scripta de quaestionibus religionis aut morum tractantia, nisi cum licentia competentis auctoritatis ecclesiasticae edita sint aut ab ea postea approbata.

Can. 828 - Collectiones decretorum aut actorum ab aliqua auctoritate ecclesiastica editas, iterum edere non licet, nisi impetrata prius eiusdem auctoritatis licentia et servatis condicionibus ab eadem praescriptis.

Can. 829 - Approbatio vel licentia alicuius operis edendi pro textu originali valet, non vero pro eiusdem novis editionibus vel translationibus.

Can. 830 - § 1. Integro manente iure uniuscuiusque loci Ordinarii committendi personis sibi probatis iudicium de libris, ab Episcoporum conferentia confici potest elenchus censorum, scientia, recta doctrina et prudentia praestantium, qui curiis dioecesanis praesto sint, aut constitui etiam potest commissio censorum, quam loci Ordinarii consulere possint.

§ 2. Censor, in suo obeundo officio, omni personarum acceptione seposita, prae oculis tantummodo habeat Ecclesiae de fide et moribus doctrinam, uti a magisterio ecclesiastico proponitur.

§ 3. Censor sententiam suam scripto dare debet; quae si faverit, Ordinarius pro suo prudenti iudicio licentiam concedat ut editio fiat, expresso suo nomine necnon tempore ac loco concessae licentiae; quod si eam non concedat, rationes denegationis cum operis scriptore Ordinarius communicet.

Can. 831 - § 1. In diariis, libellis aut foliis periodicis quae religionem catholicam aut bonos mores manifesto impetere solent, ne quidpiam conscribant christifideles, nisi iusta et rationabili de causa; clerici autem et institutorum religiosorum sodales, tantummodo de licentia loci Ordinarii.

827 § 3: c. 1385 § 1, 2°; EP 5,1°; SCDF Resp., 25 iun. 1980, II (AAS 72 [1980] 756)

827 § 4: EP 4, 4°

828: c. 1389

829: c. 1392 § 1

§ 3. Preporučuje se da se sudu mjesnog ordinarija podlože knjige u kojima se obrađuju predmeti o kojima se govori u § 2, iako se ne upotrebljavaju kao tekstovi za poučavanje, isto tako i spisi u kojima ima nešto što je osobito važno za vjeru ili ćudoređe.

§ 4. U crkvama ili kapelama ne mogu se izlagati, prodavati ni darivati knjige ili drugi spisi u kojima se obrađuju pitanja vjere ili ćudoređa, osim ako su izdani s dopuštanjem mjerodavne crkvene vlasti ili ako ih je ona naknadno odobrila.

Kan. 828 - Zbirke odluka ili spisa koje je izdala neka crkvena vlast ne smiju se ponovno izdati, osim ako se prije isposluje dopuštenje iste vlasti i uz obdržavanje uvjeta koje ona propiše.

Kan. 829 - Odobrenje ili dopuštenje za izdavanje nekog djela vrijede za izvornik, a ne za njegova nova izdanja ili prijevode.

Kan. 830 - § 1. Ne dirajući u pravo svakog mjesnog ordinarija da sud o knjigama povjeri pouzdanim osobama, biskupska konferencija može načiniti popis ocjenitelja, koji se odlikuju znanjem, pravim naukom i razboritošću i koji bi bili na pomoć biskupijskim kurijama, ili može također ustanoviti povjerenstvo ocjenitelja, koje bi mjesni ordinariji mogli pitati za savjet.

§ 2. Neka ocjenitelj u obavljanju svoje službe, odbacivši svaku pristranost, ima pred očima samo nauk Crkve o vjeri i ćudoređu kako ga izlaže crkveno učiteljstvo.

§ 3. Ocjenitelj mora svoje mišljenje dati napismeno; ako je ono povoljno, neka ordinarij prema svojem razboritom sudu dade dopuštenje za izdavanje, pošto navede svoje ime te vrijeme i mjesto danog dopuštenja; ali ako ga uskrati, neka ordinarij priopći piscu djela razloge uskrate.

Kan. 831 - § 1. U dnevnicima, listovima ili časopisima koji običavaju javno napadati katoličku vjeru ili ćudoređe neka vjernici ništa ne pišu, osim zbog opravdanog i razboritog razloga; klerici pak i članovi redovničkih ustanova samo s dopuštanjem mjesnog ordinarija.

830 § 1: c. 1393 § 1; SCSO Decr. *Supremae huic*, 17 apr. 1942 (AAS 34 [1942] 149); PIUS PP. XII, All., 13 feb. 1955 (AAS 48 [1956] 127-135); EP 6, 1°

830 § 2: c. 1393 § 2; IOANNES PP. XXIII, All., 18 nov. 1959 (AAS 51 [1959] 867-868); EP 6, 2°

830 § 3: cc. 1393 § 4, 1394 § 2; EP 6, 3°

831 § 1: c. 1386 § 2; Sec Resp., 3 nov. 1928; EP 5, 2°

§ 2. Episcoporum conferentiae est normas statuere de requisitis ut clericis atque sodalibus institutorum religiosorum partem habere liceat in tractandis via radiophonica aut televisifica quaestionibus, quae ad doctrinam catholicam aut mores attineant.

Can. 832 - Institutorum religiosorum sodales, ut scripta quaestiones religionis morumve tractantia edere possint, licentia quoque egent sui Superioris maioris ad normam constitutionum.

§ 2. Zadaća je biskupske konferencije da donese odredbe o uvjetima koji se zahtijevaju da bi se klericima i članovima redovničkih ustanova dopustilo da na radiju ili televiziji sudjeluju u raspravljanju o pitanjima koja se tiču katoličkog nauka ili ćudoređa.

Kan. 832 - Da bi članovi redovničkih ustanova mogli izdavati spise u kojima se obrađuju pitanja vjere ili ćudoređa, potrebno im je i dopuštenje njihova višeg poglavara, prema odredbi konstitucija.

TITULUS V
DE FIDEI PROFESSIONE

Can. 833 - Obligatione emittendi personaliter professionem fidei, secundum formulam a Sede Apostolica probatam, tenentur:

1° coram praeside eiusve delegato, omnes qui Concilio Oecumenico vel particulari, synodo Episcoporum atque synodo dioecesana intersunt cum voto sive deliberativo sive consultivo; praeses autem coram Concilio aut synodo;

2° promoti ad cardinalitiam dignitatem iuxta sacri Collegii statuta;

3° coram delegato ab Apostolica Sede, omnes promoti ad episcopatum, itemque qui Episcopo dioecesano aequiparantur;

4° coram collegio consultorum, Administrator dioecesanus;

5° coram Episcopo dioecesano eiusve delegato, Vicarii generales et Vicarii episcopales necnon Vicarii iudiciales;

6° coram loci Ordinario eiusve delegato, parochi, rector, magistri theologiae et philosophiae in seminariis, initio suscepti muneris; promovendi ad ordinem diaconatus;

7° coram Magno Cancellario eoque deficiente coram Ordinario loci eorumve delegatis, rector universitatis ecclesiasticae vel catholicae, initio suscepti muneris; coram rectore, si sit sacerdos, vel coram loci Ordinario eorumve delegatis, docentes qui disciplinas ad fidem vel mores pertinentes in quibusvis universitatibus tradunt, initio suscepti muneris;

8° Superiores in institutis religiosis et societatibus vitae apostolicae clericalibus, ad normam constitutionum.

833: c. 1406; CI Resp., 25 iul. 1926, III (AAS 18 [1926] 393); SCPF Rescr., 12 nov. 1966; SCDF *Formula professionis fidei* (AS 59 [1967] 1058); *Sec Regolamento generale della Curia Romana*, 22 feb. 1968, 12 (AAS 60 [1968] 135); Sch 27 § 1; SCIC Ordinationes, 29 apr. 1979, 8, 4° (AAS 71 [1979] 500-521)

NASLOV V.

ISPOVIJEST VJERE

Kan. 833 - Obvezni su osobno položiti ispovijest vjere, po obrascu koji je odobrila Apostolska Stolica:

1° pred predsjednikom ili njegovim ovlaštenikom svi koji s odlučujućim ili savjetodavnim glasom sudjeluju na općem ili krajevnom saboru, biskupskoj sinodi i biskupijskoj sinodi; predsjednik pak pred saborom ili sinodom;

2° promaknuti u kardinalsko dostojanstvo prema statutu Svetog zbora;

3° pred ovlaštenikom Apostolske Stolice svi promaknuti u biskupstvo, isto tako i oni koji se izjednačuju s dijecezanskim biskupom;

4° pred zborom savjetnika dijecezanski upravitelj;

5° pred dijecezanskim biskupom ili njegovim ovlaštenikom generalni vikari i biskupski vikari, kao i sudski vikari;

6° pred mjesnim ordinarijem ili njegovim ovlaštenikom župnici, rektor, nastavnici bogoslovlja i filozofije u sjemeništima kad preuzimaju službu; oni koji treba da budu promaknuti u red đakonata;

7° pred velikim kancelarom ili, ako njega nema, pred mjesnim ordinarijem ili njihovim ovlaštenicima rektor katoličkog ili crkvenog sveučilišta kad preuzima službu; pred rektorom, ako je svećenik, ili pred mjesnim ordinarijem ili njihovim ovlaštenicima nastavnici koji na bilo kojem sveučilištu predaju predmete koji se odnose na vjeru ili ćudoređe, kad preuzimaju službu;

8° poglavari u redovničkim ustanovama i kleričkim družbama apostolskoga života prema odredbi konstitucija.

LIBER IV
DE ECCLESIAE MUNERE SANCTIFICANDI

KNJIGA IV.
POSVETITELJSKA SLUŽBA CRKVE

Can. 834 - § 1. Munus sanctificandi Ecclesia peculiari modo adimplet per sacram liturgiam, quae quidem habetur ut Iesu Christi muneris sacerdotalis exercitatio, in qua hominum sanctificatio per signa sensibilia significatur ac modo singulis proprio efficitur, atque a mystico Iesu Christi Corpore, Capite nempe et membris, integer cultus Dei publicus exercetur.

§ 2. Huiusmodi cultus tunc habetur, cum defertur nomine Ecclesiae a personis legitime deputatis et per actus ab Ecclesiae auctoritate probatos.

Can. 835 - § 1. Munus sanctificandi exercent imprimis Episcopi, qui sunt magni sacerdotes, mysteriorum Dei praecipui dispensatores atque totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes.

§ 2. Illud quoque exercent presbyteri, qui nempe, et ipsi Christi sacerdotii participes, ut eius ministri sub Episcopi auctoritate, ad cultum divinum celebrandum et populum sanctificandum consecrantur.

§ 3. Diaconi in cultu divino celebrando partem habent, ad normam iuris praescriptorum.

§ 4. In munere sanctificandi propriam sibi partem habent ceteri quoque christifideles actuose liturgicas celebrationes, eucharisticam praesertim, suo modo participando; peculiari modo idem munus participant parentes vitam coniugalem spiritu christiano ducendo et educationem christianam filiorum procurando.

Can. 836 - Cum cultus christianus, in quo sacerdotium commune christifidelium exercetur, opus sit quod a fide procedit et eadem innititur, ministri sacri eandem excitare et illustrare sedulo curent, ministerio praesertim verbi, quo fides nascitur et nutritur.

834 § 1: MD 522, 528, 529; SC 7

834 § 2: c. 1256; MD 555; SRC Instr. *De musica sacra*, 3 sep. 1958, 1 (AAS 50 [1958] 632); LG 11
835: LG cap. V

835 § 1: SC 41; LG 26, 41; CD 11, 15

Kan. 834 - § 1. Posvetiteljsku službu Crkva obavlja osobito svetim bogoslužjem, koje se dakako smatra kao vršenje svećeničke službe Isusa Krista, u kojem se osjetnim znakovima označuje i na način vlastit svakom od njih ostvaruje posvećenje ljudi, a Otajstveno Tijelo Isusa Krista, Glava naime i udovi, obavlja cjelokupno javno bogoštovlje.

§ 2. Bogoštovlje je takvo onda kad ga u ime Crkve iskazuju zakonito ovlaštene osobe i činima koje je odobrila crkvena vlast.

Kan. 835 - § 1. Posvetiteljsku službu obavljaju u prvom redu biskupi, koji su veliki svećenici, osobiti djelitelji Božjih otajstava i voditelji, promicatelji i čuvari svega bogoslužnog života u Crkvi koja im je povjerena.

§ 2. Tu službu obavljaju i prezbiteri koji se naime, i sami dionici Kristova svećeništva, kao njegovi službenici pod vlašću biskupa, posvećuju za slavljenje bogoštovlja i posvećivanje naroda.

§ 3. Đakoni sudjeluju u slavljenju bogoštovlja prema odredbi pravnih propisa.

§ 4. U posvetiteljskoj službi imaju svoj vlastiti dio i ostali vjernici sudjelujući na svoj način djelatno u bogoslužnim slavljenjima, osobito u euharistijskom slavlju; u istoj službi na poseban način sudjeluju roditelji koji provode bračni život u kršćanskom duhu i vode brigu o kršćanskom odgoju djece.

Kan. 836 - Budući da je kršćansko bogoštovlje, u kojemu se izvršuje zajedničko svećeništvo vjernika, djelo koje izvire iz vjere i na nju se oslanja, posvećeni službenici neka marljivo nastoje buditi i rasvjetljivati vjeru, osobito službom riječi, kojom se vjera rađa i hrani.

835 § 2: LG 28, 41; CD 15; PO 5; IGMR 59

835 § 3: LG 29, 41

835 § 4: SC 26-31; LG 41; GS 48; MQ 530

836: MD 536; SC 9-11, 33-36, 59; LG 10, 11, 28, 34; CD 30; DCG 57; DPME 55; 59

Can. 837 - § 1. Actiones liturgicae non sunt actiones privatae, sed celebrationes Ecclesiae ipsius, quae est «unitatis sacramentum», scilicet plebs sancta sub Episcopis adunata et ordinata; quare ad universum corpus Ecclesiae pertinent illudque manifestant et afficiunt; singula vero membra ipsius attingunt diverso modo, pro diversitate ordinum, munerum et actualis participationis.

§ 2. Actiones liturgicae, quatenus suapte natura celebrationem communem secumferant, ubi id fieri potest, cum frequentia et actuosa participatione christifidelium celebrentur.

Can. 838 - § 1. Sacrae liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est penes Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, penes Episcopum dioecesanum.

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere eorumque versiones in linguas vernaculas recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

§ 3. Ad Episcoporum conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas, convenienter intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas, parare, easque edere, praevia recognitione Sanctae Sedis.

§ 4. Ad Episcopum dioecesanum in Ecclesia sibi commissa pertinet, intra limites suae competentiae, normas de re liturgica dare, quibus omnes tenentur.

Can. 839 - § 1. Aliis quoque mediis munus sanctificationis peragit Ecclesia, sive orationibus, quibus Deum deprecatur ut christifideles sanctificati sint in veritate, sive paenitentiae et caritatis operibus, quae quidem magnopere ad Regnum Christi in animis radicandum et roborandum adiuvant et ad mundi salutem conferunt.

§ 2. Curent locorum Ordinarii ut orationes necnon pia et sacra exercitia populi christiani normis Ecclesiae plene congruant.

837 § 1: MD 538, 555; **SC 26-32**; MF 761-762

837 § 2: **SC 14, 26, 27, 48**

838 § 1: cc. 1257, 1260; MD 544; SCSO Monitum, 14 feb. 1958 (AAS 50 [1958] 114); SCSO Monitum, 24 iul. 1958 (AAS 50 [1958] 536); **SC 22 § 1**; IOe 22; PAULUS PP. VI, m. p. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, XI (AAS 56 [1964] 144)

838 § 2: c. 1257; **SC 36**; IOe 21

838 § 3: **SC 22 § 2**; **36 §§ 3 et 4**; **39**; **40**; IOe 40; **OE 5**; **UR 15**; CONSILIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM DE SACRA LITURGIA Litt. circ., 30 iun. 1965; **AG 22**; **GS 58**; EP 3; SCCD Resp., 11 iun. 1970; SCSCD Ep., 5 iun. 1976

Kan. 837 - § 1. Bogoslužni čini nisu privatni čini, nego slavlja same Crkve koja je "sakrament jedinstva", to jest sveti puk sabran i uređen pod biskupima; stoga se odnose na sve tijelo Crkve te ga očituju i na nj djeluju; ipak pojedinih udova Crkve tiču se različito, već prema razlici redova, služba i stvarnom sudjelovanju.

§ 2. Budući da bogoslužni čini po svojoj naravi uključuju zajedničko slavljenje, neka se slave u prisutnosti i s djelatnim sudjelovanjem vjernika, kad je to moguće.

Kan. 838 - § 1. Uređivanje svetog bogoslužja ovisi samo o crkvenoj vlasti; tu vlast dakako imaju Apostolska Stolica i, prema pravnoj odredbi, dijecezanski biskup.

§ 2. Zadaća je Apostolske Stolice da uređuje sveto bogoslužje opće Crkve, da izdaje bogoslužne knjige i da pregledava njihove prijevode na narodne jezike kao i da bdije da se bogoslužne uredbe svagdje vjerno obdržavaju.

§ 3. Biskupskim konferencijama pripada da prirede prijevode bogoslužnih knjiga na narodne jezike, primjereno prilagođene u granicama određenim u samim bogoslužnim knjigama, i da ih objave pošto ih prije toga pregleda Sveta Stolica.

§ 4. Dijecezanskom biskupu u Crkvi koja mu je povjerena pripada da izda, u granicama svoje mjerodavnosti, odredbe o bogoslužju koje obvezuju svakoga.

Kan. 839 - § 1. Crkva obavlja posvetiteljsku službu i drugim sredstvima, bilo molitvom, kojom moli Boga da vjernici budu posvećeni u istini, bilo djelima pokore i dobrotvornosti, koja uvelike pomažu da se Kristovo kraljevstvo u dušama ukorijeni i učvrsti te pridonose spasenju svijeta.

§ 2. Neka se mjesni ordinariji brinu da se molitve kao i pobožne i svete vježbe kršćanskog naroda posve slažu s crkvenim odredbama.

838 § 4: c. 1261 § 2; **SC 22**; IOe 22; **LG 26**; **CD 15, 35**; SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967 (AAS 59 [1967] 442-448); SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970 (AAS 62 [1970] 694)

839 § 1: MD 583-587; **SC 12, 13**; **LG 12**

839 § 2: cc. 1259-1261; SCSO Decr. *Iam olim*, 26 maii 1937 (AAS 29 [1937] 304-305); SCSO Decr. *Quaesitum est*, 18 iun. 1938 (AAS 30 [1938] 226-227); SCSO Decr. *In generali*, 12 dec. 1939 (AAS 32 [1940] 24); MD 587; **SC 13**

PARS I
DE SACRAMENTIS

Can. 840 - Sacramenta Novi Testamenti, a Christo Domino instituta et Ecclesiae concredita, utpote actiones Christi et Ecclesiae, signa exstant ac media quibus fides exprimitur et roboratur, cultus Deo redditur et hominum sanctificatio efficitur, atque ideo ad communionem ecclesiasticam inducendam, firmandam et manifestandam summopere conferunt; quapropter in iis celebrandis summa veneratione debitaque diligentia uti debent tum sacri ministri tum ceteri christifideles.

Can. 841 - Cum sacramenta eadem sint pro universa Ecclesia et ad divinum depositum pertineant, unius supremae Ecclesiae auctoritatis est probare vel definire quae ad eorum validitatem sunt requisita, atque eiusdem aliisque auctoritatis competentis, ad normam can. 838, §§ 3 et 4, est decernere quae ad eorum celebrationem, administrationem et receptionem licitam necnon ad ordinem in eorum celebratione servandum spectant.

Can. 842 - § 1. Ad cetera sacramenta valide admitti nequit, qui baptismum non recepit.

§ 2. Sacramenta baptismi, confirmationis et sanctissimae Eucharistiae ita inter se coalescunt, ut ad plenam initiationem christianam requirantur.

Can. 843 - § 1. Ministri sacri denegare non possunt sacramenta iis qui opportune eadem petant, rite sint dispositi, nec iure ab iis recipiendis prohibeantur.

§ 2. Animarum pastores ceterique christifideles, pro suo quisque ecclesiastico munere, officium habent curandi ut qui sacramenta petunt

840: c. 731 § 1; **SC 6, 7, 14, 26-28, 59; LG 7, 14; UT 911**

841: c. 733 § 1; MD 539

842 § 1: c. 737 § 1

842 § 2: **SC 71**; OBP Prae. gen., 2; Paulus PP. VI, Const. Ap. *Divinae consortium naturae*, 15 aug. 1971 (AAS 63 [1971] 657); OICA Prae., 34 et 36

DIO I. SAKRAMENTI

Kan. 840 - Sakramenti novoga zavjeta, ustanovljeni od Krista Gospodina i povjereni Crkvi, kao čini Krista i Crkve, znakovi su i sredstva kojima se izražava i jača vjera, iskazuje štovanje Bogu i ostvaruje posvećenje ljudi, pa stoga uvelike pridonose nastajanju, učvršćivanju i očitovanju crkvenog zajedništva; zato ih i posvećeni službenici i ostali vjernici moraju slaviti s najvećim poštovanjem i s dužnom pažljivošću.

Kan. 841 - Budući da su sakramenti isti za svu Crkvu i da pripadaju božanskom pokladu, samo vrhovna crkvena vlast odobrava ili određuje što se zahtijeva za njihovu valjanost; osim toga, ona ili druga mjerodavna vlast, prema odredbi kan. 838, §§ 3. i 4, određuje što se odnosi na njihovo dopušteno slavljenje, podjeljivanje i primanje kao i na red koji treba da se obdržava u njihovu slavljenju.

Kan. 842 - § 1. Tko nije primio krst ne može valjano primiti ni ostale sakramente.

§ 2. Sakramenti krsta, potvrde i presvete euharistije tako su međusobno povezani da se zahtijevaju za potpuni pristup u kršćanstvo.

Kan. 843 - § 1. Posvećeni služitelji ne mogu uskratiti sakramente onima koji ih prikladno mole, koji su ispravno raspoloženi i kojima se pravom ne zabranjuje primanje sakramenata.

§ 2. Pastiri duša i ostali vjernici dužni su, svatko prema svojoj zadaći u Crkvi, voditi brigu da se oni koji mole sakramente pripreve za njihovo

843 § 1: cc. 467, 468, 682

843 § 2: **SC 19; PO 4**; DCG; UT 911, 921

debita evangelizatione necnon catechetica institutione ad eadem recipienda praeparentur, attentis normis a competenti auctoritate editis.

Can. 844 - § 1. Ministri catholici sacramenta licite administrant solis christifidelibus catholicis, qui pariter eadem a solis ministris catholicis licite recipiunt, salvo huius canonis §§ 2, 3 et 4, atque can. 861, § 2 praescriptis.

§ 2. Quoties necessitas id postulet aut vera spiritualis utilitas id suadeat, et dummodo periculum vitetur erroris vel indifferentismi, licet christifidelibus quibus physice aut moraliter impossibile sit accedere ad ministrum catholicum, sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum recipere a ministris non catholicis, in quorum Ecclesia valida existunt praedicta sacramenta.

§ 3. Ministri catholici licite sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum administrant membris Ecclesiarum orientalium quae plenam cum Ecclesia catholica communionem non habent, si sponte id petant et rite sint disposita; quod etiam valet quoad membra aliarum Ecclesiarum, quae iudicio Sedis Apostolicae, ad sacramenta quod attinet, in pari condicione ac praedictae Ecclesiae orientales versantur.

§ 4. Si adsit periculum mortis aut, iudicio Episcopi dioecesanum aut Episcoporum conferentiae, alia urgeat gravis necessitas, ministri catholici licite eadem sacramenta administrant ceteris quoque christianis plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentibus, qui ad suae communitatis ministrum accedere nequeant atque sponte id petant, dummodo quoad eadem sacramenta fidem catholicam manifestent et rite sint dispositi.

§ 5. Pro casibus de quo in §§ 2, 3 et 4, Episcopus dioecesanus aut Episcoporum conferentia generales normas ne ferant, nisi post consultationem cum auctoritate competenti saltem locali Ecclesiae vel communitatis non catholicae, cuius interest.

Can. 845 - § 1. Sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis, quippe quae characterem imprimant, iterari nequeunt.

844 § 1: c. 731 § 2; **UR 8**

844 § 2: SCSO Resp., 15 nov. 1941; **OE 27**; DO I, 43, 46, 55-59; SCUF Decl., 7 ian. 1970, 6 (AAS 62 [1970] 184-188); SCUF Communicatio, 17 oct. 1973, 9 (AAS 65 [1973] 616-619)

844 § 3: **OE 27**; **UR 15**; DO I: 46

primanje potrebnom evangelizacijom i katehetskom poukom, pazeći na odredbe koje je izdala mjerodavna vlast.

Kan. 844 - § 1. Katolički služitelji dopušteno podjeljuju sakramente samo katoličkim vjernicima, koji ih jednako tako dopušteno primaju samo od katoličkih služitelja, poštujući propise §§ 2, 3. i 4. ovog kanona i kan. 861, § 2.

§ 2. Kad god to zahtijeva potreba ili savjetuje istinska duhovna korist i samo ako se izbjegne pogibelj zablude ili ravnodušnosti, vjernicima kojima fizički ili moralno nije moguće doći do katoličkog služitelja dopušteno je primiti sakramente pokore, euharistije i bolesničkog pomazanja od nekatoličkih služitelja u čijoj Crkvi postoje valjani spomenuti sakramenti.

§ 3. Katolički služitelji dopušteno podjeljuju sakramente pokore, euharistije i bolesničkog pomazanja članovima istočnih Crkava koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom ako to dotični po svojoj volji mole i ako su pravo raspoloženi; to vrijedi i za članove drugih Crkava koje su po sudu Apostolske Stolice, što se tiče sakramenata, u istom položaju kao i spomenute istočne Crkve.

§ 4. Ako je smrtna pogibelj ili ako, prema sudu dijecezanskog biskupa ili biskupske konferencije, to zahtijeva druga velika potreba, katolički služitelji dopušteno podjeljuju spomenute sakramente i drugim kršćanima koji nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom i koji ne mogu doći do služitelja svoje zajednice, a po svojoj volji to mole, samo ako s obzirom na te sakramente očituju katoličku vjeru i ako su pravo raspoloženi.

§ 5. Neka dijecezanski biskup ili biskupska konferencija ne donose opće odredbe za slučajeve o kojima se govori u §§ 2, 3. i 4, osim pošto se posavjetuju s mjerodavnom barem mjesnom vlašću dotične nekatoličke Crkve ili zajednice.

Kan. 845 - § 1. Budući da sakramenti krsta, potvrde i reda utiskuju biljeg, ne mogu se ponoviti.

844 § 4: DO I: 55; SCUF Instr. *In quibus rerum*, 1 iun. 1972, 6 (AAS 64 [1972] 518-525)

844 § 5: DO I: 42

845 § 1: c. 732; OBP Prae. gen., 4; OC 2; OICA appendix, 7

§ 2. Si, diligenti inquisitione peracta, prudens adhuc dubium supersit num sacramenta de quibus in § 1 revera aut valide collata fuerint, sub condicione conferantur.

Can. 846 - § 1. In sacramentis celebrandis fideliter servantur libri liturgici a competenti auctoritate probati; quapropter nemo in iisdem quidpiam proprio Marte addat, demat aut mutet.

§ 2. Minister sacramenta celebret secundum proprium ritum.

Can. 847 - § 1. In administrandis sacramentis, in quibus sacra olea adhibenda sunt, minister uti debet oleis ex olivis aut aliis ex plantis expressis atque, salvo praescripto can. 999, n. 2, ab Episcopo consecratis vel benedictis, et quidem, recenter; veteribus ne utatur, nisi adsit necessitas.

§ 2. Parochus olea sacra a proprio Episcopo impetret eaque decenti custodia diligenter asservet.

Can. 848 - Minister, praeter oblationes a competenti auctoritate definitas, pro sacramentorum administratione nihil petat, cauto semper ne egentes priventur auxilio sacramentorum ratione paupertatis.

845 § 2: OICA appendix, 7; OD I: 9-18

846 § 1: c. 733 § 1; SCSO Monitum, 24 iul. 1958 (AAS 50 [1958] 536); SCC Decr. *Privilegia et gratias*, 8 aug. 1959 (AAS 51 [1959] 915-918); **SC 22 § 3; 63**; SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967 (AAS 59 [1967] 442-443); SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970 (AAS 62 [1970] 693); ID 4, 5

846 § 2: c. 733 § 2; **SC 4; OE 3, 6**; SRC *Ritus servandus in concelebratione Missae et ritus Communionis sub utraque specie*, Prae. 7 (1965)

§ 2. Ako, pošto se pomno obavi istraživanje, još ostane razborita dvojba jesu li sakramenti o kojima se govori u § 1. doista ili valjano podijeljeni, neka se podijele uvjetno.

Kan. 846 - § 1. U slavljenju sakramenata treba se vjerno držati bogoslužnih knjiga koje je odobrila mjerodavna vlast; zato neka nitko u njima na svoju ruku ništa ne dodaje, oduzima ili mijenja.

§ 2. Služitelj neka slavi sakramente po vlastitom obredu.

Kan. 847 - § 1. U podjeljivanju sakramenata za koje su potrebna sveta ulja služitelj mora upotrijebiti maslinovo ili drugo biljno ulje koje je biskup, i to nedavno, posvetio ili blagoslovio, poštujući propis kan. 999, br. 2; neka se ne služi starim uljima, osim u prijekoju potrebi.

§ 2. Župnik neka pribavi sveta ulja od svojega biskupa i neka ih pomno i dolično čuva.

Kan. 848 - Neka služitelj za podjeljivanje sakramenata ne zahtijeva ništa više od priloga što ih je odredila mjerodavna vlast, pazeći uvijek da potrebiti ne bi zbog siromaštva bili lišeni pomoći sakramenata.

847 § 1: cc. 734, 735; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Sacram Unctionem infirmorum*, 30 nov. 1972 (AAS 65 [1973] 5-9); *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, 3, 4

847 § 2: *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, 28

848: c. 736; IOe 22; UT 921

TITULUS I
DE BAPTISMO

Can. 849 - Baptismus, ianua sacramentorum, in re vel saltem in voto ad salutem necessarius, quo homines a peccatis liberantur, in Dei filios regenerantur atque indelebili caractere Christo configurati Ecclesiae incorporantur, valide confertur tantummodo per lavacrum aquae verae cum debita verborum forma.

CAPUT I
DE BAPTISMI CELEBRATIONE

Can. 850 - Baptismus ministratur secundum ordinem in probatis liturgicis libris praescriptum, excepto casu necessitatis urgentis, in quo ea tantum observari debent, quae ad validitatem sacramenti requiruntur.

Can. 851 - Baptismi celebratio debite praeparetur oportet; itaque:

1° adultus, qui baptismum recipere intendit, ad catechumenatum admittatur et, quatenus fieri potest, per varios gradus ad initiationem sacramentalem perducatur, secundum ordinem initiationis ab Episcoporum conferentia aptatum et peculiare normas ab eadem editas;

2° infantis baptizandi parentes, itemque qui munus patrini sunt suscepturi, de significatione huius sacramenti deque obligationibus cum eo cohaerentibus rite edoceantur; parochus per se vel per alios curet ut ita pastoralibus monitionibus, immo et communi precatione, debite parentes instruantur, plures adunando familias atque, ubi fieri possit, eas visitando.

Can. 852 - § 1. Quae in canonibus de baptismo adulti habentur praescripta, applicantur omnibus qui, infantia egressi, rationis usum assecuti sunt.

849: cc. 87, 737 § 1; **LG 11, 16, 40; AG 14; PO 5**; OBP Prae. gen., 1-6, 18, 21, 23

850: c. 737 § 2; OBP Prae. gen. 23, Prae. 21, 22, cap. V; OICA cap. III

NASLOV I.

KRST

Kan. 849 - Krst, vrata sakramenata, stvarni ili barem krst želje, prijeko potreban za spasenje, po kojem se ljudi oslobađaju grijeha, preporučaju za djecu Božju i neizbrisivim biljegom suobličeni Kristu pritjelovljuju Crkvi, valjano se podjeljuje samo pranjem pravom vodom s potrebnim riječima forme.

POGLAVLJE I.

KRŠTENJE

Kan. 850 - Krst se podjeljuje po redu propisanom u odobrenim bogoslužnim knjigama, izuzevši slučaj hitne potrebe, kad se mora održavati samo ono što se zahtijeva za valjanost sakramenta.

Kan. 851 - Krštenje treba da se dolično pripravi; stoga:

1° odrasla osoba koja se namjerava krstiti neka bude primljena u katekumenat i neka, ako je moguće, postupno bude dovedena do sakramentalnog pristupa, prema redu pristupa koji je prilagodila biskupska konferencija i prema posebnim odredbama koje je ona donijela;

2° roditelji djeteta koje treba da se krsti, i oni koji će preuzeti zadaću kumova, neka se pravo pouče o značenju toga sakramenta i o obvezama koje su s njim povezane; neka se župnik osobno ili preko drugih pobrine da se roditelji pravo priprave pastoralnim poticajima, dapače i zajedničkom molitvom, okupljajući više obitelji i pohađajući ih gdje je to moguće.

Kan. 852 - § 1. Propisi sadržani u kanonima o krštenju odraslih primjenjuju se na sve koji su navršili dob djetinjstva i koji su stekli sposobnost da se služe razumom.

851: **SC 64, 67; LG 14; CD 14; AG 14;** SRC Decr. *Ordo Baptismi Adultorum per Gradus Catechumenatus Dispositus*, 16 apr. 1962 (AAS 54 [1962] 310); OBP Prae. gen., 12-14; Prae., 5, 1; DCG 96a, c; OICA Prae., cap. I, II; SCDF Instr. *Pastoralis actio*, 20 oct. 1980, 27-33 (AAS 72 [1980] 1150-1155)

852 § 1: OICA cap. V; OC 11

§ 2. Infanti assimilatur, etiam ad baptismum quod attinet, qui non est sui compos.

Can. 853 - Aqua in baptismo conferendo adhibenda, extra casum necessitatis, benedicta sit oportet, secundum librorum liturgicorum praescripta.

Can. 854 - Baptismus conferatur sive per immersionem sive per infusionem, servatis Episcoporum conferentiae praescriptis.

Can. 855 - Curent parentes, patrini et parochus ne imponatur nomen a sensu christiano alienum.

Can. 856 - Licet baptismus quolibet die celebrari possit, commendatur tamen ut ordinarie die dominica aut, si fieri possit, in vigilia Paschatis, celebretur.

Can. 857 - § 1. Extra casum necessitatis, proprius baptismi locus est ecclesia aut oratorium.

§ 2. Pro regula habeatur ut adultus baptizetur in propria ecclesia paroeciali, infans vero in ecclesia paroeciali parentum propria, nisi iusta causa aliud suadeat.

Can. 858 - § 1. Quaevis ecclesia paroecialis baptismalem fontem habeat, salvo iure cumulativo aliis ecclesiis iam quaesito.

§ 2. Loci Ordinarius, audito loci paroco, potest ad fidelium commoditatem permittere aut iubere, ut fons baptismalis habeatur etiam in alia ecclesia aut oratorio intra paroeciae fines.

Can. 859 - Si ad ecclesiam paroecialem aut ad aliam ecclesiam vel oratorium, de quo in can. 858, § 2, baptizandus, propter locorum distantiam aliave adiuncta, sine gravi incommodo accedere vel transferri nequeat, baptismus conferri potest et debet in alia propinquiore ecclesia vel oratorio, aut etiam alio in loco decenti.

Can. 860 - § 1. Praeter casum necessitatis, baptismus ne conferatur in domibus privatis, nisi loci Ordinarius gravi de causa id permiserit.

852 § 2: c. 745 § 2, 1°

853: c. 757; **SC 70**; OBP Prae., gen., 21; Prae., 18, 28; OICA Prae., 28, 29, cap. I, 208, 210

854: c. 758; OBP Prae. gen., 22, 30, Prae., 18; OICA 32, 220

855: c. 761; OICA 26, 88, 203-205

856: c. 772; OBP Prae. gen., 6, Prae., 9, 29; DPME 86a; OICA 49, 55, 59, 244, 343

§ 2. S djetetom se izjednačuje, i što se tiče krštenja, tko nije umno razvijen.

Kan. 853 - Voda koja treba da se upotrijebi u podjeljivanju krsta mora biti, osim u prijekoju potrebi, blagoslovljena po propisima bogoslužnih knjiga.

Kan. 854 - Neka se krsti ili uranjanjem ili polijevanjem, uz obdržavanje propisa biskupske konferencije.

Kan. 855 - Roditelji, kumovi i župnik neka se brinu da se ne dade ime tuđe kršćanskom osjećaju.

Kan. 856 - Iako se može krstiti svakog dana, ipak se preporučuje da se redovito krsti u nedjelju ili, ako je moguće, u vazmenom bdjenju.

Kan. 857 - § 1. Vlastito je mjesto krštenja, osim u potrebi, crkva ili kapela.

§ 2. Neka bude pravilo da se odrasla osoba krsti u svojoj župnoj crkvi, a dijete u vlastitoj župnoj crkvi roditelja, osim ako drukčije savjetuje opravdan razlog.

Kan. 858 - § 1. Neka svaka župna crkva ima krsni zdenac, uz poštovanje već stečenoga skupnog prava drugih crkava.

§ 2. Mjesni ordinarij može, pošto se posavjetuje s mjesnim župnikom, radi udobnosti vjernika dopustiti ili zapovjediti da krsni zdenac bude i u drugoj crkvi ili kapeli u granicama župe.

Kan. 859 - Ako krštenik zbog udaljenosti mjesta ili drugih okolnosti ne može bez velike poteškoće doći ili biti donesen u župnu crkvu ili drugu crkvu ili kapelu o kojima se govori u kan. 858, § 2, može se i mora se krstiti u drugoj bližoj crkvi ili kapeli ili također na drugom doličnom mjestu.

Kan. 860 - § 1. Neka se bez potrebe ne krsti u privatnim kućama, osim ako je to zbog važnog razloga dopustio mjesni ordinarij.

857 § 1: c. 773; OBP Prae. gen., 24-26, Prae., 10-13

857 § 2: SCCD Resp., 19 aug. 1970; OBP Prae., 10

858 § 1: c. 774 § 1; CI Resp., 12 nov. 1922, IV (AAS 14 [1922] 662); OBP Prae., 10

858 § 2: c. 774 § 2; OBP Prae., 11

859: c. 775

860 § 1: c. 776; SCDS Resp., 22 iul. 1925 (AAS 17 [1925] 452); OBP Prae., 12

§ 2. In valetudinariis, nisi aliter Episcopus dioecesanus statuerit, baptismus ne celebretur, nisi in casu necessitatis vel alia ratione pastoralis cogente.

CAPUT II

DE BAPTISMI MINISTRO

Can. 861 - § 1. Minister ordinarius baptismi est Episcopus, presbyter et diaconus, firmo praescripto can. 530, n. 1.

§ 2. Absente aut impedito ministro ordinario, licite baptismus confert catechista aliusve ad hoc munus ab Ordinario loci deputatus, immo, in casu necessitatis, quilibet homo debita intentione motus; solliciti sint animarum pastores, praesertim parochus, ut christifideles de recto baptizandi modo edoceantur.

Can. 862 - Excepto casu necessitatis, nemini licet, sine debita licentia, in alieno territorio baptismum conferre, ne suis quidem subditis.

Can. 863 - Baptismum adultorum, saltem eorum qui aetatem quattuordecim annorum expleverunt, ad Episcopum dioecesanum deferatur ut, si id expedire iudicaverit, ab ipso administretur.

CAPUT III

DE BAPTIZANDIS

Can. 864 - Baptismi capax est omnis et solus homo nondum baptizatus.

Can. 865 - § 1. Ut adultus baptizari possit, oportet voluntatem baptismum recipiendi manifestaverit, de fidei veritatibus obligationibusque christianis sufficienter sit instructus atque in vita christiana per catechumenatum sit probatus; admoneatur etiam ut de peccatis suis doleat.

860 § 2: OBP Prae., 13

861 § 1: cc. 738, 741; **LG 26, 29; PO 5**; SDO 22, 1; OBP Prae. gen., 11

861 § 2: c. 742; OBP Prae. gen., 16, 17, cap. IV et V; OICA cap. III

§ 2. Neka se u bolnicama, osim ako dijecezanski biskup odredi drukčije, ne krsti, osim ako to zahtijeva potreba ili na to sili koji drugi pastoralni razlog.

POGLAVLJE II.

KRSTITELJ

Kan. 861 - § 1. Redoviti je krstitelj biskup, prezbiter i đakon, uz održavanje propisa kan. 530, br. 1.

§ 2. Ako je redoviti krstitelj odsutan ili spriječen, dopušteno krsti katehist ili tko drugi koga je mjesni ordinarij za tu zadaću ovlastio, dapače, ako prijeka potreba zahtijeva, i svaki čovjek koji ima potrebnu nakanu; neka se pastiri duša, osobito župnik, brinu da vjernici budu poučeni o ispravnom načinu krštavanja.

Kan. 862 - Nitko ne smije, osim u prijekoju potrebi, bez potrebnog dopuštenja krstiti na tuđem području, ni svoje podložnike.

Kan. 863 - Neka se o krštenju odraslih, barem onih koji su navršili četrnaest godina života, obavijesti, dijecezanski biskup da ih, ako smatra da je to potrebno, on sam krsti.

POGLAVLJE III.

KRŠTENICI

Kan. 864 - Krst može primiti svaka osoba i samo osoba koja još nije krštena.

Kan. 865 - § 1. Da bi se odrasla osoba mogla krstiti, treba da je očitovala volju da se krsti, da je dovoljno poučena u vjerskim istinama i kršćanskim obvezama i da je tijekom katekumenata prokušana u kršćanskom životu; neka se također potakne da se pokaje za svoje grijehе.

862: c. 739

863: c. 744; OICA 44

864: c. 745 § 1

865 § 1: c. 752 § 1; SCSO et SCPF Resp., 19 feb. 1938; OICA 20, 49, 62

§ 2. Adultus, qui in periculo mortis versatur, baptizari potest si, aliquam de praecipuis fidei veritatibus cognitionem habens, quovis modo intentionem suam baptismum recipiendi manifestaverit et promittat se christianae religionis mandata esse servaturum.

Can. 866 - Adultus qui baptizatur, nisi gravis obstet ratio, statim post baptismum confirmetur atque celebrationem eucharisticam, communionem etiam recipiendo, participet.

Can. 867 - § 1. Parentes obligatione tenentur curandi ut infantes intra priores hebdomadas baptizentur; quam primum post nativitatem, immo iam ante eam, parochum adeant ut sacramentum pro filio petant et debite ad illud praeparentur.

§ 2. Si infans in periculo mortis versetur, sine ulla mora baptizetur.

Can. 868 - § 1. Ut infans licite baptizetur, oportet:

1° parentes, saltem eorum unus aut qui legitime eorundem locum tenet, consentiant;

2° spes habeatur fundata eum in religione catholica educatum iri; quae si prorsus deficiat, baptismus secundum praescripta iuris particularis differatur, monitis de ratione parentibus.

§ 2. Infans parentum catholicorum, immo et non catholicorum, in periculo mortis licite baptizatur, etiam invitis parentibus.

Can. 869 - § 1. Si dubitetur num quis baptizatus fuerit, aut baptismus valide collatus fuerit, dubio quidem post seriam investigationem permanente, baptismus eidem sub condicione conferatur.

§ 2. Baptizati in communitate ecclesiali non catholica non sunt sub condicione baptizandi, nisi, inspecta materia et verborum forma in baptismo collato adhibitis necnon attenta intentione baptizati adulti et ministri baptizantis, seria ratio adsit de baptismi validitate dubitandi.

§ 3. Quod si, in casibus de quibus in §§ 1 et 2, dubia remaneat baptismi collatio aut validitas, baptismus ne conferatur nisi postquam baptizando, si sit adultus, doctrina de baptismi sacramento exponatur,

865 § 2: c. 752 § 2; OICA 279

866: OICA 34

867 § 1: c. 770; SCSO Monitum, 18 feb. 1958 (AAS 50 [1958] 114); OBP Prae., 8: 2 et 3; 25; SCDF Instr. *Pastoralis actio*, 20 oct. 1980 (AAS 72 [1980] 1137-1156)

867 § 2: c. 771; OBP Prae., 8, 1

868 § 1, 1°: c. 750 § 2, 1°; SCSO Resp., 20 mar. 1933; OBP Prae., 5

§ 2. Odrasla osoba koja se nalazi u smrtnoj pogibelji može se krstiti ako ima neko znanje o glavnim vjerskim istinama, ako na bilo koji način očituje svoju nakanu da se krsti i ako obeća da će obdržavati zapovijedi kršćanske vjere.

Kan. 866 - Odrasla osoba koja se krsti neka odmah nakon krštenja primi potvrdu, neka sudjeluje u euharistijskom slavlju i neka primi pričest, osim ako to prijeći važan razlog.

Kan. 867 - § 1. Roditelji su dužni voditi brigu da se djeca krste u prvim tjednima; neka što prije poslije rođenja, dapače i prije rođenja, pođu k župniku da zamole sakrament za dijete i neka se za krštenje pripreme na dužan način.

§ 2. Ako je dijete u smrtnoj pogibelji, neka se krsti bez ikakve odgode.

Kan. 868 - § 1. Da bi se dijete dopušteno krstilo, potrebno je:

1° da pristanu roditelji, barem jedno od njih ili tko ih zakonito zamjenjuje;

2° da ima osnovane nade da će biti odgajano u katoličkoj vjeri; ako te nade nema, neka se krštenje prema propisima krajevnog prava odgodi pošto se razlog obrazloži roditeljima.

§ 2. Dijete katoličkih, dapače i nekatoličkih roditelja, u smrtnoj pogibelji dopušteno se krsti, i protiv volje roditelja.

Kan. 869 - § 1. Ako se sumnja je li tko kršten ili je li krštenje bilo valjano, a dvojba i nakon ozbiljna istraživanja ostaje, neka se krsti uvjetno.

§ 2. Oni koji su kršteni u nekatoličkoj crkvenoj zajednici ne treba da se krste uvjetno, osim ako ima ozbiljna razloga za dvojbu o valjanosti krštenja, pošto se ispituju materija i riječi forme upotrijebljene u krštenju te nakana odrasle osobe koja se krsti i krstitelja.

§ 3. Ako pak, u slučajevima o kojima se govori u §§ 1. i 2, ostane dvojbenom podjela ili valjanost krštenja, neka se ne krsti, osim pošto se kršteniku, ako je odrasla osoba, izloži nauk o sakramentu krsta i pošto

868 § 1, 2°: c. 750 § 2; OBP Prae., 3; SCDF Resp., 13 iul. 1970; SCDF Instr. *Pastoralis actio*, 20 oct. 1980, 30, 31 (AAS 72 [1980] 1154-1155)

868 § 2: c. 750 § 1; OBP Prae., 8, 1

869 § 1: c. 749

869 § 2: cc. 750, 751; SCSO Resp., 15 nov. 1941; SCSO Resp., 28 dec. 1948 (AAS 41 [1949] 650); DO I: 12-14; OICA appendix, 7

869 § 3: DO I: 15, 18

atque eidem aut, si de infante agitur, eius parentibus rationes dubiae validitatis baptismi celebrati declarentur.

Can. 870 - Infans expositus aut inventus, nisi re diligenter investigata de eius baptismo constet, baptizetur.

Can. 871 - Fetus abortivi, si vivat, quatenus fieri potest, baptizentur.

CAPUT IV

DE PATRINIS

Can. 872 - Baptizando, quantum fieri potest, detur patrinus, cuius est baptizando adulto in initiatione christiana adstare, et baptizandum infantem una cum parentibus ad baptismum praesentare itemque operam dare ut baptizatus vitam christianam baptismo congruam ducat obligationesque eidem inhaerentes fideliter adimpleat.

Can. 873 - Patrinus unus tantum vel matrina una vel etiam unus et una assumantur.

Can. 874 - § 1. Ut quis ad munus patrini suscipiendum admittatur, oportet:

1° ab ipso baptizando eiusve parentibus aut ab eo qui eorum locum tenet aut, his deficientibus, a parrocho vel ministro sit designatus atque aptitudinem et intentionem habeat hoc munus gerendi;

2° decimum sextum aetatis annum expleverit, nisi alia aetas ab Episcopo dioecesano statuta fuerit vel exceptio iusta de causa parrocho aut ministro admittenda videatur;

3° sit catholicus, confirmatus et sanctissimum Eucharistiae sacramentum iam receperit, idemque vitam ducat fidei et muneri suscipiendo congruam;

4° nulla poena canonica legitime irrogata vel declarata sit innotatus;

5° non sit pater aut mater baptizandi.

§ 2. Baptizatus ad communitatem ecclesiam non catholicam pertinet, non nisi una cum patrino catholico, et quidem ut testis tantum baptismi, admittatur.

870: c. 749

871: cc. 746, 747

872: c. 762; SCDS Instr. *Ex responsionibus datis*, 25 nov. 1925 (AAS 18 [1926] 44-47); OBP Prae. gen., 8; OICA 42, 43, 135-137, 236

se njemu ili, ako se radi o djetetu, njegovim roditeljima obrazloži dvojba o valjanosti krštenja.

Kan. 870 - Izloženo ili nađeno dijete neka se krsti, osim ako se pomnim istraživanjem utvrdi da je već kršteno.

Kan. 871 - Nedonoščad, ako su živa, neka se krste kad god je to moguće.

POGLAVLJE IV.

KUMOVI

Kan. 872 - Neka se kršteniku, ako je moguće, dade kum, čija je zadaća pomagati odraslom kršteniku u pristupu u kršćanstvo, a krštenika dijete zajedno s roditeljima predstaviti za krštenje i isto tako nastojati da krštenik provodi kršćanski život u skladu sa sakramentom krsta i da vjerno izvršava obveze povezane s krštenjem.

Kan. 873 - Neka se uzme samo jedan kum ili jedna kuma ili i kum i kuma.

Kan. 874 - § 1. Da bi se komu dopustilo da preuzme službu kuma, potrebno je:

1° da ga odredi sam krštenik ili njegovi roditelji ili onaj tko ih zamjenjuje ili, ako tih nema, župnik ili krstitelj i da je prikladan te da ima nakanu vršiti tu službu;

2° da je navršio šesnaestu godinu života, osim ako dijecezanski biskup odredi drugu dob ili ako župnik ili krstitelj smatraju da zbog opravdanog razloga treba da se dopusti iznimka;

3° da je katolik, potvrđen i već pričešćen i da provodi život u skladu s vjerom i preuzetom službom;

4° da nije udaren nikakvom zakonito izrečenom ili proglašenom kanonskom kaznom;

5° da nije otac ili majka krštenika.

§ 2. Neka se krštena osoba koja pripada nekatoličkoj crkvenoj zajednici ne dopusti, osim zajedno s katoličkim kumom, i to samo kao svjedok krštenja.

873: c. 764; OBP Prae., 6

874 § 1: c. 765; OBP Prae. gen., 10; OICA 43

874 § 2: DO I: 48, 57; OBP Prae. gen., 10, 3

CAPUT V

DE COLLATI BAPTISMI PROBATIONE ET ADNOTATIONE

Can. 875 - Qui baptismum administrat curet ut, nisi adsit patrinus, habeatur saltem testis quo collatio baptismi probari possit.

Can. 876 - Ad collatum baptismum comprobandum, si nemini fiat praeiudicium, sufficit declaratio unius testis omni exceptione maioris, aut ipsius baptizati iusiurandum, si ipse in aetate adulta baptismum receperit.

Can. 877 - § 1. Parochus loci, in quo baptismus celebratur, debet nomina baptizatorum, mentione facta de ministro, parentibus, patrinis necnon, si adsint, testibus, de loco ac die collati baptismi, in baptizatorum libro sedulo et sine ulla mora referre, simul indicatis die et loco nativitatis.

§ 2. Si de filio agatur e matre non nupta nato, matris nomen inserendum est, si publice de eius maternitate constet aut ipsa sponte sua, scripto vel coram duobus testibus, id petat; item nomen patris inscribendum est, si eius paternitas probatur aliquo publico documento aut ipsius declaratione coram parcho et duobus testibus facta; in ceteris casibus, inscribatur baptizatus, nulla facta de patris aut parentum nomine indicatione.

§ 3. Si de filio adoptivo agitur, inscribantur nomina adoptantium necnon, saltem si ita fiat in actu civili regionis, parentum naturalium ad normam §§ 1 et 2, attentis Episcoporum conferentiae praescriptis.

Can. 878 - Si baptismus neque a parcho neque eo praesente administratus fuerit, minister baptismi, quicumque est, de collato baptismo certiore facere debet parochum paroeciae in qua baptismus administratus est, ut baptismum adnotet ad normam can. 877, § 1.

875: c. 779

876: c. 779

877 § 1: c. 777 § 1; SConc Resp., 31 ian. 1927; SCDS Normae, 2 oct. 1941; OBP Prae. gen., 29

POGLAVLJE V.

DOKAZIVANJE I UPIS KRŠTENJA

Kan. 875 - Tko krsti, neka se pobrine da bude, ako nema kuma, prisutan barem svjedok pomoću kojega se može dokazati da je krštenje obavljeno.

Kan. 876 - Da bi se dokazalo da je krštenje obavljeno, ako se time nikomu ne nanosi šteta, dovoljna je izjava jednoga sasvim besprijealnog svjedoka ili prisega samog krštenoga, ako je kršten u odrasloj dobi.

Kan. 877 - § 1. Župnik mjesta krštenje mora brižljivo i bez ikakve odgode upisati u maticu krštenih imena krštenih, krstitelja, roditelja, kumova i svjedoka, ako su bili prisutni, te mjesto i dan krštenja, ubilježivši istodobno dan i mjesto rođenja.

§ 2. Ako se radi o djetetu neudane majke, treba da se upiše ime majke ako je njezino majčinstvo javno poznato ili ako to ona od svoje volje napismeno ili pred dvama svjedocima zatraži; isto tako treba da se upiše i ime oca ako je njegovo očinstvo dokazano nekom javnom ispravom ili izjavom njega samoga pred župnikom i dvama svjedocima; u drugim slučajevima neka se krštenik upiše a da se ne navede ime oca ili roditelja.

§ 3. Ako se radi o posvojenom djetetu, neka se upišu imena posvojitelja i, barem ako se tako čini u građanskoj matičnoj knjizi dotičnog kraja, naravnih roditelja prema odredbi §§ 1. i 2. i u skladu s propisima biskupske konferencije.

Kan. 878 - Ako nije krstio župnik niti je krštenje obavljeno u njegovoj prisutnosti, krstitelj, tko god on bio, mora o krštenju obavijestiti župnika župe u kojoj je krštenje obavljeno da ga upiše prema odredbi kan. 877, § 1.

877 § 2: c. 777 § 2; CI Resp., 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 528)

878: c. 778; SCConc Resp., 31 ian. 1927

TITULUS II
DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS

Can. 879 - Sacramentum confirmationis, quod characterem imprimit et quo baptizati, iter initiationis christianae prosequentes, Spiritus Sancti dono ditantur atque perfectius Ecclesiae vinculantur, eosdem roborat arctiusque obligat ut verbo et opere testes sint Christi fidemque diffundant et defendant.

CAPUT I
DE CONFIRMATIONIS CELEBRATIONE

Can. 880 - § 1. Sacramentum confirmationis confertur per unctionem chrismatis in fronte, quae fit manus impositione atque per verba in probatis liturgicis libris praescripta.

§ 2. Chrisma in sacramento confirmationis adhibendum debet esse ab Episcopo consecratum, etiamsi sacramentum a presbytero ministratur.

Can. 881 - Expedit ut confirmationis sacramentum in ecclesia, et quidem intra Missam, celebretur; ex causa tamen iusta et rationabili, extra Missam et quolibet loco digno celebrari potest.

879: *Rituale Romanum*, 1952, tit. III. cap. I; **LG 11; AG 36; PO 5**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Divinae consortium naturae*, 15 aug. 1971 (AAS 63 [1971] 660); OC 1, 2; OBP Prae. gen., 2

880 §1: cc. 780, 781 § 2; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Divinae consortium naturae*, 15 aug. 1971 (AAS 63 [1971] 657, 664); CIV Resp., 6 iun. 1972 (AAS 64 [1972] 526); OC 9

NASLOV II.
SAKRAMENT POTVRDE

Kan. 879 - Sakrament potvrde koji utiskuje biljeg i kojim se kršteni, nastavljajući put pristupa u kršćanstvo, obogaćuju darom Duha Svetoga i savršenije povezuju s Crkvom, krštene jača i čvršće obvezuje da riječju i djelom budu Kristovi svjedoci i da šire i brane vjeru.

POGLAVLJE I.
SLAVLJENJE POTVRDE

Kan. 880 - § 1. Sakrament potvrde podjeljuje se mazanjem krizmom na čelu koje se vrši polaganjem ruke i riječima propisanim u odobrenim bogoslužnim knjigama.

§ 2. Krizmu koja treba da se upotrebljava u sakramentu potvrde mora posvetiti biskup iako sakrament podjeljuje prezbiter.

Kan. 881 - Preporučuje se da se sakrament potvrde slavi u crkvi, i to za vrijeme mise; ipak, zbog opravdanog i razumnog razloga može se slaviti izvan mise i na svakome doličnom mjestu.

880 § 2: c. 781 § 1; *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, Prae., 6; OC 10

881: c. 791; **SC 71**; OC 11, 13

CAPUT II

DE CONFIRMATIONIS MINISTRO

Can. 882 - Confirmationis minister ordinarius est Episcopus; valide hoc sacramentum confert presbyter quoque hac facultate vi iuris universalis aut peculiaris concessionis competentis auctoritatis instructus.

Can. 883 - Ipso iure facultate confirmationem ministrandi gaudent:

1° intra fines suae dicionis, qui iure Episcopo dioecesano aequiparantur;

2° quoad personam de qua agitur, presbyter qui, vi officii vel mandati Episcopi dioecesani, infantia egressum baptizat aut iam baptizatum in plenam Ecclesiae catholicae communionem admittit;

3° quoad eos qui in periculo mortis versantur, parochus, immo quilibet presbyter.

Can. 884 - § 1. Episcopus dioecesanus confirmationem administret per se ipse aut curet ut per alium Episcopum administretur; quod si necessitas id requirat, facultatem concedere potest uni vel pluribus determinatis presbyteris, qui hoc sacramentum administrent.

§ 2. Gravi de causa, Episcopus itemque presbyter, vi iuris aut peculiaris concessionis competentis auctoritatis facultate confirmandi donatus, possunt in singulis casibus presbyteros, ut et ipsi sacramentum administrent, sibi sociare.

Can. 885 - § 1. Episcopus dioecesanus obligatione tenetur curandi ut sacramentum confirmationis subditis rite et rationabiliter petentibus conferatur.

§ 2. Presbyter, qui hac facultate gaudet, eadem uti debet erga eos in quorum favorem facultas concessa est.

Can. 886 - § 1. Episcopus in sua dioecesi sacramentum confirmationis legitime administrat etiam fidelibus non subditis, nisi obstet expressa proprii ipsorum Ordinarii prohibitio.

882: c. 782 §§ 1 et 2; Pius PP. XI, Facul., 30 apr. 1929, 3 (AAS 21 [1929] 555); SCDS Instr. *Sacramenti Confirmationis*, 20 maii 1934 (AAS 27 [1935] 11, 12); SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946 (AAS 38 [1946] 349-358); *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. III; **LG 26**; **OE 13, 14**; OC 7; DPME 87c

883, 1°: c. 782 § 3; OC 7

883, 2°: OC 8; OICA Prae., 46, appendix 8; CIV Resp., 21 dec. 1979 (AAS 72 [1980] 105, 106); Resp., 25 apr. 1975 (AAS 67 [1975] 348)

POGLAVLJE II.

SLUŽITELJ POTVRDE

Kan. 882 - Redoviti je služitelj potvrde biskup; valjano podjeljuje ovaj sakrament i prezbiter ovlašten snagom općega prava ili posebnog dopuštenja mjerodavne vlasti.

Kan. 883 - Ovlast podjeljivati potvrdu po samom pravu imaju:

1° u granicama svoje oblasti, oni koji se po pravu izjednačuju s dijecezanskim biskupom;

2° u odnosu na dotičnu osobu, prezbiter koji snagom službe ili naloga dijecezanskog biskupa krsti nekoga tko je prešao dob djetinjstva ili nekoga već krštenog prima u potpuno zajedništvo Katoličke crkve;

3° za one koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, župnik, dapače svaki prezbiter.

Kan. 884 - § 1. Neka dijecezanski biskup podjeljuje potvrdu osobno ili neka se pobrine da je podjeljuje drugi biskup; ako pak to zahtijeva potreba, može ovlastiti jednoga ili više određenih prezbitera da oni podjeljuju ovaj sakrament.

§ 2. Zbog važnog razloga biskup i prezbiter, koji je snagom prava ili posebnog dopuštenja mjerodavne vlasti ovlašten podjeljivati potvrdu, mogu u pojedinačnim slučajevima pridružiti sebi prezbitere da i oni podjeljuju sakrament.

Kan. 885 - § 1. Dijecezanski biskup dužan je voditi brigu da se sakrament potvrde podjeljuje podložnicima koji ga pravo i razborito mole.

§ 2. Prezbiter koji ima tu ovlast mora se njome služiti za one u korist kojih je ovlast dana.

Kan. 886 - § 1. Biskup u svojoj biskupiji zakonito podjeljuje sakrament potvrde i vjernicima koji nisu njegovi podložnici, osim ako to priječi izričita zabrana njihova ordinarija.

883. 3°: SCDS Instr., 20 maii 1934 (AAS 27 [1935] 11, 12); SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946 (AAS 38 [1946] 349-358); SCDS Resp., 6 mar. 1947; SCPF Decr. *Post latum a*, 18 dec. 1947 (AAS 40 [1948] 41); SCC Decl., 7 oct. 1953, I (AAS 45 [1953] 758); PM 13; SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 38, 39 § 4a (AAS 61 [1969] 633-634); OC 7c; OUI 31

884 § 2: SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946 (AAS 38 [1946] 349-354); SCDS Relatio, 1 iul. 1957 (AAS 49 [1957] 943, 944); OC 8

885 § 1: c. 785 § 1

885 § 2: c. 785 § 2

886 § 1: c. 783 § 1

§ 2. Ut in aliena dioecesi confirmationem licite administret, Episcopus indiget, nisi agatur de suis subditis, licentia saltem rationabiliter praesumpta Episcopi dioecesanani.

Can. 887 - Presbyter facultate confirmationem ministrandi gaudens, in territorio sibi designato hoc sacramentum extraneis quoque licite confert, nisi obstat proprii eorum Ordinarii vetitum; illud vero in alieno territorio nemini valide confert, salvo praescripto can. 883, n. 3.

Can. 888 - Intra territorium in quo confirmationem conferre valent, ministri in locis quoque exemptis eam ministrare possunt.

CAPUT III

DE CONFIRMANDIS

Can. 889 - § 1. Confirmationis recipiendae capax est omnis et solus baptizatus, nondum confirmatus.

§ 2. Extra periculum mortis, ut quis licite confirmationem recipiat, requiritur, si rationis usu polleat, ut sit apte institutus, rite dispositus et promissiones baptismales renovare valeat.

Can. 890 - Fideles tenentur obligatione hoc sacramentum tempestive recipiendi; curent parentes, animarum pastores, praesertim parochi, ut fideles ad illud recipiendum rite instruantur et opportuno tempore accedant.

Can. 891 - Sacramentum confirmationis conferatur fidelibus circa aetatem discretionis, nisi Episcoporum conferentia aliam aetatem determinaverit, aut adsit periculum mortis vel, de iudicio ministri, gravis causa aliud suadeat.

886 § 2: c. 783 § 2

887: c. 784; SCEO Decr. *Cum, ex canone*, 1 maii 1948 (AAS 40 [1948] 423)

888: c. 792

889 § 1: c. 786; *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. I; OC 12

889 § 2: c. 786; *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. III; OC 11

§ 2. Da bi dopušteno podjeljivao potvrdu u tuđoj biskupiji, biskup treba da ima barem razborito pretpostavljeno dopuštenje dijecezanskog biskupa, osim ako se radi o njegovim podložnicima.

Kan. 887 - Prezbyter koji ima ovlast podjeljivati potvrdu dopušteno podjeljuje taj sakrament i strancima na području koje mu je određeno, osim ako to priječi zabrana njihova ordinarija; na tuđem pak području nikome ga ne podjeljuje valjano, osim kad se radi o propisu kan. 883, br. 3.

Kan. 888 - Na području na kojemu mogu dijeliti potvrdu, služitelji je mogu podjeljivati i u izuzetim mjestima.

POGLAVLJE III.

POTVRĐENICI

Kan. 889 - § 1. Za primanje potvrde sposobna je svaka i samo krštena osoba koja još nije potvrđena.

§ 2. Da bi tko, izvan smrtne pogibelji, dopušteno primio potvrdu, zahtijeva se, ako je sposoban služiti se razumom, da je prikladno poučen, pravo raspoložen i sposoban obnoviti krsna obećanja.

Kan. 890 - Vjernici su obvezni primiti sakrament potvrde pravodobno; neka roditelji i pastiri duša, osobito župnici, vode brigu da se vjernici za njegovo primanje pravo pouče i da mu u prikladno vrijeme pristupe.

Kan. 891 - Neka se sakrament potvrde dijeli vjericima približno tada kad oni steknu moć rasuđivanja, osim ako biskupska konferencija odredi drugu dob, ili osim ako ima smrtne pogibelji, ili osim ako, prema služiteljevu sudu, važan razlog savjetuje što drugo.

890: c. 787; OC 3

891: c. 788; CI Resp. II, 16 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 353); SCDS Instr. *Plures petitiones*, 30 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 271, 272); SCDS Instr. *Sacramenti Confirmationis*, 20 maii 1934 (AAS 27 [1935] 11-22); SCDS Decr. *Spiritus Sancti Munera*, 14 sep. 1946 (AAS 38 [1946] 349-358); *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. II; CI Resp. III, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 496); OC 11, 12

CAPUT IV

DE PATRINIS

Can. 892 - Confirmando, quantum id fieri potest, adsit patrinus, cuius est curare ut confirmatus tamquam verus Christi testis se gerat obligationesque eidem sacramento inhaerentes fideliter adimpleat.

Can. 893 - § 1. Ut quis patrini munere fungatur, condiciones adimpleat oportet, de quibus in can. 874.

§ 2. Expedit ut tamquam patrinus assumatur qui idem munus in baptismo susceperit.

CAPUT V

DE COLLATAE CONFIRMATIONIS PROBATIONE
ET ADNOTATIONE

Can. 894 - Ad collatam confirmationem probandam servantur praescripta can. 876.

Can. 895 - Nomina confirmatorum, facta mentione ministri, parentum et patrinorum, loci et diei collatae confirmationis in librum confirmatorum Curiae dioecesanae adnotentur, vel, ubi id praescripserit Episcoporum conferentia aut Episcopus dioecesanus, in librum in archivo paroeciali conservandum; parochus debet de collata confirmatione monere parochum loci baptismi, ut adnotatio fiat in libro baptizatorum, ad normam can. 535, § 2.

Can. 896 - Si parochus loci praesens non fuerit, eundem de collata confirmatione minister per se vel per alium quam primum certiore faciat.

892: c. 793; SCDS Instr., 25 nov. 1925 (AAS 18 [1926] 44-47); *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. I; OC 5

893 § 1: c. 795; OC 6; SCCD Documentorum explanatio (*Notitiae* 11 [1975] 61, 62)

POGLAVLJE IV.

KUMOVI

Kan. 892 - Neka potvrđenik, ako je to moguće, ima kuma čija je dužnost brinuti se da se potvrđeni ponaša kao pravi Kristov svjedok i da vjerno vrši obveze povezane s tim sakramentom.

Kan. 893 - § 1. Da bi netko mogao obavljati službu kuma, treba da ispunjava uvjete o kojima se govori u kan. 874.

§ 2. Preporučuje se uzeti za kuma onoga tko je tu službu preuzeo na krštenju.

POGLAVLJE V.

DOKAZIVANJE I UPIS POTVRDE

Kan. 894 - Za dokazivanje podijeljene potvrde neka se obdržavaju propisi kan. 876.

Kan. 895 - Neka se u knjigu potvrđenih biskupijske kurije ili, gdje to propiše biskupska konferencija ili dijecezanski biskup, u knjigu koja treba da se čuva u župnom arhivu upišu imena potvrđenih, služitelja, roditelja i kumova te mjesto i dan podijeljene potvrde; župnik mora o podijeljenoj potvrdi obavijestiti župnika mjesta krštenja da se to ubilježi u maticu krštenih, prema odredbi kan. 535, § 2.

Kan. 896 - Ako mjesni župnik nije bio prisutan, neka ga služitelj osobno ili preko drugoga što prije obavijesti o podijeljenoj potvrdi.

893 § 2: c. 796; OC 5; OICA 299; SCCD Documentorum explanatio (*Notitiae* 11 [1975] 61, 62)

894: *Rituale Romanum*, 1952, tit. III, cap. I

895: c. 798; OC 14

896: c. 799; OC 15

TITULUS III
DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA

Can. 897 - Augustissimum Sacramentum est sanctissima Eucharistia, in qua ipsemet Christus Dominus continetur, offertur et sumitur, ac qua continuo vivit et crescit Ecclesia. Sacrificium eucharisticum, memoriale mortis et resurrectionis Domini, in quo Sacrificium crucis in saecula perpetuatur, totius cultus et vitae christianae est culmen et fons, quo significatur et efficitur unitas populi Dei et corporis Christi aedificatio perficitur. Cetera enim sacramenta et omnia ecclesiastica apostolatus opera cum sanctissima Eucharistia cohaerent et ad eam ordinantur.

Can. 898 - Christifideles maximo in honore sanctissimam Eucharistiam habeant, actuosam in celebratione augustissimi Sacrificii partem habentes, devotissime et frequenter hoc sacramentum recipientes, atque summa cum adoratione idem colentes; animarum pastores doctrinam de hoc sacramento illustrantes, fideles hanc obligationem sedulo edoceant.

CAPUT I
DE EUCHARISTICA CELEBRATIONE

Can. 899 - § 1. Eucharistica celebratio actio est ipsius Christi et Ecclesiae, in qua Christus Dominus, ministerio sacerdotis, semetipsum, sub speciebus panis et vini substantialiter praesentem, Deo Patri offert atque fidelibus in sua oblatione sociatis se praebet ut cibum spirituales.

§ 2. In eucharistica Synaxi populus Dei in unum convocatur, Episcopo aut, sub eius auctoritate, presbytero praeside, personam Christi

897: c. 801; **SC 10, 47; LG 3, 11, 17, 26**; PAULUS PP. VI, Ep. Ap. *Investigabiles divitias Christi*, 6 feb. 1965 (AAS 57 [1965] 301); MF 753, 774; **CD 30; AG 14; PO 5**; EMys 1, 3, 6, 10; IGMR 7; SCUF Instr. *In quibus*, 1 iun. 1972, 2, 3 (AAS 64 [1972] 519-522); Paulus PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974, 20 (AAS 66 [1974] 131-132); SCIC Instr. *In ecclesiastica futurovam*, 3 iun. 1979, 22; IOANNES PAULUS PP. II, Ep Ap. *Patres Ecclesiae*, 2 ian. 1980 (AAS 72 [1980] 18)

NASLOV III.

PRESVETA EUHARISTIJA

Kan. 897 - Najuzvišeniji je sakrament presveta euharistija u kojoj je sadržan, prinosi se i prima sam Krist Gospodin i po kojoj Crkva trajno živi i raste. Euharistijska žrtva, spomen-čin Gospodnje smrti i uskrsnuća, u kojoj se ovjekovječuje žrtva križa, vrhunac je i izvor svega bogostovlja i kršćanskog života, kojom se označuje i ostvaruje jedinstvo Božjeg naroda i dovršava izgradnja Tijela Kristova. Ostali su naime sakramenti i sva crkvena djela apostolata s presvetom euharistijom povezani i k njoj usmjereni.

Kan. 898 - Neka vjernici u najvećoj mjeri štuju presvetu euharistiju, sudjelujući djelatno u slavljenju najuzvišenije žrtve, primajući veoma pobožno i često taj sakrament i časteći ga s najdubljim klanjanjem; neka pastiri duša, razlažući nauk o tom sakramentu, pomno poučavaju vjernike o toj obvezi.

POGLAVLJE I.

EUHARISTIJSKO SLAVLJE

Kan. 899 - § 1. Euharistijsko slavlje čin je samoga Krista i Crkve u kojem Krist Gospodin, po službi svećenika, samoga sebe, bivstveno prisutna pod prilikama kruha i vina, prinosi Bogu Ocu, a vjernicima združenim u njegovu prinošenju daje se kao duhovna hrana.

§ 2. Na euharistijskom sastanku Božji se narod saziva u jedno pod predsjedanjem biskupa ili prezbitera pod njegovom vlašću, koji djeluju

898: c. 863; **SC 48; PO 5**; MF 754, 755; EMys 12, 15

899 § 1: **PO 13**; MF 761, 762; EMys 3; IGMR 1, 4

899 § 2: **SC 14, 26, 33; PO 5**; IGMR 2, 7, 58, 59

gerente, atque omnes qui intersunt fideles, sive clerici sive laici, suo quisque modo pro ordinum et liturgicorum munerum diversitate, participando concurrunt.

§ 3. Celebratio eucharistica ita ordinetur, ut omnes participantes exinde plurimos capiant fructus, ad quos obtinendos Christus Dominus Sacrificium eucharisticum instituit.

Art. 1

DE SANCTISSIMAE EUCHARISTIAE MINISTRO

Can. 900 - § 1. Minister, qui in persona Christi sacramentum Eucharistiae conficere valet, est solus sacerdos valide ordinatus.

§ 2. Licite Eucharistiam celebrat sacerdos lege canonica non impeditus, servatis praescriptis canonum qui sequuntur.

Can. 901 - Integrum est sacerdoti Missam applicare pro quibusvis, tum vivis tum defunctis.

Can. 902 - Nisi utilitas christifidelium aliud requirat aut suadeat, sacerdotes Eucharistiam concelebrare possunt, integra tamen pro singulis libertate manente Eucharistiam individuali modo celebrandi, non vero eo tempore, quo in eadem ecclesia aut oratorio concelebratio habetur.

Can. 903 - Sacerdos ad celebrandum admittatur etiamsi rectori ecclesiae sit ignotus, dummodo aut litteras commendatitias sui Ordinarii vel sui Superioris, saltem intra annum datas, exhibeat, aut prudenter existimari possit eundem a celebratione non esse impeditum.

Can. 904 - Sacerdotes, memoria semper tenentes in mysterio Sacrificii eucharistici opus redemptionis continuo exerceri, frequenter celebrent; immo enixe commendatur celebratio cotidiana, quae quidem, etiam si praesentia fidelium haberi non possit, actus est Christi et Ecclesiae, in quo peragendo munus suum praecipuum sacerdotes adimplent.

899 § 3: **SC 47**; IGMR 2

900 § 1: c. 802; **LG 10, 26, 28**; EMys 42, 43; IGMR 59, 60; SCDF Decl., 15 feb. 1975 (AAS 67 [1975] 203-204)

901: c. 809; SCDF Decr. *Accidit*, 11 iun. 1976 (AAS 68 [1976] 621)

u osobi Krista, a svi prisutni vjernici, bilo klerici bilo laici, surađuju time što sudjeluju svatko na svoj način prema različitosti redova i bogoslužnih služba.

§ 3. Neka se euharistijsko slavlje uredi tako da svi sudionici prime iz njega obilje plodova radi čega je Krist Gospodin i ustanovio euharistijsku žrtvu.

Članak 1.

SLUŽITELJ PRESVETE EUHARISTIJE

Kan. 900 - § 1. Služitelj koji može u osobi Krista tvoriti sakrament euharistije samo je valjano zaređen svećenik.

§ 2. Euharistiju dopušteno slavi svećenik kojemu to ne priječi kanonski zakon, uz obdržavanje propisa kanona koji slijede.

Kan. 901 - Svećeniku je slobodno namijeniti misu za svakoga, bilo za žive bilo za mrtve.

Kan. 902 - Svećenici mogu euharistiju koncelebrirati, osim ako drukčije zahtijeva ili savjetuje korist vjernika; ipak je svaki posve slobodan slaviti euharistiju pojedinačno, ali ne u vrijeme kad se u istoj crkvi ili kapeli slavi koncelebracija.

Kan. 903 - Neka se svećeniku dopusti slavljenje iako rektoru crkve nije poznat, samo ako ili pokaže preporučno pismo svojeg ordinarija ili svojeg poglavara ne starije od godinu dana, ili ako se razborito može smatrati da mu nije zabranjeno slaviti misu.

Kan. 904 - Neka svećenici, imajući uvijek na pameti da se u otajstvu euharistijske žrtve trajno vrši djelo otkupljenja, slave misu često; dapače, usrdno se preporučuje svakodnevno slavljenje koje je, dakako, i kad nije moguće da prisustvuju vjernici, čin Krista i Crkve u obavljanju kojeg svećenici ispunjavaju svoju osobitu zadaću.

902: **SC 57**; SRC Decr. *Ecclesiae semper*, 7 mar. 1965 (AAS 57 [1965] 410-412); EMys 47; IGMR 153-158; SCCD Decl. *In celebratione Missae*, 7 aug. 1972 (AAS 64 [1972] 561-563)

903: c. 804 §§ 1 et 2

904: c. 805; **SC 2, 27**; **LG 3, 28**; **AG 39**; **PO 2, 5, 13**; MF 761, 762; EMys 44; IGMR 4

Can. 905 - § 1. Exceptis casibus in quibus ad normam iuris licitum est pluries eadem die Eucharistiam celebrare aut concelebrare, non licet sacerdoti plus semel in die celebrare.

§ 2. Si sacerdotum penuria habeatur, concedere potest loci Ordinarius ut sacerdotes, iusta de causa, bis in die, immo, necessitate pastorali id postulante, etiam ter in diebus dominicis et festis de praecepto, celebrent.

Can. 906 - Nisi iusta et rationabili de causa, sacerdos Sacrificium eucharisticum ne celebret sine participatione alicuius saltem fidelis.

Can. 907 - In celebratione eucharistica diaconis et laicis non licet orationes, speciatim precem eucharisticam, proferre vel actionibus fungi, quae sacerdotis celebrantis sunt propriae.

Can. 908 - Sacerdotibus catholicis vetitum est una cum sacerdotibus vel ministris Ecclesiarum communitatumve ecclesialium plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, Eucharistiam concelebrare.

Can. 909 - Sacerdos ne omittat ad eucharistici Sacrificii celebrationem oratione debite se praeparare, eoque expleto Deo gratias agere.

Can. 910 - § 1. Minister ordinarius sacrae communionis est Episcopus, presbyter et diaconus.

§ 2. Extraordinarius sacrae communionis minister est acolythus necnon alius christifidelis ad normam can. 230, § 3 deputatus.

Can. 911 - § 1. Officium et ius sanctissimam Eucharistiam per modum Viatici ad infirmos deferendi habent parochus et vicarii parociales, cappellani, necnon Superior communitatis in clericalibus institutis religiosis aut societatibus vitae apostolicae quoad omnes in domo versantes.

905 § 1: c. 806 § 1; SRC Resp., 26 ian. 1920 (AAS 12 [1920] 122); SRC Instr., 12 iun. 1921 (AAS 13 [1921] 154-155); **SC 57**; EMys 47; IGMR 158

905 § 2: c. 806 § 2; PM 2

906: c. 813; SRC Resp. *Dubia*, 4 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 505); SCDS Instr. *Quam plurimum*, 1 oct. 1949 (AAS 41 [1949] 506-508); SRC Instr. *De musica sacra*, 3 sep. 1958, 14c et 31 (AAS 50 [1958] 636, 642); MF 761, 762; **SC 27**; IGMR 211

907: SRC *Dubia*, 4 aug. 1922 (AAS 14 [1922] 505); SRC Instr. *De musica sacra*, 3 sep. 1958, 14c et 31 (AAS 50 [1958] 636, 642); **SC 28**; SRC Instr. *Musicam sacram*, 5 mar. 1967, 14 (AAS 59 [1967] 304); IGMR 10-12; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 4 (AAS 62 [1970] 698); SCCD Litt. circ. *Eucharistiae participationem*, 27 apr. 1973, 8 (AAS 65 [1973] 343); ID Introductio et 4

Kan. 905 - § 1. Izuzevši slučajeve u kojima je prema pravnoj odredbi dopušteno više puta istoga dana slaviti ili koncelebrirati euharistiju, svećeniku nije dopušteno slaviti više od jedanput na dan.

§ 2. Ako nema dovoljno svećenika, mjesni ordinarij može dopustiti da svećenici zbog opravdanog razloga slave misu dvaput dnevno; dapače, kad to zahtijeva pastoralna potreba, i triput nedjeljama i zapovijedanim blagdanima.

Kan. 906 - Neka svećenik ne slavi euharistijsku žrtvu bez sudjelovanja barem kojeg vjernika, osim ako ima opravdanog i razumnog razloga.

Kan. 907 - Đakonima i laicima nije dopušteno u euharistijskom slavlju izgovarati molitve, naročito ne euharistijsku molitvu, niti obavljati čine koji su vlastiti svećeniku slavitelju.

Kan. 908 - Katoličkim je svećenicima zabranjeno koncelebrirati euharistiju zajedno sa svećenicima ili služiteljima Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom.

Kan. 909 - Neka svećenik ne propusti dolično se molitvom pripraviti za slavljenje euharistijske žrtve i zahvaliti Bogu kad ona završi.

Kan. 910 - § 1. Redoviti je služitelj svete pričesti biskup, prezbiter i đakon.

§ 2. Izvanredni je služitelj svete pričesti akolit, kao i drugi vjernik ovlašten prema odredbi kan. 230, § 3.

Kan. 911 - § 1. Dužnost i pravo nositi bolesnicima presvetu euharistiju kao popudbinu imaju župnik, župni vikari, kapelani kao i poglavar zajednice u kleričkim redovničkim ustanovama ili družbama apostolskoga života svima koji su u kući.

908: SUCF Decl., 7 ian. 1970 (AAS 62 [1970] 184-188)

909: c. 810; MD 566-568; EMys 38

910 § 1: cc. 845 §§ 1 et 2, 848, 849; CI Resp., 13 iul. 1930, II (AAS 22 [1930] 365); *Rituale Romanum*, 1925 et 1952, tit. V; **LG 29**; EMys 31; SDO 22, 3; CEM 17

910 § 2: MQ VI; SCDS Instr. *Fidei custos*, 30 apr. 1969; IC 1; CEM 17; IOANNES PAULUS PP. II, Ep. *Dominicae cenae*, 24 feb. 1980, 11 (AAS 72 [1980] 142); ID 10

911 § 1: cc. 397, 3°, 514 §§ 1-3, 848, 850; CI Resp. I, 16 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 353; OUI 29

§ 2. In casu necessitatis aut de licentia saltem praesumpta parochi, cappellani vel Superioris, cui postea notitiam dari oportet, hoc facere debet quilibet sacerdos vel alius sacrae communionis minister.

Art. 2

DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA PARTICIPANDA

Can. 912 - Quilibet baptizatus, qui iure non prohibeatur, admitti potest et debet ad sacram communionem.

Can. 913 - § 1. Ut sanctissima Eucharistia ministrari possit pueris, requiritur ut ipsi sufficienti cognitione et accurata praeparatione gaudeant, ita ut mysterium Christi pro suo captu percipiant et Corpus Domini cum fide et devotione sumere valeant.

§ 2. Pueris tamen in periculo mortis versantibus sanctissima Eucharistia ministrari potest, si Corpus Christi a communi cibo discernere et communionem reverenter suscipere possint.

Can. 914 - Parentum imprimis atque eorum qui parentum locum tenent necnon parochi officium est curandi ut pueri usum rationis assecuti debite praeparentur et quam primum, praemissa sacramentali confessione, hoc divino cibo reficiantur; parochi etiam est advigilare ne ad sacram Synaxim accedant pueri, qui rationis usum non sint adepti aut quos non sufficienter dispositos iudicaverit.

Can. 915 - Ad sacram communionem ne admittantur excommunicati et interdicti post irrogationem vel declarationem poenae aliique in manifesto gravi peccato obstinate perseverantes.

Can. 916 - Qui conscius est peccati gravis, sine praemissa sacramentali confessione Missam ne celebret neve Corpori Domini communicet, nisi adsit gravis ratio et deficiat opportunitas confitendi; quo

911 § 2: **LG 29**; SDO 22, 3; OUI 29; IC 265

912: c. 853

913 § 1: c. 854 §§ 3 et 4; CI Resp., 22 feb. 1920; SCDS Instr., 30 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 272); **PO 5**; EMys 14; DCG Addendum: De primo accessu ad sacramenta paenitentiae et Eucharistiae (AAS 64 [1972] 155); SCCD *Directorium de Missis cum pueris*, 12 (AAS 66 [1974] 33-34)

913 § 2: c. 854 § 2

§ 2. U potrebi ili barem s pretpostavljenim dopuštenjem župnika, kapelana ili poglavara, kojega poslije o tome treba obavijestiti, to mora učiniti svaki svećenik ili drugi služitelj svete pričesti.

Članak 2.

SUDJELOVANJE U PRESVETOJ EUHARISTIJU

Kan. 912 - Svakom krštenom kome se to pravom ne zabranjuje može se i mora dopustiti da prima svetu pričest.

Kan. 913 - § 1. Da bi se presveta euharistija mogla podjeljivati djeci, zahtijeva se da imaju dovoljno znanja i brižljivu pripravu, tako da prema svojem poimanju shvaćaju Kristovo otajstvo i da mogu s vjerom i pobožnošću primiti Gospodinovo Tijelo.

§ 2. Ipak djeci u smrtnoj pogibelji može se presveta euharistija podijeliti ako mogu razlikovati Kristovo Tijelo od obične hrane i primiti pričest s poštovanjem.

Kan. 914 - Dužnost je u prvom redu roditelja i onih koji ih zamjenjuju kao i župnika voditi brigu da se djeca koja su stekla sposobnost da se služe razumom dolično priprave i što prije okrijepe ovom božanskom hranom, ali tako da prije obave sakramentalnu ispovijed; župnikova je dužnost također bdjeti da se ne pričešćuju djeca koja nisu stekla sposobnost da se služe razumom ili koja, prema njegovu sudu, nisu dovoljno pripravljena.

Kan. 915 - Neka se primanje svete pričesti ne dopušta izopćenima ni udarenima zabranom bogoslužja pošto im je izrečena ili proglašena kazna, a ni drugima koji tvrdokorno ustraju u očitom teškom grijehu.

Kan. 916 - Tko je svjestan teškog grijeha neka, ako prije ne obavi sakramentalnu ispovijed, ne slavi misu i neka se ne pričešćuje Gospodinovim Tijelom, osim ako ima važnog razloga a nema pogodne

914: c. 854 §§ 4 et 5; CI Resp. 22 feb. 1920; EMys 14, 35; DCG Addendum: De primo accessu ad sacramenta paenitentiae et Eucharistiae (AAS 64 [1972] 155); SCDS et SCpC Decl., 24 maii 1973 (AAS 65 [1973] 410); SCSCD et SCpC Resp., 20 maii [1967] 442-448); EMys 28; IC 2

915: c. 855

916: cc. 807, 856; EMys 35; SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, prooemium et VI (AAS 64 [1972] 510, 512); CEM 23

in casu meminerit se obligatione teneri ad eliciendum actum perfectae contritionis, qui includit propositum quam primum confitendi.

Can. 917 - Qui sanctissimam Eucharistiam iam recepit, potest eam iterum eadem die suscipere solummodo intra eucharisticam celebrationem cui participat, salvo praescripto can. 921, § 2.

Can. 918 - Maxime commendatur ut fideles in ipsa eucharistica celebratione sacram communionem recipiant; ipsis tamen iusta de causa petentibus extra Missam ministretur, servatis liturgicis ritibus.

Can. 919 - § 1. Sanctissimam Eucharistiam recepturus per spatium saltem unius horae ante sacram communionem absteineat a quocumque cibo et potu, excepta tantummodo aqua atque medicina.

§ 2. Sacerdos, qui eadem die bis aut ter sanctissimam Eucharistiam celebrat, aliquid sumere potest ante secundam aut tertiam celebrationem, etiamsi non intercesserit spatium unius horae.

§ 3. Aetate proveci et infirmitate quadam laborantes necnon eorum curae addicti, sanctissimam Eucharistiam accipere possunt, etiamsi intra horam antecedentem aliquid sumpserint.

Can. 920 - § 1. Omnis fidelis, postquam ad sanctissimam Eucharistiam initiatus sit, obligatione tenetur semel saltem in anno, sacram communionem recipiendi.

§ 2. Hoc praeceptum impleri debet tempore paschali, nisi iusta de causa alio tempore intra annum adimpleatur.

Can. 921 - § 1. Christifideles qui versantur in periculo mortis, quavis ex causa procedenti, sacra communionem per modum Viatici reficiantur.

§ 2. Etiamsi eadem die sacra communionem refecti fuerint, valde tamen suadetur ut qui in vitae discrimen adducti sint, denuo communicent.

917: cc. 857, 858; IOe 60; SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967, 14 (AAS 59 [1967] 442-448); EMys 28; IC 2

918: c. 863; MD 564-566; SRC Decr. *Novum rubricarum*, 26 iul. 1960, 502 (AAS 52 [1960] 680); **SC 55**; PM I: 4, II: b; CA I, 1; EMys 31, 33; IGMR prooemium (13); CEM 14

919 § 1: SCSO Litterae, 22 mar. 1923 (AAS 15 [1923] 151-152); SCSO Normae, 1 iul. 1931; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Christus Dominus*, 6 ian. 1953 (AAS 45 [1953] 15-24); SCSO Instr., 6 ian. 1953 (AAS 45 [1953] 47-53); SRC Decr. *Romana*, 3 iun. 1953 (AAS 46 [1954] 68-71); PIUS PP. XII, m. p. , *Sacram communionem*, 19 mar. 1957 (AAS 49 [1957] 177-178); PAULUS PP. VI, Rescr., 21 nov. 1964 (AAS 57 [1965] 186); EM IX, 20; SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 10d (AAS 61 [1969] 810); IC 3; CEM 24

prigode za ispovijed; u tom slučaju neka se sjeti da je dužan pobuditi čin savršenog pokajanja koji uključuje nakanu da se ispovjedi što prije.

Kan. 917 - Tko je već primio presvetu euharistiju, može je ponovno istoga dana primiti samo u euharistijskom slavlju u kojem sudjeluje, uz poštovanje propisa kan. 921, § 2.

Kan. 918 - Veoma se preporučuje da vjernici primaju svetu pričest u samome euharistijskom slavlju; onima pak koji je zbog opravdanog razloga mole neka se podijeli izvan mise, uz obdržavanje bogoslužnih obreda.

Kan. 919 - § 1. Tko želi primiti presvetu euharistiju neka se barem sat vremena prije svete pričesti uzdrži od bilo kakva jela i pića, izuzevši samo vodu i lijek.

§ 2. Svećenik koji istoga dana dva ili tri puta slavi presvetu euharistiju može uzeti nešto hrane prije drugog ili trećeg slavlja iako između tih slavlja nije prošlo vrijeme od jednog sata.

§ 3. Osobe poodmakle dobi i oni koji boluju od neke bolesti, kao i oni koji ih dvore, mogu primiti presvetu euharistiju iako su prošlog sata uzeli nešto hrane.

Kan. 920 - § 1. Svaki vjernik, pošto je prvi put primio presvetu euharistiju, dužan je primiti svetu pričest barem jedanput godišnje.

§ 2. Ta zapovijed treba da se izvrši u vazmeno vrijeme, osim ako se zbog opravdanog razloga izvrši u drugo vrijeme dotične godine.

Kan. 921 - § 1. Neka se vjernici koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, bila ona posljedica ma kojeg uzroka, okrijepe svetom pričesću kao popudbinom.

§ 2. Veoma se preporučuje da se oni koji se nađu u životnoj pogibelji ponovno pričeste, iako su se toga dana već okrijepili svetom pričesću.

919 § 2: PM I, 3; SCE *Index facultatum*, 1 ian. 1968 34

919 § 3: c. 858 § 2; CI Resp., 24 nov. 1927; Pius PP. XII, Const. Ap. *Christus Dominus*, 6 ian. 1953 (AAS 45 [1953] 15-24); Pius PP. XII, m. p., *Sacram communionem*, 19 mar. 1957, 4 (AAS 49 [1957] 177-178); IC 3; CEM 24

920: cc. 859-861; CI Resp., 3 ian. 1918; SCConc Ind. part., 18 nov. 1924

921 § 1: c. 864 § 1; EMys 39; OUI 27, 29; DPME 89

921 § 2: c. 864 § 2; EMys 39

§ 3. Perdurante mortis periculo, commendatur ut sacra communio pluries, distinctis diebus, administretur.

Can. 922 - Sanctum Viaticum infirmis ne nimium differatur; qui animarum curam gerunt sedulo advigilent, ut eodem infirmi plene sui compotes reficiantur.

Can. 923 - Christifideles Sacrificium eucharisticum participare et sacram communionem suscipere possunt quolibet ritu catholico, firmo praescripto can. 844.

Art. 3

DE RITIBUS

ET CAEREMONIIS EUCHARISTICAE CELEBRATIONIS

Can. 924 - § 1. Sacrosanctum eucharisticum Sacrificum offerri debet ex pane et vino, cui modica aqua miscenda est.

§ 2. Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus, ita ut nullum sit periculum corruptionis.

§ 3. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.

Can. 925 - Sacra communio conferatur sub sola specie panis aut, ad normam legum liturgicarum, sub utraque specie; in casu autem necessitatis, etiam sub sola specie vini.

Can. 926 - In eucharistica celebratione secundum antiquam Ecclesiae latinae traditionem sacerdos adhibeat panem azymum ubicumque litat.

Can. 927 - Nefas est, urgente etiam extrema necessitate, alteram materiam sine altera, aut etiam utramque extra eucharisticam celebrationem, consecrare.

921 § 3: c. 864 § 3

922: c. 865; EMys 39

923: c. 866 § 1; SCEO Resol., 26 ian. 1925

924 § 1: c. 814; IGMR 281; ID 8

924 § 2: c. 815 § 1; SCDS Resp., 7 dec. 1918; SCDS Instr. *Dominus salvator noster*, 26 mar. 1929 (AAS 11 [1929] 631-642); *Rituale Romanum*, 1952, tit. V c. I, 7; IGMR 282, 285; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 5 (AAS 62 [1980] 700); ID 8

924 § 3: c. 815 § 2; SCSO Resp., 2 aug. 1922; IGMR 284

§ 3. Preporučuje se da se sveta pričest dok traje smrtna pogibelj podijeli više puta, u različite dane.

Kan. 922 - Neka se sveta popudbina bolesnih ne odgađa previše; neka dušobrižnici pomno paze da se bolesnici njome okrijepe dok su pri potpunoj svijesti.

Kan. 923 - Vjernici mogu sudjelovati u euharistijskoj žrtvi i primati svetu pričest po bilo kojemu katoličkom obredu, uz održavanje propisa kan. 844.

Članak 3.

PROPISI I OBREDI

EUHARISTIJSKOG SLAVLJA

Kan. 924 - § 1. Presveta euharistijska žrtva mora se prinositi s kruhom i vinom kojemu treba dodati malo vode.

§ 2. Kruh mora biti samo pšenični i nedavno pečen, tako da nema nikakve opasnosti da se pokvari.

§ 3. Vino mora biti prirodno od trsova ploda i nepokvareno.

Kan. 925 - Neka se sveta pričest dijeli samo pod prilikom kruha ili, prema odredbi bogoslužnih zakona, pod objema prilikama; ako pak to zahtijeva potreba, i samo pod prilikom vina.

Kan. 926 - Prema drevnoj predaji latinske Crkve neka svećenik u euharistijskom slavlju upotrebljava beskvasan kruh gdje god prinosio žrtvu.

Kan. 927 - Ne smije se, ni u skrajnoj potrebi, posvetiti jedna tvar bez druge ili pak obje izvan euharistijskog slavlja.

925: c. 852; **SC 55**; *Ritus servandus in concelebratione Missae et ritus communionis sub utraque specie*, 1965; EMys 32, 41; SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 7 (AAS 61 [1969] 806-811); SCCD Instr. *Memoriale Domini*, 29 maii 1969 (AAS 61 [1969] 541-545); IGMR prooemium (14), 240-242; SCCD Instr. *Sacramentali communione*, 29 iun. 1970 (AAS 62 [1970] 664-666); SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 6 (AAS 62 [1970] 700); OUI 95; ID 12

926: c. 816; SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 10d (AAS 61 [1969] 810); IGMR 282; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 5 (AAS 62 [1970] 698)

927: c. 817

Can. 928 - Eucharistica celebratio peragatur lingua latina aut alia lingua, dummodo textus liturgici legitime approbati fuerint.

Can. 929 - Sacerdotes et diaconi in Eucharistia celebranda et ministranda sacra ornamenta rubricis praescripta deferant.

Can. 930 - § 1. Sacerdos infirmus aut aetate proventus, si stare nequeat, Sacrificium eucharisticum celebrare potest sedens, servatis quidem legibus liturgicis, non tamen coram populo, nisi de licentia loci Ordinarii.

§ 2. Sacerdos caecus aliave infirmitate laborans licite eucharisticum Sacrificium celebrat, adhibendo textum quemlibet Missae ex probatis, adstante, si casus ferat, alio sacerdote vel diacono, aut etiam laico rite instructo, qui eundem adiuvet.

Art. 4

DE TEMPORE

ET LOCO CELEBRATIONIS EUCHARISTIAE

Can. 931 - Eucharistiae celebratio et distributio fieri potest qualibet die et hora, iis exceptis, quae secundum liturgicas normas excluduntur.

Can. 932 - § 1. Celebratio eucharistica peragatur in loco sacro, nisi in casu particulari necessitas aliud postulet; quo in casu, in loco honesto celebratio fieri debet.

§ 2. Sacrificium eucharisticum peragendum est super altare dedicatum vel benedictum; extra locum sacrum adhiberi potest mensa conveniens, retentis semper tobalea et corporali.

928: c. 819; **SC 36, 54**; IOe 57; SRC Resp. ad dubia: Ad n. 57 (*Notitiae* [1965] 185-186), 98; SRC Instr. *In edicendis normis*, 23 nov. 1965, 17-18 (AAS 57 [1965] 1012); SRC Instr. *Musicam sacram*, 5 mar. 1967, 47-48 (AAS 59 [1967] 314); SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967, 2, 28 (AAS 59 [1967] 443, 448); IGMR 11-13; SCCD Notif., 14 ian. 1971, 1 (AAS 63 [1971] 713-714); IOANNES PAULUS PP. II, Litt. *Dominici cenae*, 24 feb. 1980, 10 (AAS 72 [1980] 134-137)

929: cc. 811 § 1, 818; SRC Instr. *Praeter calicem*, 28 ian. 1920; SRC Resp., *Dubium*, 9 dec. 1925 (AAS 18 [1926] 58-59); SRC Decl., 20 aug. 1957 (AAS 49 [1957] 762); IOANNES PP. XXIII, m. p. *Rubricarum instructum*, 25 iul. 1960, (AAS 52 [1960] 593-595); SRC Decr. gen. *Novum rubricarum*, 26 iul. 1960 117-137 (AAS 52 [1960] 617-621); SRC *Ritus servandus in concelebratione Missae*, 7 mar. 1965, 12 (AAS 57 [1965] 412); SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967, 25-27 (AAS 59 [1967] 447-448); SRC Instr. *Pontificales ritus*, 21 iun. 1968, 5, 6 (AAS 60 [1968] 408); SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 11b (AAS 61 [1969] 811); IGMR 298-300, 302; CEM 24; IOANNES PAULUS PP. II, Litt. *Dominici cenae*, 24 feb. 1980, 12 (AAS 72 [1980] 144-145)

930 § 1: PM I, 10; CA I, 5

Kan. 928 - Neka se euharistijsko slavlje obavlja na latinskom ili drugom jeziku, samo da su bogoslužni tekstovi zakonito odobreni.

Kan. 929 - Neka svećenici i đakoni u slavljenju i podjeljivanju euharistije nose posvećeno ruho propisano rubrikama.

Kan. 930 - § 1. Svećenik bolestan ili poodmakle dobi, ako ne može stajati, može slaviti euharistijsku žrtvu sjedeći, uz obdržavanje, dakako, bogoslužnih zakona, ali ne pred narodom, osim s dopuštenjem mjesnog ordinarija.

§ 2. Slijep ili od druge bolesti nemoćan svećenik dopušteno slavi euharistijsku žrtvu, upotrebljavajući bilo koji od odobrenih misnih tekstova, uz sudjelovanje, ako je potrebno, drugog svećenika ili đakona ili također propisno poučena laika da mu pomaže.

Članak 4.

VRIJEME I MJESTO EUHARISTIJSKOG SLAVLJA

Kan. 931 - Slavljenje i dijeljenje euharistije može biti svakog dana i sata, osim onda kad to isključuju bogoslužne odredbe.

Kan. 932 - § 1. Neka se euharistijsko slavlje obavlja na posvećenom mjestu, osim ako u posebnom slučaju potreba zahtijeva što drugo; u tom slučaju slavlje mora biti na doličnu mjestu.

§ 2. Euharistijska žrtva treba da se obavlja na posvećenom ili blagoslovljenom oltaru; izvan posvećenog mjesta može se upotrijebiti prikladan stol, ali uvijek s oltarnikom i tjelesnikom.

-
- 930 § 2: PM I, 5 et 6; CA I, 2; SRC Instr. *Tres abhinc annos*, 4 maii 1967, 18 (AAS 59 [1967] 446)
- 931: cc. 820, 821, 867; SCDS Resp., 22 apr. 1924, (AAS 17 [1925] 100-106); Pius PP. XII, Const. Ap. *Christus Dominus*, IV, 6 ian. 1953 (AAS 45 [1953] 22-23); SCSO Decr., 31 maii 1953 (AAS 45 [1953] 426); CI Resp., 5 mar. 1954; SCSO Monitum, 22 mar. 1955 (AAS 46 [1957] 218); SRC Decr. gen. *Maxima redemptionis*, 16 nov. 1955 (AAS 47 [1955] 838-841); SRC Ordinationes et Decl., 1 feb. 1957 (AAS 49 [1957] 91-95); Pius PP. XII. m. p. *Sacram communionem*, 19 mar. 1957, 1 (AAS 49 [1957] 178); PM I, 4; CA I, 1; SCE *Index facultatum*, 1 ian. 1968, 27
- 932 § 1: c. 822 §§ 1 et 4; PM I, 7 et 8; CA I, 4; SCCD Instr. *Actio pastoralis*, 15 maii 1969, 3, 4 (AAS 61 [1969] 808); IGMR 253, 260; SCDF Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 9 (AAS 62 [1970] 701-702); DPME 85; SCCD *Directorium de Missis cum pueris*, 1 nov. 1973, 25 (AAS 66 [1974] 38)
- 932 § 2: c. 822; CI Resp. 12, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 478); SCDS Litt., 26 iul. 1924 (AAS 16 [1924] 370-371); SCDS Resp. *Romana et aliarum*, 3 maii 1926 (AAS 18 [1926] 388-391); SCDS Instr. *Dominus salvator noster*, 26 mar. 1929 (AAS 11 [1929] 631-642); SRC Decr., 12 mar. 1947; SCDS Instr. *Quam plurimum*, 1 oct. 1949 (AAS 41 [1949] 501-506); CI Resp. IV, 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497); IGMR 260

Can. 933 - Iusta de causa et de licentia expressa Ordinarii loci licet sacerdoti Eucharistiam celebrare in templo alicuius Ecclesiae aut communitatis ecclesialis plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, remoto scandalo.

CAPUT II

DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA ASSERVANDA ET VENERANDA

Can. 934 - § 1. Sanctissima Eucharistia:

1° asservari debet in ecclesia cathedrali aut eidem aequiparata, in qualibet ecclesia paroeciali necnon in ecclesia vel oratorio domui instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae adnexo;

2° asservari potest in sacello Episcopi et, de licentia Ordinarii loci, in aliis ecclesiis, oratoriis et sacellis.

§ 2. In locis sacris ubi sanctissima Eucharistia asservatur, adesse semper debet qui eius curam habeat et, quantum fieri potest, sacerdos saltem bis in mense Missam ibi celebret.

Can. 935 - Nemini licet sanctissimam Eucharistiam apud se retinere aut secum in itinere deferre, nisi necessitate pastorali urgente et servatis Episcopi dioecesani praescriptis.

Can. 936 - In domo instituti religiosi aliave pia domo, sanctissima Eucharistia asservetur tantummodo in ecclesia aut in oratorio principali domui adnexo; potest tamen iusta de causa Ordinarius permittere, ut etiam in alio oratorio eiusdem domus asservetur.

Can. 937 - Nisi gravis obstet ratio, ecclesia in qua sanctissima Eucharistia asservatur, per aliquot saltem horas cotidie fidelibus pateat, ut coram sanctissimo Sacramento orationi vacare possint.

Can. 938 - § 1. Sanctissima Eucharistia habitualiter in uno tantum ecclesiae vel oratorii tabernaculo asservetur.

933: c. 823 § 1

934: c. 1265; CI Resp., 7, 20 maii 1923 (AAS 41 [1949] 508-511); PM II, 5

935: c. 1265 § 3

Kan. 933 - Zbog opravdanog razloga i s izričitim dopuštenjem mjesnog ordinarija svećeniku je dopušteno, pošto otkloni sablazan, slaviti euharistiju u hramu neke Crkve ili crkvene zajednice koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom.

POGLAVLJE II.

ČUVANJE I ŠTOVANJE PRESVETE EUHARISTIJE

Kan. 934 - § 1. Presveta euharistija:

1° mora se čuvati u stolnici ili u crkvi koja je s njom izjednačena, u svakoj župnoj crkvi i crkvi ili kapeli povezanoj s kućom redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života;

2° može se čuvati u biskupovoj kapelici i, s dopuštenjem mjesnog ordinarija, u drugim crkvama, kapelama i kapelicama.

§ 2. U svetim mjestima, gdje se čuva presveta euharistija, mora uvijek biti netko tko vodi o njoj brigu i neka, ako je moguće, svećenik ondje slavi misu barem dvaput mjesečno.

Kan. 935 - Nikome nije dopušteno presvetu euharistiju držati kod sebe ili je nositi sa sobom na put, osim zbog prijeko pastoralne potrebe i uz obdržavanje propisa dijecezanskog biskupa.

Kan. 936 - U kući redovničke ustanove ili u kojoj drugoj kući pobožnosti neka se presveta euharistija čuva samo u crkvi ili u glavnoj kapeli povezanoj s kućom; ordinarij ipak može zbog opravdanog razloga dopustiti da se čuva i u drugoj kapeli iste kuće.

Kan. 937 - Neka crkva u kojoj se čuva presveta euharistija bude svakog dana otvorena barem nekoliko sati da bi vjernici mogli pred presvetim Sakramentom moliti, osim ako to priječi važan razlog.

Kan. 938 - § 1. Neka se presveta euharistija redovito čuva samo u jednom svetohraništu crkve ili kapele.

936: c. 1267; CI Resp. 5, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 346-347)

937: c. 1266; EMys 51; CEM 8

938 § 1: c. 1268 § 1; IOe 95; EMys 52; IGMR 277; CEM 10

§ 2. Tabernaculum, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, situm sit in aliqua ecclesiae vel oratorii parte insigni, conspicua, decore ornata, ad orationem apta.

§ 3. Tabernaculum, in quo habitualiter sanctissima Eucharistia asservatur, sit inamovibile, materia solida non transparenti confectum, et ita clausum ut quam maxime periculum profanationis vitetur.

§ 4. Gravi de causa, licet sanctissimam Eucharistiam, nocturno praesertim tempore, alio in loco tutiore et decore asservare.

§ 5. Qui ecclesiae vel oratorii curam habet, prospiciat ut clavis tabernaculi, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, diligentissime custodiatur.

Can. 939 - Hostiae consecratae quantitate fidelium necessitatibus sufficienti in pyxide seu vasculo serventur, et frequenter, veteribus rite consumptis, renoventur.

Can. 940 - Coram tabernaculo, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, peculiaris perenniter luceat lampas, qua indicetur et honoretur Christi praesentia.

Can. 941 - § 1. In ecclesiis aut oratoriis quibus datum est asservare sanctissimam Eucharistiam, fieri possunt expositiones sive cum pyxide sive cum ostensorio, servatis normis in libris liturgicis praescriptis.

§ 2. Celebratione Missae durante, ne habeatur in eadem ecclesiae vel oratorii aula sanctissimi Sacramenti expositio.

Can. 942 - Commendatur ut in iisdem ecclesiis et oratoriis quotannis fiat sollemnis sanctissimi Sacramenti expositio per congruum tempus, etsi non continuum, protracta, ut communitas localis eucharisticum mysterium impensius meditetur et adoret; huiusmodi tamen expositio fiat tantum si congruus praevideatur fidelium concursus et servatis normis statutis.

938 § 2: c. 1268 § 2; IOe 95; MF 35; EMys 53; CEM 9; IGMR 276, 277; SCIC Instr. *In ecclesiasticam futurorum*, 3 iun. 1979, 27; ID 24

938 § 3: c. 1269 §§ 1 et 2; SCDS Instr. *De sanctissima Eucharistia sedulo custodienda*, 26 maii 1938 (AAS 30 [1938] 198-207); SCDS Monitum, 10 feb. 1941 (AAS 33 [1941] 57); SCDS Ep., 15 sep. 1943 (AAS 35 [1943] 282-285); SRC Decr. *Urbis et Orbis*, 1 iun. 1957 (AAS 49 [1957] 425-426); IOe 95; EMys 54; IGMR 277; CEM 10; ID 25

938 § 4: c. 1269 § 3; SCDS Ep., 15 sep. 1943 (AAS 35 [1943] 282-285)

938 § 5: c. 1269 § 4; CEM 10

§ 2. Svetohranište u kojem se čuva presveta euharistija neka bude smješteno u nekom istaknutom, vidnom, ukrašenom i za molitvu prikladnom dijelu crkve ili kapele.

§ 3. Svetohranište u kojemu se redovito čuva presveta euharistija neka bude nepokretno, izrađeno od tvrde i neprozirne tvari i tako zatvoreno da se što je moguće sigurnije izbjegne opasnost obeščašćenja.

§ 4. Zbog važnog razloga dopušteno je presvetu euharistiju čuvati na drugom sigurnijem i časnom mjestu, osobito noću.

§ 5. Tko vodi brigu za crkvu ili kapelu, neka se brine da se ključ svetohraništa u kojem je pohranjena presveta euharistija veoma brižljivo čuva.

Kan. 939 - Neka se u ciboriju ili posudici čuva onoliko posvećenih hostija koliko je dovoljno za potrebe vjernika i neka se, pošto se propisno upotrijebe stare, često stavljaju nove hostije.

Kan. 940 - Pred svetohraništem u kojemu se čuva presveta euharistija neka trajno gori posebno svjetlo, kojim se označuje i časti Kristova prisutnost.

Kan. 941 - § 1. U crkvama i kapelama u kojima se čuva, presveta se euharistija može izlagati u ciboriju ili u pokaznici, uz obdržavanje odredaba propisanih u bogoslužnim knjigama.

§ 2. Za vrijeme misnog slavlja neka se u samom prostoru crkve ili kapele ne izlaže presveti Sakrament.

Kan. 942 - Preporučuje se da u tim crkvama i kapelama svake godine bude na odgovarajuće vrijeme, iako ne neprekidno, duže svečano izlaganje presvetog Sakramenta da bi mjesna zajednica euharistijsko otajstvo razmatrala i da bi mu se klanjala; takvo pak izlaganje neka se obavlja samo ako se predviđa odgovarajući posjet vjernika i uz obdržavanje donesenih odredaba.

939: cc. 1270, 1272; SCDS Resp., 7 dec. 1918 (AAS 11 [1918] 8); SCDS Instr. *Dominus salvator noster*, 26 mar. 1929 (AAS 11 [1929] 631-642); *Rituale Romanum*, 1952, tit. V, c. 1, 7; IGMR 285; CEM 7

940: c. 1271; SRC Decr. *Urbis et Orbis*, 13 mar. 1942 (AAS [1942] 112); SRC Decr. *Urbis et Orbis*, 18 aug. 1949 (AAS [1949] 476-477); SRC Decr. *Plures locorum Ordinarii*, 13 dec. 1957 (AAS [1958] 50-51); EMys 57; CEM 11; ID 25

941 § 1: c. 1274 § 1; CI Resp. X, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529); CI Resp. 3, 6 mar. 1927 (AAS 19 [1927] 161); EMys 60, 62-66; CEM 82-90

941 § 2: EMys 61; CEM 83

942: c. 1275; EMys 63; CEM 86

Can. 943 - Minister expositionis sanctissimi Sacramenti et benedictionis eucharisticae est sacerdos vel diaconus; in peculiaribus adiuntis, solius expositionis et repositionis, sine tamen benedictione, est acolythus, minister extraordinarius sacrae communionis aliusve ab Ordinario loci deputatus, servatis Episcopi dioecesanii praescriptis.

Can. 944 - § 1. Ubi de iudicio Episcopi dioecesanii fieri potest, in publicum erga sanctissimam Eucharistiam venerationis testimonium, habeatur, praesertim in sollemnitate Corporis et Sanguinis Christi, processio per vias publicas ducta.

§ 2. Episcopi dioecesanii est de processionibus statuere ordinationes, quibus earum participationi et dignitati prospiciatur.

CAPUT III

DE OBLATA AD MISSAE CELEBRATIONEM STIPE

Can. 945 - § 1. Secundum probatum Ecclesiae morem, sacerdoti cui-libet Missam celebranti aut concelebranti licet stipem oblatam recipere, ut iuxta certam intentionem Missam applicet.

§ 2. Enixe commendatur sacerdotibus ut, etiam nulla recepta stipe, Missam ad intentionem christifidelium praecipue egentium celebrent.

Can. 946 - Christifideles stipem offerentes ut ad suam intentionem Missa applicetur, ad bonum conferunt Ecclesiae atque eius curam in ministris operibusque sustinendis ea oblatione participant.

Can. 947 - A stipe Missarum quaelibet etiam species negotiationis vel mercaturae omnino arceatur.

Can. 948 - Distinctae applicandae sunt Missae ad eorum intentiones pro quibus singulis stips, licet exigua, oblata et acceptata est.

943: c. 1274 § 2; SDO V, 3; MQ VI; CEM 91

944 § 1: c. 1291; EMys 59; CEM 101-104

944 § 2: c. 1295; SRC Resp., 28 oct. 1922 (AAS 16 [1924] 103-104); SRC Resp., 24 aug. 1933; SRC Resp., 25 aug. 1938; EMys 59; CEM 101

945 § 1: c. 824 § 1; PAULUS PP. VI, m. p. *Firma in traditione*, 13 iun. 1974 (AAS 66 [1974] 308); Sec Normae, 17 iun. 1974

Kan. 943 - Služitelj izlaganja presvetog Sakramenta i euharistijskog blagoslova jest svećenik ili đakon; u posebnim okolnostima služitelj samo izlaganja i pohranjivanja, ali bez blagoslova, jest akolit, izvanredni služitelj svete pričesti ili netko drugi koga ovlasti mjesni ordinarij, uz obdržavanje propisa dijecezanskog biskupa.

Kan. 944 - § 1. Neka se za javno svjedočenje štovanja presvete euhari-
stije obavlja procesija javnim putovima, osobito na svetkovinu Tijela i Krvi
Kristove, gdje to prema sudu dijecezanskog biskupa može biti.

§ 2. Zadaća je dijecezanskog biskupa da donese uredbe o procesi-
jama, kojima neka se pobrine za sudjelovanje u procesijama i za nji-
hovo dostojanstvo.

POGLAVLJE III.

PRILOG ZA MISNO SLAVLJE

Kan. 945 - § 1. Prema potvrđenom običaju Crkve, dopušteno je da
svećenik koji slavi ili koncelebrira misu primi prilog da bi misu nami-
jenio na određenu nakanu.

§ 2. Usrdno se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakva
priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih.

Kan. 946 - Vjernici koji daju prilog da bi se na njihovu nakanu na-
mijenila misa pridonose dobrobiti Crkve i time sudjeluju u njezinoj
brizi za uzdržavanje službenika i djela.

Kan. 947 - Neka se od misnog priloga posve ukloni čak i privid po-
slovanja ili trgovine.

Kan. 948 - Treba da se namijeni toliko misa koliko ima pojedinačnih
nakana za koje je dan i primljen, pa makar neznatan prilog.

946: PAULUS PP. VI, m. p. *Firma in traditione*, 13 iun. 1974 (AAS 66 [1974] 308); *Sec Normae*, 17
iun. 1974

947: c. 827; *SCConc Causa*, 10 ian. 1920 (AAS 12 [1920] 70); *SCConc Causa*, 16 apr. 1921 (AAS
13 [1921] 532-533)

948: c. 828; *SCConc Causa*, 9 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 502-504)

Can. 949 - Qui obligatione gravatur Missam celebrandi et applicandi ad intentionem eorum qui stipem obtulerunt, eadem obligatione tenetur, etiamsi sine ipsius culpa stipes perceptae perierint.

Can. 950 - Si pecuniae summa offertur pro Missarum applicatione, non indicato Missarum celebrandarum numero, hic supputetur attenda stipe statuta in loco in quo oblator commoratur, nisi aliam fuisse eius intentionem legitime praesumi debeat.

Can. 951 - § 1. Sacerdos plures eadem die Missas celebrans, singulas applicare potest ad intentionem pro qua stips oblata est, ea tamen lege ut, praeterquam in die Nativitatis Domini, stipem pro una tantum Missa faciat suam, ceteras vero in fines ab Ordinario praescriptos concredat, admissa quidem aliqua retributione ex titulo extrinseco.

§ 2. Sacerdos alteram Missam eadem die concelebrans, nullo titulo pro ea stipem recipere potest.

Can. 952 - § 1. Concilii provincialis aut conventus Episcoporum provinciae est pro universa provincia per decretum definire quaenam pro celebratione et applicatione Missae sit offerenda stips, nec licet sacerdoti summam maiorem expetere; ipsi tamen fas est stipem sponte oblatam definita maiorem pro Missae applicatione accipere, et etiam minorem.

§ 2. Ubi desit tale decretum, servetur consuetudo in dioecesi vicens.

§ 3. Sodales quoque institutorum religiosorum quorumlibet stare debent eidem decreto aut consuetudini loci, de quibus in §§ 1 et 2.

Can. 953 - Nemini licet tot stipes Missarum per se applicandarum accipere, quibus intra annum satisfacere non potest.

Can. 954 - Si certis in ecclesiis aut oratoriis Missae petuntur celebrandae numero plures quam ut ibidem celebrari possint, earundem celebratio alibi fieri licet, nisi contrariam voluntatem oblatores expresse manifestaverint.

949: c. 829

950: c. 830

951 § 1: c. 824 § 2; SCConc Causa, 10 nov. 1917 (AAS 10 [1918] 368-373); SCConc Causa, 8 maii 1920 (AAS 12 [1920] 536-549); CI Resp., 13 dec. 1923 (AAS 16 [1924] 116); SCConc Resol., 13 nov. 1937 (AAS 30 [1938] 101-103); PAULUS PP. VI, m. p. *Firma in traditione*, III^a, 13 iun 1974 (AAS 66 [1974] 308); Sec Normae, 17 iun. 1974

951 § 2: SCCD Decl. *In celebratione Missae*, 7 aug. 1972 (AAS 64 [1972] 563); PAULUS PP. VI, m. p. *Firma in traditione*, III^a 13 iun. 1974 (AAS 66 [1974] 308); Sec Normae, 17 iun. 1974

Kan. 949 - Onaj koji je obvezan slaviti i namijeniti misu na nakanu onih koji su dali prilog vezan je tom obvezom i onda kad su primljeni prilozima propali bez njegove krivnje.

Kan. 950 - Ako se dade svota novca da se namijene mise bez naznake broja misa koje treba da se slave, taj će se broj izračunati prema prilogu koji je propisan u mjestu u kojemu boravi darovatelj, osim ako se zakonito mora pretpostaviti da mu je nakana bila drukčija.

Kan. 951 - § 1. Svećenik koji istoga dana slavi više misa može svaku namijeniti na nakanu za koju je dan prilog, obdržavajući ipak zakon da za sebe uzme, osim na dan Rođenja Gospodina, prilog samo za jednu misu, a da ostale preda u svrhe koje je propisao ordinarij: dopušta se, dakako, neka naknada s izvanjskog naslova.

§ 2. Svećenik koji istoga dana koncelebrira drugu misu ne može ni s kojeg razloga primiti za nju prilog.

Kan. 952 - § 1. Dužnost je pokrajinskog sabora ili pokrajinske biskupske skupštine da odlukom utvrdi za svu pokrajinu koliki prilog treba da se dade za slavljenje i namjenu mise, te svećeniku nije dopušteno tražiti veći iznos; dopušteno mu je ipak primiti dobrovoljno ponuđeni veći, dapače i manji prilog od onog određenog za namjenu mise.

§ 2. Gdje nema takve odluke, neka se obdržava običaj koji je na snazi u biskupiji.

§ 3. Članovi bilo koje redovničke ustanove moraju se također ponašati prema istoj odluci ili mjesnom običaju, o kojima se govori u §§ 1. i 2.

Kan. 953 - Nitko ne smije primiti toliko priloga za mise koje treba da osobno namijeni da ih ne bi mogao namijeniti u godinu dana.

Kan. 954 - Ako se u nekim crkvama ili kapelama moli slavljenje većeg broja misa nego što se tu može slaviti, dopušteno je slaviti ih drugdje, osim ako su darovatelji izričito izrazili protivnu volju.

952 § 1: c. 831; SCS Conc Resol., 15 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 504-507)

952 § 2: c. 831 § 2

952 § 3: c. 831 § 3

953: c. 835

954: c. 836

Can. 955 - § 1. Qui celebrationem Missarum applicandarum aliis committere intendat, earum celebrationem quam primum sacerdotibus sibi acceptis committat, dummodo ipsi constet eos esse omni exceptione maiores; integram stipem receptam transmittere debet, nisi certo constet excessum supra summam in dioecesi debitam datum esse intuitu personae; obligatione etiam tenetur Missarum celebrationem curandi, donec tum susceptae obligationis tum receptae stipis testimonium acceperit.

§ 2. Tempus intra quod Missae celebrandae sunt, initium habet a die quo sacerdos easdem celebraturus recepit, nisi aliud constet.

§ 3. Qui aliis Missas celebrandas committunt, sine mora in librum referant tum Missas quas acceperunt, tum eas, quas aliis tradiderunt, notatis etiam earundem stipibus.

§ 4. Quilibet sacerdos accurate notare debet Missas quas celebrandas acceperit, quibusque satisfecerit.

Can. 956 - Omnes et singuli administratores causarum piarum aut quoquo modo obligati ad Missarum celebrationem curandam, sive clerici sive laici, onera Missarum quibus intra annum non fuerit satisfactum suis Ordinariis tradant, secundum modum ab his definiendum.

Can. 957 - Officium et ius advigilandi ut Missarum onera adimpleantur, in ecclesiis cleri saecularis pertinet ad loci Ordinarium, in ecclesiis institutorum religiosorum aut societatum vitae apostolicae ad eorum Superiores.

Can. 958 - § 1. Parochus necnon rector ecclesiae aliusve pii loci, in quibus stipes Missarum recipi solent, peculiarem habeant librum, in quo accurate adnotent Missarum celebrandarum numerum, intentionem, stipem oblatam, necnon celebrationem peractam.

§ 2. Ordinarius obligatione tenetur singulis annis huiusmodi libros per se aut per alios recognoscendi.

955 § 1: cc. 837-840; SCConc Causa, 19 feb. 1921 (AAS 13 [1921] 228-230); SCConc Causa, 16 apr. 1921 (AAS 13 [1921] 532-534)

955 § 2: c. 837

955 § 3: c. 844 § 1

955 § 4: c. 844 § 2

Kan. 955 - § 1. Tko namjerava drugima povjeriti slavljenje misa koje treba da se namijene neka slavljenje tih misa što prije povjeri svećenicima po svom izboru, samo ako je siguran da su besprijekorni; mora predati sav primljeni prilog, osim ako je sigurno utvrđeno da je višak koji prelazi u biskupiji dužni iznos dan s obzirom na osobu; obvezan je također voditi brigu za slavljenje misa dok ne dobije potvrdu i o preuzetj obvezi i o primljenom prilogu.

§ 2. Vrijeme u kojemu treba da se slave mise počinje od dana kad je to primio svećenik koji će ih slaviti, osim ako je određeno što drugo.

§ 3. Oni koji drugima povjere mise koje treba da se slave neka bez odgađanje upišu u knjigu i primljene mise i one predane drugima i neka ubilježe i priloge za njih.

§ 4. Svaki svećenik mora točno upisivati mise primljene za slavljenje i one namijenjene.

Kan. 956 - Svi i pojedinačni upravitelji nabožnih zaklada ili oni koji su na bilo koji način obvezni voditi brigu o slavljenju misa, bilo klerici bilo laici, neka svojim ordinarijima predaju misne obveze kojima nije udovoljeno u godinu dana, na način koji ordinariji treba da odrede.

Kan. 957 - Dužnost i pravo nadzora nad ispunjavanjem misnih obveza pripada u crkvama svjetovnoga klera mjesnom ordinariju, a u crkvama redovničkih ustanova ili družba apostolskoga života njihovim poglavarima.

Kan. 958 - § 1. Župnik i rektor crkve ili drugog mjesta pobožnosti u kojima se običavaju primati misni prilozima neka imaju posebnu knjigu u koju neka točno upisuju broj misa koje treba da se slave, nakanu, dani prilog kao i namijenjene mise.

§ 2. Ordinarij je obvezan svake godine pregledati te knjige osobno ili preko drugoga.

956: c. 841 § 1

957: c. 842

958 § 1: c. 843 § 1

958 § 2: c. 843 § 2

TITULUS IV
DE SACRAMENTO PAENITENTIAE

Can. 959 - In sacramento paenitentiae fideles peccata legitimo ministro confitentes, de iisdem contriti atque propositum sese emendandi habentes, per absolutionem ab eodem ministro impertitam, veniam peccatorum quae post baptismum commiserint a Deo obtinent, simulque reconciliantur cum Ecclesia, quam peccando vulneraverunt.

CAPUT I
DE CELEBRATIONE SACRAMENTI

Can. 960 - Individualis et integra confessio atque absolutio unicum constituunt modum ordinarium, quo fidelis peccati gravis sibi conscius cum Deo et Ecclesia reconciliatur; solummodo impossibilitas physica vel moralis ab huiusmodi confessione excusat, quo in casu aliis quoque modis reconciliatio haberi potest.

Can. 961 - § 1. Absolutio pluribus insimul paenitentibus sine praevia individuali confessione, generali modo impertiri non potest, nisi:

1° immineat periculum mortis et tempus non suppetat sacerdoti vel sacerdotibus ad audiendas singulorum paenitentium confessiones;

2° adsit gravis necessitas, videlicet quando, attento paenitentium numero, confessariorum copia praesto non est ad rite audiendas singulorum confessiones intra congruum tempus, ita ut paenitentes, sine propria culpa, gratia sacramentali aut sacra communione diu carere cogantur; necessitas vero non censetur sufficiens, cum confessarii praesto esse non possunt, ratione solius magni concursus paenitentium, qualis haberi potest in magna aliqua festivitate aut peregrinatione.

960: **SC 72**; SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, I (AAS 64 [1972] 510); OP 31

961 § 1, 1°: SPA Facul., 30 aug. 1939, 2-3; SCC *Index facultatum*, 8 dec. 1939, 14b (AAS 31 [1939] 712); SPA Instr. *Ut dubia*, 25 mar. 1944, I (AAS 36 [1944] 155-156); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, II (AAS 64 [1972] 511); OP 31

NASLOV IV.

SAKRAMENT POKORE

Kan. 959 - Vjernici koji u sakramentu pokore ispovijedaju grijehe zakonitom služitelju, koji se za njih kaju i imaju nakanu da se poprave, po odrješenju toga služitelja dobivaju od Boga oprostjenje grijeha počinjenih poslije krštenja i istodobno se izmiruju s Crkvom koju su griješeći ranili.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE SAKRAMENTA

Kan. 960 - Pojedinačna i cjelovita ispovijed i odrješenje jesu jedini redoviti način na koji se vjernik svjestan teškoga grijeha pomiruje s Bogom i Crkvom; samo fizička ili moralna nemogućnost ispričava od takve ispovijedi; u tom slučaju pomirenje se može postići i na druge načine.

Kan. 961 - § 1. Odrješenje za više pokornika istodobno ne može se bez prethodne pojedinačne ispovijedi podijeliti na skupni način, osim:

1.° ako prijeti smrtna pogibelj a svećenik ili svećenici nemaju vremena pojedinačno ispovjediti pokornike;

2.° ako je velika potreba, to jest kad, prema broju pokornika, nema na raspolaganju dovoljno ispovjednika da u prikladno vrijeme propisno saslušaju ispovijedi pojedinaca, tako da bi pokornici, bez svoje krivnje, bili prisiljeni ostati dugo bez sakramentalne milosti ili svete pričesti; ipak ne smatra se da je potreba dovoljna kad se ne mogu imati na raspolaganju ispovjednici samo zbog velikog broja pokornika, kao što može biti na veliki blagdan ili prigodom hodočašća.

961 § 1, 2°: SCDS Ind., 22 apr. 1940; SPA Resp., 10 dec. 1940 (AAS 32 [1940] 571); SPA Instr. *Ut dubia*, 25 mar. 1944, II (AAS 36 [1944] 156); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, III (AAS 64 [1972] 511); OP 31; SCDF Resp., 20 ian. 1978; PAULUS PP. VI, All., 20 apr. 1978 (AAS 70 [1978] 330-331); IOANNES PAULUS PP. II, All., 30 ian. 1981 (AAS 73 [1981] 203)

§ 2. Iudicium ferre an dentur condiciones ad normam § 1, n. 2 requisitae, pertinet ad Episcopum dioecesanum, qui, attentis criteriis cum ceteris membris Episcoporum conferentiae concordatis, casus talis necessitatis determinare potest.

Can. 962 - § 1. Ut christifidelis sacramentali absolutione una simul pluribus data valide fruatur, requiritur non tantum ut sit apte dispositus, sed ut insimul sibi proponat singillatim debito tempore confiteri peccata gravia, quae in praesens ita confiteri nequit.

§ 2. Christifideles, quantum fieri potest etiam occasione absolutionis generalis recipiendae, de requisitis ad normam § 1 edoceantur et absolutioni generali, in casu quoque periculi mortis, si tempus suppetat, praemittatur exhortatio ut actum contritionis quisque elicere curet.

Can. 963 - Firma manente obligatione de qua in can. 989, is cui generali absolutione gravia peccata remittuntur, ad confessionem individuaalem quam primum, occasione data, accedat, antequam aliam recipiat absolutionem generalem, nisi iusta causa interveniat.

Can. 964 - § 1. Ad sacramentales confessiones excipiendas locus proprius est ecclesia aut oratorium.

§ 2. Ad sedem confessionalem quod attinet, normae ab Episcoporum conferentia statuuntur, cauto tamen ut semper habeantur in loco patenti sedes confessionales crate fixa inter paenitentem et confessarium instructae, quibus libere uti possint fideles, qui id desiderent.

§ 3. Confessiones extra sedem confessionalem ne excipiantur, nisi iusta de causa.

961 § 2: SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, V (AAS 64 [1972] 512); OP 32

962 § 1: SPA Ind., 30 aug. 1939, 2; SPA Resp., 10 dec. 1940; SPA Instr. *Ut dubia*, 25 mar. 1944, IV (AAS 36 [1944] 156); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, VI (AAS 64 [1972] 512); OP 33

962 § 2: SPA Instr. *Ut dubia*, 25 mar. 1944, V (AAS 36 [1944] 155-156); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, VIII (AAS 64 [1972] 513); OP 33

963: SPA Instr. *Ut dubia*, 25 mar. 1944, IVb (AAS 36 [1944] 156); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, VII (AAS 64 [1972] 512-513); OP 34; IOANNES PAULUS PP. II, All., 30 ian. 1981 (AAS 73 [1981] 201-204)

§ 2. Donijeti sud ima li uvjeta potrebnih prema odredbi § 1, br. 2, pripada dijecezanskom biskupu, koji može odrediti slučajeve takve potrebe vodeći računa o mjerilima s kojima su se složili drugi članovi biskupske konferencije.

Kan. 962 - § 1. Da bi vjernik valjano uživao sakramentalno odrješenje podijeljeno za više osoba istodobno, ne zahtijeva se samo da bude pravo raspoložen nego i da istodobno donese odluku da će u dužnom vremenu pojedinačno ispovjediti teške grijehе koje sada ne može tako ispovjediti.

§ 2. Vjernici i prigodom primanja skupnog odrješenja, ako je moguće, treba da se pouče u onome što se zahtijeva prema odredbi § 1, a skupnom odrješenju, i u smrtnoj pogibelji, treba da prethodi, ako to vrijeme dopušta, poticaj da svatko nastoji pobuditi čin kajanja.

Kan. 963 - Onaj komu se skupnim odrješenjem opraštaju teški grijesi neka se prvom prigodom pojedinačno ispovjedi prije nego ponovno dobije skupno odrješenje, osim ako nastupi opravdan razlog, pri čemu ostaje na snazi obveza kan. 989.

Kan. 964 - § 1. Vlastito je mjesto za sakramentalno ispovijedanje crkva ili kapela.

§ 2. Što se tiče ispovjedaonice, neka biskupska konferencija izda odredbe, vodeći ipak računa da uvijek na vidnom mjestu budu ispovjedaonice s čvrstom rešetkom između pokornika i ispovjednika da se njima mogu slobodno služiti vjernici koji to žele.

§ 3. Neka se ispovjedi ne obavljaju izvan ispovjedaonice, osim ako ima opravdanog razloga.

964 § 1: c. 908; OP 12, 38b

964 § 2: c. 909 § 2; OP 38b

964 § 3: c. 910

CAPUT II

DE SACRAMENTI PAENITENTIAE MINISTRO

Can. 965 - Minister sacramenti paenitentiae est solus sacerdos.

Can. 966 - § 1. Ad validam peccatorum absolutionem requiritur ut minister, praeterquam potestate ordinis, facultate gaudeat eandem in fideles, quibus absolutionem impertitur, exercendi.

§ 2. Hac facultate donari potest sacerdos, sive ipso iure sive concessione ab auctoritate competenti facta ad normam can. 969.

Can. 967 - § 1. Praeter Romamum Pontificem, facultate christifidelium ubique terrarum confessiones excipiendi ipso iure gaudent Cardinales; itemque Episcopi, qui eadem et licite ubique utuntur, nisi Episcopus dioecesanus in casu particulari renuerit.

§ 2. Qui facultate confessiones habitualiter excipiendi gaudent sive vi officii sive vi concessionis Ordinarii loci incardinationis aut loci in quo domicilium habent, eandem facultatem ubique exercere possunt, nisi loci Ordinarius in casu particulari renuerit, firmis praescriptis can. 974, §§ 2 et 3.

§ 3. Ipso iure eadem facultate ubique potiuntur erga sodales aliosque in domo instituti aut societatis diu noctuque degentes, qui vi officii aut concessionis Superioris competentis ad normam cann. 968, § 2 et 969, § 2 facultate confessiones excipiendi sunt instructi; qui quidem eadem et licite utuntur, nisi aliquis Superior maior quoad proprios subditos in casu particulari renuerit.

Can. 968 - § 1. Vi officii pro sua quisque ditione facultate ad confessiones excipiendas gaudent loci Ordinarius, canonicus paenitentarius, itemque parochus aliique qui loco parochi sunt.

§ 2. Vi officii facultate gaudent confessiones excipiendi suorum subditorum aliorumque, in domo diu noctuque degentium, Superiores instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericales iuris pontificii, ad normam constitutionum potestate regiminis executiva fruentes, firmo tamen praescripto can. 630, § 4.

965: c. 871; **PO 5**; OP 9a

966 § 1: c. 872; OP 9b

967 § 1: c. 873 § 1; PM II, 2

POGLAVLJE II.

SLUŽITELJ SAKRAMENTA POKORE

Kan. 965 - Služitelj sakramenta pokore je samo svećenik.

Kan. 966 - § 1. Za valjano odrješenje od grijeha zahtijeva se da služitelj, osim vlasti reda, ima i ovlast vršiti je nad vjernicima kojima podjeljuje odrješenje.

§ 2. Svećenik može dobiti tu ovlast bilo po samom pravu bilo po dopuštenju koje mjerodavna vlast daje prema odredbi kan. 969.

Kan. 967 - § 1. Osim rimskog prvosvećenika ovlast da ispovijedaju vjernike svagdje po svijetu po samom pravu imaju i kardinali; isto tako i biskupi koji se njome i dopušteno svagdje služe, osim ako to u pojedinačnom slučaju uskrati dijecezanski biskup.

§ 2. Oni koji imaju trajnu ovlast ispovijedanja, bilo snagom službe bilo snagom dopuštenja ordinarija mjesta inkardinacije ili mjesta prebivališta, mogu tu ovlast vršiti svagdje, osim ako to u pojedinačnom slučaju uskrati mjesni ordinarij, uz obdržavanje propisa kan. 974, §§ 2. i 3.

§ 3. Po samom pravu tu ovlast imaju svagdje prema članovima i drugima koji danonoćno borave u kući ustanove ili družbe oni koji su ovlašteni ispovijedati snagom službe ili snagom dopuštenja mjerodavnog poglavara prema odredbi kann. 968, § 2. i 969, § 2; oni se dakako njome i dopušteno služe, osim ako to neki viši poglavar u pojedinačnom slučaju uskrati za svoje podložnike.

Kan. 968 - § 1. Ovlast ispovijedanja imaju snagom službe, svaki za svoju oblast, mjesni ordinarij, kanonik pokorničar, isto tako župnik i drugi koji zamjenjuju župnika.

§ 2. Snagom službe ovlast ispovijedanja svojih podložnika i drugih koji danonoćno borave u kući imaju poglavari redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, koji prema odredbi konstitucija imaju izvršnu vlast upravljanja, ipak uz obdržavanje propisa kan. 630, § 4.

967 § 2: cc. 514, 875

968 § 1: c. 873 §§ 1-2

Can. 969 - § 1. Solus loci Ordinarius competens est qui facultatem ad confessiones quorumlibet fidelium excipiendas conferat presbyteris quibuslibet; presbyteri autem qui sodales sunt institutorum religiosorum, eadem ne utantur sine licentia saltem praesumpta sui Superioris.

§ 2. Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, de quo in can. 968, § 2, competens est qui facultatem ad excipiendas confessiones suorum subditorum aliorumque in domo diu noctuque degentium presbyteris quibuslibet conferat.

Can. 970 - Facultas ad confessiones excipiendas ne concedatur nisi presbyteris qui idonei per examen reperti fuerint, aut de eorum idoneitate aliunde constet.

Can. 971 - Facultatem ad excipiendas habitualiter confessiones loci Ordinarius presbytero, etsi domicilium vel quasi-domicilium in sua ditione habenti, ne concedat, nisi prius, quantum fieri potest, audito eiusdem presbyteri Ordinario.

Can. 972 - Facultas ad confessiones excipiendas a competenti auctoritate, de qua in can. 969, concedi potest ad tempus sive indeterminatum sive determinatum.

Can. 973 - Facultas ad confessiones habitualiter excipiendas scripto concedatur.

Can. 974 - § 1. Loci Ordinarius, itemque Superior competens, facultatem ad confessiones excipiendas habitualiter concessam ne revocet nisi gravem ob causam.

§ 2. Revocata facultate ad confessiones excipiendas a loci Ordinario qui eam concessit, de quo in can. 967, § 2, presbyter eandem facultatem ubique amittit; revocata eadem facultate ab alio loci Ordinario, eandem amittit tantum in territorio revocantis.

§ 3. Quilibet loci Ordinarius qui alicui presbytero revocaverit facultatem ad confessiones excipiendas, certiolem reddat Ordinarium qui ratione incardinationis est presbyteri proprius, aut, si agatur de sodali instituti religiosi, eiusdem competentem Superiorem.

969 § 1: c. 874 § 1

969 § 2: c. 875

970: c. 877

Kan. 969 - § 1. Samo je mjesni ordinarij mjerodavan dati bilo kojem prezbiteru ovlast da ispovijeda sve vjernike; ali, neka se prezbiteri koji su članovi redovničkih ustanova njome ne služe bez barem pretpostavljenog dopuštenja svojeg poglavara.

§ 2. Poglavar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, o kojem se govori u kan. 968, § 2, mjerodavan je dati bilo kojem prezbiteru ovlast za ispovijedanje svojih podložnika i drugih koji danonoćno borave u kući.

Kan. 970 - Neka se ovlast ispovijedanja daje samo onim prezbiterima koji se na ispitu nađu sposobnima ili je njihova sposobnost utvrđena na drugi način.

Kan. 971 - Neka mjesni ordinarij ne podijeli trajnu ovlast ispovijedanja prezbiteru, iako taj ima u njegovoj oblasti prebivalište ili boravište, osim ako prije pita za mišljenje, koliko je moguće, ordinarija toga prezbitera.

Kan. 972 - Mjerodavna vlast, o kojoj se govori u kan. 969, može ovlast za ispovijedanje dati bilo na neodređeno bilo na određeno vrijeme.

Kan. 973 - Trajna ovlast za ispovijedanje neka se daje napismeno.

Kan. 974 - § 1. Mjesni ordinarij, isto tako i mjerodavni poglavar neka ne opozivaju trajno danu ovlast ispovijedanja, osim zbog važnog razloga.

§ 2. Ako mjesni ordinarij, o kojem se govori u kan. 967, § 2, opozove danu ovlast ispovijedanja, prezbiter tu ovlast gubi svagdje; ako tu ovlast opozove drugi mjesni ordinarij, gubi je samo na području opozivatelja.

§ 3. Svaki mjesni ordinarij koji ovlast za ispovijedanje danu nekom prezbiteru opozove neka obavijesti ordinarija koji je vlastit prezbiteru po inkardinaciji ili, ako se radi o članu redovničke ustanove, njegova mjerodavnog poglavara.

971: c. 874 § 1

972: c. 878

973: c. 879 § 1

974 § 1: c. 880 § 1

§ 4. Revocata facultate ad confessiones excipiendas a proprio Superiore maiore, facultatem ad excipiendas confessiones ubique erga sodales instituti amittit presbyter; revocata autem eadem facultate ab alio Superiore competenti, eandem amittit erga solos in eiusdem ditione subditos.

Can. 975 - Praeterquam revocatione, facultas de qua in can. 967, § 2 cessat amissione officii vel excardinatione aut amissione domicilii.

Can. 976 - Quilibet sacerdos, licet ad confessiones excipiendas facultate careat, quoslibet paenitentes in periculo mortis versantes valide et licite absolvit a quibusvis censuris et peccatis, etiamsi praesens sit sacerdos approbatus.

Can. 977 - Absolutio complicitis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum invalida est, praeterquam in periculo mortis.

Can. 978 - § 1. Meminerit sacerdos in audiendis confessionibus se iudicis pariter et medici personam sustinere ac divinae iustitiae simul et misericordiae ministrum a Deo constitutum esse, ut honori divino et animarum saluti consulat.

§ 2. Confessarius, utpote minister Ecclesiae, in administrando sacramento, doctrinae Magisterii et normis a competenti auctoritate latis fideliter adhaereat.

Can. 979 - Sacerdos in quaestionibus ponendis cum prudentia et discretionem procedat, attenta quidem condicione et aetate paenitentis, abtineatque a nomine complicitis inquirendo.

Can. 980 - Si confessario dubium non est de paenitentis dispositione et hic absolutionem petat, absolutio ne denegetur nec differatur.

Can. 981 - Pro qualitate et numero peccatorum, habita tamen ratione paenitentis condicionis, salutare et convenientes satisfactiones confessarius iniungat; quas paenitens per se ipse implendi obligatione tenetur.

Can. 982 - Qui confitetur se falso confessarium innocentem apud auctoritatem ecclesiasticam denunciasset de crimine sollicitationis ad

975: cc. 873 § 3, 967

976: c. 882

977: cc. 882, 884, 2367

978 § 1: c. 888 § 1; OP 10 a, c

978 § 2: OP 10 a

§ 4. Ako ovlast ispovijedanja opozove vlastiti viši poglavar, prezbiter svagdje gubi ovlast ispovijedanja prema članovima ustanove; ako tu ovlast opozove drugi mjerodavni poglavar, gubi je samo prema podložnicima njegove oblasti.

Kan. 975 - Osim opozivom, ovlast o kojoj se govori u kan. 967, § 2. prestane gubitkom službe ili ekskardinacijom ili gubitkom prebivališta.

Kan. 976 - Svaki svećenik, makar nema ovlasti za ispovijedanje, valjano i dopušteno odrješuje od svih cenzura i grijeha sve pokornike koji se nalaze u smrtnoj pogibelji, iako je prisutan ovlaštenu svećenik.

Kan. 977 - Odrješnje sukrivca u grijehu protiv šeste Božje zapovijedi nije valjano, osim u smrtnoj pogibelji.

Kan. 978 - § 1. U ispovijedanju neka svećenik bude svjestan da on jednako vrši ulogu suca i liječnika i da ga je Bog postavio za služitelja istodobno božanske pravednosti i milosrđa, da bi radio za Božju čast i za spasenje duša.

§ 2. Kao službenik Crkve neka ispovjednik u podjeljivanju sakramenta vjerno prijanja uz nauk učiteljstva i uz odredbe koje je donijela mjerodavna vlast.

Kan. 979 - Neka svećenik u postavljanju pitanja postupa razborito i obzirno, vodeći računa o položaju i dobi pokornika, i neka se kloni ispitivanja o imenu sukrivca.

Kan. 980 - Ako svećenik ne sumnja u raspoloženje pokornika i ovaj moli odrješnje, neka odrješnje ne uskrati niti odgodi.

Kan. 981 - Prema kakvoći i broju grijeha neka ispovjednik, vodeći ipak računa o pokornikovu stanju, naloži spasonosne i primjerene zadovoljštine, koje je pokornik obvezan osobno ispuniti.

Kan. 982 - Tko ispovjedi da je crkvenoj vlasti lažno prijavio nedužna ispovjednika zbog zlodjela poticanja na grijeh protiv šeste Božje

979: c. 888 § 2; SCSO Instr. *Ecclesia numquam*, 16 maii 1943; OP 10 a

980: c. 886

981: c. 887; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Indulgentiarum doctrina*, 1 ian. 1967, 2-3 (AAS 59 [1967] 6-8); OP 6 c

982: c. 894

peccatum contra sextum Decalogi praeceptum, ne absolvatur nisi prius falsam denuntiationem formaliter retractaverit et paratus sit ad damna, si quae habeantur, reparanda.

Can. 983 - § 1. Sacramentale sigillum inviolabile est; quare nefas est confessario verbis vel alio quovis et quavis modo de causa aliquatenus prodere paenitentem.

§ 2. Obligatione secretum servandi tenentur quoque interpretes, si detur, necnon omnes alii ad quos ex confessione notitia peccatorum quoquo modo pervenerit.

Can. 984 - § 1. Omnino confessario prohibetur scientiae ex confessione acquisitae usus cum paenitentis gravamine, etiam quovis revelationis periculo excluso.

§ 2. Qui in auctoritate est constitutus, notitia quam de peccatis in confessione quovis tempore excepta habuerit, ad exteriorem gubernationem nullo modo uti potest.

Can. 985 - Magister novitiorum eiusque socius, rector seminarii aliusve instituti educationis sacramentales confessiones suorum alumnorum in eadem domo commorantium ne audiant, nisi alumni in casibus particularibus sponte id petant.

Can. 986 - § 1. Omnis cui animarum cura vi muneris est demandata, obligatione tenetur providendi ut audiantur confessiones fidelium sibi commissorum, qui rationabiliter audiri petant, utque iisdem opportunitas praebetur ad confessionem individuaalem, diebus ac horis in eorum commodum statutis, accedendi.

§ 2. Urgente necessitate, quilibet confessarius obligatione tenetur confessiones christifidelium excipiendi, et in periculo mortis quilibet sacerdos.

983 § 1: c. 889; OP 10 d

984 § 1: c. 890 § 1; SCSO Instr., 15 iun. 1915; SPA Monitum, 1 feb. 1935 (AAS 27 [1935] 62)

984 § 2: c. 890 § 2

985: c. 891

zapovijedi neka se ne odriješi osim ako prije izričito opozove lažnu prijavu i bude spreman nadoknaditi štetu, ako je ima.

Kan. 983 - § 1. Sakramentalni je pečat nepovrediv; stoga ispovjednik ne smije riječima ni na bilo koji drugi način ni zbog bilo kojeg razloga nikako odati pokornika.

§ 2. Obvezni su čuvati tajnu i tumač, ako ga ima, kao i svi drugi do kojih je na bilo koji način iz ispovijedi doprlo znanje o grijesima.

Kan. 984 - § 1. Ispovjedniku se posve zabranjuje služiti se na štetu pokornika znanjem do kojeg je došao u ispovijedi, i kad je isključena svaka pogibelj otkrivanja.

§ 2. Tko je postavljen na vlast ne može se ni na koji način u izvanjskom upravljanju služiti znanjem o grijesima do kojeg je u bilo koje vrijeme došao u ispovijedi.

Kan. 985 - Neka učitelj novaka i njegov pomoćnik, rektor sjemeništa ili druge odgojne ustanove ne ispovijedaju svoje pitomce koji stanuju u istoj kući, osim ako to pitomci u pojedinačnim slučajevima od svoje volje mole.

Kan. 986 - § 1. Svaki kome je snagom službe povjereno dušobrižništvo obvezan je voditi brigu da se ispovjede povjereni mu vjernici koji to razložno mole i da im se pruži prigoda pristupiti pojedinačnoj ispovijedi u određene dane i sate koji njima odgovaraju.

§ 2. U hitnoj potrebi svaki je ispovjednik obvezan ispovjediti vjernike, a u smrtnoj pogibelji svaki svećenik.

986 § 1: c. 892 § 1; **CD 30; PO 13**; OP 10 b, 13; SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, IV, IX, XII (AAS 64 [1972] 512-514); PAULUS PP. VI, All., 20 apr. 1978 (AAS 70 [1978] 328-332)

986 § 2: c. 892 § 2

CAPUT III

DE IPSO PAENITENTE

Can. 987 - Christifidelis, ut sacramenti paenitentiae remedium percipiat salutiferum, ita dispositus sit oportet ut, peccata quae commiserit repudians et propositum sese emendandi habens, ad Deum convertatur.

Can. 988 - § 1. Christifidelis obligatione tenetur in specie et numero confitendi omnia peccata gravia post baptismum perpetrata et nondum per claves Ecclesiae directe remissa neque in confessione individuali accusata, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habeat.

§ 2. Commendatur christifidelibus ut etiam peccata venialia confiteantur.

Can. 989 - Omnis fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, obligatione tenetur peccata sua gravia, saltem semel in anno, fideliter confitendi.

Can. 990 - Nemo prohibetur quominus per interpretem confiteatur, vitatis quidem abusibus et scandalis atque firmo praescripto can. 983, § 2.

Can. 991 - Cuivis christifideli integrum est confessario legitime approbato etiam alius ritus, cui maluerit, peccata confiteri.

CAPUT IV

DE INDULGENTIIS

Can. 992 - Indulgentia est remissio coram Deo poenae temporalis pro peccatis, ad culpam quod attinet iam deletis, quam christifidelis, apte dispositus et certis ac definitis condicionibus, consequitur ope Ecclesiae quae, ut ministra redemptionis, thesaurum satisfactionum Christi et Sanctorum auctoritative dispensat et applicat.

987: OP 6 a, 11; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Paenitemini*, 17 feb. 1966, I (AAS 58 [1966] 179)

988 § 1: c. 901; OP 7 a

988 § 2: c. 902; SCDF Ep. *Cum Oecumenicum Concilium*, 24 iul. 1966, 7 (AAS 58 [1966] 660); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, XII (AAS 64 [1972] 514); OP 7 b; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Gaudete in Domino*, 9 aug. 1975 (AAS 67 [1975] 311-312); IOANNES PAULUS II, All., 30 ian. 1981 (AAS 73 [1981] 204)

989: c. 906; DCG Addendum; SCDS et SCpC Decl., 24 maii 1973 (AAS 65 [1973] 410); SCDF *Normae Pastorales*, 16 iun. 1972, VII (AAS 64 [1972] 512-513)

POGLAVLJE III.

POKORNIK

Kan. 987 - Da bi primio spasonosni lijek sakramenta pokore, vjernik treba da bude tako raspoložen da se, pošto se odreče grijeha koje je počinio i pošto stvori odluku da će se popraviti, vrati Bogu.

Kan. 988 - § 1. Vjernik je obvezan ispovjediti sve teške grijeha po vrsti i broju počinjene poslije krštenja, koji ključevima Crkve još nisu izravno otpušteni ni u pojedinačnoj ispovijedi priznati, a kojih je svjestan nakon pomna ispitivanja sebe.

§ 2. Preporučuje se vjernicima da ispovijedaju i lake grijeha.

Kan. 989 - Svaki vjernik, pošto dođe u godine rasuđivanja, obvezan je barem jedanput godišnje iskreno ispovjediti svoje teške grijeha.

Kan. 990 - Nikome nije zabranjeno ispovijedati se preko tumača, kloneći se, dakako, zloporaba i sablazni i uz obdržavanje propisa kan. 983, § 2.

Kan. 991 - Svakome je vjerniku slobodno ispovjediti grijeha kojemu hoće zakonito odobrenom ispovjedniku, također onome drugog obreda.

POGLAVLJE IV.

OPROSTI

Kan. 992 - Oprost je otpuštenje pred Bogom vremenite kazne za grijeha kojih je krivnja već izbrisana, što ga vjernik, pravo raspoložen i pod sigurnim i određenim uvjetima, postiže pomoću Crkve koja, kao služiteljica otkupljenja, ovlašteno dijeli i primjenjuje blago Kristovih i svetačkih zadovoljština.

990: c. 903; **CD 30**

991: c. 905; **OE 16**

992: c. 911; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Indulgentiarum doctrina*, 1 ian. 1967, Normae 1 (AAS 59 [1968] 21); SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 1 (AAS 60 [1968] 414)

Can. 993 - Indulgentia est partialis aut plenaria, prout a poena temporali pro peccatis debita liberat ex parte aut ex toto.

Can. 994 - Quivis fidelis potest indulgentias sive partiales sive plenarias, aut sibi ipsi lucrari, aut defunctis applicare ad modum suffragii.

Can. 995 - § 1. Praeter supremam Ecclesiae auctoritatem ii tantum possunt indulgentias elargiri, quibus haec potestas iure agnoscitur aut a Romano Pontifice conceditur.

§ 2. Nulla auctoritas infra Romanum Pontificem potest potestatem concedendi indulgentias aliis committere, nisi id ei a Sede Apostolica expresse fuerit indultum.

Can. 996 - § 1. Ut quis capax sit lucrandi indulgentias debet esse baptizatus, non excommunicatus, in statu gratiae saltem in fine operum praescriptorum.

§ 2. Ut vero subiectum capax eas lucretur, habere debet intentionem saltem generalem eas acquirendi et opera iniuncta implere statuto tempore ac debito modo, secundum concessionis tenorem.

Can. 997 - Ad indulgentiarum concessionem et usum quod attinet, servanda sunt insuper cetera praescripta quae in peculiaribus Ecclesiae legibus continentur.

993: PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Indulgentiarum doctrina*, 1. ian. 1967, Normae 2 (AAS 59 [1967] 21); SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 2 (AAS 60 [1968] 414)

994: PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Indulgentiarum doctrina*, 1. ian. 1967, Normae 3 (AAS 59 [1967] 21); SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 4 (AAS 60 [1968] 414)

995 § 1: c. 912; SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 8 (AAS 60 [1968] 415)

995 § 2: c. 913; SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 10, 1° (AAS 60 [1968] 415)

Kan. 993 - Oprost je djelomičan ili potpun, već prema tome oslobađa li djelomično ili potpuno od vremenite kazne koja se duguje za grijeh.

Kan. 994 - Svaki vjernik može bilo djelomične bilo potpune oproste ili dobiti za se ili namijeniti za pokojne kao molitvu.

Kan. 995 - § 1. Osim vrhovne crkvene vlasti oproste mogu dati samo oni kojima se ta vlast priznaje pravom ili kojima je dopusti rimski prvosvećenik.

§ 2. Nijedna vlast niža od rimskog prvosvećenika ne može drugima povjeriti vlast davanja oprosta, osim ako joj je to izričito dopustila Apostolska Stolica.

Kan. 996 - § 1. Da bi netko bio sposoban dobiti oproste, mora biti kršten, neizopćen, u stanju milosti barem na završetku propisanih djela.

§ 2. Da bi pak sposoban primatelj dobio oproste, mora imati barem opću nakanu da ih stekne i u određeno vrijeme i na dužan način izvršiti naređena djela, prema smislu davanja oprosta.

Kan. 997 - Što se tiče davanja oprosta i služenja njima, treba osim toga da se obdržavaju drugi propisi koji se nalaze u posebnim crkvenim zakonima.

996 § 1: cc. 925 § 1; 2262; SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 22 § 1 (AAS 60 [1968] 417)

996 § 2: c. 925 § 2; SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis, 22 § 2 (AAS 60 [1968] 417)

997: SPA Decr. *In Constitutione*, 29 iun. 1968, Normae de Indulgentiis (AAS 60 [1968] 414-419)

TITULUS V
DE SACRAMENTO UNCTIONIS INFIRMORUM

Can. 998 - Unctio infirmorum, qua Ecclesia fideles periculose aegrotantes Domino patienti et glorificato, ut eos allevet et salvet, commendat, confertur eos liniendo oleo atque verba proferendo in liturgicis libris praescripta.

CAPUT I
DE SACRAMENTI CELEBRATIONE

Can. 999 - Praeter Episcopum, oleum in unctione infirmorum adhibendum benedicere possunt:

1° qui iure Episcopo dioecesano aequiparantur;

2° in casu necessitatis, quilibet presbyter in ipsa tamen celebratione sacramenti.

Can. 1000 - § 1. Unctiones verbis, ordine et modo praescriptis in liturgicis libris, accurate peragantur; in casu tamen necessitatis, sufficit unctio unica in fronte vel etiam in alia corporis parte, integra formula prolata.

§ 2. Unctiones peragat minister propria manu, nisi gravis ratio usum instrumenti suadeat.

Can. 1001 - Curent animarum pastores et infirmorum propinqui, ut tempore opportuno infirmi hoc sacramento subleventur.

Can. 1002 - Celebratio communis unctionis infirmorum, pro pluribus infirmis simul, qui apte sint praeparati et rite dispositi, iuxta Episcopi dioecesani praescripta peragi potest.

998: c. 937; **SC 73; LG 11; PO 5**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Sacrum unctionem Infirmorum*, 30 nov. 1972 (AAS 65 [1973] 5-9); OUI 5, 6

999: c. 945; OUI 21; *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, 8

NASLOV V.
SAKRAMENT BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 998 - Bolesničko pomazanje, kojim Crkva pogibeljno bolesne vjernike preporučuje trpećem i proslavljenom Gospodinu da ih pridigne i spasi, podjeljuje se tako da se pomažu uljem i da se izgovore riječi propisane u bogoslužnim knjigama.

POGLAVLJE I.
SLAVLJENJE SAKRAMENTA

Kan. 999 - Ulje koje se upotrebljava za bolesničko pomazanje mogu, osim biskupa, blagosloviti:

1° oni koji se u pravu izjednačuju s dijecezanskim biskupom;

2° svaki prezbiter, ako zahtijeva potreba, ipak u samom slavljenju sakramenta.

Kan. 1000 - § 1. Neka se pomazanja obavljaju pažljivo, upotrebljavajući riječi, red i način, kako to propisuju bogoslužne knjige; ipak, ako zahtijeva potreba, dosta je jedno pomazanje na čelu ili i na drugom dijelu tijela uz izgovaranje svih propisanih riječi.

§ 2. Neka pomazanja obavi služitelj svojom rukom, osim ako važan razlog savjetuje upotrebu pomagala.

Kan. 1001 - Neka se dušobrižnici i bližnji bolesnika pobrinu da se bolesnici pravodobno okrijepe ovim sakramentom.

Kan. 1002 - Zajedničko slavljenje bolesničkog pomazanja, za više dolično pripremljenih i pravo raspoloženih bolesnika istodobno, može se obaviti prema propisima dijecezanskog biskupa.

1000 § 1: c. 947 § 1; *Rituale Romanum*, ed. typica 1925, Tit. VI, c. 2, 11; **SC 75**; OUI 23, 24

1000 § 2: c. 947 § 4

1001: c. 944; **SC 73**; OUI, 13, 43

1002: OUI 17, 83

CAPUT II

DE MINISTRO UNCTIONIS INFIRMORUM

Can. 1003 - § 1. Unctionem infirmorum valide administrat omnis et solus sacerdos.

§ 2. Officium et ius unctionis infirmorum ministrandi habent omnes sacerdotes, quibus demandata est cura animarum, erga fideles suo pastoralis officio commissos; ex rationabili causa, quilibet alius sacerdos hoc sacramentum ministrare potest de consensu saltem praesumpto sacerdotis de quo supra.

§ 3. Cuilibet sacerdoti licet oleum benedictum secumferre ut, in casu necessitatis, sacramentum unctionis infirmorum ministrare valeat.

CAPUT III

DE IIS QUIBUS UNCTIO INFIRMORUM CONFERENDA SIT

Can. 1004 - § 1. Unctio infirmorum ministrari potest fideli qui, adepto rationis usu, ob infirmitatem vel senium in periculo incipit versari.

§ 2. Hoc sacramentum iterari potest, si infirmus, postquam convalescerit, denuo in gravem infirmitatem incidit aut si, eadem infirmitate perdurante, discrimen factum gravius sit.

Can. 1005 - In dubio utrum infirmus rationis usum attigerit, an periculose aegrotet vel mortuus sit, hoc sacramentum ministretur.

Can. 1006 - Infirmis qui, cum suae mentis compotes essent, hoc sacramentum implicite saltem petierint, conferatur.

Can. 1007 - Unctio infirmorum ne conferatur illis, qui in manifesto gravi peccato obstinate perseverent.

1003 § 1: cc. 938 § 1, 939; OUI 16

1003 § 2: cc. 938 § 2, 939; OUI 16, 18

1003 § 3: SRC Decr. *Pientissima Mater*, 4 feb. 1965 (AAS 57 [1965] 409); SCpC Directorium *Peregrinans in terra*, 30 apr. 1969, II, B, b, (AAS 61 [1969] 375)

POGLAVLJE II.

SLUŽITELJ BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 1003 - § 1. Bolesničko pomazanje valjano podjeljuje svaki svećenik i samo svećenik.

§ 2. Svi svećenici kojima je povjereno dušobrižništvo imaju dužnost i pravo podjeljivati bolesničko pomazanje vjernicima povjerenima njihovoj pastoralnoj službi; zbog opravdanog razloga može svaki drugi svećenik podijeliti ovaj sakrament s barem pretpostavljenim pristankom svećenika o kojemu se gore govori.

§ 3. Svakome je svećeniku dopušteno nositi sa sobom blagoslovljeno ulje da bi, ako bude potrebno, mogao podijeliti sakrament bolesničkog pomazanja.

POGLAVLJE III.

PRIMATELJI BOLESNIČKOG POMAZANJA

Kan. 1004 - § 1. Bolesničko pomazanje može se podijeliti vjerniku koji se, pošto je stekao sposobnost da se služi razumom, počne nalaziti u pogibelji zbog bolesti ili starosti.

§ 2. Taj se sakrament može ponoviti ako bolesnik, pošto je prizdravio, ponovno teško oboli, ili ako se za trajanja iste bolesti pogibelj povećala.

Kan. 1005 - U dvojbi je li bolesnik stekao sposobnost da se služi razumom, je li opasno bolestan ili je mrtav, neka se taj sakrament podijeli.

Kan. 1006 - Neka se taj sakrament podijeli i bolesnicima koji bi ga barem uključivo zatražili kad bi bili pri svijesti.

Kan. 1007 - Neka se bolesničko pomazanje ne podjeljuje onima koji tvrdokorno ustraju u očito teškom grijehu.

1004 § 1: c. 940; Pius PP. XII, Ep. *Explorata res*, 2 feb. 1923; **SC 73**; OUI 8, 10, 11, 12

1004 § 2: OUI 9

1005: c. 941; OUI 15, 135; PAULUS PP. VI, Hom., 5 oct. 1975

1006: c. 943; OUI 14

1007: c. 942

TITULUS VI
DE ORDINE

Can. 1008 - Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelebili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur et deputantur ut, pro suo quisque gradu, in persona Christi Capitis munera docendi, sanctificandi et regendi adimplentes, Dei populum pascant.

Can. 1009 - § 1. Ordines sunt episcopatus, presbyteratus et diaconatus.

§ 2. Conferuntur manuum impositione et precatione consecratoria, quam pro singulis gradibus libri liturgici praescribunt.

CAPUT I

DE ORDINATIONIS CELEBRATIONE ET MINISTRO

Can. 1010 - Ordinatio intra Missarum sollemnia celebretur, die dominico vel festo de praecepto, sed ob rationes pastorales aliis etiam diebus, ferialibus non exceptis, fieri potest.

Can. 1011 - § 1. Ordinatio generaliter in cathedrali ecclesia celebretur; ob rationes tamen pastorales in alia ecclesia aut oratorio celebrari potest.

§ 2. Ad ordinationem invitandi sunt clerici aliique christifideles, ut quam maxima frequentia celebrationi intersint.

1008: c. 948; **LG 10, 11, 20, 27; PO 2, 5, 7, 12, 18**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Pontificalis Romani*, 18 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 370-371)

1009 § 1: c. 949; **LG 28, 29; PO 1**; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Sacramentum Ordinis*, 30 nov. 1947 (AAS 40 [1948] 5); SDO 18; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Pontificalis Romani*, 18 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 370-371)

1009 § 2: **LG 21, 29**; PIUS PP. XII, Const. Ap. *Sacramentum Ordinis*, 30 nov. 1947 (AAS 40 [1948] 6-7); PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Pontificalis Romani*, 18 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 372-373); PONTIFICALE ROMANUM [1968]: *De Ordinatione Diaconorum*, 20-21; *De Ordinatione Presbyterorum*, 20-22; *De Ordinatione Episcopi*, 24-26

NASLOV VI.

SVETI RED

Kan. 1008 - Sakramentom reda po božanskom ustanovljenju neki između vjernika, neizbrisivim biljegom kojim se označuju, postavljaju se za posvećene službenike koji se naime posvećuju i određuju da, svatko prema svojem stupnju, vršeći u osobi Krista Glave službu naučavanja, posvećivanja i upravljanja, pasu Božji narod.

Kan. 1009 - § 1. Redovi su episkopat, prezbiterat i đakonat.

§ 2. Podjeljuju se polaganjem ruku i posvetnom molitvom koju za svaki pojedini stupanj propisuju bogoslužne knjige.

POGLAVLJE I.

SLAVLJENJE I SLUŽITELJ REĐENJA

Kan. 1010 - Neka se ređenje slavi u misnom slavlju u nedjelju ili zapovijedani blagdan, ali zbog pastoralnih razloga može se slaviti i u druge dane, ne isključivši ni svagdane.

Kan. 1011 - § 1. Neka se ređenje u pravilu slavi u stolnoj crkvi; ipak, zbog pastoralnih razloga može se slaviti u drugoj crkvi ili kapeli.

§ 2. Na ređenje treba da se pozovu klerici i drugi vjernici da u što većem broju prisustvuju slavlju.

1010: c. 1006; SCDS Ind., 18 maii 1940; PM 18; PONTIFCALE ROMANUM [1968]: *De Ordinatione Diaconorum*, 1; *De Ordinatione Presbyterorum*, 1; *De Ordinatione Episcopi*, 1

1011 § 1: c. 1009 §§ 1 et 2; PM 18; DPME 87 d

1011 § 2: c. 1009 § 1; PONTIFCALE ROMANUM [1968]: *De Ordinatione Diaconorum*, 1; *De Ordinatione Presbyterorum*, 1; *De Ordinatione Episcopi*, 1

Can. 1012 - Sacrae ordinationis minister est Episcopus consecratus.

Can. 1013 - Nulli Episcopo licet quemquam consecrare in Episcopum, nisi prius constet de pontificio mandato.

Can. 1014 - Nisi Sedis Apostolicae dispensatio intercesserit, Episcopus consecrator principalis in consecratione episcopali duos saltem Episcopos consecrantes sibi adiungat; valde convenit autem, ut una cum iisdem omnes Episcopi praesentes electum consecrent.

Can. 1015 - § 1. Unusquisque ad presbyteratum et ad diaconatum a proprio Episcopo ordinetur aut cum legitimis eiusdem litteris dimissoriis.

§ 2. Episcopus proprius, iusta de causa non impeditus, per se ipse suos subditos ordinet; sed subditum orientalis ritus, sine apostolico indulto, licite ordinare non potest.

§ 3. Qui potest litteras dimissorias ad ordines recipiendos dare, potest quoque eosdem ordines per se ipse conferre, si character episcopali polleat.

Can. 1016 - Episcopus proprius, quod attinet ad ordinationem diaconalem eorum qui clero saeculari se adscribi intendunt, est Episcopus dioecesis, in qua promovendus habet domicilium, aut dioecesis cui promovendus sese devovere statuit; quod attinet ad ordinationem presbyteralem clericorum saecularium, est Episcopus dioecesis, cui promovendus per diaconatum est incardinatus.

Can. 1017 - Episcopus extra propriam dicionem nonnisi cum licentia Episcopi dioecesanii ordines conferre potest.

Can. 1018 - § 1. Litteras dimissorias pro saecularibus dare possunt:

1° Episcopus proprius, de quo in can. 1016;

2° Administrator apostolicus atque, de consensu collegii consultorum, Administrator dioecesanus; de consensu consilii, de quo in can. 495, § 2, Pro-vicarius et Pro-praefectus apostolicus.

1012: c. 951; **LG 21, 26; PO 5**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Pontificalis Romani*, 18 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 372-373); DPME 77

1013: c. 953; **CD 20**; ES I, 10; Paulus PP. VI, Const. Ap. *Pontificalis Romani*, 18 iun. 1968 (AAS 60 [1968] 372-373)

1014: c. 954; PIUS PP. XII, Const. Ap., *Episcopali consecratione*, 30 nov. 1944 (AAS 37 [1945] 131-132; **SC 76**; IOe 69; **LG 21, 24**; PONTIFICALE ROMANUM [1968]: *De Ordinatione Episcopi*, 2, 23, 24

1015 § 1: c. 955 § 1; CI Resp. I, 17 feb. 1930 (AAS 22 [1930] 195)

Kan. 1012 - Služitelj je svetoga ređenja posvećeni biskup.

Kan. 1013 - Nijednom biskupu nije dopušteno posvetiti koga za biskupa, osim ako je prije utvrđeno da postoji papinski nalog.

Kan. 1014 - Neka biskup glavni posvetitelj za biskupsko posvećenje pridruži sebi barem dvojicu biskupa posvetitelja, osim ako je Apostolska Stolica dala oprost; ipak je veoma prikladno da izabranoga zajedno s njima posvete svi prisutni biskupi.

Kan. 1015 - § 1. Svakoga za prezbiterat i đakonat neka redi vlastiti biskup ili drugi s njegovim zakonitim otpusnim pismom.

§ 2. Vlastiti biskup, ako ga ne prijeći opravdan razlog, neka osobno redi svoje podložnike; ali, bez apostolskog dopuštenja, ne može dopušteno rediti podložnika istočnog obreda.

§ 3. Onaj koji može dati otpusno pismo za primanje redova, može te redove i osobno podijeliti, ako ima biskupski biljeg.

Kan. 1016 - Vlastiti je biskup, što se tiče đakonskog ređenja onih koji namjeravaju stupiti u svjetovni kler, biskup biskupije u kojoj ređenik ima prebivalište ili biskupije kojoj se ređenik odlučio posvetiti; što se tiče prezbiterskog ređenja svjetovnih klerika, to je biskup biskupije u koju se ređenik po đakonatu inkardinirao.

Kan. 1017 - Biskup može podijeliti redove izvan vlastite oblasti samo s dopuštanjem dijecezanskog biskupa.

Kan. 1018 - § 1. Otpusno pismo za svjetovne ređenike mogu dati:

1° vlastiti biskup o kojem se govori u kan. 1016;

2° apostolski upravitelj i, s pristankom zbora savjetnika, dijecezanski upravitelj; apostolski provikar i apostolski proprefekt, s pristankom vijeća o kojemu se govori u kan. 495, § 2.

1015 § 2: c. 955 § 2; CI Resp. I, I, 24 iul. 1939 (AAS 31 [1939] 321); **OE 1-5**

1015 § 3: c. 959

1016: c. 956

1017: c. 1008; **CD 11**

1018: c. 958

§ 2. Administrator dioecesanus, Pro-vicarius et Pro-praefectus apostolicus litteras dimissorias ne iis concedant, quibus ab Episcopo dioecesano aut a Vicario vel Praefecto apostolico accessus ad ordines denegatus fuerit.

Can. 1019 - § 1. Superiori maiori instituti religiosi clericalis iuris pontificii aut societatis clericalis vitae apostolicae iuris pontificii competit ut suis subditis, iuxta constitutiones perpetuo vel definitive instituto aut societati adscriptis, concedat litteras dimissorias ad diaconatum et ad presbyteratum.

§ 2. Ordinatio ceterorum omnium alumnorum cuiusvis instituti aut societatis regitur iure clericorum saecularium, revocato quolibet indulto Superioribus concesso.

Can. 1020 - Litterae dimissoriae ne concedantur, nisi habitis antea omnibus testimoniis et documentis, quae iure exiguntur ad normam cann. 1050 et 1051.

Can. 1021 - Litterae dimissoriae mitti possunt ad quemlibet Episcopum communionem cum Sede Apostolica habentem, excepto tantum, citra apostolicum indultum, Episcopo ritus diversi a ritu promovendi.

Can. 1022 - Episcopus ordinans, acceptis legitimis litteris dimissoriis, ad ordinationem ne procedat, nisi de germana litterarum fide plane constet.

Can. 1023 - Litterae dimissoriae possunt ab ipso concedente aut ab eius successore limitibus circumscribi aut revocari, sed semel concessae non extinguuntur resoluta iure concedentis.

CAPUT II

DE ORDINANDIS

Can. 1024 - Sacram ordinationem valide recipit solus vir baptizatus.

Can. 1025 - § 1. Ad licite ordines presbyteratus vel diaconatus conferendos requiritur ut candidatus, probatione ad normam iuris peracta,

1019: c. 964 §§ 2 et 4; CA I, 11

1020: c. 960 § 1

1021: c. 961; **LG 22**

1022: c. 962

§ 2. Neka dijecezanski upravitelj, apostolski provikar i proprefekt ne dadu otpusno pismo onima kojima je dijecezanski biskup ili apostolski vikar ili prefekt uskratio pristup k redovima.

Kan. 1019 - § 1. Višem poglavaru kleričke redovničke ustanove papinskoga prava ili kleričke družbe apostolskoga života papinskoga prava pripada da svojim podložnicima, koji su prema konstitucijama doživotno ili konačno upisani u ustanovu ili družbu, dade otpusno pismo za đakonat i za prezbiterat.

§ 2. Ređenje svih ostalih pitomaca bilo koje ustanove ili družbe ravna se prema pravu svjetovnih klerika, a opoziva se svako dopuštenje dano poglavarima.

Kan. 1020 - Neka se otpusno pismo ne izda osim ako prije toga ima svih svjedočanstava i isprava koje se pravom zahtijevaju prema odredbi kann. 1050 i 1051.

Kan. 1021 - Otpusno pismo može se uputiti na bilo kojeg biskupa u zajedništvu s Apostolskom Stolicom, izuzevši samo, ako nema apostolskog dopuštenja, biskupa obreda različitog od obreda kojemu pripada ređenje.

Kan. 1022 - Neka biskup zareditelj, pošto primi zakonito otpusno pismo, ne redi ako nije potpuno utvrđena vjerodostojnost pisma.

Kan. 1023 - Onaj koji dade otpusno pismo ili njegov nasljednik mogu ga ograničiti ili opozvati, ali jednom dano ne prestane utrućem prava onoga koji ga je dao.

POGLAVLJE II.

REĐENICI

Kan. 1024 - Sveto ređenje valjano prima samo kršteni muškarac.

Kan. 1025 - § 1. Da bi se dopušteno podijelili redovi prezbiterata ili đakonata, zahtijeva se da kandidat, kad dovrši kušnju prema pravnoj

1023: cc. 46, 963

1024: c. 968; **PO 2**; PAULUS PP. VI, Ep. ad Archiepiscopum Cantuariensem: I, 30 nov. 1975 (AAS 68 [1976] 599-600); II, 23 mar. 1976 (AAS 68 [1976] 600-601); SCDF Decl. *Inter insigniores*, 15 oct. 1976 (AAS 69 [1977] 98-99)

1025 § 1: cc. 968, 973 § 3, 974 § 1; SDO I-III

debitis qualitatibus, iudicio proprii Episcopi aut Superioris maioris competentis, praeditus sit, nulla detineatur irregularitate nulloque impedimento, atque praerequisita, ad normam cann. 1033-1039 adimpleverit; praeterea documenta habeantur, de quibus in can. 1050, atque scrutinium peractum sit, de quo in can. 1051.

§ 2. Insuper requiritur ut, iudicio eiusdem legitimi Superioris, ad Ecclesiae ministerium utilis habeatur.

§ 3. Episcopo ordinanti proprium subditum, qui servitio alius dioecesis destinatur, constare debet ordinandum huic dioecesi addictum iri.

Art. 1

DE REQUISITIS IN ORDINANDIS

Can. 1026 - Ut quis ordinetur debita libertate gaudeat oportet; nefas est quemquam, quovis modo, ob quamlibet causam ad ordines recipiendos cogere, vel canonice idoneum ab iisdem recipiendis avertere.

Can. 1027 - Aspirantes ad diaconatum et presbyteratum accurata praeparatione efformentur, ad normam iuris.

Can. 1028 - Curet Episcopus dioecesanus aut Superior competens ut candidati, antequam ad ordinem aliquem promoveantur, rite edoceantur de iis, quae ad ordinem eiusque obligationes pertinent.

Can. 1029 - Ad ordines ii soli promoveantur qui, prudenti iudicio Episcopi proprii aut Superioris maioris competentis, omnibus perpensis, integram habent fidem, recta moventur intentione, debita pollent scientia, bona gaudent existimatione, integris moribus probatisque virtutibus atque aliis qualitatibus physicis et psychicis ordini recipiendo congruentibus sunt praediti.

Can. 1030 - Nonnisi ex causa canonica, licet occulta, proprius Episcopus vel Superior maior competens diaconis ad presbyteratum

1025 § 2: c. 969 § 1

1025 § 3: c. 969 § 2; **OT 20**

1026: c. 971; **OT 6**; SCDS Decr. *Ut locorum Ordinarii*, 9 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 459-473)

1027: c. 972; **SC 129**; **OT 6-11, 19, 20**; **PO 18, 19**; SDO 6, 9, 14, 15, 26; RFS

1028: SCDS Instr. *Quam ingens*, 27 dec. 1930 (AS 23 [1931] 120-129); SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931 (AAS 24 [1932] 74-81); **OT 9-12, 19-21**; SDO 14

odredbi, po sudu svojega biskupa ili mjerodavnog višeg poglavara ima potrebne osobine, da ga ne priječi nikakva nepravilnost i nikakva smetnja te da ispunjava preduvjete prema odredbi kann. 1033-1039; neka, osim toga, ima isprave o kojima se govori u kan. 1050. i neka se obavi provjera o kojoj se govori u kan. 1051.

§ 2. Osim toga, zahtijeva se da se prema sudu spomenutog mjerodavnog poglavara smatra korisnim za služenje Crkve.

§ 3. Biskup koji redi svojega podložnika određenog za služenje u drugoj biskupiji mora biti siguran da će se ređenik posvetiti toj biskupiji.

Članak 1.

POTREBNE OSOBINE REĐENIKA

Kan. 1026 - Da bi netko bio ređen, treba da ima potrebnu slobodu; ne smije se nitko ni na koji način, ni zbog bilo kojeg razloga siliti da primi redove, niti odvracati od ređenja onaj tko je kanonski sposoban.

Kan. 1027 - Neka se pripravnici za đakonat i prezbiterat brižljivo pripravljaaju i odgajaju, prema pravnoj odredbi.

Kan. 1028 - Neka se dijecezanski biskup ili mjerodavni poglavar pobrinu da se kandidati prije nego se promaknu u neki red propisno pouče u onome što se odnosi na red i njegove obveze.

Kan. 1029 - Neka se rede samo oni koji, pošto se sve razmotri, prema razboritom sudu vlastitog biskupa ili mjerodavnoga višeg poglavara, imaju cjelovitu vjeru, koji, vođeni ispravnom nakanom, imaju potrebno znanje, uživaju dobar glas, koji su besprijeekorna ponašanja i prokušanih vrлина i koji imaju drugih tjelesnih i duševnih osobina primjerenih redu koji treba da prime.

Kan. 1030 - Vlastiti biskup ili mjerodavni viši poglavar može đakonima koji su njemu podložni, a koji su određeni za prezbiterat

1029: cc. 968 § 1, 973 § 3, 974 § 1; SCDS Instr. *Quam ingens*, 27 dec. 1930 (AAS 23 [1931] 120-127); SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931 (AAS 24 [1932] 74-81); **SC 9; LG 41; OT 6, 8-12; PO 12, 15-19**; SDO 8, 11-13; RFS 11; AP I, b

1030: c. 970; SCDS Instr. *Quam ingens*, 27 dec. 1930 (AAS 23 [1931] 120-129); SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931 (AAS 24 [1932] 74-81); Ssap 2

destinatis, sibi subditis, ascensum ad presbyteratum interdicere potest, salvo recurso ad normam iuris.

Can. 1031 - § 1. Presbyteratus ne conferatur nisi iis qui aetatis annum vigesimum quintum expleverint et sufficienti gaudeant maturitate, servato insuper intervallo sex saltem mensium inter diaconatum et presbyteratum; qui ad presbyteratum destinantur, ad diaconatus ordinem tantummodo post expletum aetatis annum vigesimum tertium admittantur.

§ 2. Candidatus ad diaconatum permanentem qui non sit uxoratus ad eundem diaconatum ne admittatur, nisi post expletum vigesimum quintum saltem aetatis annum; qui matrimonio coniunctus est, nonnisi post expletum trigesimum quintum saltem aetatis annum, atque de uxoris consensu.

§ 3. Integrum est Episcoporum conferentiis normam statuere, qua provectior ad presbyteratum et ad diaconatum permanentem requiratur aetas.

§ 4. Dispensatio ultra annum super aetate requisita ad normam §§ 1 et 2, Apostolicae Sedi reservatur.

Can. 1032 - § 1. Aspirantes ad presbyteratum promoveri possunt ad diaconatum solummodo post expletum quintum curriculi studiorum philosophico-theologicorum annum.

§ 2. Post expletum studiorum curriculum, diaconus per tempus congruum, ab Episcopo vel a Superiore maiore competenti definiendum, in cura pastorali partem habeat, diaconalem exercens ordinem, antequam ad presbyteratum promoveatur.

§ 3. Aspirans ad diaconatum permanentem, ad hunc ordinem ne promoveatur nisi post expletum formationis tempus.

Art. 2

DE PRAEREQUISITIS AD ORDINATIONEM

Can. 1033 - Licite ad ordines promovetur tantum qui recepit sacrae confirmationis sacramentum.

1031 § 1: c. 975; **OT 12**

1031 § 2: **OT 12**; SDO 5, 12

1031 § 3: SDO 5, 12; RFS 43

1031 § 4: PM 15; CA I, 6; EM IX, 6; CI Resp. II, 19 iul. 1970 (AAS 62 [1970] 571)

zabraniti promaknuće u prezbiterat samo zbog kanonskog, ma bilo i tajnog razloga, ali je moguć utok prema pravnoj odredbi.

Kan. 1031 - § 1. Neka se prezbiterat podjeljuje samo onima koji su navršili dvadeset i petu godinu života i koji su dovoljno zreli, poštujući, osim toga, rok od barem šest mjeseci između đakonata i prezbiterata; onima koji su određeni za prezbiterat neka se dopusti da prime red đakonata samo pošto navrše dvadeset i treću godinu života.

§ 2. Neoženjenom kadidatu za trajni đakonat neka se ne dopusti da primi taj đakonat, osim pošto navrši barem dvadeset i petu godinu života; koji je oženjen, samo pošto navrši barem trideset i petu godinu života i s pristankom žene.

§ 3. Biskupska konferencija može donijeti odredbu kojom se zahtijeva viša dob za prezbiterat i trajni đakonat.

§ 4. Oprost od dobi zahtijevane prema odredbi §§ 1. i 2. koji prelazi godinu dana pridržan je Apostolskoj Stolici.

Kan. 1032 - § 1. Pripravnici za prezbiterat mogu se promaknuti u đakonat samo pošto završe petu godinu filozofsko-bogoslovnih studija.

§ 2. Kad završi studije, neka đakon odgovarajuće vrijeme, koje treba da odredi biskup ili mjerodavni viši poglavar, sudjeluje u pastoralnoj brizi, vršeći đakonski red, prije nego se promakne u prezbiterat.

§ 3. Pripravnik za trajni đakonat neka se promakne u taj red tek pošto završi vrijeme odgoja i obrazovanja.

Članak 2.

PREDUVJETI ZA REĐENJE

Kan. 1033 - Dopušteno se promiče u redove samo onaj koji je primio sakrament svete potvrde.

1032 § 1: c. 976 § 2; EM IX, 7; AP VII, a

1032 § 2: **OT 12**; RFS 42c, 63

1032 § 3: SDO 6, 8-10; AP VII, b

1033: cc. 974 § 1, 1°, 993, 1°; **LG 11**

Can. 1034 - § 1. Ad diaconatum vel presbyteratum aspirans ne ordinetur, nisi prius per liturgicum admissionis ritum ab auctoritate, de qua in cann. 1016 et 1019, adscriptionem inter candidatos obtinuerit post praevidiam suam petitionem propria manu exaratam et subscriptam, atque ab eadem auctoritate in scriptis acceptatam.

§ 2. Ad eandem admissionem obtinendam non tenetur, qui per vota in clericale institutum cooptatus est.

Can. 1035 - § 1. Antequam quis ad diaconatum sive permanentem sive transeuntem promoveatur, requiritur ut ministeria lectoris et acolythi receperit et per congruum tempus exercuerit.

§ 2. Inter acolythatus et diaconatus collationem intervallum intercedat sex saltem mensium.

Can. 1036 - Candidatus, ut ad ordinem diaconatus aut presbyteratus promoveri possit, Episcopo proprio aut Superiori maiori competenti declarationem tradat propria manu exaratam et subscriptam, qua testificetur se sponte ac libere sacrum ordinem suscepturum atque se ministerio ecclesiastico perpetuo mancipaturum esse, insimul petens ut ad ordinem recipiendum admittatur.

Can. 1037 - Promovendus ad diaconatum permanentem qui non sit uxoratus, itemque promovendus ad presbyteratum, ad ordinem diaconatus ne admittantur, nisi ritu praescripto publice coram Deo et Ecclesia obligationem caelibatus assumpserint, aut vota perpetua in instituto religioso emisissent.

Can. 1038 - Diaconus, qui ad presbyteratum promoveri renuat, ab ordinis recepti exercitio prohiberi non potest, nisi impedimentum detineatur canonico aliave gravi causa, de iudicio Episcopi dioecesanii aut Superioris maioris competentis aestimanda.

Can. 1039 - Omnes qui ad aliquem ordinem promovendi sunt, exercitiis spiritualibus vacent per quinque saltem dies, loco et modo ab Ordinario determinatis; Episcopus, antequam ad ordinationem procedat, certior factus sit oportet candidatos rite iisdem exercitiis vacasse.

1034 § 1: AP I, a; PONTIFICALE ROMANUM, *Admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum*, [1972], III, 1

1034 § 2: AP I, a; PONTIFICALE ROMANUM, *Admissione inter candidatos ad Diaconatum et Presbyteratum*, [1972], III, 1

1035 § 1: AP II; MQ XI

Kan. 1034 - § 1. Neka se pripravnik za đakonat ili prezbiterat ne redi osim ako ga prije vlast, o kojoj se govori u kann. 1016. i 1019, po bogoslužnom obredu primanja upiše među kandidate pošto je prethodno vlastoručno napisao i potpisao svoju molbu i pošto je molbu ta vlast napismeno prihvatila.

§ 2. Onaj koji je po zavjetima učlanjen u kleričku ustanovu nije obvezan na to primanje.

Kan. 1035 - § 1. Prije nego netko bude promaknut bilo u trajni bilo u prolazni đakonat, zahtijeva se da primi i prikladno vrijeme obavlja službe čitača i akolita.

§ 2. Između podjeljivanja akolitata i đakonata neka prođe rok od barem šest mjeseci.

Kan. 1036 - Da bi mogao biti promaknut u đakonat ili prezbiterat, neka kandidat svojem biskupu ili mjerodavnom višem poglavaru preda vlastoručno napisanu i potpisanu izjavu kojom svjedoči da će svojevoljno i slobodno primiti sveti red i da će se doživotno posvetiti crkvenoj službi, moleći istodobno da mu se dopusti primanje reda.

Kan. 1037 - Neoženjenom ređeniku za trajni đakonat, isto tako i ređeniku za prezbiterat, neka se ne dopusti da prime red đakonata, osim ako po propisanom obredu javno pred Bogom i pred Crkvom preuzmu obvezu celibata ili polože doživotne zavjete u redovničkoj ustanovi.

Kan. 1038 - Đakonu koji odbije promaknuće u prezbiterat ne može se zabraniti vršenje primljenog reda, osim ako mu to priječi kanonska smetnja ili koji drugi važni razlog koji treba da procijeni dijecezanski biskup ili mjerodavni viši poglavar.

Kan. 1039 - Svi koji treba da se promaknu u neki red neka obave barem petodnevne duhovne vježbe u mjestu i na način koji odredi ordinarij; biskup, prije ređenja, treba da se uvjeri da su kandidati propisno obavili te vježbe.

1035 § 2: c. 978; APIV

1036: c. 992; SCDS Instr. *Quam ingens*, 27 dec. 1930, § 3, 1 (AAS 23 [1931] 125); SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931, 17 (AAS 24 [1932] 80-81); SRC Instr. *Religiosorum institutio*, 2 feb. 1961; AP V

1037: DO 16; AP VI; PONTIFCALE ROMANUM, *De sacro caelibatu amplectendo*, 3 dec. 1972, 1

1038: c. 973 § 2

1039: c. 1001 §§ 1 et 4

Art. 3

DE IRREGULARITATIBUS ALIISQUE IMPEDIMENTIS

Can. 1040 - A recipiendis ordinibus arcentur qui quovis impedimento afficiuntur sive perpetuo, quod venit nomine irregularitatis, sive simplici; nullum autem impedimentum contrahitur, quod in canonibus qui sequuntur non contineatur.

Can. 1041 - Ad recipiendos ordines sunt irregulares:

1° qui aliqua forma laborat amentiae aliusve psychicae infirmitatis, qua, consultis peritis, inhabilis iudicatur ad ministerium rite implendum;

2° qui delictum apostasiae, haeresis aut schismatis commiserit;

3° qui matrimonium etiam civile tantum attentaverit, vel ipsemet vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut voto publico perpetuo castitatis a matrimonio ineundo impeditus, vel cum muliere matrimonio valido coniuncta aut eodem voto adstricta;

4° qui voluntarium homicidium perpetraverit aut abortum procuraverit, effectu secuto, omnesque positive cooperantes;

5° qui seipsum vel alium graviter et dolose mutilaverit vel sibi vitam adimere tentaverit;

6° qui actum ordinis posuerit constitutis in ordine episcopatus vel presbyteratus reservatum, vel eodem carens, vel ab eius exercitio poena aliqua canonica declarata vel irrogata prohibitus.

Can. 1042 - Sunt a recipiendis ordinibus simpliciter impediti:

1° vir uxorem habens, nisi ad diaconatum permanentem legitime destinetur;

2° qui officium vel administrationem gerit clericis ad normam cann. 285 et 286 vetitam cuius rationem reddere debet, donec, depositis officio et administratione atque rationibus redditis, liber factus sit;

3° neophytus, nisi, iudicio Ordinarii, sufficienter probatus fuerit.

1040: cc. 968, 983

1041, 1°: c. 984, 3°

1041, 2°: c. 985, 1°

1041, 3°: c. 985, 3°

1041, 4°: c. 985, 4°

1041, 5°: c. 985, 5°

Članak 3.

NEPRAVILNOSTI I DRUGE SMETNJE

Kan. 1040 - Od primanja redova isključuju se oni koje priječi bilo kakva smetnja, bilo trajna, koju nazivamo nepravilnost, bilo jednostavna; nikakvu pak smetnju ne uzrokuje ono čega nema u kanonima koji slijede.

Kan. 1041 - Nepravilni su za primanje redova:

1° onaj koji boluje od bilo kojeg oblika ludila ili druge duševne bolesti zbog koje se prosudi, nakon savjetovanja sa stručnjacima, da je nesposoban za pravilno vršenje službe;

2° onaj koji je počinio kažnjivo djelo otpada od vjere, krivovjerja ili raskola;

3° onaj koji je pokušao i samo građansku ženidbu, bilo da je sam ženidbenom vezom ili svetim redom ili javnim doživotnim zavjetom čistoće spriječen sklopiti ženidbu, bilo da to pokuša sa ženom koja je u valjanoj ženidbi ili je vezana istim zavjetom;

4° onaj koji je počinio hotimično ubojstvo ili poduzeo nešto radi pobačaja, ako je došlo do učinka, i svi koji su u tome djelatno surađivali;

5° onaj koji je teško i namjerno osakatio samog sebe ili drugoga ili je pokušao sebi oduzeti život;

6° onaj koji je izvršio čin reda pridržan onima koji su u redu episkopata ili prezbiterata, bilo da toga reda nema bilo da mu je njegovo vršenje zabranjeno nekom proglašenom ili izrečenom kanonskom kaznom.

Kan. 1042 - Jednostavno su spriječeni za primanje redova:

1° onaj koji je oženjen, osim ako se zakonito određuje za trajni đakonat;

2° onaj koji vrši službu ili upravu zabranjenu klericima prema odredbi kann. 285. i 286. o kojoj mora polagati račun sve dok, pošto napusti službu i upravu i položi račune, ne postane slobodan;

3° novokrštenik, osim ako je prema ordinarijevu sudu dovoljno prokušan.

1041, 6°: c. 985, 7°

1042, 1°: c. 987, 2°; SDO 11, 13

1942, 2°: c. 987, 3°

1042, 3°: c. 987, 6°

Can. 1043 - Christifideles obligatione tenentur impedimenta ad sacros ordines, si qua norint, Ordinario vel parochi ante ordinationem revelandi.

Can. 1044 - § 1. Ad exercendos ordines receptos sunt irregulares:

1° qui irregularitate ad ordines recipiendos dum afficiebatur, illegitime ordines recepit;

2° qui delictum commisit, de quo in can. 1041, n. 2, si delictum est publicum;

3° qui delictum commisit, de quibus in can. 1041, nn. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Ab ordinibus exercendis impediuntur:

1° qui impedimento ad ordines recipiendos detentus, illegitime ordines recepit;

2° qui amentia aliave infirmitate psychica de qua in can. 1041, n. 1, afficitur, donec Ordinarius, consulto perito, eiusdem ordinis exercitium permiserit.

Can. 1045 - Ignorantia irregularitatum atque impedimentorum ab eisdem non eximit.

Can. 1046 - Irregularitates et impedimenta multiplicantur ex diversis eorundem causis, non autem ex repetita eadem causa, nisi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario aut ex procurato abortu, effectu secuto.

Can. 1047 - § 1. Uni Apostolicae Sedi reservatur dispensatio ab omnibus irregularitatibus, si factum quo innituntur ad forum iudiciale deductum fuerit.

§ 2. Eidem etiam reservatur dispensatio ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines recipiendos, quae sequuntur:

1° ab irregularitatibus ex delictis publicis, de quibus in can. 1041, nn. 2 et 3;

2° ab irregularitate ex delicto sive publico sive occulto, de quo in can. 1041, n. 4;

3° ab impedimento, de quo in can. 1042, n. 1.

1043: c. 999

1044 § 1: c. 968 § 2

1044 § 1, 1°: c. 985 § 1

1044 § 1, 2°: c. 985 §§ 3-5 et 7

1044 § 2: c. 984 § 3

Kan. 1043 - Vjernici su obvezni smetnje za svete redove, ako za koje znaju, prije ređenja otkriti ordinariju ili župniku.

Kan. 1044 - § 1. Nepravilni su za vršenje primljenih redova:

1° onaj koji je, dok je bio spriječen nepravilnošću za primanje redova, nezakonito primio redove;

2° onaj koji je počinio kažnjivo djelo, o kojem se govori u kan. 1041, br. 2, ako je javno;

3° onaj koji je počinio jedno od kažnjivih djela, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Zabranjuje se vršenje redova:

1° onomu koji je, dok je bio zadržan smetnjom za primanje redova, nezakonito primio redove;

2° onomu koji boluje od ludila ili druge duševne bolesti o kojoj se govori u kan. 1041, br. 1, dok mu ordinarij, pošto se posavjetuje sa stručnjakom, ne dopusti vršenje toga reda.

Kan. 1045 - Nepoznavanje nepravilnosti i smetnja ne izuzima od njih.

Kan. 1046 - Nepravilnosti i smetnje umnožavaju se zbog svojih različitih uzroka, ali ne ponavljanjem istog uzroka, osim ako se radi o nepravilnosti zbog hotimičnog ubojstva ili poduzetog pobačaja, ako je došlo do učinka.

Kan. 1047 - § 1. Samo je Apostolskoj Stolici pridržan oprost od svih nepravilnosti, ako je činjenica na kojoj se one temelje dospjela pred sud.

§ 2. Njoj je također pridržan oprost od ovih nepravilnosti i smetnja za primanje redova:

1° od nepravilnosti zbog javnih kažnjivih djela, o kojima se govori u kan. 1041. br. 2 i 3;

2° od nepravilnosti zbog kažnjivog djela bilo javnog bilo tajnog, o kojemu se govori u kan. 1041, br. 4;

3° od smetnje, o kojoj se govori u kan. 1042, br. 1.

1045: c. 988

1046: c. 989

1047 § 1: c. 990 § 1

1047 § 2: EM IX, 9

§ 3. Apostolicae Sedi etiam reservatur dispensatio ab irregularitatibus ad exercitium ordinis suscepti, de quibus in can. 1041, n. 3, in casibus publicis tantum, atque in eodem canone, n. 4, etiam in casibus occultis.

§ 4. Ab irregularitatibus et impedimentis Sanctae Sedi non reservatis dispensare valet Ordinarius.

Can. 1048 - In casibus occultis urgentioribus, si adiri nequeat Ordinarius aut cum de irregularitatibus agatur de quibus in can. 1041, nn. 3 et 4, Paenitentiarum, et si periculum immineat gravis damni aut infamiae, potest qui irregularitate ab ordine exercendo impeditur eundem exercere, firmo tamen manente onere quam primum recurrendi ad Ordinarium aut Paenitentiarum, reticito nomine et per confessarium.

Can. 1049 - § 1. In precibus ad obtinendam irregularitatum et impedimentorum dispensationem, omnes irregularitates et impedimenta indicanda sunt; attamen, dispensatio generalis valet etiam pro reticitis bona fide, exceptis irregularitatibus de quibus in can. 1041, n. 4, aliisve ad forum iudiciale deductis, non autem pro reticitis mala fide.

§ 2. Si agatur de irregularitate ex voluntario homicidio aut ex procurato abortu, etiam numerus delictorum ad validitatem dispensationis exprimendus est.

§ 3. Dispensatio generalis ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines recipiendos valet pro omnibus ordinibus.

Art. IV

DE DOCUMENTIS REQUISITIS ET DE SCRUTINIO

Can. 1050 - Ut quis ad sacros ordines promoveri possit, sequentia requiruntur documenta:

1° testimonium de studiis rite peractis ad normam can. 1032;

2° si agatur de ordinandis ad presbyteratum, testimonium recepti diaconatus;

3° si agatur de promovendis ad diaconatum testimonium recepti baptismi et confirmationis, atque receptorum ministeriorum de quibus

1047 § 3: PM 17; CA I

1048: c. 990 § 2; EM IX, 10

§ 3. Apostolskoj Stolici također je pridržan oprost od nepravilnosti za vršenje primljenog reda, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3, ali samo u javnim slučajevima, a u istom kanonu, br. 4, i u tajnim slučajevima.

§ 4. Ordinarij može dati oprost od nepravilnosti i smetnja koje nisu pridržane Svetoj Stolici.

Kan. 1048 - U hitnijim tajnim slučajevima, ako se ne može doći do ordinarija ili, kad se radi o nepravilnostima, o kojima se govori u kan. 1041, br. 3. i 4, do Pokorničarne, i ako prijeti pogibelj velike štete ili ozloglašenja, onaj kome nepravilnost zabranjuje vršenje reda može ga vršiti, pri čemu ipak ostaje obveza da se što prije uteče ordinariju ili Pokorničarni, prešutjevši ime i preko ispovjednika.

Kan. 1049 - § 1. U molbi za oprost od nepravilnosti i smetnja treba da se navedu sve nepravilnosti i smetnje; ipak, opći oprost vrijedi i za one u dobroj vjeri prešućene, osim nepravilnosti, o kojima se govori u kan. 1041, br. 4, i druge koje su dospjele pred sud, ali ne za prešućene zlonamjerno.

§ 2. Ako se radi o nepravilnosti zbog hotimičnog ubojstva ili zbog poduzetog pobačaja, za valjanost oprosta treba da se navede i broj najvažnijih djela.

§ 3. Opći oprost od nepravilnosti i smetnja za primanje redova vrijedi za sve redove.

Članak 4.

POTREBNE ISPRAVE I PROVJERA

Kan. 1050 - Da bi netko mogao biti promaknut u svete redove, zahtijevaju se ove isprave:

1° svjedočanstvo o propisno završenom studiju prema odredbi kan. 1032;

2° ako se radi o ređenima za prezbiterat, svjedočanstvo o primljenom đakonatu;

3° ako se radi o ređenima za đakonat, svjedočanstvo o primljenom krstu i potvrdi te svjedočanstvo o primljenim službama, o kojima

1049: c. 991 §§ 1 et 3

1050: c. 993, 1° et 2°; SDO 11

in can. 1035; item testimonium factae declarationis de qua in can. 1036, necnon, si ordinandus qui promovendus est ad diaconatum permanentem sit uxoratus, testimonia celebrati matrimonii et consensus uxoris.

Can. 1051 - Ad scrutinium de qualitatibus in ordinando requisitis quod attinet, serventur praescripta quae sequuntur:

1° habeatur testimonium rectoris seminarii vel domus formationis de qualitatibus ad ordinem recipiendum requisitis, scilicet de candidati recta doctrina, genuina pietate, bonis moribus, aptitudine ad ministerium exercendum; itemque, rite peracta inquisitione, de eius status valetudinis physicae et psychicae;

2° Episcopus dioecesanus aut Superior maior, ut scrutinium rite peragatur, potest alia adhibere media quae sibi, pro temporis et loci adiunctis, utilia videantur, uti sunt litterae testimoniales, publicationes vel aliae informationes.

Can. 1052 - § 1. Ut Episcopus ordinationem iure proprio conferens ad eam procedere possit, ipsi constare debet documenta, de quibus in can. 1050, praesto esse atque, scrutinio ad normam iuris peracto, idoneitatem candidati positivis argumentis esse probatam.

§ 2. Ut Episcopus ad ordinationem procedat alieni subditi, sufficit ut litterae dimissoriae referant eadem documenta praesto esse, scrutinium ad normam iuris esse peractum atque de idoneitate candidati constare; quod si promovendus sit sodalis instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, eadem litterae insuper testari debent ipsum in institutum vel societatem definitive cooptatum fuisse et esse subditum Superioris qui dat litteras.

§ 3. Si, his omnibus non obstantibus, ob certas rationes Episcopus dubitat num candidatus sit idoneus ad ordines recipiendos, eundem ne promoveat.

1051: cc. 993, 3°; 1000; SCDS Instr. *Quam ingens*, 27 dec. 1930 (AAS 23 [1931] 120-129); SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931, (AAS 24 [1932] 74-81); Pius PP. XI, Enc. *Ad catholici Sacerdotii*, 20 dec. 1935, III (AAS 28 [1936] 41); Pius PP. XII, Adh. Ap. *Mentis nostrae*, 23 sep. 1950, III (AAS 42 [1950] 684); SCSO Monitum *Cum compertum*, 15 iun. 1961 (AAS 53 [1961] 571); PAULUS PP. VI, Ep. Ap. *Summi Dei Verbum*, 4 nov. 1963 (AAS 55 [1963] 987-988); **OT 6, 12**; PAULUS PP. VI, Enc. *Sacerdotalis caelibatus*, 24 iun. 1967, 63, 71 (AAS 59 [1967] 682, 685); RC 5, 11, 23, 24; RFS 39, 41, 42

se govori u kan. 1035; isto tako svjedočanstvo o izjavi, o kojoj se govori u kan. 1036, kao i, ako je ređenik za trajni đakonat oženjen, svjedočanstva o sklopljenoj ženidbi i ženinu pristanku.

Kan. 1051 - Za provjeru osobina koje se zahtijevaju od ređenika neka se obdržavaju ovi propisi:

1° neka se ima svjedočanstvo rektora sjemeništa ili kuće odgoja i obrazovanja o osobinama koje se zahtijevaju za primanje reda, to jest o kandidatovu ispravnom nauku, istinskoj pobožnosti, dobrom ponašanju i prikladnosti za vršenje službe; isto tako, poslije propisno obavljenog ispitivanja, o stanju njegova duševnog i tjelesnog zdravlja;

2° dijecezanski biskup ili viši poglavar može, da bi se provjera valjano obavila, upotrijebiti i druga sredstva koja mu se, prema okolnostima vremena i mjesta, čine korisnima, kao što su pisana svjedočanstva, oglasi ili druge obavijesti.

Kan. 1052 - § 1. Da bi biskup koji redi vlastitim pravom mogao pristupiti k ređenju, mora biti siguran da postoje isprave, o kojima se govori u kan. 1050, i da je, poslije provjere prema pravnoj odredbi, pozitivnim dokazima utvrđena kandidatova sposobnost.

§ 2. Da bi biskup pristupio k ređenju tuđeg podložnika, dosta je da otpusno pismo izvješćuje da te isprave postoje, da je provjera obavljena prema pravnoj odredbi i da je utvrđena kandidatova sposobnost; ali, ako je ređenik član redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, to pismo mora osim toga svjedočiti da je on konačno učlanjen u ustanovu ili družbu i da je podložnik poglavara koji daje pismo.

§ 3. Ako, unatoč svemu tome zbog određenih razloga biskup sumnja je li kandidat sposoban za primanje redova, neka ga ne redi.

1052 § 1: Pius PP. XI, Enc. *Ad catholici Sacerdotti*, 20 dec. 1935, (AAS 28 [1936] 39); RFS 41

1052 § 2: c. 995; SRC Instr. *Quantum religionis*, 1 dec. 1931, (AAS 24 [1932] 74-81)

1052 § 3: c. 997 § 2

CAPUT III

DE ADNOTATIONE
AC TESTIMONIO PERACTAE ORDINATIONIS

Can. 1053 - § 1. Expleta ordinatione, nomina singulorum ordinatorum ac ministri ordinantis, locus et dies ordinationis notentur in peculiari libro apud curiam loci ordinationis diligenter custodiendo, et omnia singularum ordinationum documenta accurate serventur.

§ 2. Singulis ordinatis det Episcopus ordinans authenticum ordinationis receptae testimonium; qui, si ab Episcopo extraneo cum litteris dimissoriis promoti fuerint, illud proprio Ordinario exhibeant pro ordinationis adnotatione in speciali libro in archivo servando.

Can. 1054 - Loci Ordinarius, si agatur de saecularibus, aut Superior maior competens, si agatur de ipsius subditis, notitiam uniuscuiusque celebratae ordinationis transmittat ad parochum loci baptismi, qui id adnotet in suo baptizatorum libro, ad normam can. 535, § 2.

1053: c. 1010

1054: c. 1011

POGLAVLJE III.

UPIS I SVJEDOČANSTVO O OBAVLJENOM
REĐENJU

Kan. 1053 - § 1. Kad se obavi ređenje, neka se imena svakog pojedinog ređenika i služitelja ređenja, mjesto i dan ređenja upišu u posebnu knjigu koja treba da se pažljivo čuva u kuriji mjesta ređenja, a neka se brižljivo čuvaju i sve isprave pojedinih ređenja.

§ 2. Neka biskup zaređitelj svakomu zaređenomu dade vjerodostojno svjedočanstvo o primljenom ređenju; ako ih je redio tuđi biskup na temelju otpusnog pisma, neka svjedočanstvo pokažu svojem ordinariju da bi se ređenje upisalo u posebnu knjigu koja treba da se čuva u arhivu.

Kan. 1054 - Mjesni ordinarij, ako se radi o svjetovnim ređenicima, ili mjerodavni viši poglavar, ako se radi o njegovim podložnicima, neka obavijest o svakom obavljenom ređenju pošalje župniku mjesta krštenja koji neka to ubilježi u maticu krštenih, prema odredbi kan. 535, § 2.

TITULUS VII
DE MATRIMONIO

Can. 1055 - § 1. Matrimoniale foedus, quo vir et mulier inter se totius vitae consortium constituunt, indole sua naturali ad bonum coniugum atque ad prolis generationem et educationem ordinatum, a Christo Domino ad sacramenti dignitatem inter baptizatos evectum est.

§ 2. Quare inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.

Can. 1056 - Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas et indissolubilitas, quae in matrimonio christiano ratione sacramenti peculiarem obtinent firmitatem.

Can. 1057 - § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus, qui nulla humana potestate suppleri valet.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis, quo vir et mulier foedere irrevocabili sese mutuo tradunt et accipiunt ad constituendum matrimonium.

Can. 1058 - Omnes possunt matrimonium contrahere, qui iure non prohibentur.

Can. 1059 - Matrimonium catholicorum, etsi una tantum pars sit catholica, regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus.

1055 § 1: cc. 1012 § 1, 1013 § 1; CC 543-556, 581-584 et passim; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1941 (AAS 33 [1941] 421-426); SCSO Decr. *De matrimonii finibus*, 1 apr. 1944 (AAS 36 [1944] 103); Pius PP. XII, All., 29 oct. 1951, IV; **LG 11, 41; AA 11; GS 48**; HV 8; OCM 1, 2; DCG 59; PAULUS PP. VI, All., 9 feb. 1976 (AAS 68 [1976] 204-208)

1055 § 2: c. 1012 § 2; CC 554

1056: c. 1013 § 2; CC 546-556, et passim; **GS 48**; HV 25; OCM 2

NASLOV VII.

ŽENIDBA

Kan. 1055 - § 1. Ženidbeni savez, kojim muška osoba i ženska osoba međusobno uspostavljaju zajednicu svega života po svojoj naravi usmjerenu k dobru ženidbenih drugova te k rađanju i odgajanju potomstva, Krist Gospodin uzdigao je među krštenima na dostojanstvo sakramenta.

§ 2. Stoga među krštenima ne može biti valjanoga ženidbenog ugovora koji samim tim ne bi bio sakrament.

Kan. 1056 - Bitna su svojstva ženidbe jednost i nerazrješivost koja u kršćanskoj ženidbi zbog sakramenta zadobivaju posebnu čvrstoću.

Kan. 1057 - § 1. Ženidba nastane privolom stranaka zakonito očitovanom između pravno sposobnih osoba koju ne može nadomjestiti nikakva ljudska vlast.

§ 2. Ženidbena privola čin je volje kojim muška osoba i ženska osoba neopozivim savezom sebe uzajamno predaju i primaju da uspostave ženidbu.

Kan. 1058 - Ženidbu mogu sklopiti svi kojima se pravom to ne zabranjuje.

Kan. 1059 - Ženidba katolika, makar samo jedna stranka bila katolička, ravna se ne samo prema božanskom nego i prema kanonskom pravu, pri čemu ostaje netaknuta mjerodavnost građanske vlasti s obzirom na samo građanske učinke te ženidbe.

1057 § 1: c. 1081 § 1; CC 541; **GS 48**; PAULUS PP. VI, All., 9 feb. 1976 (AAS 68 [1976] 204-208)

1057 § 2: c. 1081 § 2; HV 8

1058: c. 1035; SCSO Resp., 27 ian. 1949; SCSO Resp., 22 dec. 1949; IOANNES PP. XXIII, Enc. *Pacem in terris*, 11 apr. 1963, I (AAS 55 [1963] 259-269)

1059: c. 1016; CC 577-583; **UR 16**

Can. 1060 - Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur.

Can. 1061 - § 1. Matrimonium inter baptizatos validum dicitur ratum tantum, si non est consummatum; ratum et consummatum, si coniuges inter se humano modo posuerunt coniugalem actum per se aptum ad prolis generationem, ad quem natura sua ordinatur matrimonium, et quo coniuges fiunt una caro.

§ 2. Celebrato matrimonio, si coniuges cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur.

§ 3. Matrimonium invalidum dicitur putativum, si bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate certa evadat.

Can. 1062 - § 1. Matrimonii promissio sive unilateralis sive bilateralis, quam sponsalia vocant, regitur iure particulari, quod ab Episcoporum conferentia, habita ratione consuetudinum et legum civilium, si quae sint, statutum fuit.

§ 2. Ex matrimonii promissione non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debeat.

CAPUT I

DE CURA PASTORALI ET DE IIS

QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT

Can. 1063 - Pastores animarum obligatione tenentur curandi ut propria ecclesiastica communitas christifidelibus assistentiam praebeat, qua status matrimonialis in spiritu christiano servetur et in perfectione progrediatur. Haec assistentia imprimis praebenda est:

1° praedicatione, catechesi minoribus, iuvenibus et adultis aptata, immo usu instrumentorum communicationis socialis, quibus christifideles de significatione matrimonii christiani deque munere coniugum ac parentum christianorum instituantur;

1060: c. 1014; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1941 (AAS 33 [1941] 421-426); CI Resp. III, 26 iun. 1947 (AAS 39 [1947] 374)

1061 § 1: c. 1015 § 1; **GS 49**

1061 § 2: c. 1015 § 2

Kan. 1060 - Ženidba uživa pravnu pogodnost; stoga u dvojbi ženidba treba da se smatra valjanom dok se ne dokaže protivno.

Kan. 1061 - § 1. Valjana ženidba među krštenima naziva se samo tvrdom ako nije izvršena, a tvrdom i izvršenom ako su ženidbeni drugovi međusobno na ljudski način izvršili bračni čin po sebi prikladan za rađanje djece, prema kojemu je po svojoj naravi usmjerena ženidba i kojim ženidbeni drugovi postaju jedno tijelo.

§ 2. Ako su ženidbeni drugovi, pošto je sklopljena ženidba, zajedno stanovali, pretpostavlja se da je ženidba izvršena, dok se ne dokaže protivno.

§ 3. Nevaljana ženidba naziva se predmnijevana, ako ju je barem jedna stranka sklopila u dobroj vjeri, dok obje stranke nisu postale sigurne u njezinu nevaljanost.

Kan. 1062 - § 1. Obećanje ženidbe, bilo jednostrano bilo obostrano, koje se naziva zaruke, ravna se prema krajevnom pravu koje je donijela biskupska konferencija, uzevši u obzir običaje i građanske zakone, ako ih ima.

§ 2. Iz obećanja ženidbe ne stječe se pravo na tužbu da se sklopi ženidba; stječe se ipak pravo na tužbu da se nadoknadi šteta, ako je pretrpljena.

POGLAVLJE I.

PASTORALNA BRIGA I PRIPRAVA ZA SKLAPANJE ŽENIDBE

Kan. 1063 - Pastiri duša obvezni su brinuti se da vlastita crkvena zajednica pruža vjernicima pomoć kojom se ženidbeni stalež održava u kršćanskom duhu i napreduje u savršenosti. Ta pomoć osobito treba da se pruža:

1° propovijedanjem, katehezom prilagođenom djeci, mladima i odraslima, dapače, upotrebom sredstava društvenog priopćivanja pomoću kojih neka se vjernici poučavaju o smislu kršćanske ženidbe i o zadaći kršćanskih ženidbenih drugova i roditelja;

1061 § 3: c. 1015 § 4, CI Resp. II, 26 iun. 1947 (AAS 39 [1947] 374)

1062 § 1: c. 1017 § 1

1062 § 2: c. 1017 § 3; CI Resp. IV, 1-2, 2-3 iun. 1947 (AAS 39 [1947] 345)

1063, 1°: cc. 1018, 1033; **GS 47, 52**

2° praeparatione personali ad matrimonium ineundum, qua sponsi ad novi sui status sanctitatem et officia disponantur;

3° fructuosa liturgica matrimonii celebratione, qua eluceat coniuges mysterium unitatis et fecundi amoris inter Christum et Ecclesiam significare atque participare;

4° auxilio coniugatis praestito, ut ipsi foedus coniugale fideliter servantes atque tuentes, ad sanctiorem in dies pleniorumque in familia vitam ducendam perveniant.

Can. 1064 - Ordinarii loci est curare ut debite ordinetur eadem assistentia, auditis etiam, si opportunum videatur, viris et mulieribus experientia et peritia probatis.

Can. 1065 - § 1. Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperint, illud, antequam ad matrimonium admittantur, recipiant, si id fieri possit sine gravi incommodo.

§ 2. Ut fructuose sacramentum matrimonii recipiatur, enixe sponsis commendatur, ut ad sacramenta paenitentiae et sanctissimae Eucharistiae accedant.

Can. 1066 - Antequam matrimonium celebretur, constare debet nihil eius validae ac licitae celebrationi obsistere.

Can. 1067 - Episcoporum conferentia statuatur normas de examine sponsorum, necnon de publicationibus matrimonialibus aliisque opportunis mediis ad investigationes peragendas, quae ante matrimonium necessaria sunt, quibus diligenter observatis, parochus procedere possit ad matrimonio assistendum.

Can. 1068 - In periculo mortis, si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio contrahentium, si casus ferat etiam iurata, se baptizatos esse et nullo detineri impedimento.

Can. 1069 - Omnes fideles obligatione tenentur impedimenta, si quae norint, parochus aut loci Ordinario, ante matrimonii celebrationem, revelandi.

1063, 2°: cc. 1018, 1033; CC 3; **GS 52**; OCM Prae. 5

1063, 3°: cc. 1018, 1033; **SC 19, 59, 77**; OCM Prae. 6

1063, 4°: cc. 1018, 1033; **LG 41**; **GS 52**

1065 § 1: c. 1021 § 2

2° osobnom pripravom za sklapanje ženidbe pomoću koje neka se zaručnici pripreme za svetost i dužnosti svojega novog staleža;

3° plodonosnim bogoslužnim ženidbenim slavljem kojim neka se pokaže da ženidbeni drugovi očituju otajstvo jedinstva i plodne ljubavi između Krista i Crkve i da imaju udjela u njemu;

4° pružanjem pomoći oženjenima da bi, vjerno obdržavajući i štiteći ženidbeni savez, danomice živjeli svetijim i potpunijim obiteljskim životom.

Kan. 1064 - Dužnost je mjesnog ordinarija brinuti se da se ta pomoć uredi tako kako je potrebno, posavjetovavši se također, ako je prikladno, s muževima i ženama prokušanima iskustvom i stručnošću.

Kan. 1065 - § 1. Katolici koji još nisu primili sakrament potvrde neka ga prime prije sklapanja ženidbe, ako je to moguće bez velike poteškoće.

§ 2. Da bi se plodonosno primio sakrament ženidbe, zaručnicima se usrdno preporučuje da pristupe k sakramentima pokore i presvete euharistije.

Kan. 1066 - Prije sklapanja ženidbe mora se utvrditi da se ništa ne protivi njezinu valjanom i dopuštenom sklapanju.

Kan. 1067 - Biskupska konferencija neka o zaručničkom ispitu, kao i o ženidbenim navještajima ili drugim sredstvima prikladnim za obavljanje izvida potrebnih prije ženidbe, izda odredbe; pošto pomno izvrši te odredbe, župnik može sudjelovati u sklapanju ženidbe.

Kan. 1068 - U smrtnoj pogibelji, ako se ne mogu imati drugi dokazi, dovoljna je, osim ako ima protivnih pokazatelja, tvrdnja stranaka, ako je potrebno i pod prisegom, da su krštene i da nisu spriječene nikakvom smetnjom.

Kan. 1069 - Svi su vjernici obvezni smetnje, ako bi za koje znali, prije sklapanja ženidbe otkriti župniku ili mjesnom ordinariju.

1065 § 2: c. 1033; OCM Prae. 7

1066: c. 1019 § 1; SCDS Instr. *Iterum conquesti*, 4 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 348-349); SCDS Instr. *Sacrosanctum matrimonii*, 29 iun. 1941 (AAS 33 [1941] 297-318)

1067: c. 1020; SCDS Instr. *Sacrosanctum matrimonii*, 29 iun. 1941 (AAS 33 [1941] 297-318)

1068: c. 1919 § 2; SCDS Instr. *Iterum conquesti*, 4 iul. 1921, 4 (AAS 13 [1921] 348-349)

1069: c. 1027

Can. 1070 - Si alius quam parochus, cuius est assistere matrimonio, investigationes peregerit, de harum exitu quam primum per authenticum documentum eundem parochum certiores reddat.

Can. 1071 - § 1. Excepto casu necessitatis, sine licentia Ordinarii loci ne quis assistat:

1° matrimonio vagorum;

2° matrimonio quod ad normam legis civilis agnosci vel celebrari nequeat;

3° matrimonio eius qui obligationibus teneatur naturalibus erga aliam partem filiosve ex praecedenti unione ortis;

4° matrimonio eius qui notorie catholicam fidem abiecerit;

5° matrimonio eius qui censura innodatus sit;

6° matrimonio filii familias minoris, insciis aut rationabiliter invitis parentibus;

7° matrimonio per procuratorem ineundo, de quo in can. 1105.

§ 2. Ordinarius loci licentiam assistendi matrimonio eius qui notorie catholicam fidem abiecerit ne concedat, nisi servatis normis de quibus in can. 1125, congrua congruis referendo.

Can. 1072 - Curent animarum pastores a matrimonii celebratione avertere iuvenes ante aetatem, qua secundum regionis receptos mores matrimonium iniri solet.

CAPUT II

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN GENERE

Can. 1073 - Impedimentum dirimens personam inhabilem reddit ad matrimonium valide contrahendum.

Can. 1074 - Publicum censetur impedimentum, quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

1070: c. 1029; SCDS Instr. *Iterum conquesti*, 4 iul. 1921, 2 (AAS 13 [1921] 348-349)

1071 § 1, 1°: c. 1032; SCDS Instr. *Iterum conquesti*, 4 iul. 1921, 4 (AAS 13 [1921] 348-349)

1071 § 1, 4°: c. 1065; SCSO Decl., 11 aug. 1949 (AAS 41 [1949] 427-428)

1071 § 1, 5°: c. 1066

1071 § 1, 6°: c. 1034

Kan. 1070 - Ako je tko drugi, a ne župnik čija je zadaća da sudjeluje u sklapanju ženidbe, obavio izvide, neka o njihovu ishodu što prije vjerodostojnom ispravom obavijesti toga župnika.

Kan. 1071 - § 1. Izuzevši slučaj prijekne potrebe, neka nitko bez dopuštenja mjesnog ordinarija ne sudjeluje u sklapanju:

1° ženidbe lotalica;

2° ženidbe koja se prema odredbi građanskog zakona ne može priznati ili sklopiti;

3° ženidbe onoga tko ima naravne obveze prema drugoj stranci ili djeci rođenoj iz prijašnje veze;

4° ženidbe onoga tko je očito odbacio katoličku vjeru;

5° ženidbe onoga tko je udaren cenzurom;

6° ženidbe maloljetnika bez znanja ili protiv razborita protivljenja roditelja;

7° ženidbe koja treba da se sklopi preko zastupnika, o kojoj se govori u kan. 1105.

§ 2. Neka mjesni ordinarij ne da dopuštenje za sudjelovanje u sklapanju ženidbe onoga tko je očito odbacio katoličku vjeru, osim ako se odgovarajuće obdržavaju odredbe o kojima se govori u kan. 1125.

Kan. 1072 - Neka pastiri duša nastoje odvraćati mlade od sklapanja ženidbe prije dobi u kojoj se prema ustaljenim krajevnim običajima običava sklapati ženidba.

POGLAVLJE II.

ZAPREKE OPĆENITO

Kan. 1073 - Zapreka čini osobu nesposobnom za valjano sklapanje ženidbe.

Kan. 1074 - Zapreka se smatra javnom kad se može dokazati na izvanjskom području; inače je tajna.

1071 § 1, 7°: c. 1091

1071 § 2: c. 1065 § 2

1072: c. 1067 § 2

1073: c. 1036 § 2

1074: c. 1037; CI Resp. II, 25 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 284); SCDS Resp. 3, 1 apr. 1957

Can. 1075 - § 1. Supremae tantum Ecclesiae auctoritatis est authentice declarare quandonam ius divinum matrimonium prohibeat vel dirimat.

§ 2. Uni quoque supremae auctoritati ius est alia impedimenta pro baptizatis constituere.

Can. 1076 - Consuetudo novum impedimentum inducens aut impedimenti existentibus contraria reprobatur.

Can. 1077 - § 1. Ordinarius loci propriis subditis ubique commorantibus et omnibus in proprio territorio actu degentibus vetare potest matrimonium in casu peculiari, sed ad tempus tantum, gravi de causa eaque perdurante.

§ 2. Vetito clausulam dirimentem una suprema Ecclesiae auctoritas addere potest.

Can. 1078 - § 1. Ordinarius loci proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes ab omnibus impedimentis iuris ecclesiastici dispensare potest, exceptis iis, quorum dispensatio Sedi Apostolicae reservatur.

§ 2. Impedimenta quorum dispensatio Sedi Apostolicae reservatur sunt:

1° impedimentum ortum ex sacris ordinibus aut ex voto publico perpetuo castitatis in instituto religioso iuris pontificii;

2° impedimentum criminis de quo in can. 1090.

§ 3. Numquam datur dispensatio ab impedimento consanguinitatis in linea recta aut in secundo gradu lineae collateralis.

Can. 1079 - § 1. Urgente mortis periculo, loci Ordinarius potest tum super forma in matrimonii celebratione servanda, tum super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici sive publicis sive occultis, dispensare proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes, excepto impedimento orto ex sacro ordine presbyteratus.

1075 § 1: c. 1038 § 1

1075 § 2: c. 1038 § 2

1076: c. 1041

1077 § 1: c. 1039 § 1; SCSO Resp., 14 feb. 1962

1077 § 2: c. 1039 § 2

Kan. 1075 - § 1. Samo vrhovna crkvena vlast ima pravo vjerodostojno izjaviti kad božansko pravo ženidbu zabranjuje ili čini nevaljanim.

§ 2. Samo vrhovna vlast ima također pravo ustanoviti druge zapreke za krštene.

Kan. 1076 - Odbacuje se običaj koji uvodi novu zapreku ili je protivan postojećim zaprekama.

Kan. 1077 - § 1. Mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god oni boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području zabraniti ženidbu u posebnom slučaju, ali samo privremeno, zbog važnog razloga i dok taj traje.

§ 2. Samo vrhovna crkvena vlast može zabraniti dodati zapreku.

Kan. 1078 - § 1. Mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području dati oprost od svih zapreka crkvenoga prava, izuzevši one od kojih je oprost pridržan Apostolskoj Stolici.

§ 2. Zapreke od kojih je oprost pridržan Apostolskoj Stolici jesu:

1° zapreka nastala iz svetih redova ili iz javnoga doživotnog zavjeta čistoće u redovničkoj ustanovi papinskoga prava;

2° zapreka zlodjela, o kojem se govori u kan. 1090.

§ 3. Nikada se ne daje oprost od zapreke krvnog srodstva u ravnoj lozi ili u drugom stupnju pobočne loze.

Kan. 1079 - § 1. Ako prijete smrtna pogibelj, mjesni ordinarij može svojim podložnicima gdje god boravili i svima koji se stvarno nalaze na njegovu području dati oprost i od oblika koji treba da se obdržava u sklapanju ženidbe i od svih i pojedinačnih, bilo javnih bilo tajnih, zapreka crkvenoga prava, osim od zapreke nastale iz svetog reda prezbiterata.

1078 § 1: c. 1040; SCDS Instr. *Sat frequentes*, 1 aug. 1931 (AAS 23 [1931] 413-415); PM I, 19, 20; **CD 8b**; EM IX

1078 § 2: EM IX, 12, 13

1078 § 3: c. 1076 § 3

1079 § 1: c. 1043; PM 20, 21

§ 2. In eisdem rerum adiunctis, de quibus in § 1, sed solum pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, eadem dispensandi potestate pollet tum parochus, tum minister sacer rite delegatus, tum sacerdos vel diaconus qui matrimonio, ad normam can. 1116, § 2, assistit.

§ 3. In periculo mortis confessarius gaudet potestate dispensandi ab impedimentis occultis pro foro interno sive intra sive extra actum sacramentalis confessionis.

§ 4. In casu de quo in § 2, loci Ordinarius censetur adiri non posse, si tantum per telegraphum vel telephorum id fieri possit.

Can. 1080 - § 1. Quoties impedimentum detegatur cum iam omnia sunt parata ad nuptias, nec matrimonium sine probabili gravis mali periculo differri possit usquedum a competenti auctoritate dispensatio obtineatur, potestate gaudent dispensandi ab omnibus impedimentis, iis exceptis de quibus in can. 1078, § 2, n. 1, loci Ordinarius et, dummodo casus sit occultus, omnes de quibus in can. 1079, §§ 2-3, servatis conditionibus ibidem praescriptis.

§ 2. Haec potestas valet etiam ad matrimonium convalidandum, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrenti ad Sedem Apostolicam vel ad loci Ordinarium, quod attinet ad impedimenta a quibus dispensare valet.

Can. 1081 - Parochus aut sacerdos vel diaconus, de quibus in can. 1079, § 2, de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci statim certiosem faciat; eaque adnotetur in libro matrimoniorum.

Can. 1082 - Nisi aliud ferat Paenitentiariae rescriptum, dispensatio in foro interno non sacramentali concessa super impedimento occulto, adnotetur in libro, qui in secreto curiae archivo asservandus est, nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, si postea occultum impedimentum publicum evaserit.

1079 § 2: c. 1044; **LG 29**; SDO V, 22, 4; CIV Resp., 26 mar. 1968 (AAS 60 [1968] 363); Sec Resp., 21 maii 1968; CIV Resp., 4 apr. 1969 (AAS 61 [1969] 348)

1079 § 4: CI Resp. V, 12 nov. 1922

1080 § 1: c. 1045 §§ 1 et 3; CI Resp. IV, 1 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 178); CI Resp. III, 28 dec. 1927 (AAS 20 [1928] 61); CI Resp. I, 27 iul. 1942 (AAS 34 [1942] 241)

§ 2. U istim okolnostima, o kojima se govori u § 1, ali samo onda kad zaista nije moguće doći do mjesnog ordinarija, tu vlast da podijeli oprost ima bilo župnik, bilo posvećeni službenik pravo ovlašten, bilo svećenik ili đakon koji sudjeluje u sklapanju ženidbe prema odredbi kan. 1116, § 2.

§ 3. U smrtnoj pogibelji ispovjednik ima vlast dati oprost od tajnih zapreka za unutrašnje područje bilo u sakramentalnoj ispovijedi bilo izvan nje.

§ 4. U slučaju o kojem se govori u § 2. smatra se da nije moguće doći do mjesnog ordinarija ako je to moguće samo brzojavno ili telefonski.

Kan. 1080 - § 1. Kad god se zapreka otkrije kad je već sve spremno za svadbu, a ženidba se bez vjerojatne pogibelji da će biti velikog zla ne može odgoditi dok se od mjerodavne vlasti ne dobije oprost, tada vlast da podijele oprost od svih zapreka, osim od onih o kojima se govori u kan. 1078, § 2, br. 1, imaju mjesni ordinarij i, samo ako je slučaj tajan, svi oni o kojima se govori u kan. 1079, §§ 2-3, uz obdržavanje ondje propisanih uvjeta.

§ 2. Ta vlast vrijedi i za ukrepljenje ženidbe, ako zbog odgode nastane ista pogibelj, a nema dovoljno vremena obratiti se Apostolskoj Stolici ili mjesnom ordinariju kad se radi o zaprekama od kojih on može dati oprost.

Kan. 1081 - Župnik ili svećenik ili đakon, o kojima se govori u kan. 1079, § 2, neka odmah obavijesti mjesnog ordinarija o oprost danom za izvanjsko područje; neka se i to upiše u maticu vjenčanih.

Kan. 1082 - Osim ako otpis Pokorničarne odredi što drugo, oprost od tajne zapreke dan na unutrašnjem izvansakramentalnom području neka se upiše u knjigu koja treba da se čuva u tajnom arhivu kurije, i nije potreban drugi oprost za izvanjsko područje ako poslije tajna zapreka postane javna.

1080 § 2: c. 1045 § 2; SCDF Resp., 18 dec. 1968

1081: c. 1046; **LG 29**; SDO V, 22, 4; CIV Resp., 26 mar. 1968 (AAS 60 [1968] 363); Sec Resp., 21 maii 1968; CIV Resp., 4 apr. 1969 (AAS 61 [1969] 348)

1082: c. 1047

CAPUT III

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN SPECIE

Can. 1083 - § 1. Vir ante decimum sextum aetatis annum completum, mulier ante decimum quartum item completum, matrimonium valide inire non possunt.

§ 2. Integrum est Episcoporum conferentiae aetatem superiorem ad licitam matrimonii celebrationem statuere.

Can. 1084 - § 1. Impotentia coeundi antecedens et perpetua, sive ex parte viri sive ex parte mulieris, sive absoluta sive relativa, matrimonium ex ipsa eius natura dirimit.

§ 2. Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris sive dubio facti, matrimonium non est impediendum nec, stante dubio, nullum declarandum.

§ 3. Sterilitas matrimonium nec prohibet nec dirimit, firmo praescripto can. 1098.

Can. 1085 - § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii, quamquam non consummati.

§ 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit.

Can. 1086 - § 1. Matrimonium inter duas personas, quarum altera sit baptizata in Ecclesia catholica vel in eandem recepta nec actu formali ab ea defecerit, et altera non baptizata, invalidum est.

§ 2. Ab hoc impedimento ne dispensetur, nisi impletis condicionibus de quibus in cann. 1125 et 1126.

§ 3. Si pars tempore contracti matrimonii tamquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, praesumenda est, ad

1083 § 1: c. 1067 § 1

1084 § 1: c. 1068 § 1; SCDF Decr., 13 maii 1977 (AAS 69 [1977] 426)

1084 § 2: c. 1068 § 2; SCSO Resp., 16 feb. 1935; SCSO Resp., 28 sep. 1957; SCSO Resp., 28 ian. 1964; SCSO Resp., 25 mar. 1964

1084 § 3: c. 1068 § 3

POGLAVLJE III.

ZAPREKE POJEDINAČNO

Kan. 1083 - § 1. Muška osoba prije navršene šesnaeste godine života, a ženska osoba prije navršene četrnaeste godine ne mogu sklopiti valjanu ženidbu.

§ 2. Biskupska konferencija može odrediti višu dob za dopušteno sklapanje ženidbe.

Kan. 1084 - § 1. Prethodna i trajna nemoć za spolni čin, ili kod muške osobe ili kod ženske osobe, bilo apsolutna bilo relativna, po samoj svojoj naravi čini ženidbu nevaljanom.

§ 2. Ako je zapreka nemoći dvojbeni, bila to dvojba o pravu bila to dvojba o činjenici, ženidba se ne smije spriječiti niti proglasiti ništavom dok traje dvojba.

§ 3. Neplodnost niti zabranjuje niti priječi ženidbu, uz obdržavanje propisa kan. 1098.

Kan. 1085 - § 1. Nevaljano pokušava ženidbu tko je vezan vezom prijašnje, premda neizvršene ženidbe.

§ 2. Iako je prijašnja ženidba nevaljana ili razriješena s bilo kojeg razloga, nije stoga dopušteno sklopiti drugu prije nego se zakonito i sigurno utvrdi ništavost ili razrješenje prve.

Kan. 1086 - § 1. Nije valjana ženidba između dviju osoba od kojih je jedna krštena u Katoličkoj Crkvi ili je u nju primljena i nije formalnim činom od nje otpala, a druga nije krštena.

§ 2. Neka se od te zapreke ne daje oprost, osim ako se ispune uvjeti o kojima se govori u kann. 1125. i 1126.

§ 3. Ako je stranka u vrijeme sklapanja ženidbe općenito smatrana kao krštena ili je njezino krštenje bilo dvojbeno, treba da se, prema

1085 § 1: c. 1069 § 1

1085 § 2: c. 1069 § 2

1086 § 1: c. 1070 § 1; SCPF Resp., 26 feb. 1924; MM 2

1086 § 2: c. 1071

1086 § 3: c. 1070 § 2

normam can. 1060, validitas matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Can. 1087 - Invalide matrimonium attentant, qui in sacris ordinibus sunt constituti.

Can. 1088 - Invalide matrimonium attentant, qui voto publico perpetuo castitatis in instituto religioso adstricti sunt.

Can. 1089 - Inter virum et mulierem abductam vel saltem retentam intuitu matrimonii cum ea contrahendi, nullum matrimonium consistere potest, nisi postea mulier a raptore separata et in loco tuto ac libero constituta, matrimonium sponte eligat.

Can. 1090 - § 1. Qui intuitu matrimonii cum certa persona ineundi, huius coniugi vel proprio coniugi mortem intulerit, invalide hoc matrimonium attentat.

§ 2. Invalide quoque matrimonium inter se attentant qui mutua opera physica vel morali mortem coniugi intulerunt.

Can. 1091 - § 1. In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimos tum naturales.

§ 2. In linea collateralis irritum est usque ad quartum gradum inclusive.

§ 3. Impedimentum consanguinitatis non multiplicatur.

§ 4. Numquam matrimonium permittatur, si quod subest dubium num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in secundo gradu lineae collateralis.

Can. 1092 - Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu.

Can. 1093 - Impedimentum publicae honestatis oritur ex matrimonio invalido post instauratam vitam communem aut ex notorio vel publico concubinato; et nuptias dirimit in primo gradu lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris, ac vice versa.

1087: c. 1072

1088: c. 1073

1089: c. 1074 §§ 1 et 2

1090 § 1: c. 1075, 2°

1090 § 2: c. 1075, 3°

odredbi kan. 1060, pretpostavi valjanost ženidbe dok se sigurno ne dokaže da je jedna stranka krštena, a da druga nije krštena.

Kan. 1087 - Nevaljano pokušavaju ženidbu oni koji su primili svete redove.

Kan. 1088 - Nevaljano pokušavaju ženidbu oni koji su vezani javnim doživotnim zavjetom čistoće u redovničkoj ustanovi.

Kan. 1089 - Između muške osobe i radi sklapanja ženidbe otete ili barem zadržavane ženske osobe ne može biti nikakve ženidbe, osim ako poslije ženska osoba odijeljena od otmičara i smještena na sigurno i slobodno mjesto od svoje volje izabere ženidbu.

Kan. 1090 - § 1. Tko radi sklapanja ženidbe s određenom osobom ubije njezina ženidbenog druga ili svoga ženidbenog druga, nevaljano pokušava tu ženidbu.

§ 2. Nevaljano također međusobno pokušavaju ženidbu oni koji su usmrtili ženidbenog druga fizičkim ili moralnim sudjelovanjem.

Kan. 1091 - § 1. U ravnoj lozi krvnoga srodstva nevaljana je ženidba među svim precima i potomcima, bilo zakonitim bilo naravnim.

§ 2. U pobočnoj lozi nevaljana je sve do četvrtoga stupnja uključivo.

§ 3. Zapreka se krvnoga srodstva ne umnožava.

§ 4. Neka se nikad ne dopusti ženidba ako ima ikakve dvojbe da su stranke krvno srodne u nekom stupnju ravne loze ili u drugom stupnju pobočne loze.

Kan. 1092 - Tazbina u ravnoj lozi čini ženidbu nevaljanom u svakom stupnju.

Kan. 1093 - Zapreka javne ćudorednosti nastaje iz nevaljane ženidbe, pošto je uspostavljen zajednički život ili iz općepoznatog ili javnog prilježništva; zapreka čini ženidbu nevaljanom u prvom stupnju ravne loze između muške osobe i krvnih srodnika ženske osobe, i obratno.

1091 § 1: c. 1076 § 1

1091 § 2: c. 1076 § 2

1091 § 3: c. 1076 § 3

1092: c. 1077 § 1: CI Resp. IV, 5, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 346); SCSO Resp., 31 ian. 1957 (AAS 49 [1957] 77)

1093: c. 1078; CI Resp. II, 12 mar. 1929 (AAS 21 [1927] 170)

Can. 1094 - Matrimonium inter se valide contrahere nequeunt qui cognatione legali ex adoptione orta, in linea recta aut in secundo gradu lineae collateralis, coniuncti sunt.

CAPUT IV

DE CONSENSU MATRIMONIALI

Can. 1095 - Sunt incapaces matrimonii contrahendi:

1° qui sufficienti rationis usu carent;

2° qui laborant gravi defectu discretionis iudicii circa iura et officia matrimonialia essentialia mutuo tradenda et acceptanda;

3° qui ob causas naturae psychicae obligationes matrimonii essentialia assumere non valent.

Can. 1096 - § 1. Ut consensus matrimonialis haberi possit, necesse est ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse consortium permanens inter virum et mulierem ordinatum ad prolem, cooperatione aliqua sexuali, procreandam.

§ 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur.

Can. 1097 - § 1. Error in persona invalidum reddit matrimonium.

§ 2. Error in qualitate personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritum non reddit, nisi haec qualitas directe et principaliter intendatur.

Can. 1098 - Qui matrimonium init deceptus dolo, ad obtinendum consensum patrato, circa aliquam alterius partis qualitatem, quae suapte natura consortium vitae coniugalitatis graviter perturbare potest, invalide contrahit.

1094: c. 1080

1095, 1°: SRR Decisio coram Julien, 30 iul. 1932 (SRRD 24 [1932] 364-382); SRR Decisio coram Grazioli, 1 iul. 1933 (SRRD 25 [1933] 403-419); SRR Decisio coram Wynen, 25 feb. 1943; SRR Decisio coram Canestri, 16 iul. 1943; SRR Decisio coram Heard, 4 dec. 1943 (SRRD 35 [1943] 885-903); SRR Decisio coram Felici, 22 maii 1956; SRR Decisio coram Felici, 3 dec. 1957; SRR Decisio coram Sabattani, 24 feb. 1961; SRR Decisio coram De Jorio, 18. dec. 1961; SRR Decisio coram Mattioli, 4 apr. 1966; SRR Decisio coram Pompedda, 3 iul. 1979

1095, 2°: SRR Decisio coram Wynen, 25 feb. 1941; SRR Decisio coram Wynen, 25 feb. 1943; SRR Decisio coram Felici, 3 dec. 1957; SRR Decisio coram Sabattani, 24 feb. 1961; SRR Decisio coram Pinto, 4 feb. 1974

Kan. 1094 - Ne mogu međusobno valjano sklopiti ženidbu oni koji su vezani zakonskim srodstvom, nastalim iz posvojenja, u ravnoj lozi ili u drugom stupnju pobočne loze.

POGLAVLJE IV.

ŽENIDBENA PRIVOLA

Kan. 1095 - Nesposobni su za sklapanje ženidbe:

1° oni koji nisu dovoljno sposobni služiti se razumom;

2° oni koji boluju od teškog manjka prosuđivanja o bitnim ženidbenim pravima i dužnostima koje treba da se uzajamno predaju i primaju;

3° oni koji zbog razloga psihičke naravi ne mogu preuzeti bitne ženidbene obveze.

Kan. 1096 - § 1. Da bi se mogla imati ženidbena privola, potrebno je da ugovornim strankama barem nije nepoznato da je ženidba trajna zajednica između muške i ženske osobe usmjerena na rađanje djece stanovitom spolnom suradnjom.

§ 2. To se neznanje ne pretpostavlja poslije doraslosti.

Kan. 1097 - § 1. Zabluda u osobi čini ženidbu nevaljanom.

§ 2. Zabluda u osobini osobe, iako je bila uzrok ugovora, ne čini ženidbu nevaljanom, osim ako se izravno i u prvom redu smjera na tu osobinu.

Kan. 1098 - Nevaljano sklapa ženidbu tko ulazi u nju zaveden, radi zadobivanja privole, zlonamjernom prijevarom o nekoj osobini druge stranke koja po svojoj naravi može teško narušiti zajednicu ženidbenog života.

1095, 3°: SRR Decisio coram Sabattani, 21 iun. 1957; SRR Decisio coram Pinna, 4 apr. 1963; SRR Decisio coram Anné, 17 ian. 1967; SRR Decisio coram Lefebvre, 2 dec. 1967 (SRRD 59 [1967] 803); SRR Decisio coram De Jorio, 20 dec. 1967 (SRRD 59 [1967] 869-879); SRR Decisio coram Anné, 2 feb. 1969; SRR Decisio coram Serrano, 3 apr. 1973; SRR Decisio coram Raad, 14 apr. 1975; SRR Decisio coram Pinto, 14 apr. 1975; SA Decisio coram Staffa, 29 nov. 1975; SRR Decisio coram Anné, 4 dec. 1975; SRR Decisio coram Lefebvre, 31 ian. 1976; SRR Decisio coram Serrano, 9 iul. 1976; SRR Decisio coram Pinto, 15 iul. 1977; SRR Decisio coram Masala, 10 maii 1978; SRR Decisio coram Huot, 7 iun. 1979; SRR Decisio coram Ferraro, 6 feb. 1979

1096 § 1: c. 1082 § 1

1096 § 2: c. 1082 § 2

1097 § 1: c. 1083 § 1

1097 § 2: c. 1083 § 2

Can. 1099 - Error circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, dummodo non determinet voluntatem, non vitiat consensum matrimoniale.

Can. 1100 - Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimoniale non necessario excludit.

Can. 1101 - § 1. Internus animi consensus praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis.

§ 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum vel matrimonii essenziale aliquod elementum, vel essentialem aliquam proprietatem, invalide contrahit.

Can. 1102 - § 1. Matrimonium sub condicione de futuro valide contrahi nequit.

§ 2. Matrimonium sub condicione de praeterito vel de praesenti initum est validum vel non, prout id quod condicioni subest, existit vel non.

§ 3. Condicio autem, de qua in § 2, licite apponi nequit, nisi cum licentia Ordinarii loci scripto data.

Can. 1103 - Invalidum est matrimonium initum ob vim vel metum gravem ab extrinseco, etiam haud consulto incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium.

Can. 1104 - § 1. Ad matrimonium valide contrahendum necesse est ut contrahentes sint praesentes una simul sive per se ipsi, sive per procuratorem.

§ 2. Sponsi consensum matrimonialem verbis exprimant; si vero loqui non possunt, signis aequipollentibus.

Can. 1105 - § 1. Ad matrimonium per procuratorem valide ineundum requiritur:

1° ut adsit mandatum speciale ad contrahendum cum certa persona;

2° ut procurator ab ipso mandante designetur, et munere suo per se ipse fungatur.

1099: c. 1084; SRR Decisio coram Felici, 13 iul. 1954; SRR Decisio coram Felici, 17 dec. 1957; SRR Decisio coram Filipiak, 23 mar. 1956; SRR Decisio coram Sabattani, 12 nov. 1964; SRR Decisio coram Ewers, 24 feb. 1968; SRR Decisio coram Ewers, 16 maii 1968; SRR Decisio coram Anné, 11 mar. 1975

1100: c. 1085

1101 § 1: c. 1086 § 1

1101 § 2: c. 1086 § 2; SRR Decisio coram Anné, 8 nov. 1963 (SRRD 55 [1963] 764); SRR Decisio coram Lefebvre, 19 feb. 1965 (SRRD 57 [1965] 176)

Kan. 1099 - Zabluda o jednosti ili nerazrješivosti ili sakramentalnom dostojanstvu ženidbe, samo ako ne određuje volju, ne čini nevaljanom ženidbenu privolu.

Kan. 1100 - Znanje ili mišljenje da je ženidba ništava ne isključuje nužno ženidbenu privolu.

Kan. 1101 - § 1. Pretpostavlja se da je unutrašnja voljna privola u skladu s riječima i znakovima upotrijebljenim u sklapanju ženidbe.

§ 2. Ali, ako jedna stranka ili obje pozitivnim činom volje isključi samu ženidbu ili neki bitni sastavni dio ili neko bitno svojstvo ženidbe, nevaljano sklapa ženidbu.

Kan. 1102 - § 1. Ženidba pod uvjetom o budućem ne može se valjano sklopiti.

§ 2. Ženidba pod uvjetom o prošlom ili o sadašnjem valjana je ili nevaljana, već prema tome da li onoga što je pod uvjetom ima ili nema.

§ 3. Ipak uvjet, o kojem se govori u § 2, ne može se dopušteno postaviti osim s napismeno danim dopuštanjem mjesnog ordinarija.

Kan. 1103 - Nevaljana je ženidba sklopljena zbog prisile ili velikog straha koji je nanesen izvana, pa i nenamjerno, tako da je netko prisiljen izabrati ženidbu kako bi ga se oslobodio.

Kan. 1104 - § 1. Za valjano sklapanje ženidbe potrebno je da stranke budu istodobno prisutne bilo osobno bilo preko zastupnika.

§ 2. Neka zaručnici riječima izreknu ženidbenu privolu; ako pak ne mogu govoriti, onda znakovima koji isto znače.

Kan. 1105 - § 1. Za valjano sklapanje ženidbe preko zastupnika zahtijeva se:

1° da postoji poseban nalog za sklapanje ženidbe s određenom osobom;

2° da zastupnika odredi sam nalogodavac i da taj osobno obavi svoju zadaću.

1102 § 1: c. 1092, 1°-3°; CAI 83

1102 § 2: c. 1092, 4°

1103: c. 1087

1104 § 1: c. 1088 § 1; SCSO Resp., 18 maii 1949 (AAS 41 [1949] 427)

1104 § 2: c. 1088 § 2

1105 § 1, 1°: c. 1089 § 1, 4°; CI Resp., 31 maii 1948 (AAS 40 [1948] 302)

§ 2. Mandatum, ut valeat, subscribendum est a mandante et praeterea a parochi vel Ordinario loci in quo mandatum datur, aut a sacerdote ab alterutro delegato, aut a duobus saltem testibus; aut confici debet per documentum ad normam iuris civilis authenticum.

§ 3. Si mandans scribere nequeat, id in ipso mandato adnotetur et alius testis addatur qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

§ 4. Si mandans, antequam procurator eius nomine contrahat, mandatum revocaverit aut in amentiam inciderit, invalidum est matrimonium, licet sive procurator sive altera pars contrahens haec ignoraverit.

Can. 1106 - Matrimonium per interpretem contrahi potest; cui tamen parochus ne assistat, nisi de interpretis fide sibi constet.

Can. 1107 - Etsi matrimonium invalide ratione impedimenti vel defectus formae initum fuerit, consensus praestitus praesumitur perseverare, donec de eius revocatione constiterit.

CAPUT V

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII

Can. 1108 - § 1. Ea tantum matrimonia valida sunt, quae contrahuntur coram loci Ordinario aut parochi aut sacerdote vel diacono ab alterutro delegato qui assistant, necnon coram duobus testibus, secundum tamen regulas expressas in canonibus qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in cann. 144, 1112, § 1, 1116 et 1127, §§ 1-2.

§ 2. Assistens matrimonio intellegitur tantum qui praesens exquirat manifestationem contrahentium consensus eamque nomine Ecclesiae recipit.

1105 § 2: c. 1089 § 1; SCDS Litt. circ., 1 maii 1932; SCDS Litt. circ., 10 sep. 1941

1105 § 3: c. 1089 § 2

1105 § 4: c. 1089 § 3

1106: cc. 1090, 1091

1107: c. 1093

§ 2. Nalog, da bi bio valjan, treba da potpišu nalagodavac i, osim toga, župnik ili ordinarij mjesta u kojemu se nalog daje, ili svećenik kojega ovlasti jedan od njih, ili barem dvojica svjedoka; ili se mora sastaviti kao isprava koja je vjerodostojna prema odredbi građanskoga prava.

§ 3. Ako nalagodavac ne može pisati, neka se to zabilježi u samom nalogu i neka se doda drugi svjedok, koji neka također potpiše spis; inače je nalog nevaljan.

§ 4. Ako nalagodavac opozove nalog ili duševno oboli prije nego zastupnik u njegovu ime sklopi ženidbu, ženidba je nevaljana, iako to nije znao ni zastupnik ni druga stranka koja je sklopila ženidbu.

Kan. 1106 - Ženidba se može sklopiti preko tumača; župnik ipak neka ne sudjeluje u sklapanju te ženidbe, osim ako je siguran u pouzdanost tumača.

Kan. 1107 - Iako je ženidba bila nevaljano sklopljena zbog smetnje ili manjka oblika, pretpostavlja se da dana privola traje dok se ne utvrdi da je opozvana.

POGLAVLJE V.

OBLIK SKLAPANJA ŽENIDBE

Kan. 1108 - § 1. Valjane su samo one ženidbe koje se sklope pred mjesnim ordinarijem ili župnikom, ili svećenikom ili đakonom koje ovlasti jedan od njih dvojice, koji neka sudjeluju, kao i pred dvojicom svjedoka, ipak prema pravilima navedenim u kanonima koji slijede i tako da se poštuju izuzeci, o kojima se govori u kann. 144, 1112, § 1, 1116. i 1127, §§ 1-2.

§ 2. Smatra se da sudjeluje u sklapanju ženidbe samo onaj tko nazočan traži očitovanje privole onih koji se vjenčaju i prima ga u ime Crkve.

1108 § 1: c. 1094; CI Resp. V, 25 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 497); SCC Decl. II, 7 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 758-759); **LG 29**; SDO 22, 4; CIV Resp. 2, 26 mar. 1968 (AAS 60 [1968] 363); Sec Resp., 21 maii 1968

1108 § 2: c. 1095 § 1, 3°; CI Resp. 11, 10 mar. 1928 (AAS 20 [1928] 120); **SC 77**; SCDF Resp., 28 nov. 1975

Can. 1109 - Loci Ordinarius et parochus, nisi per sententiam vel per decretum fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati, vi officii, intra fines sui territorii, valide matrimoniis assistunt non tantum subditorum, sed etiam non subditorum, dummodo eorum alteruter sit ritus latini.

Can. 1110 - Ordinarius et parochus personalis vi officii matrimonio solummodo eorum valide assistunt, quorum saltem alteruter subditus sit intra fines suae ditionis.

Can. 1111 - § 1. Loci Ordinarius et parochus, quamdiu valide officio funguntur, possunt facultatem intra fines sui territorii matrimoniis assistendi, etiam generalem, sacerdotibus et diaconis delegare.

§ 2. Ut valida sit delegatio facultatis assistendi matrimoniis, determinatis personis expresse dari debet; si agitur de delegatione speciali, ad determinatum matrimonium danda est; si vero agitur de delegatione generali, scripto est concedenda.

Can. 1112 - § 1. Ubi desunt sacerdotes et diaconi, potest Episcopus dioecesanus, praevio voto favorabili Episcoporum conferentiae et obtenta licentia Sanctae Sedis, delegare laicos, qui matrimoniis assistant.

§ 2. Laicus seligatur idoneus, ad institutionem nupturientibus tradendam capax et qui liturgiae matrimoniali rite peragendae aptus sit.

Can. 1113 - Antequam delegatio concedatur specialis, omnia provideantur, quae ius statuit ad libertatem status comprobendam.

Can. 1114 - Assistens matrimonio illicite agit, nisi ipsi constiterit de libero statu contrahentium ad normam iuris atque, si fieri potest, de licentia parochi, quoties vi delegationis generalis assistit.

Can. 1115 - Matrimonia celebrentur in paroecia ubi alterutra pars contrahentium habet domicilium vel quasi-domicilium vel menstruum

1109: cc. 1095 § 1, 1° et 2°; 1099 § 1, 3°; CAI 88 § 3; CI pro CIC Orientali Resp. 5 et 6, 3 maii 1953 (AAS 45 [1953] 313)

1110: SCC Instr. *Sollemne semper*; 23 apr. 1951, VI et X (AAS 43 [1951] 563-564); Pius PP. XII, Const. Ap. *Exsul Familia*, 35, 36 et 39 (AAS 44 [1952] 700); SCC Instr. *Per instructionem*, 20 oct. 1956, 98-109 (AAS 49 [1957] 158-159); SCE Instr. *Nemo est*, 22 aug. 1969, 38 et 39 (AAS 61 [1969] 633-634)

1111 § 1: c. 1095 § 2; CI Resp. V et VI, 20 maii 1923 (AAS 10 [1924] 114-115); **LG 29**; SDO 22, 4; CIV Resp., 26 mar. 1968 (AAS 60 [1968] 363); Sec Resp., 21 maii 1968; CIV Resp., 4 apr. 1969 (AAS 61 [1969] 348)

Kan. 1109 - Mjesni ordinarij i župnik, osim ako su presudom ili odlukom izopćeni ili udareni zabranom bogoslužja ili obustavom od službe ili takvima proglašeni, snagom službe valjano sudjeluje u sklapanju ženidaba, u granicama svojeg područja, ne samo podložnika nego i onih koji nisu podložnici, samo ako je barem jedan od njih latinskog obreda.

Kan. 1110 - Osobni ordinarij i župnik snagom službe valjano sudjeluju u sklapanju ženidaba samo onih od kojih je barem jedna od stranaka podložnik u granicama njihove oblasti.

Kan. 1111 - § 1. Mjesni ordinarij i župnik, dokle god valjano vrše službu, mogu ovlast za sudjelovanje u sklapanju ženidaba, također opću, u granicama svojeg područja povjeriti svećenicima i đakonima.

§ 2. Da bi povjeravanje ovlasti za sudjelovanje u sklapanju ženidaba bilo valjano, mora se izričito dati određenim osobama; ako se radi o pojedinačnom ovlaštenju, treba da se povjeri za određenu ženidbu; ako se pak radi o općem ovlaštenju, treba da se podijeli napismeno.

Kan. 1112 - § 1. Gdje nema svećenika ni đakona, dijecezanski biskup može, s prije dobivenim povoljnim mišljenjem biskupske konferencije i pošto dobije dopuštenje Svete Stolice, ovlastiti laike da sudjeluju u sklapanju ženidaba.

§ 2. Neka se izabere prikladan laik, sposoban poučavati zaručnike i pravilno obavljati ženidbeno bogoslužje.

Kan. 1113 - Prije nego se podijeli pojedinačno ovlaštenje, neka se učini sve što pravo određuje za dokazivanje slobodnoga stanja.

Kan. 1114 - Tko sudjeluje u sklapanju ženidbe postupa nedopušteno, osim ako je siguran da su stranke prema pravnim propisima slobodnoga stanja i da ima župnikovo dopuštenje, ako je moguće, kad god sudjeluje snagom općeg ovlaštenja.

Kan. 1115 - Neka se ženidbe sklapaju u župi gdje jedna od stranaka koje sklapaju ženidbu ima prebivalište ili boravište ili jednomjesečni

1111 § 2: c. 1096 § 1; CI Resp. VI, 20 maii 1923 (AAS 10 [1924] 115); CI Resp. IV, 28 dec. 1927 (AAS 20 [1927] 61-62)

1112: SCDS Instr. *Ad Sanctam Sedem*, 7 dec. 1971; SCDS Instr. *Sacramentalem indolem*, 15 maii 1974; SCCD Normae, dec. 1974

1113: c. 1096 § 2

1114: c. 1097 § 1, 1° et 3°; SCDS Instr., 4 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 348-349)

1115: c. 1097 § 1, 2°

commorationem, aut, si de vagis agitur, in paroecia ubi actu commorantur; cum licentia proprii Ordinarii aut parochi proprii, alibi celebrari possunt.

Can. 1116 - § 1. Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo assistens ad normam iuris competens, qui intendunt verum matrimonium inire, illud valide ac licite coram solis testibus contrahere possunt:

1° in mortis periculo;

2° extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur earum rerum condicionem esse per mensem duraturam.

§ 2. In utroque casu, si praesto sit alius sacerdos vel diaconus qui adesse possit, vocari et, una cum testibus, matrimonii celebrationi adesse debet, salva coniugii validitate coram solis testibus.

Can. 1117 - Statuta superius forma servanda est, si saltem alterutra pars matrimonium contrahentium in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem recepta sit neque actu formali ab ea defecerit, salvis praescriptis can. 1127, § 2.

Can. 1118 - § 1. Matrimonium inter catholicos vel inter partem catholicam et partem non catholicam baptizatam celebretur in ecclesia paroeciali; in alia ecclesia aut oratorio celebrari poterit de licentia Ordinarii loci vel parochi.

§ 2. Matrimonium in alio convenienti loco celebrari Ordinarius loci permittere potest.

§ 3. Matrimonium inter partem catholicam et partem non baptizatam in ecclesia vel in alio convenienti loco celebrari poterit.

Can. 1119 - Extra casum necessitatis, in matrimonii celebratione servantur ritus in libris liturgicis, ab Ecclesia probatis, praescripti aut legitimis consuetudinibus recepti.

1116, § 1: c. 1098, 1°; CI Resp. VIII, 10 nov. 1925 (AAS 17 [1925] 583); CI Resp. I, 10 mar. 1928 (AAS 20 [1928] 120); CI Resp. I, 25 iul. 1931 (AAS 23 [1931] 388); SCDS Resp., 24 apr. 1935; CI Resp. 2, 3 maii 1945 (AAS 37 [1945] 149); SCDS Instr. *Ad Sanctam Sedem*, 7 dec. 1971

1116 § 2: c. 1098, 2°; **LG 29**; SDO 22, 4; CIV Resp., 26 mar. 1968 (AAS 60 [1968] 363); Sec Resp., 21 maii 1968; CIV Resp., 4 apr. 1969 (AAS 61 [1969] 348)

boravak ili, ako se radi o lutalicama, u župi gdje stvarno borave; mogu se sklopiti i drugdje s dopuštenjem vlastitog ordinarija ili vlastitog župnika.

Kan. 1116 - § 1. Ako se onaj tko je prema zakonskoj odredbi mjerodavan da sudjeluje u sklapanju ženidbe ne može imati ili se do njega ne može doći bez velike poteškoće, oni koji kane sklopiti pravu ženidbu mogu je valjano i dopušteno sklopiti pred samim svjedocima:

1° u smrtnoj pogibelji;

2° izvan smrtno pogibelji, samo ako se razborito predviđa da će takve prilike potrajati mjesec dana.

§ 2. U oba slučaja, ako je tu drugi svećenik ili đakon koji može biti nazočan, on se mora pozvati i mora zajedno sa svjedocima biti prisutan sklapanju ženidbe, a ženidba je valjana i pred samim svjedocima.

Kan. 1117 - Gore određeni oblik treba da se obdržava, ako je barem jedna od stranaka koje sklapaju ženidbu krštena u Katoličkoj Crkvi ili je u nju primljena, a nije formalnim činom od nje otpala, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

Kan. 1118 - § 1. Neka se ženidba između katolika ili između katoličke stranke i nekatoličke krštene stranke sklopi u župnoj crkvi; u drugoj crkvi ili kapeli moći će se sklopiti s dopuštenjem mjesnog ordinarija ili župnika.

§ 2. Mjesni ordinarij može dopustiti da se ženidba sklopi na drugom prikladnom mjestu.

§ 3. Ženidba između katoličke stranke i nekrštene stranke može se sklopiti u crkvi ili na drugom prikladnom mjestu.

Kan. 1119 - Neka se u sklapanju ženidbe, osim u slučaju prijeke potrebe, obdržavaju obredi propisani u bogoslužnim knjigama koje je Crkva odobrila ili koji su prihvaćeni zakonitim običajima.

1117: c. 1099 § 1

1118 § 1: c. 1109 §§ 1 et 3

1118 § 2: c. 1109 §§ 1 et 2

1118 § 3: c. 1109 §§ 1 et 3; OCM cap. III

1119: c. 1100; **SC 78**; SCR Resp. V, 6 nov. 1925 (AAS 18 [1926] 22-23)

Can. 1120 - Episcoporum conferentia exarare potest ritum proprium matrimonii, a Sancta Sede recognoscendum, congruentem locorum et populorum usibus ad spiritum christianum aptatis, firma tamen lege ut assistens matrimonio praesens requirat manifestationem consensus contrahentium eamque recipiat.

Can. 1121 - § 1. Celebrato matrimonio, parochus loci celebrationis vel qui eius vices gerit, etsi neuter eidem astiterit, quam primum adnotet in matrimoniorum registis nomina coniugum, assistentis ac testium, locum et diem celebrationis matrimonii, iuxta modum ab Episcoporum conferentia aut ab Episcopo dioecesano praescriptum.

§ 2. Quoties matrimonium ad normam can. 1116 contrahitur, sacerdos vel diaconus, si celebrationi adfuerit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus parochum aut Ordinarium loci de inito coniugio quam primum certiore reddere.

§ 3. Ad matrimonium quod attinet cum dispensatione a forma canonica contractum, loci Ordinarius, qui dispensationem concessit, curet ut inscribatur dispensatio et celebratio in libro matrimoniorum tum curiae tum paroeciae propriae partis catholicae, cuius parochus inquisitiones de statu libero peregit; de celebrato matrimonio eundem Ordinarium et parochum quam primum certiore reddere tenetur coniux catholicus, indicans etiam locum celebrationis necnon formam publicam servatam.

Can. 1122 - § 1. Matrimonium contractum adnotetur etiam in registis baptizatorum, in quibus baptismus coniugum inscriptus est.

§ 2. Si coniux matrimonium contraxerit non in paroecia in qua baptizatus est, parochus loci celebrationis notitiam initi coniugii ad parochum loci collati baptismi quam primum transmittat.

Can. 1123 - Quoties matrimonium vel convalidatur pro foro externo, vel nullum declaratur, vel legitime praeterquam morte solvitur, parochus loci celebrationis matrimonii certior fieri debet, ut adnotatio in registis matrimoniorum et baptizatorum rite fiat.

1120: SC 77, 78; OCM 17

1121 § 1: c. 1103 § 1

1121 § 2: c. 1103 § 3

Kan. 1120 - Biskupska konferencija može sastaviti svoj ženidbeni obred koji treba da pregleda Sveta Stolica i koji je primjeren mjesnim i narodnim običajima prilagođenim kršćanskom duhu, obdržavajući ipak zakon da onaj tko sudjeluje u sklapanju ženidbe nazočan traži i prima očitovanje privole stranaka.

Kan. 1121 - § 1. Nakon sklapanja ženidbe župnik mjesta sklapanja ili onaj koji ga zamjenjuje, iako ni jedan od njih nije sudjelovao, neka što prije u matice vjenčanih upiše imena ženidbenih drugova, onoga tko je sudjelovao i svjedoka, mjesto i dan sklapanja ženidbe na način koji je propisala biskupska konferencija ili dijecezanski biskup.

§ 2. Kad se god ženidba sklapa prema odredbi kan. 1116, svećenik ili đakon, ako je bio prisutan pri sklapanju, a inače svjedoci solidarno sa strankama, dužni su što prije obavijestiti župnika ili mjesnog ordinarija o sklopljenoj ženidbi.

§ 3. Kad se radi o ženidbi sklopljenoj uz oprost od kanonskog oblika, neka se mjesni ordinarij koji je dao oprost pobrine da se oprost i sklapanje upišu u maticu vjenčanih i kurije i župe vlastite katoličkoj stranci koje je župnik obavio izvide o slobodnom stanju; katolički ženidbeni drug dužan je što prije obavijestiti toga ordinarija i župnika o sklopljenoj ženidbi, naznačivši mjesto sklapanja i obdržani javni oblik.

Kan. 1122 - § 1. Neka se sklopljena ženidba ubilježi i u matice krštenih u kojima je upisano krštenje ženidbenih drugova.

§ 2. Ako ženidbeni drug sklopi ženidbu u župi u kojoj nije kršten, neka župnik mjesta sklapanja obavijest o sklopljenoj ženidbi što prije pošalje župniku mjesta krštenja.

Kan. 1123 - Kad god se ženidba ili ukrijepi za izvanjsko područje ili proglasi ništavom ili se, osim smrću, zakonito razriješi, mora biti obaviješten župnik mjesta sklapanja ženidbe da bi se to propisno ubilježilo u matice vjenčanih i matice krštenih.

1121 § 3: MM 10

1122 § 1: c. 1103 § 2

1122 § 2: c. 1103 § 2

CAPUT VI

DE MATRIMONIIS MIXTIS

Can. 1124 - Matrimonium inter duas personas baptizatas, quarum altera sit in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem post baptismum recepta, quaeque nec ab ea actu formali defecerit, altera vero Ecclesiae vel communitati ecclesiali plenam communionem cum Ecclesia catholica non habenti adscripta, sine expressa auctoritatis competentis licentia prohibitum est.

Can. 1125 - Huiusmodi licentiam concedere potest Ordinarius loci, si iusta et rationabilis causa habeatur; eam ne concedat, nisi impletis condicionibus quae sequuntur:

1° pars catholica declaret se paratam esse pericula a fide deficiendi remove atque sinceram promissionem praestet se omnia pro viribus facturam esse, ut universa proles in Ecclesia catholica baptizetur et educetur;

2° de his promissionibus a parte catholica faciendis altera pars tempestive certior fiat, adeo ut constet ipsam vere consciam esse promissionis et obligationis partis catholicae;

3° ambae partes edoceantur de finibus et proprietatibus essentialibus matrimonii, a neutro contrahente excludendis.

Can. 1126 - Episcoporum conferentiae est tum modum statuere, quo hae declarationes et promissiones, quae semper requiruntur, faciendae sint, tum rationem definire, qua de ipsis et in foro externo constet et pars non catholica certior reddatur.

Can. 1127 - § 1. Ad formam quod attinet in matrimonio mixto adhibendam, serventur praescripta can. 1108; si tamen pars catholica matrimonium contrahit cum parte non catholica ritus orientalis, forma canonica celebrationis servanda est ad liceitatem tantum; ad validitatem autem requiritur interventus ministri sacri, servatis aliis de iure servandis.

§ 2. Si graves difficultates formae canonicae servandae obstant, Ordinario loci partis catholicae ius est ab eadem in singulis casibus

1124: c. 1060; MS; MM 1

1125: c. 1061 §§ 1 et 2; MS I et II; MM 1; Sec Litt., 15 apr. 1970

1126: MM 7

POGLAVLJE VI.

MJEŠOVITE ŽENIDBE

Kan. 1124 - Ženidba između dviju krštenih osoba od kojih je jedna krštena u Katoličkoj Crkvi ili je u nju primljena poslije krštenja i koja nije od nje formalnim činom otpala, a druga pripada Crkvi, ili crkvenoj zajednici koja nema potpunog zajedništva s Katoličkom Crkvom, zabranjena je bez izričitog dopuštenja mjerodavne vlasti.

Kan. 1125 - To dopuštenje može dati mjesni ordinarij ako postoji opravdan i razborit razlog; neka ga ne podijeli, osim pošto se ispune ovi uvjeti:

1° katolička stranka neka izjavi da je spremna ukloniti pogibelji otpada od vjere i neka iskreno obeća da će učiniti sve što je u njezinoj moći da se sva djeca krste i odgoje u Katoličkoj Crkvi;

2° o tim obećanjima koja treba dati katolička stranka neka se pravodobno obavijesti druga stranka tako da bude sigurno da je ova svjesna obećanja i obveze katoličke stranke;

3° obje stranke neka se pouče u svrhama i bitnim svojstvima ženidbe, koje ni jedna ni druga stranka ne smije isključiti.

Kan. 1126 - Zadaća je biskupske konferencije i da utvrdi oblik u kojem treba da se dadu te izjave i obećanja, koja se uvijek zahtijevaju, i da odredi način na koji će se to utvrditi i na izvanjskom području i obavijestiti nekatolička stranka.

Kan. 1127 - § 1. Što se tiče oblika koji treba da se primijeni u mješovitoj ženidbi, neka se obdržavaju propisi kan. 1108; ipak, ako katolička stranka sklapa ženidbu s nekatoličkom strankom istočnog obreda, kanonski oblik sklapanja treba da se obdržava samo za dopuštenost; za valjanost pak zahtijeva se sudjelovanje posvećenog službenika, uz obdržavanje ostaloga što po pravu treba da se obdržava.

§ 2. Ako obdržavanju kanonskog oblika stoje na putu velike poteškoće, mjesni ordinarij katoličke stranke ima pravo u pojedinačnim

1127 § 1: **OE 18**; SCEO Decr. *Crescens matrimoniorum*, 22 feb. 1967 (AAS 59 [1967] 165-166)

1127 § 2: MS III; MM 9; Sec. Litt., 15 apr. 1970; SCDF Resp., 13 iul. 1971; CIV Resp. I, 11 feb. 1972 (AAS 64 [1972] 397)

dispensandi, consulto tamen Ordinario loci in quo matrimonium celebratur, et salva ad validitatem aliqua publica forma celebrationis; Episcoporum conferentiae est normas statuere, quibus praedicta dispensatio concordati ratione concedatur.

§ 3. Vetatur, ne ante vel post canonicam celebrationem ad normam § 1, alia habeatur eiusdem matrimonii celebratio religiosa ad matrimoniam consensum praestandum vel renovandum; item ne fiat celebratio religiosa, in qua assistens catholicus et minister non catholicus insimul, suum quisque ritum peragens, partium consensum exquirant.

Can. 1128 - Locorum Ordinarii aliique animarum pastores curent, ne coniugi catholico et filiis e matrimonio mixto natis auxilium spirituale desit ad eorum obligationes adimplendas atque coniuges adiuvent ad vitae coniugalis et familiaris fovendam unitatem.

Can. 1129 - Praescripta cann. 1127 et 1128 applicanda sunt quoque matrimoniis, quibus obstat impedimentum disparitatis cultus, de quo in can. 1086, § 1.

CAPUT VII

DE MATRIMONIO SECRETO CELEBRANDO

Can. 1130 - Ex gravi et urgenti causa loci Ordinarius permittere potest, ut matrimonium secreto celebretur.

Can. 1131 - Permissio matrimonium secreto celebrandi secumfert:

1° ut secreto fiant investigationes quae ante matrimonium peragenda sunt;

2° ut secretum de matrimonio celebrato servetur ab Ordinario loci, assistente, testibus, coniugibus.

Can. 1132 - Obligatio secretum servandi, de qua in can. 1131, n. 2, ex parte Ordinarii loci cessat si grave scandalum aut gravis erga matrimonii sanctitatem iniuria ex secreti observantia immineat, idque notum fiat partibus ante matrimonii celebrationem.

1127 § 3: cc. 1063 §§ 1 et 2, 1102 § 1; SCSO Resp., 26 nov. 1919; SCSO Resp., 6 iul. 1928; SCEO Resp., 26 oct. 1964; SCSO Resp., 9 feb. 1965; SCDF Resp., 16 iun. 1966; MS V; MM 13

1128: MS VI; MM 14; Sec Litt., 15 apr. 1970

1129: c. 1971; MS; MM

slučajevima dati oprost od njega, posavjetovavši se ipak s ordinarijem mjesta gdje se sklapa ženidba i poštujući za valjanost neki javni oblik sklapanja; biskupska konferencija treba da donese odredbe prema kojima će se spomenuti oprost ujednačeno davati.

§ 3. Zabranjuje se, prije ili poslije kanonskog sklapanja prema odredbi § 1, drugo vjersko sklapanje iste ženidbe radi davanja ili obnavljanja ženidbene privile; isto tako neka ne bude vjerskog sklapanja u kojemu bi katolički i nekatolički služitelj istodobno, obavljajući svaki svoj obred, tražili privolu stranaka.

Kan. 1128 - Neka se mjesni ordinariji i drugi pastiri duša brinu da katoličkom ženidbenom drugu i djeci rođenoj iz mješovite ženidbe ne uzmanjka duhovne pomoći za izvršivanje njihovih obveza i neka pomažu ženidbenim drugovima u unapređivanju jedinstva ženidbenog i obiteljskog života.

Kan. 1129 - Propisi kann. 1127. i 1128. treba da se primjenjuju i na ženidbe kojima stoji na putu smetnja različitosti vjere, o kojoj se govori u kan. 1086, § 1.

POGLAVLJE VII.

TAJNO SKLAPANJE ŽENIDBE

Kan. 1130 - Zbog važnog i hitnog razloga mjesni ordinarij može dopustiti da se ženidba sklopi tajno.

Kan. 1131 - Dopuštenje za tajno sklapanje ženidbe sadrži:

1° da izvidi, koji treba da se obave prije sklapanja ženidbe, budu tajni;

2° da tajnu o sklopljenoj ženidbi čuvaju mjesni ordinarij, tko sudjeluje u sklapanju ženidbe, svjedoci i ženidbeni drugovi.

Kan. 1132 - Obveza čuvanja tajne, o kojoj se govori u kan. 1131, br. 2, prestane za mjesnog ordinarija ako zbog čuvanja tajne zaprijeti velika sablazan ili teška povreda svetosti ženidbe, i neka to bude spomenuto strankama prije sklapanja ženidbe.

1130: c. 1104

1131: c. 1105

1132: c. 1106

Can. 1133 - Matrimonium secreto celebratum in peculiari tantummodo registro, servando in secreto curiae archivo, adnotetur.

CAPUT VIII

DE MATRIMONII EFFECTIBUS

Can. 1134 - Ex valido matrimonio enascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; in matrimonio praeterea christiano coniuges ad sui status officia et dignitatem peculiari sacramento roborantur et veluti consecrantur.

Can. 1135 - Utrique coniugi aequum officium et ius est ad ea quae pertinent ad consortium vitae coniugalis.

Can. 1136 - Parentes officium gravissimum et ius primum habent proles educationem tum physicam, socialem et culturalem, tum moralem et religiosam pro viribus curandi.

Can. 1137 - Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo.

Can. 1138 - § 1. Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.

§ 2. Legitimi praesumuntur filii, qui nati sunt saltem post dies 180 a die celebrati matrimonii, vel infra dies 300 a die dissolutae vitae coniugalis.

Can. 1139 - Filii illegitimi legitimantur per subsequens matrimonium parentum sive validum sive putativum, vel per rescriptum Sanctae Sedis.

Can. 1140 - Filii legitimati, ad effectus canonicos quod attinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse iure cautum fuerit.

1133: c. 1107

1134: c. 1110; **LG 41**; **GS 48**; HV 25

1135: c. 1111; SRR Decisio coram Anné, 8 nov. 1963; HV 9, 10; SRR Decisio coram Serrano, 3 apr. 1973

1136: cc. 1113, 1372 § 2; Pius PP. XI, Enc. *Divini Illius Magistri*, 31 dec. 1929, 59-60 (AAS 22 [1930] 49-86); Pius PP. XI, Enc. *Mit brennender Sorge*, 14 mar. 1937, 164-165 (AAS 29 [1937] 145-167); Pius PP. XII, All., 8 sept. 1946; **LG 11**; **GE 3, 6**; **GS 48**; CIP Decl. *Il dinamismo della fede*, 10 dec. 1974, n. 38, 5°

Kan. 1133 - Neka se tajno sklopljena ženidba upiše samo u posebnu maticu, koja treba da se čuva u tajnom arhivu kurije.

POGLAVLJE VIII.

UČINCI ŽENIDBE

Kan. 1134 - Iz valjane ženidbe nastane među ženidbenim drugovima veza koja je po svojoj naravi trajna i isključiva; osim toga, u kršćanskoj se ženidbi ženidbeni drugovi posebnim sakramentom okrepljuju i kao posvećuju za dužnosti i dostojanstvo svojega stanja.

Kan. 1135 - Oboje ženidbenih drugova imaju jednaku dužnost i pravo u onome što se odnosi na zajednicu ženidbenog života.

Kan. 1136 - Roditelji imaju veoma važnu dužnost i osobito pravo da se, prema svojim snagama, brinu za odgoj djece bilo tjelesni, društveni i kulturni, bilo ćudoredni i vjerski.

Kan. 1137 - Zakonita su ona djeca koja su začeta ili rođena iz valjane ili predmnijevane ženidbe.

Kan. 1138 - § 1. Otac je onaj na kojega upućuje pravilno vjenčanje, osim ako se očitim dokazima dokaže protivno.

§ 2. Pretpostavlja se da su zakonita ona djeca koja su rođena barem 180 dana poslije dana sklapanja ženidbe ili u roku od 300 dana poslije prestanka ženidbenog života.

Kan. 1139 - Nezakonita se djeca pozakonjuju naknadnom ženidbom roditelja, bilo valjanom bilo predmnijevanom, ili otpisom Svete Stolice.

Kan. 1140 - Pozakonjena djeca, što se tiče kanonskih učinaka, u sve-mu se izjednačuju sa zakonitom, osim ako je pravom izričito određeno što drugo.

1137: c. 1114

1138 § 1: c. 1115 § 1

1138 § 2: c. 1115 § 2

1139: c. 1116; CI Resp. II, 6 dec. 1930 (AAS 23 [1931] 25)

1140: c. 1117

CAPUT IX

DE SEPARATIONE CONIUGUM

Art. 1

DE DISSOLUTIONE VINULI

Can. 1141 - Matrimonium ratum et consummatum nulla humana potestate nullaque causa, praeterquam morte, dissolvi potest.

Can. 1142 - Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem non baptizatam a Romano Pontifice dissolvi potest iusta de causa, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera pars sit invita.

Can. 1143 - § 1. Matrimonium initum a duobus non baptizatis solvitur ex privilegio paulino in favorem fidei partis quae baptismum recepit, ipso facto quo novum matrimonium ab eadem parte contrahitur, dummodo pars non baptizata discedat.

§ 2. Discedere censetur pars non baptizata, si nolit cum parte baptizata cohabitare vel cohabitare sine contumelia Creatoris, nisi haec post baptismum receptum iustam illi dederit discedendi causam.

Can. 1144 - § 1. Ut pars baptizata novum matrimonium valide contrahat, pars non baptizata semper interpellari debet an:

1° velit et ipsa baptismum recipere;

2° saltem velit cum parte baptizata pacifice cohabitare, sine contumelia Creatoris.

§ 2. Haec interpellatio post baptismum fieri debet; at loci Ordinarius, gravi de causa, permittere potest ut interpellatio ante baptismum fiat, immo et ab interpellatione dispensare, sive ante sive post baptismum, dummodo constet modo procedendi saltem summario et extraiudiciali eam fieri non posse aut fore inutilem.

1141: c. 1118; CC 552; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1941 (AAS 33 [1941] 424-425); Pius PP. XII, All., 6 oct. 1946 (AAS 38 [1946] 396); **GS 48**

1142: c. 1119

POGLAVLJE IX.

RASTAVA ŽENIDBENIH DRUGOVA

Članak 1.

RAZRJEŠENJE VEZE

Kan. 1141 - Tvrda i izvršena ženidba ne može se razriješiti nijednom ljudskom vlašću, a ni zbog ikakva razloga, osim smrću.

Kan. 1142 - Neizvršenu ženidbu između krštenih ili između krštene stranke i nekrštene stranke može, zbog opravdanog razloga, razriješiti rimski prvosvećenik na molbu obiju stranaka ili samo jedne od njih, makar druga stranka bila protivna.

Kan. 1143 - § 1. Ženidba sklopljena između dvoje nekrštenih razrješuje se pavlovskom povlasticom u korist vjere stranke koja je primila krštenje, samim činom kojim ta stranka sklopi novu ženidbu, samo ako se nekrštena stranka rastala.

§ 2. Smatra se da se nekrštena stranka rastala ako ne želi s krštenom strankom zajedno živjeti ili ne želi zajedno živjeti u miru bez vrijeđanja Stvoritelja, osim ako joj je ta, pošto se krstila, dala opravdan razlog da se rastavi.

Kan. 1144 - § 1. Da bi krštena stranka valjano sklopila novu ženidbu, mora se uvijek pitati nekrštena stranka:

1° hoće li i ona primiti krštenje;

2° hoće li barem zajednički živjeti s krštenom strankom u miru, bez vrijeđanja Stvoritelja.

§ 2. Ti se upiti moraju obaviti poslije krštenja; ali, mjesni ordinarij može zbog važnog razloga dopustiti da se upiti obave i prije krštenja; dapače, može dati oprost od upita, bilo prije bilo poslije krštenja, samo ako se barem skraćanim i izvansudskim postupkom utvrdi da se oni ne mogu obaviti ili da ne bi bili korisni.

1143 § 1: cc. 1120, 1126

1143 § 2: cc. 1123, 1124

1144 § 1: c. 1121 § 1

1144 § 2: c. 1121 § 2; PM I, 23

Can. 1145 - § 1. Interpellatio fiat regulariter de auctoritate loci Ordinarii partis conversae; a quo Ordinario concedendae sunt alteri coniugi, si quidem eas petierit, induciae ad respondendum, eodem tamen monito ut, si induciae inutiliter praeterlabantur, eius silentium pro responsione negativa habeatur.

§ 2. Interpellatio etiam privatim facta ab ipsa parte conversa valet, immo est licita, si forma superius praescripta servari nequeat.

§ 3. In utroque casu de interpellatione facta deque eiusdem exitu in foro externo legitime constare debet.

Can. 1146 - Pars baptizata ius habet novas nuptias contrahendi cum parte catholica:

1° si altera pars negative interpellationi responderit, aut si interpellatio legitime omissa fuerit;

2° si pars non baptizata, sive iam interpellata sive non, prius perseverans in pacifica cohabitatione sine contumelia Creatoris, postea sine iusta causa discesserit, firmis praescriptis cann. 1144 et 1145.

Can. 1147 - Ordinarius loci tamen, gravi de causa, concedere potest ut pars baptizata, utens privilegio paulino, contrahat matrimonium cum parte non catholica sive baptizata sive non baptizata, servatis etiam praescriptis canonum de matrimoniis mixtis.

Can. 1148 - § 1. Non baptizatus, qui plures uxores non baptizatas simul habeat, recepto in Ecclesia catholica baptismo, si durum ei sit cum earum prima permanere, unam ex illis, ceteris dimissis, retinere potest. Idem valet de muliere non baptizata, quae plures maritos non baptizatos simul habeat.

§ 2. In casibus de quibus in § 1, matrimonium, recepto baptismo, forma legitima contrahendum est, servatis etiam, si opus sit, praescriptis de matrimoniis mixtis et aliis de iure servandis.

§ 3. Ordinarius loci, prae oculis habita condicione morali, sociali, oeconomica locorum et personarum, curet ut primae uxoris ceterarumque dimissarum necessitatibus satis provisum sit, iuxta normas iustitiae, christianae caritatis et naturalis aequitatis.

1145 § 1: c. 1122 § 1

1145 § 2: c. 1122 § 2

1145 § 3: c. 1122 § 2

Kan. 1145 - § 1. Neka se upiti redovito obave po ovlaštenju mjesnog ordinarija obraćene stranke; taj ordinarij treba da drugom ženidbenom drugu dade vrijeme za odgovor, naravno ako ga zaište, pošto ga ipak upozori da će se njegova šutnja, ako dano vrijeme ne iskoristi, smatrati kao niječan odgovor.

§ 2. Ako se gore propisani oblik ne može održavati, valjani su, da pače i dopušteni, upiti koje obavi i privatno sama obraćena stranka.

§ 3. U oba slučaja mora se na izvanjskom području zakonito utvrditi obavljanje upita i njihov ishod.

Kan. 1146 - Krštena stranka ima pravo sklopiti novu ženidbu s katoličkom strankom:

1° ako druga stranka odgovori niječno na upite ili su upiti bili zakonito izostavljeni;

2° ako se nekrštena stranka, bilo da je već upitana bilo da nije, prije ustrajna u mirnom suživotu bez vrijeđanja Stvoritelja, poslije bez opravdanog razloga rastavi, uz održavanje propisa kann. 1144. i 1145.

Kan. 1147 - Mjesni ordinarij ipak, zbog važnog razloga, može dopustiti da krštena stranka, služeći se pavlovskom povlasticom, sklopi ženidbu s nekatoličkom strankom, bilo krštenom bilo nekrštenom, održavajući i propise kanona o mješovitim ženidbama.

Kan. 1148 - § 1. Nekršteni, koji istodobno ima više nekrštenih žena, pošto se krsti u Katoličkoj Crkvi, ako mu je teško ostati s prvom od njih, može zadržati jednu od njih, otpustivši ostale. To vrijedi i za nekrštenu ženu koja istodobno ima više nekrštenih muževa.

§ 2. U slučajevima o kojima se govori u § 1. ženidba, poslije krštenja, treba da se sklopi u zakonitom obliku, uz održavanje, ako treba, i propisa o mješovitim ženidbama i drugoga što po pravu treba da se održava.

§ 3. Neka se mjesni ordinarij, imajući u vidu ćudoredne, društvene i ekonomske prilike mjesta i osoba, pobrine da se prva i ostale otpuštene žene dovoljno zadovolje u svojim potrebama, prema načelima pravde, kršćanske ljubavi i naravne pravičnosti.

1146: cc. 1123, 1124

1147: PM I, 20

1148 § 1: c. 1125; CI Resp. 1, 26 ian. 1919; CI Resp., 3 aug. 1919; SCSO Resp., 30 iun. 1937

1148 § 2: SCSO Resp., 30 iun. 1937

Can. 1149 - Non baptizatus qui, recepto in Ecclesia catholica baptismo, cum coniuge non baptizato ratione captivitatis vel persecutionis cohabitationem restaurare nequeat, aliud matrimonium contrahere potest, etiamsi altera pars baptismum interea receperit, firmo praescripto can. 1141.

Can. 1150 - In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.

Art. 2

DE SEPARATIONE MANENTE VINCULO

Can. 1151 - Coniuges habent officium et ius servandi convictum coniugalem, nisi legitima causa eos excuset.

Can. 1152 - § 1. Licet enixe commendetur ut coniux, caritate christiana motus et boni familiae sollicitus, veniam non abnuat comparti adulterae atque vitam coniugalem non dirumpat, si tamen eiusdem culpam expresse aut tacite non condonaverit, ius ipsi est solvendi coniugalem convictum, nisi in adulterium consenserit aut eidem causam dederit aut ipse quoque adulterium commiserit.

§ 2. Tacita condonatio habetur si coniux innocens, postquam de adulterio certior factus est, sponte cum altero coniuge maritali affectu conversatus fuerit; praesumitur vero, si per sex menses coniugalem convictum servaverit, neque recursum apud auctoritatem ecclesiasticam vel civilem fecerit.

§ 3. Si coniux innocens sponte convictum coniugalem solverit, intra sex menses causam separationis deferat ad competentem auctoritatem ecclesiasticam, quae, omnibus inspectis adiunctis, perpendat si coniux innocens adduci possit ad culpam condonandam et ad separationem in perpetuum non protrahendam.

Can. 1153 - § 1. Si alteruter coniugum grave seu animi seu corporis periculum alteri aut proli facessat, vel aliter vitam communem nimis duram reddat, alteri legitimam praebet causam discedendi, decreto Ordinarii loci et, si periculum sit in mora, etiam propria auctoritate.

1149: c. 1125

1150: c. 1127; SCSO Resp., 10 iun. 1937

1151: c. 1128

1152: § 1: c. 1129 § 1

Kan. 1149 - Nekrštena stranka koja, pošto se krsti u Katoličkoj Crkvi, ne može obnoviti zajednički život s nekrštenim ženidbenim drugom zbog ropstva ili progonstva, može sklopiti drugu ženidbu, premda je i druga stranka u međuvremenu primila krst, uz obdržavanje propisa kan. 1141.

Kan. 1150 - U dvojbenoj stvari povlastica vjere uživa pravnu pogodnost.

Članak 2.

RASTAVA UZ TRAJANJE ŽENIDBENE VEZE

Kan. 1151 - Ženidbeni drugovi imaju dužnost i pravo čuvati zajednički ženidbeni život, osim ako ih ispričava zakoniti razlog.

Kan. 1152 - § 1. Iako se usrdno preporučuje da ženidbeni drug, potaknut kršćanskom ljubavlju i zauzet za dobro obitelji, ne uskrati oprostjenje preljubničkoj stranci i ne prekine ženidbeni život, ipak, ako joj izričito ili prešutno ne oprostí prijestup, ima pravo prekinuti zajednički ženidbeni život, osim ako je pristao na preljub ili mu dao povoda ili i sam počinio preljub.

§ 2. Prešutno se oprostjenje ima ako je nedužni ženidbeni drug, pošto je doznao za preljub, svojevoljno s bračnim osjećajem općio s drugim ženidbenim drugom; oprostjenje se pretpostavlja ako je tijekom šest mjeseci sačuvao zajednički ženidbeni život i nije se utekao crkvenoj ili građanskoj vlasti.

§ 3. Ako je nedužni ženidbeni drug svojevoljno prekinuo zajednički ženidbeni život, neka u roku od šest mjeseci pokrene parnicu za rastavu kod mjerodavne crkvene vlasti koja, pošto razmotri sve okolnosti, neka prosudi može li se nedužni ženidbeni drug navesti da oprostí prijestup i da trajno ne produži rastavu.

Kan. 1153 - § 1. Ako jedan od ženidbenih drugova dovodi u veliku duševnu ili tjelesnu pogibelj drugoga ženidbenog druga ili djecu ili na drugi način čini preteškí zajednički život, pruža drugom ženidbenom drugu zakoniti razlog da se rastavi prema odluci mjesnog ordinarija i, ako prijeti pogibelj zbog odgode, prema vlastitoj odluci.

1152 § 2: c. 1129 § 2

1152 § 3: c. 1130

1153 § 1: c. 1131 § 1; CI Resp. III, 25 iun. 1932 (AAS 24 [1932] 284)

§ 2. In omnibus casibus, causa separationis cessante, coniugalis convictus restaurandus est, nisi ab auctoritate ecclesiastica aliter statuatur.

Can. 1154 - Instituta separatione coniugum, opportune semper cavendum est debitae filiorum sustentationi et educationi.

Can. 1155 - Coniux innocens laudabiliter alterum coniugem ad vitam coniugalem rursus admittere potest, quo in casu iuri separationis renuntiat.

CAPUT X

DE MATRIMONII CONVALIDATIONE

Art. 1

DE CONVALIDATIONE SIMPLICI

Can. 1156 - § 1. Ad convalidandum matrimonium irritum ob impedimentum dirimens, requiritur ut cesset impedimentum vel ab eodem dispensetur, et consensum renovet saltem pars impedimenti conscia.

§ 2. Haec renovatio iure ecclesiastico requiritur ad validitatem convalidationis, etiamsi initio utraque pars consensum praestiterit nec postea revocaverit.

Can. 1157 - Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium, quod pars renovans scit aut opinatur ab initio nullum fuisse.

Can. 1158 - § 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma canonica, salvo praescripto can. 1127, § 2.

§ 2. Si impedimentum probari nequeat, satis est ut consensus renovetur privatim et secreto, et quidem a parte impedimenti conscia, dummodo altera in consensu praestito perseveret, aut ab utraque parte, si impedimentum sit utrique parti notum.

1153: § 2: c. 1131 § 2

1154: c. 1132

1155: c. 1130

1156 § 1: c. 1133 § 1; SCSO Resp., 19 iul. 1955

§ 2. U svim slučajevima, pošto prestane razlog rastave, treba da se ponovno uspostavi zajednički ženidbeni život, osim ako crkvena vlast odredi drukčije.

Kan. 1154 - Pošto se provede rastava ženidbenih drugova, treba se uvijek prikladno pobrinuti za potrebno uzdržavanje i odgoj djece.

Kan. 1155 - Nedužni ženidbeni drug može, i to je pohvalno, drugoga ženidbenog druga primiti natrag u ženidbeni život; u tom se slučaju odriče prava na rastavu.

POGLAVLJE X.

UKREPLJENJE ŽENIDBE

Članak 1.

JEDNOSTAVNO UKREPLJENJE

Kan. 1156 - § 1. Da bi se ukrijepila ženidba nevaljana zbog zapreke, zahtijeva se da zapreka prestane ili da se od nje dobije oprost i da barem ona stranka koja zna za zapreku obnovi privolu.

§ 2. Ta se obnova prema crkvenom pravu zahtijeva za valjanost ukrepljenja, premda su u početku obje stranke očitovale privolu i nisu je poslije opozvale.

Kan. 1157 - Obnova privole mora biti nov čin volje za ženidbu o kojoj stranka koja obnavlja privolu zna ili misli da je bila ništava od početka.

Kan. 1158 - § 1. Ako je zapreka javna, obje stranke treba da obnove privolu u kanonskom obliku, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

§ 2. Ako se zapreka ne može dokazati, dosta je da se privola obnovi privatno i tajno, i to neka privolu obnovi stranka koja je svjesna zapreke, samo ako je druga ostala pri danoj privoli, ili obje stranke, ako je zapreka poznata i jednoj i drugoj stranci.

1156 § 2: c. 1133 § 2

1157: c. 1134

1158 § 1: c. 1135 § 1

1158 § 2: c. 1135 §§ 2 et 3

Can. 1159 - § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars quae non consenserat, iam consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus probari nequeat, satis est ut pars, quae non consenserat, privatim et secreto consensum praestet.

§ 3. Si defectus consensus probari potest, necesse est ut consensus forma canonica praestetur.

Can. 1160 - Matrimonium nullum ob defectum formae, ut validum fiat, contrahi denuo debet forma canonica, salvo praescripto can. 1127, § 2.

Art. 2

DE SANATIONE IN RADICE

Can. 1161 - § 1. Matrimonii irriti sanatio in radice est eiusdem, sine renovatione consensus, convalidatio, a competenti auctoritate concessa, secumferens dispensationem ab impedimento, si adsit, atque a forma canonica, si servata non fuerit, necnon retrotractionem effectuum canonicorum ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero intellegitur facta ad momentum celebrationis matrimonii, nisi aliud expresse caveatur.

§ 3. Sanatio in radice ne concedatur, nisi probabile sit partes in vita coniugali perseverare velle.

Can. 1162 - § 1. Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.

§ 2. Quod si consensus ab initio quidem defuerat, sed postea praestitus est, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.

1159 § 1: c. 1136 § 1

1159 § 2: c. 1136 § 2

1159 § 3: c. 1136 § 3

1160: c. 1137

Kan. 1159 - § 1. Ženidba nevaljana zbog nedostatka privole ukrepljuje se ako stranka koja nije privoljela odsada privoli, samo ako traje privola koju je dala druga stranka.

§ 2. Ako se nedostatak privole ne može dokazati, dosta je da stranka koja nije privoljela dade privolu privatno i tajno.

§ 3. Ako se nedostatak privole može dokazati, potrebno je da se privola dade u kanonskom obliku.

Kan. 1160 - Da bi ženidba, ništava zbog nedostatka oblika, postala valjana, mora se ponovno sklopiti u kanonskom obliku, uz poštovanje propisa kan. 1127, § 2.

Članak 2.

OZDRAVLJENJE U KORIJENU

Kan. 1161 - § 1. Ozdravljenje u korijenu nevaljane ženidbe njezino je ukrepljenje bez obnove privole, koje daje mjerodavna vlast i koje sadrži oprost od zapreke, ako je ima, i od kanonskog oblika, ako nije bio obdržavan, kao i djelovanje unatrag kanonskih učinaka na prošlost.

§ 2. Ozdravljenje biva od časa davanja milosti; djelovanje pak unatrag podrazumijeva se da vrijedi od časa sklapanja ženidbe, osim ako je izričito određeno što drugo.

§ 3. Ozdravljenje u korijenu neka se ne dopusti, osim ako je vjerojatno da stranke žele ustrajati u ženidbenom životu.

Kan. 1162 - § 1. Ako u obiju ili u jedne od stranaka nema privole, ženidba se ne može ozdraviti u korijenu, bilo da je privola nedostajala od početka, bilo da je u početku dana, a poslije opozvana.

§ 2. Ako pak privole nije bilo od početka, nego je dana poslije, ozdravljenje se može dati od časa kad je dana privola.

1161 § 1: c. 1138 § 1

1161 § 2: c. 1138 § 2

1162 § 1: c. 1140 § 1

1162 § 2: c. 1140 § 2

Can. 1163 - § 1. Matrimonium irritum ob impedimentum vel ob defectum legitimae formae sanari potest, dummodo consensus utriusque partis perseveret.

§ 2. Matrimonium irritum ob impedimentum iuris naturalis aut divini positivi sanari potest solummodo postquam impedimentum cessavit.

Can. 1164 - Sanatio valide concedi potest etiam alterutra vel utraque parte inscia; ne autem concedatur nisi ob gravem causam.

Can. 1165 - § 1. Sanatio in radice concedi potest ab Apostolica Sede.

§ 2. Concedi potest ab Episcopo dioecesano in singulis casibus, etiam si plures nullitatis rationes in eodem matrimonio concurrant, impletis condicionibus, de quibus in can. 1125, pro sanatione matrimonii mixti; concedi autem ab eodem nequit, si adsit impedimentum cuius dispensatio Sedi Apostolicae reservatur ad normam can. 1078, § 2, aut agatur de impedimento iuris naturalis aut divini positivi quod iam cessavit.

1163 § 2: EM IX, 18 b

1164: c. 1138 § 3

Kan. 1163 - § 1. Ženidba nevaljana zbog zapreke ili nedostatka propisanog oblika može se ozdraviti samo ako traje privola obiju stranaka.

§ 2. Ženidba nevaljana zbog zapreke naravnog ili pozitivnog božanskog prava može se ozdraviti samo pošto prestane zapreka.

Kan. 1164 - Ozdravljenje se može valjano dati i bez znanja jedne ili obiju stranaka; neka se ipak ne dopusti osim zbog važna razloga.

Kan. 1165 - § 1. Ozdravljenje u korijenu može dati Apostolska Stolica.

§ 2. U pojedinačnim slučajevima može ga dopustiti dijecezanski biskup, iako u istoj ženidbi ima više razloga ništavosti, pošto se za ozdravljenje mješovite ženidbe ispune uvjeti o kojima se govori u kan. 1125; ipak, dijecezanski biskup ne može dati ozdravljenje ako postoji zapreka od koje je oprost prema odredbi kan. 1078, § 2. pridržan Apostolskoj Stolicu ili se radi o zapreci naravnoga ili pozitivnoga božanskog prava koja je već prestala.

1165 § 1: c. 1141; SCDS Resp., 10 mar. 1937

1165 § 2: PM 21, 22; EM IX, 18 a et b

PARS II
DE CETERIS ACTIBUS CULTUS DIVINI

TITULUS I
DE SACRAMENTALIBUS

Can. 1166 - Sacramentalia sunt signa sacra, quibus, ad aliquam sacramentorum imitationem, effectus praesertim spirituales significantur et ex Ecclesiae impetratione obtinentur.

Can. 1167 - § 1. Nova sacramentalia constituere aut recepta authentice interpretari, ex eis aliqua abolere aut mutare, sola potest Sedes Apostolica.

§ 2. In sacramentalibus conficiendis seu administrandis accurate servantur ritus et formulae ab Ecclesiae auctoritate probata.

Can. 1168 - Sacramentalium minister est clericus debita potestate instructus; quaedam sacramentalia, ad normam librorum liturgicorum, de iudicio loci Ordinarii, a laicis quoque, congruis qualitatibus praeditis, administrari possunt.

Can. 1169 - § 1. Consecrationes et dedicationes valide peragere possunt qui character episcopali insigniti sunt, necnon presbyteri quibus iure vel legitima concessione id permittitur.

§ 2. Benedictiones, exceptis iis quae Romano Pontifici aut Episcopis reservantur, impertire potest quilibet presbyter.

1166: c. 1144; **SC 60**

1167 § 1: c. 1145; **SC 63, 79**

1168: SCConc Facul., 18 oct. 1927; **SC 79; LG 29; SDO 22; OEx 19; OICA 48, 66**

DIO II.
OSTALI BOGOŠTOVNI ČINI

NASLOV I.
BLAGOSLOVINE

Kan. 1166 - Blagoslovine su sveti znakovi kojima se, na neki način kao i sakramentima, označuju i po zagovoru Crkve postižu osobito duhovni učinci.

Kan. 1167 - § 1. Samo Apostolska Stolica može ustanoviti nove blagoslovine ili prihvaćene vjerodostojno tumačiti, neke od njih ukinuti ili izmijeniti.

§ 2. U tvorbi ili podjelbi blagoslovina neka se pažljivo obdržavaju obredi i obrasci koje je odobrila crkvena vlast.

Kan. 1168 - Služitelj je blagoslovina klerik koji ima potrebnu vlast; neke blagoslovine, prema odredbi bogoslužnih knjiga, mogu prema sudu mjesnog ordinarija podjeljivati i laici koji imaju odgovarajuće osobine.

Kan. 1169 - § 1. Posvećenja i posvete mogu valjano obavljati oni koji imaju biskupski biljeg, kao i prezbiteri kojima se to dopušta pravom ili zakonitim dopuštenjem.

§ 2. Svaki prezbiter može dijeliti blagoslove, osim onih koji su pridržani rimskom prvosvećeniku ili biskupima.

1169 § 1: c. 1147 § 1; CI Resp. I, 29 ian. 1931 (AAS 23 [1931] 110); SRC Resp., 14 apr. 1950; *Ordo Consecrationis Virginum*, 31 maii 1970, 6; *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, 6; SCCD Resp., mar. 1971; ODE cap. II, 6; cap. IV, 12

1169 § 2: c. 1147 §§ 2 et 3; **SC 79**; *Ordo Benedictionis Abbatis*, 9 nov. 1970, Prae., 2; *Ordo Benedictionis Abbatissae*, 9 nov. 1970, Prae., 2; *Ordo Benedicendi Oleum Catechumenorum et Infirmorum et Conficiendi Chrisma*, 3 dec. 1970, 7, 8; ODE cap. V, 2; cap. VI, 4; cap. VII, 3

§ 3. Diaconus illas tantum benedictiones impertire potest, quae ipsi expresse iure permittuntur.

Can. 1170 - Benedictiones, imprimis impertiendae catholicis, dari possunt catechumenis quoque, immo, nisi obstet Ecclesiae prohibitio, etiam non catholicis.

Can. 1171 - Res sacrae, quae dedicatione vel benedictione ad divinum cultum destinatae sunt, reverenter tractentur nec ad usum profanum vel non proprium adhibeantur, etiamsi in dominio sint privatorum.

Can. 1172 - § 1. Nemo exorcismos in obsessos proferre legitime potest, nisi ab Ordinario loci peculiarem et expressam licentiam obtinuerit.

§ 2. Haec licentia ab Ordinario loci concedatur tantummodo presbytero pietate, scientia, prudentia ac vitae integritate praedito.

1169 § 3: c. 1147 § 4; **LG 29**; SDO 22; CIV Resp., 13 nov. 1974 (AAS 66 [1974] 667)

1170: c. 1149; SRC Resp. Vicario Apostolico Gabonensi, 8 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 144); OICA 18, 102

§ 3. Đakon može dijeliti samo one blagoslove koji su mu izričito dopušteni po pravu.

Kan. 1170 - Blagoslovi, koji treba da se dijele u prvom redu katolicima, mogu se dati i katekumenima, dapače, osim ako to priječi crkvena zabrana, i nekatolicima.

Kan. 1171 - Neka se s posvećenim stvarima, koje su posvetom ili blagoslovom određene za bogoštovlje, postupa s poštovanjem i neka se ne upotrebljavaju u svjetovne svrhe ili u svrhe koje njima ne odgovaraju, makar bile u privatnom vlasništvu.

Kan. 1172 - § 1. Nitko ne može zakonito izricati zaklinjanja nad opsjednutima, osim ako je od mjesnog ordinarija dobio posebno i izričito dopuštenje.

§ 2. Neka mjesni ordinarij podijeli to dopuštenje samo prezbiteru koji se odlikuje pobožnošću, znanjem, razboritošću i neporočnošću života.

1171: c. 1150

1172 § 1: c. 1151 § 1

1172 § 2: c. 1151 § 2

TITULUS II
DE LITURGIA HORARUM

Can. 1173 - Ecclesia, sacerdotale munus Christi adimplens, liturgiam horarum celebrat, qua Deum ad populum suum loquentem audiens et memoriam mysterii salutis agens, Ipsum sine intermissione, cantu et oratione, laudat atque interpellat pro totius mundi salute.

Can. 1174 - § 1. Obligatione liturgiae horarum persolvendae adstringuntur clerici, ad normam can. 276, § 2, n. 3; sodales vero institutorum vitae consecratae necnon societatum vitae apostolicae, ad normam suarum constitutionum.

§ 2. Ad participandam liturgiam horarum, utpote actionem Ecclesiae, etiam ceteri christifideles, pro adiunctis, enixe invitantur.

Can. 1175 - In liturgia horarum persolvenda, quantum fieri potest, verum tempus servetur uniuscuiusque horae.

1173: MD III; **SC 83, 84**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, 1 nov. 1970, 8 (AAS 63 [1971] 531-532); IGLH 6, 7

1174 § 1: cc. 135, 413 §§ 1 et 2; 610 §§ 1 et 3; 679 § 1; M D III; *Rubricae Breviarii et Missalis Romani*, 26 iul. 1960, 149-157 (AAS 52 [1960] 623-625); **SC 95-98**; PAULUS PP. VI, m. p. *Sacram Liturgiam*, 25 ian. 1964, VI-IX (AAS 56 [1964] 142-143); IOe 78; PAULUS PP. VI, Ep. *Sacrificium laudis*, 15 aug. 1966; ES II, 20; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, 1 nov. 1970, 1, 8 (AAS 63 [1971] 529, 534); IGLH 20-26, 28-32; SCCD Notif., 6 aug. 1972 (*Notitiae*, 8 [1972] 254-258)

NASLOV II.
ČASOSLOV

Kan. 1173 - Crkva, vršeći Kristovu svećeničku službu, slavi bogoslužje časova kojim, slušajući Boga koji govori svojem narodu i spominjući se otajstva spasenja, Njega bez prestanka pjesmom i molitvom hvali i moli za spasenje svega svijeta.

Kan. 1174 - § 1. Klerici su obvezni moliti časoslov prema odredbi kan. 276, § 2, br. 3; članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života prema odredbi svojih konstitucija.

§ 2. Ostali vjernici također, prema okolnostima, usrdno se pozivaju da sudjeluju u moljenju časoslova kao u djelu Crkve.

Kan. 1175 - U moljenju časoslova neka se, koliko je moguće, obdržava pravo vrijeme svakog časa.

1174 § 2: MD III; **SC 100**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, 1 nov. 1970, 1, 8 (AAS 63 [1971] 529, 534); SCCD Decr. *Cum editio*, 2 feb. 1971; IGLH 21-23, 27, 32, 33, 40, 254

1175: SRC Decl., 28 dec. 1960; IOANNES PP. XXIII, Facul., 17 ian. 1961; **SC 88, 89, 94**; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Laudis canticum*, 1 nov. 1970, 2 (AAS 63 [1971] 529); IGLH 38, 39, 75, 77, 84, 95

TITULUS III
DE EXEQUIIS ECCLESIASTICIS

Can. 1176 - § 1. Christifideles defuncti exequiis ecclesiasticis ad normam iuris donandi sunt.

§ 2. Exequiae ecclesiasticae, quibus Ecclesia defunctis spiritualem opem impetrat eorumque corpora honorat ac simul vivis spei solacium affert, celebrandae sunt ad normam legum liturgicarum.

§ 3. Enixe commendat Ecclesia, ut pia consuetudo defunctorum corpora sepeliendi servetur; non tamen prohibet cremationem, nisi ob rationes christianae doctrinae contrarias electa fuerit.

CAPUT I
DE EXEQUIARUM CELEBRATIONE

Can. 1177 - § 1. Exequiae pro quolibet fideli defuncto generatim in propriae paroeciae ecclesia celebrari debent.

§ 2. Fas est autem cuilibet fideli, vel iis quibus fidelis defuncti exequias curare competit, aliam ecclesiam funeris eligere de consensu eius, qui eam regit, et monito defuncti parrocho proprio.

§ 3. Si extra propriam paroeciam mors acciderit, neque cadaver ad eam translatum fuerit, neque aliqua ecclesia funeris legitime electa,

1176 § 1: c. 1239 § 3; SCConc Rescr., 12 ian. 1924 (AAS 16 [1924] 189)

1176 § 2: c. 1215; SCConc Rescr., 12 ian. 1924 (AAS 16 [1924] 189-190); SCCD Decr. *Ritibus exsequiarum*, 15 aug. 1969; IGMR 335; OEx 1-3

1176 § 3: c. 1203; SCConc Resp., 16 ian. 1920; SCSO Resp., 23 feb. 1926; SCSO Instr. *Cadaverum cremationis*, 19 iun. 1926 (AAS 18 [1926] 282-283); SCSO Instr. *De cadaverum crematione*, 5 iul. 1963 (AAS 56 [1964] 822-823); SCPF Resp., 7 mar. 1967; OEx 15; SCSCD Resp., ian. 1977

1177 § 1: cc. 1215, 1216, 1230 §§ 1-5, 7; SCConc Resol., 21 apr. 1917 (AAS 10 [1918] 138-144); SCConc Resol., 2 iun. 1917 (AAS 10 [1918] 326-331); CI Resp., 16 oct. 1919, 15 (AAS 11 [1919] 479); SCConc Resol., 9 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 534-537); SCConc Resol., 9 iun. 1923 (AAS 17 [1925] 508-510); SCConc Resol., 12 ian. 1924 (AAS 16 [1924] 189-190);

NASLOV III.
CRKVENI SPROVOD

Kan. 1176 - § 1. Preminulim vjernicima treba da se daje crkveni sprovod prema pravnoj odredbi.

§ 2. Crkveni sprovod, kojim Crkva zaziva duhovnu pomoć za preminule i odaje počast njihovim tijelima te istodobno pruža živima utjehu nade, treba da se obavi prema odredbi bogoslužnih zakona.

§ 3. Crkva usrdno preporučuje da se čuva pobožni običaj pokapanja tijela preminulih; ipak ne zabranjuje spaljivanje, osim ako je izabrano zbog razloga protivnih kršćanskom nauku.

POGLAVLJE I.
SPROVODNO SLAVLJE

Kan. 1177 - § 1. Sprovod za svakog preminulog vjernika mora se redovito obaviti u crkvi njegove župe.

§ 2. Ipak, svakom vjerniku ili onima kojih je dužnost pobrinuti se za sprovod preminulog vjernika dopušteno je izabrati za sprovod drugu crkvu s pristankom onoga tko njome upravlja i pošto obavijesti pokojnikova župnika.

§ 3. Ako se smrt dogodi izvan vlastite župe i mrtvo se tijelo ne prenese u nju, a za sprovod nije zakonito izabrana druga crkva, neka se

SCConc Resol., 24 maii et 15. nov. 1930 (AAS 25 [1933] 157); SCConc Resol., 4 iul. 1936 (AAS 29 [1937] 475); SCConc Resol., 9 dec. 1939 (AAS 32 [1940] 75-76); SCConc Resol., 5 iul. 1941 (AAS 34 [1942] 101-103)

1177 § 2: cc. 1219-1221, 1223-1229 §§ 1 et 2; SCConc Resol., 9 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 535-537); SCConc Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 142-145); SCConc Resol., 15 nov. 1930 (AAS 25 [1933] 155-157); SCConc Resol., 4 iul. 1936 (AAS 29 [1937] 475); SCConc Resol., 9 dec. 1939 (AAS 32 [1940] 75-76); CI Resp., 4 ian. 1941 (AAS 34 [1942] 101-103)

1177 § 3: cc. 1216 § 2, 1218, 1230 §§ 1 et 7; SCConc Resol., 21 apr. 1917 (AAS 10 [1918] 138-144); SCConc Resol., 2 iun. 1917 (AAS 10 [1918] 326-331); SCConc Resol., 9 iun. 1923 (AAS 17 [1925] 508-510); SCConc Resol., 9 dec. 1939 (AAS 32 [1940] 75-76)

exequiae celebrentur in ecclesia paroeciae ubi mors accidit, nisi alia iure particulari designata sit.

Can. 1178 - Exequiae Episcopi dioecesani in propria ecclesia cathedrali celebrentur, nisi ipse aliam ecclesiam elegerit.

Can. 1179 - Exequiae religiosorum aut sodalium societatis vitae apostolicae generatim celebrentur in propria ecclesia aut oratorio a Superiore, si institutum aut societas sint clericalia, secus a cappellano.

Can. 1180 - § 1. Si paroecia proprium habeat coemeterium, in eo tumulandi sunt fideles defuncti, nisi aliud coemeterium legitime electum fuerit ab ipso defuncto vel ab iis quibus defuncti sepulturam curare competit.

§ 2. Omnibus autem licet, nisi iure prohibeantur, eligere coemeterium sepulturae.

Can. 1181 - Ad oblationes occasione funerum quod attinet, serventur praescripta can. 1264, cauto tamen ne ulla fiat in exequiis personarum acceptio neve pauperes debitis exequiis priventur.

Can. 1182 - Expleta tumulatione, inscriptio in librum defunctorum fiat ad normam iuris particularis.

CAPUT II

DE IIS QUIBUS EXEQUIAE ECCLESIASTICAE CONCEDENDAE SUNT AUT DENEGANDAE

Can. 1183 - § 1. Ad exequias quod attinet, christifidelibus catechumeni accensendi sunt.

§ 2. Ordinarius loci permittere potest ut parvuli, quos parentes baptizare intendebant quique autem ante baptismum mortui sunt, exequiis ecclesiasticis donentur.

1178: cc. 1219 § 2, 1230 § 6; SCConc Resol., 9 dec. 1939 (AAS 32 [1940] 76)

1179: cc. 1221, 1222, 1230 § 5; CI Resp. IV, 20 iul. 1929 (AAS 21 [1929] 573); CI Resp. 2, 31 ian. 1942 (AAS 34 [1942] 50)

1180 § 1: cc. 1228, 1231; SCConc Resol., 2 iun. 1917 (AAS 10 [1918] 326-331); SCConc Resol., 9 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 535-537); SCConc Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 142-145); SCConc Resol., 4 iul. 1936 (AAS 29 [1937] 475)

sprovod obavi u crkvi župe gdje se smrt dogodila, osim ako je posebnim pravom određena druga crkva.

Kan. 1178 - Neka se sprovod dijecezanskog biskupa obavi u njegovoj stolnoj crkvi, osim ako je sam izabrao drugu crkvu.

Kan. 1179 - Sprovod redovnika ili članova družbe apostolskoga života neka redovito u njihovoj crkvi ili kapeli obavi poglavar ako je ustanova ili družba klerička, inače kapelan.

Kan. 1180 - § 1. Ako župa ima svoje groblje, preminuli vjernici treba da se pokapaju na njemu, osim ako sam pokojnik ili oni kojih je dužnost pobrinuti se za pokojnikov ukop zakonito izaberu drugo groblje.

§ 2. Svakome je dopušteno izabrati groblje za pokop, osim ako se to pravom zabranjuje.

Kan. 1181 - Što se tiče priloga prigodom pogreba, neka se obdržavaju propisi kan. 1264, pazeći ipak da u sprovodu ne bude nikakva povlašćivanja osoba i da siromašni ne budu lišeni dolična sprovoda.

Kan. 1182 - Neka se poslije pokopa obavi upis u maticu umrlih prema odredbi krajevnog prava.

POGLAVLJE II.

DOPUŠTENJE ILI USKRATA CRKVENOGA SPROVODA

Kan. 1183 - § 1. Kad se radi o sprovodu, katekumeni treba da se pribroje vjernicima.

§ 2. Mjesni ordinarij može dopustiti da mala djeca, koju su roditelji namjeravali krstiti a koja su umrla prije krštenja, imaju crkveni sprovod.

1180 § 2: cc. 1223, 1224, 1226-1229; SCConc Resol., 2 iun. 1917 (AAS 10 [1918] 326-31); SCConc Resol., 9 iul. 1921 (AAS 13 [1921] 535-537); SCConc Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 142-145)

1181: cc. 1234-1237; SCConc Resol., 9 iul. 1921, (AAS 13 [1921] 535-537); SCConc Resol., 9 iun. 1923 (AAS 17 [1925] 508-510); CI Resp. II, 6 mar. 1927 (AAS 19 [1927] 161); SCConc Resol., 24 maii et 15 nov. 1930 (AAS 25 [1933] 157); SCConc Resol., 5 iul. 1941 (AAS 34 [1942] 101-103); SCConc Resp., 30 iul. 1953; **SC 32**; OEx 20

1182: c. 1238

1183 § 1: c. 1239 § 2; OICA 18

1183 § 2: c. 1239 § 2; OEx 82

§ 3. Baptizatis alicui Ecclesiae aut communitati ecclesiali non catholicae adscriptis, exequiae ecclesiasticae concedi possunt de prudenti Ordinarii loci iudicio, nisi constet de contraria eorum voluntate et dummodo minister proprius haberi nequeat.

Can. 1184 - § 1. Exequiis ecclesiasticis privandi sunt, nisi ante mortem aliqua dederint paenitentiae signa:

1° notorii apostatae, haeretici et schismatici;

2° qui proprii corporis cremationem elegerint ob rationes fidei christianae adversas;

3° alii peccatores manifesti, quibus exequiae ecclesiasticae non sine publico fidelium scandalo concedi possunt.

§ 2. Occurrente aliquo dubio, consulatur loci Ordinarius, cuius iudicio standum est.

Can. 1185 - Excluso ab ecclesiasticis exequiis deneganda quoque est quaelibet Missa exequialis.

1183 § 3: c. 1240 § 1, 1°; SCPF Resp., 31 maii et 29 iul. 1922; SCSO Resp., 15 nov. 1941; SCDF Decr. *Accidit in diversis*, 11 iun. 1976 (AAS 68 [1976] 621-622)

1184 § 1, 1°: c. 1240 § 1, 1°; SCPF Resp. 2, 31 maii et 29 iul. 1922; SCSO Resp., 15 nov. 1941

1184 § 1, 2°: c. 1240 § 1, 5°; SCConc Resp., 16 ian. 1920; CI Resp. X, 10 dec. 1925 (AAS 17 [1925] 583); SCSO Resp., 23 feb. 1926; SCSO Instr. *Cadaverum cremationis*, 19 iun. 1926 (AAS 18 [1926] 282-283); SCSO Instr. *De cadaverum crematione*, 5 iul. 1963 (AAS 56 [1964] 822-823); OEx 15

§ 3. Prema razboritu sudu mjesnog ordinarija crkveni se sprovod može dopustiti krštenima koji su članovi neke nekatoličke Crkve ili crkvene zajednice, osim ako je utvrđena njihova protivna volja i samo ako nije moguće imati vlastitog službenika.

Kan. 1184 - § 1. Crkveni sprovod treba da se uskrati, osim ako su prije pokazali neke znakove kajanja:

1° očitim otpadnicima od vjere, krivovjernicima i raskolnicima;

2° onima koji su izabrali spaljivanje svoga tijela zbog razloga protivnih kršćanskoj vjeri;

3° ostalim očitim grešnicima kojima nije moguće dopustiti crkveni sprovod bez javne sablazni vjernika.

§ 2. Ako ima neke dvojbe, neka se traži savjet mjesnog ordinarija, čijeg se suda treba držati.

Kan. 1185 - Onomu kome je uskraćen crkveni sprovod treba da se uskrati i svaka sprovodna misa.

1184 § 1, 3°: c. 1240 § 1, 6°; SCDF Decr. *Patres Sacrae*, 20 sep. 1973 (AAS 65 [1975] 500)

1184 § 2: c. 1240 § 2; SCSO Resp., 15 nov. 1941; SCDF Decr. *Patres Sacrae*, 20 sep. 1973 (AAS 65 [1975] 500)

1185: c. 1241

TITULUS IV

**DE CULTU SANCTORUM,
SACRARUM IMAGINUM ET RELIQUIARUM**

Can. 1186 - Ad sanctificationem populi Dei fovendam, Ecclesia peculiari et filiali christifidelium venerationi commendat Beatam Mariam semper Virginem, Dei Matrem, quam Christus hominum omnium Matrem constituit, atque verum et authenticum promovet cultum aliorum Sanctorum, quorum quidem exemplo christifideles aedificantur et intercessione sustentantur.

Can. 1187 - Cultu publico eos tantum Dei servos venerari licet, qui auctoritate Ecclesiae in album Sanctorum vel Beatorum relati sint.

Can. 1188 - Firma maneat praxis in ecclesiis sacras imagines fidelium venerationi proponendi; attamen moderato numero et congruo ordine exponantur, ne populi christiani admiratio excitetur, neve devotioni minus rectae ansa praebeatur.

Can. 1189 - Imagines pretiosae, idest vetustate, arte, aut cultu praestantes, in ecclesiis vel oratoriis fidelium venerationi expositae, si quando reparatione indigeant, numquam restaurentur sine data scripto licentia ab Ordinario; qui, antequam eam concedat, peritos consulat.

Can. 1190 - § 1. Sacras reliquias vendere nefas est.

§ 2. Insignes reliquiae itemque aliae, quae magna populi veneratione honorantur, nequeunt quoquo modo valide alienari neque perpetuo transferri sine Apostolicae Sedis licentia.

§ 3. Praescriptum § 2 valet etiam pro imaginibus, quae in aliqua ecclesia magna populi veneratione honorantur.

1186: cc. 1255, 1276, 1278; MD III; Pius PP. XII, Const. Ap. *Munificentissimus Deus*, 1 nov. 1950 (AAS 42 [1950] 753-771); Pius PP. XII, Enc. *Fulgens corona*, 8 sep. 1953 (AAS 45 [1953] 577-592); Pius PP. XII, Enc. *Ad Caeli Reginam*, 11 oct. 1954 (AAS 46 [1954] 625-640); **SC 103, 104, 111; LG 49-69**; PAULUS PP. VI, Enc. *Mense maio*, 29 apr. 1965 (AAS 57 [1965] 353-358); PAULUS PP. VI, Enc. *Christi Matri*, 15 sep. 1965 (AAS 58 [1966] 745-749); PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Signum magnum*, 13 maii 1967 (AAS 59 [1967] 465-475); PAULUS PP. VI, Litt. Ap. *Mysterii paschalis*, 14 feb. 1969, II (AAS 61 [1969] 224-226); SRC Normae, 21 mar. 1969, cap. II; SCCD Instr. *Calendaria particularia*, 24 iun. 1970 (AAS 62 [1970] 651-663); SCCD Normae, 19 mar. 1973 (AAS 65 [1973] 276-279); PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974 (AAS 66 [1974] 113-168)

NASLOV IV.

ŠTOVANJE SVETACA, SVETIH LIKOVA I SVETIH MOĆI

Kan. 1186 - Da bi poticala posvećivanje Božjega naroda, Crkva preporučuje osobitom i sinovskom štovanju vjernika Blaženu Mariju vazda Djevicu, Božju Majku, koju je Krist postavio majkom svih ljudi, i promiče istinsko i vjerodostojno štovanje drugih svetaca kojih primjer vjernike izgrađuje, a zagovor štiti.

Kan. 1187 - Dopusšteno je javnim štovanjem častiti samo one Božje sluge koji su vlašću Crkve uneseni u popis svetaca ili blaženika.

Kan. 1188 - Neka se sačuva običaj da se u crkvama sveti likovi izlažu vjernicima na čašćenje; neka se ipak izlažu u umjerenom broju i prikladnim redom da se ne bi izazvalo čuđenje kršćanskog naroda i da se ne bi davalo povoda manje ispravnoj pobožnosti.

Kan. 1189 - Ako je kad potreban popravak dragocjenih likova, to jest onih koji se odlikuju starinom, umjetnošću ili štovanjem, izloženih u crkvama ili kapelama čašćenju vjernika, neka se nikada ne obnavljaju bez napismeno danog dopuštenja ordinarija; on neka se, prije nego da dopuštenje, posavjetuje sa stručnjacima.

Kan. 1190 - § 1. Svete se moći ne smiju prodavati.

§ 2. Znamenite moći i druge, koje narod časti s velikim poštovanjem, ne mogu se ni na koji način valjano otuđiti niti trajno premjestiti bez dopuštenja Apostolske Stolice.

§ 3. Propis § 2. vrijedi i za likove koje narod u nekoj crkvi časti s velikim poštovanjem.

1187: c. 1277

1188: cc. 1276, 1279; MD III; SCSO Instr. *Sacrae artis*, 30 iun. 1952 (AAS 44 [1952] 542-546); **SC 111, 125; LG 65, 66; IGMR 278; SCCD Normae**, 25 mar. 1973 (AAS 65 [1973] 280-281)

1189: c. 1280; SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 315-317)

1190 § 1: c. 1289 § 1

1190 § 2: c. 1281

1190 § 3: c. 1281 § 1; **SC 126**

TITULUS V
DE VOTO ET IUREIURANDO

CAPUT I
DE VOTO

Can. 1191 - § 1. Votum, idest promissio deliberata ac libera Deo facta de bono possibili et meliore, ex virtute religionis impleri debet.

§ 2. Nisi iure prohibeantur, omnes congruenti rationis usu pollentes, sunt voti capaces.

§ 3. Votum metu gravi et iniusto vel dolo emissum ipso iure nullum est.

Can. 1192 - § 1. Votum est *publicum*, si nomine Ecclesiae a legitimo Superiore acceptetur; secus *privatum*.

§ 2. *Sollemne*, si ab Ecclesia uti tale fuerit agnitum; secus *simplex*.

§ 3. *Personale*, quo actio voventis promittitur; *reale*, quo promittitur res aliqua; *mixtum*, quod personalis et realis naturam participat.

Can. 1193 - Votum non obligat, ratione sui, nisi emittentem.

Can. 1194 - Cessat votum lapsu temporis ad finiendam obligationem appositam, mutatione substantiali materiae promissae, deficiente conditione a qua votum pendet aut eiusdem causa finali, dispensatione, commutatione.

Can. 1195 - Qui potestatem in voti materiam habet, potest voti obligationem tamdiu suspendere, quamdiu voti adimpletio sibi praeiudicium afferat.

1191 § 1: c. 1307 § 1

1191 § 2: c. 1307 § 2

1191 § 3: c. 1307 § 3

1192 § 1: c. 1308 § 1; PME 119; **SC 80; LG 44, 45**; *Ordo professionis religiosae*, 2 feb. 1970, 2

1192 § 2: c. 1308 § 2; SCR Rescr., 8 iul. 1974

NASLOV V.
ZAVJET I PRISEGA

POGLAVLJE I.
ZAVJET

Kan. 1191 - § 1. Zavjet, to jest promišljeno i slobodno Bogu dano obećanje o mogućem i većem dobru, mora se ispuniti iz kreposti bogoštovlja.

§ 2. Sposobni su za zavjet svi oni koji su sposobni prikladno se služiti razumom, osim ako im se pravom to zabranjuje.

§ 3. Zavjet položen zbog velikog i nepravednog straha ili zlonamjerne prijeverare po samom je pravu ništav.

Kan. 1192 - § 1. Zavjet je *javan* ako ga u ime Crkve prima zakoniti poglavlar; inače je *privatan*.

§ 2. *Svečan* je ako ga takvim priznaje Crkva; inače je *jednostavan*.

§ 3. *Osoban* je onaj kojim se obeća djelovanje zavjetovanika; *stvaran* je onaj kojim se obeća neka stvar; *mješovit*, ako je osobne i stvarne naravi.

Kan. 1193 - Zavjet po sebi obvezuje samo onoga tko ga položi.

Kan. 1194 - Zavjet prestane istekom vremena određenog za izvršenje obveze, bitnom promjenom obećanog predmeta, neispunjenjem uvjeta o kojem ovisi zavjet ili prestankom njegove svrhe, oprostom i zamjenom.

Kan. 1195 - Tko ima vlast nad predmetom zavjeta, može obvezu zavjeta obustaviti dokle god mu ispunjavanje zavjeta nanosi štetu.

1192 § 3: c. 1308 § 4

1193: c. 1310; SCpC Resp., 18 ian. 1936 (AAS 29 [1937] 343-345)

1194: c. 1311

1195: c. 1312

Can. 1196 - Praeter Romanum Pontificem, vota privata possunt iusta de causa dispensare, dummodo dispensatio ne laedat ius aliis quaesitum:

1° loci Ordinarius et parochus, quod attinet ad omnes ipsorum subditos atque etiam peregrinos;

2° Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericalia iuris pontificii, quod attinet ad sodales, novitios atque personas, quae diu noctuque in domo instituti aut societatis degunt;

3° ii quibus ab Apostolica Sede vel ab Ordinario loci delegata fuerit dispensandi potestas.

Can. 1197 - Opus voto privato promissum potest in maius vel in aequale bonum ab ipso vovente commutari; in minus vero bonum, ab illo cui potestas est dispensandi ad normam can. 1196.

Can. 1198 - Vota ante professionem religiosam emissa suspenduntur, donec vovens in instituto religioso permanserit.

CAPUT II

DE IUREIURANDO

Can. 1199 - § 1. Iusiurandum, idest invocatio Nominis divini in testem veritatis, praestari nequit, nisi in veritate, in iudicio et in iustitia.

§ 2. Iusiurandum quod canones exigunt vel admittunt, per procuratorem praestari valide nequit.

Can. 1200 - § 1. Qui libere iurat se aliquid facturum, peculiari religionis obligatione tenetur implendi, quod iureiurando firmaverit.

§ 2. Iusiurandum dolo, vi aut metu gravi extortum, ipso iure nullum est.

Can. 1201 - § 1. Iusiurandum promissorium sequitur naturam et condiciones actus cui adicitur.

1196, 1°: c. 1313, 1°

1196, 2°: c. 1313, 2°

1196, 3°: c. 1313, 3°

1197: c. 1314

1198: c. 1315

Kan. 1196 - Osim rimskog prvosvećenika, od privatnih zavjeta mogu zbog opravdanog razloga dati oprost, samo ako oprost ne krši tuđe stečeno pravo:

1° mjesni ordinarij i župnik za sve svoje podložnike, dapače i za strance;

2° poglavar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, za članove, novake i osobe koje danoćno borave u kući ustanove ili družbe;

3° oni kojima su Apostolska Stolica ili mjesni ordinarij povjerali vlast davanja oprosta.

Kan. 1197 - Djelo obećano privatnim zavjetom sam zavjetovanik može zamijeniti za veće ili jednako dobro; za manje pak dobro onaj koji prema odredbi kan. 1196. ima vlast dati oprost.

Kan. 1198 - Zavjeti položeni prije redovničkog zavjetovanja obustavljaju se dok zavjetovanik ostaje u redovničkoj ustanovi.

POGLAVLJE II.

PRISEGA

Kan. 1199 - § 1. Prisega, to jest zazivanje božanskog Imena za svjedoka istine, može se položiti samo u istini, u razboritosti i u pravednosti.

§ 2. Prisega koju kanoni zahtijevaju ili dopuštaju ne može se valjano položiti preko zastupnika.

Kan. 1200 - § 1. Tko slobodno prisegne da će nešto učiniti vezan je posebnom obvezom bogoštovlja da ispuni što je prisegom potvrdio.

§ 2. Prisega iznuđena prijevarom, prisilom ili velikim strahom po samom je pravu ništava.

Kan. 1201 - § 1. Prisega kojom se nešto obećava slijedi narav i uvjete čina kojemu se dodaje.

1199 § 1: c. 1316 § 1

1199 § 2: c. 1316 § 2

1200 § 1: c. 1317 § 1

1200 § 2: c. 1317 § 2

1201 § 1: c. 1318 § 1

§ 2. Si actui directe vergenti in damnum aliorum aut in praeiudicium boni publici vel salutis aeternae iusiurandum adiciatur, nullam exinde actus consequitur firmitatem.

Can. 1202 - Obligatio iureiurando promissorio inducta desinit:

1° si remittatur ab eo in cuius commodum iusiurandum emissum fuerat;

2° si res iurata substantialiter mutetur, aut, mutatis adiunctis, fiat vel mala vel omnino indifferens, vel denique maius bonum impediatur;

3° deficiente causa finali aut condicione sub qua forte iusiurandum datum est;

4° dispensatione, commutatione, ad normam can. 1203.

Can. 1203 - Qui suspendere, dispensare, commutare possunt votum, eandem potestatem eademque ratione habent circa iusiurandum promissorium; sed si iurisiurandi dispensatio vergat in praeiudicium aliorum qui obligationem remittere recusent, una Apostolica Sedes potest iusiurandum dispensare.

Can. 1204 - Iusiurandum stricte est interpretandum secundum ius et secundum intentionem iurantis aut, si hic dolo agat, secundum intentionem illius cui iusiurandum praestatur.

1201 § 2: cc. 1317 § 3, 1318 § 2

1202, 1°: c. 1319, 1°

1202, 2°: c. 1319, 2°

§ 2. Ako se prisega dodaje činu koji izravno ide na štetu drugih ili na štetu javnog dobra ili vječnog spasenja, čin zbog prisege ne dobiva ništa na snazi.

Kan. 1202 - Obveza nastala iz obećavajuće prisege prestane:

1° ako oprost od nje da onaj u čiju je korist prisega položena;

2° ako se prisegnuta stvar bitno izmijeni ili, pošto se izmijene okolnosti, postane ili zla ili potpuno nevažna ili dapače sprečava veće dobro;

3° neispunjenjem konačne svrhe ili uvjeta pod kojim je prisega možda dana;

4° oprostom i zamjenom, prema odredbi kan. 1203.

Kan. 1203 - Oni koji mogu zavjet obustaviti, zamijeniti ili od njega dati oprost imaju istu vlast i na isti način u odnosu prema prisezi kojom se nešto obećava; ali, ako oprost od prisege ide na štetu drugih koji odbijaju otpustiti obvezu, samo Apostolska Stolica može dati oprost od prisege.

Kan. 1204 - Prisega treba da se tumači usko prema pravu i prema nakani onoga tko prisiže ili, ako taj radi zlonamjerno, prema nakani onoga komu se prisega polaže.

1202, 3°: c. 1319, 3°

1202, 4°: c. 1319, 4°

1203: c. 1320

1204: c. 1321

PARS III
DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS

TITULUS I
DE LOCIS SACRIS

Can. 1205 - Loca sacra ea sunt quae divino cultui fideliumve sepulturae deputantur dedicatione vel benedictione, quam liturgici libri ad hoc praescribunt.

Can. 1206 - Dedicatio alicuius loci spectat ad Episcopum dioecesanum et ad eos qui ipsi iure aequiparantur; iidem possunt cuilibet Episcopo vel, in casibus exceptionalibus, presbytero munus committere dedicationem peragendi in suo territorio.

Can. 1207 - Loca sacra benedicuntur ab Ordinario; benedictio tamen ecclesiarum reservatur Episcopo dioecetano; uterque vero potest alium sacerdotem ad hoc delegare.

Can. 1208 - De peracta dedicatione vel benedictione ecclesiae, itemque de benedictione coemeterii redigatur documentum, cuius alterum exemplar in curia dioecetana, alterum in ecclesiae archivo servetur.

Can. 1209 - Dedicatio vel benedictio alicuius loci, modo nemini damnum fiat, satis probatur etiam per unum testem omni exceptione maiorem.

Can. 1210 - In loco sacro ea tantum admittantur quae cultui, pietati, religioni exercendis vel promovendis inserviunt, ac vetatur quidquid a loci sanctitate absonum sit. Ordinarius vero per modum actus alios usus, sanctitati tamen loci non contrarios, permittere potest.

1205: c. 1154; IGMR 255, 265; ODE cap. II, 6; cap. IV, 12; cap. V, 1 et 2; cap. VI, 1 et 4

1206: cc. 1155, 1157; CI Resp. I, 29 ian. 1931 (AAS 23 [1931] 110); ODE cap. II, 6; cap. IV, 12

1207: cc. 1156, 1157, 1163; CI Resp. I, 29 ian. 1931 (AAS 23 [1931] 110); ODE cap. V, 2; cap. VI, 4

1208: c. 1158; ODE cap. II, 25

DIO III.
SVETA MJESTA I VREMENA

NASLOV I.
SVETA MJESTA

Kan. 1205 - Sveta su mjesta ona koja se posvetom ili blagoslovom što ih propisuju bogoslužne knjige određuju za bogoštovlje ili pokop vjernika.

Kan. 1206 - Posveta nekog mjesta pripada dijecezanskom biskupu i onima koji se u pravu s njim izjednačuju; oni mogu zadaću obavljanja posvete na svojem području povjeriti bilo kojem biskupu ili, u izuzetnim slučajevima, prezbiteru.

Kan. 1207 - Sveta mjesta blagoslivlja ordinarij; ipak je blagoslov crkava pridržan dijecezanskom biskupu; dakako, i jedan i drugi mogu za to ovlastiti drugog svećenika.

Kan. 1208 - O obavljenoj posveti ili blagoslovu crkve, i o blagoslovu groblja, neka se sastavi isprava i neka se jedan njezin primjerak čuva u biskupijskoj kuriji, a drugi u arhivu dotične crkve.

Kan. 1209 - Posveta ili blagoslov nekog mjesta dovoljno se dokazuje i po jednom sasvim besprijekornom svjedoku, samo ako se time nikomu ne nanosi šteta.

Kan. 1210 - U svetom mjestu neka se dopusti samo ono što služi vršenju ili promicanju bogoštovlja, pobožnosti i vjere, a zabranjuje se sve što nije u skladu sa svetošću mjesta. Ordinarij može za pojedinačni slučaj dopustiti i druge upotrebe koje ipak nisu protivne svetosti mjesta.

1209: c. 1159 § 1

1210: cc. 1164 § 2, 1165 § 2, 1171, 1178; MD III; SCSO Instr. *Sacrae artis*, 30 iun. 1952 (AAS 44 [1952] 542-546); SRC Instr. *De musica sacra*, 3 sep. 1958, 55 (AAS 50 [1958] 648); **SC 124-128**; SCCD Instr. *Liturgicae instaurationes*, 5 sep. 1970, 10 (AAS 62 [1970] 694); IGMR 254

Can. 1211 - Loca sacra violantur per actiones graviter iniuriosas cum scandalo fidelium ibi positas, quae, de iudicio Ordinarii loci, ita graves et sanctitati loci contrariae sunt ut non liceat in eis cultum exercere, donec ritu paenitentiali ad normam librorum liturgicorum iniuria reparetur.

Can. 1212 - Dedicationem vel benedictionem amittunt loca sacra, si magna ex parte destructa fuerint, vel ad usus profanos permanenter decreto competentis Ordinarii vel de facto reducta.

Can. 1213 - Potestates suas et munera auctoritas ecclesiastica in locis sacris libere exercet.

CAPUT I

DE ECCLESIIS

Can. 1214 - Ecclesiae nomine intellegitur aedes sacra divino cultui destinata, ad quam fidelibus ius est adeundi ad divinum cultum praesertim publice exercendum.

Can. 1215 - § 1. Nulla ecclesia aedificetur sine expresso Episcopi dioecesanis consensu scriptis dato.

§ 2. Episcopus dioecesanus consensum ne praebeat nisi, audito consilio presbyterali et vicinarum ecclesiarum rectoribus, censeat novam ecclesiam bono animarum inservire posse, et media ad ecclesiae aedificationem et ad cultum divinum necessaria non esse defutura.

§ 3. Etiam instituta religiosa, licet consensum constituendae novae domus in dioecesi vel civitate ab Episcopo dioecesano rettulerint, antequam tamen ecclesiam in certo ac determinato loco aedificent, eiusdem licentiam obtinere debent.

Can. 1216 - In ecclesiarum aedificatione et refectione, adhibito peritorum consilio, serventur principia et normae liturgiae et artis sacrae.

1211: cc. 1172-1177

1212: c. 1170

1213: cc. 1160, 1179

1214: c. 1161

1215 § 1: c. 1162 § 1; SAr 544

Kan. 1211 - Sveta se mjesta oskvrnjuju kad se u njima na sablazan vjernika počine teško uvredljiva djela koja su prema sudu mjesnog ordinarija tako teška i protivna svetosti mjesta da nije dopušteno u njima obavljati bogoslužje dok se uvreda ne nadoknadi pokorničkim obredom prema odredbi bogoslužnih knjiga.

Kan. 1212 - Sveta mjesta izgube posvetu ili blagoslov ako se velikim dijelom sruše ili se trajno svedu na svjetovnu upotrebu odlukom mjerodavnog ordinarija ili stvarno.

Kan. 1213 - Crkvena vlast u svetim mjestima slobodno vrši svoje ovlasti i službe.

POGLAVLJE I.

CRKVE

Kan. 1214 - Nazivom crkva označuje se posvećena zgrada određena za bogoštovlje u koju vjernici imaju pravo pristupa osobito da bi javno obavljali bogoštovlje.

Kan. 1215 - § 1. Neka se nijedna crkva ne gradi bez izričitog napismeno danog pristanka dijecezanskog biskupa.

§ 2. Neka dijecezanski biskup ne da pristanak, osim ako, pošto se posavjetuje s prezbiterskim vijećem i rektorima susjednih crkava, smatra da nova crkva može služiti dobru duša i da neće nedostajati sredstava potrebnih za gradnju crkve i za bogoštovlje.

§ 3. I redovničke ustanove, iako su od dijecezanskog biskupa dobile pristanak za osnutak nove kuće u biskupiji ili gradu, ipak prije nego počnu graditi crkvu na točno određenom mjestu, moraju pribaviti dopuštenje istog biskupa.

Kan. 1216 - U gradnji i obnovi crkava neka se, pošto se dobije mišljenje stručnjaka, poštuju načela i odredbe bogoslužja i svete umjetnosti.

1215 § 2: c. 1162 §§ 2 et 3; SAr 544

1215 § 3: c. 1162 § 4

1216: c. 1164 § 1; MD IV; SAr 542-546; **SC 123-128**; IOe 13 c, 90-99; EMys 24, 52-56; IGMR 253, 254, 256-280; CEM 6, 9, 10; ODE cap. II, 3

Can. 1217 - § 1. Aedificatione rite peracta, nova ecclesia quam primum dedicetur aut saltem benedicatur, sacrae liturgiae legibus servatis.

§ 2. Sollemni ritu dedicentur ecclesiae, praesertim cathedrales et paroeciales.

Can. 1218 - Unaquaeque ecclesia suum habeat titulum qui, peracta ecclesiae dedicatione, mutari nequit.

Can. 1219 - In ecclesia legitime dedicata vel benedicta omnes actus cultus divini perfici possunt, salvis iuribus paroecialibus.

Can. 1220 - § 1. Curent omnes ad quos res pertinet, ut in ecclesiis illa munditia ac decor serventur, quae domum Dei addeceant, et ab iisdem arceatur quidquid a sanctitate loci absonum sit.

§ 2. Ad bona sacra et pretiosa tuenda ordinaria conservationis cura et opportuna securitatis media adhibeantur.

Can. 1221 - Ingressus in ecclesiam tempore sacrarum celebrationum sit liber et gratuitus.

Can. 1222 - § 1. Si qua ecclesia nullo modo ad cultum divinum adhiberi queat et possibilitas non detur eam reficiendi, in usum profanum non sordidum ab Episcopo dioecesano redigi potest.

§ 2. Ubi aliae graves causae suadeant ut aliqua ecclesia ad divinum cultum amplius non adhibeatur, eam Episcopus dioecesanus, audito consilio presbyterali, in usum profanum non sordidum redigere potest, de consensu eorum qui iura in eadem sibi legitime vindicent, et dummodo animarum bonum nullum inde detrimentum capiat.

CAPUT II

DE ORATORIIS ET DE SACELLIS PRIVATIS

Can. 1223 - Oratorii nomine intellegitur locus divino cultui, in commodum alicuius communitatis vel coetus fidelium eo convenientium de licentia Ordinarii destinatus, ad quem etiam alii fideles de consensu Superioris competentis accedere possunt.

1217 § 1: c. 1165 §§ 1, 2, et 4, 1166, 1167; IGMR 255; ODE cap. II, III et V

1217 § 2: c. 1165 § 3, IGMR 255; ODE cap. V, 1

1218: c. 1168; SCCD Normae, 19 mar. 1973 (AAS 65 [1973] 276-279); ODE cap. II, 4

1219: c. 1171

1220 § 1: c. 1178; MD IV; SAr 542-546; SC 122, 124; PO 5; EMys 24; IGMR 253; ODE cap. II, 3

Kan. 1217 - § 1. Pošto se propisno završi gradnja, neka se nova crkva što prije posveti ili barem blagoslovi, uz održavanje zakona svetog bogoslužja.

§ 2. Svečanim obredom neka se posvete crkve, osobito prvostolne i župne.

Kan. 1218 - Neka svaka crkva ima svoj naslov koji se, pošto se obavi posveta crkve, ne može mijenjati.

Kan. 1219 - U zakonito posvećenoj ili blagoslovljenoj crkvi mogu se obavljati svi bogoštovni čini, uz poštovanje župnih prava.

Kan. 1220 - § 1. Neka se svi kojima je to dužnost brinu da se u crkvama održava ona čistoća i ljepota koje dolikuju kući Božjoj te da se iz njih uklanja sve što nije u skladu sa svetošću mjesta.

§ 2. Da bi se zaštitila posvećena i dragocjena dobra, neka se vodi stalna briga za održavanje i upotrebljavaju primjerena sigurnosna sredstva.

Kan. 1221 - Pristup u crkvu za vrijeme svetih slavlja neka bude slobodan i besplatan.

Kan. 1222 - § 1. Ako se neka crkva ne može nikako upotrebljavati za bogoštovlje, a nema mogućnosti za njezinu obnovu, dijecezanski je biskup može svesti na doličnu svjetovnu upotrebu.

§ 2. Kad drugi važni razlozi preporučuju da se neka crkva više ne upotrebljava za bogoštovlje, dijecezanski je biskup može, pošto se posavjetuje s prezbiterским vijećem, svesti na doličnu svjetovnu upotrebu, s pristankom onih koji si zakonito prisvajaju prava na nju, i samo ako dobro duša ne trpi zbog toga nikakvu štetu.

POGLAVLJE II.

KAPELE I PRIVATNE KAPELICE

Kan. 1223 - Nazivom kapela označuje se mjesto koje je s ordinarijevim dopuštenjem određeno za bogoštovlje na dobrobit neke zajednice ili skupine vjernika koji se tu okupljaju i kamo s pristankom mjero-davnog poglavara mogu dolaziti drugi vjernici.

1220 § 2: cc. 1182 § 1, 1184, 1186; SCConc Instr. *In applicatione*, 25 iun. 1930 (AAS 22 [1930] 410-417); **SC 126**; SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 315-317)

1221: c. 1181

1222 § 1: c. 1187

1222 § 2: SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971, 6 (AAS 63 [1971] 317)

1223: c. 1188; DPME 90 a, 180

Can. 1224 - § 1. Ordinarius licentiam ad constituendum oratorium requisitam ne concedat, nisi prius per se vel per alium locum ad oratorium destinatum visitaverit et decenter instructum repperit.

§ 2. Data autem licentia, oratorium ad usus profanos converti nequit sine eiusdem Ordinarii auctoritate.

Can. 1225 - In oratoriis legitime constitutis omnes celebrationes sacrae peragi possunt, nisi quae iure aut Ordinarii loci praescripto excipiantur, aut obstent normae liturgicae.

Can. 1226 - Nomine sacelli privati intellegitur locus divino cultui, in commodum unius vel plurium personarum physicarum, de licentia Ordinarii loci destinatus.

Can. 1227 - Episcopi sacellum privatum sibi constituere possunt, quod iisdem iuribus ac oratorium gaudet.

Can. 1228 - Firmo praescripto can. 1227, ad Missam aliasve sacras celebrationes in aliquo sacello privato peragendas requiritur Ordinarii loci licentia.

Can. 1229 - Oratoria et sacella privata benedici convenit secundum ritum in libris liturgicis praescriptum; debent autem esse divino tantum cultui reservata et ab omnibus domesticis usibus libera.

CAPUT III

DE SANCTUARIIS

Can. 1230 - Sanctuarii nomine intelleguntur ecclesia vel alius locus sacer ad quos, ob peculiarem pietatis causam, fideles frequentes, approbante Ordinario loci, peregrinantur.

Can. 1231 - Ut sanctuarium dici possit nationale, accedere debet approbatio Episcoporum conferentiae; ut dici possit internationale, requiritur approbatio Sanctae Sedis.

1224 § 1: c. 1192 §§ 1 et 2; DPME 180

1224 § 2: c. 1192 § 3

1225: cc. 1191, 1193

1226: cc. 1188 § 2, 3°; 1190; SCDS Instr. *Quam plurimum*, 1 oct. 1949, 1-19 (AAS 41 [1949] 493-501)

Kan. 1224 - § 1. Neka ordinarij ne da dopuštenje koje se zahtijeva za osnutak kapele, osim ako je prije osobno ili preko drugoga pregledao mjesto određeno za kapelu te ga našao dolično opremljenim.

§ 2. Pošto je pak dopuštenje dano, kapela se ne može predati za svjetovnu upotrebu bez odobrenja istog ordinarija.

Kan. 1225 - U zakonito ustanovljenim kapelama mogu se obavljati sva sveta slavlja, osim ako se koja izuzimaju po pravu ili propisu mjesnog ordinarija ili ako ih priječe bogoslužne odredbe.

Kan. 1226 - Nazivom privatna kapelica označuje se mjesto koje je s dopuštanjem mjesnog ordinarija određeno za bogoštovlje na dobrobit jedne ili više fizičkih osoba.

Kan. 1227 - Biskupi mogu za sebe podignuti privatnu kapelicu koja uživa ista prava kao i kapela.

Kan. 1228 - Za misu ili druga sveta slavlja u nekoj privatnoj kapelici zahtijeva se dopuštenje mjesnog ordinarija, uz obdržavanje propisa kan. 1227.

Kan. 1229 - Prikladno je da se kapele i privatne kapelice blagoslove po obredu propisanom u bogoslužnim knjigama; ali, moraju biti pridržane samo za bogoštovlje i izuzete od svake kućne upotrebe.

POGLAVLJE III.

SVETIŠTA

Kan. 1230 - Nazivom svetište označuje se crkva ili drugo posvećeno mjesto kamo mnogobrojni vjernici, iz osobite pobožnosti, hodočaste s odobrenjem mjesnog ordinarija.

Kan. 1231 - Da bi se svetište moglo nazivati narodnim, mora imati odobrenje biskupske konferencije; da bi se moglo nazivati međunarodnim, zahtijeva se odobrenje Svete Stolice.

1227: c. 1189; PM II, 5

1228: cc. 1194, 1195

1229: c. 1196; ODE cap. V, 1

1230: SCS Conc Decr. *Inter publicas*, 11 feb. 1936 (AAS 28[1936] 167-168); SCS Resp., 8 feb. 1956

Can. 1232 - § 1. Ad approbanda statuta sanctuarii dioecesiani, competens est Ordinarius loci; ad statuta sanctuarii nationalis, Episcoporum conferentia; ad statuta sanctuarii internationalis, sola Sancta Sedes.

§ 2. In statutis determinantur praesertim finis, auctoritas rectoris, dominium et administratio bonorum.

Can. 1233 - Sanctuariis quaedam privilegia concedi poterunt, quoties locorum circumstantiae, peregrinantium frequentia et praesertim fidelium bonum id suadere videantur.

Can. 1234 - § 1. In sanctuariis abundantius fidelibus suppeditentur media salutis, verbum Dei sedulo annuntiando, vitam liturgicam praesertim per Eucharistiae et paenitentiae celebrationem apte fovendo, necnon probatas pietatis popularis formas colendo.

§ 2. Votiva artis popularis et pietatis documenta in sanctuariis aut locis adiacentibus spectabilia serventur atque secure custodiantur.

CAPUT IV

DE ALTARIBUS

Can. 1235 - § 1. Altare, seu mensa super quam Sacrificium eucharisticum celebratur, *fixum* dicitur, si ita exstruatur ut cum pavimento cohaereat ideoque amoveri nequeat; *mobile* vero, si transferri possit.

§ 2. Expedit in omni ecclesia altare fixum inesse; ceteris vero in locis, sacris celebrationibus destinatis, altare fixum vel mobile.

Can. 1236 - § 1. Iuxta traditum Ecclesiae morem mensa altaris fixi sit lapidea, et quidem ex unico lapide naturali; attamen etiam alia materia digna et solida, de iudicio Episcoporum conferentiae, adhiberi potest. Stipites vero seu basis ex qualibet materia confici possunt.

§ 2. Altare mobile ex qualibet materia solida, usui liturgico congruenti, exstrui potest.

1232: SCC Decr. *Pompeiana Praelatura*, 21 mar. 1942 (AAS 34 [1942] 203-204); PAULUS PP. VI, Const. *Laurentanae Almae* 24 iun. 1965 (AAS 58 [1966] 265-268); SCR Resp., 18 iun. 1966; PAULUS PP. VI, m. p. *Inclita toto*, 8 aug. 1969 (AAS 61 [1969] 533-535)

1233: SCConc Facul., 8 feb. 1940; SRC Rescr., 9 feb. 1967 (AAS 59 [1967] 181-182); SCC *Directorium quoad turismum*, 30 apr. 1969, II, B, d

1234 § 1: SCConc Decr. *Inter publicas*, 11 feb. 1936 (AAS 28 [1936] 167-168); PAULUS PP. VI, Const. *Laurentanae Almae*, 24 iun. 1965 (AAS 58 [1966] 266); DPME 90 b, 180

Kan. 1232 - § 1. Za odobrenje statuta biskupijskog svetišta mjero-davan je mjesni ordinarij; za statut narodnog svetišta, biskupska kon-ferencija; za statut međunarodnog svetišta, samo Sveta Stolica.

§ 2. Neka se u statutu osobito odrede svrha, rektorova vlast, vlasništvo dobara i upravljanje dobrima.

Kan. 1233 - Svetištima se mogu dati neke povlastice kad god se vidi da to preporučuju okolnosti mjesta, mnoštvo hodočasnika i, osobito, dobrobit vjernika.

Kan. 1234 - § 1. Neka se u svetištima obilnije pružaju vjernicima sredstva spasenja, revno naviješta riječ Božja, prikladno unapređuje bogoslužni život, osobito euharistijskim i pokorničkim slavljem, i neka se njeguju odobreni oblici pučke pobožnosti.

§ 2. Zavjetna svjedočanstva pučke umjetnosti i pobožnosti neka se drže u svetištima ili pripadnim mjestima tako da se vide, i neka se si-gurno čuvaju.

POGLAVLJE IV.

OLTARI

Kan. 1235 - § 1. Oltar, ili stol na kojem se slavi euharistijska žrtva, zove se *nepomičan* ako je sagrađen tako da je pričvršćen za pod te se zbog toga ne može pomicati, a *pomičan* ako se može prenositi.

§ 2. Prikladno je da u svakoj crkvi bude nepomičan oltar; a u drugim mjestima određenima za sveta slavlja nepomičan ili pomičan oltar.

Kan. 1236 - § 1. Prema predanom običaju Crkve, ploča nepomična oltara neka bude kamena i, dapače, od prirodnog kamena; ipak, prema sudu biskupske konferencije može se upotrijebiti i druga dolična i čvr-sta tvar. Nosači pak ili podloga mogu se izraditi od bilo koje tvari.

§ 2. Pomičan oltar može se izraditi od bilo koje čvrste tvari prikladne za bogoslužnu upotrebu.

1234 § 2: **SC 124**; PAULUS PP. VI, Const. *Laurentanae Almae*, 24 iun. 1965 (AAS 58 [1966] 266); SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971, 6 (AAS 63 [1971] 317)

1235 § 1: c. 1197 § 1; EMys 24; IGMR 259-261; 264; ODE cap. IV, 3, 6

1235 § 2: c. 1197 § 2; IGMR 262; ODE cap. IV, 6

1236 § 1: c. 1198 §§ 1-3; SRC Resp., 17 oct. 1931; SRC Ind., 7 nov. 1951; IGMR 263; ODE cap. IV, 9

1236 § 2: IGMR 264; ODE cap. VI, 2

Can. 1237 - § 1. Altaria fixa dedicanda sunt, mobilia vero dedicanda aut benedicenda, iuxta ritus in liturgicis libris praescriptos.

§ 2. Antiqua traditio Martyrum aliorumve Sanctorum reliquias sub altari fixo condendi servetur, iuxta normas in libris liturgicis traditas.

Can. 1238 - § 1. Altare dedicationem vel benedictionem amittit ad normam can. 1212.

§ 2. Per reductionem ecclesiae vel alius loci sacri ad usus profanos, altaria sive fixa sive mobilia non amittunt dedicationem vel benedictionem.

Can. 1239 - § 1. Altare tum fixum tum mobile divino dumtaxat cultui reservandum est, quolibet profano usu prorsus excluso.

§ 2. Subtus altare nullum sit reconditum cadaver; secus Missam super illud celebrare non licet.

CAPUT V

DE COEMETERIIS

Can. 1240 - § 1. Coemeteria Ecclesiae propria, ubi fieri potest, habeantur, vel saltem spatia in coemeteriis civilibus fidelibus defunctis destinata, rite benedicenda.

§ 2. Si vero hoc obtineri nequeat, toties quoties singuli tumuli rite benedicantur.

Can. 1241 - § 1. Paroeciae et instituta religiosa coemeterium proprium habere possunt.

§ 2. Etiam aliae personae iuridicae vel familiae habere possunt peculiare coemeterium seu sepulcrum, de iudicio Ordinarii loci benedicendum.

1237 § 1: cc. 1197 § 1, 1° et 2°; 1199 §§ 1-3; SRC *Ritus... brevior consecrationis altaris immobilis...*, (AAS 12 [1920] 449); SRC *Ritus... brevior in consecratione altarium...*, (AAS 12 [1920] 450-453); IGMR 265; ODE cap. IV, 2; VI, 1

1237 § 2: c. 1198 § 4; IGMR 266; ODE cap. II, 5, 14; cap. IV, 5, 11; cap. VI, 3

1238 § 1: c. 1200 §§ 1-3

1238 § 2: c. 1200 § 4

Kan. 1237 - § 1. Nepomični oltari treba da se posvete, a pomični posvete ili blagoslove po obredima propisanim u bogoslužnim knjigama.

§ 2. Neka se čuva drevna predaja pohranjivanja moći mučenika ili drugih svetaca ispod nepomičnog oltara, prema odredbama predanim u bogoslužnim knjigama.

Kan. 1238 - § 1. Oltar gubi posvetu ili blagoslov prema odredbi kan. 1212.

§ 2. Svođenjem crkve ili drugoga svetog mjesta na svjetovnu upotrebu ne gube posvetu ni blagoslov ni nepomični ni pomični oltari.

Kan. 1239 - § 1. I nepomičan i pomičan oltar treba da služe samo za bogoštovlje, a posve se isključuje svaka svjetovna upotreba.

§ 2. Neka se ispod oltara ne pokopa nijedno mrtvo tijelo; inače nije dopušteno slaviti misu na njemu.

POGLAVLJE V.

GROBLJA

Kan. 1240 - § 1. Neka Crkva, gdje je moguće, ima svoja groblja ili u građanskim grobljima barem prostore određene za preminule vjernike, koji treba da se pravilno blagoslove.

§ 2. Ako se pak to ne može postići, neka se svaki put pravilno blagoslove pojedini grobovi.

Kan. 1241 - § 1. Župe i redovničke ustanove mogu imati svoje groblje.

§ 2. I druge pravne osobe ili obitelji mogu imati posebno groblje ili grobnicu koji, prema sudu mjesnog ordinarija, treba da se blagoslove.

1239 § 1: c. 1202 § 1

1239 § 2: c. 1202 § 2; SRC Resp., 25 oct. 1933; SRC Resp., 25 oct. 1942

1240 § 1: cc. 1205 § 1, 1206 §§ 1 et 2; SCSO Resp., 13 feb. 1936; IOe 77

1240 § 2: c. 1206 § 3

1241 § 1: c. 1208 §§ 1 et 2; SCSO Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 142-145)

1241 § 2: cc. 1208 § 3, 1209; SCSO Resol., 12 nov. 1927 (AAS 20 [1928] 142-145)

Can. 1242 - In ecclesiis cadavera ne sepeliantur, nisi agatur de Romano Pontifice aut Cardinalibus vel Episcopis dioecesanis etiam emeritis in propria ecclesia sepeliendis.

Can. 1243 - Opportunae normae de disciplina in coemeteriis servanda, praesertim ad eorum indolem sacram tuendam et fovendam quod attinet, iure particulari statuantur.

1242: c. 1205 § 2; CI Resp. 15, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 479); SCConc Resol., 10 dec. 1927 (AAS 20 [1928] 261-264)

1243: cc. 1209-1211

Kan. 1242 - Neka se mrtva tijela ne pokapaju u crkvama, osim ako se radi o rimskom prvosvećeniku ili kardinalima ili dijecezanskim biskupima, i umirovljenima, koje valja pokopati u njihovoj crkvi.

Kan. 1243 - Neka se krajevnim pravom donesu prikladne odredbe o redu koji treba da se obdržava na grobljima, osobito o čuvanju i poštovanju njihove svete naravi.

TITULUS II
DE TEMPORIBUS SACRIS

Can. 1244 - § 1. Dies festos itemque dies paenitentiae, universae Ecclesiae communes, constituere, transferre, abolere, unius est supremae ecclesiasticae auctoritatis, firmo praescripto can. 1246, § 2.

§ 2. Episcopi dioecesani peculiare suis dioecesibus seu locis dies festos aut dies paenitentiae possunt, per modum tantum actus, indicare.

Can. 1245 - Firmo iure Episcoporum dioecesanorum de quo in can. 87, parochus, iusta de causa et secundum Episcopi dioecesani praescripta, singulis in casibus concedere potest dispensationem ab obligatione servandi diem festum vel diem paenitentiae aut commutationem eiusdem in alia pia opera; idque potest etiam Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericalia iuris pontificii, quoad proprios subditos aliosque in domo diu noctuque degentes.

CAPUT I
DE DIEBUS FESTIS

Can. 1246 - § 1. Dies dominica in qua mysterium paschale celebratur, ex apostolica traditione, in universa Ecclesia uti primordialis dies festus de praecepto servanda est. Itemque servari debent dies Nativitatis Domini Nostri Iesu Christi, Epiphaniae, Ascensionis et sanctissimi Corporis et Sanguinis Christi, Sanctae Dei Genetricis Mariae, eiusdem Immaculatae Conceptionis et Assumptionis, sancti Ioseph, sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, omnium denique Sanctorum.

1244 § 1: cc. 1243, 1244 § 1; SCPF Ind., 15 mar. 1951, 3 et 4

1244 § 2: c. 1244 § 2

1245: c. 1245; CI Resp. III, 12 mar. 1929 (AAS 21 [1929] 170); SCNE Ind., 19 dec. 1941 (AAS 33 [1941] 516-517); SCConc Ind., 22 ian. 1946 (AAS 38 [1947] 27); Paen. VII

NASLOV II.

SVETA VREMENA

Kan. 1244 - § 1. Samo vrhovna crkvena vlast ima pravo uvoditi, prenositi i ukidati blagdane i pokorničke dane koji su zajednički općoj Crkvi, uz obdržavanje propisa kan. 1246, § 2.

§ 2. Dijecezanski biskupi mogu za svoje biskupije ili mjesta odrediti posebne blagdane ili pokorničke dane, ali samo u pojedinačnom slučaju.

Kan. 1245 - Poštujući pravo dijecezanskih biskupa, o kojemu se govori u kan. 87, župnik može zbog opravdanog razloga i prema propisima dijecezanskog biskupa u pojedinačnim slučajevima dati oprost od obveze obdržavanja blagdana ili pokorničkih dana ili je zamijeniti drugim pobožnim djelima; to isto može i poglavar redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su kleričke papinskoga prava, za svoje podložnike i druge koji danonoćno borave u kući.

POGLAVLJE I.

BLAGDANI

Kan. 1246 - § 1. Nedjelja u koju se, prema apostolskoj predaji, slavi vazmeno otajstvo, treba da se u općoj Crkvi obdržava kao prvotni zapovijedani blagdan. Isto tako moraju se obdržavati blagdani Rođenja Gospodina našega Isusa Krista, Bogojavljenja, Uzašašća i Presvetog Tijela i Krvi Kristove, Svete Bogorodice Marije, njezina Bezgrešnog začeca i Uznesenja, svetog Josipa, svetih apostola Petra i Pavla te konačno Svih svetih.

1246 § 1: c. 1247 § 1; **SC 102, 106-108**; EMys 25; PAULUS PP. VI, m. p. *Mysterii paschalis*, 14 feb. 1969, I (AAS 61 [1969] 223); SRC Normae, 21 mar. 1969, 4, 5; DPME 86; PAULUS PP. VI, Adh. Ap. *Marialis cultus*, 2 feb. 1974, 20 (AAS 66 [1974] 131-132); PAULUS PP. VI, Ep., 4 aug. 1977; SCIC Instr. *In ecclesiasticam futurorum*, 3 iun. 1979, 32

1246 § 2: c. 1247 §§ 2 et 3; SCConc Ind., 18 nov. 1958; SRC Normae, 21 mar. 1969, 7

§ 2. Episcoporum conferentia tamen potest, praevia Apostolicae Sedis approbatione, quosdam ex diebus festis de praecepto abolere vel ad diem dominicam transferre.

Can. 1247 - Die dominica aliisque diebus festis de praecepto fideles obligatione tenentur Missam participandi; abstineant insuper ab illis operibus et negotiis quae cultum Deo reddendum, laetitiam diei Domini propriam, aut debitam mentis ac corporis relaxationem impediunt.

Can. 1248 - § 1. Praecepto de Missa participanda satisfacit qui Missae assistit ubicumque celebratur ritu catholico vel ipso die festo vel vespere diei praecedentis.

§ 2. Si deficiente ministro sacro aliave gravi de causa participatio eucharisticae celebrationis impossibilis evadat, valde commendatur ut fideles in liturgia Verbi, si quae sit in ecclesia paroeciali aliove sacro loco, iuxta Episcopi dioecesani praescripta celebrata, partem habeant, aut orationi per debitum tempus personaliter aut in familia vel pro opportunitate in familiarum coetibus vacent.

CAPUT II

DE DIEBUS PAENITENTIAE

Can. 1249 - Omnes christifideles, suo quisque modo, paenitentiam agere ex lege divina tenentur; ut vero cuncti communi quadam paenitentiae observatione inter se coniungantur, dies paenitentiales praescribuntur, in quibus christifideles speciali modo orationi vacent, opera pietatis et caritatis exerceant, se ipsos abnegent, proprias obligationes fidelius adimplendo et praesertim ieiunium et abstinentiam, ad normam canonum qui sequuntur, observando.

Can. 1250 - Dies et tempora paenitentia in universa Ecclesia sunt singulae feriae sextae totius anni et tempus quadragesimae.

1247: c. 1248; SCPF Resp., 2 dec. 1922; SCConc Instr. *Saepe numero*, 14 iul. 1941 (AAS 33 [1941] 389-391); SCConc Litt. circ., 25 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 232-233); **SC 106**; SCPF Resp., 14 feb. 1966; EMys 25; DPME 86 a

1248 § 1: c. 1249; CI Resp. IV, 25 mar. 1952, (AAS 44 [1952] 497); Sancta Sedes Decl., 7 ian. 1954; SCConc Rescr., 2 iul. 1964; SCConc Rescr., 15 maii 1965; SRC Ep., 25 sep. 1965; SCConc Rescr., 19 oct. 1965; SCConc Rescr., 2 feb. 1966; SCPF Rescr., 14 feb. 1966; SCPF Rescr., 5 maii 1966; EMys 28; SRC Normae, 21 mar. 1969, 3; SCCD Rescr., maii 1967

§ 2. Biskupska konferencija ipak može, pošto prije dobije odobrenje Apostolske Stolice, neke od zapovijedanih blagdana ukinuti ili prenijeti na nedjelju.

Kan. 1247 - Nedjeljom i drugim zapovijedanim blagdanima vjernici su obvezni sudjelovati u misi; osim toga, neka se uzdrže od onih radova i poslova koji priječe iskazivanje štovanja Bogu, radost vlastitu danu Gospodnjem ili potreban odmor duše i tijela.

Kan. 1248 - § 1. Zapovijedi sudjelovanja u misi udovoljava onaj tko ili na sam blagdan ili uvečer prethodnog dana prisustvuje misi gdje god se ona slavi po katoličkom obredu.

§ 2. Ako nema posvećenog službenika ili ako zbog drugoga važnog razloga bude nemoguće sudjelovanje u euharistijskom slavlju, veoma se preporučuje vjernicima da sudjeluju u službi Riječi, ako se ona prema propisima dijecezanskog biskupa slavi u župnoj crkvi ili na drugom svetom mjestu, ili da potrebno vrijeme provedu u molitvi osobno ili u obitelji ili, prema prigodi, u obiteljskim skupinama.

POGLAVLJE II.

POKORNIČKI DANI

Kan. 1249 - Po božanskom zakonu svi su vjernici, svatko na svoj način, dužni činiti pokoru; ipak, da bi se svi međusobno povezali nekim zajedničkim obdržavanjem pokore, propisuju se pokornički dani, u koje neka se vjernici na osobit način posvete molitvi, neka izvršuju djela pobožnosti i dobrotvornosti, neka se odriču sebe, neka vjernije izvršuju svoje obveze i neka obdržavaju osobito post i nemrs, prema odredbi kanona koji slijede.

Kan. 1250 - Pokornički su dani i vremena u općoj Crkvi svaki petak u godini i korizmeno vrijeme.

1248 § 2: **SC 35, 4**; IOe 37; PAULUS PP. VI, All., 26 mar. 1977, 2 (AAS 69 [1977] 465)
 1249: cc. 1250, 1251; **SC 5**; Paen. I-III; SCConc Rescr., 22 apr. 1966; SCConc Rescr., 24 feb. 1967
 1250: c. 1252; SCConc Decr. *Pia mater Ecclesia*, 29 ian. 1917 (AAS 9 [1917] 84), CI Resp., 3 ian. 1918; SCConc Decr. *Plures ex America*, 10 nov. 1919 (AAS 11 [1919] 462); SCPF Ind., 27 apr. 1920; SCConc Ind., 20 dec. 1940 (AAS 33 [1941] 24); SCConc Decr. *Cum adversa*, 28 ian. 1949 (AAS 41 [1949] 31-32); **SC 110**; Paen. III, II § 1 et 2

Can. 1251 - Abstinencia a carnis comestione vel ab alio cibo iuxta conferentiae Episcoporum praescripta, servetur singulis anni sextis feriis, nisi cum aliquo die inter sollemnitates recensito occurrant; abstinencia vero et ieiunium, feria quarta Cinerum et feria sexta in Passione et Morte Domini Nostri Iesu Christi.

Can. 1252 - Lege abstinenciae tenentur qui decimum quartum aetatis annum expleverint; lege vero ieiunii adstringuntur omnes aetate maiores usque ad annum inceptum sexagesimum. Curent tamen animarum pastores et parentes ut etiam ii qui, ratione minoris aetatis ad legem ieiunii et abstinenciae non tenentur, ad genuinum paenitentiae sensum informantur.

Can. 1253 - Episcoporum conferentia potest pressius determinare observantiam ieiunii et abstinenciae, necnon alias formas paenitentiae, praesertim opera caritatis et exercitationes pietatis, ex toto vel ex parte pro abstinencia et ieiunio substituere.

1251: c. 1252; SCConc Decr. *Pia mater Ecclesia*, 29 ian. 1917 (AAS 9 [1917] 84); CI Resp., 17 feb. 1918 (AAS 10 [1918] 170); SCConc Decr. *Plures ex America*, 10 nov. 1919 (AAS 11 [1919] 462); SCPF Ind., 27 apr. 1920; CI Resp., 24 nov. 1918 (AAS 12 [1920] 576-577); SCConc Ind., 14 feb. 1922; SCConc Resp., 17 oct. 1923; SCConc Ind., 20 dec. 1940; SCNE Ind., 19 dec. 1941 (AAS 33 [1941] 516-517); SCConc Ind., 22 ian. 1946 (AAS 38 [1946] 27); SCConc Decr. *Cum adversa*, 28 ian. 1949 (AAS 41 [1949] 32-33); **SC 110**; Paen. III, II §§ 2 et 3; III §§ 1 et 2; SRC Normae, 21 mar. 1969, 20

Kan. 1251 - Uzdržavanje od mesne ili druge hrane, prema propisima biskupske konferencije, neka se obdržava svakog petka u godini, osim ako se podudaraju s nekim danom ubrojenim među svetkovine; nemrs pak i post na Pepelnicu i na Petak muke i smrti Gospodina našega Isusa Krista.

Kan. 1252 - Zakon nemrsa obvezuje one koji su navršili četrnaestu godinu života; zakon pak posta obvezuje sve punoljetne sve do započete šezdesete godine života. Neka se pastiri duša i roditelji ipak brinu da se oni koji zbog maloljetnosti nisu obvezni na post i nemrs pouče o pravom smislu pokore.

Kan. 1253 - Biskupska konferencija može pobliže odrediti obdržavanje posta i nemrsa, kao i zamijeniti nemrs i post, u cijelosti ili djelomično, drugim oblicima pokore, osobito djelima dobrotvornosti i vježbama pobožnosti.

1252: c. 1254; CI Resp., 13 ian. 1918; Paen. III, IV

1253: SCPF Ind., 27 apr. 1920; SCConc Ind., 14 feb. 1922; SCConc Ind., 15 sep. 1931; SCConc Ind., 20 dec. 1940; SCConc Ind., 22 ian. 1946 (AAS 38 [1946] 27); **LG 26**; Paen. III, VI

LIBER V

DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS

KNJIGA V.

VREMENTA CRKVENA DOBRA

Can. 1254 - § 1. Ecclesia catholica bona temporalia iure nativo, independenter a civili potestate, acquirere, retinere, administrare et alienare valet ad fines sibi proprios prosequendos.

§ 2. Fines vero proprii praecipue sunt: cultus divinus ordinandus, honesta cleri aliorumque ministrorum sustentatio procuranda, opera sacri apostolatus et caritatis, praesertim erga egenos, exercenda.

Can. 1255 - Ecclesia universa atque Apostolica Sedes, Ecclesiae particulares necnon alia quaevis persona iuridica, sive publica sive privata, subiecta sunt capacia bona temporalia acquirendi, retinendi, administrandi et alienandi ad normam iuris.

Can. 1256 - Dominium bonorum, sub suprema auctoritate Romani Pontificis, ad eam pertinet iuridicam personam, quae eadem bona legitime acquisiverit.

Can. 1257 - § 1. Bona temporalia omnia quae ad Ecclesiam universam, Apostolicam Sedem aliasve in Ecclesia personas iuridicas publicas pertinent, sunt bona ecclesiastica et reguntur canonibus qui sequuntur, necnon propriis statutis.

§ 2. Bona temporalia personae iuridicae privatae reguntur propriis statutis, non autem hisce canonibus, nisi expresse aliud caveatur.

Can. 1258 - In canonibus qui sequuntur nomine Ecclesiae significatur non solum Ecclesia universa aut Sedes Apostolica, sed etiam quaelibet persona iuridica publica in Ecclesia, nisi ex contextu sermonis vel ex natura rei aliud appareat.

1254 § 1: c. 1495 § 1; BENEDICTUS PP. XV, Ep., 12 mar. 1919 (AAS 11 [1919] 123); **LG 8; CD 28; DH 13, 14; GS 76**

1254 § 2: c. 1496; **AA 8, PO 17; GS 42**; DPME 117; 124-130; 133-137

1255: c. 1495 § 2; CONCORDATO fra la Santa Sede e l'Italia, 11 feb. 1929, art. 30 (AAS 21 [1929] 289); CI Resp., 23 iun. 1953; **PC 13**; DPME 123, 127, 133, 134

Kan. 1254 - § 1. Katolička Crkva može po prirođenom pravu, neovisno o svjetovnoj vlasti, stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra te upravljati njima da bi postigla svrhe koje su joj vlastite.

§ 2. Svrhe pak koje su joj vlastite osobito su ove: uređenje bogostovlja, briga za dolično uzdržavanje klera i drugih službenika, vršenje djela apostolata i dobrotvornosti, napose prema siromasima.

Kan. 1255 - Opća Crkva i Apostolska Stolica, partikularne Crkve i svaka druga pravna osoba, bilo javna bilo privatna, subjekti su sposobni stjecati, posjedovati i otuđivati vremenita dobra te upravljati njima prema pravnoj odredbi.

Kan. 1256 - Vlasništvo dobara, pod vrhovnom vlašću rimskog prvosvećenika, pripada onoj pravnoj osobi koja je ta dobra zakonito stekla.

Kan. 1257 - § 1. Sva vremenita dobra koja pripadaju općoj Crkvi, Apostolskoj Stolici ili drugim javnim pravnim osobama u Crkvi crkvena su dobra i njima se upravlja prema kanonima koji slijede kao i prema njihovim statutima.

§ 2. Vremenitim dobrima privatne pravne osobe upravlja se prema njezinu statutu, a ne prema ovim kanonima, osim ako se izričito određuje što drugo.

Kan. 1258 - U kanonima koji slijede nazivom Crkva označuje se ne samo opća Crkva ili Apostolska Stolica nego i svaka javna pravna osoba u Crkvi, osim ako je što drugo očito iz sklopa govora ili naravi stvari.

1256: c. 1499 § 2

1257 § 1: c. 1497 § 1

1258: c. 1498

TITULUS I
DE ACQUISITIONE BONORUM

Can. 1259 - Ecclesia acquirere bona temporalia potest omnibus iustis modis iuris sive naturalis sive positivi, quibus aliis licet.

Can. 1260 - Ecclesiae nativum ius est exigendi a christifidelibus, quae ad fines sibi proprios sint necessaria.

Can. 1261 - § 1. Integrum est christifidelibus bona temporalia in favorem Ecclesiae conferre.

§ 2. Episcopus dioecesanus fideles de obligatione, de qua in can. 222, § 1, monere tenetur et opportuno modo eam urgere.

Can. 1262 - Fideles subsidia Ecclesiae conferant per subventiones rogatas et iuxta normas ab Episcoporum conferentia latas.

Can. 1263 - Ius est Episcopo dioecesano, auditis consilio a rebus oeconomicis et consilio presbyterali, pro dioecesis necessitatibus, personis iuridicis publicis suo regimini subiectis moderatum tributum, earum redditibus proportionatum, imponendi; ceteris personis physicis et iuridicis ipsi licet tantum, in casu gravis necessitatis et sub iisdem condicionibus, extraordinariam et moderatam exactionem imponere, salvis legibus et consuetudinibus particularibus quae eidem potiora iura tribuant.

Can. 1264 - Nisi aliud iure cautum sit, conventus Episcoporum provinciae est:

1° praefinire taxae pro actibus potestatis executivae gratiosae vel pro executione rescriptorum Sedis Apostolicae, ad ipsa Sede Apostolica approbandas;

1259: c. 1499 § 1; SA Sententia, 12 dec. 1972

1260: c. 1496; CONCORDATO fra Sua Santità il Papa Pio XI e lo Stato Bavarese, 29 mar. 1924, art. 10 § 5 (AAS 17 [1925] 50)

1261 § 1: c. 1513

1261 § 2: **CD 6, 17 PO 20; GS 88; DPME 117, 124-129, 133, 134**

NASLOV I.
STJECANJE DOBARA

Kan. 1259 - Crkva može stjecati vremenita dobra na sve pravedne načine, bilo naravnog bilo pozitivnog prava, kako je to dopušteno i drugima.

Kan. 1260 - Crkva ima prirodno pravo zahtijevati od vjernika ono što joj je potrebno za vlastite svrhe.

Kan. 1261 - § 1. Vjernicima je slobodno davati vremenita dobra u korist Crkve.

§ 2. Dijecezanski je biskup dužan podsjećati vjernike na obvezu, o kojoj se govori u kan. 222, § 1, i to na prikladan način zahtijevati.

Kan. 1262 - Neka vjernici pomažu Crkvu priložima koji se od njih mole, a prema odredbama koje donese biskupska konferencija.

Kan. 1263 - Dijecezanski biskup ima pravo, pošto se posavjetuje s ekonomskim i prezbiterским vijećem, za potrebe biskupije nametnuti javnim pravnim osobama, koje su pod njegovim upravljanjem, umjeren doprinos, razmjeran njihovim prihodima; ostalim fizičkim i pravnim osobama dopušteno mu je samo ako je velika potreba i pod istim uvjetima nametnuti izvanredan i umjeren namet, poštujući krajevne zakone i običaje koji mu daju veća prava.

Kan. 1264 - Zadaća je pokrajinske biskupske skupštine, osim ako se pravom određuje drukčije:

1° da odredi pristojbe za čine izvršne vlasti kojima se daje neka pogodnost ili za izvršenje otpisa Apostolske Stolice, koje pristojbe treba da odobri sama Apostolska Stolica;

1263: cc. 1504, 1506; SCConc Resol., 20 aug. 1917 (AAS 9 [1917] 497-502); SCConc Resol., 13 mar. 1920 (AAS 12 [1920] 444-447); SCConc Rescr., 9 ian. 1951; SCConc Rescr., 3 mar. 1955; SCConc Ind., 23 iul. 1955; SCConc Rescr., 15 ian. 1960

1264: c. 1507 § 1; SCConc Resol., 11 dec. 1920 (AAS 13 [1921] 350-352)

2° definire oblationes occasione ministracionis sacramentorum et sacramentalium.

Can. 1265 - § 1. Salvo iure religiosorum mendicantium, vetatur persona quaevis privata, sive physica sive iuridica, sine proprii Ordinarii et Ordinarii loci licentia, in scriptis data, stipem cogere pro quolibet pio aut ecclesiastico instituto vel fine.

§ 2. Episcoporum conferentia potest normas de stipe quaeritanda statuere, quae ab omnibus servari debent, iis non exclusis, qui ex institutione mendicantes vocantur et sunt.

Can. 1266 - In omnibus ecclesiis et oratoriis, etiam ad instituta religiosa pertinentibus, quae de facto habitualiter christifidelibus pateant, Ordinarius loci praecipere potest ut specialis stips colligatur pro determinatis inceptis paroecialibus, dioecesanis, nationalibus vel universalibus, ad curiam dioecesanam postea sedulo mittenda.

Can. 1267 - § 1. Nisi contrarium constet, oblationes quae fiunt Superioribus vel administratoribus cuiusvis personae iuridicae ecclesiasticae, etiam privatae, praesumuntur ipsi personae iuridicae factae.

§ 2. Oblationes, de quibus in § 1, repudiari nequeunt nisi iusta de causa et, in rebus maioris momenti, de licentia Ordinarii, si agitur de persona iuridica publica; eiusdem Ordinarii licentia requiritur ut acceptentur quae onere modali vel condicione gravantur, firmo praescripto can. 1295.

§ 3. Oblationes a fidelibus ad certum finem factae, non nisi ad eundem finem destinari possunt.

Can. 1268 - Praescriptionem, tamquam acquirendi et se liberandi modum, Ecclesia pro bonis temporalibus recipit, ad normam cann. 197-199.

Can. 1269 - Res sacrae, si in dominio privatorum sunt, praescriptione acquiri a privatis personis possunt, sed eas adhibere ad usus profanos non licet, nisi dedicationem vel benedictionem amiserint; si vero ad personam iuridicam ecclesiasticam publicam pertinent, tantum ab alia persona iuridica ecclesiastica publica acquiri possunt.

1265 § 1: c. 1503; CI Resp., 16 oct. 1919, n. 10 (AAS 11 [1919] 478); SCEO Decr. *Saepenumero Apostolica Sedes*, 7 ian. 1930 (AAS 20 [1930] 108-110); SCEO Decr. *Sacrae Congregationi*, 20 iul. 1937 (AAS 29 [1937] 342-343)

1265 § 2: c. 1624; ES I, 27

1266: c.1505; ES III, 8

2° da poblize odredi priloge prigodom podjeljivanja sakramenata i blagoslovina.

Kan. 1265 - § 1. Uz poštovanje prava prosjačkih redovnika, zabranjuje se svakoj privatnoj, bilo fizičkoj bilo pravnoj, osobi bez pisanog dopuštenja vlastitog ordinarija i mjesnog ordinarija prikupljati milodare za bilo koju nabožnu ili crkvenu ustanovu ili svrhu.

§ 2. Biskupska konferencija može donijeti odredbe o prikupljanju milodara koje moraju obdržavati svi, ne isključivši ni one koji se po ustanovljenju zovu i jesu prosjački redovnici.

Kan. 1266 - Mjesni ordinarij može narediti da se u svim crkvama i kapelama, i u onima koje pripadaju redovničkim ustanovama, koje su stvarno i trajno pristupačne vjernicima, prikupljaju posebni milodari za određene župne, biskupijske, narodne ili opće pothvate, koji poslije moraju biti savjesno dostavljeni biskupijskoj kuriji.

Kan. 1267 - § 1. Smatra se da su darovi dani poglavarima ili upraviteljima bilo koje crkvene pravne osobe, i privatne, namijenjeni samoj pravnoj osobi, osim ako je određeno što protivno.

§ 2. Darovi, o kojima se govori u § 1, ne mogu se odbiti, osim zbog opravdanog razloga i, u važnijim stvarima, s ordinarijevim dopuštanjem, ako se radi o javnoj pravnoj osobi; zahtijeva se dopuštenje istog ordinarija za primanje darova opterećenih određenom obvezom ili uvjetom, uz obdržavanje propisa kan. 1295.

§ 3. Darovi koje vjernici daju u određenu svrhu mogu se upotrijebiti samo u tu svrhu.

Kan. 1268 - Za vremenita dobra Crkva prihvaća zastaru kao način stjecanja prava i oslobađanja od obveza, prema odredbi kann. 197-199.

Kan. 1269 - Privatne osobe zastarom mogu steći posvećene stvari, ako su one vlasništvo privatnih osoba, ali ih nije dopušteno upotrijebiti u svjetovne svrhe, osim ako su izgubile posvetu ili blagoslov; ako pak te stvari pripadaju crkvenoj javnoj pravnoj osobi, može ih steći samo druga crkvena javna pravna osoba.

1267 § 1: c. 1536 § 1

1267 § 2: c. 1536 § 2

1268: cc. 1508, 1509

1269: c. 1510

Can. 1270 - Res immobiles, mobiles pretiosae, iura et actiones sive personales sive reales, quae pertinent ad Sedem Apostolicam, spatio centum annorum praescribuntur; quae ad aliam personam iuridicam publicam ecclesiasticam pertinent, spatio triginta annorum.

Can. 1271 - Episcopi, ratione vinculi unitatis et caritatis, pro suae dioecesis facultatibus, conferant ad media procuranda, quibus Sedes Apostolica secundum temporum condiciones indiget, ut servitium erga Ecclesiam universam rite praestare valeat.

Can. 1272 - In regionibus ubi beneficia proprie dicta adhuc existunt, Episcoporum conferentiae est, opportunis normis cum Apostolica Sede concordatis et ab ea approbatis, huiusmodi beneficiorum regimen moderari, ita ut redditus, immo quatenus possibile sit ipsa dos beneficiorum ad institutum, de quo in can. 1274, § 1, paulatim deferatur.

1270: c. 1511

1271: **LG 23**, DPME 46-49, 138

Kan. 1270 - Nekretnine, pokretne dragocjenosti, prava i tužbe, bilo osobne bilo stvarne, koje pripadaju Apostolskoj Stolici, zastarijevaju u roku od sto godina; ako pripadaju drugoj crkvenoj javnoj pravnoj osobi, zastarijevaju u roku od trideset godina.

Kan. 1271 - Neka biskupi, radi veze jedinstva i ljubavi, prema mogućnostima svoje biskupije, pridonose pribavljanju sredstava koja su Apostolskoj Stolici prema prilikama vremena potrebna da bi mogla prikladno služiti općoj Crkvi.

Kan. 1272 - U krajevima gdje još ima nadarbina u pravom smislu riječi zadaća je biskupske konferencije da, prikladnim odredbama usklađenima s Apostolskom Stolicom i od nje odobrenima, uredi upravljanje dotičnim nadarbinama, tako da se prihodi, dapače koliko je moguće i sama imovina nadarbina, pomalo prenesu na ustanovu o kojoj se govori u kan. 1274, § 1.

1272: CI Resp., 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 577); **CD 28; PO 20, 21**; ES I, 8, 18, 21; PAULUS PP. VI, m. p. *Ad hoc usque tempus*, III (AAS 61 [1969] 226-227); CIV Resp., 3 iul. 1969 (AAS 61 [1969] 551)

TITULUS II
DE ADMINISTRATIONE BONORUM

Can. 1273 - Romanus Pontifex, vi primatus regiminis, est omnium bonorum ecclesiasticorum supremus administrator et dispensator.

Can. 1274 - § 1. Habeatur in singulis dioecesibus speciale institutum, quod bona vel oblationes colligat eum in finem ut sustentationi clericorum, qui in favorem dioecesis servitium praestant, ad normam can. 281 provideatur, nisi aliter eisdem provisum sit.

§ 2. Ubi praevidentia socialis in favorem cleri nondum apte ordinata est, curet Episcoporum conferentia ut habeatur institutum, quo securitati sociali clericorum satis provideatur.

§ 3. In singulis dioecesibus constituatur, quatenus opus sit, massa communis qua valeant Episcopi obligationibus erga alias personas Ecclesiae deservientes satisfacere variisque dioecesis necessitatibus occurrere, quaque etiam dioeceses divitiores possint pauperioribus subvenire.

§ 4. Pro diversis locorum adiunctis, fines de quibus in §§ 2 et 3 aptius obtineri possunt per instituta dioecesana inter se foederata, vel per cooperationem aut etiam per convenientem consociationem pro variis dioecesibus, immo et pro toto territorio ipsius Episcoporum conferentiae constitutam.

§ 5. Haec instituta, si fieri possit, ita constituenda sunt, ut efficaciam quoque in iure civili obtineant.

Can. 1275 - Massa bonorum ex diversis dioecesibus provenientium administratur secundum normas ab Episcopis, quorum interest, opportune concordatas.

1273: c. 1518

1274 § 1: SConc Litt. circ., 25 feb. 1950; SConc Decl., 17 dec. 1951 (AAS 41 [1952] 44); **LG 13, 23; CD 6, 21, 31; PC 13; AG 17, 38; PO 8, 20, 21; ES I, 8, 11, 20; ES III, 8, 19; SDO IV, 19-21; DPME 117, 134-138**

NASLOV II.
UPRAVLJANJE DOBRIMA

Kan. 1273 - Rimski prvosvećenik snagom prvenstva u upravljanju ima vrhovno upravljanje i raspolaganje svim crkvenim dobrima.

Kan. 1274 - § 1. Neka u svakoj biskupiji bude posebna ustanova koja će prikupljati dobra ili priloge sa svrhom da se prema odredbi kan. 281. osigura uzdržavanje klerika koji služe u korist biskupije, osim ako su zbrinuti na drugi način.

§ 2. Gdje još nije prikladno uređeno socijalno osiguranje u korist klera, neka se biskupska konferencija pobrine za ustanovu kojom će se dovoljno zajamčiti socijalna sigurnost klerika.

§ 3. U svakoj biskupiji, ako je potrebno, neka se osnuje zajednički fond iz kojega bi biskupi mogli namirivati obveze prema drugim osobama koje služe Crkvi i odgovarati različitim potrebama biskupije, te iz kojega bi i bogatije biskupije mogle pomagati siromašnjima.

§ 4. Prema različitim okolnostima mjesta, svrhe o kojima se govori u §§ 2. i 3, mogu se prikladnije postizati međusobno povezanim biskupijskim ustanovama, ili suradnjom ili također osnutkom prikladnog društva za različite biskupije, dapače i za sve područje iste biskupske konferencije.

§ 5. Ako je moguće, neka se te ustanove osnuju tako da budu priznate i u građanskom pravu.

Kan. 1275 - Fondom dobara koja potječu iz različitih biskupija upravlja se prema prikladno usklađenim odredbama biskupa kojih se to tiče.

1274 § 2: SCConc Litt. circ., 1 iul. 1941; SCConc Regolamento della Cassa di Sovvenzioni per il Clero secolare d'Italia, 15 iun. 1943

1275: DPME 138

Can. 1276 - § 1. Ordinarii est sedulo advigilare administrationi omnium bonorum, quae ad personas iuridicas publicas sibi subiectas pertinent, salvis legitimis titulis quibus eidem Ordinario potiora iura tribuantur.

§ 2. Habita ratione iurium, legitimarum consuetudinum et circumstantiarum, Ordinarii, editis peculiaribus instructionibus intra fines iuris universalis et particularis, universum administrationis bonorum ecclesiasticorum negotium ordinandum curent.

Can. 1277 - Episcopus dioecesanus quod attinet ad actus administrationis ponendos, qui, attento statu oeconomico dioecesis, sunt maioris momenti, consilium a rebus oeconomicis et collegium consultorum audire debet; eiusdem tamen consilii atque etiam collegii consultorum consensu eget, praeterquam in casibus iure universali vel tabulis foundationis specialiter expressis, ad ponendos actus extraordinariae administrationis. Conferentiae autem Episcoporum est definire quinam actus habendi sint extraordinariae administrationis.

Can. 1278 - Praeter munera de quibus in can. 494, §§ 3 et 4, oeconomus committi possunt ab Episcopo dioecesano munera de quibus in can. 1276, § 1 et 1279, § 2.

Can. 1279 - § 1. Administratio bonorum ecclesiasticorum ei competit, qui immediate regit personam ad quam eadem bona pertinent, nisi aliud ferant ius particulare, statuta aut legitima consuetudo, et salvo iure Ordinarii interveniendi in casu neglegentiae administratoris.

§ 2. In administratione bonorum personae iuridicae publicae, quae ex iure vel tabulis foundationis aut propriis statutis suos non habeat administratores, Ordinarius, cui eadem subiecta est, personas idoneas ad triennium assumat; eadem ab Ordinario iterum nominari possunt.

Can. 1280 - Quaevis persona iuridica suum habeat consilium a rebus oeconomicis vel saltem duos consiliarios, qui administratorem, ad normam statutorum, in munere adimplendo adiuvent.

1276 § 1: c. 1519 § 1; SRR Decisio, 28 feb. 1919 (AAS 12 [1920] 85-91)

1276 § 2: c. 1519 § 2; SCConc Litt. circ., 20 iun. 1929 (AAS 21 [1929] 384-399); SCC Normae, 30 iun. 1934 (AAS 27 [1934] 551-556); SCConc Litt. circ., 24 maii 1939 (AAS 31 [1939] 266-268); SCConc Litt. circ., 10 sep. 1960

Kan. 1276 - § 1. Ordinarijeva je dužnost da pažljivo nadzire upravljanje svim dobrima koja pripadaju javnim pravnim osobama koje su njemu podložne, uz poštovanje zakonitih naslova koji ordinariju daju veća prava.

§ 2. Uzevši u obzir prava, zakonite običaje i okolnosti, neka se ordinariji pobrinu da uredi sav posao upravljanja crkvenim dobrima, tako što će u granicama općeg ili krajevnog prava izdati posebne upute.

Kan. 1277 - Dijecezanski biskup mora, kad se radi o obavljanju poslova upravljanja koji su s obzirom na gospodarsko stanje biskupije od veće važnosti, pitati za savjet ekonomsko vijeće i zbor savjetnika; ipak, biskupu je potreban pristanak toga vijeća i zbora savjetnika, osim u slučajevima koji su posebno navedeni u općem pravu ili ispravama utemeljenja, i za poslove izvanrednog upravljanja. Ali, zadaća je biskupske konferencije da odredi koji poslovi treba da se smatraju poslovima izvanrednog upravljanja.

Kan. 1278 - Osim zadaća o kojima se govori u kan. 494, §§ 3. i 4, dijecezanski biskup može ekonomu povjeriti i one zadaće o kojima je riječ u kann. 1276, § 1. i 1279, § 2.

Kan. 1279 - § 1. Upravljanje crkvenim dobrima pripada onomu tko neposredno upravlja osobom kojoj pripadaju ta dobra, osim ako što drugo određuju krajevno pravo, statut ili zakoniti običaj, i uz poštovanje ordinarijeva prava da se umiješa, ako bi upravitelj bio nemaran.

§ 2. Za upravljanje dobrima javne pravne osobe koja prema pravu ili prema ispravama utemeljenja ili prema vlastitom statutu nema svojih upravitelja neka ordinarij, kojemu je podložna ta osoba, izabere prikladne osobe na tri godine; ordinarij može te osobe ponovno imenovati.

Kan. 1280 - Neka svaka pravna osoba ima svoje ekonomsko vijeće ili barem dvojicu savjetnika koji neka, prema statutarnim odredbama, pomažu upravitelju u obavljanju službe.

1277: c. 1520 § 3; AA 10; AG 41; PO 17; ES I, 8

1279 § 1: c. 1182 § 2

1279 § 2: c. 1521 § 1

Can. 1281 - § 1. Firmis statutorum praescriptis, administratores invalide ponunt actus qui fines modumque ordinariae administrationis excedunt, nisi prius ab Ordinario facultatem scripto datam obtinuerint.

§ 2. In statutis definiantur actus qui finem et modum ordinariae administrationis excedunt; si vero de hac re sileant statuta, competit Episcopo dioecesano, audito consilio a rebus oeconomicis, huiusmodi actus pro personis sibi subiectis determinare.

§ 3. Nisi quando et quatenus in rem suam versum sit, persona iuridica non tenetur respondere de actibus ab administratoribus invalide positus; de actibus autem ab administratoribus illegitime sed valide positus respondebit ipsa persona iuridica, salva eius actione seu recursu adversus administratores qui damna eidem intulerint.

Can. 1282 - Omnes, sive clerici sive laici, qui legitimo titulo partes habent in administratione bonorum ecclesiasticorum, munera sua adimplere tenentur nomine Ecclesiae, ad normam iuris.

Can. 1283 - Antequam administratores suum munus ineant:

1° debent se bene et fideliter administraturos coram Ordinario vel eius delegato iureiurando spondere;

2° accuratum ac distinctum inventarium, ab ipsis subscribendum, rerum immobilium, rerum mobilium sive pretiosarum sive utcumque ad bona culturalia pertinentium aliarumve cum descriptione atque aestimatione earundem redigatur, redactumque recognoscatur;

3° huius inventarii alterum exemplar conservetur in tabulario administrationis, alterum in archivo curiae; et in utroque quaelibet immutatio adnotetur, quam patrimonium subire contingat.

Can. 1284 - § 1. Omnes administratores diligentia boni patrisfamilias suum munus implere tenentur.

§ 2. Exinde debent:

1° vigilare ne bona suae curae concredita quoquo modo pereant aut detrimentum capiant, initis in hunc finem, quatenus opus sit, contractibus assecurationis;

1281 § 1: c. 1527 § 1

1281 § 3: c. 1527 § 2

1282: c. 1521 § 2; **PO 17**

Kan. 1281 - § 1. Upravitelji nevaljano obavljaju poslove koji prelaze granice i način redovitog upravljanja, osim ako su prije toga dobili napisмено дано ordinarijeво овлаштенје, уз обдржavanje statutarnih propisa.

§ 2. Neka se u statutu одреде poslovi koji prelaze granice i način redovitog upravljanja; ako pak statut o tome šuti, neka dijecezanski biskup, pošto se posavjetuje s ekonomskim vijećem, одреди te poslove za osobe koje su mu podložne.

§ 3. Pravna osoba nije dužna odgovarati za nevaljano obavljene poslove upravitelja, osim kad je i koliko je imala od njih koristi; ipak, za nezakonito ali valjano obavljene poslove upravitelja odgovarat će sama pravna osoba, uz poštovanje njezina prava na tužbu ili utok protiv upravitelja koji su je oštetili.

Kan. 1282 - Svi, bilo klerici bilo laici, koji s nekoga zakonitog naslova sudjeluju u upravljanju crkvenim dobrima, moraju obavljati svoje zadatke u ime Crkve, prema pravnoj одредби.

Kan. 1283 - Prije nego upravitelji preuzmu svoju službu:

1° moraju prisegom pred ordinarijem ili njegovim ovlaštenikom zajamčiti da će dobro i vjerno upravljati;

2° neka se sastavi i neka ga oni potpišu točan i iscrpan imovnik nekretnina, pokretnih stvari ili dragocjenih ili onih koje se bilo kako оnose na kulturna dobra, i drugih stvari s njihovim opisom i procjenom, a sastavljen neka se provjeri;

3° neka se jedan primjerak toga imovnika čuva u arhivu uprave, a drugi u arhivu kurije; neka se u oba upiše svaka promjena u vezi s imovinom.

Kan. 1284 - § 1. Svi su upravitelji dužni obavljati svoju službu s brižljivošću dobra domaćina.

§ 2. Zato moraju:

1° paziti da dobra povjerena njihovoj brizi ne bi ni na koji način propala ili pretrpjela štetu, sklopivši u tu svrhu, ako je potrebno, ugovore o osiguranju;

1283: c. 1522

1284 § 1: c. 1523

1284 § 2: c. 1523

2° curare ut proprietates bonorum ecclesiasticorum modis civiliter validis in tuto ponatur;

3° praescripta servare iuris tam canonici quam civilis, aut quae a fundatore vel donatore vel legitima auctoritate imposita sint, ac praesertim cavere ne ex legum civilium inobservantia damnum Ecclesiae obveniat;

4° redditus bonorum ac proventus accurate et iusto tempore exigere exactosque tuto servare et secundum fundatoris mentem aut legitimas normas impendere;

5° foenus vel mutui vel hypothecae causa solvendum, statuto tempore solvere, ipsamque debiti summam capitalem opportune reddendam curare;

6° pecuniam, quae de expensis supersit et utiliter collocari possit, de consensu Ordinarii in fines personae iuridicae occupare;

7° accepti et expensi libros bene ordinatos habere;

8° rationem administrationis singulis exeuntibus annis componere;

9° documenta et instrumenta, quibus Ecclesiae aut instituti iura in bona nituntur, rite ordinare et in archivo convenienti et apto custodire; authentica vero eorum exemplaria, ubi commode fieri potest, in archivo curiae deponere.

§ 3. Provisiones accepti et expensi, ut ab administratoribus quotannis componantur, enixe commendatur; iuri autem particulari relinquatur eas praecipere et pressius determinare modos quibus exhibendae sint.

Can. 1285 - Intra limites dumtaxat ordinariae administrationis fas est administratoribus de bonis mobilibus, quae ad patrimonium stabile non pertinent, donationes ad fines pietatis aut christianae caritatis facere.

Can. 1286 - Administratores bonorum:

1° in operarum locatione leges etiam civiles, quae ad laborem et vitam socialem attinent, adamussim servent, iuxta principia ab Ecclesia tradita;

1285: c. 1535

1286: c. 1524; Pius PP. XI, Enc. *Quadragesimo anno* (AAS 23 [1931] 200-201); Pius PP. XI, Enc. *Divini Redemptoris* (AAS 29 [1937] 92); Pius PP. XII, Radiomessaggio per Natale 1942 (AAS 35 [1943] 20); Pius PP. XII, Discorso, 13 iun. 1943 (AAS 35 [1943] 172); IOANNES PP. XXIII, Enc. *Mater et Magistra* (AAS 53 [1961] 419; AA 22; GS 67

2° voditi brigu da se vlasništvo crkvenih dobara osigura na načine koji vrijede u građanskom pravu;

3° obdržavati propise kako kanonskog tako i građanskog prava ili one koje je odredio bilo utemeljitelj bilo darovatelj bilo zakonita vlast te osobito paziti da Crkva ne bi pretrpjela štetu zbog neobdržavanja građanskih zakona;

4° zahtjevati brižljivo i pravodobno prihode i plodove dobara, a prikupljene čuvati na siguran način i upotrebljavati prema nakani utemeljitelja ili prema zakonitim odredbama;

5° isplaćivati u određeno vrijeme kamate koje bilo zbog zajma bilo zbog zaloga treba da se isplate te voditi brigu da se prikladno vrati sama glavnica duga;

6° novac koji preostane nakon izdataka, a može se korisno uložiti, upotrijebiti, s ordinarijevim pristankom, za svrhe pravne osobe;

7° uredno voditi knjige primitaka i izdataka;

8° na svršetku svake godine sastaviti izvješće o upravljanju;

9° propisno sređivati te u odgovarajućem i prikladnom arhivu čuvati isprave i dokaznice na kojima se temelji pravo Crkve ili ustanove na dobra; gdje je pak to moguće, njihove izvorne primjerke pohraniti u arhivu kurije.

§ 3. Veoma se preporučuje da upravitelji svake godine sastave predračun primitaka i izdataka; ali, prepušta se krajevnom pravu da to naredi i da točnije odredi načine na koje treba da se sastavi predračun.

Kan. 1285 - Samo u granicama redovitog upravljanja dopušteno je upraviteljima od pokretnih dobara, koja ne pripadaju osnovnoj imovini, davati darove u svrhe pobožnosti ili kršćanske dobrotvornosti.

Kan. 1286 - Upravitelji dobara:

1° neka pri ugovaranju radova brižljivo obdržavaju i građanske zakone koji se odnose na rad i socijalni život, prema baštinjenim načelima Crkve;

2° iis, qui operam ex conducto praestant, iustam et honestam mercedem tribuant, ita ut iidem suis et suorum necessitatibus convenienter providere valeant.

Can. 1287 - § 1. Reprobata contraria consuetudine, administratores tam clerici quam laici quorumvis bonorum ecclesiasticorum, quae ab Episcopi dioecesani potestate regiminis non sint legitime subducta, singulis annis officio tenentur rationes Ordinario loci exhibendi, qui eas consilio a rebus oeconomicis examinandas committat.

§ 2. De bonis, quae a fidelibus Ecclesiae offeruntur, administratores rationes fidelibus reddant iuxta normas iure particulari statuendas.

Can. 1288 - Administratores litem nomine personae iuridicae publicae ne inchoent neve contestentur in foro civili, nisi licentiam scripto datam Ordinarii proprii obtinuerint.

Can. 1289 - Quamvis ad administrationem non teneantur titulo officii ecclesiastici, administratores munus susceptum arbitrato suo dimittere nequeunt; quod si ex arbitraria dimissione damnum Ecclesiae obveniat, ad restitutionem tenentur.

1287 § 1: c. 1525 § 1; SCRIS Decl., 30 sep. 1972

1287 § 2: c. 1525 § 2

1288: c. 1526

1289: c. 1528

2° neka daju pravednu i poštenu plaću onima koji obavljaju ugovoreni posao, tako da oni mogu primjereno udovoljavati potrebama i svojim i svojih obitelji.

Kan. 1287 - § 1. Odbacivši protivan običaj, upravitelji svih crkvenih dobara, bilo klerici bilo laici, koja nisu zakonito izuzeta od vlasti upravljanja dijecezanskog biskupa, dužni su svake godine podnijeti račune mjesnom ordinariju koji neka ih preda na ispitivanje ekonomskom vijeću.

§ 2. Neka upravitelji, prema odredbama koje treba da se utvrde krajevnim pravom, polažu vjernicima račune o dobrima koja vjernici daruju Crkvi.

Kan. 1288 - Neka upravitelji u ime javne pravne osobe ne pokreću niti prihvaćaju parnicu na građanskom sudu, osim ako su dobili pisano dopuštenje svojeg ordinarija.

Kan. 1289 - Iako nisu obvezni na upravljanje s naslova crkvene službe, upravitelji ne mogu samovoljno napustiti preuzetu službu; ako pak Crkva zbog samovoljna napuštanja službe pretrpi štetu, obvezni su je nadoknaditi.

TITULUS III

DE CONTRACTIBUS AC PRAESERTIM DE ALIENATIONE

Can. 1290 - Quae ius civile in territorio statuit de contractibus tam in genere, quam in specie et de solutionibus, eadem iure canonico quoad res potestati regiminis Ecclesiae subiectas iisdem cum effectibus servantur, nisi iuri divino contraria sint aut aliud iure canonico caveatur, et firmo praescripto can. 1547.

Can. 1291 - Ad valide alienanda bona, quae personae iuridicae publicae ex legitima assignatione patrimonium stabile constituunt et quorum valor summam iure definitam excedit, requiritur licentia auctoritatis ad normam iuris competentis.

Can. 1292 - § 1. Salvo praescripto can. 638, § 3, cum valor bonorum, quorum alienatio proponitur, continetur intra summam minimam et summam maximam ab Episcoporum conferentia pro sua cuiusque regione definiendas, auctoritas competens, si agatur de personis iuridicis Episcopo dioecesano non subiectis, propriis determinatur statutis; secus, auctoritas competens est Episcopus dioecesanus cum consensu consilii a rebus oeconomicis et collegii consultorum necnon eorum quorum interest. Eorundem quoque consensu eget ipse Episcopus dioecesanus ad bona dioecesis alienanda.

§ 2. Si tamen agatur de rebus quarum valor summam maximam excedit, vel de rebus ex voto Ecclesiae donatis, vel de rebus pretiosis artis vel historiae causa, ad validitatem alienationis requiritur insuper licentia Sanctae Sedis.

1290: c. 1529

1291: c. 1530 § 1, 3°; SCConc Resol., 17 maii 1919 (AAS 11 [1919] 382-387); SCConc Resol., 12 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 416-419); CI Resp., 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 577); SCConc Litt. circ., 20 iun. 1929, art. 41 (AAS 21 [1929] 384-399); SCIC Decl. (Prot. 427/70/15), 2 ian. 1974; SCIC-SCRIS Decl. (Prot. 300/74), 7 oct. 1974

1292 § 1: c. 1532 § 3; SCConc Resol., 17 maii 1919 (AAS 11 [1919] 382-387); SCConc Resol., 12 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 416-419); CI Resp., 24 nov. 1920 (AAS 12 [1920] 577); SCConc Resp., 14 ian. 1922 (AAS 14 [1922] 160-161); PM I, 32

NASLOV III.

UGOVORI I NAPOSE OTUĐENJE

Kan. 1290 - Što građansko pravo na nekom području određuje o ugovorima, bilo općenito bilo posebno, i o njihovu ispunjavanju, neka se s istim učincima obdržava u kanonskom pravu u stvarima koje podliježu crkvenoj vlasti upravljanja, osim ako se to protivi božanskom pravu ili ako se što drugo određuje kanonskim pravom, a uz obdržavanje propisa kan. 1547.

Kan. 1291 - Da bi se valjano otuđila dobra koja na temelju zakonitog upisa tvore osnovnu imovinu javne pravne osobe i kojih vrijednost prelazi pravom određenu svotu, zahtijeva se dopuštenje vlasti koja je prema pravnoj odredbi mjerodavna.

Kan. 1292 - § 1. Kad je vrijednost dobara predloženih za otuđenje u granicama najmanjeg i najvećeg iznosa koji svaka biskupska konferencija treba da odredi za svoje područje, mjerodavna vlast određuje se vlastitim statutom, ako se radi o pravnim osobama koje nisu podložne dijecezanskom biskupu; inače, mjerodavna je vlast dijecezanski biskup s pristankom ekonomskog vijeća i zbora savjetnika kao i onih kojih se to tiče, uz poštovanje propisa kan. 638, § 3. Dijecezanskom biskupu potreban je njihov pristanak i za otuđenje biskupijskih dobara.

§ 2. Ako se pak radi o stvarima kojih vrijednost prelazi najviši iznos, ili o stvarima darovanim Crkvi zavjetom, ili umjetnički ili povijesno dragocjenim stvarima, za valjanost otuđenja zahtijeva se osim toga dopuštenje Svete Stolice.

1292 § 2: c. 1532 § 1; SCConc Resol., 12 iul. 1919 (AAS 11 [1919] 416-419); CI Resp. V, 20 iul. 1929 (AAS 21 [1929] 574); SCConc Normae, 24 maii 1939 (AAS 31 [1939] 266-268); SCConc Ep., 1 iul. 1941; SCConc Decr. *Cum mutata nummorum*, 13 iul. 1951 (AAS 43 [1951] 602-603); SCC Notif., 25 iul. 1952; SCC Notif., 18 oct. 1952; SCC Facul., 27 apr. 1953; SCC Notif., 28 iun. 1958; SCpC Litt. circ., 11 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 315-316); Sancta Sedes Notif., 1978

§ 3. Si res alienanda sit divisibilis, in petenda licentia pro alienatione exprimi debent partes antea alienatae; secus licentia irrita est.

§ 4. Ii, qui in alienandis bonis consilio vel consensu partem habere debent, ne praebeant consilium vel consensum nisi prius exacte fuerint edocti tam de statu oeconomico personae iuridicae cuius bona alienanda proponuntur, quam de alienationibus iam peractis.

Can. 1293 - § 1. Ad alienanda bona, quorum valor summam minimam definitam excedit, requiritur insuper:

1° iusta causa, veluti urgens necessitas, evidens utilitas, pietas, caritas vel gravis alia ratio pastoralis;

2° aestimatio rei alienandae a peritis scripto facta.

§ 2. Aliae quoque cautelae a legitima auctoritate praescriptae servantur, ut Ecclesiae damnum vitetur.

Can. 1294 - § 1. Res alienari minore pretio ordinarie non debet, quam quod in aestimatione indicatur.

§ 2. Pecunia ex alienatione percepta vel in commodum Ecclesiae caute collocetur vel, iuxta alienationis fines, prudenter erogetur.

Can. 1295 - Requisita ad normam cann. 1291-1294, quibus etiam statuta personarum iuridicarum conformanda sunt, servari debent non solum in alienatione, sed etiam in quolibet negotio, quo condicio patrimonialis personae iuridicae peior fieri possit.

Can. 1296 - Si quando bona ecclesiastica sine debitis quidem solemnitatibus canonicis alienata fuerint, sed alienatio sit civiliter valida, auctoritatis competentis est decernere, omnibus mature perpensis, an et qualis actio, personalis scilicet vel realis, a quonam et contra quemnam instituenda sit ad Ecclesiae iura vindicanda.

Can. 1297 - Conferentiae Episcoporum est, attentis locorum adiunctis, normas statuere de bonis Ecclesiae locandis, praesertim de licentia a competenti auctoritate ecclesiastica obtinenda.

1292 § 3: c. 1532 § 4; SCPF Resp., 10 iul. 1920

1293 § 1: c. 1530 § 1; SCPC Litt. circ., 11 apr. 1971 (AAS 63 [1971] 315-317)

1293 § 2: c. 1530 § 2

1294 § 1: c. 1531 § 1

§ 3. Ako je stvar koja treba da se otuđi djeljiva, u traženju dopuštenja za otuđenje neka se navedu prije otuđeni dijelovi; inače je dopuštenje nevaljano.

§ 4. Oni koji moraju sudjelovati u otuđenju dobara savjetom ili pristankom neka ne daju savjeta ni pristanka ako prije nisu točno obaviješteni kako o gospodarskom stanju pravne osobe koje se dobra predlažu za otuđenje tako i o već obavljenim otuđenjima.

Kan. 1293 - § 1. Za otuđenje dobara, kojih vrijednost prelazi određeni najmanji iznos, zahtijeva se osim toga:

1° opravdan razlog, kao što je hitna potreba, očita korist, pobožnost, dobrotvornost ili koji drugi važni pastoralni razlog;

2° napismeno dana stručna procjena stvari koja treba da se otuđi.

§ 2. Da bi se izbjegla šteta za Crkvu, neka se obdržavaju i druge mjere opreza koje je propisala zakonita vlast.

Kan. 1294 - § 1. Stvar se redovito ne smije otuđiti za cijenu nižu od naznačene u procjeni.

§ 2. Novac dobiven pri otuđenju neka se ili pomno uloži u korist Crkve ili razborito upotrijebi u skladu sa svrhama otuđenja.

Kan. 1295 - Zahtjevi prema odredbi kann. 1291-1294, s kojima treba da se usklade statuti pravnih osoba, moraju se obdržavati ne samo pri otuđenju nego i u bilo kojem poslu kojim se može pogoršati imovinsko stanje pravne osobe.

Kan. 1296 - Ako se kada crkvene dobra otuđe bez dužnih kanonskih oblika, ali otuđenje bude građanski valjano, zadaća je mjerodavne vlasti, pošto o svemu zrelo promisli, da odluči da li i koju tužbu, osobnu ili stvarnu, tko i protiv koga treba da podigne radi zaštite crkvenih prava.

Kan. 1297 - Zadaća je biskupske konferencije da, vodeći računa o mjesnim prilikama, donese odredbe o davanju crkvenih dobara u zakup, osobito o dobivanju dopuštenja mjerodavne crkvene vlasti.

1294 § 2: c. 1531 § 3; CI Resp. (Praesidis), 17 feb. 1920; SCConc Decl., 17 dec. 1951 (AAS 44 [1952] 44)

1295: c. 1533; SCConc Normae, 24 maii 1939 (AAS 31 [1939] 266-268)

1296: c. 1534 § 1

1297: c. 1541

Can. 1298 - Nisi res sit minimi momenti, bona ecclesiastica propriis administratoribus eorumve propinquis usque ad quartum consanguinitatis vel affinitatis gradum non sunt vendenda aut locanda sine speciali competentis auctoritatis licentia scripto data.

Kan. 1298 - Bez posebnoga pisanog dopuštenja mjerodavne vlasti crkvena se dobra ne smiju prodati niti dati u zakup upraviteljima tih dobara ni njihovim rođacima sve do četvrtoga stupnja krvnog ili tazbinskog srodstva, osim ako je stvar vrlo male vrijednosti.

TITULUS IV
**DE PIIS VOLUNTATIBUS IN GENERE
ET DE PIIS FOUNDATIONIBUS**

Can. 1299 - § 1. Qui ex iure naturae et canonico libere valet de suis bonis statuere, potest ad causas pias, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, bona relinquere.

§ 2. In dispositionibus mortis causa in bonum Ecclesiae serventur, si fieri possit, sollemnitates iuris civilis; quae si omissae fuerint, heredes moneri debent de obligatione, qua tenentur, adimplendi testatoris voluntatem.

Can. 1300 - Voluntates fidelium facultates suas in pias causas donantium vel relinquentium, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, legitime acceptatae, diligentissime impleantur etiam circa modum administrationis et erogationis bonorum, firmo praescripto can. 1301, § 3.

Can. 1301 - § 1. Ordinarius omnium piarum voluntatum tam mortis causa quam inter vivos exsecutor est.

§ 2. Hoc ex iure Ordinarius vigilare potest ac debet, etiam per visitationem, ut piae voluntates impleantur, eique ceteri exsecutores, perfuncti munere, reddere rationem tenentur.

§ 3. Clausulae huic Ordinarii iuri contrariae, ultimis voluntatibus adiectae, tamquam non appositae habeantur.

Can. 1302 - § 1. Qui bona ad pias causas sive per actum inter vivos sive ex testamento fiduciarie accepit, debet de sua fiducia Ordinarium certiozem reddere, eique omnia istiusmodi bona mobilia vel immobilia cum oneribus adiunctis indicare; quod si donator id expresse et omnino prohibuerit, fiduciam ne acceptet.

1299 § 1: c. 1513 § 1; SCConc Resol., 23 apr. 1927 (AAS 20 [1928] 362-364)

1299 § 2: c. 1513 § 2; CI Resp., 17 feb. 1930

1300: c. 1514

1301 § 1: c. 1515 § 1

NASLOV IV.

NABOŽNE ODREDBE OPĆENITO I NABOŽNE ZAKLADE

Kan. 1299 - § 1. Tko po naravnom i kanonskom pravu može slobodno raspolagati svojim dobrima, može ta dobra ostaviti u nabožne svrhe, bilo pravnim činom između živih bilo pravnim činom za slučaj smrti.

§ 2. U odredbama za slučaj smrti u korist Crkve neka se, ako je moguće, obdržavaju propisi građanskoga prava; ako su oni zanemareni, moraju se baštinici podsjetiti na obvezu da su dužni ispuniti volju oporučitelja.

Kan. 1300 - Zakonito prihvaćene odredbe vjernika koji pravnim činom, bilo između živih bilo za slučaj smrti, daruju ili ostavljaju svoj imetak u nabožne svrhe, neka se veoma brižljivo izvršuju i s obzirom na način upravljanja dobrima i s obzirom na način njihove upotrebe, uz obdržavanje propisa kan. 1301, § 3.

Kan. 1301 - § 1. Ordinarij je izvršitelj svih nabožnih odredaba, kako onih za slučaj smrti tako i onih između živih.

§ 2. Ordinarij prema tom pravu može i mora bdjeti, služeći se i po-hodom, da se nabožne odredbe izvršuju, a drugi izvršitelji dužni su, pošto obave zadaću, njemu položiti račun.

§ 3. Ako su odredbama posljednje volje dodana ograničenja protivna ovom ordinarijevu pravu, neka se smatra kao da nisu ni postavljena.

Kan. 1302 - § 1. Tko povjerbeno primi dobra u nabožne svrhe, bilo pravnim poslom između živih bilo oporukom, mora o toj povjerbi obavijestiti ordinarija i navesti mu sva takva pokretna i nepokretna dobra s pridodanim obvezama; ako pak darovatelj to izričito i posve zabrani, neka ne primi povjerbe.

1301 § 2: c. 1515 § 2; CI Resp. IV, 25 iul. 1926 (AAS 18 [1926] 393)

1301 § 3: c. 1515 § 3

1302 § 1: c. 1516 § 1

§ 2. Ordinarius debet exigere ut bona fiduciaria in tuto collocentur, itemque vigilare pro executione piae voluntatis ad normam can. 1301.

§ 3. Bonis fiduciariis alicui sodali instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae commissis, si quidem bona sint attributa loco seu dioecesi eorumve incolis aut piis causis iuvandis, Ordinarius, de quo in §§ 1 et 2, est loci Ordinarius; secus est Superior maior in instituto clericali iuris pontificii et in clericalibus societatibus vitae apostolicae iuris pontificii, aut Ordinarius eiusdem sodalis proprius in aliis institutis religiosis.

Can. 1303 - § 1. Nomine piarum foundationum in iure veniunt:

1° *piae foundationes autonomae*, scilicet universitates rerum ad fines de quibus in can. 114, § 2 destinatae et a competenti auctoritate ecclesiastica in personam iuridicam erectae;

2° *piae foundationes non autonomae*, scilicet bona temporalia alicui personae iuridicae publicae quoquo modo data cum onere in diuturnum tempus, iure particulari determinandum, ex redditibus annuis Missas celebrandi aliasque praefinitas functiones ecclesiasticas peragendi, aut fines de quibus in can. 114, § 2 aliter persequendi.

§ 2. Bona piae foundationis non autonomae, si concredita fuerint personae iuridicae Episcopo dioecetano subiectae, expleto tempore, ad institutum de quo in can. 1274, § 1 destinari debent, nisi alia fuerit fundatoris voluntas expresse manifestata; secus ipsi personae iuridicae cedunt.

Can. 1304 - § 1. Ut fundatio a persona iuridica valide acceptari possit, requiritur licentia Ordinarii in scriptis data; qui eam ne praebeat, antequam legitime compererit personam iuridicam tum novo oneri suscipiendo, tum iam susceptis satisfacere posse; maximeque caveat ut redditus omnino respondeant oneribus adiunctis, secundum cuiusque loci vel regionis morem.

§ 2. Ulteriores condiciones ad constitutionem et acceptationem foundationum quod attinet, iure particulari definiantur.

1302 § 2: c. 1516 § 2

1302 § 3: c. 1516 § 3

1303 § 1: c. 1544 § 1

§ 2. Ordinarij mora zahtijevati da se povjerena dobra sprema na sigurno a isto tako, prema odredbi kan. 1301, bdjeti nad izvršenjem nabožne odredbe.

§ 3. Za povjerena dobra predana nekom članu redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, ako su dobra namijenjena mjestu ili biskupiji ili njihovim stanovnicima ili za pomaganje nabožnim svrhama, ordinarij, o kojem se govori u §§ 1. i 2, jest mjesni ordinarij; u protivnom, to je viši poglavar u kleričkoj ustanovi papinskoga prava i u kleričkim družbama apostolskoga života papinskoga prava ili vlastiti ordinarij istog člana u drugim redovničkim ustanovama.

Kan. 1303 - § 1. Pod nazivom nabožnih zaklada u pravu dolaze:

1° *samostalne nabožne zaklade*, to jest skupnosti stvari namijenjene za svrhe o kojima se govori u kan. 114, § 2, a koje je mjerodavna vlast osnovala kao pravne osobe;

2° *nesamostalne nabožne zaklade*, to jest vremenita dobra dana na bilo koji način nekoj javnoj pravnoj osobi uz obvezu da se za duže vrijeme, koje treba da se odredi krajevnim pravom, iz godišnjih prihoda slave mise ili obavljaju drugi unaprijed određeni crkveni obredi ili na drugi način postignu svrhe, o kojima se govori u kan. 114, § 2.

§ 2. Ako su dobra nesamostalne nabožne zaklade bila povjerena pravnoj osobi podložnoj dijecezanskom biskupu, moraju se, pošto istekne vrijeme, namijeniti za ustanovu o kojoj se govori u kan. 1274, § 1, osim ako je utemeljitelj izričito odredio što drugo; inače, pripadaju samoj pravnoj osobi.

Kan. 1304 - § 1. Da bi pravna osoba mogla valjano prihvatiti zakladu, zahtijeva se napismeno dano ordinarijevo dopuštenje; on neka ne da dopuštenje ako prije zakonito ne utvrdi da pravna osoba može ispuniti i nove obveze koje treba da se preuzmu i one već preuzete; neka osobito pripazi da prihodi u svemu odgovaraju pridodanim obvezama, prema običaju svakog mjesta ili kraja.

§ 2. Ostali uvjeti za osnutak i prihvat zaklada neka se odrede krajevnim pravom.

1304 § 1: c. 1546

1304 § 2: c. 1545

Can. 1305 - Pecunia et bona mobilia, dotationis nomine assignata, statim in loco tuto ab Ordinario approbando deponantur eum in finem, ut eadem pecunia vel bonorum mobilium pretium custodiantur et quam primum caute et utiliter secundum prudens eiusdem Ordinarii iudicium, auditis et iis quorum interest et proprio a rebus oeconomicis consilio, collocentur in commodum eiusdem foundationis cum expressa et individua mentione oneris.

Can. 1306 - § 1. Foundationes, etiam viva voce factae, scripto consignentur.

§ 2. Alterum tabularum exemplar in curiae archivo, alterum in archivo personae iuridicae ad quam fundatio spectat, tuto asserventur.

Can. 1307 - § 1. Servatis praescriptis cann. 1300-1302, et 1287, onerum ex piis foundationibus incumbentium tabella conficiatur, quae in loco patenti exponatur, ne obligationes adimplendae in oblivionem cadant.

§ 2. Praeter librum de quo in can. 958, § 1, alter liber retineatur et apud parochum vel rectorem servetur, in quo singula onera eorumque adimpletio et eleemosynae adnotentur.

Can. 1308 - § 1. Reductio onerum Missarum, ex iusta tantum et necessaria causa facienda, reservatur Sedi Apostolicae, salvo praescriptis quae sequuntur.

§ 2. Si in tabulis foundationum id expresse caveatur, Ordinarius ob imminutos redditus onera Missarum reducere valet.

§ 3. Episcopo dioecetano competit potestas reducendi ob deminutionem reddituum, quamdiu causa perduret, ad rationem eleemosynae in dioecesi legitime vigentis, Missas legatorum vel quoquo modo fundatas, quae sint per se stantia, dummodo nemo sit qui obligatione teneatur et utiliter cogi possit ad eleemosynae augmentum faciendum.

1305: c. 1547

1306 § 1: c. 1548 § 1

1306 § 2: c. 1548 § 2

1307 § 1: c. 1549 § 2

Kan. 1305 - Novac i pokretna dobra, doznačena kao zakladna glav-nica, neka se odmah pohrane na sigurno mjesto koje treba da odobri ordinarij, sa svrhom da se taj novac ili vrijednost pokretnih dobara ču-vaju i da se što prije pomno i korisno, prema razboritom sudu ordi-narija, pošto se posavjetuje s onima kojih se to tiče i sa svojim ekonomskim vijećem, ulože u korist iste zaklade, s izričitim i pojedinačnim spominjanjem obveze.

Kan. 1306 - § 1. O zakladama, i onima učinjenima usmeno, neka se sastavi pisana isprava.

§ 2. Jedan primjerak isprave neka se čuva na sigurnom u arhivu kurije, a drugi u arhivu pravne osobe kojoj je namijenjena zaklada.

Kan. 1307 - § 1. Neka se, uz obdržavanje propisa kann. 1300-1302. i 1287, sastavi popis obveza koje opterećuju nabožne zaklade i neka se izloži na vidnom mjestu da se ne bi zaboravile obveze koje treba da se izvršavaju.

§ 2. Osim knjige o kojoj se govori u kan. 958, § 1, neka se vodi i druga knjiga, koja neka se čuva kod župnika ili rektora, a u koju neka se upisuju pojedine obveze, njihovo izvršenje i milostinja.

Kan. 1308 - § 1. Smanjenje misnih obveza, što se smije činiti samo zbog opravdanog i nužnog razloga, pridržano je Apostolskoj Stolici, uz poštovanje propisa koji slijede.

§ 2. Ako je u zakladnim ispravama to izričito određeno, ordinarij zbog smanjenih prihoda može smanjiti misne obveze.

§ 3. Zbog smanjenja prihoda, dokle god traje uzrok, dijecezanski biskup ima vlast smanjiti, u skladu s misnim prilogom koji zakonito vrijedi u biskupiji, oporučne ili bilo kako utemeljene mise koje su samostalne, samo ako nema nikoga tko bi bio dužan i tko bi se mogao uspješno potaknuti da poveća prilog.

1307 § 2: c. 1549 § 2

1308 § 1: c. 1551 § 1; CI Resp. XI, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529); SCConc Resol., 21 maii 1927 (AAS 21 [1929] 116-119); SCConc Decr. *Cum haec Sacra*, 1 aug. 1941; SCConc Decr. *Cum extraordinaria rerum*, 30 iun. 1949 (AAS 41 [1949] 374); PM I, 11, 12; CIV Resp. I, 1 iul. 1971 (AAS 63 [1971] 860); Sec Notif., 29 nov. 1971 (AAS 63 [1971] 841); PAULUS PP. VI, m. p. *Firma in traditione*, 13 iun. 1974 (AAS 66 [1974] 308-311); Sec Normae, 17 iun. 1974

§ 4. Eidem competit potestas reducendi onera seu legata Missarum gravantia institutum ecclesiasticum, si redditus insufficientes evaserint ad finem proprium eiusdem instituti congruenter consequendum.

§ 5. Iisdem potestatibus, de quibus in §§ 3 et 4, gaudet supremus Moderator instituti religiosi clericalis iuris pontificii.

Can. 1309 - Iisdem auctoritatibus, de quibus in can. 1308, potestas insuper competit transferendi, congrua de causa, onera Missarum in dies, ecclesias vel altaria diversa ab illis, quae in foundationibus sunt statuta.

Can. 1310 - § 1. Fidelium voluntatum pro piis causis reductio, moderatio, commutatio, si fundator potestatem hanc Ordinario expresse concesserit, potest ab eodem fieri ex iusta tantum et necessaria causa.

§ 2. Si exsecutio onerum impositorum, ob imminutos redditus aliamve causam, nulla administratorum culpa, impossibilis evaserit, Ordinarius, auditis iis quorum interest et proprio consilio a rebus oeconomicis atque servata, meliore quo fieri potest modo, fundatoris voluntate, poterit eadem onera aequè imminuere, excepta Missarum reductione, quae praescriptis can. 1308 regitur.

§ 3. In ceteris casibus recurrendum est ad Sedem Apostolicam.

1309: SA Decisio, 6 apr. 1920 (AAS 12 [1920] 252-259); PAULUS PP. VI, m. p. *Fima in traditione*, III, c, 13 iun. 1974 (AAS 66 [1974] 308-311); Sec Normae, 17 iun. 1974

1310 § 1: c. 1517 § 1; CI Resp. IX, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529)

1310 § 2: c. 1517 § 2; PM I, 11, 12

§ 4. Dijecezanskom biskupu pripada vlast da smanji misne obveze ili oporučne mise koje opterećuju crkvenu ustanovu, ako su prihodi nedovoljni da bi se prikladno postigla svrha vlastita istoj ustanovi.

§ 5. Tu vlast, o kojoj se govori u §§ 3. i 4, ima i vrhovni voditelj kleričke redovničke ustanove papinskoga prava.

Kan. 1309 - Spomenutim vlastima, o kojima se govori u kan. 1308, pripada, osim toga, vlast da, zbog prikladnog razloga, prenesu misne obveze na dane, crkve ili oltare različite od onih koji su utvrđeni u zakladama.

Kan. 1310 - § 1. Ako mu je utemeljitelj izričito dao tu vlast, ordinarij može smanjiti, ublažiti, zamijeniti odredbe vjernika za nabožne svrhe samo zbog opravdanog i nužnog razloga.

§ 2. Ako izvršenje nametnutih obveza postane nemoguće zbog smanjenih prihoda ili nekog drugog razloga, bez ikakve upraviteljeve krivnje, ordinarij može, pošto se posavjetuje s onima kojih se to tiče i sa svojim ekonomskim vijećem te poštujući na najbolji mogući način utemeljiteljevu volju, pravično smanjiti te obveze, osim misnih obveza, što se ravna prema propisima kan. 1308.

§ 3. U ostalim slučajevima potrebno je uteći se Apostolskoj Stolici.

LIBER VI

DE SANCTIONIBUS IN ECCLESIA

KNJIGA VI.

KAZNENE MJERE U CRKVI

PARS I
DE DELICTIS ET POENIS IN GENERE

TITULUS I
DE DELICTORUM PUNITIONE GENERATIM

Can. 1311 - Nativum et proprium Ecclesiae ius est christifideles delinquentes poenalibus sanctionibus coercere.

Can. 1312 - § 1. Sanctiones poenales in Ecclesia sunt:

1° poenae medicinales seu censurae, quae in cann. 1331-1333 recensentur;

2° poenae expiatoriae, de quibus in can. 1336.

§ 2. Lex alias poenas expiatorias constituere potest, quae christifidelem aliquo bono spirituali vel temporali privent et supernaturali Ecclesiae fini sint consentaneae.

§ 3. Praeterea remedia poenalia et paenitentiae adhibentur, illa quidem praesertim ad delicta praecavenda, hae potius ad poenam substituendam vel augendam.

1311: c. 2214 § 1; **LG 8**; **GS 76**; PAULUS PP. VI, All., 4 oct. 1969 (AAS 61 [1969] 711); PAULUS PP. VI, All., 4 aug. 1976; Princ. 9

1312 § 1: S. AUGUSTINUS, *De civitate Dei*, 21, 13; cc. 2216 1° et 2°, 2241, 2286; PIUS PP. XII, All., 3 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 742-743); PIUS PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 81); PIUS PP. XII, All. 26 maii 1957 (AAS 49 [1957] 407-408); PAULUS PP. VI, All., 4 oct. 1969 (AAS 61 [1969] 711)

DIO I.
OPĆENITO O KAŽNJIVIM DJELIMA I KAZNAMA

NASLOV I.
KAŽNJAVANJE KAŽNJIVIH DJELA OPĆENITO

Kan. 1311 - Crkva ima prirodno i vlastito pravo kažnjavati vjernike prekršitelje kaznenim mjerama.

Kan. 1312 - § 1. Kaznene mjere u Crkvi jesu:

1° popravne kazne ili cenzure koje su nabrojene u kann. 1331-1333;

2° okajničke kazne o kojima se govori u kan. 1336.

§ 2. Zakon može odrediti druge okajničke kazne koje vjernika lišavaju nekog duhovnog ili vremenitog dobra, a u skladu su s vrhunarnom svrhom Crkve.

§ 3. Osim toga, primjenjuju se kazneni lijekovi i pokore; lijekovi napose da se predusretnu kažnjiva djela, a pokore više da se kazna zamijeni ili poveća.

1312 § 2: c. 2215; **LG 9**; Princ. 3; Pius PP. XII, All. 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 67-68); Pius PP. XII, All. 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 78)

1312 § 3: cc. 2216, 3°, 2223 § 3, 3°, 2307 2312

TITULUS II
DE LEGE POENALI AC DE PRAECEPTO POENALI

Can. 1313 - § 1. Si post delictum commissum lex mutetur, applicanda est lex reo favorabilior.

§ 2. Quod si lex posterior tollat legem vel saltem poenam, haec statim cessat.

Can. 1314 - Poena plerumque est ferendae sententiae, ita ut reum non teneat, nisi postquam irrogata sit; est autem latae sententiae, ita ut in eam incurratur ipso facto commissi delicti, si lex vel praeceptum id expresse statuatur.

Can. 1315 - § 1. Qui legislativam habet potestatem, potest etiam poenales leges ferre; potest autem suis legibus etiam legem divinam vel legem ecclesiasticam, a superiore auctoritate latam, congrua poena munire, servatis suae competentiae limitibus ratione territorii vel personarum.

§ 2. Lex ipsa potest poenam determinare vel prudenti iudicis aestimatione determinandam relinquere.

§ 3. Lex particularis potest etiam poenis universali lege constitutis in aliquod delictum alias addere; id autem ne faciat, nisi ex gravissima necessitate. Quod si lex universalis indeterminatam vel facultativam poenam comminetur, lex particularis potest etiam in illius locum poenam determinatam vel obligatoriam constituere.

Can. 1316 - Curent Episcopi dioecesani ut, quatenus fieri potest, in eadem civitate vel regione uniformes ferantur, si quae ferendae sint, poenales leges.

1313 § 1: cc. 19, 2219 § 1; 2226 § 2

1313 § 2: c. 2226 § 3

1314: c. 2217 § 1, 2° et 2; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 64); Princ. 9

1315 § 1: cc. 2220 § 1; 2221

NASLOV II.

KAZNENI ZAKON I KAZNENA ZAPOVIJED

Kan. 1313 - § 1. Ako se poslije počinjenog kažnjivog djela izmijeni zakon, treba da se primijeni zakon povoljniji za krivca.

§ 2. Ako pak kasniji zakon ukine raniji ili barem kaznu, ova odmah prestane.

Kan. 1314 - Kazna je obično izreci prepuštena, tako da krivca obvezuje tek pošto je izrečena; ali, unaprijed izrečena jest ona u koju se upada samim time što se počini kažnjivo djelo, ako to zakon ili zapovijed izričito određuje.

Kan. 1315 - § 1. Tko ima zakonodavnu vlast može donijeti i kaznene zakone; može također svojim zakonima primjerenom kaznom štititi i božanski ili crkveni zakon koji je donijela viša vlast, poštujući granice svoje mjerodavnosti s obzirom na područje ili osobe.

§ 2. Zakon sam može odrediti kaznu ili prepustiti sucu da je odredi prema svojoj razboritoj procjeni.

§ 3. Krajevni zakon može kaznama koje je opći zakon ustanovio za neko kažnjivo djelo dodati i druge kazne; neka ipak to ne čini, osim u veoma velikoj potrebi. Ako pak opći zakon prijete neodređenom ili neobvezatnom kaznom, krajevni zakon može i mjesto nje ustanoviti određenu ili obvezatnu kaznu.

Kan. 1316 - Neka se dijecezanski biskupi pobrinu da se, ako je to moguće, u istoj državi ili kraju donesu, ako treba da se donesu, jedinstveni kazneni zakoni.

1315 § 2: c. 2217 § 1, 1°

1315 § 3: c. 2221

1316: LG 27; CD 36, 37

Can. 1317 - Poenae eatenus constituentur, quatenus vere necessariae sint ad aptius providendum ecclesiasticae disciplinae. Dimissio autem e statu clericali lege particulari constitui nequit.

Can. 1318 - Latae sententiae poenas ne comminetur legislator, nisi forte in singularia quaedam delicta dolosa, quae vel graviori esse possint scandalo vel efficaciter puniri poenis ferendae sententiae non possint; censuras autem, praesertim excommunicationem, ne constituat, nisi maxima cum moderatione et in sola delicta graviora.

Can. 1319 - § 1. Quatenus quis potest vi potestatis regiminis in foro externo praecepta imponere, eatenus potest etiam poenas determinatas, exceptis expiatoriis perpetuis, per praeceptum comminari.

§ 2. Praeceptum poenale ne feratur, nisi re mature perpensa, et iis servatis, quae in cann. 1317 et 1318 de legibus particularibus statuuntur.

Can. 1320 - In omnibus in quibus religiosi subsunt Ordinario loci, possunt ab eodem poenis coerceri.

1317: cc. 2214 § 2, 2303 § 3, 2305 § 2; **LG 27**

1318: c. 2241 § 1; Princ. 9

Kan. 1317 - Neka se kazne ustanovljuju toliko koliko su zaista potrebne da se prikladnije osigura crkvena stega. Međutim, otpust iz kleričkog staleža ne može se ustanoviti krajevnim zakonom.

Kan. 1318 - Neka zakonodavac ne prijeti unaprijed izrečenim kaznama, osim za pojedina zlonamjerna kažnjiva djela koja mogu prouzročiti veću sablazan ili se ne mogu djelotvorno kazniti izreci prepuštenim kaznama; ali cenzure, osobito izopćenje, neka ne ustanovljuje, osim s veoma velikom umjerenošću i samo za teža kažnjiva djela.

Kan. 1319 - § 1. Ako netko može snagom vlasti upravljanja davati zapovijedi na izvanjskom području, može zapovijedu zaprijetiti određenim kaznama, izuzevši trajne okajničke kazne.

§ 2. Neka se kaznena zapovijed ne donosi, osim nakon zrelog razmišljanja, i neka se poštuje što je u kann. 1317. i 1318. određeno o krajevnim zakonima.

Kan. 1320 - Mjesni ordinarij može kazniti redovnike u svemu onome u čemu su mu podložni.

1319: c. 2220 § 1

1320: cc. 619, 631; Pius PP. XII, All., 8 dec. 1950, I (AAS 43 [1951] 28); **CD 35**; ES I, 25; MR 44

TITULUS III

DE SUBIECTO POENALIBUS SANCTIONIBUS OBNOXIO

Can. 1321 - § 1. Nemo punitur, nisi externa legis vel praecepti violatione, ab eo commissa, sit graviter imputabilis ex dolo vel ex culpa.

§ 2. Poena lege vel praecepto statuta is tenetur, qui legem vel praeceptum deliberate violavit; qui vero id egit ex omissione debitae diligentiae, non punitur, nisi lex vel praeceptum aliter caveat.

§ 3. Posita externa violatione, imputabilitas praesumitur, nisi aliud appareat.

Can. 1322 - Qui habitualiter rationis usu carent, etsi legem vel praeceptum violaverint dum sani videbantur, delicti incapaces habentur.

Can. 1323 - Nulli poenae est obnoxius qui, cum legem vel praeceptum violavit:

1° sextum decimum aetatis annum nondum explevit;

2° sine culpa ignoravit se legem vel praeceptum violare; ignorantiae autem inadvertentia et error equiparantur;

3° egit ex vi physica vel ex casu fortuito, quem praevidere vel cui praevisto occurrere non potuit;

4° metu gravi, quamvis relative tantum, coactus egit, aut ex necessitate vel gravi incommodo, nisi tamen actus sit intrinsece malus aut vergat in animarum damnum;

5° legitimae tutelae causa contra iniustum sui vel alterius aggressorem egit, debitum servans moderamen;

1321 § 1: cc. 2195 § 1, 2199, 2200 § 1, 2218 § 2, 2282; Pius PP. XII., 3 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 737, 741); Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 62); Pius PP. XII, All., 26 maii 1957 (AAS 49 [1957] 406)

1321 § 2: cc. 2199, 2200 § 1, 2203 § 1, 2226 § 1, 2228; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 741-743); Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 62); Pius PP. XII, All., 26 maii 1957 (AAS 49 [1957] 406)

NASLOV III.

PODLOŽNIK KAZNENIH MJERA

Kan. 1321 - § 1. Nitko se ne kažnjava, osim ako je za izvanjski prekršaj zakona ili zapovijedi koji je počinio uvelike odgovoran zbog namjere ili nemara.

§ 2. Kazna određena zakonom ili zapovijeđu obvezuje onoga tko promišljeno prekrši zakon ili zapovijed; tko pak to učini zbog propusta dužne pažnje, ne kažnjava se, osim ako drukčije određuje zakon ili zapovijed.

§ 3. Kad je počinjen izvanjski prekršaj, odgovornost se pretpostavlja, osim ako je očito što drugo.

Kan. 1322 - Oni koji su trajno nesposobni služiti se razumom smatraju se nesposobnima za kažnjivo djelo, makar prekršili zakon ili zapovijed u času kad se činilo da su zdravi.

Kan. 1323 - Kad prekrši zakon ili zapovijed, nikakvoj kazni ne podliježe:

1° tko još nije navršio šesnaest godina života;

2° tko bez krivnje nije znao da krši zakon ili zapovijed; s neznanjem pak izjednačuju se nepažnja i zabluda;

3° tko je djelovao zbog fizičke prisile ili zbog nenadnog slučaja kojeg nije mogao predvidjeti ili kojeg, ako ga je mogao predvidjeti, nije mogao spriječiti;

4° tko je djelovao prisiljen velikim strahom, iako samo relativno velikim, ili zbog prijeke potrebe ili zbog velike neugodnosti, osim ako je čin u sebi zao ili ako je usmjeren na štetu duša;

5° tko je u zakonitoj obrani sebe ili drugoga djelovao protiv nepravdnog napadača, dok čuva dužnu mjeru;

1321 § 3: c. 2200 § 2; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 741)

1322: c. 2201 § 2; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (ASS 47 [1955] 61)

1323: cc. 2201 § 1, 2202, 2203 § 2, 2204, 2205 §§ 1-4, 2230; CI RESP., 30 dec. 1937 (AAS 30 [1938] 73); Pius PP. XII, All., 3 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 737); Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 [AAS 47 [1955] 61]; Pius PP. XII, All., 26 maii 1957 (AAS 49 [1957] 405)

6° rationis usu carebat, firmis praescriptis cann. 1324, § 1, n. 2 et 1325;

7° sine culpa putavit aliquam adesse ex circumstantiis, de quibus in nn. 4 vel 5.

Can. 1324 - § 1. Violationis auctor non eximitur a poena, sed poena lege vel praecepto statuta temperari debet vel in eius locum paenitentia adhiberi, si delictum patratum sit:

1° ab eo, qui rationis usum imperfectum tantum habuerit;

2° ab eo qui rationis usu carebat propter ebrietatem aliamve similem mentis perturbationem, quae culpabilis fuerit;

3° ex gravi passionis aestu, qui non omnem tamen mentis deliberationem et voluntatis consensum praecesserit et impederit, et dummodo passio ipsa ne fuerit voluntarie excitata vel nutrita;

4° a minore, qui aetatem sedecim annorum explevit;

5° ab eo, qui metu gravi, quamvis relative tantum, coactus est, aut ex necessitate vel gravi incommodo, si delictum sit intrinsece malum vel in animarum damnum vergat;

6° ab eo, qui legitimae tutelae causa contra iniustum sui vel alterius aggressorem egit, nec tamen debitum servavit moderamen;

7° adversus aliquem graviter et iniuste provocantem;

8° ab eo, qui per errorem, ex sua tamen culpa, putavit aliquam adesse ex circumstantiis, de quibus in can. 1323, nn. 4 vel 5;

9° ab eo, qui sine culpa ignoravit poenam legi vel praecepto esse adnexam;

10° ab eo, qui egit sine plena imputabilitate, dummodo haec gravis permanserit.

§ 2. Idem potest iudex facere, si qua alia adsit circumstantia, quae delicti gravitatem deminuat.

§ 3. In circumstantiis, de quibus in § 1, reus poena latae sententiae non tenetur.

Can. 1325 - Ignorantia crassa vel supina vel affectata numquam considerari potest in applicandis praescriptis cann. 1323 et 1324; item ebrietas aliaeve mentis perturbationes, si sint de industria ad delictum patrandum vel excusandum quaesitae, et passio, quae voluntarie excitata vel nutrita sit.

1324 § 1: cc. 2199, 2201 §§ 3 et 4, 2202 § 2, 2204, 2205 §§ 2 et 4, 2206, 2218 § 1, 2229 § 2 et § 3, 2° et 3°, 2230; CI Resp., 30 dec. 1937 ((AAS 30 [1938] 73); Pius PP. XII, All., 3 oct. 1953 [AAS 45 [1953] 737]; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 61); Pius PP. XII, All., 26 maii 1957 (AAS 49 [1957] 405)

6° tko nije bio sposoban služiti se razumom, uz obdržavanje propisa kann. 1324, § 1, br. 2. i 1325;

7° tko je bez krivnje mislio da ima neka od okolnosti o kojima se govori u br. 4. i 5.

Kan. 1324 - § 1. Prekršitelj se ne izuzima od kazne, ali kazna određena u zakonu ili zapovijedi treba da se ublaži ili mjesto nje upotrijebi pokora, ako kažnjivo djelo počini:

1° tko je bio samo nesavršeno sposoban služiti se razumom;

2° tko nije bio sposoban služiti se razumom zbog pijanstva ili nekog sličnoga duševnog poremećaja za koji je kriv;

3° zbog velike navale strasti, koja ipak nije isključila niti spriječila svako rasuđivanje pameti i pristanak volje, i samo ako strast nije bila svojevrijedno izazvana ili poticana;

4° maloljetna osoba koja je navršila šesnaest godina života;

5° tko je prisiljen velikim strahom, kako god samo relativno velikim, ili zbog prijekne potrebe ili zbog velike neugodnosti, osim ako je kažnjivo djelo u sebi zlo ili ako je usmjereno na štetu duša;

6° tko je u zakonitoj obrani sebe ili drugoga djelovao protiv nepravednog napadača, pa ipak nije sačuvao dužnu mjeru;

7° protiv nekoga tko teško ili nepravedno izaziva;

8° tko je zbog zablude, ali svojom krivnjom, mislio da ima neka od okolnosti o kojima se govori u kan. 1323, br. 4. ili 5;

9° tko bez krivnje nije znao da je zakonu ili zapovijedi dodana kazna;

10° tko je djelovao bez potpune odgovornosti, samo ako je ona ostala velika.

§ 2. Isto može učiniti sudac ako ima neka druga okolnost koja umanjuje težinu kažnjivog djela.

§ 3. U okolnostima o kojima se govori u § 1. krivac ne upada u kaznu unaprijed izrečenu.

Kan. 1325 - Grubo ili nehajno ili hotimično neznanje nikada se ne može uzeti u obzir u primjeni propisa kann. 1323. i 1324; isto tako ni pijanstvo ili drugi poremećaji razuma, ako su hotimice prouzročeni da bi se počinilo kažnjivo djelo ili radi isprike od njega, a ni strast koja je hotimice izazvana ili poticana.

1324 § 3: cc. 2229 § 2, 2230

1325: cc. 2201 § 3, 2206, 2229 §§ 1 et 3, 1°

Can. 1326 - § 1. Iudex gravius punire potest quam lex vel praeceptum statuit:

1° eum, qui post condemnationem vel poenae declarationem ita delinquere pergit, ut ex adiunctis prudenter eius pertinacia in mala voluntate conici possit;

2° eum, qui in dignitate aliqua constitutus est, vel qui auctoritate aut officio abusus est ad delictum patrandum;

3° reum, qui, cum poena in delictum culposum constituta sit, eventum praevидit et nihilominus cautiones ad eum vitandum omisit, quas diligens quilibet adhibuisset.

§ 2. In casibus, de quibus in § 1, si poena constituta sit latae sententiae, alia poena addi potest vel paenitentia.

Can. 1327 - Lex particularis potest alias circumstantias eximentes, attenuantes vel aggravantes, praeter casus in cann. 1323-1326, statuere, sive generali norma, sive pro singulis delictis. Item in praecepto possunt circumstantiae statui, quae a poena praecepto constituta eximant, vel eam attenuent vel aggravent.

Can. 1328 - § 1. Qui aliquid ad delictum patrandum egit vel omisit, nec tamen, praeter suam voluntatem, delictum consummavit, non tenetur poena in delictum consummatum statuta, nisi lex vel praeceptum aliter caveat.

§ 2. Quod si actus vel omissiones natura sua ad delicti executionem conducant, auctor potest paenitentiae vel remedio poenali subici, nisi sponte ab incepta delicti executione destiterit. Si autem scandalum aliudve grave damnum vel periculum evenerit, auctor, etsi sponte destiterit, iusta potest poena puniri, levioere tamen quam quae in delictum consummatum constituta est.

Can. 1329 - § 1. Qui communi delinquendi consilio in delictum concurrunt, neque in lege vel praecepto expresse nominantur, si poenae ferendae sententiae in auctorem principalem constitutae sint, iisdem poenis subiciuntur vel aliis eiusdem vel minoris gravitatis.

1326 § 1: cc. 2203 § 1, 2207, 2208, 2223 § 1

1327: cc. 2207, 2221

1328 § 1: cc. 2212 §§ 1 et 3, 2213 § 1, 2224 § 3

Kan. 1326 - § 1. Sudac može kazniti i teže nego što određuje zakon ili zapovijed:

1° onoga tko, pošto se donese osuda ili proglašena kazna, nastavi tako kažnjivo djelovati da se iz okolnosti razborito može zaključiti da on tvrdokorno ostaje u svojoj zloj volji;

2° onoga tko je uzdignut na neko dostojanstvo ili onoga tko je zlorabio vlast ili službu da bi počinio kažnjivo djelo;

3° krivca koji je, premda je određena kazna za kažnjivo djelo iz nemara, predvidio događaj, ali je ipak propustio mjere opreza da ga izbjegne koje bi svaki brižljiv čovjek poduzeo.

§ 2. U slučajevima o kojima se govori u § 1, ako je kazna unaprijed izrečena, može se dodati druga kazna ili pokora.

Kan. 1327 - Krajevni zakon može, osim slučajeva u kann. 1323-1326, odrediti i druge izuzimajuće, olakotne ili otegotne okolnosti, bilo općom odredbom bilo za pojedinačna kažnjiva djela. Isto se tako u zapovijedi mogu odrediti okolnosti koje izuzimaju od kazne ustanovljene zapovijedu ili je olakšavaju ili otežavaju.

Kan. 1328 - § 1. Tko učini ili propusti učiniti nešto da bi počinio kažnjivo djelo, pa ipak, mimo svoje volje, ne dovrši kažnjivo djelo, nije podložan kazni koja je određena za dovršeno kažnjivo djelo, osim ako zakon ili zapovijed određuje drukčije.

§ 2. Ako pak čini ili propusti po svojoj naravi vode k izvršenju kažnjivog djela, počinitelj se može podvrgnuti pokori ili kaznenom lijeku, osim ako svojevolumno odustane od započetog izvršenja kažnjivog djela. Ako je pak nastala sablazan ili druga velika šteta ili pogibelj, počinitelj se može kazniti pravednom kaznom, iako je svojevolumno odustao, ali blažom od one koja je ustanovljena za dovršeno kažnjivo djelo.

Kan. 1329 - § 1. Oni koji zajedničkim dogovorom sudjeluju u kažnjivom djelu, a ne spominju se izričito u zakonu ili zapovijedi, ako su kazne ustanovljene za glavnog počinitelja izreci prepuštene, neka se podvrgnu istim ili drugim kaznama iste ili manje težine.

1328 § 2: cc. 2212 § 2, 2213 §§ 2 et 3, 2235

1329 § 1: cc. 2209, 2211, 2230, 2231

§ 2. In poenam latae sententiae delicto adnexam incurrunt complices, qui in lege vel praecepto non nominantur, si sine eorum opera delictum patratum non esset, et poena sit talis naturae, ut ipsos afficere possit; secus poenis ferendae sententiae puniri possunt.

Can. 1330 - Delictum quod in declaratione consistat vel in alia voluntatis vel doctrinae vel scientiae manifestatione, tamquam non consummatum censendum est, si nemo eam declarationem vel manifestationem percipiat.

§ 2. U kaznu unaprijed izrečenu koja je dodana kažnjivom djelu upadaju sukrivci, koji se u zakonu ili zapovijedi ne spominju, ako bez njihova sudjelovanja kažnjivo djelo ne bi bilo počinjeno, a kazna je takve naravi da ih može pogoditi; u protivnom, mogu se kazniti kaznama izreci prepuštenim.

Kan. 1330 - Kažnjivo djelo koje se sastoji u izjavi ili drugom očitovanju volje ili nauka ili znanosti treba da se smatra nedovršenim ako nitko ne opazi tu izjavu ili očitovanje.

TITULUS IV
DE POENIS ALIISQUE PUNITIONIBUS

CAPUT I
DE CENSURIS

Can. 1331 - § 1. Excommunicatus vetatur:

1° ullam habere participationem ministerialem in celebrandis Eucharistiae Sacrificio vel quibuslibet aliis cultus caerimoniis;

2° sacramenta vel sacramentalia celebrare et sacramenta recipere;

3° ecclesiasticis officiis vel ministeriis vel muneribus quibuslibet fungi vel actus regiminis ponere.

§ 2. Quod si excommunicatio irrogata vel declarata sit, reus:

1° si agere velit contra praescriptum § 1, n. 1, est arcendus aut a liturgica actione est cessandum, nisi gravis obstet causa;

2° invalide ponit actus regiminis, qui ad normam § 1, n. 3, sunt illiciti;

3° vetatur frui privilegiis antea concessis;

4° nequit valide consequi dignitatem, officium aliudve munus in Ecclesia;

5° fructus dignitatis, officii, muneris cuiuslibet, pensionis, quam quidem habeat in Ecclesia, non facit suos.

Can. 1332 - Interdictus tenetur vetitis, de quibus in can. 1331, § 1 nn. 1 et 2; quod si interdictum irrogatum vel declaratum sit, praescriptum can. 1331, § 2, n. 1 servandum est.

Can. 1333 - § 1. Suspendio, quae clericos tantum afficere potest, vetat:

1° vel omnes vel aliquos actus potestatis ordinis;

1331 § 1: cc. 2255-2267

1331 § 2: cc. 2259 § 2, 2260, 2261 § 3, 2263, 2264, 2265 § 2, 2266, 2267

NASLOV IV.
KAZNE I OSTALA KAŽNJAVANJA

POGLAVLJE I.
CENZURE

Kan. 1331 - § 1. Izopćenomu je zabranjeno:

- 1° svako služiteljsko sudjelovanje u slavljenju euharistijske žrtve ili u bilo kojim drugim bogoštovnim obredima;
- 2° slaviti sakramente ili blagoslovine i primati sakramente;
- 3° obavljati bilo koje crkvene službe ili služenja ili zadaće ili vršiti čine upravljanja.

§ 2. Ako je izopćenje izrečeno ili proglašeno, krivac:

- 1° ako bi htio raditi protiv propisa § 1, br. 1, treba da se udalji ili treba da se prestane s bogoslužnim činom, osim ako to priječi važan razlog;
- 2° nevaljano vrši čine upravljanja koji, prema odredbi § 1, br. 3, nisu dopušteni;
- 3° ne smije se služiti prije stečenim povlasticama;
- 4° ne može valjano steći dostojanstvo, službu ili koju drugu zadaću u Crkvi;
- 5° ne stječe plodove dostojanstva, službe, bilo koje zadaće, mirovine koju bi zaista imao u Crkvi.

Kan. 1332 - Tko je kažnjen zabranom bogoslužja, vezan je zabranama o kojima se govori u kan. 1331, § 1, br. 1. i 2; ali, ako je zabrana bogoslužja izrečena ili proglašena, treba da se obdržava propis kan. 1331, § 2, br. 1.

Kan. 1333 - § 1. Obustava, koja može pogoditi samo klerike, zabranjuje:

- 1° ili sve ili neke čine vlasti reda;

1332: cc. 2255, 2256, 2268-2277

1333 § 1: cc. 2255, 2256, 2278-2285

2° vel omnes vel aliquos actus potestatis regiminis;

3° exercitium vel omnium vel aliquorum iurium vel munerum officio inhaerentium.

§ 2. In lege vel praecepto statui potest, ut post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam actus regiminis suspensus valide ponere nequeat.

§ 3. Vetitum numquam afficit:

1° officia vel regiminis potestatem, quae non sint sub potestate Superioris poenam constituentis;

2° ius habitandi, si quod reus ratione officii habeat;

3° ius administrandi bona, quae ad ipsius suspensi officium forte pertineant, si poena sit latae sententiae.

§ 4. Suspendio vetans fructus, stipendium, pensiones aliave eiusmodi percipere, obligationem secumfert restituendi quidquid illegitime, quamvis bona fide, perceptum sit.

Can. 1334 - § 1. Suspensionis ambitus, intra limites canone praecedenti statutos, aut ipsa lege vel praecepto definitur, aut sententia vel decreto quo poena irrogatur.

§ 2. Lex, non autem praeceptum, potest latae sententiae suspensionem, nulla addita determinatione vel limitatione, constituere; eiusmodi autem poena omnes effectus habet, qui in can. 1333, § 1 recensentur.

Can. 1335 - Si censura vetet celebrare sacramenta vel sacramentalia vel ponere actum regiminis, vetitum suspenditur, quoties id necessarium sit ad consulendum fidelibus in mortis periculo constitutis; quod si censura latae sententiae non sit declarata, vetitum praeterea suspenditur, quoties fidelis petit sacramentum vel sacramentale vel actum regiminis; id autem petere ex qualibet iusta causa licet.

CAPUT II

DE POENIS EXPIATORIIS

Can. 1336 - § 1. Poenae expiatoriae, quae delinquentem afficere possunt aut in perpetuum aut in tempus praefinitum aut in tempus indeterminatum, praeter alias, quas forte lex constituerit, hae sunt:

1333 § 2: c. 2284

1333 § 3: cc. 2279, 2280 § 1, 2282

1333 § 4: c. 2280 § 2

1334 § 1: c. 2278 § 2

2° ili sve ili neke čine vlasti upravljanja;

3° vršenje ili svih ili nekih prava ili zadaća koje su povezane sa službom.

§ 2. U zakonu ili zapovijedi može se odrediti da onaj tko je kažnjen obustavom, pošto se donese osuđujuća ili proglašujuća presuda, ne može valjano obavljati čine upravljanja.

§ 3. Zabrana nikad ne pogađa:

1° službe ili vlast upravljanja koje nisu pod vlašću poglavara koji ustanovljuje kaznu;

2° pravo na stanovanje, ako ga krivac ima zbog službe;

3° pravo na upravljanje dobrima koja možda pripadaju službi samog kažnjenog obustavom, ako je kazna unaprijed izrečena.

§ 4. Obustava koja zabranjuje primanje plodova, nagrada, mirovina i drugog tome sličnog nosi sa sobom obvezu vraćanja svega što je nezakonito stečeno, kako god u dobroj vjeri.

Kan. 1334 - § 1. Opseg obustave, u granicama određenim u prijašnjem kanonu, određuje sam zakon ili zapovijed, ili presuda ili odluka kojom se kazna izriče.

§ 2. Zakon, ali ne zapovijed, može ustanoviti unaprijed izrečenu kaznu obustave, bez dodavanja ikakvih pojedinosti ili ograničenja; takva pak kazna ima sve učinke koji se nabrajaju u kan. 1333, § 1.

Kan. 1335 - Ako cenzura zabranjuje da se slave sakramenti ili blagoslovine ili da se obavljaju čini upravljanja, zabrana se obustavlja kad god je to potrebno za utjehu vjernika koji su u smrtnoj pogibelji; ako pak unaprijed izrečena cenzura nije proglašena, zabrana se osim toga obustavlja kad god vjernik zamoli sakrament ili blagoslovinu ili čin upravljanja; to pak može dopušteno zamoliti zbog bilo kojeg opravdanog razloga.

POGLAVLJE II.

OKAJNIČKE KAZNE

Kan. 1336 - § 1. Okajničke kazne, koje mogu pogoditi prekršitelja trajno ili na određeno ili neodređeno vrijeme, uz ostale koje je zakon možda ustanovio, jesu ove:

1334 § 2: cc. 2281, 2282

1335: cc. 2261 §§ 2 et 3, 2275, 2°, 2284

1336 § 1: cc. 2286-2305

1° prohibitio vel praescriptio commorandi in certo loco vel territorio;

2° privatio potestatis, officii, muneris, iuris, privilegii, facultatis, gratiae, tituli, insignis, etiam mere honorifici;

3° prohibitio ea exercendi, quae sub n. 2 recensentur, vel prohibitio ea in certo loco vel extra certum locum exercendi; quae prohibitiones numquam sunt sub poena nullitatis;

4° translatio poenalis ad aliud officium;

5° dimissio e statu clericali.

§ 2. Latae sententiae eae tantum poenae expiatoriae esse possunt, quae in § 1, n. 3 recensentur.

Can. 1337 - § 1. Prohibitio commorandi in certo loco vel territorio sive clericos sive religiosos afficere potest; praescriptio autem commorandi, clericos saeculares et, intra limites constitutionum, religiosos.

§ 2. Ut praescriptio commorandi in certo loco vel territorio irrogetur, accedat oportet consensus Ordinarii illius loci, nisi agatur de domo extradioecesanis quoque clericis paenitentibus vel emendandis destinata.

Can. 1338 - § 1. Privationes et prohibitiones, quae in can. 1336, § 1, nn. 2 et 3 recensentur, numquam afficiunt potestates, officia, munera, iura, privilegia, facultates, gratias, titulos, insignia, quae non sint sub potestate Superioris poenam constituentis.

§ 2. Potestatis ordinis privatio dari nequit, sed tantum prohibitio eam vel aliquos eius actus exercendi; item dari nequit privatio graduum academicorum.

§ 3. De prohibitionibus, quae in can. 1336, § 1, n. 3 indicantur, norma servanda est, quae de censuris datur in can. 1335.

CAPUT III

DE REMEDIIS POENALIBUS ET PAENITENTIIS

Can. 1339 - § 1. Eum, qui versatur in proxima delinquendi occasione, vel in quem, ex investigatione peracta, gravis cadit suspicio delicti commissi, Ordinarius per se vel per alium monere potest.

1337 § 1: cc. 619, 2302; **CD 35**; ES I, 25; MR 44

1337 § 2: c. 2301

1338 § 1: c. 201 § 1

1° zabrana ili naredba boravka u određenom mjestu ili na određenom području;

2° oduzeće vlasti, službe, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslova, odličja, također samo počasnih;

3° zabrana vršenja onoga što se nabroja u br. 2, ili zabrana vršenja toga u određenom mjestu ili izvan njega; te zabrane nisu nikad pod kaznom ništavosti;

4° kazneni premještaj na drugu službu;

5° otpust iz kleričkog staleža.

§ 2. Unaprijed izrečene mogu biti samo one okajničke kazne koje su navedene u § 1, br. 3.

Kan. 1337 - § 1. Zabrana boravka u određenom mjestu ili na određenom području može pogoditi bilo klerike bilo redovnike; naredba pak boravka svjetovne klerike i, u granicama konstitucija, redovnike.

§ 2. Da bi se naredio boravak u određenom mjestu ili na određenom području, treba da se dobije pristanak ordinarija toga mjesta, osim ako se radi o kući namijenjenoj i za izvanbiskupijske klerike koji treba da čine pokoru ili da se poprave.

Kan. 1338 - § 1. Oduzeća i zabrane, koje su navedene u kan. 1336, § 1, br. 2. i 3, nikada ne pogađaju vlasti, službe, zadaće, prava, povlastice, ovlasti, milosti, naslove, odličja koja nisu pod vlašću poglavara koji ustanovljuje kaznu.

§ 2. Ne može se oduzeti vlast reda, nego samo zabraniti njezino vršenje ili obavljanje nekih njezinih čina; isto se tako ne mogu oduzeti akademski stupnjevi.

§ 3. U vezi sa zabranama, koje su navedene u kan. 1336, § 1, br. 3, treba da se obdržava odredba o cenzurama donesena u kan. 1335.

POGLAVLJE III.

KAZNENI LIJEKOVI I POKORE

Kan. 1339 - § 1. Ordinarij može osobno ili preko drugoga opomenuti onoga tko se nalazi u bližoj prigodi da počini kažnjivo djelo ili onoga na koga, na temelju obavljenog istraživanja, padne teška sumnja da je počinio kažnjivo djelo.

1338 § 2: cc. 211 § 1, 2296 § 2

1338 § 3: cc. 2261 § 2, 2275, 2°, 2284

1339 § 1: cc. 2306, 1°, 2307, 2309 §§ 1, 2, et 6

§ 2. Eum vero, ex cuius conversatione scandalum vel gravis ordinis perturbatio oriatur, etiam corripere potest, modo peculiaribus personae et facti condicionibus accommodato.

§ 3. De monitione et correptione constare semper debet saltem ex aliquo documento, quod in secreto curiae archivo servetur.

Can. 1340 - § 1. Paenitentia, quae imponi potest in foro externo, est aliquod religionis vel pietatis vel caritatis opus peragendum.

§ 2. Ob transgressionem occultam numquam publica imponatur paenitentia.

§ 3. Paenitentias Ordinarius pro sua prudentia addere potest poenali remedio monitionis vel correptionis.

1339 § 2: cc. 2306, 2°, 2308, 2309

1339 § 3: c. 2309 § 5

§ 2. Onoga pak tko svojim ponašanjem prouzroči sablazan ili težak nered može također ukoriti na način prilagođen posebnim okolnostima osobe i čina.

§ 3. Opomena i ukor moraju se uvijek utvrditi barem nekom ispravom, koja neka se čuva u tajnom arhivu kurije.

Kan. 1340 - § 1. Pokora koja se može nametnuti na izvanjskom području neko je djelo vjere, pobožnosti ili dobrotvornosti koje treba da se izvrši.

§ 2. Za tajni prekršaj neka se nikad ne nameće javna pokora.

§ 3. Ordinarij može, prema svojoj razboritosti, kaznenom lijeku opomene ili ukora dodati pokore.

1340 § 1: cc. 2312 § 1, 2313 § 1

1340 § 2: c. 2312 § 2

1340 § 3: c. 2313 § 2

TITULUS V
DE POENIS APPLICANDIS

Can. 1341 - Ordinarius proceduram iudicalem vel administrativam ad poenas irrogandas vel declarandas tunc tantum promovendam curet, cum perspexerit neque fraterna correctione neque correptione neque aliis pastoralis sollicitudinis viis satis posse scandalum reparari, iustitiam restitui, reum emendari.

Can. 1342 - § 1. Quoties iustae obstant causae ne iudicialis processus fiat, poena irrogari vel declarari potest per decretum extra iudicium; remedia poenalia autem et paenitentiae applicari possunt per decretum in quolibet casu.

§ 2. Per decretum irrogari vel declarari non possunt poenae perpetuae, neque poenae quas lex vel praeceptum eas constituens vetet per decretum applicare.

§ 3. Quae in lege vel praecepto dicuntur de iudice, quod attinet ad poenam irrogandam vel declarandam in iudicio, applicanda sunt ad Superiorem, qui per decretum extra iudicium poenam irroget vel declaret, nisi aliter constet neque agatur de praescriptis quae ad procedendi tantum rationem attineant.

Can. 1343 - Si lex vel praeceptum iudici det potestatem applicandi vel non applicandi poenam, iudex potest etiam, pro sua conscientia et prudentia, poenam temperare vel in eius locum paenitentiam imponere.

Can. 1344 - Etiamsi lex utatur verbis praeceptivis, iudex pro sua conscientia et prudentia potest:

1° poenae irrogationem in tempus magis opportunum differre, si ex praepropera rei punitione maiora mala eventura praevideantur;

1341: c. 2214 § 2; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 68-70); Pius PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 73)

1342 § 2: c. 1933 §§ 2 et 4

1342 § 3: Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 66)

NASLOV V.

PRIMJENJIVANJE KAZNA

Kan. 1341 - Neka se ordinarij pobrine da se pokrene sudski ili upravni postupak za izricanje ili proglašivanje kazna samo onda kad uvidi da se ne može ni bratskom opomenom ni ukorom ni drugim sredstvima pastoralne skrbi dovoljno ukloniti sablazan, uspostaviti pravednost i popraviti krivac.

Kan. 1342 - § 1. Kad god opravdani razlozi sprečavaju sudski postupak, kazna se može izreći ili proglasiti izvansudskom odlukom; ali, kazneni lijekovi i pokore mogu se u svakom slučaju primijeniti odlukom.

§ 2. Odlukom se ne mogu izricati niti proglašivati trajne kazne, ni kazne koje zakon ili zapovijed, što ih ustanovljuje, zabranjuje primjenjivati odlukom.

§ 3. Što se u zakonu ili zapovijedi kaže o sucu s obzirom na izricanje ili proglašivanje kazne u sudskom postupku treba da se primijeni na poglavara koji kaznu izriče ili proglašuje izvansudskom odlukom, osim ako je određeno drukčije ili ako se radi o propisima koji se tiču samo načina postupanja.

Kan. 1343 - Ako zakon ili zapovijed daje sucu vlast da kaznu primijeni ili ne primijeni, sudac može, prema svojoj savjesti i razboritosti, kaznu i ublažiti ili mjesto nje nametnuti pokoru.

Kan. 1344 - Iako zakon upotrebljava zapovjedne riječi, sudac prema svojoj savjesti i razboritosti može:

1° odgoditi izricanje kazne za prikladnije vrijeme, ako se predviđa da će iz pre nagljena kažnjavanja krivca nastati veća zla;

1343: c. 2223 § 2; Pius PP. XII, All., 5 dec 1954 (AAS 47 [1955] 66)

1344: cc. 2223 § 3, 1° et 2°, 2288; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] Pius PP. XII., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 75)

2° a poena irroganda abstinere vel poenam mitiorem irrogare aut paenitentiam adhibere, si reus emendatus sit et scandalum reparaverit, aut si ipse satis a civili auctoritate punitus sit vel punitum iri praevideatur;

3° si reus primum post vitam laudabiliter peractam deliquerit neque necessitas urgeat reparandi scandalum, obligationem servandi poenam expiatoriam suspendere, ita tamen ut, si reus intra tempus ab ipso iudice determinatum rursus deliquerit, poenam utrique delicto debitam luat, nisi interim tempus decurrerit ad actionis poenalis pro priore delicto praescriptionem.

Can. 1345 - Quoties delinquens vel usum rationis imperfectum tantum habuerit, vel delictum ex metu vel necessitate vel passionis aestu vel in ebrietate aliave simili mentis perturbatione patruerit, iudex potest etiam a qualibet punitione irroganda abstinere, si censeat aliter posse melius consuli eius emendationi.

Can. 1346 - Quoties reus plura delicta patruerit, si nimius videatur poenarum ferendae sententiae cumulus, prudenti iudicis arbitrio relinquitur poenas intra aequos terminos moderari.

Can. 1347 - § 1. Censura irrogari valide nequit, nisi antea reus semel saltem monitus sit ut a contumacia recedat, dato congruo ad resipiscentiam tempore.

§ 2. A contumacia recessisse dicendus est reus, quem delicti vere paenituerit, quique praetera congruam damnorum et scandali reparationem dederit vel saltem serio promiserit.

Can. 1348 - Cum reus ab accusatione absolvitur vel nulla poena ei irrogatur, Ordinarius potest opportunis monitis aliisque pastoralis sollicitudinis viis, vel etiam, si res ferat, poenalibus remediis eius utilitati et publico bono consulere.

Can. 1349 - Si poena sit indeterminata neque aliud lex caveat, iudex poenas graviores, praesertim censuras, ne irroget, nisi casus gravitas id omnino postulet; perpetuas autem poenas irrogare non potest.

1345: cc. 2218 § 1, 2223 § 3, 3°; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 66); Pius PP. XII, All., 26 maii 1957 (ASS 49 [1957] 405)

1346: c. 2224 § 2; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 66)

1347 § 1: c. 2233 § 3; CI Resp. XV, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 530)

2° odustati od izricanja kazne ili izreći blažu kaznu ili upotrijebiti pokoru, ako se sam krivac popravio i ako je uklonio sablazan, ili ga je svjetovna vlast dovoljno kaznila, ili se predviđa da će biti kažnjen;

3° obustaviti obvezu obdržavanja okajničke kazne, ako je nakon pohvalna življenja krivac prvi put počinio kažnjivo djelo, a potreba ne zahtijeva da se ukloni sablazan, ali tako da, ako krivac ponovno počini kažnjivo djelo u vremenu koje odredi sam sudac, podliježe dužnoj kazni za oba kažnjiva djela, osim ako je u međuvremenu prošao rok za zastaru kaznene tužbe zbog prijašnjega kažnjivog djela.

Kan. 1345 - Kad god je prekršitelj samo nesavršeno sposoban služiti se razumom ili počini kažnjivo djelo zbog straha ili prijeke potrebe ili u naletu strasti ili u pijanstvu ili u drugome sličnome duševnom poremećaju, sudac može i odustati od bilo kakva izricanja kazne, ako prosudi da se na drugi način može bolje pomoći prekršitelju da se popravi.

Kan. 1346 - Kad god krivac počini više kažnjivih djela, ako se smatra da je preveliki zbroj kazna izreci prepuštenih, ostavlja se razboritoj prosudbi suca da kazne smanji na pravednu mjeru.

Kan. 1347 - § 1. Cenzura se ne može valjano izreći, osim ako je krivac prije bio barem jedanput opomenut da odstupi od tvrdokornosti i ako mu se daje prikladno vrijeme da se urazumi.

§ 2. Smatra se da je odstupio od tvrdokornosti krivac koji se uistinu pokaje za kažnjivo djelo i koji je uz to na prikladan način popravio štetu i sablazan ili je barem ozbiljno obećao da će to učiniti.

Kan. 1348 - Kad se krivac oslobodi optužbe ili mu se ne izreče nikakva kazna, ordinarij se može prikladnim opomenama i drugim sredstvima pastoralne skrbi ili također, ako je potrebno, kaznenim lijekovima pobrinuti za njegov boljitak i za javno dobro.

Kan. 1349 - Ako je kazna neodređena, a ni zakon ne određuje drukčije, neka sudac ne izriče teže kazne, osobito ne cenzure, osim ako to svakako zahtijeva težina slučaja; ali, ne može izreći trajne kazne.

1347 § 2: c. 2242 § 3; PIUS PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 73, 82); PAULUS PP. VI, All., 4 oct. 1969 (AAS 61 [1969] 711)

1348: cc. 2223 § 3, 3°, 2229 § 4

1349: c. 2223 § 1

Can. 1350 - § 1. In poenis clerico irrogandis semper cavendum est, ne iis quae ad honestam sustentationem sunt necessaria ipse careat, nisi agatur de dimissione e statu clericali.

§ 2. Dimisso autem e statu clericali, qui propter poenam vere indigeat, Ordinarius meliore quo fieri potest modo providere curet.

Can. 1351 - Poena reum ubique tenet, etiam resolutio iure eius qui poenam constituit vel irrogavit, nisi aliud expresse caveatur.

Can. 1352 - § 1. Si poena vetet recipere sacramenta vel sacramentalia, vetitum suspenditur, quamdiu reus in mortis periculo versatur.

§ 2. Obligatio servandi poenam latae sententiae, quae neque declarata sit neque sit notoria in loco ubi delinquens versatur, eatenus ex toto vel ex parte suspenditur, quatenus reus eam servare nequeat sine periculo gravis scandali vel infamiae.

Can. 1353 - Appellatio vel recursus a sententiis iudicialibus vel a decretis, quae poenam quamlibet irrogent vel declarent, habent effectum suspensivum.

1350 § 1: cc. 122, 1923 § 1, 2299 § 3

1350 § 2: c. 2303 § 2

1351: c. 2226 § 4

Kan. 1350 - § 1. Pri izricanju kazna kleriku treba uvijek paziti da dotični ne ostane bez onoga što je potrebno za njegovo dolično uzdržavanje, osim ako se radi o otpustu iz kleričkog staleža.

§ 2. Neka se ordinarij na najbolji mogući način pobrine da se zbrine otpušteni iz kleričkog staleža, a koji zbog kazne doista oskudijeva.

Kan. 1351 - Kazna obvezuje krivca svagdje, i kad prestane pravo onoga koji je kaznu ustanovio ili izrekao, osim ako je izričito određeno što drugo.

Kan. 1352 - § 1. Ako kazna zabranjuje primanje sakramenata ili blagoslovina, zabrana se obustavlja dokle god se krivac nalazi u smrtnoj pogibelji.

§ 2. Obveza obdržavanja kazne unaprijed izrečene, koja nije proglašena ni općepoznata u mjestu gdje se prekršitelj nalazi, obustavlja se posve ili djelomično utoliko ukoliko je krivac ne može obdržavati bez opasnosti od velike sablazni ili ozloglašenja.

Kan. 1353 - Priziv ili utok protiv sudskih presuda ili odluka koje izriču ili proglašuju bilo koju kaznu imaju obustavni učinak.

1352 § 1: c. 2252

1352 § 2: cc. 2232 § 1, 2290 § 1

1353: cc. 2243, 2287

TITULUS VI
DE POENARUM CESSATIONE

Can. 1354 - § 1. Praeter eos, qui in cann. 1355-1356 recensentur, omnes, qui a lege, quae poena munita est, dispensare possunt vel a praecepto poenam comminanti eximere, possunt etiam eam poenam remittere.

§ 2. Potest praeterea lex vel praeceptum, poenam constituens, aliis quoque potestatem facere remittendi.

§ 3. Si Apostolica Sedes poenae remissionem sibi vel aliis reservaverit, reservatio stricte est interpretanda.

Can. 1355 - § 1. Poenam lege constitutam, si sit irrogata vel declarata, remittere possunt, dummodo non sit Apostolicae Sedi reservata:

1° Ordinarius, qui iudicium ad poenam irrogandam vel declarandam promovit vel decreto eam per se vel per alium irrogavit vel declaravit;

2° Ordinarius loci in quo delinquens versatur, consulto tamen, nisi propter extraordinarias circumstantias impossibile sit, Ordinario, de quo sub n. 1.

§ 2. Poenam latae sententiae nondum declaratam lege constitutam, si Sedi Apostolicae non sit reservata, potest Ordinarius remittere suis subditis et iis qui in ipsius territorio versantur vel ibi deliquerint, et etiam quilibet Episcopus in actu tamen sacramentalis confessionis.

Can. 1356 - § 1. Poenam ferendae vel latae sententiae constitutam praecepto quod non sit ab Apostolica Sede latum, remittere possunt:

1° Ordinarius loci, in quo delinquens versatur;

1354 § 1: c. 2236 § 2; Pius PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 80)

1354 § 2: c. 2236 § 1; Pius PP. II, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 80)

1354 § 3: c. 2246 § 2; Pius PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 80)

NASLOV VI.

PRESTANAK KAZNA

Kan. 1354 - § 1. Osim onih koji su nabrojani u kann. 1355-1356. svi, koji mogu dati oprost od zakona zaštićenog kaznom ili izuzeti od zapovijedi koja prijete kaznom, mogu otpustiti i tu kaznu.

§ 2. Osim toga, zakon ili zapovijed koji kaznu ustanovljuju mogu i druge ovlastiti da je otpuštaju.

§ 3. Ako Apostolska Stolica pridržuje otpuštanje kazne sebi ili drugima, pridržaj treba da se usko tumači.

Kan. 1355 - § 1. Zakonom ustanovljenu kaznu koja je izrečena ili proglašena mogu otpustiti, samo ako nije pridržana Apostolskoj Stolici:

1° ordinarij koji je pokrenuo sudski postupak da se izreče ili proglašava kazna ili je kaznu odlukom osobno ili preko drugoga izrekao ili proglasio;

2° ordinarij mjesta u kojem se prekršitelj nalazi, posavjetovavši se ipak s ordinarijem o kojem se govori u br. 1, osim ako to zbog izvanrednih okolnosti nije moguće.

§ 2. Kaznu unaprijed izrečenu zakonom ustanovljenu koja još nije proglašena, ako nije pridržana Apostolskoj Stolici, može otpustiti ordinarij svojim podložnicima i onima koji se nalaze na njegovu području ili su ondje počinili kažnjivo djelo, dapače i svaki biskup, ali u sakramentalnoj ispovijedi.

Kan. 1356 - § 1. Kaznu izreci prepuštenu ili kaznu unaprijed izrečenu ustanovljenu zapovijedu koju nije donijela Apostolska Stolica mogu otpustiti:

1° ordinarij mjesta u kojem se prekršitelj nalazi;

1355 § 1: cc. 2236 § 1, 2237 § 1, 2245, 2253 § 3

1355 § 2: c. 2237 § 2

1356 § 1: cc. 2236 § 1, 2245 § 2, 2253, 2° et 3°

2° si poena sit irrogata vel declarata, etiam Ordinarius qui iudicium ad poenam irrogandam vel declarandam promovit vel decreto eam per se vel per alium irrogavit vel declaravit.

§ 2. Antequam remissio fiat, consulendus est, nisi propter extraordinarias circumstantias impossibile sit, praecepti auctor.

Can. 1357 - § 1. Firmis praescriptis cann. 508 et 976, censuram latae sententiae excommunicationis vel interdicti non declaratam confessarius remittere potest in foro interno sacramentali, si paenitenti durum sit in statu gravis peccati permanere per tempus necessarium ut Superior competens provideat.

§ 2. In remissione concedenda confessarius paenitenti onus iniungat recurrendi intra mensem sub poena reincidentiae ad Superiorem competentem vel ad sacerdotem facultate praeditum, et standi huius mandatis; interim imponat congruam paenitentiam et, quatenus urgeat, scandali et damni reparationem; recursus autem fieri potest etiam per confessarium, sine nominis mentione.

§ 3. Eodem onere recurrendi tenentur, postquam convaluerint, ii quibus ad normam can. 976 remissa est censura irrogata vel declarata vel Sedi Apostolicae reservata.

Can. 1358 - § 1. Remissio censurae dari non potest nisi delinquenti qui a contumacia, ad normam can. 1347, § 2, recesserit; recedenti autem denegari nequit.

§ 2. Qui censuram remittit, potest ad normam can. 1348 providere vel etiam paenitentiam imponere.

Can. 1359 - Si quis pluribus poenis detineatur, remissio valet tantummodo pro poenis in ipsa expressis; generalis autem remissio omnes aufert poenas, iis exceptis quas in petitione reus mala fide reticuerit.

Can. 1360 - Poenae remissio metu gravi extorta irrita est.

1357 § 1: c. 2254 § 1

1357 § 2: c. 2254 §§ 1 et 3; CI Resp. VIII, 12 nov. 1822 (AAS 14 [1922] 663)

1357 § 3: c. 2252; CI Resp. VIII, 12 nov. 1922 (AAS 14 [1922] 663)

2° ako je kazna izrečena ili proglašena, onda i ordinarij koji je pokrenuo sudski postupak da se kazna izreče ili proglasi ili je kaznu osobno ili preko drugoga odlukom izrekao ili proglasio.

§ 2. Prije otpuštanja kazne treba da se pita za savjet donositelj zapovijedi, osim ako to nije moguće zbog izvanrednih okolnosti.

Kan. 1357 - § 1. Unaprijed izrečenu kaznu izopćenja ili zabrane bogoslužja koja nije proglašena može otpustiti ispovjednik u unutrašnjem sakramentalnom području, ako je pokorniku teško ostati u stanju teškoga grijeha za vrijeme potrebno da o tome odluči mjerodavni poglavar, uz obdržavanje propisa kann. 508. i 976.

§ 2. U podjeljivanju otpuštenja neka ispovjednik obveže pokornika, pod prijetnjom ponovnog upada u kaznu, da se u roku od mjesec dana obrati mjerodavnom poglavaru ili ovlaštenom svećeniku i da se drži njegovih naloga; u međuvremenu neka mu nametne primjerenu pokoru i, ako je potrebno, neka mu naredi da popravi sablazan i štetu; ali, utok može učiniti i ispovjednik, bez spominjanja imena.

§ 3. Istom obvezom utoka vezani su, kad ozdrave, oni kojima je prema odredbi kan. 976. otpuštena cenzura koja je bila izrečena ili proglašena ili pridržana Apostolskoj Stolici.

Kan. 1358 - § 1. Otpuštenje cenzure može se dati samo prekršitelju koji odstupi od tvrdokornosti, prema odredbi kan. 1347, § 2; ali onome tko odstupi, otpuštenje se ne može uskratiti.

§ 2. Tko otpušta cenzuru, može postupiti prema odredbi kan. 1348, ili odrediti i pokoru.

Kan. 1359 - Ako je tko obvezan na više kazna, otpuštenje vrijedi samo za one kazne koje su izričito u njemu spomenute; opće pak otpuštenje ukida sve kazne, osim onih koje je krivac u molbi zlonamjerno prešutio.

Kan. 1360 - Otpuštenje kazne iznuđeno velikim strahom nije valjano.

1358: c. 2248 § 2; Pius PP. XII, All., 5 feb. 1955 (AAS 47 [1955] 73)

1359: c. 2249 § 2

1360: c. 2238

Can. 1361 - § 1. Remissio dari potest etiam absenti vel sub conditione.

§ 2. Remissio in foro externo detur scripto, nisi gravis causa aliud suadeat.

§ 3. Caveatur ne remissionis petitio vel ipsa remissio divulgetur, nisi quatenus id vel utile sit ad rei famam tuendam vel necessarium ad scandalum reparandum.

Can. 1362 - § 1. Actio criminalis praescriptione extinguitur triennio, nisi agatur:

1° de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis;

2° de actione ob delicta de quibus in cann. 1394, 1395, 1397, 1398, quae quinquennio praescribitur;

3° de delictis quae non sunt iure communi punita, si lex particularis alium praescriptionis terminum statuerit.

§ 2. Praescriptio decurrit ex die quo delictum patratum est, vel, si delictum sit permanens vel habituale, ex die quo cessavit.

Can. 1363 - § 1. Si intra terminos de quibus in can. 1362, ex die quo sententia condemnatoria in rem iudicatam transierit computandos, non sit reo notificatum exsecutorium iudicis decretum de quo in can. 1651, actio ad poenam exsequendam praescriptione extinguitur.

§ 2. Idem valet, servatis servandis, si poena per decretum extra iudicium irrogata sit.

1361 § 1: c. 2239 § 1

1361 § 2: c. 2239 § 2

1362 § 1: cc. 1703, 2240; REU 29, 31, 32, 35, 36

Kan. 1361 - § 1. Otpuštenje se može dati i odsutnoj osobi ili pod uvjetom.

§ 2. Otpuštenje na izvanjskom području neka se daje napismeno, osim ako što drugo savjetuje važan razlog.

§ 3. Neka se pazi da se molba za otpuštenje ili samo otpuštenje ne razglasi, osim ako je to korisno za zaštitu dobrog glasa krivca ili potrebno za popravak sablazni.

Kan. 1362 - § 1. Kaznena tužba prestane zastarom nakon tri godine, osim ako su posrijedi:

1° kažnjiva djela pridržana Kongregaciji za nauk vjere;

2° tužba zbog kažnjivih djela, o kojima se govori u kan. 1394, 1395, 1397. i 1398, koja zastarijeva nakon pet godina;

3° kažnjiva djela koja opći zakon ne kažnjava, ako krajevni zakon odredi drugi rok za zastaru.

§ 2. Zastara teče od dana kad je počinjeno kažnjivo djelo ili, ako je kažnjivo djelo trajno ili je prešlo u naviku, od dana kad je prestalo.

Kan. 1363 - § 1. Ako se u rokovima, o kojima se govori u kan. 1362, a koji treba da se računaju od dana kad je presuda postala pravomoćna, ne dostavi krivcu sučeva odluka o izvršenju, o kojoj se govori u kan. 1651, postupak za izvršenje kazne prestane zastarom.

§ 2. Isto vrijedi ako je kazna izrečena izvansudskom odlukom, uz obdržavanje onoga što treba da se obržava.

1362 § 2: c. 1705

1363: cc. 1703, 1918, 2240

PARS II
DE POENIS IN SINGULA DELICTA

TITULUS I
**DE DELICTIS CONTRA RELIGIONEM
ET ECCLESIAE UNITATEM**

Can. 1364 - § 1. Apostata a fide, haereticus vel schismaticus in excommunicationem latae sententiae incurrit, firmiter praescripto can. 194, § 1, n. 2; clericus praeterea potest poenis, de quibus in can. 1336, § 1, nn. 1, 2 et 3, puniri.

§ 2. Si diuturna contumacia vel scandali gravitas postulet, aliae poenae addi possunt, non excepta dimissione e statu clericali.

Can. 1365 - Reus vetitae communicationis in sacris iusta poena puniatur.

Can. 1366 - Parentes vel parentum locum tenentes, qui liberos in religione acatholica baptizandos vel educandos tradunt, censura aliave iusta poena puniantur.

Can. 1367 - Qui species consecratas abicit aut in sacrilegum finem abducit vel retinet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; clericus praeterea alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, puniri potest.

Can. 1368 - Si quis, asserens vel promittens aliquid coram ecclesiastica auctoritate, periurium committit, iusta poena puniatur.

1364 § 1: c. 2314 § 1; CI Resp., 30 iul. 1934, I (AAS 26 [1934] 494); SCSO Decr. *Quaesitum est*, 1 iul. 1949, 4 (AAS 41 [1949] 334); DO 19, 20

1364 § 2: c. 2314 § 1, 2° et 3°

1365: cc. 1258, 2316; **UR 8**; DO 38, 42-63

DIO II.
KAZNE ZA POJEDINAČNA KAŽNJIVA DJELA

NASLOV I.
KAŽNJIVA DJELA PROTIV VJERE I JEDINSTVA
CRKVE

Kan. 1364 - § 1. Otpadnik od vjere, krivovjernik ili raskolnik upada u izopćenje unaprijed izrečeno, uz obdržavanje propisa kan. 194, § 1, br. 2; klerik se osim toga može kazniti kaznama o kojima se govori u kan. 1336, § 1, brr. 1, 2. i 3.

§ 2. Ako dugotrajna tvrdokornost ili težina sablazni zahtijeva, mogu se dodati druge kazne, ne izuzevši otpust iz kleričkog staleža.

Kan. 1365 - Krivac zbog zabranjenog zajedništva u bogoslužju neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1366 - Roditelji ili njihovi zamjenici koji daju krstiti ili odgajati djecu u nekatoličkoj vjeri neka se kazne cenzurom ili drugom pravednom kaznom.

Kan. 1367 - Tko baci posvećene čestice ili ih u svetogrdnu svrhu uzme ili drži upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici; klerik se osim toga može kazniti drugom kaznom, ne isključivši otpust iz kleričkog staleža.

Kan. 1368 - Ako tko počini krivokletstvo tvrdeći ili obećavajući nešto pred crkvenom vlašću, neka se kazni pravednom kaznom.

1366: c. 2319 § 1, 3° et 4°; MM 15

1367: c. 2320; SCSO Decr. *Cum ex expreso*, 21 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 550)

1368: cc. 1743 § 3, 1755 § 3, 1794, 2323

Can. 1369 - Qui in publico spectaculo vel concione, vel in scripto publice evulgato, vel aliter instrumentis communicationis socialis utens, blasphemiam profert, aut bonos mores graviter laedit, aut in religionem vel Ecclesiam iniurias exprimit vel odium contemptumve excitat, iusta poena puniatur.

Kan. 1369 - Tko u javnoj predstavi ili govoru, ili javno objavljenom spisu, ili drukčije služeći se sredstvima društvenog priopćivanja huli na Boga, ili teško vrijeđa ćudoređe, ili govori uvrede protiv vjere ili Crkve ili izaziva mržnju ili prezir neka se kazni pravednom kaznom.

TITULUS II

DE DELICTIS CONTRA ECCLESIASTICAS AUCTORITATES ET ECCLESIAE LIBERTATEM

Can. 1370 - § 1. Qui vim physicam in Romanum Pontificem adhibet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit, cui, si clericus sit, alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, pro delicti gravitate addi potest.

§ 2. Qui id agit in eum qui episcopali caractere pollet, in interdictum latae sententiae et, si sit clericus, etiam in suspensionem latae sententiae incurrit.

§ 3. Qui vim physicam in clericum vel religiosum adhibet in fidei vel Ecclesiae vel ecclesiasticae potestatis vel ministerii contemptum, iusta poena puniatur.

Can. 1371 - Iusta poena puniatur:

1° qui, praeter casum de quo in can. 1364, § 1, doctrinam a Romano Pontifice vel a Concilio Oecumenico damnatam docet vel doctrinam, de qua in can. 752, pertinaciter respuit, et ab Apostolica Sede vel ab Ordinario admonitus non retractat;

2° qui aliter Sedi Apostolicae, Ordinario, vel Superiori legitime praecipienti vel prohibenti non obtemperat, et post monitum in inoboedientia persistit.

Can. 1372 - Qui contra Romani Pontificis actum ad Concilium Oecumenicum vel ad Episcoporum collegium recurrit censura puniatur.

Can. 1373 - Qui publice aut subditorum simultates vel odia adversus Sedem Apostolicam vel Ordinarium excitat propter aliquem potestatis vel ministerii ecclesiastici actum, aut subditos ad inoboedientiam in eos provocat, interdicto vel aliis iustis poenis puniatur.

1370 § 1: c. 2343 § 1; SCSO Decr. *Cum ex expresso*, 21 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 550)

1370 § 2: c. 2343 § 3

1370 § 3: c. 2343 § 4

NASLOV II.

KAŽNJIVA DJELA PROTIV CRKVENIH VLASTI I SLOBODE CRKVE

Kan. 1370 - § 1. Tko upotrijebi fizičku silu protiv rimskog prvosvećenika upadne u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici, čemu se, ako je klerik, može dodati druga kazna prema težini kažnjivog djela, ne isključivši otpust iz kleričkog staleža.

§ 2. Tko to učini protiv onoga koji ima biskupski biljeg upadne u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu; ako je klerik, i u obustavu unaprijed izrečenu.

§ 3. Tko upotrijebi fizičku silu protiv klerika ili redovnika iz prezira prema vjeri ili Crkvi ili crkvenoj vlasti ili službi neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1371 - § Neka se kazni pravednom kaznom:

1° tko, osim slučaja o kojem se govori u kan. 1364, § 1, naučava nauk osuđen od rimskog prvosvećenika ili općeg sabora ili pak nauk o kojemu se govori u kan. 752. uporno odbija te, opomenut od Apostolske Stolice ili ordinarija, ne odustane od toga;

2° tko se inače ne pokori Apostolskoj Stolici, ordinariju ili poglavaru, kad zakonito zapovijeda ili zabranjuje, nego i poslije opomene ustraje u neposlušnosti.

Kan. 1372 - Tko se protiv čina rimskog prvosvećenika utekne na opći sabor ili na Biskupski zbor neka se kazni cenzurom.

Kan. 1373 - Tko zbog nekog čina crkvene vlasti ili službe javno izaziva ili neprijateljstva ili mržnju protiv Apostolske Stolice ili ordinarija ili podložnike poziva na neposluh prema njima neka se kazni zabranom bogoslužja ili drugim pravednim kaznama.

1371: cc. 2317, 2331 § 1

1372: c. 2332

1373: cc. 2331 § 2, 2344; SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602)

Can. 1374 - Qui nomen dat consociationi, quae contra Ecclesiam machinatur, iusta poena puniatur; qui autem eiusmodi consociationem promovet vel moderatur, interdicto puniatur.

Can. 1375 - Qui impediunt libertatem ministerii vel electionis vel potestatis ecclesiasticae aut legitimum bonorum sacrorum aliorumve ecclesiasticorum bonorum usum, aut perterrent electorem vel electum vel eum qui potestatem vel ministerium ecclesiasticum exercuit, iusta poena puniri possunt.

Can. 1376 - Qui rem sacram, mobilem vel immobilem, profanat iusta poena puniatur.

Can. 1377 - Qui sine praescripta licentia bona ecclesiastica alienat, iusta poena puniatur.

1374: c. 2335; SCDF Litt., 18 iul. 1974; SCDF Decl., 26 feb. 1975; SCDF Decl., 17 feb. 1981 (AAS 73 [1981] 240-241)

1375: cc. 2334, 2337, 2345, 2346, 2390; CI Resp. V, 25 iul. 1926 (AAS 18 [1926] 394); SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602)

Kan. 1374 - Tko se upiše u društvo koje rovari protiv Crkve neka se kazni pravednom kaznom; tko pak takvo društvo promiče ili vodi neka se kazni zabranom bogoslužja.

Kan. 1375 - Oni koji sprečavaju slobodu crkvenog služenja ili izbora ili crkvene vlasti ili zakonitu upotrebu posvećenih i drugih crkvenih dobara ili zastrašuju izbornika ili izabranog ili onoga tko je vršio vlast ili crkveno služenje mogu se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1376 - Tko obeščasti posvećenu stvar, pokretnu ili nepokretnu, neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1377 - Tko otuđi crkvena dobra bez propisanog dopuštenja neka se kazni pravednom kaznom.

1376: cc. 2325, 2328, 2329

1377: c. 2347

TITULUS III
DE MUNERUM ECCLESIASTICORUM USURPATIONE
DEQUE DELICTIS IN IIS EXERCENDIS

Can. 1378 - § 1. Sacerdos qui contra praescriptum can. 977 agit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit.

§ 2. In poenam latae sententiae interdicti vel, si sit clericus, suspensionis incurrit:

1° qui ad ordinem sacerdotalem non promotus liturgicam eucharistici Sacrificii actionem attentat;

2° qui, praeter casum de quo in § 1, cum sacramentalem absolutionem dare valide nequeat, eam impertire attentat, vel sacramentalem confessionem audit.

§ 3. In casibus de quibus in § 2, pro delicti gravitate, aliae poenae, non exclusa excommunicatione, addi possunt.

Can. 1379 - Qui, praeter casus de quibus in can. 1378, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.

Can. 1380 - Qui per simoniam sacramentum celebrat vel recipit, interdicto vel suspensione puniatur.

Can. 1381 - § 1. Quicumque officium ecclesiasticum usurpat, iusta poena puniatur.

§ 2. Usurpationi aequiparatur illegitima, post privationem vel cessationem a munere, eiusdem retentio.

Can. 1382 - Episcopus qui sine pontificio mandato aliquem consecrat in Episcopum, itemque qui ab eo consecrationem recipit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrunt.

1378 § 1: c. 2367 § 1; SCSO Decr. *Cum ex expresso*, 21 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 55); SCSO Decr. In plenario, 16 nov. 1934 (AAS 26 [1934] 634)

1378 § 2: cc. 2322, 1°, 2366

1378 § 3: c. 2322, 1°

1380: c. 2371

NASLOV III.

PROTUPRAVNO PRISVAJANJE CRKVENIH SLUŽBA I KAŽNJIVA DJELA U NJIHOVU VRŠENJU

Kan. 1378 - § 1. Svećenik koji radi protiv propisa kan. 977. upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici.

§ 2. U kaznu zabrane bogoslužja unaprijed izrečenu ili, ako je klerik, u kaznu obustave, upada:

1° tko pokuša vršiti bogoslužni čin euharistijske žrtve, a nije primio svećenički red;

2° tko, osim slučaja o kojemu se govori u § 1, premda ne može valjano podijeliti sakramentalno odrješenje, pokuša podijeliti odrješenje, ili sasluša sakramentalnu ispovijed.

§ 3. U slučajevima o kojima se govori u § 2. mogu se dodati i druge kazne prema težini kažnjivog djela, ne isključivši izopćenje.

Kan. 1379 - Tko, osim slučaja o kojima se govori u kan. 1378, hini dijeljenje sakramenata neka se kazni pravednom kaznom.

Kan. 1380 - Tko slavi ili prima sakrament po simoniji neka se kazni zabranom bogoslužja ili obustavom.

Kan. 1381 - § 1. Tko god protupravno prisvoji crkvenu službu neka se kazni pravednom kaznom.

§ 2. S protupravnim prisvajanjem izjednačuje se nezakonito zadržavanje službe pošto je ona oduzeta ili je prestala.

Kan. 1382 - Biskup koji bez papinskog naloga posveti nekoga za biskupa, a isto tako koji primi od njega posvećenje, upadnu u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici.

1381 § 1: c. 2394; SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602)

1381 § 2: c. 2401; SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602)

1382: c. 2370; SCSO Decr. *Suprema Sacra*, 9 apr. 1951 (AAS 43 [1951] 217-218); SCDF Decr. *Episcopi qui alios*, 17 sep. 1976 (AAS 68 [1976] 623)

Can. 1383 - Episcopus qui, contra praescriptum can. 1015, alienum subditum sine legitimis litteris dimissoriis ordinavit, prohibetur per annum ordinem conferre. Qui vero ordinationem recepit, est ipso facto a recepto ordine suspensus.

Can. 1384 - Qui, praeter casus, de quibus in cann. 1378-1383, sacerdotale munus vel aliud sacrum ministerium illegitime exsequitur, iusta poena puniri potest.

Can. 1385 - Qui quaestum illegitime facit ex Missae stipe, censura vel alia iusta poena puniatur.

Can. 1386 - Qui quidvis donat vel pollicetur ut quis, munus in Ecclesia exercens, illegitime quid agat vel omittat, iusta poena puniatur; item qui ea dona vel pollicitationes acceptat.

Can. 1387 - Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis paenitentem ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum sollicitat, pro delicti gravitate, suspensione, prohibitionibus, privationibus puniatur, et in casibus gravioribus dimittatur e statu clericali.

Can. 1388 - § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violat, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; qui vero indirecte tantum, pro delicti gravitate puniatur.

§ 2. Interpres alique, de quibus in can. 983, § 2, qui secretum violant, iusta poena puniantur, non exclusa excommunicatione.

Can. 1389 - § 1. Ecclesiastica potestate vel munere abutens pro actus vel omissionis gravitate puniatur, non exclusa officii privatione, nisi in eum abusum iam poena sit lege vel praecepto constituta.

§ 2. Qui vero, ex culpabili negligentia, ecclesiasticae potestatis vel ministerii vel muneris actum illegitime cum damno alieno ponit vel omittit, iusta poena puniatur.

1383: cc. 2373, 1°, 2374; SCDF Decr. *Episcopi qui alios*, 17 sep. 1976 (AAS 68 [1976] 623)

1384: c. 2322, 2°

1385: c. 2324

1386: c. 2407

Kan. 1383 - Biskupu koji je, protiv odredbe kan. 1015, zaredio tuđeg podložnika bez zakonitog otpusnog pisma zabranjuje se da redi godinu dana. Onome pak koji je tako zaređen samim tim obustavlja se vršenje primljenog reda.

Kan. 1384 - Tko, osim slučajeva o kojima se govori u kann. 1378-1383, nezakonito vrši svećeničku službu ili druga sveta služenja može se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1385 - Tko nezakonito zarađuje iz priloga za misu neka se kazni cenzurom ili nekom drugom pravednom kaznom.

Kan. 1386 - Tko bilo što daruje ili obeća da bi netko, obavljajući službu u Crkvi, nezakonito nešto učinio ili propustio učiniti neka se kazni pravednom kaznom; isto tako neka se kazni onaj tko takve darove ili obećanja prima.

Kan. 1387 - Svećenik koji u činu ili prigodom ili pod izgovorom ispovijedi navodi pokornika na grijeh protiv šeste Božje zapovijedi neka se kazni prema težini kažnjivog djela obustavom, zabranama, oduzećima, a u težim slučajevima neka se otpusti iz kleričkog staleža.

Kan. 1388 - § 1. Ispovjednik koji izravno povrijedi sakramentalni pečat upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolicu; onaj pak koji to učini samo neizravno neka se kazni prema težini kažnjivog djela.

§ 2. Tumač i drugi, o kojima se govori u kan. 983, § 2, koji povrijede tajnu neka se kazne pravednom kaznom, ne isključivši izopćenje.

Kan. 1389 - § 1. Tko zloupotrebljava crkvenu vlast ili službu neka se kazni prema težini čina ili propusta, ne isključivši oduzeće službe, osim ako je protiv te zloupotrebe već ustanovljena kazna zakonom ili zapovijedu.

§ 2. Tko pak zbog skrivljenog nemara nezakonito obavi ili propusti čin crkvene vlasti, služenja ili službe na štetu drugoga neka se kazni pravednom kaznom.

1387: c. 2368 § 1

1388 § 1: c. 2369 § 1; SCSO Decr. *Cum ex expresso*, 21 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 550)

1388 § 2: 2369 § 2; SCDF Decl., 23. mar. 1973 (AAS 65 [1973] 678)

1389 § 1: CI Resp. VI, 2-3 iun. 1918 (AAS 10 [1918] 347)

TITULUS IV
DE CRIMINE FALSI

Can. 1390 - § 1. Qui confessarium de delicto, de quo in can. 1387, apud ecclesiasticum Superiorem falso denuntiat, in interdictum latae sententiae incurrit et, si sit clericus, etiam in suspensionem.

§ 2. Qui aliam ecclesiastico Superiori calumniosam praebet delicti denuntiationem, vel aliter alterius bonam famam laedit, iusta poena, non exclusa censura, puniri potest.

§ 3. Calumniator potest cogi etiam ad congruam satisfactionem praestandam.

Can. 1391 - Iusta poena pro delicti gravitate puniri potest:

1° qui ecclesiasticum documentum publicum falsum conficit, vel verum mutat, destruit, occultat, vel falso vel mutato utitur;

2° qui alio falso vel mutato documento utitur in re ecclesiastica;

3° qui in publico ecclesiastico documento falsum asserit.

1390 § 1: c. 2363

1390 § 2: c. 2355

NASLOV IV.

ZLODJELO POTVORE I KRIVOTVORENJA

Kan. 1390 - § 1. Tko lažno prijavi ispovjednika crkvenom poglavaru za kažnjivo djelo, o kojem se govori u kan. 1387, upada u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu; ako je klerik, i u obustavu.

§ 2. Tko crkvenom poglavaru podnese drugu klevetničku prijavu o kažnjivom djelu ili na drugi način povrijedi dobar glas drugoga može se kazniti pravednom kaznom, ne isključivši cenzuru.

§ 3. Klevetnik se može prisiliti i na davanje primjerene zadovoljštine.

Kan. 1391 - Pravednom kaznom prema težini kažnjivog djela može se kazniti:

1° tko krivotvori javnu crkvenu ispravu ili istinitu mijenja, uništi, sakrije ili se služi krivotvorenom ili izmijenjenom;

2° tko se služi drugom krivom ili izmijenjenom ispravom u crkvenoj stvari;

3° tko u javnoj crkvenoj ispravi potvrdi nešto lažno.

1390 § 3: c. 2355

1391: cc. 2360, 2362

TITULUS V

DE DELICTIS CONTRA SPECIALES OBLIGATIONES

Can. 1392 - Clerici vel religiosi mercaturam vel negotiationem contra canonum praescripta exercentes pro delicti gravitate puniantur.

Can. 1393 - Qui obligationes sibi ex poena impositas violat, iusta poena puniri potest.

Can. 1394 - § 1. Firmo praescripto can. 194, § 1, n. 3, clericus matrimonium, etiam civiliter tantum, attentans, in suspensionem latae sententiae incurrit; quod si monitus non resipuerit et scandalum dare perrexerit, gradatim privationibus ac vel etiam dimissione e statu clericali puniri potest.

§ 2. Religiosus a votis perpetuis, qui non sit clericus, matrimonium etiam civiliter tantum attentans, in interdictum latae sententiae incurrit, firmo praescripto can. 694.

Can. 1395 - § 1. Clericus concubinarius, praeter casum de quo in can. 1394, et clericus in alio peccato externo contra sextum Decalogi praeceptum cum scandalo permanens, suspensione puniantur, cui, persistente post monitionem delicto, aliae poenae gradatim addi possunt usque ad dimissionem e statu clericali.

§ 2. Clericus qui aliter contra sextum Decalogi praeceptum deliquerit, si quidem delictum vi vel minis vel publice vel cum minore infra aetatem sedecim annorum patratum sit, iustis poenis puniatur, non exclusa, si casus ferat, dimissione e statu clericali.

Can. 1396 - Qui graviter violat residentiae obligationem cui ratione ecclesiastici officii tenetur, iusta poena puniatur, non exclusa, post monitionem, officii privatione.

1392: c. 2380; SCConc Decr. *Catholica Ecclesia*, 29 iun. 1950 (AAS 42 [1950] 601-602)

1394 § 1: c. 2388; SPA Decr. *Lex sacri coelibatus*, 18 apr. 1936 (AAS 28 [1936] 42-43); SPA Decl., 4 maii 1937 (AAS 29 [1937] 283-284)

NASLOV V.

KAŽNJIVA DJELA PROTIV POSEBNIH OBVEZA

Kan. 1392 - Klerici ili redovnici koji se bave trgovinom ili poslovanjem protiv propisa kanona neka se kazne prema težini kažnjivog djela.

Kan. 1393 - Tko krši obveze koje su mu kaznom nametnute može se kazniti pravednom kaznom.

Kan. 1394 - § 1. Klerik koji pokuša ženidbu, i samo građansku, upadne u obustavu unaprijed izrečenu, uz održavanje propisa kan. 194, § 1, br. 3; ali ako se, iako opomenut, ne urazumi te nastavi davati sablazan, može se postupno kažnjavati i oduzećima ili dapače otpustom iz kleričkog staleža.

§ 2. Redovnik s doživotnim zavjetima, koji nije klerik, koji pokuša ženidbu, i samo građansku, upadne u zabranu bogoslužja unaprijed izrečenu, uz održavanje propisa kan. 694.

Kan. 1395 - § 1. Klerik priležnik, osim slučaja o kojem je riječ u kan. 1394, i klerik koji ustraje u drugom izvanjskom grijehu protiv šeste Božje zapovijedi uz sablazan, neka se kazni obustavom, kojoj se, ako ustraje u kažnjivom djelu nakon opomene, mogu postupno dodati druge kazne, sve do otpusta iz kleričkog staleža.

§ 2. Klerik koji drukčije pogriješi protiv šeste Božje zapovijedi, ako je naime kažnjivo djelo počinjeno prisilom ili prijetnjama ili javno ili s osobom mlađom od šesnaest godina, neka se kazni pravednim kaznama, ne isključivši otpust iz kleričkog staleža, ako slučaj to zahtijeva.

Kan. 1396 - Tko teško krši obvezu prebivanja kojom je vezan radi crkvene službe neka se kazni pravednom kaznom, ne isključivši, nakon opomene, oduzeće službe.

1394 § 2: c. 2388

1395 § 1: c. 2359 §§ 1 et 3

1395 § 2: c. 2359 § 2

TITULUS VI
**DE DELICTIS CONTRA HOMINIS
VITAM ET LIBERTATEM**

Can. 1397 - Qui homicidium patrat, vel hominem vi aut fraude rapit vel detinet vel mutilat vel graviter vulnerat, privationibus et prohibitionibus, de quibus in can. 1336, pro delicti gravitate puniatur; homicidium autem in personas de quibus in can. 1370, poenis ibi statutis punitur.

Can. 1398 - Qui abortum procurat, effectu secuto, in excommunicationem latae sententiae incurrit.

1396: c. 2381; SCSO Conc. Resol., 10 iul. 1920 (AAS 12 [1920] 357); SCSO Conc. Resp., 23 apr. 1927 (AAS 19 [1927] 415)

1397: cc. 2343 § 1, 2354; SCSO Decr. *Cum ex expresso*, 21 iul. 1934 (AAS 26 [1934] 550)

NASLOV VI.
**KAŽNJIVA DJELA PROTIV LJUDSKOG ŽIVOTA
I SLOBODE**

Kan. 1397 - Tko počini ubojstvo, ili tko silom ili prijevarom otme ili zadrži ili osakati ili teško rani čovjeka, neka se kazni oduzećima i zabranama o kojima se govori u kan. 1336, prema težini kažnjivog djela; ubojstvo pak osoba o kojima je riječ u kan. 1370. kažnjava se kaznama ondje određenima.

Kan. 1398 - Tko nešto poduzme radi pobačaja upada, ako dođe do učinka, u izopćenje unaprijed izrečeno.

1398: c. 2350 § 1; PIUS PP. XII, All., 21 maii 1948; PIUS PP. XII, All., 27 nov. 1951; **GS 27, 51**; PAULUS PP. VI, All., 9 dec. 1972 (AAS 64 [1972] 776-779); SCDF Decl., 18 nov. 1974 (AAS 66 [1974] 730-747); PAULUS PP. VI, All., 23, apr. 1977 (AAS 69 [1977] 281-283)

TITULUS VII
NORMA GENERALIS

Can. 1399 - Praeter casus hac vel aliis legibus statutos, divinae vel canonicae legis externa violatio tunc tantum potest iusta quidem poena puniri, cum specialis violationis gravitas punitionem postulat, et necessitas urget scandala praeveniendi vel reparandi.

NASLOV VII.

OPĆA ODREDBA

Kan. 1399 - Uz slučajeve određene ovim ili drugim zakonima izvanjski se prekršaj božanskog ili kanonskog zakona može kazniti pravednom kaznom samo kad posebna težina prekršaja zahtijeva kažnjavanje, a prijeka potreba sili na predusretanje ili popravak sablazni.

LIBER VII

DE PROCESSIBUS

KNJIGA VII.

POSTUPCI

PARS I
DE IUDICIIS IN GENERE

Can. 1400 - § 1. Obiectum iudicii sunt:

1° personarum physicarum vel iuridicarum iura perseguenda aut vindicanda, vel facta iuridica declaranda;

2° delicta, quod spectat ad poenam irrogandam vel declarandam.

§ 2. Attamen controversiae ortae ex actu potestatis administrativae deferri possunt solummodo ad Superiorem vel ad tribunal administrativum.

Can. 1401 - Ecclesia iure proprio et exclusivo cognoscit:

1° de causis quae respiciunt res spirituales et spiritualibus adnexas;

2° de violatione legum ecclesiasticarum deque omnibus in quibus inest ratio peccati, quod attinet ad culpae definitionem et poenarum ecclesiasticarum irrogationem.

Can. 1402 - Omnia Ecclesiae tribunalia reguntur canonibus qui sequuntur, salvo normis tribunalium Apostolicae Sedis.

Can. 1403 - § 1. Causae canonizationis Servorum Dei reguntur peculiari lege pontificia.

§ 2. Iisdem causis applicantur praeterea praescripta huius Codicis, quoties in eadem lege ad ius universale remissio fit vel de normis agitur quae, ex ipsa rei natura, easdem quoque causas afficiunt.

1400 § 1: c. 1552 § 2

1400 § 2: c. 1601; CI Resp., 22 maii 1923 (AAS 16 [1924] 251); REU 106

1401: c. 1553 § 1, 1° et 2°; SCConc Resol., 11 dec. 1920 (AAS 13 [1921] 262-268)

1402: c. 1555 §§ 1 et 2; REU 108, 110

DIO I.
SUDSTVO OPĆENITO

Kan. 1400 - § 1. Predmet su suđenja:

1° potraživanje ili zaštita prava fizičkih ili pravnih osoba, ili utvrđivanje pravnih činjenica;

2° kažnjiva djela, s obzirom na izricanje ili proglašenje kazne.

§ 2. Ipak, sporovi nastali iz čina upravne vlasti mogu biti podneseni samo poglavaru ili upravnom sudu.

Kan. 1401 - Crkva sudi vlastitim i isključivim pravom:

1° u parnicama u kojima su posrijedi duhovne stvari i one povezane s duhovnim stvarima;

2° o povredama crkvenih zakona i o svemu gdje se radi o grijehu, što se tiče utvrđivanja krivnje i izricanja crkvenih kazna.

Kan. 1402 - Svi crkveni sudovi ravnaju se prema kanonima koji slijede, uz poštovanje odredaba za sudove Apostolske Stolice.

Kan. 1403 - § 1. Postupci proglašivanja svetima slugu Božjih ravnaju se prema posebnom papinskom zakonu.

§ 2. Osim toga, na te postupke primjenjuju se i propisi ovog Zakonika kad god se u tom zakonu upućuje na opće pravo ili kad se radi o odredbama koje se, po naravi same stvari, odnose i na te postupke.

1403 § 1: cc. 1999-2141; PAULUS PP. VI, m. p. *Sanctitas clarior*, 19 feb. 1969 (AAS 61 [1969] 149-153); PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Sacra Rituum Congregatio*, 8 maii 1969 (AAS 61 [1969] 297-305); SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, Decr. *Ne ob diuturnum*, 3 apr. 1970 (AAS 62 [1970] 554-555); SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, Notif., 16 dec. 1972

TITULUS I
DE FORO COMPETENTI

Can. 1404 - Prima Sedes a nemine iudicatur.

Can. 1405 - § 1 Ipsius Romani Pontificis dumtaxat ius est iudicandi in causis de quibus in can. 1401:

- 1° eos qui supremum tenent civitatis magistratum;
- 2° Patres Cardinales;
- 3° Legatos Sedis Apostolicae, et in causis poenalibus Episcopos;

4° alias causas quas ipse ad suum advocaverit iudicium.

§ 2. Iudex de actu vel instrumento a Romano Pontifice in forma specifica confirmato videre non potest, nisi ipsius praecesserit mandatum.

§ 3. Rotae Romanae reservatur iudicare:

1° Episcopus in contentiosis, firmo praescripto can. 1419, § 2;

2° Abbatem primatem, vel Abbatem superiorem congregationis monasticae, et supremum Moderatorem institutorum religiosorum iuris pontificii;

3° dioeceses aliasve personas ecclesiasticas, sive physicas sive iuridicas, quae Superiorem infra Romanum Pontificem non habent.

Can. 1406 - § 1. Violato praescripto can. 1404, acta et decisiones pro infectis habentur.

§ 2. In causis, de quibus in can. 1405, aliorum iudicium incompetencia est absoluta.

Can. 1407 - § 1. Nemo in prima instantia conveniri potest, nisi coram iudice ecclesiastico qui competens sit ob unum ex titulis qui in cann. 1408-1414 determinantur.

1404: c. 1556

1405 § 1: c. 1557 §§ 1 et 3; PrM 2 §§ 1 et 3

1405 § 2: c. 1557 § 2

NASLOV I.
MJERODAVNO SUDIŠTE

Kan. 1404 - Prvoj Stolici ne sudi nitko.

Kan. 1405 - § 1. Samo rimski prvosvećenik ima pravo suditi u parnicama o kojima se govori u kan. 1401:

1° vrhovnim vladarima država;

2° ocima kardinalima;

3° izaslanicima Apostolske Stolice, a u kaznenim parnicama biskupima;

4° u drugim sporovima koje sam preuzme na svoj sud.

§ 2. Sudac ne može suditi o činu ili ispravi koju je u posebnom obliku potvrdio rimski prvosvećenik, osim ako prije toga primi njegov nalog.

§ 3. Rimskoj roti pridržano je da sudi:

1° biskupima u parničnim sporovima, uz obdržavanje propisa kan. 1419, § 2;

2° opatu primasu ili opatu predstojniku monaške kongregacije i vrhovnom voditelju redovničkih ustanova papinskoga prava;

3° biskupijama i drugim, bilo fizičkim bilo pravnim, crkvenim osobama koje nemaju poglavara ispod rimskog prvosvećenika.

Kan. 1406 - § 1. Ako se prekrši propis kan. 1404, čini i rješenja smatraju se kao da nisu učinjena.

§ 2. U parnicama o kojima se govori u kan. 1405. nemjerodavnost je drugih sudaca apsolutna.

Kan. 1407 - § 1. Nitko se ne može tužiti u prvom stupnju, osim pred crkvenim sucem koji je mjerodavan s jednog od naslova određenih u kann. 1408-1414.

1406 § 2: c. 1558

1407 § 1: c. 1559 § 1

§ 2. Incompetentia iudicis, cui nullus ex his titulis suffragatur, dicitur relativa.

§ 3. Actor sequitur forum partis conventae; quod si pars conventa multiplex forum habet, optio fori actori conceditur.

Can. 1408 - Quilibet conveniri potest coram tribunali domicilii vel quasi-domicilii.

Can. 1409 - § 1. Vagus forum habet in loco ubi actu commoratur.

§ 2. Is, cuius neque domicilium aut quasi-domicilium neque locus commorationis nota sint, conveniri potest in foro actoris, dummodo aliud forum legitimum non suppetat.

Can. 1410 - Ratione rei sitae, pars conveniri potest coram tribunali loci, ubi res litigiosa sita est, quoties actio in rem directa sit, aut de spolio agatur.

Can. 1411 - § 1. Ratione contractus pars conveniri potest coram tribunali loci in quo contractus initus est vel adimpleri debet, nisi partes concorditer aliud tribunal elegerint.

§ 2. Si causa versetur circa obligationes quae ex alio titulo proveniant, pars conveniri potest coram tribunali loci, in quo obligatio vel orta est vel est adimplenda.

Can. 1412 - In causis poenalibus accusatus, licet absens, conveniri potest coram tribunali loci, in quo delictum patratum est.

Can. 1413 - Pars conveniri potest:

1° in causis quae circa administrationem versantur, coram tribunali loci ubi administratio gesta est;

2° in causis quae respiciunt hereditates vel legata pia, coram tribunali ultimi domicilii vel quasi-domicilii vel commorationis, ad normam cann. 1408-1409, illius de cuius hereditate vel legato pio agitur, nisi agatur de mera executione legati, quae videnda est secundum ordinarias competentiae normas.

1407 § 2: c. 1559 § 2

1407 § 3: c. 1559 § 3

1408: c. 1561 § 1

1409: c. 1563

§ 2. Nemjerodavnost suca za kojega nema ni jednog od tih naslova naziva se relativna.

§ 3. Tužitelj slijedi sudište tužene stranke; ako tužena stranka ima više sudišta, izbor sudišta prepušta se tužitelju.

Kan. 1408 - Svatko može biti tužen pred sudom prebivališta ili boravišta.

Kan. 1409 - § 1. Lutalica ima sudište u mjestu gdje se stvarno nalazi.

§ 2. Onaj kome je prebivalište ili boravište ili mjesto boravka nepoznato može se tužiti pred sudištem tužitelja samo ako nema drugoga zakonitog sudišta.

Kan. 1410 - Zbog smještene stvari stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem se nalazi prijeporna stvar, kad god se radi o stvarnoj tužbi ili otimanju posjeda.

Kan. 1411 - § 1. Zbog ugovora stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem je ugovor sklopljen ili se mora ispuniti, osim ako su stranke sporazumno izabrale drugi sud.

§ 2. Ako se parnica odnosi na obveze koje nastaju iz drugog naslova, stranka se može tužiti pred sudom mjesta u kojem je obveza nastala ili u kojem treba da se ispuni.

Kan. 1412 - U kaznenim parnicama tužena stranka, iako je odsutna, može se tužiti pred sudom mjesta u kojemu je kažnjivo djelo počinjeno.

Kan. 1413 - Stranka se može tužiti:

1° u parnicama koje se tiču upravljanja, pred sudom mjesta gdje je obavljana uprava;

2° u parnicama koje se tiču nasljedstva ili nabožnih zapisa, pred sudom posljednjeg prebivališta ili boravišta ili boravka, prema odredbi kann. 1408-1409, onoga o čijem se nasljedstvu ili nabožnom zapisu radi, osim ako je posrijedi samo izvršenje zapisa, što treba da se procijeni po redovitim odredbama o mjerodavnosti.

1410: c. 1564

1411 § 1: c. 1565; CI Resp. XII, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529)

1412: c. 1566

1413: c. 1560, 3° et 4°

Can. 1414 - Ratione connexionis, ab uno eodemque tribunali et in eodem processu cognoscendae sunt causae inter se conexae, nisi legis praescriptum obstet.

Can. 1415 - Ratione praeventionis, si duo vel plura tribunalia aequae competentia sunt, ei ius est causam cognoscendi, quod prius partem conventam legitime citaverit.

Can. 1416 - Conflictus competentiae inter tribunalia eidem tribunali appellationis subiecta, ab hoc tribunali solvuntur; a Signatura Apostolica, si eidem tribunali appellationis non subsunt.

1414: c. 1567

1415: c. 1568; PrM 11

1416: c. 1612; PrM 10

Kan. 1414 - Zbog povezanosti u parnicama među kojima ima veze treba da sudi jedan te isti sud i u istom postupku, osim ako se tome protivi zakonski propis.

Kan. 1415 - Zbog preteknuća, ako su dva suda ili više njih jednako mjerodavni, pravo da vodi parnicu pripada onome koji prije zakonito pozove tuženu stranku.

Kan. 1416 - Sukobe mjerodavnosti između sudova podložnih istom prizivnom sudu rješava taj sud; ako nisu podložni istom prizivnom sudu, rješava Apostolska signatura.

TITULUS II

DE VARIIS TRIBUNALIUM GRADIBUS ET SPECIEBUS

Can. 1417 - § 1. Ob primatum Romani Pontificis integrum est cui-libet fidei causam suam sive contentiosam sive poenalem, in quovis iudicii gradu et in quovis litis statu, cognoscendam ad Sanctam Sedem deferre vel apud eandem introducere.

§ 2. Provocatio tamen ad Sedem Apostolicam interposita non suspendit, praeter casum appellationis, exercitium iurisdictionis in iudice qui causam iam cognoscere coepit; quique idcirco poterit iudicium prosequi usque ad definitivam sententiam, nisi Sedes Apostolica iudici significaverit se causam advocasse.

Can. 1418 - Quodlibet tribunal ius habet in auxilium vocandi aliud tribunal ad causam instruendam vel ad actus intimandos.

CAPUT I

DE TRIBUNALI PRIMAE INSTANTIAE

Art. 1

DE IUDICE

Can. 1419 - § 1. In unaquaque dioecesi et pro omnibus causis iure expresse non exceptis, iudex primae instantiae est Episcopus dioecesanus, qui iudicalem potestatem exercere potest per se ipse vel per alios, secundum canones qui sequuntur.

§ 2. Si vero agatur de iuribus aut bonis temporalibus personae iuridicae ab Episcopo repraesentatae, iudicat in primo gradu tribunal appellationis.

1417 § 1: c. 1569 § 1

1417 § 2: c. 1569 § 2; SA Litt. circ., 13 dec. 1977

1418: c. 1570 § 2

NASLOV II.
RAZLIČITI STUPNJEVI I VRSTE SUDOVA

Kan. 1417 - § 1. Zbog prvenstva rimskog prvosvećenika svakom je vjerniku slobodno da svoj spor, bilo parnični bilo kazneni, u bilo kojem stupnju suđenja i u bilo kojem stanju parnice podnese na suđenje Svetoj Stolici ili da ga kod nje pokrene.

§ 2. Pozivanjem na Apostolsku Stolicu ipak se ne obustavlja, osim ako dođe do priziva, vršenje jurisdikcije onog suca koji je parnicu već započeo; on stoga može nastaviti suđenje sve do konačne presude, osim ako Apostolska Stolica obavijesti suca da je ona preuzela parnicu.

Kan. 1418 - Svaki sud ima pravo pozvati drugi sud u pomoć radi istraživanja parnice ili priopćivanja spisa.

POGLAVLJE I.
SUD PRVOGA STUPNJA

Članak 1.

SUDAC

Kan. 1419 - § 1. U svakoj biskupiji i za sve parnice koje pravom nisu izričito izuzete sudac je prvoga stupnja dijecezanski biskup koji sudsku vlast može vršiti osobno ili preko drugih, prema kanonima koji slijede.

§ 2. Ali, ako se radi o pravima ili vremenitim dobrima pravne osobe koju zastupa biskup, u prvom stupnju sudi prizivni sud.

1419 § 1: c. 1572 § 1; LG 27; SA Litt., 24 iul. 1972, n. 1

1419 § 2: c. 1572 § 2; CI Resp. III, 29 apr. 1940

Can. 1420 - § 1. Quilibet Episcopus dioecesanus tenetur Vicarium iudiciale seu Officiale constituere cum potestate ordinaria iudicandi, a Vicario generali distinctum, nisi parvitas dioecesis aut paucitas causarum aliud suadeat.

§ 2. Vicarius iudicialis unum constituit tribunal cum Episcopo, sed nequit iudicare causas quas Episcopus sibi reservat.

§ 3. Vicario iudicali dari possunt adiutores, quibus nomen est Vicariorum iudicialium adiunctorum seu Vice-officialium.

§ 4. Tum Vicarius iudicialis tum Vicarii iudiciales adiuncti esse debent sacerdotes, integrae famae, in iure canonico doctores vel saltem licentiati, annos nati non minus triginta.

§ 5. Ipsi, sede vacante, a munere non cessant nec ab Administratore dioecesano amoveri possunt; adveniente autem novo Episcopo, indigent confirmatione.

Can. 1421 - § 1. In dioecesi constituentur ab Episcopo iudices dioecesani, qui sint clerici.

§ 2. Episcoporum conferentia permittere potest ut etiam laici iudices constituentur, e quibus, suadente necessitate, unus assumi potest ad collegium efformandum.

§ 3. Iudices sint integrae famae et in iure canonico doctores vel saltem licentiati.

Can. 1422 - Vicarius iudicialis, Vicarii iudiciales adiuncti et ceteri iudices nominantur ad definitum tempus, firmo praescripto can. 1420, § 5, nec removeri possunt nisi ex legitima gravique causa.

Can. 1423 - § 1. Plures dioecesani Episcopi, probante Sede Apostolica, possunt concordantes, in locum tribunalium dioecesanorum de quibus in cann. 1419-1421, unicum constituere in suis dioecesibus tribunal primae instantiae; quo in casu ipsorum Episcoporum coetui vel Episcopo ab eisdem designato omnes competunt potestates, quas Episcopus dioecesanus habet circa suum tribunal.

1420 § 1: c. 1573; SCPF Decl., 7 apr. 1927; SA Litt., 24 iul. 1972, n. 2

1420 § 2: c. 1573 § 2; SA Litt., 24 iul. 1972, n. 2

1420 § 3: c. 1573 § 3

1420 § 4: c. 1573 § 4; PrM 21

1420 § 5: c. 1573 § 5

Kan. 1420 - § 1. Svaki dijecezanski biskup dužan je postaviti sudskog vikara ili oficijala s redovitom vlašću suđenja, koji nije generalni vikar, osim ako malenost biskupije ili mali broj parnica savjetuje što drugo.

§ 2. Sudski vikar tvori jedan sud s biskupom, ali ne može suditi u parnicama koje biskup pridrži sebi.

§ 3. Sudskom vikaru mogu se dati pomoćnici, koji se zovu pridodani sudski vikari ili viceoficijali.

§ 4. I sudski vikar i pridodani sudski vikari moraju biti svećenici, na dobru glasu, s doktoratom ili barem magisterijem iz kanonskog prava, ne mlađi od trideset godina.

§ 5. Njihova služba ne prestane kad biskupska stolica ostane prazna niti ih može ukloniti dijecezanski upravitelj; kad dođe novi biskup, potrebno je da ih potvrdi.

Kan. 1421 - § 1. Neka biskup u biskupiji postavi biskupijske suce, koji neka budu klerici.

§ 2. Biskupska konferencija može dopustiti da i laici budu postavljeni za suce, a od njih se, ako bude potrebno, jedan može uzeti da se sastavi sudsko vijeće.

§ 3. Neka suci budu na dobru glasu i doktori ili barem magistri iz kanonskoga prava.

Kan. 1422 - Sudski vikar, pridodani sudski vikari i ostali suci imenuju se na određeno vrijeme, uz obdržavanje propisa kan. 1420, § 5, i ne mogu se ukloniti, osim zbog zakonitog i važnog razloga.

Kan. 1423 - § 1. Više dijecezanskih biskupa može, s odobrenjem Apostolske Stolice, mjesto biskupijskih sudova, o kojima se govori u kann. 1419-1421, sporazumno osnovati za svoje biskupije jedan sud prvoga stupnja; u tom slučaju skupini tih biskupa ili biskupu kojega oni odrede pripada sva vlast koju dijecezanski biskup ima za svoj sud.

1421 § 1: c. 1574 § 1; CM V § 1; SA Decr., 9 aug. 1972

1421 § 2: c. 1574 § 1; CM V § 1

1421 § 3: c. 1574 § 1; PrM 21; CM VII

1422: cc. 588, 1574 § 2

1423 § 1: Pius PP. XI, m. p. *Qua cura*, 8 aug. 1938, I (AAS 30 [1938] 410); SCDS Normae, 10 iul. 1940 (AAS 32 [1940] 304-308); SA Normae, 25 mar. 1968, 18, 6°; SAN ormae, 28 dec. 1970, 1 § 1 (AAS 63 [1971] 486-492)

§ 2. Tribunalia, de quibus in § 1, constitui possunt vel ad causas quaslibet vel ad aliqua tantum causarum genera.

Can. 1424 - Unicus iudex in quolibet iudicio duos assessores, clericos vel laicos probatae vitae, sibi consulentes asciscere potest.

Can. 1425 - § 1. Reprobata contraria consuetudine, tribunali collegiali trium iudicum reservantur:

1° causae contentiosae: *a)* de vinculo sacrae ordinationis; *b)* de vinculo matrimonii, firmis praescriptis cann. 1686 et 1688;

2° causae poenales: *a)* de delictis quae poenam dimissionis e statu clericali secumferre possunt; *b)* de irroganda vel declaranda excommunicatione.

§ 2. Episcopus causas difficiliiores vel maioris momenti committere potest iudicio trium vel quinque iudicum.

§ 3. Vicarius iudicialis ad singulas causas cognoscendas iudices ex ordine per turnum advocet, nisi Episcopus in singulis casibus aliter stauerit.

§ 4. In primo iudicii gradu, si forte collegium constitui nequeat, Episcoporum conferentia, quamdiu huiusmodi impossibilitas perduret, permittere potest ut Episcopus causas unico iudici clerico committat, qui, ubi fieri possit, assessorem et auditorem sibi asciscat.

§ 5. Iudices semel designatos ne subroget Vicarius iudicialis, nisi ex gravissima causa in decreto exprimenda.

Can. 1426 - § 1. Tribunal collegiale collegialiter procedere debet, et per maiorem suffragiorum partem sententias ferre.

§ 2. Eidem praeesse debet, quatenus fieri potest, Vicarius iudicialis vel Vicarius iudicialis adiunctus.

Can. 1427 - § 1. Si controversia sit inter religiosos vel domos eiusdem instituti religiosi clericalis iuris pontificii, iudex primae instantiae, nisi aliud in constitutionibus caveatur, est Superior provincialis, aut, si monasterium sit sui iuris, Abbas localis.

1423 § 2: Pius PP. XI, m. p. *Qua cura*, 8 aug. 1938, I (AAS 30 [1938] 410)

1424: c. 1575; CM V § 2, VI et VII; Sec Rescr., 1 oct. 1974

1425 § 1: c. 1576 § 1; PrM 13

1425 § 2: c. 1576 § 2

1425 § 3: c. 1576 § 3; CI Resp. I, 28 iul. 1932 (AAS 24 [1932] 314)

§ 2. Sudovi o kojima se govori u § 1. mogu se osnovati ili za sve parnice ili samo za neke vrste parnica.

Kan. 1424 - Sudac pojedinac može u svakom suđenju uzeti dvojicu prisjednika, klerike ili laike prokušana života, da mu budu savjetnici.

Kan. 1425 - § 1. Odbacivši protivan običaj, sudskom vijeću trojice sudaca pridržani su:

1° parnični sporovi: *a)* o vezi svetog ređenja; *b)* o ženidbenoj vezi, uz poštovanje propisa kann. 1686. i 1688;

2° kazneni sporovi: *a)* o kažnjivim djelima koja mogu imati za posljedicu kaznu otpuštanja iz kleričkog staleža; *b)* o izricanju ili proglašenju izopćenja.

§ 2. Biskup može teže ili važnije parnice povjeriti suđenju trojice ili petorice sudaca.

§ 3. Neka sudski vikar za suđenja u pojedinim parnicama poziva suce po unaprijed ustanovljenom redu, osim ako biskup u pojedinačnim slučajevima odredi drukčije.

§ 4. Ako se na sudu prvoga stupnja možda ne može sastaviti vijeće, biskupska konferencija može dopustiti da biskup, dok traje ta nemogućnost, povjeri parnice sucu pojedincu kleriku koji, gdje je to moguće, neka si uzme prisjednika i preslušatelja.

§ 5. Jednom određene suce neka sudski vikar ne mijenja, osim zbog veoma važnog razloga, koji treba da navede u odluci.

Kan. 1426 - § 1. Sudsko vijeće mora postupati zbornom i donositi presude većinom glasova.

§ 2. Njemu mora predsjedati, ako je moguće, sudski vikar ili pridodani sudski vikar.

Kan. 1427 - § 1. Ako spor nastane između redovnika ili kuća iste redovničke kleričke ustanove papinskoga prava, sudac je prvoga stupnja pokrajinski poglavar, osim ako je u konstitucijama određeno što drugo, ili mjesni opat, ako je samostan samosvojan.

1425 § 4: CPEN Normae, 28 apr. 1970, 3; SCGE Formula facultatum, 1 ian. 1971, 20; CM V § 2; Sec Normae, 1 nov. 1974, 2

1426 § 1: c. 1577 § 1; NSRR 139; PrM 14 § 1

1426 § 2: c. 1577 § 2; PrM 14 § 2

1427 § 1: c. 1579 § 1; CA I, 13

§ 2. Salvo diverso constitutionum praescripto, si res contentiosa agatur inter duas provincias, in prima instantia iudicabit per se ipse vel per delegatum supremus Moderator; si inter duo monasteria, Abbas superior congregationis monasticae.

§ 3. Si demum controversia enascatur inter religiosas personas physicas vel iuridicas diversorum institutorum religiosorum, aut etiam eiusdem instituti clericalis iuris dioecesanani vel laicalis, aut inter personam religiosam et clericum saecularem vel laicum vel personam iuridicam non religiosam, iudicat in prima instantia tribunal dioecesanum.

Art. 2

DE AUDITORIBUS ET RELATORIBUS

Can. 1428 - § 1. Iudex vel tribunalis collegialis praeses possunt auditorem designare ad causae instructionem peragendam, eum seligentes aut ex tribunalis iudicibus aut ex personis ab Episcopo ad hoc munus approbatis.

§ 2. Episcopus potest ad auditoris munus approbare clericos vel laicos, qui bonis moribus, prudentia et doctrina fulgeant.

§ 3. Auditoris est, secundum iudicis mandatum, probationes tantum colligere easque collectas iudici tradere; potest autem, nisi iudicis mandatum obstet, interim decidere quae et quomodo probationes colligendae sint, si forte de hac re quaestio oriatur, dum ipse munus suum exercet.

Can. 1429 - Tribunalis collegialis praeses debet unum ex iudicibus collegii ponentem seu relatores designare, qui in coetu iudicum de causa referat et sententias in scriptis redigat; in ipsius locum idem praeses alium ex iusta causa substituere potest.

1427 § 2: c. 1579 § 2

1427 § 3: c. 1579 § 3

1428 § 1: c. 1580; PrM 23 § 1; CM VI, VII

§ 2. Uz poštovanje različitog propisa konstitucija, ako se spor vodi između dviju pokrajina, u prvom stupnju sudi vrhovni voditelj osobno ili preko ovlaštenika; ako se vodi između dvaju monaških samostana, opat predstojnik monaške kongregacije.

§ 3. Ako konačno nastane spor između redovničkih osoba, fizičkih ili pravnih, različitih redovničkih ustanova, ili također između osoba iste kleričke ustanove biskupijskoga prava ili laičke ustanove, ili između redovničke osobe i svjetovnog klerika ili laika ili neredovničke pravne osobe, u prvom stupnju sudi biskupijski sud.

Članak 2.

PRESLUŠATELJI I IZVJESTITELJI

Kan. 1428 - § 1. Sudac ili predsjednik sudskog vijeća mogu, da bi se obavilo parnično istraživanje, odrediti preslušatelja, izabравši ga bilo među sucima suda bilo među osobama koje je za tu zadaću ovlastio biskup.

§ 2. Biskup može za zadaću preslušatelja ovlastiti klerike ili laike, koji neka se ističu ćudoređem, razboritošću i učenošću.

§ 3. Zadaća je preslušatelja da, prema sućevu nalogu, samo prikupi dokaze i prikupljene preda sucu; ali može, osim ako to prijeći sućev nalog, u međuvremenu odlučiti koji dokazi i kako treba da se prikupe, ako možda o tome iskrnsne pitanje dok on obavlja svoju zadaću.

Kan. 1429 - Predsjednik sudskog vijeća mora jednog od sudaca vijeća odrediti za izložitelja ili izvjestitelja koji u zboru sudaca izvješćuje o parnici i napismeno sastavlja presude; na njegovo mjesto može spomenuti predsjednik, zbog opravdanog razloga, postaviti drugoga.

1428 § 2: Sec Rescr., 1 oct 1974

1428 § 3: c. 1582; PrM 24

1429: c. 1584; PrM 22 § 1

Art. 3

DE PROMOTORE IUSTITIAE, VINCULI DEFENSORE ET NOTARIO

Can. 1430 - Ad causas contentiosas, in quibus bonum publicum in discrimen vocari potest, et ad causas poenales constituatur in dioecesi promotor iustitiae, qui officio tenetur providendi bono publico.

Can. 1431 - § 1. In causis contentiosis, Episcopi dioecesani est iudicare utrum bonum publicum in discrimen vocari possit necne, nisi interventus promotoris iustitiae lege praecipiat vel ex natura rei evidenter necessarius sit.

§ 2. Si in praecedenti instantia intervenerit promotor iustitiae, in ulteriore gradu huius interventus praesumitur necessarius.

Can. 1432 - Ad causas, in quibus agitur de nullitate sacrae ordinationis aut de nullitate vel solutione matrimonii, constituatur in dioecesi defensor vinculi, qui officio tenetur proponendi et exponendi omnia quae rationabiliter adduci possint adversus nullitatem vel solutionem.

Can. 1433 - In causis in quibus promotoris iustitiae aut defensoris vinculi praesentia requiritur, iis non citatis, acta irrita sunt, nisi ipsi, etsi non citati, revera interfuerint, aut saltem ante sententiam, actis inspectis, munere suo fungi potuerint.

Can. 1434 - Nisi aliud expresse caveatur:

1° quoties lex praecipit ut iudex partes earumve alteram audiat, etiam promotor iustitiae et vinculi defensor, si iudicio intersint, audiendi sunt;

2° quoties instantia partis requiritur ut iudex aliquid decernere possit, instantia promotoris iustitiae vel vinculi defensoris, qui iudicio intersint, eandem vim habet.

1430: c. 1586; NSRR 24 § 1; PrM 16 § 1

1431 § 1: c. 1586; PrM 16 § 1; 38 § 2

1431 § 2: SA 15 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 269); NSRR 27 § 2

Članak 3.

PROMICATELJ PRAVDE, BRANITELJ VEZE I BILJEŽNIK

Kan. 1430 - Za parnične sporove, u kojima može doći u pogibelj javno dobro, i za kaznene sporove neka se u biskupiji postavi promicatelj pravde, koji je po službi dužan brinuti se za javno dobro.

Kan. 1431 - § 1. U parničnim sporovima zadaća je dijecezanskog biskupa da prosudi može li javno dobro doći u pogibelj ili ne može, osim ako je zakonom naređeno sudjelovanje promicatelja pravde ili je ono iz naravi stvari očito potrebno.

§ 2. Ako je promicatelj pravde sudjelovao u prijašnjem stupnju, pretpostavlja se da je njegovo sudjelovanje potrebno i u daljem stupnju.

Kan. 1432 - Za parnice u kojima se radi o ništavosti svetog ređenja ili ništavosti ili razrješenju ženidbe neka se u biskupiji postavi branitelj veze koji je po službi dužan predlagati i iznositi sve što se razborito može navesti protiv ništavosti ili razrješenja.

Kan. 1433 - U parnicama, u kojima se zahtijeva prisutnost promicatelja pravde ili branitelja veze, ako oni nisu pozvani, čini su nevaljani, osim ako su, premda nepozvani, doista bili prisutni, ili su barem prije presude, pošto su pregledali spise, mogli obaviti svoju zadaću.

Kan. 1434 - Osim ako se izričito određuje što drugo:

1° kad god zakon naređuje da sudac sasluša stranke ili neku od njih, treba da se saslušaju i promicatelj pravde i branitelj veze, ako su prisutni na suđenju;

2° kad je god potreban zahtjev stranke da bi sudac mogao nešto odlučiti, zahtjev promicatelja pravde ili branitelja veze, koji su prisutni na suđenju, ima istu snagu.

1432: cc. 1586, 1968, 1969; PrM 15, 70-72; SCDS Litt., 15 ian. 1937; Pius PP. XII, All., 2 oct. 1944, 2 b (AAS 36 [1944] 284); IOANNES PAULUS PP. II, All., 14 feb. 1980 (AAS 72 [1980] 172-178)

1433: c. 1587; SA 15 mar. 1921 (AAS 13 [1921] 269); PrM 15 § 2

1434: SN can. 64

Can. 1435 - Episcopi est promotorem iustitiae et vinculi defensorem nominare, qui sint clerici vel laici, integrae fama, in iure canonico doctores vel licentiiati, ac prudentia et iustitiae zelo probati.

Can. 1436 - § 1. Eadem persona, non autem in eadem causa, officium promotoris iustitiae et defensoris vinculi gerere potest.

§ 2. Promotor et defensor constitui possunt tum ad universitatem causarum tum ad singulas causas; possunt autem ab Episcopo, iusta de causa, removeri.

Can. 1437 - § 1. Cuilibet processui intersit notarius, adeo ut nulla habeantur acta, si non fuerint ab eo subscripta.

§ 2. Acta, quae notarii conficiunt, publicam fidem faciunt.

CAPUT II

DE TRIBUNALI SECUNDAE INSTANTIAE

Can. 1438 - Firmo praescripto can. 1444, § 1, n. 1:

1° a tribunali Episcopi suffraganei appellatur ad tribunal Metropolitanae, salvo praescripto can. 1439;

2° in causis in prima instantia pertractatis coram Metropolitana fit appellatio ad tribunal quod ipse, probante Sede Apostolica, stabiliter designaverit;

3° pro causis coram Superiore provinciali actis tribunal secundae instantiae est penes supremum Moderatorem; pro causis actis coram Abbate locali, penes Abbatem superiorem congregationis monasticae.

Can. 1439 - § 1. Si quod tribunal primae instantiae unicum pro pluribus dioecesibus, ad normam can. 1423, constitutum sit, Episcoporum conferentia debet tribunal secundae instantiae, probante Sede Apostolica, constituere, nisi dioeceses sint omnes eiusdem archidioecesis suffraganae.

1435: c. 1598 § 1; PrM 21; PAULUS PP. VI, Rescr., 26 mar. 1976; SA Decl., 12 nov. 1977

1436 § 1: c. 1588 § 1

1436 § 2: cc. 1588 § 2, 1590 § 2

1437 § 1: c. 1585 § 1; PrM 17

1437 § 2: c. 1593; PrM 18 § 3

Kan. 1435 - Biskupova je zadaća da imenuje promicatelja pravde i branitelja veze, koji neka budu klerici ili laici, na dobru glasu, doktori ili magistri kanonskoga prava te prokušani u razboritosti i zauzetosti za pravednost.

Kan. 1436 - § 1. Ista osoba može obavljati službu promicatelja pravde i branitelja veze, ali ne u istoj parnici.

§ 2. Promicatelj i branitelj mogu se postaviti bilo za sve bilo za pojedine parnice; ali, zbog opravdanog razloga biskup ih može ukloniti.

Kan. 1437 - § 1. Neka u svakom postupku sudjeluje bilježnik, tako da su spisi ništavi ako ih on ne potpiše.

§ 2. Spisi koje sastave bilježnici imaju javnu vjerodostojnost.

POGLAVLJE II.

SUD DRUGOGA STUPNJA

Kan. 1438 - U skladu s propisom kan. 1444, § 1, br. 1:

1° sa suda biskupa sufragana priziva se na metropolitov sud, uz poštovanje propisa kan. 1439;

2° u parnicama koje su u prvom stupnju vođene pred metropolitom priziv se ulaže na sud koji je on sam, s odobrenjem Apostolske Stolice, za stalno odredio;

3° za parnice vođene pred pokrajinskim poglavarom sud drugoga stupnja kod vrhovnog je voditelja; za parnice vođene pred mjesnim opatom kod opata predstojnika monaške kongregacije.

Kan. 1439 - § 1. Ako je prema odredbi kan. 1423. osnovan jedan sud prvoga stupnja za više biskupija, biskupska konferencija mora, s odobrenjem Apostolske Stolice, osnovati sud drugoga stupnja, osim ako su sve te biskupije sufraganske iste nadbiskupije.

1438: c. 1594 §§ 1, 2, et 4; **CD 40**; ES I, 42

1439 § 1: Pius PP. XI, m. p. *Qua cura*, 8 aug. 1938, II (AAS 30 [1938] 410-413); SCDS Decr. *Excellentissimi Ordinarii*, 20 dec. 1940 (AAS 33 [1941] 363-364); SCDS Decr. *Per decretum*, 25 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 281-282) SCDS Decr. *Excellentissimi Ordinarii*, 31 dec. 1956 (AAS 49 [1957] 163-169); REU 105; SA Normae, 28 dec. 1970, 2 § 1 (AAS 63 [1971] 486-488); SA Rescr., 2 ian. 1971

§ 2. Episcoporum conferentia potest, probante Sede Apostolica, unum vel plura tribunalia secundae instantiae constituere, etiam praeter casus de quibus in § 1.

§ 3. Quod attinet ad tribunalia secundae instantiae, de quibus in §§ 1-2, Episcoporum conferentia vel Episcopus ab ea designatus omnes habent potestates, quae Episcopo dioecesano competunt circa suum tribunal.

Can. 1440 - Si competentia ratione gradus, ad normam cann. 1438 et 1439 non servetur, incompetentia iudicis est absoluta.

Can. 1441 - Tribunal secundae instantiae eodem modo quo tribunal primae instantiae constitui debet. Si tamen in primo iudicii gradu, secundum can. 1425, § 4, iudex unicus sententiam tulit, tribunal secundae instantiae collegialiter procedat.

CAPUT III

DE APOSTOLICAE SEDIS TRIBUNALIBUS

Can. 1442 - Romanus Pontifex pro toto orbe catholico iudex est supremus, qui vel per se ipse ius dicit, vel per ordinaria Sedis Apostolicae tribunalia, vel per iudices a se delegatos.

Can. 1443 - Tribunal ordinarium a Romano Pontifice constitutum appellationibus recipiendis est Rota Romana.

Can. 1444 - § 1. Rota Romana iudicat:

1° in secunda instantia, causas quae ab ordinariis tribunalibus primae instantiae diiudicatae fuerint et ad Sanctam Sedem per appellationem legitimam deferantur;

2° in tertia vel ulteriore instantia, causas ab ipsa Rota Romana et ab aliis quibusvis tribunalibus iam cognitae, nisi res iudicata habeatur.

§ 2. Hoc tribunal iudicat etiam in prima instantia causas de quibus in can. 1405, § 3, aliasve quas Romanus Pontifex sive motu proprio, sive ad instantiam partium ad suum tribunal advocaverit et Rotae Romanae

1439 § 2: SA Normae, 28 dec. 1970, 2 § 3 (AAS 63 [1971] 486-488)

1439 § 3: SA Normae, 28 dec. 1970, 4 (AAS 63 [1971] 486-488)

1441: cc. 1595, 1596; Pius PP. XII, m. p. *Apostolico Hispaniarum Nuntio*, 7 apr. 1947, art. 1 (AAS 39 [1947] 155-163)

1442: c. 1597

§ 2. Biskupska konferencija može, s odobrenjem Apostolske Stolice, osnovati jedan ili više sudova drugoga stupnja, i mimo slučajeva o kojima se govori u § 1.

§ 3. Što se tiče sudova drugoga stupnja, o kojima se govori u § 1-2, biskupska konferencija ili biskup kojega ona odredi ima svu vlast koja pripada dijecezanskom biskupu za njegov sud.

Kan. 1440 - Ako se mjerodavnost s obzirom na stupanj, prema odredbi kann. 1438. i 1439, ne obdržava, sučeva je nemjerodavnost apsolutna.

Kan. 1441 - Sud drugoga stupnja mora se osnovati na isti način kao i sud prvoga stupnja. Ipak, ako je na prvom stupnju suda, prema kan. 1425, § 4, presudu donio sudac pojedinac, sud drugoga stupnja neka postupa zbornu.

POGLAVLJE III.

SUDOVI APOSTOLSKE STOLICE

Kan. 1442 - Za sav katolički svijet rimski je prvosvećenik vrhovni sudac koji sudi ili osobno ili preko redovitih sudova Apostolske Stolice ili preko sudaca koje je sam ovlastio.

Kan. 1443 - Redoviti sud koji je rimski prvosvećenik ustanovio za primanje priziva jest Rimska rota.

Kan. 1444 - § 1. Rimska rota sudi:

1° u drugom stupnju, u parnicama koje su bile presuđene na redovitim sudovima prvoga stupnja i koje su zakonitim prizivom podnesene Svetoj Stolici;

2° u trećem ili daljem stupnju, u parnicama u kojima je već presudila sama Rimska rota ili bilo koji drugi sud, osim ako se smatra da je stvar pravomoćno riješena.

§ 2. Taj sud sudi i u prvom stupnju u parnicama, o kojima se govori u kan. 1405, § 3, i u drugima koje je rimski prvosvećenik, bilo na vlastitu pobudu bilo na zahtjev stranaka, preuzeo na svoj sud i povjerio

1443: c. 1598 § 1; NSRR 1; REU 109; SRR *Nuove Norme*, 25 maii 1969, art 1 § 1

1444 §1: c. 1599 § 1; PrM 216 § 1; REU 109; NSRR 27 § 2; PAULUS PP. VI, Const. Ap. *Vicariae potestatis*, 6 ian. 1977, art. 20 et 22 (AAS 69 [1977] 17)

1444 § 2: c. 1599 § 2

commiserit; easque, nisi aliud cautum sit in commissi muneris rescripto, ipsa Rota iudicat etiam in secunda et ulteriore instantia.

Can. 1445 - § 1. Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal cognoscit:

1° querelas nullitatis et petitiones restitutionis in integrum et alios recursus contra sententias rotales;

2° recursus in causis de statu personarum, quas ad novum examen Rota Romana admittere renuit;

3° exceptiones suspicionis aliasque causas contra Auditores Rotae Romanae propter acta in exercitio ipsorum muneris;

4° conflictus competentiae de quibus in can. 1416.

§ 2. Ipsum Tribunal videt de contentionibus ortis ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae ad eam legitime delatis, de aliis controversiis administrativis quae a Romano Pontifice vel a Romanae Curiae dicasteriis ipsi deferantur, et de conflictu competentiae inter eadem dicasteria.

§ 3. Supremi huius Tribunalis praeterea est:

1° rectae administrationi iustitiae invigilare et in advocatos vel procuratores, si opus sit, animadvertere;

2° tribunalium competentiam prorogare;

3° promovere et approbare erectionem tribunalium, de quibus in can. 1423 et 1439.

1445 § 1: c. 1603 § 1; SA Decisio, 25 nov. 1922; NSSA 17 § 2; 19 § 1; 20 § 1; 21 § 1

1445 § 2: REU 106, 107; NSSA 96; SA Decisio, 10 maii 1968; SA Decisio, 21 maii 1968; SA Decisio, 24 mar. 1969; SA Decl., 9 nov. 1970; SA Decisio, 15 dec. 1970

Rimskoj roti; u tim parnicama Rimska rota sudi i u drugom i daljem stupnju, osim ako je u otpisu o povjerenoj zadaći određeno što drugo.

Kan. 1445 - § 1. Vrhovni sud Apostolske signature rješava:

1° ništovne žalbe i molbe za povrat u prijašnje stanje i ostale utoke protiv Rotinih presuda;

2° utoke u parnicama o pravnom stanju osoba što ih je Rimska rota odbila primiti na ponovno ispitivanje;

3° izuzeća zbog sumnje i druge razloge protiv preslušatelja Rimske rote zbog čina u obavljanju njihove službe;

4° sukobe mjerodavnosti o kojima se govori u kan. 1416.

§ 2. Isti sud prosuđuje o razmiricama nastalim iz čina crkvene upravne vlasti kad su mu zakonito podnesene, o drugim upravnim sporovima koje mu rimski prvosvećenik ili uredi Rimske kurije podnesu, te o sukobu mjerodavnosti među tim uredima.

§ 3. Osim toga, zadaća je toga Vrhovnog suda:

1° nadzirati ispravno dijeljenje pravde i, poduzimati, ako je potrebno, mjere protiv odvjetnika i zastupnika;

2° proširivati mjerodavnost sudova;

3° promicati i odobravati osnutak sudova o kojima se govori u kann. 1423. i 1439.

1445 § 3: REU 105; NSSA 17 § 1, 18; SA Decl., 22 oct. 1970; SA Rescr., 2 ian. 1971; SA Rescr., 26 mar. 1974; SA Rescr., 20 feb. 1976

TITULUS III
DE DISCIPLINA IN TRIBUNALIBUS SERVANDA

CAPUT I
DE OFFICIO IUDICUM ET TRIBUNALIS MINISTRORUM

Can. 1446 - § 1. Christifideles omnes, in primis autem Episcopi, sedulo annitantur ut, salva iustitia, lites in populo Dei, quantum fieri possit, vitentur et pacifice quam primum componantur.

§ 2. Iudex in limine litis, et etiam quolibet alio momento, quotiescumque spem aliquam boni exitus perspicit, partes hortari et adiuvare ne omittat, ut de aequa controversiae solutione quaerenda communi consilio curent, viasque ad hoc propositum idoneas ipsis indicet, gravibus quoque hominibus ad mediationem adhibitis.

§ 3. Quod si circa privatum partium bonum lis versetur, dispiciat iudex num transactione vel arbitratorum iudicio, ad normam cann. 1713-1716, controversia finem habere utiliter possit.

Can. 1447 - Qui causae interfuit tamquam iudex, promotor iustitiae, defensor vinculi, procurator, advocatus, testis aut peritus, nequit postea valide eandem causam in alia instantia tamquam iudex definire aut in eadem munus assessoris sustinere.

Can. 1448 - § 1. Iudex cognoscendam ne suscipiat causam, in qua ratione consanguinitatis vel affinitatis in quolibet gradu lineae rectae et usque ad quartum gradum lineae collateralis, vel ratione tutelae et curatellae, intimae vitae consuetudinis, magnae simultatis, vel lucri faciendi aut damni vitandi, aliquid ipsius intersit.

§ 2. In iisdem adiunctis ab officio suo abstinere debent iustitiae promotor, defensor vinculi, assessor et auditor.

1446 § 1: c. 1925 § 1; NSRR 75 § 1

1446 § 2: c. 1925 § 2

1446 § 3: c. 1925 §§ 1 et 3

NASLOV III.
POSLOVNI RED SUDA

POGLAVLJE I.
SLUŽBA SUDACA I SUDSKIH SLUŽBENIKA

Kan. 1446 - § 1. Svi vjernici, a u prvom redu biskupi, neka pomno nastoje da se, čuvanjem pravednosti u Božjem narodu, koliko je god moguće, izbjegavaju sporovi i da se što prije miroljubivo izglađe.

§ 2. Neka sudac na početku spora, dapače i u bilo kojem drugom času, kad god nazire ikakvu nadu u dobar ishod, ne propusti potaknuti stranke i pomoći im da zajedničkim dogovaranjem traže pravično rješenje spora, i neka im u tu svrhu pokaže prikladne putove, posluživši se i posredovanjem uglednih ljudi.

§ 3. Ako je posrijedi spor o privatnom dobru stranaka, neka sudac istraži da li se spor može uspješno riješiti nagodbom ili sudom izbranih sudaca, prema odredbi kan. 1713-1716.

Kan. 1447 - Tko je sudjelovao u parnici kao sudac, promicatelj pravde, branitelj veze, zastupnik, odvjetnik, svjedok ili vještak, ne može poslije na nekom drugom stupnju kao sudac valjano suditi u istoj parnici, niti u njoj obavljati službu prisjednika.

Kan. 1448 - § 1. Neka sudac ne prihvati suđenje u parnici u kojoj je bilo kako zainteresiran zbog krvnog srodstva ili tazbine u bilo kojem stupnju ravne loze i do četvrtoga stupnja pobočne loze, ili zbog zaštitništva i skrbništva, bliskog prijateljstva, velikog neprijateljstva, ili radi stjecanja koristi ili izbjegavanja štete.

§ 2. U istim okolnostima moraju se uzdržati od svoje službe promicatelj pravde, branitelj veze, prisjednik i preslušatelj.

1447: cc. 1571, 1613 § 1

1448 § 1: c. 1613 § 1; PrM 30 § 1

1448 § 2: c. 1613 § 2; PrM 30 § 2

Can. 1449 - § 1. In casibus, de quibus in can. 1448, nisi iudex ipse absteineat, pars potest eum recusare.

§ 2. De recusatione videt Vicarius iudicialis; si ipse recusetur, videt Episcopus qui tribunali praest.

§ 3. Si Episcopus sit iudex et contra eum recusatio opponatur, ipse absteineat a iudicando.

§ 4. Si recusatio opponatur contra promotorem iustitiae, defensorem vinculi aut alios tribunalis administratos, de hac exceptione videt praeses in tribunali collegiali vel ipse iudex, si unicus sit.

Can. 1450 - Recusatione admissa, personae mutari debent, non vero iudicii gradus.

Can. 1451 - § 1. Quaestio de recusatione expeditissime definienda est, auditis partibus, promotore iustitiae vel vinculi defensore, si intersint, neque ipsi recusati sint.

§ 2. Actus positi a iudice antequam recusetur, validi sunt; qui autem positi sunt post propositam recusationem, rescindi debent, si pars petat intra decem dies ab admissa recusatione.

Can. 1452 - § 1. In negotio quod privatorum solummodo interest, iudex procedere potest dumtaxat ad instantiam partis. Causa autem legitime introducta, iudex procedere potest et debet etiam ex officio in causis poenalibus aliisque, quae publicum Ecclesiae bonum aut animarum salutem respiciunt.

§ 2. Potest autem praeterea iudex partium negligentiam in probationibus afferendis vel in exceptionibus opponendis supplere, quoties id necessarium censeat ad vitandam graviter iniustam sententiam, firmis praescriptis can. 1600.

Can. 1453 - Iudices et tribunalia curent ut quam primum, salva iustitia, causae omnes terminentur, utque in tribunali primae instantiae ultra annum ne protrahantur, in tribunali vero secundae instantiae, ultra sex menses.

1449 § 1: c. 1614 § 1; PrM 31 § 1; CIV Resp. I, 1 iul. 1976 (AAS 68 [1976] 635)

1449 § 2: c. 1614 § 1; PrM 31 § 1

1449 § 3: c. 1614 § 2; PrM 31 § 2

1449 § 4: c. 1614 § 3; PrM 31 § 3

Kan. 1449 - § 1. U slučajevima o kojima se govori u kan. 1448, osim ako se sudac sam uzdrži, stranka može zahtijevati njegovo izuzeće.

§ 2. O izuzeću odlučuje sudski vikar; ako se zahtijeva njegovo izuzeće, odlučuje biskup koji predsjedava sudu.

§ 3. Ako je biskup sudac i zahtijeva se njegovo izuzeće, neka se sam uzdrži od suđenja.

§ 4. Ako se zahtijeva izuzeće promicatelja pravde, branitelja veze ili ostalih sudskih službenika, o tom izuzeću odlučuje predsjednik sudskog vijeća ili sam sudac, ako je pojedinac.

Kan. 1450 - Kad se prihvati izuzeće, moraju se zamijeniti osobe, a ne stupanj suda.

Kan. 1451 - § 1. Pitanje izuzeća treba da se najhitnije riješi, pošto se saslušaju stranke, promicatelj pravde ili branitelj veze, ako sudjeluju, a nije zahtijevano njihovo izuzeće.

§ 2. Čini koje je sudac obavio prije nego je zahtijevano njegovo izuzeće valjani su; ali, čini obavljene poslije izuzeća moraju se poništiti, ako stranka to zahtijeva, u roku od deset dana pošto je prihvaćeno izuzeće.

Kan. 1452 - § 1. U sporu koji se tiče samo privatnih osoba sudac može postupati samo na zahtjev stranke. Ali, kad se parnica zakonito započne, sudac može i mora postupati i po službenoj dužnosti u kaznenim parnicama i u drugima koje se odnose na javno dobro Crkve ili na spasenje duša.

§ 2. Ali, sudac može, osim toga, dopuniti nemarnost stranaka u iznošenju dokaza ili zahtijevanju izuzeća kad god to smatra potrebnim da se izbjegne teško nepravedna presuda, ne dirajući u propise kan. 1600.

Kan. 1453 - Neka se suci i sudovi brinu da što prije, uz poštovanje pravednosti, završe sve parnice, tako da na sudu prvoga stupnja ne traju više od godinu dana, a na sudu drugoga stupnja ne više od šest mjeseci.

1450: c. 1615 § 1; PrM 32 § 1

1451 § 1: c. 1616; PrM 33

1452 § 1: c. 1618

1452 § 2: c. 1619; SN can. 134 § 1

1453: c. 1620

Can. 1454 - Omnes qui tribunal constituunt aut eidem opem ferunt, iusiurandum de munere rite et fideliter implendo praestare debent.

Can. 1455 - § 1. In iudicio poenali semper, in contentioso autem si ex revelatione alicuius actus processualis praeiudicium partibus obvenire possit, iudices et tribunalis adiutores tenentur ad secretum officii servandum.

§ 2. Tenentur etiam semper ad secretum servandum de discussione quae inter iudices in tribunali collegiali ante ferendam sententiam habetur, tum etiam de variis suffragiis et opinionibus ibidem prolatis, firmo praescripto can. 1609, § 4.

§ 3. Immo, quoties natura causae vel probationum talis sit ut ex actorum vel probationum evulgatione aliorum fama periclitetur, vel praebeatur ansa dissidiis, aut scandalum aliudve id genus incommodum oriatum, iudex poterit testes, peritos, partes earumque advocatos vel procuratores iureiurando astringere ad secretum servandum.

Can. 1456 - Iudex et omnes tribunalis administri, occasione agendi iudicii, dona quaevis acceptare prohibentur.

Can. 1457 - § 1. Iudices qui, cum certe et evidenter competentes sint, ius reddere recusent, vel nullo suffragante iuris praescripto se competentes declarent atque causas cognoscant ac definiant, vel secreti legem violent, vel ex dolo aut gravi neglegentia aliud litigantibus damnum inferant, congruis poenis a competenti auctoritate puniri possunt, non exclusa officii privatione.

§ 2. Iisdem sanctionibus subsunt tribunalis ministri et adiutores, si officio suo, ut supra, defuerint; quos omnes etiam iudex punire potest.

CAPUT II

DE ORDINE COGNITIONUM

Can. 1458 - Causae cognoscendae sunt eo ordine quo fuerunt propositae et in albo inscriptae, nisi ex iis aliqua celerem prae ceteris

1454: c. 1621; PrM 20

1455 § 1: c. 1623 § 1

1455 § 2: c. 1623 § 2; PrM 203 § 2

1455 § 3: c. 1623 § 3; PrM 130 § 1

Kan. 1454 - Svi koji sud tvore ili mu pomažu moraju položiti prisegu da će propisno i vjerno obavljati zadaće.

Kan. 1455 - § 1. U kaznenom suđenju suci i sudski pomoćnici dužni su uvijek čuvati službenu tajnu, a u parničnom suđenju ako bi iz otkrivanja nekog čina sudskog postupka za stranke mogla nastati šteta.

§ 2. Dužni su također uvijek čuvati tajnu kako o raspravi koja se vodila među sucima sudskog vijeća prije donošenja presude tako i o različitim glasovanjima i mišljenjima ondje iznesenima, ne dirajući u propis kan. 1609, § 4.

§ 3. Dapače, kad god je narav parnice ili dokaza takva da bi razglašenjem spisa ili dokaza bio izvrgnut pogibelji dobar glas drugih, ili bi se dao povod za neslogu, ili bi nastala sablazan ili druga vrsta neprilika, sudac može prisegom obvezati svjedoke, stručnjake, stranke i njihove odvjetnike ili zastupnike da čuvaju tajnu.

Kan. 1456 - Suci i svim sudskim službenicima zabranjeno je u vezi sa suđenjem primati bilo kakve darove.

Kan. 1457 - § 1. Mjerodavna vlast može primjerenim kaznama, i oduzećem službe, kazniti suce koji, premda su sigurno i očito mjerodavni, odbiju suditi, ili koji, bez oslonca na ikakav pravni propis, proglašavaju sebe mjerodavnima te sude u parnicama i rješavaju ih, ili koji prekrše zakon o čuvanju tajne, ili koji prijevarom ili zbog velika nemara nanesu strankama u sporu drugu štetu.

§ 2. Istim kaznenim mjerama podliježu sudski službenici i pomoćnici ako zanemare svoju službu, kako je gore rečeno; sve njih može kazniti i sudac.

POGLAVLJE II.

RED RJEŠAVANJA

Kan. 1458 - Parnice treba da se rješavaju onim redom kojim su bile podnesene i upisane u popis, osim ako neka od njih zahtijeva brzo

1456: c. 1624

1457 § 1: c. 1625 §§ 1 et 2

1457 § 2: c. 1625 § 3

1458: c. 1627

expeditionem exigat, quod quidem peculiari decreto, rationibus suffulto, statuendum est.

Can. 1459 - § 1. Vitia, quibus sententiae nullitas haberi potest, in quolibet iudicii statu vel gradu excipi possunt itemque a iudice ex officio declarari.

§ 2. Praeter casus de quibus in § 1, exceptiones dilatoriae, eae praesertim quae respiciunt personas et modum iudicii, proponendae sunt ante contestationem litis, nisi contestata iam lite emergerint, et quam primum definiendae.

Can. 1460 - § 1. Si exceptio proponatur contra iudicis competentiam, hac de re ipse iudex videre debet.

§ 2. In casu exceptionis de incompetencia relativa, si iudex se competentem pronuntiet, eius decisio non admittit appellationem, at non prohibentur querela nullitatis et restitutio in integrum.

§ 3. Quod si iudex se incompetentem declaret, pars qua se gravatam reputat, potest intra quindecim dies utiles provocare ad tribunal appellationis.

Can. 1461 - Iudex in quovis stadio causae se absolute incompetentem agnoscens, suam incompetentiam declarare debet.

Can. 1462 - § 1. Exceptiones rei iudicatae, transactionis et aliae peremptoriae quae dicuntur *litis finitae*, proponi et cognosci debent ante contestationem litis; qui serius eas opposuerit, non est reiciendus, sed condemnetur ad expensas, nisi probet se oppositionem malitiose non distulisse.

§ 2. Aliae exceptiones peremptoriae proponantur in contestatione litis, et suo tempore tractandae sunt secundum regulas circa quaestiones incidentes.

Can. 1463 - § 1. Actiones reconventionales proponi valide nequeunt, nisi intra triginta dies a lite contestata.

1459 § 1: c. 1628 § 2

1459 § 2: c. 1628 § 1; PrM 27 §§ 1 et 3

1460 § 1: c. 1610 § 1

1460 § 2: c. 1610 § 2; PrM 28 § 1

rješenje prije ostalih, što dakako treba da se odluči posebnom odlukom uz obrazloženje.

Kan. 1459 - § 1. Protiv nedostataka, zbog kojih presuda može biti ništava, mogu se iznijeti prigovori u bilo kojem stanju ili stupnju suđenja, a isto tako može ih sudac proglasiti po službenoj dužnosti.

§ 2. Osim slučajeva o kojima se govori u § 1, odgovni prigovori, posebno oni koji se tiču osoba i načina suđenja, treba da se iznesu prije nego što se utvrdi sporni predmet, osim ako se oni pojave pošto je već utvrđen sporni predmet, i treba da se riješe što prije.

Kan. 1460 - § 1. Ako se iznese prigovor protiv mjerodavnosti suca, o toj stvari mora odlučiti sam sudac.

§ 2. U slučaju prigovora o relativnoj nemjerodavnosti, ako se sudac proglasi mjerodavnim, njegovo rješenje ne dopušta priziva, ali nije zabranjena ništovna žalba i povrat u prijašnje stanje.

§ 3. Ako se sudac proglasi nemjerodavnim, stranka koja smatra da je time oštećena može se u roku od petnaest iskoristivih dana prizvati na prizivno sudište.

Kan. 1461 - Sudac koji u bilo kojem stanju parnice ustanovi da je apsolutno nemjerodavan mora proglasiti svoju nemjerodavnost.

Kan. 1462 - § 1. Prigovori zbog presuđene stvari i nagodbe te drugi ukidni koji se nazivaju prigovori *dovršenog spora* moraju se iznijeti i riješiti prije nego što se utvrdi sporni predmet; tko ih kasnije uloži ne smije se odbiti, ali neka se osudi na plaćanje troškova, osim ako se dokaže da nije zlonamjerno odgađao protivljenje.

§ 2. Neka se drugi ukidni prigovori iznesu pri utvrđivanju spornog predmeta, a rasprava o njima neka se obavi u svoje vrijeme prema pravilima o uzgrednim pitanjima.

Kan. 1463 - § 1. Protutužbe se mogu valjano podizati samo u roku od trideset dana pošto se utvrdi sporni predmet.

1460 § 3: c. 1610 § 3; PrM 28 § 2, 29

1461: c. 1611; PrM 27 § 2

1462 § 1: c. 1629 § 1

1462 § 2: c. 1629 § 2

1463 § 1: c. 1630 § 1

§ 2. Eaedem autem cognoscantur simul cum conventionali actione, hoc est pari gradu cum ea, nisi eas separatim cognoscere necessarium sit aut iudex id opportunius existimaverit.

Can. 1464 - Quaestiones de cautione pro expensis iudicialibus praestanda aut de concessione gratuiti patrocinii, quod statim ab initio postulatum fuerit, et aliae huiusmodi regulariter videndae sunt ante litis contestationem.

CAPUT III

DE TERMINIS ET DILATIONIBUS

Can. 1465 - § 1. Fatalia legis quae dicuntur, id est termini perimendis iuribus lege constituti, prorogari non possunt, neque valide, nisi petentibus partibus, coarctari.

§ 2. Termini autem iudiciales et conventionales, ante eorum lapsum, poterunt, iusta intercedente causa, a iudice, auditis vel petentibus partibus, prorogari, numquam autem, nisi partibus consentientibus, valide coarctari.

§ 3. Caveat tamen iudex ne nimis diuturna lis fiat ex prorogatione.

Can. 1466 - Ubi lex terminos haud statuatur ad actus processuales peragendos, iudex illos praefinire debet, habita ratione naturae uniuscuiusque actus.

Can. 1467 - Si die ad actum iudiciale indicto vacaverit tribunal, terminus intellegitur prorogatus ad primum sequentem diem non feriatum.

CAPUT IV

DE LOCO IUDICII

Can. 1468 - Uniuscuiusque tribunalis sedes sit, quantum fieri potest, stabilis, quae statutis horis pateat.

1463 § 2: c. 1630 § 2

1464: c. 1631

1465 § 1: c. 1634 § 1

1465 § 2: c. 1634 § 2

§ 2. Ali, neka se rješavaju zajedno s glavnom tužbom, to jest u jednakom stupnju s njom, osim ako je potrebno da se riješe odvojeno ili ako sudac to smatra prikladnijim.

Kan. 1464 - Pitanja o davanju jamstva za sudske troškove ili o dopuštenju besplatne pomoći, koja je bila zatražena odmah na početku, i druga njima slična, redovito treba da se riješe prije nego što se utvrdi sporni predmet.

POGLAVLJE III.

ROKOVI I ODGODE

Kan. 1465 - § 1. Rokovi koji se nazivaju neodgodivi po zakonu, to jest rokovi koje je odredio zakon za prestanak prava, ne mogu se produžiti, a ni valjano skratiti, osim na zahtjev stranaka.

§ 2. Sudske i ugovorne rokove sudac može, pošto sasluša stranke ili na njihov zahtjev, zbog opravdanog razloga produžiti prije njihova isteka, ali nikada valjano skratiti, osim s pristankom stranaka.

§ 3. Neka sudac ipak pazi da zbog produženja rokova spor ne bi trajao predugo.

Kan. 1466 - Kad zakon uopće ne određuje rokove za obavljanje postupničkih čina, mora ih odrediti sudac, vodeći računa o naravi svakog pojedinog čina.

Kan. 1467 - Ako sud nije radio na dan određen za sudski čin, smatra se da je rok produžen na prvi sljedeći radni dan.

POGLAVLJE IV.

MJESTO SUĐENJA

Kan. 1468 - Sjedište svakog suda neka bude, ako je moguće, stalno i neka bude otvoreno u određene sate.

1465 § 3: c. 1634 § 3

1467: c. 1635

1468: cc. 1636, 1638 § 1

Can. 1469 - § 1. Iudex e territorio suo vi expulsus vel a iurisdictione ibi exercenda impeditus, potest extra territorium iurisdictionem suam exercere et sententiam ferre, certiore tamen hac de re facto Episcopo dioecesano.

§ 2. Praeter casum de quo in § 1, iudex, ex iusta causa et auditis partibus, potest ad probationes acquirendas etiam extra proprium territorium se conferre, de licentia tamen Episcopi dioecesani loci adeundi et in sede ab eodem designata.

CAPUT V

DE PERSONIS IN AULAM ADMITTENDIS ET DE MODO CONFICIENDI ET CONSERVANDI ACTA

Can. 1470 - § 1. Nisi aliter lex particularis caveat, dum causae coram tribunali aguntur, ii tantummodo adsint in aula quos lex aut iudex ad processum expediendum necessarios esse statuerit.

§ 2. Omnes iudicio assistentes, qui reverentiae et oboedientiae tribunali debitae graviter defuerint, iudex potest congruis poenis ad officium reducere, advocatos praeterea et procuratores etiam a munere apud tribunalia ecclesiastica exercendo suspendere.

Can. 1471 - Si qua persona interroganda utatur lingua iudici vel partibus ignota, adhibeatur interpretes iuratus a iudice designatus. Declarationes tamen scripto redigantur lingua originaria et translatio addatur. Interpretes etiam adhibeatur si surdus vel mutus interrogari debet, nisi forte malit iudex quaestionibus a se datis scripto respondeatur.

Can. 1472 - § 1. Acta iudicialia, tum quae meritum quaestionis respiciunt, seu acta causae, tum quae ad formam procedendi pertinent, seu acta processus, scripto redacta esse debent.

§ 2. Singula folia actorum numerentur et authenticitatis signo munitur.

1469 § 1: c. 1637

1470 § 1: c. 1640 § 1

1470 § 2: c. 1640 § 2

Kan. 1469 - § 1. Sudac silom protjeran sa svojeg područja ili spriječen da ondje vrši jurisdikciju može i izvan područja vršiti svoju jurisdikciju i donijeti presudu, pošto ipak o tome obavijesti dijecezanskog biskupa.

§ 2. Osim slučaja o kojem se govori u § 1, sudac može, zbog opravdanog razloga i pošto sasluša stranke, poći i izvan svojega područja da bi prikupio dokaze, ipak s dopuštenjem dijecezanskog biskupa mjesta u koje namjerava otići i u sjedište što ga je on odredio.

POGLAVLJE V.

OSOBE KOJE TREBA DA BUDU U SUDNICI I NAČIN SASTAVLJANJA I ČUVANJA SPISA

Kan. 1470 - § 1. Dok se pred sudom vode parnice, neka u sudnici budu prisutni samo oni za koje zakon ili sudac utvrde da su potrebni za odvijanje postupka, osim ako krajevni zakon određuje drukčije.

§ 2. Sve prisutne na suđenju, ako se teško ogriješe o dužno poštovanje i poslušnost sudu, sudac može primjerenim kaznama privesti k dužnosti, a odvjetnicima i zastupnicima osim toga i obustaviti obavljanje službe na crkvenim sudovima.

Kan. 1471 - Ako se neka osoba koja treba da bude ispitana služi jezikom nepoznatim sucu ili strankama, neka se uzme zaprisegnuti tumač kojega odredi sudac. Neka se izjave ipak sastave napismeno u izvornom jeziku i neka se doda prijevod. Neka se tumač također uzme ako se mora ispitati gluha ili nijema osoba, osim ako sudac možda misli da bi bilo bolje na pitanja koja postavi odgovoriti napismeno.

Kan. 1472 - § 1. Sudski čini, i oni koji se tiču bitnog predmeta pitanja ili parnični čini, i oni koji se odnose na oblik postupanja ili postupnički čini, moraju se sastaviti napismeno.

§ 2. Neka se pojedini listovi spisa označe brojevima i potvrde znakom vjerodostojnosti.

1471: c. 1641

1472 § 1: c. 1642 § 1

1472 § 2: c. 1643 § 1

Can. 1473 - Quoties in actis iudicialibus partium aut testium subscriptio requiritur, si pars aut testis subscribere nequeat vel nolit, id in ipsis actis adnotetur, simulque iudex et notarius fidem faciant actum ipsum de verbo ad verbum parti aut testi perlectum fuisse, et partem aut testem vel non potuisse vel noluisse subscribere.

Can. 1474 - § 1. In casu appellationis, actorum exemplar, fide facta a notario de eius authenticitate, ad tribunal superius mittatur.

§ 2. Si acta exarata fuerint lingua tribunali superiori ignota, transferantur in aliam eidem tribunali cognitam, cautelis adhibitis, ut de fideli translatione constet.

Can. 1475 - § 1. Iudicio expleto, documenta quae in privatorum dominio sunt, restitui debent, retento tamen eorum exemplari.

§ 2. Notarii et cancellarius sine iudicis mandato tradere prohibentur exemplar actorum iudicialium et documentorum, quae sunt processui acquisita.

1473: c. 1643 § 3

1474 § 1: c. 1644 § 1

1474 § 2: c. 1644 § 2

Kan. 1473 - Kad se god u sudskim spisima zahtijeva potpis stranaka ili svjedoka, a stranka ili svjedok ne mogu ili ne žele potpisati, neka se to ubilježi u same spise, a sudac i bilježnik neka ujedno ovjere da je taj spis bio pročitán stranci ili svjedoku od riječi do riječi i da stranka ili svjedok nije mogao ili nije htio potpisati.

Kan. 1474 - § 1. Ako dođe do priziva, primjerak spisa koji je bilježnik ovjerio kao vjerodostojan neka se pošalje na viši sud.

§ 2. Ako su spisi sastavljeni na jeziku koji višem sudu nije poznat, neka se prevedu na drugi, sudu poznat jezik, uz upotrebu mjera opreza da se zajamči točnost prijevoda.

Kan. 1475 - § 1. Pošto se završi suđenje, isprave koje su vlasništvo privatnih osoba moraju se vratiti natrag, ali tako da se ipak zadrži njihov prijepis ili snimak.

§ 2. Zabranjeno je bilježnicima i kancelaru bez sučeva naloga izdavati prijepis ili snimak sudskih spisa ili isprava koje su bile pribavljene za postupak.

1475 § 1: c. 1645 § 1

1475 § 2: c. 1645 § 3

TITULUS IV
DE PARTIBUS IN CAUSA

CAPUT I
DE ACTORE ET DE PARTE CONVENTA

Can. 1476 - Quilibet, sive baptizatus sive non baptizatus, potest in iudicio agere; pars autem legitime conventa respondere debet.

Can. 1477 - Licet actor vel pars conventa procuratorem vel advocatum constituerit, semper tamen tenetur in iudicio ipsemet adesse ad praescriptum iuris vel iudicis.

Can. 1478 - § 1. Minores et ii, qui rationis usu destituti sunt, stare in iudicio tantummodo possunt per eorum parentes aut tutores vel curatores, salvo praescripto § 3.

§ 2. Si iudex existimet minorum iura esse in conflictu cum iuribus parentum vel tutorum vel curatorum, aut hos non satis tueri posse ipso iura, tunc stent in iudicio per tutorem vel curatorem a iudice datum.

§ 3. Sed in causis spiritualibus et cum spiritualibus conexis, si minores usum rationis assecuti sint, agere et respondere queunt sine parentum vel tutoris consensu, et quidem per se ipsi, si aetatem quattuordecim annorum expleverint; secus per curatorem a iudice constitutum.

§ 4. Bonis interdicti, et ii qui minus firmae mentis sunt, stare in iudicio per se ipsi possunt tantummodo ut de propriis delictis respondeant, aut ad praescriptum iudicis; in ceteris agere et respondere debent per suos curatores.

1476: c. 1646; SCSO Resp., 27 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 75); PrM 35 § 3; CIV Resp., 8 ian. 1973 (AAS 65 [1973] 59); SA Decl., 31 oct. 1977

1477: c. 1647; PrM 45

1478 § 1: c. 1648 § 1

NASLOV IV.
STRANKE U PARNICI

POGLAVLJE I.
TUŽITELJ I TUŽENA STRANKA

Kan. 1476 - Svatko, bio kršten bio nekršten, može nastupati kao tužitelj; zakonito pak tužena stranka mora odgovarati.

Kan. 1477 - Ako tužitelj ili tužena stranka i postave zastupnika ili odvjetnika, ipak su dužni osobno prisustvovati suđenju uvijek kad pravo ili sudac to naređuje.

Kan. 1478 - § 1. Maloljetnici i oni koji nisu sposobni služiti se razumom mogu nastupati na sudu samo preko svojih roditelja ili zaštitnika ili skrbnika, uz poštovanje propisa § 3.

§ 2. Ako sudac smatra da su prava maloljetnika u sukobu s pravima roditelja ili zaštitnika ili skrbnika, ili da oni ne mogu dovoljno štititi njihova prava, tada neka nastupaju na sudu preko zaštitnika ili skrbnika kojega postavi sudac.

§ 3. Ali, u duhovnim parnicama i onima s njima povezanim, ako su maloljetnici stekli sposobnost da se služe razumom, mogu nastupati i odgovarati bez pristanka roditelja i zaštitnika, i to sami osobno, ako su navršili četrnaest godina života; inače, preko skrbnika kojega postavi sudac.

§ 4. Oni kosi su djelomično lišeni poslovne sposobnosti i koji su slaboumni mogu osobno nastupati na sudu samo da odgovaraju za vlastita kažnjiva djela ili prema sučevoj naredbi; u ostalim stvarima moraju nastupati i odgovarati preko svojih skrbnika.

1478 § 2: c. 1648 § 2

1478 § 3: c. 1648 § 3

1478 § 4: c. 1650

Can. 1479 - Quoties adest tutor aut curator ab auctoritate civili constitutus, idem potest a iudice ecclesiastico admitti, audito, si fieri potest, Episcopo dioecesano eius cui datus est; quod si non adsit aut non videatur admittendus, ipse iudex tutorem aut curatorem pro causa designabit.

Can. 1480 - § 1. Personae iuridicae in iudicio stant per suos legitimos repraesentantes.

§ 2. In casu vero defectus vel neglegentiae repraesentantis, potest ipse Ordinarius per se vel per alium stare in iudicio nomine personarum iuridicarum, quae sub eius potestate sunt.

CAPUT II

DE PROCURATORIBUS AD LITES ET ADVOCATIS

Can. 1481 - § 1. Pars libere potest advocatum et procuratorem sibi constituere; sed praeter casus in §§ 2 et 3 statutos, potest etiam per se ipsa agere et respondere, nisi iudex procuratoris vel advocati ministerium necessarium existimaverit.

§ 2. In iudicio poenali accusatus aut a se constitutum aut a iudice datum semper habere debet advocatum.

§ 3. In iudicio contentioso, si agatur de minoribus aut de iudicio in quo bonum publicum vertitur, exceptis causis matrimonialibus, iudex parti carenti defensorem ex officio constituat.

Can. 1482 - § 1. Unicum sibi quisque potest constituere procuratorem, qui nequit alium sibimet substituere, nisi expressa facultas eidem facta fuerit.

§ 2. Quod si tamen, iusta causa suadente, plures ab eodem constituantur, hi ita designentur, ut detur inter ipsos locus praeventioni.

§ 3. Advocati autem plures simul constitui queunt.

1479: c. 1651; PrM 78 §§ 1 et 2; CIC Resp. II, 25 ian. 1943 (AAS 35 [1943] 58)

1480 § 1: c. 1649

1480 § 2: c. 1653 § 5

1481 § 1: c. 1655 § 3; PrM 43 § 1, 44 § 1

Kan. 1479 - Kad se god ima zaštitnik ili skrbnik kojega je postavila građanska vlast, crkveni sudac može dotičnoga prihvatiti pošto se posavjetuje, ako je moguće, s dijecezanskim biskupom onoga komu je postavljen; ali, ako ga nema ili ako se smatra da ga ne treba prihvatiti, sam će sudac odrediti zaštitnika ili skrbnika za parnicu.

Kan. 1480 - § 1. Pravne osobe nastupaju na sudu preko svojih zakonitih zastupnika.

§ 2. Ako pak zastupnika nema ili je nemaran, ordinarij osobno ili preko drugoga može nastupati na sudu u ime pravnih osoba podložnih njegovoj vlasti.

POGLAVLJE II.

ZASTUPNICI U SPOROVIMA I ODVJETNICI

Kan. 1481 - § 1. Stranka može slobodno postaviti sebi odvjetnika i zastupnika; ali, osim slučajeva utvrđenih u §§ 2. i 3, može i osobno nastupati i odgovarati, osim ako sudac smatra da je potrebno sudjelovanje zastupnika ili odvjetnika.

§ 2. U kaznenom suđenju tužena stranka mora uvijek imati odvjetnika, bilo da ga sama postavi bilo da joj ga dodijeli sudac.

§ 3. U parničnom suđenju, ako se radi o maloljetnicima ili o suđenju u kojemu je posrijedi javno dobro, izuzevši ženidbene parnice, neka sudac po službenoj dužnosti postavi branitelja stranci koja ga nema.

Kan. 1482 - § 1. Svatko može postaviti samo jednog zastupnika koji sebi ne može odrediti zamjenika, osim ako mu je dana izričita ovlast.

§ 2. Ako pak stranka, kad to savjetuje opravdan razlog, ipak postavi više zastupnika, neka se oni tako odrede da se među njima čuva red prvenstva.

§ 3. Međutim, može se postaviti više odvjetnika zajedno.

1481 § 2: c. 1655 § 1

1481 § 3: c. 1655 § 2

1482 § 1: c. 1656 § 1; PrM 47 § 1

1482 § 2: c. 1656 § 2; PrM 47 § 2

1482 § 3: c. 1656 § 3; PrM 47 § 3

Can. 1483 - Procurator et advocatus esse debent aetate maiores et bonae famae; advocatus debet praeterea esse catholicus, nisi Episcopus dioecesanus aliter permittat, et doctor in iure canonico, vel alioquin vere peritus et ab eodem Episcopo approbatus.

Can. 1484 - § 1. Procurator et advocatus antequam munus suscipiant, mandatum authenticum apud tribunal deponere debent.

§ 2. Ad iuris tamen extinctionem impediendam iudex potest procuratorem admittere etiam non exhibito mandato, praestita, si res ferat, idonea cautione; actus autem qualibet vi caret, si intra terminum peremptorium a iudice statuendum, procurator mandatum rite non exhibeat.

Can. 1485 - Nisi speciale mandatum habuerit, procurator non potest valide renunciare actioni, instantiae vel actis iudicialibus, nec transigere, pacisci, compromittere in arbitros et generatim ea agere pro quibus ius requirit mandatum speciale.

Can. 1486 - § 1. Ut procuratoris vel advocati remotio effectum sortiatur, necesse est ipsis intimetur, et, si lis iam contestata fuerit, iudex et adversa pars certiores facti sint de remotione.

§ 2. Lata definitiva sententia, ius et officium appellandi, si mandans non renuat, procuratori manet.

Can. 1487 - Tum procurator tum advocatus possunt a iudice, dato decreto, repelli sive ex officio sive ad instantiam partis, gravi tamen de causa.

Can. 1488 - § 1. Vetatur uterque emere litem, aut sibi de immodico emolumento vel rei litigiosae parte vindicata pacisci. Quae si fecerint, nulla est pactio, et a iudice poterunt poena pecuniaria mulctari. Advocatus praeterea tum ab officio suspendi, tum etiam si recidivus sit, ab Episcopo, qui tribunali praeest, ex albo advocatorum expungi potest.

§ 2. Eodem modo puniri possunt advocati et procuratores qui a competentibus tribunalibus causas, in fraudem legis, subtrahunt ut ab aliis favorabilius definiantur.

1483: cc. 1657 §§ 1 et 2, 1658 §§ 1 et 2; SA Decl., 15 dec. 1923 (AAS 16 [1924] 105); PrM 48 §§ 1, 2 et 4

1484 § 1: cc. 1659 § 1, 1661; PrM 49 §§ 1 et 4, 60

1484 § 2: SN can. 177

1485: c. 1662; PrM 50

Kan. 1483 - Zastupnik i odvjetnik moraju biti punoljetni i na dobru glasu; odvjetnik, uz to, mora biti katolik, osim ako dijecezanski biskup dopusti drukčije, i doktor kanonskoga prava ili inače doista stručan i odobren od biskupa.

Kan. 1484 - § 1. Prije nego što zastupnik i odvjetnik preuzmu službu, moraju u sudu pohraniti vjerodostojni nalog.

§ 2. Da se spriječi utruće prava, sudac može prihvatiti zastupnika iako nije predao punomoć, pošto položi prikladno jamstvo, ako to stvar zahtijeva; čin nema nikakve snage ako zastupnik propisno ne preda punomoć u neprekoračivom roku koji odredi sudac.

Kan. 1485 - Ako nema posebne punomoći, zastupnik ne može valjano odustati od tužbe, daljeg postupka ili sudskih čina niti može sklopiti nagodbu, ugovor, pristati na izbrane suce, niti uopće raditi ono za što pravo zahtijeva poseban nalog.

Kan. 1486 - § 1. Da bi uklanjanje zastupnika ili odvjetnika postiglo učinak, potrebno je da im se uklanjanje priopći i da se, ako je već utvrđen sporni predmet, sudac i protivna stranka obavijeste o uklanjanju.

§ 2. Kad se donese konačna presuda, pravo i dužnost priziva ostaje zastupniku, ako se nalogodavac tome ne usprotivi.

Kan. 1487 - Sudac može, pošto donese odluku, ukloniti, bilo po službenoj dužnosti bilo na zahtjev stranke, kako zastupnika tako i odvjetnika, ali zbog važnog razloga.

Kan. 1488 - § 1. Zabranjuje se obojici otkupiti parnicu ili za sebe ugovoriti prekomjernu nagradu ili dio potraživane stvari koja je predmet spora. Ako to učine, pogodba je ništava i sudac ih može kazniti novčanom kaznom. Biskup koji je na čelu suda može, osim toga, odvjetniku i obustaviti službu i, ako isto ponovi, izbrisati ga iz popisa odvjetnika.

§ 2. Na isti način mogu se kazniti odvjetnici i zastupnici koji, izigravajući zakon, odvlače parnice od mjerodavnog suda da ih drugi sudovi riješe povoljnije.

1486 § 1: c. 1664 § 1; PrM 52 § 1

1486 § 2: c. 1664 § 2; PrM 52 § 2

1487: c. 1663; PrM 51

1488 § 1: c. 1665; PrM 54, 1°

Can. 1489 - Advocati ac procuratores qui ob dona aut pollicitationes aut quamlibet aliam rationem suum officium prodiderint, a patrocinio exercendo suspendantur, et mulcta pecuniaria aliisve congruis poenis plectantur.

Can. 1490 - In unoquoque tribunali, quatenus fieri possit, stabiles patroni constituentur, ab ipso tribunali stipendium recipientes, qui munus advocati vel procuratoris in causis praesertim matrimonialibus pro partibus quae eos seligere malint, exercent.

Kan. 1489 - Odvjetnicima i zastupnicima koji zbog darova ili obećanja ili zbog bilo kojeg drugog razloga iznevjere svoju službu, neka se obustavi vršenje zastupništva i neka se kazne novčanom globom ili drugim primjerenim kaznama.

Kan. 1490 - Neka se u svakom sudu, ako je moguće, postave stalni zaštitnici, plaćeni od samog suda, da obavljaju službu odvjetnika ili zastupnika, osobito u ženidbenim parnicama, za stranke koje ih žele izabrati.

TITULUS V
DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS

CAPUT I
DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN GENERE

Can. 1491 - Quodlibet ius non solum actione munitur, nisi aliud expresse cautum sit, sed etiam exceptione.

Can. 1492 - § 1. Quaevis actio extinguitur praescriptione ad normam iuris aliove legitimo modo, exceptis actionibus de statu personarum, quae numquam extinguuntur.

§ 2. Exceptio, salvo praescripto can. 1462, semper competit et est suapte natura perpetua.

Can. 1493 - Actor pluribus simul actionibus, quae tamen inter se non confligant, sive de eadem re sive de diversis, aliquem convenire potest, si aditi tribunalis competentiam non egrediantur.

Can. 1494 - § 1. Pars conventa potest coram eodem iudice in eodem iudicio contra actorem vel propter causae nexum cum actione principali vel ad submovendam vel ad minuendam actoris petitionem, actionem reconventionalem instituere.

§ 2. Re conventio reconventionis non admittitur.

Can. 1495 - Actio reconventionalis proponenda est iudici coram quo actio prior instituta est, licet ad unam causam dumtaxat delegato vel alioquin relative incompetenti.

1491: c. 1667

1492 § 1: cc. 1701-1705

1492 § 2: cc. 1629, 1667

1493: c. 1669 § 1

NASLOV V.
TUŽBE I PRIGOVORI

POGLAVLJE I.
TUŽBE I PRIGOVORI OPĆENITO

Kan. 1491 - Svako se pravo zaštićuje ne samo tužbom nego i prigovorom, osim ako je izričito određeno što drugo.

Kan. 1492 - § 1. Svaka se tužba gasi zastarom prema pravnoj odredbi ili na drugi zakoniti način, osim tužbâ o pravnom stanju osoba koje se nikada ne gase.

§ 2. Prigovor je moguć uvijek i po svojoj je naravi trajan, ako se poštuje popis kan. 1462.

Kan. 1493 - Tužitelj može tužiti nekoga u isto vrijeme s više tužba, koje ipak međusobno neka ne budu protivne, bilo zbog iste stvari bilo zbog različitih stvari, ako te tužbe ne prelaze mjerodavnost suda na koji se obratio.

Kan. 1494 - § 1. Tužena stranka može pred istim sucem u istom suđenju podignuti protutužbu protiv tužitelja ili zbog povezanosti stvari s glavnom tužbom ili da se povuče ili smanji tužiteljev zahtjev.

§ 2. Ne dopušta se protutužba na protutužbu.

Kan. 1495 - Protutužba treba da se podnese sucu pred kojim je podignuta prva tužba, iako je on ovlašten samo za jednu parnicu ili je inače relativno nemjerodavan.

1494 § 1: c. 1690 § 1

1494 § 2: c. 1690 § 2

1495: c. 1692

CAPUT II

DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN SPECIE

Can. 1496 - § 1. Qui probabilibus saltem argumentis ostenderit super aliqua re ab alio detenta ius se habere, sibi que damnum imminere nisi res ipsa custodienda tradatur, ius habet obtinendi a iudice eiusdem rei sequestrationem.

§ 2. In similibus rerum adiunctis obtinere potest, ut iuris exercitium alicui inhibeat.

Can. 1497 - § 1. Ad crediti quoque securitatem sequestratio rei admittitur, dummodo de creditoris iure satis constet.

§ 2. Sequestratio extendi potest etiam ad res debitoris quae quolibet titulo apud alias personas reperiantur, et ad debitoris credita.

Can. 1498 - Sequestratio rei et inhibitio exercitii iuris decerni nullatenus possunt, si damnum quod timetur possit aliter reparari et idonea cautio de eo reparando offeratur.

Can. 1499 - Iudex potest ei, cui sequestrationem rei vel inhibitionem exercitii iuris concedit, praevidiam imponere cautionem de damnis, si ius suum non probaverit, resarciendis.

Can. 1500 - Ad naturam et vim actionis possessoriae quod attinet, servantur praescripta iuris civilis loci ubi sita est res de cuius possessione agitur.

1496 § 1: c. 1672 § 1

1496 § 2: c. 1672 § 2

1497 § 1: c. 1673 § 1

POGLAVLJE II

TUŽBE I PRIGOVORI POSEBNO

Kan. 1496 - § 1. Tko bar vjerojatnim dokazima dokaže da ima pravo na neku stvar koja se nalazi kod drugoga i da mu prijete šteta ako se ta stvar ne preda na čuvanje, ima pravo postići od suca da se ta stvar prisilno čuva.

§ 2. U sličnim okolnostima može postići da se nekome spriječi vršenje prava.

Kan. 1497 - § 1. Prisilno čuvanje stvari dopušta se i da bi se osiguralo potraživanje, samo ako je pravo vjerovnika dovoljno zajamčeno.

§ 2. Prisilno čuvanje može se protegnuti i na dužnikove stvari koje se, s bilo kojeg razloga, nalaze kod drugih osoba, i na dužnikova potraživanja.

Kan. 1498 - Prisilno čuvanje stvari i zabrana vršenja prava ne mogu se nikako odrediti ako se šteta od koje postoji bojazan može drukčije nadoknaditi i ako se ponudi prikladno jamstvo da će biti nadoknađena.

Kan. 1499 - Onome kome dopusti prisilno čuvanje stvari ili zabranu vršenja prava sudac može nametnuti prethodno jamstvo da će nadoknaditi štetu ako ne dokaže svoje pravo.

Kan. 1500 - Što se tiče naravi i snage posjedovne tužbe, neka se obdržavaju propisi građanskog prava mjesta gdje se nalazi stvar o čijem se posjedovanju radi.

1497 § 2: c. 1673 § 2

1498: c. 1674

1499: SN can. 192

PARS II
DE IUDICIO CONTENTIOSO

SECTIO I
DE IUDICIO CONTENTIOSO ORDINARIO

TITULUS I
DE CAUSAE INTRODUCTIONE

CAPUT I
DE LIBELLO LITIS INTRODUCTORIO

Can. 1501 - Iudex nullam causam cognoscere potest, nisi petitio, ad normam canonum, proposita sit ab eo cuius interest, vel a promotore iustitiae.

Can. 1502 - Qui aliquem convenire vult, debet libellum competenti iudici exhibere, in quo controversiae obiectum proponatur, et ministerium iudicis expostuletur.

Can. 1503 - § 1. Petitionem oralem iudex admittere potest, quoties vel actor libellum exhibere impediatur vel causa sit facilis investigationis et minoris momenti.

§ 2. In utroque tamen casu iudex notarium iubeat scriptis actum redigere qui actori legendus est et ab eo probandus, quique locum tenet libelli ab actore scripti ad omnes iuris effectus.

Can. 1504 - Libellus, quo lis introducitur, debet:

1° exprimere coram quo iudice causa introducatur, quid petatur et a quo petatur;

1501: SN can. 226

1502: c. 1706; PrM 55 § 2

DIO II.
PARNIČNO SUĐENJE

ODSJEK I.
REDOVITO PARNIČNO SUĐENJE

NASLOV I.
POKRETANJE PARNICE

POGLAVLJE I.
TUŽBA ZA POKRETANJE PARNICE

Kan. 1501 - Sudac ne može rješavati nijednu parnicu, osim ako onaj koga se to tiče ili promicatelj pravde podnese zahtjev prema odredbi kanona.

Kan. 1502 - Tko želi nekoga tužiti mora podnijeti mjerodavnom sucu tužbu u kojoj neka izloži sporni predmet i neka zahtijeva da sudac uređuje.

Kan. 1503 - § 1. Sudac može dopustiti usmeni zahtjev kad je god ili tužitelj spriječen podnijeti tužbu ili je parnica lagana za ispitivanje i od manje važnosti.

§ 2. Ipak, u oba slučaja neka sudac naredi da bilježnik napismeno sastavi spis koji treba da se pročita tužitelju i koji on treba da potvrdi, a taj spis zamjenjuje, sa svim pravnim učincima, pisanu tužiteljevu tužbu.

Kan. 1504 - Tužba kojom se pokreće parnica mora:

1° izreći pred kojim se sucem parnica pokreće, što se zahtijeva i od koga se zahtijeva;

1503 § 1: c. 1707 §§ 1 et 2; PrM 56

1503 § 2: c. 1707 § 3; PrM 56

1504: c. 1708; PrM 57

2° indicare quo iure innitatur actor et generatim saltem quibus factis et probationibus ad evincenda ea quae asseruntur;

3° subscribi ab actore vel eius procuratore, appositis die, mense et anno, necnon loco in quo actor vel eius procurator habitant, aut residere se dixerint actorum recipiendorum gratia;

4° indicare domicilium vel quasi-domicilium partis conventae.

Can. 1505 - § 1. Iudex unicus vel tribunalis collegialis praeses, postquam viderint et rem esse suae competentiae et actori legitimam personam standi in iudicio non deesse, debent suo decreto quam primum libellum aut admittere aut reicere.

§ 2. Libellus reici potest tantum:

1° si iudex vel tribunal incompetens sit;

2° si sine dubio constet actori legitimam deesse personam standi in iudicio;

3° si non servata sint praescripta can. 1504, nn. 1-3;

4° si certo pateat ex ipso libello petitionem quolibet carere fundamento, neque fieri posse, ut aliquod ex processu fundamentum appareat.

§ 3. Si libellus reiectus fuerit ob vitia quae emendari possunt, actor novum libellum rite confectum potest eidem iudici denuo exhibere.

§ 4. Adversus libelli reiectionem integrum semper est parti intra tempus utile decem dierum recursum rationibus suffultum interponere vel ad tribunal appellationis vel ad collegium, si libellus reiectus fuerit a praeside; quaestio autem reiectionis expeditissime definienda est.

Can. 1506 - Si iudex intra mensem ab exhibito libello decretum non ediderit, quo libellum admittit vel reicit ad normam can. 1505, pars, cuius interest, instare potest ut iudex suo munere fungatur; quod si nihilominus iudex sileat, inutiliter lapsis decem diebus a facta instantia, libellus pro admissio habeatur.

1505 § 1: c. 1709 § 1; NSRR 60; PrM 61

1505 § 2: PrM 64

2.° naznačiti na koje se pravo tužitelj oslanja i bar općenito činjenice i dokaze kojima se potkrepljuje ono što se tvrdi;

3° biti potpisana od tužitelja ili njegovog zastupnika, s naznakom dana, mjeseca i godine te mjesta u kojemu tužitelj ili njegov zastupnik stanuju ili za koje izjave da će, radi primanja spisa, u njemu prebivati;

4° naznačiti prebivalište ili boravište tužene stranke.

Kan. 1505 - § 1. Sudac pojedinac ili predsjednik sudskog vijeća, pošto ustanove i da je predmet u njihovoj mjerodavnosti i da je tužitelj pravno sposoban nastupati na sudu, moraju svojom odlukom tužbu što prije ili prihvatiti ili odbaciti.

§ 2. Tužba se može odbaciti samo:

1° ako sudac ili sud nisu mjerodavni;

2° ako je nedvojbeno sigurno da tužitelj nema pravne sposobnosti nastupati na sudu;

3° ako nisu obdržavani propisi kan. 1504, br. 1-3;

4° ako je iz same tužbe posve jasno da zahtjev nema nikakva temelja i da nije moguće da se tijekom postupka pokaže neki temelj.

§ 3. Ako je tužba odbačena zbog nedostataka koji se mogu ispraviti, tužitelj može ponovno podnijeti istom sucu novu, propisno sastavljenu, tužbu.

§ 4. Protiv odbacivanja tužbe stranka ima uvijek neokrnjeno pravo da u roku od deset iskoristivih dana uloži razlozima potkrijepljen utok bilo na prizivni sud bilo na vijeće, ako tužbu odbaci predsjednik; ali pitanje odbacivanja treba da se riješi veoma hitno.

Kan. 1506 - Ako sudac u roku od mjesec dana pošto je podnesena tužba ne izda odluku kojom tužbu prihvaća ili odbacuje prema odredbi kan. 1505, stranka koje se to tiče može zahtijevati da sudac obavi svoju zadaću; ako se sudac ipak ogлуši, pošto neiskorišteno prođe deset dana otkad je podnesen zahtjev, neka se tužba smatra prihvaćenom.

1505 § 3: c. 1709 § 2; PrM 62

1505 § 4: c. 1709 § 3; PrM 66

1506: c. 1710; PrM 67

CAPUT II

DE CITATIONE ET DENUNTIATIONE ACTORUM IUDICIALIUM

Can. 1507 - § 1. In decreto, quo actoris libellus admittitur, debet iudex vel praeses ceteras partes in iudicium vocare seu citare ad litem contestandam, statuens utrum eae scripto respondere debeant an coram ipso se sistere ad dubia concordanda. Quod si ex scriptis responsionibus perspiciat necessitatem partes convocandi, id potest novo decreto statuere.

§ 2. Si libellus pro admissio habetur ad normam can. 1506, decretum citationis in iudicium fieri debet intra viginti dies a facta instantia, de qua in eo canone.

§ 3. Quod si partes litigantes de facto coram iudice se sistant ad causam agendam, opus non est citatione, sed actuarius significet in actis partes iudicio adfuisse.

Can. 1508 - § 1. Decretum citationis in iudicium debet statim parti conventae notificari, et simul ceteris, qui comparere debent, notum fieri.

§ 2. Citationi libellus litis introductorius adiungatur, nisi iudex propter graves causas censeat libellum significandum non esse parti, antequam haec deposuerit in iudicio.

§ 3. Si lis moveatur adversus eum qui non habet liberum exercitium suorum iurium, vel liberam administrationem rerum de quibus disceptatur, citatio denuncianda est, prout casus ferat, tutori, curatori, procuratori speciali, seu ei qui ipsius nomine iudicium suscipere tenetur ad normam iuris.

Can. 1509 - 1. Citationum, decretorum, sententiarum aliorumque iudicialium actorum notificatio facienda est per publicos tabellarios vel alio modo qui tutissimus sit, servatis normis lege particulari statutis.

§ 2. De facto notificationis et de eius modo constare debet in actis.

1507 § 1: c. 1711 § 1; NSRR 65; PrM 74 § 1, 75

1507 § 3: c. 1711 § 2; PrM 74 § 2

1508 § 1: c. 1712 § 1; NSRR 65, 67; NSSA 37

1508 § 2: c. 1712 § 1

POGLAVLJE II.

POZIV NA SUD I PRIOPĆENJE SUDSKIH SPISA

Kan. 1507 - § 1. U odluci kojom se prihvaća tužiteljeva tužba sudac ili predsjednik mora pozvati na sud i ostale stranke ili ih pozvati da se utvrdi sporni predmet i odrediti da li one moraju odgovoriti napismeno ili doći pred njega osobno da bi se uskladile dvojbe. Ako se iz pisanih odgovora uvidi da je potrebno pozvati stranke, može to odrediti novom odlukom.

§ 2. Ako se tužba smatra prihvaćenom prema odredbi kan. 1506, odluka o pozivu na sud mora se donijeti u roku od dvadeset dana otkad je podnesen zahtjev, o kojem se govori u tom kanonu.

§ 3. Ako parnične stranke stvarno dođu pred suca radi vođenja parnice, nije potreban poziv na sud, nego zapisničar neka naznači u spisima da su stranke bile prisutne na sudu.

Kan. 1508 - § 1. Odluka o pozivu na sud mora se odmah priopćiti tuženoj stranci, a mora se istodobno priopćiti i ostalima koji moraju doći na sud.

§ 2. Neka se pozivu priloži tužba za pokretanje parnice, osim ako sudac zbog važnih razloga smatra da se tužba ne smije priopćiti stranci prije nego ona dade izjavu na sudu.

§ 3. Ako se parnica pokrene protiv onoga tko ne može slobodno vršiti svoja prava ili slobodno upravljati stvarima o kojima se spori, poziv treba da se priopći, već prema slučaju, zaštitniku, skrbniku, posebnom zastupniku ili onomu tko je prema pravnoj odredbi dužan u njegovo ime nastupati na sudu.

Kan. 1509 - § 1. Priopćenje poziva, odluka, presuda i drugih sudskih spisa treba da se obavlja poštom ili na drugi veoma siguran način, uz obdržavanje odredaba donesenih krajevnim zakonom.

§ 2. Činjenica priopćenja i njegov način moraju biti potvrđeni u spisima.

1508 § 3: c. 1713; PrM 77; CI Resp. II, 25 ian. 1943 (AAS 35 [1943] 58)

1509 § 1: cc. 1717, 1719, 1720, 1877; PrM 79, 80, 204; NSSA 27

1509 § 2: c. 1722; NSRR 67; PrM 81; NSSA 27 § 2

Can. 1510 - Conventus, qui citatoriam schedam recipere recuset, vel qui impedit quominus citatio ad se perveniat, legitime citatus habeatur.

Can. 1511 - Si citatio non fuerit legitime notificata, nulla sunt acta processus, salvo praescripto can. 1507, § 3.

Can. 1512 - Cum citatio legitime notificata fuerit aut partes coram iudice steterint ad causam agendam:

1° res desinit esse integra;

2° causa fit propria illius iudicis aut tribunalis ceteroquin competentis, coram quo actio instituta est;

3° in iudice delegato firma redditur iurisdictio, ita ut non expiret resolutio iure delegantis;

4° interrumpitur praescriptio, nisi aliud cautum sit;

5° lis pendere incipit; et ideo statim locum habet principium «*lite pendente, nihil innovetur*».

1510: c. 1718; NSRR 70 § 1; PrM 82

1511: c. 1723; PrM 84

1512: c. 1725; NSRR 85; PrM 85

Kan. 1510 - Tužena stranka koja odbije primiti poziv ili koja spriječi da poziv stigne do nje neka se smatra zakonito pozvanom.

Kan. 1511 - Ako poziv nije zakonito priopćen, ništavi su postupnički čini, uz poštovanje propisa kan. 1507, § 3.

Kan. 1512 - Kad se poziv zakonito priopći ili su stranke došle pred suca da bi se vodila parnica:

1° stvar prestane biti netaknuta;

2° parnica pripadne onom sucu ili sudu inače mjerodavnom pred kojim je tužba podignuta;

3° učvršćuje se jurisdikcija kod ovlaštenog suca tako da se ne gasi prestankom prava ovlastitelja;

4° prekida se zastara, osim ako se odredi što drugo;

5° počinje se rješavati parnica; zato odmah vrijedi načelo “*dok parnica traje, neka se ništa ne mijenja*”.

TITULUS II
DE LITIS CONTESTATIONE

Can. 1513 - § 1. Contestatio litis habetur cum per iudicis decretum controversiae termini, ex partium petitionibus et responsionibus desumpti, definiuntur.

§ 2. Partium petitiones responsionesque, praeterquam in libello litis introductorio, possunt vel in responsione ad citationem exprimi vel in declarationibus ore coram iudice factis; in causis autem difficilioribus partes convocandae sunt a iudice ad dubium vel dubia concordanda, quibus in sententia respondendum sit.

§ 3. Decretum iudicis partibus notificandum est; quae nisi iam consenserint, possunt intra decem dies ad ipsum iudicem recurrere, ut mutetur; quaestio autem expeditissime ipsius iudicis decreto dirimenda est.

Can. 1514 - Controversiae termini semel statuti mutari valide nequeunt, nisi novo decreto, ex gravi causa, ad instantiam partis et auditis reliquis partibus earumque rationibus perpensis.

Can. 1515 - Lite contestata, possessor rei alienae desinit esse bonae fidei; ideoque, si damnatur ut rem restituat, fructus quoque a contestationis die reddere debet et damna sarcire.

Can. 1516 - Lite contestata, iudex congruum tempus partibus praestituat probationibus proponendis et explendis.

1513 § 1: cc. 1726, 1727, 1729 § 3; NSRR 76 §§ 1 et 2; PrM 87, 92; NSSA 38; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, nn. 10, 11

1513 § 2: cc. 1728, 1729 § 2

1513 § 3: NSRR 73

NASLOV II.
UTVRĐIVANJE SPORNOG PREDMETA

Kan. 1513 - § 1. Utvrđivanje spornog predmeta nastaje kad sudac odlukom pobliže odredi prijeporna pitanja na temelju zahtjeva i odgovora stranaka.

§ 2. Zahtjevi i odgovori stranaka, osim u tužbi za pokretanje parnice, mogu se iznijeti bilo u odgovoru na poziv bilo u izjavama usmeno danim pred sucem; ipak u težim parnicama sudac treba da pozove stranke da bi se uskladile dvojbe ili dvojba na koje u presudi treba da se odgovori.

§ 3. Sučeva odluka treba da se priopći strankama; one se mogu, osim ako su već pristale, u roku od deset dana uteći istom sucu da je izmijeni; pitanje pak treba da se veoma hitno riješi odlukom istog suca.

Kan. 1514 - Jednom utvrđena sporna pitanja ne mogu se valjano mijenjati, osim novom odlukom, zbog važnog razloga, na zahtjev stranke i pošto se saslušaju ostale stranke i točno istraže njihovi razlozi.

Kan. 1515 - Kad se utvrdi sporni predmet, posjednik tuđe stvari prestane biti u dobroj vjeri; zato, ako se osudi da vrati stvar, mora od dana kad je utvrđen sporni predmet vratiti plodove i nadoknaditi štetu.

Kan. 1516 - Kad se utvrdi sporni predmet, neka sudac dade strankama prikladno vrijeme da bi iznijele i dopunile dokaze.

1514: cc. 1729 § 4, 1731, 1°; NSRR 76 § 3; NSSA 42

1515: c. 1731, 3°

1516: c. 1731, 2°; NSRR 73

TITULUS III
DE LITIS INSTANTIA

Can. 1517 - Instantiae initium fit citatione; finis autem non solum pronuntiatione sententiae definitivae, sed etiam aliis modis iure praefinitis.

Can. 1518 - Si pars litigans moriatur aut statum mutet aut cesset ab officio cuius ratione agit:

1° causa nondum conclusa, instantia suspenditur donec heres defuncti aut successor aut is, cuius intersit, litem resumatur;

2° causa conclusa, iudex procedere debet ad ulteriora, citato procuratore, si adsit, secus defuncti herede vel successore.

Can. 1519 - § 1. Si a munere cesset tutor vel curator vel procurator, qui sit ad normam can. 1481, §§ 1 et 3 necessarius, instantia interim suspenditur.

§ 2. Alium autem tutorem vel curatorem iudex quam primum constituat; procuratorem vero ad litem constituere potest, si pars neglexerit intra brevem terminum ab ipso iudice statutum.

Can. 1520 - Si nullus actus processualis, nullo obstante impedimento, ponatur a partibus per sex menses, instantia perimitur. Lex particularis alios peremptionis terminos statuere potest.

Can. 1521 - Peremptio obtinet ipso iure et adversus omnes, minores quoque aliosve minoribus aequiparatos, atque etiam ex officio declarari debet, salvo iure petendi indemnitate adversus tutores, curatores, administratores, procuratores, qui culpa se caruisse non probaverint.

Can. 1522 - Peremptio exstinguit acta processus, non vero acta causae; immo haec vim habere possunt etiam in alia instantia, dummodo

1517: c. 1732; NSRR 81; SN can. 254

1518: c. 1733; NSRR 79; PrM 222 § 1

1519 § 1: c. 1735; NSRR 80

NASLOV III.

TIJEK PARNICE

Kan. 1517 - Tijek parnice počinje pozivom, a završava ne samo izricanjem konačne presude nego i na druge, pravom predviđene načine.

Kan. 1518 - Ako parnična stranka umre ili promijeni pravno stanje ili joj prestane služba zbog koje nastupa:

1° kad parnica još nije zaključena, obustavlja se tijek parnice dok baštinik umrle osobe ili nasljednik ili onaj koga bi se to ticalo ne preuzme spor;

2° kad je parnica zaključena, sudac mora postupati dalje, pozivajući zastupnika ako postoji, inače baštinika ili nasljednika umrle osobe.

Kan. 1519 - § 1. Ako prestane služba zaštitnika ili skrbnika ili zastupnika koji je prema odredbi kan. 1481, §§ 1. i 3. potreban, tijek parnice u međuvremenu se obustavlja.

§ 2. Neka sudac ipak što prije postavi drugog zaštitnika ili skrbnika; zastupnika pak za parnicu može postaviti ako stranka to u kratkom roku, koji joj odredi sam sudac, zanemari.

Kan. 1520 - Ako stranke u roku od šest mjeseci, iako za to nema nikakve smetnje, ne obave ni jedan postupnički čin, prekida se tijek parnice. Krajevni zakon može odrediti druge rokove prekida.

Kan. 1521 - Prekid nastupa po samom pravu i protiv svakoga, i protiv maloljetnika i drugih s maloljetnicima izjednačenih, a mora se i po službenoj dužnosti proglasiti uz poštovanje prava na traženje odštete od zaštitnika, skrbnika, upravitelja, zastupnika koji ne dokažu da nisu krivi.

Kan. 1522 - Prekid gasi postupničke čine, ali ne i parnične čine; dakle, ovi mogu imati snagu i u drugoj parnici, samo ako dođe do

1520: c. 1736; NSRR 81

1521: c. 1737; NSRR 82

1522: c. 1738

causa inter easdem personas et super eadem re intercedat; sed ad extraneos quod attinet, non aliam vim obtinent nisi documentorum.

Can. 1523 - Perempti iudicii expensas, quas quisque ex litigantibus fecerit, ipse ferat.

Can. 1524 - § 1. In quolibet statu et gradu iudicii potest actor instantiae renuntiare; item tum actor tum pars conventa possunt processus actis renuntiare sive omnibus sive nonnullis tantum.

§ 2. Tutores et administratores personarum iuridicarum, ut renuntiare possint instantiae, egent consilio vel consensu eorum, quorum concursus requiritur ad ponendos actus, qui ordinariae administrationis fines excedunt.

§ 3. Renuntiatio, ut valeat, peragenda est scripto, eademque a parte vel ab eius procuratore, speciali tamen mandato munito, debet subscribi, cum altera parte communicari, ab eaque acceptari vel saltem non impugnari, et a iudice admitti.

Can. 1525 - Renuntiatio a iudice admissa, pro actis quibus renuntiatum est, eosdem parit effectus ac peremptio instantiae, itemque obligat renuntiantem ad solvendas expensas actorum, quibus renuntiatum fuit.

1523: c. 1739

1524 § 1: c. 1740 § 1

1524 § 2: c. 1527 § 1

parnice između istih osoba i o istoj stvari; ali, što se tiče stranih osoba, imaju samo snagu isprava.

Kan. 1523 - Svaka parnična stranka snosi svoje troškove prekinutog suđenja.

Kan. 1524 - § 1. U bilo kojem stanju i stupnju suđenja tužitelj se može odreći tijekom parnice; isto tako bilo tužitelj bilo tužena stranka mogu se odreći ili svih ili samo nekih postupničkih čina.

§ 2. Da bi se zaštitnici i upravitelji pravnih osoba mogli odreći tijekom parnice, potreban im je savjet ili pristanak onih kojih se sudjelovanje zahtijeva da bi se obavljali čini koji prelaze granice redovitog upravljanja.

§ 3. Da bi odreknuće bilo valjano, treba da se preda napismeno i mora ga potpisati stranka ili njezin zastupnik, opskrbljen opet posebnim nalogom, mora se priopćiti drugoj stranci koja ga mora prihvatiti ili barem ne osporiti, a sudac ga mora dopustiti.

Kan. 1525 - Odreknuće koje sudac prihvati ima za čine kojih se odreklo iste učinke kao i prekid tijekom parnice, a odricatelja obvezuje na podmirenje troškova za čine kojih se odrekao.

1524 § 3: c. 1740 § 2; NSRR 87-90

1525: c. 1741; NSRR 91

TITULUS IV
DE PROBATIONIBUS

Can. 1526 - § 1. Onus probandi incumbit ei qui asserit.

§ 2. Non indigent probatione:

1° quae ab ipsa lege praesumuntur;

2° facta ab uno ex contendentibus asserta et ab altero admissa, nisi iure vel a iudice probatio nihilominus exigatur.

Can. 1527 - § 1. Probationes cuiuslibet generis, quae ad causam cognoscendam utiles videantur et sint licitae, adduci possunt.

§ 2. Si pars instet ut probatio a iudice reiecta admittatur, ipse iudex rem expeditissime definiat.

Can. 1528 - Si pars vel testis se sistere ad respondendum coram iudice renuant, licet eos audire etiam per laicum a iudice designatum aut requirere eorum declarationem coram publico notario vel quovis alio legitimo modo.

Can. 1529 - Iudex ad probationes colligendas ne procedat ante litis contestationem nisi ob gravem causam.

CAPUT I
DE PARTIUM DECLARATIONIBUS

Can. 1530 - Iudex ad veritatem aptius eruendam partes interrogare semper potest, immo debet, ad instantiam partis vel ad probandum factum quod publice interest extra dubium poni.

1526 § 1: c. 1748 § 1; PrM 94

1526 § 2: c. 1747; PrM 93

1527 § 1: c. 1749; PrM 95

NASLOV IV.

DOKAZI

Kan. 1526 - § 1. Teret dokazivanja obvezuje onoga tko nešto tvrdi.

§ 2. Nije potrebno dokazivati:

1° ono što sam zakon pretpostavlja;

2° činjenice koje je jedna od parničnih stranaka iznijela i druga prihvatila, osim ako pravo ili sudac unatoč tome zahtijeva dokazivanje.

Kan. 1527 - § 1. Dokazi bilo koje vrste, koji se smatraju korisnima za ispitivanje parnice i koji su dopušteni, mogu se navoditi.

§ 2. Ako stranka uporno zahtijeva da se prihvati dokaz koji je sudac odbio, neka sam sudac stvar riješi veoma hitno.

Kan. 1528 - Ako stranka ili svjedok odbiju doći da bi odgovarali pred sucem, dopušteno je također da ih presluša laik kojega odredi sudac ili da se zahtijeva njihova izjava pred javnim bilježnikom ili na bilo koji drugi zakoniti način.

Kan. 1529 - Neka sudac ne pristupi k prikupljanju dokaza ako se prije ne utvrdi sporni predmet, osim zbog važnog razloga.

POGLAVLJE I.

IZJAVE STRANAKA

Kan. 1530 - Da bi potpunije otkrio istinu, sudac uvijek može ispitivati stranke, dapače, to mora na zahtjev stranke ili da bi se dokazala činjenica koja zbog javnog interesa treba da se stavi izvan sumnje.

1529: c. 1730; PrM 110

1530: c. 1742 §§ 1 et 2

Can. 1531 - § 1. Pars legitime interrogata respondere debet et veritatem integre fateri.

§ 2. Quod si respondere recusaverit, iudicis est aestimare quid ad factorum probationem exinde erui possit.

Can. 1532 - In casibus, in quibus bonum publicum in causa est, iudex partibus iusiurandum de veritate dicenda aut saltem de veritate dictorum deferat, nisi gravis causa aliud suadeat; in aliis casibus, potest pro sua prudentia.

Can. 1533 - Partes, promotor iustitiae et defensor vinculi possunt iudici exhibere articulos, super quibus pars interrogetur.

Can. 1534 - Circa partium interrogationem cum proportione serventur, quae in cann. 1548, 2, n. § 1, 1552 et 1558-1565 de testibus statuuntur.

Can. 1535 - Assertio de aliquo facto, scripto vel ore, coram iudice competenti, ab aliqua parte circa ipsam iudicii materiam, sive sponte sive iudice interrogante, contra se peracta, est confessio iudicialis.

Can. 1536 - § 1. Confessio iudicialis unius partis, si agatur de negotio aliquo privato et in causa non sit bonum publicum, ceteras relevat ab onere probandi.

§ 2. In causis autem quae respiciunt bonum publicum, confessio iudicialis et partium declarationes, quae non sint confessiones, vim probandi habere possunt, a iudice aestimandam una cum ceteris causae adiunctis, at vis plenae probationis ipsis tribui nequit, nisi alia accedant elementa quae eas omnino corroborent.

Can. 1537 - Quoad extraiudicialem confessionem in iudicium deductam, iudicis est, perpensis omnibus adiunctis, aestimare quanti ea sit facienda.

1531 § 1: c. 1743 § 1; PrM 111; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 14

1531 § 2: c. 1743 § 2; PrM 112; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 14

1532: c. 1744; PrM 96 § 1, 110; SN can. 266

1533: cc. 1745 § 1, 1968, 1°; NSRR 93 § 2, 99; PrM 70 § 1, 1°; SA Resp. (Prot. 966/497/C.P.), 19 nov. 1947

Kan. 1531 - § 1. Zakonito upitana stranka mora odgovarati i u cijelosti iznijeti istinu.

§ 2. Ako pak odbije odgovarati, sučeva je zadaća da prosudi što se iz toga može zaključiti da bi se dokazale činjenice.

Kan. 1532 - U slučajevima u kojima je posrijedi javno dobro neka sudac zatraži od stranaka prisegu da će govoriti istinu ili barem da su govorile istinu, osim ako važan razlog savjetuje što drugo; u drugim slučajevima to može prema svojoj razboritosti.

Kan. 1533 - Stranke, promicatelj pravde i branitelj veze mogu sucu predati pitanja prema kojima neka se ispita stranka.

Kan. 1534 - U ispitivanju stranaka neka se s razmjerom obdržava ono što je u kann. 1548, § 2, br. 1, 1552. i 1558-1565. određeno o svjedocima.

Kan. 1535 - Tvrdnja o nekoj činjenici, pisana ili usmena, koju neka stranka pred mjerodavnim sucem iznese o samom predmetu suđenja protiv sebe, bilo svojevolumeno bilo na upit suca, sudsko je priznanje.

Kan. 1536 - § 1. Sudsko priznanje jedne stranke, ako se radi o nekome privatnom poslu, a nije posrijedi javno dobro, oslobađa ostale tereta dokazivanja.

§ 2. Ali, u parnicama koje se tiču javnog dobra sudsko priznanje i izjave stranaka koje nisu priznanja mogu imati dokaznu snagu, koju sudac treba da prosudi zajedno s ostalim okolnostima parnice, ali im se ne može dati potpuna dokazna snaga, osim ako se pridruže drugi elementi koji ih posve potkrepljuju.

Kan. 1537 - Sučeva je zadaća da prosudi, pošto procijeni sve okolnosti, koliko vrijedi izvansudsko priznanje izneseno na suđenju.

1543: c. 1745 § 2

1535: c. 1750

1536 § 1: c. 1751

1536 § 2: SCSO Instr., 12 nov. 1947; SCSO Instr., 21 iun. 1951; SA Rescr., 10 nov. 1970, 1; SA Rescr., 2 ian. 1971, II, 1

1537: c. 1753; PrM 116

Can. 1538 - Confessio vel alia quaevis partis declaratio qualibet vi caret, si constet eam ex errore facti esse prolatam, aut vi vel metu gravi extortam.

CAPUT II

DE PROBATIONE PER DOCUMENTA

Can. 1539 - In quolibet iudicii genere admittitur probatio per documenta tum publica tum privata.

Art. 1

DE NATURA ET FIDE DOCUMENTORUM

Can. 1540 - § 1. Documenta publica ecclesiastica ea sunt, quae persona publica in exercitio sui muneris in Ecclesia confecit, servatis solemnitatibus iure praescriptis.

§ 2. Documenta publica civilia ea sunt, quae secundum uniuscuiusque loci leges talia iure censentur.

§ 3. Cetera documenta sunt privata.

Can. 1541 - Nisi contrariis et evidentibus argumentis aliud evincatur, documenta publica fidem faciunt de omnibus quae directe et principaliter in iis affirmantur.

Can. 1542 - Documentum privatum, sive agnitum a parte sive cognitum a iudice, eandem probandi vim habet adversus auctorem vel subscriptorem et causam ab iis habentes, ac confessio extra iudicium facta; adversus extraneos eandem vim habet ac partium declarationes quae non sint confessiones, ad normam can. 1536, § 2.

Can. 1543 - Si abrasa, correcta, interpolata aliove vitio documenta infecta demonstrantur, iudicis est aestimare an et quanti huiusmodi documenta sint facienda.

1538: c. 1752

1539: c. 1812; PrM 155

1540 § 1: c. 1813 § 1; PrM 156 § 1

1540 § 2: c. 1813 § 2; PrM 156 § 2

Kan. 1538 - Priznanje ili bilo koja druga izjava stranke nema nikakve snage ako se utvrdi da je dana zbog zablude o činjenici ili da je dobivena prisilom ili zbog velikog straha.

POGLAVLJE II.

DOKAZIVANJE ISPRAVAMA

Kan. 1539 - U svakoj vrsti suđenja dopušta se dokazivanje ispravama i javnim i privatnim.

Članak 1.

NARAV I DOKAZNA SNAGA ISPRAVA

Kan. 1540 - § 1. Javne crkvene isprave jesu one koje je sastavila javna osoba u obavljanju svoje službe u Crkvi, obdržavajući pravom propisane oblike.

§ 2. Javne građanske isprave jesu one koje se prema zakonima svakoga pojedinog mjesta s pravom smatraju takvima.

§ 3. Ostale su isprave privatne.

Kan. 1541 - Javne isprave dokazuju sve ono što se u njima izravno i prvotno tvrdi, osim ako se protivnim i očitim dokazima nepobitno dokaže što drugo.

Kan. 1542 - Privatna isprava, bilo priznata od stranke bilo prihvaćena od suca, ima protiv sastavljača ili potpisnika te onih na koje je od njih prešla parnica jednaku dokaznu snagu kao i izvansudsko priznanje; protiv stranih osoba ima jednaku snagu kao i izjave stranaka koje nisu priznanja, prema odredbi kan. 1536, § 2.

Kan. 1543 - Ako se dokaže da je u ispravama što brisano, ispravljano, umetano ili da imaju neki drugi nedostatak, sučeva je zadaća da prosudi vrijede li i koliko vrijede te isprave.

1540 § 3: c. 1813 § 3; PrM 156 § 3

1541: cc. 1814-1816

1542: c. 1817

1543: c. 1818

Art. 2

DE PRODUCTIONE DOCUMENTORUM

Can. 1544 - Documenta vim probandi in iudicio non habent, nisi originalia sint aut in exemplari authentico exhibita et penes tribunalis cancellariam deposita, ut a iudice et ab adversario examinari possint.

Can. 1545 - Iudex praecipere potest ut documentum utrique parti commune exhibeatur in processu.

Can. 1546 - § 1. Nemo exhibere tenetur documenta, etsi communia, quae communicari nequeunt sine periculo damni ad normam can. 1548, § 2, n. 2 aut sine periculo violationis secreti servandi.

§ 2. Attamen si qua saltem documenti particula describi possit et in exemplari exhiberi sine memoratis incommodis, iudex decernere potest ut eadem producat.

CAPUT III

DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS

Can. 1547 - Probatio per testes in quibuslibet causis admittitur, sub iudicis moderatione.

Can. 1548 - § 1. Testes iudici legitime interroganti veritatem fateri debent.

§ 2. Salvo praescripto can. 1550, § 2, n. 2, ab obligatione respondendi eximuntur:

1° clerici, quod attinet ad ea quae ipsis manifestata sunt ratione sacri ministerii; civitatum magistratus, medici, obstetrices, advocati, notarii alique qui ad secretum officii etiam ratione praestiti consilii tenentur, quod attinet ad negotia huic secreto obnoxia;

2° qui ex testificatione sua sibi aut coniugi aut proximis consanguineis vel affinibus infamiam, periculosas vexationes, aliave mala gravia obventura timent.

1544: cc. 1819, 1820; PrM 159, 160

1545: c. 1822

1546 § 1: c. 1823 § 1

Članak 2.

PREDOČENJE ISPRAVA

Kan. 1544 - Isprave imaju na suđenju dokaznu snagu samo ako su izvorne ili podnesene u vjerodostojnom prijepisu te pohranjene u sudskoj kancelariji, da ih sudac i protustranka mogu istražiti.

Kan. 1545 - Sudac može zapovjediti da se u sudskom postupku podnese isprava zajednička objema strankama.

Kan. 1546 - § 1. Nitko nije dužan podnijeti isprave, čak ako su zajedničke, koje se ne mogu priopćiti bez pogibelji štete prema odredbi kan. 1548, § 2, br. 2, ili bez pogibelji povrede tajne koja treba da se čuva.

§ 2. Ako se ipak može bez navedenih neprilika kako prepisati i u prijepisu podnijeti barem dio isprave, sudac može odrediti da se predoči taj dio.

POGLAVLJE III.

SVJEDOCI I SVJEDOČENJA

Kan. 1547 - Dokazivanje pomoću svjedoka, pod vodstvom suca, dopušta se u bilo kojim parnicama.

Kan. 1548 - § 1. Sucu koji zakonito ispituje svjedoci moraju iznijeti istinu.

§ 2. Uz poštovanje propisa kan. 1550, § 2, br. 2, izuzimaju se od obveze da odgovaraju:

1° klerici, u odnosu na ono što im je očitovano u vezi sa svetom službom; državni službenici, liječnici, primalje, odvjetnici, bilježnici i drugi koji su obvezani na službenu tajnu i zbog danog savjeta, s obzirom na poslove podložne toj tajni;

2° oni koji se boje da bi zbog njihova svjedočenja njih same ili ženidbenog druga ili bliže krvne srodnike ili tazbinu zadesilo ozloglašenje, opasna zlostavljanja ili druga velika zla.

1546 § 2: c. 1823 § 2

1547: c. 1754

1548 § 1: c. 1755 § 1; PrM 121 § 1

Art. 1

QUI TESTES ESSE POSSINT

Can. 1549 - Omnes possunt esse testes, nisi expresse iure repellantur vel in totum vel ex parte.

Can. 1550 - § 1. Ne admittantur ad testimonium ferendum minores infra decimum quartum aetatis annum et mente debiles; audiri tamen poterunt ex decreto iudicis, quo id expedire declaretur.

§ 2. Incapaces habentur:

1° qui partes sunt in causa, aut partium nomine in iudicio consistunt, iudex eiusve assistentes, advocatus aliique qui partibus in eadem causa assistunt vel astiterunt;

2° sacerdotes, quod attinet ad ea omnia quae ipsis ex confessione sacramentali innotuerunt, etsi poenitens eorum manifestationem petierit; immo audita a quovis et quoquo modo occasione confessionis, ne ut indicium quidem veritatis recipi possunt.

Art. 2

DE INDUCENDIS ET EXCLUDENDIS TESTIBUS

Can. 1551 - Pars, quae testem induxit, potest eius examini renuntiare; sed adversa pars postulare potest ut nihilominus testis examinetur.

Can. 1552 - § 1. Cum probatio per testes postulatur, eorum nomina et domicilium tribunali indicentur.

§ 2. Exhibeantur, intra terminum a iudice praestitutum, articuli argumentorum super quibus petitur testium interrogatio; alioquin petitio censeatur deserta.

Can. 1553 - Iudicis est nimiam multitudinem testium refrenare.

1548 § 2: c. 1755 § 2; PrM 121 § 2

1549: c. 1756; PrM 118

1550 § 1: cc. 1757 § 1; 1758; PrM 119 § 1, 120

1550 § 2: cc. 1757 § 3, 1974; PrM 119 § 3, 122

Članak 1.

TKO MOGU BITI SVJEDOCI

Kan. 1549 - Svatko može biti svjedok, osim ako je po pravu u cijelosti ili djelomice izričito isključen.

Kan. 1550 - § 1. Neka se svjedočenje ne dopusti maloljetnicima mlađim od četrnaest godina života ni slaboumnima; ipak se mogu preslušati prema sučevoj odluci kojom se izjavljuje da je to korisno.

§ 2. Nesposobnima se smatraju:

1° stranke u parnici, ili koji na suđenju nastupaju u ime stranaka, sudac i njegovi pomoćnici, odvjetnik i drugi koji strankama pomažu ili su pomagali u dotičnoj parnici;

2° svećenici, s obzirom na sve što im je poznato iz sakramentalne ispovijedi, iako pokornik moli da se to očituje; dapače, što se čulo od bilo koga i bilo kako prigodom ispovijedi ne može se prihvatiti ni kao uporište istine.

Članak 2.

PREDLAGANJE I ISKLJUČENJE SVJEDOKA

Kan. 1551 - Stranka koja je predložila svjedoka može se i odreći njegova ispitivanja; ali, protustranka može zahtijevati da se svjedok ipak ispita.

Kan. 1552 - § 1. Kad se zahtijeva dokazivanje pomoću svjedoka, neka se sudu navedu njihova imena i prebivalište.

§ 2. U roku što ga je odredio sudac neka se podnesu pitanja prema kojima se zahtijeva ispitivanje svjedoka; u protivnom, neka se smatra da se odustalo od zahtjeva.

Kan. 1553 - Sučeva je zadaća da ograniči prevelik broj svjedoka.

1551: c. 1759 § 4; PrM 132 § 1

1552: § 1: c. 1761 § 1; PrM 125 § 1

1552 § 2: c. 1761; CI Resp. IV, 12 mar. 1929; PrM 125 § 2

1553: c. 1762; PrM 123 § 2

Can. 1554 - Antequam testes examinentur, eorum nomina cum partibus communicentur; quod si id, prudenti iudicis existimatione, fieri sine gravi difficultate nequeat, saltem ante testimoniorum publicationem fiat.

Can. 1555 - Firmo praescripto can. 1550, pars petere potest ut testis excludatur, si iusta exclusionis causa demonstretur ante testis excusationem.

Can. 1556 - Citatio testis fit decreto iudicis testi legitime notificato.

Can. 1557 - Testis rite citatus pareat aut causam suae absentiae iudici notam faciat.

Art. 3

DE TESTIUM EXAMINE

Can. 1558 - § 1. Testes sunt examini subiciendi in ipsa tribunalis sede, nisi aliud iudici videatur.

§ 2. Cardinales, Patriarchae, Episcopi et ii qui, suae civitatis iure, simili favore gaudent, audiantur in loco ab ipsis selecto.

§ 3. Iudex decernat ubi audiendi sint ii, quibus propter distantiam, morbum aliudve impedimentum impossibile vel difficile sit tribunalis sedem adire, firmis praescriptis cann. 1418 et 1469, § 2.

Can. 1559 - Examini testium partes assistere nequeunt, nisi iudex, praesertim cum res est de bono privato, eas admittendas censuerit. Assistere tamen possunt earum advocati vel procuratores, nisi iudex propter rerum et personarum adiuncta censuerit secreto esse procedendum.

Can. 1560 - § 1. Testes seorsim singuli examinandi sunt.

1554: c. 1763; PrM 126

1555: c. 1764; PrM 131

1556: c. 1765

1557: c. 1766 § 1; PrM 127 § 1

Kan. 1554 - Prije ispitivanja svjedoka neka se njihova imena priopće strankama; ako pak, prema sučevoj razboritoj procjeni, to nije moguće bez velike poteškoće, neka se to učini barem prije nego se objave svjedočanstva.

Kan. 1555 - Stranka može zahtijevati da se svjedok isključi ako se prije ispitivanja svjedoka dokaže opravdan razlog za isključenje, uz obdržavanje propisa kan. 1550.

Kan. 1556 - Pozivanje svjedoka biva sučevom odlukom zakonito priopćenom svjedoku.

Kan. 1557 - Svjedok propisno pozvan neka dođe ili neka sucu priopći razlog svoje odsutnosti.

Članak 3.

ISPITIVANJE SVJEDOKA

Kan. 1558 - § 1. Svjedoci treba da se podvrgnu ispitivanju u samom sjedištu suda, osim ako sudac odluči što drugo.

§ 2. Kardinali, patrijarsi, biskupi i oni koji, po pravu svoje države, imaju sličnu pogodnost neka se ispituju u mjestu koje sami izaberu.

§ 3. Neka sudac odredi gdje treba da se ispituju oni kojima zbog udaljenosti, bolesti ili druge smetnje nije moguće ili je teško doći u sjedište suda, uz obdržavanje propisa kann. 1418. i 1469, § 2.

Kan. 1559 - Stranke ne mogu prisustvovati ispitivanju svjedoka, osim ako sudac, osobito kad se radi o privatnom dobru, smatra da im to treba dopustiti. Mogu ipak prisustvovati njihovi odvjetnici ili zastupnici, osim ako sudac, zbog okolnosti stvari ili osoba, smatra da treba postupati tajno.

Kan. 1560 - § 1. Svjedoci treba da se ispituju odvojeno i pojedinačno.

1558 § 1: c. 1770 § 1

1558 § 2: c. 1770 § 2, 1°; PrM 98 § 1

1558 § 3: c. 1770 § 2, 2°-4°; PrM 98 § 2; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 24 § 1

1559: c. 1771; PrM 128; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 13

1560 § 1: c. 1772 § 1

§ 2. Si testes inter se aut cum parte in re gravi dissentiant, iudex discrepantes inter se conferre seu comparare potest, remotis, quantum fieri poterit, dissidiis et scandalo.

Can. 1561 - Examen testis fit a iudice, vel ab eius delegato aut auditore, cui assistat oportet notarius; quapropter partes, vel promotor iustitiae, vel defensor vinculi, vel advocati qui examini intersint, si alias interrogationes testi faciendas habeant, has non testi, sed iudici vel eius locum tenenti proponant, ut eas ipse deferat, nisi aliter lex particularis caveat.

Can. 1562 - § 1. Iudex testi in mentem revocet gravem obligationem dicendi totam et solam veritatem.

§ 2. Iudex testi deferat iuramentum iuxta can. 1532; quod si testis renuat illud emittere, iniuratus audiatur.

Can. 1563 - Iudex imprimis testis identitatem comprobet; exquirat quaenam sit ipsi cum partibus necessitudo et, cum ipsi interrogationes specificas circa causam defert, sciscitetur quoque fontes eius scientiae et quo definito tempore ea, quae asserit, cognoverit.

Can. 1564 - Interrogationes breves sunt, interrogandi captui accommodatae, non plura simul complectentes, non captiosae, non subdolae, non suggerentes responsionem, remotae a cuiusvis offensione et pertinentes ad causam quae agitur.

Can. 1565 - § 1. Interrogationes non sunt cum testibus antea communicandae.

§ 2. Attamen si ea quae testificanda sunt ita a memoria sint remota, ut nisi prius recolantur certo affirmari nequeant, poterit iudex nonnulla testem praemonere, si id sine periculo fieri posse censeat.

Can. 1566 - Testes ore testimonium dicant, et scriptum ne legant, nisi de calculo et rationibus agatur; hoc enim in casu, adnotationes, quas secum attulerint, consulere poterunt.

1560 § 2: c. 1772 §§ 2 et 3; PrM 133

1561: c. 1773; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 24 § 1; PrM 101

1562 § 1: c. 1767 § 4; PrM 96 § 2

1562 § 2: c. 1767 § 1; PrM 96 § 1

§ 2. Ako se svjedoci međusobno ili sa strankom ne slažu u važnoj stvari, one koji se međusobno ne slažu sudac može suprotstaviti ili suočiti uklonivši, koliko je to moguće, svađe i sablazan.

Kan. 1561 - Ispitivanje svjedoka obavlja sudac ili njegov ovlaštenik ili preslušatelj, kojemu treba da pomaže bilježnik; stoga stranke, ili promicatelj pravde, ili branitelj veze, ili odvjetnici koji prisustvuju ispitivanju, ako imaju drugih pitanja koja treba da postave svjedoku, neka ih ne predlože svjedoku, nego sucu ili onome tko ga zamjenjuje, da ih on sam postavi, osim ako krajevni zakon određuje drukčije.

Kan. 1562 - § 1. Neka sudac upozori svjedoka na tešku obvezu da kaže svu istinu i samo istinu.

§ 2. Neka sudac zatraži od svjedoka prisegu prema kan. 1532; ako je svjedok odbije položiti, neka se ispita i bez prisege.

Kan. 1563 - Neka sudac najprije utvrdi osobnost svjedoka; neka istraži kakav je njegov odnos prema strankama i neka se, kad mu postavlja posebna pitanja s obzirom na parnicu, raspita i za izvore njegova znanja i u koje je određeno vrijeme doznao ono što tvrdi.

Kan. 1564 - Neka pitanja budu kratka, prilagođena shvaćanju onoga tko se ispituje, neka ne obuhvaćaju istodobno više stvari, neka ne budu zavodljiva, lukava, neka ne nameću odgovor, neka budu daleko od bilo kakve uvrede i neka se odnose na parnicu koja se vodi.

Kan. 1565 - § 1. Pitanja se ne smiju unaprijed priopćiti svjedocima.

§ 2. Ipak, ako je ono o čemu treba da se svjedoči tako daleko od pamćenja da se ne može zasigurno tvrditi osim ako se prije promisli, sudac može svjedoku napomenuti neke stvari, ako smatra da je to moguće bez pogibelji.

Kan. 1566 - Neka svjedoci iskaz dadu usmeno, a napisan neka ne čitaju, osim ako se radi o brojkama i računima; dakako, u tom se slučaju mogu poslužiti bilješkama koje donesu sa sobom.

1563: c. 1774; PrM 97, 99, 100

1564: c. 1775; PrM 102

1565 § 1: c. 1776 § 1; PrM 103 § 1 a

1565 § 2: c. 1776 § 2

1566: c. 1777; PrM 103 § 1 b

Can. 1567 - § 1. Responsio statim redigenda est scripto a notario et referre debet ipsa editi testimonii verba, saltem quod attinet ad ea quae iudicii materiam directe attingunt.

§ 2. Admitti potest usus machinae magnetophonicae, dummodo dein responsiones scripto consignentur et subscribantur, si fieri potest, a deponentibus.

Can. 1568 - Notarius in actis mentionem faciat de praestito, remisso aut recusato iureiurando, de partium aliorumque praesentia, de interrogationibus ex officio additis et generatim de omnibus memoria dignis quae forte acciderint, cum testes excutiebantur.

Can. 1569 - § 1. In fine examinis, testi legi debent quae notarius de eius depositione scripto redegit, vel ipsi audita facere quae ope magnetophonii de eius depositione incisa sunt, data eidem testi facultate addendi, supprimendi, corrigendi, variandi.

§ 2. Denique actui subscribere debent testis, iudex et notarius.

Can. 1570 - Testes, quamvis iam excussi, poterunt parte postulante aut ex officio, antequam acta seu testificationes publici iuris fiant, de novo ad examen vocari, si iudex id necessarium vel utile ducat, dummodo collusionis vel corruptelae quodvis absit periculum.

Can. 1571 - Testibus, iuxta aequam iudicis taxationem, refundi debent tum expensae, quas fecerint, tum lucrum, quod amiserint, testificationis reddendae causa.

Art. 4

DE TESTIMONIORUM FIDE

Can. 1572 - In aestimandis testimoniis iudex, requisitis, si opus sit, testimonialibus litteris, consideret:

1° quae condicio sit personae, quaeve honestas;

1567 § 1: c. 1778; PrM 103 § 2, 129; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II d (AAS 64 [1972] 248)

1568: c. 1779

1569 § 1: c. 1780 § 1; PrM 104 § 1

1569 § 2: c. 1780 § 2; PrM 104 § 2

Kan. 1567 - § 1. Bilježnik treba da odmah napismeno zapiše odgovor i mora doslovce prenijeti riječi danog iskaza, barem s obzirom na ono što se izravno tiče predmeta suđenja.

§ 2. Može se dopustiti upotreba magnetofona, ali samo ako se odgovori zatim prepisu i ako ih, ako je moguće, potpišu oni koji su dali iskaz.

Kan. 1568 - Neka bilježnik u spise ubilježi polaganje, izostavljanje ili odbijanje prisege, prisutnost stranaka i drugih, pitanja dodana po službenoj dužnosti i uopće sve spomena vrijedno što se možda dogodilo za vrijeme ispitivanja svjedoka.

Kan. 1569 - § 1. Na svršetku ispitivanja mora se svjedoku pročitati što je bilježnik zapisao od njegova iskaza ili mu dati da čuje što je od njegova iskaza na magnetofonu snimljeno, i mora se dotičnom svjedoku omogućiti da štogod doda, izostavi, ispravi ili promijeni.

§ 2. Najposlije, zapisnik moraju potpisati svjedok, sudac i bilježnik.

Kan. 1570 - Iako su svjedoci već ispitani, na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti, prije nego spisi ili iskazi budu objavljeni, mogu biti ponovno pozvani na ispitivanje, ako sudac to smatra potrebnim ili korisnim, ali samo ako nema nikakve pogibelji od potajna dogovaranja ili podmićivanja.

Kan. 1571 - Prema sučevoj pravičnoj procjeni svjedocima se moraju nadoknaditi i troškovi koje su imali i zarada koju su, radi davanja iskaza, izgubili.

Članak 4.

DOKAZNA SNAGA SVJEDOČANSTAVA

Kan. 1572 - U procjeni svjedočanstava neka sudac, pošto zatraži, ako je potrebno, i svjedočanstvo o vjerodostojnosti svjedoka, razmotri:

1° kakav je položaj i poštenje svjedoka;

1570: c. 1781; PrM 107, 135

1571: c. 1787; PrM 127 § 3

1572: c. 1789; PrM 136, 138 § 1; CPEN Rescr., 28 apr. 1870, 16; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II b (AAS 64 [1972] 248)

2° utrum de scientia propria, praesertim de visu et auditu proprio testificetur, an de sua opinione, de fama, aut de auditu ab aliis;

3° utrum testis constans sit et firmiter sibi cohaereat, an varius, incertus vel vacillans;

4° utrum testimonii contestes habeat, aliisve probationis elementis confirmetur necne.

Can. 1573 - Unius testis depositio plenam fidem facere non potest, nisi agatur de teste qualificato qui deponat de rebus ex officio gestis, aut rerum et personarum adiuncta aliud suadeant.

CAPUT IV

DE PERITIS

Can. 1574 - Peritorum opera utendum est quoties ex iuris vel iudicis praescripto eorum examen et votum, praeceptis artis vel scientiae innixum, requiruntur ad factum aliquod comprobandum vel ad veram alicuius rei naturam dignoscendam.

Can. 1575 - Iudicis est peritos nominare, auditis vel proponentibus partibus, aut, si casus ferat, relationes ab aliis peritis iam factas assumere.

Can. 1576 - Eisdem ob causas quibus testis, etiam periti excluduntur aut recusari possunt.

Can. 1577 - § 1. Iudex, attentis iis quae a litigantibus forte deducantur, singula capita decreto suo definiat circa quae periti opera versari debeat.

§ 2. Perito remittenda sunt acta causae aliaque documenta et subsidia quibus egere potest ad suum munus rite et fideliter exsequendum.

§ 3. Iudex, ipso perito audito, tempus praefiniat intra quod examen perficiendum est et relatio proferenda.

1573: c. 1791 § 1; PrM 136 § 1; SA Rescr., 10 nov. 1970, 1; SA Rescr., 2 ian. 1971, II, 1

1574: c. 1792; PrM 140 § 1

1575: c. 1793; PrM 141

1576: cc. 1795 § 2; 1796; PrM 142 § 2-145

2° da li svjedoči po svojem znanju, osobito što je sam vidio i čuo, da li po svojem mišljenju, glasinama ili što je čuo od drugih;

3° da li je svjedok postojan i čvrsto sebi dosljedan, ili je nepostojan, nesiguran ili kolebljiv;

4° da li ima susvjedoka svjedočanstva i da li drugi dokazni podaci to potvrđuju ili ne potvrđuju.

Kan. 1573 - Iskaz jednoga svjedoka ne može dati potpuni dokaz, osim ako se radi o službenom svjedoku koji daje izjavu o stvarima koje je vršio po službenoj dužnosti, ili ako okolnosti stvari i osoba savjetuju što drugo.

POGLAVLJE IV.

STRUČNJACI

Kan. 1574 - Pomoć stručnjaka treba da se upotrijebi kad se god prema odredbi prava ili suca zahtijeva njihovo ispitivanje i mišljenje, utemeljeno na pravilima struke i znanosti, da bi se dokazala neka činjenica ili razjasnila prava narav neke stvari.

Kan. 1575 - Sučeva je zadaća da imenuje stručnjake pošto sasluša stranke ili na njihov prijedlog ili, ako je potrebno, da preuzme već izrađena izvješća drugih stručnjaka.

Kan. 1576 - Zbog istih razloga zbog kojih i svjedoci mogu se isključiti ili odbiti i stručnjaci.

Kan. 1577 - § 1. Neka sudac, uzevši u obzir ono što su možda iznijele parnične stranke, svojom odlukom odredi pojedine točke koje stručnjak mora obraditi.

§ 2. Stručnjaku treba da se stave na raspolaganje parnični spisi i druge isprave i pomagala koja mu mogu zatrebati da ispravno i vjerno izvrši svoju zadaću.

§ 3. Sudac, pošto sasluša samog stručnjaka, neka odredi vrijeme u kojem treba da se obavi ispitivanje i podnese izvješće.

1577 § 1: c. 1799 § 1; PrM 147 §§ 1 et 3

1577 § 2: c. 1800; PrM 147 § 2

1577 § 3: c. 1799 § 2; PrM 147 § 4

Can. 1578 - § 1. Periti suam quisque relationem a ceteris distinctam conficiant, nisi iudex unam a singulis subscribendam fieri iubeat: quod si fiat, sententiarum discrimina, si qua fuerint, diligenter adnotentur.

§ 2. Periti debent indicare perspicue quibus documentis vel aliis idoneis modis certiores facti sint de personarum vel rerum vel locorum identitate, qua via et ratione processerint in explendo munere sibi demandato et quibus potissimum argumentis suae conclusiones nitantur.

§ 3. Peritus accersiri potest a iudice ut explicationes, quae ulterius necessariae videantur, suppeditet.

Can. 1579 - § 1. Iudex non peritorum tantum conclusiones, etsi concordantes, sed cetera quoque causae adiuncta attente perpendat.

§ 2. Cum reddit rationes decidendi, exprimere debet quibus motus argumentis peritorum conclusiones aut admiserit aut reiecerit.

Can. 1580 - Peritis solvenda sunt expensae et honoraria a iudice ex bono et aequo determinanda, servato iure particulari.

Can. 1581 - § 1. Partes possunt peritos privatos, a iudice probandos, designare.

§ 2. Hi, si iudex admittat, possunt acta causae, quatenus opus sit, inspicere, peritiae executioni interesse; semper autem possunt suam relationem exhibere.

CAPUT V

DE ACCESSU ET DE RECOGNITIONE IUDICIALI

Can. 1582 - Si ad definitionem causae iudex opportunum duxerit ad aliquem locum accedere vel aliquam rem inspicere, decreto id praestituat, quo ea quae in accessu praestanda sint, auditis partibus, summatim describat.

Can. 1583 - Peractae recognitionis instrumentum conficiatur.

1578 § 1: c. 1802; PrM 148

1578 § 2: c. 1801 § 3; PrM 148 § 1

1578 § 3: c. 1801 § 2; PrM 152; SA Rescr., 10 nov. 1970, 2; SA Rescr., 2 ian. 1971, II, 2

1579 § 1: c. 1804 § 1; PrM 154 § 1

Kan. 1578 - § 1. Neka svaki stručnjak sastavi svoje izvješće neovisno o drugima, osim ako sudac zapovjedi da se sastavi jedno koje svi stručnjaci treba da potpišu; ako se to dogodi, neka se pomno približe razlike u mišljenjima, ako ih ima.

§ 2. Stručnjaci moraju jasno naznačiti kojim su ispravama ili na koje druge prikladne načine utvrdili istovjetnost osoba ili stvari ili mjesta, na koji su način i kojim postupkom obavili povjerenu zadaću i, osobito, na kojim razlozima temelje svoje zaključke.

§ 3. Sudac može pozvati stručnjaka da dade dalja tumačenja za koja se čini da su potrebna.

Kan. 1579 - § 1. Neka sudac pomno razmotri ne samo zaključke stručnjaka, iako su podudarni, nego i ostale okolnosti parnice.

§ 2. U obrazloženju odluke mora iznijeti koji su ga razlozi vodili da zaključke stručnjaka ili prihvati ili odbaci.

Kan. 1580 - Stručnjacima treba da se plate troškovi i nagrade koje sudac treba da odredi pravično i pošteno, uz obdržavanje krajevnog prava.

Kan. 1581 - § 1. Stranke mogu odrediti privatne stručnjake, koje sudac treba da odobri.

§ 2. Ako sudac dopusti, oni mogu, ako je potrebno, pregledati parnične spise i prisustvovati obavljanju stručne prosudbe; ali, uvijek mogu podnijeti svoje izvješće.

POGLAVLJE V.

SUDSKI PRISTUP I OČEVID

Kan. 1582 - Ako sudac smatra da je za rješenje parnice potrebno izaći na neko mjesto ili pogledati neku stvar, neka to odredi odlukom u kojoj neka, pošto sasluša stranke, ukratko opiše ono što prigodom pristupa treba da se obavi.

Kan. 1583 - O obavljenom očevidu neka se sastavi zapisnik.

1579 § 2: c. 1804 § 2; PrM 154 § 2

1580: c. 1805

1581 § 2: c. 1797 § 2

1582: c. 1806; NSRR 100 § 1

1583: c. 1811

CAPUT VI

DE PRAESUMPTIONIBUS

Can. 1584 - Praesumptio est rei incertae probabilis coniectura; eaque alia est iuris, quae ab ipsa lege statuitur; alia hominis, quae a iudice conicitur.

Can. 1585 - Qui habet pro se iuris praesumptionem, liberatur ab onore probandi, quod recidit in partem adversam.

Can. 1586 - Praesumptiones, quae non statuuntur a iure, iudex ne coniciat, nisi ex facto certo et determinato, quod cum eo, de quo controversia est, directe cohaereat.

1584: c. 1825 § 1; PrM 170 § 1

1585: c. 1827

1586: c. 1828; PrM 173

POGLAVLJE VI.

PRETPOSTAVKE

Kan. 1584 - Pretpostavka je naslućivanje da je nesigurna stvar vjerojatna; jedna, koju određuje sam zakon, jest pravna; druga, koju postavlja sudac, jest ljudska.

Kan. 1585 - Tko ima za sebe pravnu pretpostavku oslobađa se tereta dokazivanja koji prelazi na protivnu stranku.

Kan. 1586 - Pretpostavke koje ne određuje pravo neka sudac ne postavlja osim na temelju sigurne i određene činjenice koja je izravno povezana s onim što je sporno.

TITULUS V
DE CAUSIS INCIDENTIBUS

Can. 1587 - Causa incidens habetur, quoties, incepto per citationem iudicio, quaestio proponitur quae, tametsi libello, quo lis introducitur, non contineatur expresse, nihilominus ita ad causam pertinet ut resolvi plerumque debeat ante quaestionem principalem.

Can. 1588 - Causa incidens proponitur scripto vel ore, indicato nexu qui intercedit inter ipsam et causam principalem, coram iudice competenti ad causam principalem definiendam.

Can. 1589 - § 1. Iudex, recepta petitione et auditis partibus, expeditissime decernat utrum proposita incidens quaestio fundamentum habere videatur et nexum cum principali iudicio, an vero sit in limine reicienda; et, si eam admittat, utrum talis sit gravitatis, ut solvi debeat per sententiam interlocutoriam vel per decretum.

§ 2. Si vero iudicet quaestionem incidentem non esse resolvendam ante sententiam definitivam, decernat ut eiusdem ratio habeatur, cum causa principalis definiatur.

Can. 1590 - § 1. Si quaestio incidens solvi debeat per sententiam, servantur normae de processu contentioso orali, nisi, attenda rei gravitate, aliud iudici videatur.

§ 2. Si vero solvi debeat per decretum, tribunal potest rem committere auditori vel praesidi.

Can. 1591 - Antequam finiatur causa principalis, iudex vel tribunal potest decretum vel sententiam interlocutoriam, iusta intercedente ratione, revocare aut reformare, sive ad partis instantiam, sive ex officio, auditis partibus.

1587: c. 1837; PrM 187

1588: c. 1838; NSRR 106

1589 § 1: cc. 1839, 1840 § 1; NSRR 109 § 1, 110; PrM 189 § 1, 190 § 1

1589 § 2: NSRR 109 § 1; PrM 189 § 2

NASLOV V.

UZGREDNI SPOROVI

Kan. 1587 - Uzgredni spor nastaje kad se god, pošto je suđenje pozivom započelo, iznese pitanje koje, premda nije izričito sadržano u tužbi kojom se pokreće parnica, ipak tako parnici pripada da se po-najčešće mora riješiti prije glavnog pitanja.

Kan. 1588 - Uzgredni spor predlaže se napismeno ili usmeno sucu mjerodavnom za rješavanje glavne parnice, pošto se naznači veza koje ima između uzgrednog spora i glavne parnice.

Kan. 1589 - § 1. Pošto sudac primi zahtjev i presluša stranke, neka veoma hitno odluči da li se predloženo uzgredno pitanje čini uteme-ljeno i povezano s glavnim suđenjem ili treba da se odbaci već na po-četku; zatim, ako ga prihvati, je li od tolike važnosti da bi se moralo riješiti međupresudom ili odlukom.

§ 2. Ako pak smatra da uzgredno pitanje ne treba da se riješi prije konačne presude, neka odluči da se o njemu vodi računa kad se bude rješavala glavna parnica.

Kan. 1590 - § 1. Ako se uzgredno pitanje mora riješiti presudom, neka se obdržavaju odredbe o usmenom parničnom postupku, osim ako sudac, pošto uzme u obzir važnost stvari, odluči što drugo.

§ 2. Ako se pak mora riješiti odlukom, sud može stvar povjeriti preslušatelju ili predsjedniku.

Kan. 1591 - Prije nego završi glavna parnica sudac ili sud, pošto sasluša stranke, može, ako ima opravdanog razloga, odluku ili među-presudu opozvati ili izmijeniti, bilo na zahtjev stranke, bilo po služ-benoj dužnosti.

1590 § 1: c. 1840 § 2; NSRR 111; PrM 191

1590 § 2: c. 1840 § 2; NSRR 112; PrM 192 § 1

1591: c. 1841; NSRR 114 § 2; PrM 195

CAPUT I

DE PARTIBUS NON COMPARENTIBUS

Can. 1592 - § 1. Si pars conventa citata non comparuerit nec idoneam absentiae excusationem attulerit aut non responderit ad normam can. 1507, 1, iudex eam a iudicio absentem declaret et decernat ut causa, servatis servandis, usque ad sententiam definitivam eiusque executionem procedat.

§ 2. Antequam decretum, de quo in § 1, feratur, debet, etiam per novam citationem si opus fuerit, constare citationem, legitime factam, ad partem conventam tempore utili pervenisse.

Can. 1593 - § 1. Si pars conventa dein in iudicio se sistat aut responsum dederit ante causae definitionem, conclusiones probationesque afferre potest, firmo praescripto can. 1600; caveat autem iudex, ne de industria in longiores et non necessarias moras iudicium protrahatur.

§ 2. Etsi non comparuerit aut responsum non dederit ante causae definitionem, impugnationibus uti potest adversus sententiam; quod si probet se legitimo impedimento fuisse detentam, quod sine sua culpa antea demonstrare non potuerit, querela nullitatis uti potest.

Can. 1594 - Si die et hora ad litis contestationem praestitutis actor neque comparuerit neque idoneam excusationem attulerit:

1° iudex eum citet iterum;

2° si actor novae citationi non paruerit, praesumitur instantiae renuntiasset ad normam cann. 1524-1525;

3° quod si postea in processu intervenire velit, servetur can. 1593.

Can. 1595 - § 1. Pars absens a iudicio, sive actor sive pars conventa, quae iustum impedimentum non comprobaverit, tenetur obligatione tum solvendi litis expensas, quae ob ipsius absentiam factae sunt, tum etiam, si opus sit, indemnitatem alteri parti praestandi.

1592 § 1: cc. 1842, 1843 § 1, 1844; NSRR 69 § 1, 70 § 1; PrM 89 §§ 1 et 2

1592 § 2: c. 1843 § 1, 1° et § 2; NSRR 69 § 2; PrM 89 § 2

1593 § 1: c. 1846; NSRR 116

POGLAVLJE I.

IZOSTANAK STRANAKA

Kan. 1592 - § 1. Ako tužena stranka koja je pozvana ne dođe niti predoči odgovarajuću ispriku za odsutnost ili ne odgovori prema odredbi kan. 1507, § 1, neka je sudac proglasi odsutnom sa suda i odredi da se parnica, uz obdržavanje onoga što treba da se obdržava, nastavi do konačne presude i svojega izvršenja.

§ 2. Prije nego se donese odluka, o kojoj se govori u § 1, mora se utvrditi, i ponovnim pozivom ako je potrebno, da je zakonito upućen poziv prispio tuženoj stranci u iskoristivo vrijeme.

Kan. 1593 - § 1. Ako poslije toga tužena stranka dođe na suđenje ili dade odgovor prije rješenja parnice, može podnijeti zaključke i dokaze, uz obdržavanje propisa kan. 1600; ali, neka sudac pazi da se suđenje hotimice ne otegne predugo i nepotrebno.

§ 2. Iako nije došla ni dala odgovor prije rješenja parnice, može se protiv presude poslužiti pobijanjima; ako pak dokaže da je bila spriječena zakonitom smetnjom, koju bez svoje krivnje nije mogla prije navesti, može se poslužiti ništovnom žalbom.

Kan. 1594 - Ako na dan i u sat koji su određeni za utvrđivanje spornog predmeta tužitelj ne dođe i ne navede prikladnu ispriku:

1° neka ga sudac ponovno pozove;

2° pretpostavlja se da je tužitelj odustao od parnice prema odredbi kann. 1524-1525, ako ne dođe na ponovni poziv;

3° ako pak poslije želi sudjelovati u postupku, neka se obdržava kan. 1593.

Kan. 1595 - § 1. Stranka koja nije prisutna na suđenju, bila ona tužitelj bila tužena stranka, a koja ne dokaže opravdanu smetnju, obvezna je i platiti parnične troškove koji su nastali zbog njezine odsutnosti i dati odštetu drugoj stranci, ako je potrebno.

1593 § 2: c. 1847

1594: c. 1849; NSRR 74; PrM 91 § 1

1595 § 1: c. 1851 § 1; PrM 90

§ 2. Si tum actor tum pars conventa fuerint absentes a iudicio, ipsi obligatione expensas litis solvendi tenentur in solidum.

CAPUT II

DE INTERVENTU TERTII IN CAUSA

Can. 1596 - § 1. Is cuius interest admitti potest ad interveniendum in causa, in qualibet litis instantia, sive ut pars quae proprium ius defendit, sive accessorie ad aliquem litigantem adiuvandum.

§ 2. Sed ut admittatur, debet ante conclusionem in causa libellum iudici exhibere, in quo breviter suum ius interveniendi demonstret.

§ 3. Qui intervenit in causa, admittendus est in eo statu in quo causa reperitur, assignato eidem brevi ac peremptorio termino ad probationes suas exhibendas, si causa ad periodum probatoriam pervenerit.

Can. 1597 - Tertium, cuius interventus videatur necessarius, iudex, auditis partibus, debet in iudicium vocare.

1595 § 2: c. 1851 § 2

1596 § 1: c. 1852 § 1; NSRR 160

§ 2. Ako i tužitelj i tužena stranka nisu prisutni na suđenju, obvezni su solidarno platiti parnične troškove.

POGLAVLJE II.

SUDJELOVANJE TREĆEGA U PARNICI

Kan. 1596 - § 1. Tko je zainteresiran, može mu se dopustiti da sudjeluje u parnici u bilo kojem stupnju spora, bilo kao stranka koja brani svoje pravo, bilo sporedno, da pomogne onomu tko se spori.

§ 2. Ali, da se to dopusti, mora prije nego se zaključi dokazni postupak podnijeti sucu tužbu u kojoj neka ukratko navede svoje pravo na sudjelovanje.

§ 3. Onomu tko sudjeluje kao treći u parnici treba dopustiti da sudjeluje u onom stupnju u kojem se parnica nalazi i doznačiti mu kratak i neprekoračiv rok da iznese svoje dokaze, ako je parnica došla do dokaznog postupka.

Kan. 1597 - Pošto presluša stranke, sudac mora pozvati na suđenje trećega ako se njegovo sudjelovanje čini potrebnim.

1596 § 2: c. 1852 § 2; NSRR 117 § 1

1596 § 3: c. 1852 § 3

1597: c. 1853; NSRR 118 § 1

TITULUS VI

DE ACTORUM PUBLICATIONE, DE CONCLUSIONE IN CAUSA ET DE CAUSAE DISCUSSIONE

Can. 1598 - § 1. Acquisitis probationibus, iudex decreto partibus et earum advocatis permittere debet, sub poena nullitatis, ut acta nondum eis nota apud tribunalis cancellariam inspiciant; quin etiam advocatis id petentibus dari potest actorum exemplar; in causis vero ad bonum publicum spectantibus iudex ad gravissima pericula evitanda aliquod actum nemini manifestandum esse decernere potest, cauto tamen ut ius defensionis semper integrum maneat.

§ 2. Ad probationes complendas partes possunt alias iudici proponere; quibus acquisitis, si iudex necessarium duxerit, iterum est locus decreto de quo in § 1.

Can. 1599 - § 1. Expletis omnibus quae ad probationes producendas pertinent, ad conclusionem in causa devenitur.

§ 2. Haec conclusio habetur quoties aut partes declarent se nihil aliud adducendum habere, aut utile proponendis probationibus tempus a iudice praestitutum elapsum sit, aut iudex declaret se satis instructam causam habere.

§ 3. De peracta conclusione in causa, quocumque modo ea acciderit, iudex decretum ferat.

Can. 1600 - § 1. Post conclusionem in causa iudex potest adhuc eisdem testes vel alios vocare aut alias probationes, quae antea non fuerint petitae, disponere tantummodo:

1° in causis, in quibus agitur de solo privato partium bono, si omnes partes consentiant;

1598 § 1: cc. 1858, 1859; NSRR 120; PrM 175 §§ 1 et 2; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 18

1598 § 2: PrM 175 §§ 3 et 4; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 18

1599 § 1: c. 1860 § 1; NSRR 121; PrM 176

NASLOV VI.

OBJAVLJIVANJE SPISA, ZAKLJUČENJE DOKAZNOGA POSTUPKA I RASPRAVA PARNICE

Kan. 1598 - § 1. Pošto prikupi dokaze, sudac mora, pod prijetnjom ništavosti, odlukom dopustiti strankama i njihovim odvjetnicima da u sudskoj kancelariji pregledaju spise koji im još nisu poznati; dapače, odvjetnicima koji to zahtijevaju može se dati primjerak spisa; u parnicama pak koje se tiču javnoga dobra, da se izbjegnu veoma velike pogibelji, sudac može odlučiti da se neki spis ne smije nikome pokazati, pazeći ipak da se uvijek poštuje pravo na obranu.

§ 2. Da bi se upotpunili dokazi, stranke mogu iznijeti sucu i druge dokaze; pošto ih prikupi, ako sudac to smatra potrebnim, može ponovno izdati odluku, o kojoj se govori u § 1.

Kan. 1599 - § 1. Kad se završi sve što se odnosi na prikupljanje dokaza, pristupa se k zaključenju dokaznog postupka.

§ 2. To zaključenje nastupa kad god ili stranke izjave da nemaju navesti ništa drugo, ili istekne iskoristivo vrijeme koje je sudac odredio za iznošenje dokaza, ili sudac izjavi da parnicu smatra dovoljno istraženom.

§ 3. Neka sudac izda odluku da je zaključen dokazni postupak, kako se god to ostvarilo.

Kan. 1600 - § 1. Poslije zaključenja dokaznoga postupka sudac može još pozvati iste ili druge svjedoke ili odrediti druge dokaze koji prije nisu bili zatraženi, ali samo:

1° u parnicama u kojima se radi samo o privatnom dobru stranaka, ako sve stranke pristanu;

1599 § 2: c. 1860 § 2; PrM 177 § 2

1599 § 3: c. 1860 § 3; PrM 177 § 1

1600 § 1: c. 1861 § 1; NSRR 121; PrM 178 § 1

2° in ceteris causis, auditis partibus et dummodo gravis exstet ratio itemque quodlibet fraudis vel subornationis periculum removeatur;

3° in omnibus causis, quoties verisimile est, nisi probatio nova admittatur, sententiam iniustam futuram esse propter rationes, de quibus in can. 1645, 2, nn. 1-3.

§ 2. Potest autem iudex iubere vel admittere ut exhibeatur documentum, quod forte antea sine culpa eius cuius interest, exhiberi non potuit.

§ 3. Novae probationes publicentur, servato can. 1598, § 1.

Can. 1601 - Facta conclusionem in causa, iudex congruum temporis spatium praestituat ad defensiones vel animadversiones exhibendas.

Can. 1602 - § 1. Defensiones et animadversiones scriptae sint, nisi disputationem pro tribunali sedente iudex, consentientibus partibus, satis esse censeat.

§ 2. Si defensiones cum praecipuis documentis typis imprimantur, praevia iudicis licentia requiritur, salva secreti obligatione, si qua sit.

§ 3. Quoad extensionem defensionum, numerum exemplarium, aliaque huiusmodi adiuncta, servetur ordinatio tribunalis.

Can. 1603 - § 1. Communicatis vicissim defensionibus atque animadversionibus, utrique parti responsiones exhibere licet, intra breve tempus a iudice praestitutum.

§ 2. Hoc ius partibus semel tantum esto, nisi iudici gravi ex causa iterum videatur concedendum; tunc autem concessio, uni parti facta, alteri quoque data censeatur.

§ 3. Promotor iustitiae et defensor vinculi ius habent iterum repliandi partium responsionibus.

Can. 1604 - § 1. Omnino prohibentur partium vel advocatorum vel etiam aliorum informationes iudici datae, quae maneant extra acta causae.

1600 § 2: c. 1861 § 1; NSRR 121; PrM 178 § 2

1600 § 3: c. 1861 § 2; NSRR PrM 178 § 3

1601: c. 1862; PrM 179 § 1

1602 § 1: c. 1863 § 1; PrM 179 § 2

1602 § 2: c. 1863 §§ 3 et 4; NSRR 122 § 1, 125 § 1; PrM 179 § 3

2° u ostalim parnicama, pošto preslušā stranke i samo ako ima vaŹnog razloga i ako se otkloni bilo kakva pogibelj prijēvare ili potajna nagovaranja;

3° u svim parnicama kad je god vjerojatno da će, osim ako se dopusti novi dokaz, presuda biti nepravedna zbog razloga o kojima se govori u kan. 1645, § 2, br. 1-3.

§ 2. Ali, sudac moŹe zapovjediti ili dopustiti da se preda isprava koja se moŹda prije, bez krivnje onoga koga se tiče, nije mogla predati.

§ 3. Neka se novi dokazi objave, uz obdrŹavanje kan. 1598, § 1.

Kan. 1601 - Pošto se zaključi dokazni postupak, neka sudac odredi primjeren rok za iznošenje obrana ili prigovora.

Kan. 1602 - § 1. Obrane i prigovori neka budu napisani, osim ako sudac, s pristankom stranaka, smatra dovoljnom raspravu pred sudom koji zasjeda.

§ 2. Ako se obrane s glavnim ispravama tiskaju, zahtijeva se prije toga sučevo dopuštenje, uz poštovanje obveze na tajnu, ako ima koje tajne.

§ 3. Što se tiče duŹine obrana, broja primjeraka i drugih pojedinosti te vrste, neka se obdrŹava sudska odredba.

Kan. 1603 - § 1. Pošto se uzajamno priopće obrane i primjedbe, i jedna i druga stranka moŹe iznijeti odgovore u kratkome vremenu koje odredi sudac.

§ 2. To pravo neka stranke imaju samo jednom, osim ako se sucu čini da ga, zbog vaŹnog razloga, treba dopustiti ponovno; ali, tada neka se smatra da je dopuštenje koje je dano jednoj stranci dano i drugoj.

§ 3. Promicatelj pravde i branitelj veze imaju pravo ponovno odgovoriti na odgovore stranaka.

Kan. 1604 - § 1. Potpuno se zabranjuju obavijesti stranaka ili odvjetnika ili i drugih dane sucu koje bi ostale izvan sudskih spisa.

1602 § 3: cc. 1863 §§ 1 et 2; 1864; NSRR 124, 126 § 1; PrM 179 § 2, 182

1603 § 1: c. 1865 § 1; NSRR 126 §§ 3 et 4, 128 § 1; PrM 180 §§ 1, 2 et 3

1603 § 2: c. 1865 § 2; NSRR 128 § 2; PrM 180 § 4

1603 § 3: PrM 183

1604 § 1: c. 1866 § 1; NSRR 132 § 1; NSSA 53

§ 2. Si causae discussio scripto facta sit, iudex potest statuere ut moderata disputatio fiat ore pro tribunali sedente, ad quaestiones nonnullas illustrandas.

Can. 1605 - Disputationi orali, de qua in cann. 1602, § 1 et 1604, § 2, assistat notarius ad hoc ut, si iudex praecipiat aut pars postulet et iudex consentiat, de disceptatis et conclusis scripto statim referre possit.

Can. 1606 - Si partes parare sibi tempore utili defensionem neglexerint, aut se remittant iudicis scientiae et conscientiae, iudex, si ex actis et probatis rem habeat plane perspectam, poterit statim sententiam pronuntiare, requisitis tamen animadversionibus promotoris iustitiae et defensoris vinculi, si iudicio intersint.

1604 § 2: c. 1866 §§ 2 et 3; NSRR 132 § 1, 133 §§ 1 et 2; PrM 186 §§ 1-4; NSSA 31-33, 52

1605: c. 1866 § 4; NSRR 133 § 3; PrM 186 § 5

1606: c. 1867; NSRR 71, 73 § 1, 131; PrM 89 § 4

§ 2. Ako je rasprava parnice obavljena napismeno, sudac može odrediti da se pred sudom koji zasjeda održi kratka usmena rasprava da bi se rasvijetlila neka pitanja.

Kan. 1605 - U usmenoj raspravi, o kojoj se govori u kann. 1602, § 1. i 1604, § 2, neka sudjeluje bilježnik da može, ako to sudac naredi ili stranka zatraži a sudac pristane, odmah zapisati što je raspravljano i zaključeno.

Kan. 1606 - Ako stranke zanemare u iskoristivom vremenu pripremiti svoju obranu, ili se prepuste sučevu znanju i savjesti, sudac će, ako smatra da je stvar posve jasna iz spisa i dokaza, moći odmah izreći presudu, pošto opet zatraži primjedbe promicatelja pravde i branitelja veze, ako sudjeluju u suđenju.

TITULUS VII
DE IUDICIS PRONUNTIATIONIBUS

Can. 1607 - Causa iudiciali modo pertractata, si sit principalis, definitur a iudice per sententiam definitivam; si sit incidens, per sententiam interlocutoriam, firmo praescripto can. 1589, § 1.

Can. 1608 - § 1. Ad pronuntiationem cuiuslibet sententiae requiritur in iudicis animo moralis certitudo circa rem sententia definiendam.

§ 2. Hanc certitudinem iudex haurire debet ex actis et probatis.

§ 3. Probationes autem aestimare iudex debet ex sua conscientia, firmis praescriptis legis de quarundam probationum efficacia.

§ 4. Iudex qui eam certitudinem adipisci non potuit, pronuntiet non constare de iure actoris et conventum absolutum dimittat, nisi agatur de causa iuris favore fruente, quo in casu pro ipsa pronuntiandum est.

Can. 1609 - § 1. In tribunali collegiali, qua die et hora iudices ad deliberandum conveniant, collegii praeses statuatur, et nisi peculiaris causa aliud suadeat, in ipsa tribunalis sede conventus habeatur.

§ 2. Assignata conventui die, singuli iudices scriptas afferant conclusiones suas in merito causae, et rationes tam in iure quam in facto, quibus ad conclusionem suam venerint; quae conclusiones actis causae adiungantur, secreto servandae.

§ 3. Post divini Nominis invocationem, prolatis ex ordine singulorum conclusionibus secundum praecedentiam, ita tamen ut semper a causae ponente seu relatore initium fiat, habeatur discussio sub tribunalis

1607: c. 1868; NSRR 135 § 2; PrM 196 § 1; Paulus PP. VI, All., 8 febr. 1973 (AAS 65 [1973] 100-103)

1608 § 1: c. 1869; PrM 197; Pius PP. XII, All., 3 oct. 1941 (AAS 33 [1941] 421-426); Pius PP. XII, All., 1 oct. 1942 (AAS 34 [1942] 338-343); Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 64); CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 21; IOANNES PAULUS PP. II, All., 4 feb. 1980, 4-6 (AAS 72 [1980] 174-176)

NASLOV VII.
SUDAČKI PRAVORIJECI

Kan. 1607 - Spor vođen na sudski način, ako je glavni, sudac presuđuje konačnom presudom; ako je uzgredni, presuđuje ga međupresudom, uz obdržavanje propisa kan. 1589, § 1.

Kan. 1608 - § 1. Za izricanje bilo koje presude zahtijeva se da sudac ima moralnu sigurnost o stvari koja treba da se riješi presudom.

§ 2. Tu sigurnost sudac mora crpsti iz spisa i dokaza.

§ 3. Dokaze pak sudac mora prosuđivati po svojoj savjesti, uz obdržavanje propisa zakona o djelotvornosti nekih dokaza.

§ 4. Sudac koji nije mogao steći takvu sigurnost neka izjavi da nije utvrđeno pravo tužitelja i neka tuženoga oslobodi, osim ako se radi o stvari koja uživa pravnu pogodnost; u tom slučaju treba da se presudi u korist te stvari.

Kan. 1609 - § 1. Neka u sudskom vijeću predsjednik vijeća odredi u koji dan i sat treba da se suci sastanu da bi odlučili, i neka se sjednica održi u samom sjedištu suda, osim ako poseban razlog savjetuje što drugo.

§ 2. Dana određenog za sjednicu neka svaki sudac donese svoj napisani zaključak o bitnom predmetu parnice i razloge, kako pravne tako i činjenične, na temelju kojih je došao do svojeg zaključka; ti zaključci neka se pripoje parničnim spisima i čuvaju u tajnosti.

§ 3. Pošto se zazove božansko Ime i pošto pojedinci redom, prema pravu prvenstva, ipak tako da se uvijek počne od izložitelja ili izvjesitelja parnice, iznesu zaključke, neka se održi rasprava pod vodstvom

1608 § 2: c. 1869 § 2; PrM 197 § 3; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 64); IOANNES PAULUS PP. II, All., 4 feb. 1980, 5 (AAS 72 [1980] 175)

1608 § 3: c. 1869 § 3; PrM 197 § 3; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 64); Pius PP. XII, All., 1 oct. 1942, 4 (AAS 34 [1942] 341-342)

1608 § 4: c. 1869 § 4; PrM 197 § 4; Pius PP. XII, All., 5 dec. 1954 (AAS 47 [1955] 64); IOANNES PAULUS PP. II, All., 4 feb. 1980, 7-9 (AAS 72 [1980] 176-178)

1609 § 1: c. 1871 § 1; NSRR 135 § 1; PrM 198 § 1

praesidis ductu, praesertim ut constabiliatur quid statuendum sit in parte dispositiva sententiae.

§ 4. In discussione autem fas unicuique est a pristina sua conclusione recedere. Iudex vero qui ad decisionem aliorum accedere noluit, exigere potest ut, si fiat appellatio, suae conclusiones ad tribunal superius transmittantur.

§ 5. Quod si iudices in prima discussione ad sententiam devenire aut nolint aut nequeant, differri poterit decisio ad novum conventum, non tamen ultra hebdomadam, nisi ad normam can. 1600 complenda sit causae instructio.

Can. 1610 - § 1. Si iudex sit unicus, ipse sententiam exarabit.

§ 2. In tribunali collegiali, ponentis seu relatoris est exarare sententiam, desumendo motiva ex iis quae singuli iudices in discussione attulerunt, nisi a maiore numero iudicum praefinita fuerint motiva praeferranda; sententia dein singulorum iudicum subicienda est approbationi.

§ 3. Sententia edenda est non ultra mensem a die quo causa definita est, nisi, in tribunali collegiali, iudices gravi ex ratione longius tempus praestituerint.

Can. 1611 - Sententia debet:

1° definire controversiam coram tribunali agitatam, data singulis dubiis congrua responsione;

2° determinare quae sint partium obligationes ex iudicio ortae et quomodo implendae sint;

3° exponere rationes seu motiva, tam in iure quam in facto, quibus dispositiva sententiae pars innititur;

4° statuere de litis expensis.

Can. 1612 - § 1. Sententia, post divini Nominis invocationem, exprimat oportet ex ordine qui sit iudex aut tribunal; qui sit actor, pars conventa, procurator, nominibus et domiciliis rite designatis, promotor iustitiae, defensor vinculi, si partem in iudicio habuerint.

1609 § 2: c. 1871 § 2; NSRR 136 § 1; PrM 198 § 2

1609 § 3: c. 1871 § 3; NSRR 137, 142 § 1; PrM 198 §§ 3 et 6; NSSA 120-122 § 1

1609 § 4: c. 1871 § 4; NSRR 138, 143 § 4; PrM 198 § 4, 203 §§ 1 et 2

1609 § 5: c. 1871 § 5; NSRR 140, 141; PrM 198 § 5; NSSA 122 § 1

1610 § 1: c. 1872

1610 § 2: c. 1873 § 2; NSRR 143 §§ 2 et 3; PrM 200 §§ 2, 4 et 5; NSSA 121, 122 §§ 2 et 3

predsjednika suda, osobito da se zajednički utvrdi što treba da bude u odredbenom dijelu presude.

§ 4. U raspravi pak svatko ima pravo odustati od svojega prvotnog zaključka. Ali, sudac koji se nije htio prikloniti rješenju drugih može zahtijevati da se, ako je uložen priziv, njegovi zaključci pošalju višem sudu.

§ 5. Ako pak u prvoj raspravi suci ne žele ili ne mogu presuditi, rješenje se može odgoditi za novu sjednicu, ali ne više od tjedan dana, osim ako treba, prema odredbi kan. 1600, da se dopuni istraživanje parnice.

Kan. 1610 - § 1. Ako je sudac pojedinac, presudu će izraditi sam.

§ 2. Zadaća je izložitelja ili izvjestitelja u sudskom vijeću da izradi presudu, uzevši obrazloženja iz onoga što su suci pojedinačno iznijeli u raspravi, osim ako većina sudaca odredi obrazloženja kojima treba da se dade prednost; presudu zatim treba da odobri svaki pojedini sudac .

§ 3. Presuda treba da se izda u roku koji ne prelazi mjesec dana od dana kad je parnica završena, osim ako u sudskom vijeću zbog važnog razloga odrede duže vrijeme.

Kan. 1611 - Presudom se mora:

1° presuditi spor vođen pred sudom i dati prikladan odgovor na sva sporna pitanja;

2° odrediti koje su obveze stranaka nastale iz suđenja i kako treba da se ispune;

3° iznijeti razloge ili obrazloženja, kako s pravne tako i s činjenične strane, na kojima se temelji odredbeni dio presude;

4° odrediti parnične troškove.

Kan. 1612 - § 1. Pošto se zazove božansko Ime, u presudi treba da se navede redom: tko je sudac ili koji je sud; tko su tužitelj, tužena stranka, zastupnik, naznačivši propisno imena i prebivališta dotičnika, tko su promicatelj pravde i branitelj veze, ako sudjeluju u suđenju.

1610 § 3: NSRR 143 § 1; PrM 200 § 1

1611, 1°: c. 1873 § 1, 1°; NSRR 146; PrM 201 § 1; NSSA 122 § 1

1611, 2°: c. 1873 § 1, 2°; NSRR 146 § 2

1611, 3°: cc. 1605, 1873 § 1, 3°; NSRR 143 § 3; PrM 200 § 3; NSSA 122 §§ 2 et 3

1611, 4°: c. 1873 § 1, 4°; NSRR 144 § 3, 147-149; PrM 200 § 3; PAULUS PP. VI, All., 11 ian. 1965 (AAS 57 [1965] 236)

1612 § 1: c. 1874 §§ 1 et 2; NSRR 144 § 1; PrM 202 §§ 1 et 2; PAULUS PP. VI, All., 8 feb. 1973 (AAS 65 [1973] 102-103)

§ 2. Referre postea debet breviter facti speciem cum partium conclusionibus et formula dubiorum.

§ 3. Hisce subsequatur pars dispositiva sententiae, praemissis rationibus quibus innitur.

§ 4. Claudatur cum indicatione diei et loci in quibus prolata est et cum subscriptione iudicis vel, si de tribunali collegiali agatur, omnium iudicum et notarii.

Can. 1613 - Regulae superius positae de sententia definitiva, sententiae quoque interlocutoriae aptandae sunt.

Can. 1614 - Sententia quam primum publicetur, indicatis modis quibus impugnari potest; neque ante publicationem vim ullam habet, etiamsi dispositiva pars, iudice permittente, partibus significata sit.

Can. 1615 - Publicatio seu intimatio sententiae fieri potest vel tradendo exemplar sententiae partibus aut earum procuratoribus, vel eisdem transmittendo idem exemplar ad normam can. 1509.

Can. 1616 - § 1. Si in sententiae textu vel error irrepsit in calculis, vel error materialis acciderit in transcribenda parte dispositiva aut in factis vel partium petitionibus referendis, vel omissa sint quae can. 1612, § 4 requirit, sententia ab ipso tribunali, quod eam tulit, corrigi vel compleri debet sive ad partis instantiam sive ex officio, semper tamen auditis partibus et decreto ad calcem sententiae apposito.

§ 2. Si qua pars refragetur, quaestio incidens decreto definiatur.

Can. 1617 - Ceterae iudicis pronuntiationes, praeter sententiam, sunt decreta, quae si mere ordinatoria non sint, vim non habent, nisi saltem summarie motiva exprimant, vel ad motiva in alio actu expressa remittant.

Can. 1618 - Sententia interlocutoria vel decretum vim sententiae definitivae habent, si iudicium impediunt vel ipsi iudicio aut alicui ipsius gradui finem ponunt, quod attinet ad aliquam saltem partem in causa.

1612 § 2: c. 1874 § 3; NSRR 144 § 2; PrM 202 § 3

1612 § 3: c. 1874 § 4; NSRR 144 § 2; PrM 202 § 4; N SSA 122 §§ 2 et 3

1612 § 4: c. 1874 § 5; CI Resp. XIII, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529); NSRR 144 § 4; PrM 202 § 5

1613: c. 1875; NSRR 139

1614: c. 1876; NSRR 142 § 2; PrM 199; PAULUS PP. VI, All., 11 ian. 1965 (AAS 57 [1965] 235); PAULUS PP. VI, All., 26 ian. 1966 (AAS 58 [1966] 155); N SSA 58 § 1

§ 2. Zatim se mora ukratko iznijeti činjenično stanje sa zaključcima stranaka i utvrđenim spornim pitanjima.

§ 3. Nakon toga slijedi odredbeni dio presude, pošto se prije toga izlože obrazloženja na kojima se ona temelji.

§ 4. Neka se zaključi naznakom dana i mjesta njezina izricanja i potpisom suca ili, ako se radi o sudskom vijeću, svih sudaca i bilježnika.

Kan. 1613 - Gore izložena pravila o konačnoj presudi treba da se primijene i na međupresudu.

Kan. 1614 - Neka se presuda što prije objavi, i neka se naznače načini na koje se ona može pobijati; prije nego što se objavi nema nikakve snage, iako je odredbeni dio, sa sučevim dopuštenjem, priopćen strankama.

Kan. 1615 - Objavljivanje ili priopćivanje presude može se izvršiti ili predajom primjerka presude strankama ili njihovim zastupnicima, ili dostavom istog primjerka prema odredbi kan. 1509.

Kan. 1616 - § 1. Ako se u tekstu presude potkrade pogreška u računanju, ili nastane tvorna pogreška u prepisivanju odredbenog dijela, ili u navođenju činjenica ili zahtjeva stranaka, ili se propusti ono što zahtijeva kan. 1612, § 4, sam sud, koji je presudu donio, mora je ispraviti ili dopuniti, bilo na zahtjev stranke bilo po službenoj dužnosti, pošto opet uvijek sasluša stranke i doda odluku na kraju presude.

§ 2. Ako se koja stranka usprotivi, neka se uzgredno pitanje riješi odlukom.

Kan. 1617 - Ostali su sudački pravorijeci, osim presude, odluke koje, ako nisu samo naredbene, nemaju snage ako barem ukratko ne navode obrazloženja ili ne upućuju na obrazloženja iznesena u drugom spisu.

Kan. 1618 - Međupresuda ili odluka imaju snagu konačne presude ako priječe suđenje ili zaključuju samo suđenje ili koji njegov stupanj, bar za neku stranku u parnici.

1615: c. 1877; NSRR 151; PrM 204 § 1; CI Resp. II, 25 ian. 1943 (AAS 35 [1943] 58)

1616 § 1: c. 1878 §§ 1 et 2; NSRR 145; PrM 205 § 2

1616 § 2: c. 1878 § 3; PrM 205 § 3

1617: cc. 1840 § 3, 1868 § 2; NSRR 113, 135 § 2; PrM 193, 196 § 2; CIV (AAS 66 [1974] 463)

1618: PrM 214 § 2

TITULUS VIII
DE IMPUGNATIONE SENTENTIAE

CAPUT I

DE QUERELA NULLITATIS CONTRA SENTENTIAM

Can. 1619 - Firmis cann. 1622 et 1623, nullitates actuum, positivo iure statutaе, quae, cum essent notae parti querelam proponenti, non sint ante sententiam iudici denuntiatae, per ipsam sententiam sanantur, quoties agitur de causa ad privatorum bonum attinenti.

Can. 1620 - Sententia vitio insanabilis nullitatis laborat, si:

1° lata est a iudice absolute incompetenti;

2° lata est ab eo, qui careat potestate iudicandi in tribunali in quo causa definita est;

3° iudex vi vel metu gravi coactus sententiam tulit;

4° iudicium factum est sine iudiciali petitione, de qua in can. 1501, vel non institutum fuit adversus aliquam partem conventam;

5° lata est inter partes, quarum altera saltem non habeat personam standi in iudicio;

6° nomine alterius quis egit sine legitimo mandato;

7° ius defensionis alterutri parti denegatum fuit;

8° controversia ne ex parte quidem definita est.

Can. 1621 - Querela nullitatis, de qua in can. 1620, proponi potest per modum exceptionis in perpetuum, per modum vero actionis coram iudice qui sententiam tulit intra decem annos a die publicationis sententiae.

Can. 1622 - Sententia vitio sanabilis nullitatis dumtaxat laborat, si:

1619: NSSA 103; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 22

1620, 1°: c. 1892, 1°; PrM 207, 1°

1620, 3°: CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 22 § 3

1620, 4°: CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 22 § 1

NASLOV VIII.
POBIJANJE PRESUDE

POGLAVLJE I.
NIŠTOVNA ŽALBA PROTIV PRESUDE

Kan. 1619 - Ništavosti čina, određene pozitivnim pravom, koje, iako su poznate stranci koja podnosi žalbu, nisu prijavljene sucu prije presude, popravljaju se samom presudom kad se radi o parnici koja se tiče dobra privatnih osoba, uz obdržavanje kann. 1622. i 1623.

Kan. 1620 - Presuda je nepopravljivo ništava ako:

- 1° je donese apsolutno nemjerodavan sudac;
- 2° je donese onaj tko nema vlasti suđenja u sudu u kojem je parnica presuđena;
- 3° je presudu donio sudac primoran prisilom ili velikim strahom;
- 4° je suđenje izvršeno bez sudskog zahtjeva, o kojem se govori u kan. 1501, ili nije poduzeto protiv neke tužene stranke;
- 5° je donesena među strankama, od kojih barem jedna nema parnične sposobnosti;
- 6° je netko nastupio u ime drugoga bez zakonitoga naloga;
- 7° je bilo uskraćeno pravo na obranu jednoj ili drugoj stranci;
- 8° spor nije ni djelomično riješen.

Kan. 1621 - Ništovna žalba, o kojoj se govori u kan. 1620, može se uvijek podnijeti kao prigovor, a kao tužba može se podnijeti sucu koji je donio presudu u roku od deset godina pošto je objavljena presuda.

Kan. 1622 - Presuda je popravljivo ništava samo ako:

1620, 5°: c. 1892, 2°; PrM 207, 2°; CI Resp., 4 ian. 1946 (AAS 38 [1946] 162)

1620, 6°: c. 1892, 3°; PrM 207, 3°

1620, 7°: CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 22 § 2; SA Litt. 30 dec. 1971, III, 8; SA Litt circ. 24 iul. 1972, 5, c et d

1620, 8°: NSSA 122 § 1; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 22 § 4

1621: c. 1893; PrM 208

1° lata est a non legitimo numero iudicum, contra praescriptum can. 1425, § 1;

2° motiva seu rationes decidendi non continet;

3° subscriptionibus caret iure praescriptis;

4° non refert indicationem anni, mensis, diei et loci in quo prolata fuit;

5° acta iudiciali nullo innititur, cuius nullitas non sit ad normam can. 1619 sanata;

6° lata est contra partem legitime absentem, iuxta can. 1593, § 2.

Can. 1623 - Querela nullitatis in casibus, de quibus in can. 1622, proponi potest intra tres menses a notitia publicationis sententiae.

Can. 1624 - De querela nullitatis videt ipse iudex qui sententiam tulit; quod si pars vereatur ne iudex, qui sententiam querela nullitatis impugnatam tulit, praeoccupatum animum habeat ideoque eum suspectum existimet, exigere potest ut alius iudex in eius locum subrogetur ad normam can. 1450.

Can. 1625 - Querela nullitatis proponi potest una cum appellatione, intra terminum ad appellationem statutum.

Can. 1626 - § 1. Querelam nullitatis interponere possunt non solum partes, quae se gravatas putant, sed etiam promotor iustitiae aut defensor vinculi, quoties ipsis ius est interveniendi.

§ 2. Ipse iudex potest ex officio sententiam nullam a se latam retractare vel emendare intra terminum ad agendum can. 1623 statutum, nisi interea appellatio una cum querela nullitatis interposita fuerit, aut nullitas sanata sit per decursum termini de quo in can. 1623.

Can. 1627 - Causae de querela nullitatis secundum normas de processu contentioso orali tractari possunt.

1622, 1°: c. 1892, 1°; PrM 207, 1°

1622, 2°: c. 1894, 2°; PrM 209, 2°

1622, 3°: c. 1894, 3°; CI Resp. XIII, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529); PrM 209, 3°

1622, 4°: c. 1894, 4°; PrM 209, 4°

1623: c. 1895; PrM 210

1° je donese nezakoniti broj sudaca, protivno propisu kan. 1425, § 1;

2° nema obrazloženja ili razloga odluke;

3° nema pravom propisanih potpisa;

4° ne navodi oznaku godine, mjeseca, dana i mjesta u kojem je donesena;

5° se temelji na ništavu sudskom činu kojega ništavost nije popravljena prema odredbi kan. 1619;

6° je donesena protiv zakonito odsutne stranke, prema kan. 1593, § 2.

Kan. 1623 - Ništovna žalba u slučajevima o kojima se govori u kan. 1622. može se podnijeti u roku od tri mjeseca poslije obavijesti o objavljivanju presude.

Kan. 1624 - Ništovnu žalbu rješava sam sudac koji je donio presudu; ako se stranka boji da je sudac koji je donio presudu pobijanu ništovnom žalbom pristran te ga smatra sumnjivim, može zahtijevati da se na njegovo mjesto postavi drugi sudac prema odredbi kan. 1450.

Kan. 1625 - Ništovna žalba može se podnijeti zajedno s prizivom u roku koji je određen za priziv.

Kan. 1626 - § 1. Ništovnu žalbu mogu podnijeti ne samo stranke koje se smatraju oštećenima, nego i promicatelj pravde ili branitelj veze kad god imaju pravo na sudjelovanje.

§ 2. Sam sudac može po službenoj dužnosti u roku određenom za djelovanje u kan. 1623. povući ili ispraviti ništavu presudu koju je donio, osim ako je u međuvremenu uložen priziv zajedno s ništovnom žalbom ili je ništavost popravljena istekom roka o kojem se govori u kan. 1623.

Kan. 1627 - Parnice o ništovnoj žalbi mogu se raspraviti prema odredbama o usmenom parničnom postupku.

1624: cc. 1893, 1895, 1896; PrM 208, 210, 211 § 4

1625: c. 1895; PrM 210

1626 § 1: c. 1897 § 1; PrM 211 § 1

1626 § 2: c. 1897 § 2; PrM 211 § 2

1627: NSSA 31-33

CAPUT II

DE APPELLATIONE

Can. 1628 - Pars quae aliqua sententia se gravatam putat, itemque promotor iustitiae et defensor vinculi in causis in quibus eorum praesentia requiritur, ius habent a sententia appellandi ad iudicem superiorem, salvo praescripto can. 1629.

Can. 1629 - Non est locus appellationi:

1° a sententia ipsius Summi Pontificis vel Signaturae Apostolicae;

2° a sententia vitio nullitatis infecta, nisi cumuletur cum querela nullitatis ad normam can. 1625;

3° a sententia quae in rem iudicatam transiit;

4° a iudicis decreto vel a sententia interlocutoria, quae non habeant vim sententiae definitivae, nisi cumuletur cum appellatione a sententia definitiva;

5° a sententia vel a decreto in causa de qua ius cavet expeditissime rem esse definiendam.

Can. 1630 - § 1. Appellatio interponi debet coram iudice a quo sententia prolata sit, intra peremptorium terminum quindecim dierum utilium a notitia publicationis sententiae.

§ 2. Si ore fiat, notarius eam scripto coram ipso appellante redigat.

Can. 1631 - Si quaestio oriatur de iure appellandi, de ea videat expeditissime tribunal appellationis iuxta normas processus contentiosi oralis.

Can. 1632 - § 1. Si in appellatione non indicetur ad quod tribunal ipsa dirigatur, praesumitur facta tribunali de quo in cann. 1438 et 1439.

§ 2. Si alia pars ad aliud tribunal appellationis provocaverit, de causa videt tribunal quod superioris est gradus, salvo can. 1415.

1628: c. 1879; NSRR 154; PrM 212 §§ 1 et 2

1629, 1°: c. 1880, 1°; NSSA 58 § 2, 77, 82

1629, 2°: c. 1880, 3°

1629, 3°: c. 1880, 4°; NSRR 161

1629, 4°: c. 1880, 6°; NSRR 114 § 1; PrM 215 § 1

POGLAVLJE II.

PRIZIV

Kan. 1628 - Stranka koja se smatra oštećena nekom presudom, a isto tako promicatelj pravde i branitelj veze u parnicama u kojima se zahtijeva njihova prisutnost imaju pravo prizvati se protiv presude na višeg suca, uz poštovanje propisa kan. 1629.

Kan. 1629 - Nema mjesta prizivu:

- 1° protiv presude samoga vrhovnog svećenika ili Apostolske signature;
- 2° protiv ništave presude, osim ako se pridruži ništovna žalba prema odredbi kan. 1625;
- 3° protiv presude koja je postala pravomoćna;
- 4° protiv sučeve odluke ili međupresude koje nemaju snagu konačne presude, osim ako se pridruže prizivu protiv konačne presude;
- 5° protiv presude ili odluke u parnici za koju pravo određuje da stvar treba da se veoma hitno riješi.

Kan. 1630 - § 1. Priziv se mora uložiti pred sucem koji je donio presudu, u neprekoračivom roku od petnaest iskoristivih dana poslije obavijesti o objavljivanju presude.

§ 2. Ako se uloži usmeno, neka ga bilježnik pred samim prizivate-ljem sastavi napismeno.

Kan. 1631 - Ako iskrsne pitanje o pravu na priziv, neka ga veoma hitno riješi prizivni sud prema odredbama o usmenom parničnom postupku.

Kan. 1632 - § 1. Ako se u prizivu ne naznači kojemu se sudu upućuje, pretpostavlja se da je upućen sudu o kojem se govori u kann. 1438. i 1439.

§ 2. Ako druga stranka uloži priziv na drugi prizivni sud, parnicu rješava sud višega stupnja, poštujući kan. 1415.

1629, 5°: c. 1880, 7°

1630 § 1: c. 1881 NSRR 155, 156 § 1; PrM 215 § 1

1630 § 2: c. 1882 § 1

1631: NSRR 159 §§ 1 et 2; PrM 215 § 2

1632 § 2: PrM 216 § 2

Can. 1633 - Appellatio prosequenda est coram iudice *ad quem* dirigitur intra mensem ab eius interpositione, nisi iudex *a quo* longius tempus ad eam prosequendam parti praestituerit.

Can. 1634 - § 1. Ad prosequendam appellationem requiritur et sufficit ut pars ministerium invocet iudicis superioris ad impugnatae sententiae emendationem, adiuncto exemplari huius sententiae et indicatis appellationis rationibus.

§ 2. Quod si pars exemplar impugnatae sententiae intra utile tempus a tribunali *a quo* obtinere nequeat, interim termini non decurrunt, et impedimentum significandum est iudici appellationis, qui iudicem *a quo* praecepto obstringat officio suo quam primum satisfaciendi.

§ 3. Interea iudex *a quo* debet acta ad normam can. 1474 iudici appellationis transmittere.

Can. 1635 - Inutiliter elapsis fatalibus appellatoriis sive coram iudice *a quo* sive coram iudice *ad quem*, deserta censetur appellatio.

Can. 1636 - § 1. Appellans potest appellationi renuntiare cum effectibus, de quibus in can. 1525.

§ 2. Si appellatio proposita sit a vinculi defensore vel a promotore iustitiae, renuntiatio fieri potest, nisi lex aliter caveat, a vinculi defensore vel promotore iustitiae tribunalis appellationis.

Can. 1637 - § 1. Appellatio facta ab actore prodest etiam convento, et vicissim.

§ 2. Si plures sunt conventi vel actores et ab uno vel contra unum tantum ex ipsis sententia impugnetur, impugnatio censetur ab omnibus et contra omnes facta, quoties res petita est individua aut obligatio solidalis.

1633: c. 1883; NSRR 156 § 1; PrM 215 § 1; SN can. 409

1634 § 1: c. 1884 § 1; NSRR 157; PrM 215 § 1; SN can. 410 § 1

1634 § 2: cc. 1884 § 2; PrM 215 § 2; SN can. 410 § 2

1634 § 3: c. 1890; CI Resp., 31 ian. 1942 (AAS 34 [1942] 50); SN can. 416

Kan. 1633 - Priziv treba da se pošalje sucu *kojemu* je upravljen u roku od mjesec dana pošto je uložen, osim ako sudac *od kojega* se priziva odredi stranci duži rok za slanje priziva.

Kan. 1634 - § 1. Za slanje priziva zahtijeva se i dovoljno je da stranka prizove uređivanje višega suca radi ispravljanja pobijane presude, priloživši primjerak te presude i naznačivši razloge priziva.

§ 2. Ako stranka u iskoristivo vrijeme ne može od suda *od kojega* se priziva dobiti primjerak pobijane presude, za to vrijeme rokovi ne teku, a smetnja treba da se naznači prizivnom sucu, koji neka suca *od kojega* se priziva prisili da što prije izvrši svoju dužnost.

§ 3. Međutim sudac *od kojega* se priziva mora spise prema odredbi kan. 1474. poslati prizivnom sucu.

Kan. 1635 - Pošto neiskorišteno prođu neodgodivi rokovi za priziv, bilo pred sucem *od kojega* bilo pred sucem *kojemu* se priziva, smatra se da se odustalo od priziva.

Kan. 1636 - § 1. Prizivatelj se može odreći priziva s učincima o kojima se govori u kan. 1525.

§ 2. Ako priziv uloži branitelj veze ili promicatelj pravde, priziva se može odreći, osim ako zakon određuje drukčije, branitelj veze ili promicatelj pravde prizivnog sudišta.

Kan. 1637 - § 1. Priziv koji podnese tužitelj koristi i tuženome, i obratno.

§ 2. Ako ima više tuženih ili tužitelja i samo jedan od njih pobija presudu ili se presuda pobija samo protiv jednoga, smatra se da je pobijaju svi i da se pobija protiv svih kad je god potraživana stvar nedjeljiva ili je obveza solidarna.

1635: c. 1886; NSRR 156 § 2; SN can 412

1636: c. 1889, 9°; PrM 41 § 4, 221 §§ 2 et 3; SN can. 404, 9°; CM IX § 2; SA Decisio, 16 nov. 1971

1637 § 1: c. 1887 § 1; PrM 212 § 3; SN can. 413 § 1

1637 § 2: c. 1888; SN can. 414

§ 3. Si interponatur ab una parte super aliquo sententiae capite, pars adversa, etsi fatalia appellationis fuerint transacta, potest super aliis capitibus incidenter appellare intra terminum peremptorium quindecim dierum a die, quo ipsi appellatio principalis notificata est.

§ 4. Nisi aliud constet, appellatio praesumitur facta contra omnia sententiae capita.

Can. 1638 - Appellatio executionem sententiae suspendit.

Can. 1639 - § 1. Salvo praescripto can. 1683, in gradu appellationis non potest admitti nova petendi causa, ne per modum quidem utilis cumulationis; ideoque litis contestatio in eo tantum versari potest, ut prior sententia vel confirmetur vel reformetur sive ex toto sive ex parte.

§ 2. Novae autem probationes admittuntur tantum ad normam can. 1600.

Can. 1640 - In gradu appellationis eodem modo, quo in prima instantia, congrua congruis referendo, procedendum est; sed, nisi forte complendae sint probationes, statim post litem ad normam can. 1513, § 1 et can. 1639, § 1 contestatam, ad causae discussionem deveniatur et ad sententiam.

1637 § 3: c. 1887 § 2; NSRR 161

1637 § 4: c. 1887 § 3; SN can. 413 § 3

1638: c. 1889 § 2; SN can. 415 § 2

§ 3. Ako jedna stranka uloži priziv protiv neke točke presude, protivna stranka, iako prođu neodgodivi rokovi za priziv, može uložiti uzgredni priziv protiv drugih točaka u neprekoračivom roku od petnaest dana od dana kad joj je priopćen glavni priziv.

§ 4. Pretpostavlja se da je priziv uložen protiv svih točaka presude, osim ako se utvrdi što drugo.

Kan. 1638 - Priziv obustavlja izvršenje presude.

Kan. 1639 - § 1. Uz poštovanje propisa kan. 1683, u prizivnom stupnju ne može se dopustiti novi razlog za zahtjev, ni na način korisnog spajanja; zato se utvrđivanje spornog predmeta može odnositi samo na to da se prijašnja presuda ili potvrdi ili izmijeni bilo u cijelosti bilo djelomice.

§ 2. Ali, novi se dokazi dopuštaju samo prema odredbi kan. 1600.

Kan. 1640 - U prizivnom stupnju treba da se postupa na isti način kao i u prvom stupnju, primjenjujući ono što treba da se primijeni; ali, odmah pošto se utvrdi sporni predmet prema odredbi kan. 1513, § 1. i kan. 1639, § 1, neka se pristupi k raspravi parnice i presudi, osim ako možda treba da se dopune dokazi.

1639 § 1: c. 1891 § 1; PrM 219 § 1; SN can. 417 § 1

1639 § 2: c. 1891 § 2; NSRR 160 § 1

1640: c. 1595; NSRR 163; PrM 213; SN can. 417 § 1; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 23 § 1

TITULUS IX
**DE RE IUDICATA
ET DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM**

CAPUT I
DE RE IUDICATA

Can. 1641 - Firmo praescripto can. 1643, res iudicata habetur:

1° si duplex intercesserit inter easdem partes sententia conformis de eodem petito et ex eadem causa petendi;

2° si appellatio adversus sententiam non fuerit intra tempus utile proposita;

3° si, in gradu appellationis, instantia preempta sit vel eidem renuntiatum fuerit;

4° si lata sit sententia definitiva, a qua non datur appellatio ad normam can. 1629.

Can. 1642 - § 1. Res iudicata firmitate iuris gaudet nec impugnari potest directe, nisi ad normam can. 1645, § 1.

§ 2. Eadem facit ius inter partes et dat actionem iudicati atque exceptionem rei iudicatae, quam iudex ex officio quoque declarare potest ad impediendam novam eiusdem causae introductionem.

Can. 1643 - Numquam transeunt in rem iudicatam causae de statu personarum, haud exceptis causis de coniugum separatione.

Can. 1644 - § 1. Si duplex sententia conformis in causa de statu personarum prolata sit, potest quovis tempore ad tribunal appellationis

1641: c. 1902; SN can. 429

1642 § 1: c. 1904 § 1; SN can. 431 § 1

1642 § 2: c. 1904 § 2; SN can. 431 § 2

NASLOV IX.
**PRAVOMOĆNA PRESUDA I POVRAT U
PRIJAŠNJE STANJE**

POGLAVLJE I.
PRAVOMOĆNA PRESUDA

Kan. 1641 - Uz obdržavanje propisa kan. 1643, presuda se smatra pravomoćnom:

1° ako postoji dvostruka jednaka presuda između istih stranaka o istom zahtjevu i zbog istog razloga zahtijevanja;

2° ako se protiv presude ne uloži priziv u iskoristivo vrijeme;

3° ako se tijekom parnice prekine u prizivnom stupnju ili se odustane od nje;

4° ako se donese konačna presuda protiv koje nema priziva prema odredbi kan. 1629.

Kan. 1642 - § 1. Pravomoćna presuda uživa pravnu čvrstoću i ne može se izravno pobijati, osim prema odredbi kan. 1645, § 1.

§ 2. Pravomoćna presuda stvara pravo među strankama i dopušta tužbu za izvršenje i prigovor pravomoćne presude koji sudac može proglasiti i po službenoj dužnosti da bi se spriječilo ponovno pokretanje iste parnice.

Kan. 1643 - Parnice o pravnom stanju osoba, ne isključujući ni parnice o rastavi ženidbenih drugova, ne postanu nikada pravomoćne.

Kan. 1644 - § 1. Ako se u parnici o pravnom stanju osoba donese dvostruka jednaka presuda, u svako se vrijeme može prizvati na

1643: cc. 1903, 1989; SRR Decisio, 20 iun. 1922 (AAS 14 [1922] 600-607); PrM 217 § 1; CI Resp., 8 apr. 1941 (AAS 33 [1941] 173); SN can. 430

1644 § 1: cc. 1903, 1989; PrM 217, 218 § 2; SN can 430; CM IX § 1

provocari, novis iisque gravibus probationibus vel argumentis intra peremptorium terminum triginta dierum a proposita impugnatione allatis. Tribunal autem appellationis intra mensem ab exhibitis novis probationibus et argumentis debet decreto statuere utrum nova causae propositio admitti debeat necne.

§ 2. Provocatio ad superius tribunal ut nova causae propositio obtineatur, executionem sententiae non suspendit, nisi aut lex aliter caveat aut tribunal appellationis ad normam can. 1650, § 3 suspensionem iubeat.

CAPUT II

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM

Can. 1645 - § 1. Adversus sententiam quae transierit in rem iudicatam, dummodo de eius iniustitia manifesto constet, datur restitutio in integrum.

§ 2. De iniustitia autem manifesto constare non censetur, nisi:

1° sententia ita probationibus innitatur, quae postea falsae deprehensae sint, ut sine illis probationibus pars sententiae dispositiva non sustineatur;

2° postea detecta fuerint documenta, quae facta nova et contrariam decisionem exigentia indubitanter probent;

3° sententia ex dolo partis prolata fuerit in damnum alterius;

4° legis non mere processualis praescriptum evidenter neglectum fuerit;

5° sententia adversetur praecedenti decisioni, quae in rem iudicatam transierit.

Can. 1646 - § 1. Restitutio in integrum propter motiva, de quibus in can. 1645, § 2, nn. 1-3, petenda est a iudice qui sententiam tulit intra tres menses a die cognitionis eorundem motivorum computandos.

§ 2. Restitutio in integrum propter motiva, de quibus in can. 1645, § 2, nn. 4 et 5, petenda est a tribunali appellationis, intra tres menses a notitia publicationis sententiae; quod si in casu, de quo in can. 1645, §

1645 § 1: c.1905 § 1; SN can. 432 § 1

1645 § 2: c. 1905 § 2; SA Decisio, 6 apr. 1920 (AAS 12 [1920] 252-259); SN can 432 § 2

prizivni sud, pošto se iznesu novi i važni dokazi ili razlozi u nepreko-račivom roku od trideset dana poslije najave pobijanja. Ali prizivni sud mora u roku od mjesec dana pošto se podnesu novi dokazi i razlozi odlukom odrediti da li novo predlaganje parnice treba da se dopusti ili ne dopusti.

§ 2. Priziv na viši sud da bi se postiglo novo predlaganje parnice ne obustavlja izvršenje presude, osim ako zakon određuje drukčije ili ako prizivni sud prema odredbi kan. 1650, § 3. naredi obustavu.

POGLAVLJE II.

POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE

Kan. 1645 - § 1. Protiv presude koja je postala pravomoćna daje se povrat u prijašnje stanje samo ako je njezina nepravедnost očito utvrđena.

§ 2. Ne smatra se da je nepravедnost očito utvrđena, osim ako:

1° se presuda tako temelji na dokazima, koji se poslije pokažu neistinitima, da bi bez tih dokaza odredbeni dio presude bio neodrživ;

2° se poslije otkriju isprave koje nedvojbeno dokazuju nove činjenice i potrebu protivnog rješenja;

3° je presuda izrečena zbog zlonamjerne prijevare jedne stranke na štetu druge;

4° se očito zanemari propis zakona koji nije samo postupnički;

5° se presuda protivi prijašnjem rješenju koje je postalo pravomoćno.

Kan. 1646 - § 1. Povrat u prijašnje stanje zbog razloga navedenih u kan. 1645, § 2, br. 1-3, treba da se zahtijeva od suca koji je donio presudu u roku od tri mjeseca; rok se računa od dana kad se doznalo za te razloge.

§ 2. Povrat u prijašnje stanje zbog razloga navedenih u kan. 1645, § 2, br. 4 i 5, treba da se zahtijeva od prizivnog suda u roku od tri mjeseca poslije obavijesti o objavljivanju presude; ali, ako u slučaju o kojemu se

1646 § 1: c. 1906; SN can. 433

1646 § 2: c. 1906; SN can. 433

2, n. 5, notitia praecedentis decisionis serius habeatur, terminus ab hac notitia decurrit.

§ 3. Termini de quibus supra non decurrunt, quamdiu laesus minoris sit aetatis.

Can. 1647 - § 1. Petitio restitutionis in integrum sententiae executionem nondum inceptam suspendit.

§ 2. Si tamen ex probabilibus indiciis suspicio sit petitionem factam esse ad moras executioni nectendas, iudex decernere potest ut sententia executioni demandetur, assignata tamen restitutionem petenti idonea cautione ut, si restituatur in integrum, indemnitas fiat.

Can. 1648 - Concessa restitutione in integrum, iudex pronuntiare debet de merito causae.

1646 § 3: c. 1687; SN can. 207

1647 § 1: c. 1907 § 1; SN can. 434 § 1

1647 § 2: c. 1907 § 1; SN can. 434 § 2

govori u kan. 1645, § 2, br. 5, obavijest o prijašnjem rješenju stigne kasnije, rok teče od te obavijesti.

§ 3. Rokovi, o kojima se gore govori, ne teku dokle je god oštećeni maloljetan.

Kan. 1647 - § 1. Zahtjev za povrat u prijašnje stanje odgađa još nezapočeto izvršenje presude.

§ 2. Ako ipak zbog vjerojatnih pokazatelja nastane dvojba da je zahtjev podnesen da bi se odugovlačilo izvršenje, sudac može odrediti da se presuda preda na izvršenje, doznačivši opet molitelju povrata barem prikladno jamstvo da će mu, ako bude povrata u prijašnje stanje, šteta biti nadoknađena.

Kan. 1648 - Pošto se dopusti povrat u prijašnje stanje, sudac mora presuditi o bitnom predmetu parnice.

TITULUS X
**DE EXPENSIS IUDICIALIBUS
ET DE GRATUITO PATROCINIO**

Can. 1649 - § 1. Episcopus, cuius est tribunal moderari, statuat normas:

1° de partibus damnandis ad expensas iudiciales solvendas vel compensandas;

2° de procuratorum, advocatorum, peritorum et interpretum honorariis deque testium indemnitate;

3° de gratuito patrocinio vel expensarum deminutione concedendis;

4° de damnorum refectione quae debetur ab eo qui non solum in iudicio succubuit, sed temere litigavit;

5° de pecuniae deposito vel cautione praestanda circa expensas solvendas et damna reficienda.

§ 2. A pronuntiatione circa expensas, honoraria et damna reficienda non datur distincta appellatio, sed pars recurrere potest intra quindecim dies ad eundem iudicem, qui poterit taxationem emendare.

1649: cc. 1908-1912, 1914-1916; NSRR 164-180; 182-185; PrM 232-236 §§ 1 et 2, 237-240; SN cann. 435-439, 441-444

NASLOV X.

SUDSKI TROŠKOVI I BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA

Kan. 1649 - § 1. Neka biskup, čija je zadaća da upravlja sudom, donese odredbe:

1° o strankama koje treba da se osude na plaćanje ili naknadu sudskih troškova;

2° o nagradama zastupnicima, odvjetnicima, stručnjacima i tumačima te o odšteti svjedocima;

3° o davanju besplatne pravne zaštite ili smanjenju troškova;

4° o naknadi štete koju duguje onaj tko je ne samo izgubio parnicu nego se i nepromišljeno parničio;

5° o novčanom pologu ili davanju jamstva za plaćanje troškova i naknadu štete.

§ 2. Protiv pravorijeka o troškovima, nagradama i naknadi štete nema posebnog priziva, nego se stranka u roku od petnaest dana može uteci istome sucu koji može promijeniti pristojbu.

TITULUS XI
DE EXSECUTIONE SENTENTIAE

Can. 1650 - § 1. Sententia quae transiit in rem iudicatam, exsecutioni mandari potest, salvo praescripto can. 1647.

§ 2. Iudex qui sententiam tulit et, si appellatio proposita sit, etiam iudex appellationis, sententiae, quae nondum transierit in rem iudicatam, provisionariam exsecutionem iubere possunt ex officio vel ad instantiam partis, idoneis, si casus ferat, praestitis cautionibus, si agatur de provisionibus seu praestationibus ad necessariam sustentationem ordinatis, vel alia iusta causa urgeat.

§ 3. Quod si sententia, de qua in § 2, impugnetur, iudex qui de impugnatione cognoscere debet, si videt hanc probabiliter fundatam esse et irreparabile damnum ex exsecutione oriri posse, potest vel exsecutionem ipsam suspendere vel eam cautioni subicere.

Can. 1651 - Non antea exsecutioni locus esse poterit, quam executorium iudicis decretum habeatur, quo edicatur sententiam ipsam exsecutioni mandari debere; quod decretum pro diversa causarum natura vel in ipso sententiae tenore includatur vel separatim edatur.

Can. 1652 - Si sententiae exsecutio praevidiam rationum redditionem exigat, quaestio incidens habetur, ab illo ipso iudice decidenda, qui tulit sententiam exsecutioni mandandam.

Can. 1653 - § 1. Nisi lex particularis aliud statuatur, sententiam exsecutioni mandare debet per se vel per alium Episcopus dioecesis, in qua sententia primi gradus lata est.

§ 2. Quod si hic renuat vel neglegat, parte cuius interest instante vel etiam ex officio, exsecutio spectat ad auctoritatem cui tribunal appellationis ad normam can. 1439, § 3 subicitur.

1650 § 1: c. 1917 § 1; SN can. 445 § 1

1650 § 2: c. 1917 § 1, 1°; SN can. 445 § 2, 1°

1650 § 3: c. 1917 § 2, 2°; SN can. 445 § 2, 2°

NASLOV XI.

IZVRŠENJE PRESUDE

Kan. 1650 - § 1. Presuda koja je postala pravomoćna može se predati na izvršenje, uz poštovanje propisa kan. 1647.

§ 2. Sudac koji je donio presudu i, ako je uložena žalba, žalbeni sudac mogu po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke zapovjediti privremeno izvršenje presude, koja još nije postala pravomoćna, određivši primjerena jamstva ako je potrebno, kad se radi o doprinosima ili o davanjima namijenjenim za potrebno uzdržavanje ili kad to zahtijeva drugi opravdani razlog.

§ 3. Ali, ako se pobija presuda o kojoj se govori u § 2, sudac koji mora presuditi o pobijanju, ako smatra da je ono vjerojatno utemeljeno i da iz izvršenja može nastati nepopravljiva šteta, može ili obustaviti samo izvršenje ili ga uvjetovati jamstvom.

Kan. 1651 - Izvršenje se ne može provesti prije nego sudac izda odluku o izvršenju kojom se izriče da se presuda mora predati na izvršenje; ta odluka, već prema različitoj naravi parnica, neka se ili uključi u sam sadržaj presude ili izda odvojeno.

Kan. 1652 - Ako izvršenje presude zahtijeva prije toga polaganje računa, nastaje uzgredno pitanje koje treba da riješi sudac donositelj presude koja treba da se preda na izvršenje.

Kan. 1653 - § 1. Presudu mora predati na izvršenje osobno ili preko drugoga biskup one biskupije u kojoj je donesena presuda prvoga stupnja, osim ako krajevni zakon određuje što drugo.

§ 2. Ako taj to odbije ili zanemari, na zahtjev stranke koje se to tiče ili dapače po službenoj dužnosti, izvršenje pripada vlasti kojoj je, prema odredbi kan. 1439, § 3, podložan žalbeni sud.

1651: c. 1918; SN can. 446

1652: c. 1919; SN can. 447

1653 § 1: c. 1920 § 1; SN can. 448 § 1

1653 § 2: c. 1920 § 2; SN can. 448 § 2

§ 3. Inter religiosos exsecutio sententiae spectat ad Superiorem qui sententiam exsecutioni mandandam tulit aut iudicem delegavit.

Can. 1654 - § 1. Exsecutor, nisi quid eius arbitrio in ipso sententiae tenore fuerit permissum, debet sententiam ipsam, secundum obvium verborum sensum, exsecutioni mandare.

§ 2. Licet ei videre de exceptionibus circa modum et vim executionis, non autem de merito causae; quod si habeat aliunde compertum sententiam esse nullam vel manifeste iniustam ad normam cann. 1620, 1622, 1645, abstineat ab executione, et rem ad tribunal a quo lata est sententia remittat, partibus certioribus factis.

Can. 1655 - § 1. Quod attinet ad reales actiones, quoties adiudicata actori res aliqua est, haec actori tradenda est statim ac res iudicata habetur.

§ 2. Quod vero attinet ad actiones personales, cum reus damnatus est ad rem mobilem praestandam, vel ad solvendam pecuniam, vel ad aliud dandum aut faciendum, iudex in ipso tenore sententiae vel exsecutor pro suo arbitrio et prudentia terminum statuatur ad implendam obligationem, qui tamen neque infra quindecim dies coarctetur neque sex menses excedat.

1653 § 3: c. 1920 § 3; SN can. 448 § 3

1654 § 1: c. 1921 § 1; SN can. 449 § 1

1654 § 2: c. 1921 § 2; SN can. 449 § 2

§ 3. Među redovnicima izvršenje presude pripada poglavaru koji je donio presudu koja treba da se preda na izvršenje ili je ovlastio suca.

Kan. 1654 - § 1. Izvršitelj mora samu presudu predati na izvršenje prema jasnom smislu riječi, osim ako se u samom sadržaju presude nešto prepusti njegovoj prosudbi.

§ 2. Dopušteno mu je prosuditi prigovore o načinu i snazi izvršenja, ali ne o bitnom predmetu parnice; ali, ako odrugud dozna da je presuda ništava ili očito nepravedna prema odredbi kann. 1620, 1622, 1645, neka se uzdrži od izvršenja i predmet vrati sudu koji je donio presudu, i neka o tome obavijesti stranke.

Kan. 1655 - § 1. Što se tiče stvarnih tužba, kad je god tužitelju dosuđena neka stvar, ona treba da se preda tužitelju čim presuda postane pravomoćna.

§ 2. Što se pak tiče osobnih tužba, kad je krivac osuđen da preda pokretnu stvar ili plati u novcu ili da dade ili učini nešto drugo, neka sudac u samom sadržaju presude ili izvršitelj prema svojoj prosudbi i razboritosti odredi rok za izvršenje obveze, koji ipak neka ne bude kraći od petnaest dana ni duži od šest mjeseci.

1655 § 1: c. 1922 § 1; SN can. 450 § 1

1655 § 2: c. 1922 §§ 2 et 3; SN can. 450 §§ 2 et 3

SECTIO II

DE PROCESSU CONTENTIOSO ORALI

Can. 1656 - § 1. Processu contentioso orali, de quo in hac sectione, tractari possunt omnes causae a iure non exclusae, nisi pars processum contentiosum ordinarium petat.

§ 2. Si processus oralis adhibeatur extra casus iure permissos, actus iudiciales sunt nulli.

Can. 1657 - Processus contentiosus oralis fit in primo gradu coram iudice unico, ad normam can. 1424.

Can. 1658 - § 1. Libellus quo lis introducitur, praeter ea quae in can. 1504 recensentur, debet:

1° facta quibus actoris petitiones innitantur, breviter, integre et perspicue exponere;

2° probationes quibus actor facta demonstrare intendit, quasque simul afferre nequit, ita indicare ut statim colligi a iudice possint.

§ 2. Libello adnecti debent, saltem in exemplari authentico, documenta quibus petitio innitur.

Can. 1659 - § 1. Si conamen conciliationis ad normam can. 1446, § 2 inutile cesserit, iudex, si aestimet libellum aliquo fundamento niti, intra tres dies, decreto ad calcem ipsius libelli apposito, praecipiat ut exemplar petitionis notificetur parti conventae, facta huic facultate mittendi, intra quindecim dies, ad cancellariam tribunalis scriptam responsionem.

§ 2. Haec notificatio effectus habet citationis iudicialis, de quibus in can. 1512.

1656: SN cann. 453-467

1657: SN can. 453

ODSJEK II.

USMENI PARNIČNI POSTUPAK

Kan. 1656 - § 1. Usmenim parničnim postupkom, o kojem se govori u ovom odsjeku, mogu se voditi sve parnice koje pravo ne isključuje, osim ako stranka zahtijeva redoviti parnični postupak.

§ 2. Ako se usmeni postupak primijeni izvan pravom dopuštenih slučajeva, sudski su čini ništavi.

Kan. 1657 - Usmeni parnični postupak vodi se u prvom stupnju pred sućem pojedincem, prema odredbi kan. 1424.

Kan. 1658 - § 1. Tužba kojom se pokreće parnica, osim onoga što se navodi u kan. 1504, mora:

1° kratko, cjelovito i jasno iznijeti činjenice na kojima se temelje zahtjevi tužitelja;

2° dokaze kojima tužitelj namjerava dokazati činjenice, a koje ne može istodobno iznijeti, tako naznačiti da ih sudac može prikupiti.

§ 2. Tužbi se moraju priložiti, bar u vjerodostojnom prijepisu, isprave na kojima se temelji zahtjev.

Kan. 1659 - § 1. Ako pokušaj pomirbe prema odredbi kan. 1446, § 2. ostane bezuspješan, neka sudac, ako smatra da tužba ima nekog temelja, u roku od tri dana, odlukom dodanom na kraju same tužbe, naredi da se primjerak zahtjeva dostavi tuženoj stranci i neka joj omogući da u roku od petnaest dana pošalje sudskoj kancelariji napisani odgovor.

§ 2. To priopćenje ima učinke sudskog poziva, o kojemu se govori u kan. 1512.

1658: SN can. 456

1659: SN can. 457

Can. 1660 - Si exceptiones partis conventae id exigant, iudex parti actrici praefiniat terminum ad respondendum, ita ut ex allatis utriusque partis elementis ipse controversiae obiectum perspectum habeat.

Can. 1661 - § 1. Elapsis terminis, de quibus in cann. 1659 et 1660, iudex, perspectis actis, formulam dubii determinet; dein ad audientiam, non ultra triginta dies celebrandam, omnes citet qui in ea interesse debent, addita pro partibus dubii formula.

§ 2. In citatione partes certiores fiant se posse, tres saltem ante audientiam dies, aliquod breve scriptum tribunali exhibere ad sua asserta comprobanda.

Can. 1662 - In audientia primum tractantur quaestiones de quibus in cann. 1459-1464.

Can. 1663 - § 1 Probationes colliguntur in audientia, salvo praescripto can. 1418.

§ 2. Pars eiusque advocatus assistere possunt excussioni ceterarum partium, testium et peritorum.

Can. 1664 - Responsiones partium, testium, peritorum, petitiones et exceptiones advocatorum, redigendae sunt scripto a notario, sed summarim et in iis tantummodo quae pertinent ad substantiam rei controversae, et a deponentibus subsignandae.

Can. 1665 - Probationes, quae non sint in petitione vel responsione allatae aut petitae, potest iudex admittere tantum ad normam can. 1452; postquam autem vel unus testis auditus est, iudex potest tantummodo ad normam can. 1600 novas probationes decernere.

Can. 1666 - Si in audientia probationes omnes colligi non potuerint, altera statuatur audientia.

Can. 1667 - Probationibus collectis, fit in eadem audientia discussio oralis.

1660: SN can. 458

1661 § 1: SN can. 459

1661 § 2: SN can. 460

1663 § 1: SN can. 461

Kan. 1660 - Ako prigovori tužene stranke to zahtijevaju, neka sudac tužitelju odredi rok za odgovor, tako da iz podataka koje iznesu obje stranke ima jasan sporni predmet.

Kan. 1661 - § 1. Pošto isteknu rokovi, o kojima se govori u kann. 1659. i 1660, neka sudac, kad pregleda spise, odredi sporno pitanje; zatim, neka na ročište koje treba da se održi u roku od trideset dana pozove sve koji u tome moraju sudjelovati, pošto za stranke priloži sporno pitanje.

§ 2. Neka se u pozivu obavijeste stranke da mogu, barem tri dana prije ročišta, podnijeti sudu neki kratki napisani podnesak da potkrijepe svoje tvrdnje.

Kan. 1662 - Neka se na ročištu najprije rasprave pitanja o kojima se govori u kann. 1459-1464.

Kan. 1663 - § 1. Dokazi se prikupljaju na ročištu, uz poštovanje propisa kan. 1418.

§ 2. Stranka i njezin odvjetnik mogu prisustvovati ispitivanju ostalih stranaka, svjedoka i stručnjaka.

Kan. 1664 - Odgovore stranaka, svjedoka, stručnjaka, zahtjeve i prigovore odvjetnika bilježnik treba da sastavi napismeno, ali sažeto i samo u odnosu na ono što pripada biti sporne stvari, a oni koji su ispitani treba da to potpišu.

Kan. 1665 - Sudac može dopustiti da se dokazi koji nisu navedeni ili zatraženi u zahtjevu ili odgovoru iznesu samo prema odredbi kan. 1452; ali, pošto se presluša barem jedan svjedok, sudac može odrediti da se novi dokazi iznesu samo prema odredbi kan. 1600.

Kan. 1666 - Ako se na ročištu ne mogu prikupiti svi dokazi, neka se odredi drugo ročište.

Kan. 1667 - Pošto se prikupe dokazi, na istom se ročištu održava usmena rasprava.

1663 § 2: SN can. 454

1665: SN can. 464

1666: SN can. 464

1667: SN can. 462

Can. 1668 - § 1. Nisi ex discussione aliquid supplendum in causae instructione comperiat, vel aliud existat quod impediatur sententiam rite proferri, iudex illico, expleta audientia, causam seorsum decimat; dispositiva sententiae pars statim coram partibus praesentibus legatur.

§ 2. Potest autem tribunal propter rei difficultatem vel aliam iustam causam usque ad quintum utilem diem decisionem differre.

§ 3. Integer sententiae textus, motivis expressis, quam primum, ordinarie non ultra quindecim dies, partibus notificetur.

Can. 1669 - Si tribunal appellationis perspiciat in inferiore iudicii gradu processum contentiosum oralem esse adhibitum in casibus a iure exclusis, nullitatem sententiae declaret et causam remittat tribunali quod sententiam tulit.

Can. 1670 - In ceteris quae ad rationem procedendi attinent, serventur praescripta canonum de iudicio contentioso ordinario. Tribunal autem potest suo decreto, motivis praedito, normis processualibus, quae non sint ad validitatem statutae, derogare, ut celeritati, salva iustitia, consulat.

1668 § 1: SN can. 467

1668 § 2: SN can. 467

1668 § 3: SN can. 466

Kan. 1668 - § 1. Osim ako se iz rasprave pokaže da valja nešto dopuniti u istraživanju parnice ili da ima čega drugog što priječi propisno donošenje presude, neka sudac odmah pošto završi ročište zasebno presudi parnicu; neka se odredbeni dio presude odmah pročita prisutnim strankama.

§ 2. Ali sud može, zbog težine stvari ili drugoga opravdanog razloga, odgoditi donošenje rješenja sve do petoga iskoristivog dana.

§ 3. Sav tekst presude, s iznesenim obrazloženjima, neka se priopći strankama što prije, redovito ne kasnije od petnaest dana.

Kan. 1669 - Ako prizivni sud opazi da je u nižem stupnju suđenja primijenjen usmeni parnični postupak u slučajevima koje pravo isključuje, neka proglasi ništavost presude i parnicu vrati sudu koji je donio presudu.

Kan. 1670 - U svemu ostalom što se tiče načina postupanja neka se obdržavaju propisi kanona o redovitom parničnom suđenju. Ali, sud može, svojom odlukom koja je potkrijepljena razlozima, djelomično ukinuti postupničke odredbe koje nisu određene za valjanost, da bi se, poštujući pri tome pravednost, ubrzao postupak.

PARS III
DE QUIBUSDAM PROCESSIBUS SPECIALIBUS

TITULUS I
DE PROCESSIBUS MATRIMONIALIBUS

CAPUT I
DE CAUSIS AD MATRIMONII NULLITATEM DECLARANDAM

Art. 1

DE FORO COMPETENTI

Can. 1671 - Causae matrimoniales baptizatorum iure proprio ad iudicem ecclesiasticum spectant.

Can. 1672 - Causae de effectibus matrimonii mere civilibus pertinent ad civilem magistratum, nisi ius particulare statuatur easdem causas, si incidenter et accessorie agantur, posse a iudice ecclesiastico cognosci ac definiri.

Can. 1673 - In causis de matrimonii nullitate, quae non sint Sedi Apostolicae reservatae, competentia sunt:

- 1° tribunal loci in quo matrimonium celebratum est;
- 2° tribunal loci in quo pars conventa domicilium vel quasi-domicilium habet;
- 3° tribunal loci in quo pars actrix domicilium habet, dummodo utraque pars in territorio eiusdem Episcoporum conferentiae degat et Vicarius iudicialis domicilii partis conventae, ipsa audita, consentiat;

1671: c. 1960; PrM 1 § 1; SN can. 468; CM I; CMat I

1672: c. 1961; PrM 1 § 2; SN can. 469; CM II, CMat II

DIO III.
NEKI POSEBNI POSTUPCI

NASLOV I.
ŽENIDBENI POSTUPCI

POGLAVLJE I.
PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI ŽENIDBE

Članak 1.

MJERODAVNO SUDIŠTE

Kan. 1671 - Ženidbene parnice krštenih po vlastitom pravu pripadaju crkvenom sucu.

Kan. 1672 - Parnice o samo građanskim učincima ženidbe pripadaju građanskoj vlasti, osim ako krajevno pravo određuje da u tim sporovima, ako se vode uzgredno i sporedno, može suditi i riješiti ih crkveni sudac.

Kan. 1673 - U parnicama o ništavosti ženidbe, koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, mjerodavni su:

- 1° sud mjesta u kojemu je sklopljena ženidba;
- 2° sud mjesta u kojemu tužena stranka ima prebivalište ili boravište;
- 3° sud mjesta u kojemu ima prebivalište stranka tužiteljica, samo ako obje stranke borave na području iste biskupske konferencije i ako sudski vikar prebivališta tužene stranke, pošto je saslušao, pristane na to;

1673: cc. 1962, 1964; CI Resp. XIV, 14 iul. 1922 (AAS 14 [1922] 529-530); SCDS Instr., 22 dec. 1929 (ASS 22 [1930] 168-171); PrM 3, 5-8; SN cann. 470 et 472; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 7; SA Rescr., 2 ian. 1971; CM III, IV; SA Decr. *Instantia diei*, 6 apr. 1973; CMat III, IV; CPEN Rescr., 1 nov. 1974; CIV Resp., 14 feb. 1977 (AAS 69 [1977] 296); SA Decl., 12 apr. 1978

4° tribunal loci in quo de facto colligendae sunt pleraeque probationes, dummodo accedat consensus Vicarii iudicialis domicilii partis conventae, qui prius ipsam interroget, num quid excipiendum habeat.

Art. 2

DE IURE IMPUGNANDI MATRIMONIUM

Can. 1674 - Habiles sunt ad matrimonium impugnandum:

1° coniuges;

2° promotor iustitiae, cum nullitas iam divulgata est, si matrimonium convalidari nequeat aut non expediat.

Can. 1675 - § 1. Matrimonium quod, utroque coniuge vivente, non fuit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis accusari non potest, nisi quaestio de validitate sit praeiudicialis ad aliam solvendam controversiam sive in foro canonico sive in foro civili.

§ 2. Si autem coniux moriatur pendente causa, servetur can. 1518.

Art. 3

DE OFFICIO IUDICUM

Can. 1676 - Iudex, antequam causam acceptet et quotiescumque spem boni exitus perspicit, pastoralia media adhibeat, ut coniuges, si fieri potest, ad matrimonium forte convalidandum et ad coniugalem convictum restaurandum inducantur.

Can. 1677 - §1. Libello acceptato, praeses vel ponens procedat ad notificationem decreti citationis ad normam can. 1508.

§ 2. Transacto termino quindecim dierum a notificatione, praeses vel ponens, nisi alterutra pars sessionem ad litem contestandam petierit,

1674: c. 1971; SCSO Resp., 27 ian. 1928 (AAS 20 [1928] 75); CI Resp. V, 12 mar. 1929 (AAS 21 [1929] 171); CI Resp. VI, 17 feb. 1930 (AAS 22 [1930] 196); CI Resp.. II, 17 iul. 1933 (AAS 25 [1933] 345); PrM 35, 38, 39; SCSO Resp., 22 mar. 1939 (AAS 31 [1939] 131); SCSO Resp., 15 ian. 1940 (AAS 32 [1940] 52); CI Resp. III, 27 iul. 1942 (AAS 34 [1942] 241); CI Resp. I, 6 dec. 1943 (AAS 36 [1944] 94); CI Resp. III, 3 maii 1945 (AAS 37 [1945] 149); CI Resp. III, 4 ian. 1946 (AAS 38 [1946] 162); SN can. 478; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 8, 9; CIV Resp., 8 ian. 1973, (AAS 65 [1973] 59)

4° sud mjesta u kojemu stvarno treba da se prikupi većina dokaza, samo ako na to pristane sudski vikar prebivališta tužene stranke, koji neka je prije upita ima li što prigovoriti.

Članak 2.

PRAVO POBIJANJA ŽENIDBE

Kan. 1674 - Sposobni su za pobijanje ženidbe:

1° ženidbeni drugovi;

2° promicatelj pravde, kad je ništavost već razglašena, ako se ženidba ne može ukrijepiti ili ako to nije uputno.

Kan. 1675 - § 1. Ženidba koja nije bila pobijana dok je živjelo oboje ženidbenih drugova ne može se pobijati poslije njihove smrti ili smrti jednoga od njih, osim ako pitanje o valjanosti prethodi rješenju drugog spora bilo na kanonskom bilo na građanskom sudištu.

§ 2. Ako muž ili žena umre za vrijeme trajanja parnice, neka se obdržava kan. 1518.

Članak 3.

DUŽNOSTI SUDACA

Kan. 1676 - Sudac, prije nego prihvati parnicu i kad god nazre ikakvu nadu u dobar ishod, neka upotrijebi pastoralna sredstva da se ženidbeni drugovi, ako je moguće, privole da možda ukrijepe ženidbu i uspostave zajednički ženidbeni život.

Kan. 1677 - § 1. Kad prihvati tužbu, neka predsjednik ili izvjestitelj pristupi k priopćenju odluke o sudskom pozivu prema odredbi kan. 1508.

§ 2. Pošto prođe rok od petnaest dana od priopćenja, neka predsjednik ili izvjestitelj, osim ako koja od stranaka zatraži sjednicu da se utvrdi

1675: c. 1972; PrM 42, 222, SN can. 479

1676: c. 1965; PrM 65; SN can. 473

1677 § 1: PrM 74-86

1677 § 2: PrM 92; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 11

intra decem dies formulam dubii vel dubiorum decreto suo statuatur ex officio et partibus notificet.

§ 3. Formula dubii non tantum quaerat an constet de nullitate matrimonii in casu, sed determinare etiam debet quo capite vel quibus capitibus nuptiarum validitas impugnetur.

§ 4. Post decem dies a notificatione decreti, si partes nihil opposuerint, praeses vel ponens novo decreto causae instructionem disponat.

Art. 4

DE PROBATIONIBUS

Can. 1678 - § 1. Defensori vinculi, partium patronis et, si in iudicio sit, etiam promotori iustitiae ius est:

1° examini partium, testium et peritorum adesse, salvo praescripto can. 1559;

2° acta iudicialia, etsi nondum publicata, invisere et documenta a partibus producta recognoscere.

§ 2. Examini, de quo in § 1, n. 1, partes assistere nequeunt.

Can. 1679 - Nisi probationes aliunde plenae habeantur, iudex, ad partium depositiones ad normam can. 1536 aestimandas, testes de ipsarum partium credibilitate, si fieri potest, adhibeat, praeter alia indicia et adminicula.

Can. 1680 - In causis de impotentia vel de consensus defectu propter mentis morbum iudex unius periti vel plurium opera utatur, nisi ex adiunctis inutilis evidenter appareat; in ceteris causis servetur praescriptum can. 1574.

1677 § 3: PrM 88

1678 § 1: cc. 1968, 1969; PrM 70, 71, 128; SA Litt., 19 nov. 1947; SN cann. 476 et 477; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 13 et 15

1678 § 2: PrM 128

sporni predmet, u roku od deset dana svojom odlukom po službenoj dužnosti odredi sporno pitanje ili sporna pitanja i priopći to strankama.

§ 3. Neka sporno pitanje ne pita samo da li je utvrđena ništavost ženidbe u dotičnom slučaju, nego mora također odrediti s kojeg se razloga ili s kojih se razloga pobija valjanost ženidbe.

§ 4. Ako u deset dana pošto se priopći odluka stranke ništa ne prigovore, neka predsjednik ili izvjestitelj novom odlukom odredi istraživanje parnice.

Članak 4.

DOKAZI

Kan. 1678 - § 1. Branitelj veze, zaštitnici stranaka i promicatelj pravde, ako sudjeluje u suđenju, imaju pravo:

1° prisustvovati ispitivanju stranaka, svjedoka i stručnjaka, uz poštovanje propisa kan. 1559;

2° pregledati sudske spise, iako još nisu objavljeni, i provjeriti isprave koje su stranke predočile.

§ 2. U ispitivanju o kojem se govori u § 1, br. 1 ne mogu sudjelovati stranke.

Kan. 1679 - Neka sudac za procjenu iskaza stranaka prema odredbi kan. 1536. upotrijebi, uz druge pokazatelje i pomagala, ako je moguće, svjedoke o vjerodostojnosti samih stranaka, osim ako od drugud ima potpune dokaze.

Kan. 1680 - U parnicama o spolnoj nemoći ili o nedostatku privole zbog duševne bolesti neka se sudac posluži djelom jednog ili više stručnjaka, osim ako se iz okolnosti očito vidi da je to nekorisno; u ostalim parnicama neka se obdržava propis kan. 1574.

1679: c. 1975; PrM 137; SN can. 482

1680: cc. 1976-1982; PrM 139-154; SCSO Decr. *Qua singulari*, 12 iun. 1942 (AAS 34 [1942] 200-202); SN cann. 483-489; CPEN Rescr., 28 apr. 1970, 17; SA Rescr., 10 nov. 1970, 2 et 3; SA Rescr., 2 ian. 1971, II, 2 et 3

Art. 5

DE SENTENTIA ET APPELLATIONE

Can. 1681 - Quoties in instructione causae dubium valde probabile emerit de non secuta matrimonii consummatione, tribunal potest, suspensa de consensu partium causa nullitatis, instructionem complere pro dispensatione super rato, ac tandem acta transmittere ad Sedem Apostolicam una cum petitione dispensationis ab alterutro vel utroque coniuge et cum voto tribunalis et Episcopi.

Can. 1682 - § 1. Sententia, quae matrimonii nullitatem primum declaraverit, una cum appellationibus, si quae sint, et ceteris iudicii actis, intra viginti dies a sententiae publicatione ad tribunal appellationis ex officio transmittatur.

§ 2. Si sententia pro matrimonii nullitate prolata sit in primo iudicii gradu, tribunal appellationis, perpensis animadversionibus defensoris vinculi et, si quae sint, etiam partium, suo decreto vel decisionem continenter confirmet vel ad ordinarium examen novi gradus causam admittat.

Can. 1683 - Si in gradu appellationis novum nullitatis matrimonii caput afferatur, tribunal potest, tamquam in prima instantia, illud admittere et de eo iudicare.

Can. 1684 - § 1. Postquam sententia, quae matrimonii nullitatem primum declaraverit, in gradu appellationis confirmata est vel decreto vel altera sententia, ii, quorum matrimonium declaratum est nullum, possunt novas nuptias contrahere statim ac decretum vel altera sententia ipsis notificata est, nisi vetito ipsi sententiae aut decreto apposito vel ab Ordinario loci statuto id prohibeatur.

§ 2. Praescripta can. 1644 servanda sunt, etiam si sententia, quae matrimonii nullitatem declaraverit, non altera sententia sed decreto confirmata sit.

1681: cc. 1963 § 2, 1985; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 3, 4, (AAS 15 [1923] 392); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, art. 4 (AAS 27 [1935] 334); PrM 206; SN cann. 471 et 492; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, art. 5; SRR Nuove norme, 27 maii 1969, Appendix II, 2; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, Ie (AAS 64 [1972] 246-247); SA Decr. *Precibus diei*, 6 apr. 1973; SRR Normae, 16 ian. 1982, Allegato I, 2 (AAS 74 [1982] 516)

Članak 5.

PRESUDA I PRIZIV

Kan. 1681 - Kad god u istraživanju parnice iskrasne veoma vjerojatna dvojba o neizvršenju ženidbe, sud može, pošto obustavi s pristankom stranaka parnicu o ništavosti, dopuniti istraživanje za oprost od tvrde ženidbe i zatim poslati Apostolskoj Stolici spise zajedno s molbom za oprost jednog ili jednog i drugog ženidbenog druga i s mišljenjem suda i biskupa.

Kan. 1682 - § 1. Presuda kojom je prvi put ženidba proglašena ništavom, zajedno s prizivima, ako ih ima, i ostalim spisima suđenja, neka se u roku od dvadeset dana pošto se objavi presuda po službenoj dužnosti pošalje prizivnom sudu.

§ 2. Ako je na sudu prvoga stupnja donesena presuda da je ženidba ništava, neka prizivni sud, pošto razmotri primjedbe branitelja veze i stranaka, ako ih ima, bez odgađanja svojom odlukom ili rješenje potvrdi ili parnicu prihvati na redovito ispitivanje u novom stupnju.

Kan. 1683 - Ako se u prizivnom stupnju iznese novi razlog ništavosti ženidbe, sud ga može, kao u prvom stupnju, prihvatiti i presuditi o njemu.

Kan. 1684 - § 1. Pošto je presuda, kojom je prvi put proglašena ništavost ženidbe, potvrđena u prizivnom stupnju, bilo odlukom bilo drugom presudom, oni kojih je ženidba proglašena ništavom mogu sklopiti novu ženidbu odmah pošto im se priopći odluka ili druga presuda, osim ako to priječi zabrana koja je dodana samoj presudi ili odluci ili koju je odredio mjesni ordinarij.

§ 2. Propisi kan. 1644. treba da se obdržavaju i onda kad presuda kojom je proglašena ništavost ženidbe nije potvrđena drugom presudom nego odlukom.

1682 § 1: c. 1986; PrM 212 § 2; SN can. 493; CM VIII § 1; CMat VIII § 1

1682 § 2: CM VIII §§ 2 et 3; CMat VIII §§ 2 et 3; CIV Resp., 31 oct. 1973 (AAS 65 [1973] 620); CIV Resp., 14 feb. 1974 (AAS 66 [1974] 463); CIV Resp., 1 iul. 1976 (AAS 68 [1976] 635)

1683: PrM 219 § 2; SN can. 494; SRR Nuove norme, 27 maii 1969, App. II, 1; SRR Normae, 16 ian. 1982, Alleg. I, 1 (AAS 74 [1982] 516)

1684 § 1: c. 1987; PrM 220; SN can. 495; CM VIII § 3; CMat VIII § 3

Can. 1685 - Statim ac sententia facta est executiva, Vicarius iudicialis debet eandem notificare Ordinario loci in quo matrimonium celebratum est. Is autem curare debet ut quam primum de decreta nullitate matrimonii et de vetitis forte statutis in matrimoniorum et baptizatorum libris mentio fiat.

Art. 6

DE PROCESSU DOCUMENTALI

Can. 1686 - Recepta petitione ad normam can. 1677 proposita, Vicarius iudicialis vel iudex ab ipso designatus potest, praetermissis sollemnitatibus ordinarii processus sed citatis partibus et cum interventu defensoris vinculi, matrimonii nullitatem sententia declarare, si ex documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni sit obnoxium, certo constet de existentia impedimenti dirimentis vel de defectu legitimae formae, dummodo pari certitudine pateat dispensationem datam non esse, aut de defectu validi mandati procuratoris.

Can. 1687 - § 1. Adversus hanc declarationem defensor vinculi, si prudenter existimaverit vel vitia de quibus in can. 1686 vel dispensationis defectum non esse certa, appellare debet ad iudicem secundae instantiae, ad quem acta sunt transmittenda quique scripto monendus est agi de processu documentali.

§ 2. Integrum manet parti, quae se gravatam putet, ius appellandi.

Can. 1688 - Iudex alterius instantiae, cum interventu defensoris vinculi et auditis partibus, decernet eodem modo, de quo in can. 1686, utrum sententia sit confirmanda, an potius procedendum in causa sit iuxta ordinarium tramitem iuris; quo in casu eam remittit ad tribunal primae instantiae.

1685: c. 1988; PrM 224, 225; SN can. 496

1686: c. 1990; CI Resp. 17, 16 oct. 1919 (AAS 11 [1919] 479); CI Resp. IV, 16 iun. 1931 (AAS 23 [1931] 353-354); PrM 226-228; CI Resp. I-III, 6 dec. 1943 (AAS 36 [1944] 94); SN can. 498; CM X, XI; SA Decr. 3 maii 1972; CMat X, XI

Kan. 1685 - Čim presuda postane izvršna, sudski vikar mora je priopćiti ordinariju mjesta u kojem je ženidba sklopljena. Ordinarij pak mora se pobrinuti da se što prije u matice vjenčanih i krštenih upiše presuđena ništavost ženidbe i možda određene zabrane.

Članak 6.

POSTUPAK NA TEMELJU ISPRAVA

Kan. 1686 - Kad primi zahtjev podnesen prema odredbi kan. 1677, sudski vikar ili sudac kojega on odredi, pošto izostavi oblike redovitog postupka, ali pozvavši stranke i uz sudjelovanje branitelja veze, može presudom proglašiti ništavost ženidbe, ako je na temelju isprave, koja nije podložna nikakvu protivljenju ili prigovoru, posve sigurno da postoji zapreka ili da nedostaje zakoniti oblik, samo ako je s jednakom sigurnošću očito da nije dan oprost ili da zastupnik nije imao valjanog naloga.

Kan. 1687 - § 1. Protiv toga proglašenja branitelj veze, ako razborito smatra da nedostaci o kojima se govori u kan. 1686. ili neimanje oprosta nisu sigurni, mora se prizvati na suca drugoga stupnja, kojemu treba da se pošalju spisi s napisanim upozorenjem da se radi o postupku na temelju isprava.

§ 2. Stranka koja se smatra oštećenom ima pravo na priziv.

Kan. 1688 - Neka sudac drugoga stupnja, uz sudjelovanje branitelja veze i pošto sasluša stranke, odluči na isti način, o kojemu se govori u kan. 1686, da li presuda treba da se potvrdi ili da se radije postupi u parnici po redovitome pravnom putu; u tom slučaju vraća parnicu sudu prvoga stupnja.

1687: c. 1991; PrM 229; SN can. 499; CI Resp. IV, 6, dec. 1943 (AAS 36 [1944] 94); CM XII; CMat XII

1688: c. 1992; PrM 230; CI Resp., IV, 6 dec. 1943 (AAS 36 [1944] 94); SN can. 500; CM XIII; CMAAt XIII

Art. 7

NORMAE GENERALES

Can. 1689 - In sententia partes moneantur de obligationibus moralibus vel etiam civilibus, quibus forte teneantur, altera erga alteram et erga prolem, ad sustentationem et educationem praestandam.

Can. 1690 - Causae ad matrimonii nullitatem declarandam nequeunt processu contentioso orali tractari.

Can. 1691 - In ceteris quae ad rationem procedendi attinent, applicandi sunt, nisi rei natura obstet, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, servatis specialibus normis circa causas de statu personarum et causas ad bonum publicum spectantes.

CAPUT II

DE CAUSIS SEPARATIONIS CONIUGUM

Can. 1692 - § 1. Separatio personalis coniugum baptizatorum, nisi aliter pro locis particularibus legitime provisum sit, decerni potest Episcopi dioecesani decreto vel iudicis sententia ad normam canonum qui sequuntur.

§ 2. Ubi decisio ecclesiastica effectus civiles non sortitur, vel si sententia civilis praevideatur non contraria iuri divino, Episcopus dioecesis commorationis coniugum poterit, perpensis peculiaribus adiunctis, licentiam concedere adeundi forum civile.

§ 3. Si causa versetur etiam circa effectus mere civiles matrimonii, satagat iudex ut, servato praescripto § 2, causa inde ab initio ad forum civile deferatur.

Can. 1693 - § 1. Nisi qua pars vel promotor iustitiae processum contentiosum ordinarium petant, processus contentiosus oralis adhibeatur.

§ 2. Si processus contentiosus ordinarius adhibitus sit et appellatio proponatur, tribunal secundi gradus ad normam can. 1682, § 2 procedat, servatis servandis.

Članak 7.

OPĆE ODREDBE

Kan. 1689 - Neka se u presudi upozore stranke na ćudoredne, dapaće i na građanske obveze koje možda imaju jedna prema drugoj i prema djeci radi uzdržavanja i odgoja.

Kan. 1690 - Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe ne mogu se voditi usmenim parničnim postupkom.

Kan. 1691 - U ostalome s obzirom na način postupanja treba da se primijene, osim ako se tome protivi narav stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitome parničnom suđenju, uz obdržavanje posebnih odredaba za parnice o pravnom stanju osoba i za parnice koje se tiću javnoga dobra.

POGLAVLJE II.

PARNICE RASTAVE ŽENIDBENIH DRUGOVA

Kan. 1692 - § 1. Osobna rastava krštenih ženidbenih drugova može se, osim ako je za posebna mjesta zakonito predviđeno drukčije, odrediti odlukom dijecezanskog biskupa ili sućevom presudom prema odredbi kanona koji slijede.

§ 2. Gdje crkveno rješenje ne postiže građanske učinke ili ako se predviđa da građanska presuda neće biti protivna božanskom pravu, biskup biskupije u kojoj ženidbeni drugovi borave, pošto prosudi posebne okolnosti, može im dati dopuštenje da se obrate na građanski sud.

§ 3. Ako se parnica odnosi i na samo građanske učinke ženidbe, neka sudac nastoji da se parnica od samog početka prenese na građanski sud, obdržavajući propis § 2.

Kan. 1693 - § 1. Neka se primijeni usmeni parnični postupak, osim ako gdje stranka ili promicatelj pravde zahtijevaju redoviti parnični postupak.

§ 2. Ako je primijenjen redoviti parnični postupak i uložen priziv, neka sud drugoga stupnja postupi prema odredbi kan. 1682, § 2, obdržavajući što treba da se obdržava.

Can. 1694 - Quod attinet ad tribunalis competentiam, serventur praescripta can. 1673.

Can. 1695 - Iudex, antequam causam acceptet et quotiescumque spem boni exitus perspicit, pastoralia media adhibeat, ut coniuges concilientur et ad coniugalem convictum restaurandum inducantur.

Can. 1696 - Causae de coniugum separatione ad publicum quoque bonum spectant; ideoque iis interesse semper debet promotor iustitiae, ad normam can. 1433.

CAPUT III

DE PROCESSU AD DISPENSATIONEM SUPER MATRIMONIO RATO ET NON CONSUMMATO

Can. 1697 - Soli coniuges, vel alteruter, quamvis altero invito, ius habent petendi gratiam dispensationis super matrimonio rato et non consummato.

Can. 1698 - § 1. Una Sedes Apostolica cognoscit de facto inconsummationis matrimonii et de existentia iustae causae ad dispensationem concedendam.

§ 2. Dispensatio vero ab uno Romano Pontifice conceditur.

Can. 1699 - § 1. Competens ad accipiendum libellum, quo petitur dispensatio, est Episcopus dioecesanus domiciliū vel quasi-domiciliū oratoris, qui, si constiterit de fundamento precum, processus instructionem disponere debet.

§ 2. Si tamen casus propositus speciales habeat difficultates ordinis iuridici vel moralis, Episcopus dioecesanus consulat Sedem Apostolicam.

§ 3. Adversus decretum quo Episcopus libellum reicit, patet recursus ad Sedem Apostolicam.

1697: cc. 1119, 1973; SCDS Regulae, 7 maii 1923, art. 5 § 1 (AAS 15 [1923] 393); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 1 (AAS 27 [1935] 334); CAI 108; SN can. 480; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 2; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, Ib (AAS 64 [1972] 246)

1698 § 1: cc. 249 § 3, 1119, 1962, 1963; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 1 et 2 (AAS 15 [1923] 392); CAI 108; SN cann. 470, 471; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 1; CS 196 § 3; REU 56; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, I (AAS 64 [1972] 245); Sec Rescr., 15 iul. 1973 (AAS 65 [1973] 602)

Kan. 1694 - Što se tiče mjerodavnosti suda, neka se obdržavaju propisi kan. 1673.

Kan. 1695 - Prije nego sudac prihvati parnicu i kad god nazre nadu u dobar ishod, neka upotrijebi pastoralna sredstva da se ženidbeni drugovi izmire i privole da uspostave zajednički ženidbeni život.

Kan. 1696 - Parnice rastave ženidbenih drugova odnose se i na javno dobro; zato u njima mora uvijek sudjelovati promicatelj pravde, prema odredbi kan. 1433.

POGLAVLJE III.

POSTUPAK ZA OPROST OD TVRDE A NEIZVRŠENE ŽENIDBE

Kan. 1697 - Samo muž i žena ili jedno od njih, pa i protiv volje drugoga, imaju pravo moliti milost oprosta od tvrde a neizvršene ženidbe.

Kan. 1698 - § 1. Samo Apostolska Stolica prosuđuje o činjenici neizvršenja ženidbe i o tome da li ima ili nema opravdana razloga da se dade oprost.

§ 2. Oprost pak daje samo rimski prvosvećenik.

Kan. 1699 - § 1. Za primanje molbe kojom se moli oprost mjerodavan je dijecezanski biskup moliteljeva prebivališta ili boravišta, koji mora odrediti pokretanje postupka ako je siguran u utemeljenost molbe.

§ 2. Ipak, ako podneseni slučaj ima posebnih poteškoća pravnog ili ćudorednog reda, neka dijecezanski biskup pita za savjet Apostolsku Stolicu.

§ 3. Protiv odluke kojom biskup odbije molbu moguć je utok Apostolskoj Stolici.

1698 § 2: SCDS Regulae, 7 maii 1923, 102 (AAS 15 [1923] 413); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 1 (AAS 27 [1935] 334); CAI 108; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 1

1699: SCDS Regulae, 7 maii 1923, 7-12 (AAS 15 [1923] 393-394); SCDS Rescr., 7 nov. 1970; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, I (AAS 64 [1972] 245)

Can. 1700 - § 1. Firmo praescripto can. 1681, horum processuum instructionem committat Episcopus, stabiliter vel in singulis casibus, tribunali suae vel alienae dioecesis aut idoneo sacerdoti.

§ 2. Quod si introducta sit petitio iudicialis ad declarandam nullitatem eiusdem matrimonii, instructio ad idem tribunal committatur.

Can. 1701 - § 1. In his processibus semper intervenire debet vinculi defensor.

§ 2. Patronus non admittitur, sed, propter casus difficultatem, Episcopus permittere potest ut iurisperiti opera orator vel pars conventa iuветur.

Can. 1702 - In instructione uterque coniux audiatur et serventur, quatenus fieri possit, canones de probationibus colligendis in iudicio contentioso ordinario et in causis de matrimonii nullitate, dummodo cum horum processum indole componi queant.

Can. 1703 - § 1. Non fit publicatio actorum; iudex tamen, si conspiciat petitioni partis oratricis vel exceptioni partis conventae grave obstaculum obvenire ob adductas probationes, id parti cuius interest prudenter patefaciat.

§ 2. Parti instanti documentum allatum vel testimonium receptum iudex ostendere poterit et tempus praefinire ad deductiones exhibendas.

Can. 1704 - § 1. Instructor, peracta instructione, omnia acta cum apta relatione deferat ad Episcopum, qui votum pro rei veritate promat tum super facto inconsummationis tum super iusta causa ad dispensandum et gratiae opportunitate.

§ 2. Si instructio processus commissa sit alieno tribunali ad normam can. 1700, animadversiones pro vinculo in eodem foro conficiantur, sed votum de quo in § 1 spectat ad Episcopum committentem, cui instructor simul cum actis aptam relationem tradat.

1700: c. 1966; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 13-19 (AAS 15 [1923] 394-395); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 5 et 6 (AAS 27 [1935] 334); SN can. 474; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 6-7; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II a (AAS 64 [1972] 248)

1701 § 1: c. 1967; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 27 (AAS 15 [1923] 398); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 5 (AAS 27 [1935] 334); SN can. 475; SCDS Litt., 15 ian. 1937; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 6

1701 § 2: SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, IIe (AAS 64 [1972] 249-250)

Kan. 1700 - § 1. Neka biskup vođenje ovih postupaka povjeri, trajno ili za pojedinačne slučajeve, sudu svoje ili tuđe biskupije ili prikladnom svećeniku, uz obdržavanje propisa kan. 1681.

§ 2. Ali, ako se podnese sudski zahtjev za proglašenje ništavosti te ženidbe, neka se istraživanje povjeri istom sudu.

Kan. 1701 - § 1. U tim postupcima mora uvijek sudjelovati branitelj veze.

§ 2. Zaštitnik se ne dopušta, ali zbog težine slučaja biskup može dopustiti da pravni stručnjak pomogne molitelju ili tuženoj stranci.

Kan. 1702 - Neka se u istraživanju preslušaju i muž i žena i neka se obdržavaju, koliko je moguće, kanoni o prikupljanju dokaza u redovitom parničnom suđenju i u parnicama o ništavosti ženidbe, samo ako se mogu prilagoditi naravi tih postupaka.

Kan. 1703 - § 1. Nema objavljivanja spisa; ipak, ako sudac uoči da zbog iznesenih dokaza nastaje velika zapreka zahtjevu stranke moliteljice ili prigovoru tužene stranke, neka to razborito očituje stranci koje se tiče.

§ 2. Stranci koja to zahtijeva sudac može pokazati priloženu ispravu ili primljeno svjedočanstvo i odrediti vrijeme za davanje obrazloženja.

Kan. 1704 - § 1. Neka istražitelj, kad obavi istraživanje, sve spise s prikladnim izvješćem dostavi biskupu, koji neka dade mišljenje o istinitosti stvari kako o činjenici neizvršenja tako o opravdanosti razloga za oprost i o prikladnosti davanja milosti.

§ 2. Ako je vođenje postupka povjereno tuđem sudu prema odredbi kan. 1700, primjedbe u prilog veze neka se izrade na istom sudištu, ali mišljenje, o kojemu se govori u § 1, pripada biskupu povjeritelju, kojemu neka istražitelj preda prikladno izvješće zajedno sa spisima.

1702: SCDS Regulae, 7 maii 1923, 20-96 (AAS 15 [1923] 396-411); SCDS Normae, 27 mar. 1929 (AAS 21 [1929] 490-493); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 8-25 (AAS 27 [1935] 335-339); SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 9-28; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II a-d (AAS 64 [1972] 248-249)

1703: c. 1985; SCDS Regulae, 7 maii 1923 97 (AAS 15 [1923] 412); SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 31; SN can. 492

1704: SCDS Regulae, 7 maii 1923, 98 (AAS 15 [1923] 412); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 27 (AAS 27 [1935] 340); SCDS Resp., 31 iul. 1941; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 30; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II f (AAS 64 [1972] 250)

Can. 1705 - § 1. Acta omnia Episcopus una cum suo voto et animadversionibus defensoris vinculi transmittat ad Sedem Apostolicam.

§ 2. Si, iudicio Apostolicae Sedis, requiratur supplementum instructionis, id Episcopo significabitur, indicatis elementis circa quae instructio complenda est.

§ 3. Quod si Apostolica Sedes rescripserit ex deductis non constare de inconsummatione, tunc iurisperitus de quo in can. 1701, § 2 potest acta processus, non vero votum Episcopi, invisere in sede tribunalis ad perpendendum num quid grave adduci possit ad petitionem denuo proponendam.

Can. 1706 - Rescriptum dispensationis a Sede Apostolica transmittitur ad Episcopum; is vero rescriptum partibus notificabit et praeterea parochum tum loci contracti matrimonii tum suscepti baptismi quam primum mandabit, ut in libris matrimoniorum et baptizatorum de concessa dispensatione mentio fiat.

CAPUT IV

DE PROCESSU PRAESUMPTAE MORTIS CONIUGIS

Can. 1707 - § 1. Quoties coniugis mors authentico documento ecclesiastico vel civili comprobari nequit, alter coniux a vinculo matrimonii solutus non habeatur, nisi post declarationem de morte praesumpta ab Episcopo dioecesano prolatam.

§ 2. Declarationem, de qua in § 1, Episcopus dioecesanus tantummodo proferre valet si, peractis opportunis investigationibus, ex testium depositionibus, ex fama aut ex indiciis moralem certitudinem de coniugis obitu obtinuerit. Sola coniugis absentia, quamvis diuturna, non sufficit.

§ 3. In casibus incertis et implexis Episcopus Sedem Apostolicam consulat.

1705 § 1: c. 1985; SCDS Regulae, 7 maii 1923, 98 § 2, 101 (AAS 15 [1923] 412); SCEO Instr. *Quo facilius*, 10 iun. 1935, 28 (AAS 27 [1935] 340); SN can. 492; SCEO Instr. *Instructionem quo*, 13 iul. 1953, 31; SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, II g (AAS 64 [1972] 250-251)

1705 § 2: SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, I a (AAS 64 [1972] 245-246)

Kan. 1705 - § 1. Neka biskup dostavi Apostolskoj Stolici sve spise zajedno sa svojim mišljenjem i primjedbama branitelja veze.

§ 2. Ako se, prema sudu Apostolske Stolice, zahtijeva dopuna istraživanja, to neka se javi biskupu s naznakom točaka u kojima treba da se dopuni istraživanje.

§ 3. Ali, ako Apostolska Stolica otpiše da iz podnesenog nije sigurno neizvršenje, tada pravni stručnjak, o kojemu se govori u kan. 1701, § 2, može u sjedištu suda pregledati spise postupka, ali ne i mišljenje biskupa, da ocijeni može li se navesti nešto važno da bi se ponovno podnijela molba.

Kan. 1706 - Otpis oprosta Apostolska Stolica šalje biskupu; on će pak otpis priopćiti strankama i, osim toga, što prije narediti župniku i mjesta sklapanja ženidbe i mjesta krštenja da se u matice vjenčanih i krštenih upiše dani oprost.

POGLAVLJE IV.

POSTUPAK U PRETPOSTAVLJENOJ SMRTI ŽENIDBENOG DRUGA

Kan. 1707 - § 1. Kad se god smrt ženidbenog druga ne može dokazati vjerodostojnom crkvenom ili građanskom ispravom, drugi se ženidbeni drug ne smatra razriješen ženidbene veze, osim nakon izjave koju je o pretpostavljenoj smrti izdao dijecezanski biskup.

§ 2. Izjavu, o kojoj se govori u § 1, dijecezanski biskup može izdati samo ako, pošto se obave potrebna istraživanja, iz iskaza svjedoka, javnog mišljenja ili pokazatelja stekne moralnu sigurnost o smrti ženidbenog druga. Sama odsutnost ženidbenog druga, ma kako dugotrajna, nije dovoljna.

§ 3. U nesigurnim i zamršenim slučajevima neka biskup pita za savjet Apostolsku Stolicu.

1705 § 3: SRR Rescr., 13 feb. 1942

1706: SCDS Regulae, 7 maii 1923, 102-106 (AAS 15 [1923] 413); SCDS Instr. *Dispensationis matrimonii*, 7 mar. 1972, III (AAS 64 [1972] 251-252)

1707: cc. 1053, 1069 § 2; SCDS Rescr., 18 nov. 1920 (AS 14 [1922] 96-97); SCDS Instr., 1 iul. 1929, 48 (AAS 21 [1929] 360); SCDS Instr., 29 iun. 1941, 4 c (AAS 33 [1941] 300); CAI 43, 59 § 2; CI Resp., 26 mar. 1952 (AAS 44 [1952] 496)

TITULUS II
DE CAUSIS AD SACRAE ORDINATIONIS NULLITATEM
DECLARANDAM

Can. 1708 - Validitatem sacrae ordinationis ius habent accusandi sive ipse clericus sive Ordinarius, cui clericus subest vel in cuius dioecesi ordinatus est.

Can. 1709 - § 1. Libellus mitti debet ad competentem Congregationem, quae decernet utrum causa ab ipsa Curiae Romanae Congregatione an a tribunali ab ea designato sit agenda.

§ 2. Misso libello, clericus ordines exercere ipso iure vetatur.

Can. 1710 - Si Congregatio causam ad tribunal remiserit, serventur, nisi rei natura obstet, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, salvis praescriptis huius tituli.

Can. 1711 - In his causis defensor vinculi iisdem gaudet iuribus iisdemque tenetur officiis, quibus defensor vinculi matrimonialis.

Can. 1712 - Post secundam sententiam, quae nullitatem sacrae ordinationis confirmavit, clericus omnia iura statui clericali propria amittit et ab omnibus obligationibus liberatur.

1708: c. 1994; SCDS Regulae, 9 iun. 1931, 3 (AAS 23 [1931] 458); SN can. 502

1709 § 1: c. 1993 § 1; COETUS S.R.E. CARD., Resp. II, 13 et 27 nov. 1922 (AAS 15 [1923] 39); SCDS Regulae, 9 iun. 1931, 1, 2, 4, 6 (AAS 23 [1931] 458-459); SN can. 501 § 1; REU 57

1709 § 2: c. 1997; SAN can. 505

NASLOV II.

**PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI
SVETOGA REĐENJA**

Kan. 1708 - Valjanost svetoga ređenja imaju pravo pobijati bilo sam klerik bilo ordinarij kojemu je klerik podložan ili u čijoj je biskupiji zaređen.

Kan. 1709 - § 1. Tužba se mora poslati mjerodavnoj kongregaciji koja će odlučiti treba li parnicu da vodi sama kongregacija Rimske kurije ili sud koji ona odredi.

§ 2. Pošto je tužba poslana, kleriku se po samom pravu zabranjuje vršenje redova.

Kan. 1710 - Ako kongregacija prepusti parnicu sudu, neka se obdržavaju, ako to ne priječi narav stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitom parničnom suđenju, uz poštovanje propisa ovoga naslova.

Kan. 1711 - U ovim parnicama branitelj veze ima ista prava i iste dužnosti kao i branitelj ženidbene veze.

Kan. 1712 - Kad se donese druga presuda, koja potvrdi ništavost svetoga ređenja, klerik gubi sva prava vlastita kleričkom staležu i oslobađa se svih obveza.

1710: cc. 1993 § 2, 1995; SCDS Regulae, 9 iun. 1931, 7-70 (AAS 23 [1931] 459-472); SN cann. 501 § 2, 503

1711: c. 1996; SCDS Regulae, 9 iun. 1931, 18-20 (AAS 23 [1931] 462); SN can. 504

1712: c. 1998; SN can. 506

TITULUS III
DE MODIS EVITANDI IUDICIA

Can. 1713 - Ad evitandas iudiciales contentiones transactio seu reconciliatio utiliter adhibetur, aut controversia iudicio unius vel plurium arbitrorum committi potest.

Can. 1714 - De transactione, de compromisso, deque iudicio arbitrari serventur normae a partibus selectae vel, si partes nullas selegerint, lex ab Episcoporum conferentia lata, si qua sit, vel lex civilis vicens in loco ubi conventio initur.

Can. 1715 - § 1. Nequit transactio aut compromissum valide fieri circa ea quae ad bonum publicum pertinent, aliaque de quibus libere disponere partes non possunt.

§ 2. Si agitur de bonis ecclesiasticis temporalibus, serventur, quoties materia id postulat, sollemnitates iure statutae pro rerum ecclesiasticarum alienatione.

Can. 1716 - § 1. Si lex civilis arbitrari sententiae vim non agnoscat, nisi a iudice confirmetur, sententia arbitrari de controversia ecclesiastica, ut vim habeat in foro canonico, confirmatione indiget iudicis ecclesiastici loci, in quo lata est.

§ 2. Si autem lex civilis admittat sententiae arbitrari coram civili iudice impugnationem, in foro canonico eadem impugnatio proponi potest coram iudice ecclesiastico, qui in primo gradu competens est ad controversiam iudicandam.

1713: cc. 1925, 1929; SN cann. 94, 98

1714: cc. 1926, 1930; SN cann. 96, 107

NASLOV III.

NAČINI IZBJEGAVANJA SUĐENJA

Kan. 1713 - Da se izbjegnu sudske razmirice, korisno se primjenjuju nagodba ili pomirenje, ili se spor može povjeriti suđenju jednoga ili više izbranih sudaca.

Kan. 1714 - Neka se pri nagodbi, sporazumu o izbranom sucu i izbranom suđenju obdržavaju odredbe koje izaberu stranke ili, ako stranke ne izaberu nikakvih odredaba, zakon koji donese biskupska konferencija, ako ga ima, ili građanski zakon koji vrijedi u mjestu gdje se sklapa nagodba.

Kan. 1715 - § 1. Nagodba ili sporazum o izbranom sucu u onome što se tiče javnoga dobra i u drugom, čime stranke ne mogu slobodno raspolagati, ne mogu biti valjani.

§ 2. Ako se radi o vremenitim crkvenim dobrima, neka se, kad god to zahtijeva predmet, obdržavaju pravni oblici koji su pravom određeni za otuđivanje crkvenih stvari.

Kan. 1716 - § 1. Ako građanski zakon ne priznaje snagu presude izbranog suda osim ako je potvrdi sudac, da bi presuda izbranog suda u crkvenom sporu imala snagu na kanonskom području, treba da je potvrdi crkveni sudac mjesta u kojemu je donesena.

§ 2. Ako pak građanski zakon dopušta pobijanje presude izbranog suda pred građanskim sucem, na kanonskom se području to pobijanje može iznijeti pred crkvenim sucem koji je u prvom stupnju mjerodavan da presudi spor.

1715: cc. 1927, 1930; SN cann. 96, 99

1716: SN can. 120

PARS IV
DE PROCESSU POENALI

CAPUT I
DE PRAEVIA INVESTIGATIONE

Can. 1717 - § 1. Quoties Ordinarius notitiam, saltem veri similem, habet de delicto, caute inquirat, per se vel per aliam idoneam personam, circa facta et circumstantias et circa imputabilitatem, nisi haec inquisito omnino superflua videatur.

§ 2. Cavendum est ne ex hac investigatione bonum cuiusquam nomen in discrimen vocetur.

§ 3. Qui investigationem agit, easdem habet, quas auditor in processu, potestates et obligationes; idemque nequit, si postea iudicialis processus promoveatur, in eo iudicem agere.

Can. 1718 - § 1. Cum satis collecta videantur elementa, decernat Ordinarius:

1° num processus ad poenam irrogandam vel declarandam promoveri possit;

2° num id, attento can. 1341, expediat;

3° utrum processus iudicialis sit adhibendus an, nisi lex vetet, sit procedendum per decretum extra iudicium.

§ 2. Ordinarius decretum, de quo in § 1, revocet vel mutet, quoties ex novis elementis aliud sibi decernendum videtur.

§ 3. In ferendis decretis, de quibus in §§ 1 et 2, audiat Ordinarius, si prudenter censeat, duos iudices aliosve iuris peritos.

§ 4. Antequam ad normam 1 decernat, consideret Ordinarius num, ad vitanda inutilia iudicia, expediat ut, partibus consentientibus, vel ipse vel investigator quaestionem de damnis ex bono et aequo dirimat.

1717 § 1: cc. 1939, 1940

1717 § 2: c. 1943

DIO IV.
KAZNENI POSTUPAK

POGLAVLJE I.
PRETHODNA ISTRAGA

Kan. 1717 - § 1. Kad god ordinarij ima barem vjerojatnu obavijest o kažnjivom djelu, neka se oprezno raspita osobno ili preko druge prikladne osobe o činjenicama i okolnostima te o odgovornosti, osim ako se to istraživanje čini posve suvišnim.

§ 2. Treba paziti da zbog tog ispitivanja ne dođe u pogibelj dobar glas bilo koga.

§ 3. Tko obavlja prethodnu istragu ima ista ovlaštenja i obveze kao i preslušatelj u postupku; ako se poslije pokrene sudski postupak, on ne može u njemu biti sudac.

Kan. 1718 - § 1. Kad se čini da je prikupljeno dovoljno podataka, neka ordinarij odluči:

1° može li se pokrenuti sudski postupak za izricanje ili proglašenje kazne;

2° je li to, vodeći računa o kan. 1341, uputno;

3° treba li da se primijeni sudski postupak ili, osim ako to zabranjuje zakon, da se postupi po izvansudskoj odluci.

§ 2. Neka ordinarij opozove ili izmijeni odluku, o kojoj se govori u § 1, kad god smatra da zbog novih podataka treba da odluči nešto drugo.

§ 3. U donošenju odluka, o kojima se govori u §§ 1. i 2, neka se ordinarij posavjetuje, ako to smatra razboritim, s dvojicom sudaca i s drugim pravnim stručnjacima.

§ 4. Prije nego odluči prema odredbi § 1, neka ordinarij razmotri je li, da bi se izbjegla nekorisna suđenja, korisno da, s pristankom stranaka, ili on sam ili voditelj prethodne istrage riješi pravično i pošteno pitanje o štetama.

1717 § 3: c. 1941

1718: cc. 1942 § 1, 1946

Can. 1719 - Investigationis acta et Ordinarii decreta, quibus investigatio initur vel clauditur, eaque omnia quae investigationem praecedunt, si necessaria non sint ad poenalem processum, in secreto curiae archivo custodiantur.

CAPUT II

DE PROCESSUS EVOLUTIONE

Can. 1720 - Si Ordinarius censuerit per decretum extra iudicium esse procedendum:

1° reo accusationem atque probationes, data facultate sese defendendi, significet, nisi reus, rite vocatus, comparere neglexerit;

2° probationes et argumenta omnia cum duobus assessoribus accurate perpendat;

3° si de delicto certo constet neque actio criminalis sit extincta, decretum ferat ad normam cann. 1342-1350, expositis, breviter saltem, rationibus in iure et in facto.

Can. 1721 - § 1. Si Ordinarius decreverit processum poenalem iudicalem esse ineundum, acta investigationis promotori iustitiae tradat, qui accusationis libellum iudici ad normam cann. 1502 et 1504 exhibeat.

§ 2. Coram tribunali superiore partes actoris gerit promotor iustitiae apud illud tribunal constitutus.

Can. 1722 - Ad scandala praevenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tutandum, potest Ordinarius, audito promotore iustitiae et citato ipso accusato, in quolibet processus stadio accusatum a sacro ministerio vel ab aliquo officio et munere ecclesiastico arcere, ei imponere vel interdicere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam sanctissimae Eucharistiae participationem prohibere; quae omnia, causa cessante, sunt revocanda, eaque ipso iure finem habent, cessante processu poenali.

Can. 1723 - § 1. Iudex reum citans debet eum invitare ad advocatum, ad normam can. 1481, § 1, intra terminum ab ipso iudice praefinitum, sibi constituendum.

1719: c. 1946 § 2, 1° et 2°

1720: cc. 1933 § 4, 2225, 2233 § 1

Kan. 1719 - Spisi prethodne istrage i ordinarijeve odluke kojima započinje ili završava prethodna istraga i sve ono što prethodi istrazi, ako nije potrebno za kazneni postupak, neka se čuvaju u tajnom arhivu kurije.

POGLAVLJE II.

ODVIJANJE POSTUPKA

Kan. 1720 - Ako ordinarij smatra da treba postupiti po izvansudskoj odluci:

1° neka okrivljenoj stranci priopći optužbu i dokaze i neka joj dade mogućnost da se brani, osim ako okrivljena stranka, propisno pozvana, zanemari pristupiti;

2° neka s dvojicom prisjednika pomno razmotri sve dokaze i razloge;

3° neka donese odluku prema odredbi kann. 1342-1350, pošto izloži barem ukratko pravne i činjenične razloge, ako je sa sigurnošću utvrđeno kažnjivo djelo, a kaznena tužba nije prestala.

Kan. 1721 - § 1. Ako ordinarij odluči da treba započeti kazneni sudski postupak, neka spise prethodne istrage preda promicatelju pravde koji će, prema odredbi kann. 1502. i 1504, sucu podnijeti tužbu.

§ 2. Pred višim sudom ulogu tužitelja vrši promicatelj pravde postavljen kod toga suda.

Kan. 1722 - Da se predusretnu sablazni, zaštititi sloboda svjedoka i osigura tijek pravde, ordinarij može, pošto sasluša promicatelja pravde i pozove samu optuženu stranku, u bilo kojemu stanju postupka ukloniti optuženu stranku iz svetog služenja ili iz neke crkvene službe i dužnosti, odrediti joj ili zabraniti boravak u nekom mjestu ili na području, ili zabraniti javno sudjelovanje u presvetoj euharistiji; sve to, kad prestane razlog, treba da se opozove, i to prestane po samom pravu pošto se završi kazneni postupak.

Kan. 1723 - § 1. Pozivajući okrivljenu stranku na sud, sudac je mora potaknuti da sebi postavi, prema odredbi kan. 1481, § 1, odvjetnika u roku koji odredi sam sudac.

1721 § 1: cc. 1934, 1954, 1955

1722: cc. 1956-1958

1723 § 1: SN can. 536

§ 2. Quod si reus non providerit, iudex ante litis contestationem advocatum ipse nominet, tamdiu in munere mansurum quamdiu reus sibi advocatum non constituerit.

Can. 1724 - § 1. In quolibet iudicii gradu renuntiatio instantiae fieri potest a promotore iustitiae, mandante vel consentiente Ordinario, ex cuius deliberatione processus promotus est.

§ 2. Renuntiatio, ut valeat, debet a reo acceptari, nisi ipse sit a iudicio absens declaratus.

Can. 1725 - In causae discussione, sive scripto haec fit sive ore, accusatus semper ius habeat ut ipse vel eius advocatus vel procurator postremus scribat vel loquatur.

Can. 1726 - In quolibet poenalis iudicii gradu et stadio, si evidenter constet delictum non esse a reo patratum, iudex debet id sententia declarare et reum absolvere, etiamsi simul constet actionem criminalem esse extinctam.

Can. 1727 - § 1. Appellationem proponere potest reus, etiam si sententia ipsum ideo tantum dimiserit, quia poena erat facultativa, vel quia iudex potestate usus est, de qua in cann. 1344 et 1345.

§ 2. Promotor iustitiae appellare potest quoties censet scandali reparationi vel iustitiae restitutioni satis provisum non esse.

Can. 1728 - § 1. Salvis praescriptis canonum huius tituli, in iudicio poenali applicandi sunt, nisi rei natura obstet, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, servatis specialibus normis de causis quae ad bonum publicum spectant.

§ 2. Accusatus ad confitendum delictum non tenetur, nec ipsi iurandum deferri potest.

CAPUT III

DE ACTIONE AD DAMNA REPARANDA

Can. 1729 - § 1. Pars laesa potest actionem contentiosam ad damna reparanda ex delicto sibi illata in ipso poenali iudicio exercere, ad normam can. 1596.

1725: SN cann. 553, 570

1728: c. 1959

§ 2. Ali, ako se okrivljena stranka ne pobrine za to, neka sam sudac prije utvrđivanja spornog predmeta imenuje odvjetnika koji će ostati u službi dokle god okrivljena stranka ne postavi sebi odvjetnika.

Kan. 1724 - § 1. Na nalog ili s pristankom ordinarija, po čijoj je odluci pokrenut postupak, promicatelj pravde može se u bilo kojem stupnju suđenja odreći tijeka parnice.

§ 2. Da bi odreknuće bilo valjano, mora ga prihvatiti okrivljena stranka, osim ako je ona proglašena odsutnom sa suđenja.

Kan. 1725 - U raspravi parnice, bila ona pisana bila usmena, optužena stranka uvijek ima pravo da posljednja piše ili govori, bilo sama bilo preko svoga odvjetnika ili zastupnika.

Kan. 1726 - Ako se u bilo kojem stupnju i stanju kaznenog suđenja očito utvrdi da okrivljena stranka nije počinila kažnjivo djelo, sudac to mora proglasiti presudom i okrivljenu stranku osloboditi, iako se istodobno utvrdi da je kaznena tužba prestala.

Kan. 1727 - § 1. Okrivljena stranka može uložiti priziv i onda ako je presuda oslobodi samo zato što kazna nije obvezna ili zato što se sudac poslužio vlašću o kojoj se govori u kann. 1344. i 1345.

§ 2. Promicatelj pravde može uložiti priziv kad god smatra da nije dovoljno zajamčen popravak sablazni ili uspostava pravednosti.

Kan. 1728 - § 1. Uz poštovanje propisa ovoga naslova, u kaznenom suđenju treba da se primijene, osim ako se to protivi naravi stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitom parničnom suđenju, uz održavanje posebnih odredaba o parnicama koje se tiču javnog dobra.

§ 2. Optužena stranka nije dužna priznati kažnjivo djelo niti joj se može nametnuti prisega.

POGLAVLJE III.

TUŽBA ZA NAKNADU ŠTETE

Kan. 1729 - § 1. Oštećena stranka može u samom kaznenom suđenju podignuti parničnu tužbu za naknadu štete koja joj je nanesena kažnjivim djelom, prema odredbi kan. 1596.

§ 2. Interventus partis laesae, de quo in § 1, non amplius admittitur, si factus non sit in primo iudicii poenalis gradu.

§ 3. Appellatio in causa de damnis fit ad normam cann. 1628-1640, etiamsi appellatio in poenali iudicio fieri non possit; quod si utraque appellatio, licet a diversis partibus, proponatur, unicum fiat iudicium appellationis, salvo praescripto can. 1730.

Can. 1730 - § 1. Ad nimias poenalis iudicii moras vitandas potest iudex iudicium de damnis differre usque dum sententiam definitivam in iudicio poenali protulerit.

§ 2. Iudex, qui ita egerit, debet, postquam sententiam tulerit in poenali iudicio, de damnis cognoscere, etiamsi iudicium poenale propter propositam impugnationem adhuc pendeat, vel reus absolutus sit propter causam quae non auferat obligationem reparandi damna.

Can. 1731 - Sententia lata in poenali iudicio, etiamsi in rem iudicatam transierit, nullo modo ius facit erga partem laesam, nisi haec intervenerit ad normam can. 1729.

§ 2. Sudjelovanje oštećene stranke, o kojoj se govori u § 1, više se ne dopušta ako ona nije sudjelovala u prvom stupnju kaznenog suđenja.

§ 3. Priziv u parnici o šteti vrši se prema odredbi kann. 1628-1640, iako u kaznenom suđenju priziv nije moguć; ali, ako se ulože oba priziva, premda od različitih stranaka, neka bude samo jedno prizivno suđenje, uz poštovanje propisa kan. 1730.

Kan. 1730 - § 1. Da bi se izbjeglo prekomjerno otezanje kaznenog suđenja, sudac može odgoditi suđenje o šteti dokle god ne izreče konačnu presudu u kaznenom suđenju.

§ 2. Sudac koji tako postupi mora, pošto donese presudu u kaznenom suđenju, suditi o šteti, iako kazneno suđenje zbog predloženog pobijanja još traje ili je okrivljena stranka oslobođena zbog razloga koji ne uklanja obvezu naknade štete.

Kan. 1731 - Presuda donesena u kaznenom suđenju, iako je postala pravomoćna, ni u kojem slučaju ne daje pravo oštećenoj stranci, osim ako je ona sudjelovala prema odredbi kan. 1729.

PARS V
DE RATIONE PROCEDENDI
IN RECURSIBUS ADMINISTRATIVIS
ATQUE IN PAROCHIS AMOVENDIS
VEL TRANSFERENDIS

SECTIO I

DE RECURSU ADVERSUS DECRETA ADMINISTRATIVA

Can. 1732 - Quae in canonibus huius sectionis de decretis statuuntur, eadem applicanda sunt ad omnes administrativos actus singulares, qui in foro externo extra iudicium dantur, iis exceptis, qui ab ipso Romano Pontifice vel ab ipso Concilio Oecumenico ferantur.

Can. 1733 - § 1. Valde optandum est ut, quoties quis gravatum se decreto putet, vitetur inter ipsum et decreti auctorem contentio atque inter eos de aequa solutione quaerenda communi consilio curetur, gravibus quoque personis ad mediationem et studium forte adhibitis, ita ut per idoneam viam controversia praecaveatur vel dirimatur.

§ 2. Episcoporum conferentia statuere potest ut in unaquaque dioecesi officium quoddam vel consilium stabiliter constituatur, cui, secundum normas ab ipsa conferentia statuendas, munus sit aequas solutiones quaerere et suggerere; quod si conferentia id non iusserit, potest Episcopus eiusmodi consilium vel officium constituere.

§ 3. Officium vel consilium, de quo in § 2, tunc praecipue operam navet, cum revocatio decreti petita est ad normam can. 1734, neque termini ad recurrendum sunt elapsi; quod si adversus decretum recursus propositus sit, ipse Superior, qui de recursu videt, recurrentem et decreti auctorem hortetur, quotiescumque spem boni exitus perspicit, ad eiusmodi solutiones quaerendas.

Can. 1734 - § 1. Antequam quis recursum proponat, debet decreti revocationem vel emendationem scripto ab ipsius auctore petere; qua petitione proposita, etiam suspensio executionis eo ipso petita intellegitur.

DIO V.
POSTUPAK U UPRAVNIM UTOCIMA
I U UKLANJANJU ILI
PREMJESTANJU ŽUPNIKA

ODSJEK I.

UTOK PROTIV UPRAVNIH ODLUKA

Kan. 1732 - Što se u kanonima ovog odsjeka određuje o odlukama, to treba da se primjenjuje na sve pojedinačne upravne akte koji se izdaju na izvanjskom području izvan suđenja, osim onih koje izda sam rimski prvosvećenik ili sam opći sabor.

Kan. 1733 - § 1. Kad god tko smatra da je odlukom oštećen, veoma je poželjno da se izbjegne razmirica između njega i donositelja odluke i da se nastoji sporazumno potražiti među njima pravično rješenje, uz pomoć možda i uglednih osoba za posredovanje i ispitivanje, tako da se spor na prikladan način predusretne ili izgladi.

§ 2. Biskupska konferencija može odrediti da se u svakoj biskupiji ustanovi neka stalna služba ili vijeće kojega je zadaća da, prema odredbama koje treba da donese ta konferencija, traži i predlaže pravična rješenja; ako to konferencija ne naredi, takvo vijeće ili službu može ustanoviti biskup.

§ 3. Služba ili vijeće, o kojima se govori u § 2, neka pruža pomoć osobito onda kad je, prema odredbi kan. 1734, zatražen opoziv odluke, a rokovi za utok nisu prošli; ali, ako se protiv odluke uloži utok, kad god sam poglavar koji odlučuje o utoku nazre nadu u dobar ishod, neka potakne podnositelja utoka i donositelja odluke da potraže takva rješenja.

Kan. 1734 - § 1. Prije nego tko uloži utok, mora od samog donositelja odluke napismeno zamoliti opoziv ili ispravak odluke; pošto se ta molba podnese, podrazumijeva se da je samim tim zatražena i obustava izvršenja.

§ 2. Petitio fieri debet intra peremptorium terminum decem dierum utilium a decreto legitime intimato.

§ 3. Normae §§ 1 et 2 non valent:

1° de recursu proponendo ad Episcopum adversus decreta lata ab auctoritatibus, quae ei subsunt;

2° de recursu proponendo adversus decretum, quo recursus hierarchicus deciditur, nisi decisio data sit ab Episcopo;

3° de recursibus proponendis ad normam cann. 57 et 1735.

Can. 1735 - Si intra triginta dies, ex quo petitio, de qua in can. 1734, ad auctorem decreti pervenit, is novum decretum intimet, quo vel prius emendet vel petitionem reiciendam esse decernat, termini ad recurrendum decurrunt ex novi decreti intimatione; si autem intra triginta dies nihil decernat, termini decurrunt ex tricesimo die.

Can. 1736 - § 1. In iis materiis, in quibus recursus hierarchicus suspendit decreti executionem, idem efficit etiam petitio, de qua in can. 1734.

§ 2. In ceteris casibus, nisi intra decem dies, ex quo petitio de qua in can. 1734 ad ipsum auctorem decreti pervenit, is executionem suspendendam decreverit, potest suspensio interim peti ab eius Superiore hierarchico, qui eam decernere potest gravibus tantum de causis et cauto semper ne quid salus animarum detrimenti capiat.

§ 3. Suspensa decreti executione ad normam § 2, si postea recursus proponatur, is qui de recursu videre debet, ad normam can. 1737, § 3 decernat utrum suspensio sit confirmanda an revocanda.

§ 4. Si nullus recursus intra statutum terminum adversus decretum proponatur, suspensio executionis, ad normam § 1 vel § 2 interim effecta, eo ipso cessat.

Can. 1737 - § 1. Qui se decreto gravatum esse contendit, potest ad Superiorem hierarchicum eius, qui decretum tulit, propter quodlibet iustum motivum recurrere; recursus proponi potest coram ipso decreti auctore, qui eum statim ad competentem Superiorem hierarchicum transmittere debet.

§ 2. Recursus proponendus est intra peremptorium terminum quindecim dierum utilium, qui in casibus de quibus in can. 1734, § 3 decurrunt ex die quo decretum intimatum est, in ceteris autem casibus decurrunt ad normam can. 1735.

§ 2. Molba se mora podnijeti u neprekoračivom roku od deset iskoristivih dana otkad se zakonito priopći odluka.

§ 3. Odredbe §§ 1. i 2. ne vrijede:

1° za utok koji treba da se uloži biskupu protiv odluka koje su donijele vlasti njemu podložne;

2° za utok koji treba da se uloži protiv odluke kojom se rješava hijerarhijski utok, osim ako je rješenje donio biskup;

3° za uroke koji treba da se ulože prema odredbi kann. 57. i 1735.

Kan. 1735 - Ako u roku od trideset dana otkad je donositelju odluke stigla molba, o kojoj se govori u kan. 1734, on priopći novu odluku kojom prijašnju ispravlja ili odlučuje da se molba ima odbaciti, rokovi za utok teku od priopćenja nove odluke; ako pak u roku od trideset dana ništa ne odluči, rokovi teku od tridesetoga dana.

Kan. 1736 - § 1. U onim predmetima u kojima hijerarhijski utok obustavlja izvršenje odluke, isto postiže i molba, o kojoj se govori u kan. 1734.

§ 2. U ostalim slučajevima, osim ako u roku od deset dana otkad je molba, o kojoj se govori u kan. 1734, stigla samom donositelju odluke, on odredi obustavu odluke, obustava se međutim može zamoliti od njegova hijerarhijskog poglavara, koji je može odrediti samo zbog važnih razloga i pazeći uvijek da spasenje duša ne pretrpi nikakvu štetu.

§ 3. Pošto je izvršenje odluke obustavljeno prema odluci § 2, ako se poslije uloži utok, onaj tko mora prosuditi utok neka prema odredbi kan. 1737, § 3. odluči da li obustava treba da se potvrdi ili da se opozove.

§ 4. Ako se u određenom roku protiv odluke ne uloži nikakav utok, obustava izvršenja, do koje je međutim došlo prema odredbi § 1. ili § 2, tim samim prestane.

Kan. 1737 - § 1. Tko tvrdi da je oštećen odlukom može se zbog bilo kojega opravdanog razloga uteći hijerarhijskom poglavaru onoga tko je odluku izdao; utok se može uložiti onome tko je izdao odluku, a taj mora utok odmah dostaviti mjerodavnome hijerarhijskom poglavaru.

§ 2. Utok treba da se uloži u neprekoračivom roku od petnaest iskoristivih dana koji, u slučajevima o kojima se govori u kan. 1734, § 3, teku od dana priopćenja odluke, a u ostalim slučajevima teku prema odredbi kan. 1735.

§ 3. Etiam in casibus, in quibus recursus non suspendit ipso iure decreti executionem neque suspensio ad normam can. 1736, § 2 decreta est, potest tamen gravi de causa Superior iubere ut executio suspendatur, cauto tamen ne quid salus animarum detrimenti capiat.

Can. 1738 - Recurrens semper ius habet advocatum vel procuratorem adhibendi, vitatis inutilibus moris; immo vero patronus ex officio constituatur, si recurrens patrono careat et Superior id necessarium censeat; semper tamen potest Superior iubere ut recurrens ipse compareat ut interrogetur.

Can. 1739 - Superiori, qui de recursu videt, licet, prout casus ferat, non solum decretum confirmare vel irritum declarare, sed etiam rescindere, revocare, vel si id Superiori magis expedire videatur, emendare, subrogare, ei obrogare.

§ 3. I u slučajevima u kojima utok po samom pravu ne obustavlja izvršenje odluke niti je obustava određena, prema odredbi kan. 1736, § 2, poglavar ipak može zbog važnog razloga zapovjediti da se izvršenje obustavi, pazeći ipak da spasenje duša ne pretrpi nikakvu štetu.

Kan. 1738 - Ulagatelj utoka uvijek ima pravo uzeti zaštitnika, izbjegavajući beskorisna odugovlačenja; dapače, neka se po službenoj dužnosti postavi zastupnik ili odvjetnik ako ga ulagatelj nema, a poglavar to smatra potrebnim; ipak, poglavar može uvijek zapovjediti da se ulagatelj sam pojavi da bude ispitan.

Kan. 1739 - Poglavaru koji prosuđuje utok dopušteno je, već prema slučaju, ne samo potvrditi odluku ili je proglasiti ništavom nego je i ukinuti, opozvati ili, ako se to poglavaru čini uputnijim, ispraviti, dopuniti, izmijeniti.

SECTIO II

DE PROCEDURA IN PAROCHIS AMOVENDIS VEL TRANSFERENDIS

CAPUT I

DE MODO PROCEDENDI IN AMOTIONE PAROCHORUM

Can. 1740 - Cum alicuius parochi ministerium ob aliquam causam, etiam citra gravem ipsius culpam, noxium aut saltem inefficax evadat, potest ipse ab Episcopo dioecesano a paroecia amoveri.

Can. 1741 - Causae, ob quas parochus a sua paroecia legitime amoveri potest, hae praesertim sunt:

1° modus agendi qui ecclesiasticae communioni grave detrimentum vel perturbationem afferat;

2° imperitia aut permanens mentis vel corporis infirmitas, quae parochum suis muneribus utiliter obeundis imparem reddunt;

3° bonae existimationis amissio penes probos et graves paroecianos vel aversio in parochum, quae praevideantur non brevi cessaturae;

4° gravis neglectus vel violatio officiorum paroecialium quae post monitionem persistat;

5° mala rerum temporalium administratio cum gravi Ecclesiae damno, quoties huic malo aliud remedium afferi nequeat.

Can. 1742 - § 1. Si ex instructione peracta constiterit adesse causam de qua in can. 1740, Episcopus rem discutiat cum duobus parochis e coetu ad hoc stabiliter a consilio presbyterali constituto, Episcopo proponente, selectis; quod si exinde censeat ad amotionem esse deveniendum, causa et argumentis ad validitatem indicatis, parochi paterne suadeat ut intra tempus quindecim dierum renuntiet.

§ 2. De parochis qui sunt sodales instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, servetur praescriptum can. 682, § 2.

1740: c. 2147 § 1; CIV Resp., 7 iul. 1978 (AAS 70 [1978] 534)

1741: cc. 2147 § 2, 2157 § 1; **CD 31**; ES I, 20 § 1

ODSJEK II.

POSTUPAK U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA

POGLAVLJE I.

NAČIN POSTUPANJA U UKLANJANJU ŽUPNIKA

Kan. 1740 - Kad služba kojeg župnika zbog nekog razloga, i bez njegove teške krivnje, postane štetna ili barem nedjelotvorna, dijecezanski ga biskup može ukloniti sa župe.

Kan. 1741 - Razlozi zbog kojih se župnik može zakonito ukloniti sa svoje župe jesu osobito ovi:

1° način djelovanja koji crkvenom zajedništvu nanosi veliku štetu ili nemir;

2° nestručnost ili trajna duševna ili tjelesna bolest koje župnika čine nesposobnim za korisno obavljanje njegovih zadaća;

3° gubitak dobrog glasa kod čestitih i uglednih župljana ili odbojnost prema župniku, za što se predviđa da neće naskoro prestati;

4° teško zanemarivanje ili povreda župnih dužnosti koja traje poslije opomene;

5° loše upravljanje vremenitim dobrima na veliku štetu za Crkvu, kad se god tome zlu ne može naći drugi lijek.

Kan. 1742 - § 1. Ako se iz provedenog istraživanja ustanovi da ima razloga, o kojemu se govori u kan. 1740, neka biskup raspravi stvar s dvojicom župnika izabраниh iz skupine koju je u tu svrhu, na biskupov prijedlog, za stalno odredilo prezbiterско vijeće; ako pak zatim smatra da treba da se pristupi k uklanjanju, pošto naznači za valjanost razloge i dokaze, neka očinski savjetuje župniku da se odrekne u roku od petnaest dana.

§ 2. Kad se radi o župnicima koji su članovi redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života, neka se obdržava propis kan. 682, § 2.

1742 § 1: cc. 2148, 2158

1742 § 2: c. 2157 § 2

Can. 1743 - Renuntiatio a parochio fieri potest non solum pure et simpliciter, sed etiam sub condicione, dummodo haec ab Episcopo legitime acceptari possit et reapse acceptetur.

Can. 1744 - § 1. Si parochus intra praestitutos dies non responderit, Episcopus iteret invitationem prorogando tempus utile ad respondendum.

§ 2. Si Episcopo constiterit parochum alteram invitationem recepisse, non autem respondisse etsi nullo impedimento detentum, aut si parochus renuntiationem nullis adductis motivis recuset, Episcopus decretum amotionis ferat.

Can. 1745 - Si vero parochus causam adductam eiusque rationes oppugnet, motiva allegans quae insufficientia Episcopo videantur, hic ut valide agat:

1° invitet illum ut, inspectis actis, suas impugnationes in relatione scripta colligat, immo probationes in contrarium, si quas habeat, afferat;

2° deinde, completa, si opus sit, instructione, una cum iisdem parochis de quibus in can. 1742, § 1, nisi alii propter illorum impossibilitatem sint designandi, rem pendat;

3° tandem statuatur utrum parochus sit amovendus necne, et mox decretum de re ferat.

Can. 1746 - Amoto parochio, Episcopus consulat sive assignatione alius officii, si ad hoc idoneus sit, sive pensione, prout casus ferat et adiuncta permittant.

Can. 1747 - § 1. Parochus amotus debet a parochi munere exercendo abstinere, quam primum liberam relinquere paroecialem domum, et omnia quae ad paroeciam pertinent ei tradere, cui Episcopus paroeciam commiserit.

§ 2. Si autem de infirmo agatur, qui e paroeciali domo sine incommodo nequeat alio transferri, Episcopus eidem relinquat eius usum etiam exclusivum, eadem necessitate durante.

§ 3. Pendente recursu adversus amotionis decretum, Episcopus non potest novum parochum nominare, sed per administratorem paroecialem interim provideat.

1743: c. 2150 § 3; CI Resp., 20 maii 1923 (AAS 16 [1924] 116)

1744: c. 2149

1745: cc. 2159-2161

Kan. 1743 - Župnik se može odreći ne samo bezuvjetno i jednostavno nego i pod uvjetom, samo ako biskup može uvjet zakonito prihvatiti i ako ga stvarno prihvati.

Kan. 1744 - § 1. Ako župnik ne odgovori u određenom roku, neka biskup ponovi poziv produživši iskoristivo vrijeme za odgovor.

§ 2. Ako biskup ustanovi da je župnik primio drugi poziv, a ipak nije odgovorio iako nije bio spriječen nikakvom smetnjom, ili ako župnik odbije odreknuće, a da ne iznese nikakvih razloga, neka biskup donese odluku o uklanjanju.

Kan. 1745 - Ako pak župnik pobija navedeni razlog i njegova obrazloženja te navede razloge, koje biskup smatra nedovoljnima, biskup da bi valjano radio:

1° neka pozove župnika da pregleda spise i prikupi svoja pobijanja u pisanom izvještaju; dapače, da iznese protivne dokaze, ako ih ima;

2° zatim, pošto dopuni, ako je potrebno, istraživanje, neka razmotri stvar s onim istim župnicima o kojima se govori u kan. 1742, § 1, osim ako zbog njihove spriječenosti treba da odredi druge;

3° napokon, neka odluči treba li ili ne treba da se župnik ukloni i neka odmah o stvari izda odluku.

Kan. 1746 - Neka se za uklonjenog župnika biskup pobrine, bilo djelom druge službe, ako je za nju prikladan, bilo mirovinom, kako slučaj zahtijeva i okolnosti dopuštaju.

Kan. 1747 - § 1. Uklonjeni župnik mora se uzdržati od obavljanja župničke službe, što prije napustiti župnu kuću i sve što pripada župi predati onomu kojemu biskup povjeri župu.

§ 2. Ako se pak radi o bolesniku koji se ne može bez poteškoća preseliti iz župne kuće nekamo drugamo, neka mu je biskup ostavi, i na isključivu upotrebu, dok traje ta potreba.

§ 3. Dok traje utok protiv odluke o uklanjanju, biskup ne može imenovati novoga župnika, nego neka se za župu privremeno pobrine pomoću župnog upravitelja.

1746: c. 2154

1747 § 1: c. 2156

1747 § 2: c. 2156

1747 § 3: c. 2146 § 3; SA Decisio, 1 nov. 1970; CIV Resp. III, 1 iul. 1971 (AAS 63 [1971] 860)

CAPUT II

DE MODO PROCEDENDI IN TRANSLATIONE PAROCHORUM

Can. 1748 - Si bonum animarum vel Ecclesiae necessitas aut utilitas postulet, ut parochus a sua, quam utiliter regit, ad aliam paroeciam aut ad aliud officium transferatur, Episcopus eidem translationem scripto proponat ac suadeat ut pro Dei atque animarum amore consentiat.

Can. 1749 - Si parochus consilio ac suasionibus Episcopi obsequi non intendat, rationes in scriptis exponat.

Can. 1750 - Episcopus, si, non obstantibus allatis rationibus, iudicet a proposito non esse recedendum, cum duobus parochis ad normam can. 1742, § 1 selectis, rationes perpendat quae translationi faveant vel obstant; quod si exinde translationem peragendam censeat, paternas exhortationes parochi iteret.

Can. 1751 - § 1. His peractis, si adhuc et parochus renuat et Episcopus putet translationem esse faciendam, hic decretum translationis ferat, statuens paroeciam, elapso praefinito tempore, esse vacaturam.

§ 2. Hoc tempore inutiliter transacto, paroeciam vacantem declaret.

Can. 1752 - In causis translationis applicentur praescripta canonis 1747, servata aequitate canonica et prae oculis habita salute animarum, quae in Ecclesia suprema semper lex esse debet.

1748: c. 2162; ES I, 20 § 2

1749: c. 2164

1750: cc. 2165, 2166

1751: c. 2167

POGLAVLJE II.

NAČIN POSTUPANJA U PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA

Kan. 1748 - Ako dobro duša ili potreba ili korist Crkve zahtijevaju da se župnik premjesti iz svoje župe, koju uspješno vodi, na drugu župu ili drugu službu, neka mu biskup napismeno predloži premještaj i neka mu savjetuje da pristane iz ljubavi prema Bogu i dušama.

Kan. 1749 - Ako župnik ne namjerava udovoljiti biskupovu prijedlogu i nagovorima, neka napismeno iznese razloge.

Kan. 1750 - Ako biskup, unatoč iznesenim razlozima, prosudi da ne treba odustati od namjere, neka s dvojicom župnika, izabраниh prema odredbi kan. 1742, § 1, razmotri razloge koji su u prilog ili protiv premještaja; ali, ako i nakon toga smatra da se premještaj mora obaviti, neka župniku ponovi očinske poticaje.

Kan. 1751 - § 1. Pošto je to učinjeno, ako još uvijek i župnik odbija i biskup smatra da se premještaj mora obaviti, neka biskup donose odluku o premještaju i neka odredi da će župa, kad prođe određeni rok, biti prazna.

§ 2. Ako taj rok protekne neiskorišteno, neka župu proglasi praznom.

Kan. 1752 - U slučajevima premještanja neka se primjenjuju propisi kan. 1747, obdržava kanonska pravičnost i ima pred očima spasenje duša, koje u Crkvi mora uvijek biti vrhovni zakon.

1752: IVO CARNUTENSIS, *Decretum* (PL 162, 74); S. RAYMUNDUS DE PENAFORTE, *Summa de poenitentia et matrimoniis*, Introductio: S. THOMA DE AQUINO, *Quaestiones quodlibetales*, 12, 16, 2; PIUS PP. XII, All., 24 iun. 1939 (AAS 31 [1939] 248); PIUS PP. XII, All., 2 oct. 1944 (AAS 36 [1944] 288); PIUS PP. XII, All., 17 oct. 1953 (AAS 45 [1953] 68); PAULUS PP. VI, All., 8 feb. 1973 (AAS 65 [1973] 95-103); PAULUS PP. VI, All., 17 sep. 1973; PAULUS PP. VI, All., 4 feb. 1977 (AAS 69 [1977] 147-153)

CONSTITUTIO APOSTOLICA DE ROMANA CURIA
PASTOR BONUS

APOSTOLSKA KONSTITUCIJA O RIMSKOJ KURIJI
DOBRI PASTIR

CONSTITUTIO APOSTOLICA
DE ROMANA CURIA
IOANNES PAULUS EPISCOPUS
SERVUS SERVORUM DEI
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

1. PASTOR BONUS Dominus Christus Iesus (cf. *Io* 10, 11, 14) missionem discipulos faciendi in omnibus gentibus atque praedicandi Evangelium omni creaturae Apostolorum successoribus Episcopis, et singulari ratione Romano Episcopo, Petri successori, ita contulit, ut Ecclesia, Dei Populus, constitueretur atque eiusmodi Populi sui Pastorum munus esset revera servitium, quod “in Sacris Litteris ‘*diaconia*’ seu ministerium significanter nuncupatur”¹.

Hoc servitium seu *diaconia* eo praesertim tendit, ut in universo ecclesiali corpore *communio magis magisque instauretur*, vigeat atque perpulchros fructus edere pergat. Etenim, sicut Concilium Vaticanum II luculenter docuit, Ecclesiae mysterium per multiplices huiusmodi communionis rationes significatur, Spiritus Sancti suavissimo instinctu: etenim Spiritus “Ecclesiam, quam in omnem veritatem inducit (cf. *Io* 16, 13) et in communionem et ministerio unificat, diversis donis hierarchicis et charismaticis instruit ac dirigit ... eamque perpetuo renovat et ad consummatam cum Sponso suo unionem perducit”². Quam ob rem, ut idem Concilium asseverat, “illi plene Ecclesiae societati incorporantur, qui Spiritum Christi habentes, integram eius ordinationem omniaque media salutis in ea instituta accipiunt, et in eiusdem compage visibili cum Christo, eam per Summum Pontificem atque Episcopos regente, iunguntur, vinculis nempe professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis ac communionis”³.

1. Conc. Oec. Vat. II Const. dogm. *Lumen gentium*, 24.

2. *Ibid.*, 4.

3. *Ibid.*, 14.

APOSTOLSKA KONSTITUCIJA
O RIMSKOJ KURIJI
IVAN PAVAO BISKUP
SLUGA SLUGU BOŽJIH
NA VJEČNU USPOMENU

1. DOBRI PASTIR Gospodin Isus Krist (usp. *Iv* 10, 11, 14) poslanje da naučavaju sve narode i da propovijedaju evanđelje svakom stvorenju tako je povjerio biskupima, nasljednicima apostola, a osobito rimskom biskupu, Petrovu nasljedniku, da se izgrađuje Crkva, Božji narod, i da služba pastira toga njegova naroda bude uistinu služenje koje se “u Svetom pismu znakovito naziva '*diaconia*' ili ministerij”.¹

To služenje ili *dijakonija* teži osobito za tim da se u svem crkvenom tijelu *zajedništvo sve više i više uspostavlja*, da bude jako i da nastavlja donositi divne plodove. Naime, kao što izvrsno uči II. vatikanski sabor, otajstvo Crkve očituje se u mnogostrukim izričajima ovog zajedništva, pomoću veoma ugodna poticanja Duha Svetoga: Duh, naime, “Crkvu uvodi u svu istinu (usp. *Iv* 16, 13), ujedinjuje je i u zajedništvu i u služenju, poučava je i usmjeruje raznim hijerarhijskim i karizmatskim darovima... i neprestano je obnavlja i vodi k savršenom sjedinjenju s njezinim Zaručnikom”.² Stoga, kao što spomenuti Sabor tvrdi, “potpuno se pritjelovljuju društvu Crkve oni koji, imajući Kristov Duh, prihvaćaju njezino cjelovito uređenje i sva sredstva spasenja u njoj ustanovljena, te se u njezinu vidljivom liku povezuju s Kristom, koji njome upravlja preko vrhovnog svećenika i biskupa, naime vezama is-povijedanja vjere, sakramenata i crkvene uprave i zajedništva”.³

Preveo: Stjepan Pavić; Urednički odbor: Matija Berljak, Stanislav Kos, Aldo Starić, Stjepan Večković;
Lektor: Mate Meštrović

1. Drugi vat. sabor, Dogm. konst. *Lumen gentium*, 24.

2. *Ondje*, 4.

3. *Ondje*, 14.

Cuiusmodi communionis notionem non modo Concilii Vaticani II documenta in universum edisseruerunt, ac praesertim Constitutio dogmatica de Ecclesia, sed ad illam animum intenderunt etiam Synodi Patres, qui anno MCMLXXXV, itemque duos post annos Generales Synodi Episcoporum Coetus celebraverunt: quam in Ecclesiae definitionem coeunt sive ipsum Ecclesiae Mysterium,⁴ sive messianici Populi Dei ordines,⁵ sive hierarchica ipsius Ecclesiae constitutio.⁶ Quae omnia ut una comprehensione describamus, verba sumentes ex eadem memorata Constitutione, Ecclesia est “in Christo veluti sacramentum seu signum et instrumentum intimae cum Deo unionis totiusque generis humani unitatis”.⁷ Quam ob rem, huiusmodi sacra communio in tota Christi Ecclesia viget, “quae - ut perbelle scripsit Paulus VI, Decessor noster - vivit et agit in variis communitatibus christianis, Ecclesiis scilicet particularibus, per omnem terrarum orbem dispersis”.⁸

2. Habita igitur ratione huius communionis, universam Ecclesiam veluti conglutinantis, etiam hierarchica eiusdem Ecclesiae constitutio explicatur atque ad effectum deducitur: quae *collegiali simul ac primatiali* natura ab ipso Domino praedita est, cum “Apostolos ad modum collegii seu coetus stabilis instituit, cui ex iisdem electum Petrum praefecit”.⁹ Hic praesertim agitur de speciali illa ratione, qua Ecclesiae Pastores triplex Christi munus participant, docendi scilicet, sanctificandi atque gubernandi: et sicut Apostoli id una cum Petro egerunt, ita haud dissimili modo id Episcopi agunt simul cum Romano Episcopo. Ut Concilii Vaticani II verbis denuo utamur, “Episcopi igitur communitatis ministerium cum adiutoribus presbyteris et diaconis susceperunt, loco Dei praesidentes gregi, cuius sunt Pastores, ut doctrinae magistri, sacri cultus sacerdotes, gubernationis ministri. Sicut autem permanet munus a Domino singulariter Petro, primo Apostolorum, concessum et successoribus eius transmittendum, ita permanet munus Apostolorum pascendi Ecclesiam, ab ordine sacro Episcoporum iugiter exercendum”.¹⁰ Itaque fit ut “Collegium hoc” - Episcoporum dicimus cum Romano Pontifice coniunctorum - “quatenus ex multis compositum, varietatem et universalitatem Populi Dei, quatenus vero sub uno capite collectum, unitatem gregis Christi” exprimat.¹¹

4. *Ibid.*, cap. I.

5. *Ibid.*, cap. II.

6. *Ibid.*, cap. III.

7. *Ibid.*, 1.

8. Const. Ap. *Vicariae potestatis*, VI Ian. MCMLXXVII: AAS 69 (1977), p. 6; cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, 15.

9. Const. dogm. *Lumen gentium*, 19.

10. *Ibid.*, 20.

11. *Ibid.*, 22.

Pojam toga zajedništva općenito su razložili ne samo dokumenti II. vatikanskog sabora, a osobito dogmatska konstitucija o Crkvi, nego su mu posvetili pozornost i sinodski oci koji su 1985. godine, i dvije godine poslije, održali opće skupštine biskupske sinode: u to se određenje Crkve slijevaju i samo otajstvo Crkve,⁴ i redovi mesijanskog Božjeg naroda,⁵ i hijerarhijsko uređenje same Crkve.⁶ Da bismo sve to opisali jednom rečenicom, poslužiti ćemo se riječima spomenute konstitucije: Crkva je “u Kristu kao sakrament ili znak i oruđe najtješnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva svega ljudskog roda”.⁷ Zbog toga ovo sveto zajedništvo vrijedi u svoj Kristovoj Crkvi “koja - kako je prekrasno napisao naš prethodnik Pavao VI. - živi i djeluje u raznim kršćanskim zajednicama, to jest u partikularnim Crkvama raspršenima širom svijeta”.⁸

2. Uzevši dakle u obzir to zajedništvo, koje na neki način svu Crkvu povezuje, tumači se i ostvaruje se hijerarhijsko uređenje te iste Crkve: sam Gospodin obdario je Crkvu naravlju *zbornosti i prvenstva istodobno*, jer je “apostole ustanovio kao kolegij ili stalan zbor kojemu je na čelo postavio Petra izabrana između njih”.⁹ Ovdje se osobito radi o onom posebnom sudjelovanju pastira Crkve u trostrukoj Kristovoj službi, to jest u službi naučavanja, posvećivanja i upravljanja: i kao što su apostoli to vršili zajedno s Petrom, tako to isto vrše biskupi zajedno s rimskim biskupom. Da se ponovno poslužimo riječima II. vatikanskog sabora: “Biskupi su, dakle, primili službu zajednice sa suradnicima prezbiterima i đakonima, stojeći mjesto Boga na čelu stada, kojemu su pastiri, kao učitelji nauka, svećenici svetog bogoslužja, službenici upravljanja. Kako pak traje služba od Gospodina povjerena osobito Petru, prvaku apostola, koja treba da se prenosi i na njegove nasljednike, tako traje služba apostola da pasu Crkvu, služba koju neprestano treba da vrši sveti red biskupa.”¹⁰ Tako biva da “taj Zbor” - kažemo Zbor biskupa povezanih s rimskim prvosvećenikom - “koliko je sastavljen od mnogih, izražava raznolikost i općenitost Božjega naroda, koliko pak je sabran pod jednom glavom, izražava jedinstvo Kristova stada”.¹¹

4. *Ondje*, I. pogl.

5. *Ondje*, II. pogl.

6. *Ondje*, III. pogl.

7. *Ondje*, 1.

8. Apost. konst. *Vicariae potestatis*, 6. siječnja 1977: AAS 69 (1977), str. 6; usp. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 15.

9. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 19.

10. *Ondje*, 20.

11. *Ondje*, 22.

Episcoporum autem potestas atque auctoritas *diaconiae* notam prae se fert, ad ipsius Iesu Christi exemplum accommodatam, qui “non venit, ut ministraretur ei, sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis” (*Mc* 10, 45). Potestas ergo, quae in Ecclesia datur, potissimum secundum serviendi normam et intelligenda et exercenda est, ita ut huiusmodi auctoritas pastoralis nota in primis polleat.

Id vero ad singulos Episcopos in propria cuiusque particulari Ecclesia spectat; attamen tanto magis ad Romanum Episcopum pertinet, cuius ministerium Petrianum in universalis Ecclesiae bonum utilitatemque procurandam incumbit: Romana enim Ecclesia praesidet “universo caritatis coetui”,¹² ideoque caritati inservit. Ex hoc potissimum principio processerunt vetusta illa verba “Servus Servorum Dei”, quibus Petri Successor denominatur atque definitur.

Quam ob causam, Romanus Pontifex Ecclesiarum etiam particularium negotia, ab Episcopis ad se delata aut utcumque cognita, diligenter perpendere curavit, ut, pleniore rerum experientia exinde adepta, vi muneris sui, Vicarii scilicet Christi totiusque Ecclesiae Pastoris, fratres suos in fide confirmaret (cf. *Lc* 22, 32). Id enim persuasum sibi habebat mutuam inter Episcopos in universo orbe constitutos et Romanum Episcopum communionem, in vinculo unitatis, caritatis et pacis, maximum afferre emolumentum unitati fidei necnon disciplinae in cuncta Ecclesia promovendae atque tuendae.¹³

3. Quibus praemissis, sic intelligitur *diaconia*, quae Petri eiusque successorum propria est, ut necessario referatur ad aliorum apostolorum, eorumque successorum, diaconiam, quae ad aedificandam Ecclesiam in hoc mundo unice intendit.

Haec necessaria ministerii Petriani ratio ac necessitudo cum ceterorum apostolorum munere ac ministerio quoddam signum iam antiquitus postulavit, atque postulare debet, quod non modo ad instar symboli, sed etiam in rerum veritate exstaret. Hanc quidem necessitatem Decessores Nostri, apostolici laboris gravitate perculsi, dilucide impenseque senserunt, sicuti, exempli gratia, Inocentii III verba testantur, qui anno MCXCVIII ad Galliae Episcopos praelatosque haec scripsit, cum ad ipsos suum quendam Legatum mitteret: “Licet commissa nobis a Domino potestatis ecclesiasticae plenitudo universis Christi fidelibus nos constituerit debitores, statum tamen et ordinem condicionis humanae non possumus ampliare... Quia vero lex humanae condicionis non patitur nec possumus in persona propria gerere sollicitudines universas, interdum per fratres nostros, qui sunt membra corporis nostri, ea

12. S. Ignatii Ant., *Epist. ad Romanos*, inscriptio: *Patres Apostolici*, ed. Funk, Tubingae 1901², I, 252.

13. Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, 22, 23, 25.

Vlast pak i autoritet biskupa ima obilježje *dijakonije*, po primjeru samog Isusa Krista koji “nije došao da mu služe, nego da on služi i dade svoj život kao otkupninu za mnoge” (Mk 10, 45). Vlast, dakle, koja se u Crkvi prenosi, treba da se i shvaća i izvršava baš kao služenje, tako da ta vlast ima snagu osobito po pastirskom obilježju.

To, dakako, vrijedi za svakog biskupa u njegovoj partikularnoj Crkvi; no ipak vrijedi to više za rimskog biskupa čije petrovsko služenje potiče na brigu za dobrobit i korist opće Crkve; naime, rimska Crkva stoji na čelu “svega zbora ljubavi”,¹² i stoga služi ljubavi. Upravo su iz toga načela potekle one starodrevne riječi: “Sluga slugu Božjih”, kojima se naziva i određuje Petrov nasljednik.

Zbog toga je rimski prvosvećenik nastojao i poslove partikularnih Crkava, koje bi mu biskupi podnijeli ili za koje bi bilo kako doznao, brižljivo proučiti da bi, stekavši potom potpuniji uvid u prilike, snagom svoje službe, to jest namjesnika Kristova i pastira opće Crkve, učvršćivao svoju braću u vjeri (usp. Lk 22, 32). Bijaše naime uvjeren da međusobno zajedništvo između biskupa postavljenih po svem svijetu i rimskog biskupa, u vezi jedinstva, ljubavi i mira, veoma koristi jedinstvu vjere kao i unapređivanju i čuvanju stege u svoj Crkvi.¹³

3. Kada se to pretpostavi, tada se shvaća da je *dijakonija*, koja je vlastita Petru i njegovim nasljednicima, nužno sasvim nalik na dijakoniju drugih apostola i njihovih nasljednika i teži samo za tim da se izgrađuje Crkva u ovome svijetu.

Taj potreban odnos i tijesna povezanost petrovskog služenja sa službom i služenjem ostalih apostola već je od davnina zahtijevalo, i mora zahtijevati, neki znak koji bi se isticao ne samo kao simbol nego i kao zbilja. Tu su dakako potrebu, pritisnuti težinom apostolskog rada, jasno i snažno osjetili naši prethodnici, kao što primjerice svjedoče riječi Inocenta III. koji je 1198. godine galskim biskupima i prelatima, kad im je slao nekog svoga poslanika, napisao: “Premda nas je punina crkvene vlasti koju nam je Gospodin povjerio učinila dužnicima svih Kristovih vjernika, ipak ne možemo preoptereti ljudsko stanje i red... Doista, budući da zakon ljudskog stanja ne dopušta niti osobno možemo nositi sve brige, kadšto smo prisiljeni preko naše braće, koja

12. Sv. Ignacije Ant., *Epist. ad Romanos*, natpis: *Patres Apostolici*, izd. Funk, Tübingen 19012, I., 252.

13. Usp. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 22, 23, 25.

cogimur exercere, que, si commoditas ecclesie sustineret, personaliter libentius implemus”.¹⁴

Inde quidem perspiciuntur atque intelleguntur sive natura illius instituti, quo Petri successor usus est in sua exercenda missione in universalis Ecclesiae bonum, sive agendi ratio, qua ipsum institutum commissa munera ad effectum deduceret oportuit: Romanam Curiam dicimus, quae in ministerii Petriani adiutorium ab antiquis temporibus adlaborat praestandum.

Nam ut illa, quam diximus, frugifera communio firmior exstaret atque uberius usque proficeret, Romana Curia ad id exorta est, ut scilicet efficacius redderetur muneri exercitium Pastoris Ecclesiae, quod Petro eiusque successoribus ab ipso Christo traditum est, quodque in dies crevit ac dilatatum est. Evimvero Decessor Noster Xystus V in Constitutione apostolica “Immensa aeterni Dei” fatebatur: “Romanus Pontifex, quem Christus Dominus Corporis sui, quod est Ecclesia, visibile caput constituit omniumque Ecclesiarum sollicitudinem gerere voluit, multos sibi tam immensi oneris adiutores advocat atque adsciscit ... ut partita inter eos (*sc.* Cardinales) aliosque Romanae Curiae magistratus ingenti curarum negotiorumque mole, ipse tantae potestatis clavum tenens, divina gratia adiutrice, non succumbat”.¹⁵

4. Revera, ut iam quaedam historiae lineamenta proponamus, Romani Pontifices, iam inde a remotissimis temporibus, in suo ministerio ad universae Ecclesiae bonum procurandum sive singulos viros sive instituta adhibuerunt, qui ex *Romana Ecclesia* deligebantur, siquidem eadem *Ecclesia Beati Petri apostoli* a Decessore Nostro Gregorio Magno nuncupata est.¹⁶

Primum enim presbyterorum diaconorumve, ad eandem Ecclesiam pertinentium, opera usi sunt, qui vel legati munere fungerentur, vel pluribus missionibus interessent, vel Romanorum Pontificum partes in Oecumenicis Conciliis agerent.

Cum autem peculiaris momenti res tractandae erant, Romani Pontifices in auxilium vocaverunt Synodos vel Concilia Romana, ad quae Episcopi, in ecclesiastica provincia Romana suo munere fungentes, arcessebantur; haec vero non modo quaestiones ad doctrinam et magisterium spectantes agebant, sed etiam ad tribunalium instar procedebant, in quibus Episcoporum causae, ad Romanum Pontificem delatae, iudicabantur.

14. *Die Register Innocenz' III.*, I, Graz-Koeln 1964, pp. 515s.

15. *Prooemium*, par 1.

16. *Reg.* XIII, 42, II, p. 405, 12.

su udovi našega tijela, izvršiti ono što bismo radije, ako bi to podupirala korist Crkve, osobno postigli”.¹⁴

Iz toga se, dakako, mogu jasno vidjeti i shvatiti i narav one ustanove kojom se Petrov nasljednik služio u vršenju svoga poslanja na dobrobit opće Crkve, i način djelovanja, kojim je sama ustanova morala ostvarivati povjerene zadaće: kažemo Rimsku kuriju koja se od davnina trudi pružati pomoć u petrovskom služenju.

Naime, da bi se to spomenuto plodonosno zajedništvo učvršćivalo i obilnije napredovalo, Rimsku kuriju nastala je zato da bi bilo djelotvornije vršenje službe pastira Crkve, koju je sam Krist predao Petru i njegovim nasljednicima i koja je iz dana u dan rasla i širila se. Doista, naš je prethodnik Siksto V. u apostolskoj konstituciji “*Immensa aeterni Dei*” objavio: “Rimski prvosvećenik, kojega je Krist Gospodin svome tijelu, koje je Crkva, postavio vidljivom glavom i htio da se brine za sve Crkve, poziva i uzima mnoge za svoje pomoćnike u tako neizmjernu teretu... da razdijelivši među njih (tj. kardinale) i druge službenike Rimske kurije teret briga i poslova, sam zadržavajući ključ tolike vlasti, uz pomoć božanske milosti, ne klone.”¹⁵

4. Uistinu, da već izložimo neke povijesne obrise: Rimski su se prvosvećenici, već od najranijih vremena, u svojem služenju da bi promicali dobrobit opće Crkve koristili uslugama bilo muževa pojedinaca bilo ustanova koje su odabirali iz *rimske Crkve*, jer je upravo tu Crkvu naš prethodnik Grgur Veliki nazvao *Crkvom blaženoga Petra apostola*.¹⁶

Naime, u prvo vrijeme služili su se radom prezbitera i đakona koji su pripadali toj Crkvi, bilo kao izaslanika, bilo kao članova mnogih poslanstava, bilo kao predstavnika rimskog prvosvećenika na općim saborima.

Kada je pak bilo potrebno raspravljati o stvarima od posebne važnosti, rimski su prvosvećenici tražili pomoć rimskih sinoda ili sabora na koje su se pozivali biskupi koji su vršili svoju službu u rimskoj crkvenoj pokrajini; doista, te su sinode ili sabori pretresali ne samo pitanja koja su se ticala nauka i učiteljstva nego su postupali i kao sudovi na kojima su se rješavale biskupske parnice podnesene rimskom prvosvećeniku.

14. *Die Register Innocenz' III.*, I., Graz-Köln 1964, str. 515 sl.

15. *Proemium*, par. 1.

16. *Reg.* XIII, 42, II, str. 405, 12.

Ex quo autem tempore Cardinales speciale momentum in Romana Ecclesia adsumere coeperunt, praesertim in Papae electione, quae inde ab anno MLIX ipsis reservata est, iidem Romani Pontifices Patrum Cardinalium collata opera magis magisque usi sunt, ita ut Romanae Synodi vel Concilii munus gradatim deminueretur, donec reapse cessaret.

Quare evenit ut, praesertim post saeculum XIII, Summus Pontifex omnia Ecclesiae negotia una cum Cardinalibus, in Consistorium coadunatis, ageret. Ita factum est, ut instrumentis non stabilibus, videlicet Conciliis seu Romanis Synodis, stabile aliud succederet, quod Romano Pontifici semper praesto esset.

Decessor Noster Xystus V, per iam commemoratam Constitutionem Apostolicam “Immensa aeterni Dei”, die XXII mensis Ianuarii anno MDLXXXVIII - qui fuit MDLXXXVII ab Incarnatione D.N.I.C. - Romanae Curiae compagem eius formalem dedit seriem XV Dicasteriorum instituendo, eo consilio ut uni Cardinalium Collegio plura subrogarentur collegia, e quibusdam Cardinalibus exstantia, quorum tamen auctoritas ad definitum quendam campum certamque materiem restringeretur; quam ob rem Summi Pontifices huiusmodi collegialium consiliorum viribus maxime frui poterant. Consistorii ideo nativum munus propriumque momentum valde deminuta sunt.

Volventibus tamen saeculis ac rationibus historicis rerumque conditionibus mutantibus, temperamenta quaedam atque immutationes accesserunt, praesertim cum saeculo XIX Cardinalium Commissiones institutae sunt, quarum esset Summo Pontifici adiutricem operam praeter alia Romanae Curiae Dicasteria conferre. Denique, opera et iussu S. Pii X, Decessoris Nostri, edita est Constitutio apostolica “Sapienti consilio”, die XXIX mensis Iunii anno MCMVIII, in qua respectu etiam propositi ecclesiasticas leges in Codicem Iuris Canonici colligendi, haec Ipse scripsit: “Maxime opportunum visum est a Romana Curia ducere initium, ut ipsa, modo apto et omnibus perspicuo ordinata, Romano Pontifici Ecclesiaeque operam suam praestare facilius valeat et suppetias ferre perfectius”.¹⁷ Cuius reformationis hi praecipui fuerunt effectus: Sacra Romana Rota quae anno MDCCCLXX munere cessaverat, ea ratione restituta est, ut iudicialia negotia ageret, dum Congregationes, amissa iudiciorum competentia, administrationis instrumenta unice fierent. Praeterea, principium instauratum est, quo Congregationes suo proprio iure, nemini alii attribuendo, gauderent, scilicet ut singulae res a suo quaeque Dicasterio, non vero simul a pluribus, tractari deberent.

17. Cf. AAS I (1909), p. 8.

Otkad su pak kardinali počeli preuzimati posebnu važnost u rimskoj Crkvi, osobito u izboru pape, što je njima pridržano od 1059. godine, rimski su se prvosvećenici sve više i više služili suradnjom otaca kardinala, tako da se uloga rimske sinode ili sabora postepeno smanjivala, dok nije stvarno prestala.

Zato se dogodilo da je, osobito poslije XIII. stoljeća, vrhovni svećenik obavljao sve crkvene poslove zajedno s kardinalima sjedinjenima u konzistorij. Tako je učinjeno da povremena sredstva, kao što su rimski sabori ili sinode, naslijedi stalno sredstvo da bi uvijek bilo na službu rimskom prvosvećeniku.

Naš je prethodnik Siksto V, već spomenutom apostolskom konstitucijom "Immensa aeterni Dei", 22. siječnja 1588. godine - bila je to godina 1587. od utjelovljenja Gospodina našega Isusa Krista - dao Rimskoj kuriji njezin oblik kad je ustanovio 15 ureda s namjerom da se jedan Kardinalski zbor nadomjesti s više zborova, sastavljenih od nekih kardinala, ali da se vlast tih zborova ograniči na neko određeno polje i na određeni predmet; zbog toga su se vrhovni svećenici mogli veoma koristiti snagama tih zbornih vijeća. Stoga su izvorna zadaća konzistorija i njegova važnost bile veoma umanjene.

Ipak, tijekom vjekova i s mijenjanjem povijesnih stanja dolazilo je do nekih promjena i novina, osobito kad su u 19. stoljeću ustanovljena kardinalska povjerenstva kojima bijaše zadaća da pomažu vrhovnom svećeniku mimo drugih ureda Rimske kurije. Napokon, s nastojanjem i naredbom našeg prethodnika sv. Pija X. izdana je 29. lipnja 1908. godine apostolska konstitucija "Sapienti consilio" u kojoj je on, i u vezi s nakanom da skupi crkvene zakone u Zakonik kanonskoga prava, napisao: "Smatramo veoma prikladnim započeti s Rimskom kurijom da ona, uređena na odgovarajući i svima jasan način, može lakše pružati svoj rad i potpunije pomagati rimskom prvosvećeniku i Crkvi."¹⁷ Osobiti su učinci te obnove bili: Sveta rimska rota, koja je sa službom prestala 1870. godine, a obnovljena je da bi obavljala sudske poslove, dok su kongregacije, izgubivši sudbenu mjerodavnost, bile samo upravne ustanove. Osim toga, obnovljeno je načelo da kongregacije imaju svoje pravo, ne dodjeljujući ga nikom drugom, to jest da pojedine stvari mora rješavati mjerodavni ured, a ne više ureda istodobno.

17. Usp. AAS 1 (1909), str. 8.

Quae quidem Pii X reformatio, postea in Codice Iuris Canonici, anno MCMXVII a Benedicto XV, Decessore Nostro, promulgata, sancita et completa, fere immutata permansit usque ad annum MCMLXVII, non multo post Concilium Oecumenicum Vaticanum II peractum, in quo Ecclesia altius sui ipsius mysterium exploravit suumque vividius prospectavit officium.

5. Huiusmodi itaque Ecclesiae de seipsa aucta cognitio sponte novam quandam Romanae Curiae aptationem, nostrae aetati congruentem, secum ferre debuit. Siquidem Sacrosancti Concilii Patres ipsam Romano Pontifici atque Ecclesiae Pastoribus eximum hucusque praebuisse auxilium agnoverunt, simulque ut eiusdem Romanae Curiae Dicasteria novae ordinationi, temporum, regionum, rituumque necessitatibus magis aptatae, subicerentur optaverunt.¹⁸ Hisce igitur Concilii optatis satisfaciens, Paulus VI, Decessor Noster, novam Curiae ordinationem ad effectum alacriter adduxit, data Constitutione apostolica “Regimini Ecclesiae universae”, die XV mensis Augusti anno MCMLXVII.

Equidem per hanc Constitutionem Summus ille Pontifex Romanae Curiae structuram, competentiam ac procedendi rationem Dicasteriorum iam exsistentium accuratius determinavit, novaque constituit, quorum esset particularia in Ecclesia pastoralia incepta promovere, dum cetera in iurisdictionis vel gubernationis officia incumbere pergerent; quam ob rem factum est, ut compositio Curiae multiformem universalis Ecclesiae imaginem clarius referret. Inter alia, dioecesanos Episcopos in ipsam accessivit, simulque internae coordinationi Dicasteriorum prospexit per periodicos conventus eorundem Cardinalium moderatorum ad communia problemata collatis consiliis perpendenda. Sectionem Alteram apud Tribunal Signaturae Apostolicae induxit, ad summa eaque principalia fidelium iura aptius tuenda.

Verumtamen, cum antiquorum institutorum reformationem maturiore studio egere plane novisset, idem Summus Pontifex iussit ut, quinque exactis annis a Constitutionis promulgatione, innovatus rerum ordo altius expenderetur, pariterque inspiceretur utrum Concilii Vaticani II postulatis reapse congrueret et christiani populi civilisque societatis necessitatibus responderet, atque, quantum res postularet, in aptiorem reduceretur formam. Cui muneri adimplendo Commissio, seu peculiare Praelatorum corpus, Cardinali praeside, destinata est, ipsaque usque ad eiusdem Pontificis obitum operam actuose navavit.

6. Cum inscrutabili Providentiae consilio ad universalis Ecclesiae pascendae munus vocati simus, iam a Pontificatus primordiis satagemus non solum de re tam gravi Dicasteriorum mentem exquirere, verum etiam ab

18. Cf. Decr. *Christus Dominus*, 9.

Dakako, ta je obnova Pija X. poslije u Zakoniku kanonskoga prava, koji je 1917. godine proglasio naš prethodnik Benedikt XV, potvrđena i dopunjena te je ostala gotovo nepromijenjena sve do 1967. godine, ne mnogo poslije završetka II. vatikanskog sabora na kojemu je Crkva dublje istražila svoje otajstvo i življe uočila svoje poslanje.

5. Takva dakle dublja spoznaja Crkve o sebi samoj morala je spontano donijeti neko novo prilagođivanje Rimske kurije, u skladu s našim vremenom. Dakako, oci svetoga Sabora priznali su da je ona sve dosad rimskom prvosvećeniku i crkvenim pastirima pružala izvrsnu pomoć, ali su istodobno poželjeli da se uredi Rimske kurije preurede u skladu s potrebama vremena, krajeva i obreda.¹⁸ Udovoljavajući, dakle, tim željama Sabora, Pavao VI, naš prethodnik, spremno je preuredio Kuriju kada je 15. kolovoza 1967. godine izdao apostolsku konstituciju "Regimini Ecclesiae universae".

Doista, tom konstitucijom isti je vrhovni svećenik brižljivije odredio uređenje Rimske kurije, mjerodavnost i način postupanja već postojećih ureda, a ustanovio je i nove kojih je zadaća bila promicati pojedinačne pastoralne pothvate u Crkvi, dok su drugi i dalje izvršavali jurisdikcijske ili upravne službe; tako se postiglo da uređenje Kurije jasnije odražava mnogoliku sliku sve Crkve. Među ostalim, pozvao je u nju dijecezanske biskupe i istodobno se pobrinuo za usklađivanje među uredima preko povremenih sastanaka njihovih kardinala voditelja, sa svrhom da se na uzajamnim savjetovanjima točno ispituju zajednički problemi. Uveo je drugi odsjek u sudu Apostolske signature radi prikladnije zaštite bitnih vjernihkih prava.

Ipak, budući da je dobro znao kako obnova drevnih ustanova iziskuje brižljivije izučavanje, isti je vrhovni svećenik, pet godina poslije objavljivanja spomenute konstitucije, zapovjedio da se provedena obnova procijeni i da se istodobno točno istraži da li se doista slaže sa zahtjevima II. vatikanskog sabora i da li odgovara potrebama kršćanskog naroda i građanskog društva, pa da se, ako potreba iziskuje, Kuriji dade prikladniji oblik. Za ispunjenje te zadaće određeno je povjerenstvo ili posebno tijelo prelata s kardinalom na čelu, koje je sve do smrti toga prvosvećenika marljivo obavljalo svoj posao.

6. Budući da nas je neistraživi naum Providnosti pozvao na službu pastira opće Crkve, već smo od početka našega pontifikata marljivo istraživali ne samo mišljenje ureda nego i zahtijevali sud svega

18. Usp. Dekr. *Christus Dominus*, 9.

universo Cardinalium Collegio iudicium postulare. Qui Patres Cardinales, in generali Consistorio bis congregati, rei incubuerunt atque consilia praeberunt de itinere rationibusque persequendis in Romanae Curiae ordinatione. Cardinales enim cum Romani Episcopi ministerio arctissimo ac singulari vinculo coniunguntur, eidemque “adsunt sive collegialiter agendo, cum ad quaestiones maioris momenti tractandas in unum convocantur, sive ut singuli, scilicet variis officiis, quibus funguntur, eidem ... operam praestando in cura praesertim cotidiana universae Ecclesiae”¹⁹; ii igitur in primis sciscitandi erant in tanti momenti causa.

Perampla sententiarum rogatio, quam supra memoravimus, apud Romanae Curiae Dicasteria, ut aequum erat iterum facta est. Generalis consultationis fructus illud exstitit “Schema Legis peculiaris de Curia Romana”, cui apparando incubuit Praelatorum Commissio, Patre Cardinali praeside, duos fere annos adlaborans, quodque singulorum Cardinalium, Ecclesiarum Orientalium Patriarcharum, Episcoporum Conferentiarum per earum Praesides, et Romanae Curiae Dicasteriorum examini subiectum est, atque in plenario Cardinalium Coetu anno MCMLXXXV excussum. Quod attinet ad Episcoporum Conferentias, oportebat ut de Ecclesiarum particularium necessitatibus atque de earum hac in materie expectationibus optatisque ad Curiam Romanam pertinentibus per vere universalem sententiam certiores fieremus; quae omnia ut plane nosceremus, occasionem potissimum praebuit peropportuna extraordinaria Synodus pariter anno MCMLXXXV celebrata, sicut iam mentionem fecimus.

Denique Commissio Patrum Cardinalium ad hunc finem specialiter condita, ratione habita animadversionum et consiliorum ex multiplicibus consultationibus acceptorum, atque sententia etiam privatorum quorundam virorum cognita, Legem peculiarem pro Curia Romana apparavit, novo Codici Iuris Canonici congruenter aptatam.

Quam quidem peculiarem Legem hac praesenti Constitutione apostolica promulgare volumus, dum quartum nuper exspiravit saeculum a commemorata Constitutione apostolica “Immensa aeterni Dei” Xysti V, atque octogesimus recurrit annus a S. Pii X Constitutione apostolica “Sapienti consilio”, viginti denique vix expletis annis ex quo Constitutio apostolica Pauli VI “Regimini Ecclesiae universae” vim suam exserere coepit, quacum haec Nostra arcte coniungitur, quippe quod utraque a Concilio Vaticano II, eadem ducente cogitatione et mente, originem quodammodo ducat.

19. *C.I.C.*, 349.

Kardinalskog zbora o tako važnoj stvari. Oci kardinali, dva puta sabrani u generalni konzistorij, ozbiljno su se pozabavili tom stvari i dali savjete o postupku i načelima uređenja Rimske kurije. Naime, kardinali su najtješnjom i osobitom vezom povezani sa služenjem rimskog biskupa i njemu “pomažu bilo radeći zbornom, kad su sazvani da raspravljaju o pitanjima od veće važnosti, bilo kao pojedinci, naime, različitim službama koje obavljaju, njemu... su na pomoć osobito u svagdanjoj brizi za opću Crkvu”;¹⁹ bilo je, dakle, potrebno da najprije oni budu pitani u stvari od tolike važnosti.

Ponovno je, kako je bilo i pravedno, provedeno gore spomenuto opsežno ispitivanje mišljenja ureda Rimske kurije. Kao plod općeg savjetovanja nastao je: “Nacrt posebnog zakona o Rimskoj kuriji”, na pripremanju kojeg je gotovo dvije godine ustrajno radilo Povjerenstvo premeta pod predsjedanjem oca kardinala. Nacrt su ispitali svi kardinali, patrijarsi istočnih Crkava, biskupske konferencije preko svojih predsjednika i uredi Rimske kurije, a pretresen je i na plenarnoj skupštini kardinala 1985. godine. Što se tiče biskupskih konferencija, trebalo je da o potrebama partikularnih Crkava i o njihovim očekivanjima i željama u ovom predmetu, a koje se tiču Rimske kurije, budemo doista potpuno obaviješteni; da bismo sve to upoznali, pružila je veoma prikladnu prigodu upravo izvanredna sinoda, održana jednako tako 1985. godine, kako smo već spomenuli.

Najposlije, Povjerenstvo otaca kardinala, osnovano posebno za tu svrhu, uzevši u obzir primjedbe i savjete dobivene iz mnogobrojnih savjetovanja a upoznavši i mišljenje nekih privatnih muževa, pripremila je poseban zakon o Rimskoj kuriji, u skladu s novim Zakonikom kanonskoga prava.

Upravo taj posebni zakon želimo proglasiti ovom sadašnjom apostolskom konstitucijom, dok su protekla četiri stoljeća od spomenute apostolske konstitucije Siksta V. “*Immensa aeterni Dei*”, a teče osamdeseta godina od apostolske konstitucije sv. Pija X. “*Sapienti consilio*” i pošto se istom navršilo dvadeset godina kako je na snazi apostolska konstitucija Pavla VI. “*Regimini Ecclesiae universae*”, s kojom je ova naša tijesno povezana, jer i jedna i druga u neku ruku potječu od II. vatikanskog sabora i vode ih ista misao i isti duh.

19. *C.I.C.*, 349.

7. Hae mens atque cogitatio, Concilio Vaticano II congruentes, renovatae Romanae Curiae actuositatem firmant et exprimunt. Quae quidem hisce Concilii enuntiatur verbis: “In exercenda suprema, plena et immediata potestate in universam Ecclesiam, Romanus Pontifex utitur Romanae Curiae Dicasteriis, quae proinde nomine et auctoritate illius munus suum explent in bonum Ecclesiarum et in servitium Sacrorum Pastorum”.²⁰

Patet igitur Romanae Curiae munus, etsi ad propriam Ecclesiae constitutionem, iure divino conditam, non pertinet, *indolem* tamen *vere ecclesialem* habere, quatenus ab universalis Ecclesiae Pastore suam et exsistentiam et competentiam trahat. Ea enim in tantum exstat atque adlaborat, in quantum ad ministerium Petrianum refertur in eoque fundatur. Quoniam autem Petri ministerium, utpote “servi servorum Dei”, sive erga universam Ecclesiam sive erga totius Ecclesiae Episcopos exercetur, Romana etiam Curia, Petri successori inserviens, ad universam Ecclesiam atque ad Episcopos iuvandos pariter spectat.

Plane inde elucet praecipuam notam omnium singulorumque Romanae Curiae Dicasteriorum esse eius *indolem ministerialem*, sicut iam prolata verba e Decreto “Christus Dominus” declarant, et haec praesertim: “Romanus Pontifex *utitur Romanae Curiae Dicasteriis*”.²¹ Perspicue enim indoles instrumentalis Curiae his indicatur, et ipsa veluti instrumentum in manibus Pontificis quodammodo describitur, ita ut nulla vi nullaque potestate polleat praeter eas quas ab eodem Summo Pastore recipit. Ipse enim Paulus VI, iam duobus annis antequam Decretum “Christus Dominus” promulgaretur, scilicet anno MCMLXIII, Romanam Curiam definivit instrumentum immediatae adhaesionis et absolutae oboedientiae, quo Summus Pontifex ad suam universalem missionem explendam utitur. Quae notio in Constitutione apostolica “Regimini Ecclesiae universae” passim usurpata est.

Haec indoles ministerialis vel instrumentalis aptissime revera videtur huius valde benemeriti venerandique instituti naturam definire eiusque actionem significare, quae totae in eo consistunt ut auxilium Summo Pontifici eo validius et efficacius praestet, quo magis conformiter ac fidelius eius voluntati sese praebere nitatur.

8. Praeter hanc indolem ministerialem, a Concilio Vaticano II *character*, ut ita dicamus, *vicarius* Romanae Curiae in luce ulterius ponitur, quandoquidem ipsa, ut iam diximus, non proprio iure neque proprio Marte operatur: potestatem enim a Romano Pontifice acceptam exercet essentiali quadam et nativa cum Ipso necessitudine, quia huiusmodi potestatis proprium est ut agendi studium

20. Decr. *Christus Dominus*, 9.

21. *Ibid.*

7. Taj duh i ta misao, u skladu s II. vatikanskim saborom, utvrđuju i izriču djelatnost obnovljene Rimske kurije, što se iskazuje upravo ovim saborskim riječima: “Izvršavajući vrhovnu, potpunu i neposrednu vlast nad svom Crkvom, rimski veliki svećenik služi se uredima Rimske kurije. Ti uredi, prema tome, obavljaju svoju službu u njegovo ime i pod njegovom vlašću, na dobrobit Crkava i na službu posvećenih pastira.”²⁰

Očito je, dakle, da služba Rimske kurije, premda ne pripada vlastitom uređenju Crkve, utemeljenom na božanskom pravu, ipak ima *istinski crkvenu narav* jer i svoje postojanje i mjerodavnost dobiva od pastira opće Crkve. Naime, Kurija toliko postoji i djeluje koliko je povezana s petrovskim služenjem i na njemu se temelji. A budući da se služba Petra, kao “sluge slugu Božjih”, vrši i prema općoj Crkvi i prema biskupima sve Crkve, i Rimska kurija, služeći Petrovu nasljedniku, jednako teži da bude od pomoći općoj Crkvi i biskupima.

Stoga je posve jasno da je osobito obilježje svih i svakog ureda Rimske kurije njezina *ministerijalna narav*, kao što izriču već navedene riječi dekreta “Christus Dominus”, a osobito: “Rimski veliki svećenik služi se uredima Rimske kurije”.²¹ Time se jasno označuje instrumentalna narav Kurije, te se ona na neki način opisuje kao sredstvo u rukama prvosvećenika, tako da ona nema nikakve ni snage ni vlasti osim one koju dobiva od vrhovnog pastira. Naime, sam je Pavao VI, još 1963. godine, dvije godine prije proglašenja dekreta “Christus Dominus”, označio Rimsku kuriju kao sredstvo neposredne privrženosti i potpune poslušnosti kojim se vrhovni svećenik služi u vršenju svojega općeg poslanja. Taj je pojam mjestimice ušao u apostolsku konstituciju “Regimini Ecclesiae universae”.

To ministerijalno ili instrumentalno svojstvo čini se veoma prikladno određuje narav i označuje djelatnost te veoma zaslužne i časne ustanove, koje su sve u tome da se vrhovnom svećeniku pruža jača i djelotvornija pomoć što se skladnije i odanije nastoji podložiti njegovoj volji.

8. Osim te ministerijalne naravi, II. vatikanski sabor iznio je jasnije na vidjelo, da tako kažemo, *zamjenički karakter* Rimske kurije, jer ona, kao što smo već rekli, ne djeluje u svoje ime ni po svojem nahodanju: ona, naime, vrši vlast dobivenu od rimskog prvosvećenika u nekoj bitnoj i prirodnoj povezanosti s njim; svojstveno je takvoj vlasti da

20. Dekr. *Christus Dominus*, 9.

21. *Ondje*.

cum voluntate illius, a quo oritur, semper coniungat, ea quidem ratione ut eiusdem voluntatis fidelem interpretationem, consonantiam, immo quasi aequalitatem prae se ferat atque manifestet, in Ecclesiarum bonum atque in Episcoporum servitium. Ex huiusmodi indole Romana Curia vim roburque haurit, pariterque officiorum suorum limites ac normarum codicem invenit.

Huius autem potestatis plenitudo in capite seu in ipsa Christi Vicarii persona insidet, qui propterea Curiae Dicasteriis eam committit pro singulorum competentia atque ambitu. Quoniam autem Romani Pontificis munus Petrianum, sicut diximus, ad fratrum Episcoporum Collegii munus suapte natura refertur, ad id simul spectans ut universa Ecclesia singulaeque particulares Ecclesiae aedificentur, constabulantur atque dilatentur, eadem Curiae *diaconia*, qua Ipse in suo personali munere exercendo utitur, necessario pariter refertur ad personale Episcoporum munus, sive utpote Episcopalis Collegii membrorum, sive utpote particularium Ecclesiarum Pastorum.

Quam ob causam non modo longe abest ut Romana Curia personales rationes ac necessitudines inter Episcopos atque Summum Pontificem quoddam veluti *diaphragma* impediatur vel condicionibus obstringatur, sed contra ipsa est, atque magis magisque sit oportet, communionis atque sollicitudinum participationis administra.

9. Ratione igitur suae diaconiae, cum ministerio Petriano coniunctae, eruendum est tum Romanam Curiam cum totius orbis Episcopis artissime coniungi, tum eosdem Pastores eorumque Ecclesias primos principalioresque esse veluti beneficiarios operis Dicasteriorum. Quod eiusdem Curiae etiam compositione probatur.

Etenim Romanam Curiam omnes fere componunt Patres Cardinales, ad Romanam Ecclesiam proprio nomine pertinentes,²² qui proxime Summum Pontificem in universali Ecclesia gubernanda adiuvant, quique insuper cuncti sive in ordinaria sive in extraordinaria Consistoria convocantur, cum graviora negotia tractanda id suadeant;²³ quo igitur fit ut, necessitates totius Populi Dei plenius cognoscentes, Ecclesiae universae bono prospicere pergant.

Huc etiam accedit quod singulis Dicasteriis praepositi episcopali characterem et gratia plerumque pollent ad unumque Episcoporum Collegium pertinent, itemque eadem etiam erga universam Ecclesiam sollicitudine urgentur, qua omnes Episcopi, in communione hierarchica cum Romano Episcopo suo Capite, devinciuntur.

22. Cf. Const. Ap. *Vicariae potestatis*, VI Ian. MCMLXXVII: AAS 69 (1977), p. 6.

23. Cf. *C.I.C.*, 353.

revnost u djelovanju uvijek povezuje s voljom onoga od koga potječe, dakako na taj način da bi izricala i očitovala vjerno tumačenje te volje, suglasje, dapače gotovo istovjetnost s njom, na dobrobit Crkava i na služenje biskupima. Iz takvog svojstva Rimski kurija crpe moć i snagu i jednako tako nalazi granice svojih služba i zbroj odredaba.

Punina pak ove vlasti jest u glavi ili u samoj osobi Kristova namjesnika, koji je zbog toga povjerava uredima Kurije prema mjerodavnosti i opsegu svakog ureda. Budući da se pak petrovska služba rimskog prvosvećenika, kao što smo rekli, po svojoj naravi odnosi na službu Zbora braće biskupa i istodobno teži da se opća Crkva i svaka partikularna Crkva izgrađuju i šire, ista *dijakonija* Kurije, kojom se papa služi u vršenju svoje osobne službe, nužno se isto tako odnosi na osobnu službu biskupa, bilo kao članova Biskupskog zbora, bilo kao pastira partikularnih Crkava.

Zbog toga Rimski kurija osobne odnose i povezanost između biskupa i vrhovnog svećenika ne samo da, kao kakva *prepreka*, ne sprečava, niti opterećuje uvjetima, nego ona, naprotiv, jest, i sve više i više treba da bude, služiteljica zajedništva i sudjelovanja u brigama.

9. Dakle, zbog njezine dijakonije, povezane s petrovskim služenjem, potrebno je zaključiti da je i Rimski kurija veoma tijesno povezana s biskupima svega svijeta i da su ti isti pastiri i njihove Crkve prvi i glavni nadarbenici rada njenih ureda. To dokazuje i sastav iste Kurije.

Naime, Rimsku kuriju čine gotovo svi oci kardinali koji u pravom smislu pripadaju rimskoj Crkvi,²² koji najneposrednije pomažu vrhovnom svećeniku u upravljanju općom Crkvom i koji se, osim toga, svi pozivaju na redovite i izvanredne konzistorije, kad to zahtijeva rješavanje važnijih pitanja;²³ stoga biva da se, poznavajući potpunije potrebe svega Božjeg naroda, neprekidno brinu za dobrobit opće Crkve.

K tome, pročelnici svakog ureda imaju većinom biskupski biljeg i milost te pripadaju jedinstvenom Biskupskom zboru i potiču se dakako na istu onu skrb za svu Crkvu, koja tijesno sjedinjuje sve biskupe u hijerarhijskom zajedništvu s njihovom glavom, rimskim biskupom.

22. Usp. Apost.konst. *Vicariae potestatis*, 6. siječ. 1977: AAS 69 (1977) str. 6.

23. Usp. *C.I.C.*, 353.

Cum insuper inter Dicasteriorum membra aliqui cooptentur dioecesani Episcopi, “qui mentem, optata ac necessitates omnium Ecclesiarum Summo Pontifici plenius referre valeant”,²⁴ per Romanam Curiam collegialis affectus, qui inter Episcopos eorumque Caput intercedit, ad *concretam* applicationem perducitur, idemque ad totum mysticum Corpus extenditur, “quod est etiam corpus Ecclesiarum”.²⁵

Qui quidem collegialis affectus inter varia quoque Dicasteria colitur. Omnes enim Cardinales Dicasteriis praepositi certis temporibus inter se conveniunt, vel ipsorum partes agentes cum peculiare quaestiones tractandae sint, ut collatis consiliis de potioribus quaestionibus certiores fiant ad illasque solvendas mutuam adiutorium conferant atque ideo agendi cogitandique unitatem in Romana Curia provideant.

Praeter hos episcopali potestate praeditos viros ad Dicasteriorum navitatem plurimi requiruntur operis adiutores, qui suo labore, haud raro abscondito neque levi vel facili, ministerio Petriano inserviant ac prosint.

Etenim in Romanam Curiam advocantur sive dioecesani ex universo terrarum orbe presbyteri, qui sacerdotii ministerialis participes, cum Episcopis arcte coniunguntur; sive Religiosi, e quibus maxima pars sunt presbyteri, atque Religiosae sodales, qui vitam suam ad Evangelii consilia diversimode componunt, ad Ecclesiae bonum augendum atque ad singulare Christi testimonium coram mundo praestandum; sive laici viri atque mulieres, qui ob Baptismi atque Confirmationis virtutem proprio apostolico munere funguntur. Quae plurium virium conspiratio efficit ut omnes Ecclesiae ordines in pastorem Romanae Curiae operam continuandam efficacius usque adiuvent Summum Pontificem, cum Ipsius ministerio coniuncti. Exinde etiam patet, huiusmodi omnium Ecclesiae ordinum servitium nihil simile in civili societate invenire, atque ipsorum laborem cum animo vere serviendi praestandum esse, ad ipsius Christi diaconiam sequendam atque imitandam.

10. Clare inde elucet Romanae Curiae ministerium, sive in semet ipso consideretur, sive ob ipsius rationes cum universae Ecclesiae Episcopis, sive ob fines, ad quos contendit atque ob concordem caritatis affectum, quo ducatur oportet, quadam *collegialitatis* nota pollere, etiamsi ipsa Curia nulli sit comparanda cuiuslibet naturae collegio; quae nota eam ad inserviendum Episcoporum Collegio informat mediisque ad id idoneis instruit. Quin immo, ipsorum etiam Episcoporum sollicitudinem pro universa Ecclesia exprimit, siquidem Episcopi huiusmodi curam atque sedulitatem “cum Petro et sub Petro” participant.

24. Decr. *Christus Dominus*, 10.

25. Const. dogm. *Lumen gentium*, 23.

Osim toga, među članove ureda uzimaju se gdje koji dijecezanski biskupi “da bi mogli vrhovnom svećeniku potpunije iznositi mišljenja, želje i potrebe svih Crkava”.²⁴ Tako se preko Rimske kurije zborni duh koji postoji između biskupa i njihove glave *konkretno* ostvaruje i proteže na sve otajstveno tijelo, “koje je također tijelo Crkava”.²⁵

Taj se zborni duh njeguje dakako i među raznim uredima. Naime, svi se kardinali pročelnici ureda, ili njihovi zamjenici, u određeno vrijeme sastaju kad je potrebno rješavati posebna pitanja; tada razmjenjuju mišljenja i obavještavaju se o važnijim pitanjima i uzajamno si pomažu u njihovu rješavanju, te tako osiguravaju jedinstvo Rimske kurije u mišljenju i djelovanju.

Osim tih muževa urešenih biskupskom vlašću za djelovanje ureda traže se i mnogi pomoćnici koji su svojim radom, nerijetko skrovitim, ni jednostavnim ni lakim, petrovskom služenju na uslugu i korist.

Naime, u Rimsku kuriju pozivaju se i dijecezanski prezbiteri iz svega svijeta koji su kao dionici ministerijalnog svećeništva s biskupima tijesno povezani; i redovnici, koji su najvećim dijelom prezbiteri, i redovnice, koji na različite načine žive po evanđeoskim savjetima, kako bi povećavali dobrobit Crkve i pred svijetom davali posebno svjedočanstvo za Krista; pozivaju se i laici, muški i ženske, koji snagom krštenja i potvrde vrše svoju apostolsku službu. To stapanje više snaga postiže da svi crkveni redovi, povezani sa služenjem vrhovnog svećenika, uvijek djelotvornije pomažu u nastavljanju pastoralnog rada Rimske kurije. Iz toga je također jasno da u građanskom društvu ne postoji ništa slično tom služenju svih crkvenih redova, i da oni treba da vrše svoj posao doista u duhu služenja, tako da slijede i nasljeđuju dijakoniju samoga Krista.

10. Odatle je jasno da služenje Rimske kurije, promatrano bilo u sebi bilo s obzirom na njegove odnose s biskupima sve Crkve, bilo s obzirom na svrhe za kojima teži i složan duh ljubavi koji treba da ga vodi, ima neko obilježje *zbornosti*, premda samu Kuriju nije potrebno uspoređivati ni s kojim zborom bilo koje naravi; nju to obilježje osposobljuje za služenje Biskupskom zboru i osigurava joj za to prikladna sredstva. Dapače, ona je izričaj brige biskupa za svu Crkvu, jer su biskupi “s Petrom i pod Petrom” dionici te skrbi i pažnje.

24. Dekr. *Christus Dominus*, 10.

25. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 23.

Quod sane maxime excellit et symbolicam vim prae se fert, cum Episcopi - ut iam supra diximus - vocantur ut singulis Dicasteriis sociam operam praebeant. Praeterea omnibus et singulis Episcopis integrum ius manet et officium ipsum Beati Petri Successorem adeundi, potissimum per visitationes “ad Apostolorum limina”.

Hae visitationes, ob supra exposita ecclesiologica et pastoralia principia, propriam peculiaremque significationem accipiunt. Sunt enim in primis maximi momenti opportunitas, et veluti centrum constituunt supremi illius ministerii, Summo Pontifici commissi: nam Ecclesiae universalis Pastor tunc communicat atque colloquitur cum particularium Ecclesiarum Pastoribus, qui ad ipsum se conferunt ut in eo Cephama videant (cf. *Gal* 1, 18), suarum dioecesium quaestiones coram atque privatim cum Ipso pertractent cum eoque ideo omnium Ecclesiarum sollicitudinem participent (cf. *2 Cor* 11, 28). Quam ob rem, per visitationes ad limina communio atque unitas in intima Ecclesiae vita maximopere foventur.

Eaedem praeterea Episcopis copiam commoditatemque praebent, ut cum competentibus Romanae Curiae Dicasteriis considerent atque explorent tum studia ad doctrinam actionemque pastoralemente attinentia, tum apostolatus incepta, tum difficultates, quae aeternae salutis procurandae missioni, ipsis concredita, se interponant.

11. Cum igitur Romanae Curiae navitas cum munere Petriano iuncta in eoque fundata, in bonum simul universae Ecclesiae sive Ecclesiarum particularium cedat, ea praeprimis ad explendum *unitatis ministerium* vocatur, quod Romano Pontifici singulariter commissum est, quatenus Ipse divino placito perpetuum atque visibile fundamentum Ecclesiae constitutus est. Quapropter unitas in Ecclesia pretiosus est thesaurus servandus, defendendus, tutandus, promovendus, perpetuo erigendus, omnibus studiose cooperantibus, iis potissimum qui vicissim *visibile principium et fundamentum in suis Ecclesiis particularibus sunt*.²⁶

Igitur, cooperatio, quam Romana Curia Romano Pontifici praestat, hoc unitatis ministerio fulcitur: haec autem in primis *unitas est Fidei*, quae sacro deposito, cuius Petri successor primus est custos et tutor et a quo munus supremum confirmandi fratres suscipit, regitur et struitur. Est pariter *unitas disciplinae*, quoniam agitur de generali disciplina Ecclesiae, quae in normarum morumque complexu consistit, fundamentalem Ecclesiae constitutionem conformat, atque media salutis eorumque rectam administrationem tuetur, una cum Populi Dei ordinata compagine.

26. Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, 23.

To se najviše ističe i ima simboličku snagu kada se biskupi, kao što smo već rekli, pozivaju da pojedinim uredima pružaju odgovarajuću pomoć. Osim toga, svi i svaki biskup imaju nepovredivo pravo i dužnost pohađati nasljednika blaženoga Petra, osobito pohodima “apostolskim pragovima”.

Ti pohodi, zbog gore izloženih eklezijalnih i pastoralnih načela, zadobivaju vlastito i posebno značenje. Oni su, u prvom redu prigoda od veoma velike važnosti i gotovo čine središte onog vrhovnog služenja povjerenog vrhovnom svećeniku: tada se, naime, pastir opće Crkve susreće i razgovara s pastirima partikularnih Crkava koji dolaze k njemu da u njemu vide Stijenu (usp. *Gal* 1, 18), da osobno i privatno s njime pretresu pitanja svojih biskupija i da zajedno s njime sudjeluju u brizi za sve Crkve (usp. *2 Kor* 11, 28). Zato pohodi apostolskim pragovima silno podupiru zajedništvo i jedinstvo u najnutarnijem životu Crkve.

Pohodi, osim toga, biskupima daju pogodnu priliku da s mjerodavnim uredima Rimske kurije razmotre i ispitaju bilo nastojanja koja se tiču nauka i pastoralnog djelovanja, bilo apostolske pothvate, bilo poteškoće koje stoje na putu poslanju njima povjerenu glede ostvarenja vječnog spasenja.

11. Budući da se dakle djelatnost Rimske kurije, povezana s petrovskom službom i na njoj utemeljena, posvećuje istodobno dobrobiti opće Crkve ili partikularnih Crkava, ona je prije svih pozvana da vrši *službu jedinstva* koja je na poseban način povjerena rimskom prvosvećeniku, jer on je božanskom voljom postavljen da bude trajni i vidljivi temelj Crkve. Zato je jedinstvo u Crkvi dragocjeno blago koje je potrebno čuvati, braniti, štiti, promicati i trajno izgrađivati, uz revnu suradnju svih, osobito onih koji su naizmjenice *vidljivo počelo i temelj toga jedinstva u svojim partikularnim Crkvama*.²⁶

Suradnja dakle koju Rimaska kurija daje vrhovnom svećeniku temelji se na tom služenju jedinstvu: to je prije svega *jedinstvo vjere* koje se oslanja na sveti polog kojega je Petrov nasljednik prvi čuvar i branitelj i od kojega prima vrhovnu službu da utvrđuje braću, i na tom se pologu gradi. Jednako je *jedinstvo stega*, jer je posrijedi opća stega Crkve koja je sadržana u zbroju odredaba i običaja, koja oblikuje temeljno uređenje Crkve i koja osigurava sredstva spasenja i njihovo ispravno podjeljivanje, zajedno s uređenim ustrojstvom Božjega naroda.

26. Usp. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 23.

Eadem unitas, quam nullo non tempore regimen Ecclesiae universae tuendam curat a diversis existendi et agendi modis pro varietate personarum et culturarum nedum detrimentum patiat per donorum immensam varietatem, quae Spiritus Sanctus profundit, perenniter ditescit, dummodo ne exinde nisus sese separandi insularum ad instar vel fugae a centro exoriantur, sed omnia in altiore unius Ecclesiae structuram componantur. Quod principium Decessor Noster Ioannes Paulus I optime commemoravit, cum Patres Cardinales allocutus haec de Romanae Curiae institutis asseveravit: eadem “Christi Vicario id praestant ut apostolico ministerio, cuius Ipse universae Ecclesiae debitor est, certe ac definite fungi possit, atque hac ratione provident ut legitimae agendi libertates sese organico modo explicent, servato tamen necessario obsequio erga illam disciplinae immo etiam fidei unitatem, ad Ecclesiae naturam pertinentem, pro qua Christus antequam pateretur oravit”.²⁷

Quo fit ut supremum unitatis ministerium universalis Ecclesiae legitimas consuetudines, populorem mores atque potestatem, quae iure divino ad Ecclesiarum particularium Pastores pertinet, vereatur. Ipse tamen Romanus Pontifex, uti patet, praetermittere non valet quin manus apponat quotiescumque graves rationes pro tuenda unitate in fide, in caritate vel in disciplina id postulent.

12. Munus itaque Romanae Curiae ecclesiale cum sit, cooperationem totius Ecclesiae, ad quam dirigitur, requirit. Nemo enim in Ecclesia ab aliis est seiunctus, immo quisque cum ceteris omnibus unum idemque efficit corpus.

Cuiusmodi cooperatio per illam communionem agitur, e qua exordium sumpsimus, scilicet vitae, caritatis et veritatis, in quam Populus messianicus a Christo Domino est constitutus, ab Eoque ut redemptionis instrumentum assumitur et tamquam lux mundi et sal terrae ad universum mundum mittitur.²⁸ Sicut ergo Romanae Curiae est cum omnibus Ecclesiis communicare, ita Pastores Ecclesiarum particularium, quas ipsi “ut vicarii et legati Christi regunt”,²⁹ cum Romana Curia communicare satagant oportet, ut per haec fidentia commercia, firmiore vinculo cum Petri Successore obstringantur.

Quae inter Ecclesiae centrum eiusque, ut ita dicamus, peripheriam mutua communicatio, dum nullius extollit auctoritatis fastigium, *communio* inter omnes maximopere promovet, ad instar viventis cuiusdam corporis, quod ex mutuis omnium membrorum rationibus constat atque operatur. Quod feliciter expressit Paulus VI Decessor Noster: “Liquet enim motui ad centrum ac

27. Alloc. ad Patrum Cardinalium Collegium, XXX Augusti MCMLXXVIII: AAS 70 (1978), p. 703.

28. Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, 9.

To jedinstvo, koje uprava opće Crkve svagda nastoji zaštititi da nikako ne bi stradalo od različitih načina postojanja i djelovanja zbog različitosti osoba i kultura, neizmjernom raznolikošću darova koje Duh Sveti obilno izljuje, trajno se obogaćuje, samo ako iz toga ne nastaju pokreti osamljivanja poput otoka ili bježanja od središta, nego se sve usklađuje u više uređenje jedine Crkve. Na to načelo veoma je dobro podsjetio naš prethodnik Ivan Pavao I., kad je u govoru ocima kardinalima o ustanovama Rimske kurije ustvrdio ovo: one “Kristovu namjesniku pružaju da može sigurno i točno vršiti apostolsku službu, koje je on dužnik svoj Crkvi, i tako se brinu da se na organski način razvijaju zakonite slobode djelovanja, čuvajući ipak potrebnu poslušnost prema onom jedinstvu stege i dapače vjere koje pripada naravi Crkve, za koje je Krist molio prije svoje muke”.²⁷

Na taj način vrhovno služenje jedinstvu poštuje zakonite običaje opće Crkve, navade naroda i vlast koja pastirima partikularnih Crkava pripada po božanskom pravu. Ali, kako je jasno, sam rimski prvosvećenik ne može propustiti da ne posegne za svojom vlašću kad god to zahtijevaju važni razlozi očuvanja jedinstva u vjeri, u ljubavi ili u stezi.

12. Budući da je dakle služba Rimske kurije eklezijalna, ona zahtijeva suradnju sve Crkve na koju je usmjerena. Naime, nitko u Crkvi nije odijeljen od drugih; dapače, svatko sa svima ostalima tvori jedno te isto tijelo.

Takva se suradnja ostvaruje onim zajedništvom od kojega smo započeli, dakako zajedništvo života, ljubavi i istine, u koje je Krist Gospodin sazdao svoj mesijanski narod, te ga uzima kao oruđe spasenja i šalje svemu svijetu kao svjetlo svijeta i sol zemlje.²⁸ Zato, kao što je zadaća Rimske kurije da podržava odnose sa svim Crkvama, tako i pastiri partikularnih Crkava, kojima “upravljaju kao Kristovi namjesnici i poslanici”,²⁹ treba da revno nastoje podržavati odnose s Rimskom kurijom da bi ih ti odnosi povjerenja čvršće povezivali s Petrovim nasljednikom.

To uzajamno podržavanje odnosa između središta i, da tako rečemo, rubova Crkve, dok ne uzdiže ničije dostojanstvo vlasti, veoma promiče *zajedništvo* među svima, poput nekog živog tijela koje uzajamnim djelovanjem svih udova i postoji i djeluje. To je sretno izrekao naš prethodnik Pavao VI.: “Jasno je da kretanju k središtu, kao k srcu

27. Govor Zboru otaca kardinala, 30. kolovoza 1978: AAS, 70 (1978), str. 703.

28. Usp. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 9.

veluti ad cor Ecclesiae respondere opus esse alium motum, qui a medio ad extrema feratur atque quadam ratione omnes et singulas Ecclesias, cunctos et singulos Pastores ac fideles attingat, ita ut ille significetur et ostendatur thesaurus veritatis, gratiae et unitatis, cuius Christus Dominus ac Redemptor Nos effecit participes, custodes ac dispensatores”.³⁰

Quae omnia eo pertinent, ut uni eidemque Populo Dei efficacius praebeatur ministerium salutis; ministerium dicimus, quod praeprimis postulat mutuum inter particularium Ecclesiarum Pastores et universae Ecclesiae Pastorem adiutorium, ita ut omnes collatis viribus adnitantur adimplere supremam eam legem, quae est salus animarum.

Nihil omnino aliud, quam ut huic saluti animarum uberius usque consulerent, Summi Pontifices voluerunt, sive Romanam Curiam condendo, sive novis Ecclesiae mundique condicionibus ipsam aptando, sicut e rerum historia patet. Iure igitur merito Paulus VI Romanam Curiam, veluti alterum Hierosolymitanum cenaculum, et sanctae Ecclesiae prorsus deditam sibi effingebat.³¹ Nosmetipsi idcirco ediximus omnibus, qui in ipsa operam dant unicam agendi rationem esse et normam Ecclesiae et erga Ecclesiam alacre praestare servitium.³² Immo in hac nova de Romana Curia Lege statuere voluimus, ut quaestiones omnes a Dicasteriis tractentur “viis ... ac iudiciis pastoralibus, animo intento tum ad iustitiam et Ecclesiae bonum tum praesertim ad animarum salutem”.³³

13. Iam igitur promulgaturi hanc Constitutionem apostolicam, qua nova Romanae Curiae lineamenta impertiuntur, placet nunc Nobis consilia atque proposita complecti, quibus ducti sumus.

Voluimus in primis ut eiusdem Curiae imago et facies novis responderet nostri temporis postulatis, ratione mutationum habita, quae post editam Constitutionem apostolicam “Regimini Ecclesiae universae” sive a Decessore Nostro Paulo VI sive a Nobis factae sunt.

29. *Ibid.*, 27.

30. Litt. Ap. M.P. *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* de muneribus Legatorum Romani Pontificis, XXIV Iun. MCMLXIX: AAS 61 (1969), p. 475.

31. Alloc. ad eos qui sacris Exercitationibus in palatio Ap.co interfuerunt, XVII Mart. MCMLXXXIII: *Insegnamenti di Paolo VI*, XI, 1973, p. 257.

32. Cf. Alloc. ad Curiam Romanam, XXVIII Iun. MCMLXXXVI: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IX, 1, 1986, p. 1954.

33. Art. 15.

Crkve, treba da odgovara drugo kretanje koje ide od središta k rubovima te u neku ruku doseže sve i pojedinačne Crkve, sve i pojedinačne pastire i vjernike, tako da se označi i pokaže ono blago istine, milosti i jedinstva kojega nas je Krist Gospodin učinio dionicima, čuvarima i djelateljima.”³⁰

Sve to ide za tim da se jednom te istom Božjem narodu pruža djelotvornija služba spasenja; kažemo služba koja prije svega zahtijeva uzajamnu pomoć između pastira partikularnih Crkava i pastira opće Crkve, tako da svi ujedinjenim snagama nastoje ostvarivati onaj najviši zakon, spasenje duša.

Doista, ništa drugo nisu htjeli vrhovni svećenici i osnutkom Rimske kurije i njezinim prilagodabama novim uvjetima u Crkvi i svijetu nego da se sve plodnije brinu za to spasenje duša, kao što to pokazuje povijest. S pravom je, dakle, Pavao VI. ocrtao Rimsku kuriju kao drugo jeruzalemsko blagovalište i potpuno predanu svetoj Crkvi.³¹ Stoga smo i mi obznanili svima koji u njoj rade da je jedino načelo i pravilo djelovanja radosno služenje Crkve i Crkvi.³² Dapače, u ovom novom Zakonu o Rimskoj kuriji htjeli smo odrediti da uredi sva pitanja rješavaju “pastoralnim sredstvima... i mjerilima, pazeći i na pravednost i na dobrobit Crkve a, osobito, na spasenje duša”.³³

13. Budući da sada, dakle, kanimo proglasiti ovu Apostolsku konstituciju kojom se daju nove osnove Rimske kurije, želimo ovom prigodom sažeti načela i nakane koje su nas vodile.

Najprije smo željeli da slika i lice te Kurije odgovara novim zahtjevima našeg vremena, uzevši u obzir promjene koje je, poslije objelodanjenja Apostolske konstitucije “Regimini Ecclesiae universae”, uveo ili naš prethodnik Pavao VI. ili Mi.

29. *Ondje*, 27.

30. Apost. pismo M.P. *Sollicitudo omnium Ecclesiarum* o zadaćama izaslanika Rimskoga biskupa 24. lip. 1969: AAS 61 (1969), str. 475.

31. Usp. Govor onima koji su sudjelovali u svetim vježbama u Apost. palači, 17. ož. 1973: *Insegnamenti di Paolo VI*, XI, 1973, str. 257.

32. Usp. Govor Rimskoj kuriji, 28. lip. 1986: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IX, 1, 1986, str. 1954.

33. Čl. 15.

Deinde Nostrum fuit ut Ecclesiae legum renovatio, quae per evulgatum novum Codicem Iuris Canonici inducta est, vel quae in eo est posita ut ad effectum deducatur in recognoscendo Codice Iuris Canonici Orientalis, aliquo modo expleretur atque conficeretur.

Tum in animo habuimus ut antiquitus recepta Romanae Curiae Dicasteria et Instituta magis idonea redderentur ad ipsorum fines consequendos, ad quos instituta sunt, scilicet ad participanda regiminis, iurisdictionis atque negotiorum executionis munera; qua de re factum est ut horum Dicasteriorum agendi provinciae inter ipsa aptius distribuerentur ac distinctius designarentur.

Deinde, prae oculis habentes quae rerum usus hisce annis docuit quaeque semper novis ecclesialis societatis postulatis, requiruntur, cogitavimus iuridicam figuram rationemque iterum considerare illorum institutorum, quae merito “post-conciliaria” appellantur, eorum forte conformationem ordinationemque mutando. Quod eo consilio fecimus, ut magis magisque utile fructuosumque ipsorum institutorum munus redderetur, scilicet in Ecclesia promovendi peculiaria pastoralia opera atque rerum studium, quae augescente in dies celeritate Pastorum sollicitudinem occupant eademque tempestivas securasque responsiones postulant.

Denique nova et etiam stabilia incepta ad mutuam operam inter Dicasteria consociandam excogitata sunt, quorum ope quaedam agendi ratio habeatur unitatis notam suapte natura prae se ferens.

Quae ut uno comprehendamus verbo, curae Nobis fuit continenter procedere ut Romanae Curiae constitutio atque agendi ratio tum ecclesiologicae illi rationi, a Concilio Vaticano II pertractatae, magis magisque responderent, tum ad ipsius constitutionis pastorales propositos fines obtinendos clariore usque modo idonea evaderent, tum ecclesialis civilisque societatis necessitatibus aptius in dies obviam irent.

Siquidem persuasum Nobis est Romanae Curiae navitatem haud paulum conferre, ut Ecclesia, tertio post Christum natum adventante millenio, ortus sui mysterio fidelis perseveret,³⁴ cum Spiritus Sanctus virtute Evangelii eam juvenescere facit.³⁵

14. Hisce omnibus attentis, opera peritorum virorum adhibita, sapienti consilio et collegiali affectu suffulti Patrum Cardinalium et Episcoporum, diligenter perspectis Romanae Curiae natura et munere, hanc Apostolicam Constitutionem exarari iussimus, spe ducti ut veneranda haec et regimini

34. Cf. Litt. encycl. *Dominum et vivificantem*, XVIII Mai. MCMLXXXVI, 66: AAS 78 (1986), pp. 896s.

35. Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, 4.

Zatim, namjera nam je bila da se obnova crkvenih zakona - uvedena objavljenim novim Zakonikom kanonskoga prava, ili u njem započeta da bi se ostvarila u obnavljanju Zakonika istočnoga kanonskog prava - na neki način upotpuni i dovrši.

Druga nam je želja bila da drevni uredi i ustanove Rimske kurije postanu prikladniji za postignuće svoje svrhe za koju su ustanovljeni, naime za sudjelovanje na upravnoj, sudskoj i izvršnoj službi; zato su područja djelovanja ovih ureda prikladnije podijeljena među njima i pobliže određena.

Nadalje, imajući u vidu iskustva ovih godina i ono što traže uvijek nove potrebe crkvenog društva, naumili smo ponovno razmotriti pravni oblik i opravdanje onih ustanova koje se s pravom nazivaju "posaborske", i možda promijeniti njihov oblik i uređenje. To smo učinili s tom namjerom da bi služba tih ustanova, to jest promicanje posebnih pastoralnih djela u Crkvi i rješavanje problema koji, zbog sve ubrzanijeg ritma, zaokupljaju brigu pastira i zahtijevaju pravodobne i sigurne odgovore, bivala sve korisnija i plodonosnija.

Na kraju, pronađeni su novi i stalni pothvati radi usklađivanja djelovanja ureda, pomoću kojih njihov način djelovanja po svojoj naravi ima neku oznaku jedinstva.

Da sažmemo ukratko: na brizi nam je bilo odlučno nastojati da uređenje i način djelovanja Rimske kurije sve više odgovaraju i ekleziološkom duhu II. vatikanskog sabora i da sve očitije postaju prikladni za postignuće izloženih pastoralnih svrha njezina utemeljenja, i da iz dana u dan sve bolje idu ususret potrebama crkvenog i građanskog društva.

Doista, uvjereni smo da djelatnost Rimske kurije mnogo pridonosi da Crkva, na pragu trećeg tisućljeća od Kristova rođenja, ustraje vjerna otajstvu svoga izvora,³⁴ jer je Duh Sveti snagom evanđelja pomlađuje.³⁵

14. Pošto smo sve ovo proučili, uz pomoć stručnjaka te kardinala i biskupa koji su nas podržali svojim savjetima i zbornim duhom, i pošto smo brižljivo razmotrili narav i službu Rimske kurije, zapovjedili smo da se izradi ova Apostolska konstitucija, nadajući se da će ova časna i

34. Usp. Encikliku *Dominum et vivificantem*, 18. svib. 1986, 66: AAS 78 (1986), str.896 sl.

35. Usp. Dogm. konst. *Lumen gentium*, 4.

Ecclesiae necessaria institutio, novo illi pastorali instinctui respondeat, quo praesertim post celebratum Concilium Vaticanum II fideles omnes, laici, presbyteri et praesertim Episcopi aguntur, quo penitius usque audiant atque sequantur ea quae Spiritus dicat Ecclesiis (cf. *Ap* 2, 7).

Quemadmodum enim omnes Ecclesiae Pastores, atque inter ipsos speciali modo Romanus Episcopus, persentiunt se esse “ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei” (*I Cor* 4, 1, atque cupiunt se praeprimis adiutores praebere fidelissimos, quibus Aeternus Pater facile utatur ad salutis opus in mundo prosequendum, ita Romana Curia, in singulis quibusque exercitatis suae magni momenti navitatis orbibus, peroptat ut ipsa quoque eodem Spiritu eodemque afflatu pervadatur: Spiritum dicimus Filii hominis, Christi Unigeniti Patris, qui “venit ... salvare quod perierat” (*Mt* 18, 11), cuiusque unicum amplissimumque optatum perpetuo eo contendit, ut omnes homines “vitam habeant et abundantius habeant” (*Io* 10, 10).

Propterea, opitulante Dei gratia ac favente Beatissimae Virginis Mariae, Ecclesiae Matris, auxilio, normas de Romana Curia quae sequuntur statuimus atque decernimus.

I. NORMAE GENERALES

DE CURIAE ROMANAE NOTIONE

Art. 1 - Curia Romana complexus est Dicasteriorum et Institutorum, quae Romano Pontifici adiutricem operam navant in exercitio eius supremi pastoralis muneris ad Ecclesiae Universae Ecclesiarumque particularium bonum ac servitium, quo quidem unitas fidei et communio populi Dei roboratur atque missio Ecclesiae propria in mundo promovetur.

DE DICASTERIORUM STRUCTURA

Art. 2 - § 1. Dicasteriorum nomine intelleguntur: Secretaria Status, Congregationes, Tribunalia, Consilia et Officia, scilicet Camera Apostolica, Administratio Patrimonii Sedis Apostolicae, Praefectura Rerum Oeconomicarum Sanctae Sedis.

§ 2. Dicasteria sunt inter se iuridice paria.

§ 3. Institutis autem Curiae Romanae accedunt Praefectura Pontificalis Domus et Officium de Liturgicis Celebrationibus Summi Pontificis.

upravi Crkve potrebna ustanova odgovarati novom pastoralnom poticaju koji, posebno poslije II. vatikanskog sabora, vodi sve vjernike, laike, prezbitere i osobito biskupe da sve dublje slušaju i slijede ono što Duh govori Crkvama (usp. *Otk 2, 7*).

Naime, kao što svi pastiri Crkve, a među njima na poseban način rimski biskup, duboko osjećaju da su oni “sluge Kristove i upravitelji Božjih tajna” (*1 Kor 4, 1*), pa žele biti prije svih vjerni pomoćnici kojima se Vječni Otac rado služi za izvršivanje djela spasenja u svijetu, tako Rimski biskup na svim uobičajenim područjima svoje veoma važne djelatnosti žarko želi da i nju samu prožima isti Duh i isto nadahnuće: Duh Sina Čovječjega, Krista jedinorođenca Očeva, koji “je došao... spasiti što bijaše izgubljeno” (*Mt 18, 11*), i “da svi imaju život i da ga imaju u izobilju” (*Iv 10, 10*).

Stoga, pomoću Božje milosti i dobrohotnim zagovorom Blažene Djevice Marije, majke Crkve, donosimo i određujemo ove odredbe o Rimskoj kuriji.

I. OPĆE ODREDBE

POJAM RIMSKE KURIJE

Čl. 1 - Rimski biskup je uređena i ustanova koje pomažu rimskom biskupu u vršenju njegove vrhovne pastirske službe, kojom se jača jedinstvo vjere i zajedništvo Božjega naroda i promiče vlastito poslanje Crkve u svijetu na dobrobit i služenje općoj Crkvi i partikularnim Crkvama.

UREĐENJE UREDA

Čl. 2 - § 1. Pod nazivom ureda razumijevaju se: Državno tajništvo, kongregacije, vijeća i službe, to jest Apostolska komora, Uprava imovine Apostolske Stolice i Prefektura gospodarskih poslova Svete Stolice.

§ 2. Uredi su među sobom pravno jednaki.

§ 3. Ustanovama Rimske kurije pridružuju se Prefektura papinske palače i Služba bogoslužnih slavlja vrhovnog svećenika.

Art. 3 - § 1. Dicasteria, nisi ob peculiarem ipsorum naturam aut specialem legem aliam habeant structuram, constant ex Cardinali Praefecto vel Archiepiscopo Praeside, coetu Patrum Cardinalium et quorundam Episcoporum, adiuvante Secretario. Iisdem adsunt Consultores et operam praestant Administrum maiores atque congruus Officialium numerus.

§ 2. Iuxta peculiarem naturam quorundam Dicasteriorum, ipsorum coetui adscribi possunt clerici necnon alii Christifideles.

§ 3. Congregationis autem Membra proprie dicta sunt Cardinales et Episcopi.

Art. 4 - Praefectus vel Praeses Dicasterium moderatur, id dirigit eisdemque personam gerit.

Secretarius, cooperante Subsecretario, Praefectum vel Praesidem in Dicasterii negotiis personisque moderandis, adiuvat.

Art. 5 - § 1. Praefectus vel Praeses, Membra coetus, Secretarius ceterique Administrum maiores necnon Consultores a Summo Pontifice ad quinquennium nominantur.

§ 2. Expleto septuagesimo quinto aetatis anno, Cardinales praepositi rogantur ut officii renuntiationem exhibeant Romano Pontifici, qui, omnibus perpensis, providebit. Ceteri Moderatores necnon Secretarii, expleto septuagesimo quinto aetatis anno, a munere cessant; Membra, octogesimo anno expleto; qui tamen ratione muneris alicui Dicasterio adscripti sunt, cessante munere, desinunt esse Membra.

Art. 6 - Occurrente morte Summi Pontificis, omnes Dicasteriorum Moderatores et Membra a munere cessant. Excipiuntur Romanae Ecclesiae Camerarius et Paenitentarius Maior, qui ordinaria negotia expediunt, ea Cardinalium Collegio proponentes, quae ad Summum Pontificem essent referenda.

Secretarii ordinario moderamini Dicasteriorum prospiciunt, negotia tantum ordinaria curantes; ipsi vero indigent confirmatione Summi Pontificis, intra tres ab Eius electione menses.

Art. 7 - Membra coetus sumuntur, ex Cardinalibus sive in Urbe sive extra Urbem commorantibus, quibus accedunt, quatenus peculiari peritia in rebus, de quibus agitur, pollent, nonnulli Episcopi, praesertim dioecesani, necnon, iuxta Dicasterii naturam, quidam clerici et alii Christifideles, hac tamen lege, ut ea, quae exercitium potestatis regiminis requirunt, reserventur iis qui ordine sacro insigniti sunt.

Čl. 3 - § 1. Uredi, osim ako zbog svoje osobite naravi ili posebnog zakona imaju drukčije uređenje, sastoje se od kardinala prefekta ili nadbiskupa predsjednika, određenog broja otaca kardinala i nekih biskupa kojima pomaže tajnik. Njima pripomažu savjetnici, a pomoć im pružaju i viši službenici i odgovarajući broj drugih službenika.

§ 2. Prema posebnoj naravi nekih ureda, tom se skupu mogu dodati klerici i drugi vjernici.

§ 3. Ali, članovi kongregacije u pravom smislu riječi su samo kardinali i biskupi.

Čl. 4 - Prefekt ili predsjednik vodi i zastupa ured te ravna njime.

Tajnik, u suradnji s podtajnikom, pomaže prefektu ili predsjedniku u upravljanju uredskim poslovima i osobljem.

Čl. 5 - § 1. Prefekta ili predsjednika, članove skupštine, tajnika i druge više službenike i savjetnike imenuje vrhovni svećenik na pet godina.

§ 2. Pozivaju se kardinali predstojnici da predadu, kad navršše sedamdeset i pet godina života, rimskom prvosvećeniku odreknuće od službe, a on će, pošto sve točno prosudi, odlučiti. Ostalim voditeljima i tajnicima, kada navršše sedamdeset i pet godina života, prestane služba; članovima, kada navršše osamdeset godina života; oni pak koji su nekom uredu dodani radi određenog posla, prestanu biti članovi kada prestane taj posao.

Čl. 6 - Kada umre vrhovni svećenik, svim voditeljima i članovima ureda prestane služba. Izuzimaju se komornik rimske Crkve i viši pokorničar koji obavljaju redovite poslove, pošto Kardinalski zbor izvijeste o onome o čemu bi bilo potrebno izvješćivati vrhovnog svećenika.

Tajnici se brinu za redovito vođenje ureda i obavljaju samo redovite poslove; ali treba da ih potvrdi vrhovni svećenik u roku od tri mjeseca nakon svoga izbora.

Čl. 7 - Članovi skupštine uzimaju se između kardinala koji borave bilo u Rimu bilo izvan njega, kojima se dodaju, ako su posebno stručni u stvarima o kojima se radi, neki biskupi, kao i neki klerici i drugi vjernici, prema naravi ureda, ali pod uvjetom da je ono što iziskuje vršenje vlasti upravljanja pridržano onima koji su obilježeni svetim redom.

Art. 8 - Consultores quoque nominantur ex clericis vel ceteris Christifidelibus scientia et prudentia praestantibus, ratione universalitatis, quantum fieri potest, servata.

Art. 9 - Officiales assumuntur ex Christifidelibus, clericis vel laicis, commendatis virtute, prudentia, usu rerum, debita scientia, aptis studiorum titulis comprobata, ex variis orbis regionibus, quantum fieri potest, selectis, ita ut Curia indolem universalem Ecclesiae exprimat. Candidatorum idoneitas experimentis aliisque congruentibus modis pro opportunitate comprobetur.

Ecclesiae particulares, Moderatores Institutorum vitae consecratae et Societatum vitae apostolicae ne omittant adiutricem operam Apostolicae Sedi praebere, sinentes ut eorum fideles aut sodales, si opus fuerit, in Romanam Curiam arcessantur.

Art. 10 - Unumquodque Dicasterium proprium habet archivum, in quo documenta recepta atque exemplaria eorum, quae missa sunt, in "protocollum" relata, ordinate, tuto et secundum hodierni temporis rationes custodiantur.

DE AGENDI RATIONE

Art. 11 - § 1. Negotia maioris momenti coetui generali, iuxta cuiusque Dicasterii naturam, reservantur.

§ 2. Ad plenarias sessiones, semel in anno, quantum fieri potest, celebrandas, pro quaestionibus naturam principii generalis habentibus aliisque, quas Praefectus vel Praeses tractandas censuerit, omnia Membra tempestive convocari debent. Ad ordinarias autem sessiones sufficit ut convocentur Membra in Urbe versantia.

§ 3. Omnes coetus sessiones Secretarius cum iure suffragium ferendi participat.

Art. 12 - Consultorum atque eorum qui ipsis assimilantur est studio rei propositae diligenter incumbere suamque sententiam, pro more scriptam, de ea exarare.

Pro opportunitate atque iuxta cuiusque Dicasterii naturam, Consultores convocari possunt ut collegialiter quaestiones propositas examinent et, si casus ferat, sententiam communem proferant.

Singulis in casibus alii ad consulendum vocari possunt, qui, etsi in Consultorum numerum non sunt relati, peculiari tamen peritia rei pertractandae commendentur.

Art. 13 - Dicasteria, secundum uniuscuiusque propriam competentiam, negotia tractant, quae ob peculiare suum momentum, natura sua aut iure, Sedi

Čl. 8 - Savjetnici se također imenuju između klerika ili ostalih vjernika koji se odlikuju znanjem i razboritošću, poštujući, koliko je moguće, načelo općenitosti.

Čl. 9 - Službenici se uzimaju između vjernika, klerika ili laika, koje preporučuje vrlina, razboritost, iskustvo, potrebno znanje potvrđeno odgovarajućim akademskim naslovima, a izabiru se, koliko je moguće, iz raznih krajeva svijeta, tako da Kurija izražava općenitost Crkve. Sposobnost izabranika neka se, ako je potrebno, dokaže ispitima i drugim prikladnim načinima.

Partikularne crkve, voditelji ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života neka ne izbjegavaju davati pomoć Apostolskoj Stolici, nego neka dopuštaju da se njihovi vjernici ili podložnici, ako bude potrebno, uzimaju u Rimsku kuriju.

Čl. 10 - Svaki ured ima svoj arhiv u kojem neka se uredno, sigurno i prema suvremenim mjerilima čuvaju primljene isprave i primjerci onih poslanih, pošto se unesu u "protokol" ili urudžbeni zapisnik.

NAČIN POSTUPANJA

Čl. 11 - § 1. Poslovi od veće važnosti, prema naravi svakog ureda, pridržavaju se općoj skupštini.

§ 2. Na plenarna zasjedanja koja treba da se održavaju, ako je moguće, barem jedanput godišnje, za pitanja koja imaju narav općeg načela i za druga koja je prefekt ili predsjednik odredio da treba raspraviti, moraju se pravodobno pozvati svi članovi. Na redovita pak zasjedanja dovoljno je da se pozovu članovi koji borave u Rimu.

§ 3. Na svim zasjedanjima skupštine sudjeluje tajnik s pravom glasovanja.

Čl. 12 - Zadaća je savjetnika i onih koji su s njima izjednačeni da marljivo prouče postavljeno pitanje i da o njemu sastave, redovito napismeno, svoje mišljenje.

Prema potrebi i u skladu s naravi svakog ureda savjetnici se mogu sazvati da zborno ispituju postavljena pitanja i da iznesu, ako je potrebno, zajedničko mišljenje.

U nekim slučajevima na savjetovanje se mogu pozvati i drugi koji, iako se ne ubrajaju među savjetnike, ipak se preporučuju posebnom stručnošću u stvari o kojoj treba da se raspravlja.

Čl. 13 - Uredi, svaki prema svojoj mjerodavnosti, obavljaju poslove koji se zbog svoje posebne važnosti, po naravi ili po pravu, pridržavaju

Apostolicae reservantur, atque ea quae fines competentiae singulorum Episcoporum eorumve coetuum excedunt, necnon ea quae ipsis a Summo Pontifice committuntur; in studium incumbunt problematum graviorum vigentis aetatis, ut actio pastoralis Ecclesiae efficacius promoveatur apteque coordinetur, debita servata relatione cum Ecclesiis particularibus; promovent incepta pro bono Ecclesiae universalis; ea denique cognoscunt, quae Christifideles, iure proprio utentes, ad Sedem Apostolicam deferunt.

Art. 14 - Dicasteriorum competentia definitur ratione materiae nisi aliter expresse cautum sit.

Art. 15 - Quaestiones tractandae sunt ad tramitem iuris, sive universalis sive peculiaris Romanae Curiae, atque iuxta normas uniuscuiusque Dicasterii, viis tamen ac iudiciis pastoralibus, animo intento tum ad iustitiam et Ecclesiae bonum tum praesertim ad animarum salutem.

Art. 16 - Romanam Curiam fas est adire, praeterquam officiali Latino sermone, cunctis etiam sermonibus hodie latius cognitis.

In commodum omnium Dicasteriorum "Centrum" constituitur pro documentis in alias linguas vertendis.

Art. 17 - Quae ab uno Dicasterio praeparantur documenta generalia cum aliis communicentur Dicasteriis, quorum interest, ut textus emendationibus forte propositis perfici possit et, collatis consiliis, etiam ad eorum executionem concordius procedatur.

Art. 18 - Summi Pontificis approbationi subiciendae sunt decisiones maioris momenti, exceptis iis pro quibus Dicasteriorum Moderatoribus speciales facultates tributae sunt exceptisque sententiis Tribunalis Rotae Romanae et Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae intra limites propriae competentiae latis.

Dicasteria leges aut decreta generalia vim legis habentia ferre non possunt nec iuris universalis vigentis praescriptis derogare, nisi singulis in casibus atque de specifica approbatione Summi Pontificis.

Hoc autem sollemne sit ut nihil grave et extraordinarium agatur, nisi a Moderatoribus Dicasteriorum Summo Pontifici fuerit antea significatum.

Art. 19 - § 1. Recursus hierarchici a Dicasterio recipiuntur, quod competens sit ratione materiae, firmo praescripto art. 21 § 1.

§ 2. Quaestiones vero, quae iudicialiter sunt cognoscendae, remittuntur ad competentia Tribunalia, firmo praescripto artt. 52 et 53.

Art. 20 - Conflictus competentiae inter Dicasteria, si qui oriantur, Supremo Tribunali Signaturae Apostolicae subiciantur, nisi Summo Pontifici aliter prospiciendum placuerit.

Apostolskoj Stolici, one koji nadilaze granice mjerodavnosti pojedinih biskupa i njihovih skupština, kao i one koje im povjeri vrhovni svećenik; brižno proučavaju važnije suvremene probleme da bi se djelotvornije promicalo i prikladno usklađivalo pastoralno djelovanje Crkve, čuvajući dužne odnose s partikularnim Crkvama; promiču pothvate za dobrobit opće Crkve; prosuđuju, napokon, ona pitanja koja vjernici po svojem pravu podnose Apostolskoj Stolici.

Čl. 14 - Mjerodavnost ureda određuje se prema predmetu, osim ako je izričito određeno drukčije.

Čl. 15 - Pitanja treba da se rješavaju na temelju prava, bilo općeg, bilo posebnog Rimske kurije, i prema odredbama svakog ureda, ali pastoralnim sredstvima i mjerilima, pazeći i na pravednost i na dobrobit Crkve, a osobito na spasenje duša.

Čl. 16 - Dopusšteno je utjecati se Rimskoj kuriji, osim na službenom latinskom jeziku, i na svim danas šire poznatim jezicima.

Za potrebe svih ureda osnovan je "Centar" za prevođenje isprava na druge jezike.

Čl. 17 - Neka se opće isprave koje pripremi jedan ured priopće drugim uredima, kojih se one tiču, da bi se tekst s predloženim ispravcima možda mogao usavršiti i da bi se same isprave, pošto se provede savjetovanje, mogle složnije provoditi u djelo.

Čl. 18 - Rješenja od veće važnosti treba da se podnesu vrhovnom svećeniku na odobrenje, izuzevši ona za koja su voditeljima dopuštene posebne ovlasti, i izuzevši presude suda Rimske rote i Vrhovnog suda Apostolske signature donesene u granicama njihove mjerodavnosti.

Uredi ne mogu donositi zakone ili opće odluke koje imaju snagu zakona, niti ukidati propise sadašnjeg općeg prava, osim u pojedinačnim slučajevima i po posebnom odobrenju vrhovnog svećenika.

Neka bude nepovredivo pravilo da se ne učini ništa važno i izvanredno, osim ako voditelji ureda to prije priopće vrhovnom svećeniku.

Čl. 19 - § 1. Hijerahijske utoke prima ured mjerodavan za predmet, uz obdržavanje propisa čl. 21, § 1.

§ 2. Pitanja pak koja treba da se rješavaju sudski prepuštaju se mjerodavnim sudovima, obdržavajući propise čl. 52 i 53.

Čl. 20 - Neka se sukobi mjerodavnosti među uredima, ako koji nastanu, podlože Vrhovnom sudu Apostolske signature, osim ako bi vrhovni svećenik htio odrediti drukčije.

Art. 21 - § 1. Negotia quae plurium Dicasteriorum competentiam attingunt, a Dicasteriis, quorum interest, simul examinentur.

Ut consilia conferantur, a Moderatore Dicasterii, quod res agere coepit, conventus convocetur, sive ex officio sive rogatu alius Dicasterii, cuius interest. Si tamen subiecta materia id postulet, res deferatur ad plenariam sessionem Dicasteriorum, quorum interest.

Conventui praeest Dicasterii Moderator, qui eundem coëgit, vel eiusdem Secretarius, si soli Secretarii convenient.

§ 2. Ubi opus fuerit opportune commissiones “interdicasteriales” permanentes, ad negotia tractanda, quae mutua crebraque consultatione egeant, constituentur.

DE CARDINALIUM ADUNATIONIBUS

Art. 22 - De mandato Summi Pontificis pluries in anno Cardinales, qui Dicasteriis praesunt, in unum conveniunt, ut graviores quaestiones examinentur, labores coordinentur, utque notitiae inter eos communicari et consilia capi possint.

Art. 23 - Graviora indolis generalis negotia utiliter tractari possunt, si Summo Pontifici placuerit, a Cardinalibus in Consistorio plenario iuxta legem propriam adunatis.

DE COETU CARDINALIUM AD CONSULENDUM REBUS ORGANICIS ET OECONOMICIS APOSTOLICAE SEDIS

Art. 24 - Coetus ex quindecim Cardinalibus constat, totidem Praesulibus Ecclesiarum particularium e variis orbis partibus, a Romano Pontifice ad quinquennium nominatis.

Art. 25 - § 1. Coetus ex solito bis in anno convocatur a Cardinali Secretario Status ad res oeconomicas et organicas quoad Sanctae Sedis administrationem perpendendas, auxiliantibus, quatenus opus fuerit, harum rerum peritis.

§ 2. Idem cognoscit etiam de navitate peculiaris Instituti, quod erectum est et collocatum intra Statum Civitatis Vaticanae, ad bona oeconomica sibi commissa custodienda atque administranda, quae ad opera religionis et caritatis sustinenda inserviunt; quod peculiari lege regitur.

Čl. 21 - § 1. Neka poslove, za koje je mjerodavno više ureda, zajedno ispituju uredi kojih se to tiče.

Neka voditelj ureda koji je počeo rješavati stvari sazove sastanak radi savjetovanja, bilo po službenoj dužnosti, bilo na zamolbu drugog ureda kojeg se to tiče. Ako pak to zahtijeva dotični predmet, neka se stvar prepusti plenarnom zasjedanju ureda kojih se to tiče.

Sastanku predsjedava voditelj ureda koji je sazvaio sastanak ili njegov tajnik, ako su na sastanku samo tajnici.

§ 2. Kad bude potrebno, neka se ustanove stalna međuuredska povjerenstva da bi obavljala poslove koji iziskuju uzajamno i opetovano savjetovanje.

SASTANCI KARDINALA

Čl. 22 - Po nalogu vrhovnog svećenika kardinali pročelnici ureda više se puta u godini sastaju da bi se ispitala važnija pitanja, uskladili poslovi i da bi mogli međusobno razmijeniti obavijesti i donijeti odluke.

Čl. 23 - Važnije poslove opće naravi, ako dopusti vrhovni svećenik, mogu korisno rješavati kardinali sabrani u plenarni konzistorij prema vlastitom zakonu.

VIJEĆE KARDINALA ZA SAVJETOVANJE O ORGANIZACIJSKIM I GOSPODARSKIM POSLOVIMA SVETE STOLICE

Čl. 24 - Vijeće se sastoji od petnaest kardinala i isto toliko predstojnika partikularnih Crkava iz raznih krajeva svijeta, a imenuje ih rimski prvosvećenik na pet godina.

Čl. 25 - § 1. Vijeće redovito dva puta u godini saziva kardinal državni tajnik da bi se ispitala gospodarska i organizacijska pitanja Svete Stolice, uz pomoć, ako je potrebno, stručnjaka u tim stvarima.

§ 2. Vijeće ispituje i djelovanje posebne Ustanove, osnovane sa sjedištem u Državi Vatikanskog Grada, da bi čuvala povjerenja joj gospodarska dobra, koja služe za podupiranje djela vjere i dobrotvornosti, i da bi upravljala njima; Ustanova se ravna prema posebnom zakonu.

DE RATIONIBUS CUM ECCLESIIS PARTICULARIBUS

Art. 26 - § 1. Crebrae relationes foveantur cum Ecclesiis particularibus coetibusque Episcoporum, eorum consilium exquirendo, cum agitur de apparandis documentis maioris momenti, indolem generalem habentibus.

§ 2. Quantum fieri potest, antequam publici iuris fiant, communicentur cum Episcopis dioecesanis documenta generalia aut quae earundem Ecclesiarum particularium speciali modo intersint.

§ 3. Quaestiones Dicasteriis propositae, diligenter examinentur atque sine mora responsio aut saltem sygraphum rei acceptae, quatenus opus fuerit, mittatur.

Art. 27 - Dicasteria consulere ne omittant Pontificios Legatos circa negotia, quae ad Ecclesias particulares, ubi munus exercent, attineant, necnon cum iisdem Legatis captas deliberationes communicare.

DE VISITATIONIBUS AD LIMINA

Art. 28 - Iuxta venerandam traditionem et iuris praescriptum, Episcopi, qui Ecclesiis particularibus praesunt, Apostolorum limina, statutis temporibus, petunt eaque occasione relationem super dioecesis statu Romano Pontifici exhibent.

Art. 29 - Huiusmodi visitationes peculiare in vita Ecclesiae habent momentum, quippe quae veluti culmen efficiant relationum cuiusvis Ecclesiae particularis Pastorum cum Romano Pontifice. Ipse enim, suos in Episcopatu fratres coram admittens, cum illis de rebus agit, quae ad bonum Ecclesiarum et ad Episcoporum pascendi munus pertinent, ipsosque in fide et caritate confirmat atque sustinet; quo quidem modo vincula hierarchicae communionis roborantur et catholicitas Ecclesiae necnon Episcoporum collegii unitas veluti palam ostenditur.

Art. 30 - Visitationes ad limina Dicasteria quoque Curiae Romanae respiciunt. Per has enim dialogus proficius inter Episcopos et Apostolicam Sedem augetur ac profundior fit, mutuae informationes dantur, consilia et opportunae suggestiones ad maius bonum et profectum Ecclesiarum necnon ad disciplinam Ecclesiae communem servandam afferuntur.

Art. 31 - Sedula cura apteque visitationes parentur ita ut tres principales gradus quibus constant, videlicet ad Apostolorum Principum sepulchra peregrinatio eorumque veneratio, congressio cum Summo Pontifice, atque colloquia apud Romanae Curiae Dicasteria, feliciter procedant prosperumque habeant exitum.

ODNOSI S PARTIKULARNIM CRKVAMA

Čl. 26 - § 1. Neka se njeguju česti odnosi s partikularnim Crkvama i biskupskim skupštinama i neka se traži njihov savjet kad se radi o pripremanju isprava od veće važnosti koje imaju svojstvo općenitosti.

§ 2. Opće isprave ili one koje se na poseban način tiču njihovih partikularnih Crkava neka se prije objavljivanja, ako je moguće, priopće dijecezanskim biskupima.

§ 3. Pitanja podnesena uredima neka se brižljivo ispituju i neka se bez odgađanja pošalje odgovor ili barem, ako je potrebno, potvrda o primitku predmeta.

Čl. 27 - Neka uredi ne propuste posavjetovati se s papinskim izaslanicima o poslovima koji se tiču partikularnih Crkava, gdje oni obavljaju službu, i priopćiti tim izaslanicima donesene odluke.

POHODI APOSTOLSKIM PRAGOVIMA

Čl. 28 - Prema časnoj predaji i pravnom propisu, biskupi koji su na čelu partikularnih Crkava, u određena vremena pohađaju apostolske pragove i tom prilikom rimskom prvosvećeniku podnose izvješće o stanju u biskupiji.

Čl. 29 - Pohodi te vrste imaju u životu Crkve posebnu važnost, jer su oni kao vrhunac povezanosti svake partikularne Crkve s rimskim prvosvećenikom. On, naime, primajući svoju braću u biskupstvu, raspravlja s njima o stvarima koje se tiču dobrobiti Crkava i pastirske službe biskupa te ih utvrđuje i podupire u vjeri i ljubavi; tako se dakako jačaju veze hijerarhijskog zajedništva i kao da se javno pokazuje katolištvo Crkve kao i jedinstvo Biskupskog zbora.

Čl. 30 - Pohodi apostolskim pragovima odnose se i na urede Rimske kurije. Naime, ti pohodi povećavaju i produbljuju koristan dijalog između biskupa i Apostolske Stolice, u njima se razmjenju obavijesti, daju savjeti i prikladni prijedlozi za veću dobrobit i napredak Crkava kao i za očuvanje zajedničke stege u Crkvi.

Čl. 31 - Neka se pohodi brižljivo i prikladno pripreme, tako da povoljno teku i da se uspješno završe tri glavna stupnja od kojih se sastoje: posjet grobovima apostolskih prvaka i njihovo čašćenje, susret s vrhovnim svećenikom i razgovori u uredima Rimske kurije.

Art. 32 - Hunc in finem, relatio super dioecesis statu Sanctae Sedi sex mensibus ante tempus pro visitatione statutum mittatur. A Dicasteriis, quibus competit, omni cum diligentia examinetur eorumque animadversiones cum peculiari coetu ad hoc constituto communicentur ut brevis synthesis de his omnibus conficiatur, quae in colloquiis prae oculis habenda sit.

DE INDOLE PASTORALI ACTUOSITATIS

Art. 33 - Eorum omnium actuositas, qui apud Romanam Curiam ceteraque Sanctae Sedis instituta operantur, verum ecclesiale est servitium, indole pastorali signatum, prouti in universali Romani Pontificis missione participatio, summa cum officii conscientia atque cum animo serviendi ab omnibus praestandum.

Art. 34 - Singula Dicasteria proprios fines persequuntur, ea tamen inter se conspirant; quare omnes in Romana Curia operantes id efficere debent, ut eorum operositas in unum confluat et temperetur. Omnes igitur parati semper sint ad propriam operam praestandam ubicumque necesse fuerit.

Art. 35 - Etsi quaevis opera in Sanctae Sedis Institutis praestita cooperatio est in actione apostolica, sacerdotes pro viribus in curam animarum, sine praeiudicio tamen proprii officii, actuose incumbant.

DE OFFICIO CENTRALI LABORIS

Art. 36 - De laboris exercitio in Curia Romana atque de quaestionibus cum eo connexis videt, iuxta suam competentiam, *Officium Centrale Laboris*.

DE ORDINIBUS

Art. 37 - Huic Constitutioni Apostolicae accedit *Ordo servandus* seu normae communes, quibus disciplina et modus tractandi negotia in Curia ipsa praestituitur, firmis manentibus normis generalibus huius Constitutionis.

Art. 38 - Unicuique Dicasterio proprius sit *Ordo servandus* seu normae speciales, quibus disciplina et negotia tractandi rationes praestituantur.

Ordo servandus uniuscuiusque Dicasterii suetus Apostolicae Sedis formis publici iuris fiat.

Čl. 32 - Neka se radi toga izvyješće o stanju biskupije pošalje Svetoj Stolici šest mjeseci prije vremena određenog za pohod. Neka ga uredi, kojima to pripada, sa svom pomnjom ispitaju i neka svoje primjedbe priopće za to posebno određenom vijeću, kako bi se o svemu tome sastavio kratak sažetak koji je u razgovorima potrebno imati pred očima.

PASTORALNO OBILJEŽJE DJELATNOSTI

Čl. 33 - Djelatnost svih koji rade u Rimskoj kuriji i ostalim ustanovama Svete Stolice istinsko je crkveno služenje, s pastoralnim obilježjem, jer je takvo služenje sudjelovanje u općem poslanju rimskog prvosvećenika, koje svi treba da obavljaju s najvećom sviješću dužnosti i s duhom služenja.

Čl. 34 - Svaki ured nastoji oko vlastite svrhe, ali svi oni teže za istim; stoga svi službenici Rimske kurije moraju postići to da se njihova djelatnost u jedno slijeva i prema jednom upravlja. Neka dakle svi budu pripravnici pružati svoju pomoć kad god bude potrebno.

Čl. 35 - Premda je svaki posao obavljen u ustanovama Svete Stolice suradnja u apostolskom djelovanju, neka se svećenici prema svojim snagama djelotvorno posvete brizi za duše, ali bez štete za vlastitu službu.

SREDIŠNJI URED RADA

Čl. 36 - O obavljanju posla u Rimskoj kuriji i o pitanjima s njim povezanim brine se, prema svojoj mjerodavnosti, *Središnji ured rada*.

PRAVILNICI

Čl. 37 - Ovoj Apostolskoj konstituciji dodan je *Pravilnik* ili zajedničke odredbe kojima su određene stega i način obavljanja poslova u samoj Kuriji, pri čemu ostaju na snazi opće odredbe ove Konstitucije.

Čl. 38 - Neka svaki ured ima svoj *pravilnik* ili posebne odredbe kojima su određene stega i način obavljanja poslova.

Neka se *pravilnik* svakog ureda objavi uobičajenim oblicima Apostolske Stolice.

II. SECRETARIA STATUS

Art. 39 - Secretaria Status proxime iuvat Summum Pontificem in Eius supremo munere exercendo.

Art. 40 - Eidem praeest Cardinalis Secretarius Status. Duas sectiones ipsa complectitur, nempe *sectionem de generalibus negotiis* sub directo moderamine Substituti, adiuvante Assessore, et *sectionem de rationibus cum Civitatibus* sub ductu proprii Secretarii, adiuvante Subsecretario. Huic alteri sectioni adest coetus Cardinalium et quorundam Episcoporum.

SECTIO PRIOR

Art. 41 - § 1. Ad priorem sectionem pertinet peculiari modo operam navare expediendis negotiis, quae Summi Pontificis cotidianum servitium respiciunt; ea agere, quae extra ordinariam Dicasteriorum Romanae Curiae aliorumque Apostolicae Sedis Institutorum competentiam tractanda obveniant; rationes cum iisdem Dicasteriis fovere sine praeiudicio eorum autonomiae et labores coordinare; Legatorum Sanctae Sedis officium eorumque operam, praesertim ad Ecclesias particulares quod attinet, moderari. Ipsius est omnia explere, quae Legatos Civitatum apud Sanctam Sedem respiciunt.

§ 2. Collatis consiliis cum aliis competentibus Dicasteriis, eadem curat quae Sanctae Sedis praesentiam et navitatem apud Internationalia Instituta respiciunt, firmo praescripto art. 46. Idem agit quod ad Institutiones Internationales Catholicas pertinet.

Art. 42 - Eiusdem etiam est:

1° componere et mittere Constitutiones Apostolicas, Litteras Decretales, Litteras Apostolicas, Epistulas aliaque documenta a Summo Pontifice ipsi commissa;

2° omnia explere acta, quae nominationes a Summo Pontifice peragendas vel probandas respiciunt in Romana Curia in aliisque Institutis, e Sancta Sede pendentibus;

3° custodire sigillum plumbeum et anulum Piscatoris.

Art. 43 - Ad hanc sectionem pariter pertinet:

1° editionem curare actorum et documentorum publicorum Sanctae Sedis in commentario, quod inscribitur *Acta Apostolicae Sedis*;

2° officialia nuntia, quae sive acta Summi Pontificis sive Sanctae Sedis navitatem respiciunt, publici facere iuris per peculiare officium sibi subiectum, vulgo *Sala Stampa* appellatum;

II. DRŽAVNO TAJNIŠTVO

Čl. 39 - Državno tajništvo najneposrednije pomaže vrhovnom svećeniku u vršenju njegove vrhovne službe.

Čl. 40 - Na čelu je Tajništva kardinal državni tajnik. Ono obuhvaća dva odsjeka, naime, *odsjek općih poslova* pod neposrednom upravom zamjenika, uz pomoć prisjednika, i *odsjek za odnose s državama* pod vodstvom vlastitog tajnika, uz pomoć podtajnika. Tom drugom odsjeku pomaže određeni broj kardinala i nekoliko biskupa.

PRVI ODSJEK

Čl. 41 - § 1. Prvi odsjek na poseban je način dužan voditi brigu da se rješavaju poslovi koji se tiču svagdanje službe vrhovnog svećenika; baviti se onim poslovima koji se moraju riješiti izvan redovite mjerodavnosti ureda Rimske kurije i ostalih ustanova Svete Stolice; njegovati odnose s tim uredima bez štete za njihovu samostalnost i usklađivati poslove; upravljati službom izaslanika Svete Stolice i njihovom djelatnošću, posebno što se tiče partikularnih Crkava. Dužnost je odsjeka izvršavati sve što se tiče izaslanika država pri Svetoj Stolici.

§ 2. Pošto se posavjetuje s drugim mjerodavnim uredima, brine se o prisustvovanju i djelovanju Svete Stolice pri međunarodnim ustanovama, obdržavajući propis čl. 46. To isto čini prema međunarodnim katoličkim ustanovama.

Čl. 42 - Dužnost je odsjeka također:

1. sastavljati i dostavljati apostolske konstitucije, dekretale, apostolska pisma, poslanice i druge isprave koje mu povjeri vrhovni svećenik;
2. izvršavati sve akte koji se tiču imenovanja u Rimskoj kuriji i u drugim ustanovama ovisnima o Svetoj Stolici, a koja mora obaviti ili odobriti vrhovni svećenik;
3. čuvati olovni pečat i Ribarev prsten.

Čl. 43 - Jednako je dužnost ovog odsjeka:

1. brinuti se za izdavanje spisa i javnih isprava Svete Stolice u glasilu naslovljenu *Acta Apostolicae Sedis*;
2. obznanjivati preko posebnog sebi podložnog ureda, zvanog *Sala Stampa*, službene obavijesti koje se odnose ili na akte vrhovnog svećenika ili na djelovanje Svete stolice;

3° invigilare, collatis consiliis cum Altera Sectione, ephemeridi vulgo *L'Osservatore Romano* appellatae, Stationi Radiophonicae Vaticanae atque Centro Televisifico Vaticano.

Art. 44 - Per Officium rationarii vulgo *Statistica* appellatum colligit, ordine componit atque palam edit omnia indicia, ad rationarii normas exarata, quae Ecclesiae universae vitam per terrarum orbem respiciunt.

SECTIO ALTERA

Art. 45 - Alterius sectionis de rationibus cum Civitatibus peculiare munus est in ea incumbere, quae cum rerum publicarum Moderatoribus agenda sunt.

Art. 46 - Eidem competit:

1° rationes praesertim diplomaticas cum Civitatibus aliisque publici iuris societatibus fovere atque communia negotia tractare, ut bonum Ecclesiae civilisque societatis promoveatur, ope, si casus ferat, concordatorum aliarumque huiusmodi conventionum, et ratione habita sententiae Episcoporum coetuum, quorum intersit;

2° apud Internationalia Instituta et conventus de indolis publicae quaestionibus Sanctae Sedis partes gerere, collatis consiliis cum competentibus Romanae Curiae Dicasteriis;

3° agere, in propria laborum provincia, quae ad Legatos Pontificios attinent.

Art. 47 - § 1. In peculiaribus rerum adiunctis, de mandato Summi Pontificis, haec sectio, collatis consiliis cum competentibus Curiae Romanae Dicasteriis, ea explet quae ad Ecclesiarum particularium provisionem necnon ad earum earumque coetuum constitutionem aut immutationem spectant.

§ 2. Ceteris in casibus, praesertim ubi regimen concordatarium viget, eidem competit, firmo praescripto art. 78, ea absolvere, quae cum civilibus guberniis agenda sunt.

III. CONGREGATIONES

CONGREGATIO DE DOCTRINA FIDEI

Art. 48 - Proprium Congregationis de Doctrina Fidei munus est doctrinam de fide et moribus in universo catholico orbe promovere atque tutari; proinde ipsi competunt ea, quae hanc materiam quoquo modo attingunt.

3. pošto se posavjetuje s drugim odsjekom, bdjeti nad dnevnikom zvanim *L'Osservatore Romano*, vatikanskom radijskom postajom i vatikanskim televizijskim centrom.

Čl. 44 - Preko statističkog ureda zvanog *Statistika* prikuplja, sređuje i objavljuje sve podatke, obrađene prema statističkim pravilima, koji se odnose na život sve Crkve po svem svijetu.

DRUGI ODSJEK

Čl. 45 - Posebna je zadaća Drugog odsjeka za odnose s državama brinuti se za ono što treba da se rješava s državnim vladarima.

Čl. 46 - Odsjek je mjerodavan:

1. njegovati odnose, osobito diplomatske, s državnim i drugim javnim zajednicama i pregovarati o zajedničkim poslovima da bi se promicala dobrobit Crkve i građanskog društva, pomoću, ako je to slučaj, konkordata i drugih sličnih ugovora, i vodeći računa o mišljenju biskupskih organizama kojih se to tiče;

2. kod međunarodnih ustanova i sastanaka zastupati Svetu Stolicu u pitanjima od javnog značenja, pošto se posavjetuje s mjerodavnim uredima Rimske kurije;

3. baviti se, u okviru svojih djelatnosti, onim što se odnosi na papinske izaslanike.

Čl. 47 - § 1. U posebnim okolnostima, po nalogu vrhovnog svećenika, ovaj odsjek, pošto se posavjetuje s mjerodavnim uredima Rimske kurije, obavlja ono što se odnosi na kanonsko povjeravanje partikularnih Crkava, kao i na osnutak i mijenjanje tih Crkava i njihovih skupština.

§ 2. U ostalim slučajevima, osobito gdje vrijede konkordati, u mjerodavnosti je odsjeka obavljati poslove koji se moraju rješavati s građanskim vlastima, uz obdržavanje propisa čl. 78.

III. KONGREGACIJE

KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE

Čl. 48 - Vlastita je zadaća Kongregacije za nauk vjere da u svem katoličkom svijetu promiče i štiti nauk vjere i ćudoređa; zato je mjerodavna za ono što se na bilo koji način tiče te materije.

Art. 49 - Munus promovendae doctrinae adimplens, ipsa studia fovet ut fidei intellectus crescat ac novis quaestionibus ex scientiarum humane cultus progressu enatis responsio sub luce fidei praeberi possit.

Art. 50 - Episcopis, sive singulis sive in coetibus adunatis, auxilio est in exercitio muneris, quo ipsi authentici fidei magistri atque doctores constituuntur, quoque officio integritatem eiusdem fidei custodiendi ac promovendi tenentur.

Art. 51 - Ad veritatem fidei morumque integritatem tuendam, curam impendit, ne fides aut mores per errores quomodocumque vulgatos detrimentum patiantur.

Quapropter:

1° ipsi officium est exigendi, ut libri aliaque scripta a Christi-fidelibus edenda, quae fidem moresque respiciant, praevio competentis auctoritatis examini subiciantur;

2° scripta atque scientias, quae rectae fidei contraria atque insidiosa videantur, excutit, atque, si constiterit ea Ecclesiae doctrinae esse opposita, eadem, data auctori facultate suam mentem plene explicandi, tempestive reprobat, praemonito Ordinario, cuius interest, atque congrua remedia, si opportunum fuerit, adhibet;

3° curat denique, ne erroneis ac periculosis doctrinis, forte in populum christianum diffusis, apta confutatio desit.

Art. 52 - Delicta contra fidem necnon graviora delicta tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa, quae ipsi delata fuerint, cognoscit atque, ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit.

Art. 53 - Eiusdem pariter est cognoscere, tum in iure tum in facto, quae privilegium fidei respiciunt.

Art. 54 - Praevio eius iudicio subiciuntur documenta, ab aliis Curiae Romanae Dicasteriis edenda, quatenus doctrinam de fide vel moribus attingunt.

Art. 55 - Apud Congregationem de Doctrina Fidei constitutae sunt Pontificia Commissio Biblica et Commissio Theologica Internationalis, quae iuxta proprias probatas normas agunt quibusque praest Cardinalis eiusdem Congregationis Praefectus.

Čl. 49 - Vršeći zadaću promicanja nauka, Kongregacija živo nastoji da raste razumijevanje vjere i da se na nova pitanja koja sa sobom donosi napredak znanosti i uljudbe može dati odgovor u svjetlu vjere.

Čl. 50 - Biskupima, ili pojedincima ili sabranima u skupštine, pomaže u vršenju službe po kojoj su postavljeni da budu vjerodostojni učitelji i naučitelji vjere i po kojoj su obvezni čuvati i promicati cjelovitost iste vjere.

Čl. 51 - Da bi se sačuvala istinitost vjere i cjelovitost ćudoređa, brine se da vjera ili ćudoređe ne bi trpjeli štetu zbog bilo kako raširenih zabluda.

Zato:

1. dužnost je Kongregacije zahtijevati da se knjige i drugi spisi koje vjernici namjeravaju objaviti, a tiču se vjere i ćudoređa, podlože prethodnom ispitivanju mjerodavne vlasti;

2. ispituje spise i mišljenja koji izgledaju protivni i opasni za vjeru te ih, ako se utvrdi da su protivni nauku Crkve, pošto pruži prigodu njihovu piscu da u potpunosti protumači svoje mišljenje, na vrijeme odbaci, nakon što prije toga obavijesti ordinarija kojeg se to tiče, te primijeni, ako bude prikladno, odgovarajući lijek;

3. brine se, napokon, da ne izostane prikladno pobijanje krivih i opasnih nauka, koji su možda rašireni u kršćanskom narodu.

Čl. 52 - Prosuđuje kažnjiva djela protiv vjere kao i teža kažnjiva djela počinjena i protiv ćudoređa i u slavljenju sakramenata, koja su joj podnesena, te, ako je potrebno, proglašuje ili izriče kanonske kaznene mjere prema odredbi ili općeg ili svojeg prava.

Čl. 53 - Jednako je njezina dužnost i pravno i činjenično suditi u onome što se odnosi na povlasticu vjere.

Čl. 54 - Prethodnom njezinu sudu podlažu se isprave koje moraju izdati drugi uredi Rimske kurije, ako se tiču nauka vjere ili ćudoređa.

Čl. 55 - Pri Kongregaciji za nauk vjere osnovana su Papinsko biblijsko povjerenstvo i Međunarodno teološko povjerenstvo, koja djeluju prema svojim odobrenim odredbama, a na čelu im stoji kardinal prefekt te Kongregacije.

CONGREGATIO PRO ECCLESIIS ORIENTALIBUS

Art. 56 - Congregatio ea cognoscit, quae, sive quoad personas sive quoad res, Ecclesias Orientales Catholicas respiciunt.

Art. 57 - § 1. Eiusdem ipso iure Membra sunt Patriarchae et Archiepiscopi Maiores Ecclesiarum Orientalium necnon Praeses Consilii ad Unitatem Christianorum fovendam.

§ 2. Consultores et Officiales ita seligantur, ut diversitatis rituum, quantum fieri potest, ratio habeatur.

Art. 58 - § 1. Huius Congregationis competentia ad omnia extenditur negotia, quae Ecclesiis Orientalibus sunt propria, quaeque ad Sedem Apostolicam deferenda sunt, sive quoad Ecclesiarum structuram et ordinationem, sive quoad munus docendi, sanctificandi et regendi exercitium, sive quoad personas, earundem statum, iura ac obligationes. Omnia quoque explet, quae de relationibus quinquennialibus ac visitationibus ad limina ad normam artt. 31, 32 agenda sunt.

§ 2. Integra tamen manet propria atque exclusiva competentia Congregationum de Doctrina Fidei et de Causis Sanctorum, Paenitentiariae Apostolicae, Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae et Tribunalis Rotae Romanae, necnon Congregationis de Cultu divino et Disciplina Sacramentorum ad dispensationem pro matrimonio rato et non consummato quod attinet.

In negotiis, quae Ecclesiae Latinae fideles quoque attingunt, Congregatio procedat, si rei momentum id postulet, collatis consiliis cum Dicasterio in eadem materia pro fidelibus Latinae Ecclesiae competenti.

Art. 59 - Congregatio sedula cura item prosequitur communitates Christifidelium orientalium in circumscriptionibus territorialibus Ecclesiae Latinae versantium, eorumque necessitatibus spiritualibus per Visitatores, immo, ubi numerus fidelium atque adiuncta id exigant, quatenus fieri possit, etiam per propriam Hierarchiam consulit, collatis consiliis cum Congregatione pro constitutione Ecclesiarum particularium in eodem territorio competenti.

Art. 60 - Actio apostolica et missionalis in regionibus, in quibus ritus orientales ab antiqua aetate praeponderant, ex hac Congregatione unice pendet, etiamsi a missionariis Latinae Ecclesiae peragatur.

Art. 61 - Congregatio mutua ratione procedit cum Consilio ad Unitatem Christianorum Fovendam, in iis quae relationes cum Ecclesiis Orientalibus non catholicis respicere possunt necnon cum Consilio pro Dialogo inter Religiones, in materia quae ambitum eius tangit.

KONGREGACIJA ZA ISTOČNE CRKVE

Čl. 56 - Kongregacija prosuđuje ono što se ili s obzirom na osobe ili s obzirom na stvari odnosi na istočne katoličke Crkve.

Čl. 57 - § 1. Njezini su članovi po samom pravu patrijarsi i veliki nadbiskupi istočnih Crkava, kao i predsjednik Vijeća za promicanje jedinstva kršćana.

§ 2. Neka se savjetnici i službenici tako izaberu da se, koliko je moguće, vodi računa o raznolikosti obreda.

Čl. 58 - § 1. Mjerodavnost ove Kongregacije proteže se na sve poslove koji su vlastiti istočnim Crkvama, a koji se moraju podnijeti Svetoj Stolici, ili s obzirom na strukturu i uređenje Crkava ili s obzirom na vršenje službe naučavanja, posvećivanja i upravljanja, ili s obzirom na osobe, njihov položaj, prava i obveze. Kongregacija obavlja i sve ono što se mora učiniti prigodom petogodišnjih izvješća i prigodom pohoda apostolskim pragovima prema odredbi čl. 31, 32.

§ 2. Ipak ostaje nepovrediva vlastita i isključiva mjerodavnost Kongregacije za nauk vjere, Kongregacije za proglašivanje svetaca, Apostolske pokorničarne, Vrhovnog suda Apostolske signature i suda Rimske rote, kao i Kongregacije za bogoštovlje i stegu sakramenata što se tiče oprosta od tvrde a neizvršene ženidbe.

U poslovima koji se odnose i na vjernika latinske Crkve Kongregacija postupa, ako to zahtijeva važnost stvari, pošto se u tom predmetu posavjetuje s uredom mjerodavnim za vjernike latinske Crkve.

Čl. 59 - Kongregacija isto tako s pomnjivom brigom prati zajednice istočnih vjernika koji borave na područnim okružjima latinske Crkve i brine se za njihove duhovne potrebe preko pohoditelja, dapače i preko vlastite hijerarhije, ako je moguće i ako to zahtijevaju broj vjernika i okolnosti, pošto se posavjetuje s Kongregacijom mjerodavnom za osnutak partikularnih Crkava na tom području.

Čl. 60 - Apostolska i misionarska djelatnost u krajevima u kojima su istočni obredi od davnina prevladavali ovisna je samo o toj Kongregaciji, makar je vršili misionari latinske Crkve.

Čl. 61 - U stvarima koje se mogu ticati odnosa s istočnim nekatoličkim Crkvama, Kongregacija postupa u dogovoru s Vijećem za jedinstvo kršćana, kao i s Vijećem za dijalog među religijama u materiji koja se tiče njihova područja.

CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Art. 62 - Congregatio ea agit quae, salva competentia Congregationis de Doctrina Fidei, ad Sedem Apostolicam pertinent quoad moderationem ac promotionem sacrae liturgiae, in primis Sacramentorum.

Art. 63 - Sacramentorum disciplinam, praesertim quod attinet ad eorum validam et licitam celebrationem, fovet atque tuetur; gratias insuper atque dispensationes concedit, quae ad Episcoporum dioecesanorum facultates hac in regione non pertinent.

Art. 64 - § 1. Congregatio actionem pastoraalem liturgicam, peculiari ratione ad Eucharisticam celebrationem quod attinet, efficacibus ac congruis mediis promovet; Episcopis dioecesanis adest, ut Christifideles sacram liturgiam magis in dies actuose participant.

§ 2. Textibus liturgicis conficiendis aut emendandis prospicit; recognoscit calendaria peculiaria atque Propria Missarum et Officiorum Ecclesiarum particularium necnon Institutorum, quae hoc iure fruuntur.

§ 3. Versiones librorum liturgicorum eorumque aptationes ab Episcoporum Conferentiis legitime paratas recognoscit.

Art. 65 - Commissionibus vel Institutis ad apostolatam liturgicam vel musicam vel cantum vel artem sacram promovenda conditis favet et cum iis rationes habet; huiusmodi consociationes, quae indolem internationalem prae se ferant, ad normam iuris erigit vel eorum statuta approbat ac recognoscit; conventus denique ex variis regionibus ad vitam liturgicam provehendam fovet.

Art. 66 - Attente invigilat ut ordinationes liturgicae adamussim serventur, abusus praecaveantur iidemque, ubi deprehendantur, exstirpentur.

Art. 67 - Huius Congregationis est cognoscere de facto inconsummationis matrimonii et de existentia iustae causae ad dispensationem concedendam. Ideoque acta omnia cum voto Episcopi et animadversionibus Defensoris Vinculi accipit et, iuxta peculiarem procedendi modum, perpendit atque, si casus ferat, Summo Pontifici petitionem ad dispensationem impetrandam subicit.

Art. 68 - Ipsa competens quoque est in causis de nullitate sacrae ordinationis cognoscendis ad normam iuris.

Art. 69 - Competens est quoad cultum sacrarum reliquiarum, confirmationem caelestium Patronorum et Basilicae minoris titulum concedendum.

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I STEGU SAKRAMENATA

Čl. 62 - Kongregacija, poštujući mjerodavnost Kongregacije za nauk vjere, radi ono što s obzirom na uređenje i promicanje svetog bogoslužja, u prvom redu sakramenata, pripada Apostolskoj Stolici.

Čl. 63 - Podupire i štiti stegu sakramenata, posebno što se tiče njihova valjanog i dopuštenog slavljenja; osim toga daje milosti i oprost koji u tom području ne pripadaju ovlastima dijecezanskih biskupa.

Čl. 64 - § 1. Kongregacija djelotvornim i prikladnim sredstvima promiče pastoralno bogoslužno djelovanje, na poseban način u onom što se odnosi na slavljenje euharistije; pomaže dijecezanskim biskupima da bi vjernici iz dana u dan sve djelatnije sudjelovali u svetom bogoslužju.

§ 2. Brine se za sastavljanje i ispravljanje bogoslužnih tekstova; odobrava posebne kalendare i vlastite dijelove misa i časoslova partikularnih Crkava kao i ustanova koje imaju to pravo.

§ 3. Odobrava prijevode bogoslužnih knjiga i njihove prilagodbe koje biskupske konferencije zakonito prirede.

Čl. 65 - Pomaže povjerenstvima ili ustanovama osnovanim za promicanje bogoslužnog apostolata ili glazbe ili pjevanja ili svete umjetnosti i s njima podržava odnose; prema pravnoj odredbi osniva takva društva međunarodnog značenja ili odobrava i potvrđuje njihove statute; podupire napokon zajedničke sastanke iz raznih krajeva radi unapređivanja bogoslužnog života.

Čl. 66 - Pozorno bdije da se bogoslužne odredbe točno obdržavaju, da se zloupotrebe unaprijed onemogućuju i da se, gdje se opaze, iskorijene.

Čl. 67 - Dužnost je ove Kongregacije prosuđivati o činjenici neizvršenja ženidbe i o postojanju opravdanog razloga za davanje oprosta. Stoga s biskupovim mišljenjem i primjedbama branitelja veze prima sve akte i ispituje ih prema posebnom postupku te, ako slučaj to zahtijeva, podnosi vrhovnom svećeniku molbu za postignuće oprosta.

Čl. 68 - Kongregacija je također mjerodavna da prema pravnoj odredbi prosuđuje u parnicama o nevaljanosti svetog ređenja.

Čl. 69 - Mjerodavna je za štovanje svetih moći, određivanje nebeskih zaštitnika i davanje naslova manje bazilike.

Art. 70 - Congregatio adiuvat Episcopos ut, praeter liturgicum cultum, preces necnon pia populi christiani exercitia, normis Ecclesiae plene congruentia, foveantur et in honore habeantur.

CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM

Art. 71 - Congregatio ea omnia tractat, quae, secundum statutum iter, ad Servorum Dei canonizationem perducunt.

Art. 72 - § 1. Episcopis dioecesanis, quibus causae instructio competit, peculiaribus normis necnon opportunis consiliis adest.

§ 2. Causas iam instructas perpendit, inquirens utrum omnia ad normam legis peracta sint. Causas ita recognitas funditus perscrutatur ad iudicium ferendum utrum constet de omnibus quae requiruntur, ut Summo Pontifici vota favorabilia subiciantur, secundum ante constitutos gradus causarum.

Art. 73 - Ad Congregationem praeterea spectat cognoscere de Doctoris titulo Sanctis decernendo, praehabito voto Congregationis de Doctrina Fidei ad eminentem doctrinam quod attinet.

Art. 74 - Eius insuper est de iis omnibus decernere, quae ad sacras Reliquias authenticas declarandas easdemque conservandas pertinet.

CONGREGATIO PRO EPISCOPIIS

Art. 75 - Congregatio ea cognoscit quae Ecclesiarum particularium constitutionem et provisionem necnon episcopalis muneris exercitium respiciunt in Ecclesia Latina, salva competentia Congregationis pro Gentium Evangelizatione.

Art. 76 - Huius Congregationis est ea omnia agere, quae ad Ecclesiarum particularium earumque coetuum constitutionem, divisionem, unionem, suppressionem ceterasque immutationes spectant. Eius quoque est Ordinariatus Castrenses pro pastoralis cura militum erigere.

Art. 77 - Omnia agit quae attinent ad Episcoporum, etiam titularium, nominationem, et generatim ad provisionem Ecclesiarum particularium.

Art. 78 - Quotiescumque cum rerum publicarum Moderatoribus tractandum est sive ad Ecclesiarum particularium earumque coetuum constitutionem aut immutationem, sive ad earum provisionem quod attinet, nonnisi collatis consiliis sum Sectione de rationibus cum Civitatibus Secretariae Status procedat.

Čl. 70 - Kongregacija pomaže biskupima da se, osim liturgijskog bogoslužja, njeguju i poštuju, potpuno u skladu s crkvenim odredbama, molitve kao i pobožne vježbe kršćanskog naroda.

KONGREGACIJA ZA PROGLAŠIVANJE SVETACA

Čl. 71 - Kongregacija obavlja sve što, prema utvrđenom postupku, vodi kanonizaciji slugu Božjih.

Čl. 72 - § 1. Dijecezanskim biskupima, kojima pripada vođenje postupka, pomaže posebnim odredbama i prikladnim savjetima.

§ 2. Prosuđuje o već istraženim postupcima, ispitujući je li sve obavljeno prema zakonskoj odredbi. Tako pregledane postupke temeljito istražuje radi donošenja suda je li utvrđeno sve što se zahtijeva, da bi se vrhovnom svećeniku podnijelo povoljno mišljenje prema unaprijed određenim stupnjevima postupka.

Čl. 73 - Kongregaciji, osim toga, pripada prosuđivati o dodjeljivanju naslova naučitelja svetima, pošto prije dobije mišljenje Kongregacije za nauk vjere o odličnosti nauka.

Čl. 74 - Zadaća je Kongregacije, osim toga, odlučivati o svemu onome što se odnosi na proglašenje vjerodostojnosti svetih moći i na njihovo čuvanje.

KONGREGACIJA ZA BISKUPE

Čl. 75 - Kongregacija prosuđuje o onome što se u latinskoj Crkvi odnosi na osnutak i kanonsko povjeravanje partikularnih Crkava kao i na vršenje biskupske službe, poštujući mjerodavnost Kongregacije za evangelizaciju naroda.

Čl. 76 - Zadaća je ove Kongregacije obavljati sve ono što se odnosi na osnutak, podjelu, ujedinjenje, ukinuće i druge promjene partikularnih Crkava i njihovih skupština. Njezina je, osim toga, zadaća osnivati vojne ordinarijate radi pastoralne brige za vojnike.

Čl. 77 - Obavlja sve što se tiče imenovanja biskupa, i naslovnih, i općenito kanonskog povjeravanja partikularnih Crkava.

Čl. 78 - Kad god treba da se raspravlja s voditeljima država ili o osnutku ili o promjeni partikularnih Crkava i njihovih skupština ili o njihovu kanonskom povjeravanju, neka postupa samo pošto se posavjetuje s odsjekom Državnog tajništva za odnose s državama.

Art. 79 - Congregatio in ea insuper incumbit, quae rectum muneris pastoralis Episcoporum exercitium respiciunt, eis omnimodam operam praebendo; eius enim est, si opus fuerit, communi sententia cum Dicasteriis, quorum interest, visitationes apostolicas generales indicere earumque exitus, pari procedendi modo, perpendere et, quae inde opportune decernenda sint, Summo Pontifici proponere.

Art. 80 - Ad hanc Congregationem pertinent ea omnia, quae ad Sanctam Sedem spectant circa Praelaturas personales.

Art. 81 - Pro Ecclesiis particularibus suae cure concreditae Congregatio omnia procurat quae visitationes ad limina respiciunt; ideoque relationes quinquennales ad normam art. 32 perpendit. Episcopis Romam adeuntibus adest, praesertim ut sive congressio cum Summo Pontifice sive alia colloquia et peregrinationes apte disponantur. Expleta visitatione, conclusiones, eorum dioeceses respicientes, cum Episcopis dioecesanis scripto communicat.

Art. 82 - Congregatio ea absolvit, quae ad celebrationem Conciliorum particularium necnon ad Episcoporum Conferentiarum erectionem atque earundem statutorum recognitionem attinent; acta huiusmodi coetuum recipit atque decreta, quae recognitione egent, collatis consiliis cum Dicasteriis quorum interest, recognoscit.

PONTIFICIA COMMISSIO PRO AMERICA LATINA

Art. 83 - § 1. Commissionis munus est Ecclesiis particularibus in America Latina tum consilio tum opere adesse, studio quoque incumbere quaestionibus, quae vitam ac profectum ipsarum Ecclesiarum respiciunt, praesertim ut sive Curiae Dicasteriis, quorum ratione competentiae interest, sive ipsis Ecclesiis in huiusmodi quaestionibus solvendis, auxilio sit.

§ 2. Ipsius quoque est fovere rationes inter ecclesiastica instituta internationalia et nationalia, quae pro Americae Latinae Regionibus adlaborant, et Curiae Romanae Dicasteria.

Art. 84 - § 1. Praeses Commissionis est Praefectus Congregationis pro Episcopis, qui ab Episcopo vices Praesidis agente adiuvatur.

Ipsis adsunt tamquam Consiliarii nonnulli Episcopi sive ex Curia Romana sive ex Americae Latinae Ecclesiis adlecti.

§ 2. Commissionis Membra sive ex Curiae Romanae Dicasteriis sive ex Consilio Episcopali Latino-Americano tum ex Episcopis Regionum Americae Latinae tum ex Institutis, de quibus in praecedenti articulo, seliguntur.

§ 3. Commissio proprios habet Administros.

Čl. 79 - Kongregacija neka, osim toga, bdije nad pravilnim vršenjem pastoralne službe biskupa, pružajući im svaku pomoć; njezina je naime zadaća, ako je potrebno, zajedničkim dogovorom s uredima kojih se to tiče, ugovarati opće apostolske pohode i, postupajući na isti način, prosuđivati njihove ishode i predlagati vrhovnom svećeniku što iz toga treba da se prikladno odluči.

Čl. 80 - Ovoj Kongregaciji pripada sve ono što se odnosi na Svetu Stolicu glede osobnih prelatura.

Čl. 81 - Za partikularne Crkve povjerene njezinoj brizi Kongregacija se brine za sve što se odnosi na pohode apostolskim pragovima; stoga ispituje petogodišnja izvješća prema odredbi čl. 32. Pomaže biskupima koji dođu u Rim, osobito da se prikladno uredi i susret s vrhovnim svećenikom i drugi razgovori i hodočasnički pohodi. Kad pohod završi, napismeno priopćuje dijecezanskim biskupima zaključke koji se tiču njihovih biskupija.

Čl. 82 - Kongregacija obavlja ono što se odnosi na održavanje partikularnih sabora kao i na osnutak biskupskih konferencija i odobrenje njihovih statuta; prima akte tih skupština i potvrđuje odluke koje treba da se potvrde, pošto se posavjetuje s uredima kojih se to tiče.

PAPINSKO POVJERENSTVO ZA LATINSKU AMERIKU

Čl. 83 - § 1. Zadaća je Povjerenstva i savjetom i djelom pomagati partikularnim Crkvama u Latinskoj Americi, baviti se također studiranjem pitanja koja se tiču života i napretka tih Crkava, posebno biti od osobite pomoći, i uredima Kurije kojih se to, zbog mjerodavnosti, tiče i samim Crkvama, u rješavanju tih pitanja.

§ 2. Njegova je zadaća i da razvija odnose između međunarodnih i nacionalnih crkvenih ustanova, koje rade za krajeve Latinske Amerike, i ureda Rimske kurije.

Čl. 84 - § 1. Predsjednik je Povjerenstva prefekt Kongregacije za biskupe, a njemu pomaže biskup potpredsjednik.

Njima kao savjetnici pomaže nekoliko biskupa izabranih i iz Rimske kurije i iz Crkava Latinske Amerike.

§ 2. Članovi Povjerenstva biraju se i iz ureda Rimske kurije i iz Latinsko-američkog biskupskog vijeća, ili između biskupa iz krajeva Latinske Amerike ili iz ustanova o kojima je riječ u prethodnom članku.

§ 3. Povjerenstvo ima svoje službenike.

CONGREGATIO PRO GENTIUM EVANGELIZATIONE

Art. 85 - Ad Congregationem spectat dirigere et coordinare ubique terrarum ipsum opus gentium evangelizationis et cooperationem missionariam, salva Congregationis pro Ecclesiis Orientalibus competentia.

Art. 86 - Congregatio promovet investigationes theologiae, spiritualitatis ac rei pastoralis missionariae, pariterque proponit principia, normas necnon operandi rationes, necessitatibus temporum locorumque accommodata, quibus evangelizatio peragatur.

Art. 87 - Congregatio adnititur ut Populus Dei, spiritu missionario imbutus atque sui officii conscius, precibus, testimonio vitae, actuositatem et subsidiis ad opus missionale efficaciter collaboret.

Art. 88 - § 1. Vocationes misionarias sive clericales sive religiosas sive laicales suscitandas curat atque missionariorum aptae distributioni consulit.

§ 2. In territoriis sibi subiectis, ipsa pariter curat cleri saecularis atque catechistarum institutionem, salva competentia Congregationis de Seminariis atque Studiorum Institutis, ad generalem studiorum rationem necnon ad Universitates ceteraque studiorum superiorum Instituta quod attinet.

Art. 89 - Eidem subsunt territoria missionum, quarum evangelizationem idoneis Institutis, Societatibus necnon Ecclesiis particularibus committit, et pro quibus ea omnia agit, quae sive ad circumscriptiones ecclesiasticas erigendas vel immutandas, sive ad Ecclesiarum provisionem pertinent ceteraque absolvit, quae Congregatio pro Episcopis intra suae competentiae ambitum exercet.

Art. 90 - § 1. Quod vero attinet ad sodales Institutorum vitae consecratae, in territoriis missionum erectorum aut ibi laborantium, Congregatio competentia gaudet in iis, quae ipsos qua missionarios sive singulos sive simul sumptos attingunt, firmo praescripto art. 21 § 1.

§ 2. Huic Congregationi subiciuntur Societates vitae apostolicae pro missionibus erectae.

Art. 91 - Ad cooperationem missionalem fovendam, etiam per efficacem collectionem et aequam distributionem subsidiorum, ipsa utitur praesertim Pontificiis Operibus Missionalibus, videlicet eis quae a Propagatione Fidei, a S. Petro Apostolo, a S. Infantia nomen ducunt atque Pontificia Unione Missionali Cleri.

KONGREGACIJA ZA EVANGELIZACIJU NARODA

Čl. 85 - Kongregaciji pripada svagdje u svijetu upravljati samim djelom evangelizacije naroda i misijskom suradnjom i usklađivati ih, poštujući mjerodavnost Kongregacije za istočne Crkve.

Čl. 86 - Kongregacija promiče istraživanje bogoslovlja, duhovnosti i misijskog pastoralala i ujedno predlaže načela, odredbe kao i načine djelovanja prilagođene potrebama vremena i mjesta za koja se evangelizacija obavlja.

Čl. 87 - Kongregacija nastoji da Božji narod, prožet misionarskim duhom i svjestan svoje dužnosti, djelotvorno surađuje s misijskim djelom molitvama, svjedočanstvom života, djelovanjem i potporom.

Čl. 88 - § 1. Nastoji buditi misijska zvanja, i klerička i redovnička i laička, i brine se za prikladnu razdiobu misionara.

§ 2. Na područjima koja su joj podložna brine se za odgoj i obrazovanje svjetovnog klera i kateheta, poštujući mjerodavnost Kongregacije za sjemeništa i učilišta što se tiče općeg uređenja studija, kao i sveučilišta i ostalih visokih učilišta.

Čl. 89 - Kongregaciji su podložna misijska područja, a evangelizaciju tih područja povjerava prikladnim ustanovama, društvima i partikularnim Crkvama; za ta područja ona čini sve ono što Kongregacija za biskupe vrši na području svoje mjerodavnosti u odnosu i na osnutak ili promjene crkvenih okružja i na kanonsko povjeravanje Crkava, i rješava ostala pitanja.

Čl. 90 - § 1. Što se pak tiče članova ustanova posvećenoga života koje su osnovane u misijskim područjima ili ondje djeluju, Kongregacija je nad njima mjerodavna u onim stvarima koje ih se tiču kao misionara, bilo kao pojedinaca bilo uzetih zajedno, uz obdržavanje propisa čl. 21, § 1.

§ 2. Ovoj su Kongregaciji podložne družbe apostolskoga života osnovane za misije.

Čl. 91 - Za unapređivanje misijske suradnje, također djelotvornim prikupljanjem i pravednom razdiobom pomoći, Kongregaciji osobito služe Papinska misijska djela, to jest ona za širenje vjere, Svetog Petra apostola, Svetog djetinjstva i Papinska misijska unija klera.

Art. 92 - Congregatio proprium aerarium aliaque bona missionibus destinata per peculiare officium administrat, firmo onere reddendi debitam rationem Praefecturae Rerum Oeconomicarum Sanctae Sedis.

CONGREGATIO PRO CLERICIS

Art. 93 - Congregatio, firmo iure Episcoporum eorumque Conferentiarum, ea cognoscit, quae presbyteros et diaconos Cleri saecularis respiciunt tum quoad personas, tum quoad pastorale ministerium, tum quoad res, quae ad hoc exercendum iis praesto sunt, atque in hisce omnibus opportuna auxilia Episcopis praebet.

Art. 94 - Institutionem religiosam Christifidelium cuiuscumque aetatis et condicionis pro suo munere promovendam curat; opportunas normas praebet, ut lectiones catecheseos recta ratione tradantur; catecheticae institutioni rite impertiendae invigilat; praescriptam Sanctae Sedis approbationem pro catechismis aliisque scriptis ad institutionem catecheticae pertinentibus, de assensu Congregationis de Doctrina Fidei, concedit; officii catechetici atque inceptis ad religiosam institutionem spectantibus et indolem internationalem prae se ferentibus adest, eorum navitatem coordinat iisque auxilia, si opus fuerit, praestat.

Art. 95 - § 1. Competens est ad clericorum vitam, disciplinam, iura atque obligationes quod spectat.

§ 2. Aptiori presbyterorum distributioni consulit.

§ 3. Permanentem clericorum formationem fovet, praesertim quod attinet ad ipsorum sanctificationem et ad pastorale ministerium fructuose exercendum, potissimum circa dignam verbi Dei praedicationem.

Art. 96 - Huius Congregationis est tractare ea omnia, quae ad statum clericalem qua talem attinent, pro omnibus clericis, religiosi non exceptis, collatis consiliis cum Dicasteriis quorum interest, ubi res id requirat.

Art. 97 - Congregatio ea agit, quae Sanctae Sedi competunt:

1° sive circa consilia presbyteralia, consultorum coetus, canonicorum capitula, consilia pastoralia, paroecias, ecclesias, sanctuaria, sive circa clericorum consociationes, sive circa ecclesiastica archiva seu tabularia;

2° circa onera Missarum necnon pias voluntates in genere et pias fundationes.

Art. 98 - Congregatio ea omnia exercet, quae ad bonorum ecclesiarum moderamen ad Sanctam Sedem pertinent, et praesertim ad rectam

Čl. 92 - Kongregacija preko posebnog ureda upravlja svojom riznicom i drugim dobrima namijenjenim misijama, uz obvezu da se računi polažu Prefekturi gospodarskih poslova Svete Stolice.

KONGREGACIJA ZA KLERIKE

Čl. 93 - Kongregacija, poštujući prava biskupa i biskupskih konferencija, ispituje ono što se odnosi na prezbitere i đakone svjetovnog klera, i s obzirom na osobe i s obzirom na pastoralnu službu i s obzirom na stvari koje su im na raspolaganju za njezino vršenje, i u svemu tome pruža biskupima prikladnu pomoć.

Čl. 94 - Po svojoj dužnosti brine se za promicanje vjerskog odgoja i obrazovanja vjernika svake dobi i svakog stanja; izdaje prikladne odredbe da bi se katehetska predavanja držala na pravi način; bdije nad pravilnim katehetskim odgojem i obrazovanjem; daje propisno odobrenje Svete Stolice za katekizme i druge spise koji se odnose na katehetsko poučavanje, s pristankom Kongregacije za nauk vjere; potpomaže katehetske urede i pothvate koji se odnose na vjerski odgoj, a međunarodnog su značenja, usklađuje njihovo djelovanje i pruža im, ako je potrebno, pomagala.

Čl. 95 - § 1. Mjerodavna je što se tiče života, stega, prava i obveza klerika.

§ 2. Brine se za prikladniju razdiobu prezbitera.

§ 3. Brine se za trajno obrazovanje klerika, posebno što se tiče njihova posvećenja i plodonosnog vršenja pastoralne službe, osobito da se dostojno propovijeda Božja riječ.

Čl. 96 - Zadaća je ove Kongregacije brinuti se za sve ono što pripada kleričkom staležu kao takvom, svim klericima, ne izuzimajući redovnike, pošto se posavjetuje s uredima kojih se to tiče, kad stvar to zahtijeva.

Čl. 97 - Kongregacija obavlja ono što pripada Svetoj Stolici:

1. što se tiče prezbiterskih vijeća, zborova savjetnika, kanoničkih kaptola, pastoralnih vijeća, župa, crkava, svetišta, i što se tiče kleričkih društava, i što se tiče crkvenih arhiva ili pismohrana;

2. što se tiče misnih obveza, kao i nabožnih odredaba općenito i nabožnih zaklada.

Čl. 98 - Kongregacija vrši sve ono što u vođenju crkvenih dobara pripada Svetoj Stolici, a osobito s obzirom na pravilno upravljanje tim

eorundem bonorum administrationem atque necessarias approbationes vel recognitiones concedit; praeterea prospicit ut clericorum sustentationi ac sociali securitati consulatur.

*PONTIFICIA COMMISSIO
DE PATRIMONIO ARTIS ET HISTORIAE CONSERVANDO*

Art. 99 - Apud Congregationem pro Clericis Commissio exstat, cuius officium est curae patrimonii historiae et artis totius Ecclesiae praeesse.

Art. 100 - Ad hoc patrimonium pertinent imprimis omnia cuiusvis artis opera temporis praeteriti, quae summa diligentia custodiri et conservari oportet. Ea autem quorum usus proprius cessaverit, apto modo in Ecclesiae musaeis vel aliis in locis spectabilia asserventur.

Art. 101 - § 1. Inter bona historica eminent omnia documenta et instrumenta, quae vitam et curam pastoraalem necnon iura et obligationes dioecesium, paroeciarum, ecclesiarum aliarumque personarum iuridicarum in Ecclesia conditarum respiciunt et testificantur.

§ 2. Hoc patrimonium historicum in tabulariis seu archivis vel etiam bibliothecis custodiatur, quae ubique competentibus curatoribus committantur, ne huiusmodi testimonia pereant.

Art. 102 - Commissio Ecclesiis particularibus et Episcoporum coetibus adiutorium praebet et una cum iis, si casus ferat, agit, ut musaea, tabularia et bibliothecae constituentur atque collectio et custodia totius patrimonii artis et historiae in toto territorio apte ad effectum adducatur et omnibus, quorum interest, praesto sit.

Art. 103 - Eiusdem Commissionis est, collatis consiliis cum Congregationibus de Seminariis atque Studiorum Institutis et de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, adlaborare ut Populus Dei magis magisque conscius fiat momenti et necessitatis patrimonium historiae et artis Ecclesiae conservandi.

Art. 104 - Eidem praeest Cardinalis Praefectus Congregationis pro Clericis, eiusdem commissionis Secretario adiuvante. Commissio praeterea proprios habet administratos.

dobrima, i daje potrebna odobrenja i potvrde; osim toga, vodi brigu o uzdržavanju i socijalnom osiguranju klerika.

**PAPINSKO POVJERENSTVO
ZA OČUVANJE UMJETNIČKE I POVIJESNE BAŠTINE**

Čl. 99 - Pri Kongregaciji za klerike postoji Povjerenstvo, kojega je dužnost da predsjedava brizi za povijesnu i umjetničku baštinu sve Crkve.

Čl. 100 - Toj baštini prije svega pripadaju sva djela bilo koje umjetnosti iz prošlosti koja treba da se čuvaju i štite s veoma velikom brigom. Ona pak kojih je vlastita upotreba prestala neka se na prikladan način čuvaju u crkvenim muzejima ili na drugim mjestima gdje se mogu razgledati.

Čl. 101 - § 1. Među povijesnim dobrima ističu se sve isprave i predmeti koji se tiču života i pastoralne brige, kao i prava i obveza biskupija, župa, crkava i drugih pravnih osoba osnovanih u Crkvi te o njima svjedoče.

§ 2. Ta povijesna baština neka se čuva u pismohranama ili arhivima ili, također, u knjižnicama koje neka se svagdje povjere stručnim čuvarima, da ne propadnu takva svjedočanstva.

Čl. 102 - Povjerenstvo pruža pomoć partikularnim Crkvama i biskupskim organizmima i, zajedno s njima, ako je potrebno, nastoji da se osnuju muzeji, pismohrane i knjižnice, pa da se prikladno i uspješno ostvaruje sabiranje i čuvanje sve umjetničke i povijesne baštine na svem području, da bi ona bila dostupna svima kojima je stalo do toga.

Čl. 103 - Zadaća je toga Povjerenstva, pošto se posavjetuje s Kongregacijom za sjemeništa i učilišta i s onom za bogoštovlje i stegu sakramenata, poraditi na tome da Božji narod sve više i više postaje svjestan važnosti i potrebe čuvanja povijesne i umjetničke baštine Crkve.

Čl. 104 - Na njegovu je čelu kardinal prefekt Kongregacije za klerike, a pomaže mu tajnik toga Povjerenstva. Povjerenstvo, osim toga, ima svoje službenike.

CONGREGATIO PRO INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE
ET SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE

Art. 105 - Congregationis munus praecipuum est praxim consiliorum evangelicorum, prout in probatis formis vitae consecratae exercetur, et insimul actuositatem Societatum vitae apostolicae in universa Ecclesia Latina promovere et moderari.

Art. 106 - § 1. Congregatio proinde Instituta religiosa et saecularia necnon Societates vitae apostolicae erigit, approbat aut iudicium fert de opportunitate eorum erectionis ab Episcopo dioecesano faciendae. Ipsi quoque pertinet huiusmodi Instituta et Societates, si necesse fuerit, supprimere.

§ 2. Eidem etiam competit Institutorum et Societatum uniones vel foederationes constituere aut, si oportuerit, rescindere.

Art. 107 - Congregatio pro sua parte curat, ut Instituta vitae consecratae ac Societates vitae apostolicae secundum spiritum Fundatorum et sanas traditiones crescant et floreat, finem proprium fideliter persequantur atque salvificae missioni Ecclesiae reapse prosint.

Art. 108 - § 1. Ea omnia absolvit, quae ad normam iuris pertinent ad Sanctam Sedem de vita et industria Institutorum et Societatum praesertim de constitutionum approbatione, regimine et apostolatu, sodalium cooptatione et institutione, eorum iuribus et obligationibus, votorum dispensatione et sodalium dimissione atque etiam bonorum administratione.

§ 2. Ad ordinationem autem studiorum philosophiae et theologiae necnon ad studia academica quod attinet competens est Congregatio de Seminariis atque Studiorum Institutis.

Art 109 - Eiusdem Congregationis est Conferentias Superiorum maiorum religiosorum religiosarumque erigere, earundem statuta approbare necnon invigilare ut ipsarum actio ad fines proprios assequendos ordinetur.

Art. 110 - Congregationi etiam subiciuntur vita eremitica, ordo virginum harumque consociationes ceteraque formae vitae consecratae.

Art. 111 - Ipsius competentia amplectitur quoque Tertios Ordines necnon consociationes fidelium, quae eo animo eriguntur ut, praevia praeparatione, Instituta vitae consecratae vel Societates vitae apostolicae aliquando evadant.

KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

Čl. 105 - Osobita je zadaća Kongregacije promicati i voditi praksu evanđeoskih savjeta, kako se vrši u odobrenim oblicima posvećenog života, i ujedno djelovanje družba apostolskog života u svoj latinskoj Crkvi.

Čl. 106 - § 1. Kongregacija stoga osniva redovničke i svjetovne ustanove kao i družbe apostolskog života, potvrđuje ih ili donosi sud o prikladnosti njihova osnutka koji treba da obavi dijecezanski biskup. Pripada joj također takve ustanove i družbe ukinuti, ako bi to bilo potrebno.

§ 2. Pripada joj također osnovati ili, ako bi bilo potrebno, ukinuti ujedinjenja ili saveze ustanova i družba.

Čl. 107 - Kongregacija se sa svoje strane brine da ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života rastu i cvjetaju u duhu osnivatelja i zdravih predaja, da vjerno slijede svoju svrhu i da budu od koristi spasenjskom poslanju Crkve.

Čl. 108 - § 1. Rješava sve ono što se, prema pravnoj odredbi, u životu i djelovanju ustanova i družba odnosi na Svetu Stolicu, osobito glede odobrenja konstitucija, upravljanja i apostolata, primanja i obrazovanja članova, njihovih prava i obveza, oprosta od zavjeta i otpuštanja članova, kao i upravljanja dobrima.

§ 2. Što se pak tiče uređenja studija filozofije i bogoslovlja kao i akademskih studija, mjerodavna je Kongregacija za sjemeništa i učilišta.

Čl. 109 - Zadaća je iste Kongregacije osnivati konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica, odobriti njihove statute i bdjeti da se njihovo djelovanje usmjeruje na postignuće vlastitih svrha.

Čl. 110 - Kongregaciji su također podložni pustinjački život, red djevice i njihova društva i ostali oblici posvećenog života.

Čl. 111 - Njezina mjerodavnost obuhvaća također treće redove i vjernička društva koja se osnivaju s nakanom da, uz prethodnu pripravu, jednom postanu ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života.

CONGREGATIO DE SEMINARIIS ATQUE STUDIORUM INSTITUTIS

Art. 112 - Congregatio exprimit atque exercet Sedis Apostolicae sollicitudinem circa eorum formationem, qui ad sacros ordines vocantur, necnon circa promotionem et ordinationem institutionis catholicae.

Art. 113 - § 1. Episcopis adest, ut in eorum Ecclesiis vocationes ad sacra ministeria quam maxime colantur atque in Seminariis, ad normam iuris constituendis ac gerendis, alumni solida formatione tum humana ac spirituali, tum doctrinali et pastorali apte edoceantur.

§ 2. Sedulo invigilat ut seminariorum convictus regimenque rationi institutionis sacerdotalis plene respondeant atque superiores ac magistri exemplo vitae ac recta doctrina ad formandas personas sacrorum ministrorum quam maxime conferant.

§ 3. Eius praeterea est seminaria interdioecesana erigere eorumque statuta approbare.

Art. 114 - Congregatio adnititur, ut fundamentalia principia de catholica educatione prout ab Ecclesiae Magisterio proponuntur altius usque investigentur, vindicentur atque a Populo Dei cognoscantur.

Ea pariter curat, ut in hac materia Christifideles sua officia implere possint ac dent operam et nitantur ut etiam civilis societas ipsorum iura agnoscat atque tueatur.

Art. 115 - Congregatio normas statuit, quibus schola catholica regatur; Episcopis dioecesanis adest, ut scholae catholicae ubi fieri potest, constituentur, et summa sollicitudine foveantur utque in omnibus scholis educatio catechetica et pastoralis cura alumni Christifidelibus per opportuna incepta praebeantur.

Art. 116 - § 1. Congregatio vires impendit, ut Universitatum ecclesiasticarum et catholicarum ceterorumque studiorum Institutorum sufficiens copia in Ecclesia habeatur, in quibus sacrae disciplinae altius investigentur necnon humanitatis scientiaeque cultus, habita christianae veritatis ratione, promoveatur et Christifideles ad propria munera implenda apte formentur.

§ 2. Universitates et Instituta ecclesiastica erigit aut approbat, eorum statuta rata habet, supremam moderationem in eis exercet atque invigilat, ut catholicae fidei integritas in tradendis doctrinis servetur.

§ 3. Ad Universitates Catholicas quod attinet, ea agit quae Sanctae Sedi competunt.

KONGREGACIJA ZA SJEMENIŠTA I UČILIŠTA

Čl. 112 - Kongregacija iskazuje i ostvaruje brigu Apostolske Stolice za obrazovanje i odgoj onih, koji se pozivaju na svete redove, kao i za promicanje i uređenje katoličkog odgoja i obrazovanja.

Čl. 113 - § 1. Pomaže biskupima da se u njihovim Crkvama što više njeguju zvanja za svete službe i da u sjemeništima, koja treba da se osnuju i da se njima upravlja prema pravnoj odredbi, sjemeništarcu stječu temeljitu kako ljudsku i duhovnu tako znanstvenu i pastoralnu naobrazbu.

§ 2. Brižljivo bdije da sjemenišni život i upravljanje sjemeništima potpuno odgovaraju uredbi o svećeničkom odgoju i obrazovanju i da poglavari i nastavnici primjernim životom i pravim naukom što više pridonose da se oblikuju osobe posvećenih službenika.

§ 3. Osim toga, zadaća je Kongregacije osnivati međubiskupijska sjemeništa i potvrditi njihove statute.

Čl. 114 - Kongregacija nastoji da se temeljna načela katoličkog odgoja, kako ih izlaže crkveno učiteljstvo, sve dublje istražuju i prihvaćaju i da ih Božji narod spoznaje.

Kongregacija se isto tako brine da vjernici u toj stvari mogu ispunjavati svoje dužnosti i da nastoje i trude se da bi i građansko društvo priznavalo i štitalo njihova prava.

Čl. 115 - Kongregacija donosi odredbe kojima neka se upravlja katoličkom školom; pomaže dijecezanskim biskupima da se, gdje je moguće, osnivaju i s najvećom brigom podupiru katoličke škole i da se u svim školama učenicima vjernicima pomoću prikladnih pothvata osiguraju katehetski odgoj i pastoralna briga.

Čl. 116 - § 1. Kongregacija revno nastoji da u Crkvi bude dovoljno crkvenih i katoličkih sveučilišta i drugih učilišta, da bi se na njima dublje proučavale svete znanosti i promicalo njegovanje čovječnosti i znanosti, vodeći računa o kršćanskoj istini, i da bi se vjernici prikladno odgajali i obrazovali za ispunjavanje svojih zadaća.

§ 2. Osniva i potvrđuje crkvena sveučilišta i ustanove, odobrava njihove statute, vrši u njima vrhovno vodstvo i bdije nad tim da se u prenošenju nauka čuva cjelovitost katoličke vjere.

§ 3. Što se tiče katoličkih sveučilišta, provodi ono što pripada Svetoj Stolici.

§ 4. Cooperationem mutuamque adiutorium inter Studiorum Universitates earumque consociationes fovet iisdemque praesidio est.

IV. TRIBUNALIA

PAENITENTIARIA APOSTOLICA

Art. 117 - Paenitentiariae Apostolicae competentia ad ea se refert, quae forum internum necnon indulgentias respiciunt.

Art. 118 - Pro foro interno, tum sacramentali tum non sacramentali, absolutiones, dispensationes, commutationes, sanationes, condonationes aliasque gratias eadem largitur.

Art. 119 - Ipsa prospicit ut in Patriarchalibus Urbis Basilicis Paenitentiarum sufficienti numero habeantur, opportunis facultatibus praediti.

Art. 120 - Eidem Dicasterio committuntur ea, quae spectant ad concessionem et usum indulgentiarum, salvo iure Congregationis de Doctrina Fidei ea videndi, quae doctrinam dogmaticam circa easdem respiciunt.

SUPREMUM TRIBUNAL SIGNATURAE APOSTOLICAE

Art. 121 - Hoc Dicasterium, praeter munus, quod exercet, Supremi Tribunalis, consulit ut iustitia in Ecclesia recte administretur.

Art. 122 - Ipsum cognoscit:

1° querelas nullitatis et petitiones restitutionis in integrum contra sententias Rotae Romanae;

2° recursus, in causis de statu personarum, adversus denegatum a Rota Romana novum causae examen;

3° exceptiones suspicionis aliasque causas contra Iudices Rotae Romanae propter acta in exercitio ipsorum muneris;

4° conflictus competentiae inter tribunalia, quae non subiciuntur eidem tribunalis appellationis.

Art. 123 - § 1. Praeterea cognoscit de recursibus, intra terminum peremptorium triginta dierum utilium interpositis, adversus actus administrativos singulares sive a Dicasteriis Curiae Romanae latos sive ab ipsis probatos, quoties contendatur num actus impugnatus legem aliquam in decernendo vel in procedendo violaverit.

§ 4. Potiče suradnju i uzajamnu pomoć među sveučilištima i njihovim društvima i njihova je zaštita.

IV. SUDOVI

APOSTOLSKA POKORNIČARNA

Čl. 117 - Mjerodavnost Apostolske pokorničarne odnosi se na ono što se tiče unutrašnjeg područja i oprosta.

Čl. 118 - Za unutrašnje područje, i sakramentalno i nesakramentalno, podjeljuje odrješenja, oproste, zamjene, ozdravljenja, oprostjenja i druge milosti.

Čl. 119 - Brine se da u rimskim patrijarhijskim bazilikama bude dovoljan broj pokorničara s odgovarajućim ovlastima.

Čl. 120 - Tom se uredu povjerava ono što se odnosi na davanje oprosta i služenje njima, poštujući pravo Kongregacije za nauk vjere da provjeri ono što se tiče dogmatskog nauka.

VRHOVNI SUD APOSTOLSKE SIGNATURE

Čl. 121 - Osim što vrši službu vrhovnog suda, taj se ured brine da se pravednost u Crkvi pravedno dijeli.

Čl. 122 - Vrhovni sud rješava:

1. ništovne žalbe i molbe za povrat u prijašnje stanje protiv presuda Rimske rote;
2. utoke u parnicama o pravnom stanju osoba protiv odbijanja Rimske rote da parnicu ponovno ispita;
3. izuzeća zbog sumnje i druge parnice protiv sudaca Rimske rote zbog čina u vršenju njihove službe;
4. sukobe mjerodavnosti među sudovima koji nisu podložni istom prizivnom sudu.

Čl. 123 - § 1. Osim toga, rješava utoke koji su podneseni u neprekoračivom roku od trideset iskoristivih dana protiv pojedinačnih upravnih akata koje su uredi Rimske kurije ili donijeli ili potvrdili, ako je sporno je li napadani akt u odlučivanju ili postupanju prekršio neki zakon.

§ 2. In his casibus, praeter iudicium de illegitimitate, cognoscere etiam potest, si recurrens id postulet, de reparatione damnorum actu illegitimo illatorum.

§ 3. Cognoscit etiam de aliis controversiis administrativis, quae a Romano Pontifice vel a Romanae Curiae Dicasteriis ipsi deferantur necnon de conflictibus competentiae inter eadem Dicasteria.

Art. 124 - Ipsius quoque est:

1° rectae administrationi iustitiae invigilare et in advocatos vel procuratores, si opus sit, animadvertere;

2° videre de petitionibus Sedi Apostolicae porrectis ad obtinendam causae commissionem apud Rotam Romanam, vel aliam gratiam relative ad iustitiam administrandam;

3° tribunalium inferiorum competentiam prorogare;

4° approbationem Tribunalis quoad appellationem Sanctae Sedi reservatam concedere necnon promovere et approbare erectionem tribunalium interdioecesanorum.

Art. 125 - Signatura Apostolica lege propria regitur.

TRIBUNAL ROTAE ROMANAE

Art. 126 - Hoc Tribunal instantiae superioris partes apud Apostolicam Sedem pro more in gradu appellationis agit ad iura in Ecclesia tutanda, unitati iurisprudentiae consulit et, per proprias sententias, tribunalibus inferioribus auxilio est.

Art. 127 - Huius Tribunalis Iudices, probata doctrina et experientia pollentes atque e variis terrarum orbis partibus a Summo Pontifice selecti, collegium constituunt; eidem Tribunali praeest Decanus ad certum tempus a Summo Pontifice ex ipsis Iudicibus pariter nominatus.

Art. 128 - Hoc Tribunal iudicat:

1° in secunda instantia, causas ab ordinariis tribunalibus primae instantiae diiudicatas, quae ad Sanctam Sedem per appellationem legitimam deferuntur;

2° in tertia vel ulteriore instantia, causas ab eodem Tribunali Apostolico et ab aliis quibusvis tribunalibus iam cognitatas, nisi in rem iudicatam transierint.

Art 129 - § 1. Idem vero in prima instantia iudicat:

1° Episcopos in contentiosis, modo ne agatur de iuribus aut bonis temporalibus personae iuridicae ab Episcopo representatae;

2° Abbates primates, vel Abbates superiores congregationis monasticae et supremos Moderatores Institutorum religiosorum iuris pontificii;

§ 2. U tim slučajevima, osim suda o nezakonnosti, može također rješavati, ako to zahtijeva podnositelj utoka, naknadu šteta nanesenih nezakonitim aktom.

§ 3. Rješava i druge upravne sporove koje mu podnesu vrhovni svećenik ili uredi Rimske kurije, kao i sukobe mjerodavnosti među tim uredima.

Čl. 124 - Njegova je zadaća također:

1. bdjeti nad ispravnim dijeljenjem pravde i poduzimati, ako je potrebno, mjere protiv odvjetnika i zastupnika;
2. rješavati molbe podnesene Apostolskoj Stolici da bi se postiglo povjeravanje parnice Rimskoj roti ili da bi se dobila koja druga milost s obzirom na dijeljenje pravednosti;
3. proširivati mjerodavnost nižih sudova;
4. davati odobrenje suda kad se radi o prizivu pridržanom Svetoj Stolici, kao i promicati i odobravati osnutak međubiskupijskih sudova.

Čl. 125 - Apostolska signatura ravna se prema vlastitom zakonu.

SUD RIMSKE ROTE

Čl. 126 - Ovaj Sud ima ulogu višeg stupnja pri Apostolskoj Stolici, obično u prizivnom stupnju, da bi se štitila prava u Crkvi, brine se za jedinstvo pravosuđa i, svojim presudama, pomaže nižim sudovima.

Čl. 127 - Suci ovog Suda, dokazane učenosti i iskustva i izabrani od vrhovnog svećenika iz raznih krajeva svijeta, tvore zbor; na čelu tog Suda je dekan kojega između istih sudaca na određeno vrijeme imenuje vrhovni svećenik.

Čl. 128 - Taj Sud sudi:

1. u drugom stupnju, parnice presuđene na redovitim sudovima prvoga stupnja, koje su zakonitim prizivom podnesene Svetoj Stolici;
2. u trećem ili daljem stupnju parnice koje je već presudio isti Apostolski sud i bilo koji drugi sud, osim ako je presuda postala pravomoćna.

Čl. 129 - § 1. Sud pak u prvom stupnju sudi:

1. biskupima u parničnim sporovima, samo ako se ne radi o pravima ili vremenitim dobrima pravne osobe koju biskup zastupa;
2. opatima primasima ili opatima predstojnicima monaške kongregacije i vrhovnim voditeljima redovničkih ustanova papinskoga prava;

3° dioeceses ceterasve personas ecclesiasticas, sive physicas sive iuridicas, quae superiorem infra Romanum Pontificem non habent;

4° causas quas Romanus Pontifex eidem Tribunali commiserit.

§ 2. Eisdem causas, nisi aliter cautum sit, etiam in secunda et ulteriore instantia agit.

Art. 130 - Tribunal Rotae Romanae lege propria regitur.

V. PONTIFICIA CONSILIA

PONTIFICIUM CONSILIUM PRO LAICIS

Art. 131 - Consilium competens est in iis, quae ad Sedem Apostolicam pertinent in laicorum apostolatu promovendo et coordinando atque, universim, in iis, quae vitam christianam laicorum qua talium respiciunt.

Art. 132 - Praesidi adest Coetus praesidialis ex Cardinalibus et Episcopis constans; inter membra Consilii potissimum adnumerantur Christifideles in variis actuositatis provinciis versantes.

Art. 133 - § 1. Eius est incitare et suscitare laicos ut vitam et missionem Ecclesiae modo sibi proprio participant, sive singuli, sive in consociationibus, praesertim ut ipsorum peculiare officium impleant rerum temporalium ordinem spiritu evangelico imbuendi.

§ 2. Laicorum cooperationem fovet in catechetica institutione, in vita liturgica et sacramentali atque in operibus misericordiae, caritatis et promotionis socialis.

§ 3. Idem prosequitur et moderatur conventus internationales aliaque incepta, quae ad apostolatum laicorum attinent.

Art. 134 - Consilium ea omnia intra ambitum propriae competentiae agit, quae ad consociationes laicales christifidelium spectant; eas vero, quae internationalem indolem habent, erigit earumque statuta approbat vel recognoscit, salva competentia Secretariae Status; quoad Tertios Ordines saeculares ea tantum curat, quae ad eorum apostolicam operositatem pertinent.

3. biskupijama i drugim crkvenim osobama, i fizičkim i pravnim, koje nemaju poglavara ispod rimskog prvosvećenika;

4. parnice koje rimski prvosvećenik povjeri tom Sudu.

§ 2. Te parnice, osim ako je drukčije određeno, sudi i u drugom i u daljnjem stupnju.

Čl. 130 - Sud Rimske rote ravna se prema svojem zakonu.

V. PAPINSKA VIJEĆA

PAPINSKO VIJEĆE ZA LAIKE

Čl. 131 - Vijeće je mjerodavno u onim stvarima koje u promicanju i usklađivanju apostolata laika pripadaju Apostolskoj Stolici i, općenito, u svemu što se tiče kršćanskog života laika kao takvih.

Čl. 132 - Predsjedniku pomaže predsjednički odbor sastavljen od kardinala i biskupa; među članove Vijeća ubrajaju se prije svega vjernici koji su aktivni na raznim područjima djelovanja.

Čl. 133 - § 1. Zadaća je Vijeća poticati i podupirati laike da na sebi vlastit način, i kao pojedinci i u društvima, sudjeluju u životu i poslanju Crkve, posebno da ispunjavaju svoju osobitu dužnost, da evanđeoskim duhom prožimaju poredak vremenitih stvari.

§ 2. Potiče suradnju laika u katehetskom odgoju i obrazovanju, u bogoslužnom i sakramentalnom životu i u djelima milosrđa, dobrotvornosti i društvenog napretka.

§ 3. Vijeće prati međunarodne sastanke i druge pothvate koji se tiču apostolata laika, i upravlja njima.

Čl. 134 - Vijeće u okviru svoje mjerodavnosti obavlja sve što se tiče vjerničkih laičkih društava; ona pak koja imaju međunarodno značenje osniva i odobrava ili potvrđuje njihove statute, poštujući mjerodavnost Državnog tajništva; što se tiče trećih svjetovnih redova, brine se samo za ono što se odnosi na njihovo apostolsko djelovanje.

PONTIFICIUM CONSILIUM
AD UNITATEM CHRISTIANORUM FOVENDAM

Art. 135 - Consilii munus est per opportuna incepta et navitates operi oecumenico incumbere ad unitatem inter christianos redintegrandam.

Art. 136 - § 1. Curat ut decreta Concilii Vaticani II quae ad rem oecumenicam pertinent, ad usum traducantur.

Agit de recta interpretatione principiorum de oecumenismo eaque executioni mandat.

§ 2. Coetus catholicos tum nacionales tum internationales christianorum unitatem promoventes fovet, colligit atque coordinat eorumque inceptis invigilat.

§ 3. Rebus ad Summum Pontificem prius delatis, rationes curat cum fratribus Ecclesiarum et communitatum ecclesialium, plenam communionem cum Ecclesia catholica nondum habentium, ac praesertim dialogum et colloquia ad unitatem cum ipsis fovendam instituit, peritis doctrina theologica probe instructis operam ferentibus. Observatores catholicos deputat pro conventibus christianis atque invitat aliarum Ecclesiarum et communitatum ecclesialium observatores ad conventus catholicos, quoties id opportunum videatur.

Art. 137 - § 1. Cum materia ab hoc Dicasterio tractanda suapte natura saepe quaestiones fidei tangat, ipsum oportet procedat arcta coniunctione cum Congregatione de Doctrina Fidei, praesertim cum agitur de publicis documentis aut declarationibus edendis.

§ 2. In gerendis autem maioris momenti negotiis, quae Ecclesias seiunctas Orientis respiciunt, prius audiat oportet Congregationem pro Ecclesiis Orientalibus.

Art. 138 - Apud Consilium exstat Commissio ad res investigandas atque tractandas, quae Iudaeos sub respectu religioso attingunt; eam eiusdem Consilii Praeses moderatur.

PONTIFICIUM CONSILIUM PRO FAMILIA

Art. 139 - Consilium pastorem familiarum curam promovet, earumque iura dignitatemque in Ecclesia et in civili societate fovet, ut ipsae munera sibi propria aptius usque implere valeant.

Art. 140 - Praesidi adest Coetus praesidialis, ex Episcopis constans; in Consilium potissimum cooptantur laici viri mulieresque, praesertim coniugio iuncti, ex variis terrarum orbis partibus.

PAPINSKO VIJEĆE
ZA PROMICANJE JEDINSTVA KRŠĆANA

Čl. 135 - Zadaća je Vijeća prikladnim pothvatima i djelovanjem baviti se ekumenskim radom, da se ponovno uspostavi jedinstvo kršćana.

Čl. 136 - § 1. Brine se da se provedu u djelo odluke II. vatikanskog sabora o ekumenizmu.

Brine se za pravilno tumačenje ekumenskih načela i bdije da se ta načela provode u djelo.

§ 2. Potpomaže i nacionalne i međunarodne katoličke sastanke koji promiču jedinstvo kršćana, saziva ih i usklađuje i bdije nad njihovim pothvatima.

§ 3. Pošto pitanja prije podnese vrhovnom svećeniku, vodi brigu o odnosima s braćom Crkava i crkvenih zajednica koje još nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom i uspostavlja s njima osobito dijalog i razgovore radi promicanja jedinstva, uz pomoć stručnjaka prokušanih u bogoslovnom nauku. Određuje katoličke promatrače za kršćanske sastanke i poziva promatrače drugih Crkava i crkvenih zajednica na katoličke sastanke kada to smatra prikladnim.

Čl. 137 - § 1. Budući da se predmet kojim se bavi ovaj ured po svojoj naravi često tiče pitanja vjere, ured treba da postupa u tijesnoj povezanosti s Kongregacijom za nauk vjere, osobito kad se radi o izdavanju javnih isprava i izjava.

§ 2. U poslovima od veće važnosti koji se tiču odijeljenih istočnih Crkava, neka se prije pita za mišljenje Kongregaciju za istočne Crkve.

Čl. 138 - Pri Vijeću postoji Povjerenstvo za istraživanje i rješavanje stvari koje se pod religioznim vidom tiču Židova; njime upravlja predsjednik ovog Vijeća.

PAPINSKO VIJEĆE ZA OBITELJ

Čl. 139 - Vijeće promiče pastoralnu brigu za obitelji, brine se za njihova prava i dostojanstvo u Crkvi i građanskom društvu da one mogu što prikladnije ispunjavati svoje dužnosti.

Čl. 140 - Predsjedniku pomaže predsjednički odbor koji se sastoji od biskupa; u Vijeće se uzimaju, iz raznih krajeva svijeta, baš laici, muški i ženske, osobito oni vezani ženidbom.

Art. 141 - § 1. Consilium Ecclesiae doctrinam de familia penitus cognoscendam et apta catechesi divulgandam curat; studia praecipue de matrimonii ac familiae spiritualitate fovet.

§ 2. Idem satagit ut, conspirans cum Episcopis eorumque Conferentiis, humanae socialesque instituti familiaris in variis regionibus condiciones accurate cognoscantur, pariterque incepta, quae rem pastoraalem familiarem adiuvant, in communem perferantur notitiam.

§ 3. Adnititur ut iura familiae, etiam in vita sociali et politica, agnoscantur et defendantur; incepta quoque ad humanam vitam inde a conceptione tuendam et ad procreationem responsabillem fovendam sustinet atque coordinat.

§ 4. Firmo praescripto art. 133, navitatem persequitur institutorum atque consociationum, quibus propositum est familiae bono inservire.

PONTIFICIUM CONSILIUM DE IUSTITIA ET PACE

Art. 142 - Consilium eo spectat, ut iustitia et pax in mundo secundum Evangelium et socialem Ecclesiae doctrinam promoveantur.

Art. 143 - § 1. Socialem Ecclesiae doctrinam altius pervestigat, data opera ut ipsa late diffundatur et apud homines communitatesque in usum vitae deducatur, praesertim quod spectat ad rationes inter opifices et conductores operis, spiritu Evangelii magis magisque imbuendas.

§ 2. Notitias et inquisitiones de iustitia et pace, de populorum progressionem et de hominum iurium laesionibus in unum colligit, perpendit atque exinde deductas conclusiones pro opportunitate cum Episcoporum coetibus communicat; rationes fovet cum catholicis internationalibus consociationibus aliisque institutis etiam extra Ecclesiam catholicam exstantibus, quae ad iustitiae pacisque bona in mundo consequenda sincere contendunt.

§ 3. Operam impendit ut inter populos sentiendi ratio de pace fovenda formetur, praesertim occasione oblata *Diei Pacis in mundo provehendae*.

Art. 144 - Peculiares necessitudines cum Secretaria Status habet, praesertim quotiescumque per documenta vel per enuntiationes in rebus de iustitia et pace publice agendum est.

PONTIFICIUM CONSILIUM “COR UNUM”

Art. 145 - Consilium Ecclesiae Catholicae sollicitudinem erga egentes ostendit, ut humana fraternitas foveatur et caritas Christi manifestetur.

Čl. 141 - § 1. Vijeće se brine da se crkveni nauk o obitelji dublje upozna i prikladnom katehizacijom širi; podupire osobito izučavanje bračne i obiteljske duhovnosti.

§ 2. Vijeće se trudi da se, u dogovoru s biskupima i njihovim konferencijama, točno upoznaju ljudski i društveni uvjeti obiteljske ustanove u raznim područjima, i da isto tako javnost bude obaviještena o pothvatima koji pomažu obiteljskom pastoralu.

§ 3. Trudi se da se obiteljska prava, i u društvenom i u političkom životu, priznaju i brane; također podupire i usklađuje pothvate za zaštitu čovjekova života od samog začeca i za promicanje odgovornog rađanja djece.

§ 4. Uz obdržavanje propisa čl. 133. prati djelovanje ustanova i društava kojima je svrha služiti dobrobiti obitelji.

PAPINSKO VIJEĆE ZA PRAVDU I MIR

Čl. 142 - Vijeće teži za tim da se pravda i mir u svijetu promiču u skladu s evanđeljem i društvenim naukom Crkve.

Čl. 143 - § 1. Temeljito pručava društveni nauk Crkve nastojeći da se on širi i da ga pojedinci i zajednice provode u život, osobito što se tiče odnosa između radnika i poslodavaca, da ih sve više i više prožima duh evanđelja.

§ 2. Sabire obavijesti i rezultate istraživanja o pravdi i miru, o napretku naroda i o kršenjima ljudskih prava, brižno ih prosuđuje i priopćuje, ako je svrsishodno, biskupskim organizmima odatle izvedene zaključke; njeguje odnose s katoličkim međunarodnim društvima i drugim ustanovama, također s onima izvan Katoličke Crkve, koje se iskreno trude da se ostvaruju vrednote pravde i mira u svijetu.

§ 3. Nastoji da se među narodima stvori osjećaj da mir treba da se njeguje, osobito prigodom *Svjetskoga dana promicanja mira*.

Čl. 144 - Vijeće je posebno povezano s Državnim tajništvom, osobito onda kada treba da se javno u ispravama ili izjavama govori o stvarima pravde i mira.

PAPINSKO VIJEĆE "JEDNO SRCE"

Čl. 145 - Vijeće pokazuje brigu Katoličke Crkve za one koji oskudijevaju, kako bi se njegovalo bratstvo među ljudima i očitovala Kristova ljubav.

Art. 146 - Consilii munus est:

1° Christifideles incitare ad evangelicae caritatis testimonium praebendum, utpote ipsam Ecclesiae missionem participantes, eosque in hac cura sustinere;

2° incepta catholicorum institutorum fovere et coordinare, quae egentibus populis adiuvandis incumbunt, ea praesertim quae urgentioribus angustiis et calamitatibus succurrunt, facilioresque reddere institutorum catholicorum necessitudines cum publicis internationalibus consiliis, quae in eodem beneficentiae et progressionis campo operantur;

3° consilia atque mutuae navitatis fraternique auxilii opera studio prosequi atque promovere, quae humano profectui inserviunt.

Art. 147 - Huius Consilii Praeses idem es ac Praeses Pontificii Consilii pro Iustitia et Pace, qui curat ut utriusque Instituti actuositas arcta coniunctione procedat.

Art. 148 - Inter Consilii membra viri etiam et mulieres cooptantur, qui catholicorum beneficentiae institutorum veluti partes agant quo efficacius proposita Consilii ad effectum deducantur.

PONTIFICIUM CONSILIUM DE SPIRITUALI MIGRANTIUM ATQUE ITINERANTIUM CURA

Art. 149 - Consilium pastorem Ecclesiae sollicitudinem convertit ad peculiare necessitates eorum, qui patrium solum relinquere coacti sint vel eo penitus careant; itemque quaestiones, ad haec attinentes, accommodato studio perpendendas curat.

Art. 150 - § 1. Consilium dat operam, ut in Ecclesiis particularibus efficax propriaque cura spiritualis, etiam si res ferat, per congruas pastorales structuras, praebatur sive profugis et exulibus, sive migrantibus, nomadibus et circensem artem exercentibus.

§ 2. Fovet pariter apud easdem Ecclesias pastorem sollicitudinem pro maritimis sive navigantibus sive in portibus, praesertim per Opus Apostolatus Maris, cuius supremam moderationem exercet.

§ 3. Eandem sollicitudinem adhibet iis, qui in aëroportibus vel in ipsis aëronavibus officia exercent vel opus faciunt.

§ 4. Adnititur, ut populus christianus, praesertim occasione oblata celebrationis *Diei universalis pro migrantibus atque exulibus*, conscientiam eorum necessitatum sibi comparet atque proprium fraternum animum erga eos efficaciter manifestet.

Čl. 146 - Zadaća je Vijeća:

1. poticati vjernike da daju svjedočanstvo evanđeoske ljubavi, jer su dionici u samom poslanju Crkve, i podupirati ih u toj brizi;

2. podupirati i usklađivati pothvate katoličkih ustanova koje nastoje oko pomoći siromašnim narodima, osobito one koje pritječu u pomoć u hitnijim potrebama i nevoljama, i pospješivati veze katoličkih ustanova s javnim međunarodnim vijećima koja djeluju na istom polju dobrotvornosti i napretka;

3. brižno pratiti i promicati planove i djela uzajamne brige i bratske pomoći koji služe ljudskom napretku.

Čl. 147 - Predsjednik je toga Vijeća onaj isti koji je predsjednik Papinskog vijeća za pravdu i mir; on se brine da djelovanje obiju ustanova bude tijesno povezano.

Čl. 148 - Među članove Vijeća uzimaju se osobe, muške i ženske, koje zastupaju katoličke dobrotvorne ustanove da bi se uspješnije provele u djelo odluke Vijeća.

PAPINSKO VIJEĆE
ZA DUHOVNU BRIGU OKO SELILACA I PUTNIKA

Čl. 149 - Vijeće usmjerava pastoralnu brigu Crkve na posebne potrebe onih koji su prisiljeni napustiti domovinsko tlo ili ga uopće nemaju; isto tako s primjerenom revnošću istražuje pitanja koja se tiču ovog predmeta.

Čl. 150 - § 1. Vijeće nastoji da se u partikularnim Crkvama posvećuje djelotvorna i vlastita duhovna briga, ako je potrebno i preko odgovarajućih pastoralnih tijela, bilo izbjeglicama i prognanicima, bilo seliocima, nomadima i članovima cirkusa.

§ 2. Podupire jednako tako u istim Crkvama pastoralnu brigu za pomorce, i one koji plove i one u lukama, osobito preko Djela apostolata na moru, nad kojim vrši vrhovno vodstvo.

§ 3. Istu brigu posvećuje onima koji vrše službu ili rade u zračnim lukama ili u samim zrakoplovima.

§ 4. Nastoji da kršćanski puk, osobito prigodom proslave *Svjetskog dana selilaca i prognanika*, postane svjestan njihovih potreba i da prema njima djelotvorno pokazuje svoj bratski duh.

Art. 151 - Adlaborat ut itinera pietatis causa vel studio discendi vel ad relaxationem suscepta ad moralem religiosamque Christifidelium formationem conferant atque Ecclesiis particularibus adest ut omnes qui exinde extra proprium domicilium versantur, apta animarum cura frui possint.

**PONTIFICIUM CONSILIUM
DE APOSTOLATU PRO VALETUDINIS ADMINISTRIS**

Art. 152 - Consilium sollicitudinem Ecclesiae pro infirmis ostendit adiuvando eos qui ministerium implent erga aegrotantes dolentesque, ut misericordiae apostolatus, quem exercent, novis postulationibus aptius usque respondeat.

Art. 153 - § 1. Consilii est Ecclesiae doctrinam diffundere circa spirituales et morales infirmitatis aspectus necnon humani doloris significationem.

§ 2. Ecclesiis particularibus adiutricem operam praebet, ut valetudinis administri spirituali cura iuventur in sua navitate secundum christianam doctrinam explenda, ac praeterea ne iis, qui in hoc ambitu pastoralem actionem gerunt, apta subsidia ad proprium exsequendum opus desint.

§ 3. Idem studii actionisque operi favet, quod sive Consociationes Internationales Catholicae sive alia instituta in hoc campo variis modis navant.

§ 4. Intento animo novitates in legibus et scientiis circa valetudinem prosequitur eo consilio; ut in opera pastorali Ecclesiae eorum opportuna ratio habeatur.

**PONTIFICIUM CONSILIUM
DE LEGUM TEXTIBUS INTERPRETANDIS**

Art. 154 - Consilii munus in legibus Ecclesiae interpretandis praesertim consistit.

Art. 155 - Consilio competit Ecclesiae legum universalium interpretationem authenticam pontificia auctoritate firmatam proferre, auditis in rebus maioris momenti Dicasteriis, ad quae res ratione materiae pertinet.

Art. 156 - Hoc Consilium ceteris Romanis Dicasteriis praesto est ad illa iuvanda eo proposito ut decreta generalia exsecutoria et instructiones ab iisdem edendae iuris vigentis praescriptis congruant et recta forma iuridica exarentur.

Čl. 151 - Trudi se da putovanja poduzeta iz pobožnosti ili radi učenja ili radi odmora pridonose moralnom i vjerskom odgoju i obrazovanju vjernika, i pomaže partikularnim Crkvama da svi koji zbog toga borave izvan svoga prebivališta, mogu imati prikladnu pastoralnu brigu.

PAPINSKO VIJEĆE
ZA APOSTOLAT ZDRAVSTVENIH RADNIKA

Čl. 152 - Vijeće pokazuje brigu Crkve za bolesne pomažući onima koji služe bolesnicima i patnicima da bi apostolat milosrđa, koji oni vrše, što više odgovarao novim zahtjevima.

Čl. 153 - § 1. Zadaća je Vijeća širiti crkveni nauk o duhovnim i ćudorednim vidovima bolesti i o smislu ljudske patnje.

§ 2. Pomaže partikularnim Crkvama da se zdravstvenim radnicima pruži duhovna pomoć u vršenju njihove djelatnosti u skladu s kršćanskom naukom i, osim toga, da oni koji na tom polju vrše pastoralnu službu imaju potrebnu pomoć za obavljanje svojeg posla.

§ 3. Vijeće podupire nastojanje i djelovanje koje na tom polju na razne načine vrše bilo međunarodna katolička društva bilo druge ustanove.

§ 4. Pozorno prati novine na zakonodavnom i znanstvenom polju o zdravstvu, s nakanom da se u pastoralnom radu na prikladan način o njima vodi računa.

PAPINSKO VIJEĆE
ZA TUMAČENJE ZAKONSKIH TEKSTOVA

Čl. 154 - Zadaća Vijeća sastoji se osobito u tumačenju crkvenih zakona.

Čl. 155 - Vijeću pripada donositi vjerodostojno tumačenje, potvrđeno papinskom vlašću, općih crkvenih zakona, pošto se u stvarima od veće važnosti posavjetuje s uredima na koje se stvar s obzirom na predmet odnosi.

Čl. 156 - To je Vijeće na službu drugim rimskim uredima, pomažući im da opće izvršne odluke i upute koje oni donose budu u skladu s propisima sadašnjega prava i da se izrade u pravilnom pravnom obliku.

Art. 157 - Eidem insuper subicienda sunt a Dicasterio competenti pro recognitione decreta generalia Episcoporum coetuum ut examinentur ratione habita iuridica.

Art. 158 - Iis quorum interest postulantibus, decernit utrum leges particulares et generalia decreta, a legislatoribus infra supremam auctoritatem lata, universalibus Ecclesiae legibus consentanea sint necne.

PONTIFICIUM CONSILIUM
PRO DIALOGO INTER RELIGIONES

Art. 159 - Consilium fovet et moderatur rationes cum membris coetibusque religionum, quae christiano nomine non censentur, necnon cum iis, qui sensu religioso quocumque modo potiuntur.

Art. 160 - Consilium operam dat, ut dialogus cum asseclis aliarum religionum apte conseratur, aliasque rationes cum ipsis fovet; opportuna studia et conventus promovet ut mutua notitia atque aestimatio habeantur, necnon hominis dignitas eiusque spiritualia et moralia bona consociata opera provehantur; formationi eorum consulit, qui in huiusmodi dialogum incumbunt.

Art. 161 - Cum subiecta materia id requirit, in proprio munere exercendo collatis consiliis procedat oportet cum Congregatione de Doctrina Fidei, et, si opus fuerit, cum Congregationibus pro Ecclesiis Orientalibus et pro Gentium Evangelizatione.

Art. 162 - Apud Consilium exstat Commissio ad rationes cum Muslimanis sub religioso respectu fovendas moderante eiusdem Consilii Praeside.

PONTIFICIUM CONSILIUM
PRO DIALOGO CUM NON CREDENTIBUS

Art. 163 - Consilium pastorem Ecclesiae sollicitudinem manifestat erga eos qui Deo non credunt vel nullam religionem profitentur.

Art. 164 - Studium promovet atheismi necnon fidei religionisque defectus, eorum causas atque consecutiones inquirendo ad christianam fidem quod attinet, eo proposito, ut apta auxilia pastoralis actioni compareantur, operam potissimum ferentibus catholicis studiorum Institutis.

Čl. 157 - Njemu, osim toga, mjerodavni ured treba da podnese na pregled opće odluke biskupskih skupština da ih prosudi s pravne strane.

Čl. 158 - Na zahtjev zainteresiranih strana odlučuje jesu li krajevni zakoni i opće odluke koje su donijeli zakonodavci niži od vrhovne vlasti u skladu s općim crkvenim zakonima ili nisu.

PAPINSKO VIJEĆE ZA DIJALOG MEĐU RELIGIJAMA

Čl. 159 - Vijeće njeguje i uređuje odnose s članovima i grupama religija koje nisu obuhvaćene kršćanskim nazivom, kao i s onima koji imaju bilo kakvo vjersko shvaćanje.

Čl. 160 - Vijeće nastoji da se prikladno uspostavi dijalog sa sljedbenicima drugih religija, a održava s njima i druge odnose; promiče prikladna nastojanja i sastanke kako bi se postiglo uzajamno poznavanje i poštovanje i, s udruženim naporima, unaprijedilo čovjekovo dostojanstvo i njegove duhovne i čudoredne vrednote; brine se za odgoj i obrazovanje onih koji se posvećuju dijalogu ovakve vrste.

Čl. 161 - Kad to zahtijeva predloženi predmet, u vršenju svoje zadaće treba da postupa u dogovoru s Kongregacijom za nauk vjere i, ako je potrebno, s Kongregacijom za istočne Crkve i Kongregacijom za evangelizaciju naroda.

Čl. 162 - Pri Vijeću postoji Povjerenstvo za razvijanje odnosa s muslimanima pod religioznim vidom, a vodi ga predsjednik ovoga Vijeća.

PAPINSKO VIJEĆE ZA DIJALOG S NEVJERNICIMA

Čl. 163 - Vijeće očituje pastoralnu brigu Crkve za one koji ne vjeruju u Boga ili javno ne ispovijedaju nijednu vjeru.

Čl. 164 - Promiče proučavanje ateizma kao i nemanja vjere i religije istražujući njihove uzroke i posljedice što se tiče kršćanske vjere, s nakanom da se za pastoralno djelovanje pribavi prikladna pomoć, u čemu mu pomažu u prvom redu katolička učilišta.

Art. 165 - Dialogum instituit cum atheis et non credentibus, quoties hi sinceræ cooperationi assentiantur; studiorum de hac materia coetibus per vere peritos interest.

PONTIFICIUM CONSILIUM DE CULTURA

Art. 166 - Consilium rationes fovet inter Sanctam Sedem et humani cultus provinciam, praesertim colloquium cum variis nostri temporis Institutis scientiae et doctrinae provehendo, ut civilis cultus magis magisque Evangelio aperiatur atque, scientiarum, litterarum artiumque cultores se ad veritatem, bonitatem et pulchritudinem ab Ecclesia vocari sentiant.

Art. 167 - Consilium structuram habet peculiarem, in qua, una cum Praeside, adsunt Coetus praesidialis aliusque coetus cultorum variarum disciplinarum ex pluribus orbis terrarum regionibus.

Art. 168 - Consilium apta incepta ad culturam attinentia per se suscipit; ea, quae a variis Ecclesiae Institutis capiuntur, persequitur atque ipsis, quatenus opus fuerit, adiutricem operam praebet. Collatis autem consiliis cum Secretaria Status attendit ad agendi rationes, quas ad humanum cultum fovendum Civitates et internationalia Consilia susceperint, atque in culturae ambitu praecipuis coetibus pro opportunitate interest et congressiones fovet.

PONTIFICIUM CONSILIUM DE COMMUNICATIONIBUS SOCIALIBUS

Art. 169 - § 1. Consilium in quaestionibus ad communicationis socialis instrumenta attinentibus versatur, eo consilio ut etiam per ea salutis nuntium et humana progressio ad civilem cultum moresque fovendos provehantur.

§ 2. In suis muneribus explendis arcta coniunctione cum Secretaria Status procedat oportet.

Art. 170 - § 1. Consilium in praecipuum munus incumbit tempestive accommodateque suscitandi ac sustinendi Ecclesiae et Christifidelium actionem in multiplicibus socialis communicationis formis; operam dandi ut sive diaria aliaque periodica scripta, sive cinematographica spectacula, sive radiophonicae ac televisificae emissiones humano et christiano spiritu magis magisque imbuantur.

§ 2. Peculiari sollicitudine prosequitur catholicas ephemerides, periodicas scriptiones, stationes radiophonicas atque televisificas, ut propriae indoli ac

Čl. 165 - Uspostavlja dijalog s ateistima i nevjernicima, ako oni pristaju na iskrenu suradnju; sudjeluje na znanstvenim sastancima o tom predmetu preko istinskih stručnjaka.

PAPINSKO VIJEĆE ZA KULTURU

Čl. 166 - Vijeće njeguje odnose između Svete Stolice i područja ljudske kulture promičući osobito razgovor s raznim znanstvenim i naučnim ustanovama našeg vremena, da bi se građanska kultura sve više i više otvarala duhu evanđelja, a poštovatelji znanosti, književnosti i umjetnosti osjećali da ih Crkva poziva na istinu, dobrotu i ljepotu.

Čl. 167 - Vijeće ima posebnu strukturu u kojoj su, zajedno s predsjednikom, predsjednički odbor i drugi odbor poštovatelja različitih disciplina koji dolaze iz raznih krajeva svijeta.

Čl. 168 - Vijeće neposredno poduzima prikladne pothvate koji se tiču kulture; prati one koje poduzimaju razne crkvene ustanove te im, ako bude potrebno, pomaže. Pošto se posavjetuje s Državnim tajništvom, zanima se za pothvate koje su, da bi unapređivale ljudsku civilizaciju, poduzimale države i međunarodna vijeća, i na području kulture prema prilikama sudjeluje na osobitim sastancima i podupire kongrese.

PAPINSKO VIJEĆE ZA DRUŠTVENA PRIOPĆIVANJA

Čl. 169 - § 1. Vijeće se bavi pitanjima koja se tiču sredstava društvenog priopćivanja, s nakanom da se i preko njih promiče poruka spasenja i napredak čovječanstva u njegovanju građanske civilizacije i ćudoređa.

§ 2. U ispunjavanju svojih zadaća treba da postupa u tijesnoj povezanosti s Državnim tajništvom.

Čl. 170 - § 1. Vijeću je osobita zadaća da pravodobno i prikladno potiče i podupire djelovanje Crkve i vjernika u mnogostrukim oblicima društvenog priopćivanja; da nastoji kako bi bilo dnevnicima i drugi povremeni listovi, bilo kinopredstave, bilo radijske ili televizijske emisije sve više i više bile prožete ljudskim i kršćanskim duhom.

§ 2. S posebnom brigom prati katoličke dnevnike, povremena izdanja, radijske i televizijske postaje, kako bi stvarno odgovarali svojoj

muneri rapse respondeant, praesertim Ecclesiae doctrinam, prout a Magisterio proponitur, evulgando, atque religiosos nuntios recte fideliterque diffundendo.

§ 3. Necessitudinem fovet cum catholicis consociationibus, quae communicationibus socialibus dant operam.

§ 4. Curat ut populus christianus, praesertim occasione data celebrationis *Diei communicationum socialium* conscius fiat officii, quo unusquisque tenetur, adlaborandi ut huiusmodi instrumenta pastoralia Ecclesiae missioni praesto sint.

VI. OFFICIA CAMERA APOSTOLICA

Art. 171 - § 1. Camera Apostolica, cui praeficitur Cardinalis Sanctae Romanae Ecclesiae Camerarius, iuvante Vice-Camerario una cum ceteris Praelatis Cameralibus, munera praesertim gerit, quae ipsi peculiari lege de vacante Sede Apostolica tribuuntur.

§ 2. Sede Apostolica vacante, Cardinali Sanctae Romanae Ecclesiae Camerario ius est et officium, etiam per suum delegatum, ab omnibus Administratoribus, quae e Sancta Sede pendent, relationes exposcere de earum statu patrimoniali et oeconomico itemque notitias de extraordinariis negotiis, quae tunc forte aguntur, et a Praefectura Rerum Oeconomicarum Sanctae Sedis generales computationes accepti et expensi anni superioris necnon praevias aestimationes pro anno subsequente; has autem relationes et computationes Cardinalium Collegio subiciendi officio tenetur.

ADMINISTRATIO PATRIMONII SEDIS APOSTOLICAE

Art. 172 - Huic officio competit bona Sanctae Sedis propria administrare, quae eo destinantur, ut sumptus ad Curiae Romanae munera explenda necessarii suppeditentur.

Art. 173 - Eidem Cardinalis praest, cui Patrum Cardinalium coetus adest, idemque duabus sectionibus, Ordinaria atque Extraordinaria, constat, sub moderamine Praelati Secretarii.

Art. 174 - Sectio Ordinaria bona administrat, quorum cura ipsi credita est, in consilium vocatis, si opus fuerit, etiam peritis; et perpendit quae ad statum iuridicum-oeconomicum ministrorum Sanctae Sedis attinent; institutis sub ipsius

naravi i zadaći, osobito širenjem crkvenog nauka kako ga izlaže učiteljstvo, te pravilnim i vjernim prenošenjem religioznih vijesti.

§ 3. Podržava vezu s katoličkim društvima koja djeluju u društvenom priopćivanju.

§ 4. Brine se da kršćanski puk, osobito prigodom *Dana društvenog priopćivanja*, postaje svjestan dužnosti koja svakog obvezuje pridonositi tome da ta sredstva pomažu pastoralnom poslanju Crkve.

VI. SLUŽBE APOSTOLSKA KOMORA

Čl. 171 - § 1. Apostolska komora, kojoj je na čelu kardinal komornik Svete rimske Crkve, a pomažu mu vicekomornik zajedno s ostalim komornim prelatima, u prvom redu obavlja zadaće koje joj dodjeljuje poseban zakon o praznoj Apostolskoj Stolici.

§ 2. Kad je Apostolska Stolica prazna, pravo je i dužnost kardinala komornika Svete rimske Crkve da, i preko svoga ovlaštenika, od svih uprava koje ovise o Svetoj Stolici zahtijeva izvješća o njihovu imovinskom i gospodarskom stanju, isto tako i obavijesti o izvanrednim poslovima koji su tada možda u tijeku, a od Prefektуре gospodarskih poslova Svete Stolice opće obračune o primicima i izdacima za prošlu godinu kao i proračun za sljedeću; ta pak izvješća i obračune obvezan je podnijeti kardinalskom zboru.

UPRAVA IMOVINE APOSTOLSKE STOLICE

Čl. 172 - Toj službi pripada upravljati vlastitim dobrima Svete Stolice koja su namijenjena za podmirivanje potrebnih izdataka u vršenju zadaća Rimske kurije.

Čl. 173 - Na njezinu je čelu kardinal kojemu pomaže odbor otaca kardinala; ima dva odsjeka, redoviti i izvanredni, pod vodstvom prelata tajnika.

Čl. 174 - Redoviti odsjek upravlja dobrima koja su povjerena njegovoj brizi, a poziva i stručnjake za savjetnike, ako bude potrebno; proučava ono što se odnosi na pravno-gospodarski položaj službenika

administratoria moderatione exstantibus invigilat; prospicit ut omnia apparentur, quae ordinaria Dicasteriorum navitas ad proprios fines assequendos requirit; rationes accepti et expensi habet atque pecuniae dandae et recipiendae sive computationem pro anno elapso sive pro subsequenti anno aestimationem conficit.

Art. 175 - Extraordinaria Sectio peculiaria bona mobilia administrat, et mobilium bonorum procurationem agit, quae a ceteris Sanctae Sedis Institutis eidem committuntur.

PRAEFECTURA RERUM OECONOMICARUM SANCTAE SEDIS

Art. 176 - Praefecturae munus competit moderandi et gubernandi bonorum administrationes, quae a Sancta Sede pendent vel quibus ipsa praeest, quaecumque est autonomia qua forte gaudeant.

Art. 177 - Eidem praeest Cardinalis cui adest coetus Cardinalium, iuvantibus Praelato Secretario et Ratiocinatore Generali.

Art. 178 - § 1. Perpendit sive relationes de statu patrimoniali et oeconomico sive rationes accepti atque expensi tum annualium sumptuum praevidiam tum subsequentem administrationum de quibus agit art. 176, libros et documenta, si opus fuerit, inspiciendo.

§ 2. Generalem computationem, sive ad praevidiam sumptuum aestimationem sive ad rationem expensae pecuniae Sanctae Sedis quod attinet, apparat, eandemque tempore statuto Superiori Auctoritati approbandam subicit.

Art. 179 - § 1. Nummariis administrationum inceptis invigilat; sententiam de operum maioris momenti adumbrationibus fert.

§ 2. Cognoscit de damnis patrimonio Sancta Sedis quomodocumque illatis, ad actiones poenales vel civiles, si opus fuerit, competentibus tribunalibus proponendas.

VII. CETERA CURIAE ROMANAE INSTITUTA PRAEFECTURA PONTIFICALIS DOMUS

Art. 180 - Praefectura ordinem internum ad Pontificalem Domum spectantem respicit, atque iis omnibus sive clericis sive laicis moderatur, ad disciplinam et servitium quod attinet, qui Cappellam et Familiam Pontificiam constituunt.

Svete Stolice; bdije nad ustanovama koje su pod njegovom upravnom vlašću; brine se da se pripremi sve što zahtijeva redovito djelovanje ureda radi postignuća vlastite svrhe; vodi račune primitaka i izdataka i sastavlja obračun za prošlu i proračun za sljedeću godinu.

Čl. 175 - Izvanredni odsjek upravlja posebnim pokretnim dobrima i vodi brigu o onim pokretnim dobrima koja mu povjere ostale ustanove Svete Stolice.

PREFEKTURA GOSPODARSKIH POSLOVA SVETE STOLICE

Čl. 176 - Prefekturi pripada zadaća da vodi i nadzire uprave dobara koje ovise o Svetoj Stolicu ili kojima je ona na čelu, kakva god bila neovisnost koju možda imaju.

Čl. 177 - Na njezinu je čelu kardinal kojemu pomaže odbor kardinala, uz suradnju prelata tajnika i glavnog računovođe.

Čl. 178 - § 1. Ispituje bilo izvješća o imovinskom i gospodarskom stanju bilo završne račune prethodne godine i predračun za sljedeću godinu uprava o kojima govori čl. 176, pregledavajući, prema potrebi, knjige i isprave.

§ 2. Priprema opći predračun i konsolidiranu bilancu Svete Stolice i u određeno vrijeme podnosi to na odobrenje višoj vlasti.

Čl. 179 - § 1. Bdije nad novčanim pothvatima uprava; izriče sud o planovima od veće važnosti.

§ 2. Procjenjuje štete na bilo koji način nanesene imovini Svete Stolice da bi se pred mjerodavnim sudovima podigle krivične ili građanske tužbe, ako bude potrebno.

VII. OSTALE USTANOVE RIMSKE KURIJE PREFEKTURA PAPINSKE PALAČE

Čl. 180 - Prefektura se brine za unutrašnji red papinske palače i upravlja, glede stege i službe, svima onima, i klericima i laicima, koji tvore papinsku kapelu i obitelj.

Art. 181 - § 1. Summo Pontifici adest sive in Palatio Apostolico sive cum Ipse in Urbem vel in Italiam iter facit.

§ 2. Ordinationi et processui studet Caeremoniarum Pontificalium, extra partem stricte liturgicam, quae ab Officio Liturgicis Celebrationibus Summi Pontificis praeposito absolvitur; praecedentiae ordinem attribuit.

§ 3. Admissiones publicas privatasque coram Pontifice disponit, collatis consiliis, quoties rerum natura id postulet, cum Secretaria Status, qua moderante ea ordinat, quae servanda sunt, cum ab ipso Romano Pontifice coram sollemniter admittuntur supremi populorum Moderatores, Nationum Legati, Civitatum Ministri, Publicae Auctoritates ceteraeque personae dignitate insignes.

OFFICIUM DE LITURGICIS CELEBRATIONIBUS SUMMI PONTIFICIS

Art. 182 - § 1. Ipsius est ea quae necessaria sunt ad liturgicas aliasque sacras celebrationes, quae a Summo Pontifice aut Eius nomine peraguntur, parare easque, iuxta vigentia iuris liturgici praescripta, moderari.

§ 2. Magister pontificiarum Celebrationum Liturgicarum a Summo Pontifice ad quinquennium nominatur; caeremoniarii pontificii, qui eum in sacris celebrationibus adiuvant, a Secretario Status parites ad idem tempus nominantur.

VIII. ADVOCATI

Art. 183 - Praeter Romanae Rotae Advocatos et Advocatos pro causis Sanctorum, Album adest Advocatorum, qui habiles sunt, rogatu eorum quorum interest, ut patrocinium causarum apud Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal suscipiant necnon, in recursibus hierarchicis apud Dicasteria Curiae Romanae, operam suam praestent.

Art. 184 - A Cardinali Secretario Status, audita commissione stabiliter ad hoc constituta, candidati in Albo inscribi possunt, qui congrua praeparatione, aptis titulis academicis comprobata, simulque vitae christianae exemplo, morum honestate ac rerum agendarum peritia commendentur. Quibus requisitis forte postea deficientibus, ex Albo expungendi sunt.

Čl. 181 - § 1. Na službu je vrhovnom svećeniku bilo u apostolskoj palači bilo kad putuje u Rim ili Italiju.

§ 2. Brine se za uređenje i izvođenje papinskih ceremonija, izuzevši strogo bogoslužni dio, za koji se brine Služba bogoslužnih slavlja vrhovnog svećenika; određuje red prednosti.

§ 3. Raspoređuje javna i privatna primanja kod vrhovnog svećenika, pošto se posavjetuje, kad to zahtijeva narav stvari, s Državnim tajništvom; pod njegovim vodstvom uređuje ono što treba da se obdržava kada sam rimski prvosvećenik svečano prima vrhovne voditelje naroda, ambasadore, državne ministre, nositelje javne vlasti i druge osobe i dostojanstvenike.

SLUŽBA BOGOSLUŽNIH SLAVLJA VRHOVNOG SVEĆENIKA

Čl. 182 - § 1. Njezina je zadaća pripremiti što je potrebno za bogoslužna i druga sveta slavlja koja obavlja vrhovni svećenik ili koja se obavljaju u njegovo ime i upravljati njima prema sadašnjim propisima bogoslužnog prava.

§ 2. Ravnatelja papinskih bogoslužnih slavlja imenuje vrhovni svećenik na pet godina; papinske ceremonijare koji mu pomažu u svetim slavljinama imenuje državni tajnik na isti rok.

VIII. ODVJETNICI

Čl. 183 - Pored odvjetnika Rimske rote i odvjetnika za proglašivanje svetaca, postoji i popis odvjetnika koji su spremni, na zahtjev zainteresiranih strana, preuzeti obranu u parnicama kod Vrhovnog suda Apostolske signature i pružiti svoju pomoć u hijerarhijskim utocima kod ureda Rimske kurije.

Čl. 184 - Kardinal državni tajnik, pošto se posavjetuje s povjerenstvom za to trajno ustanovljenim, može u popis unijeti kandidate koje preporučuje odgovarajuća priprava potvrđena prikladnim akademskim naslovima i istodobno primjeren kršćanski život, čudoređe i stručnost u vođenju parnica. Ako bi poslije možda ostali bez tih traženih osobina, treba da se izbrišu iz opisa.

Art. 185 - § 1. Ex Advocatis praesertim in Albo adscriptis Corpus Sanctae Sedis Advocatorum constituitur, qui patrocinium causarum, nomine Sanctae Sedis vel Curiae Romanae Dicasteriorum, apud ecclesiastica vel civilia tribunalia suscipere valent.

§ 2. A Cardinali Secretario Status, audita commissione, de qua in art. 184, ad quinquennium nominantur; graves tamen ob causas, a munere removeri possunt. Expleto septuagesimo quinto aetatis anno, a munere cessant.

IX. INSTITUTIONES SANCTAE SEDI ADHAERENTES

Art. 186 - Sunt Instituta quaedam, sive antiquae originis sive novae constitutionis, quae, quamvis ad Curiam Romanam sensu proprio non pertineant, nihilominus ipsi Summo Pontifici, Curiae et Ecclesiae universae servitia necessaria aut utilia praestant et cum Apostolica Sede aliquo modo cohaerent.

Art. 187 - Inter huiusmodi Instituta eminent Tabularium seu Archivum Secretum Vaticanum, in quo documenta regiminis Ecclesiae adservantur, ut imprimis ipsi Sanctae Sedi et Curiae in proprio opere perficiendo praesto sint deinde vero, ex ipsa concessione Pontificia, omnibus historiae explorandae studiosis, atque fontes cognitionis evadere possint omnium historiae profanae quoque regionum, quae cum vita Ecclesiae saeculis praeteritis arcte cohaerent.

Art. 188 - Instrumentum insuper insigne Ecclesiae ad culturam fovendam, servandam, divulgandam a Summis Pontificibus constituta est Bibliotheca Apostolica Vaticana, quae thesauros omne genus scientiae et artis in suis variis sectionibus viris doctis veritatem investigantibus praebet.

Art. 189 - Ad veritatem inquirendam et diffundendam in variis scientiae divinae et humanae regionibus ortae sunt in sinu Ecclesiae Romanae variae, quae vocantur, Academiae, inter quas eminent Scientiarum Academia Pontificia.

Art. 190 - Hae omnes Institutiones Ecclesiae Romanae reguntur propriis legibus constitutionis et administrationis.

Art. 191 - Recentioris originis sunt, quamvis ex parte exemplis praeteritis inhaereant, Typographia Polyglotta Vaticana, Officina libraria editoria Vaticana, Ephemerides diurnae, hebdomadariae, menstruae, inter quas eminent *L'Osservatore Romano*, Statio Radiophonica Vaticana et Centrum Televisificum Vaticanum. Haec Instituta subiciuntur Secretariae Status aut aliis Curiae Romanae officiis iuxta proprias leges.

Čl. 185 - § 1. Osobito od odvjetnika upisanih u opis sastavljen je "Corpus" odvjetnika Svete Stolice koji mogu, u ime Svete Stolice ili ureda Rimske kurije, preuzeti obranu u parnicama pred crkvenim ili građanskim sudovima.

§ 2. Imenuje ih na pet godina kardinal državni tajnik, pošto se posavjetuje s povjerenstvom, o kojem je riječ u čl. 184; ipak, zbog važnih razloga, mogu biti uklonjeni iz službe. S navršениh sedamdeset i pet godina života prestane im služba.

IX. USTANOVE POVEZANE SA SVETOM STOLICOM

Čl. 186 - Ima nekih ustanova, bilo drevna podrijetla bilo osnovanih u novije vrijeme, koje, premda u pravom smislu riječi ne pripadaju Rimskoj kuriji, ipak vrše službe potrebne ili korisne samom vrhovnom svećeniku, Kuriji i svojoj Crkvi i povezane su na neki način s Apostolskom Stolicom.

Čl. 187 - Među tim ustanovama ističe se Pismohrana ili Tajni vatikanski arhiv u kojemu se čuvaju isprave crkvene uprave da budu na pomoć osobito samoj Svetoj Stolicu i Kuriji u vršenju njihove službe. Zatim, s papinskim dopuštenjem, mogu svim povjesničarima postati izvori za upoznavanje i svjetovne povijesti svih krajeva koji su u prošlim stoljećima bili tijesno povezani sa životom Crkve.

Čl. 188 - Osim toga, kao znamenito sredstvo Crkve da se njeguje, čuva i širi kultura, osnovali su vrhovni svećenici Apostolsku vatikansku knjižnicu koja u svojim raznim odsjecima pruža učenim ljudima koji istražuju istinu blago svakovrsne znanosti i umjetnosti.

Čl. 189 - Radi istraživanja i širenja istine na raznim područjima božanske i ljudske znanosti nastale su u krilu Rimske Crkve razne, kako se nazivaju, akademije, među kojima se ističe Papinska akademija znanosti.

Čl. 190 - Sve se te ustanove Rimske Crkve ravnaju prema svojim zakonima o osnutku i upravljanju.

Čl. 191 - Novijeg su nastanka, premda su djelomice ukorijenjeni na primjerima iz prošlosti, Vatikanska mnogojezična tiskara, Vatikanska izdavačka knjižara, dnevници, tjednici, mjesečnici, među kojima se ističe *L'Osservatore Romano*, Vatikanska radijska postaja i Vatikanski televizijski centar. Te su ustanove prema svojim zakonima podložne Državnom tajništvu ili drugim uredima Rimske kurije.

Art. 192 - Fabrica Sancti Petri curare perget ea quae ad Basilicam Principis Apostolorum pertinent sive quoad conservationem et decorem aedificii sive quoad disciplinam internam custodum et peregrinorum, qui visendi causa templum ingrediuntur, iuxta proprias leges. In omnibus, quae id exigunt, Superiores Fabricae concorditer agant cum Capitulo eiusdem Basilicae.

Art. 193 - Eleemosynaria Apostolica opus adiumenti pro Summo Pontifice exercet erga pauperes ac pendet directe ex Ipso.

Decernimus praesentem Constitutionem apostolicam firmam, validam et efficacem esse ac fore, suosque plenos et integros effectus sortiri atque obtinere a die 1 mensis Martii 1989 et ab illis ad quos spectat aut quomodolibet spectabit in omnibus et per omnia plenissime observari contrariis quibusvis, etiam specialissima mentione dignis, non obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, coram Patribus Cardinalibus in Consistorio adunatis, in pervigilio sollemnitatis Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, die XXVIII mensis Iunii Anno Mariali MCMLXXXVIII, Pontificatus Nostri decimo.

IOANNES PAULUS PP. II

Čl. 192 - Radionica svetog Petra nastaviti će se brinuti, prema svojem zakonu, za ono što pripada bazilici Apostolskog prvaka, bilo s obzirom na čuvanje i ukrašavanje zgrade bilo s obzirom na unutrašnju stegu čuvara i hodočasnika koji ulaze u hram radi razgledavanja. U svim stvarima, koje to zahtijevaju, neka voditelji Radionice djeluju suglasno s kaptolom te bazilike.

Čl. 193 - Apostolska milostinjarna u ime vrhovnog svećenika pomaže siromašnima i ovisi neposredno o njemu.

Određujemo da ova Apostolska konstitucija bude, sada i ubuduće, postojana, valjana i djelotvorna i da svoje potpune i cjelovite učinke zadobije i postigne od 1. ožujka 1989. i da je oni kojih se tiče ili će se bilo kako ticati obdržavaju u potpunosti i u svemu, bez obzira na bilo kakve protivne odredbe, i one dostojne najposebnijeg spomena.

Dano u Rimu, kod Svetog Petra, pred ocima kardinalima sazvanim na konzistorij, uoči svetkovine svetih apostola Petra i Pavla, 28. lipnja marijanske godine 1988, desete našeg papinstva.

PAPA IVAN PAVAO II.

STVARNO KAZALO

ZAKONIKA KANONSKOGA PRAVA

STVARNO KAZALO*

Dr. Matija Berljak

A

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

- službeno glasilo Svete Stolice 8 § 1

AD LIMINA

- v. *Pohod 'Apostolskim pragovima'*

AEQUITAS CANONICA

- v. *Pravičnost (kanonska)*

AKADEMSKI STUPANJ (GRADUS ACADEMICUS)

- v. *Stupanj*

AKOLIT (ACOLYTHUS)

- laik muškarac 230 §§ 1 i 3
- izvanredni služitelj pričesti 910 § 2;
izlaganja i pohranjivanja Svetotajstva 943
- promaknuće u đakonat 1035 §§ 1-2,
1050,3

AKOLITAT (ACOLYTHATUS)

- v. *Akolit*

AKT (ACTUS)

- pojedinačni upravni 16 § 3, 35-48, 59 § 1;
v. *Odluka, Povlastica, Otpis, Statuti*
- *Apostolske Stolice* 8
- v. *Čin*

APOSTATA (APOSTATA)

- v. *Otpad*

APOSTAZIJA (APOSTASIA)

- v. *Otpad*

APOSTOLAT (APOSTOLATUS)

- svrha Crkve 114 §§ 1-3, 216, 1254 § 2
- djela 114 § 2, 298 § 1, 311, 394 § 2, 675
§ 1, 678 §§ 1 i 3, 738 § 2, 897, 1254 § 2
- društva vjernika 317 § 4, 323 § 2
- vjernici 211, 222 § 1, 225 § 1, 394 § 2;
laici 225 § 1, 229 § 1, 329; katekumeni

788 § 2; sjemeništarci 258; ustanove po-
svećenoga života 591, 680-681; redovnici
665 § 1, 673, 675 §§ 1-3, 677-678;
kontemplativne ustanove 674; laičke
ustanove 676; svjetovne ustanove 713 §§
1-3, 722 § 2; družbe apostolskoga života
731 § 1, 738 § 2

- biskupijska djela apostolata 311, 394 § 1

- biskupska konferencija 447

- pastoralno vijeće 512 § 2, 514 § 1

APOSTOLSKA ADMINISTRATURA (ADMINISTRATIO APOSTOLICA)

- pojam 371 § 2; izjednačuje se s biskupijom
368

- v. *Upravitelj (apostolski)*

APOSTOLSKA PREFEKTURA (PRAEFECTURA APOSTOLICA)

- v. *Prefektura*

APOSTOLSKA SIGNATURA (SIGNATURA APOSTOLICA)

- sudište: ravna se prema vlastitim
zakonima 1402; rješava sukobe
mjerodavnosti sudova 1416; mjerodavnost
1445 §§ 1-3; nema priziva protiv njezine
presude 1629,1

APOSTOLSKA STOLICA (SEDES APOSTOLICA)

- pojam i djelovanje 361; moralna osoba 113
§ 1; sposobnost posjedovanja dobara 1255,
1257 § 1, 1270; davanje povlastica 4, 84;
kazneni zakoni 6 § 1,3; otpisi 68; oprosti 87;
izvršna povjerena vlast 137 § 2; bdije nad
društvima vjernika 305 § 2, 317 § 2;
osnivanje ustanova posvećenoga života 579;
vrhovni voditelj 592 § 1, 704; vlast nad

* Brojevi označuju kanone, paragrafe i točke.

Za svaku pojedinu riječ i izraz *Zakonika kanonskog prava* vidi OCHOA, Xaverius, *Index verborum ac locutionum Codicis iuris canonici*, Roma 1983¹, 1984².

- ustanovama papinskoga prava 593, 679; ekonomska pomoć biskupa 1271; crkvene nadarbine 1272; nitko je ne može suditi 1404; sudovi Apostolske Stolice 1442-1445; oprost od neizvršene ženidbe 1699 § 2; pretpostavljena smrt ženidbenog druga 1707 § 3
- mjerodavnost 266 § 3, 290,3, 293, 312 § 1,1, 320 § 1, 322, 430 § 2, 448 § 2, 455 § 1, 582, 584, 589, 616 §§ 2 i 4, 686, 691 § 2, 700, 709, 727, 743, 755 § 1, 775 §§ 1-2, 816, 838, 995, 1015 § 2, 1021, 1139, 1165, 1167, 1308 § 1, 1310 § 3
 - odobrenje, izdavanje, pregledavanje, provjera, polaganje ispovijesti vjere 237 § 2, 439 §§ 1-2, 441,3, 446, 451, 456, 605, 775 § 2, 825 § 1, 833, 838 § 2, 1231, 1232 § 1, 1246 § 2, 1264,1, 1272, 1423 § 1, 1438,2, 1439
 - mjerodavna za davanje dopuštenja 112 § 1,1, 583, 587 § 2, 609 § 2, 638 § 3, 684 § 5, 730, 744 § 2, 1112 § 1, 1190 §§ 2-3
 - pridržani oprost i drugi čini, v. *Pridržavanje*
 - prazna ili spriječena 335, 340, 347 § 2, 359
 - pridržane kazne 1354 § 3, 1367, 1370 § 1, 1378 § 1, 1382, 1388 § 1

**APOSTOLSKI PREFEKT
(PRAEFECTUS APOSTOLICUS)**

- v. *Prefekt*

**APOSTOLSKI PROPREFEKT
(PROPRAEFECTUS APOSTOLICUS)**

- v. *Proprefekt*

**APOSTOLSKI PROVIKAR (PRO
VICARIUS APOSTOLICUS)**

- v. *Provikar*

**APOSTOLSKI VIKAR
(VICARIUS APOSTOLICUS)**

- v. *Vikar (apostolski)*

**APOSTOLSKI VIKARIJAT
(VICARIATUS APOSTOLICUS)**

- v. *Vikarijat (apostolski)*

ARBITAR (ARBITER)

- v. *Izbrani sudac*

**ARHIPREZBITER
(ARCHIPRESBYTER)**

- pojam 553 § 1

- v. *Dekan, Vikar (dekanatski)*

ARHIV (ARCHIVUM)

- čuvanje 491 §§ 1-3; čuvanje imovnika nekretnina i pokretnih stvari 1283,3, 1284 § 2,9; isprava o zakladama 1306 § 2

- biskupijski 482 § 1, 486-488, 895, 1053 § 2, 1208

- župni 535 § 4, 895; posveta ili blagoslov crkve ili groblja 1208; dijecezanski biskup 491 § 1

- zbora ili skupine 173 § 4

- pravne osobe 1306 § 2

- povijesni 491 § 2

- tajni 489-490, 1082, 1133, 1339 § 3, 1719

B

BAŠTINA (PATRIMONIUM)

- filozofska 251

- ustanova posvećenoga života 578, 586 § 1, 631 § 1

- dužnost upravitelja 1283,3; upotreba dobara koja ne pripadaju baštini 1285; otuđenje 1291, 1295, 638 § 3

BAŠTINIK (HERES)

- obveza da ispuni volju oporučitelja 1299 § 2

- može nastaviti parnicu 1518

BESKUĆNIK (VAGUS)

- v. *Lutalica*

BILJEG (CHARACTER)

- sakramenti koji utiskuju biljeg 845 § 1; krst 849; potvrda 879; sveti redovi 332 § 1, 517 § 2, 1008, 1015 § 3, 1169 § 1, 1370 § 2

BILJEŽNIK (NOTARIUS)

- biskupijske kurije: kancelar i vicekancelar 482 § 3; drugi bilježnici 483 § 1; osobine 483 § 2; dužnosti 484; potpisivanje spisa 474; čitanje odluke 55; uklanjanje 485

- ustanove posvećenoga života 695 § 2, 697,3

- na sudu: prisutnost i dužnosti 1437 § 1, 1454-1457, 1470, 1473, 1474 § 1, 1475 §

2, 1503 § 2, 1507 § 3, 1528, 1561, 1567-1569, 1605, 1612 § 4, 1622,3, 1630 § 2, 1664; vrijednost spisa koje je sastavio bilježnik 1437 § 2; izdavanje primjeraka spisa 1475 § 2

- v. *Zapisničar*

BINACIJA (BINATIO)

- odredbe 905 §§ 1-2; prilog 951 §§ 1-2; euharistijski post 919 § 2

BISKUP (EPISCOPUS)

- općenito: upravljanje Crkvom 204 § 2; zbor 330; biskup Rima glava je zbora 331; vlast pape i biskupa u partikularnim Crkvama 333 §§ 1-3; suradnja biskupa s papom 334; kardinali su biskupi 351

- pojam i služba: narav i služba 375 §§ 1-2; dijecezanski i naslovni 376; imenovanje i izbor 377 §§ 1-5; osobine kandidata 378 §§ 1-2; posvećenje 379; ispovijest vjere i prisega vjernosti 380, 833,3; svjedok Krista 383 § 4; naučitelj vjere 753; ekumenizam 755 § 2; naviještanje evanđelja 756 §§ 1-2, 763, 771 §§ 1-2; katehizacija 775 § 1, 777; misije 782 § 2; sredstva društvenog priopćivanja 823 §§ 1-2; posvetiteljska služba 835 §§ 1-2; posveta ili blagoslov ulja 847 §§ 1-2, 880 § 2, 999; djelitelj: krštenja 861 § 1, potvrde 882-884, 886 §§ 1-2, euharistije 899 § 2, 910 § 1, pokore 967 § 1, redova 1012-1017, 1021-1022, 1052-1053, posvećenja i posvete 1169 § 1, 1206, blagoslova 1169 § 2; uređenje privatne kapelice 1227; sredstva za potrebe Apostolske Stolice 1271; nalog za posvećenje drugoga za biskupa 1382; ređenje tuđih podložnika 1383; mjerodavno sudište za biskupe 1405 § 1,3 i § 3,1

- dijecezanski 381-402: pojam 376; jest mjesni ordinarij 134; produženje otpisa Apostolske Stolice 72; davanje oprosta 87 §§ 1-2; imenovanje zaštitnika 98 § 2; podjeljuje službe 157; briga za zvanja 233 §§ 1-2; osnivanje malog sjemeništa 234 § 1; formacija: sjemeništaraca 235 §§ 1-2, i kandidata za trajni đakonat 236; primanje u veliko sjemenište 241 § 1; odobrava sjemenišni red 243; imenuje

nastavnike 253 §§ 1-3; vrši vodstvo i vizitacije sjemeništa 259 §§ 1-2; brine se za potrebe sjemeništa 263-264; inkardinacija i ekskardinacija 267-271; odredbe u vezi s celibatom 277 § 3; osobna prelatura 297; biskupijska društva vjernika 312 § 1,3 i § 2, 320 § 2; pastoralna briga 369; predlaže kandidate za pomoćne biskupe 377 § 4; vlast 381 § 1, 391 §§ 1-2; izjednačeni s dijecezanskim biskupom 381 § 2; preuzimanje službe 382 §§ 1-4; briga za sve 383 §§ 1-4; posebna briga za svećenike i zvanja 384-385; naučavanje vjere 386 §§ 1-2; promicanje svetosti vjernika 387; misa za narod i slavljenje euharistije 388-390; unapređuje jedinstvo i crkvenu stegu 392 §§ 1-2; predstavlja biskupiju 393; promiče apostolat 394 §§ 1-2; prisutnost u biskupiji 395 §§ 1-4; pohod biskupiji 396-398; petogodišnji izvještaj papi 399-400; odreknuće i naslov u mirovini 401-402; savjetuje se s koadjutorom i pomoćnim biskupom 407 §§ 1-3; odnosi i suradnja s drugim biskupima 431 § 1; v. *Metropolit*, *Biskupska konferencija*; saziv, obustava, raspust i predsjedanje biskupijske sinode 462 §§ 1-2, 468 §§ 1-2; zakonodavac na sinodi 466; tekst sinodalnih izvjava i odluka 467; v. *Sinoda* imenuje službenike kurije 470; imenuje generalnog i biskupskog vikara 477 §§ 1-2; briga za spise i arhive 491 §§ 1-3; ekonomsko vijeće 492-493; imenuje ekonomu 494, 1278; prezbitersko vijeće 495-501; zbor savjetnika 502 §§ 1-2; povjerava službu i potvrđuje statute kanoničkog kaptola 503, 505; podjeljuje kanonikate 509 §§ 1-2; pastoralno vijeće 511-514; osnivanje i ukidanje župa 515 § 2, 517; povjerava župe redovnicima 520 §§ 1-2; imenuje: župnika 521-524, 533 § 3, 538-539; župnog vikara 547; dekana 553 § 2, 554; rektora crkve 557 §§ 1-3; u odnosu na ustanove posvećenoga života: osnivanje 579, 605; ustanova biskupijskog prava 594; samosvojni samostan 615; konstitucije ustanove biskupijskog prava 595 §§ 1-2; prima zavjete pustinjaka 603 § 2; posvećenje reda djevice 604 § 1; osnivanje i ukidanje kuće ustanove 609 § 1, 611-612, 616 § 1, 733 § 1;

- izbor poglavara 625 § 2; pravo ulaska u klauzuru 667 § 4; apostolat redovnika 678-681; podjela službi u biskupiji redovnicima 682; pastoralni pohod i vizitacija 683, 628 § 2; izdaje odredbe za propovijedanje 772 § 1; na misijskom području 790 §§ 1-2; ravna bogoslužjem i sakramentima 838 §§ 1 i 4, 841; podjeljivanje sakramenata nekatolicima 844 §§ 4-5; potvrda 884-886; odredbe o procesijama 944 §§ 1-2; pogreb dijecezanskog biskupa 1178; gradnja crkve 1215 §§ 1-3; svodenje crkve na svjetovnu upotrebu 1222 §§ 1-2; svetkovine i dani pokore 1244 § 2; podsjećanje vjernika da pomažu Crkvu 1261 § 2; izvanredni doprinos 1263; upravljanje dobrima 1277, 1281 § 2; otuđenje 1292 § 1; smanjenje misnih obveza 1308 §§ 3-4; kazneni zakon 1316; sudac u prvom stupnju 1419 § 1; postavljanje sudskog vikara 1420 §§ 1-2 i drugih sudaca 1421 § 1; povjeravanje suđenja sudskom vijeću 1425 § 2; parnični sporovi 1431 § 1; sudski troškovi 1649 § 1; ženidbeni postupci 1681, 1692, 1699, 1707; postupak za uklanjanje ili premještanje župnika 1740-1752
- vlastiti: svjetovni klerici 278 § 2; vjernici laici 529 § 2; služba posvećivanja 947 § 2, 1015-1016, 1018 § 1, 1025 §§ 1-3, 1029-1030, 1036; sjemeništarci 265 § 2; družba apostolskoga života 738 § 3
 - sufragan 415, 421 § 2, 425 § 3, 442 §§ 1-2, 443 § 6, 501 § 3, 1438,1
 - koadjutor i pomoćni 403-411: pojam i imenovanje 403 §§ 1-3; preuzimanje službe 404 §§ 1-3; obveze i prava 405 §§ 1-2; pravni položaj 406 §§ 1-2; suradnja i savjetovanje 407 §§ 1-3; funkcije 408-409; boravak u biskupiji 410; odreknuće 411; u slučaju kad je stolica spriječena ili prazna 4, v. *Stolica*
 - umirovljeni (emeritus): pojam 185; stanovanje i uzdržavanje 402 §§ 1-2, 707 §§ 1-2; sudjelovanje na krajevnom saboru 443 § 2; pokop 1242
 - redovnik promaknut u biskupstvo 705-707
 - naslovni: pojam 373; sudjelovanje na pokrajinskom saboru 443 § 1,3 i § 2 i biskupskoj konferenciji 450 §§ 1-2, 454 § 2
 - biskupi naroda ili određenog područja 447
 - biskupi pokrajine 431 § 3, 434, 442 §§ 1-2, 952 § 1, 1264
 - v. *Ordinarij, Biskupija*
- BISKUPIJA (DIOECESIS)**
- pojam 368-369; područje 372 § 1; osnivanje 373; dijeli se na župe 374 § 1
 - biskup: vlast 381; predstavljanje 393; umirovljeni 402 §§ 1-2; upravljanje kad je stolica spriječena ili prazna 41-430;
 - izuzeta 431 § 2
 - metropolitiska 435; sufraganska 436
 - pomaganje Apostolske Stolice 1271 i siromašnijih biskupija 1274 § 3
 - prebivalište ili boravište 102 §§ 1-2, 107 § 3
 - v. *Biskup, Ordinarij, Crkva, Kurija*
- BISKUPSKA KONFERENCIJA (CONFERENTIA EPISCOPORUM)**
- v. *Konferencija*
- BISKUPSKI VIKAR (VICARIUS EPISCOPALIS)**
- v. *Vikar (biskupski)*
- BISKUPSTVO (EPISCOPATUS)**
- v. *Episkopat*
- BLAGDAN (DIES FESTUS)**
- zapovijedani 388 § 1, 389, 528 § 1, 530,7, 534 § 1, 767 § 2, 905 § 2, 1010, 1244-1248
 - odsutnost biskupa 395 § 3
 - misa za narod 388 §§ 1-3, 429, 534
 - svečanija euharistija 530,7
 - držanje homilije 767 § 3
 - podjeljivanje održavanja većem broju pokornika skupno 961 § 1,2
 - v. *Dan, Nedjelja*
- BLAGOSLOV (BENEDICTIO)**
- služitelj 1169 §§ 2-3; primatelj 1170; poštovanje prema stvarima određenima za bogoštovlje 1171, 1269
 - svetih mjesta i crkve 1205, 1207, 1217 § 1, 1219; sastavljanje isprava 1208-1209; kapele i privatne kapelice 1229; oltara

- 932 § 2, 1237 § 1; groblja i grobova 1240-1242; gubljenje blagoslova 1212; 1238 §§ 1-2
- krsnog zdenca 530,6; ulja 847 § 1, 880 § 2, 999; krsne vode 853
 - ženidbe 530,3-4
 - apostolski blagoslov 530,3, 1003 §§ 2-3
 - euharistijski blagoslov 943

BLAGOSLOVINE (SACRAMENTALIA)

- blagoslovine 1166-1172: pojam 1166; ustanovljenje, dokinuće, podjeljivanje 1167 §§ 1-2; djelitelj 1168-1169; kome treba dijeliti 1170; postupanje s poštovanjem 1171; zaklinjanje opsjednutih 1172
- budnost biskupa 392 § 2; prilog 1264,2; cenzure 1331 § 1,2, 1335; zabrana primanja u slučaju smrtnog pogibelji 1352 § 1
- v. *Blagoslov, Posveta, Zaklinjanje*

BLAŽENIK (BEATUS)

- javno štovanje 1187
- v. *Svetac*

BOGOSLUŽJE (LITURGIA)

- pojam 834 §§ 1-2
- Zakonik i bogoslužni zakoni 2, v. *Zakon*
- Kristovo otajstvo 760
- poučavanje 252 § 3, 253 § 2, 760; homilija 767 §§ 1-4
- posvetiteljska služba Crkve 834-837
- mjerodavna vlast 838 §§ 1-4
- održavanje bogoslužnih knjiga u slavljenju sakramenata 846 § 1, v. *Knjiga*
- riječi 1248 § 2
- laici 230 §§ 1-3, 785 § 1; kanonički kaptol 503; župnik 528 § 2; kapelan 567 § 2; rektor crkve 559-562; dekan 555 § 1,3
- ustanove posvećenoga života: posvećivanje Bogu 604 § 1; slavljenje 619; novaštvo 652 § 2
- zabrana bogoslužja 1332, 1331 § 2,1, 1378 § 2,1
- katekumenat 788 §§ 1-2; ženidba 1063,3
- života 1234 § 1
- v. *Časoslov*

BOGOŠTOVLJE (CULTUS, CULTUS DEI, CULTUS DIVINUS)

- pojam 834 §§ 1-2
- doprinosi vjernika 222 § 1, 1254 § 2
- nedjelja i drugi zapovijedani blagdani 1247
- odgoj u sjemeništu 246 § 3, 256 § 1
- statuti kaptola 506 §§ 1-2
- društvo vjernika za promicanje javnog bogoštolva 298 § 1, 301 § 1
- zloupotreba 392 § 2
- redovnici 607 § 1, 625 § 2, 678 § 1; članovi društva apostolskoga života 738 § 2
- bogoštovna služba Crkve 834-836, 840; sakramenti kao izraz bogoštolva 840; euharistija vrhunac i izvor 897
- svete stvari 1171
- štovanje Bogorodice Marije, svetaca i blaženika 276,5, 663 § 4, 1186-1187;
- svetih likova 1188-1189, 1190 § 3; svetih moći 1190 § 2
- mjesta određena za bogoštolje 1205, 1210, 1214, 1215 § 2, 1219, 1222-1223, 1226, 1229, 1239 § 1
- izopćenom je zabranjeno ministerijalno sudjelovanje 1331 § 1

BOLESNIČKO POMAZANJE (UNCTIO INFIRMORUM)

- v. *Pomazanje*

BOLEST (INFIRMITAS)

- sudjelovanje na izborima 167 § 2; dužnost župnika 529 § 1, 530,3; euharistijski post 919 § 3; bolesni svećenik i slavljenje euharistije 930 §§ 1-2; razlog za uklanjanje župnika 1741,2, 1747 § 2
- duševna i nepravilnost za primanje redova 1041,1, 1044 § 2,2
- nesposobnost za sklapanje ženidbe 1095,3
- sud 1478 § 4
- v. *Bolesničko pomazanje, Popudbina*

BORAVAK IZVAN KUĆE (EXCLAUSTRATIO)

- davanje dopuštenja 686 §§ 1-3
- oslobađanje od obveza, ovisnosti, prava 687

BORAVIŠTE**(QUASI-DOMICILIUM)**

- zakon izdan za jedno područje 12 § 3; nazivanje osoba 100; zavičajno mjesto roditelja 101 § 1; stjecanje 102 § 2; gubitak 106; župno i biskupijsko 102 § 3
- redovnika 103; ženidbenog druga 104; maloljetnika 105 §§ 1-2; vlastiti župnik i ordinarij 107
- saziv izbora 166 § 1; pravo izbora u prezbiterско vijeće 498 § 2; spovjedna ovlast 971; sklapanje ženidbe 1115
- poziv na sud 1408-1409, 1413,2, 1673,2; u tužbi navesti prebivalište ili boravište 1504,4; postupak tvrde neizvršene ženidbe 1699 § 1
- v. *Boravljenje, Prebivalište*

BORAVLJENJE (COMMORATIO)

- stjecanje prebivališta ili boravišta 102 §§ 1-2
- saziv izbora 166 § 1
- uskrata dopuštenja boravljenja u biskupiji kleriku koji je drugdje inkardiniran 271 § 3
- sklapanje ženidbe 1115
- mjerodavno sudište lualica 1409 § 2
- v. *Boravište, Prebivalište*

BOŽIĆ (DIES NATIVITATIS, NATIVITAS D.N.I.C.)

- zapovijedani blagdan 1246 § 1
- slavljenje više misa i prilog 951 § 1
- prisutnost biskupa u biskupiji 395 § 3

BOŽJI NAROD (POPULUS DEI)

- pojam 204 § 1; Božja riječ 762; euharistija 897, 899 § 2; oženjeni laici 226 § 1; priprava sjemeništara 255; klerici i njihova služba 276 § 1; naviještanje riječi 757; misijsko djelovanje 781; katekumeni 788 § 2
- biskupija 369, 372 § 1; područna prelatura ili opatija 370; vikarijat, prefektura i apostolska administratura 371 §§ 1-2; krajevni sabor i potrebe Božjega naroda 445; upravljanje biskupijom 473 § 1; prezbiterско vijeće 495 § 1; pastoralno vijeće 512 § 2
- ustanove koje se posvećuju kontemplaciji

674; članovi svjetovnih ustanova 711, 713 § 3; ima dužnost evangelizacije 781; štovanje svetih 1186; izbjegavanje parnica 1446 § 1

BRAK (MATRIMONIUM)

- v. *Ženidba*

BRANITELJ (DEFENSOR)

- službeni: u kojim parnicama 1481 § 3
- v. *Branitelj veze*

BRANITELJ VEZE (DEFENSOR VINCULI)

- pojam, u kojim parnicama 1432; uvjet za valjanost 1433-1434, 1447; imenovanje i osobine 1435, 1448 § 2
- uklanjanje 1436 § 2; izuzeće 1449 § 4; pitanje izuzeća 1451 §§ 1-2
- predlaganje pitanja za stranku u parnici 1533; ispitivanje svjedoka 1561: primjedbe i odgovori 1601-1603
- presuda 1612 § 1, 1606
- ništovna žalba 1626 § 1; priziv 1628-1629: odreknuće od priziva 1636 §§ 1-2
- prava u suđenju 1678 § 1; primjedbe 1682 § 2, 1705 § 1
- u postupku na temelju isprava 1686-1688
- u postupku za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1701 § 1, 1705 § 1
- u postupku za proglašenje ništavosti ređenja 1711
- v. *Branitelj*

BRIGA (SOLLICITUDO)

- pastira za svu Crkvu 256 § 2; 257 § 1; biskupa: za prezbitere 384; za ustanove posvećenoga života 594; za studente 813; u službi suca 1341, 1348; biskupa koadjutora i pomoćnog 407 § 3; župnika za vjernike 529 § 1, 861 § 2; župnog vikara 545 §§ 1-2; dekana 555 § 2,2
- poglavara za subraću 619, 665 § 2; u pogledu ispovjednika 630 § 2
- za vjernike koji nemaju redovitu pastoralnu brigu 771 § 1
- kateheza 774 § 1; misijska djela 782 § 2
- roditelja u izboru škole 797; za učitelje vjeronauka u školama 804 § 2; za upotrebu

- sredstava društvenog priopćivanja 822 § 3
- roditelja za dobro obitelji 1152 § 1
- v. *Dušobrižništvo*

BRIŽLJIVOST (DILIGENTIA)

- vjernika u dužnostima 209 § 2
- laika u službi 231 § 1
- studenata u studiju 252 § 2
- biskupa u pastirskom pohodu 398
- župnika u pastoralu 529 § 1
- dekana u njegovim dužnostima 555 §§ 1-3
- u slavljenju sakramenata 840
- u upravljanju dobrima 1284 § 1
- propust 1321 § 2

C

CELIBAT (COELIBATUS)

- odgoj u sjemeništima 247 §§ 1-2
- obveza klerika 277 §§ 1-3
- prihvaćanje obveze celibata za đakonat 1037, 236,2
- evanđeoski savjet čistoće uključuje celibat 599, 573 § 2, 598 § 1
- oprost od celibata daje papa 87 § 2, 290,1, 291
- v. *Uzdržljivost*

CENZOR (CENSOR)

- v. *Ocjenitelj*

CENZURA (CENSURA)

- popravne kazne ili cenzure 1312 § 1,1, 1331-1335: izopćenje, v. *Izopćenje*; zabrana bogoslužja, v. *Zabrana bogoslužja*; obustava, v. *Obustava*
- obustava zabrane cenzure 1335; prije primjene treba opomenuti 1347 § 1; ako je kazna neodređena, sudac neka ne izriče cenzuru osim ako to ne zahtijeva težina slučaja 1349; ustanovljuje se s najvećom umjerenošću 1318
- zabrana prisustvovanja ženidbi 1071 § 1,5; roditelji ili njihovi zamjenici koji krste ili odgajaju djecu nekatolički 1366; utok na opći sabor ili biskupski zbor 1372; nezakonito zarađivanje na misnom prilogu 1385; povreda dobrog glasa poglavara 1390 § 2

- unaprijed izrečena 508 § 1, 1335, 1357 §§ 1-2
- otpuštenje 976, 1358 §§ 1-2; v. *Oprost, Odrješenje*; obveza utoka 1357 § 3

CEREMONIJA (CAEREMONIA)

- bogoslužna za primanje u katekumenat 788 § 1
- za slavljenje euharistije 924-930
- izopćenom je zabranjeno ministerijalno sudjelovanje u bogoslužnim ceremonijama 1331 § 1,1 i § 2,1
- v. *Obred*

CRKVA (ECCLESIA)

- Kristova 369
- katolička (opća): krštenje 111 § 1, 849; moralna i pravna osoba 113 §§ 1-2, 1258; vlast upravljanja 129 § 1; božanska ustanova uređena kao društvo 204 §§ 1-2; uvjeti za potpuno zajedništvo 205; katekumeni 206; obuhvaća klerike i laike 207 § 1; dužnost čuvati crkveno zajedništvo 209 § 1; jedna, sveta, katolička i apostolska 369; posvetiteljska služba Crkve 834-1253; prava i dužnosti: propovijedati evanđelje 747 § 1; odgajati službenike 232; vjernike 794 §§ 1-2; pravo na osnivanje i upravljanje školama, sveučilištima i fakultetima 800, 807, 815; pravo na vremenita dobra 1254, 1258; pravo obuzdavanja kaznenim mjerama 1311
- latinska: Zakonik 1; pripadanje 111-112; naslov patrijarhe i primasa 438; beskvasni kruh 926
- rimska 331, 349, 437 § 1; prigradka 350 § 1, 352 § 2, 357 § 1
- metropolitiska 421 § 2, 425 § 3
- obredna: nije ograničena na područje 372 § 2; pripadnost, slobodni izbor obreda 111 §§ 1-2; pripisivanje 112 §§ 1-2
- nekatolička: biskupijska sinoda 463 § 3; sakramenti 844 §§ 2-5; krst 869 § 2; mješovite ženidbe 1124-1129; slavljenje euharistije 908, 933; pogreb 1183 § 3
- istočna nekatolička 844 § 3
- partikularna (pojedina): pojam, koje su 368; pripadnost zbog područja, obreda ili

slično 372 §§ 1-2; osnivanje i pravo na osobnost 373; dijeli se na dekanate, župe 374 §§ 1-2; uprava 157, 333, 381, 391; dužnosti vjernika 209 § 2; inkardinacija klerika 265-272

- naziv 'Crkva' 1258

- sufraganska 421 § 2

zgrada:

- općenito: pojam 1214; gradnja i obnova 1215-1216; posveta i blagoslov 1217 §§ 1-2; 1206-1209; naslov 1218; mjesto za bogoslovne čine 1219; čistoća, ures, sigurnost 1220 §§ 1-2; pristup za vrijeme slavlja 1221, 937; svjetovna upotreba i oskvrnjivanje 1222, 1210-1212; pomičan ili nepomičan oltar 1235 §§ 1-2; krsni zdenac 858 § 2; čuvanje euharistije 934 §§ 1-2; vlastito mjesto za ispovijed 964 § 1; mjesto pokopa 1242; redovnička klerička ustanova 611,3

- vrste: kaptolska 503, 556; ujedno i župna 510 §§ 2-4; kardinal 357 § 1; svjetovnog klera 957; zborna 491 § 1; 503, 508 § 1; stolna (katedralna): posveta 1217 § 2; preuzimanje u posjed biskupije 382 §§ 3-4; predsjedanje euharistiji 389; čuvanje euharistije 934 § 1,1; ređenje 1011 § 1; pogreb dijecezanskog biskupa 1178; pokop 1242; stolni kaptol, v. *Kanonički kaptol*; župna 491 § 1; 510 §§ 2-4; 556, 857 § 2, 858 § 1, 859, 934 § 1,1, 1118 § 2, 1177 §§ 1-3, 1217 § 2, 1248 § 2; crkva za pogrebno slavlje: vjernika 1177, biskupa 1178, redovnika ili članova družbe apostolskoga života 1179; crkva kojoj je na čelu rektor 556-563; sjemenišna crkva 262, 557 § 3; družbe apostolskoga života 520 § 1, 778, 934 § 1,1 1179; ustanove posvećenoga života; klerička 611,3; redovnička 312 § 2, 317 § 2, 520 § 1, 638 § 1, 765, 934 § 1,1, 936, 1179, 1215 § 3, 1266; redovnička papinskog prava 557 § 2, 763; v. *Kapela, Kapelica*

CRKVENA POKRAJINA (PROVINCIA ECCLESIASTICA)

- pojam i svrha 431 §§ 1-3; vlast i pravna osobnost 432 §§ 1-2; crkvena regija 433-434; predsjedja joj metropolit 435

- Uredba o svećeničkoj formaciji 242 § 1

- popis prezbitera za biskupstvo 377 §§ 2-3

- pokrajinski sabor 439 § 2, 440; prilog za misu 952 § 1; druge takse i prilozii 1264

- v. *Sabor, Metropolit*

CRKVENA SLUŽBA (OFFICIUM ECCLESIASTICUM)

- v. *Služba*

CRKVENA UPRAVA (REGIMEN ECCLESIAE)

- povezanost krštenih 205

- biskupi, službenici upravljanja 375 § 1

- v. *Upravljanje*

Č

ČASOSLOV (LITURGIA HORARUM)

- pojam i funkcija 1173; u sjemeništu 246 § 2; klerici 276 § 2,3 1174 § 1; redovnici 663 § 3, 1174 § 1; pozvani i laici 1174 § 2; pravo vrijeme za pojedine časove 1175; v. *Bogoslužje*

ČIN (ACTUS)

- pravni 124-128: valjanost 124 §§ 1-2; izvršen pod prisilom, strahom ili prijevarom 125 §§ 1-2; iz neznanja ili zablude 126; savjet ili pristanak za valjanost 127 §§ 1-3; naknada štete 128

- popravak ništavosti čina 1619

- zborni: pravnih osoba s obzirom na izbore 119, 173, 179; zbora biskupa 337

- redovitog i izvanrednog upravljanja: v. *Upravljanje*

- nevaljani čini upravitelja: v. *Upravitelj*

- odreknuće čina 1525

- v. *Akt*

ČITAČ (LECTOR)

- v. *Lektorat*

ČLAN (SODALIS)

- trećega reda 303; laičkog društva 329

- članovi biskupske sinode 344,2, 346-347 i biskupijske sinode 463-466 i prezbiterskog vijeća 497

- ustanove posvećenoga života 590 § 2, 592 § 2, 596 § 1, 598 § 2, 602, 606; ustanove apostolskoga života 731 §§ 1-2, 735 §§ 1-3, 737-746

ČOVJEK (HOMO)

- v. *Osoba*

ČUVANJE (CUSTODIA)

- župnih knjiga, spisa, isprava 482 § 1, 486 §§ 1-2, 489 § 1, 491 § 2, 535 §§ 4-5, 555 § 1,3, 1053 § 1, 1284 § 2,9, 1719
- objavljene istine 747 § 1
- presvetog Sakramenta 555 § 1,3; ključa svetohraništa 938 § 5
- svetih ulja 847 § 2
- svjedočanstva pobožnosti i pučke umjetnosti 1234 § 2
- novca i vrijednih pokretnih dobara 1305

D**DAN (DIES)**

- kako se računa 202 § 1, 203 §§ 1-2
- bogoslužni: svagdan 1010; blagdan 530,7, 905 § 2, 1244 §§ 1-2, 1246 §§ 1-2, 1248 §§ 1-2; zapovijedani 1244 §§ 1-2, 1246-1248; Gospodnji 1247; misijski 791,3
- oprost, zamjena ili ukidanje 87 §§ 1-2, 1245-1246
- sakramenti: krst 856, 877 § 1; potvrde 895; euharistije 246 § 1, 389, 905 §§ 1-2, 917, 919 § 2, 921 §§ 2-3, 931, 937, 951 §§ 1-2, 955 § 2; mise za narod 388 § 2, 429, 534 §§ 1-2; pokore 967 § 3, 968 § 2, 969 § 2, 986 § 1; ređenja 1010, 1039; ženidbe 1063,4, 1138 § 2
- prazna biskupska stolica 421 § 1; novaštva 649 §§ 1-2; zavjetovanja 668 § 4; otpuštanja 700
- pokore 1249-1251, 1244 §§ 1-2, 1245
- v. *Blagdan, Nedjelja, Post, Nemrs*

DAR (DONUM)

- upravljanje dobrima 1285, 1287 § 2, 1292 § 2
- nabožne odredbe i zaklade 1299 § 1, 1300
- učinjen ili primljen zbog nedopuštenog cilja 1386
- zabrana u vođenju postupka 1456, 1489
- v. *Darivanje, Prilog, Milostinja*

DARIVANJE (DONATIO)

- privatna društva vjernika 325 § 1
- otuđenje Crkvi darovanih stvari 638 § 3

- vjernika Crkvi 1261 § 1
- upravitelji 1285
- zabrana primanja darova sucima i drugim službenicima 1456
- v. *Dar, Prilog, Milostinja*

DAVANJE (CONCESSIO)

- povlastice, oprosta ili druge milosti 59, 64-65, 76 §§ 1-2, 80 § 3, 83 § 1, 84-85, 87-89, 136, 1704 § 1
- vlasti 30, 132 § 2, 137 § 3-4, 266 § 3, 434
- pravne osobnosti 114 § 1, 116 § 2
- službe 145 § 2, 184 § 2, 189 § 4, 190 § 1, 193 §§ 1-3
- ovlasti: dijeljenja potvrde 882, 884 §§ 1-2; ispovijedanja 966 § 2, 967,2-3, 969 § 1, 970-973
- oprosta 995-997
- otpusnog pisma 1019 §§ 1-2
- dopuštenja za prisustvovanje ženidbi 1071 § 2; oprosta od kanonskog oblika 1121 § 3, 1127 § 2; oprosta od tvrde neizvršene ženidbe 1698 §§ 1-2, 1706; ukrepljenja ženidbe 1161 § 1, 1165 §§ 1-2
- oprosta od obdržavanja blagdana ili pokorničkih dana 1245
- dopuštenja odvajanja člana od ustanove 684 § 1, 686 §§ 1-2, 691 § 2, 692, 728
- v. *Dopuštenje, Dozvola*

DEKAN (DECANUS)

- kardinal: pojam, izbor, naslov, ređenje pape 352 §§ 1-4, 350 § 4, 355 § 1; poddekan 352 §§ 1-4, 355 § 1
- bogoslovnog fakulteta i fakulteta kanonskoga prava 443 § 3,3
- ili arhiprezbiter ili dekanatski vikar: v. *Vikar (dekanatski)*

DEKANAT (DECANATUS)

- v. *Vikarijat (dekanatski)*

DEKRET (DECRETUM)

- v. *Odluka*

DELEGACIJA (DELEGATIO)

- v. *Povjerba*

DELEGAT (DELEGATUS)

- dokazivanje povjerbe 131 § 3
- prekoračenje naloga 133 §1-2

- više njih zajednički ovlašteno 140-141
- Apostolske Stolice 363 §§ 1-2
- za vrijeme posjeta župi 535 § 4
- kapelan 566 § 1
- polaganje prisege upravitelja 1283,1
- v. *Izaslanik, Vlast, Dopuna*

DELIKTI (DELICTUM)

- v. *Kažnjivo djelo*

DIFAMACIJA (DIFFAMATIO)

- v. *Glas*

DIJECEZANSKI BISKUP

(EPISCOPUS DIOECESANUS)

- v. *Biskup*

DIJETE

(FILIIUS, INFANS, PROLES, PUER)

- pojam i kanonski položaj 97 § 2; izjednačuje se s onim koji nije uračunljiv 99
- zavičajno mjesto 101 §§ 1-2; posvojeno 110; v. *Posvojenje*; pripisivanje obrednoj Crkvi 111 § 1
- obveza i pravo roditelja na odgoj djece 226 § 2, 793 § 1, 835 § 4, 1136; dužnost katoličkog odgoja 528 § 1, 776, 777,2, 795; naravne obveze prema djeci iz prijašnje veze 1071 § 1,3; pastoralna briga u mješovitoj ženidbi 1128; poslije rastave briga za uzdržavanje i odgoj 1154; briga za katehezu 774 §§ 1-2; krštenje: pouka roditelja 851,2; s djetetom se izjednačuje tko nije odgovoran 852 § 2; u prvim tjednima 867 § 1; u smrtnoj pogibelji 867 § 2; dopuštenost krštenja 868; u dvojbi 869 §§ 1-3; izloženo ili nađeno 870; kum predstavlja krštenika 872; upis u maticu krštenih 877 §§ 1-3; zakonito 1137; pretpostavljanje zakonitosti 1138 § 2; pozakonjenje 1139; učinci pozakonjenja 1140; preporođenje u djecu Božju 849
- primanje euharistije 913-914
- rađanje i odgoj 1055 § 1, 1061 § 1, 1096 § 1; u mješovitim ženidbama 1125,1; duševna ili tjelesna pogibelj 1153 § 1; u slučaju rastave 1154 ili proglašenja ženidbe nevaljanom 1689

DIO (PORTIO)

- Božjega naroda jesu biskupija, područna prefektura ili opatija, apostolski vikarijat ili prefektura i apostolska administratura 369-372
- briga biskupa za dio naroda koji mu je povjeren 473 § 1; Božjega naroda i prezbitersko vijeće 495 § 1 i izbor za pastoralno vijeće 512 § 2

DIREKTORIJI (DIRECTORIUM)

- opće provedbene odluke objavljene u direktorijima 33 § 1

DISCIPLINA (DISCIPLINA)

- v. *Stega*

DISPENZIRANJE (DISPENSATIO)

- v. *Oprost*

DJELITELJ (MINISTER)

- v. *Služitelj*

DJELO (FACTUM)

- vlastito ili tuđe opće poznato 15 § 2

DJEVICA (VIRGO)

- Marija 246 § 3, 276 § 2,5, 663 § 4, 1186
- red: pojam 604 § 1; red djevice 604 § 2

DO NAŠE VOLJE

(AD BENEPLACITUM NOSTRUM)

- ograničenje kod povlastice 81

DOB (AETAS)

- kategorije: dijete 97 § 2; mladež 1252; punoljetnost 97 § 1; zrelost 97 § 1, 642, 1031 § 1; maloljetnost 97 § 1, 1071 § 1,6, 1395 § 2, 1478 §§ 1 i 3, 1550 § 1; podmakla dob 919 § 3
- za podložnost crkvenim zakonima 11
- sakramenti: krst 11, 852 §§ 1-2, 863, 876; za kumove na krštenju 874 § 1,2; za izbor obreda krštenja 111 § 2, 112 § 1,3; za potvrdu 891; za kumove na potvrdi 893 § 1; za primanje prve pričesti 913-914; za sakrament pokore 989; za bolesničko pomazanje 1004 § 1, 1005; za prezbiterat i đakonat 1031 §§ 1-4; za ženidbu 1071 § 1,6, 1072, 1083 §§ 1-2
- laika za službu čitača i akolita 230 § 1
- izbori 119,1

- pastoralna briga 258, 383 § 1, 979
- određena dob i služba 184 § 1, 185-186
- za odreknuće: kardinala 354; biskupa 401 §§ 1-2, 411; župnika 538 § 3
- kandidata: za biskupstvo 378 §1,3; za dijecezanskog upravitelja 425 § 1; za generalnog i biskupskog vikara 478 § 1; za sudskog vikara 1420 § 4; za zastupnika i odvjetnika 1483;
- za novaštvo 642, 643 § 1,1; za zavjetovanje 656,1, 658,1; za kušnju u svjetovnoj ustanovi 721 § 1,1; za primanje u družbu apostolskoga života 735 § 2
- zakon posta i nemrsa 1252-1253
- za podložnost kaznenom zakonu 1323,1, 1324 § 1,4, 1395 § 2
- za svjedoka na sudu 1550 § 1

DOBAR GLAS (BONA FAMA)

- v. *Glas*

DOBRA VJERA (BONA FIDES)

- zastara 198
- davanje oprosta od nepravilnosti i zapreka 1049 § 1
- sklapanje nevaljane ženidbe 1061 § 3
- vraćanje nezakonito stečenog 1333 § 4
- prestanak 1515

DOBRO (BONUM)

- duhovno 87 § 1, 88, 213, 614, 1312 § 2; duša 364,1, 1215 § 2, 1222 § 2, 1748; klerika 270, redovničke ustanove 618, 626, 718; misija 790 § 1; ženidbenih drugova 1055 § 1; obitelji 1152 § 1
- Crkve 212 § 3, 213, 282 § 2, 345, 447, 459 §§ 1-2, 819, 946; Crkvi 334, 360; biskupije 357 § 1, 407 § 1, 460, 473 § 1, 494 § 3, 495 § 1, 498 § 1,2, 501 § 3, 819
- zajedničko 223 §§ 1-2, 264 § 2, 287 § 2, 323 § 2, 795
- privatno 1446 § 3, 1452 § 1, 1559, 1600 § 1,1, 1619
- javno 116 § 1, 1201 § 2, 1348, 1430-1431, 1452 § 1, 1481 § 3, 1532, 1536 § 2, 1598 § 1, 1690-1691, 1696, 1715 § 1, 1728 § 1
- v. *Vremenita dobra*

DOBROTVORNOST (CARITAS)

- cilj Crkve 215, 1254 § 2, 1285, 1293 § 1,1; pravnih osoba 114 § 2
- dužnost: vjernika 222 § 1; klerika 282 § 2; biskupa 387, 383 §§ 3-4, 1271; župnika 529 § 1; katehista u misijama 785 § 1; katekumena 206 § 1; kršćanska 1148 § 3
- djela 114 § 2, 222 § 1, 282 § 2, 298 § 1, 683 § 1, 785 § 1, 839 § 1, 1254 § 2, 1340 § 1; opravdavaju posjedovanje dobara 1254 § 2; sredstva su posvećenja 839 § 1,
- Kristova 246 § 1
- redovničke ustanove prema potrebama Crkve i potrebitih 640; prema članu koji napušta ustanovu 702 § 2; generalni kapitul 631 § 1; savršenstvo 573 § 1; svjedočanstvo 640; život 573 § 2, 607 § 1, 628 § 3, 686 § 3, 702
- ustanove apostolskoga života 731 § 1
- svjetovne ustanove 710, 713 § 3
- u danima pokore 1253

DOKAZ (PROBATIO)

- v. *Dokazivanje*

DOKAZIVANJE (PROBATIO)

- pravni čini i sudovi: prije izdavanja odluke 50; povjerene vlasti 131 § 3; izbora 166 § 2, 179 § 1; otpuštanje redovnika 696 §§ 1-2, 695 § 2, 697,1, 699 § 1; sudac 1469 § 2
- sakramenti: krsta 875-878; potvrde 894-896; ređenja 1053-1054; prikladnost kandidata za ređenje 1052 § 1, 1029; ženidbe 1060, 1121-1122, 1133; neizvršenja ženidbe 1061 § 2, 1702-1705; slobodnog stanja i drugo 1066-1070, 1113; zapreke 1074, 1158 § 2; oprosta 1081-1082; krštenja ženidbenih drugova 1086 § 3; očinstva 1138 § 1; zakonitosti djece 1138 § 2
- drugi bogoslužni čini: pokopa 1182; blagoslova ili posvećenja svetoga mjesta 1208-1209
- kazneno: neubrojivost 1321 § 3; otpuštanje kazne 1361 § 2
- sudsko: u redovitom parničnom postupku 1428 § 3, 1455 § 3, 1469 § 2, 1516,

1526-1586; stranke koja sa zakašnjenjem sudjeluje u parnici 1593, 1595 § 1, 1596 §§ 2-3; 1598-1600, 1606, 1608 §§ 2-3; 1639 § 2, 1640, 1644 § 1, 1645 § 2,1-2; u usmenom postupku 1658 § 1,2, 1661 § 2, 1663 § 1, 1664-1667; u ženidbenim postupcima 1668-1680, 1686-1687, 1702-1703, 1707

- v. *Svjedok, Stručnjak, Pretpostavka*

DOKTOR (DOCTOR)

- v. Doktorat

DOKTORAT

(LAUREA DOCTORALIS)

- profesora u filozofskim, bogoslovnim i pravnim predmetima 253 § 1

- traži se: za biskupa 378 § 1,5; za generalnog i biskupskog vikara 478 § 1; za sudskog vikara i za pridodane vikare 1420 § 4; za suce 1421 § 3; za promicatelja pravde i branitelja veze 1435; za zastupnika i odvjetnika 1483

- v. *Stupanj*

DOKUMENT (DOCUMENTUM)

- v. *Isprava*

DOPIS (LITTERAE)

- v. *Pismo, Pismeno svjedočanstvo*

DOPRINOS (TRIBUTUM)

- pravo Crkve 1260

- za sjemenište 264§§ 1-2

- pravo biskupa da ih nametne za potrebe biskupije 1263

- v. *Prilog, Pristojba*

DOPUNA (SUPPLEMENTIA)

- slučajevi u kojima Crkva dopunja vlast ili ovlast 144 §§ 1-2; ženidbena privola ne može biti nadomještena 1057 § 1

DOPUŠTENJE (INDULTUM)

- za ukidanje društva koje je osnovala Apostolska Stolica 320 § 2, 312 § 2

- za povratak redovnika u svijet 684 § 2; boravka izvan kuće 686-687

- napuštanje ustanove za trajanja privremenih zavjeta 688 § 2; za trajanja doživotnih zavjeta 691-692, 727 § 1; člana koji je klerik 693, 727 § 2; učinci 692, 728

- članu svjetovne ustanove da napusti istu 726 § 2, 727 §§ 1-2

- članu družbe apstolskoga života da napusti istu 743, 745

- za ređenje podložnika istočnog obreda 1015 § 2; opoziv dopuštenja danog poglavarima 1019 § 2

- apostolsko 1021

- v. *Dozvola, Davanje*

DORASLOST (PUBERTAS)

- i neznanje o naravi ženidbe 1096 § 2

DOSJELOST (PRAESCRIPTIO)

- v. *Zastara*

DOSTOJANSTVO (DIGNITAS)

- povlastica 80 § 3; jednako dostojanstvo vjernika 208; koje proizlazi <iz službe> 212 § 3

- biskupsko i sudjelovanje na općem saboru 339 § 2

- svećenik dostojan biskupske službe 377 § 2; vlast generalnog i biskupskog vikara ako imaju biskupsko dostojanstvo 481 § 2

- ljudske osobe i nauk Crkve 768 § 2

- kardinala zadržanog u srcu 351 § 3; kardinalata i ispovijest vjere 833,2

- procesije i smjernice dijecezanskog biskupa 944 § 2

- ženidbe krštenih 1055 § 1; zabluda glede sakramentalnog dostojanstva ženidbe 1099; ženidbenog staleža 1134

- osobe i kažnjavanja 1326 § 1,2; izopćeni i stjecanje dostojanstva i plodova dostojanstva u Crkvi 1331 § 2,45

DOZVOLA (LICENTIA, PERMISSIO)

- vrijede propisi kao i za otpis 59 § 2

- za poslove ili trgovinu na svoju ili tuđu korist 286

- za biskupijski arhiv 487 § 1

- za prelazak klerika u drugu partikularnu Crkvu 271-272

- za promjene u ustanovama posvećenoga života 583; za otuđenje dobara 638 § 3; za poduzimanje čina s obzirom na vremenita dobra 668 § 2; za redovnika da preuzme službu izvan ustanove 671; za

- prelazak iz redovničke ustanove u svjetovnu ili u družbu ili obratno 684 § 2, 730, 744 §§ 1-2; za propovijedanje redovnicima 765
- za izdavanje knjiga, pisanje u časopisima koji napadaju vjeru, sudjelovanja na radiju ili televiziji 824-832
 - za podjeljivanje krštenja na tuđem području 862; za podjeljivanje potvrde u tuđoj biskupiji 886 § 2; za podjeljivanje redova 1017; za misu u nekatoličkoj crkvi 933; za čuvanje euharistije u privatnim crkvama i kapelama 934 § 1,2; za ispovijedanje 966-975; za prisustvovanje ženidbama u posebnim slučajevima 1071 §§ 1-2; za sklapanje ženidbe pod uvjetom 1102 § 3; da laici prisustvuju sklapanju ženidbe 1112 § 1; za prisustvovanje ženidbi 1114; za slavljenje ženidbe izvan župe 1115, 1118 §§ 1-2; za mješovite ženidbe 1124; za sklapanje tajne ženidbe 1131
 - za izricanje zaklinjanja nad opsjednutima 1172 §§ 1-2
 - za otuđenje svetih moći 1190 § 2
 - za gradnju crkve ili kapele 1215 § 3, 1223-1224, 1226
 - za sveta slavlja u privatnim kapelama 1228
 - za prikupljanje milodara 1265 § 1, 1267 § 2; za otuđenje dobara 1291-1296, 1298; davanje dobara u zakup 1297-1298
 - za parnicu na građanskom sudu 1288; u ženidbenim slučajevima 1692 § 2; sucu za tiskanje sudskih spisa 1602 § 2;
 - v. *Dopuštenje, Davanje*

DRUGA ŽENIDBA (SECUNDAE NUPTIAE)

- v. *Nova ženidba*

DRUŠTVO (SOCIETAS; ASSOCIATIO, CONSOCIATIO)

Društvo (societas)

- svjetovno: Zakonik ne ukida ugovore s političkim zajednicama 3; građanski izaslanici i javni konzistorij 353 § 4; papinski izaslanik 365 § 1; odgoj djece 793

§ 2; sloboda škole 797; formacija mladih 799

- vjernika 298 § 1
- apostolskoga života, općenito: pojam i vrste 731-732; osnivanje kuće i područne zajednice 733 §§ 1-2; uprava 734; primanje, kušnja, učlanjenje, izobrazba 735-737; boravište ili prebivalište 103; prezbiterско vijeće 498 § 1,2; sudjelovanje poglavara na krajevnom saboru 443 § 3,2; i na biskupijskoj sinodi 463 § 1,9; uklanjanje župnika inkardiniranog u družbu 538 § 2, 1742 § 2; novaštvo 643 § 1,3 i 5, 645 § 2; prijelaz iz jedne u drugu ustanovu 684 § 5; početna kušnja 721 § 1,2; suradnja sa župnikom 776; katehetska pouka u crkvama i školama 778; čuvanje euharistije 934§1,1; ovlast ispovijedanja 967 § 3; pokop članova 1179
- kleričko: redovničko papinskoga prava a poglavar je ordinarij 134 § 1; povjeravanje župe 520 §§ 1-2; đakonsko ređenje 266 § 2; inkardinacija klerika 268 § 2, 736 § 1; ispovijest vjere 833,8; podjeljivanje popudbine 911 §§ 1-2; u družbi apostolskoga života: plan studija i primanje redova 736 § 2; učinci pritjelovljenja 737; vlast upravitelja i biskupa 738 §§ 1-3; obveze 739; zajednički život 740; upravljanje dobrima 741, 1302 § 3; izlazak i otpuštanje 742-744, 746; dopuštenje živjeti izvan 745; kateheza u crkvama i školama 778; članovi kleričkoga društva kao misionari 784; u crkvama i kapelama čuva se euharistija 934 § 1,1 ; nadzor ispunjavanja misnih obveza 957; ovlast ispovijedanja 968 § 2, 969 § 2; otpusno pismo 1019 § 1, 1052 § 2; ređenje 1019 § 2; obveza časoslova 1174 § 1; oprost od privatnih zavjeta 1196,2; obdržavanje blagdana i pokorničkih dana 1245
- biskupijskog prava: ređenje 1019 § 2
- papinskoga prava 134 §§ 1-2, 967 § 2, 968 § 2, 969 § 2, 1019 §§ 1-2, 1245, 1302,3

Društvo (associatio, consociatio)

- svrha 298 § 1, 299 § 1, 301 §§ 1-2; primanje i otpuštanje članova 307-308, 316 § 2; upravljanje 309; pravna osoba 310
- vjernika 215, 225 §§ 1-2, 299 § 1, 304-306
- klerika i laika 298 §§ 1-2; naziv katoličko 300
- privatno 299 §§ 2-3, 304 §§ 1-2, 310, 321-326; javno 301 § 3, 304-306, 312-320; kleričko 302; laičko 225 § 1, 327-329, 529 § 2; treći red i slična društva 303, 311, 677 § 2, 725; monahinja 614; roditelja 796 2; sindikalno 287 § 2
- spojivo i nespojivo s kleričkim staležom 278 §§ 1-3; 287 § 2;
- v. *Političke partije*
- koje rovari protiv Crkve 1374

DRUŽBA APOSTOLSKOGA ŽIVOTA (SOCIETAS VITAE APOSTOLICAE)

- v. *Društvo (apostolskoga života)*

DRŽAVA (NATIO)

- v. *Narod*

DUG (DEBITUM)

- pravne osobe, redovnika, svjetovnih klerika 639 §§ 1-5, 644

DUH (SPIRITUS)

- Sveti 206 § 1, 369, 375 § 1, 573 § 1, 605, 747 § 1, 879
- kršćanski 298 § 1, 327, 802 § 1, 822 § 2, 835 § 4, 1063, 1120
- ljudski 822 § 2
- ustanova posvećenoga života 574 § 2, 576, 601, 610 § 1, 646, 652 § 2, 675 § 1, 677 § 2, 708, 713 § 1, 722 §§ 1-2, 725

DUH SVETI (SPIRITUS SANCTUS)

- v. *Duh*

DUHOVNE VJEŽBE**(RECESSUS SPIRITUALES/SACRI)**

- v. *Vježbe (duhovne), Sabranost*

DUHOVNIK (SPIRITUS DIRECTOR)

- u sjemeništu 239 § 2, 240 § 2; duhovni vođa 246 § 4
- vodstvo savjesti za članove svjetovnih ustanova 719 § 4
- v. *Ispovjednik, Klerik*

DUŠOBRIZNIK**(PASTOR ANIMARUM)**

- v. *Pastir, Dušobrižništvo*

DUŠOBRIZNIŠTVO**(CURA ANIMARUM)**

- služba je rezervirana svećeniku 150; neka se ne odgađa popunjenje službe povezane s dušobrižništvom 151
- redovnici 678 § 1; župnici 757, 771 §§ 1-2; svećenici 1003 § 2
- ispovijedanje 986 § 1
- v. *Briga, Pastir*

DUŽNOST (OFFICIUM)

- v. *Obveza*

DVOJBA (DUBIUM)

- zakon 14, 17, 21; upravni akt 36 § 1; otpis 66, 67 § 3; o dostatnosti razloga za davanje oprosta 90 § 2; određena i vjerojatna i dopuna vlasti 144 §§ 1-2
- o prikladnosti novaka 653 § 2
- o podjeljivanju sakramenata 845 § 2;
- o činjenici ili valjanosti krštenja 869 §§ 1-3; 1086 § 3; o raspoloženju pokornika 980; s obzirom na podjeljivanje bolesničkog pomazanja 1005; o prikladnosti kandidata za ređenje 1052 § 3; o valjanosti ženidbe 1060; o nemoći za spolni čin 1084 § 2; o krvnom srodstvu 1091 § 4; povlastica vjere 1150; o izvršenju ženidbe 1681
- uskraćivanje pogreba 1184 § 2
- usuglašavanje na sudu 1507 § 1, 1513 § 2, 1530
- utvrđivanje spornog predmeta 1677 §§ 2-3
- v. *Sumnja*

Đ**ĐAKON (DIACONUS)**

- jest klerik 266 §§ 1-3; odgoj i obrazovanje 232-264; upis ili inkardinacija 265-272; obveze i prava 273-289; gubitak staleža 290-293; vlastiti biskup za ređenje 1016; zabrana pristupa prezbiteratu 1030; tražene osobine 1031; formacija 1032; preduvjet za ređenje 1033-1039
- u osobnoj prelaturi 294; vršenje pastorala 517 § 2; suradnik župnika 519

- dužnosti i službe: u naviještanju evanđelja 757, 764, 767 § 1; u bogoslužju 835 § 3; redoviti je služitelj: krštenja 861 § 1, u misi 907 i pričesti 910 § 1, 929, 930 § 2; služitelj je izlaganja Svetotajstva i euharistijskog blagoslova 943; ovlaštenje za prisustvovanje ženidbi 1108 § 1, 1111 §§ 1-2; 1116 § 2, 1121 § 2; koje blagoslove može dijeliti 1169 § 3, 1168
- odijelo 929
- odbijanje promaknuća u prezbiterat 1038
- davanje oprosta 89, 1079 § 2, 1080 § 1, 1081
- trajni: odgoj i obrazovanje 236, 1032 § 3; obveza časoslova 276 § 2,3; druge obveze 288; nagrada i plaća 281 § 3; dob 1031 § 2; obveza celibata za neoženjene 1037; oženjen 281 § 3
- prolazni 276 § 2,3, 1031 § 1, 1038
- kardinal protodakon 355 § 2
v. *Đakonat, Klerik*

ĐAKONAT (DIACONATUS)

- đakonatom postaje i inkardinira se klerik 266 §§ 1-3
- ispovijest vjere 833,6
- podjeljivanje 1009; služitelj ređenja 1015-1016
- otpusno pismo 1015 § 3, 1019 §§ 1-2, 1020
- potrebne osobine 1025-1032
- razdoblje do prezbiterata 1035 § 2
- izjava prije ređenja 1036; isprave 1050,1 i 3
- trajni 236, 1031 §§ 2-3, 1032 § 3, 1035 § 1, 1037, 1042,1, 1047 § 2,3, 1050,3
- prolazni 1031 § 1, 1032 §§ 1-2, 1035 § 1, 1038, 1050,2
- kardinali đakonskog reda 350 §§ 2 i 5
- v. *Đakon*

E

EGZORCIZAM (EXORCISMUS)

- v. *Zaklinjanje*

EKONOM (OECONOMUS)

- vrhovni 1273
- biskupijski 423 § 2, 494 §§ 1-4; 1278

- sjemeništa 239 § 1
- crkve koja nije župna, kaptolska, redovnička 562
- redovničke ustanove, provincije i područne zajednice 636 §§ 1-2
- v. *Upravitelj*

EKSKARDINACIJA (EXCARDINATIO)

- dopuštenje, razlozi 267-268, 269,2, 270-271
- ne može odobriti dijecezanski upravitelj 272
- gubitak ovlasti ispovijedanja 975
- v. *Inkardinacija*

EKSKLAUSTRACIJA (EXCLAUSTRATIO)

- v. *Boravak izvan kuće*

EKUMENIZAM (OECUMENISMUS)

- ekumenski pokret i Apostolska Stolica i biskupski zbor 755 § 1
- izaslanik pape 364,6
- dijecezanski biskup 383 § 3; župnik 528 § 1
- odgoj pitomaca 256 §§ 1-2
- prijevodi Svetoga pisma 825 § 2
- uvjeti za podjeljivanje sakramenata nekatolicima i primanje od nekatoličkog službenika 844 §§ 1-5

EPISKOPAT (EPISCOPATUS)

- red 1009 § 1, 1041,6, 1044 § 1,3
- prikladnost kandidata 378 §§ 1-2; popis svećenika za biskupsku službu 377 § 2; dužnosti onoga koji je promaknut 379-380
- redovnik promaknut 705-707
- ispovijest vjere 833,3
- v. *Biskup*

EREMITA (EREMITA)

- v. *Pustinjak*

EUHARISTIJA (EUCARISTIA)

- presveta 897-958
- sakrament i žrtva 897, 899; sakrament inicijacije 842 § 2
- sudjelovanje i čašćenje 835 § 4, 898, 899 §§ 2-3, 906-907, 917
- primanje 777,2, 844 §§ 2-3, 866, 874 § 1,3, 898, 914, 1065 § 2

- služitelj 900-911, 389, 930 §§ 1-2;
- koncelebracija 902; s nekatolicima 908, 1365; v. *Koncelebracija*
- preporučno pismo 903
- često, svakodnevno slavljenje 904; jedanput ili više puta 905 §§ 1-2; v. *Binacija, Trinacija*
- izgovaranje molitava i obavljanje čina 907; priprava i zahvala 909;
- pričest; v. *Pričest*
- popudbina; v. *Popudbina*
- tvar sakramenta 924 §§ 1-3; 926, 927
- jezik 928
- odijelo 929
- olakšice za stare, bolesne i slijepo svećenike 930 §§ 1-2
- vrijeme i mjesto slavljenja 931-933, 1234 § 1, 1235 § 1
- čuvanje i štovanje 555 § 1,3, 898, 934-944; v. *Tabernakul, Izlaganje*
- u životu sjemeništara 246 § 1 i klerika 276 § 2,2
- izvor crkvenog jedinstva 369
- u župnoj zajednici 528 § 2, 530,7
- u redovničkoj kući 608; u životu redovnika 663 § 2; u svjetovnim ustanovama 719 § 2; u družbama apostolskoga života 733 § 2
- krštenje odraslih 866; sakrament ženidbe 1065 § 2
- cenzura 1331 § 1,1, 1378 § 2,1, 1722
- v. *Misa, Zajedništvo u bogoslužju*

EVANDELJE (EVANGELIUM)

- služba naviještanja evanđelja svim narodima pripada Crkvi 747 § 1
- naviještanje svima 762; naviještanje i onima koji ne vjeruju 771 § 2
- služba: pape i biskupskog zbora 756 § 1; prezbitera 757
- propovijedanje evanđelja i laici 225 § 1, 759
- Crkva šalje glasnike evanđelja u misije 786
- članovi ustanova posvećenoga života 758; članovi svjetovnih ustanova 713 § 2
- v. *Naviještanje evanđelja*

EVANDEOSKI SAVJET

(CONSILIUM EVANGELICUM)

- pojam 575
- život posvećen zavjetovanjem 573 §§ 1-2, 207 § 2
- karakteriziraju stalež i poziv 574 §§ 1-2
- tumačenje i praksa 576, 598 §§ 1-2
- čistoće 599; siromaštva 600; poslušnosti 601
- pustinjaci 603 § 2; novaci 652 § 2; redovničko zavjetovanje 654; svjetovne ustanove 712, 722 § 2, 723 §§ 1-4; družba apostolskoga života 731 § 2

F

FAKULTET (FACULTAS)

- pravo Crkve 815: osnivanje, statuti i pravila studija 809, 816 §§ 1-2, 818-819
- akademski stupnjevi 817
- dužnosti voditelja i profesora 820
- bogoslovni 811 §§ 1-2
- crkveni i laici 229 § 2; služba nastavnika 253 § 1; poziv na krajevni sabor 443 § 3,3
- v. *Sveučilište*

FEDERACIJA (FOEDERATIO)

- v. *Udružba*

FERIJE (FERIAE)

- v. *Odmor*

FILOZOFIJA (PHILOSOPHIA)

- sjemenišni studij 250-251, 1032 § 1
- imenovanje nastavnika 253 §§ 1-2; ispovijest vjere 833,6
- nadzor biskupa 259 § 2

FORMA (FORMA)

- v. *Oblik*

FORMACIJA (FORMATIO)

- laika koji se posvećuje za služenje Crkve 231 § 1
- klerika 232-264; Uredba o svećeničkoj formaciji 242-243, 261 §§ 1-2; duhovna i znanstvena u sjemeništu 235 §§ 1-2, 244-250; filozofska 251; bogoslovna 252 §§ 1-3; pastoralna 255-258; intelektualna poslije ređenja 279 §§ 1-3; 555 § 2,1
- novaka 646, 648-652; redovnika 659-661;

- članova svjetovnih ustanova 724; članova družbi apostolskoga života 725 §§ 1 i 3
 - kateheta 780; u misijama 785 § 2; katekumena 788 § 2; obraćenika 789
 - pripravnika za đakonat i prezbiterat 1027, 1032 § 3
 - v. *Odgoj, Poučavanje*

FORMULA (FORMULA)

- v. *Obrazac*

FOTOKOPIJA (PHOTOCOPIA)

- javnih isprava 487 § 2

FUNKCIJA (FUNCTIO)

- povjerena koadjutoru i pomoćnom biskupu 408 §§ 1-2; svete funkcije metropolite u metropoliji 436 § 3; kanonički kaptol i svečanije bogoslužne funkcije 503; kaptolske i župne u istoj crkvi 510 § 3; funkcije posebno povjerene župniku 530; svećenici kojima su povjerene župničke funkcije 543 § 1; vjerske treba vršiti prema bogoslužnim propisima 555 § 1,3; vršenje župne funkcije u crkvi koja nije župna 558, 560; dopuštenje i odgovornost rektora za njegovu crkvu 561-562; kapelan se brine za bogoslužne funkcije svoje kapelanije 567 § 2
 v. *Obred*

G**GENERALNI VIKAR****(VICARIUS GENERALIS)**

- v. *Vikar (generalni)*

GLAS (FAMA)

- nitko ne može povrijediti dobar glas drugoga 220;
 - kazna za povredu 1390 § 2; ozloglašenje i obveza održavanja kazne 1352 § 2; unaprijed osigurati zaštitu dobrog glasa kod otpusta 1361 § 3; razboritost suca u zaštiti dobrog glasa 1455 § 3
 - trebaju biti na dobrom, neokrnjenom glasu: kandidat za biskupa 378 § 1,2; kancelar i bilježnik 483 § 2; sudski vikar i pridodani vikari 1420 § 4; suci 1421 § 3; promicatelj pravde i branitelj veze 1435; zastupnik i odvjetnik 1483; svjedoci 1572

- kazneni postupak i pogibelj za dobar glas 1717 § 2

GLAS (SUFFRAGIUM, VOTUM, VOX)

- davanje u zbornim činima pravnih osoba 119,1-2; pravo imaju prisutni i bolesni prisutni u kući 167 §§ 1-2; pravo samo na jedan glas 168; stranih čini izbor nevaljanim 169; nesposobni za davanje 171 §§ 1-2; svojstva za njegovu valjanost 172 §§ 1-2; prikupljanje 173 §§ 2-3; izabrani 176
 - odlučujući biskupa na općem saboru 339 § 1; odlučujući ili savjetodavni sudionika na krajevnom saboru 443 §§ 1-6; 444 § 2; na sjednicama biskupske konferencije 454 §§ 1-2, 455 § 2
 - u sudskom vijeću 1426 § 1, 1455 § 2
 - aktivno pravo glasa i glasovanje 171 § 1,2
 - savjetodavni 443 §§ 3-5, 444 § 2, 450 § 1, 466, 500 § 2, 514 § 1, 536 § 2
 - redovnik koji boravi izvan kuće nema pravo glasa 687
 - usmeno davanje milosti 59 § 2, 74; zaklada učinjena usmeno 1306 § 1
 - v. *Izbor, Molbeni izbor, Nagodba*

GLOBA (MULCTA)

- sudskih službenika 1488-1490

GODINA (ANNUS)

- pojam 202 §§ 1-2

GRADNJA (AEDIFICATIO)

- crkve 1215-1216; posveta ili blagoslov 1217 §§ 1-2; ures i sigurnost 1220 §§ 1-2

GRADANSKA ŽENIDBA**(MATRIMONIUM CIVILE)**

- klerika, redovnika 194 § 1,3, 694 § 1,2, 1394 §§ 1-2
 - nepravilni za primanje i vršenje redova 1041,3, 1044,3
 - v. *Ženidba*

GRANICA (FINIS)

- crkvenih područja i zastara 199,4

GREŠNIK (PECCATOR)

- javni: uskrata pričesti 915, bolesničkog pomazanja 1007 i sprovoda 1184 § 1,3
 - v. *Grijeh*

GRIJEH (PECCATUM)

- krst oslobađa od grijeha 849; odrasli krštenik i poticanje na kajanje 865 § 1
- euharistija: grijeh i pričest 915; slavljenje euharistije i primanje pričesti 916
- sakrament pokore: ispovijed i opraštanje grijeha 959-960; odrješenje 962 § 1, 963, 966 § 1, 976-977, 982, 1357 § 1; zadovoljština 981; pečat i tajna 983 § 2, 984 § 2; odbacivanje grijeha 987; teški i laki 988 §§ 1-2; obveza ispovijedanja 989; izbor ispovjednika 991
- vremenite kazne 992-993
- ustrajnost u grijehu i bolesničko pomazanje 1007
- crkveni sprovod 1184 §§ 1-2
- protiv šeste zapovijedi 1378 § 1, 1387, 1395 § 1
- sud Crkve o grijehu i kazne 1401,2
- v. *Grešnik*

GROBLJE (COEMETERIUM)

- sveto mjesto 1205; blagoslov 1208
- vlastito i izabrano 1180 §§ 1-2
- crkveno ili građansko 1240 §§ 1-2; župno, redovničko, drugih pravnih osoba, obiteljsko 1241 §§ 1-2, 1180 §§ 1-2
- zabrana pokapanja u crkvi 1242
- odredbe o redu i čuvanju svete naravi groblja 1243
- v. *Pogreb, Sprovod*

GUBITAK (DISCESSIO)

- povlastice 82; prebivališta ili boravišta 106
- prava: predlaganja za službu 162; koje proizlazi iz izbora 177 § 2; biranja 165, 182 § 2
- sposobnosti stjecanja ili posjedovanja 668 § 5, 706,1-2
- priloga za misu 949; posvete svetih mjesta 1212, 1222 §§ 1-2, 1238, 1269
- službe 184-196; odreknućem 187-189; premještanjem 190 § 1; uklanjanjem 192-195; samim pravom 194; lišenjem 196; nosi sa sobom gubitak redovite vlasti 143; ovlasti ispovijedanja 974 § 2 i 4, 975; poštovanja župnika 1741,3

- kleričkog staleža: razlozi i učinci 290-293; kao okajnička kazna 1317, 1336 § 1,5; kao kazna za neka kažnjiva djela 1364 § 2, 1367, 1370 § 1, 1387, 1394 § 1, 1395, 1397; razlozi koji se odnose na gubitak kleričkog staleža 1708-1712
- ne može se izgubiti vlast reda 1338 § 2
- v. *Otpuštanje*

H**HIJERARHIJA (HIERARCHIA)**

- hijerarhijsko crkveno uređenje 204 § 2, 330, 752
- stalež koji je na poseban način posvećen Bogu ne ubraja se u hijerarhiju 207 § 2
- hijerarhijski utok 1736 § 1, 1737 §§ 1-3

HIMBA (SIMULATIO)

- ženidbe 1101 § 2
- euharistije i drugih sakramenata 1378 § 2, 1379

HODOČAŠĆE (PEREGRINATIO)

- sakrament pokore 961 § 1,2
- svetišta 1230, 1233

HOMILIJA (HOMILIA)

- svrha i karakteristike 528 § 1, 767 § 1; obvezna ili preporučena 767 §§ 2-4
- dužnost biskupa u vezi s homilijom 386 § 1
- priprava sjemeništaraca 256 § 1
- v. *Propovijedanje*

HULA (BLASPHEMIA)

- kažnjivo djelo i kazna 1369

I**IDEOLOGIJA (IDEOLOGIA)**

- pristajanje uz materijalizam ili ateizam razlog za otpuštanje redovnika 696 § 1

IME (NOMEN)

- tko se razumijeva pod 'ordinarijem' 134 §§ 1-2
- društvo vjernika 303, 304 §§ 1-2
- katoličkog pothvata 216
- 'katoličkog': društva 300; škole 803 § 3; sveučilišta 808; nabožne zaklade 1303 § 1
- krštenika 855, 877 §§ 1-3; oca i majke krštenika 877 §§ 1-3; zabrana ispitivanja

- o imenu sudionika u grijehu 979
- ređenika 1053 § 1
- prešućivanje imena kod obraćanja ordinariju ili Pokorničarni 1048
- imena ženidbenih drugova 1121 § 1
- zazivanje Imena Božjega u prisegi 1199 § 1
- naznačivanje imena u presudi 1612 § 1
- v. *Naslov*

IMENOVANJE (NOMINATIO)

- zaštitnika 98 § 2; voditelja i kapelana 317 §§ 1-2, 318 § 2; tajnika biskupske sinode 348 § 2; papinskih izaslanika 362; biskupa 364,4, 377 §§ 1, 3 i 5; koadjutora 404 §§ 1-3, 405 § 1; dijecezanskog upravitelja 425 §§ 1 i 3; provikara i proprefekta 420; članova kurije 470; generalnog i biskupskog vikara 477 §§ 1-2; članova ekonomskog vijeća 492 §§ 1-3; biskupijskog ekonoma 494 §§ 1-2; članova prezbiterijskog vijeća 497,3; članova zbora savjetnika 502 § 1; kanonika 509 §§ 1-2; kanonika pokorničara 508 § 2; voditelja župe 517 § 2, 544; župnika 523, 525,2, 1747 § 3, 542,2; župnog upravitelja 539; župnog vikara 541 § 1, 546-547; dekana 553 § 2, 554 §§ 1-3; rektora crkve 557 §§ 1-2; kapelana 565, 567 § 1; poglavara 623, 625 § 3, 626; redovnika za crkvenu službu 682 § 1; nastavnika vjeronauka 805; profesora katoličkog sveučilišta 810 § 1; ocjenitelja knjiga 830 § 1; upravitelja dobara 1279 § 2; sudskog vikara 1420 §§ 1-5; sudaca 1421-1422; preslušatelja 1428 §§ 1-2; izvjestitelja 1429; promicatelja pravde i branitelja veze 1435; odvjetnika 1481 §§ 2-3; zastupnika 1482 §§ 1-2; stručnjaka 1575; zaštitnika, skrbnika 1479, 1519 § 2

IMOVNIK (INVENTARIUM)

- spisa: biskupijske kurije 486 § 3; stolne, zborne, župne i drugih crkava 491 § 1
- pokretnih i nepokretnih dobara 1283,2-3

INDULGENCIJA (INDULGENTIA)

- v. *Oprost*

INDULT (INDULTUM)

- v. *Dopuštenje*

INFORMACIJA (INFORMATIO)

- v. *Obavijest*

INKARDINACIJA (INCARDINATIO)

- odgoj sjemeništara 257 § 1
- odnosi se na sve klerike 265-272
- u biskupiju 498 § 1,1, 693, 715 § 1, 738 § 3
- osobna prelatura 295 § 1, 498 § 1,2
- klerika koji izađe iz redovničke ili svjetovne ustanove 693, 727 § 2
- u svjetovnu ustanovu 715 § 2, 727 § 2
- u družbu apostolskoga života 538 § 2, 736 § 1
- ovlast isповijedanja 967 § 2, 974 § 3
- đakona 1016
- onoga koji izgubi klerički stalež 293
- v. *Ekskardincija*

INSTITUT (INSTITUTUM)

- v. *Ustanova*

INTERDIKT (INTERDICTUM)

- v. *Zabrana bogoslužja*

INTERPELACIJA (INTERPELLATIO)

- v. *Upit*

INTIMITET (INTIMITAS)

- pravo na vlastiti intimitet 220
- prihvaćanje parnice 1448 § 1

INVENTAR (INVENTARIUM)

- v. *Imovnik*

IREGULARNOST (IRREGULARITAS)

- v. *Nepravilnost*

ISKAZ (DEPOSITIO)

- stranke na sudu 1508 § 2, 1528, 1679
- svjedoka 1528, 1555, 1566, 1569 § 1, 1573, 1707 § 2

ISKLUČENJE (EXPULSIO)

- redovnika 703
- odvjetnika 1488 § 1

ISPIT (EXAMEN)

- župnički 521 § 3
- savjesti 664, 988 § 1; ispovijed 970
- zaručnički 1067
- svjedoka na sudu 1558-1571

ISPITIVANJE (INTERROGATIO)

- stranaka 1530-1538
- svjedoka 1547-1573

ISPOVIJED <sakramentalna> (CONFESSIO <sacramentalis>)

- pojam 959; pojedinačna, redoviti način pomirenja 960, 988 § 1; odrješenje više pokornika skupa 961-963; mjesto v. *Ispovjedaonica*
- služitelj 965-966; dopuna ovlasti 144 § 2
- zadovoljština 981; pečat i tajna 983 §§ 1-2; kazne 1388 § 1; znanje iz ispovijedi 984 §§ 1-2; pitomaca 985; prigoda, dani i sati 986 §§ 1-2; materija 988 §§ 1-2;
- slavljenje mise ili primanje pričesti 916
- po tumaču 990
- godišnja 989; prije prve pričesti 914; prije ženidbe 1065 § 2
- sjemeništara i novaka 246 § 4, 985; klerika 276 § 2,5; redovnika 630 §§ 1-5, 664; članova svjetovnih ustanova 719 § 3
- pokušaj davanja odrješenja ili slušanja ispovijedi 1378 § 2,2
- otpuštanje kazne unaprijed izrečene 1355 § 2
- v. *Ovlast, Ispovjednik*

ISPOVIJEST VJERE (PROFESSIO FIDEI)

- veza jedinstva s Kristom i Crkvom 205
- biskupa prije preuzimanja službe 380; svećenika kojima se zajednički i pojedinačno povjerava briga za župu 542,3
- tko i pred kim 833
- v. *Vjera*

ISPOVJEDAONICA (SEDES CONFENSIONALIS)

- mjesto ispovijedanja, odredbe o ispovijedi, ispovijedanje izvan nje 964 § 1-3

ISPOVJEDNIK (CONFESSARIUS)

- vlast svećeničkog reda i ovlast 966 §§ 1-2; v. *Ovlast*; sudac i liječnik 978 § 1; obdržavanje nauka i odredbi učiteljstva 978 § 2; razboritost i obzirnost u postavljanju pitanja 979; raspoloženje pokornika i odrješenje 980; spasonosna i primjerena zadovoljština 981; odrješenje sukrivca 977; odrješenje od lažne optužbe 982

- sakramentalni pečat i čuvanje tajne 983-984, 1550 § 2,2
- u sjemeništu 240; u samostanu 630 §§ 1-5; novaka 985; slobodan izbor 630 § 1, 719 § 3, 991
- nepravilnost vršenja reda 1048
- davanje oprosta od ženidbenih smetnji 1079 § 3, 1080 §§ 1-2; odrješenje od cenzure 1357 §§ 1-3
- kazne: za povredu pečata i ispovjedne tajne 1388 §§ 1-2; za navođenja na grijeh protiv šeste zapovijedi 1387
- lažna prijava ispovjednika 1390 § 1
- v. *Ispovijed, Ispovjedaonica*

ISPRAVA (DOCUMENTUM)

- odluka 33 §§ 1-2, 45; zapovijed 58 § 2; popunjenja službe 156
- biskupske konferencije 458; biskupijske kurije ili župe 486-491; prazne biskupije 428 § 2; stolne, zborne, župne i drugih crkava 491 §§ 1-3
- iz župnog arhiva 535 §§ 2 i 4, 555 § 3
- čuvanje 486 §§ 1-3; 489 § 1
- dobivanje kopije ili fotokopije 487 § 2
- za primanje u sjemenište 241 §§ 2-3; za inkardinaciju i ekskardinaciju 267 § 1; za primanje u novaštvo 645; za ređenje 1050, 1053
- za ženidbu 1067
- o posveti i blagoslovu crkve i groblja 1208
- pravo Crkve na dobra 1284 § 2,9
- krivotvorenje i kazna 1391; opomena i ukor 1339 § 3
- u sudskom postupku 1475 §§ 1-2, 1539-1546, 1577 § 2, 1600 § 2, 1602 §§ 1-3, 1645 § 2,2, 1658 § 2, 1678 § 1,2, 1686, 1703 § 2, 1707 § 1
- v. *Predlaganje isprava, Isprave*

ISPRAVAK (CORRECTIO)

- upravnog akta 45
- izjave svjedoka 1569 § 1
- upravne odluke 1734-1735; sa strane poglavara koji razmatra utok 1739
- pogreške u računanju ili materijalna pogreška u prepisivanju izreke presude 1616 § 1

- presude sa strane suca 1626 § 2
- bratski 1341
- kazneni lijek 1339, 1340 § 3, 1341

ISPRAVE (TABULAE)

- utemeljenja 1277, 1279 § 2, 1306 § 2, 1308 § 2
- v. *Isprava*

ISTINA (VERITAS)

- vjerska 386 § 1; produblјivanje 386 § 2; evanđeoska 789; laici 528 § 1; redovnici 628 § 2,3; krštenje 865 §§ 1-2; nevjernici 787 § 2; cjelovitost 823 § 1
- objavljena: dužnost Crkve 747 § 1, 815
- traženje istine dužnost je svih ljudi 748 § 1; ispitivanje suca 1530: dužnost kazati istinu 1531 § 1, 1532, 1548 §§ 1-2, 1562 §§ 1-2
- posvećenje 839
- nijekanje 751
- zazivanje imena Božjega 1199 § 1
- otpis 63 §§ 2-3;
- oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1704 § 1

ISTRAŽITELJ (AUDITOR)

- v. *Preslušatelj*

ISTRAŽIVANJE**(INQUISITIO, INVESTIGATIO)**

- znanstveno 251; pitomci u sjemeništu 254 § 2; suradnja sveučilišta i fakulteta 820
- o podjelјivanju ili valjanosti krštenja, potvrde ili reda i uvjetno podjelјivanje 845 § 2; o traženim osobinama za ređenje 1051,1; u vezi s krštenjem 869 § 1; župnika prije sklapanja ženidbe 1067, 1121 § 3, 1070; prije sklapanja tajne ženidbe 1131,1; o slobodnom stanju zaručnika i upis ženidbe uz oprost od kanonskog oblika 1121 § 3
- u vezi s dvojnom o počinjenom kažnjivom djelu 1339 § 1
- prihvaćanje usmenog zahtjeva 1503 §§ 1-2; dobar glas 1717 §§ 1-3; u postupku o pretpostavljenoj smrti ženidbenog druga 1707 § 2; spisi istrage čuvaju se u arhivu 1719; promicatelj pravde 1721 § 1
- v. *Istraživanje parnice*

ISTRAŽIVANJE PARNICE (INSTRUCTIO CAUSAE)

- preslušatelj 1428; v. *Preslušatelj*; dopuna 1609 § 5, 1668 § 1
- o ništavosti ženidbe 1677 § 4; o neizvršenosti ženidbe 1699-1705
- v. *Parnica, Istraživanje*

ISTUP (EGRESSUS)

- iz redovničke ustanove 686-693, 702 §§ 1-2, 704; iz svjetovnih ustanova 726-728; iz družbe apostolskoga života 742-743; v. *Otpuštanje*
- monahinja iz klauzure 667 § 4
- iz dječje dobi 105 § 1, 852 § 1, 883,2

IZASLANIK (LEGATUS)

- pobočnik 358
- papinski 362-367; nisu po pravu članovi biskupske konferencije 450 § 2; istražuju o kandidatima za biskupsku službu 377 § 3
- sudu rimski prvosvećenik 1405 § 1,3
- v. *Delegat*

IZAZIVANJE (PROVOCATIO)

- kažnjivo djelo 1324 § 1,7

IZBOR (ELECTIO)

- kanonski: način popunjenja crkvene službe 147; načela 164-165, 626; saziv izbornika 166 §§ 1-3; pravo glasovanja 167 §§ 1-2; broj glasova 168: pripuštanje neizbornika 169; sloboda izbora 170, 1375; nesposobni za glasovanje 171 §§ 1-2; valjanost izbora 172 §§ 1-2; izborni brojitelji, zapisničar, predsjednik 173 §§ 1-4; nagodbom 174-175; proglašenje izabranoga 176; prihvaćanje ili neprihvaćanje izbora 177-178; potvrđivanje izbora 179 §§ 1-5, 147; kandidata kada predstavljanje pripada zboru ili skupu 158 § 2; v. *Molbeni izbor; Glas*
- zborni 119,1; pape 332 § 1, 349; biskupa 377 § 1; predsjednika biskupske konferencije 452 § 1; prezbiterkog vijeća 497-499; voditelja ili poglavara redovničke ustanove 623, 625 §§ 1-3; svećenika koji će voditi biskupiju dok je stolica spriječena 413 § 2; dijecezanskog upravitelja 421-425;

- redovnički 623, 625 § 1, 626, 631 §§ 1-2
- kazne za sprečavanje slobode izbora 1375
- slobodan izbor životnog staleža 219

IZBORNI BROJITELJ (SCRUTATOR)

- za izbore 167 § 2, 173 §§ 1-4

IZBRANI SUDAC (ARBITER)

- privatno dobro 1446 § 3
- izbjegavanje suđenja 1713, 1733 §§ 1-3
- odredbe pri postupku 1714
- svjetovni zakoni 1716 §§ 1-2
- zastupnik 1485

IZDAVANJE (EDITIO)

- Svetoga pisma 825 §§ 1-2
- bogoslužnih knjiga 826 §§ 1-2, 838 §§ 2 i 3
- molitvenika 826 § 3
- katekizama 775 § 2, 827 § 1
- knjiga koje se odnose na svete znanosti 827 §§ 2-4
- zbirke odluka ili spisa 828
- nova izdanja ili prijevodi 829
- mišljenje ocjenitelja knjiga 830 § 3
- dopuštenje ili potvrda 824 § 1, 826 § 2
- v. *Objavljivanje*

IZJAVA (DECLARATIO)

- biskupijske sinode 467
- svjedoka kao dokaz krštenja 876
- kandidata za đakonat ili prezbiterat 1036
- katoličke stranke u mješovitoj ženidbi 1125-1126
- kažnjivo djelo 1330

IZLAGANJE <eharistije>**(EXPOSITIO <Eucharistiae>)**

- eucharistije 941-942; služitelj 943

IZLAZAK (EGRESSUS)

- v. *Istup*

IZLOŽITELJ (PONENS)

- ili izvjestitelj u sudskom vijeću 1429, 1609 § 3, 1610 § 2, 1677 §§ 1-4
- v. *Izvjestitelj*

IZOPĆENJE (EXCOMMUNICATIO)

- glasovanje 171 § 1,3; primanje u javno društvo 316 § 1; primanje pričesti 915; oprost 996 § 1; prisustvovanje ženidbi 1109; ustanovljenje 1318; zabranjuje i čini

- nevaljanim 1331 §§ 1-2; protupravno prisvajanje služba 1378 § 3;
- povreda ispovjedne tajne 1388 § 2; izricanje ili proglašenje 1425 § 1,2
- unaprijed izrečeno: otpusna vlast ispovjednika 1357 § 1; otpad od vjere, krivovjerje, raskol 1364 § 1; oskvrnjenje posvećenih čestica 1367; fizička sila protiv pape 1370 § 1; odrješenje sukrievca 1378 § 1; posveta za biskupa bez papinskog naloga 1382; povreda sakramentalnog pečata 1388 § 1; pobačaj 1398

IZUZEĆE**(EXEMPTIO, RECUSATIO)**

- od općih zakona 12 § 2
- maloljetnika od vlasti roditelja ili zaštitnika 98 § 2
- sjemeništa od župne vlasti 262
- klerika od službi 289 § 2; kardinala 357 § 2
- sjedišta papinskog izaslanstva 366,1
- biskupije 431 § 2; ustanove posvećenoga života 591
- izuzeta mjesta i dijeljenje potvrde 888
- svjedoka 1548 § 2
- od kazne 1324 §§ 1-3, 1354 § 1
- suca, sudskog vikara, biskupa, promicatelja pravde, branitelja veze ili ostalih službenika sudišta 1449 §§ 1-4
- ako se prigovor prihvati 1450-1451
- v. *Utok, Priziv, Ništovna žalba*

IZVJESTITELJ (RELATOR)

- na sudu prvog stupnja 1429; u raspravi za donošenje presude 1609 § 3; izrađuje presudu u sudskom vijeću 1610 § 2
- v. *Izvješće, Izložitelj*

IZVJEŠĆE (RELATIO)

- Apostolskoj Stolici o odlukama biskupske konferencije 456, 458,1
- biskupovo papi 399 §§ 1-2, 400 §§ 1-3
- vrhovnog voditelja o stanju ustanove 592 § 1, 704
- suca izvjestitelja sudskom vijeću 1429; stručnjaka 1575, 1577 § 3, 1578 §§ 1-3, 1581 § 2; preslušatelja biskupu u parnici o

neizvršenoj ženidbi 1704; župnika u postupku uklanjanja 1745,1

- v. *Izvjestitelj, Izložitelj*

IZVRŠENA ŽENIDBA

(MATRIMONIUM CONSUMMATUM)

- v. *Izvršenje, Ženidba*

IZVRŠENJE

(CONSUMMATIO; EXSECUTIO)

Izvršenje (consummatio)

- ženidbe: pojam, pretpostavka 1061 §§ 1-2; dvojbna 1681; razrješenje veze 1141-1142; neizvršena ženidba 1681, 1697-1698, 1704 § 1, 1705 § 3

- kažnjivog djela i kazna 1328 §§ 1-2; kada nije izvršeno 1330

- v. *Neizvršenje*

Izvršenje (exsecutio)

- zakona razjašnjena uputom 34 §§ 1-3; pojedinačnih upravnih akata 40-45; zabluda glede upravnog akta; v. *Zabluda*; pojedinačne odluke 54-55; otpisa 62-63, 68-70, 479 § 3

- nabožnih odredaba vjernika i zaklada 1300-1301, 1302 § 2, 1310 §§ 1-3

- ugovora i mjerodavno sudište 1411 § 1; zaklade 1413,2

- sudske presude 1650-1655, 1592 § 1; priziv i obustava 1638, 1644 § 2, 1647 §§ 1-2; opis presude ništavosti ženidbe 1685; utok 1734 § 1, 1736 §§ 1-3, 1737 § 3

J

JAMČENJE (FIDEIUSSIO)

- zabranjeno klericima 285 § 4

v. *Jamstvo*

JAMSTVO (CAUTIO)

- prethodno i sekvestracija stvari ili zabrana vršenja prava 1498-1499; primjereno jamstvo u slučaju: povrata u prijašnje stanje 1647 § 2; privremenog izvršenja presude 1650 §§ 2-3;

- u pogledu plaćanja troškova naknade štete 1464, 1649 § 1,5

- zastupnika koji nije pokazao punomoć 1484 § 2

v. *Jamčenje*

JEDINSTVO (UNITAS)

- s Bogom 663 § 1, 675 § 2; s Kristom 719 § 1

- nauka vjere 254 §§ 1-2

- klerika međusobno 275 § 1 i s biskupom 278 § 2; između članova ustanove 716 § 2

- između Apostolske Stolice i partikularnih Crkava 364, 1271; biskupa u svijetu 337 § 2; dužnost biskupa u obrani jedinstva vjere 386 § 2 i opće Crkve 392 § 1; unapređenje svih kršćana 755 §§ 1-2; v. *Ekumenizam*

- generalni kapitul znak jedinstva ustanove 631 § 1; čuvanje jedinstva duha u ustanovi 717 § 3

Crkva je sakrament jedinstva 837 § 1; euharistija 897

- obitelji 768 § 2, 1128; ženidbe 1056, 1063,3, 1099, 1128

- kazne protiv jedinstva Crkve 1364 §§ 1-2

JEDNODUŠNOST (UNANIMITAS)

- pravnih osoba u zbornim činima 119,3

- izbornika u prenošenju prava izbora na druge 174 § 1

- u odlukama biskupske konferencije 455 § 4

JEDNOST (UNITAS)

- v. *Jedinstvo*

JEZIK (LINGUA)

- znanje jezika kod sjemeništara 249

- klerici uče jezik kraja 257 § 2

- osnivanje osobnih župa 518

- prijevod Biblije i bogoslovnih knjiga na materinski jezik 825 § 1, 826 § 2, 838

- ispovijedanje preko tumača 990

- sklapanje ženidbe preko tumača 1106

- obavljanje euharistijskog slavlja 928

- tumač na sudu 1471; parnični spisi 1471 § 2

- v. *Prijevod, Latinski jezik*

JURISDIKCIJA (IURISDICTION)

- naziva se i vlast upravljanja 129 §§ 1-2

- ne obustavlja se sucu utokom na Apostolsku Stolicu 1417 § 2

- ako je sudac protjeran ili spriječen 1469 §§ 1-2
- kada se učvršćuje 1512,3
- v. *Vlast, Ovlast*

K**KAJANJE (CONTRITIO)**

- kada nema prilike za ispovijed 916; prigodom primanja skupnog odrješenja 962 § 2
- sakrament pokore 959

KAMEN (LAPIS)

- ploča nepomičnog oltara 1236 § 1

KANCELAR (CANCELLARIUS)

- kurije: pojam, imenovanje, služba 482 §§ 1-3; osobine 483 § 2; dužnosti 484, 486; uklanjanje sa službe 485; čuva popis svećenika koji u slučaju spriječenosti stolice upravljaju biskupijom 413 § 1; čuva ključ arhiva 487 § 1; iznošenje isprava 488; potpisuje kurijalne spise 474; prisutnost kod kanonskog ulaska dijecezanskog biskupa, koadjutora, pomoćnog biskupa 382 § 3, 404 §§ 1-3;
- crkveni sud 1475 § 2
- v. *Veliki kancelar*

KANDIDAT (CANDIDATUS)

- za biskupstvo: zadaća papina izaslanika 364,4; zadaća biskupa crkvene pokrajine i biskupske konferencije 377 § 2; sud o prikladnosti 378 §§ 1-2
- za svete redove 289 § 1, 1016, 1025 §§ 1-2, 1027-1028, 1033-1034, 1036; za prolazni đakoniat 1027-1029, 1031 § 1, 1032 §§ 1-2, 1035 § 1; za trajni đakoniat 1027-1032, 1035 § 1, 1037, 1042,1; za prezbiterat 1027-1032, 1037
- za novaštvo 641-642, 645 §§ 1-4, 647 § 2; za početnu kušnju 722 § 1, 723 § 1
- v. *Pitomac*

KANONIK (CANONICUS)

- određen od dijecezanskog biskupa 509 §§ 1-2; broj i zadaće 506 § 1;
- koji predsjedava kaptolu 507 § 1 pokorničar: v. *Kanonik pokorničar*
- v. *Kanonikat, Kanonički kaptol*
- regularni kanonici 613

KANONIK POKORNIČAR (CANONICUS PAENITENTIARIUS)

- vlast 508 § 1; gdje nema kaptola 508 § 2; nespojivost službe 478 § 2; ovlast ispovijedanja 968 § 1, 967 § 2
- v. *Kanonik*

KANONIKAT (CANONICATUS)

- tko i kome se podjeljuje 509 §§ 1-2
- v. *Kanonik, Kanonički kaptol*

KANONIČKI KAPTOL (CAPITULUM CANONICORUM)

- stolni (katedralni) i zborni općenito: pojam i zadaća 503; statuti 505-506; službe unutar kaptola 507 §§ 1-2; v. *Kanonik pokorničar*; podjeljivanje kanonikata 509 §§ 1-2; povjeravanje služba klericima koji nisu kanonici 507 § 2; župa 510 §§ 1-4;
- stolni (katedralni) kaptol: osnutak, obnova i ukinuće 504; zadaća 503, 502 § 3; imenovanje biskupa 377 § 3; pozivanje na pokrajinski sabor 443 § 5 i biskupijsku sinodu 463 § 1,3
- v. *Kanonikat, Kanonik*

KANONIZACIJA (CANONIZATIO)

- slugu Božjih 1403 §§ 1-2

KANONSKA PRAVIČNOST (AEQUITAS CANONICA)

- v. *Pravičnost (kanonska)*

KANONSKO POSTAVLJANJE (INSTITUTIO CANONICA)

- u službu nakon predstavljanja 147, 158, 161 § 2, 162, 163

KANONSKO POVJERAVANJE (PROVISIO CANONICA)

- po odluci 48; crkvena služba 146; način 147; mjerodavna vlast 148; osobine onoga tko prima službu 149 §§ 1-2; sa simonijom 149 § 3; spojena s dušobrižništvom 150-151; popunjena služba 153 § 1; na određeno vrijeme 153 § 2; služba nezakonito zaposjednuta 154; zamjena nemarnoga ili spriječenoga 155; učinjena napismeno 156; predstavljanjem 158-163; izborom 164-179; nagodbom 174-175;

- molbenim izborom 180-183: gubitak službe javlja se onomu tko može podijeliti 184 § 3, tako i odreknuće 189 § 1
- službe koja traži vršenje reda 199,6
- traženje palija 437 § 1
- službe župnika 523

KAO-ŽUPA (QUASI-PAROECIA)

- pojam, izjednačuje se sa župom 516 §§ 1-2
- v. *Župa*

KAPELA (ORATORIUM)

- pojam 1223
- dozvola za osnutak i svjetovnu upotrebu 1224 §§ 1-2
- slavljenja 1225; krst 857 § 1, 858 § 2, 859; euharistija 902, 941 § 2, 954; čuvanje presvetoga 934 §§ 1-2, 936, 938 §§ 1-2; izlaganje 941-942; pokora 964 § 1; sveti red 1011 § 1; pogreb 1179; ženidba 1118 § 1
- blagoslov i upotreba 1229, 1224 § 2
- u redovničkim kućama 608, 683 § 1, 763, 765, 934 § 1,1, 936, 1179, 1266; u družbi apostolskoga života 733 § 2, 934 § 1,1, 936, 1179
- propovijedanje 763, 765-766
- biskupski pohod 397 § 1
- biskupska 1227
- prodavanje knjiga 827 § 4
- popravak likova 1189
- skupljanje posebne milostinje 1266
- v. *Crkva (zgrada), Kapelica*

KAPELAN (CAPPELLANUS)

- kapelani 564-572; pojam i služba 564; imenovanje, potvrda, uvođenje 565, 317 §§ 1-3; ovlasti 566 §§ 1-2, 911 §§ 1-2; odnos prema župniku 571; uklanjanje 318 § 2, 572
- laičke redovničke ustanove 567 §§ 1-2
- za iseljenike, prognanike, izbjeglice, selitelje, pomorce 568; vojni 569
- crkve koja nije župna 570
- služba voditelja u društvu koje nije kleričko 317 § 3
- sprovod redovnika ili člana družbe apostolskoga života 1179
- v. *Vikar (župni)*

KAPELICA (SACELLUM)

- pojam 1226; biskupska 1227; dopuštenje mjesnog ordinarija za slavlja 1228; čuvanje euharistije 934 § 1,2 i § 2; blagoslov i upotreba 1229
- v. *Crkva (zgrada), Kapela*

KAPITUL REDOVNIKA

(CAPITULUM RELIGIOSORUM)

- generalni: vlast, sastav, zadaci 631 §§ 1-3; 633, 596 §§ 1-3; može ukinuti samosvojnu kuću 616 § 3
- drugi kapituli 632-633, 596 §§ 1-3; 684 § 3

KARDINAL (CARDINALIS)

- rimske Crkve 349-358; pojam i služba 349; tri reda, naslov, prvenstvo 350 §§ 1-6; izabran od pape, biskupsko posvećenje 351 §§ 1-2; isповijest vjere 833,2; 'u srcu' 351 § 3; dekan i prodekan 352, 355 § 1; protodakon 355 § 2
- obveze 334, 349, 356-357
- ovlast ispovijedanja 967 § 1
- sudi mu papa 1405 § 1,2; preslušanje u mjestu koje izabere 1558 § 2
- zahvala na službi 354
- pokop 1242
- izaslanik pobočnik 358
- zbor kardinala 349-353, 359: v. *Zbor (kardinala)*
- v. *Konzistorij*

KARITAS (CARITAS)

- v. *Dobrotvornost*

KATEDRA (CATHEDRA)

- bogoslovlja na katoličkom sveučilištu 811 § 1

KATEDRALA

(ECCLESIA CATHEDRALIS)

- v. *Crkva (zgrada)*

KATEHETA (CATECHISTA)

- formacija 256 § 1, 386 § 1, 528 § 1, 761, 773, 776, 780, 804 § 2, 827 § 1, 1063,1
- župnik i poziv na suradnju 776
- dobra priprava i sustavna izobrazba 780
- u misijama 785 §§ 1-2

- djelitelj krštenja 861 § 2

- katehetski ured 775 § 3

- v. *Kateheza, Katekizam*

KATEHEZA (CATECHESIS)

- sredstvo evangelizacije 761: vlastita i teška dužnost, posebno pastira 773; dužnost: vjernika 774 §§ 1-2; dijecezanskog biskupa 386 § 1; župnika 528 § 1, 776-777; redovničkih poglavara 778; roditelja 774 § 2, 776

- propisi o katehezi 775

- različita sredstva i pomagala 779

- usmjerena primanju sakramenata 834 § 2, 1036,1

- v. *Kateheta, Katekizam*

KATEKIZAM (CATECHISMUS)

- dijecezanski biskup 775 § 1, 827 § 1; u

izdanju biskupske konferencije 775 § 2

- prikladna kateheza 777, 843 § 2

- odobrenje za izdavanje 827 §§ 1-4

- v. *Kateheta, Kateheza*

KATEKUMEN (CATECHUMENUS)

- pojam, povezanost s Crkvom 206 §§ 1-2; primanje i upisivanje u knjigu 788 § 1; pouka, uvođenje u život vjere i tajnu spasenja 788 § 2

- odredbe biskupske konferencije 788 § 3

- blagoslovi 1170; pogreb 1183 § 1

- formacija novokrštenika 789

- v. *Katekumenat*

KATEKUMENAT

(CATECHUMENATUS)

- pojam, primanje, uvjet za krštenje odraslih 788 § 1, 851,1, 865 § 1

- statuti o katekumenatu 788 § 3

- v. *Katekumen, Pretkatekumenat*

KAZNA (POENA)

- opća načela: zabluda 15 § 2; zakoni koji ustanovljuju kaznu 18, 36 § 1; trebaju biti prema odredbama zakona 221 § 3

- oduzimanje službe 196 §§ 1-2; otpuštanje 290,2; kazna koja isključuje od pričesti 915; kazna i kumstvo 874 § 1,4

- ako je biskup udaren kaznom 415

- redovnicima sa strane mjesnog ordinarija 1320

- popravne ili cenzure 1312 § 1,1, 1331-1335

- okajničke 1312 § 1,2, 1319 § 1, 1336-1338, 1344,3

- za pojedina kažnjiva djela 1364-1399

- novčana 1488 § 1

- ništavost 1336 § 1,3, 1598 § 1

- kanonska 1311-1399: određenost 1315 § 2; samo prema potrebi 1317; po zapovijedi 1319 § 1, 221 § 3, 874 § 1,4, 1041,6

- crkvena 415, 1401,2

- općepoznata 1352 § 2

- određena 1315 § 2, 1319 § 1, 1352 § 2

- neodređena, neobvezna 1315 § 3, 1349, 1457, 1470 § 2, 1727 § 1

- trajna 1319 § 1, 1342 § 2, 1349

- vremenita 992-993

- unaprijed izrečena 1314, 1318, 1324 § 3, 1326 § 2, 1329 § 2, 1333 § 3,3, 1336 § 2, 1352 § 2, 1355 § 2, 1356 § 1, 1357 §§ 1-2, 1364 § 1, 1370 §§ 1-2, 1378 §§ 1-2, 1382, 1388 § 1, 1390 § 1, 1394 §§ 1-2, 1398

- izreci prepuštene 1314, 1318, 1329 §§ 1-2, 1346, 1356 § 1

- sudski kazneni postupak 1717-1728

- v. *Kaznena mjera, Kazneni lijek, Cenzura, Okajnička kazna*

KAZNENA MJERA (SANCTIO)

- i pritjelovljenje Crkvi 96

- pravo Crkve 1311: koje su 1312 §§ 1-3; podložnik 1321-1330; tko je nesposoban 1322

- za suce i službenike suda 1457 §§ 1-2

- v. *Kazna*

KAZNENI LIJEK

(REMEDIUM POENALE)

- pojam 1312 § 3; za čine ili propuste koji vode kažnjivom djelu 1328 § 2; opomena i ukor 1339 §§ 1-3; ordinarij može dodati pokore 1340 § 3; prethode sudskom ili upravnom postupku 1341-1342; primjena kada je tuženi oslobođen optužbe 1348: v. *Opomena, Ukor*

- opomena redovnika prije postupka otpuštanja 697

KAŽNJAVANJE (PUNITIO)

- v. *Kaznena mjera, Kazna*

KAŽNJIVO DJELO (DELICTUM)

- općenito: pravo Crkve kažnjavati 1311-1312; ubrojivost 1321; nesposobnost 1322; izuzimajuće, olakšavajuće i otežavajuće okolnosti 1323-1326; nedovršeno 1328 §§ 1-2, 1330; sudionici 1329 §§ 1-2; dvojba o počinjenju 1339 § 1; krivična odgovornost 1362 §§ 1-2; nepravilnost 1041,2, 1044 § 1, 1047 §§ 1-2; težina 1378 § 3, 1387, 1388 §§ 1-2, 1390 § 1, 1391, 1397; ustrajnost 1395 § 1; predusretanje 1312 § 3, 1318; oduzimanja službe 196 § 1; postupak 1401 § 1,2, 1425 § 1,2, 1478, 1717 §§ 1-3; 1720,3, 1726, 1728 § 2, 1729 § 1, 1731; kažnjavanje 1315 § 3, 1327; v. *Kaznena mjera*: kajanje 1347 § 2
- pojedina kažnjiva djela: protiv vjere i jedinstva Crkve 1364-1369; protiv crkvene vlasti i slobode Crkve 1370-1377; protupravno prisvajanje crkvenih službi i kažnjiva djela u njihovu vršenju 1378-1389; zločin krivotvorenja 1390-1391; protiv posebnih obveza 1392-1396; protiv ljudskoga života i slobode 1397-1398
- prethodna istraživanja 1717 § 1
- sud i kažnjavanje 1399-1400, 1412, 1425 § 1,2

KLAUZURA (CLAUSURA)

- u redovničkim kućama 667 § 1
- u samostanima kontemplativnog života 667 § 2
- papinska klauzura u samostanima monarhinja 667 § 3
- ulazak i izlazak iz klauzure 667 § 4

KLERIK (CLERICUS)

- pojam 207 §§ 1-2; briga za zvanja 233, 385; pravo i obveza Crkve na odgoj 232, 659 § 3; odlazak u druge krajeve 257 § 2; misionar 784; slanje na crkvena sveučilišta i fakultete 819; sredstva društvenog priopćivanja 831 §§ 1-2
- službe i vlast reda i upravljanja 274 §§ 1-2;
- dužnosti: poštovanje i poslušnost papi i ordinariju 273; primiti i vršiti službu 274 § 2; međusobna povezanost i promicanje

poslanja laika 275 §§ 1-2; težiti za svetošću, sredstva 276; obveza celibata 277 §§ 1-3; držati homiliju 767 §§ 1-4; časoslov 1174 § 1; pratiti sveti studij i druge znanosti 279 §§ 1-3; zajednički život 280; jednostavnost života 282 §§ 1-2; ne udaljavati se iz biskupije 283 § 1; odijelo 284, 929

- prava: sloboda udruživanja 278 §§ 1-3; 298 §§ 1-2; plaća i skrb 281 §§ 1-3; odmor 283 § 2
- zabrane: ono što ne priliči ili je strano staležu 285 § 1-2; određene javne službe 285 § 3; upravljati dobrima koja pripadaju laicima, biti jamac, potpisivati mjenice 285 § 4; baviti se određenim poslovima ili trgovinom 286; aktivno sudjelovati u političkim partijama i u upravi sindikalnih društava 287 § 2; dobrovoljno poći u vojsku ili preuzeti službu tuđu kleričkom staležu 289 §§ 1-2
- gubitak kleričkog staleža 290-292; ponovno primanje u stalež 293; kazne samo za klerike 1333 §§ 1-4; 1336-1337; kazna za fizičku silu protiv klerika 1370 § 3
- svjetovni 271 § 1, 278 §§ 1-2, 294, 377 § 3, 382 §§ 3-4, 644, 680, 784, 957, 1016, 1018 §§ 1-2, 1019 § 2, 1054, 1254 § 2, 1274 § 2, 1427 § 3
- ustanova posvećenoga života 377 § 3, 382 §§ 3-4, 588 § 2, 645 § 2, 669 § 2, 672, 686 § 1, 687, 693, 701, 727 § 2
- družbe apostolskoga života 736 §§ 1-2, 739, 745

KLEVNİK (CALUMNIATOR)

- kazna i obveza na zadovoljštinu 1390 §§ 1-3

KLJUČ (CLAVIS)

- biskupijskog arhiva 487 § 1; tajnog arhiva 490 § 1; svetohraništa 938 § 5

KNJIGA (LIBER)

- bogoslužna: izdavanje i prijevod 826 §§ 1-2, 838 §§ 2-3; u slavljenju sakramenata 846 § 1, 849-850, 853, 880 § 1, 928, 941 § 1, 998, 1000 § 1, 1009 § 2, 1119; za moljenje časoslova 276 § 2,3

- molitava 826 § 3
- blagoslovine 1168; posveta ili blagoslov mjesta 1205; kapela 1229; oltara 1237 §§ 1-2
- za bilježenje misa 955 §§ 1-4, 958 §§ 1-2
- nabožnih zaklada 1307 § 2
- primitaka i izdataka 1284 § 1,7
- sredstvo društvenog priopćivanja - posebno o knjigama 822-832, 666
- župna: krštenih, ženidbi, umrlih 535 §§ 1-5; 555 § 1,3 i § 3; 877 §§ 1-3, 1054, 1081-1082, 1121 §§ 1 i 3, 1122-1123, 1182, 1685, 1706; potvrđenih 895; pisanje i čuvanje 555 § 1,3
- biskupijske: potvrđenih 895; ređenika 1053 §§ 1-2; ženidbi 1121 § 3, 1133; tajnih ženidbenih smetnji 1082
- katekumena 788 § 1
- v. *Upis*

KOADJUTOR (COADIUTOR)

- v. *Biskup*

KOMPETENCIJA (COMPETENTIA)

- v. *Mjerodavnost*

KONCELEBRACIJA (CONCELEBRATIO)

- euharistije: mogućnost 902, 905 § 1; zabranjena s nekatoličkim služiteljem 908; prilog 945 § 1, 951 § 2

KONCIL (CONCILIUM)

- v. *Sabor*

KONFEDERACIJA (CONFOEDERATIO)

- v. *Udružba*

KONFERENCIJA (CONFERENTIA)

- biskupska konferencija 447-459; pojam 447; članovi i područje 448 §§ 1-2, 450 §§ 1-2; osnivanje, ukidanje, obnavljanje 449 §§ 1-2; statuti 451; predsjednik i potpredsjednik 452; plenarna sjednica 453; odlučujući i savjetodavni glas 454 §§ 1-2; odluke i mjerodavnost 455 §§ 1-4; spisi i odluke šalju se Apostolskoj Stolici 456; stalno vijeće 457; generalno tajništvo 458; odnosi između biskupskih konferencija 459 §§ 1-2; vjerodostojno naučavanje 753; sastanak

- biskupa crkvene pokrajine 434; mjerodavnost i službe 88, 230 § 1, 236, 237 § 2, 242 § 1, 276 § 2,3, 284, 294, 312 § 1,2, 314-315, 317 §§ 1-2, 318 §§ 1-2, 319, 320 § 2, 322-323, 325 § 1, 326 § 1, 346 § 1, 364,3, 372 § 2, 377 §§ 2-3, 395 § 2, 402 § 2, 433 § 1, 434, 439, 441, 443, 496, 502 § 3, 522, 535 § 1, 538 § 3, 707-708, 753, 755 § 2, 766, 772 § 2, 775 §§ 2-3; 788 § 3, 792, 804 § 1, 809, 810 § 2, 821, 823,2, 825 §§ 1-2, 830 § 1, 831 § 2, 838 § 3, 841, 844 §§ 4-5, 851,1, 854, 877 § 3, 891, 895, 961, 964 § 2, 1031 § 3, 1062 § 1, 1067, 1083 § 2, 1112 § 1, 1120, 1121 § 1, 1126, 1127 § 2, 1231, 1232 § 1, 1236 § 1, 1246 § 2, 1251, 1253, 1262, 1265 § 2, 1272, 1274 §§ 2-4; 1277, 1292 § 1, 1297, 1421 § 2, 1425 § 4, 1439 §§ 1-3; 1673,3, 1714, 1733 § 2

- međunarodna konferencija: povjerenici, promatrači zastupaju Apostolsku Stolicu 363 § 2
- konferencija viših poglavara: pojam i svrha 708; statuti 709

KONFERENCIJA VIŠIH POGLAVARA (CONFERENTIA SUPERIORUM MAIORUM)

- v. *Konferencija*

KONGREGACIJA (CONGREGATIO)

- i Rimska kurija - v. *Kurija (rimska)*
- za nauk vjere 1362 § 1,1
- monaha 620, 1405 § 3,2, 1427 § 2, 1438,3
- v. *Rimska kongregacija*

KONKORDAT (CONCORDATUM)

- Zakonik ne ukida konkordate 3
- sklapanje i provođenje u djelo 365 § 1,2
- v. *Ugovor*

KONSTITUCIJE (CONSTITUTIONES)

- u kojima je izražena nauka i osuda krivih mišljenja 754
- ustanova posvećenoga života ili osnovni zakonik: pojam, sadržaj, odobrenje, duhovni i pravni elementi 587 §§ 1-4; vlast biskupa 595; časoslov 1174 § 1
- dijeljenje ustanova na dijelove 581; vlast

- poglavlara i kapitula 596 §§ 1-3; vršenje evanđeoskih savjeta 598 § 1, 601
- u redovničkim ustanovama 609 § 1; 613 § 1, 614-616, 623-625, 627 § 1, 631 §§ 1-3; 634 § 1, 648 § 2, 662, 667 § 3, 668 § 1, 670, 765, 832, 968 § 2, 1019 § 1
 - u svjetovnim ustanovama 712, 714, 717 § 1, 720, 721 § 2, 722 § 3, 723 §§ 2 i 4, 724 § 1, 725, 727 § 1, 729
 - u družbama apostolskoga života 266 § 2, 731, 734, 736-739, 741-743, 968 § 2, 1019 § 1, 1174 § 1
 - v. *Zakonik*

KONZISTORIJ (CONSISTORIUM)

- kardinala: pojam, svrha, zasjedanje, redoviti i izvanredni, javni i tajni 353 §§ 1-4; biranje kardinalskog naslova 350 § 5 v. *Kardinal*

KORIST (UTILITAS)

- zajednička: kod vršenja vlastitih prava 212 § 3; izuzeće ustanove 591
- duhovna i primanje sakramenata od nekatoličkih službenika 844 § 2
- inkardinacija 269,1; ekskardinacija 270; način djelovanja društva vjernika 304 § 1; ustanovljenja osobne partikularne Crkve 372 § 2; ustanovljenja crkvenih pokrajina 433 § 1; održavanja krajevnog sabora 439 §§ 1-2; čuvanja isprava 535 § 4; osnivanja redovničke kuće 610 § 1; propovijedanja laika 766; izdavanja katekizama za određeno područje 775 § 2; koncelebrirane mise 902; otuđenja dobara 1293 § 1,1; kaznene mjere i pokore 1348; premještanja župnika 1748

KORIZMA (QUADRAGESIMA)

- vrijeme pokore 1250
- homilija 767 § 3

KRAJ (REGIO)

- v. *Regija*

KRALJEVSTVO (REGNUM)

- nebesko 277 § 1, 599; Božje 573 § 1, 577; Kristovo 839 § 1
- kraljevska služba 204 § 1

KRIVAC (REUS)

- opće odredbe 1313-1314, 1324 § 3, 1326 §§ 1-2, 1331 § 2, 1333 § 3,2
- primjena kazne 1341, 1344,2-3, 1346-1348, 1351-1352, 1359, 1361 § 3, 1655 § 2
- u kaznenom postupku 1720,1, 1723 §§ 1-2, 1724 § 2, 1726, 1727 § 1, 1730 § 2
- ako umre 489 § 2
- v. *Stranka*

KRIVNJA (CULPA)

- naknada štete 128
- kažnjavanje 1321 § 1

KRIVOVJERJE (HAERESIS)

- pojam 751
- nepravilnost za primanje ili vršenje redova 1041,2, 1044 § 1,2, 1047 § 2,1; otpuštanje člana iz ustanove 694 § 1,1
- kazne 1364 §§ 1-2
- v. *Krivovjernik*

KRIVOVJERNIK (HAERETICUS)

- uskrata crkvenog sprovoda 1184 § 1,1
- kazne 1364 §§ 1-2
- v. *Krivovjerje*

KRIZMA (CHRISMA)

- za podjeljivanje potvrde 880 §§ 1-2
- v. *Potvrda*

KRSNI ZDENAC (FONS BAPTISMALIS)

- blagoslov 530,6
- u župnoj ili drugoj crkvi 858 §§ 1-2

KRST (BAPTISMUS)

- sakrament 849-878; pojam i potreba za spasenje 849; sakrament kršćanske inicijacije, uvjet za primanje ostalih sakramenata 842 §§ 1-2; utiskuje biljeg i ne može se ponavljati 845 § 1; pritijelovljuje Crkvi, prava i dužnosti 96, 204 § 1; 217, 225 § 1, 751, 759, 851,2; pribrajanje latinskoj Crkvi 111 §§ 1-2, 112 § 1; uvjeti za valjanost 849-850; u slučaju dvojbe 869 §§ 1-3, 870-871, 1086 § 3; voda 849, 853; uranjanjem ili polijevanjem 854; krst želje 849; priprava za slavljenje krsta 851-852; 787 § 2; ime 855; dan i mjesto 856-860; krsni zdenac 858

- krstitelj: redoviti, slučaj odsutnosti ili spriječenosti redovitog krstitelja, slučaj prijeko potrebe 861-863, 230 § 3, 530,1, 869 § 2, 874 § 1,1
- krštenik: dijete, nedonošče, odrasla osoba, sposobnost, uvjeti, redovite prilike, smrtna pogibelj 864-871, 859, 872, 874 § 1,1 i 5, 876, 883,2
- kumovi 872-874; v. *Kum*
- dokazivanje, upis i isprave o krštenju 875-878, 241 § 2, 535 § 2, 645 § 1, 1050,3; v. *Upis*
- podložnost crkvenim zakonima 11; krštenje u nekatoličkoj zajednici 869 §§ 2-3; 1366
- potvrda i euharistija 866, 889; pokora 959, 988 § 1; ženidba 1086 § 3, 1122 §§ 1-2, 1124, 1143-1144, 1148 §§ 1-2, 1149; crkveni pogreb 1183 § 2

KRSTIONICA (FONS BAPTISMALIS)

- v. *Krsni zdenac*

KRŠĆANIN VJERNIK

(CHRISTIFIDELIS)

- v. *Vjernik*

KRŠĆANSKA ŽENIDBA

(MATRIMONIUM CHRISTIANUM)

- jednost i nerazrješivost 1056
- pastoralna briga 1063,1
- učinci 1134
- v. *Ženidba*

KRŠTENJE (BAPTISMUS)

- v. *Krst*

KRUH (PANIS)

- za euharistiju 899 § 1, 924 §§ 1 i 2; pričest 925; beskvasni 926

KRUNICA (ROSARIUM)

- u sjemeništu 246 § 3; u redovničkim ustanovama 663 § 4

KRVNI SRODNIK

(CONSANGUINEUS)

- biskupa i služba generalnog ili biskupskog vikara 478 § 2; člana ekonomskog vijeća 492 § 3
- zapreka javne čudorednosti 1093
- prodavanje i davanje u zakup crkvenih dobara 1298

- prihvaćanje parnice 1448 §§ 1-2, 1449 § 1
- svjedoci 1548 § 2,2

- v. *Krvno srodstvo*

KRVNO SRODSTVO

(CONSANGUINITAS)

- način računanja 108 §§ 1-3
- ženidbena zapreka i davanje oprosta 1091 §§ 1-4, 1078 § 3
- tazbina 109 §§ 1-2
- v. *Krvni srodnik, Srodstvo (zakonsko)*

KUĆA (DOMUS)

- Božja 562, 1220 § 1
- izbora 167 § 2; za odgoj trajnih đakona 236,1; privatna i krštenje 860 § 1; odgoja i ispovijed 985; za popravak ili pokoru klerika 1337 § 2
- župna: obveza župnika u njoj boraviti 533 § 1; župnog vikara 550 § 1; zajednički život župnika i župnog vikara 550 § 2; briga dekana 555 § 1,3; uklonjeni župnik 1747 § 1; bolesni župnik 1747 § 2
- redovnička: pojam 608; osnivanje 609-611; namjena drugim apostolskim djelima 612; regularnih kanonika i monaha 613; ukidanje 616; poglavari i redovnici su dužni u njoj boraviti 629, 665; stjecanje prebivališta i boravišta 103; one su pravne osobe 634 § 1; osnivanje, premještanje i ukidanje kuće novaštva 647 §§ 1-3; odsutnost iz kuće novaštva 649 § 1; klauzura 667 §§ 1-4; redoviti ispovjednici 630 § 3; biskupski pohod 397 § 2; čuvanje euharistije 934 § 1,1, 936; ovlast ispovijedanja 967 § 3
- laičke redovničke ustanove 567 § 1, 630 § 3
- biskupijskoga prava 628 § 2,2, 637, 700
- samosvojna 613 §§ 1-2, 616 § 3, 620, 624 § 1
- klerička 911 § 1; papinskoga prava 968 § 2, 969 § 2, 1245, 1427 § 1
- svjetovne ustanove 714
- družbe apostolskoga života 103, 463 § 1,9, 556, 733 §§ 1-2, 740, 741 § 1, 911 § 1, 967 § 3
- umirovljenog biskupa redovnika 7071 § 1

KULT (CULTUS)

- v. *Bogoštvlje*

KUM (PATRINUS)

- odgovornost 774 § 2
- za krst: kum ili svjedok 875; priprava 851,2; dužnosti 872, 878; broj 873; uvjeti 874 §§ 1-2; upis 877 § 1; ime krštenika 855
- za potvrdu: dužnost 892; uvjeti 893 § 1; isti kao na krsu 893 § 2; upis 895

KUMA (MATRINA)

- v. *Kum*

KURATELA (CURATELA)

- v. *Skrbništvo*

KURATOR (CURATOR)

- v. *Skrbnik*

KURIJA (CURIA)

- rimska: pojam, sastav 360-361; služba, odreknuće od službe, mjerodavnost 19, 64, 354, 356, 1445 § 2, 1709 § 1
- biskupijska 469-474; pojam, sastav, zadaća 469; imenovanje 470; vjernost i čuvanje tajne 471; vršenje upravne i sudske vlasti 472; biskup, biskupsko vijeće 473 §§ 1-4; isprave 428 § 2; spisi 474; matica potvrđenih 895; knjiga ređenika 1053 § 1; matica vjenčanih 1121 § 3, 1133; isprava o posveti ili blagoslovu crkve ili groblja 1208; kancelar kurije 382 § 3, 404 §§ 1-3; skupljanje milodara 1266; imovnik 1283,3; isprave o dobrima 1284 § 2,9; zaklade 1306 § 2; isprave o opomeni ili ukoru 1339 § 3; kazneni postupak 1719

KUŠNJA (PROBATIO)

- vrijeme: produljenje za novaka 653 § 2; za prelazak u drugu ustanovu 684 §§ 2 i 4, 685 § 1, 730; za ponovno primanje u ustanovu 690 § 1; za inkardinaciju redovnika u biskupiju 693, 701; za ulazak u svjetovnu ustanovu 720-723; u družbu apostolskoga života 735 §§ 1-3; za ređenje novokrštenika 1042,3

L**LAIK (LAICUS)**

- pojam 207 § 1
- obveze i prava 224-231, 811 § 1

- muškarac 230 § 1
- vlast upravljanja 129 § 2
- poslanje 275 § 2
- osobna prelatura 296
- pastoralno djelovanje u župi 517 § 2, 519, 524, 528 § 1, 529 § 2, 537
- u vršenju službe riječi 759, 766; u katehezi 776, 1064; u misijskom djelu 784-785
- izvanredni djelatelj: krštenja 230 § 3, 861 § 1; pričesti 230 § 3, 910; izlagatelj presvetog 943; prisustvuje sklapanju ženidbe 1112; djelatelj nekih blagoslovina 1168
- euharistijsko slavlje 899 § 2, 930 § 2; moljenje molitava i obavljanje čina koji su vlastiti svećeniku misniku 907
- ekonom biskupije 494; upravljanje crkvenim dobrima 956, 1282, 1287 § 1
- sudske službe 1421 § 2, 1424, 1428 §§ 1-3; 1435, 1528
- društva 298 § 1, 317 § 3, 327-329
- imenovanje biskupa 377 § 3
- pastoralno vijeće 512 § 1
- biskupijska sinoda 463 § 1,5 i § 2

LATINSKI JEZIK**(LINGUA LATINA)**

- učenje latinskog jezika u sjemeništu 249
- u slavljenju euharistije 928
- v. *Jezik*

LAŽNO PRIKAZIVANJE (FALSUM)

- u otpisu 63 § 2
- kažnjivo djelo i kazna 982, 1390 §§ 1-3, 1391
- lažni dokazi i povrat u prijašnje stanje 1645 § 2,1

LEGAT (LEGATUS)

- v. *Izaslanik*

LEKTOR (LECTOR)

- v. *Lektorat*

LEKTORAT (LECTORATUS)

- služba i za laike 230 §§ 1-3
- kandidati za đakonat 1035 §§ 1-2, 1050,3

LIJEČNIK (MEDICUS)

- ispovjednik 978 § 1
- dužnost čuvanja tajne 1548 § 2,1

LIJEK (MEDICINA)

- ne prekida euharistijski post 919 § 1
- ljekovite kazne 1312 § 1,1

LIK «sveti» (IMAGO «sacra»)

- štovanje 1188
- čuvanje i popravak dragocjenih 1189
- otuđenje ili premještanje 1190 §§ 1-3

LIMINA APOSTOLORUM

- v. *Pohod 'Apostolskim pragovima'*

LIŠENJE (PRIVATIO)

- v. *Oduzeće*

LITURGIJA (LITURGIA)

- v. *Bogoslužje*

LUDILO (AMENTIA)

- redovnik 689 § 3
- primanje redova 1041,1; vršenje redova 1044 § 2,2
- ženidba preko zastupnika 1105 § 4

LUTALICA (VAGUS)

- pojam 100; obdržavanje općih i krajevnih zakona 13 § 3; zavičajno mjesto 101 § 2; vlastiti župnik i ordinarij 107 § 2
- ne dopušta se klerik lotalica 265; v. *Neinkardiniran*
- dopuštenje ordinarija za prisustvovanje ženidbi 1071 § 1,1
- mjerodavno sudište 1409 §§ 1-2

M**MAGISTERIJ (LICENTIA)**

- profesori u sjemeništu 253 § 1
- kandidat za biskupstvo 378 § 1,5
- generalni i biskupski vikar 478 § 1
- sudski i pridodani vikar 1420 § 4; sudac 1421 § 3; promicatelj pravde, branitelji veze 1435
- v. *Stupanj*

MAGNETOFON**(MAGNETOPHONIUM)**

- upotreba u sudskim postupcima 1567 § 2, 1569 § 1

MALOLJETNIK (MINOR)

- pojam 97 §§ 1-2; vršenje prava 98 §2; prebivalište 105 §§ 1-2
- novaštvo 643 § 1,1; zavjetovanje 656,1;

kumstvo 874 § 1,2; ženidba 1071 § 1,6, 1072, 1083

- grijeh klerika protiv šeste zapovijedi s osobom mlađom od šesnaest godina 1395 § 2
- na sudu: kaznena odgovornost 1323,1, 1324 § 1,4; nastupanje na sudu 1478 §§ 1-3; postavljanje branitelja po dužnosti 1481 § 3; svjedok na sudu 1550 § 1

MATICA (LIBER)

- v. *Knjiga*

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA (CONFERENTIA INTERNATIONALIS)

- v. *Konferencija*

METROPOLIT (METROPOLITA)

- pojam 435
- vlast i dužnosti 432 § 1, 436 §§ 1-3, 467; saziva i predsjedava pokrajinskom saboru 442 §§ 1-2, 440 § 2; krajevni sabor 443 § 6
- značenje i upotreba palija 437 §§ 1-3, 355 § 2
- obavještava Apostolsku Stolicu o odsutnosti sufragana 395 § 4 i o nesposobnosti biskupa 415
- daje mu se popis osoba koje upravljaju biskupijom kad je stolica spriječena 413 § 1; pravo s obzirom na izbor dijecezanskog upravitelja 421 § 2, 425 § 3
- biskup priopćuje metropoliti tekst izjava i odluka 467
- predlaganje kandidata za biskupe ili koadjutore 377 § 3
- slučaj raspuštanja prezbiteruskog vijeća 501 § 3
- sudište drugog stupnja 1438,1-2
- v. *Stolica*

METROPOLITSKA STOLICA**(SEDES METROPOLITANA)**

- v. *Stolica (metropolitska), Metropolit*

MILOST (GRATIA)

- usmeno davanje i davanje otpisom 59 §2
- davanje i uskrata 63-65, 76 § 1, 77
- dana na unutrašnjem području dokazuju se na izvanjskom 74

- duhovna 306; poziv 387, 575, 577, 652 § 3, 676
- stanje 996 § 1
- sakramentalna 961,2
- oprosta od tvrde neizvršene ženidbe 1697

MILOSTINJA (ELEMOSYNA)

- sjemenište 264 § 2
- davanje računa javnog društva 319 § 2
- dana crkvi koja je župna i kaptolska 510 § 4
- župna knjiga milostinje 1307 § 2
- vlast biskupa 1308 § 3
- v. *Prilog, Dar, Darivanje, Doprinos, Pristojba*

MIR (PAX)

- klerici ga trebaju promicati 287 § 1
- papinski izaslanik 364,5
- nekršteni ženidbeni drug 1143 § 2, 1144 § 2,1, 1146,2
- sudski sporovi 1446 § 1

MIROVANJE (VACATIO)

- v. *Stupanje na snagu*

MIROVINA (PENSIO)

- redovnik 668 § 3
- izopćenik 1331 § 2,5; suspendirani 1333 § 4
- uklonjeni župnik 1746
- v. *Plaća*

MISA (MISSA)

- pojam, narav i učinci 897, 899 § 1; predsjednik biskup ili prezbiter 899 § 2; tko slavi valjano i dopušteno 900 §§ 1-2; teški grijeh 916; sudjelovanje vjernika 898, 899 § 2
- pojedinačna ili koncelebracija 902; preporuča se slaviti svaki dan 904; jednom na dan, osim zbog razloga 905 §§ 1-2; v. *Binacije, Trinacije*; barem s kojim vjernikom 906; molitve vlastite misnika 907; celebret 903; priprava i zahvala 909; jezik i bogoslužni tekst 928; odijelo 929; bolestan i stari svećenik 930 §§ 1-2; dan i sat slavljenja 931; sveto mjesto 932-933; izlaganje svetotajstva 941 § 2; zabrana slavljenja s nekato-

ličkim službenikom 908; slučajevi u kojima je zabranjeno slavljenje 1185, 1239 § 2

- namjena 901; misa 'za narod' 388 §§ 1-4, 429, 534 §§ 1-3, 543 § 2,2, 548 § 2, 549; prilog za misu 199,5, 945-946, 948-950, 952 § 1, 953; prilog i trgovina i kazna 947, 1385; prilog i više misa na dan 951 §§ 1-2; opis u knjigu 955 §§ 3-4, 958 § 1; nadzor 958 § 2
- obveza nedjeljne i blagdanske mise 1247-1248; svaki dan u sjemeništu 246 § 1; sudjelovanje redovnika 663 § 2; predsjednik: biskup 389, župnik 530,7; podjeljivanje potvrde 881; ređenja 1010; pričesti unutar mise 917-918; homilija 767 §§ 2-3
- v. *Euharistija, Pričest*

MISIJE (MISSIONES)

- Crkva je po naravi misijska 781; poziva navjestitelje evanđelja 786
- uloga i odgovornost: pape, biskupskog zbora, pojedinih biskupa 782 §§ 1-2; pripadnika ustanova posvećenoga života 783; vođenje 790 §§ 1-2; suradnja pojedinih biskupija 791 i biskupskih konferencija 792
- osobne prelature 294, 297
- odgoj sjemeništara 245 § 1, 256 § 2; klera 257 §§ 1-2, 270-272
- papinska misijska djela 791,2
- zemlje 792; područja 790 § 1
- prezbiterско vijeće u misijskim zemljama 495 § 2, 502 § 4; v. *Vikarijat*
- pučke ili svete misije 770
- v. *Misionar*

MISIONAR (MISSIONARIUS)

- pojam 784; poslanik Crkve 786; voditelj i odgojitelj, kateheta 785 §§ 1-2
- dijecezanski biskup 790 § 2
- dijalog s nevjernicima 787 §§ 1-2
- v. *Misije*

MIŠLJENJE (OPINIO)

- izbjegavati kriva mišljenja 754
- da je ženidba nevaljana 1100
- izneseno na sudskoj raspravi 1455 § 2

- iznošenje mišljenja u procjeni svjedočenja 1572,2

MJERODAVNI ORDINARIJ (ORDINARIUS COMPETENS)

- ovlast propovijedanja 764
- ovlast ispovijedanja 969 § 1
- sveta mjesta 1212
- biskupijskog svetišta 1232 § 1
- v. *Ordinarij*

MJERODAVNOST (COMPETENTIA)

- Rimske kurije 360; papina izaslanika 358
- sukobi mjerodavnosti između ureda povjereni su Apostolskoj signaturi 1445 § 1,4 i § 2, 1416, a njoj pripada produljivati i mjerodavnost sudišta 1445 § 3,2
- sudska: pape 1442, 1405 § 1; Apostolske Stolice 1417; Rimske rote 1405 § 3, 1444 §§ 1-2; suca 1407-1416, 1440, 1457, 1505 § 1; nad ženidbama 1059; mjerodavno sudište u ženidbenim parnicama 1671-1673, 1694; za rastavu ženidbenih drugova 1692 §§ 1-3; za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1698-1699; za proglašenje ništavosti ređenja 1709 §§ 1-2
- kaznena 1315 § 1
- u pravnoj osobi 118
- za popunjenje službe 148
- onih koji imaju izvršnu vlast 31 § 1, 34 § 1, 35
- v. *Nemjerodavnost*

MJESEC (MENSIS)

- računanje vremena 202-203
- izbori 177 § 2
- izbivanje: župnika 533 § 2, biskupa 395 §§ 2 i 4, 410
- primanje biskupskog posvećenja 379
- slavljenje euharistije 934 § 2
- otpuštanje kazne preko ispovjednika 1357 § 2

MJESNI ORDINARIJ (ORDINARIUS LOCI)

- pojam 134 § 2
- biskupijski zakoni 88; lualice 107 § 1
- osobne prelature 297; društva 305 § 2, 311, 324 § 2, 325 § 2; papinski izaslanik

- 366,1-2; dijecezanski biskup 390; župnik 527 §§ 2-3; 533 §§ 1-2; prazna župa 541 § 2; župni vikar 550 §§ 1-2; rektor crkve 559-560, 562-563; kapelan 565, 567 § 1; ustanove posvećenoga života 586 § 2, 591; redovnici 630 § 3, 637, 638 § 4, 645 § 2, 686 § 1, 687; družbe apostolskoga života 745

- poučavanje: katehetsko 780; škole 804 § 2, 805, 806 § 2; knjige, časopisi, listovi 824 § 1, 826 §§ 2-3; 827 §§ 1-3; 830 § 1, 831 § 1

- ispovijest vjere 833,6-7

- molitve i vježbe pobožnosti 839 § 2

- sakramenti: krst 858 § 2, 860 § 1, 861 § 2; euharistija 905 § 2, 930 § 1, 933, 934 § 1,2, 943, 957; pokora 967 § 2, 968 § 1, 969 § 1, 971, 974 §§ 1-3; red 1054; ženidba 1064, 1069, 1071 §§ 1-2, 1077 § 1, 1078 § 1, 1079 §§ 1-2 i 4, 1080-1081, 1102 § 3, 1105 § 2, 1108 § 1, 1109, 1111 § 1, 1118 §§ 1-2, 1121 §§ 2-3, 1125, 1127 § 2, 1128, 1130, 1131,2, 1132, 1144 § 2, 1145 § 1, 1147, 1153 § 1

- blagoslovine 1168, 1172 §§ 1-2; pogreb 1183 §§ 2-3, 1184 § 2; zavjeti 1196,1 i 3; sveta mjesta 1211, 1225-1226, 1228, 1230, 1232 § 1, 1241 § 2

- vremenita dobra 1265 § 1, 1266, 1287 § 1, 1302 § 3

- kaznene odredbe 1320, 1337 § 2, 1355 § 1,2, 1356 § 1,1

- presuda 1684 § 1, 1685

- v. *Ordinarij*

MJESTO (LOCUS)

- zavičajno 101 §§ 1-2

- sakramenti: krsta 857-860, 877 § 1, 1054; potvrde 881, 888, 895; euharistije 932 §§ 1-2; čuvanja euharistije 932 § 1, 934-942; zadovoljenje slavljenja misa 954; pokore 964 §§ 1-3; ređenja 1011 § 1, 1053 § 1; ženidbe 1089, 1115, 1118 §§ 1-3, 1121 §§ 1-3, 1122,2, 1123, 1127 § 2, 1131,2

- sprovoda 1177-1179

- suđenja 1468

- sveto 397 § 1, 1205-1243; pojam 1205

MJEŠOVITA ŽENIDBA**(MATRIMONIUM MIXTUM)**

- pojam i dopuštenje 1124
 - uvjeti 1125-1126
 - oblik sklapanja 1127 §§ 1-3; mjesto 1118 §§ 1-2
 - duhovna pomoć 1128
 - pripadnost djece obrednoj Crkvi 112 § 1,3
 - pavlovska povlastica 1147; povlastica vjere 1148 § 2
 - ozdravljenje u korijenu 1165 § 2
- v. *Ženidba*

MODERATOR (MODERATOR)

- v. *Voditelj*

MOLBA (PETITIO)

- pripravnika za đakonat i prezbiterat 1034 § 1
- v. *Tužba*

MOLBENI IZBOR (POSTULATIO)

- pojam 180 § 1-2; uvjeti za valjanost i glasovanje 181-182; dopuštanje i prihvaćanje 183 §§ 1-3
 - način popunjenja službe 147
- v. *Izbor*

MOLITVA (ORATIO)

- razmatranje; v. *Razmatranje*
- u duhovnom životu: nasljedovanje Krista koji moli 577; hrani duhovni život 673; postojanost u molitvi 719 § 1
- odgoj vjernika za molitvu 528 § 2
- klerici 275 § 1; redovnici 603 § 1, 652 §§ 2 i 4, 663 §§ 1 i 3-4, 673; članovi svjetovnih ustanova 719 § 1
- izvor posvećenja 839 §§ 1-2
- priprava za krst 851,2
- tko moli u misi molitve i euharistijsku molitvu 907; priprava i zahvala za misu 909; svetohranište 938 § 2; pred Presvetim sakramentom 937, 942
- posvetna molitva kod ređenja 1009 § 2
- bogoslužje 230 § 3, 246 § 2
- u časoslovu 1173
- nemogućnost sudjelovanja na misi 1248 § 2
- u danima pokore 1249
- knjige 826 § 3

MONAHINJA (MONIALIS)

- v. *Samostan (monahinja)*

MORALNA SIGURNOST (CERTITUDO MORALIS)

- za izricanje presude 1608 §§ 1-4
 - za proglašenje mrtvim ženidbenog druga 1707 § 2
- v. *Sigurnost*

MORNAR (NAVIGANS)

- v. *Pomorac*

MOTIV (MOTIVUM)

- v. *Razlog*

MOTU PROPRIO

- v. *Na vlastitu pobudu*

MRTVO TIJELO (CADAVER)

- pokapanje u crkvi 1242
 - ne može se pokopati ispod oltara 1239 § 2
 - smrt izvan vlastite župe 1177 § 3
- v. *Spaljivanje, Sprovod*

MRŽNJA (ODIUM)

- kazna za onoga koji izaziva mržnju protiv vjere ili Crkve 1369 ili protiv pape i ordinarija 1373

MUČENIK (MARTYR)

- moći 1237 § 2

MUKA (PASSIO)

- petak muke i smrti Gospodnje 1251

N**NABOŽNA ODREDBA (PIA VOLUNTAS)**

- ostavljena dobra 325 § 2; slavljenje misa 956
 - nabožne odredbe općenito i nabožne zaklade 1299-1310
- v. *Zaklada*

NADARBINA (BENEFICIUM)

- reformiranje 1272

NADBISKUP (ARCHIEPISCOPUS)

- biskupije koji je metropolit 435
- v. *Metropolit*

NADOMJEŠTANJE (SUPPLEMENTIA)

- v. *Dopuna*

NADZOR (VIGILANTIA)

- nad društvima vjernika 305 §§ 1-2, 323 i nad upotrebom njihovih dobara 325 § 1; metropolite nad sufraganskim biskupijama 436 § 1,1; biskupa nad crkvenom stegom 392 § 2, nad samosvojnim samostanima 615 i nad katoličkim školama 806 §§ 1-2; poglavara nad primanjem u novaštvo 642; Apostolske Stolice nad bogoslužnim odredbama 838 § 2; župnika u podjeljivanju pričesti djeci 914; župnika u vezi s euharistijom 528 § 2; dušobrižnika nad podjeljivanjem popudbine 922; ordinarija nad misnim obvezama 957; nad upravljanjem dobrima 1276 § 1; nad izvršenjem nabožnih odredaba 1301 § 2, 1302 § 2; upravitelja nad dobrima 1284 § 2,1

NAGODBA**(COMPROMISSUM, TRANSACTIO)**

- način izbora 174 §§ 13; prestanak 175
 - u molbenom izboru 180 § 2
 - zastupnik 1485- kao način izbjegavanja postupka 1446 § 3, 1462 § 1, 1714-1716, 1733 §§ 1-3

NAHOČE (EXPOSITUS)

- zavičajno mjesto 101 § 2
 - krštenje 870

NAKANA (PROPOSITUM)

- osnivača s obzirom na ustanovu 578, 588 § 2; sveta nakana djevica slijediti Krista 604 §§ 1-2; pomoć biskupa da se provedu 605; novaka da se posvete Bogu 646
 - ispovjediti se što prije nakon teškog grijeha 916; popraviti se i sakrament pokore 959, 987; pojedinačne ispovijedi 962
 - biskup i odustajanje od nakane da premjesti župnika 1750

NAKNADA (REPARATIO)

- štete: zbog nijekanja pojedinačne odluke 57 § 3; nanesene činom namjerno ili iz nemarnosti 128; radi lažne prijave ispovjednika 982; radi obećanja ženidbe 1062 § 2; znak odstupanja od

tvrdokornosti 1347 § 2; u slučaju parnice 1515, 1649 §§1-2; načini 1498; tužba za naknadu 1727 § 2, 1729-1731

- sablazni sa strane: redovnika 695 § 1; tuženoga 1341, 1344,2; pokornika koji je oslobođen cenzure 1357 § 2; u slučaju oprosta od kazne 1361 § 3; kazne i pokore za popravak sablazni 1390 § 3, 1399
 - za obeščašćenje svetoga mjesta 1211
 - za nevaljano obavljene čine i poslove 1281 § 3, 1296
 - v. *Prihod*

NALOG (MANDATUM)

- izvršenje upravnog akta 42
 - poseban za vršenje vlasti upravljanja 134 § 3, 406 § 1, 479 §§ 1-3
 - ovlaštenika 133 §§ 1-2, 140-142
 - za poučavanje u svetim znanostima 229 § 3, 812
 papin izaslanik 364,8, 367

- potvrda 883,2; papinski za posvećenje biskupa 1013, 1382; za slavljenje ženidbe preko zastupnika 1105 §§ 1-4
 - sudac 1405 § 2, 1428 § 3; preslušatelj 1428 § 3; zastupnika i odvjetnika u parnicama 1484-1486, 1524 § 3, 1724 § 1; učinci neimanja naloga 1620,6
 - v. *Nalogodavac*

NALOGODAVAC (MANDANS)

- za sklapanje ženidbe po zastupniku 1105 §§ 1-4
 - priziv 1486 § 2
 - v. *Nalog*

NAMJENA (DESTINATIO)

- dobara 1254 § 2; kod ujedinjenja pravnih osoba 121; kad pravna osoba prestane 123; ukinutog društva 326 § 2
 - priloga ako netko drugi vrši župne zadaće 531

NAMJERA (PROPOSITUM)

- v. *Nakana*

NAROD (NATIO)

- društvo vjernika: javno 312 § 1,2; privatno 322
 - crkvena pokrajina 433 § 1

- pastoralna briga 383 § 1
- biskupska konferencija 447, 448 § 1
- župa 518
- svetište 1231, 1232 § 1

NAROD (POPULUS)

- v. *Božji narod*

NASLOV (TITULUS)

- kardinala 350 §§ 1-6, 352 § 2, 357 § 1; patrijarhe i primasa 438
- počasni 185, 402 § 1
- služenje u prelaturi 295 §§ 1-2
- crkve 1218; društva vjernika 304; pothvata 216; sveučilišta 808; 'katoličke' škole 803 § 3; v. *Ime*
- u studiju 660 § 1
- oduzimanje kao kazna 1336 § 1,2, 1338 § 1

NASLOVNI BISKUP**(EPISCOPUS TITULARIS)**

- v. *Biskup*

NASLJEDNIK (SUCCESSOR)

- u službi izvršitelja 44; čin učinjen pod prisilom može se ukinuti na traženje nasljednika 125 § 2
- svetoga Petra 203 § 2, 245 § 2, 330-331, 749 § 2; apostola 330
- ograničenje ili opoziv otpusnog pisma 1023
- stranke u parnici 1518

NASLJEDOVANJE (SEQUELA)

- Krista 573 § 1, 577, 601, 662

NASTAVNIK (MAGISTER)

- u sjemeništu: dužnosti 239 §§ 1-3, 254 §§ 1-2, 261 § 1; osobine 253 § 1; red nauka 254 § 2; nadgledanje 261; uklanjanje 253 § 3; uzdržavanje 263
- novaka: osobine 651 §§ 1-3; zadaće 650, 652 §§ 1-3; suradnici 651 § 2;
- ispovijedanje podložnika 985; zamjena 647 § 2
- katoličkih škola: suradnja 796 § 2; osobine 803 § 2
- vjeronaučne pouke 804 § 2; imenovanje i uklanjanje 805
- v. *Profesor*

NAUK (DOCTRINA)

- katolički 252 § 1, 779, 803 § 2, 809, 810 § 2, 831 § 2
- kršćanski 298 § 1, 301 § 1, 386 § 1, 761, 769, 772 § 2, 1176 § 3
- crkveni 226 § 2, 227, 229 §§ 1-3, 279 § 1, 326 § 1, 780, 830 § 2
- Kristov 575
- evanđeoski 217, 248, 785 § 1
- učiteljstva 768 § 2: v. *Nezabludivost*
- vjere 254 § 1, 752-754, 773; ćudoređa 749 §§ 1-2
- protivan božanskoj i crkvenoj vjeri 750
- osuđen 696 § 1, 1371,1
- kažnjivo djelo 1330
- osobine: kardinala 351 § 1; dijecezanskog upravitelja 425 § 2; generalnog i biskupskog vikara 478 § 1; kanonika 509 § 2; župnika 521 § 2; nastavnika 803 § 2, 804 § 2, 810 § 1; ocjenitelja knjiga 830 § 1; kandidata za ređenje 1051,1; preslušatelja 1428 § 2
- sakramenti: krsta 869 § 3; euharistije 898
- v. *Znanost*

NAUKA (DOCTRINA)

- v. *Nauk*

NAVIJEŠTANJE EVANĐELJA**(ANNUNTIATIO EVANGELII)**

- povjerenje: papi, biskupima, svećenicima, đakonima, redovnicima 756-758, laicima 225 §§ 1-2, 759
- naviještanje vjernicima i nevjernicima 771 §§ 1-2
- v. *Evanđelje*

NAVJEŠTAJI (PUBLICATIONES)

- v. *Ozivi*

NA VLASTITU POBUDU**(MOTU PROPRIO)**

- valjanost otpisa 38, 39, 63 § 1
- utjecaj na opće odluke biskupske konferencije 455 § 1, 1444 § 2

NAVOĐENJE (SOLLICITATIO)

- v. *Poticanje*

NAZIV (NOMEN)

- v. *Ime*

NEDJELJA (DIES DOMINICA)

- obveza biskupa namijeniti misu za narod 388 § 1
- dužnost župnika držati homiliju 528 § 1, svečanu euharistiju 530,7, misu za narod 534 § 1
- držanje homilije narodu 767 § 2
- slavljenje krštenja 856
- binirane i trinirane mise 905 § 2
- ređenje 1010
- zapovijedani blagdani 1246 §§ 1-2
- sudjelovanje na misi, obavljanje poslova 1247
- v. *Dan, Blagdan*

NEDONOŠČE (FETUS ABORTIVUS)

- krst 871
- v. *Pobačaj, Krst*

NEDOSTATAK (VITIUM)

- koji čini presudu ništavom 1459 §§ 1-2; u odnosu na isprave 1543; nepopravljiv u odnosu na presudu 1620 ili popravljiv 1622; u ženidbenom postupku na temelju isprava 1687 § 1

NEINKARDINIRAN (ACEPHALUS)

- klerik 265
- v. *Inkardinacija*

NEIZVRŠENA ŽENIDBA

- (MATRIMONIUM NON CONSUMMATUM)
- v. *Izvršenje, Ženidba*

NEIZVRŠENJE (INCONSUMMATIO)

- ženidbe: nakon stanovanja treba dokazati 1061 § 2; dvojba 1681; neizvršena ženidba: razrješiva 1142; postupak 1697-1706
- v. *Izvršenje*

NEKATOLIČKA VJERA**(RELIGIO ACATHOLICA)**

- kazne za roditelje koji krste i odgajaju djecu u nekatoličkoj vjeri 1366
- v. *Nekatolik, Nevjernik*

NEKATOLIK (ACATHOLICUS, NON CATHOLICUS)

- odgoj sjemeništara za dijalog 256 § 1
- briga biskupa 383 § 3; zauzetost župnika 528 § 1

- misijsko djelovanje s nekatolicima 787
- suradnja u izdavanju Svetog pisma 825 § 2
- sakramenti 844 §§ 1-5; podjeljivanje krštenja 868 § 2; valjanost krštenja 869 §§ 2-3;
- ne može biti kum 874 § 1,3 i § 2
- zabrana koncelebriranja 908; slavljenje euharistije u nekatoličkom hramu 933
- blagoslovi 1170; pogreb 1183 § 3
- krštenje ili odgoj djece u nekatoličkoj vjeri 1366
- mješovite ženidbe 1124-1129
- kazna za zabranjeno sudjelovanje u bogoslužju 1365
- pastoral studenata na nekatoličkom sveučilištu 813
- v. *Odieljena braća*

NEMARNOST (NEGLEGENTIA)

- otpis 67 § 2; vlast onoga koji zamjenjuje nemarnoga 155; u sazivanju izbora 166 §§ 2-3; u molbenom izboru 182 § 2
- biskupa sufragana 436 § 1,2
- župnika 1741,4
- redovnika 679, 689 § 2, 696 § 1
- u upravljanju dobrima 1279 § 1
- koja uzrokuje prekršaj zakona 1321 § 2; u izbjegavanju kažnjivog djela 1326 § 1,3
- u vršenju službe 1389 § 2
- okrivljenoga 1720,1; dijecezanskog biskupa 1653 § 2
- stranke u iznošenju dokaza i obrane 1452 § 2, 1519 § 2, 1606
- sudaca i drugih službenika 1457 §§ 1-2
- zanemarivanje propisa zakona 1645 § 2,4

NEMJERODAVNOST**(INCOMPETENTIA)**

- suca 1406 § 2, 1407 § 2, 1440
- prigovor o nemjerodavnosti 1460 §§ 1-3
- kazne za nemjerodavnog suca 1457 § 1
- v. *Mjerodavnost*

NEMOĆ (IMPOTENTIA)

- ženidbena zapreka: prethodna i trajna ili dvojbena 1084 §§ 1-2
- ustanovljena od stručnjaka 1680

NEMRS (ABSTINENTIA)

- pojam 1251; kada, odredbe biskupske konferencije 1249, 1251, 1253; koga veže 1252

NEODGODIVI ZAKONSKI ROK (FATALIA LEGIS)

- pojam: produženje ili skraćenje 1465 § 1
- za priziv 1630 §§ 1-2, 1633, 1635, 1637 § 3

NEOVISNOST (INDEPENDENTIA)

- Crkve o bilo kojoj ljudskoj vlasti 747 §§ 1-2, 1254 § 1

NEPAŽNJA (INADVERTENTIA)

- čini povjerene vlasti izvršene na unutrašnjem području 142 § 2
- izjednačuje se s neznanjem u odnosu na kaznu 1323,2

NEPLODNOST (STERILITAS)

- i ženidba 1084 § 3

NEPOSLUŠNOST (INOBOEDIENTIA)

- poglavarima i otpuštanje iz redovničke ustanove 696 § 1
- kazne 1371,2, 1373, 1470 § 2
- na sudu 1470 § 2
- v. *Poslušnost*

NEPRAVILNOST (IRREGULARITAS)

- zapreka za ređenje: pojam 1040
- za primanje ili vršenje redova, oprost 1025 § 1, 1041-1049

NESIGURNOST (INCERTITUDO)

- v. *Sigurnost, Moralna sigurnost*

NESPOSOBNOST (INHABILITAS)

- onesposobljavajući zakoni 10, 14-15
- za glasovanje 171 §§ 1-2
- za primanje redova 1041,1
- za sklapanje ženidbe 1073
- za svjedoka na sudu 1550 § 2
- v. *Sposobnost*

NEVALJANA ŽENIDBA (MATRIMONIUM INVALIDUM/IRRITUM)

- predmnijevana 1061 § 3
- zapreke 1083-1094; privola 1095-1107
- ubilježba u maticu vjenčanih i krštenih 1123
- ukrepljenje 1156 § 1, 1159-1163
- v. *Ženidba*

NEVALJANOST (INVALIDITAS)

- izvršenja upravnog akta 40; otpisa 63 §§ 1-3; milosti 65 § 3; oprosta 90 §§ 1-2; pravnog čina 124-127; podjele službe 149 §§ 2-3; izbora 169; ređenja 290,1
- primanja u novaštvo 643 §§ 1-2; novaštva 649 § 1
- odrješenja: skupnog 961-963; grijeha protiv šeste zapovijedi 977
- ženidbe: nevaljana ili predmnijevana 1061 § 3; zbog zapreke 1073, 1077 § 2, 1083-1094; v. *Zapreka*; zbog ženidbene privole 1095-1107; zbog manjka oblika 1108 § 1; v. *Ukrepljenje, Ozdravljenje u korijenu*
- otuđenja svetih moći ili likova 1190 §§ 1-3
- polaganja prisege preko zastupnika 1199 § 2
- otuđenja crkvenih dobara 1293; čina koje obavi upravitelj 1281 §§ 1-3; upravnih čina izopćenog 1331 § 2,2; obustavljenog nakon osuđujuće ili proglašujuće presude 1333 § 2
- protutužbe 1463 § 1; priznanja ili izjave stranaka 1538
- odluke nakon utoka 1739
- v. *Valjanost, Ništavost*

NEVJERNIK (NON CREDENS)

- odgoj za dijalog 256 § 1
- naviještanje evanđelja 771 § 2
- misionari i nevjernici 787 §§ 1-2

NEZABLUDIVOST (INFALLIBILITAS)

- pape 749 § 1
- biskupskog zbora 749 § 2
- definiranog nauka 749 § 3
- pojedinih biskupa ili sabranih na biskupske konferencije ili krajevnom saboru 753

NEZNANJE (IGNORANTIA)

- o zakonima 15 §§ 1-2; pravni čin 126; iskoristivo vrijeme 201 § 2
- o nepravilnosti i smetnji za ređenje 1045
- o biti ženidbe 1096 §§ 1-2; kod sklapanja ženidbe preko zastupnika 1105 § 4
- oslobađajuća okolnost u kršenju zakona 1323,2; ublažujuća okolnost 1324 § 1,9; kad se ne uzima u obzir 1325

NIJEMA OSOBA (MUTUS)

- davanje ženidbene privole 1104 § 2
- nastup na sudu 1471

NIŠTAVA ŽENIDBA**(MATRIMONIUM NULLUM)**

- v. *Nevaljana ženidba, Ženidba*

NIŠTAVOST (NULLITAS)

- zakoni koji ustanovljuju ništavost čina 10; upravnog akta 39-41 i njegova izvršenja 42; otpisa 66, u dvojbi s obzirom na valjanost 67 3; pravnog čina radi prisile 125 § 1, neznanja ili zabluda 126; čina ovlaštenika koji prelazi granice naloga 133 § 1; popunjavanja crkvene službe 149 §§ 1-3, 153 §§ 1-3; obećanja službe 153 § 3; izbora 166 § 3, 173 § 3, 175,3; obavljanja čina prije potvrde 179 § 4; molbenog izbora 182 § 2; odreknuća od službe 188; zastare 198
- čina nezakonitog dijecezanskog upravitelja 425 § 3
- redovničkog zavjetovanja 656, 658
- ženidbe: v. *Ženidba*; ubilježba presude 1123, 1685; ukrepljenja 1156-1165
- zavjeta 1191 § 3; prisege 1200 § 2
- otuđenja 1292 § 3
- nabožne odredbe 1301 § 3
- okajničke kazne 1336 § 1,3; otpuštanja kazne 1360
- odluka i sudskih presuda 1404, 1406 § 1, 1433, 1437 § 1, 1459 § 1, 1511, 1598 § 1, 1619-1627, 1656 § 2; uzdržavanje od izvršenja 1654 § 2
- ređenja 1708-1712
- v. *Nevaljanost*

NIŠTOVNA ŽALBA**(QUERELA NULLITATIS)**

- protiv presude Rimske rote 1445 § 1,1; u slučaju relativne nemjerodavnosti 1460 § 2; kada je stranka odsutna sa suđenja 1593; protiv presude 1619-1627, 1629,2

NOTORNOST (NOTORIETAS)

- v. *Općepoznatost*

NOVA ŽENIDBA (NOVAE NUPTIAE)

- nekršteni koji se obrati i krsti 1143 § 1,

1146; nekršteni koji ima više žena ili žena koja ima više muževa nakon krštenja 1148 §§ 1-2

- nakon potvrde ništavosti ženidbe u prizivu 1684 § 1

- v. *Ženidba*

NOVAC (PECUNIA)

- klerici i potpisivanje mjenica 285 § 4
- za misne nakane 950
- kao oprema zaklade neka se pohrani na sigurno i koristi prema sudu ordinarija 1305
- služba upravitelja 1284 § 2,6
- dobiven kod otuđenja 1294 § 2
- novčani prilog za plaćanje troškova suda 1649 § 1,5; plaćanje kad je krivac osuđen 1655 § 2

NOVAK (NOVITIUS)

- v. *Novaštvo*

NOVAŠTVO (NOVITIATUS)

- pojam i cilj 646
- primanje 641; osobine 642; nevaljano primanje 643 §§ 1-2; primanje svjetovnih klerika 644; isprave 645
- mjesto 647 §§ 1-3; trajanje 648 §§ 1 i 3; apostolske vježbe 648 § 2; odsutnost 649 §§ 1-2
- dužnosti učitelja 650 §§ 1-2, 652 §§ 1-2; osobine učitelja i pomoćnika 651 §§ 1-3; neka ne bude ispovjednik 985
- suradnja između članova ustanove i novaka 652 §§ 3-4
- napuštanje, otpuštanje ili dopuštanje privremenih zavjeta 653 §§ 1-2
- potrebno za zavjetovanje 656,2
- ponavljanje 690 § 1
- v. *Učitelj*

NOVICIJAT (NOVITIATUS)

- v. *Novaštvo*

NOVOKRŠTENIK (NEOPHYTUS)

- zavičajno mjesto 101 § 1; pouka 789; ređenje 1042,3

NUNCIJ (NUNTIUS)

- v. *Izaslanik*

NUŽDA (NECESSITAS)

- v. *Potreba*

O**OBAVIJEST****(INFORMATIO, NOTITIA)**

- prije izdavanja odluke 50; o izvršenju upravnog akta 40; o praznoj službi 158 § 1, o izboru 166 § 2; o smrti biskupa 417 ili premještanju 418 §§ 1-2, 421 § 1
- o prilikama partikularne Crkve 364,1; o spisima Svete Stolice 592 § 2
- o podjeljivanju popudbine 911 § 2; o grijesima iz ispovijedi 983 § 2, 984 § 2: o ređenju 1054; o ženidbi 1122 § 2
- o presudi i prizivu 1623, 1630 § 1, 1646 § 2
- o kažnjivom djelu 1717 § 1
- Apostolskoj Stolici o stanju i životu ustanove 592 § 1
- za primanje u novaštvo i poglavari 645 §§ 2-4
- o kandidatu za ređenje dijecezanskom biskupu ili višem poglavaru 1051,2
- dana sucu treba biti u spisima parnice 1604 § 1
- v. *Priopćenje, Upis*

OBDRŽAVANJE (OBSERVANTIA)

- općih provedbenih odluka 32
- svih zakona radi jedinstva Crkve 392 §§ 1-2
- spisa Apostolske Stolice 592 § 2
- vlastita prava ustanove 685 § 1
- konstitucija 731 § 1
- tajne u tajno sklopljenoj ženidbi 1131-1132
- posta i nemrsa 1253

OBEĆANJE (PROMISSIO)

- službe 153 § 3
- vjernog vršenja službe u biskupijskoj kuriji 471
- krsno obećanje 889 § 2; krst u smrtnoj pogibelji 865 § 2
- ženidbe 1062 §§ 1-2; katoličke stranke u mješovitoj ženidbi 1125-1126; v. *Zaruke*
- prisega 1201-1202; zavjet 1191 § 1, 1197;

v. *Zavjet, Redovničko zavjetovanje*

- o dobrom i vjernom upravljanju crkvenim dobrima 1283,1
- o naknadi štete i sablazni 1347 § 2
- kažnjivo djelo 1368, 1386, 1489
- da se iznevjeri služba na sudu 1489

OBEŠČAŠĆENJE (PROFANATIO)

- euharistije u tabernakulu 938 § 3
- svetih mjesta 1211
- kažnjivo djelo: euharistija 1367; posvećene stvari 1376

OBIČAJ (CONSUETUDO)

- kada ima snagu zakona 23-26; tumač zakona 27; opoziv 28; protiv ili mimo Zakonika 5 §§ 1-2, 1425 § 1; kada nedostaje zakon ili običaj 19; odobren običaj i upravni akt 38; primanje sakramenata prema obredu druge obredne Crkve 112 § 2
- drugih Crkava treba poštivati 257 § 2
- zajedničkog života klerika 280, te župnika i župnog vikara 550 § 2
- odijelo klerika 284; u prilog klerika 289 § 2
- izbor biskupovih pratitelja i pomoćnika u pohodu 396 § 2; imenovanje dijecezanskog upravitelja 423 § 1; vlast upravljanja patrijarhe i primasa 438; uvođenje župnika u posjed 527 § 2; vođenje brige samo za jednu župu 526 § 2
- prilog za misu 952 §§ 2-3
- zaruke 1062 § 1; ženidbene zapreke 1076; sklapanje ženidbe 1119
- pokapanje 1176 § 3
- doprinosi za potrebe biskupije 1263; upravljanje dobrima 1276 § 2, 1279 § 1, 1287 § 1; prihvaćanje zaklada 1304 § 1

OBITELJ (FAMILIA)

- izgradnja Božjeg naroda 226 § 1
- odgoj djece u vjeri 226 § 2, 774 § 2; zvanja 233 § 1; molitva, bogoslužje 528 § 2
- nagrada oženjenom đakonu 281 § 3; plaća laiku koji se posvećuje službenju Crkve 231 § 2
- posjet župnika 529 § 1, 851,2
- jedinstvo i zadaća 768 § 2,

- obiteljska kateheza 776, 1063,4; pomoć obitelji u mješovitoj ženidbi 1128; zabrinutost za dobro obitelji 1152 § 1
- redovnička 602, 677 § 2; članova svjetovne ustanove 714
- groblje ili grobnica 1241 § 2

OBJAVLJIVANJE (PUBLICATIO)

- crkvenih zakona 8 § 1; odluke 33 § 1; uputstva 34 §§ 1-3
- spisa: biskupijske sinode 466; pastoralnog vijeća 514 § 1
- knjiga 823 § 1, 826 § 2, 838 § 3; v. *Knjiga*
- odluke o imenovanju kardinala 351 § 2
- ređenja 1051,2; ženidbe; v. *Oziv*
- imena svjedoka strankama 1554; sudskih spisa 1570, 1598 § 1, 1678 § 1,2, 1600 § 3, 1703 §§ 1-2; presude 1614-1615, 1621, 1623, 1630 § 1, 1646 § 2, 1651, 1668, 1682 § 1; iskaza svjedoka 1554

OBLIK (FORMA)

- sklapanja ženidbe 1108-1123; u mješovitim ženidbama 1127, 1160; manjak 1158 § 1, 1163 § 1; oprost od oblika 1079 § 1; tajno sklopljene ženidbe 1130-1133; u ženidbi u kojoj je primijenjena povlastica vjere 1148 § 2; jednostavno ukrepljenje 1158 §§ 1-2, 1160; ozdravljenje u korijenu 1161, 1163 § 1
- krštenja 849; potvrde 880 §§ 1-2; pokore 959; bolesničkog pomazanja 1000 §§ 1-2; svetog reda 1009 § 2

OBNOVA (RENOVATIO)

- redovničkog zavjetovanja 657 § 1, 607 § 2; svete veze članova svjetovnih ustanova 723 § 3, 726 § 1
- popisa osoba za upravu biskupije kad je stolica spriječena 413 § 1; prezbiterskog vijeća 501 § 1
- krsnog obećanja 889 § 2
- privole kod: ukrepljenja ženidbe 1156-1159; kod ozdravljenja u korijenu 1161 § 1
- poziva za uklanjanje ili premještanje župnika 1744 § 1, 1750
- duhovna: v. *Vježbe (duhovne), Sabranost*

OBRANA (DEFENSIO)

- prava vjernika 221 §§ 1-3; otpuštenog redovnika 698
- na sudu 1601-1603, 1606; uskraćeno pravo obrane 1620,7; mogućnost obrane 1720,1; uklonjenog župnika 1745

OBRAZAC (FORMULA)

- za molbeni izbor ili za biranje 181 § 2
- za ispovijest vjere i prisegu vjernosti 380
- tko je dužan ispovijediti vjeru prema obrascu Apostolske Stolice 833
- za bolesničko pomazanje 1000 § 1
- blagoslovine 1167 § 2

OBRED (RITUS)

- općenito: pripisivanje krštenika 111 §§ 1-2; izbor nakon krštenja 112 §§ 1-2; 535 § 2; bogoslužje u vlastitu obredu 214; biskup i vjernici različitih obreda 383 § 2; osobne župe 518; služitelj i slavljenje sakramenata 841, 846 § 2; katekumeni 206 § 2; euharistija 923, 1248 § 1; izbor ispovjednika 991; dopuštenje za ređenje podložnika istočnog obreda 1015 § 2; otpusno pismo 1021; prisustvovanje ženidbi 1109, 1127 § 1
- bogoslužni: Zakonik i bogoslužni zakoni 2; služba čitača i akolite 230 § 1; posvećenje djevica 604 § 1; za pričest izvan mise 918; u slavljenju euharistije 924-930; primanje među kandidate prije ređenja 1034 §§ 1-2; prihvaćanje celibata 1037; za sklapanje ženidbe 1119-1120; za vršenje i podjeljivanje blagoslovina 1167 § 2; za posvetu ili blagoslov: crkve 1217 §§ 1-2, kapele i kapelice 1229, oltara 1237 § 1, groblja 1240 §§ 1-2; pokornički i obeščašćenje svetoga mjesta 1211

v. *Ceremonija*

OBUSTAVA (SUSPENSIO)

- izvršenja upravnog akta 41; redovite vlasti 143 § 2; izvršne vlasti 139 §§ 1-2; općeg sabora 338 § 1; biskupske sinode 344,6, 347 § 2; biskupijske sinode 468 § 1; vlasti generalnog i biskupskog vikara 481 § 2; prava i obveza kod prelaska u drugu ustanovu 685 § 1; odluke o otpuštanju

- redovnika 700; prava i dužnosti članu družbe apostolskoga života 745
- obveze koje proizlaze iz zavjeta 1195, 1198; iz prisege 1203
 - kazna obustave: podložnik i učinci 1133 §§ 1-4; opseg 1334 § 1; unaprijed izrečena 1334 § 2; napad na biskupa 1370 § 2; druga kažnjiva djela 1378 § 1, 1390 § 1; djelo poticanja na grijeh protiv šeste zapovijedi 1387; pokušaj ženidbe i grijesi protiv šeste zapovijedi 1394 § 1, 1395 §§ 1-2; za odvjetnika i zastupnika 1470 § 2, 1488-1489
 - kazne: u smrtnoj pogibelji i u drugim slučajevima 1335; u slučaju sučeve odluke 1344,3; kad je krivac u smrtnoj pogibelji 1352 § 1, ili je opasnost sablazni ili ozloglašenja 1352 § 2; u slučaju priziva ili utoka 1353
 - parnice 1518,1, 1519 § 1; izvršenja presude 1638, 1644 § 2, 1647 § 1, 1650 § 3; izvršenja upravne odluke 1736 §§ 1-4; 1737 § 3
- OBVEZA (OBLIGATIO)**
- poštivanja crkvenih zakona 11; općih 12; krajevnih 13; u slučaju dvojbe 14; neznanje ili zbluda 15; općih provedbenih odluka 32; uputa 34; pojedinačne zapovijedi 49, 52; statuta 94 § 2; pravne su osobe subjekt obveza 113 § 2
 - vjernika 209-212, 222-223, 1069, 1261 § 2
 - kršćanska 865 § 1, 872
 - roditelja 226 § 2, 774 § 2, 796 § 2, 798, 835 § 4, 851,2, 855, 867, 890, 914, 1136, 1366
 - onih koji se posvećuju svetim znanostima 218
 - laika 224-226, 229, 231 § 1
 - klerika 273-279, 282-289, 767 §§ 2-4; 768-773
 - biskupa 382-402, 775 § 1, 780, 782 § 2; metropolite 437 § 1
 - župnika 519, 527-538, 776-777; župnog vikara 548 §§ 1-3;
 - redovnika 662-672, 685 §§ 1-2; 778, 783;

- obveze koje nastaju zavjetovanjem 692, 712
- ispovjednika 978-986
- obdržavanja blagdana i nedjelja 1246-1248; pričesti 920 §§ 1-2; slavljenja misa 949
- godišnje ispovijedi 989
- ženidbenih drugova 226 § 1, 1134-1135, 1151, 1153 § 2, 1154, 1689
- bogoštolja 1200 § 1
- posta i nemrsa 1251-1252
- upravitelja 1282-1289
- vraćanja nezakonito stečenog 1333 § 4; obdržavanja unaprijed izrečene kazne 1352 § 2
- sudaca 1446-1457
- zastupnika i odvjetnika 1484-1489
- svjedoka 1548, 1557, 1562, 1569 § 2
- čuvanja tajne ako bi se obrana tiskala 1602 § 2
- v. *Teret*

OCJENITELJ (CENSOR)

- pojam, imenovanje, osobine, dužnosti 830 §§ 1-3
- komisija ocjenitelja 830 § 1
- v. *Knjiga*

OČEVID (RECOGNITIO)

- sudski: pojam, po odluci suca 1582; izvještaj 1583

OČINSTVO (PATERNITAS)

- upis 877 § 2; pretpostavka 1138 § 1
- očinski nagovor biskupa 1750

ODBACIVANJE (REPROBATIO)

- običaja 5 § 1, 24 § 2, 423 § 1, 1076, 1287 § 1, 1425 § 1; povlastica i običaja 396 § 2, 526 § 2
- spisa koji su protiv vjere i ćudoređa 823 § 1

ODGOJ (EDUCATIO)

- kršćanski 217, 226 § 2, 802 §§ 1-2, 835 § 4
- katolički 528 § 1, 793 §§ 1-2, 794 § 2, 798, 801, 804 § 1, 868 § 1,2, 1125,1
- nekatolički 1366
- za celibat 247 § 1

- dužnost i pravo 793 § 1
- djece i mladeži 793 §§ 1-2, 795-796, 1055 § 1, 1125,1-2, 1128, 1136, 1154, 1689
- vjerski i čudoredni 799, 801-802
- i odgojitelji 233 § 1, 796 §§ 1-2
- v. *Formacija*

ODGOVORNOST (RESPONSABILITAS)

- vjernika 212 § 1, 781; novaka 652 § 3
- odgoj djece i mladih 795
- ekonomska članova pravne osobe 639 §§ 1-5, 1281 § 3
- tko nije odgovoran za svoje čine izjednačuje se s djetetom 852 § 2

ODIJELO (HABITUS)

- klerika 284; redovnika 669; člana koji boravi izvan kuće 687
- v. *Sveto odijelo*

ODIJELJENA BRAĆA

(FRATRES SEIUNCTI/SEPARATI/)

- dijecezanski biskup 383 § 3; mogu biti promatrači na biskupijskoj sinodi 463 § 3; izdavanje Biblije 825 § 2; i podjeljivanje i primanje sakramenta 844 §§ 1-5
- v. *Ekumenizam*

ODLIČJE (INSIGNE)

- v. *Oznaka*

ODLUKA (DECRETUM)

- opća zakonodavna 29-30; opća provedbena 31-33; pojedinačna upravna 35, 48-58
- sudska 1505-1508, 1513-1514, 1556, 1577 § 1, 1589 § 1, 1590 § 2, 1591-1592, 1598-1599, 1616 § 2, 1617-1618, 1651, 1659 § 1, 1677 §§ 1-2, 1682 § 2, 1684, 1718
- utok protiv upravnih odluka 1732-1733; traženje opoziva ili ispravka 1734-1739
- kaznena 171 § 1,3, 1109, 1334 § 1, 1342 §§ 1-3, 1353, 1355 § 1,1, 1356 § 1,2, 1363 §§ 1-2
- izvansudski postupak ordinarija: kazna i kazneni lijek i pokora 1342 §§ 1-3; u slučaju rastave ženidbenih drugova 1692 § 1

- protiv odluke pape nema žalbe ili utoka 333 § 3
- općeg sabora i biskupskog zbora 338 § 1, 341 §§ 1-2; krajevnog sabora 446; biskupske konferencije 455-456, 458 § 1, 522; biskupijske sinode 466-467; pokrajinskog sabora ili skupštine biskupa 952 §§ 1-3; zakonite vlasti 754; izdavanje zbirke 828
- o ustanovljenju javnog i privatnog društva 313, 322 § 1
- o osnivanju biskupijske ustanove posvećenoga života 579; o osnivanju, premještanju ili ukidanju kuće novaštva 647 § 1
- o podjeljivanju službe 145 § 2, 149 § 2; o uklanjanju sa službe 192-195; o uklanjanju ili premještanju župnika 1745, 1751; o nevaljanosti ređenja 290,1; o otpuštanju redovnika 699-700
- v. *Presuda, Sudački pravorijek*

ODMOR (FERIAE)

- pitomaca sjemeništa 258; klerika 283 § 2
- dijecezanskog biskupa 395 § 2; koadjutora i pomoćnog biskupa 410; župnika 533 § 2; župnog vikara 550 § 3
- produženje rada na sudu 1467
- v. *Prebivanje, Odsutnost*

ODOBRENJE (APPROBATIO)

- običaja 23; statuta pravne osobe 117; i zborni čini 119,3; obreda 214; statuta javnog društva 278 § 2, 314, 322 § 2; Uredbe o svećeničkoj formaciji 242 §§ 1-2; red u sjemeništu 243; podizanje i statut međubiskupijskog sjemeništa 237 § 2; konstitucije redovničke ustanove biskupijskog prava 595 §§ 1-2; konstitucije ustanova posvećenoga života 587 § 2; odredbe općeg sabora 338 § 1, 341 § 1; teme općeg sabora 338 § 2; plenarnog i pokrajinskog sabora 439 §§ 1-2; odluke krajevnog sabora 446; odluke biskupske konferencije 455 § 2, 456; statuti prezbiterkog vijeća 496; svetište, njegovo ime i statut 1230-1232; blagdani 1246 § 2; odredbe koje se odnose na nadarbine 1272; u vezi pohrane novca i pokretnih dobara 1305; proračuni 493

- knjiga Svetoga pisma, bogoslužnih knjiga, molitvenika, katekizama ... 775 § 2, 825 §§ 1-2, 826 § 2, 827 §§ 1-2 i 4, 829-830, 846 § 1, 928, 1119
- sveučilišta ili fakulteta 378 § 1,5, 816 § 1, 817
- onoga što se odnosi na valjanost, slavljenje, dijeljenje i primanje sakramenata 841
- ustanova posvećenoga života 207 § 2, 583, 587 § 2, 589, 595 § 1; novih oblika posvećenoga života 604-605

ODRASLA OSOBA (ADULTUS)

- katekumenat 851,1
- kum odraslome 872
- koji je prešao dob djetinjstva i stekao upotrebu razuma 852 § 1
- krst 857 § 2, 863, 865 §§ 1-2; primanje potvrde i pričesti 866
- župnik i katehetska izobrazba odraslih 776, 777,5
- priprava za sklapanje ženidbe 1063,1

ODREDBA VLASTITOG PRAVA (NORMA IURIS PROPRII)

- upis redovnika u društvo 307 § 3
- vršenje zadaća i vlasti poglavara 617
- briga poglavara za prikladne ispovjednike 630 § 2
- zajednički život redovnika 740

ODREKNUĆE (RENUNTIATIO)

- povlastice 80 §§ 1-3; povjerene vlasti 142 § 1; sa strane predstavljenoga 161 § 2; crkvene službe 184 § 1, 185, 187-189
- pape 332 § 2; kardinala 354; papinskog izaslanika 367; dijecezanskog biskupa 401-402, 416; koadjutora i pomoćnog biskupa 411; dijecezanskog upravitelja 430 § 2; generalnog i biskupskog vikara 481 § 1; župnika 538 §§ 1-3, 1742-1744
- redovnika vlastitih dobara 668 §§ 4-5
- prava nevine stranke na rastavu ženidbe 1155
- parnica 1449 § 1, 1485, 1524-1525, 1551, 1594,2, 1636 §§ 1-2, 1641,3, 1724 §§ 1-2

ODRJEŠENJE (ABSOLUTIO)

- grijeha: uvjeti za valjanost kod služitelja 966 § 1; kod pokornika 987; većeg broja pokornika istodobno 961-963; smrtna

- pogibelj 976-977; ako je pokorniku teško ostati u stanju grijeha 1357-1358; sukrivca u grijehu protiv šeste zapovijedi 977, 1378 § 1; prekršitelja zbog lažne prijave ispovjednika 982; pokušaj sakramentalnog odrješenja 1378 § 2,2 i § 3; v. *Pokora*
- cenzure i općenito kazni unaprijed izrečenih nepridržanih i neproglašanih 508 §§ 1-2, 566 § 2; v. *Cenzura*

ODSUTNOST (ABSENTIA)

- od izbora 166 §§ 2-3
 - metropolite, dijecezanskog i pomoćnog biskupa ili koadjutora 395 §§ 1-4, 405 § 2
 - generalnog ili biskupskog vikara 477 § 2
 - župnika 533 §§ 1-3, 549
 - klerika 283 § 1
 - novaka 649 § 1; redovnika 665 §§ 1-2, 696, 740; poglavara 629
 - stranke sa suđenja 1592-1595, 1622,6; tuženoga 1412, 1724 §§ 1-2; svjedoka 1557; ženidbenog druga u postupku o pretpostavljenoj smrti supruga 1707 § 2
 - krajevni zakoni 13 §§ 1-2; izvršna vlast 136; davanje oprosta 91; otpuštanje kazne 1361 § 1
 - redovitog krstitelja 861 § 2, 878; župnika pri podjeljivanju potvrde 896; vjernika u slavljenju euharistije 904
- v. *Odmor*

ODUZEĆE (PRIVATIO)

- povlastice radi zloupotrebe vlasti 84; priziv protiv 143 § 2; prava izabranoga 179 § 1; prava izbora 182 § 2; crkvene službe 184 § 1, 190 § 1, 196 §§ 1-2
- svih služba i vlasti 292; biskupskog sjedišta 416
- sprovoda i mise 1181, 1184-1185
- kao kazna 1312 § 2, 1336 § 1,2, 1338 § 1, 1387, 1389 § 1, 1394 § 1, 1396, 1397, 1457 § 1
- ne može se primijeniti na akademske stupnjeve ni vlasti reda 1338 § 2; prisvojenje službe nakon lišenja 1381 § 2
- siromašnima sakramenata 848 ili sprovoda 1183
- član koji boravi izvan kuće 687

- uporabe razuma 1322, 1323,6, 1324 § 1,2, 1478 § 1

ODVJETNIK (ADVOCATUS)

- postavljanje, osobine, punomoć, uklanjanje, mjere protiv nesavjesnog 1477, 1481-1490, 1470 § 2; prisustvovanje ispitivanju stranaka, svjedoka, stručnjaka 1559, 1561, 1663 § 2; honorar, besplatna pomoć 1649 §§ 1-2, 1490; čuvanje tajne 1455 § 3; obavijesti sucu koje ostaju izvan spisa 1604 1
- u redovitom parničnom postupku 1548 § 2,1, 1550 § 2,1, 1559, 1561, 1598 § 1, 1604 § 1, 1649 § 1,2, 1663 § 2
- u postupku za proglašenje ženidbe nevaljanom 1678 § 1
- u postupku za oprost od neizvršene ženidbe 1701 § 2
- u kaznenom postupku 1723 §§ 1-2, 1725
- kod utoka protiv upravnih odluka 1738
- nesavjestan i kazne 1445 § 3,1, 1457 § 2, 1470, 1488-1489

OFICIJAL (OFFICIALIS)

- v. *Vikar (sudski)*

OGLASI (PUBLICATIONES)

- v. *Ozivi, Objavljivanje*

OGRANIČENJE (CLAUSULA)

- u upravnom aktu 38, 61; 'do naše volje' 81; povjerena vlast 142 § 1
- nevaljanost ženidbe 1077 § 2
- protiv prava ordinarija 1301 § 3

OKAJNIČKA KAZNA

(POENA EXPIATORIA)

- kaznena mjera 1312 § 1,2
- trajne, na određeno ili neodređeno vrijeme 1319 § 1, 1312 § 2, 1336-1338, 1344,3
- v. *Kazna*

OKOLNOST (CIRCUMSTANTIA)

- u dvojbi i nejasnoći crkvenih zakona treba uzeti u obzir okolnosti 17
- ispričavajuće, otežavajuće i olakšavajuće okolnosti za primjenu kazne 1323-1324, 1326; krajevni zakon može odrediti i druge okolnosti 1327

OKRIVLJENI (REUS)

- v. *Krivac*

OLTAR (ALTARE)

- pojam i vrste 1235
- izrada i materijal 1236
- posveta, blagoslov i pohranjivanje moći 1237 §§ 1-2; gubitak posvete ili blagoslova 1212, 1238 § 1
- nesveta upotreba 1239 § 1; nije dopušteno ispod oltara pokapati mrtve 1239 § 2
- slavljenje euharistije 932 § 2, 1309

OPASNOST (PERICULUM)

- v. *Pogibelj*

OPAT (ABBAS)

- područne opatije 370
- primas 620
- mjesni je sudac prvoga stupnja 1427 § 1
- predstojnik monaške kongregacije jest sudac između dva monaška samostana 1427 § 2, 1438,3
- primasu ili predstojniku sudi Rimska rota 1405 § 3,2
- v. *Opatija*

OPATIJA (ABBATIA)

- područna: pojam 370; izjednačuje se s biskupijom 368
- v. *Opat*

OPĆEPOZNATOST (NOTORIETAS)

- čina i neznanje ili zabluda 15 § 2; odjeljenja od Crkve i izabranik 171 § 1,4; odbačenje vjere i ženidba 1071 § 1,4 i § 2, 1117; priležništva kao ženidbena zapreka 1093
- otpadnik, krivovjernik, raskolnik i sprovod 1184 § 1,1 i 3
- obustava kazne unaprijed izrečene koja nije općepoznata 1352 § 2

OPOMENA (MONITIO)

- prethodna: o otpuštanju iz društva 316 § 2; redovnika prije postupka za otpuštanje 697; uvjet za primjenu cenzure 1347 § 1
- kazneni lijek 1339-1340
- neposlušnost poslije opomene: kažnjava se 1371,1-2, 1394 § 1, 1395 § 1, 1396, 1741,4; pokretanje postupka 1341

OPORUKA (TESTAMENTUM)

- redovnika prije zavjeta 668 § 1
- u prilogu nabožne svrhe ili zaklade 1299-1302; mjerodavno sudište 1413,2

OPOZIV**(REVOCATIO, RETRACTATIO)**

- stečenih prava i povlastica 4; prijašnjih zakona u slučaju dvojbe 21; običaja 28; općih izvršnih odluka 33 § 2; uputa s obzirom na zakon 34 § 3; upravnog akta 47; pojedinačne odluke 58 §§ 1-2; otpisa 73; povlastice 79; izvršne povjerene vlasti 142 § 1; nagodbe za izbore 175,1; molbenog izbora 182 § 4; odreknuća izabranoga 189 § 4
- službe papinskog izaslanika 362, 367
- ovlasti ispovijedanja 974 §§ 1-4
- dopuštenja danog poglavarima 1019 § 2; otpusnog pisma 1023; punomoći zastupniku za ženidbu 1105 § 4; ženidbene privole 1107; 1162 § 1
- odluke ili međupresude 1591; upravne odluke u slučaju priziva 1734 § 1; odluke i utoka 1739
- lažne prijave ispovjednika 982; naučavanja osuđenog nauka 1371,1
- sudac može po dužnosti opozvati vlastitu ništovnu presudu 1626 § 2

OPROST (DISPENSATIO; INDULGENTIA; REMISSIO)**Oprost (dispensatio)**

- od zakona: pojam, narav, vlast 85-89, 91; način 59 § 1; razlog 90; tumačenje i prestanak 92-93
- molbeni izbor 180 § 1, 182 § 1
- Apostolske Stolice za biskupsko posvećenje 1014; od dobi za prezbiterat i đakonat 1031 § 4; od nepravilnosti 1047-1049
- vlast dijecezanskog biskupa i ordinarija 14, 87 §§ 1-2; od konstitucija 592 § 2; u smrtnoj pogibelji 1079; kad je sve spremno za ženidbu 1080 §§ 1-2
- vlast župnika, drugog svećenika i đakona 89, 543 § 1, 1079 §§ 2 i 4, 1080 §§ 1 i 2
- ispovjednika 1079 § 3

- od ženidbenih zapreka 1078-1082; od upita za rastavu 1144 § 2; od ženidbenog oblika 1079 §§ 1 i 2, 1121 § 3, 1127 §§ 1-2, 1129; obavijest ordinarija i upis oprosta 1081-1082, 1086 § 2, 1156 § 1, 1161 §§ 1-3

- od tvrde neizvršene ženidbe 1142; postupak 1681, 1687 § 1, 1697-1706

- od celibata 291

- od redovničkih konstitucija 595 § 2

- od zavjeta 692, 1194, 1196

- od obećavajuće prisege 1202,4, 1203

- od obdržavanja blagdana i pokorničkih dana 1245

- kazne 1354 § 1

Oprost, otpuštenje (indulgentia)

- pojam 992

- djelomični ili potpuni 993; za sebe ili za pokojne 994

- mjerodavna vlast 995, 997

- uvjeti za stjecanje 996 §§ 1-2

- društvo vjernika 306

Oprost (remissio)

- kazne 1354-1361: obustava zaveze 1335

- obveze nastale prisegom 1202,1 ili zavjetom 1203

- grijeha 963, 988 § 1; oprost je opraštanje vremenite kazne za grijeh 992

- v. *Prestanak, Odrješenje*

OPROŠTENJE (CONDONATIO)

- prešutno nevinog ženidbenog druga u slučaju preljuba 1152 §§ 1-3

- prisege 1202,1; odbijanje opraštenja 1203

OPSJEDNUT (OBSESSUS)

- zabrana izricanja zaklinjanja bez dopuštenja ordinarija 1172 §§ 1-2

OPTUŽBA (ACCUSATIO)

- mora biti priopćena: okrivljenome 1720,1; članu redovničke zajednice radi obrane 695 § 2

- kaznena 1721 § 1

- valjanosti ženidbe 1674-1675

- valjanosti ređenja 1708

- oslobađanje 1348

- v. *Tužba*

OPUNOMOĆENIK (DELEGATUS)

- v. *Delegat*

ORATORIJ (ORATORIUM)

- v. *Kapela*

ORDINARIJ (ORDINARIUS)

- pojam 134 § 1; mjesni 134 § 2
 - vlastit 107 §§ 1-2
 - trajne ovlasti 132 § 2; izvršna vlast 134 § 3; običaji protiv Zakona 5 § 1; davanje oprosta od zakona 14, 87 § 2; u vezi: otpisa 66, 68; davanja milosti 65 § 1; povlastice 84; dužnosti: u vezi sjemeništaraca 258, novaka 644, klerika 645 § 2, 686; štiti samostalnost ustanova posvećenoga života 586 § 2; propovijedanje 764; briga za katehete 780; dopuštenje za izdavanje knjiga 824, 826-827, 830-831; nadzire: društva vjernika 305 § 2, 325; katolički odgoj i nastavnike vjeronauka 804-806; molitve i vježbe pobožnosti 839 § 2; namjenjivanje misa 958 § 2, 1308-1309; upravljanje dobrima 637, 638 § 4, 1276, 1279, 1281, 1283-1284; izvršenje nabožnih odredbi 1301-1302, 1310; zaklade 1304-1305; može dopustiti krštenje u privatnim kućama 860 § 1; zadužiti i druge službenike da krste 861 § 2; vlast u vezi s potvrdom 886-887; daje dopuštenje za misu u nekatoličkom hramu 933; broj misa 905 § 2; čuvanje euharistije 934 § 1,2, 936; vlast ispovijedanja 968 § 1; davanja ovlasti ispovijedanja 969 § 1, 970-975; davanje oprosta od nepravilnosti i zapreka 1047 § 4 i privatnih zavjeta 1196,1 i 3; odgovoran za ženidbeni pastoral 1064; daje dopuštenje za prisustvovanje ženidbi 1071; daje oprost u vezi sa ženidbom 1078-1080; prisustvuje ženidbi 1108-1110 ili to povjeri drugima 1111; ženidba pod uvjetom 1102 § 3; mješovite ženidbe 1125, 1127 § 2; tajna ženidba 1130; razrješenje ženidbene veze 1144-1148; zaklinjanja 1172 § 2; blagoslivlja sveta mjesta 1207 ili određuje za svjetovnu upotrebu 1212; kapele i kapelice 1223-

1228; svetišta 1232 § 1; groblja 1241 § 2; skupljanje novaca 1265 § 1, 1266; može opomenuti, dati pokoru, kazniti 1337, 1339, 1340 § 3, 1348, 1371; sudski ili upravni postupak za primjenu kazne 1341; otpuštanje iz kleričkog staleža 1350 § 2; opraštanje od kazne 1355-1356; na sudu u ime pravne osobe 1480 § 2; kazneni postupak 1717-1722, 1724; kažnjiva djela protiv ordinarija 1373

- drugog obreda 450 § 1

- v. *Mjesni ordinarij, Mjerodavni ordinarij, Osobni ordinarij, Vlastit ordinarij, Biskup*

OSAKAĆENJE (MUTILATIO)

- nepravilnost za primanje redova 1041,5 i za vršenje redova 1044 § 1,3

- kažnjivo djelo 1397

OSIGURANJE (ADSISTENTIA, PRAEVIDENTIA, SECURITAS)

- laika koji rade u Crkvi 231 § 2

- klerika 281 § 2, 384

- biskupijska ustanova za osiguranje klera 1274 § 2

OSLOBAĐANJE (DISPENSATIO)

- v. *Oprost*

OSNIVANJE (ERECTIO)

- crkvenih službi 148

- društva 298 § 2; društva vjernika 301 §§ 1-3; javnih društava 312-314, 317 § 2, 318 § 2, 319 § 1, 320 §§ 1-2, 328; privatnih društava 322 §§ 1-2

- biskupijskog ili međubiskupijskog sjemeništa 237-238; narodnog ili međunarodnog sjemeništa 295 § 1

- apostolske administrature 368, 371 § 1; osobnih prelatura 294; partikularne Crkve 372 § 2, 373

- biskupske konferencije 448 § 2, 449 §§ 1-2
 - stolnog kaptola 504

- župa 515 §§ 2-3, 516 §§ 1-2, 520 § 1

- ustanova posvećenoga života 573 § 2, 579, 589; novih dijelova ustanova 581; redovničkih kuća 312 § 2, 609-611, 616 §§ 1-2; samostana monahinja 609 § 2; pokrajina 621; novaštva 647 § 1;

- konferencije viših poglavara 709; kuće apostolskoga života 733 §§ 1-2
- sveučilišta, fakulteta 807, 811 § 1, 813, 816 § 1, 817
- pravne osobe 122, 1303 § 1,1
- sudišta 1445 § 3,3

OSOBA (PERSONA)

- ljudska: kanonski položaj krštene 96; vjernici i postizavanje zrelosti ljudske osobe 217; poštovanje sa strane poglavara 618; temeljna prava 747 § 2; nauk Crkve o dostojanstvu i slobodi 768 § 2; potpuna formacija jest cilj odgoja 795; unapređenje sa strane katoličkog sveučilišta 807
- fizička 96-112; davanje povlastica 76 § 1; odreknuće 80 §§ 2-3; razdioba na temelju dobi 97-99; i prebivalište 100; zavičajno mjesto 101 §§ 1-2; stjecanje i gubitak prebivališta i boravišta 102-106; ordinarij i mjesni župnik 107 §§ 1-3; krvno srodstvo i tazbina 108-109; v. *Krvno srodstvo, Tazbina*; posvojenje 110; pripadnost obrednoj Crkvi 111-112
- zabluda u osobi ili osobini i ženidba 1097 §§ 1-2; koja boravi u kući ustanove i oprost od privatnih zavjeta 1196,2
- pravna 113-128: pojam 113 § 2; ustanovljenje i svrha 114 §§ 1-3; skupnost osoba i stvari 115 §§ 1-3; javne i privatne 116-118; statuti 94 §§ 1-3; odobrenje 117; predstavljanje 118; zborni čini 95 §§ 1-2, 119; valjanost čina 124 §§ 1-2; utruće, spajanje, dijeljenje 120-122; odreknuće od povlastice 80 § 3
- stjecanje pravne osobnosti po samom pravu: sjemenište 238 § 1; partikularna Crkva 373; crkvena pokrajina 432 § 2; crkvena regija 433 § 2; biskupska konferencija 449 § 2; župa 515 § 3; redovnička ustanova, pokrajina, kuća 634 § 1; konferencije viših poglavara odobrene od Apostolske Stolice 709; družbe apostolskoga života 741 § 1
- mjerodavna vlast može dati pravnu osobnost javnim i privatnim društvima vjernika 313, 322

- privatna društva koja nisu pravne osobe 310
- dugovi i zaduženja 639 § 1; vlasništvo dobara 1255-1258; stjecanje dobara 1259-1272; upravljanje dobrima 1273-1289; parnica 1288, 1427 § 3; ugovori i otuđenja 1290-1295
- zaklade 1303-1304; v. *Zaklada*
- prava fizičkih i pravnih osoba i parnice 1400 § 1; mjerodavno sudište 1405 § 3,3; zastupanje 1480 §§ 1-2
- moralno pravne osobe: Katolička crkva i Apostolska Stolica 113 § 1
- Kristova: kada biskup i prezbiter djeluju u osobi Krista 899 § 2; 900 § 1, 1008
- privatna 116 §§ 1-2, 120 § 1, 123, 264 § 2, 1171, 1255, 1257 § 2, 1263, 1265 § 1, 1267 §§ 1-2, 1269
- javna 116 §§ 1-2; 118, 121, 123, 264 § 2, 803 § 1, 1255, 1257 § 1, 1258, 1263, 1267 §§ 1-2, 1269-1270, 1276 § 1, 1279 § 2, 1288, 1291, 1303 § 1,2, 1540 § 1
- v. *Pravna osobnost*

OSOBINA (QUALITAS)

- služba 149 §§ 1-2, 230 § 1, 626, 970; župnika za pastoralnu službu 521 § 2, 542,1; sjemeništara 241 § 1; za primanje u ustanovu posvećenoga života 598 § 1; za novaštvo 642
- za ređenje 1025 § 1, 1026, 1029, 1051-1052
- pokora prema svojstvu i broju grijeha 981
- osobe i ženidba 1097 § 2; v. *Zabluda*
- za podjeljivanje blagoslovina 1168

OSOBNA PRIKLADNOST (INDUSTRIA PERSONAE)

- u vezi: s izvršenjem upravnog akta 43-44; s danim trajnim ovlastima ordinariju 132 § 2; daljnje povjeravanje povjerene vlasti 137 § 2

OSOBNI ORDINARIJ (ORDINARIUS PERSONALIS)

- partikularna Crkva 372 § 2
- mjerodavnost nad ženidbom 1110
- v. *Ordinarij*

OTIMANJE (SPOLIUM)

- mjerodavno sudište 1410

OTMICA (RAPTUS)

- ženidbena zapreka 1089

- kažnjivo djelo 1397

OTPAD (APOSTASIA)

- pojam 751

- razlog nepravilnosti za primanje i vršenje redova 1041,2, 1044 § 1, §2, 1047 § 2,1

- dopuštenje ordinarija za ženidbu 1071 § 1,4; zapreka razlika vjere i mješovita ženidba 1086 §§ 1-2, 1124; kanonski ženidbeni oblik 1117

- uklanjanje sa službe 194 § 1,2

- otpuštanje redovnika 694 § 1,1

- zabrana crkvenog sprovoda 1184 § 1,1

- kazna izopćenja i druge kazne 1364 §§ 1-2

OTPADNIK (APOSTATA)

- v. *Otpad*

OTPIS (RESCRIPTUM)

- općenito 59-75: pojam i mjerodavna vlast 35, 59 § 1; stečena prava i zakoni i običaji 38; tko i za koga se može isposlovati 60-61: kada ima učinak 62; nevaljanost 63 §§ 1-3, 66; dva međusobno protivna 67 §§ 1-2; dvojba o valjanosti 67 § 3; Apostolske Stolice i ordinarij 68; zadaća izvršitelja 69-70; izdan u vlastitu korist 71; produljenje 72; opoziv 73; kada otpis sadržava povlasticu ili davanje oprosta 75; izvršenje pripada redovito generalnom ili biskupskom vikaru 479 § 3

- Apostolske Stolice: produljenje 72; za gubitak kleričkoga staleža 290,3; ponovno primanje u klerički stalež 293; za oprost od tajne zapreke 1082; za pozakonjenje djece 1139; za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1706

- izdan 'Na vlastitu pobudu' i zakoni ili običaji 38

- takse 1264,1

OTPUSNO PISMO**(LITTERAE DIMISSORIAE)**

- v. *Pismo*

OTPUŠTANJE (DIMISSIO)

- iz sjemeništa 240 § 2; iz društva vjernika 306, 308, 316 § 2; otpušteni iz sjemeništa ili redovničke ustanove i ponovno primanje 241 § 3

- iz kleričkog staleža 290,2, 1317, 1336 § 1,5, 1350 §§ 1-2, 1364 § 2, 1367, 1370 § 1, 1387, 1394 § 1, 1395 §§ 1-2

- novaka 653 §§ 1-2; redovnika 689 § 3, 694-704; iz svjetovne ustanove 729; iz družbe apostolskoga života 742, 746

- žene 1148 §§ 1 i 3

OTPUŠTENJE (INDULGENTIA)

- v. *Oprost*

OTUĐENJE (ALIENATIO)

- crkvene imovine pravo je Crkve, redovničke ustanove, pokrajine, kuće, družbe apostolskoga života 1254 § 1, 1255, 634 § 1, 741 §§ 1-2

- da bude valjano 638 § 3, 1291-1295

- male vrijednosti 1298

- procjena, dobiveni novac 1294 §§ 1-2

- prema svjetovnim zakonima 1296

- održavanje formalnosti pravom određenih 1715 § 2

- svetih moći i likova 1190 §§ 2-3

- kažnjivo djelo 1377

OVLAST (FACULTAS)

- izvršitelja upravnog akta 41-45: davanja oprosta 89; trajna 132 §§ 1-2; dopunja Crkva 144 § 2

- papinskog izaslanika 364,8; biskupa: v. *Biskup*; pomoćnog biskupa i koadjutora 403 §§ 2-3; 409 § 2; generalnog i biskupskog vikara 409 § 2, 479 § 3; kanonika pokorničara 508 § 1; dekana 555 § 1; župnika 510 § 2, 517 § 2; svećenika za vrijeme odsutnosti župnika 533 § 3; kapelana 566 §§ 1-2

- ulaska u klauzuru monahinja 667 § 4

- za propovijedanje 764, 766

- za podjeljivanje potvrde 882-888; za biniranje i triniranje 905 § 2; za odrješenje od grijeha: služitelj s ovlašću 966 §§ 1-2; tko je ima po samom pravu ili na temelju službe 543 § 1, 966-977;

- tko je može dati 969 §§ 1-2; prikladnost 970-971; trajanje 972; način davanja 973; opoziv i prestanak 974-975; u smrtnoj pogibelji 976; odrješenje sukrivca 977
- za prisustvovanje ženidbi 1108 § 1, 1109-1110, 530,4, 543 § 1; provjerba 1111-1114
 - za poslove upravljanja 1281 § 1
 - oduzimanje 1336 § 1,2 1338 § 1

OVLAŠTENJE (DELEGATIO)

- v. *Povjerba, Delegat*

OZDRAVLJENJE U KORIJENU (SANATIO IN RADICE)

- ženidbe: 1161-1165: pojam i učinci 1161 §§ 1-3; privola 1162 §§ 1-2; uvjeti 1163 §§ 1-2; valjanost 1164; mjerodavna vlast 1165 §§ 1-2
- upis u maticu vjenčanih i krštenih 1123
- v. *Ukrepljenje*

OZIVI (PUBLICATIONES)

- za ređenje 1051,2
- ženidbeni ozivi ili navještaji i biskupska konferencija 1067

OZLOGLAŠENJE (INFAMIA)

- opasnost 1048, 1352 § 2, 1455 § 3, 1548 § 2,2, 1717 § 2
- kažnjivo djelo 1390 §§ 1-2

OZNAKA (INSIGNE)

- kanonika 506 § 2; oduzimanje 1336 § 1,2, 1338 § 1

P

PALIJ (PALLIUM)

- tko ga stavlja ili predaje 355 § 2
- značenje, traženje, upotreba 437 §§ 1-3

PAPA (PONTIFEX ROMANUS)

- v. *Rimski prvosvećenik*

PAPINSKA MISIJSKA DJELA

(PONTIFICIA OPERA MISSIONALIA)

- u pojedinim biskupijama 791,2

PARNICA (CAUSA, LIS)

- pridržana papi, Rimskoj roti, Apostolskoj signaturi 1405 §§ 1 i 3, 1406 §§ 1-2, 1444 §§ 1-2, 1445 § 1
- koja se odnosi na duhovne i s njima povezane stvari 1401,1, 1478 § 3

- sudska: uvod, podnošenje tužbe 1501,1506; istraživanje parnice 1418, 1428, 1729 §§ 1-3; objavljivanje spisa 1598; zaključenje dokaznoga postupka 1599-1600; rasprava parnice 1601-1606, 1725
- crkvena: pravo Crkve 1401, 1407, 1418-1419; koju sudi sudsko vijeće 1425 §§ 1-5; sudjelovanje promicatelja pravde 1430-1431; mjerodavnost dijecezanskog biskupa u parničnim postupcima 1431 § 1; sudjelovanje branitelja veze 1432; koju sudac ne prihvaća 1448 § 1; trajanje 1453; čuvanje tajne 1455 §§ 1-3; redosljed raspravljanja sporova 1458; glavna parnica 1607; mjerodavni sudac ili sudište 1512,2
- uzgredna: pojam 1587; podnošenje 1588; pripuštanje ili odbijanje 1589 §§ 1-2; rješenje presudom ili odlukom 1590 §§ 1-2; opoziv ili izmjena odluke ili međupresude 1591
- neodaziv tuženoga 1592 §§ 1-2; tužitelja 1594; troškovi 1595
- o pravnom stanju osoba 1643-1644
- za proglašenje ništavosti ženidbe 1671-1691: pravo Crkve 1671; mjerodavno sudište 1673,1-4, 1694; sposobni za pobijanje ženidbe 1674,1-2; pobijanje ženidbe poslije smrti ženidbenog druga 1675; pokušaj pomirenja 1676; prihvaćanje tužbe i postupak 1677-1680; presuda i priziv 1682-1685; postupak na temelju isprava 1686-1688; čudoredne i svjetovne obveze prema djeci i jedna prema drugoj 1689; ne mogu se raspravljati usmenim postupkom 1690
- o spolnoj nemoći i o nedostatku pristanka zbog duševne bolesti i stručnjaci 1680, 1574
- o čisto svjetovnim učincima 1672, 1692 § 3
- za rastavu supruga 1692-1696
- postupak za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1697-1706, 1681
- postupak o pretpostavljenoj smrti supruga 1707 §§ 1-3
- za proglašenje ništavosti svetoga ređenja 1708-1712

- kazneni postupak 1717-1731, 489 § 2
- tumačenje akata koji se odnose na spor 36 § 1
- pred svjetovnim sudom 1288
- tužba za pokretanje parnice 1501-1506; v. *Tužba*; sporni predmet 1513-1516: v. *Utvrdjivanje spornog predmeta*; tijek 1517-1525; dokazi 1526-1586; zabrana zastupniku i odvjetniku kupovati parnice ili pretjerano zarađivati 1488 § 1; troškovi 1611,4, 1649 §§ 1-2

PASTIR (PASTOR)

- Božjeg naroda 1008; predstavlja Krista 212 § 1
- prava i dužnosti vjernika prema pastirima 212, 214
- kako moraju pomagati vjernike 213; povjeravanje službi i zaduženja laicima 228 § 1; pomoć laika 228 § 2
- papa je vrhovni pastir 331, 333 § 2, 353 § 1, 749 § 1; biskup 369, 375 § 1, 383 § 1; opat, prelat 370; župnik ili kao-župnik 515 §§ 1-2, 516, 519, 529
- odgoj novaka za poštovanje pastira 652 § 2
- dužnosti: propovijedanje i katehiziranje 771, 773; sredstva društvenog pripočivanja 822-823; katolički odgoj 794 § 2; sakramenti 843 § 2; krst 861 § 2; potvrda 890; euharistija 898; ispovijedanje 986 §§ 1-2, 914; bolesničko pomazanje 1001; ženidba 1063-1064, 1072, 1128; pokora 1152
- v. *Dušobrižništvo*

PASTORALNA PRAKSA (PRAXIS PASTORALIS)

- v. *Praksa*

PATRIJARH (PATRIARCHA)

- koji pripada kardinalskom zboru 350 §§ 1 i 3
- počasni naslov 438
- kao svjedok 1558 § 2

PATRON (PATRONUS)

- v. *Zaštitnik*

PEČAT (SIGILLUM)

- sakramentalni: nepovredivost 983 § 1, 984 §§ 1-2; kazne za povredu 1388 § 1; v. *Tajna*

- župni 535 § 3
- sudski 1472 § 2

PETAČ (FERIA SEXTA)

- dan nemrsa i posta 1251
- Veliki petak: muka i smrt Isusova 1251

PIJANSTVO (EBRIETAS)

- i kažnjivo djelo 1324 § 1,2, 1325, 1345

PISMENI ZAHTJEV (LIBELLUS)

- v. *Tužba*

PISMENO SVJEDOČANSTVO (LITTERAE TESTIMONIALES)

- za novaštvo 645 §§ 1-4; za svete redove 1051,2, 1053 § 2
- za procjenu iskaza svjedoka 1572
- glasovanje 167 § 1
- v. *Pismo*

PISMO (EPISTOLA)

- glasovanje 167 § 1
- inkardinacija i ekskardinacija 267 §§ 1-2, 268 § 1
- apostolsko biskupskog imenovanja 379, 382 §§ 2-3, 404-405, 406 § 2
- prvosvećenikovo 367
- biskupovo 412, 495 § 2, 535 § 4, 548 §§ 1-2
- nepoznatog svećenika za slavljenje mise 903
- otpusno 1015 §§ 1 i 3, 1018-1023, 1052 § 2, 1053 § 2, 1383
- v. *Pismeno svjedočanstvo*

PISMOHRANA (TABULARIUM)

- ili arhiv; v. *Arhiv*

PITANJE (QUAESTIO)

- za raspravljanje na općem saboru 338 § 2; na biskupskoj sinodi 342-343, 344,3; na kardinalskom zboru 349; na plenarnom saboru 441,4; na pokrajinskom saboru 442 § 1,3; na biskupijskoj sinodi 465; na prezbiterkom vijeću 500 § 1
- misijska, ekumenska, društvena 256 § 2; koja se tiču odnosa Crkve i države 365 § 1,2
- teološka: na katoličkim sveučilištima 811,2; u vezi s knjigama 827 §§ 2 i 4, 832; prijenosa na radiju i televiziji 831 § 2

- sudskih troškova 1464; glavno i uzgredno pitanje u parnici 1587, 1589-1590, 1616 § 2, 1652; priziva 1631; sporno 1677 § 3; štete u kaznenom postupku 1718 § 4; dokaza 1428 § 3, 1527 § 2; izjave stranaka, svjedoka 1533, 1552 § 2, 1561, 1563-1565, 1568, 1612; o valjanosti ženidbe poslije smrti supruga 1675 § 1

- v. *Upit*

PITOMAC (ALUMNUS)

- formacija u malom sjemeništu i sličnim ustanovama 234 §§ 1-2
- primanje u veliko sjemenište 241 §§ 1-3; duhovni odgoj u velikom ili međubiskupijskom sjemeništu 235 §§ 1-2, 237 § 1 ili pod vodstvom prikladnog svećenika 235 § 2; sloboda u izboru duhovnog vodstva i ispovijedanja 239 § 2, 240 § 1, 246 § 4
- pripuštanje k redovima 240 § 2
- uzdržavanje 263
- nadzor biskupa nad formacijom pitomaca 259 §§ 1-2
- s rektorom trebaju podijeliti odgovornost osobito u obdržavanju stege 239 § 3
- Uredba o svećeničkoj formaciji i vlastiti red sjemeništa 242 §§ 1-2, 243
- duhovna formacija i znanstvena izobrazba, pastoralni i liturgijski odgoj 244-252, 255-258
- odgoj za celibat: dužnosti i teret 247 §§ 1-2
- euharistija, časoslov, štovanje Blažene Djevice Marije, i krunicom, razmatranje, pobožne vježbe, ispovijed, duhovno vodstvo, duhovne vježbe 246 §§ 1-5
- slanje pitomaca na crkvena sveučilišta ili fakultete 819
- v. *Kandidat*

PJESMA (CANTUS)

- u bogoslužju časova 1173

PJEVAČ (CANTOR)

- tko može vršiti tu službu 230 § 2

PLAĆA (REMUNERATIO)

- premještenog sa službe 191 § 2; čitača i

- akolite 230 § 1; laika 231 § 2; nastavnika u sjemeništu 263; klerika 281 § 1, 282 § 2; oženjenih đakona 281 § 3; biskupa premještenog u drugu biskupiju 418 § 2,2; kanonika 506 § 2; svećenika koji je u župnoj pastvi 531

- radnika 1286,2

- v. *Prihod, Uzdržavanje, Mirovina*

PLOD (FRUCTUS)

- svetosti i svjedočanstva apostolskih ustanova 674
- sudioništvo u euharistiji 899 § 3
- izopćeni ne stječu plodove dostojanstva, službe, posla, plaće 1331 § 2,5; obustava koja zabranjuje primanje plodova povlači obvezu vraćanja 1333 § 4
- poslije presude treba vratiti i plodove 1515

POBAČAJ (ABORTUS)

- nepravilnost za primanje i zabrana vršenja redova 1041,4, 1044 § 1,3, 1046, 1047 § 2,2, 1049 § 2
- kazna izopćenja 1398
- v. *Nedonošče*

PODDEKAN (SUBDECANUS)

- kardinal 352 §§ 1-4, 355 § 1

PODJELBA (COLLATIO, PROVISIO)

- crkvene službe 147, 157; pravno prazne službe 154
- službe čitača ili akolite i plaća 230 § 1; službe župnika 523; službi redovnicima 626
- krštenja 868 § 1-3, 875
- razdoblje između akolitata i đakonata 1035 § 2
- v. *Kanonsko povjerenje*

PODJELJIVANJE (CONCESSIO)

- v. *Davanje*

PODJELJIVANJE SAKRAMENATA (ADMINISTRATIO SACRAMENTORUM)

- valjano i dopušteno 841, 844 §§ 1-4;
- pod uvjetom 845 § 2
- obdržavanje propisa bogoslužnih knjiga 846 § 1

- krštenja 849
- pokore i crkveni nauk 978 § 2
- prilog 848, 1264,2
- hinjeno 1379
- dopuštenje rektora ili poglavara crkve 561
- kapelanska služba 566 § 1
v. *Služitelj*

PODRUČJE (FORUM; TERRITORIUM)

Područje (forum)

- crkveno 221 § 1
- unutrašnje: Pokorničarna 64; milost usmeno dana 74; dana milost u odnosu na vlast upravljanja i učinci na izvanjskom području 130; povjerena vlast 142 § 2; dopuna vlasti 144 §§ 1-2; vlast poglavara i kapitula 596 § 2; odrješenje od cenzura na sakramentalnom području 508 § 1, 976, 1357 §§ 1-2; oprost od tajnih zapreka 1079 § 3, 1082
- izvanjsko: upravni akt 37; dokazivanje dane milosti 74; dopuna vlasti 144 §§ 1-2; vlast upravljanja 130, 1319; vlast poglavara i kapitula 596 § 2; zapreke 1074; ukrepljenje 1123; mješovite ženidbe 1126; pavlovska povlastica 1145 § 3; upis oprosta 1081-1082; prijetnja kaznom 1319 § 1; pokora 1340 § 1; pismeni otpust 1361 § 2
- sakramentalno 508 § 1, 1079 § 3, 1357 §§ 1-2
- nesakramentalno 1079 § 3, 1082

Područje (territorium)

- vlast davanja oprosta 91; izvršna vlast 136; stjecanje prebivališta ili boravišta 102 §§ 1-3
- crkvene pokrajine 431 §§ 1-2, 439 § 2
- krajevni sabor 443 §§ 1-6, 445
- vlast biskupskog vikara 479 § 2; vlast kanonika pokorničara 508 § 1
- katekizmi 775 § 2
- sveučilište i fakultet 809
- misijsko 790 §§ 1-2
- krst 862; potvrda 887-888; pokora 974 § 2; ženidba 1077 § 1, 1078 § 1, 1079 § 1, 1109

- zabrana ili naredba stanovanja na određenom području 1336 § 1,1, 1337 §§ 1-2, 1722

- v. *Područnost, Mjesto*

PODRUČNI VIKAR (VICARIUS FORANEUS)

- v. *Vikar (dekanatski)*

PODRUČNI VIKARIJAT (VICARIATUS FORANEUS)

- v. *Vikarijat (dekanatski)*

PODRUČNOST (TERRITORIALITAS)

- zakona 12 § 3, 13 §§ 1-3, 1290
- biskupije 372 § 1; područne prelature i opatije 368, 370; biskupske konferencije 447, 448 § 2; župe 518
- v. *Područje*

POGIBELJ (PERICULUM)

- velike štete, sablazni ili ozloglašenja 87 § 2, 703, 1048, 1546 § 1 ili velikog zla 1080 §§ 1-2
- zablude ili indiferentizma 844 § 2
- kvarenja euharistijskog kruha 924 § 2
- obeščašćenja 938 § 3
- objavljivanja znanja stečenog u ispovijedi 984 § 1
- bolesti ili starosti 1004 § 1
- otpada od vjere 1125,1
- za jednog ženidbenog druga od drugog 1153 § 1
- velike sablazni ili ozloglašenja 1352 § 2; potajnog dogovaranja ili nagovaranja ili prijevare 1570, 1600 § 1,2; pregledavanja spisa parnice 1598 § 1
- smrtna: briga župnika 529 § 1; podjeljivanje sakramenata: nekatolicima 844 § 4; krštenja 865 § 2, 867, 868 § 2; potvrde 530,2, 566 § 1, 883,3, 889 § 2, 891; euharistije djeci 913 § 2; popudbine 921-922; skupnog odrješenja 961 § 1,1, 962 § 2; odrješenja preko neovlaštenog svećenika 976; sukrivca 977; obveza svakog svećenika odrješivati 986 § 2; bolesničko pomazanje 1004 § 1; slavljenje ženidbe 1068, 1079; prisutnost samih svjedoka 1116 § 1,1
- obustava cenzure 1335; kazne 1352 § 1

POGLAVAR (SUPERIOR)

- papa je vrhovni poglavar ustanova posvećenoga života 590 § 2
- redovnički: neki su ordinariji 134 § 2; vlast 596 § 1; kuća 608; načelo vršenja vlasti, primjer 617-619; 626; vrste i opseg vlasti 620-622; osnivanje 623-626; vijeće 627 §§ 1-2; obveze 628-630; nije ekonom 636 § 1; upravljanje dobrima 636 § 1, 638 § 3, 639 §§ 1-5; primanje kandidata u novaštvo 642, 644-645; privremeno zavjetovanje 656, 3 i 5; produljenje vremena za zavjetovanje 657 § 2; formacije redovnika 661; odsutnost redovnika 665; dopuštenje poglavara da bi se mijenjala oporuka 668 § 2; druga dopuštenja 671, 765; vjernost poslanju i djelima ustanove 677 § 1; dijecezanski biskup 678 § 3; boravak izvan kuće 687; ponovno primanje u ustanovu 690 § 2; propovijedanje redovnicima 765; katehetska pouka 778; i slanje na crkvena sveučilišta i fakultete 819; ispovijest vjere 833,8; popudbina 911 §§ 1-2; preuzete mise 957; ovlast ispovijedanja 968 § 2, 969 § 2, 974 §§ 1-4; pripava kandidata za ređenje 1028; sprovod članova ustanove 1179; oprost od privatnih zavjeta 1196,2; suci 1427 § 1; sudac suda drugoga stupnja 1438,3
- viših redovničkih kleričkih ustanova i kleričkih družba papinskoga prava: pojam 620, 613 § 2; ordinariji 134 § 1; vlast 596 § 2; izbori 625 § 2; drugi poglavari 625 § 3; nisu ekonom 636 § 1; primanje kandidata u novaštvo 641-642; primanje svjetovnih klerika 644-645; kuća novaštva 647; zavjetovanje prije vremena 649 § 2; upravljanje novaštvom 650 § 2; produljenje kušnje 653 § 2; odsutnost klerika 665 § 1; upravljanje laičkim dobrima 672; zabrana boravka redovniku sa strane biskupa 679; otpuštanje redovnika 694 § 2, 695-703; konferencije viših poglavara 708-709; ispovijest vjere 833,8; ovlast ispovijedanja 967 § 3; 968 § 2, 969 § 2;

otpusno pismo 1019 § 1; sud za ređenje 1025 §§ 1-2, 1029-1030, 1051,2; pastoralna praksa đakona 1032 § 2; suci 1427 § 1

- v. *Voditelj*

POGLAVARSTVO «građansko» (MAGISTRATUS «civilis»)

- najviše i mjerodavno sudište 1405 § 1,1
- službena tajna 1568 § 2,1
- ženidbena parnica 1672

POGODNOST (FAVOR)

- pravna: u odnosu na valjanost ženidbe 1060; u odnosu na povlasticu vjere 1150; presuda parnice koja uživa pogodnost 1608 § 4
- vjere: u pavlovskoj povlastici 1143 § 1, 1150
- za kardinale, patrijarhe, biskupe kada su svjedoci na sudu 1558 § 2

POGRDA (INIURIA)

- svetosti ženidbe 1132
- Stvoritelja u pavlovskoj povlastici 1143 § 2, 1144 § 1,2, 1146,2
- svetog mjesta 1211-1212
- protiv vjere ili Crkve 1369

POGREB (SEPULTURA)

- pravo 1176 §§ 1-2
- tijela i spaljivanje 1176 § 3
- izbor groblja 1180 §§ 1-2
- upis u maticu umrlih 1182
- sveta mjesta za pokapanje 1205; poseban blagoslov groblja i grobova 1240 §§ 1-2, 1241 § 2
- u crkvi 1242
- v. *Sprovod, Groblje, Pokop*

POHOD (VISITATIO)

- 'Apostolskim pragovima' 395 § 2, 400 §§ 1-3
- kanonski: zastara 199,7; sjemeništa 259 § 2; društva vjernika 305 § 1; biskupije 396-398; redovničkih ustanova i njihovih kuća 397 § 2, 628 § 2,2; samosvojnih samostana 628 § 2,1; župne knjige i isprave 535 § 4; metropolitne sufraganskim biskupijama 436 § 1,2;

dekana župama svoga područja 555 § 4; crkve, kapele, škole povjerene redovnicima 683 § 1, 806 § 1, 1224 § 1; župnika obiteljima 529 § 1, 851,2; ordinarija o ispunjenju nabožnih odredaba 1301 § 2; redovničkih poglavara 628 § 1, 619

POHOD 'APOSTOLSKIM PRAGOVIMA' (VISITATIO 'AD LIMINA APOSTOLORUM')

- dužnost 395 § 2, 400 §§ 1-3

POKAZNICA (OSTENSORIUM)

- za izlaganje euharistije 941 § 1

POKOJNIK (DEFUNCTUS)

- misa 901
 - namjena oprosta 994
 - podjeljivanje bolesničkog pomazanja 1005
 - pogreb 1176-1185, 1240 § 1; svećenik 555 § 3
 - sudski postupak 1518,1-2
 - v. *Sprovod, Pogreb*

POKOP (TUMULTATIO)

- upis u maticu umrlih 1182
 - v. *Pogreb, Sprovod, Groblje*

POKORA (PAENITENTIA)

- sredstvo posvećenja: karakteristika pustinjačkog života 603 § 1; redovnika 673; za Crkvu je sredstvo posvećivanja 839 § 1; crkvena vlast odlučuje o danima pokore 1244 §§ 1-2; oprost ili zamjena 1245; odredbe o danima pokore 1249-1253
 - kao kaznena mjera 1312 § 3, 1324 § 1, 1326 § 2, 1328 § 2, 1340 §§ 1-3, 1342 § 1, 1343, 1344,2, 1357 § 2, 1358 § 2
 - sakrament 959-991: pojam 959; pojedinačna ispovijed 960; odrješenje više pokornika bez pojedinačne ispovijedi i uvjeti za to 961-963; služitelji pokore i nekatolici 844 § 4; mjesto 964, 967 § 2-3; služitelj 965-986, 844 § 2; vlast i ovlaštenje 966; vlast: pape, kardinala, biskupa 967 § 1; kanonika pokorničara 508; župnika i

poglavara 968 §§ 1-2; prezbitera 969-971; ovlast na određeno ili neodređeno vrijeme 972; pismena ovlast 973; opoziv i prestanak ovlasti 974-975; smrtna pogibelj 976; i sjemeništarcu 240 §§ 1-2, 246 § 4; klerici 276 § 2,5; vjernici 528 § 2; redovnici 664; članovi svjetovnih ustanova 719 § 3; u redovničkim ustanovama 630 §§ 1-4; kateheza 777,2; drugi kršćani 844 §§ 2-5; prije sklapanja ženidbe 1065 § 2; u svetištima 1234 § 1
 - v. *Ispovijed, Ispovjednik, Ovlast, Kanonik (pokorničar)*

POKORNIČARNA (PAENITENTIARIA)

- pravo za unutrašnje područje 64
 - utok 1048; otpis 1082

POKORNIK (PAENITENS)

- odrješenje većeg broja pokornika 961 §§ 1-2
 - rešetke između pokornika i ispovjednika 964 § 2
 - smrtna pogibelj 976
 - stanje i dob 979, 981
 - raspoloženje 980, 987
 - izvršenje pokore 981
 - pečat i tajna štite pokornika 983 § 1, 984 § 1, 1550 § 2,2; koje grijeha treba ispovijedati 988; godišnja ispovijed 989; ispovijed preko tumača 990, izbor ispovjednika 991
 - određena kuća za pokornika 1337 § 2
 - kada je teško pokorniku ostati u stanju grijeha 1357 § 1
 - navođenje na grijeh protiv šeste zapovijedi 1387
 - v. *Pokora*

POKRAJINA (PROVINCIA)

- v. *Crkvena pokrajina, Redovnička pokrajina*

POKRETANJE <parnice> (INTRODUCTIO <causae>)

- parnice 1501-1512; pred rimskim prvosvećenikom 1417 §§ 1-2; u usmenom parničnom postupku 1658 § 1

POKUŠAJ (ATTENTATUM)

- nevaljanog sklapanja ženidbe 1085 § 1, 1087-1088, 1090; kazne: za klerika 194 § 1,3, 1394 § 1; za redovnika 694 § 1,2, 1394 § 2; za člana svjetovne ustanove 729; za člana družbe apostolskoga života 746; nepravilnost za primanje i vršenje svetih redova 1041,3, 1044 § 1,3, 1047 § 2,1
- euharistijskog slavlja 1378 § 2,1 i § 3
- podjeljivanja sakramentalnog odrješenja 977, 1378 §§ 1 i 3
- kažnjivog djela 1328 §§ 1-2, 1330
- samoubojstva: v. *Samoubojstvo*
- pomirenja u parnicama 1446 § 2, 1659 § 1, 1695, 1733 §§ 2-3; v. *Nagodba*
- v. *Pokušana ženidba*

POKUŠANA ŽENIDBA (MATRIMONIUM ATTENTATUM)

- razlog za uklanjanje klerika sa službe 194 § 1,3; obustava i druge kazne 1394 § 1
- posljedice za redovnika 694 § 1,2, 1394 § 1
- nepravilnost za primanje i vršenje redova 1041,3, 1044,3
- zapreka: ženidbenog veza 1085 § 1, svetih redova 1087, doživotnih zavjeta 1088, zločina 1090 §§ 1-2
- v. *Ženidba*

POLITIČKE STRANKE (FACTIONES POLITICAE)

- klerici 287 § 2; redovnici 672; voditelji vjerničkih društava 317 § 4

POMAZANJE (UNCTIO)

- bolesničko: sakrament 998-1009; pojam 998; slavljenje 999-1002; djelatelj 1003 §§ 1-3, 503,3, 566 § 1, 844 § 2; tko ga može primiti 1004 §§ 1-2, 844 § 3; u dvojbi 1005; u nesvjesnom stanju 1006; uskraćivanje 1007
- krizme u potvrdi 880 §§ 1-2
- v. *Ulje*

POMIRENJE (CONCILIATIO, RECONCILIATIO)

- s Bogom i Crkvom po sakramentu pokore 959-960

- članovi redovničkih ustanova primjer su pomirenja u Kristu 602
- prije postupka 1446 §§ 1-3, 1713; u parnicama o nevaljanosti ženidbe 1676; u rastavi ženidbenih drugova 1695; u upravnim utocima 1733 §§ 1-3; v. *Nagodba*
- bezuspješno 1659 § 1

POMOĆ (ADIUTORIUM)

- duhovna: mladima na sveučilištima 813; katoličkom ženidbenom drugu i djeci rođenoj u mješovitoj ženidbi 1128
- materijalna: građanskog društva za odgoj djece 793 § 2; biskupa Apostolskoj Stolici 1271; redovnika za potrebe Crkve i siromaha 640; vjernika za potrebe katoličkih škola 800 § 2; za potrebe Crkve 222 § 1, 1260-1262; za siromašne 222 § 2

- Biskupske sinode papi 342
- sudska jednog sudišta drugom 1418

POMOĆNI BISKUP (EPISCOPUS AUXILIARIS)

- v. *Biskup*

POMOĆNIK (ADIUTOR)

- u društvu vjernika 309
- savjetima dijecezanskom biskupu 384
- klerik za vrijeme biskupova pohoda 396 § 2
- kancelara 482 § 2
- u sudištu 1420 § 3, 1454-1457

POMORAC (NAVIGANS)

- kapelan pomoraca 568 i njegova vlast 566 §§ 1-2

PONOVRNO UPADANJE (REINCIDENTIA)

- u kaznu 1357 § 2
- v. *Primjena*

POPIS (ELENCHUS, TABELLA)

- svećenika određenih za upravu biskupije za vrijeme spriječenosti stolice 413 § 1
- ocjenitelja knjiga 830 § 1
- zakladnih obveza 1307 § 1

POPRAVAK (CORRECTIO)

- v. *Ispravak*

POPUDBINA (VIATICUM)

- podjeljivanje posebno povjereno župniku 530,3; kapelanu 566 § 1; redoviti i izvanredni djelatelj 911 §§ 1-2; briga o pravodobnom podjeljivanju 921-922

POPUNJENJE (PROVISIO)

- v. *Kanonsko povjeravanje*

POREMEĆAJ (PERTURBATIO)

- zajedničkog ženidbenog života 1098
- razuma i prekršaj zakona 1324 § 1,2; razuma hotimice prouzročena radi izvršenja kažnjivog djela 1325; zbog nečijeg ponašanja i ukor 1339 § 2; duševni i izvršenje kažnjivog djela 1345;
- koji nastaje djelovanjem župnika 1741,1

POSJEDNIK (POSSESSOR)

- v. *Posjedovanje*

POSJEDOVANJE (POSSESSIO)

- povlastice stoljetne ili od pamtivijeka 76 § 2; nezakonito službe 154, 1381 § 2; u slučaju premještaja s jedne na drugu službu 191 §§ 1-2
- preuzimanje u posjed: neke crkve sa strane kardinala 357 § 1; biskupije od biskupa 379-380, 382 § 1-4, 388 § 1, 418 §§ 1-2, 430 § 1; koadjutora i pomoćnog biskupa 404 § 1-2, 409 §§ 1-2; župe od župnika 527 §§ 1-3, 534 § 1, 542,3
- posjedovna tužba 1500; posjedovanje tuđeg dobra 1515

POSJET (VISITATIO)

- v. *Pohod*

POSLANIK (DELEGATUS)

- v. *Delegat*

POSLUŠNOST (OBOEDIENTIA)

- obveza nije podložna propisu 199,7
- vjernika pastirima 212 § 1; klerika papi i ordinariju 273; članova ustanova posvećenoga života 590 § 2, 592 § 2, 618; članova družbe apostolskoga života 732

- evanđeoskim savjetima 573 § 2, 598 § 1, 601; v. *Zavjet*

- u slučaju redovnika postavljenog za biskupa 705

- crkvenom učiteljstvu 750, 752-754

- kazne u slučaju neposlušnosti 1371-1377

- neposlušnost sudu 1470 § 2

POSLUŽITELJ (MINISTER)

- v. *Služitelj*

POST (IEIUNIUM)

- euharistijski 919 §§ 1-3

- zakon posta 1249

- kada se obdržava 1251; obveznici 1252

- propisi biskupske konferencije i zamjena 1253

POSTUPAK (PROCEDURA)

- za pojedinu odluku 50; za sastanke i druga slavlja 95 §§ 1-2; za izbore i druge zborne čine 119; za potreban pristanak ili savjet 127 §§ 1-3; za kanonske izbore 164-179; za molbeni izbor 180-183; za odreknuće od službe 187-189; za premještaj na drugu službu 190 §§ 1-3; za uklanjanje 192-193; za lišenje službe 196 §§ 1-2;

- kod održavanja općeg sabora 338 §§ 1-2; biskupske sinode 344-345

- kod izbora dekana i poddekana kardinalskog zbora 352 §§ 2-3; za imenovanje biskupa 377 §§ 1-5; za plenarni sabor 441,4; za pokrajinski sabor 442 §§ 1-2; za generalni kapitul 631 §§ 2-3, 632

- za podjeljivanje službe u biskupiji redovniku 682 §§ 1-2; za prelazak članova u drugu ustanovu 684-685, 730, 744 §§ 1-2; za izlazak iz ustanove 686-693, 743; za otpuštanje 694-704, 729, 746

- za ocjenjivanje knjiga 830 § 3

- za upite nekrštenom ženidbenom drugu 1144-1145

- proglašenja svetima slugu Božjih 1403 §§ 1-2

- pravo vjernika na sudski postupak 221 §§ 1-3

- kod utoka protiv upravnih odluka 1732-1739

- za premještanje ili uklanjanje župnika 1740-1752

- po izvansudskoj odluci 1342 § 1, 1720

- v. *Postupak (sudski), Priziv, Utok*

POSTUPAK (sudski) (PROCESSUS)

- odredbe 1400-1752

- opće odredbe 1400-1500

- redoviti parnični 1501-1655; uzgredni sporovi 1587-1597; izvršenje presude 1650-1655

- usmeni parnični 1656-1670

- ženidbeni 1671-1707: proglašenje ništavosti 1671-1691; na temelju isprava 1686-1688; za rastavu supruga 1692-1696; za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1697-1706; o pretpostavljenoj smrti supruga 1707

- za proglašenje ništavosti ređenja 1708-1712

- način izbjegavanja 1713-1716

- kazneni 1717-1731, 1417 §§ 1-2

- v. *Postupak, Parnica*

POSUDA (PYXIS)

- za čuvanje 939 i za izlaganje euharistije 941 § 1

POSUDICA (VASCULUM)

- za čuvanje posvećenih hostija 939

POSVEĆENJE (CONSECRATIO)

- biskupsko: služba 375 § 2; sakramentalno i biskupski zbor 336; rok primanja 379, 382 § 2, 437 § 1; potreba papinskog naloga 1013; biskup posvetitelj 1014; kazne za podjeljivanje i primanje posvećenja 1382; i izbor za papu 332 § 1, 355 § 1; promaknuće među kardinale 351 § 1

- kleričko 276 § 1

- druga posvećenja 1169 § 1

- djevica 604 § 1

- u ustanovama posvećenoga života, družbama apostolskoga života, svjetovnim ustanovama 607 § 1, 654, 666, 669 § 1, 711, 713 § 13, 758, 783

- ulja 847 § 1

- v. *Blagoslov, Posveta*

POSVETA (DEDICATIO)

- posvećenih stvari 1171; svetih mjesta 1205-1206, 1208-1209; crkve 1217-1219; nepomičnog ili pomičnog oltara 1237 § 1

- služitelj posvete 1169 § 1

- gubitak posvete 1212, 1238 §§ 1-2, 1269

- v. *Blagoslov, Posvećenje*

POSVJETOVLJENJE

(SAECULARIZATIO)

- dopuštenje članu redovničke ustanove 684 § 2

POSVOJENJE (ADOPTIO)

- djeteta prema svjetovnom pravu 110; upisivanje krštenja 877 § 3, 535 § 2

- ženidbena zapreka 1094

POŠTOVANJE (REVERENTIA)

- vjernika prema pastirima 212 § 3; klerika prema papi i ordinariju 273; redovnika prema biskupu 678 § 1

- ljudske osobe sa strane poglavara 618

- prema sudu 1470 § 2

- kod primanja pričesti 913 § 2

- prema svetim mjestima i stvarima 562, 1171

POTEŠKOĆA (INCOMMODUM)

- s obzirom na krštenje u župnoj crkvi 859; primanje potvrde prije vjenčanja 1065 § 1

- i kažnjivo djelo 1323,4, 1324 § 1,5

POTICANJE (SOLLICITATIO)

- na grijeh protiv šeste zapovijedi 1387; lažna prijava 982, 1390 §§ 1 i 3

POTRAŽIVANJE (CREDITUM)

- i prisilno čuvanje stvari 1497 §§ 1-2

POTREBA (NECESSITAS)

- Crkve 222 § 1, 230 § 3, 256 § 2, 257 § 1, 269,1, 333 § 2, 640, 659 § 2, 1260

- Apostolske Stolice 1271

- biskupije 271 § 1, 1263, 1274 § 3

- sjemeništa 263-264

- mjesta i vremena 248, 255, 304 § 1, 334, 394 § 2, 677 § 1, 769

- svete službe 233 § 1

- posebna 802 § 2

- pastoralna 242 § 1, 403 § 1, 445, 510 §

- 3, 514 § 1, 766, 770, 935, 1003 § 3
- osoba 212 § 2, 231 § 2, 281 §§ 1-3; 383 § 2, 945 § 2, 1148 § 3, 1286,2
- roditelja 793 § 2
- ustanova posvećenoga života 624 § 1; članova 610 § 2, 619
- duhovna 212 § 2
- vremenitih dobara 1260, 1263, 1284 § 2,1, 1293 § 1,1
- održavanje plenarnog sabora 439 § 1; konzistorija 353 § 3
- biskupijske kurije 482 § 2, 490 § 2; župe 535 § 4; 545 § 1
- sakramenti 844 §§ 2 i 4, 847 § 1; krst 849-850, 853, 857 § 1, 860 §§ 1-2, 861 § 2, 862; potvrda 884 § 1, 885 §§ 1-2; euharistija 905 § 2, 906, 911 § 2, 925, 927, 932 § 1, 935; ženidba 1071,1, 1119, 1148 § 3; pokora 961 § 1,2 i § 2, 986 § 2; bolesničko pomazanje 999,2, 1000 § 1
- ovlast laika 230 § 3, 766, 1248 § 2, 1421 § 2
- premještaj župnika 1748
- pastoralni posjet biskupa 683 § 1
- otvaranje tajnog biskupijskog arhiva 490 § 2
- kazne 1315 § 3, 1323,4, 1324 § 1,5

POTVRDA < sakrament >
(CONFIRMATIO < sacramentum >)

- sakrament potvrde 879-896
- pojam, učinci 879; uvjet krštenje 842 § 1; sakrament kršćanske inicijacije 842 § 2, 879; slavljenje 880-881; služitelj 530,2, 566 § 1, 880 § 2, 882-888, 891, 895-896; dopuna ovlasti 144 § 2; potvrđenik 225 § 1, 759, 777,2, 866, 885-892; dob 890-891; kumovi 892-893; potvrda, dokazivanje i upis 241 § 2, 535 § 2, 645 § 1, 894-896, 1050,3; utiskuje biljeg 845 § 1; uvjetno 845 § 2
- krštenje odraslih 866
- primanje u novaštvo 645 § 1; primanje redova 1033; ženidba katolika 1065 § 1; kumovanje na krštenju 874 § 1,3
- v. *Krizma*

POTVRĐIVANJE < pravno >
(CONFIRMATIO < iuridica >)

- izbora ili molbenog izbora 147, 178-179, 182 § 1
- odluka općeg sabora i biskupskog zbora 341 §§ 1-2
- voditelja društva 317 §§ 1-2, 318 § 2; duhovnog savjetnika privatnog društva 324 § 2
- zakonito izabranog biskupa 377 § 1; dijecezanskog upravitelja 427 § 2; svećenika predložena ili izabrana za župnika 525,1; poglavara 625 § 3
- odluke o otpuštanju redovnika 700; člana svjetovne ustanove 729
- sudaca 1420 § 5
- presude u ženidbenim parnicama 1684; presude izabranoga suda 1716 § 1; odluke utoka 1739

POUČAVANJE (INSTITUTIO)

- katehetsko 773-780; v. *Kateheza*
- sloboda poučavanja 797
- vjersko u školama 804-806; katekizmi i katehetski tekstovi trebaju imati dopuštenje ordinarija 827 §§ 1-4
- osuđene nauke 1371,1
- v. *Formacija*

POVEZIVANJE
(CUMULATIO; FUSIO)
Povezivanje (cumulatio)

- službe generalnog i biskupskog vikara s drugim službama 478 § 2
- dobara s redovničkim ustanovama, kućama 634 § 2
- kažnjivih djela 1344,3, 1346; kazni 1346, 1359
- parnica 1414; tužbi 1493; ništovne žalbe i priziva 1625; razloga zahtjeva i dokaza 1639 §§ 1-2; u prizivnom sudu razloga ništavosti ženidbe 1683
- Povezivanje (fusio)**
- javnih pravnih osoba 121
- župa 374 § 2
- crkvenih pokrajina 433 § 1
- ustanova ili pokrajina posvećenoga života 581-582

POVJERBA (DELEGATIO)

- zakonodavne, sudske i izvršne vlasti 131 §§ 1-3; 132 §§ 1-2, 135 §§ 1-4, 1442
- daljnja povjerna redovite izvršne vlasti 137-143
- za predsjedanje pojedinim sjednicama biskupske sinode 462 § 2; za predsjedanje ekonomskom vijeću 492 § 1
- župnika rektoru crkve 558
- za prisustvovanje sklapanju ženidbe 1079 § 2, 1108 § 1, 1111-1114
- za davanje oprosta od privatnih zavjeta 1196,3
- za blagoslov svetog mjesta 1206-1207
- vlast kod ovlaštenog suca 1512,3
- v. *Delegat*

POVJERENIK**(COMMISSARIUS, FIDUCIARIUS)**

- u javnim društvima 318 § 1
- dobra za nabožne svrhe 1302 §§ 1-3

POVLASTICA (PRIVILEGIUM)

- pojam i odredba 76-84; ostaje ako nije izričito opozvana Zakonikom 4; dana otpisom ili usmeno 59 §§ 1-2, 75; tumačenje 77-78; imenovanje biskupa 377 § 5; vlast biskupa da izabere suradnike 396 § 2; davanje kanonikata 509 § 1; protivna da bude jedan župnik na župi 526 § 2; svetišta 1233; zabrana upotrebe 1331 § 2,3; oduzeće kao kazna 1336 § 1,2, 1338 § 1
- apostolska: nije podložna zastari 199,2; za ustanovljenje javnih društava 306, 312 § 1,3 i § 2, 317 § 2; laička društva 328; vlast upravljanja patrijarhe ili primasa 438
- pavlovska: pojam i uvjeti 1143 §§ 1-2; upiti 1144-1145; nova ženidba 1146-1147; petrovska: pojam i uvjeti 1148-1149; vjere uživa pravnu pogodnost 1150

POVLAŠĆIVANJE OSOBA**(PERSONARUM ACCEPTIO)**

- imenovanje župnika 524; podjeljivanje službi i kod izbora 626; kod sprovođa 1181
- ocjenitelj knjiga 830 § 2

POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE (RESTITUTIO IN INTEGRUM)

- traženje i mjerodavno sudište 1445 § 1,1; zabrana 1460 § 2; kada je dopušten 1645-1648

POVREDA (VIOLATIO)

- dobroga glasa i vlastita intimiteta 220
- svetih veza od redovnika 696 § 1
- svetih mjesta 1211
- zakona ili zapovijedi 1321 §§ 1-3, 1399; od duševno bolesnog 1322; okolnosti koje umanjuju ili oslobađaju 1323, 1324 § 1
- sakramentalnog pečata i tajne 1388 §§ 1-2; službene tajne 1457, 1546 § 1
- obveza nametnutih kaznom 1393; obveza prebivanja 1396
- crkvenih zakona 1401,2
- župnih dužnosti 1741,4

POZAKONJENJE (LEGITIMATIO)

- djece naknadnom ženidbom ili otpisom Svete Stolice 1139
- učinci 1140

POZIV (VOCATIO)

- kršćanski 215; laika u ženidbi 226 § 1; briga za svećenički i misionarski 385
- božanski 646, 722 § 1, 735 § 3
- pojedinih ustanova posvećenoga života 587 § 1, 574 § 2; članova 602; novaka 646, 652 §§ 1 i 3; ustrajnost pozivu 665 § 2, 676; postignuće svrhe 670; sredstva da bi se odgovorilo pozivu 719 § 1; upoznavanje 722 § 1; 737
- briga za promicanje zvanja 233 § 1, 234 § 1, 256 § 2, 385, 791,1; učvršćivanje zvanja sjemeništara 246 § 3; upoznavanje od strane biskupa 259 § 2

POZIV NA SUD (CITATIO)

- u redovitom pamičnom suđenju 1507-1512, 1513 § 2; stranaka 1507 §§ 1-3; priopćenje odluke 1508 §§ 1-3; način 1509 §§ 1-2; odbijanje poziva 1510; nevaljanost spisa postupka ako poziv nije zakonito priopćen 1511; učinci 1512; parnica počinje pozivom 1517; ponovni poziv odsutnoj stranci 1592 §§ 1-2, 1594; svjedoka 1556-1557

- u usmenom sudskom postupku 1659 §§ 1-2; poziv na preslušanje 1661 §§ 1-2
- u parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe 1677 §§ 1-4;
- u postupku na temelju isprava 1686
- u kaznenom postupku 1720,1, 1723 § 1
- preteknuće 1415
- svjetovni sud 1288

PRAKSA (PRAXIS)

- pastoralna i sjemeništarci 258
- vjerska i briga dijecezanskog biskupa 383 § 1
- kršćanskog života djece zadaća je roditelja i onih koji ih zamjenjuju i kumova 774 § 2

PRAKSA KRŠĆANSKOG ŽIVOTA (PRAXIS VITAE CHRISTIANAE)

- v. *Praksa*

PRAVA (IURA)

- Crkve: odgoj klerika 232; imenovati izaslanika 362; naviještanje evanđelja 747 § 1; odgajanje, škole i sveučilišta 794 §§ 1-2; 800 § 1, 805-807; na vremenita dobra 1254 § 1; kažnjavati 1311: suditi 1401; rimski prvosvećenik ima pravo suditi 1405 § 1; suditi u ženidbenim parnicama 1671
- vjernika 96, 211, 212 §§ 2-3, 213-221, 223, 225 § 1, 299 § 1, 306, 843, 912, 991, 1177 § 2, 1180 § 2
- laika 224-227, 229, 231 § 2, 217, 793
- klerika 274-289
- kardinala 351 §§ 2-3; biskupa 339 § 1, 377 § 2, 428 § 2, 763, 823 § 2; pomoćnog biskupa i koadjutora 405 § 1, 408 § 2; dijecezanskog biskupa 1245, 1263
- članova ustanova posvećenoga života 654, 662-672; članova družba apostolskoga života 737
- stečena prava 4, 36 § 1, 38, 121-123, 192, 326 § 2, 562, 616 § 1, 1196
- ljudska: osnovna prava ljudske osobe 747 § 2
- crkvene vlasti 325 § 1
- građanske vlasti 377 § 5
- v. *Pravo*

PRAVIČNOST (AEQUITAS)

- kod dijeljenja imovine i prava 122,1; nametnuti boravak izvan redovničke kuće 686 § 3; izlazak ili otpuštanje iz redovničke ustanove 702 § 2
- u sudskim postupcima 221 § 2, 1446 § 2; naknada troškova svjedocima 1571; u određivanju honorara stručnjacima 1580; naknada štete 1718 § 4; rješenje parnice i utoka 1733 §§ 1-3
- kanonska primjenjuje se s pravnim načelima 19; u postupku premještanja župnika 1752
- naravna kod pozivanja klerika u vlastitu Crkvu i kod uskraćivanja dopuštenja daljnjeg boravka 271 § 3; prema otpuštenoj ženi kad se primijeni pavlovska povlastica 1148 § 3

PRAVILNIK (ORDO, ORDINATIO)

- pojam 95 §§ 1-2
- sjemeništa 243, 260-261
- opći sabor 338 § 2; rad na biskupskoj sinodi 344,4; kapituli 631 § 2; sudišta 1602 § 3
- v. *Uredba*

PРАВНА OSOBNOST

(PERSONALITAS IURIDICA)

- ustanovljuje se pravom ili dopuštanjem vlasti 114 § 3; stjecanje 116 § 2, 117, 121; dijeljenje skupnosti koja ima pravnu osobnost 122; sjemenište 238 § 1; privatno društvo vjernika 322 §§ 1-2; partikularne Crkve 373; pokrajina 432 § 2; biskupska konferencija 449 § 2; župa 515 § 3

v. *Osoba (pravna)*

PRAVO (IUS)

- se zaštićuje tužbom ili prigovorom 1491; u tužbi treba naznačiti na koje se pravo tužitelj oslanja 1504,2
- božansko 22, 24 § 1, 98 § 2, 113 § 1, 199,1, 207 § 1, 330-331, 375, 1059, 1075 § 1, 1163 § 2, 1165 § 2, 1290, 1692 § 2
- naravno 199,1, 1163 § 2, 1165 § 2, 1259, 1299 § 1
- staro 6

- kanonsko 6 § 1,1, 22, 24 § 2, 26, 98 § 2, 113 § 2, 252 § 3, 253 § 2, 443 § 3,3, 478 § 1, 827 § 2, 1059, 1284 § 2,3, 1290, 1299 § 1
- crkveno 1078 § 1, 1079 § 1, 1156 § 2
- opće 118, 149 §§ 1-2, 283 § 2, 445, 455 § 1, 476, 506 § 1, 521 § 2, 537, 564, 596 § 1, 597 § 1, 617, 620, 626, 627 § 2, 633 § 1, 638 § 1, 659 § 3, 882, 1276 § 2, 1277, 1403 § 2; 1362 § 1,3
- krajevno 20, 118, 127 § 1, 149 §§ 1-2, 275 § 1, 276 §§ 2 i 4, 279 § 2, 283 §§ 1-2, 285 § 1, 288, 436 § 2, 482 § 1, 521 § 2, 535 § 5, 538 § 1, 541 § 1, 553 § 2, 554 § 2, 555 §§ 1-2, 564, 566 § 1, 868 § 1,2, 1062 § 1, 1177 § 3, 1182, 1243, 1276 § 2, 1279 § 1, 1284 § 3, 1287 § 2, 1303 § 1,2, 1304 § 2, 1580, 1672
- biskupsko 935, 943, 944 § 2, 1002, 1121 § 1, 1244 § 2, 1245, 1248 § 2
- vlastito 127 § 1, 232, 292, 307 § 3, 317 § 1, 597 § 1, 598 § 2, 600, 607 § 2, 616 § 1, 617, 622-623, 624 §§ 2-3, 626, 627 § 2, 628 § 1, 629, 630 § 2, 631-632, 633 § 1, 636 §§ 1-2, 638 §§ 1-2, 641, 643 § 2, 645 § 3, 650 § 1, 654-655, 657 § 2, 658, 659 § 2, 663 § 3, 667 § 1, 668 §§ 2-5, 669 § 1, 684 §§ 3 i 4, 685 § 1, 696 §§ 1-2, 716 § 1, 718, 719 § 1, 735 §§ 1-3, 740, 741 §§ 1-2, 1671
- posebno 20, 565
- više 135 § 2
- kazneno 196 § 2
- građansko 98 § 2, 105 § 1, 231 § 2, 492 § 1, 668 §§ 1 i 4, 1105 § 2, 1274 § 5, 1284 § 2,3, 1290, 1299 § 2, 1479, 1500, 1558 § 2
- međunarodno 362, 365 § 1
- v. *Prava*

PRAVOMOĆNA PRESUDA (RES IUDICATA)

- slučajevi 1641,1-4; uživa pravnu čvrstoću 1642 §§ 1-2
- parnica o pravnom stanju osoba i rastava ženidbenih drugova 1643: priziv i obustava izvršenja 1644 §§ 1-2, 1629,3
- povrat u prijašnje stanje 1645 § 1

- može se predati na izvršenje 1650 §§ 1-3, 1655 § 1, 1731
- dostavljanje krivcu o izvršenju 1363 § 1
- suđenje Rote 1444 § 1,2
- ispituje se prije utvrđivanja spornog predmeta 1462 § 1
- v. *Presuda, Sudački pravorijek*

PRAVORIJEK <sudački> (PRONUNTIATIO <iudicialis>)

v. *Sudački pravorijek*

PRAVOSUĐE (IURISPRUDENTIA)

Rimske kurije uzima se u obzir za tumačenje zakona 19

PRAZNICI (FERIAE)

v. *Odmor*

PREBIVALIŠTE (DOMICILIUM)

- područno pravo 12 § 3; osoba 100; roditelji i zavičajno mjesto djeteta 101 § 1; župno i biskupijsko 102 §§ 1-3; za članove redovničkih ustanova i društva apostolskoga života 103; za ženidbene drugove 104; za maloljetnike 105 §§ 1-2
- gubitak 106
- učinci 107 §§ 1-3
- izbori 166 § 1
- dekana i poddekana kardinalskog zbora 352 § 4
- svećenika i izbori za prezbitersko vijeće 498 § 2
- ovlast isповijedanja 967, 975
- vlastiti ordinarij za đakonat 1015-1016
- slavljenje ženidbe 1115
- mjerodavno sudište 1408, 1409 § 2, 1413,2; parnice za proglašenje ništavosti ženidbe 1673,2-4; postupak za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1699 § 1
- tužene stranke 1504,4; svjedoka 1552 § 1
- sakramenti: pokore 967 § 2, 971, 975; reda 1016
- v. *Boravište, Prebivanje*

PREBIVANJE (RESIDENTIA)

- obvezatnost obdržavanja zakona 12; u odnosu na prebivalište i boravište 102 §§ 1-3; vlastiti župnik 107 § 3
- obveza: klerika 271 § 3, 283 § 1;

- kardinala koji nisu dijecezanski biskupi 356, 357 § 2; biskupa 395 § 1; koadjutora i pomoćnog biskupa 410; dijecezanskog upravitelja 429; župnika 533 § 1, 543 § 2,1; župnog vikara 550 § 1; novaka 647 §§ 2-3; redovnika 665 §§ 1-2; poglavara redovničkih ustanova 629; umirovljenog redovnika biskupa 707 § 1; članova družbe apostolskoga života 740
- kazne za povredu 1396; zabrana redovniku od dijecezanskog biskupa 679; zabrana ili naredba 1337 §§ 1-2, 1722
 - mjerodavno sudište 1413,2, 1692 § 2
 - v. *Prebivalište, Boravište*

PREDAJA (TRADITIO)

- kanonska 6 § 2
- sveta 252 § 3, 279 § 1, 750, 760
- ustanova posvećenoga života 576, 578, 588 §§ 2-3, 619
- upotreba beskvasnog kruha u euharistiji 926; pohranjivanje moći ispod oltara 1237 § 2; apostolska u vezi s nedjeljom 1246 § 1

PREDLAGANJE (PRAESENTATIO)

- otpis 69; za popunjenje službe 147; mjerodavnost, rok, od koga 158 § 1-2; pristanak onoga koga se predlaže 159; jedne ili više osoba, člana zbora ili skupine 160 §§ 1-2; drugi put 161 §§ 1-2; gubitak prava 162; prihvaćanje od crkvene vlasti 163
- potvrđivanje od mjerodavne vlasti 317 § 1
- za biskupa i građanska vlast 377 §§ 3 i 5; za župnika 523, 525,1; rektora crkve 557 §§ 1-2; kapelana 565; redovnika od mjerodavnog poglavara 682 § 1

PREDLAGANJE ISPRAVA

(PRODUCTIO DOCUMENTORUM)

- na sudu 1544-1546
- v. *Isprava*

PREDMET (RES)

- v. *Stvar*

PREDMNIJEVANA ŽENIDBA

(MATRIMONIUM PUTATIVUM)

- pojam 1061 § 3; učinci 1137, 1139

- v. *Ženidba, Pretpostavka*

PREDSJEDATELJ (PRAESES)

- v. *Predsjednik*

PREDSJEDNIK (PRAESES)

- zbora ili skupine osoba: saziva članove za izbore 166 § 1; odlučuje u slučaju jednakog broja glasova 119,2; provjerava broj glasovnica i potpisuje izborni zapisnik 173 §§ 2 i 4; proglašuje izabranoga 176; prima njegovo prihvaćanje 177 § 1; u slučaju molbenog izbora šalje mjerodavnoj vlasti 182 §§ 1-2
- općeg sabora 338 § 1, 833,1; biskupske sinode 344,5; kardinalskog zbora 352 §§ 1-4, 353 § 1; konzistorija 353 § 1
- biskupske konferencije: bira ga biskupska konferencija 452 §§ 1-2; predlaže za imenovanje biskupa 377 § 3; bira predsjednika plenarnog sabora 441,3; opća odluka i izvještaj 455 § 4, 456, 458,1
- pokrajinskog sabora 442 § 2; krajevnog sabora 444 § 1; plenarnog sabora 446; biskupijske sinode 462 § 2; ekonomskog vijeća 492 § 1; prezbiterkog vijeća 500 § 1; zbora savjetnika 502 § 2; kanoničkog kaptola 507 § 1, 509 § 2; pastoralnog biskupijskog vijeća 514 § 1; pastoralnog župnog vijeća 536 § 1
- za izbore poglavara samosvojnog samostana i vrhovnog voditelja ustanove biskupijskog prava 625 § 2
- sudskog vijeća 1426 § 2; njegove službe 1428 § 1, 1429, 1449 §§ 2 i 4, 1505 §§ 1-4, 1507 § 1, 1590 § 2, 1609 §§ 1-3, 1677 §§ 1-2 i 4
- predsjedatelj euharistije 389, 899 § 2; bogoslužnih molitava 230 § 3; ispovijest vjere 833,1,5,7

PREDSTAVNIK (REPREASENTANS)

- pravne osobe 118, 1419 § 2, 1480 §§ 1-2; rimskog prvosvećenika 358, 363 §§ 1-2; pastiri su predstavnici Kristovi 212 § 1; rektor predstavlja sjemenište 238 § 2; biskup predstavlja biskupiju 393;

- pastoralno vijeće 512 § 2; prezbitersko vijeće predstavlja prezbitarij 495 § 1; župnik i upravitelj predstavljaju župu 532, 543 § 2,3; generalni kapitul predstavlja ustanovu 631 § 1
- maloljetnika i onih koji su lišeni uporabe razuma na sudu 1478 §§ 1-4; pravnih osoba 1480 §§ 1-2

PREDSTOJNICA (ANTISTITA)

- pristanak da drugi uđu u klauzuru i da monahinje izađu 667 § 4

PREFEKT (PRAEFECTUS)

- apostolski: pojam i upravljanje 371 § 1; kao dijecezanski biskup 381 § 2; mjesni ordinarij 134, 368; i pohod 'apostolskim pragovima' 400 § 3; prazna stolica 420; ustanovljuje misijsko vijeće 495 § 2, koje ima dužnost zbora savjetnika 502 § 4; može dati otpusno pismo 1018 §§ 1-2
- v. *Prefektura, Proprefekt*

PREFEKTURA (PRAEFECTURA)

- apostolska: pojam 371 § 1; kao biskupija 368, 381 § 2; kada je stolica prazna 420; ustanovljenje misijskog vijeća 495 § 2, 502 § 4
- v. *Prefekt*

PREKID (INTERRUPTIO, PEREMPTIO)

- produženje otpisa Apostolske Stolice 72
- neprekidno vrijeme 201 § 1
- općeg sabora 340
- novaštva 649 § 1
- zastara 1512,4
- parnice 1518,1, 1519 § 1, 1520-1523
- odreknuće ima iste učinke 1525
- u prizivnom stupnju 1641,3
- v. *Prestanak, Utrnuće*

PREKRŠITELJ (DELINQUENS)

- Crkva ima pravo kažnjavati 1311
- različite kazne 1336 § 1
- koji je djelomično ubrojav 1345
- koji ne može održavati kaznu zbog sablazni ili ozloglašenja 1352 § 2
- otpuštanje kazne 1355 § 1,2, 1356 § 1,1

- uvjeti za otpuštanje kazne 1358 § 1

PRELAT (PRAELATUS)

- osobni: pojam i služba 295 §§ 1-2
- područni: pojam 370; izjednačuje se s dijecezanskim biskupom, osim ako nije drukčije određeno 381 § 2; član biskupske konferencije 448 § 1, 450 § 1; konzistorij 353 § 4
- v. *Prelatura*

PRELATURA (PRAELATURA)

- osobna: pojam 294; ordinarij, statuti, inkardinacija klerika, sjemenište 294-297; 265, 266 § 1
- područna: pojam 370; upravlja prelat i izjednačuje se s biskupom 368, 370, 381 § 2
- v. *Prelat*

PRIJELAZ (OPTIO)

- u konzistoriju 350 §§ 5-6
- izbor sudišta tužitelja 1407 § 3

PRELAZAK (TRANSITUS)

- iz jedne redovničke ustanove u drugu 684-685; iz svjetovne ustanove u drugu ustanovu ili družbu 730; iz družbe apostolskoga života u drugu ustanovu 744 §§ 1-2

PRELJUB (ADULTERIUM)

- razlog za rastavu uz trajanje ženidbene veze 1152 §§ 1-3
- odreknuće prava na rastavu 1155

PREMJETAJ (TRANSLATIO)

- sa službe 184 § 1, 190-191, 1336 § 1,4
- papinskih izaslanika 362; biskupa 416, 418 §§ 1-2; metropolit 437 § 3; župnika 538 §§ 1-2, 1748-1752; poglavara redovničkih ustanova 624 § 3; klerika u drugu biskupiju 271 §§ 1-3; v. *Ekskardinacija*
- općeg sabora 338 § 1; biskupske sinode 344,6; plenarnog sabora 441,4; pokrajinskog sabora 442 § 1,3
- kuće novaštva 647 § 1
- moći i svetih likova 1190 §§ 2-3; svetkovina i pokorničkih dana 1244 § 1, 1246 § 2

PRESLUŠATELJ (AUDITOR)

- izbor i dužnosti 1425 § 4, 1428 §§ 1 i 3, 1561
- osobine 1428 § 2
- Rimske rote 1445 § 1,3
- suzdržavanja od službe 1448 § 2
- uzgredno pitanje 1590 § 2
- u kaznenom postupku, ovlasti i obveze 1717 § 3
- v. *Istraživanje parnice*

PRESTANAK (CESSATIO, DISSOLUTIO, SUSPENSIO)

- opće odluke 33 § 2; prava 46, 58 § 2; zapovijedi 58 § 2
- upravnog akta 46-47; povlastice 78 §§ 2-3, 79-84; oprosta 93; povjerene vlasti 142 § 1; djelovanja i postojanja pravne osobe 120 §§ 1-2, 123; nagodbe 175
- crkvene službe 184-196; službe papinskog izaslanika 367 i dijecezanskog upravitelja 430
- općeg sabora 338 § 1, 340; biskupske sinode 344,6, 347 § 2; biskupijske sinode 468 § 1
- prezbiterkog vijeća 501 §§ 1-3; zadaće zbora savjetnika 502 § 1; pastoralnog vijeća 513 §§ 1-2
- ovlasti isповijedanja 975
- ili gubitak kleričkog staleža 290-293, 1712
- javnog zavjeta i obveza 685 § 2, 692, 701, 728, 743; privatnog zavjeta 1194
- obveze nastale iz prisega 1202
- tajne s obzirom na tajno sklapanje ženidbe 1132; ženidbenog veza 1138 § 2, 1141-1150; razloga rastave supruga 1153 § 2, 1155; zapreke božanskoga prava i ozdravljenje u korijenu 1165 § 2
- tvrdokornosti i primjena kazne 1347; kazne 1313 § 2, 1354-1364; krivične odgovornosti 1362 §§ 1-2
- v. *Prekid, Utrnuće*

PRESUDA (SENTENTIA)

- papinska: nema priziva ni utoka 333 § 3
- sudska: čini učinjeni iz straha ili prijevare 125 § 2; i povjeravanje sudske vlasti 135 § 3; upravnoga suda 149 § 2; obustava

- 1334 § 1; napismena 1429, 1610 §§ 1-2; i promicatelj pravde i branitelj veze 1433; utok protiv Rotinih presuda 1445 § 1,1; razlozi koji poništavaju presudu 1459 § 1; sudac odstranjen s područja 1469 § 1; ubilježba 1509 § 1; suđenje završava izricanjem konačne presude 1517; dvojba 1513 § 2; uzgredno pitanje 1589 §§ 1-2, 1590 § 1; pobijanje i ništovna žalba 1593 §§ 1-2; vjerojatno nepravедna 1600 § 1,3; kada ju sudac izriče 1606, 1608 §§ 1-4; konačna i međupresuda: pojam 1607, 1613, 1618; način donošenja u sudscome vijeću 1609 §§ 1-5 ili kad je jedan sudac 1610 § 1, 1441; objavlјivanje 1610 § 3, 1614-1615, 1668; sadržaj 1611, 1689; oblik 1612 §§ 1-4; ispravlјanje pogrešaka i dopuna 1616 §§ 1-2; nevalјanost čina 1619-1620, 1622, v. *Ništovna žalba*; pravo priziva, v. *Priziv, Utok, Povrat u prijašnje stanje*; izvršenje presude 1650-1655
- osudna: uništenje isprava 489 § 2; u odnosu na obustavu 1333 § 2; kad se kazna izvršuje preko otpisa 1363 § 1
- građanska 1692 § 2
- izabranog suda 1716 §§ 1-2
- kaznena 1726, 1731
- v. *Odluka, Sudački pravorijek, Pravomoćna presuda*

PRETEKNUĆE (PRAEVENTIO)

- u slučaju da je više njih ovlašteno 140 § 1
- u odnosu: na mjerodavnost suda 1415; na određivanje zastupnika 1482 § 2

PRETKATEKUMENAT**(PRAECATECHUMENATUS)**

- vrijeme 788 § 1; v. *Katekumenat*

PRETPOSTAVKA (PRAESUMPTIO)

- pojam i vrste 1584; oslobađa od dokazivanja 1585, 1526 § 2,1; utemelјena 1586
- ne može se pretpostavljati: da su krajevni zakoni osobni 13 § 1; neznanje i zabluda u vezi sa zakonom i kaznom 15 § 2, 1096 § 2; opoziv zakona u slučaju dvojbe 21
- pretpostavlјa se: negativni odgovor 57 §

- 2; davanje povlastice 76 § 2, 78 § 1; upotreba razuma 97 § 2, 99; valjanost pravnog čina 124 § 2; da je izvršna vlast povjerena zajednički i pojedinačno 140 § 3; pristanak onoga koji je predstavljen za službu 159
 - pristanak mjerodavne vlasti 283 § 1, 390, 764, 886 § 2, 911 § 2, 969 § 1, 1003 § 2
 - svrha priloga vjernika 510 § 4, 531, 950, 1267 § 1
 - valjanost ženidbe 1060, 1086 § 3; izvršenje ženidbe 1061 § 2; unutrašnja voljna privola 1101 § 1; trajanje dane privole 1107; očinstvo i zakonitost djece 1138
 - ubrojivost prekršaja u slučaju izvanjskog čina 1321 § 3; nesposobnosti za kažnjivo djelo 1322
 - potrebe sudjelovanja promicatelja pravde 1431 § 2; odreknuća od parnice 1594,2; suda kojemu je poslan priziv 1632 § 1; predmeta priziva 1637 § 4; smrti ženidbenog druga 1707 §§ 1-3
- PREZBITER (PRESBYTER)**
- osobna prelatura sastoji se od prezbitera i đakona 294; kardinal barem prezbiter 351 § 1; popis prikladnih kandidata za biskupe 377 § 2; kandidati za biskupe neka su prezbiteri najmanje pet godina 378 § 1,4; obveza biskupa brinuti se 384; može zamijeniti biskupa u pastoralnom pohodu 396 § 1
 - krajevni sabor 443 § 4; biskupijska sinoda 463 § 1,8
 - trojica misionara sačinjavaju misijsko vijeće 495 § 2; župnik 521 § 1; župni vikar 546; briga dekana 555 § 2,2
 - dužnosti i ovlasti: kada mogu dati oprost 89; naviještaju evanđelje 757; ovlast propovijedanja 764; služba posvećivanja 835 § 2; krst 861 § 1; potvrda 880 § 2, 882-888; euharistija 899 § 2; pričest 910 § 1; ispovijed 969-986; bolesničko pomazanje 999,2, 1003; blagoslovinje 1169 §§ 1-2; zaklinjanje 1172 § 2; posvećenje svetog mjesta 1206

- davanje oprosta: od općeg i krajevnog zakona 89; od ženidbenih zapreka 1079-1081
 - otpuštanje kazne 1357 §§ 1-3
 - gubitak kleričkog staleža 290,3
v. *Prezbiterat, Prezbiterij, Svećenik, Klerik*
- PREZBITERAT (PRESBYTERATUS)**
- red 1009 § 1; podijeljen od vlastitog biskupa i s otpusnim pismom 1015-1016; otpusno pismo poglavara ustanove 1019 § 1; dopušteno ređenje 1025 §§ 1-3
 - osobine ređenika 1026-1032; zabrana pristupa prezbiteratu 1030; dob 1031 § 1; prethodni uvjeti za ređenje 1033-1039; isprave i ispit 1050-1052; nepravilnost 1041,6, 1044 § 1, 3
 - ženidbena zapreka 1078 § 2,1, 1079 § 1, 1080, 1087
 - časoslov 276 § 2,3
 - kardinalat 351 § 1; župnik 546
 - v. *Prezbiter, Prezbiterij*

PREZBITERIJ (PRESBYTERIUM)

- priprava sjemeništaraca za zajedništvo 245 § 2
- biskup 369; svećenik iz prezbiterija može biskupa predstavljati u pohodu 'apostolskim pragovima' 400 § 2
- prezbiterijsko vijeće predstavlja prezbiterij 495 § 1, 499
- župnik 529 § 2; klerici članovi svjetovnih ustanova 713 § 3; đakoni u zajedništvu s biskupom i prezbiterijem 757
- v. *Prezbiter, Prezbiterat, Vijeće*

**PREZBITERSKO VIJEĆE
(CONSILIIUM PRESBYTERALE)**

- v. *Vijeće*

PRIČEST

(COMMUNIO EUCHARISTICA)

- redoviti i izvanredni služitelj 910-911; laici djelitelji 230 § 3
- sudjelovanje u euharistiji 912-923; primanje 777,2-3, 912-914; ponavljanje istoga dana 917, 921 § 2; krštenje odraslih 866; često primanje 898; teški grijeh 916;

uskraćenje 915; za vrijeme i izvan mise 918, 931; euharistijski post 919 §§ 1-3; propisano odijelo 929; godišnja 920 §§ 1-2; bolesnicima i onima koji su u smrtnoj pogibelji ili potrebi 911 §§ 1-2, 913 § 2, 921-922, 961 § 1,2; v. *Popudbina*; primanje po katoličkom obredu 923; pod prilikom kruha ili vina ili pod obje prilike 925-926

- dijeljenje ili primanje pričesti i zajedništvo u bogoslužju 844 §§ 2-5

PRIDODANI SUDSKI VIKAR (VICARIUS IUDICIALIS ADIUNCTUS)

- v. *Viceoficijal*

PRIDOŠLICA (ADVENA)

- pojam 100

PRIDRUŽENJE (INCORPORATIO)

- v. *Pritjelovljenje*

PRIDRŽAVANJE (RESERVATIO)

- papi: oslobađanje od celibata 291; izuzeća ustanova posvećenoga života 591; ovlast davanja oprosta 995 §§ 1-2; od neizvršene ženidbe 1142, 1698 § 2; nekih blagoslova 1169 § 2; neke sudske parnice 1405 § 1

- Apostolskoj Stolici: oprost od nekih zakona 87 §§ 1-2; uklanjanje dijecezanskog upravitelja 430 § 2; osnivanje i ukidanje biskupske konferencije 449 § 1; stolnog kaptola 504; ujedinjenja, spajanja, udružbe i savezi ustanova posvećenoga života 582; ukidanje ustanove i namjena njezinih dobara 584, 616 § 2; dopuštenja boravka izvan kuće monahinjama 686 §§ 1-2; dopuštenje napuštanja ustanove doživotno zavjetovanoga 691 § 2, 743; dopuštenje za prelazak iz ustanove u družbu apostolskoga života 744 § 2; ustanovljenje konferencije viših poglavara 709; oprost od dobi za ređenje ako je manjak veći od godinu dana 1031 § 4; oprosta od nepravilnosti i zapreka 1047 §§ 1-4; od ženidbenih zapreka 1078 § 2; ozdravljenja u korijenu 1165 §§ 1-2; ustanovljenja novih blagoslovina 1167 § 1;

od privatnih zavjeta 1196,3; oprosta od prisege 1203; smanjenja misnih obveza 1308 § 1, 1310 § 3; oprosta od kazni 1354 § 3, 1355 §§ 1-2; suda o neizvršenosti ženidbe i o razlogu za davanje oprosta 1698 § 1, 1705 §§ 1-3; izopćenja: obeščašćenje svetih čestica 1367; fizička sila protiv pape 1370 § 1; odrješenje sukrievca 1378 § 1; posvećenje biskupa bez naloga 1382; povreda sakramentalnog pečata 1388 § 1

- dijecezanskom biskupu: nekih upravnih čina 479 § 1 i nekih postupaka 479 § 2, 1420 § 2; dopuštenja boravka izvan kuće za ustanove biskupijskog prava 686 §§ 1 i 3 i dopuštenje napuštanja ustanove 691 § 2; nekih blagoslova 1169 § 2; posvete i blagoslova crkve 1206-1207

- mjerodavnoj vlasti ustanove: pripojenje druge ustanove 580

- učitelju novaka: vodstvo novaka 650 § 2; vrhovnom voditelju: dopuštenje prelaska u drugu družbu apostolskoga života 744 § 1

- Kongregaciji za nauk vjere: zastara nekih kažnjivih djela 1362 § 1,1

- sudu Rote: neki sudski postupci 1405 § 3
- zbornom sudu: određene parnice 1425 § 1

PRIGODA (OCCASIO)

- dobra koja se steknu prigodom vršenja službe 282 § 2; namjena doprinosa koji se dobivaju prigodom vršenja službe 551
- dekan i bolest ili smrt svećenika 555 § 3
- primanje skupnog odrješenja 962 § 2, 963

- prilog prigodom sprovoda 1181

- bliža grešna prigoda i opomena oridinarija 1339 § 1

- navođenje na grijeh protiv šeste zapovijedi prigodom ispovijedi 1387

- zabrana primanja darova prigodom postupka 1456; znanje stečeno prigodom ispovijedi i svjedočanstvo na sudu 1550 § 2,2

- v. *Razlog*

PRIGOVOR (EXCEPTIO)

- općenito i posebno 1491-1500
- zaštita prava 1491
- po naravi je trajan 1492 § 2
- protiv preslušatelja Rimske rote 1445 § 1,3; protiv sudaca, promicatelja pravde, branitelja veze i ostalih službenika 1449 §§ 1-4
- odgodni 1459 §§ 1-2
- protiv mjerodavnosti suca 1460 §§ 1-3
- na presudu 1462 §§ 1-2
- na prinudno čuvanje i zabrana vršenja prava 1496-1500
- protiv pravomoćne presude 1642 § 2; o načinu i valjanosti izvršenja presude 1654 § 2
- u usmenom postupku 1660; prigovor odvjetnika 1664
- u postupku na temelju isprava 1686
- u postupku za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1703 § 1

PRIHOD (REDITUS)

- premještanje na novu službu 191 § 2
- pomaganje siromašnih 222 § 2; doprinosi za sjemenište 264 § 2; za potrebe biskupije 1263; služba oženjenih đakona 281 § 3; potrebni za dugove 639 § 5; nadarbine 1272; dužnosti upravitelja 1284 § 2,4; zaklade 1303 § 1,2, 1304 § 1, 1308 §§ 2-4, 1310 § 2
- v. *Plaća*

PRIHVĆANJE (ACCEPTATIO)

- izbora 147-148, 149 § 1, 183 § 3, 332 §§ 1-2, 427 § 2
- odreknuća 142 § 1, 185, 189 §§ 1-3, 367, 402 § 1, 416, 538 §§ 1 i 3, 1524 § 3, 1724 § 2
- darova 1267 § 2, 1300; zaklade 1304 §§ 1-2
- priloga za misu 948, 955 §§ 1 i 4
- znanja na sudu iz ispovijedi 1550 § 2,2
- darova od sudaca i službenika sudišta 1456
- ženidbenih sudskih postupaka 1676, 1677 § 1, 1695, 1699 § 1
- premještaja ili uklanjanja župnika 1743, 1748

PRIJAVA <lažna>**(DENUNTIATIO <falsa>)**

- lažna zbog poticanja na grijeh protiv šeste zapovijedi 982, 1390 §§ 1 i 3
- druga klevetnička prijava ili povreda dobrog glasa 1390 §§ 2 i 3

PRIJEVARA**(DOLUS, FRAUS, OBREPTIO)**

- u otpisu 63 §§ 1-2, 67 § 2, 69
- pravni čin 125 § 2, 128
- u izborima 172 § 1,1
- molbeni izbor koji nije poslan u propisanom roku 182 § 2
- odreknuće od službe 188
- primanje u novaštvo 643 § 1,4; privremeni zavjeti 656,4
- valjanost ženidbe 1098
- zavjet 1191 § 3; prisega 1200 § 2, 1204
- uračunljivost 1321 § 1; otmica 1397
- sudac koji prijevarom nanosi štetu 1457 § 1; da bi se parnica povukla od mjerodavnog sudišta 1488 § 2; ispitivanje drugih svjedoka 1600 § 1,2; izrečena presuda 1645 § 2,3

PRIJEVOD (VERSIO)

- Svetoga pisma 825 §§ 1-2, 829; bogoslužnih knjiga 826 § 2, 838 §§ 2-3; katekizama 827 § 1; drugih djela 829
- sudskih spisa 1471, 1474 § 2
- v. *Jezik, Latinski*

PRIKLADNOST (IDONEITAS)

- za crkvenu službu 149, 161-162; za izbore 174 § 1, 179 § 2
- za biskupsku službu 378 §§ 1-2, 377 § 2; za župnika 521 §§ 1-3; za dekana 554 § 1; za sjemeništara 241 § 1
- za primanje u novaštvo 642-646; za redovničko zavjetovanje 653 § 2, 657 § 1
- za ovlast ispovijedanja 970
- za ređenje 1026, 1051-1052
- laika za ovlaštenje da prisustvuje ženidbi 1112 § 2
- za upravitelja dobara 1279 § 2
- za vođenje postupka za oprost od tvrde

- neizvršene ženidbe 1700 § 1
- za istraživanje o kažnjivom djelu 1717 § 1
- v. *Sposobnost, Osobna prikladnost*

PRILEŽNIK (CONCUBINARIUS)

- klerik: kazne 1395 § 1; kažnjavanje: redovnika 695 §§ 1-2; člana svjetovne ustanove 729 i družbe apostolskoga života 746
- v. *Priležništvo*

PRILEŽNIŠTVO (CONCUBINATUS)

- opće poznato ili javno čini ženidbenu zapreku 1093
- v. *Priležnik*

PRILIKA (SPECIES)

- Krist Gospodin bivstveno prisutan pod prilikama kruha i vina 899 § 1, 924 §§ 1-3, 926
- pričest pod prilikom kruha ili vina ili pod obje prilike 925
- obeščašćenje posvećenih prilika 1367

PRIOLOG (OBLATIO, STIPS)

- namjena 531, 551; svrha 1267 § 3
- polaganje računa mjerodavnoj vlasti 319 § 2
- godišnji za misije 791,4
- podjeljivanje sakramenata i blagoslovina 848, 1264,2; za misu 199,5, 945-958
- odredbe biskupske konferencije 1262; zabranjen i dopušten 1265 §§ 1-2; za posebne potrebe 1266
- dan poglavarima i upraviteljima 1267 §§ 1-3
- kazna za nezakonitu dobit 1385
- v. *Milostinja, Dar, Darivanje*

PRIMANJE (ADMISSIO)

- v. *Pripuštanje*

PRIMAS (PRIMAS)

- počasni naslov 438; opat 620; sudište 1405 § 3,2

PRIMAT (PRIMATUS)

- rimskog prvosvećenika 331-333, 590 § 2, 591, 1273, 1372, 1417 § 1, 1442
- v. *Rimski prvosvećenik*

PRIMITAK (QUAESTUS)

- ekonomsko vijeće 493; ekonom 494 § 3

- pravo prosjačkih redova 1265-1266
- nezakonit iz misnog priloga 1385

PRIMJENA (APPLICATIO)

- zakona 31 § 1, 221 § 2, 1313 § 1
- mise 901, 945-951, 388 §§ 1-4, 534 §§ 1-3, 548 § 2, 549; v. *Misa* oprosta 994; v. *Oprost*
- kazne 1341-1353; v. *Kazna, Ponovno upadanje*

PRINUDNO ČUVANJE**(SEQUESTRATIO)**

- kada se može postići od suca 1496 § 1, 1497 § 1
- stvari i potraživanja 1497 § 2;
- izbjegavanje 1498
- prethodno jamstvo za naknadu štete 1499

PRIOPĆENJE (COMMUNICATIO, INTIMATIO, NOTIFICATIO)

- upravnog akta 47; pojedinačne odluke 54-56; izbora 177 §§ 1-2; potvrde izbora 179 §§ 4-5; gubitka službe 184 § 3, 186; premještaja 190 § 3, 1751; uklanjanja 193 § 4, 1744 § 2
- imena svećenika prikladnih za biskupsku službu 377 § 3; nezakonitog odsustva biskupa 395 § 4; spriječenosti biskupske stolice ili zabrane vršenja zbog kazne 413 § 3, 415; o smrti biskupa i o izboru dijecezanskog upravitelja 422
- primitka svetoga reda, zavjeta, promjene obreda, ženidbe, posvojenja 535 § 2; oprosta 1081; krštenja, potvrde 878, 895-896; ređenja 1054; ženidbe 1121-1122; ukrepljenja ili proglašenja ženidbe nevaljanom 1123, 1685; ovlasti ispo- vijedanja 974 § 3
- odluke o pozivu na sud 1508 § 3; način 1509, 1615; odbijanje 1510; učinci 1511-1512; pozivanje svjedoka 1556; ima vrijednost sudskog poziva 1659 §§ 1-2; rok od priopćenja odluke 1677 §§ 2-4; tužbe i dokaza 1720,1
- v. *Obavijest, Upis*

PRIPADANJE (ADSCRIPTIO)

- krštenika latinskog Crkvi 111 §§ 1-2

- bilo kojoj samosvojnoj obrednoj Crkvi 112 §§ 1-2
- redovnika nekoj kući 103
- klerika partikularnoj Crkvi ili prelaturi 265; v. *Inkardinacija*
- klerika koji je izgubio klerički stalež 293
- društvu vjernika 307 §§ 1-3
- među kandidate za ređenje 1034 § 1

PRIPOJENJE (AGGREGATIO)

- jedne ustanove posvećenog života drugoj 580
- redovničkoj ustanovi ili družbi apostolskoga života i ređenje 1032 § 2, 1052 § 2
- v. *Pritjelovljenje*

PRIPRAVNIK (CANDIDATUS)

- v. *Kandidati*

PRIPUŠTANJE (ADMISSIO)

- u katekumenat 788 §§ 1-2, 851,1; u potpuno zajedništvo Crkve 883,2;
- sakramentima 842 § 1; krstu 865, 868; euharistiji 912, 915; prvoj pričesti 913 §§ 1-2; ređenju 1028-1031, 1034 §§ 1-2, 240 § 2
- popunjavanje službe nakon izbora ili molbenog izbora 147; glasovanju 169; mjerodavna vlast može prihvatiti pripušteni molbeni izbor 182-183
- u sjemenište 241 § 1; otpuštenih 241 § 3
- u društvo vjernika 306-307, 316 § 1
- u ustanovu posvećenoga života 268 § 2, 597 §§ 1-2; u novaštvo 641-645; zavjetovanju 653 § 2, 656,3, 657 § 1, 684 § 2, 689 § 2; ponovno primanje onoga tko je napustio ustanovu 690
- u svjetovnu ustanovu 720-721, 723 § 3
- u družbu apostolskoga života 735 §§ 1-2, 268 § 2
- zadaći kuma 873-874
- propovijedati u crkvi 766
- u sudnicu 1470 § 1, 1479, 1484 § 2; tužbe ili molbe 1503 § 1, 1505 § 1, 1506, 1507 §§ 1-2, 1659 §§ 1-2, 1677 § 1, 1699; uzgrednog pitanja 1589 § 1; prigovora 1450-1451; dokazivanja po

- svjedocima 1547, 1553, 1559, 1600 § 1-2; maloljetnika ispod četrnaest godina i slaboumnih za svjedoke 1550 § 1; činjenica priznatih od druge strane 1526 § 2,2; isprava 1539, 1542, 1600 § 2; zaključaka stručnjaka 1579 § 2; zainteresiranih da se upletu u parnicu 1596 §§ 1-3; novih dokaza u prizivnom postupku 1639 §§ 1-2; odreknuća tužitelja 1524 § 3, 1525; dokaza u usmenom postupku 1665; novog razloga ništavosti ženidbe na prizivnom sudu 1683; pravnog stručnjaka u postupku oprosta od neizvršene ženidbe: 1701 § 2; tužbe za naknadu štete 1729 § 2

PRISEGA (IUSIURANDUM)

- pojam i uvjeti 1199 §§ 1-2
- predmet, obveza, valjanost 1200 §§ 1-2;
- obećavajuća 1201-1202
- oprost 1203
- tumačenje 1204
- o primljenom krštenju 876-1068
- upravitelja 1283,1
- članova suda 1454; stranaka u parnici 1532, 1455 § 3; svjedoka, stručnjaka 1562 § 2, 1455 § 3; ubilježba u spisima 1568; oslobađanje optuženoga u kaznenom postupku 1728 § 2
- vjernosti Apostolskoj Stolici prije kanonskog preuzimanja biskupske službe 380

PRISILA (COACTIO)

- pravni čin 125 § 1
- odabiranje životnog staleža 219
- ulazak u novaštvo 643 § 1,4; zavjetovanje 656,4; prihvaćanje vjere 748 § 2; primanje svetih redova 1026, 1036; ženidba 1103
- prekršaj zakona ili zapovijedi 1323,4, 1324 § 1,5
- donošenje presude 1620,3
- v. *Sila*

PRISJEDNIK (ASSESSOR)

- savjetnik sucu 1424, 1448 § 2; na sudu prvog stupnja 1425 § 4; na sudu drugog stupnja 1447; postupak putem odluke 1720,2

PRISTANAK (CONSENSUS)

- za valjanost pravnih čina 127 §§ 1-3; za predlaganje za službu 159, 162; za izbor nagodbom 174 § 1; za opoziv molbenog izbora 182 § 4
- za davanje pothvatu, društvu, školi ili sveučilištu naziva 'katolički' 216, 300, 803 § 3, 808
- za uklanjanje sa službe kancelara 485; za iznošenje isprava iz arhiva 488; prezbiterkog vijeća 500 § 2; župnika 558
- za inkardinaciju i ekskardinaciju 272
- za osnovni zakonik ili konstitucije ustanova 587 § 2; uklanjanje sa službe 682 § 2; mjerodavnog poglavara i vijeća za valjanost privremenog zavjetovanja 656,3-4; za življenje izvan družbe 745; za ulazak i izlazak iz klauzure 667 § 4; za prelazak u drugu družbu apostolskoga života 744 § 1
- rektora crkve za propovijedanje 764; dijecezanskog biskupa za redovničke škole 801
- roditelja za krštenje djeteta 868 § 1,1; pretpostavljen za podjeljivanje bolesničkog pomazanja 1003 § 2; žene za đakonsko ređenje muža 1050,3
- ženidbeni pristanak - v. *Ženidba*
- za otuđenje dobara 1296 § 4; za čine izvanrednog upravljanja 1277

PRISTOJBA (TAXA)

- izvanredna koju može biskup nametnuti 1263
- određena od skupštine biskupa crkvene pokrajine 1264,1
- v. *Prilog, Doprinosa*

PRISTRANOST <prema osobama> (ACCEPTIO <personarum>)

- dodjeljivanje župe 524
- podjeljivanje služba 626
- ocjenitelji knjiga 830 § 2
- sprovod 1181

PRISUSTVOVANJE ŽENIDBI (ASSISTENTIA MATRIMONIO)

- pojam 1108 § 2
- redoviti vjenčatelj 1108-1110, 1117, 1127, 1129

- povjerba ovlasti svećeniku, đakonu ili laiku 1111-1114
- potrebno dopuštenje mjesnog ordinarija 1071
- v. *Ženidba*

PRISVAJANJE (protupravno) (USURPATIO)

- crkvene službe 1378-1389; kažnjivo djelo 1381

PRITJELOVLJENJE (INCORPORATIO)

- Kristu i Crkvi 96, 204 § 1, 206 § 1, 849
- ustanovi posvećenoga života 587 § 1; redovničkoj ustanovi 654, 685 § 2; družbi apostolskoga života 266 § 2, 643 § 1,3 i 5, 721 § 1,2, 735 § 1, 737, 742-746; svjetovnoj ustanovi 717 § 2, 723 § 2, 726-728
- v. *Pripojenje*

PRIVILEGIJ (PRIVILEGIUM)

- v. *Povlastica*

PRIVOLA <ženidbena> (CONSENSUS <matrimonialis>)

- v. *Ženidba*

PRIZIV (APPELLATIO)

- pojam 1628
- protiv presude 1628-1640
- pravo 1628, 1727 § 1; nema mjesta prizivu protiv pape, Apostolske signature 333 § 3, 1629,1
- slanje priziva višem sudištu 1474 §§ 1-2
- kome se ulaže 1630 §§ 1-2
- spor o pravu na priziv 1631
- prizivni sud 1632 §§ 1-2
- slanje priziva 1633-1634, 1474 § 1
- prestanak roka priziva 1635; odricanje 1636
- učinci 1353, 1637-1638; pripuštanje novih razloga i dokaza 1639 §§ 1-2, 1644 §§ 1-2
- za naknadu štete 1729 § 3
- ništovna žalba 1625
- u usmenom postupku 1669
- za proglašenje nevaljanosti ženidbe 1682-1684; u postupku na temelju

- isprava 1687-1688; u parnicama za rastavu ženidbenih drugova 1693 § 2
- u kaznenom postupku 1727 §§ 1-2
- zbog oduzimanja ili uklanjanja sa službe 143 § 2
- na Apostolsku Stolicu 1417 §§ 1-2
- protiv pape na opći sabor ili biskupski zbor 1372
- v. *Utok, Žalba*

PRIZNANJE (CONFESSION)

- sudsko: pojam 1535; dokazna snaga 1536 §§ 1-2
- izvansudsko 1537, 1542
- dano zbog zablude, sile ili straha 1538
- kažnjivog djela 1728 § 2

PRIZNAVANJE (RECOGNITIO)

- privatnog društva vjernika 299 § 3; statuta javnih društava vjernika 314
- od građanskog prava ustanove za prikupljanje dobara i priloga 1274 § 5

PROCEDURA (PROCEDURA)

- v. *Postupak*

PROCESIJA (PROCESSION)

- dužnost župnika 530,6
- s presvetim 944 § 1; biskup izdaje propise 944 § 2

PROCJENA (AESTIMATIO)

- dobara 1283,2; 1293 § 1,2, 1294 § 1
- u primjeni kazne 1315 § 2
- dokaza u postupcima 1608 § 3; zahtjeva utvrđivanja spornog predmeta 1659 § 1

PRODAJA (VENDITIO)

- knjiga ili spisa koji nemaju potrebno dopuštenje 827 § 4
- moći 1190 § 1
- dobara 1298; v. *Otuđenje*

PRODUŽENJE (PROROGATIO)

- otpisa 72; povjerene vlasti 142 § 2; plenarnog sabora 441,4; pokrajinskog sabora 442 § 1,3; novaštva 653 § 2; privremenog zavjetovanja 657 § 2; dopuštenja boravka izvan kuće 686 §§ 1-2
- mjerodavnosti suda 1445 § 3,2; sudskih rokova 1465 §§ 1-3, 1467; koristan rok za odreknuće župnika 1744 § 1

PROFANACIJA (PROFANATIO)

- v. *Obeščašćenje*

PROFESOR (PROFESSOR)

- laici mogu poučavati svete nauke 229 § 3
- sjemeništa 239 §§ 1 i 3, 253-254, 261; škole 796 § 2; vjeronauka 804 § 2, 805; katoličkog sveučilišta 810 § 1; bogoslovnih predmeta 812; crkvenih sveučilišta i fakulteta 818, 820
- v. *Nastavnik*

PROGLAŠENJE**(DECLARATIO; PROMULGATIO)****Proglašenje (declaratio)**

- ništavosti ženidbe 1671-1691; pretpostavljene smrti supruga 1707 §§ 1-2
- ništavosti svetog ređenja 1708-1712
- odluke ništavom 1739
- prazne službe 154
- prazne župe 1751 § 2

Proglašenje (promulgatio)

- zakona 7; način 8 §§ 1-2; tumačenje zakona 16 § 2; odluke 31 § 2; statuta 94 § 3
- odluka: općih 31 § 2; općeg sabora 341 § 1; biskupskog zbora 341 § 2; krajevnog sabora 446; biskupske konferencije 455 §§ 2-3; biskupijske sinode 466

PROKURATOR (PROCURATOR)

- v. *Zastupnik*

PROMAKNUĆE (PROMOTIO)

- kardinala 350 § 5, 351 §§ 1-3; biskupa 364,4, 378 § 2, 379-380, 382 §§ 1-2, 415, 419, 421 § 2, 425 § 3, 501 § 3, 833,3; prezbitera i đakona 833,6, 1015 § 1, 1016, 1028-1029, 1033-1039, 1050-1052
- župnog pastora 527 § 1; pastoralnog rada 555 § 1,1
- većeg dobra 459 § 1; općeg dobra 287 § 2; posvećivanja Crkve 210; općeg dobra Crkve 264 § 2
- laičkih društava 529 § 2
- društvene pravde 222 § 2
- zvanja 256 § 2; misijska zvanja 791,1

- ljudske osobe 807
- raspodjele svećenika 294
- javnog bogoštovlja 298 § 1, 1210;
- bogoslužja 835 § 1

PROMATRAČ (OBSERVATOR)

- kod međunarodnih organizacija 363 § 2
- Crkve ili nekatoličke zajednice na sinodi 463 § 3
- na krajevnom, plenarnom ili pokrajinskom saboru 443 § 6

PROMICATELJ PRAVDE (PROMOTOR IUSTITIAE)

- opće odredbe 1430-1431, 1433-1436, 1447, 1448 § 2, 1449 § 4, 1451 § 1, 1501, 1533, 1561, 1603 § 3, 1606, 1612 § 1, 1626 § 1, 1628, 1636 § 2
- u ženidbenim parnicama 1674,2, 1678 § 1, 1693 § 1, 1696
- u kaznenom postupku 1721-1722, 1724 §§ 1-2, 1727 § 2

PROMULGACIJA (PROMULGATIO)

- v. *Proglasenje*

PROPOVIJEDANJE (PRAEDICATIO)

- evanđelja dužnost je i pravo Crkve 747 § 1; naviještanje kršćanskoga nauka 761; služba posvećenih službenika 762; odgovornost biskupa 386 § 1, njegovo pravo 763
- dužnost: biskupa 386 § 1; župnika 528; ovlast kapelana 566 § 1
- Božje riječi 762-772: ovlast prezbitera i đakona 764; redovnika 765, 758; dopuštenje laicima 766, 759; homilija 767; v. *Homilija*
- predmet i način 768-769
- duhovne vježbe, misije i drugi oblici 770
- onima koji ne prakticiraju i ne vjeruju 771 §§ 1-2
- propisi o propovijedanju 772 § 1; radio i televizija 772 § 2
- priprava za ženidbu 1063,1

PROPREFEKT (PRO-PRAEFECTUS)

- preuzima upravu prefektore kada je prazna stolica 420
- otpusno pismo 1018 § 1,1 i § 2
- v. *Prefekt*

PROPUST (OMISSIO)

- izbor 166 § 2
- u namjeni mise za narod 388 § 4, 534 § 3
- homilije 767 § 2
- u molbi za oprost od nepravilnosti 1049 § 1
- dužne pažnje u obdržavanju zakona ili zapovijedi 1321 § 2, 1326 § 1,3
- čina koji mogu voditi k izvršenju kažnjivog djela 1328 § 2
- darovi i obećanja 1386
- u vršenju dužnosti ili crkvene vlasti 1389 §§ 1-2
- u tekstu presude 1616 § 1

PROTOĐAKON (PROTO-DIACONUS)

- dužnosti kardinala protođakona 355 § 2

PROTUTUŽBA (RECONVENTIO)

- rok 1463 § 1; rješava se zajedno s parničnom tužbom 1463 § 2, 1662
- pred kim i razlog 1494 § 1
- na protutužbu se ne dopušta protutužba 1494 § 2
- mjerodavni sudac 1495
- v. *Tužba*

PROVIKAR (PRO-VICARIUS)

- preuzima vlast vikara kada je prazna stolica 420
- otpusno pismo 1018 §§ 1-2

PROVINCIJA (PROVINCIA)

- v. *Crkvena pokrajina, Redovnička pokrajina*

PROVJERA (SCRUTINIUM)

- izborna 119; glasova u izborima 173 §§ 2-3
- za ređenje 1025 § 1, 1051-1052

PUBERTET (PUBERTAS)

- v. *Doraslost*

PUNOLJETNA OSOBA (MAIOR)

- s navršenih 18 godina 97 § 1; vršenje prava 98 § 1
- privremeni zavjeti 656 § 1; početna kušnja 721 § 1,1
- v. *Dob*

PUSTINJAK (EREMITA)

- pojam i priznavanje od Crkve 603 §§ 1-2

R**RAČUN O UPRAVLJANJU (RATIO ADMINISTRACIONIS)**

- upravitelju javnog društva 319 §§ 1-2; godišnje biskupijskog ekonoma 494 § 4
- župnog upravitelja 540 § 3
- ekonomu i upravitelja redovničkih ustanova 636 § 2; samosvojnih samostana 637
- upravitelja crkvenih dobara 1284 § 2,8, 1287 §§ 1-2
- izvršitelja nabožnih odredaba 1301 § 2
- izvršitelja presude 1652
- zabrana klericima 285 § 4, 1042,2

RAČUNANJE (SUPPUTATIO)

- vremena ili rokova 200, 203

RADIO (RADIOPHONIUM)

- govor o kršćanskom nauku 772 § 2; sudjelovanje klerika i redovnika u raspravama o pitanjima katoličkog nauka i čudoređa 831 § 1
- v. *Sredstvo društvenog priopćivanja*

RADNIK (OPERARIUS)

- pravedna plaća 1286,2

RASKOL (SCHISMA)

- pojam 751; kazne 1364 §§ 1-2
- v. *Raskolnik*

RASKOLNIK (SCHISMATICUS)

- pojam 751; primanje i vršenje redova, oprost 1041,2, 1044 § 1,2, 1047 § 2,1; crkveni sprovod 1184,1; kazne 1364 §§ 1-2
- v. *Raskol*

RASPRAVA (DISPUTATIO)

- pismena ili usmena u sudskom postupku 1602 § 1, 1604 § 2, 1605
- v. *Raspravljanje*

RASPRAVLJANJE (DISCUSSIO)

- parnice 1601-1606, 1609 §§ 3-5, 1610 § 2, 1640, 1667-1668, 1725
- čuvanje tajne 1455 § 2

- o predloženim pitanjima sinodi 465
- v. *Rasprava*

RASTAVA (SEPARATIO)

- v. *Ženidba*

RASUĐIVANJE (DISCRETIO)

- dob za potvrdu 891; ispovijed 989; pričest 914
- o ženidbenim pravima i dužnostima 1095,2

RAVNATELJ (RECTOR)

- v. *Rektor*

RAZBORITOST (PRUDENTIA)

- laika koji pružaju pomoć pastirima 228 § 2
- klerika u ponašanju prema osobama 277 § 2
- u radu i izbor za promaknuće među kardinale 351 § 1; kandidata za biskupstvo 378 § 1,1; izbor dijecezanskog upravitelja 425 § 2; izbor za generalnog i biskupskog vikara 478 § 1; imenovanje dekana 553 § 2, 554 § 3; uklanjanje rektora crkve 563
- obustava ili raspust biskupijske sinode 468 § 1; imenovanje vjernika u pastoralno vijeće 512 § 3
- osnivanje redovničkih kuća 610 § 2; čuvanje poslanja i djela ustanove 677 § 1; redovnik promaknut u biskupstvo 705
- popis ocjenitelja knjiga 830 § 1
- postavljanje pitanja u ispovijedi 979
- dopuštenje za izricanje zaklinjanja 1172 §§ 1-2
- crkvena dobra 1294 § 2, 1305
- dodavanje pokore kaznenom lijeku 1340 § 3; suca pri izricanju, odgodi kazne 1315 § 2, 1326 § 1,1, 1343-1344, 1346
- kazneni postupak 1717 § 1, 1718 § 3
- povjeravanje zadaće preslušatelja 1428 § 2; imenovanje promicatelja pravde i branitelja veze 1435; postupak na temelju isprava 1687 § 1; polaganje prisege na sudu 1532; priopćenje imena svjedoka 1554; izvršenje obveze poslije presude 1655 § 2

RAZDOBLJE (INTERVALLUM)

- između prezbiterata i episkopata 378 § 1,4
- između đakonata i prezbiterata 1031 § 1
- između akolitata i đakonata 1035 § 2

RAZLIKA BOGOŠTOVLJA (DISPARITAS CULTUS)

- ženidbena zapreka 1086, 1129; uvjeti za davanje oprosta 1125-1126; oblik i pastoralna briga 1127-1128
- pavlovska povlastica 1142; v. *Povlastica (pavlovska)*

RAZLIKA KULTA (DISPARITAS CULTUS)

- v. *Razlika bogoštovlja*

RAZLOG (CAUSA, MOTIVUM)

- kanonski i zabrana pristupa đakonu k prezbiteratu 1030
- važan: izvršenje upravnog akta 41; popunjenje službe 151;
- premještaj ili uklanjanje sa službe 190 § 2, 193 §§ 1-2; uklanjanje ekonoma 494 § 2; ekskardinacija 270; gubitak kleričkog staleža đakona 290,3; uklanjanje društva vjernika 320 § 2; odreknuće biskupske službe 401 § 2; krštenje u privatnoj kući 860 § 1; uzimanje prezbitera kod podjeljivanja potvrde 884 § 2; zabrana ženidbe 1077 § 1; da se upiti postave prije krštenja ili da se izostave kad se ženidba razrješuje Pavlovom povlasticom 1144 § 2; ozdravljenje ženidbe u korijenu 1164; uklanjanje odvjetnika i zastupnika 1487; izuzeće od prisege kad je u pitanju javno dobro 1532; ulazak i izlazak iz klauzure 667 § 4; istup iz ustanove 686
- veoma važan: nepredavanje odluke 55; gubitak kleričkog staleža prezbitera 290 § 3; dopuštenje napuštanja redovničke ustanove 691 § 1; čuvanje euharistije izvan crkve ili kapele 938 § 4; zamjena suca 1425 § 5
- važan i hitan: uplitanje u stvar podnesenu višoj vlasti 139 § 2; odsutnost biskupa na

velike blagdane 395 § 3; zabrana boravka redovniku u biskupiji 679; tajno sklapanje ženidbe 1130

- opravdan: postavljanje staratelja 98 § 2; odricanje službe 187; uklanjanje sa službe 193 § 3; biniranje 905 § 2; posluživanje pričesti izvan mise 918; vazmena zapovijed primanja pričesti 920 § 2; slavljenje euharistije u crkvi ili zajednici koja nije u zajedništvu s Katoličkom crkvom 933; ispovijedati izvan ispovjedaonice 964 § 3; davanje oprosta od tvrde neizvršene ženidbe 1142 i od privatnih zavjeta 1196
- pravedan i potreban: smanjenje misnih obveza 1308 § 1, 1310 § 1
- opravdan i razmjern: odreknuće službe 198 § 2
- opravdan i razborit: davanje oprosta 90 § 1; pisanje u listovima koji napadaju vjeru i čudoređe 831 § 1; podjeljivanje potvrde izvan mise 881; slavljenje euharistije bez vjernika 906; sklapanje mješovite ženidbe 1125
- obrazloženje u odluci 51, 1617; u molbama i otpisima 63 §§ 1-3; u oprostima 93
- u slučaju otpuštanja članova ustanova 697,2
- u premještanju i uklanjanju župnika 1741-1742, 1745, 1750
- ocjenitelju u vezi neizdavanja knjige 830 § 3
- u presudi 1610 § 2, 1611,3, 1612 § 3, 1622,2, 1646 §§ 1-3, 1668 § 3
- nedostatak poništava presudu 1622,2
- v. *Prigoda*

RAZMATRANJE (ORATIO MENTALIS)

- za odgoj sjemeništaraca 246 § 3; za život klerika 276 § 2,5; za redovnike 663 § 3; za članove svjetovnih ustanova 719 § 1
- v. *Molitva*

RAZUM (RATIO)

- v. *Upotreba razuma*

RAZVITAK (EVOLUTIO)

- vjere 777,5

- skladan, fizičkih, čudorednih i umnih darova u izgradnji ljudske osobe 795

RED (ORDO)

- sveti 1008-1054; pojam, sakrament 1008; stupnjevi i podjeljivanje 1009; preduvjet za vlast upravljanja 129 § 1; podjeljivanje službi koje traži vlast reda 274 § 1; ženidbena zapreka 1087, 1078 § 2,1; ne može se oduzeti vlast reda, nego samo vršenje 1338 § 2, 701; pripava redovnika 659 § 3; v. *Redenje, Biskup, Prezbiter, Svećenik, Đakon*
- redovi kardinala 350
- treći red 303, 677 § 2
- javni: zakoni koji ga predviđaju 13 § 2,2
- na skupovima ili zborovanjima: v. *Pravilnik*
- u rješavanju parnica 1458-1464, 1662

REDOSLIJED (TURNUS)

- određen za suce sudskog vijeća 1425 § 3

REDOVNIČKA POKRAJINA (PROVINCIA RELIGIOSA)

- pojam, ustanovljenje 621; dijeljenje, osnivanje, spajanje, razgraničenje 581; tko upravlja 620; vlast voditelja 622; sposobnost posjedovanja 634 § 1; ekonom 636 § 1; razmirice između redovnika, kuća ili pokrajina 1427 §§ 1-2, 1438,3; generalni kapitul 631 § 3

REDOVNIČKO ZAVJETOVANJE (PROFESSIO RELIGIOSA)

- evanđeoskih savjeta 207 § 2, 573-574, 603 § 2
- redovničko 654-658; pojam i učinci 654; vremenita dobra 668 §§ 1 i 4, 706; za onoga koji je ponovno ušao u ustanovu 690; obveze za onoga koji je napustio ustanovu 692 ili bio otpušten 701; već položen zavjet 1198
- privremeno: poslije novaštva 653 § 2; prije vremena 649 § 2; trajanje 655; prije doživotnog 658,2; uvjeti za valjanost 656; produženje 657 § 2; napuštanje ustanove 657 § 1, 688 §§ 1-2; isključenje od zavjetovanja 689 §§ 1-3

- doživotno: poslije privremenog 657 § 1; prije vremena 657 § 3; uvjeti za valjanost 658; učitelj novaka 651 § 1; izbor za poglavara 623; u novoj ustanovi 684 § 2
- konačno 623
- prvo 649 § 2, 659 § 1, 668 § 1
- novo 684 § 3, 685 § 2, 689 §§ 1 i 3
- v. *Zavjet, Obecanje*

REDOVNIK (RELIGIOSUS)

- pojam 607 § 1; zavjeti i zajednički život 607 § 2; svjedočenje i odijeljenost od svijeta 607 § 3; spasenjsko poslanje Crkve 574 § 2; primanje 657 § 1
- formacija 659-661; obveze i prava 662-672, 639 §§ 1-5
- apostolat ustanove 673-683, 790 §§ 1-2
- prelazak u drugu ustanovu 684-685; izlazak iz ustanove i ponovno primanje 686-693; otpuštanje 694-704
- koji postane biskup 705-707
- odnos prema biskupu 628 § 3, 678-683
- ispovijedanje 630 §§ 1-5, 967-974; pravo obratiti se na generalni kapitul 631 § 3; dopuštenje za propovijedanje redovnicima 765; katehiziranje u redovničkim crkvama i školama 778
- misijsko djelovanje 783-784; služba odgajanja 801, 806 §§ 1-2; dopuštenje za izdavanje spisa 832
- otpusno pismo za ređenje 1019 §§ 1-2; pokušaj ženidbe 1041,3; ženidbena zapreka 1078 § 2,1, 1088; pokop 1178
- skupljanje milodara 1265
- kažnjiva djela i kazne 1320, 1337 § 1, 1370 § 3, 1392, 1394 § 2
- suci i mjerodavno sudište 1427 §§ 1-3; 1438,3; izvršenje presude 1653 § 3
- osnivanje ili upravljanje društvom vjernika 303, 311, 312 § 2, 317 §§ 1-2, 320 2; pripadnost društvu vjernika 307 § 3
- župnik 520 §§ 1-2; uklanjanje 682 § 2, 1742 § 2
- v. *Zavjet, Redovničko zavjetovanje*

REĐENJE (ORDINATIO)

- vrijeme i mjesto 1010-1011; služitelj 1012-1017

- otpusno pismo v. *Pismo svjedočanstvo*
- ređenik 1024; valjano i dopušteno 1024-1025; osobine kandidata 1026-1032; preduvjeti 833,6, 1033-1039
- nepravilnost i zapreke 1040-1049
- tražene isprave i istraživanje o osobinama kandidata 1050-1052
- upis ređenja 1053-1054
- služba 150
- tuđeg podložnika 1383
- valjano nikada ništavo 290
- kazne za ređenje: biskupa bez papinskog naloga 1382; tuđeg podložnika bez zakonitog otpusnog pisma 1383
- parnice o ništavosti ređenja 1425 § 1, 1432
- razlozi za proglašenje nevaljanim 1708-1712
- v. *Red*

REGIJA (REGIO)

- crkvena: pojam 433 §§ 1-2; zadaća skupštine biskupa 434
- pastoralne potrebe 242 § 1, 257 § 2, 294, 345; manjak klerika 271 § 1; papin izaslanik 362
- sinoda biskupa 342, 346 § 3; sastav prezbiteruskog vijeća 499 i pastoralnog vijeća 512 § 2
- običaji: 507 § 1, 1072, 1304 § 1
- misa za narod 388 § 1
- vremenita dobra 1272, 1292 § 1, 1304 § 1
- i kazneni zakoni 1316

REGISTAR (REGESTUM)

- v. *Knjiga*

REKTOR (RECTOR)

- crkve: pojam 556; imenovanje 557 §§ 1-3; vršenje župnih službi i bogoslužnih slavlja 558-560: podjeljivanje sakramenata i vršenje drugih službi 561, 903; zadaća 562; uklanjanje 563; propovijedanje 764; knjiga za mise 958 § 1 i nabožne zaklade 1307 § 2; pogreb 1177 § 2
- sjemeništa: predstavlja 238 § 2; ravna sjemeništem 239 § 1; poslušnost prema

rektoru 260; obdržavanje Uredbe i sjemenišnog reda 261 §§ 1-2; služba župnika 262; sudjelovanje na krajevnom saboru 443 § 3,4 i biskupijskoj sinodi 463 § 1,6; rektor sjemenišne crkve 557 § 3; ipovijest vjere 833,6; ispovijed pitomaca 985; svjedočanstvo o osobinama ređenika 1051,1 i klerika koji traže ulazak u novaštvo 645 § 2

- svetišta 1232 § 2

- crkvenog ili katoličkog sveučilišta: sudjeluje na krajevnom saboru 443 § 3,3; ispovijest vjere 833,7

RELATOR (RELATOR)

- v. *Izvjestitelj*

RELIGIJA (RELIGIO)

- odnos s nekršćanskim 364,6
- briga: biskupa za one koji su se udaljili od religiozne prakse 383 § 1, župnika 528 § 1, 529 § 2
- odgoj u katoličkoj 868 § 1,2; zapovijedi kršćanske 865 § 2; djela 683 § 1, 1340 § 1; nastavnici u školama 804 § 2, 805; knjige 827 §§ 3-4, 832; spisi protiv 831 § 1
- krepost 1191 § 1; obveza onoga koji prisizhe 1200 § 1; sveta mjesta 1210
- i kažnjiva djela 1364-1369
- v. *Vjera*

RELIKVIJA (RELIQUIA)

- prodavanje, otuđivanje ili premještanje 1190 §§ 1-3
- pohranjivanje 1237 § 2

RETROAKTIVNOST (RETROTRACTIO)

- zakona 9; tumačenje zakona 16 § 2; kaznenog zakona 1313 § 2
- kanonskih učinaka ženidbe u slučaju ozdravljenja u korijenu 1161 §§ 1-2

REVNOST (ZELUS)

- za duše 378 § 1,1, 521 § 2
- za pravdu 1435

REZIDENCIJA (RESIDENTIA)

- v. *Prebivanje*

**RIMSKA KONGREGACIJA
(CONGREGATIO ROMANA)**

- dio Rimske kurije, sastav, mjerodavnost 360
- parnice za proglašenje ništavosti ređenja 1709 § 1, 1710
- v. *Kongregacija, Kurija (rimska)*

RIMSKA ROTA (ROTA ROMANA)

- pojam: redovito sudište Apostolske Stolice za prizive 1443; mjerodavnost 1444 §§ 1-2; ravna se prema odredbama o sudovima Apostolske Stolice i vlastitim 1402; pridržane parnice 1405 § 3; utok protiv presude Rimske rote 1445 § 1,1

**RIMSKI PRVOSVEĆENIK
(PONTIFEX ROMANUS)**

- rimski prvosvećenik 330-335
- uskraćenje milosti ureda Rimske kurije 64
- ordinarij 134 §§ 1-2; nasljednik Petra i s biskupima tvori jedan zbor 245 § 2, 330; glava zbora 336
- službe i vlasti 331-333
- izbor i odreknuće 332 §§ 1-2, 349
- biskupi i kardinali 334; vlast biskupskog zbora 337; i opći sabor 338 §§ 1-2, 340, 341 § 1; biskupska sinoda 342-344
- izabire kardinale 351 §§ 1-3; daje im naslov 350 §§ 1-6; saziva konzistorij 353 § 1
- imenuje izaslanike 362; imenuje ili potvrđuje biskupe 377 § 1
- petogodišnji izvještaj dijecezanskog biskupa 399-400; odreknuće biskupa 401 § 1
- ustanove posvećenoga života 590-591
- služba naučavanja 749 §§ 1-3; redovito vjerodostojno naučavanje 752; naviještanje evanđelja 756 § 1
- upravlja i usklađuje misijsko djelovanje 782 § 1
- ovlast ispovijedanja 967 § 1; davanje oprosta 995; oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1142; davanje oprosta od zavjeta 1196; drugi pridržani oprosti, oprost od obveze celibata 291: v. *Pridržavanje*
- crkvena dobra 1256, 1273

- vrhovni sudac 1442; izuzet je od svakog suđenja 1404; samo papa može suditi 1405 § 1; priziv protiv njegove presude 1629,1
- kažnjiva djela protiv pape 1370 § 1, 1397
- odluke 1732
- v. *Nezabludivost, Učiteljstvo, Apostolska Stolica*

RODITELJI (PARENTES)

- maloljetni podložni roditeljima 98 § 2
- zavičajno mjesto djeteta 101 §§ 1-2; pripadnost obrednoj Crkvi 111 § 1
- obveza i pravo odgajati djecu 226 § 2; 529 § 1, 793 §§ 1-2, 796-799, 1136; katehizirati 774 § 2, 776
- dužnost da im se djeca krste 851,2, 855, 857 § 2, 867 § 1, 868; 869 § 3, 872, 874 § 1,1; upis roditelja u maticu krštenih 877 §§ 1-3; dužnost da djeca prime potvrdu 890, 895, euharistiju 914, pouku o pokori 1252
- sudjelovanje u posvetiteljskoj službi Crkve 835 § 4
- ne mogu biti kumovi na krštenju i potvrdi 874 § 1,5, 893 § 1
- pravo na pomoć građanskog društva 793 § 2; izbor škole 796-798
- pouka o dužnostima roditelja 1063,1; ženidba maloljetnika 1071 § 1,6; zakonitost djece 1138-1139
- pogreb nekrštene djece 1183 § 2
- kazne za krštenje ili odgoj djece u nekatoličkoj religiji 1366
- zastupaju maloljetnu djecu na sudu 1478 §§ 1-3

ROK (TERMINUS)

- sudski: produljenje neodgodivog 1465 § 1; sudski i ugovorni 1465 § 2; sudačko određivanje rokova 1466; produljenje rokova po pravu 1467
- v. *Vrijeme*

RUBRIKA (RUBRICA)

- održavanje propisa rubrika u vezi sa svetim odijelom 929

S

SABLAZAN (SCANDALUM)

- izbjegavanje 277 § 2, 326 § 1, 933, 990, 1132, 1184 § 1,3, 1352 § 2, 1455 § 3, 1560 § 2, 1722
- kazne 1318, 1328 § 2, 1364 § 2, 1394 § 1, 1395 § 1
- ukor 1339 § 2
- popravljivanje 695 § 1, 1341, 1344,2-3, 1347 § 2, 1357 § 2, 1361 § 3, 1399, 1727 § 2
- otpuštanje redovnika 696 § 1, 703, 729, 746
- obeščašćenje svetog mjesta 1211

SABOR (CONCILIJUM)

- opći: svečano vršenje vlasti biskupskog zbora 337 § 1; saziv, sudionici, upravljanje 338-339; prekid dok je Apostolska Stolica prazna 340; odluke 341 §§ 1-2; nezabludivost 749 § 2: v. *Nezabludivost*; ispovijest vjere sudionika 833,1; kazne za onoga tko naučava nauk osuđen od sabora 1371,1 ili se poziva na sabor protiv pape 1372; utok protiv upravnih odluka 1732; studij klerika i sabor 279 § 1; odsutnost dijecezanskog biskupa 395 § 2
- krajevni 439-459; saziv, sudionici i dužnosti 443-444; zadaća i vlast 445; slanje i odobrenje spisa 446; naučavanje 753, 823 § 2
- plenarni: pojam i odobrenje 439 § 1; saziv, mjesto, predsjednik, dnevni red, trajanje 441; davanje oprosta od zakona koje je donio plenarni sabor 88
- pokrajinski: pojam, svrha, odobrenje 440 §§ 1-2, 439 § 2; saziv, vlast, zadaća metropolitane 442 §§ 1-2, 443 §§ 5-6, 432 § 1; davanje oprosta od zakona koje je donio pokrajinski sabor 88; određuje misni prilog 952 § 1

SABRANOST (RECESSUS)

- klerici 276 § 2,4; župnik 533 § 2; redovnici 663 § 5; članovi svjetovnih ustanova 719 § 1
- v. *Vježbe (duhovne)*

SAKRAMENT (SACRAMENTUM)

- pojam 840; potpuno zajedništvo s Crkvom 205; pravo vjernika 213; pouka sjemeništara 256 § 1; bolesnici 529 § 1; davanje dopuštenja rektora crkve 561; sakramentalna kateheza 777,1; vlast Crkve 841; kršćanska inicijacija 842 §§ 1-2; traženje, priprava, podjeljivanje 843 §§ 1-2; zajedništvo u sakramentima 844 §§ 1-5; biljeg 845 §§ 1-2; održavanje obreda i propisa 846 §§ 1-2; ulje 847 §§ 1-2; prilozi 848, 1264,2; cenzure 1331-1334; zabrana u slučaju smrtne pogibelji 1335, 1352; himba 1379; simonija 1380
- Crkva, sakrament jedinstva 837 § 1
- mijenjanje obreda 112 § 2

SAKRAMENTALI (SACRAMENTALIA)

- v. *Blagoslovine*

SAMOSTAN (MONASTERIUM)

- osnivanje 609 §§ 1-2; pravno samosvojan 613 §§ 1-2; monahinja 614
- nadzor dijecezanskog biskupa 615, 628 § 2; ukidanje 616 §§ 1-4;
- izbor poglavara 625 §§ 1-3
- ispovjednici 630 § 3
- račun o upravi dobara 637; upravljanje dobrima 638 §§ 3-4;
- klauzura 667 §§ 1-4
- prelazak u drugu ustanovu 694 § 3; boravak monahinja izvan kuće 686 § 2; dopuštenje za napuštanje 688 § 2; otpuštanje 699 § 2, 700
- monahinja 609 § 2, 614, 616 § 4, 630 § 3, 667 §§ 3-4, 686 § 2

SAMOSTAN MONAHINJA (MONASTERIUM MONIALIUM)

- v. *Samostan*

SAMOUBOJSTVO (SUICIDIUM)

- pokušaj i primanje ili vršenje redova 1041,5, 1044 § 1,3

SANKCIJA (SANCTIO)

- v. *Kaznena mjera*

SASTANAK (SYNAXIS)

- euharistijski 899 § 2; 914
- v. *Pričest*

SAT (HORA)

- računanje 202 § 1
- euharistijski post sat vremena 919 §§ 1-3; slavljenje i dijeljenje euharistije 931
- crkva neka bude otvorena nekoliko sati 937
- sati za ispovijed 986 § 1
- moljenje časoslova 1175
- sudište otvoreno u određene sate 1468; izostanak tužitelja 1594; vijeće sudaca 1609 § 1

SAVEZ (FOEDUS)

- ženidbeni 1055 § 1, 1063,4; neopoziv 1057 § 2; u postupcima 1485, 1488 § 1
- v. *Ugovor*

SAVJET (CONSILIUM)

- za valjanost pravnih čina 127 §§ 1-3
- za otuđenje dobara 1292 § 4
- v. *Evangeoski savjet*

SAVJETNIK**(CONSILIARIUS, CONSULTOR)**

- laik i pomoć pastirima Crkve 228 § 2
- duhovni za privatna društva vjernika 324 § 2
- svećenik i vršenje biskupske službe 384
- i pravna osoba 1280
- v. *Zbor (savjetnika)*

SAVRŠENSTVO (PERFECTIO)

- klerici 276 § 2
- društvo vjernika trećeg reda 303
- ustanove posvećenoga života 573 § 1, 598 § 2; novaci 652 §§ 1-2; svjetovne ustanove 710, 725; družbe apostolskoga života 731 § 1
- ženidbeni stalež 1063

SAZIV (CONVOCATIO)

- potreban za očitovanje pristanka ili savjeta 119,2, 127 §§ 1-3
- za izbore 119,1, 166-167; kardinala 349, 353 §§ 1-4, 356
- općeg sabora 338 § 1; biskupske sinode 344,1, 346 § 3, 347 § 2; plenarnog sabora 441,1; pokrajinskog sabora 442, 440; krajevnog sabora 443 §§ 1-6, 444 §§ 1-2; biskupijske sinode 461-462;

vijeća savjetnika 419; prezbiteriskog vijeća 500 § 1; pastoralnog vijeća 514 § 1

- Božjega naroda 899 § 2

SEKULARIZACIJA (SAECULARIZATIO)

- v. *Posvjetovljenje*

SEKVESTRACIJA (SEQUESTRATIO)

- v. *Prinudno čuvanje*

SIGURNOST (CERTITUDO)

- u sudskom postupku 1677 § 3, 1686, 1720,3, 1744 § 2
- nesigurnost 1565 § 2, 1572,3, 1584, 1687 § 1, 1707 § 3
- v. *Moralna sigurnost*

SILA (VIS)

- razlog ništavosti pravnog čina 125 § 1; primanje u novaštvo 643 1,4; redovničkog zavjetovanja 656,4; ženidbe 1103; prisege 1200 § 2; priznanje ili izjava stranaka 1538; presuda 1620,3
- fizička: protiv pape, biskupa, klerika, redovnika 1370 §§ 1-3; protiv života i slobode 1397; kršenje zakona ili zapovijedi 1323,3; grijeh protiv šeste zapovijedi 1395 § 2
- sudac protjeran silom s područja 1469 § 1

SIMONIJA (SIMONIA)

- popunjenje službe 149 § 3; odreknuće 188
- kazne za primanje ili slavljenje sakramenata po simoniji 1380

SIMULACIJA (SIMULATIO)

- v. *Himba*

SINAKSA (SYNTAXIS)

- v. *Sastanak*

SINDIKAT**(CONSOCIATIO SYNDACALIS)**

- i klerici 287 § 2

SINODA (SYNODUS)

- biskupska 342-348: pojam i funkcija 342, 334; savjetodavno tijelo 343; mjerodavnost pape 344; vrste skupština

345-346; završetak ili obustava 347 §§ 1-2; generalno tajništvo i posebni tajnici 348 §§ 1-2; ispovijest vjere sudionika 833,1; odsutnost dijecezanskog biskupa za vrijeme sinode 395 § 2

- biskupijska: pojam i svrha 460; saziv, predsjedanje i vodstvo 461-462; sudionici 463-464; raspravljanje 465; vlast 466; izjave i odluke 467; obustava, raspuštanje, prekid 468 §§ 1-2; ispovijest vjere sudionika 833,1

SIROMAH (PAUPER)

- vjernici 222 § 2; župnik 529 § 1
 - zavjet siromaštva i nasljedovanje Krista 600; svjedočanstvo 640
 - podjeljivanje sakramenata 848; slavljenje mise 945 § 2; pogreb 1181
 - pomaganje je cilj Crkve 1254 § 2; pomaganje siromašnih biskupija 1274 § 3
 - sudska zaštita 1464, 1649 § 1,3
 - v. *Siromaštvo*

SIROMAŠTVO (PAUPERTAS)

- zavjet 573 § 2, 598 § 1; temelj i posljedice 600
 - upotreba i uprava dobara redovničke ustanove 635 § 2; zajedničko svjedočenje u redovničkim ustanovama 640; nevaljanost čina zavjetovanoga 668 § 5; redovničko odijelo 669 § 1; uprava dobara svjetovnih ustanova 718
 - primanje sakramenata 848
 - v. *Siromah*

SJEDIŠTE (SEDES)

v. *Stolica, Prebivanje*

SJEMENIŠTE (SEMINARIUM)

- općenito: pravna osoba, predstavlja ga rektor 238 §§ 1-2; poglavari, nastavnici, duhovnik, statut 239 §§ 1-3; ispovjednici 240 §§ 1-2; odredbe Uredbe 242 § 2 i reda 243; duhovni odgoj i znanstvena pouka 244; zajednički život 245 § 2; euharistija 246 § 1; filozofski i bogoslovni studij 250; koordinacija studija 254 § 1; pastoralna priprava 255;

vođenje i upravljanje 259, 263; dužnosti poglavara, nastavnika 260-261; izuzeće od župne jurisdikcije 262; župnik i rektor 557 § 3; prilozi i podavanja 263-264; osobne prelature 295; ispovijest vjere rektora i nastavnika 833,6

- malo 234 §§ 1-2; veliko 235 §§ 1-2, 237 § 1, 241 §§ 1-3
 - biskupijsko 237 § 1, 242 § 2, 243, 259 § 2, 263; međubiskupijsko 237 §§ 1-2, 242 § 2, 243, 259 §§ 1-2, 263
 - narodno, međunarodno 295 § 1

SKRBNIK (CURATOR)

- prebivalište i boravište onoga koji ima skrbnika 105 § 2
 - u parnicama 1478-1479; poziv na sud 1508 § 3; prestanak službe 1519 §§ 1-2; prekid parnice 1521
 - v. *Skrbnništvo, Zaštitnik*

SKRBNIŠTVO (CURATELA)

- prebivalište ili boravište 105 § 2
 - neprihvatanje suđenja u parnici 1448 § 1
 - v. *Skrbnik, Zaštitništvo*

SKRUTATOR (SCRUTATOR)

- v. *Izborni brojitelj*

SKUPINA (COETUS)

- pristanak ili savjet koji traži pravo 127 §§ 1-3; 166 §§ 1-3
 - premještaj župnika 1742 §§ 1-2
 - v. *Zbor*

SKUPŠTINA (CONVENTUS)

- biskupa određuje takse i priloge 1264; biskupa crkvene regije promiče suradnju i zajednički pastoral 434
 - pravilnici 95 §§ 1-2

SLABOUMNOST

(DEBILITAS MENTIS)

- pozivanje na sud 1550 § 1

SLAVLJENJE (CELEBRATIO)

- bogoslužnih čina i svetih službi 2, 837 § 1; papin izaslanik 358, 366,2; biskup 382 § 4, 388 § 2, 389-390; župnik 530; rektor crkve 559-560; kapelan 567 § 2; poglavara i subraće 619; katehist 785 § 1;

- catekumeni 788 § 1; vjernici 835 § 4
- bogoslužnih čina u posvećenoj ili blagoslovljenoj crkvi 1219; kapeli 1225; privatnoj kapelici 1228
- sakramenata 256 § 1, 387, 392 § 2, 530,7, 777,1, 840, 846 §§ 1-2; vrhovna i druga mjerodavna vlast određuje slavljenje sakramenata 841: krsta 850-860; potvrde 880-881; euharistije 899, 924-933, 902; pokore 960-964; bolesničkog pomazanja 999-1002; svetoga reda 1010-1011; ženidbe 1063,3, 1066, 1072, 1108-1123; mješovite ženidbe 1124-1129; tajne ženidbe 1130-1133
- bogoštoljia 652 § 2, 834 § 1, 835 §§ 2-4, 1219; svetih slavlja 1221, 1225, 1235 § 2; obreda i funkcija 206 § 2, 556, 562; časoslova 663 § 3, 1173-1175; pogrebnog slavlja 1177-1182
- misijskog dana 791 § 3

SLIJEP (CAECUS)

- svećenik i slavljenje mise 930 § 2

SLIKA «sveta» (IMAGO «sacra»)

- v. *Lik*

SLOBODA (LIBERTAS)

- izbora 170; glasa 172 § 1
- izbora za prezbitersko vijeće 497,1 i 3
- izbora ispovjednika u sjemeništu 240 § 1
- savjesti u pitanjima vjere 748 §§ 1-2
- odgoja djece i mladih 795
- za zavjet 1191 §§ 1 i 3; za prisegu 1200 §§ 1-2
- vjernika s obzirom na pastire Crkve 212 § 2
- celibat 277 § 1
- s obzirom na društva vjernika 215, 299 § 1
- istraživanja 218, 386 § 2
- u stvarima svjetovnog života 227
- savjesti sjemeništaraca 239 § 2, 240 § 1, 985
- redovnika: ispovijed 630 §§ 1 i 5; kapitul 631 § 3; novaštvo 651 § 3; 653 § 1; zavjetovanje 656,3; s obzirom na dobra 668 § 1

- ljudske osobe 768 § 2; izbor škola 797
- sakramenti: krst 787 § 2; ispovijed 964 § 2; 985, 991; euharistija 901, 952 § 1, 902; ženidba 1083 § 2, 1089, 1103; ređenje 1026, 1031 § 2, 1036, 1042,2
- sveta mjesta 1213, 1221
- službe: župne 523; rektora crkve 557 § 1, 563; dekana 554 § 3
- pape 331, 332 § 2, 377 § 1
- sudski postupak 1417 § 1, 1508 § 3, 1654 § 1, 1655 § 2, 1687 § 2, 1715 § 1, 1722
- kazne za prekršaj 1375, 1397

SLUČAJ «puki» (CASUS «fortuitus»)

- izuzima od kazne 1323,3

SLUŽBA**(MINISTERIUM; OFFICIUM)****Služba (ministerium)**

- Krista 519
- Crkve 618, 654, 1025 § 2
- crkvena služba: klerici 281 §§ 1-3; preduvjet za ređenje 1036; crkvena kazna 1331 § 1,3, 1370 § 3, 1373, 1375, 1389 § 2
- riječi 756-772: sadržaj i temelj 760; sredstva 761; pape i biskupskog zbora 756 § 1; biskupova odgovornost 386 § 1, 392 § 2, 756 § 2; pravo vjernika 213, 836; dužnost: prezbitera i đakona 528 § 1, 757; članova ustanova posvećenoga života 758; laika 230 § 3, 759; misionara 786
- sveta: potreba 233 §§ 1-2; priprava 232, 237 § 1, 241 § 1, 256 § 1, 257 § 2; u krajevima gdje vlada nestašica klera 271 §§ 1-2; u kleričkim ustanovama 611,3; u svjetovnim ustanovama 713 § 3; kazna za onoga koji je nezakonito vrši 1384 ili tko priječi slobodu 1375; izuzeće od odgovaranja na sudu 1548 § 2,1; uklanjanje 1722
- pastoralna: odgoj u sjemeništu 245 § 1, 249; klerici 276 § 2,1, 279 § 3; župnik, župni vikar 545 §§ 1-2, 551; ustanove 674
- povjerena laicima 230 §§ 1-3
- čitača i akolite 1035 § 1

Služba (officium)

- crkvena: 145-196; pojam 145 § 1; prava i dužnosti 145 § 2; vlast upravljanja 131 § 1; povjeravanje 146-156: v. *Kanonsko povjeravanje*; nespojiva 152; slobodna podjelba 157; predlaganje 158-163; v. *Predlaganje*; izbor 164-179; v. *Izbor*; nagodba 174-175; v. *Nagodba*; molbeni izbor 180-183; v. *Molbeni izbor*
- gubitak crkvene službe 184-196; vlast 143 §§ 1-2
- laici 228 § 1; klerici 274 § 1; u biskupiji dana redovniku 682 §§ 1-2;
- ovlast ispovijedanja 968 §§ 1-2, 975
- i izopćenje 1331; i zabrana bogoslužja 1332; i obustava 1333; i okajničke kazne 1336 § 1,2-3
- kazne za nezakonito prisvajanje 1381 §§ 1-2; zloporaba u odnosu na službu 1378-1389
- javna: zabranjena klericima 285 § 3, 289 § 2
- v. *Služba Crkve, Služenje, Vojna služba*

SLUŽBA CRKVE**(MUNUS ECCLESIAE)**

- naučiteljska 747-833, 375
- posvetiteljska 834-1253, 375
- upravljanja 375
- v. *Služba*

SLUŽBENIK (OFFICIALIS)

- vjerničkih društava 309, 317 § 1, 318 § 2, 320 § 3, 324 § 1
- redovničkih ustanova 638 § 2

SLUŽENJE (SERVITIUM)

- Bogu, njegovu kraljevstvu 277 § 1, 573 § 1, 590 § 1
- Crkvi, Božjem narodu 231 § 1, 245 § 2, 257 § 1, 276 § 1, 590 § 1, 604 §§ 1-2, 676, 713 § 2, 783, 1271, 1274 § 3
- partikularnoj Crkvi ili prelaturi 266 §§ 1 i 3, 269,3, 295 § 1, 1025 § 3, 1274 §§ 1-5
- duh služenja i poglavari 618
- briga klerika da nagrade one koji im služe 281 § 1
- v. *Služba, Vojna služba*

SLUŽITELJ (MINISTER)

- posvećeni: ili klerik 207 § 1, 1008; potrebna priprava 232, 235-236; poštovanje i poslušnost papi i ordinariju 273; raspoloživost za službu 274 § 2; povezanost i poštovanje 275 § 1; težnja za savršenosti 276 §§ 1-2; celibat 277 §§ 1-3; udruživanje 278 §§ 1-3; izobrazba 279 §§ 1-3; zajednički život 280; plaća, uzdržavanje i osiguranje 281 §§ 1-3; 222 § 1, 946, 1254 § 2; jednostavnost života 282 §§ 1-2; odsutnost i odmor 283 §§ 1-2; odijevanje 284; aktivnosti, ponašanje, zanimanja 285-289; pouka pitomaca o svetoj službi 256 § 1
 - sakramenata 840, 843 § 1, 846 § 2, 847 § 1: krsta 861 §§ 1-2, 869 § 2, 874 § 1,1-2, 877 § 1, 878; potvrde 882; euharistije 900 §§ 1-2; pričesti 910 §§ 1-2, 1248 § 2; pokore 959, 965, 978 §§ 1-2; bolesničkog pomazanja 1003 §§ 1-3; ređenja 1012, 1015 §§ 1-3; zauzetost 840; obveza dijeljenja 843 §§ 1-2; kada ih podjeljuje dopušteno 844 §§ 1-5; slijedi bogoslužne knjige i obred 846 §§ 1-2; prilozi kod podjeljivanja 848; pokušaj slavljenja euharistije i pokore 1378 §§ 2-3; hinjenje 1379; simonija 1380
 - gubitak kleričkog staleža 290-293
 - blagoslovina 1168; zaklinjanja 1172 §§ 1-2
 - nekatolički: kada je od njega slobodno primati sakramente 844 § 2; primanje krštenja 861 § 2; koncelebracija je zabranjena 908; mješovite ženidbe 1127 § 3
 - v. *Podjeljivanje sakramenata*
- SMANJENJE (REDUCTIO)**
- misnih obveza 1308-1309; obveza koje proizlaze iz nabožnih odredaba 1310 §§ 1-3;
- SMETNJA (IMPEDIMENTUM)**
- za izbor i molbeni izbor 180 §§ 1-2
 - kleriku za primanje ili vršenje službe 274 § 2

- za primanje u novaštvo 597 § 1, 643 §§ 1-2
- za ređenje 1040-1049
- za ženidbu: ustanoviti prije ženidbe 1066; općenito 1073-1082; posebno 1083-1094
- v. *Zabrana, Zapreke*

SMRT (MORS, OBITUS)

- nasljedovanje Krista 601
- biskupa 416-417, 422; dijecezanskog upravitelja 430 § 2; župnika 555 § 3
- bolesničko pomazanje u slučaju dvojbe o smrti 1005
- zapreka zločina 1090 §§ 1-2; ubojstvo 1397; pobačaj 1398; razrješenje ženidbe 1141
- ženidbena parnica poslije smrti obaju ili jednog ženidbenog druga 1518, 1675 §§ 1-2; pretpostavljena smrt ženidbenog druga 1707 §§ 1-3
- pogreb u slučaju smrti izvan župe 1177 § 3; uskrata pogreba i znakovi kajanja 1184 § 1
- nabožne odredbe i zaklade 1299-1301
- isprave kaznenih parnica 489 § 2

SMRTNA POGIBELJ (PERICULUM MORTIS)

- v. *Pogibelj*

SPALJIVANJE (CREMATIO)

- ne zabranjuje se osim zbog razloga protivnih kršćanskom nauku 1176 § 3; uskraćivanje pogreba 1184 § 1,2

SPASENJE (SALUS)

- naviještanje 211, 225 §§ 1-2; otajstvo 217, 252 § 3, 652 § 2, 788 § 2, 1173
- ljudi 768 § 1; svijeta 573 §§ 1-2, 603 § 1, 839 § 1, 1173
- vječno 1201 § 2
- sredstva 1234 §§ 1-2; krst 849
- duša: cilj Crkve 747 § 2; ispovjednik 978 § 1; sudac 1452 § 1, 1736 § 2; vrhovni zakon 1737 § 3, 1752

SPOL (SEXUS)

- muškarac i služba čitača i akolite 230 § 1
- odredbe za ustanove posvećenoga života 606

- spolno općenje u ženidbi 1096 § 1

SPOR (LIS)

- v. *Parnica*

SPORAZUM (CONVENTIO, CONTRACTUS)

- v. *Ugovor*

SPORNI PREDMET (LITIS CONTESTATIO)

- v. *Utvrdjivanje spornog predmeta*

SPOSOBNOST (CAPACITAS, HABILITAS)

- osobe za valjanost pravnih čina 124 § 1; za vršenje vlasti upravljanja 129 § 1; za glasovanje 171
- za krštenje 864; za potvrdu 889; za dobivanje oprosta 996 §§ 1-2; za primanje svetog reda 1024; za sklapanje ženidbe 1057 § 1, 1058, 1095; laika vjenčatelja 1112 § 2; za polaganje zavjeta 1191 § 2
- za kažnjivo djelo 1322
- za nastupanje na sudu 1476, 1478, 1480; za svjedočenje 1550; za pobijanje ženidbe 1674,1
- za stjecanje, upravljanje, otuđivanje vremenitih dobara: opće i partikularne Crkve, Apostolske Stolice, pravne osobe 1254 § 1, 1255; redovničke ustanove, pokrajine, kuće 634; društva apostolskoga života 741; redovnika 668 § 5
- v. *Prikladnost, Nesposobnost*

SPROVOD (EXEQUIAE, FUNUS)

- crkveni 1176-1185; pojam 1176 §§ 1-3
- slavlje 1177-1182; mjesto 1177; biskupa 1178; svećenika 555 § 3; redovnika 1179; izbor groblja 1180; prilog 1181; upis 1182
- kome treba dati ili odbiti 1183-1185
- dužnost župnika 530,5
- v. *Pogreb, Groblje*

SREDSTVO DRUŠTVENOG PRIOPĆIVANJA (INSTRUMENTUM COMMUNICATIONIS SOCIALIS)

- sredstva društvenog priopćivanja: 822-832: kršćanski nauk 761, 779; pravo

Crkve 747 § 1; preporuka 822 §§ 1-3; redovnici 666; dužnost bdjeti nad njima i izdavanje odredaba 772 § 2, 823 §§ 1-2, 831 §§ 1-2; odredbe biskupske konferencije 804 § 1; izdavanje knjiga ili spisa 824-832; priprava za ženidbu 1063,1; i kazne 1369

**SRODSTVO <zakonsko>
(COGNATIO <legalis>)**

- nastalo posvojenjem 1094
- v. *Krvno srodstvo, Posvojenje, Zapreka*

STALEŽ (STATUS)

- klerički: društva 278 §§ 1 i 3; izbjegavanje onoga što je tuđe 285 §§ 1-2; vojna i druge službe 289 §§ 1-2; gubitak i uklanjanje sa službe 194 § 1,1; upotreba dobara 282 § 2; vršenje dužnosti 384, 555 § 1,2
- posvećenoga života: pojam 573-575; narav, svrha i pravni položaj 207 § 2, 588 § 1; podržavanje i unapređenje 574 § 1; posebno zvanje 574 § 2; savršenstvo 598 § 2
- ženidbeni: svetost i dužnosti 226 § 1, 1063,2, 1134
- sloboda izbora 219; sudjelovanje na misijskom poslanju Crkve 216; upis stanja ili staleža u maticu krštenih 535 § 2; kada jedna od stranaka promijeni stanje ili stalež 1518
- v. *Stanje*

STANOVNIK (INCOLA)

- pojam 100; imenovanje generalnog vikara 475 § 2; dijeljenje krštenja 862

STANJE (STATUS)

- celibata 247 § 1; milosti 996 § 1; grijeha 1357 § 1
- biskupije, odnos biskupa 399 § 1; gospodarsko 1277; ustanove i voditelj 592 § 1
- osobe: isprave 487 § 2; parnice 1445 § 1,2, 1492 § 1, 1643, 1644 § 1, 1691
- zdravlja rođenika 1051,1
- gospodarsko 1292 § 4
- v. *Stalež*

STARATELJ (TUTOR)

- v. *Zaštitnik*

STARATELJSTVO (TUTELA)

- v. *Zaštitništvo*

STAROST (SENECTUS)

- društvena skrb 281 § 2
- euharistija 919 § 3
- bolesničko pomazanje 1004 § 1

STATUTI (STATUTA)

- pojam 94 §§ 1 i 3; obdržavanje 94 § 2; skupnost osoba ili stvari 115 §§ 2-3; odobrenje 117; predstavnici 118; i ukinuće ili dijeljenje društva 120, 122-123; izbori 165, 167 § 1, 174 § 1, 176; za upravljanje dobara 1257 §§ 1-2, 1279 § 1, 1280-1281; za otuđenje 1292 § 1, 1295
- međubiskupijskog sjemeništa 237 § 2; biskupijskog sjemeništa 239 § 3
- kardinalskog zbora 833,2; osobne prelature 295 § 1, 296-297; biskupske konferencije 450 § 1, 451, 452 § 1, 453, 454 § 2, 457; prezbiterskog vijeća 496-499, 501 § 1; stolnog ili zbornog kaptola 505-507; pastoralnog vijeća 513 § 1; biskupijski za župnog vikara 548 § 1; za crkvu koja nije župna 562
- za nove oblike posvećenoga života 605; za konferenciju viših poglavara 709
- katoličkog sveučilišta 810 § 1; crkvenog sveučilišta i fakulteta 816 § 2
- svetišta 1232 §§ 1-2
- društva vjernika 299 § 3, 304-309; javnih društava vjernika 314-317, 319 § 1; privatnih društava vjernika 321-326

STEGA (DISCIPLINA)

- crkvena: obveza biskupa bdjeti 305 § 1, 326 § 1, 342, 357 § 1, 392 §§ 1-2, 436 § 1,1, 445
- sjemeništa 235 § 2, 239 § 3, 240 § 1, 243
- ustanove posvećenoga života 586 § 1, 587 § 1; ustanove papinskoga prava 593; redovnička 612, 628 § 2, 630 § 1, 652 § 2, 678 § 2; družbe apostolskoga života 738 § 1

- groblja 1243
- kazne 1317
- na sudu 1446-1475

STJECANJE (ACQUISITIO)

- vremenitih dobara 1259-1272: pravo Crkve 1259; prilozi vjernika 1260-1262, 222 § 1; nametanje doprinosa 1263; pristojbe za čine izvršne vlasti i prilog prigodom sakramenata i blagoslovina 1264; posebni milodari za određene potrebe 1266; dopuštenje za prikupljanje milodara 1265 §§ 1-2; kome pripadaju darovi 1267 § 1; odbijanje darova 1267 § 2; upotreba darova 1267 § 3; zastara 1268-1270; potrebe Apostolske Stolice i obveza biskupa 1271; reforma nadarbina 1272
- prebivališta ili boravišta 102 §§ 1-2
- pravne osobnosti 322 §§ 1-2

STOLICA (SEDES)

- prva stolica 1404
- rimska 335
- patrijarhijska 350 § 3
apostolska: v. *Apostolska Stolica*
- biskupska 435: popunjena 409 § 2; glavno sjedište 595 § 1; spriječena 412-415: pojam 412; upravljanje 413 §§ 1-3; vlast privremenog upravitelja 414; prazna 416-430; razlog 416; nesigurnost i valjanost čina 417; premještaj biskupa 418 §§ 1-2; tko upravlja 409 §§ 1-2, 419, 426, 472, 525; v. *Upravitelj (dijecezanski)*; uprava praznog vikarijata i prefektura 420; uvođenje novosti 428 §§ 1-2; biskupijska sinoda 468 § 2; vlast generalnog i biskupskog vikara 481 §§ 1-2; tajni arhiv 490 § 2; prezbiterско vijeće 501 § 2; pastoralno vijeće 513 § 2; zbor savjetnika 502 § 2; vlast sudaca 1420 § 5
- metropolitiska: pojam 435; premještaj metropolitite 437 § 3; sazivanje pokrajinskog sabora dok je stolica prazna 440 § 2; slučaj raspuštanja prezbiterског vijeća 501 § 3; sud drugog stupnja 1438,1-2
- sudska 1468-1469, 1558 §§ 1-3, 1609 § 1, 1705 § 3

- pravne osobe 264 § 2, 304 § 1
- društva 443 § 3,2
- papinskog izaslanika 366,1
glavna stolica 595 § 1, 625 § 2

STOLNICA

(ECCLESIA CATHEDRALIS)

- v. Crkva (zgrada)

STOŽERNIK (CARDINALIS)

- v. *Kardinali*

STRAH (METUS)

- u obavljanju pravnih čina 125 § 2; oslobođa od kazne 1323,4, 1345; kaznu umanjuje 1324 § 1,5; izuzima od obveze odgovaranja svjedoka 1548 § 2,2
- čini nevaljanim ili poništava: glasovanje 172 § 1,1; odreknuće 188; primanje u novaštvo 643 § 1,4; zavjetovanje 656,4; ženidbu 1103; zavjet 1191 § 3; prisegu 1200 § 2; oprost od kazne 1360; sudsko priznanje ili izjavu stranaka 1538; presudu 1620,3

STRANAC (PEREGRINUS)

- pojam 100
- obdržavanje krajevnih zakona 13 §§ 1-3; vlast davanja oprosta 91; vršenje izvršne vlasti 136
- oslobađanje od privatnog zavjeta 1196,1
- oprost od ženidbenih zapreka i kanonskog oblika u smrtnoj pogibelji 1079 §§ 1-3
- povlastice svetišta 1233

STRANKA (PARS)

- stranka u parnici 1476-1490
- u sporu tužitelj i tužena obveza odgovaranja 1476
- tužena u kaznenom postupku 1720-1728; osobno pojavljivanje 1477; može uzeti odvjetnika ili zastupnika 1481-1482; odbacivanje tužbe 1505 § 4; može tražiti da sudac izda odluku 1506; pozvana ili se javiti sama 1507 § 3; zahtjevi i odgovori 1513 § 1; utjecaj smrti ili promjene staleža ili prestanka službe 1518; ako jedna stranka odbija pojaviti se na sudu 1528; izjave 1530-1534;

sudsko ili izvansudsko priznanje 1535-1538; v. *Priznanje* ; nepojavljivanje ili naknadno pojavljivanje na sudu 1592-1595; sudjelovanje trećega u parnici 1596-1597; priziv 1628

- v. *Tužitelj, Krivac*

STRANKA U SPORU

(PARS IN CAUSA)

- v. *Stranka*

STRAST (PASSIO)

- i kažnjivo djelo 1324 § 1,3, 1345

- namjerno izazvana ili podupirana 1325

STRUČNJAK (PERITUS)

- laik pomaže pastirima 228 § 2

- apostolata i pitomci sjemeništa 258

- kandidat za biskupa treba biti stručan u određenim znanostima 378 § 1,5; tako i generalni i biskupski vikar 478 § 1

- tvore ekonomsko vijeće 492 § 1; imenovanje za ekonomu 494 § 1; bolesti novaka 689 § 2

- primanje redova 1041,1; vršenje redova 1044 § 2,2

- obnova svetih likova 1189; obnova i gradnja crkava 1216

- otuđenje dobara 1293 § 1,2

- u sudskim postupcima općenito 1447, 1455 § 3, 1483, 1718 § 3; u parničnom postupku 1574-1581, 1649 § 1,2, 1663 § 2, 1664; u ženidbenim parnicama 1678 § 1,1, 1680

STUDENT (STUDENS)

- crkvenih sveučilišta i fakulteta 815; laici 811 § 1; i pastoralna briga 813

- v. *Studij*

STUDIJ (STUDIUM)

- pravo laika 229 § 2, 811

- za svjetovni kler: u sjemeništu 239 §§ 1-3; viši koji sjemeništarci trebaju završiti 234 § 2; filozofski i bogoslovni 250-253; koordinacija plana studija 254 §§ 1-2; rektor i voditelj 261 § 2; obavijest o studiju klerika za inkardinaciju 269,2; poslije ređenja 279 § 1; za primanje đakonata 1032 § 1; drugi redovi 1050,1

- za redovničke i druge ustanove: novaka 652 § 5; plan studija redovničkih ustanova 659 § 3 i družbi apostolskoga života 736 § 2; produljena odsutnost redovnika radi studija 665 § 1; misionari 792

- koji se traži za biskupsko dostojanstvo 378 § 1,5

- visokoškolske ustanove 814

- v. *Student*

STUPANJ (GRADUS)

- krvnog srodstva ili tazbine 108-109

- akademski u svetim znanostima: za laike 229 § 2; traži se za poučavanje u filozofskim, bogoslovnim i pravnim predmetima 253 § 1; za kardinale i biskupe 378 § 1,5; za sudskog i pridodanog vikara 1420 § 4; za suce 1421 § 3; za promicatelja pravde i branitelja veze 1435; formacija redovnika 660 § 1; podjeljuje sveučilište ili fakultet osnovan ili odobren od Apostolske Stolice 817; ne mogu se oduzeti crkvenom kaznom 1338 § 2; v. *Doktorat, Magisterij*

STUPANJE NA SNAGU (VACATIO)

- zakona 8; izvršne odluke 31 § 2; odluke biskupske konferencije 455 § 3

STVAR (RES)

- poštovanje prema posvećenim stvarima 1171; stjecanje posvećenih 1269; zastara 1269-1270; otuđenje djeljivih stvari 1292 § 3; procjena 1293 § 1,2; 1294 § 1; obeščašćenje posvećene stvari 1376

- v. *Pravomoćna presuda*

SUBDELEGACIJA (SUBDELEGATIO)

- izvršne povjerene vlasti 137 §§ 2-4

SUD (TRIBUNAL)

- odredbe za sudove 1402; stega koju treba održavati 1446-1457; redosljed rješavanja sporova 1458-1464; sjedište suda 1468; osobe koje treba pripustiti u sudnicu 1470 §§ 1-2

- mjerodavan 1408-1415; sukob mjerodavnosti 1416; pozivanje u pomoć drugih

- sudova 1418; mjerodavnost: za parnice nevaljanosti ženidbe 1673; za rastavu ženidbenih drugova 1692-1694; za proglašenje ništavosti ređenja 1709 § 1
- Apostolske Stolice 1402, 1417 §§ 1-2, 1442; Rimska rota 1405 § 3; 1443-1444; Apostolska signatura 1445; Pokorničarna 64, 1048, 1082
 - prvoga stupnja: biskupijski 1419-1422; međubiskupijski 1423; kada sudi sudac pojedinac 1424; kada sudi sudsko vijeće 1425-1426, 1609, 1610 § 2, 1612 § 4; za redovnike 1427 §§ 1-3; preslušatelj i izvjestitelj 1428-1429; parnice pridržane u prvom stupnju Rimskoj roti 1444 § 2
 - drugoga stupnja: koji je 1438; međubiskupijski 1439; sastav i postupak 1441; parnice pridržane u drugom i u daljnjem stupnju Rimskoj roti 1444 § 1; za redovnike 1438,3
 - trećega stupnja je Rimska rota 1444 § 1,2
 - upravni sud 149 § 2, 1400 § 2
 - v. *Sudište, Sudstvo*

**SUD DRUGOGA STUPNJA
(TRIBUNAL SECUNDAE
INSTANTIAE)**

- v. *Sud*

**SUD PRVOGA STUPNJA
(TRIBUNAL PRIMAE INSTANTIAE)**

- v. *Sud*

**SUD TREĆEGA STUPNJA
(TRIBUNAL TERTIAE INSTANTIAE)**

- v. *Sud*

SUDAC (IUDEX)

- vjere 749 § 2
- u ispovijedi 978 § 1
- sudska vlast 135 § 3
- mjerodavnost i nemjerodavnost 1406-1414, 1440, 1461, 1495
- vrhovni 1417 §§ 1-2
- biskup 391 §§ 1-2, 1419 §§ 1-2; sud prvog stupnja 1419-1427; sudski vikar i pridodani vikar 1420 §§ 1-5; 1422; biskupijski suci 1421

- pokrajinski poglavar i mjesni opat 1427 §§ 1-3
- imenovanje preslušatelja i izložitelja ili izvjestitelja 1428-1429; 1609-1610
- parnice koje treba suditi vijeće od trojice sudaca 1425 §§ 1-5
- sud drugog stupnja 1438
- dužnosti sudaca 1446-1457
- interes 1448 § 1
- po službenoj dužnosti proglašuje presudu ništavom 1459 § 1
- izvan svog područja 1469 §§ 1-2
- poziva prisutne da ispune dužnosti 1470 § 2
- vlast ovlaštenog suca 1512,3
- ispituje: stranke 1530, 1545; svjedoke 1558-1571
- procjenjivanje svjedočanstava 1572
- imenovanje stručnjaka 1575-1581; pristup na mjesto 1582; zaključenje dokaznog postupka 1598-1606; izricanje presude i žalba 1607-1627; povrat u prijašnje stanje 1648
- v. *Izbrani sudac*

**SUDAČKI PRAVORIJEK
(PRONUNTIATIO IUDICIALIS)**

- suca 1607-1618, 1668 § 1

- v. *Presuda, Odluka*

SUDIŠTE (FORUM)

- crkveno mjerodavno za vjernike 221 §§ 1-2, 1404-1416
- prebivališta ili boravišta 1408, 1673; za onoga čije prebivalište ili boravište nije poznato 1409 § 2
- lotalica 1409 § 1, 1673,3
- zbog smještaja stvari 1410
- zbog ugovora ili drugog naslova 1411 §§ 1-2
- u kaznenim parnicama 1412
- koje se tiču upravljanja, nasljedstva, zaklada 1413
- u slučaju povezanosti parnica 1414
- ako je više sudišta mjerodavno 1407 § 3, 1415
- sukob mjerodavnosti 1416
- mjerodavno: za ženidbene parnice 1671-

- 1673, za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1704 § 2
- mjerodavno za proglašenje ništavosti ređenja 1709
 - građansko: upuštanje u parnicu uz dopuštenje ordinarija 1288; u ženidbenim parnicama 1059, 1672, 1675 § 1; u parnici za rastavu ženidbenih drugova 1692 §§ 2-3; kažnjavanje na crkvenom području 1344,2
 - v. *Sud, Sudstvo*

SUDJELOVANJE (INTERVENTUS; PARTICIPATIO)

- Sudjelovanje (interventus)**
- trećega u parnici 1596-1597

Sudjelovanje (participatio)

- vjernika: u Kristovoj službi 204 § 1; u poslanju Crkve 216; u djelima apostolata 394 § 2, 512 § 2, 529 § 2; u službi posvećivanja 835 § 4; u bogoslužnim činima 837 §§ 1-2; u euharistiji 899 §§ 2-3, 906, 917, 923, 1247-1248; u procesijama 944 § 2; u časoslovu 1174 § 2; u karizmama i poslanju ustanove posvećenoga života 303, 725; u sredstvima društvenog priopćivanja 822,3
- sjemeništara na ljubavi Kristovoj 246 § 1; u rektorovoj odgovornosti 239 § 3
- svagdanje đakona u euharistiji 276 § 2,2; redovnika 663 § 2; prezbitera na Kristovu svećeništvu 835 § 2; u brigama vjernika 529 § 1; župnog vikara u pastoralnoj brizi župnika 545 § 1
- ženidbenih drugova na tajni ljubavi Kristove 1063,3
- u ustanovama posvećenoga života: tijela sudjelovanja 633 §§ 1-2; u odgoju novaka 652 § 4; u pastoralnoj službi Crkve 676, 713 § 2; aktivno sudjelovanje članova 716 § 2, 717 § 3
- na općem saboru 339 §§ 1-2; krajevnom saboru 444 § 1; na biskupijskoj sinodi 463 § 1
- u bogoslužju 528 § 2, 835 §§ 2-4; 837 §§ 1-2; službi riječi 1248 § 2; prilog za mise 946

- zabrana sudjelovanja u euharistiji 1331 § 1,1, 1722; u bogoslužju 1365; u kažnjivom djelu 1329 § 2

SUDSKI POSTUPAK (PROCESSUS)

- v. *Postupak (sudski)*

SUDSKI PRISTUP (ACCESSUS IUDICIALIS)

- **pojma 1582**
- sastavljanje zapisnika 1583

SUDSKI UVIĐAJ (RECOGNITIO IUDICIALIS)

- v. *Sudski pristup*

SUDSKI VIKAR (VICARIUS IUDICIALIS)

- v. *Vikar (sudski)*

SUDSTVO (IUDICIUM)

- općenito 1400-1500: predmet 1400-1401; mjesto suđenja 1468-1469; prisutne osobe 1470 §§ 1-2; načini izbjegavanja suđenja 1713-1716
- redoviti parnični postupak 1501-1655
- usmeni parnični postupak 1656-1670
- ženidbeni postupci: za ništavost ženidbe 1671-1691; za rastavu ženidbenih drugova 1692-1696; za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1697-1706; o pretpostavljenoj smrti supruga 1707
- za proglašenje ništavosti ređenja 1708-1712
- kazneni postupak 1717-1731
- v. *Postupak, Sud, Sudište*

SUFRAGAN (SUFFRAGANEUS)

- biskup 377 § 3, 395 § 4, 415, 421 § 2, 425 § 3, 442 §§ 1-2, 443 § 6, 501 § 3
- sufraganska biskupija i dužnost metropolite 436 §§ 1-3
- sudište drugoga stupnja 1438,1, 1439 § 1

SUFRAGAN BISKUP (EPISCOPUS SUFFRAGANEUS)

- v. *Biskup*

SUKRIVAC (COMPLEX)

- odrješenje u grijehu protiv šeste zapovijedi 977; kazna 1378 § 1; ispitivanje imena sukrivca 979

- u kažnjivom djelu 1329 § 2

SUMNJA (SUSPICIO)

- teška kažnjivoga djela 1339 § 1
- u odnosu na suca: zamjena 1624; izuzeće kod Rote 1445 § 1,3
- v. *Dvojba*

SUPRUG (CONIUX)

- v. *Ženidbeni drug*

SURADNJA (COOPERATIO)

- laičkih društava s drugim vjerničkim društvima 328
- župnika s biskupom i biskupijskim prezbiterijem 529 § 2
- konferencije redovnika s biskupijskim konferencijama i pojedinim biskupima 708
- između sveučilišta ili fakulteta 820
- vjernika s pastirima u upotrebi sredstava društvenog priopćivanja 822 § 2

SUSPENZIJA (SUSPENSIO)

- v. *Obustava*

SVEĆENIK (SACERDOS)

- promicanje zvanja 233, 235 § 2; povjeravanje cjelovite brige za duše 150; svećenici kojima je zajednički i pojedinačno povjerena briga za župu 542-544; komu je povjerena briga za župu ili župe; v. *Župnik*
- prava i dužnosti 273-289; služba propovijedanja 762; određeni za promicanje misija 791,2; služitelj euharistije 900 §§ 1-2; namjena mise 901; koncelebracija 902, 908; celebret 903; slavljenje mise 904; broj misa 905 §§ 1-2; prisutnost vjernika 906; zabrana koncelebriranja s nekatolicima 908; priprava i zahvala za misu 909; euharistijski post 919 § 2; obdržavanje rubrika 929; bolestan, star, slijep i slavljenje mise 930 §§ 1-2; služitelj euharistijskog izlaganja i blagoslova 943; prilog za mise 951 §§ 1-2, 955 § 4; služitelj pokore 965-966; ovlast ispovijedanja u slučaju smrtne pogibelji 976; ispovjednik je sudac i liječnik 978 § 1; slijedi nauk i odredbe učiteljstva 978 § 2; postavljanje pitanja 979; služitelj bolesničkog pomazanja 1003 §§ 1-3; i davanje oprosta od ženidbenih

smetnji 1079, 1081; odrješenje sukrievca 1378 § 1; ispovjednik i svjedočenje na sudu 1550 § 2,2

- v. *Svećeništvo, Prezbiter, Klerik*

SVEĆENIŠTVO (SACERDOTIUM)

- potreba formacije 234 § 2, 235 §§ 1-2
- Kristovo 835 § 2: prezbiteri su dionici Kristova svećeništva 835 § 2
- vjernika 836, 204 § 1
- v. *Svećenik*

SVETA STOLICA (SANCTA SEDES)

- *Apostolska Stolica*

SVETAC (SANCTUS)

- štovanje 1186-1190; blagdani 1246 §§ 1-2
- moći i oltari 1237 § 2
- zadovoljština i oprosti 992
- zloupotreba štovanja 392 § 2
- postupci proglašenja svetima 1403 § 1

SVETI RED (ORDO SACER)

- v. *Red, Ređenje*

SVETIŠTE (SANCTUARIUM)

- pojam 1230; narodno i međunarodno 1231; statuti 1232 §§ 1-2; povlastice 1233; pastoral 1234 §§ 1-2

SVETO ODIJELO

(SACRA ORNAMENTA)

- slavljenje i dijeljenje euharistije 929
- v. *Odijele*

SVETO PISMO

(SACRA SCRIPTURA)

- sjemeništarci 252 § 2; nastavnici 253 § 2; klerici 276 § 2,2; već zaređeni 279 § 1; kandidat za biskupa 378 § 1,5; novaci 652 § 2; redovnici 663 § 3, 719 § 1
- služba riječi 760
- izdavanje 825 §§ 1-2; neodobreni tekstovi 827 § 2

SVETOGRĐE (SACRILEGIUM)

- kazna za obeščašćenje posvećenih čestica 1367

SVETOHRANIŠTE

(TABERNACULUM)

- svojstva 938; svjetiljka 940

SVEUČILIŠTE**(UNIVERSITAS STUDIORUM)**

- pravo Crkve podizati i upravljati 807
- katoličko 807-814; naziv 808; briga biskupske konferencije 809; nastavnici 810; predavanje bogoslovnih predmeta 812; pastoralna briga za studente 813; sudjelovanje na krajevnom saboru 443 § 3,3
- nekatoličko 813
- crkveno 815-821; pojam, pravo Crkve, svrha 815; mjerodavnost Apostolske Stolice 816 §§ 1-2; akademski stupnjevi 817; odredbe 818; slanje studenata 819; dužnosti voditelja i profesora 820; briga biskupske konferencije i biskupa 821; laici 229 § 2
- ispovijest vjere rektora i nastavnika 833,7
- neckveno 820

SVJEDOČANSTVO (LITTERAE TESTIMONIALES, TESTIMONIUM)

- v. *Pismo svjedočanstvo, Svjedočenje*

SVJEDOČENJE (TESTIMONIUM)

- kršćansko laika 225 § 2; redovnika 607 § 3, 669 § 1, 673; redovničkih ustanova 640; članova svjetovnih ustanova 713 §§ 2-3; članova ustanova posvećenoga života 758; misionara 787 § 1; nastavnika vjeronauka u školama 804 § 2
- javno štovanje euharistije 944 § 1
- poglavlara o otpuštenima iz sjemeništa ili ustanove 241 § 3
- za ređenike 1050-1051; o ređenju 1053 § 1
- v. *Svjedok*

SVJEDOK (TESTIS)

- biskup je svjedok Kristov 383 § 4; vjernici evanđeoskog naviještanja 759; potvrđenici su svjedoci Kristovi 879, 892; zazivanje Boga kao svjedoka istine 1199 § 1
- priopćenje odluke 55; odreknuće od službe 189 § 1; opominjanje redovnika 697,2; krštenja 874 § 2, 875-877; potvrde 894; sklapanja ženidbe 1105 §§ 2-3;

1108 § 1, 1116, 1121 §§ 1-2; tajne ženidbe 1131,2; posvete ili blagoslova mjesta 1209

- u parnicama i postupcima: ne može na sudu drugoga stupnja biti sudac 1447; čuvanje tajne 1455 § 3; potpisuje sudske spise 1473; koji odbija doći na sud 1528; u svim parnicama 1547; priznanje istine, izuzimanje od svjedočenja 1548 §§ 1-2; tko može biti svjedok 1549-1550; dovođenje ili isključivanje svjedoka 1551-1557; odredbe u vezi s ispitivanjem svjedoka 1534, 1558-1571, 1576; uvjerljivost iskaza svjedoka 1572-1573; poslije zaključenja dokaznog postupka 1600 § 1; honorar 1649 § 1,2; u usmenom parničnom postupku 1663-1665; u ženidbenom sudskom postupku 1678-1679; u postupku za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1703 § 2; u postupku o pretpostavljenoj smrti supruga 1707 § 2; zaštita sloboda 1722
- v. *Svjedočenje*

SVJETILJKA (LAMPAS)

- pred svetohraništem 940

SVJETOVNJAK (LAICUS)

- v. *Laik*

SVOJSTVO (QUALITAS)

- v. *Osobina*

SVOJTA (AFFINITAS)

- v. *Tazbina*

Š**ŠKOLA (SCHOLA)**

- opće odredbe 796-821
- povjerena redovnicima 683 § 1, 801
- poučavanje kršćanskog nauka 761; katehetska pouka i odgoj u školama svjetovnih redovničkih ustanova 778, 801
- za katehiste u misijama 785 § 2
- sredstvo odgoja 796 §§ 1-2; pravo roditelja na izbor 797; dužnosti roditelja s obzirom na škole s vjerskim odgojem 798; građansko zakonodavstvo 799; pravo Crkve 800 § 1; tekstovi za škole 827 § 2

- katoličke: pojam i narav 803 §§ 1-3; pomaganje 800 § 2; i redovničke ustanove 801; dijecezanski biskup 683 § 1, 802 §§ 1-2, 804 § 2, 805, 806 - 1; voditelji 506 § 2

- v. *Sveučilište, Fakultet*

ŠTETA (DAMNUM)

- naknada 57 § 3, 128, 1062 § 2, 1347 § 2, 1389 § 2, 1457 § 1, 1496 § 1, 1498-1499, 1645 § 2,3, 1649, 1729-1731

ŠTOVANJE (VENERATIO, CULTUS)

- Marije Djevice 276 § 2,5, 1186; svetaca i blaženika 1187

- općenito sakramenata 840; euharistije 944 § 1

- likova i moći 1188-1190

- grobova apostola Petra i Pavla 400 §§ 1-2

ŠUTNJA (SILENTIUM)

- mjerodavne vlasti: pretpostavlja niječan odgovor 57 §§ 1-3, 189 § 3, 1145 § 1; i upravni utok 1735

- statuta 123, 1281 § 2

- u pustinjačkom ili osamljeničkom životu 603 § 1

T

TABERNAKUL (TABERNACULUM)

- v. *Svetohranište*

TAJNA (SECRETUM)

- čuvanje: koji daju pristanak ili savjet o važnim pitanjima 127 § 3; službenici kurije 471,2; koji daju obavijesti o kandidatima za novaštvo 645 § 4; u sudskim postupcima 1455 §§ 1-3; 1457 §§ 1-2, 1546 § 1, 1548 § 2,1, 1559, 1602 § 2, 1609 § 2

- ispovjedna tajna: tumač i drugi 983 § 2, 984; kazne za povredu 1388 § 2; v. *Pečat (sakramentalni)*

- tajno sklapanje ženidbe 1130-1133;

- tajno obnavljanje privole 1158 § 2, 1159 § 2

- tajne obavijesti s obzirom na inkardinaciju klerika 269,2; popis prezbitera za episkopat 377 §§ 2-3, 413 § 1

- valjanost glasa 172 § 1,2, 699 § 1

- tajni arhiv 489; v. *Arhiv*

TAJNA ŽENIDBA

(MATRIMONIUM SECRETUM)

- razlog, sklapanje, čuvanje tajne 1130-1131

- upis 1133

- prestanak tajne 1132

- v. *Ženidba*

TAJNIK (SECRETARIUS)

- biskupske sinode 348 §§ 1-2

- biskupske konferencije 452 § 1

- kurije 482 § 3

- v. *Tajništvo, Zapisničar, Bilježnik*

TAJNIŠTVO (SECRETARIA)

- državno ili papinsko 360-361

- stalno biskupske sinode 348 § 1

- biskupske konferencije 451, 458

- kurije 482 § 3

- v. *Tajnik*

TAKSA (TAXA)

- v. *Pristojba*

TAZBINA (AFFINITAS)

- pojam i način računanja 109

- ženidbena zapreka 1092

- s biskupom i ekonomsko vijeće 492 § 3

- prodavanje i davanje u zakup crkvenih dobara 1298

- zabrana preuzimanja službe u parnicama 1448 §§ 1-2

- svjedočenje na sudu 1548 § 2,2

TELEVIZIJA (TELEVISIO)

- držanje govora o kršćanskom nauku 772 § 2: sudjelovanje klerika i redovnika u raspravama o pitanjima katoličkog nauka i čudoređa 831 § 2

- v. *Sredstva društvenog priopćivanja*

TERET (ONUS)

- pravnih osoba 121-123

- dokazivanje ovlaštenja 131 § 3

- crkvenih službenika 247 § 2

- sudjelovanje u vršenju građanske vlasti 285 § 3

- rektor crkve 562

- ponavljanje novaštva 690 § 1

- odan nabožnim odredbama 1302 §§ 1-2; zaklada 1304 § 1, 1305, 1307 § 1; upis u posebni registar 1307 § 2
- misa 1303 § 1,2; ne podliježe zastari 199,5; ako nisu bile odslužene u godinu dana 956; budnost ordinarija i poglavara 957; smanjenje i prenošenje tereta 1308-1310
- dokazivanje 131 § 3, 1526, 1536 § 1, 1585; v. *Dokazivanje*
- pokorniku da se obrati mjerodavnom poglavaru 1357 § 2
- v. *Obveza*

TERET DOKAZIVANJA (ONUS PROBANDI)

- v. *Teret, Dokazivanje*

TERRITORIJ (TERRITORIUM)

- v. *Područje*

TERRITORIJALNOST (TERRITORIALITAS)

- v. *Područnost*

TIJEK PARNICE (LITIS INSTANTIA)

- pojam 1517; utjecaj okolnosti na tijek parnice 1518-1519; prekid 1520-1523; odreknuće 1524-1525, 1724 §§ 1-2

TIJELO (CORPUS; ORGANUM)

Tijelo (corpus)

- Kristovo - otajstveno 208, 275 § 1, 674, 834 § 1, 897
- euharistijsko 663 § 2, 713 § 1, 913 §§ 1-2, 916; v. *Tijelo i Krv Kristova*
- Crkve 837 § 1
- apostolsko 336
- tjelesno zapriječeni i katehetska pouka 777,4
- tjelesna bolest i uklanjanje župnika 1741,2
- rastava i pogibelj tjelesnog dobra ženidbenog druga ili djece 1153 § 1
- mazanje kod podjeljivanja bolesničkog pomazanja 1000 § 1
- pogreb 1176 §§ 1 i 3, 1184 § 1,2;
- odmor 1247
- v. *Mrtvo tijelo*

Tijelo (organum)

- suodlučujuće ili savjetodavno u redovničkim ustanovama 633 §§ 1-2

TIJELO I KRV KRISTOVA (CORPUS ET SANGUIS CHRISTI)

- blagdan i prisutnost biskupa 395 § 3; procesija 944 § 1; blagdan 1246 § 1
- v. *Tijelo*

TJEDAN (HEBDOMADA)

- pojam, računanje vremena 202 § 1, 203 § 2
- Sveti i prisutnost dijecezanskog biskupa 395 § 3
- odsutnost župnika preko tjedan dana 533 § 2
- u tjednu držanje homilije 767 § 3
- krštenje u prvim tjednima života 867 § 1
- donošenje presude 1609 § 5

TJELESNIK (CORPORALE)

- na oltaru na kojem se slavi euharistija 932 § 2

TRADICIJA (TRADITIO)

- v. *Predaja*

TREĆI RED (TERTIUS ORDO)

- pojam 303; duh ustanove 677 § 2

TRGOVINA (MERCATURA)

- zabranjena klericima 286; redovnicima 672
- misni prilog 947
- kazne 1392

TRINACIJA (TRINATIO)

- dopuštenje ordinarija 905 § 2
- euharistijski post 919 § 2

TUMAČ (COMMENTATOR; INTERPRES)

Tumač (commentator)

- laička služba u bogoslužju 230 § 2

Tumač (interpres)

- u ispovijedi 983 § 2, 990, 1388 § 2
- kod sklapanja ženidbe 1106
- u parnicama 1471; honorar 1649 § 1,2

TUMAČENJE (INTERPRETATIO)

- kanona Zakonika 6 § 2
- zakona: mjerodavno 16 §§ 1-3; kriteriji i sredstva 17; usko 18; običaj 27; ako nema izričitog propisa 19

- upravnog akta 36 § 1; povlastice 77; oprosta 92; redovite i povjerene izvršne vlasti 138
- evanđeoskih savjeta 576
- blagoslovina 1167 § 1
- prisege 1204
- pridržano otpuštanje kazne 18, 1354 § 3

TUTOR (TUTOR)

- v. *Zaštitnik*

TUTORSTVO (TUTELA)

- v. *Zaštitništvo*

TUŽBA (ACTIO; LIBELLUS)**Tužba (actio)**

- sudska 1491-1500
- zaštićuje prava 1491; utruće 1492; gomilanje 1493; zastara 1270, 1362
- za naknadu štete 1729-1731, 1062 § 2; za kazneni postupak 1721, 1362-1363; ništovna 1621; poslije smrti ženidbenog druga 1675 § 1; posjedovna 1500; sekvestracije stvari i zabrane vršenja prava 1496-1498; stvarna ili za otimanje 1410; protiv upravitelja 1281 § 3; stvarna i osobna 1296, 1655 §§ 1-2; radi pravomoćne presude 1642 § 2; za izvršenje kazne 1363 §§ 1-2; krivična 1720, 1726
- v. *Optužba, Tužba za ukinuće*

Tužba (libellus)

- pokretanje parnice 1501-1507, 1658
- prilaže se odluci poziva na sud 1508 § 2, 1513 § 2, 1659 §§ 1-2
- sudjelovanje trećega 1596 § 2
- u usmenom postupku 1658 §§ 1-2
- molba u postupku davanja oprosta od tvrde neizvršene ženidbe 1699 §§ 1-3
- u parnicama ništavosti ređenja 1709 §§ 1-2; u kaznenom postupku 1721

TUŽBA ZA UKINUĆE (ACTIO RESCISSORIA)

- pravnog čina 125 § 2, 126

TUŽENA STRANKA (PARS CONVENTA)

- v. *Stranka, Tužitelj, Krivac*

TUŽITELJ (ACTOR, PARS ACTRIX)

- tko može biti 1476; slijedi sudište tužene stranke 1407 § 3 ili sam izabire 1409 § 2; sudište u ženidbenim parnicama 1673-1674; u postupku valjanosti ređenja 1708; promicatelj pravde 1721 §§ 1-2; prisutnost na suđenju 1477; maloljetnici, oni kojima je zabranjeno ili su lišeni uporabe razuma 1478 §§ 1-4;
- podizanje istovremeno više tužbi 1493
- protutužba 1494 § 1
- usmeni zahtjev 1503 §§ 1-2
- potpis tužbe 1504,3
- pravna sposobnost 1505 §§ 1-3, 1506
- prihvaćanje tužbe 1507 § 1
- odsutnost 1594-1595
- presuda 1612 § 1
- priziv 1637
- odricanje suđenja ili čina sudskog postupka 1524 § 1
- predaja stvari dosuđene tužitelju 1655 § 1
- kad nije utvrđeno pravo tužitelja 1608 § 4
- v. *Stranka, Krivac*

TVRDA ŽENIDBA (MATRIMONIUM RATUM)

- pojam i pretpostavka 1061 §§ 1-2; čini ženidbenu zapreku 1085 § 1; razrješenje 1142; oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1681; postupak 1697-1706; tvrda izvršena ne može se razriješiti 1141
- v. *Izvršenje, Ženidba*

TVRDOKORNOST (CONTUMACIA)

- primjena i otpust cenzure 1347 §§ 1-2, 1358 § 1
- u kažnjivom djelu protiv vjere i crkvenog jedinstva 1364 § 2

U**UBOJSTVO (HOMICIDIUM)**

- razlog za otpuštanje redovnika 695 § 1
- nepravilnost za primanje ili vršenje redova 1041,4, 1044 § 1,3, 1046, 1047 § 2,2, 1049 § 2
- ženidbenog druga 1090 §§ 1-2
- kazne 1397-1398

UBROJIVOST (IMPUTABILITAS)

- otpuštanje člana iz ustanove 695 § 2, 696 § 1, 729
- u prekršaju uvjet za kaznu 1321 §§ 1-3
- neubrojivost 1322-1323
- olakšavajuća ili otežavajuća okolnost 1324, 1326
- neznanje, pijanstvo ili drugi poremećaji razuma 1325
- odredbe krajevnog zakona 1327
- kazneni postupak 1717 § 1
- v. *Kazna*

UČINAK (EFFECTUS)

- neznanja ili zablude 15; vlasti upravljajuća 130; obećanja službe 153 § 3; odreknuća 189 §§ 3-4; premještanja 190 § 3; uklanjanja 193 § 4
- akademskog stupnja 817
- ženidbe 1134-1140; samo svjetovni učinci ženidbe 1059, 1672, 1692 §§ 2-3
- blagoslovina 1166
- postupka 1503 § 2, 1525, 1614, 1636 § 1, 1659 § 2, 1672, 1692 §§ 2-3, 1731, 1736 § 1

UČITELJ (MAGISTER)

- v. *Nastavnik, Profesor, Novaštvo*

UČITELJSTVO (MAGISTERIUM)

- crkveno 747 §§ 1-2; svečano i redovito 750; vjerodostojno 752
- nezabludivo 749 §§ 1-2
- biskup 753
- služba naviještanja Božje riječi 756 §§ 1-2, 760; dostojanstvo isloboda ljudske osobe 768 § 1
- ocjenitelji knjiga 830 § 2
- poštivanje 218, 227, 978 § 2
- zastupanje nauka osuđenog od učiteljstva 696 §§ 1-2
 - kazne za prekršaje protiv učiteljstva 1371-1372
 - bogoslovno obrazovanje 252 § 1

UDOVOLJENJE (SATISFACTIO)

- v. *Zadovoljština*

UDRUŽBA (CONFOEDERATIO)

- javnih društava 313

- ustanova posvećenoga života 582, 684 § 3

UGOVOR (CONTRACTUS, CONVENTIO, PACTUM)

- Apostolske Stolice s državama ili drugim političkim zajednicama 3, 365 § 1,2; v. *Konkordat*
- uklanjanje sa službe 192
- o inkardinaciji ili prelasku u drugu biskupiju 271 §§ 1 i 3, 738 § 3
- o povjeravanju župe ili djela redovnicima 520 § 2, 681 § 2
- redovnika 639 §§ 3-4
- vjernika o uspostavi društva 299 § 1
- laika i osobne prelature 296
- ženidbeni 1055 § 2, 1086 § 3, 1097 § 2; v. *Savez*
- odredbe kanonskog i svjetovnog prava i ugovor 1290-1298, 1286, 1284 § 2,1
- mjerodavno sudište 1411 § 1; zastupnik i odvjetnik 1485, 1488 § 1

UKIDANJE (ABROGATIO)

- Zakonik ne ukida ugovore s državama 3
- Zakonika iz 1917. 6 § 1,1
- ranijih zakona 20; u dvojbi 21
- odluke 53
- statuta 505
- v. *Ukidanje (djelomično), Ukinuće*

UKIDANJE <djelomično> (DEROGATIO)

- ugovora s državama ili drugim političkim zajednicama 3
- zakona 20, 33 § 1, 34 § 2
- postupničkih odredaba 1670
- v. *Ukidanje, Ukinuće*

UKINUĆE (SUPRESSIO)

- običaja 5 § 1; pravne osobe 120 §§ 1-2; crkvene službe 148
- društva vjernika 320 §§ 1-3; 326 §§ 1-2
- crkvene pokrajina 431 § 1; biskupske konferencije 449 § 1; stolnog kaptola 504; župe 515 § 2
- ustanove posvećenoga života 584-585; kuće 616 §§ 1-4; kuće novaštva 647 § 1; kuće ili područne zajednice družbe

- apostolskoga života 733 § 1
- blagoslovina 1167 § 1; blagdana, pokorničkih dana 1244 § 1, 1246 § 2
- v. *Ukidanje*

UKLANJANJE (AMOTIO, REMOTIO)

- općenito sa službe: utok 143 § 2; uzrokuje gubitak službe 184 § 1; način i razlozi 192-194; uzdržavanje 195
- s određenih službi i položaja: župnika, način 538 § 1; redovnika 538 § 2, 682 § 2; postupak 1740-1747; utok protiv odluke 1747 § 3; nastavnika u sjemeništu 253 § 3; kapelana, voditelja javnog društva 318 § 2; dijecezanskog upravitelja 430 § 2; generalnog i biskupskog vikara 477 § 1, 481 § 1; kancelara i bilježnika 485; biskupijskog ekonoma 494 § 2; župnog vikara 552; dekana 554 § 3; rektora crkve 563; kapelana 572; poglavara redovničke ustanove 624 § 3; nastavnika vjeronauka 805; nastavnika katoličkog sveučilišta 810 § 1; sudskog vikara i drugih sudaca 1420 § 5, 1422; promicatelja pravde i branitelja veze 1436 § 2; zastupnika i odvjetnika 1486 § 1

UKOR (CORREPTIO)

- kazneno popravno sredstvo 1339 §§ 2-3; 1341; ukoru se mogu dodati pokore 1340 § 3
- redovnika 619

UKREPLJENJE (CONVALIDATIO)

- ženidbe: jednostavno 1156-1160; u slučaju pogibelji zbog odlaganja 1080 § 2; upis u maticu vjenčanih i krštenih 1123; pobijanje ženidbe 1674,2; pokušaj suca da se ženidba ukrijepi 1676
- redovnika 619
- v. *Ozdravljenje u korijenu*

ULJE (OLEUM)

- za podjeljivanje sakramenata 847 §§ 1-2
- krizma posvećena od biskupa 880 § 2
- za bolesničko pomazanje 998-999; dopušteno je sa sobom nositi 1003 § 3; v. *Pomazanje*

UMIROVLJENI BISKUP (EPISCOPUS EMERITUS)

- v. *Biskup*

UMJETNOST (ARS)

- čuvanje i popravak dragocjenih stvari i likova 1189, 1234 § 2
- otuđenje dragocjenih stvari i likova 638 § 3, 1292 §§ 1-2
- gradnja i obnova crkve 1216

UPIS (ADNOTATIO)

- u župne knjige općenito 535
- u maticu krštenih: krsta 877 § 1, 878; način 877 §§ 1-3; naknadne zabilježbe 535 § 2, 895, 1122 § 1, 1685
- u maticu potvrđenih: potvrde 895; način 895
- u knjigu ređenih: pojedinih redova 1053-1054
- u maticu vjenčanih: činjenicu sklapanja ženidbe 1121 § 1; način 1121 § 1; druge zabilježbe 1081, 1121 § 3, 1123, 1685, 1706; tajne ženidbe 1133; oprost od tajne smetnje podijeljen na unutrašnjem izvansakramentalnom području 1082
- u maticu umrlih 1182
- zavjeta 535 § 2
- promjene obreda 535 § 2
- misa koju treba slaviti i obavljeno slavljenje 955, 958
- obveza i doprinosa nabožnih odredaba i zaklada 1307
- v. *Knjiga, Arhiv, Obavijesti, Priopćenje*

UPIS KLERIKA (CLERICORUM ADSCRIPTIO)

- v. *Inkardinacija*

UPIT (INTERPELLATIO)

- nekrštene stranke u Pavlovoj povlastici 1144-1146
- v. *Pitanje*

UPOTREBA (USUS)

- svjetovna: posvećenih stvari 1171, 1269; posveta ili blagoslova 1212; crkve 1222 §§ 1-2; kapele 1224 § 2, kapelice 1229; oltara 1238 § 2, 1239 § 1
- dobara: pravne osobe 122,2; zavjet

siromaštva 600; i redovničke ustanove 635 § 2; vlastitih dobara članova 668 § 1; redovnik uzdignut u episkopat 706,1-2; i kazne 1375

UPOTREBA RAZUMA (USUS RATIONIS)

- crkveni zakoni 11, 97 § 2, 99, 1322, 1323,6, 1324 §§ 1-2, 1345, 1478 §§ 1-3; odreknuće od službe 187
- podjeljivanje sakramenata: krštenja 852 §§ 1-2; potvrde 889 § 1; euharistije 914; popudbine 922; pokore 989; bolesničkog pomazanja 1004 § 1, 1005-1006; ženidbe 1095,1
- zavjet 1191 § 2

UPRAVA (REGIMEN)

- v. *Upravljanje*

UPRAVITELJ (ADMINISTRATOR)

- apostolski: pojam 371 § 2; izjednačuje se s dijecezanskim biskupom 368, 381 § 2; može dati otpusno pismo za primanje redova 1018 § 1,2; v. *Apostolska administratura*
- dijecezanski: upravlja privremeno biskupijom 409 § 2, 421 § 1; izbor i imenovanje 421 §§ 1-2, 424, 436 § 1,3; samo jedan, i to ne ekonom 423 §§ 1-2; osobine 425 §§ 1-3; vlast, prava, obveze 388 § 3, 418 § 2, 427-429, 490 § 2; prestanak, uklanjanje, odreknuće 430 §§ 1-2; ispovijest vjere 833,4; može dati otpusno pismo 1018 § 1,2; kada je zapriječena ili prazna biskupska stolica 414, 419, 525; ograničenje njegove vlasti 272, 312 § 1,3, 461 § 2, 485, 509 § 1, 520 § 1, 1420 § 5
- župni: pojam, zamjenik župnika 539, 541 §§ 1-2, 549, 1747 § 3; obveze i prava 540 §§ 1-3
- dobara: vrhovni 1273; služba u ime Crkve 1282; dužnosti 1284 §§ 1-3, 1286, 1289; statuti 94 § 2, 1232 § 2; u sjemeništu 239 § 1; u biskupiji 494 § 1; u redovničkoj ustanovi, pokrajini, područnoj zajednici 636 §§ 1-2; u pravnoj osobi 1279-1280; nabožne zaklade 956; biskupijski:

stručnjak u ekonomiji i na dobru glasu 494 § 1; imenuje se na pet godina 494 § 2, 1279 §§ 1-2, produženje službe 494 § 2; dužnosti 494 §§ 3-4, 1278; nadzor ordinarija 1276 § 1; micanje sa službe 494 § 2, 1279 § 1; ne može biti u isto vrijeme i dijecezanski upravitelj 423 § 2: pismeno ovlaštenje ordinarija za poslove koji prelaze granice redovitog upravljanja 1281 §§ 1-2, 1288; pravna osoba 1281 § 3, 1267 §§ 1-3; obveze prije preuzimanja službe 1283; polaganje računa 637, 1287 § 1; nemogućnost izvršenja obveza 1310 § 2; obdržavanje građanskih zakona i plaćanje radnika 1286; napuštanje službe i dužnost na naknadu 1289; prodavanje, davanje u zakup i darivanje dobara 1285, 1298,

- v. *Ekonom, Upravljanje*

UPRAVLJANJE

(ADMINISTRATIO; REGIMEN)

Upravljanje (administratio)

- Crkvenim dobrima: redovito i izvanredno poslovanje 638 §§ 1-4, 1277-1289, 1524 § 2; papa 1273; biskupijska ustanova za uzdržavanje i za socijalnu sigurnost klera 1274 §§ 1-2; zajednički fond 1274 §§ 3-4; nadzor ordinarija 1276 §§ 1-2; biskupska konferencija i čini izvanrednog upravljanja 1277; dijecezanski biskup i prihod od veće važnosti 1277; tko upravlja dobrima 1279 § 1; biskupijski ekonom 494 §§ 1-4; sjemenište 259 §§ 1-2; javno društvo 319 §§ 1-2; privatno društvo 325 §§ 1-2; zabranjeno klericima 285 § 4, 286, 1042,2; župnik i župna dobra 532, 537; u svetištima 1232 § 2; nabožnim zakladama 1300
- Redovničkim ustanovama 634-640: pravo i ograničenja 634 §§ 1-2; opće odredbe 635 §§ 1-2; svjetovne ustanove 718; družbe apostolskoga života 741 §§ 1-2; odredbe za pojedine članove prije zavjetovanja 668 §§ 1-2; ekonom 636 §§ 1-2; valjanost 638, dugovi 639
- v. *Upravitelj*

Upravljanje (regimen)

- odredbe statuta 94 § 1; trajanje ovlasti 132 § 2
- crkveno i potpuno zajedništvo s Katoličkom crkvom 205
- sjemeništa 259 § 1, 262; društva 304 § 1, 305 § 1, 323 § 1
- dok je rimska Stolica prazna 335; biskupije dok je stolica spriječena 413 §§ 1-3 ili prazna 419; suradnici biskupa u upravi 469, 475 § 1, 476; račun o upravi biskupije 493; prezbitersko vijeće u upravi biskupije 495 § 1; provikara ili proprefekta 420; kad je župa prazna ili župnik spriječen 541 §§ 1-2
- kapelan i unutrašnja uprava ustanove 567 § 2; samostalnost upravljanja ustanovama 586 § 1; temeljne odredbe u konstitucijama 587 § 1; izuzeće ustanova od mjesnog ordinarija 591, 593; novacima 650 § 2; klerici određeni za upravu svjetovnim ustanovama 715 § 2; u konstitucijama svjetovnih ustanova 717 §§ 1 i 3; u družbama apostolskoga života 734
- nametanje doprinosa pravnim osobama koje su podložne dijecezanskom biskupu 1263; nadarbinama 1272; papa je vrhovni upravitelj dobara 1273
- i izopćenje 1331 § 1,3 i § 2,2; i obustava 1333 § 2; obustava zabrane obavljanja upravnih čina 1335
- v. *Vlast, Crkvena uprava*

UPRAVNI SUD**(TRIBUNAL ADMINISTRATIVUM)**

- v. *Sud*

UPUTA (INSTRUCTIO)

- pojam, tko ih izdaje 34 § 1; i zakoni 34 § 2; kada gube snagu 34 § 3

UREDBA (RATIO)

- o svećeničkoj formaciji 241 § 2; svaka zemlja treba je imati 242 §§ 1-2; sjemenišni red 243; studij: jezika 249; filozofije i bogoslovlja 250; drugih disciplina 252 § 3; vršenje njezinih odredbi 260-261

- ustanove: za redovnike 659 §§ 1-2; za novake 650 § 1, 652 § 2
- studija: za redovnike 659 § 3; za družbu apostolskoga života 736 § 2; crkvenih sveučilišta i fakulteta 816 § 2
- života: vlastita svakoj svjetovnoj ustanovi 712, 713 § 2 i družbi apostolskoga života 731 § 1
- v. *Pravilnik*

USKLAĐIVANJE (COORDINATIO)

- djela apostolata sa strane biskupa 394 § 1; poslova uprave biskupije 473 § 1; pastoralne djelatnosti generalnih i biskupskih vikara 473 § 2
- dužnosti župnika i kaptola 510 § 3
- pastoralnog rada u dekanatu 555 § 1,1
- kapelana sa župnikom 571
- dijecezanskih biskupa i redovničkih poglavara 678 § 3
- redovničkih ustanova i redovnika sa svjetovnim klerom 680; konferencije viših poglavara i biskupske konferencije 708
- katehetskih pothvata 775 § 1
- misijskog djelovanja 782 § 1, 790 § 1,1

USKRAĆENJE (PRIVATIO)

- v. *Oduzeće*

USTANOVA (INSTITUTUM)

- zajedničke odredbe za sve ustanove posvećenoga života 573-606, 758, 783
- redovnička 607-709: pojam 607 § 2; redovničke kuće 608-616; poglavari i vijeća 617-630; kapituli 631-633; vremenita dobra i upravljanje 634-640; primanje u novaštvo 641-645; odgoj novaka 646-653; zavjetovanja 654-658; odgoj redovnika 659-661; obveze i prava ustanova i članova 662-672; apostolat ustanova 673-683; prelazak u drugu ustanovu 684-685; istup 686-693; otpuštanje članova 694-704; konferencija viših poglavara 708-709
- svjetovna 266 § 3, 710-730
- družbe apostolskoga života 731-746
- laička: pojam 588 § 3; imenovanje kapelana 567 § 1; upravljanje dobrima,

- potpisivanje mjenica 672; apostolat 676; kanonski položaj članova 711; rješavanje sudskih sporova 1427 § 3
- klerička: pojam 588 § 2; ordinarij 134 § 1; sudjelovanje na biskupijskoj sinodi 346 §§ 1-2; povjeravanje župe 520 § 1; rektor crkve 557 § 2; vlast poglavara i kapitula 596 §§ 1-3; posjedovanje crkve 611 § 3; dijeljenje popudbine 911 § 1; otpusno pismo za članove 1019 § 1; preduvjeti za ređenje 1034 § 2; povjerenik za dobra i nabožne svrhe 1302 § 3; rješavanje sudskog spora 1427 §§ 1 i 3
 - biskupijskog prava: pojam 589; briga i prava dijecezanskog biskupa 594, 595 §§ 1-2, 625 § 2, 628 § 2,2, 638 § 4; dopuštenje ekskardiacije i napuštanja 686 §§ 1 i 3, 688 § 2, 691 § 2, 700; otpusno pismo 1019 § 2; rješavanje sudskog spora 1427 § 3
 - papinskoga prava: pojam 589; ordinarij 134 § 1; rektor crkve 557 § 2; podložnost samo Apostolskoj Stolici 593; vlast poglavara i kapitula 596 § 2; dopuštenje ekskardiacije i napuštanja 686 § 3, 688 § 2, 691 § 2, 727 § 1; pravo biskupa propovijedati u crkvama ustanova 763; otpusno pismo 1019 § 1; oprost od ženidbenih zapreka, zavjeta 1078 § 2,1; povjerenik za dobra za nabožne svrhe 1302 § 3; ovlast vrhovnog upravitelja s obzirom na obvezu služenja misa 1308 § 5; vrhovnom upravitelju sudi Rimska rota 1405 § 3,2; rješavanje sudskog spora 1427 § 1
 - muškaraca 614

UTEMELJITELJ (FUNDATOR)

- poštivanje volje utemeljitelja u vezi s dobrima 121-123, 1284 § 2,4, 1310 §§ 1-2, 1303 § 2
- ustanova posvećenoga života 576, 578, 588 §§ 2-3, 605, 610 § 1

UTOK (RECURSUS)

- protiv pojedinačnih akata: za donošenje odluke 57 §§ 1-3; kad je teško uteći se

- Apostolskoj Stolici 87 § 2; protiv oduzimanja ili uklanjanja sa službe 143 § 2; protiv zaobilaženja za izbore 166 § 2; protiv nedobivanja ekskardiacije 270; protiv otpuštanja iz javnog društva vjernika 316 § 1; protiv presude ili odluke pape 333 § 3, 1372; vrhovnom upravitelju u postupku otpuštanja redovnika 698; otpuštenog redovnika 700; đakona kome nije dopušteno primanje prezbiterata 1030; pravne osobe protiv upravitelja 1281 § 3; s učinkom obustave kazne 1353; naknadni pod prijetnjom ponovnog upadanja u cenzuru 1357 §§ 2-3; na Apostolsku Stolicu 1417 §§ 1-2; protiv presude Rimske rote 1445 § 1,1-2; protiv odbijanja tužbe 1505 § 4; protiv odluke suca 1513 § 3; protiv odluke biskupa koji odbija molbu za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1699 § 3; župnika protiv uklanjanja 1747 § 3 ili premještanja 1752
- u sudskim parnicama: protiv ništavosti ženidbe 1619-1627; v. *Ništovna žalba*; priziv 1628-1640, 1682-1684; v. *Priziv*
- protiv upravnih odluka 1400 § 2, 1732-1739
- o pravnom stanju osoba 1644 §§ 1-2
- u vezi sa sudskim troškovima 1649 § 2
- v. *Izuzeće*

UTRNUĆE (EXTINCTIO)

- upravnog akta 46; odluke i pojedinačne zapovijedi 58 §§ 1-2; povlastice 81, 83 §§ 1-2; pravne osobe 120 §§ 1-2, 123; povjerene i redovite vlasti 142-143
- društva vjernika 320 §§ 1-3, 326 §§ 1-2
- krivične odgovornosti 1362-1363, 1492 § 1, 1720,3, 1726; tužbe i oslobađajuća presuda 1726; prava 1484 § 2; obustavljanje ili okončanje suđenja 1517, 1618; sudskog postupka 1520-1523, 1641
- v. *Prekid, Prestanak*

UTVRĐIVANJE SPORNOG

PREDMETA (LITIS CONTESTATIO)

- kada je utvrđen i u čemu se sastoji 1513

- §§ 1-3; mijenjanje 1514; učinci 1515-1516
- dužnost suca prije i u raspravi 1446 § 2
 - iznošenje prigovora prije, prigodom i poslije 1459 § 2, 1462 §§ 1-2
 - protutužba 1463 §§ 1-2
 - pitanja o davanju jamstva 1464
 - uklanjanje zastupnika ili odvjetnika 1486 § 1
 - prikupljanje dokaza 1529
 - dužnosti, posljedice ... 1594, 1639 § 1, 1723 §§ 1-2
 - u prizivnom stupnju 1640
 - proglašenje ništavosti ženidbe 1677 § 2
- UVJET (CONDICIO)**
- u upravnim aktima 30, 39-42, 68-69; neophodan za pravne čine 126; pravni kod podjeljivanja službe 155; u izborima 172 § 1,2 i § 2, 174 §§ 1-3, 175,2
 - za valjanost i dopuštenost poslova u statutu kaptola 506 § 1
 - za osnivanje redovničke kuće 611,2; za primanje u novaštvo 643 § 2; za zavjetovanje 656, 658
 - za ženidbu 1102 §§ 1-3; za dopuštenje ženidbe 1125; za tajno sklapanje ženidbe 1131; za ozdravljenje ženidbe u korijenu 1163
 - izostanak uvjeta i zavjet 1194; prisega 1202,3
 - uvjetno krštenje 869 § 1; uvjet za odrješenje većeg broja pokornika skupa 961 §§ 1-2
 - stjecanje dobara 1263, 1267 § 2; osnivanje i prihvaćanje zaklade 1304 § 2
 - uvjetno otpuštanje kazne 1361 § 1
 - odreknuće župnika pod uvjetom 1743
- UZDRŽAVANJE (SUSTENTATIO)**
- uklonjenoga sa službe 195; službenika 222 § 1; čitač i akolita 230 § 1; laika stalno zaposlenog 231 § 2; sjemeništara 263; sjemeništa 264 § 2; klerika 269,1, 281 §§ 1-3, 282 § 2, 384, 531, 1254 § 2; pitomaca i klerika u osobnim prelaturama 295 § 2; biskupa koji se odrekao 402 § 2; župnika koji se

- odrekao 538 § 3; potrebitih 640; biskupa redovnika 707 § 2; djece 1154, 1689; ustanova za uzdržavanje klerika 1274 § 1; kažnjenog ili otpuštenog klerika 1350 §§ 1-2; izvršenje presude u vezi s uzdržavanjem 1650 § 2
- v. *Plaća, Prihod*

UZDRŽLJIVOST (CONTINENTIA)

- obveza klerika 277 §§ 1-3
- obveza članova ustanova posvećenoga života 599
- v. *Celibat*

UŽIVANJE (USUSFRUCTUS)

- dobara: pravne osobe 122,2; članova redovničke ustanove 668 § 1; redovnika promaknutog u episkopat 706

V

VALJANA ŽENIDBA (MATRIMONIUM VALIDUM)

- pravna pogodnost 1060; ustanovljenje smetnji prije sklapanja 1066
- tazbina 109 § 1
- nepravilnost za primanje i vršenje redova 1041,3, 1044,3
- između krštenih 1061 § 1
- dob za sklapanje 1083 § 1; uvjet 1102 § 2
- oblik sklapanja 1108 § 1; 1127 §§ 1-2, 1160
- učinci 1134, 1137, 1139
- pavlovska povlastica 1144 § 1
- v. *Ženidba, Nevaljana ženidba*

VALJANOST (VALIDITAS)

- upravnog akta 39; otpisa 63 §§ 1-3; 66-67; milosti 64, 65 §§ 2-3; oprosta 87-89, 90 § 2, 91, 1049 § 2; pravnog čina 124-127; izbora i drugih zbornih čina 119, 169-172, 173 § 3, 174 § 3; čina onoga koji ima povjerenu vlast 133 §§ 1-2; u vršenju zakonodavne vlasti 135 § 2; izvršne vlasti 136; zastare 198; u popunjenju službe 146, 149-150; molbeni izbor 181 § 1, 182 § 2; odreknuća 188, 189 §§ 1 i 3; papina odreknuća 332 § 2; inkardinacije 267 §§ 1-2; primanja u

- javno društvo 316 § 1; imenovanja: dijecezanskog upravitelja 425 § 1; župnika 521 § 1; župnog vikara 546; poglavara 623
- odluke biskupske konferencije 455 § 2; spisa kurije 474; poslova kanoničkog kaptola 506 § 1; djelovanja poglavara 627 § 2; čina upravljanja i otuđenja 638 §§ 1-4; 1281 §§ 1 i 3, 1291, 1292 § 2, 1296; prihvaćanja zaklade 1304 § 1
 - primanja u novaštvo 643; novaštva 647 § 2; 648 § 1; zavjetovanja 656, 658; odreknuća od dobara i oporuke 668 §§ 1 i 4; otpuštanja 699 § 1; primanja na početnu kušnju 721 §§ 1-3; sakramenata 841, 842 § 1, 845 § 2; krštenja 850, 869 §§ 1-3; potvrde 882, 887; euharistije 900 § 1; ispovijedi 961-962, 966 § 1, 976-977; bolesničkog pomazanja 1003 § 1; ređenja 290, 1024, 1708; ženidbe 1055 § 2, 1066, 1073; v. *Privola, Oblik, Zapreka*
 - posvećenja i posveta 1169 § 1; otuđenja moći i likova 1190 §§ 2-3;
 - zavjeta 1191 § 3; prisega 1199 § 2
 - čina izopćenoga 1331 §§ 2,2 i 4; suspendiranoga 1333 § 2; cenzure 1347 § 1
 - čina sudaca 1447, 1451 § 2; protutužbe 1463 § 1; neodgodivih zakonskih rokova 1465 §§ 1-2; odustajanja zastupnika od tužbe 1485; nagodbe 1715 § 1; uklanjanja župnika 1742 § 1, 1745

VEĆINA (MAIOR PARS)

- u zbornim činima pravnih osoba 119
- u biskupskim konferencijama 455 § 2
- v. *Izbor, Glas*

VEČER (VESPER)

- zadovoljavanje blagdanske zapovijedi prethodnog dana 1248 § 1

VELIKI KANCELAR

(MAGNUS CANCELLARIUS)

- ispovijest vjere rektora crkvenog sveučilišta ili fakulteta 833,7

VEZA (LIGAMEN, VINCULUM)

- općenito: potpunog zajedništva s Crkvom

205; bratstva i molitve 275 § 1; jedinstva između Apostolske Stolice i partikularne Crkve 364; za vjernike pridružene ustanovi 725; za članove društbe apostolskoga života 731 § 2; jedinstva i ljubavi između biskupa i Apostolske Stolice 1271; parnice o valjanosti ređenja 1425 § 1,1

- sveta: posvećivanje Bogu 207 § 2, 573 § 2; svetim vezama redovnici su vezani za vlastitu ustanovu 587 § 1; pustinjaci se predaju Bogu po svetim vezama 603 § 2; poslušnost papi 590 § 2; za članove ustanove posvećenoga života 643 § 1,3, 721 § 1,2 ili za svjetovne ustanove 712, 720, 722 § 3, 723 § 1, 724 § 1; isključenje od obnavljanja svetih veza 726 § 1; prestanak 728; krsta 696 § 1
- ženidbena veza: nepravilnost za primanje redova 1041,3; ženidbena zapreka 1085 § 1; trajna i isključiva 1134; razrješenje 1141-1150; rastava bez raskidanja ženidbene veze 1151-1155; parnice o ženidbenoj vezi 1425 § 1,1; primjedbe u prilog veze 1704 § 2; postupak o pretpostavljenoj smrti ženidbenog druga 1707 § 1

VICEKANCELAR

(VICE-CANCELLARIUS)

- kurije 482 §§ 2-3

VICEFICIJAL (VICE-OFFICIALIS)

- ili pridodani sudski vikar 1420 § 3
- v. *Vikar (sudski)*

VICEREKTOR (VICE-RECTOR)

- sjemeništa 239 § 1

VIJEĆE (CONSILIUM)

- za javne poslove Crkve 360-361; biskupske sinode 348 § 1
- biskupske konferencije 451, 452 § 2, 457-458
- biskupsko 473 § 4
- prezbiterско 495-502, 443 § 5, 461 § 1, 463 § 1,4, 515 § 2, 531, 536 § 1, 1215 § 2, 1222 § 2, 1263, 1742 § 1
- biskupijsko pastoralno 443 § 5, 463 § 1,5, 511-514

- biskupijsko ekonomsko 423 § 2, 492-494, 1263, 1277, 1281 § 2, 1287 § 1, 1292 § 1, 1305
- u apostolskim vikarijatima i prefekturama 495 § 2, 502 § 4
- župno pastoralno 536 §§ 1-2; župno ekonomsko 537
- ekonomsko pravne osobe 638 § 3, 1280
- redovničkog poglavara 627 §§ 1-2, 638 § 3, 656,3, 690 § 2, 699 § 2; mjesnog poglavara 703; višeg poglavara 665, 689 § 1, 694 § 2, 697; vrhovnog voditelja 647 §§ 1-2, 684 §§ 1-3, 686 §§ 1 i 3, 688 § 2, 690 § 1, 699 § 1; vrhovnog voditelja družbe apostolskoga života 743, 744 § 1, 745 ; višeg i vrhovnog voditelja svjetovne ustanove 720, 726 §§ 1-2
- za pomirenje 1733 §§ 2-3
- v. *Zbor, Sud*

VIKAR (VICARIUS)

- apostolski: pojam 371 § 1; je ordinarij 134 §§ 1-3; izjednačuje se dijecezanskom biskupu 368, 381 § 2; briga zaapostolski vikarijat 371 § 1; izvještaj papi 400 § 3; imenovanje provikara 420; vijeće misionara 495 § 2; otpusno pismo 1018 § 2
- biskupski: pojam 476; dolazi pod nazivom ordinarij 134 §§ 1-3; izvršna vlast 134 § 3, 391 § 2, 479 § 2; davanje milosti 65 § 2; pastoralna briga za vjernike različitog obreda 383 § 2; pastoralni pohod 396 § 1; imenovanje pomoćnog biskupa za generalnog ili biskupskog vikara 406 § 2; kad je stolica prazna 409 § 2, 417, 419 ili spriječena 413 § 1; sudjeluje na krajevnom saboru 443 § 3,1; predsjedanje i sudjelovanje na biskupijskoj sinodi 462 § 2, 463 § 1,2; biskupsko vijeće 473 § 4; imenovanje 476-477; osobine i služba 478 §§ 1-2; vlast i ovlasti 479 §§ 2-3; slaganje s dijecezanskim biskupom 480; prestanak službe 481 §§ 1-2; premještanje biskupa 418 § 2; ispovijest vjere 833,5
- generalni: treba ga imenovati u svakoj biskupiji 475 §§ 1-2; izvršna vlast i ovlasti 391 § 2, 479 §§ 1 i 3; mora biti

- različit od sudskog vikara 1420 § 1; v. *također Biskupski vikar*
- dekanatski ili arhiprezbiter ili dekan 553 § 1; pojam i imenovanje 553-554; prava i dužnosti 555; sudjeluje na biskupijskoj sinodi 463 § 1,7; imenovanje župnika 524 i župnih vikara 547
- župni: pojam i zadaća 545; privremeno upravlja praznom župom 541 §§ 1-2, 549; imenovanje 546-547; prava i dužnosti 548-551, 911 § 1; uklanjanje 552
- redovnički 620
- sudski (oficijal): vrši sudsku vlast u ime biskupa 391 § 2; sudjeluje na biskupijskoj sinodi 463 § 1,2; ispovijest vjere 833,5; odredbe koje se odnose na njega 1420 §§ 1-5; imenovanje i uklanjanje 1422; povjerenje sucima parnice 1425 §§ 3 i 5; predsjednik sudskom vijeću 1426 § 2; prigovor 1449 § 2; priopćuje presudu ordinariju 1685; postupak na temelju isprava 1686; v. *Viceoficijal*

VIKARIJAT (VICARIATUS)

- apostolski: pojam 371 § 1; izjednačuje se biskupiji 368; kad je stolica prazna 420; osnivanje vijeća misionara i njihove dužnosti 495 § 2, 502 § 4
- dekanatski (dekanat): pojam 374 § 2; na čelu dekan 553-555; sudjelovanje na biskupijskoj sinodi 463 § 1,8

VINO (VINUM)

- u euharistijskom slavlju 899 § 1, 924 §§ 1 i 3; pričest pod prilikom vina 925

VIZITACIJA (VISITATIO)

- v. *Pohod*

VJENČATELJ (ASSISTENS)

- v. *Ženidba*

VJERA (FIDES)

- katolička: potpuno zajedništvo 205; otpad 194 § 1,2, 694 §§ 1-2, 1071 § 1,4, 1364 §§ 1-2; v. *Otpad*; biskup se mora brinuti za čistoću i jedinstvo vjere 386 §§ 1-2; poklad vjere povjeren Crkvi 747 § 1; traženje, čuvanje i prisiljavanje 748

- §§ 1-2; istine koje treba vjerovati 750-751; v. *Krivovjerje, Kažnjivo djelo*; vjernika i kateheze 773, 787 § 2; ispovijest vjere 833, 542,3; bogoštolvlje 836; sakramenti 840; krst 865 §§ 1-2; potvrda 879; euharistija 913 §§ 1-2; ženidba 1071 § 1,4
- dobra: uvjet za zastaru 198; molba za oprost od nepravilnosti i zapreka 1049 § 1; prestaje kod posjednika tuđe stvari 1515; v. *Dobra vjera, Ispovijest vjere, Religija*

VJERNIK (CHRISTIFIDELIS, FIDELIS)

- vjernici 204-329; pojam 204 § 1; zajedništvo s Crkvom 205-206; klerik ili laik 207 § 1; posvećeni evanđeoskim savjetima 207 § 2; obveze i prava 208-223, 394 § 2
- različitog obreda 383 § 2
- pastoralno vijeće 512
- svjetovne ustanove 710
- kateheza 773-774
- posvetiteljska služba Crkve 835 § 4; podjeljivanje krštenja 861 § 2; primanje potvrde 890; sudjelovanje u euharistiji 899 § 2; izvanredni djelitelj pričesti 910 § 2, 230 § 3; dužnost ispovijedanja grijeha 989; pokora 1249; oprost 994
- otkrivanje zapreka prije ređenja 1043 i prije ženidbe 1069
- moljenje časoslova 1174 § 2
- potrebe Crkve 1260-1262, 1267 § 3
- škole 799-800

VJERNOST (FIDELITAS)

- prisega vjernosti Apostolskoj Stolici 380
- nauku učiteljstva 978 § 2
- u upravljanju crkvenim dobrima 1283
- posvećenju u svjetovnim ustanovama 713 § 2
- članova sudišta 1454; vjerno vršenje zadaće stručnjaka 1577 § 2; prijevoda parničnih spisa 1474 § 2

VJERODOSTOJNOST (AUTHENTICITAS)

- upravnog akta 40; otpusnog pisma 1022; pojedinih listova sudskih spisa 1472 § 2,

isprava na sudu 1544; prijepis tužbe 1658 § 2

- v. *Tumačenje*

VJEROUČITELJ (CATECHISTA)

v. *Kateheta*

VJERSKA PRAKSA (PRAXIS RELIGIOSA)

- v. *Praksa*

VJEŠTAK (PERITUS)

- v. *Stručnjak*

VJEŽBE (EXERCITIA, EXERCITATIONES)

- duhovne: godišnje u sjemeništu 246 § 5; za klerike 276 § 2,4; za redovnike 663 § 5; za ređenike 1039; godišnje za svjetovne ustanove 719 § 1; župne 770
- pobožnosti: u sjemeništu 246 § 3; za klerike 276 §§ 1-2; za redovnike 663 § 3; vjernika u danima pokore 1245, 1249, 1253
- apostolata u sjemeništu 258; u novaštvu 648 § 2
- svete 839 § 2
- v. *Sabranost*

VLASNIŠTVO (PROPRIETAS)

- stjecanje i gubitak po zastari 197-199, 1268-1270
- odreknuće redovnika 668 §§ 1-5; redovnika uzdignutog na biskupsku službu 706; družba apostolskoga života i njezini članovi 741
- pravo Crkve, ciljevi 1254-1257; stjecanje 1259-1272; dobara mora biti osigurano 1284 § 2,2
- svetih stvari 1171; svetišta 1232 § 2; groblja 1240-1241
- isprava na sudu 1475 § 1
- v. *Dobro, Vremenito dobro*

VLAST (AUCTORITAS; POTESTAS)

Vlast (auctoritas)

- mjerodavna crkvena: može opozvati opću odluku 33 § 2 i upravni akt 47; prije donošenja pojedinačne odluke treba zatražiti podatke i dokaze 50; u roku od tri mjeseca treba donijeti odluku 57 §§ 1-

- 3; ustanovljuje pravnu osobu 114 §§ 1-3; priziv na višu vlast i obustava izvršenja 139 §§ 1-2; podjeljuje crkvenu službu 147-148; postavlja predstavljenog 163; odlaganje izbora i popunjenje službe 165; potvrda izabranoga, podjeljivanje oprosta od smetnje u molbenom izboru 179, 182; napismeno priopćenje gubitka službe 186, 192; odreknuće službe 189 §§ 1-4
- usklađuje vršenje prava vjernika 223 § 2; osniva i nadzire društva vjernika 301 §§ 1-3, 305 §§ 1-2
 - tumači i upravlja evanđeoskim savjetima 576
 - osniva, upravlja ili priznaje katoličke škole i sveučilišta 803, 808; dopušta da se škola ili sveučilište zove 'katoličko' 803, 808; osniva fakultete ili katedre bogoslovlja na sveučilištima 811; daje ovlast predavačima bogoslovnih predmeta 812
- Vlast (potestas)**
- reda: dobivanje službi 274 § 1; božanski je utemeljena i podjeljuje se sakramentom reda 1008, 207 § 1; ne može se oduzeti 290, 1338 § 2; ali se može zabraniti vršenje 292, 1333 § 1,1; podjeljivanje odrješena 966 § 1
 - upravljanja ili jurisdikcije: pojam, nosioci i suradnja laika 129 §§ 1-2, 274 § 1, 228 §§ 1-2; vrši se za izvanjsko ili unutrašnje područje 130
 - redovita vlast upravljanja: pojam 131 § 1; vlastita ili zamjenička 131 § 2; može se povjeriti i još dalje povjeriti 137 §§ 1-4; prestanak ili obustava 143 §§ 1-2; papina 331; prelata osobne prelature 295 § 1; dijecezanskog biskupa 381 § 1; generalnog vikara 475 § 1; biskupskog vikara 476; sudskog vikara 1420 § 1
 - povjerena ili još dalje povjerena: pojam 131 § 1; dokazivanje vlasti 131 § 3; mogućnosti i granice naloga 132-133; kada se može dalje povjeriti 137 §§ 2-4; tumačenje 138-142; gubitak kleričkog staleža 292

- Crkva dopunja vlast 144 §§ 1-2
- zakonodavna vlast upravljanja 135 § 2, 341, 391, 445-446, 455-456, 596 § 2, 1315
- izvršna vlast upravljanja 134-144; opća odluka, uputstvo, pojedinačni upravni akt 30-31, 34-35; oprost 85
- sudska vlast upravljanja 135 § 3, 391, 469, 472, 1417 § 1, 1419 § 1, 1420 § 1, 1427 § 1, 1438,3, 1620,2
- papina 331-333; dijecezanskog biskupa 333 § 1, 381 § 1, 391; biskupskog zbora 336-341; Rimske kurije 360-361; papinih izaslanika 362-367; koadjutora i pomoćnih biskupa 405-406; generalnog i biskupskog vikara 475-481; poglavara i kapitula redovničkih ustanova 596
- vlast davanja oprosta; v. *Oprost*
- vlast opraštanja kazni; v. *Kazna*
- v. *Jurisdikcija, Ovlast, Upravljanje*

VLASTITI BISKUP (EPISCOPUS PROPRIUS)

- v. *Biskup*

VLASTITI ORDINARIJ (ORDINARIUS PROPRIUS)

- milost 65 § 1; služba 162
- lutalica 107 § 2; klerika 285 § 4, 289 § 2, 644; redovnika 644
- osobna prelatura 295 § 1
- izdavanje knjiga 824 § 1
- sakramenti: potvrda 886 § 1; 887; red 1053 § 2; ženidba 1115
- prikupljanje milostinje 1265 § 1; parnica u ime pravnih osoba 1288; dobro za nabožne svrhe 1302 § 3
- v. *Ordinarij*

VODA (AQUA)

- za krštenje 849; blagoslovljena osim u slučaju potrebe 853
- euharistijski post 919 § 1
- vino u misi 924 § 1

VODITELJ (MODERATOR)

- vrhovni; v. *Poglavar*
- biskupijske kurije 473 §§ 2-3, 474, 487 § 1, 488

- sjemeništa 239 § 3, 261 §§ 1-2
- vjerničkog društva 309; javnog 317 §§ 1-4, 318 § 2, 320 § 3; privatnog 324 § 1; laičkog 329
- župe 517 §§ 1-2, 520 § 1, 526 § 2, 542,3, 543-544
- u ustanovi posvećenoga života 592 §§ 1-2; samosvojne kuće ili samostana 613 §§ 1-2, 615, 625 § 2, 699 § 2; u redovničkim ustanovama: vlast 616 § 1, 622; izbor 625 §§ 1-3, 631 § 1; trajanje 624 § 1; vlast s obzirom na novaštvo 647 §§ 1-2; odreknuće dobara 668 § 4; prelazak u drugu ustanovu 684 § 1; napuštanje vlastite ustanove 686 §§ 1-3, 688 § 2; ponovno primanje 690 § 1, 691 § 1; otpuštanje 695 §§ 1-2, 697-699; misni prilog 1308 § 5; sudac 1427 § 2, 1438,3; sudi ga Rimski rotari 1405 § 3,2; svjetovnih ustanova 717 §§ 1-2, 720, 724 § 2, 726 §§ 1-2, 727 § 1, 729-730; u društvu apostolskoga života 738 § 1, 743, 744 § 1, 745-746
- naviještanje Božje riječi 756 § 2
- katoličke škole 806 § 2; sveučilišta ili fakulteta 820

VOJNA SLUŽBA

(MILITIA, SERVITIUM MILITARE)

- kandidati za ređenje i klerici 289 § 1
- redovnici 672

VOLJA (VOLUNTAS)

- Očeva, Božja 577, 618; Kristova 755 § 1
- prigrliti vjeru u Krista 788 § 1; primiti krštenje 865 § 1
- vikari i biskupova volja 480: podložnost volji poglavara 601; nauk pape ili biskupskog zbora 752
- u ženidbenoj privoli 1057 § 2, 1099, 1101 § 2; u obnovi privole 1157
- i prekršaj kaznenog zakona 1324 § 1,3, 1326 § 1,1, 1328 § 1; i nedovršeno kažnjivo djelo 1330
- utemeljitelja i darovatelja i dobra pravnih osoba 121-123; dobra ukinutog društva 326 § 2; darovatelja s obzirom na priloge 531, 706,3 i na slavljenje misa 954

- nabožne odredbe: dužnost ispunjenja 1299 § 2, 1300; ordinarij je izvršitelj, mora biti obaviješten i bdjeti 1301-1302; smanjenje, ublaženje ili zamjena vjerničkih odredaba 1310

VREMENITO DOBRO (BONUM TEMPORALE)

- pojam 1257 §§ 1-2, 635 §§ 1-2; prirodno pravo Crkve za postignuće svrhe 1254 §§ 1-2; subjekt 1255; vlast pape i pripadnost pravnoj osobi 1256; upravljanje po kanonima i statutima 1257 §§ 1-2
- stjecanje 1259-1272: v. *Stjecanje*
- upravljanje 1273-1289: v. *Upravljanje*
- otuđenje i ugovori 1290-1298: v. *Otuđenje, Ugovor*
- Apostolske Stolice 1270
- privatnog društva 310, 325 §§ 1-2, 326 § 2; 1257 § 2
- javnog društva 319 §§ 1-2
- crkve 562
- svetišta 1232 § 2
- biskupije 494 § 3
- ustanove posvećenoga života 584, 600; redovničke ustanove 634-640, 616 §§ 1-2 i 4; stečena od redovnika 668 §§ 3 i 5; redovnika koji je postao biskup 706
- svjetovne ustanove 718
- družbe apostolskoga života 741 § 1
- župe 532, 537
- pravne osobe u slučaju: ujedinjenja, podjele ili prestanka 121-123; mjerodavni sud 1419 § 2
- kaznene mjere 1312 § 2, 1333 § 3,3, 1375-1377
- v. *Dobro, Zastara*

VRHOVNI SVEĆENIK (SUMMUS PONTIFEX)

- v. *Rimski prvosvećenik*

VRIJEDNOST (VALOR)

- povijesnih isprava 491 § 2
- dobara u slučaju otuđenja 1291-1293, 1295

VRIJEME (TEMPUS)

- pojam neprekidnog i iskoristivog 201 §§ 1-2; računanje 200, 202-203
- uskršno 920 § 2; korizmeno 1250; sveto 1244-1245; pokorničko 1250
- moljenje časoslova 1175
- v. *Rok*

VRŠENJE (EXERCITIUM)

- prava punoljetne osobe 98 §§ 1-2
- vlasti upravljanja i laici 129 § 2
- zakonodavne, izvršne i sudske vlasti 135-144
- reda 150, 278 § 1, 1338 § 2, 1498
- prava izbora 165
- vlastitih prava i opće dobro 223 §§ 1-2
- crkvenih služba i kažnjiva djela 1379-1380, 1382-1389
- prava 1496 § 2, 1498-1499, 1508 § 3

Z**ZABLUDA (ERROR)**

- o poništavajućim i onesposobljavajućim zakonima 15 §§ 1-2
- u izvršavanju upravnog akta 45
- u otpisu 66
- nevaljanost čina 126; odreknuće 188; dopuna vlasti 144 § 1
- u ženidbi: u osobi i o svojstvu osobe 1097 §§ 1-2; o jedinstvu, nerazrješivosti ili dostojanstvu sakramenta 1099
- primanje sakramenata od nekatoličkog službenika 844 § 2
- kazna 1323,2, 1324 § 1,8
- priznanje i izjava stranaka 1538; u sudskoj presudi 1616 § 1

ZABRANA (PROHIBITIO)

- budućeg običaja 26; traženja otpisa 60
- klericima: određene javne službe 285 § 3; trgovine ili novčarenja 286; vršenja vlasti reda nakon što su izgubili klerički stalež 292 ili nakon tužbe za nevaljanost ređenja 1709 § 2; koncelebriranja s nekatoličkim službenikom 908
- određenih čina za vrijeme prazne biskupske stolice 428 § 2; poglavarima s obzirom na savjest redovnika 630 § 5;

- redovniku boraviti u biskupiji 679; ispovjedniku služiti se znanjem stečenim u ispovijedi 984 § 1
- primanja sakramenata 843 § 1, 886 § 1, 912, 1058, 1075 § 1, 1077 §§ 1-2, 1084 § 3, 1127 § 3, 1352 § 1
- blagoslovina 1170; spaljivanja 1176 § 3; izbor groblja 1180 § 2; zavjeta 1191 § 2
- skupljanja novca bez dopuštenja ordinarija 1265 § 1
- kao kazna 1331-1333, 1336 §§ 1,1 i 3, 1337 § 1, 1338 §§ 1-3, 1397
- na sudu: sucu i drugima primati darove 1456, 1488 § 1; bilježniku i kancelaru da izdaju prijepise ili snimke spisa 1475 § 2; strankama i odvjetnicima 1604 § 1; sklapanje nove ženidbe poslije presude 1684 § 1; tuženom za vrijeme postupka 1722
- v. *Smetnja, Zapreke*

ZABRANA BOGOSLUŽJA (INTERDICTUM)

- i pričest 915; prisustvovanje ženidbi 1109
- popravna kazna 1312 § 1,1
- zakonske zabrane 1331-1332
- slučajevi kada se primjenjuje 1370 § 2, 1373-1374, 1378 § 2, 1380, 1390 § 1, 1394 § 2, 1397
- zabrane upravljanja dobrima na sudu 1478 § 4
- v. *Oprost, Cenzura, Kazna*

ZADAĆA CRKVE (MUNUS ECCLESIAE)

- v. *Služba Crkve*

ZADOVOLJŠTINA (SATISFACTIO)

- za grijeh 981
- blago Kristovih i svetačkih zadovoljština 992
- namjena mise 388 §§ 3-4, 534 § 3, 953, 955 § 4, 956
- obveza posjeta apostolskim grobovima i papi 400 §§ 2-3
- zapovijedanih blagdana 1248 § 1
- ekonomskih i drugih obveza 1274 § 3, 1304 § 1

- i kažnjivo djelo klevetanja 1390 § 3

ZAHTEJEV (LIBELLUS)

- v. *Tužba*

ZAJEDNICA (COMMUNITAS)

- sposobna primiti zakon 25, 29
- vjernika 23, 381 § 2, 515 § 1, 516 §§ 1-2, 564, 1223
- kršćanska 233 § 1
- crkvena 134 § 1, 381 § 1, 713 § 2, 1063
- nekatolička crkvena zajednica 364,6, 463 § 3, 844 § 4, 869 § 2, 874 § 2, 908, 933, 1124, 1183 § 3
- biskupijska 460
- područna 631 § 3, 636 § 1, 733 § 1, 942
- župna 515 § 1, 516 § 2, 519, ne-župna 570
- redovnička 556, 608, 619, 633 § 1, 911 § 1; novaštva 648 §§ 1-2;
- apostolskog života 556, 733 § 1, 740, 911 § 1
- laička 630 § 3
- v. *Zajedništvo*

ZAJEDNIŠTVO (COMMUNIO)

- crkveno: uvjet 96, potpuno zajedništvo 205; dužnost čuvanja 209 § 1; uvjet za crkvenu službu 149 § 1, 194 § 1,2 i za glasovanje 171 § 1,4; pastoralno vijeće 512 § 1; traži se za apostolsku djelatnost 675 § 3; sakramenti uvode, učvršćuju i očituju zajedništvo 840; nepotpuno zajedništvo i euharistija 908, 933; otpusno pismo i zajedništvo s Apostolskom Stolicom 1021; primanje u javno društvo 316 § 1; uklanjanje župnika ako šteti zajedništvu 1741,1
- potpuno 205, 883,2
- nepotpuno 383 § 3, 463 § 3, 844 §§ 3-4, 908, 933, 1124
- hijerarhijsko: biskupa s papom i biskupa međusobno 204 § 2, 333 § 2, 336 §§ 1-3; 375 § 2, 749 § 2, 753, 1021
- s rimskom Crkvom 437 § 1
- župno 529 § 2
- članova ustanova posvećenoga života 592 § 1, 602, 675 § 3, 716 § 2
- euharistijsko - v. *Euharistija*

- dobara - v. *Dobro*

- v. *Zajedništvo u bogoslužju, Zajednica*

ZAJEDNIŠTVO U BOGOSLUŽJU (COMMUNICATIO IN SACRIS)

- dopušteno u posebnim slučajevima 844 §§ 1-5
- slavljenje euharistije u nekatoličkoj crkvi 933; zabrana koncelebracije s nekatoličkim službenikom 908
- crkveni pogreb krštenih nekatolika 1183 § 3
- kazne 1365
- v. *Zajedništvo*

ZAKLADA

(FUNDATIO PIA, CAUSA PIA)

- pojam, samostalna zaklada dobara ili stvari 115 § 3, 117; osnivanje i upravljanje 215; statuti 94 § 1; utruće 120 §§ 1-2; ujedinjenje 121
- nabožna 1299-1310: pojam 1303; samostalna i nesamostalna 1303 § 1,1-2; osnivanje i prihvaćanje 1304 §§ 1-2
- osiguranje dobara 1305
- napismena uobilježba i čuvanje isprava 1306 §§ 1-2; popis obveza 1307 §§ 1-2; smanjenje, prenošenje, zamjena obveza 1308-1310
- v. *Nabožna odredba*

ZAKLETVA (IUSIURANDUM)

- v. *Prisega*

ZAKLINJANJE (EXORCISMUS)

- dopuštenje i služitelj 1172 §§ 1-2

ZAKLJUČENJE DOKAZNOG POSTUPKA

(CONCLUSIO IN CAUSA)

- opći propisi 1598-1606; odluka zaključenja 1599 § 3; učinci, obrana, primjedbe 1600-1601
- ako stranka umre, promijeni stanje ili joj prestane služba 1518
- sudjelovanje trećega u parnici 1596 § 2

ZAKON (LEX)

- božanski: naravni ili pozitivni 199,1; maloljetni 98 § 2; pokora 1249; istina 748 § 1

- crkveni 7-22; poništavajući ili onesposobljavajući 10; dvojba 14; neznanje ili zabluda 15 §§ 1-2; proglašenje krajevnih 8 § 2; pretpostavlja se da su područni 13 § 1; koje Zakonik ukida 6,2-3; odnos između kasnijeg i ranijeg, općeg i krajevnog 20; tumačenje 18; primjena 31-34, 49; upravni akti protivni zakonu 36, 38
- protivan i otpis 73; oprost 85-93; obdržavanje 392 § 1; prekršaj 1315 § 1, 1401,2
- kanonski: običaj 26; slavljenje euharistije 900 § 2; prekršaj 1399
- papinski 1403 §§ 1-2
- bogoslužni 2, 437 § 2, 925, 930 § 1, 1176 § 2, 1216, 1217 § 1, 1225
- opći 12 §§ 1-2, 20, 28, 136, 1315 § 3
- krajevni 6 § 1,23, 8 § 2, 13 §§ 1-3, 19, 87 §§ 1-2, 89, 136, 527 § 2, 764, 1263, 1315 § 3, 1317, 1319 § 2, 1327, 1362 § 1,3, 1470 § 1, 1509 § 1, 1561, 1653 § 1
- posebni: dok je papinska stolica prazna ili spriječena 335; za Rimsku kuriju 334, 360; za izbor pape 349; za kardinalski zbor 359; za vojne kapelane 569; za papinsku klauzuru 667 § 3; za proglašenje svetaca 1403 § 1; za davanje oprosta 997
- koji štite javni red 13 § 2,2
- pokrajinskog sabora 88; biskupske konferencije 88, 1714; biskupijski 88
- osobni, područni 13 §§ 1-2, 395 § 1
- stegovni: ukidanje 6 § 1,4; opraštanje 87 § 1
- kazneni 6 § 1,3, 87 § 1, 1313-1321, 1399
- nemrsa 1252
- građanski: na koje upućuje crkveno pravo 22; za postavljanje zaštitnika 98 § 2; o posvojitelju 110; o zastari 197; izuzeće od dužnosti i služba stranih klericima 289 § 2; vjerski odgoj djece 799; ženidba 1062 § 1, 1071 § 1,2; upravitelji crkvenih dobara 1284 § 2,2-3; ugovaranje radova 1286,1, 1290; nagodba, sporazum i izabrani sud 1714, 1716 §§ 1-2
- v. *Zapovijed*

ZAKONIK (CODEX)

- Zakonik kanonskoga prava 16, 197
- ime Apostolske ili Svete Stolice 361
- u odnosu na vlast biskupske konferencije i biskupske skupštine crkvene regije 434
- temeljni ili konstitucije ustanova posvećenoga života 587 § 1-3, v. *Konstitucije*; drugi zakonici 587 § 4
- postupak proglašenja svetima 1403 § 2

ZAKONSKA ŽENIDBA (MATRIMONIUM LEGITIMUM)

- pojam 1143 § 1
- razrješenje ženidbene veze 1143-1150
- v. *Ženidba*

ZAKUP (LOCATIO)

- crkvenih dobara 1297-1298
- radova 1286,1

ZAMJENA (COMMUTATIO, SUBSTITUTIO)

- izvršenja upravnog akta 43-44
- prezbitera u biskupijskoj sinodi 463 § 1,8; suca izvjestitelja 1429, 1624; zastupnika 1482 § 1
- posta i nemrsa 1253
- zavjeta 1194; za veće, jednako ili manje dobro 1197
- prisege 1202,4
- vlast davanja oprosta 1203
- obveze obdržavanja blagdana ili pokorničkih dana 1245
- odredbe vjernika za nabožne svrhe 1310 § 1
- kazne sa strane suca 1343

ZAPISNIČAR (ACTUARIUS)

- opisuje izbore i potpisuje zapisnik 173 § 4
- sudski 1507 § 3
- v. *Bilježnik*

ZAPORKA (CLAUSULA)

- v. *Ograničenje*

ZAPOVIJED (PRAECEPTUM)

- pojedinačna: pojam 49; tko može izdati 35-47; opće odredbe 48-58; v. *Odluka*
- Gospodnja pomagati siromahe 222 § 2
- crkvena: svete pričesti 920 §§ 1-2;

- ispovijedi 989; obdržavanja nedjelja i blagdana 1246-1248; posta i pokore 1251-1253; dužnost biskupa na zapovijedane blagdane 388 § 1, 389, župnika 528 § 1, 530,7, 534 § 1, 767 § 1, 905 § 2
- šesta Božja 977, 1387
 - kaznena 1314, 1317-1319; 1321-1324; 1326-1327, 1328 § 1, 1329 §§ 1-2, 1333 § 2, 1334 §§ 1-2, 1342 § 3, 1343, 1354 §§ 1-2, 1356 §§ 1-2, 1389 § 1
 - zapovijedani blagdan i ređenje 1010
 - v. *Zakon*

ZAPREKA**(IMPEDIMENTUM DIRIMENS)**

- ženidbene općenito 1073-1082
- ženidbene pojedinačno: propisana dob 1083 §§ 1-2; spolna nemoć 1084 §§ 1-2; ženidbeni vez 1085 §§ 1-2; razlika bogoštovlja 1086 §§ 1-3; sveti redovi 1087; doživotni zavjet 1088; otmica 1089; zločin ubojstva ženidbenog druga 1090 §§ 1-2; krvno srodstvo 1091 §§ 1-4; tazbina 1092; javna ćudorednost 1093; zakonsko srodstvo 1094; v. *Smetnja*

ZARUČNICI (SPONSI)

- priprava za sklapanje ženidbe 1063,2, 1065 § 2
- zaručnički ispit 1067
- očitovanje ženidbene privole 1104 § 2

ZARUKE (SPONSALIA)

- ili obećanje ženidbe 1062 §§ 1-2

ZASTARA (PRAESCRIPTIO)

- povlastice 82; stjecanje ili gubljenje prava ili obveza i svjetovno pravo 197; traži se dobra vjera 198; predmet 199; vremenitih dobara 1268; svetih stvari 1269
- vrijeme 1270
- okajničke kazne 1344,3
- krivičnih tužbi 1362 §§ 1-2; tužbe za izvršenje kazne 1363 §§ 1-2
- tužbe općenito 1492 § 1; prekid 1512,4; ništovna žalba protiv presude 1621-1623

ZASTUPNIK (PROCURATOR)

- izbori 167 § 1; prava i obveze privatnog

- društva 310; predavanje palija za metropolitu 355 § 2, 437 § 1; ulazak biskupa u posjed 382 §§ 2-3 i koadjutora 404 § 1; posjet apostolskim grobovima 400 § 3; krajevni sabor 444 § 2; biskupska sinoda 464; nije dopuštena prisega po zastupniku 1199 § 2
- sklapanje ženidbe 1071 § 1,7, 1104 § 1, 1105 §§ 1-4; nevaljan nalog 1686
- u sudskim parnicama 1445 § 3,1, 1447, 1455 § 3, 1470 § 2, 1477, 1481-1490, 1504,3, 1508 § 3, 1518,2, 1519, 1521, 1524 § 3, 1559, 1612 § 1, 1615, 1649 § 1,2, 1686, 1725, 1738

ZAŠTITA (PATROCINIUM)

- naslovne crkve 357 § 1
- besplatna pravna 1464; 1649 § 1,3; uskrata za odvjetnike i zastupnike 1489

ZAŠTITNIK (PATRONUS; TUTOR)**Zaštitnik (patronus)**

- pojam i dužnosti 1490; prava 1678 § 1; u postupku za oprost od tvrde neizvršene ženidbe 1701 § 2; ulagatelj utoka 1738

Zaštitnik (tutor)

- pojam, postavljanje 98 § 2; prebivalište ili boravište onoga koji ima zaštitnika 105 § 2; predstavljanje na sudu 1478 §§ 14; prihvatanje postavljenih od građanske vlasti 1479; poziv na sud 1508 § 3; prestanak dužnosti zaštitnika i obustava suđenja 1519 §§ 1-2; utruće parnice 1521
- pravne osobe i odustajanje od parnice 1524 § 2
- v. *Zaštitništvo*

ZAŠTITNIŠTVO (TUTELA)

- prebivalište ili boravište onoga koji je pod zaštitništvom 105 § 2
- sudac neka ne vodi parnicu komu je zaštitnik 1448 § 1
- v. *Zaštitnik*

ZATAJA (SUBREPTIO)

- u otpisu 63 § 1
- u molbama za davanje oprosta 1049 §§ 1-3; za otpuštanje kazne 1359

ZAVEZA (CENSURA)

- v. *Cenzura*

ZAVJET (VOTUM)

- pojam 1191 § 1; sposobnost za zavjetovanje 1191 §§ 2-3; vrste 1192 §§ 1-3; obveznici 1193; prestanak i razlozi 1194; odlaganje obveze 1195, 1198; oprost od zavjeta 1196; zamjena 1197
- posvećenih osoba 207 § 2, 573 § 2, 654; pustinjaka 603 § 2; poslušnosti 590 § 2; siromaštva 668 § 5; u slučaju prelaska u drugu ustanovu 684 § 1, 685 §§ 1-2; privremeni 690 § 1; dopuštenje napuštanja ustanove 692; otpuštanje redovnika 701; redovnik promaknut u biskupstvo 705; družba apostolskoga života 731 § 1; nepravilnost za ređenje 1041,3; ženidbena zapreka 1088; davanje oprosta 1078 § 2,1
- stvari darovane po zavjetu: otuđenje 638 § 3, 1292 § 2
- v. *Redovničko zavjetovanje, Obećanje*

ZBIRKA (COLLECTIO)

- ponovno izdavanje zbirke odluka ili spisa 828

ZBOR (COLLEGIUM)

- pravna osoba 115 § 2, 116 §§ 1-2; zborni čini 119,13, 127 § 1; zorno predstavljanje 158 § 2, 160 § 2; zborni izbor 165-169, 173 §§ 1 i 4, 174 §§ 1-2, 175,1, 176-177; zorno molbeno biranje 180-183
- kardinala: članovi i služba 349; tri reda 350 §§ 1-6; predsjednik, dekan, prodekan 351-352; konzistorij 353 §§ 1-4; vlast u vrijeme prazne Apostolske Stolice 359; v. *Kardinal, Konzistorij*
- biskupa: pojam, božanska ustanova 330-331; vlast 336; vršenje vlasti 337 §§ 1-3; 339 § 1, 341 § 2; v. *Sabor*; nezabludivost 749 § 2; služba naučavanja 375 § 2, 752-754; ekumenizam i jedinstvo kršćana 755 §§ 1-2; naviještanje evanđelja 756 §§ 1-2; uprava i usklađivanje misijskih djela i suradnje 782 § 1; utok na zbor biskupa protiv pape 1372

- savjetnika: imenovanje, broj, trajanje, dužnosti 502 §§ 1-4; biskupi pokazuju pismo o imenovanju zboru 382 § 3; 404 §§ 1 i 3; kada je biskupska stolica prazna 413 § 2; 419, 501 § 2; bira dijecezanskog upravitelja 421 § 1; obavještava Apostolsku Stolicu o smrti biskupa 422; uklanjanje sa službe kancelara 485; inkardinacija ili ekskardinacija 272; imenovanje ili uklanjanje ekonoma biskupije 494 §§ 1-2; imenovanje biskupa 377 § 3; ispovijest vjere dijecezanskog upravitelja 833,4; otpusno pismo 1018 § 1,2; poslovi upravljanja od veće važnosti 1277, 1292 § 1
- sudski: sudsko vijeće 135 § 3, 1421 § 2, 1425 §§ 1-5, 1429, 1505 § 4
v. *Vijeće, Kongregacija, Rimaska kongregacija*

ZLOČIN (CRIMEN)

- ženidbena zapreka ubojstvo supruga 1090; oprost pridržan Apostolskoj Stolici 1078 § 2,2
- lažna optužba ispovjednika zbog poticanja na grijeh protiv šeste zapovijedi 982; drugi zločini lažnog prikazivanja i kazne 1390-1391

ZLOUPOTREBA (ABUSUS)

- dužnost dijecezanskog biskupa 392 § 2; metropolite 435 § 1,1
- vlasti, službe, zadaće 1326 § 1,2 i § 2, 1389 § 1
- crkvene stege 305 § 1, 392 § 2, 436 § 1,1, 683 § 2
- u bogoslužju 528 § 2
- u sakramentu pokore 990
- u prezbiterskom vijeću 501 § 3
- vlasti dobivene povlasticom 84 poglavarske službe 626

Znanost (SCIENTIA, DISCIPLINA)

- sloboda istraživanja 218
- laici 229 §§ 2-3; sjemeništarci 248; poslije ređenja 279 §§ 2-3
- crkvena sveučilišta i fakulteti 815

ZVANJE (VOCATIO)

v. *Poziv*

Ž**ŽALBA (QUERELA NULLITATIS)**

- v. *Ništovna žalba, Priziv, Utok*

ŽENA (UXOR)

- suglasnost oženjenom kandidatu za đakonat 1031 § 2; promaknuće oženjenih u red trajnog đakonata 1042,1, 1050,2

- više žena novokrštenika ili više muževa novokrštenice i rastava 1148 §§ 1 i 3

v. *Laik*

ŽENIDBA (MATRIMONIUM, NUPTIAE, CONIUGIUM)

- pojam 1055 § 1; sakrament i ugovor 1055 § 2; bitna svojstva 1056; pravo 1058; crkvena i građanska mjerodavnost 1059; uživa pravnu zaštitu 1060; tvrda izvršena, predmnijevana 1061 §§ 1-3; zaruke 1062

- pastoralna briga i priprava 1063-1072; potvrda, pokora, euharistija 1065 §§ 1-2; ispit, navještaji, izvidi 1066-1070; kada je potrebno dopuštenje za prisustvovanje 1071 §§ 1-2

- zapreka: pojam 1073; javne i tajne 1074; ustanovljenje i proglašavanje 1075; običaji 1076; zabrana od strane ordinarija 1077 §§ 1-2; davanje oprosta 1078-1080; upis oprosta 1081-1082; zapreke: v. *Zapreka*

- privola 1057 §§ 1-2; očitovanje 1104 § 2; pretpostavljena privola 1107; nesposobni za sklapanje 1095; nedostatak privole 1096-1103; ženidba preko zastupnika 1104-1105; 1071 § 1,7; preko tumača 1106; v. *Privola*

- oblik sklapanja: redovite prilike 1108-1117; u slučaju smrtne pogibelji 1079 § 1; 1116 §§ 1-2; kad je samo jedna stranka krštena 1117; prisustvovanje ordinarija ili drugog službenika 1108-1110; ovlaštenje: svećenika i đakona 1111 §§ 1-2; laika 1112 §§ 1-2

- mjesto sklapanja 1115-1118; obredi 1119-1120; 1110; upis 1121-1123

- učinci: veza trajna i isključiva 1134; zajedništvo života 1135; odgoj djece 1136; zakonita i nezakonita 1138-1139; i učinci zakonitosti 1140; ženidba i novaštvo 643 § 1,2; ženidbe u vrijeme kušnje u svjetovnim ustanovama 721 § 1,3; zapreka ređenja 1042,1; nerazrješivost tvrde izvršene ženidbe 1141

- rastava ženidbenih drugova: razrješenje 1142; rastava bez raskidanja ženidbenog veza 1151-1153; uzdržavanje i odgoj djece 1154; odricanje na pravo rastave 1155

- ukrepljenje: jednostavno 1156 §§ 1-2; obnova privole 1157-1159; ponovno sklapanje 1160; v. *Ukrepljenje*; ozdravljenje u korijenu 1161-1165; v. *Ozdravljenje u korijenu*

- u slučaju smrtne pogibelji: izvidi, zapreke 1068; oprost 1079 §§ 1-4; izvanredni oblik sklapanja 1116 §§ 1-2; obavijest župniku ili ordinariju 1121 § 2

- v. *Valjana ženidba, Kršćanska ženidba, Tvrda ženidba, Izvršena ženidba, Tajna ženidba, Mješovita ženidba, Zakonska ženidba, Predmnijevana ženidba, Građanska ženidba, Pokušana ženidba, Nevaljana ženidba, Nova ženidba, Prisustvovanje ženidbi*

ŽENIDBENA ZAJEDNICA**(CONVICTUS CONIUGALIS, CONSORTIUM VITAE CONIUGALIS)**

- uspostavljanje 1055 § 1; pripada privoli 1096 § 1; prevara 1098; jednako pravo i dužnost supruga 1135, 1151; u slučaju preljuba 1152 §§ 1-3; obnova 1153 § 2, 1676, 1695

ŽENIDBENI DRUG (CONIUX)

- prebivalište i boravište 104; promjena obreda 112

- obveza izgrađivanja Božjega naroda 226 § 1; briga župnika 529 § 1; pastoralna briga 1063,1 i 3; pomoć katoličkom drugu u mješovitoj ženidbi 1128; primanje sakramentalne milosti 1134;

- jednaka prava i dužnosti 1135; obveza čuvati ženidbeno zajedništvo 1151; rastava 1152-1155, 1692-1696; ubojstvo 1090 §§ 1-2
- sposobnost za pobijanje ženidbe 1674-1675; ako umre dok je parnica u tijeku 1675 § 2; pomirenje i ukrepljenje ženidbe 1676, 1695; traženje oprosta od tvrde neizvršene ženidbe 1681, 1697-1706; pretpostavljena smrt 1707 §§ 1-2
 - primanje u novaštvo i početnu kušnju 643 § 1,2, 721 § 1,3
 - katolički 1121 § 3, 1128; nekršteni 1149

ŽIVOT (VITA)

- apostolski: društva apostolskoga života 303; družba apostolskoga života 731-746
- zajednički: u sjemeništu 245 § 2; klerici 280; župnika i župnog vikara 550 § 2; redovnika 665 § 1; članova družbe apostolskog života 740; muža i žene 1055 § 1, 1093, 1153 § 1
- duhovni: pravo vjernika 214; kandidati za ređenje 235 § 2; 236; euharistija, Sveto pismo 246 § 1, 276 § 2,2, 719 § 2; duhovnik 246 § 4; bogoslovno obrazovanje 252 § 1; briga biskupa 384; zastara 199,3
- posvećen: pojam i svrha 573 § 1; ustanove posvećenoga života 573 §§ 1-2; pustinjačka 603 § 2; djeвица 604 § 1; novi oblici 605; novaci 652 § 2; uzor Blažena Djeвица 663 § 4; apostolat redovnika 673, 713 § 3; otpuštanje redovnika 696 § 1
- pustinjački ili osamljenički 603 §§ 1-2
- kontemplativni samostani 667 §§ 2-3
- bratski: u ustanovama posvećenoga života 602, 607 § 2; u svjetovnim ustanovama 714; u družbama apostolskoga života 731 § 1
- redovnički: pojam 607 § 1
- klerički 269,2, 280
- društveni: aktivno sudjelovanje 795; upravitelji dobara 1286,1
- ljudski: kašnjava djela 1397-1398
- stalež života; v. *Stalež, Stanje*

- bogoslužni: biskupi 835 § 1; u svetištima 1234 § 1
- kršćanski: u obiteljima 529 § 1; svjedočenje 713 § 2, 804 § 2; primjer 759; pravila 767 § 1; iskustvo i praksa 773, 774 § 2; katekumeni 788 § 2, 865 § 1; punina 794 § 1; krst 872; euharistija 897
- ženidbeni: u kršćanskom duhu 835 § 4; zajedništvo života 1055 § 1; poremećaj 1098; pomoć pastira duša 1128; dužnosti i prava 1135; zakonitost djece 1138 § 2; rastava 1152 § 1, 1155; ozdravljenje u korijenu 1161 § 3

ŽRTVA (SACRIFICIUM)

- euharistijska: pojam 897; čašćenje i sudjelovanje vjernika u najuzvišenijoj žrtvi 898; vrši se djelo otkupljenja 904; v. *Euharistija, Misa*
- darivanje kao žrtva Bogu 607 § 1; ustanove kontemplativnog života daju Bogu žrtvu hvale 674

ŽUPA (PAROECIA)

- pojam 515 § 1; osnivanje, ukidanje, obnavljanje 515 § 2; pravna osoba 515 § 3; dio biskupije, dekanata 374; kanonički kaptol 510 §§ 1-4
- povjerena dvojici ili više svećenika, đakonu ili laiku 517 §§ 1-2, 542-545
- područna i osobna 518
- povjerena redovničkoj ustanovi ili družbi apostolskoga života 520 §§ 1-2
- prazna i preuzeta 524, 525,2, 527 §§ 1-2, 539-541
- jedan župnik i jedna ili više župa 526 §§ 1-2 uprava dobara 532
- župne knjige, pečat i arhiv 535 §§ 1-5; v. *Knjiga*
- pastoralno vijeće 536 §§ 1-2; ekonomsko vijeće 537: prazna, upravitelj 539-541
- župni vikar 545-552; v. *Vikar*
- dekan 554 § 1, 555 § 4
- krst i krsni zdenac 857 § 2, 858 § 2; slavljenje ženidbe 1115, 1118 §§ 1-3; pogreb 1177 §§ 1-3; groblje 1180 §§ 1-2
- kao-župa: pojam 516 §§ 1-2

- za sveučilištarce 813

- v. *Kao-župa*

ŽUPNE KNJIGE

(LIBRI PAROECIALES)

- v. *Knjiga*

ŽUPNI VIKAR

(VICARIUS PAROECIALIS)

- v. *Vikar (župni)*

ŽUPNIK (PAROCHUS)

- pojam 519-526

- vlastiti 107 §§ 1-3

- u slučaju da je župna crkva ujedno i kanonička 510 §§ 2 i 3

- pastoralna briga, zadaća 515 § 1, 519

- nije pravna osoba 520 § 1; osobine i sposobnost 521 §§ 1-3; trajanje službe 522; podjeljivanje službe 523-525

- općenito jedne župe 526 §§ 1-2; preuzimanje 527

- zadaća, prava, dužnosti, obveze: zadaća posvećivanja, dušobrižništva, laičkog apostolata, podjeljivanja sakramenata 528-530; obveza s obzirom na prihode 531; zastupa župu 532; obveza boravka i odmor 533 §§ 1-3; propovijedanje i misa za narod 534 §§ 1-3; obveza s obzirom na župne knjige, pečat, arhiv 535 §§ 1-5; 958

§§ 1-2, 1307 § 2; predsjedja pastoralnom vijeću 536 § 1; pomaže mu ekonomsko vijeće 537; prestanak službe 538; u slučaju kad je župa prazna 539-541 ili odsutnosti župnika 549; briga za zvanja 233; naviještati evanđelje 757, 767 § 4, 770, 771 § 1; briga za katehetsko poučavanje 776; ispovijest vjere 833,6; sveta ulja 847 § 2; upis krštenja 877 §§ 1-3; mise 958; popudbina 911; prisustvovanje i ovlaštenje za ženidbu 1108-1110; davanje ovlaštenja za prisustvovanje ženidbi 1111; može dopustiti ženidbu izvan župe 1115

- ovlast ispovijedanja 968 § 1

- vlast davanja oprosta: općenito 89; od ženidbenih zapreka u određenim slučajevima 1079 §§ 2-4, 1081; od privatnih zavjeta 1196,1; od blagdana i pokore 1245

- kazne za zloupotrebu i nemarnost u službi 1389 §§ 1-2; povreda obveze prebivanja 1396

- uklanjanje 1740-1747; premještaj 1748-1752

- župni vikar, v. *Vikar (župni)*

- v. *Župa, Kao-župa, Rektor*

USPOREDNI POPIS KANONA

USPOREDNI POPIS KANONA

Priredio: Dr. Matija Berljak

I. *

ZAKONIK KANONSKOGA PRAVA iz 1983.

ZAKONIK KANONA ISTOČNIH CRKAVA iz 1990.**

1983.	1990.	1990.	1983.
Knjiga I.	Uvodni kanon
1	1	1	1
2	3	2	6, § 2
3	4	3	2
4	5	4	3
5	6, 2	5	4
6 § 1, 1	-	6, 1	6 § 1, 2 i 4
6 § 1, 2	6, 1	6, 2	5 § 1
6 § 2	2		
7	1488	Naslov I.
8	1489	7	204
9	1494	8	205
10	1495	9	206
11	1490	10	754
12	1491	11	208
13	1491	12	209

*

Ovdje donosimo usporedni popis kanona *Zakonika kanonskoga prava* za latinsku Crkvu iz godine 1983. sa *Zakonikom kanona istočnih Crkava* iz godine 1990. i obratno. Neki se kanoni tih *Zakonika* podudaraju, drugi se u bitnom slažu - premda postoje među njima znatne izričajne razlike, kod nekih se opaža djelomično slaganje, te konačno ima kanona koji se ne nalaze ili u jednom ili drugom *Zakoniku* (ti su u popisu označeni s -).

**

Naslovi pojedinih knjiga
Zakonika kanonskoga prava:

- I. knjiga: *Opće odredbe*
- II. knjiga: *Božji narod*
- III. knjiga: *Naučiteljska služba Crkve*
- IV. knjiga: *Posvetiteljska služba Crkve*
- V. knjiga: *Vremenita crkvena dobra*
- VI. knjiga: *Kaznene mjere u Crkvi*
- VII. knjiga: *Postupci*

Zakonik kanona istočnih Crkava nije podijeljen na knjige nego se sastoji od šest uvodnih kanona i trideset naslova.

1983.	1990.	1990.	1983.
14	1496	13	210
15	1497	14	211
16	1498	15	212
17	1499	16	213
18	1500	17	214
19	1501	18	215
20	1502	19	216
21	1503	20	217
22	1504	21	218
23	1506 § 1	22	219
24 § 1	1506 § 2	23	220
24 § 2	1507 §§ 1-2	24	221
25	1507 § 1	25	222
26	1507 §§ 3-4	26	223
27	1508		
28	1509	Naslov II.	...
29-34	-	27	-
35	1510	28	-
36	1512 §§ 1-2	29	111 § 1
37	1514	30	111 § 2
38	1515	31	-
39	1516	32	112 § 1, 1
40	1521	33	112 § 1, 2
41	1522	34	112 § 1, 3
42	1523	35	-
43	1524	36	-
44	1525	37	-
45	1526	38	-
46	1513 § 2	39	-
47	1513 § 3	40	-
48	1510 § 2,1	41	-
49	1510 § 2,2		
50	1517 § 1	Naslov III.	...
51	1514, 1519 § 2	42	330
52-53	-	43	331
54	1511, 1520 § 1	44 § 1	332 § 1
55-56	1520	44 § 2	332 § 2
57	1518	45	333
58	1513 § 5	46 § 1	334
59	1510 § 2,3, 1527 § 1	46 § 2	346
60	-	47	335
61	1528	48	361
62	1511	49	336
63	1529	50	337
64	-	51	338
65	1530	52	339
66-72	-	53	340

1983.	1990.	1990.	1983.
73	1513 § 1	54	341
74	1527 § 2		
75	-	Naslov IV.	...
76	1531	55-79	-
77	1512 § 3	80	435
78 § 1	1532 § 1	81-132	-
78 §§ 2-3	1532 § 2, 1-2, § 3	133	435-436, 442
79	-	134	435
80	1533	135-136	-
81	-	137	436 § 2
82	1534	138	436 § 1
83 § 1	1532 § 2, 3	139-150	-
83 § 2	1532 § 2, 4		
84	1535	Naslov V.	...
85	1536	151-154	-
86	1537		
87	1538	Naslov VI.	...
88-89	-	155-176	-
90	1536 §§ 1 i 3		
91	1539	Naslov VII.	...
92	1512 § 4	177	369, 373
93	1513 § 4	178	376, 381 § 1
94-96	-	179	376
97	909 §§ 1-2	180	378 § 1
98	910	181 § 1	-
99	909 § 3	181 § 2	377 § 1
100	911	182 § 1	-
101	-	182 §§ 2-4	377 §§ 2-3
102	912	183-186	-
103	913	187	379, 380, 833, 3
104	914	188	379, 382 § 2
105	915	189	382 §§ 1 i 3
106	917	190	393
107	916	191	391
108	918	192 §§ 1-3	383, 771
109	919	192 §§ 4-5	384
110	-	193	383 § 2
111 § 1	29 § 1	194	-
111 § 2	30, 588	195	385
112 § 1, 1	32	196	386
112 § 1, 2	33	197	387
112 § 1, 3	34	198	388 § 1
112 § 2	-	199 § 1	835 § 1
113 § 1	-	199 §§ 2-3	389
113 § 2	920	200	390
114 § 1	921 § 1	201	392
114 § 2	-	202	-

1983.	1990.	1990.	1983.
114 § 3	921 § 3	203	394
115 § 1	920	204	395
115 § 2	923	205	396, 397
116	-	206 § 1	-
117	922	206 § 2	399 § 1
118	-	207	-
119	924, 956 § 1	208 § 1	-
120 § 1	927	208 § 2	400 § 1
120 § 2	925	209	-
121	-	210	401
122	929	211	402
123	930	212	403
124	931	213	405 § 1
125	932	214	404
126	933	215 §§ 1-2	405 § 2, 406 § 1
127	934	215 §§ 3-4	407 §§ 2-3
128	935	216	408
129	979	217	410
130	980	218	411
131	981, 983 § 1	219	416
132	982	220	419, 421, 427
133 § 1	983 § 2	221	419-422, 427, 436
133 § 2	983 § 3	222	409 § 1
134 §§ 1-2	984, 995	223	409, 417, 418
134 § 3	987	224	481 § 2
135	985	225	423
136	986	226	-
137	988	227	425
138	989	228	428
139	-	229	427 § 1
140 § 1	990 § 2	230	-
140 § 2	990 § 3	231	430
140 § 3	990 § 1	232	-
141	-	233	412, 413
142	992	234	-
143	991	235	460
144	994, 995	236	461
145	936	237	462, 468
146	938	238	463
147	939	239	464
148	936 § 3	240 §§ 1-3	-
149	940, 946	240 § 4	465
150-151	-	241	466
152	942	242	467
153	943	243 § 1	469
154	944	243 §§ 2-3	-
155	945	244 § 1	470

1983.	1990.	1990.	1983.
156-164	-	244 § 2	471
165	947	245	475 § 1
166	948	246	476
167	949	247 § 1	477 § 1
168	950	247 §§ 2-3	478
169	951	247 § 4	-
170	952	248	479
171	953, 1434 § 3	249	480
172	954	250	-
173	955	251	481
174-175	-	252	482
176	956	253	483
177	957	254	484
178	958	255	485
179 § 1	959 § 1	256	486
179 § 2	960 § 1	257	487
179 § 3	-	258	488
179 § 4	959 § 2	259	489
179 § 5	960 § 2	260	490
180	961	261	491 §§ 1 i 3
181	962	262	494
182	963	263	492, 493, 1277
183	964	264	495 § 1
184 § 1	965 § 1	265	496
184 § 2	965 § 2	266	497
184 § 3	966	267	498
185	965 § 4, 971	268	499
186	965 § 3	269	500
187	967	270	501
188	968	271	502
189 § 1	969	272	511
189 §§ 2-4	970, 971	273	512
190	972	274	513
191	973	275	514 § 1
192	974 § 1	276	553
193 §§ 1-3	975	277	554
193 § 4	974 § 2	278	555
194	976	279	515 § 1
195	977	280 § 1	518
196	978	280 § 2	515 § 2
197	1540	280 § 3	515 § 3
198	1541	281 § 1	519, 521 § 1
199	1542	281 § 2	520 § 1
200	1543	282	520, 681 § 2
201	1544	283	-
202	1545	284 § 1	523
203	1546	284 § 2	682 § 1

1983.	1990.	1990.	1983.
Knjiga II.	284 § 3	522
204	7	285 §§ 1-2	521
205	8	285 § 3	524
206	9	286	525
207 § 1	323 § 2	287	517 § 1, 526
207 § 2	-	288	527
208	11	289	528-529
209	12	290 § 1	532
210	13	290 § 2	530
211	14	291	531
212	15	292	533
213	16	293	-
214	17	294	534
215	18	295	536-537
216	19	296	535
217	20	297	538
218	21	298	539
219	22	299	540
220	23	300	541
221	24	301	545-547
222	25	302 § 1	548 § 1
223	26	302 § 2	548 § 2
224	400	302 § 3	548 § 3
225	401,406	302 § 4	550
226 § 1	407	303	552
226 § 2	627 § 1	304	556
227	402	305	557
228	408, 403 § 2	306 § 1	558
229	404	306 § 2	559
230	-	307	560
231	409	308	561
232	328	309	562
233	329, 380	310	563
234 § 1	331 § 1, 332 § 1	Naslov VIII.	...
234 § 2	344 § 3	311-312	370-371
235 § 1	331 § 2	313-321	-
235 § 2	344 § 4	Naslov IX.	...
236	354	322	-
237	332 § 2, 334	Naslov X.	...
238	335	323 § 1	1008
239	337 - 340	323 § 2	207 § 1
240	339 §§ 2-3	324	-
241	342	325	1009 § 1
242	330, 536 § 2	326	-
243	337		
244	346 § 1		
245	346 § 2, 7 i 8		

1983.	1990.	1990.	1983.
246	346 § 2, 2-6	327	-
247	355	328	232
248	347	329	233
249	-	330	242
250	348	331 § 1	234 § 1
251	349	331 § 2	235 § 1
252	350	332 § 1	234 § 1
253 § 1	340 § 1, 351, 471 § 2	332 § 2	237
253 §§ 2-3	-	333	-
254 § 1	340 § 2	334	237
254 § 2	-	335	238
255	352 § 1	336 § 1	259 § 1
256	352 §§ 2-3	336 § 2	262
257	-	337	239 § 3, 243
258	353	338	239 § 1, 260
259 § 1	336 § 1	339 § 1	239 § 1
259 § 2	356 § 2	339 §§ 2-3	240
260	338 § 2	340 § 1	239 § 1, 253 § 1
261	-	340 § 2	254 § 1
262	336 § 2	340 § 3	-
263	341 § 1	341	263-264
264	341	342	241
265	357 § 1	343	-
266 § 1	358	344 §§ 1-2	-
266 § 2	428	344 § 3	234
266 § 3	565	344 § 4	235 § 2
267 § 1	359	345	-
267 § 2	364	346	244-246
268 § 1	360 § 2	347	248
268 § 2	428	348	250
269	366	349	251
270	365	350	252
271	360-362	351	253 § 1
272	363	352 § 1	255
273	370	352 §§ 2-3	256-257
274 § 1	-	353	258
274 § 2	371 § 2	354	236
275 § 1	379	355	247
275 § 2	381 § 3	356 § 1	-
276 § 1	368	356 § 2	259 § 2
276 § 2	369, 377, 378	357 § 1	265
277	373, 374	357 § 2	-
278 § 1	391	358	266 § 1
278 §§ 2-3	-	359	267 § 1
279	372	360 § 1	271
280	376	360 § 2	268 § 1
281	390	361	271 § 1

1983.	1990.	1990.	1983.
282	385 § 1	362	271 §§ 2-3
283 § 1	386 § 1	363	272
283 § 2	392	364	267 § 2
284	387	365	270
285 §§ 1-2	382	366	269
285 § 3	383, 1	367	-
285 § 4	385 § 3	368	276 § 1
286	385 § 2	369	276 § 2, 2-5
287 § 1	384 § 1	370	273
287 § 2	384 § 2	371 § 1	-
288	-	371 § 2	274 § 2
289 § 1	383, 2	371 § 3	-
289 § 2	383, 3	372	279
290	394	373	277 § 1
291	396	374 § 2	277 §§ 2-3
292	395, 1433 § 2	375	-
293	398	376	280
294-298	-	377	276 § 2, 3, 1174 § 1
299	573 § 2	378	276 § 2, 2, 904
300	-	379	275
301 § 1	574	380	233
301 § 2	-	381 § 1	276 § 2, 1
301 § 3	573 §1, 574	381 § 2	834 § 1
302	579	381 § 3	275 § 2
303	-	382	285 §§ 1-2
304	576	383, 1	285 § 3
305	577	383, 2	289 § 1
306	-	383, 3	289 § 2
307	578	384 § 1	287 § 1
308	581	384 § 2	287 § 2
309-311	-	385 § 1	282 §§ 1-2
312	575	385 § 2	286
313	-	385 § 3	285 § 4
314	576 § 2	386 § 1	283 § 1
315	-	386 § 2	-
316	580	387	284
317-318	-	388	-
319	582	389	-
320	583	390	281
321-328	-	391	278 § 1
329	620	392	283 § 2
330	42	393	-
331	43	394	290
332 § 1	44 § 1	395	292
332 § 2	44 § 2	396	291
333	45	397	-
334	46 § 1	398	293

1983.	1990.	1990.	1983.
335	47	Naslov XI.	...
336	49	399	-
337	50	400	224
338	51	401	225 § 2
339	52	402	227
340	53	403 § 1	844 § 1
341	54	403 § 2	228 § 1, 230 § 3
342-345	-	404	229
346	46 § 2	405	-
347-360	-	406	225
361	48	407	226 § 1
362-368	-	408	228
369	177	409	231
370-371	311 § 1, 312		
372	-	Naslov XII.	...
373	177 § 2	410	573, 574 § 2
374-375	-	411	574 § 1
376	178, 179	412 § 1	590 § 2
377 § 1	181 § 2	412 § 2	591
377 §§ 2-3	182 §§ 2-4	413	589, 593, 594
377 §§ 4-5	-	414	595, 628
378 § 1	180	415 § 1	678 § 1
378 § 2	-	415 § 2	683
379	188 § 1	415 § 3	681
380	187 § 2	415 § 4	683 § 2, 1320
381	178	416	678 § 3
382	188-189	417	683 § 2
383 § 1	192 § 1	418	620
383 § 2	193, 678 § 2	419	592 § 1
383 § 3	192 § 2	420 § 1	628 § 1
383 § 4	192 § 3	420 § 2	628 § 3
384	192 §§ 4-5	420 § 3	628 § 2, 683 § 1
385	195	421	618, 619
386	196, 623 § 1	422	627
387	197	423	634 § 1
388 § 1	198	424	634 § 2
388 §§ 2-4	-	425	635
389	199 §§ 2-3	426	578, 598 § 2
390	200	427	672
391	191	428	266 § 2, 268 § 2
392	201	429	-
393	190	430	-
394	203	431 § 1	671, 682 § 1
395	204	431 § 2	705
396-397	205	431 § 3	706
398	-	432	-
399 § 1	206 § 2	433	-

1983.	1990.	1990.	1983.
399 § 2	-	434	589
400 § 1	208 § 2	435	579
400 §§ 2-3	-	436	609 § 1
401	210 §§ 1-2	437	611, 612
402	211	438	584, 585, 616
403	62, 212	439	582
404	214	440	582
405 § 1	213	441	596, 617, 620
405 § 2	215 § 1	442	623
406	215 §§ 1-2	443	625
407 § 1	-	444	624
407 §§ 2-3	215 §§ 3-4	445	626
408	216	446	629
409 § 1	222	447	636
409 § 2	224 § 1,1 i § 3	448	597 § 1, 642
410	217	449	597 § 2
411	218	450	643, 597 § 1
412	233 § 1	451	-
413	233	452	644
414-415	-	453 § 1	641
416	219	453 § 2	642
417	224 § 2	453 § 3	645
418	223, 224 § 1,1	454	-
419-422	220-221	455	-
423	225	456	647
424	-	457	648, 649
425	227	458	650, 651
426	-	459	646, 652
427 § 1	229	460	-
427 § 2	220, 4, 221,5	461	648 § 3, 653
428	228	462	654
429	-	463	-
430	231	464	656, 658
431-434	-	465	-
435	80, 1 i 3, 133, § 1, 134 § 1	466	-
436-441	-	467	668
442 § 1	133 § 1,2	468 § 1	668 §§ 3 i 5
442 § 2	-	468 § 2	639 §§ 2-3
443-459	-	468 § 3	639 § 4
460	235	469	654
461	236	470	-
462	237 § 1	471	659
463	238	472	1019, 1021
464	239	473	619, 663
465	240 § 4	474	664
466	241	475	630
		476	669

1983.	1990.	1990.	1983.
467	242	477	667
468	237	478	665, 686
469	243 § 1	479	-
470	244 § 1	480	-
471	244 § 2	481	603
472-474	-	482	603
475 § 1	245	483	603
475 § 2	-	484	603
476	246	485	603
477 § 1	247 § 1	486	-
477 § 2	-	487	684 §§ 1 i 3
478	247 §§ 2-3	488	684 § 2
479	248	489	686 § 1
480	249	490	686 § 3
481	224 § 1, 251	491	687
482	252	492	691
483	253	493	690 § 1, 692
484	254	494	693
485	255	495	665 § 2
486	256	496	668 § 2
487	257	497	694
488	258	498	696, 703
489	259	499	-
490 § 1	260 § 1	500	695-700
490 § 2	260 § 2	501	700
490 § 3	260 § 3	502	701
491 § 1	261 § 1	503	702
491 § 2	-	504	-
491 § 3	261 § 2	505	588 § 2, 589
492	263	506 § 1	579
493	263 § 5	506 §§ 2-3	-
494	262	507	584, 616 § 2
495 § 1	264	508 § 1	621
495 § 2	-	508 § 2	581, 585
496	265	508 § 3	616 § 1
497	266	509	609 § 1, 611
498	267	510	616
499	268	511	596, 617
500	269	512	631
501	270	513	623
502	271	514	624
503-510	-	515	625, 626
511	272	516	636
512	273	517	643
513	274	518	597 § 2
514 § 1	273, 275	519	641, 642, 645
514 § 2	-	520	646

1983.	1990.	1990.	1983.
515 § 1	279	521	647 § 1
515 § 2	280 § 2	522	647 §§ 2-3
515 § 3	280 § 3	523	648, 649 § 1
516	-	524	651
517 § 1	287 § 2	525	652, 653, 668 § 2
517 § 2	-	626	654, 655
518	280 § 1	527	656
519	281 § 1	528	-
520	281 § 2, 282	529 §§ 1-2	-
521	285 § 1	529 §§ 3-6	639, 668
522	284 § 3	530	668 § 1
523	284 § 1	531	654
524	285 § 3	532	658
525	286	533	668 § 3, 639
526	287	534	-
527	288	535	-
528-529	289	536	659
530	290 § 2, 677 § 1, 739 § 2	537	1019, 1021
531	291	538	663, 664
532	290 § 1	539	630
533	292	540	669
534	294	541	667
535	296	542	-
536-537	295	543	678 § 2, 681 § 1
538	297, 1391 § 2	544	684
539	298	545	684, 685
540	299	546	657, 688
541	300	547	689
542-544	-	548	686
545-547	301	549	691-693
548 § 1	302 § 1	550	665 § 2
548 § 2	302 § 2	551	694, 703
548 § 3	302 § 3	552	696, 697, 700
549	-	553	697, 699 § 1
550	302 § 4	554	731
551	-	555	590 § 2
552	303	556	579, 581, 584, 611, 616 §§ 1-2, 621
553	276	557	617, 623-625, 627, 631
554	277	558	634-636
555	278	559	643
556	304	560	1037
557	305	561	672
558	306 § 1	562	744
559	306 § 2	563	710-714
560	307	564	590 § 2
561	308	565	266 § 3, 715

1983.	1990.	1990.	1983.
562	309	566	595, 579, 611
563	310	567	634 § 1, 567 § 2
564-572	-	568 § 1	720
573	410	568 § 2	729
574	411	569	-
575-577	-	570	603, 604
578	426	571	605
579	435, 506 § 1, 556	572	731
580	-		
581	508 § 2, 556	Naslov XIII.	...
582	439-440	573 § 1	301 § 3
583	-	573 § 2	299 §§ 2-3
584	438, 507, 556	574	301 § 1
585	438 § 3, 508 § 2	575	312
586-588	-	576	304, 314
589	434, 505	577	305
590 § 1	-	578	307
590 § 2	412 § 1, 555, 564	579	-
591	412 § 2	580	316
592	419, 554 § 2	581	308
593-594	413, 554 § 2	582	319
595	414, 566	583	320
596	441, 511, 557, 993		
597	448-450, 518, 559, § 1, 568 § 1	Naslov XIV.	...
598 § 1	-	584	781
598 § 2	426	585	782, 791, 2
599-602	-	586	748 § 2
603	481, 570	587	788
604	-	588	111 § 2
605	571	589	787
606	1505	590	786
607	504	591, 1	791, 1
608	-	591, 2	785 § 1
609	436 § 2, 509 § 1, 556, 566	592	786
610	-	593	-
611-612	437, 509, 556, 566	594	-
613	418 § 1, 433 § 2	Naslov XV.	...
614-615	-	595	747
616	438, 510, 556, 566	596	-
617	441, 511, 557	597	749
618-619	421, 473	598	750
620	418, 440 § 3	599	752
621	508 § 1, 556	600	753
622	-	601-606	-
623	442, 513, 557	607	761
		608	756-757

1983.	1990.	1990.	1983.
624	444, 514, 557	609	772
625	443-444, 515, 557	610 § 1	763
626	445, 515 § 3	610 §§ 2-3	764
627	422, 557	610 § 4	766
628	414 § 1, 420, 554 § 2,	611	763-764
	566	612	765
629	446	613	-
630	473-475, 539	614	767
631	512, 557	615	770
632-633	-	616	768
634	423, 558 § 1, 567	617	773
635	424-425, 558 § 2,	618	774 § 2
	567 § 2	619	777
636	447, 516, 558 § 2	620	329
637-638	-	621	775
639	468, 529 § 5, 533	622	775 § 3
640	-	623	386, 775 § 1
641	453 § 1, 519	624 § 1	776, 774 § 1, 780
642	448, 453 § 2	625	-
643	450, 517, 559, 568 § 1	626	769
644	452	627 §§ 1-2	226 § 2, 793, 1136
645	453 § 3, 519	627 § 3	797
646	459 § 1, 520, 525 § 1	628	794
647	456, 521-522	629	795
648-649	457, 523	630 § 1	797
650	458-459, 524-525	630 § 2	796 § 1
651	458, 524	631 § 1	796 § 1
652 § 1	-	631 § 2	800 § 1
652 § 2	459, 525 § 1	632	803
653	461, 525 § 1	633,	798, 800
654	462, 469, 531	634	-
655	526	635	802
656	464, 527	636 § 1	804, 806
657	-	636 § 2	805
658	464, 4, 532	637	-
659	471, 536	638	683, 806
660-662	-	639	803 § 2, 804 § 2
663	473, 538	640 § 1	807
664	473-474, 538 § 3	640 § 2	809, 814
665	478, 495, 550	641	-
666	-	642	808
667	477, 541	643	811
668	467, 468 § 1,	644	812
	529-530, 533	645	813
669	476, 540	646	815
670	-	647	815
671	431 § 1	648	817

1983.	1990.	1990.	1983.
672	427, 561	649	816 § 1
673-677	-	650	816 § 2
678 § 1	415 § 1, 554 § 2	651	822
678 § 2	543	652	823
678 § 3	416	653	772 § 2, 831 § 2
679-680	-	654	824 § 2
681	282 § 2, 415 § 3, 543	655	825, 838 § 3
682 § 1	284 § 2	656	826, 838 § 2
682 § 1	303, 1391 § 2	657	826 § 2, 838 §§ 2-3
683	415, 554 § 2, 638	658	827 §§ 1-2
684 § 1	487, 544	659	827 § 3
		660	831 § 1
		661	-
684 § 2	488, 544, 545	662	824, 832
684 § 3	487-488, 544	663	829
685	488, 545	664	830
686	478, 489-490, 548	665	827 § 4
687	491, 548 § 2	666	828
688	546 § 1, 496		
689	547	Naslov XVI.	
690	493 § 2, 546 § 1	667	840
691	492, 549	668	834 § 2, 838 § 1, 846 § 1
692	493, 549 § 3	669	841
693	494, 549 § 3	670	-
694	497, 551, 562 § 3	671	844
695	500	672	845
696-702	498-553, 562 § 3	673	837 § 2
703	498, 551	674	846
704	-	675 § 1	849
705	431 § 2	675 § 2	842 § 1
706	431 § 3	676	850
707	62, 211, 431 § 2,2	677	530, 1, 861
708-709	-	678	383 § 2, 862
710-714	563 § 1	679	864
715	565	680	871
716-728	-	681 § 1, 1	868 § 1, 2
729	568 § 2	681 § 1, 2	868 § 1, 1
730-		681 § 2	870
731	554, 572	681 § 3	852 § 2
732-746	-	681 §§ 4-5	868 § 2
		682 § 1	865 § 1
Knjiga III.	682 § 2	865 § 2
747	595	683	850
748 § 1	-	684	872
748 § 2	586	685	874
749	597	686 § 1	867 § 1
750	598	686 § 2	851, 2

1983.	1990.	1990.	1983.
751	1436	687 § 1	857 § 1
752	599	687 § 2	860
753	600	688	875
754	10	689	877
755 § 1	902	690	878
755 § 2	904 § 1	691	876
756-757	608	692	879
758-760	-	693	874, 880 § 2
761	607	694	-
762	-	695	890, 891
763	610 § 1, 611	696	883, 886, 887
764	610 §§ 2-3, 611	697	842 § 2
765	612	698	897
766	610 § 4	699 § 1	900 § 1
767	614	699 §§ 2-3	-
768	616	700	902
769	626	701	929
770	615	702	908
771	192, §§ 1 i 3	703	903
772	609, 653	704	931
773	617	705 § 1	932
774 § 1	624 § 3	705 § 2	933
774 § 2	618	706	924
775 § 1	621 § 1, 623 § 1	707	909, 920, 926, 929, 931
775 § 2	621, § 3	708	920-921
775 § 3	622	709	230 § 3, 910
776	624	710	913 § 1
777	619	711	916
778-779	-	712	915
780	624 § 3	713 § 1	918
781	584	713 § 2	919 § 1
782	585 §§ 1 i 3	714	934, 936
783-785	-	715	945
786	592	716	945
787	589	717	949
788	587	718	959
789-792	-	719	988-989
793	627 §§ 1-2	729 § 1	960
794	628	720 §§ 2-3	961
795	629	721	962
796	630 § 2, 631 § 1	722 § 1	965
797	627 § 3, 630 § 1	722 § 2	967 § 1
798	633 § 2	722 § 3	966
799	-	722 § 4	967 § 2
800 § 1	631 § 2	723	968
800 § 2	633	724	969
801	-	725	976

1983.	1990.	1990.	1983.
802	635	726	974, 975
803 § 1	632	727	967 § 2
803 § 2	639	728	-
803 § 3	-	729	-
804	636 § 1, 639	730	977
805	636 § 2	731	982
806	634 § 1, 638	732	978 § 1, 981
807	640 § 1	733	983
808	642	734 §§ 1-2	984
809	640 § 2	734 § 3	985
810	-	735	986
811	643	736	964
812	644	737	998
813	645	738	1001, 1004,
814	640 § 2	739	530, 3, 1003
815	646-647	740	1005, 1006
816 § 1	649	741	999
816 § 2	650	742	1000 § 1
817	648	743	1008
818-821	-	744	1009 § 2, 1012
822	651	745	1013
823	652	746	1014
824	654, 662	747	1015 § 1
825	655	748 § 1	1016
826 §§ 1-2	-	748 § 2	1015 § 2
826 § 3	656, 657 § 3	749	1017
827 §§ 1-2	658	750	1018
827 § 3	659	751	1020
827 § 2	665	752	1021
828	666 § 2	753	1023
829	663	754	1024
830	664	755	1030
831 § 1	660	756	1026
831 § 2	663	757	1038
832	662 § 2	758 § 1, 1	1033
833	-	758 § 1, 2-4	1027, 1029
		758 § 1, 5-6	-
Knjiga IV.	758 §§ 2-3	-
834 § 1	-	759	1031
834 § 2	668	760	1032
835 § 1	199 § 1	761	1036
835 §§ 2-4	-	762	1041, 1042
836	-	763	1044
837 § 1	-	764	1040
837 § 2	673	765	1045
838 § 1	668 § 2	766	1046
838 §§ 2-3	656-657	767 §§ 1-2	1047

1983.	1990.	1990.	1983.
838 § 4	-	767 § 3	1048
839	-	768	1049
840	667	769	1050, 1051
841	669	770	1052 §§ 2-3
842 § 1	675 § 2	771 § 1	-
842 § 2	697	771 § 2	1043
843	381 § 2	771 §§ 3-4	1051, 2
844	403 § 1, 671	772	1039
845	672	773	1010, 1011
846	668 §2, 674	774	1053
847	693	775	1054
848	-	776 §§ 1-2	1055, 1134
849	675 § 1	776 § 3	1056
850	676, 683	777	1135
851	686 § 2	778	1058
852-856	-	779	1060
857	687 § 1	780	1059
858-859	-	781	-
860	687 § 2	782	1062
861	677	783 § 1	1063, 1136
862	678	783 § 2	1065 § 2
863	-	783 § 3	1063, 4
864	679	784	1067
865 § 1	682 § 1	785	1066, 1068
865 § 2	682 § 2	786	1069
866	-	787	1070
867 § 1	686 § 1	788	-
867 § 2	-	789	1071
868 § 1, 1	681 § 1, 2	790	1073
868 § 1, 2	681 § 1, 1	791	1074
868 § 2	681 § 4	792	1075 § 2
869	-	793	1076
870	681 § 2	794	1077
871	680	795	1078
872	684	796	1079
873	-	797	1080
874	685	798	1081
875	688	799	1082
876	691	800	1083
877	689	801	1084
878	690	802	1085
879	692	803	1086
880	693	804	1087
881	-	805	1088
882	694	806	1089
883	696	807	1090
884-885	-	808	1091

1983.	1990.	1990.	1983.
886-887	696 § 3	809	1092
888-889	-	810	1093
890-891	695 § 1	811	-
892-896	-	812	1094
897	698	813	1124
898-899	-	814	1125
900 § 1	699 § 1	815	1126
900 § 2	-	816	1128
901	-	817	1057
902	700	818	1095
903	703	819	1096
904	378	820	1097
905-907	-	821	1098
908	702	822	1099
909	707 § 1	823	1100
910	709	824	1101
911-912	-	825	1103
913	710	826	1102
914	-	827	1107
915	712	828	1108
916	711	829	1109, 1110
917	-	830	1111
918	713 § 1	831	1115
919	713 § 2	832	1116
920-921	708, 881 § 3	833	-
922-923	-	834	1117, 1127 § 1
924	706	835	1127 § 2
925	-	836	1119
926	707 § 1	837 § 1	1104 § 1
927-928	-	837 § 2	1105
929	701, 707 § 1	838	1118
930	-	839	1127 § 3
931	707 § 1, 704	840	1130-1133
932	707 § 1, 705 § 1	841	1121-1122
933	705 § 2	842	1123
934	714	843	1156
935-944	-	844	1157
945	715-716	845	1158
946-948	-	846	1159
949	717	847	1160
950-958	-	848	1161
959	718	849	1161 §3, 1164
960	720 § 1	850	1163
961	720 §§ 2-3	851	1162
962	721	852	1165
963	-	853	1141
964	736	854	1143

1983.	1990.	1990.	1983.
965	722 § 1	855	1144
966	722 § 3	856	1145
967 § 1	722 § 2	857	1146
967 § 2	722 § 4, 727	858	1147
967 § 3	723 § 2, 724 § 2	859	1148
968	723	860	1149
969	724	861	1150
970-973	-	862	1142
974	726 §§ 1-2	863	1152
975	726 § 3	864	1153
976	725	865	1154
977	730	866	1155
978	732 § 2	867	1166-1167
979	-	868	1205-1206
980	-	869	1214
981	732	870	1215 § 1
982	731	871 § 1	1217 § 2
983	733	871 § 2	1207-1208
984	734 §§ 1-2	872	1210, 1220
985	734 § 3	873	1222
986	729, 735	874	1240-1242
987	-	875	1176, 1183 § 1
988-989	719	876 § 1	1183 § 3
990-997	-	876 § 2	1183 § 2
998	737	876 § 3	1176 § 3
999	741	877	1184
1000	742	878	1181
1001	738	879	1182
1002	-	880 §§ 1-2	1244
1003	739	880 § 3	1246
1004	738	881 § 1	1247
1005-1006	740	881 § 2	1248
1007	-	881 § 3	920 § 1
1008	323 § 1, 743	881 § 4	1247
1009 § 1	325	882	1249, 1251
1009 § 2	744	883	-
1010-1011	773	884	1186
1012	744	885	1187
1013	745	886	1188
1014	746	887	1189, 1190 § 3
1015	747, 748 § 2	888	1190
1016	748 § 1	889 §§ 1-3	1191
1017	749	889 § 4	1192 § 1
1018	750	890	1193
1019	472, 537 § 1	891	1194
1020	751	892	1195
1021	472, 537 § 2, 560, 752	893	1196

1983.	1990.	1990.	1983.
1022	-	894	1193, 1198
1023	753	895	1199
1024	754		
1026	756	Naslov XVII.	...
1027	758 § 1,4	896-901	-
1028	-		
1029	758 § 1,2	Naslov XVIII.	...
1030	755	902	755 § 1
1031	758 § 1, 759	903	-
1032	760	904 § 1	755 § 2
1033	758 § 1, 1	904 §§ 2-3	-
1034-1035	-	905-908	-
1036	761		
1037	-	Naslov XIX.	...
1038	757	909	97, 99
1039	772	910	98
1040	764	911	100
1041-1042	762	912	102
1043	771 § 2	913	103
1044	763	914	104
1045	765	915	105
1046	766	916	107
1047	767 §§ 1-2	917	106
1048	767 § 3	918	108
1049	768	919	109
1050-1051	769	920	113 § 2, 115 § 1
1052 § 1	-	921 § 1	114 § 1
1052 §§ 2-3	770	921 § 2	116 § 1
1053	774	921 § 3	114 § 3
1054	775	922	117
1055	776 §§ 1-2	923	115 § 2
1056	776 § 3	924	119
1057	817	925	120 § 2
1058	778	926	-
1059	780	927	120 § 1
1060	779	928	-
1061	-	929	122
1062	782	930	123
1063	783 §§ 1 i 3	931	124
1064	-	932	125
1065 § 1	-	933	126
1065 § 2	783 § 2	934	127
1066	785 § 2	935	128
1067	784		
1068	785 § 1	Naslov XX.	...
1069	786	936	145, 148
1070	787	937	-

1983.	1990.	1990.	1983.
1071	789	938	146
1072	-	939	147
1073	790	940	149
1074	791	941	-
1075	792	942	152
1076	793	943	153
1077	794	944	154
1078	795	945	155
1079	796	946	149 § 3
1080	797	947	165
1081	798	948	166
1082	799	949	167
1083	800	950	168
1084	801	951	169
1085	802	952	170
1086	803	953	171
1087	804	954	172
1088	805	955	173
1089	806	956	119, 1, 176
1090	807	957	177
1091	808	958	178
1092	809	959 § 1	179 § 1
1093	810	959 § 2	179 § 4
1094	812	960 § 1	179 § 2
1095	818	960 § 2	179 § 5
1096	819	961	180
1097	820	962	181
1098	821	963	182
1099	822	964	183
1100	823	965 § 1	184 § 1
1101	824	965 § 2	184 § 2
1102	826	965 § 3	186
1103	825	965 § 4	185
1104 § 1	837 § 1	966	184 § 3
1104 § 2	-	967	187
1105	837 § 2	968	188
1106	-	969	189 § 1
1107	827	970 § 1	189 § 3
1108	828	970 § 2	189 § 4
1109	829 § 1	970 § 3	189 § 2
1110	829 § 2	971	185, 189 § 4
1111	830	972	190
1112-1114	-	973	191
1115	831	974 § 1	192
1116	832	974 § 2	193 § 4
1117	834 § 1	975 § 1	193 §§ 1-2
1118	838	975 § 2	193 § 3

1983.	1990.	1990.	1983.
1119	836	976	194
1120	-	977	195
1121	841 §§ 1 i 3	978	196
1122	841 § 2		
1123	842	Naslov XXI.	...
1124	813	979	129
1125	814	980	130
1126	813, 815	981	131
1127 § 1	834	982	132
1127 § 2	835	983 § 1	131 § 3
1127 § 3	839	983 § 2	133 § 1
1128	816	983 § 3	133 § 2
1129	-	984	134
1130-1133	840	985	135
1134	776 § 2	986	136
1135	777	987	134 § 3
1136	627 § 1	988	137
1137-1140	-	989	138
1141	853	990 § 1	140 § 3
1142	862	990 § 2	140 § 1
1143	854	990 § 3	140 § 2
1144	855	991	143
1145	856	992	142
1146	857	993	-
1147	858	994	144
1148	859	995	144 § 2, 596 § 3
1149	860		
1150	861	Naslov XXII.	...
1151	-	996	1732
1152	863	997	1737 § 1
1153	864	998	1733
1154	865	999	1734
1155	866	1000	1736
1156	843	1001	1737 § 2
1157	844	1002	1737
1158	845	1003	1738
1159	846	1004	1739
1160	847	1005	-
1161	848	1006	-
1162	851		
1163	850	Naslov XXIII.	...
1164	849	1007	1254
1165	852	1008 § 1	1273
1166-1167	867	1008 § 2	1256
1168-1173	-	1009 § 1	1255
1174	377	1009 § 2	1257
1175	-	1010	1259

1983.	1990.	1990.	1983.
1176 §§ 1-2	875	1011	1260
1176 § 3	876 § 3	1012	1263
1177-1180	-	1013	1264
1181	878	1014	1266
1182	879	1015	1265
1183	875-876	1016	1267
1184	877	1017	1268
1185	-	1018	1269
1186	884	1019	1270
1187	885	1020	1284 § 2, 2-3
1188	886	1021	1274
1189	887 § 2	1022	1276
1190	887 §1, 888	1023	1279
1191	889 §§ 1-3	1024	1281
1192 § 1	889 § 4	1025	1283
1192 §§ 2-3	-	1026	1283, 3
1193	890	1027	-
1194	891	1028	1284
1195	892	1029	1285
1196	893	1030	1286
1197	-	1031	1287
1198	894	1032	1288
1199	895	1033	1289
1200-1204	-	1034	1290
1205-1206	868	1035	1291, 1293
1207-1208	871 § 2	1036	1292 § 1
1209	-	1037	-
1210	872 § 1	1038	1292 §§ 3-4
1211-1213	-	1039	-
1214	869	1040	1296
1215 § 1	870	1041	1298
1215 §§ 2-3	-	1042	1295
1216	-	1043	1299
1217 § 1	-	1044	1300
1217 § 2	871 § 1	1045	1301
1218-1219	-	1046	1302
1220	872	1047	1303
1221	-	1048	1304
1222	873	1049	1305
1223-1239	-	1050	1306 § 2
1240	874 §§ 1-3	1051	1307
1241 § 1	874 § 4	1052	1308
1241 § 2	-	1053	1309
1242	874 § 3	1054	1310
1243	-		
1244	880 §§ 1-2	Naslov XXIV.	...
1245	-	1055	1400

1983.	1990.	1990.	1983.
1246	880 § 3	1056	1402
1247	881 §§ 1 i 4	1057	1403 § 1
1248	881 § 2	1058	1404
1249	882	1059	1417, 1442
1250	-	1060	1405
1251	882	1061	1405 § 3, 3
1252-1253	-	1062	-
		1063	-
Knjiga V.	1064	1438, 1-2
1254	1007	1065	-
1255	1009 § 1	1066	1419
1256	1008 § 2	1067	1423 § 1, 1439 § 1
1257	1009 § 2	1068	1423
1258	-	1069	1427
1259	1010	1070	-
1260	1011	1071	1418
1261-1262	-	1072	1406 § 2, 1440
1263	1012	1073	1407
1264	1013	1074	1408
1265	1015	1075	1409
1266	1014	1076	1410
1267	1016	1077	1411
1268	1017	1078	1412
1269	1018	1079	1413
1270	1019	1080	-
1271-1272	-	1081	1414
1273	1008 § 1	1082	1415
1274	1021	1083	1416
1275	-	1084	1425
1276	1022	1085	1426, 1441
1277	263 § 4	1086	1420
1278	-	1087	1421
1279	1023	1088	1422
1280	-	1089	1424
1281	1024	1090	1425
1282	-	1091	1426 §2, 1429
1283	1025-1026	1092	-
1284	1020, 1028	1093	1428
1285	1029	1094	1430
1286	1030	1095	1431
1287	1031	1096	1432
1288	1032	1097	1433
1289	1033	1098	1434
1290	1034	1099	1435
1291	1035 § 1,3	1100	1436
1292 §§ 1-2	1036	1101	1437
1292 §§ 3-4	1038	1102	-

1983.	1990.	1990.	1983.
1293	1035	1103	1446
1294	-	1104 § 1	-
1295	1042	1104 § 2	1501
1296	1040	1105	1447
1297	-	1106	1448
1298	1041	1107	1449
1299	1043	1108	1450
1300	1044	1109	1451
1301	1045	1110	1452
1302	1046	1111	1453
1303	1047	1112	1454
1304	1048	1113	1455
1305	1049	1114	1456
1306 § 1	-	1115	1457
1306 § 2	1050	1116	-
1307	1051	1117	1458
1308	1052	1118	1459
1309	1053	1119	1460
1310	1054	1120	1461
		1121	1462
Knjiga VI.	1122	1463
1311-1312	-	1123	1464
1313	1412 §§ 2-3	1124	1465
1314	1402, 1408	1125	1466
1315	1405 §§ 1-2	1126	1467
1316	1405 § 3	1127	1468
1317-1318	-	1128	1469
1319	1406 § 1	1129	1470
1320	415 § 4	1130	1471
1321	1414	1131	1472
1322	-	1132	1473
1323, 1	1413 § 1	1133	1475
1323, 2-7	-	1134	1476
1324	1413 § 2, 1415	1135	1477
1325	-	1136	1478
1326	1416	1137	1479
1327	-	1138 § 1	1480 § 1
1328	1418	1138 § 2	-
1329	1417	1138 § 3	1480, § 2
1330	-	1139	1481
1331	1434	1140	1482
1332	1431 § 1	1141	1483
1333 § 1	1432 § 1	1142	1484
1333 § 2	-	1143	1485
1333 §§ 3-4	1432 §§ 2-3	1144	1486
1334 § 1	1431 § 1	1145	1487
1334 § 2	-	1146	1488

1983.	1990.	1990.	1983.
1335	1435	1147	1489
1336	1432 § 3, 1433 § 2	1148	1490
1337	1429	1149	1491
1338	1430	1150	1492 § 1
1339 §§ 1-2	-	1151	-
1339 § 3	1427	1152 § 1	-
1340-1341	-	1152 §§ 2-3	1362
1342	1402 § 2	1153	1363
1343	-	1154	-
1344	1409 § 1	1155	1493
1345	-	1156	1494
1346	1409 § 1, 3	1157	1495
1347	1407	1158	1496
1348	-	1159	1497
1349	1409 § 2	1160	1498
1350	1410	1161	1499
1351	1412 § 4	1162	1500
1352	1432 § 1	1163	-
1353	1319, 1471 § 1, 1487 § 2	1164	1714
	1419 § 1	1165	1715
1354 § 1	1419 § 2	1166	-
1354 § 2	1403 § 2, 1423 § 2	1167	-
1354 § 3	1420 § 1	1168	1713
1355	1420 §§ 2-3	1169	1715
1356	-	1170-1180	-
1357	1424	1181	1716 § 1
1358	1425	1182	-
1359	1421	1183	-
1360	1422	1184	-
1361	1152 §§ 2-3	Naslov XXV.	...
1362	1153	1185	1502
1363	1436-1437	1186	1503
1364	1440	1187	1504
1365	1439	1188	1505
1366	1442	1189	1506
1367	1444	1190	1507
1368	1448 § 1	1191	1508
1369	1445	1192 §§ 1-2	1509
1370	1436 § 2, 1446	1192 § 3	1510
1371	-	1193	1511
1372	1447	1194	1512
1373	1448 § 2	1195	1513
1374	1447 § 2	1196	1514
1375	1441	1197	1515
1376	1449	1198	1516
1377	1457	1199	1518
1378 § 1			

1983.	1990.	1990.	1983.
1378 §§2-3	1443	1200	1519
1379	1443	1201	1520
1380	1461	1202	1521
1381	1462	1203	1522
1382	1459 § 1	1204	1523
1383	1459 § 2	1205	1524
1384	1462	1206	1525
1385	-	1207	1526
1386	1463	1208	1527
1387	728 § 1, 1458	1209	1528
1388	728 § 1, 1456	1210	1529
1389	1464	1211	1530
1390	731, 1452, 1454	1212	1531
1391	1455	1213	1532
1392	1466	1214	1533
1393	1467	1215	1534
1394	1453 §§ 2-3	1216	1535
1395	1453 § 1	1217	1536
1396	-	1218	1537
1397	1450 § 1, 1451	1219	1538
1398	728 §2, 1450 § 2	1220	1539
1399	-	1221	1540
		1222	1541
Knjiga VII.	1223	1542
1400	1055	1224	1543
1401	-	1225	1544
1402	1056	1226	1545
1403 § 1	1057	1227	1546
1403 § 2	-	1228	1547
1404	1058	1229	1548
1405	1060, 1061	1230	1549
1406 § 1	-	1231	1550
1406 § 2	1072	1232	1551
1407	1073	1233	1552
1408	1074	1234	1553
1409	1075	1235	1554
1410	1076	1236	1555
1411	1077	1237	1556
1412	1078	1238	1557
1413	1079	1239	1558
1414	1081	1240	1559
1415	1082	1241	1560
1416	1083	1242	1561
1417	1059	1243	1562
1418	1071	1244	1563
1419	1066	1245	1564
1420	1086, 1088 §§ 2-3	1246	1565

1983.	1990.	1990.	1983.
1421	1087	1247	1566
1422	1088 § 1	1248	1567
1423	1067 §§ 1 i 4, 1068	1249	1568
1424	1089	1250	1569
1425	1084, 1090	1251	1570
1426	1085, 1090 § 1	1252	1571
1427	1069	1253	1572
1428	1093	1254	1573
1429	1091	1255	1574
1430	1094	1256	1575
1431	1095	1257	1576
1432	1096	1258	1577
1433	1097	1259	1578
1434	1098	1260	1579
1435	1099	1261	1580
1436	1100	1262	1581
1437	1101	1263	1582
1438	1063 § 3, 1064	1264	1583
1439	1067 § 5	1265	1586
1440	1072	1266	1585
1441	1085 § 3	1267	1587
1442	1059 § 1	1268	1588
1443	1065	1269	1589
1444-1445	-	1270	1590
1446	1103	1271	1591
1447	1105	1272	1592
1448	1106	1273	1593
1449	1107	1274	1594
1450	1108	1275	1595
1451	1109	1276	1596
1452	1110	1277	1597
1453	1111	1278	-
1454	1112	1279	-
1455	1113	1280	-
1456	1114	1281	1598
1457	1115	1282	1599
1458	1117	1283	1600
1459	1118	1284	1601
1460	1119	1285	1602
1461	1120	1286	1603
1462	1121	1287	1604
1463	1122	1288	1605
1464	1123	1289	1606
1465	1124	1290	1607
1466	1125	1291	1608
1467	1126	1292	1609
1468	1127	1293	1610

1983.	1990.	1990.	1983.
1469	1128	1294	1611
1470	1129	1295	1612
1471	1130	1296	1613
1472	1131	1297	1614
1473	1132	1298	1615
1474	1315 § 2	1299	1616
1475	1133 §§ 1-2	1300	1617
1476	1134	1301	1618
1477	1135	1302	1619
1478	1136	1303 § 1	1620
1479	1137	1303 § 2	1621
1480 § 1	1138 § 1	1304 § 1	1622
1480 § 2	1138 § 3	1304 § 2	1623
1481	1139	1305	1624
1482	1140	1306	1625
1483	1141	1307	1626
1484	1142	1308	1627
1485	1143	1309	1628
1486	1144	1310	1629
1487	1145	1311	1630
1488	1146	1312	-
1489	1147	1313	1631
1490	1148	1314	1633
1491	1149	1315	1634, 1474
1492 § 1	1150	1316	1635
1492 § 2	1149	1317	1636
1493	1155	1318	1637
1494	1156	1319	1353, 1638
1495	1157	1320	1639
1496	1158	1321	1640
1497	1159	1322	1641
1498	1160	1323	1642
1499	1161	1324	1643
1500	1162	1325	1644
1501	1104 § 2	1326	1645
1502	1185	1327	1646
1503	1186	1328	1647
1504	1187	1329	1648
1505	1188	1330-1334	-
1506	1189	1335	1649 § 1
1507	1190	1336	1649 § 2
1508	1191	1337	1650
1509	1192 §§ 1-2	1338	1651
1510	1192 § 3	1339	1652
1511	1193	1340	1653
1512	1194	1341	1654
1513	1195	1342	1655

1983.	1990.	1990.	1983.
1514	1196	1343	1656
1515	1197	1344	1658
1516	1198	1345	1659
1517	-	1346	1660
1518	1199	1347	1661
1519	1200	1348	1662
1520	1201	1349	1663
1521	1202	1350	1664
1522	1203	1351	1665
1523	1204	1352	1666
1524	1205	1353	1667
1525	1206	1354	1668
1526	1207	1355	1669
1527	1208	1356	1670
1528	1209		
1529	1210	Naslov XXVI.	...
1530	1211	1357	1671
1531	1212	1358	1672
1532	1213	1359	1673
1533	1214	1360	1674
1534	1215	1361	1675
1535	1216	1362	1676
1536	1217	1363	1677
1537	1218	1364	1678
1538	1219	1365	1679
1539	1220	1366	1680
1540	1221	1367	1681
1541	1222	1368	1682
1542	1223	1369	1683
1543	1224	1370	1684
1544	1225	1371	1685
1545	1226	1372	1686
1546	1227	1373	1687
1547	1228	1374	1688
1548	1229	1375	1690
1549	1230	1376	1691
1550	1231	1377	1689
1551	1232	1378	1692
1552	1233	1379	1693
1553	1234	1380	1694
1554	1235	1381	1695
1555	1236	1382	1696
1556	1237	1383	1707
1557	1238	1384	1697-1706
1558	1239	1385	1708
1559	1240	1386 § 1	1709 § 1
1560	1241	1386 § 2	1710

1983.	1990.	1990.	1983.
1561	1242	1386 § 3	1709 § 2
1562	1243	1387	1712
1563	1244	1388	-
1564	1245	1389	1740
1565	1246	1390	1741
1566	1247	1391	538 § 2, 682 § 2,
1567	1248		1742
1568	1249	1392	1743
1569	1250	1393	1744
1570	1251	1394	1745
1571	1252	1395	1746
1572	1253	1396	1747
1573	1254	1397	1748
1574	1255	1398	1749
1575	1256	1399 § 1	1750
1576	1257	1399 § 2	1751 § 1
1577	1258	1399 § 3	1751 § 2
1578	1259	1400	1752
1579	1260		
1580	1261	Naslov XXVII.	...
1581	1262	1041	-
1582	1263	1402	1314, 1342
1583	1264	1403	-
1584	-	1404	-
1585	1266	1405 §§ 1-2	1315, 1317
1586	1265	1405 § 3	1316
1587	1267	1406	1319
1588	1268	1407	1347
1589	1269	1408	1314
1590	1270	1409 §, 1,1-2	1344
1591	1271	1409 § 1, 3	1346
1592	1272	1409 § 1, 4	1344, 3
1593	1273	1409 § 2	1349
1594	1274	1410	1350
1595	1275	1411	-
1596	1276	1412 § 1	-
1597	1277	1412 §§ 2-3	1313
1598	1281	1412 § 4	1351
1599	1282	1413 § 1	1323, 1
1600	1283	1413 § 2	1324 § 1, 4
1601	1284	1414	1321
1602	1285	1415	1324, 1345
1603	1286	1416	1326
1604	1287	1417	1329
1605	1288	1418	1328
1606	1289	1419	1354
1607	1290	1420	1355, 1356

1983.	1990.	1990.	1983.
1608	1291	1421	1360
1609	1292	1422	1361
1610	1293	1423 § 1	-
1611	1294	1423 § 2	1354 § 3
1612	1295	1424	1358
1613	1296	1425	1359
1614	1297	1426	-
1615	1298	1427	1339 § 3
1616	1299	1428	-
1617	1300	1429	1337
1618	1301	1430	1338
1619	1302	1431 § 1	1332
1620	1303 § 1	1431 § 2	-
1621	1303 § 2	1432	1333, 1334
1622	1304 § 1	1433 § 1	-
1623	1304 § 2	1433 § 2	292, 1336 § 1,5
1624	1305	1434	1331
1625	1306	1435	1335, 1352 § 1
1626	1307	1436	1364, 1371,1
1627	1308	1437	1364
1628	1309	1438	-
1629	45 § 3, 1310	1439	1366
1630	1311	1440	1365
1631	1313	1441	1376
1632	-	1442	1367
1633	1314	1443	1378 § 2, 1379
1634	1315	1444	1368
1635	1316	1445	1370
1636	1317	1446	1371, 2
1637	1318	1447	1373, 1375
1638	1319	1448 § 1	1369
1639	1320	1448 § 2	1374
1640	1321	1449	1377
1641	1322	1450 § 1	1397
1642	1323	1450 § 2	1398
1643	1324	1451	1397
1644	1325	1452	1390
1645	1326	1453 § 1	1395
1646	1327	1453 §§ 2-3	1394
1647	1328	1454	1390
1648	1329	1455	1391
1649 § 1	1335	1456	1388
1649 § 2	1336	1457	1378 § 1
1650	1337	1458	1387
1651	1338	1459 § 1	1382
1652	1339	1459 § 2	1383
1653	1340	1460	-

1983.	1990.	1990.	1983.
1654	1341	1461	1380
1655	1342	1462	1381
1656	1343	1463	1386
1657	-	1464	1389
1658	1344	1465	-
1659	1345	1466	1392
1660	1346	1467	1393
1661	1347		
1662	1348	Naslov XXVIII.	...
1663	1349	1468	1717
1664	1350	1469	1718
1665	1351	1470	1719
1666	1352	1471	1728
1667	1353	1472	1721
1668	1354	1473	1722
1669	1355	1474	1723
1670	1356	1475	1724
1671	1357	1476	-
1672	1358	1477	-
1673	1359	1478	1725
1674	1360	1479 § 1	1668
1675	1361	1479 § 2	1667
1676	1362	1480	1668
1677	1363	1481	1727
1678	1364	1482	1726
1679	1365	1483	1729
1680	1366	1484	1730
1681	1367	1485	1731
1682	1368	1486	1720
1683	1369	1487 § 1	-
1684	1370	1487 § 2	1353
1685	1371	1487 § 3	-
1686	1372		
1687	1373	Naslov XXIX.	...
1688	1374	1488	7
1689	1377	1489	8
1690	1375	1490	11
1691	1376	1491	12, 13
1692	1378	1492	-
1693	1379	1493	-
1694	1380	1494	9
1695	1381	1495	10
1696	1382	1496	14
1697-1706	1384	1497	15
1707	1383	1498	16
1708	1385	1499	17
1709 § 1	1386 § 1	1500	18

1983.	1990.	1990.	1983.
1709 § 2	1386 § 3	1501	19
1710	1386 § 2	1502	20
1711	-	1503	21
1712	1387	1504	22
1713	-	1505	-
1714	1164	1506 § 1	23
1715	1165, 1169	1506 § 2	24 § 1
1716	1181-1183	1507 § 1	24 § 2, 25
1717	1468	1507 § 2	24 § 2
1718	1469	1507 §§ 3-4	26
1719	1470	1508	27
1720	1486	1509	28
1721	1472	1510	35, 48, 49, 59 § 1
1722	1473	1511	54, 62
1723	1474	1512 §§ 1-2	36
1724	1475	1512 § 3	77
1725	1478	1512 § 4	92
1726	1482	1513 § 1	73
1727	1481	1513 § 2	46
1728	1471	1513 § 3	47
1729	1483	1513 § 4	93
1730	1484	1513 § 5	58
1731	1485	1514	37, 51
1732	996	1515	38
1733	998	1516	39
1734	999, 1487 § 1	1517 § 1	50
1735	-	1517 § 2	-
1736	1000	1518	57
1737 § 1	997 § 1, 1002	1519 § 1	-
1737 § 2	1001	1519 § 2	51
1737 § 3	-	1520	54-56
1738	1003	1521	40
1739	1004	1522	41, 70
1740	1389	1523	42
1741	1390	1524	43
1742	1391	1525	44
1743	1392	1526	45
1744	1393	1527 § 1	59 § 2
1745	1394	1527 § 2	74
1746	1395	1528	61
1747	1396	1529	63
1748	1397	1530	65
1749	1398	1531	76
1750	1399 § 1	1532 § 1	78 § 1
1751 § 1	1399 § 2	1532 § 2, 1-2	78 §§ 2-3
1751 § 2	1399 § 3	1532 § 2,3	83 § 1
1752	1400	1532 § 2, 4	83 § 2

1983.	1990.	1990.	1983.
		1532 § 3	78 § 3
		1533	80
		1534	82
		1535	84
		1536	85, 90
		1537	86
		1538	87
		1539	91
		Naslov XXX.	...
		1540	197
		1541	198
		1542	199
		1543	200
		1544	201
		1545	202
		1546	203

II.*

USPOREDNI POPIS KANONA:

ZAKONIK KANONSKOGA PRAVA iz 1983.

ZAKONIK KANONSKOG PRAVA iz 1917.**

1983.	1917.	1917.	1983.
Knjiga I.	Knjiga I.
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4
5	5	5	5
6	6	6	6
7	8 § 1	7	361
8 § 1	9	8 § 1	7
8 § 2	-	8 § 2	13 § 1
9	10	9	8 § 1
10	11	10	9
11	12	11	10

* Ovdje donosimo usporedni popis kanonâ dvaju *Zakonikâ kanonskoga prava*: onoga iz godine 1983. s onim iz godine 1917. i obratno. Neki se kanoni tih *Zakonika* podudaraju, drugi se u bitnome slažu - premda postoje među njima znatne izričajne razlike, kod nekih se opaža djelomično slaganje, te konačno ima kanona koji se ne nalaze ili u jednom ili drugom *Zakoniku* (ti su u popisu označeni s -).

** Naslovi pojedinih knjiga *Zakonikâ kanonskoga prava*:

1983.	1917.
I. knjiga: <i>Opće odredbe</i>	I. knjiga: <i>Opće odredbe</i>
II. knjiga: <i>Božji narod</i>	II. knjiga: <i>Osobe</i>
III. knjiga: <i>Naučiteljska služba Crkve</i>	III. knjiga: <i>Stvari</i>
IV. knjiga: <i>Posvetiteljska služba Crkve</i>	IV. knjiga: <i>Postupci</i>
V. knjiga: <i>Vremenita crkvena dobra</i>	V. knjiga: <i>Kažnjiva djela i kazne</i>
VI. knjiga: <i>Kaznene mjere u Crkvi</i>	
VII. knjiga: <i>Postupci</i>	

1983.	1917.	1917.	1983.
12	13	12	11
13 § 1	8 § 2	13	12
13 §§ 2-3	14	14	13, 12 § 2
14	15	15	14
15	16	16	15
16	17	17	16
17	18	18	17
18	19	19	18
19	20	20	19
20	22	21	-
21	23	22	20
22	1529	23	21
23	25-26	24	54 § 2, 58 § 2
24	27	25	23
25	26, 28	26	25
26	5, 27-28, 30	27	26
27	29	28	24, 26
28	30	29	27
29-35	-	30	28
36	49-50	31	200
37	56	32	202 § 1
38	46	33	-
39	39	34	202 § 2, 203
40	53	35	201
41	54 § 1	36 § 1	60
42	55	36 § 2	-
43	57	37	61
44	58	38	62
45	59 § 1	39	39
46	61, 73	40	-
47	60 § 1	41	63 § 3
48	-	42	63 §§ 1-2
49	24	43	64
50-52	-	44	65
53	48	45	63
54 § 1	-	46	38
54 § 2	24	47	66
55-57	-	48	53, 67
58 § 1	-	49-50	36
58 § 2	24	51	68
59	-	52	69
60	36 § 1	53	40
61	37	54 § 1	41
62	38	54 § 2	70
63	41-42, 45, 48	55	42
64	43	56	37
66	47	58	44

1983.	1917.	1917.	1983.
67	48	59	45
68	51	60 § 1	47
69	52	60 § 2	73
70	54 § 2	61	46
71	69	62	75
72	-	63	76
73	60 § 2	64-65	-
74	79	66	132
75	62	67	77
76	63	68	77
77	67-68	69	71
78 § 1	70	70	78 § 1
78 § 2	74	71	79
78 § 3	75	72	80
79	71	73	81
80	72	74	78 § 2
81	73	75	78 § 3
82	76	76	82
83	77	77	83
84	78	78	84
85	80	79	74
86	-	80	85
87	81	81	87
88	82	82	88
89	83	83	89
90	84	84	90
91	201 § 3	85	92
92	85	86	93
93	86		
94-95	-	Knjiga II.
96	87	87	96
97	88	88 § 1	97 § 1
98	89	88 § 2	-
99	88 § 3	88 § 3	97 § 2, 99
100	91	89	98
101	90	90	101
102	92	91	100
103	-	92	102
104-105	93	93	104-105
106	95	94	107
107	94	95	106
108	96	96	108
109	97	97	109
110	-	98 § 1	111 § 1
111 § 1	98 § 1, 756 §§ 1-2	98 § 2	-
111 § 2	-	98 §§ 3-5	112
112 § 1, 1-2	98 §§ 3-4	99	113 § 2, 115

1983.	1917.	1917.	1983.
112 § 1,3	-	100 § 1	113 § 1, 114 § 1
112 § 2	98 § 5	100 § 2	115 § 2
113	99-100	100 § 3	-
114 § 1	100 § 1	101	119
114 §§ 2-3	-	102	120
115 § 1	99	103	125
115 § 2	100 § 2	104	126
115 § 3	99	105	127
116-118	-	106	-
119	101	107	207
120	102	108 § 1	266 § 1
121	1419-1420	108 §§ 2-3	-
122	1500	109-110	-
123	1501	111 § 1	265
124 § 1	1680 § 1	111 § 2	266 § 1
124 § 2	-	112	267
125	103	113	272
126	104	114	-
127	105	115	268 § 2
128	1681	116	267
129	196	117	269
130	196, 202	118	274 § 1
131	197, 200 § 2	119	1370 § 3
132	66	120	-
133	203	121	289
134 §§ 1-2	198	122-123	-
134 § 3	-	124	276 § 1
135	201 § 2, 205 § 1	125 § 1	-
136	201	125 § 2	276 § 2,5
137	199	126	276 § 4
138	200 § 1	127	273
139	204	128	274
140	205	129	279
141	206	130	-
142	207	131	279
143	208	132	277
144 § 1	209	133 § 1	277 § 2
144 § 2	-	133 § 2	-
145 § 1	145 § 1	133 § 3	277 § 3
145 § 2	-	134	280
146	147 § 1	135	276 § 2,3
147	148	136 § 1	284
148	-	136 §§ 2-3	-
149	153, 729, 1463, 1465	137	285 § 4
150	154	138	285 § 1
151	155	139	285
152	156	140	-

1983.	1917.	1917.	1983.
153 § 1	150 § 1	141	289 § 1
153 § 2	-	142	286
153 § 3	150 § 2	143	283 § 1
154	151	144	271 § 3
155	158	145 § 1	145 § 1
156	159	145 § 2	-
157	152	146	-
158 § 1	1457, 1464 § 1	147 § 1	146
158 § 2	1460 § 1	147 § 2	-
159	-	148	147
160 § 1	1460 § 4	149	-
160 § 2	1461	150	153
161	1465 § 1, 1468	151	154
162	1458 § 1, 1465 § 1	152	157
163	1466	153	149
164	160	154	150
165	161, 178	155	151
166	162	156	152
167 § 1	163	157	-
167 § 2	168	158	155
168	164	159	156
169	165	160	164
170	166	161	165
171	167	162	166
172	169	163	167 § 1
173	171	164	168
174	172	165	169
175	173	166	170
176	174	167	171
177 § 1	175	168	167 § 2
177 § 2	176 § 1	169	172
178	176 § 2	170	-
179 §§ 1-3	177 §§ 1-3	171	173
179 § 4	176 § 3	172	174
179 § 5	177 § 4	173	175
180	179	174	176
181	180	175	177 § 1
182	181	176 § 1	177 § 2
183	182	176 § 2	178
184 §§ 1-2	183	176 § 3	179 § 4
184 § 3	191 § 2	177 §§ 1-3	179 §§ 1-3
185-186	-	177 § 4	179 § 5
187	184	178	165
188	185	179	180
189 § 1	186, 187 § 1	180	181
189 §§ 2-3	189-190	181	182
189 § 4	191	182	183

1983.	1917.	1917.	1983.
190 §§ 1-2	193	183	184
190 § 3	-	184	187
191	194	185	188
192	192 § 1, 2147-2161	186	189 § 1
193 §§ 1-3	192 §§ 2-3	187 § 1	189 § 1
193 § 4	-	187 § 2	-
194 § 1	188	188,1-3	-
194 § 2	-	188,4	194 § 1,2
195	2299 § 3	188,5	194 § 1,3
196 § 1	192, 2298,6	188, 6-8	-
196 § 2	-	189 § 1	189 § 2
197	1508	189 § 2	189 § 3
198	1512	190	-
199	1509	191 § 1	189 § 4
200	31	191 § 2	184 § 3
201	35	192 § 1	196 § 1
202 § 1	32	192 §§ 2-3	193 §§ 1-3
202 § 2	34 §§ 1-2	193	190
203	34	194	191
		195	-
		196	129-130
		197	131
		198	134 §§ 1-2
		199	137
		200 § 1	138
		200 § 2	131 § 3
		201	91, 136
		202	130
		203	133
		204	139
		205	140
		206	141
		207	142
		208	143
		209	144 § 1
		210	-
		211 § 1	290
		211 § 2	-
		212 § 1	-
		212 § 2	293
		213 § 1	292
		213 § 2	291
		214	290,1, 1708-1712
		215 § 1	373
		215 § 2	368, 381 § 2
		216-217	374
		218 § 1	331

1983.	1917.	1917.	1983.
		218 § 2	333 § 1
		219	332 § 1
		220	-
		221	332 § 2
		222	338
		223	339
Knjiga II.	224-225	-
204-206	-	226	338 § 2
207	107	227	341 § 1
208-212	-	228 § 1	-
213	682	228 § 2	333 § 3
214-231	-	229	340
232	1352	230	349
233	1353	231	350 §§ 1-2
234	1353-1354, 1364,3	232 § 1	351 § 1
235	972, 1370	232 § 2	-
236	-	233	351 §§ 2-3
237	1354, 1357	234-235	-
238 § 1	99	236 §§ 1-2	350 §§ 5-6
238 § 2	-	236 § 3	-
239 §§ 1-2	1358-1359	236 § 4	350 § 4
239 § 3	1357 § 3	237	352
240	1361	238 § 1	356
241	1363	238 § 2	-
242	-	238 § 3	356
243	1357 § 3	239 § 1	-
244-245	-	239 §§ 2-3	355
246	1367	240 § 1	357 § 2
247	-	240 §§ 2-3	-
248	1364,1 i 3	241	359
249	1364,2	242-264	360
250	1365	265	362
251	1365 § 1	266	358
252	1365 §§ 2-3, 1366 § 2	267 § 1,1	365 § 1,1
253 § 1	1366 § 1	267 § 1,2	364,1
253 § 2	1366 § 3	267 § 1,3	364,8
253 § 3	-	267 § 2	-
254	-	268	367
255	1365 § 3	269 §1	364,2
256 § 1	1365 § 3	269 §§ 2-3	-
256 § 2	-	270	-
257-258	-	271	438
259	1357 §§ 1-2	272	435
260	1360 § 2	273	-
261	1369, 1360 § 2	274	436
262	1368	275	437 § 1
263	1357, 1359	276	-
264	1355-1356		

1983.	1917.	1917.	1983.
265	111 § 1	277	437 § 2
266 § 1	108 § 1, 111 § 2	278	437 § 3
266 § 2	115, 585	279-280	-
266 § 3	-	281	439 § 1
267	112, 116	282	443
268 § 1	-	283	440 § 1
268 § 2	115	284	442 § 1,1-2
269	115, 117	285	-
270	116	286	443
271 §§ 1-2	-	287	444 § 2
271 § 3	144	288	442 § 1,3
272	113	289	-
273	127	290	445
274	118, 128	291 § 1	446
275	-	291 § 2	-
276	124-126, 135	292	-
277	132-133	293 § 1	371 § 1
278	-	293 § 2	-
279	129-131	294 § 1	381 § 2
280	134	294 § 2	-
281	980	295-298	-
282	138, 1473	299	400 § 3
283 § 1	143, 418, 465	300-301	-
283 § 2	-	302	495 § 2, 502 § 4
284	136	303-308	-
285	137-140	309	420
286	142	310-311	-
287	139 § 4, 141	312	371
288	-	313-318	-
289	121, 141	319 § 1	370
290,1	214	319 § 2	-
290,2-3	211 § 1	320-328	-
291	213 § 2	329 § 1	375 § 1
292	213 § 1	329 § 2	377 § 1
293	212 § 2	329 § 3	-
294-297	-	330	-
298 § 1	685	331	378
298 § 2	684	332 § 1	-
299 §§ 1-2	-	332 § 2	380
299 § 3	686 § 1, 689 § 1	333	379, 382 § 2
300-302	-	334 § 1	381 § 1
303	702-703	334 § 2	382 § 1
304	688-689, 710	334 § 3	382 § 3
305	690	335 § 1	391 § 1
306	692	335 § 2	-
307 § 1	694 § 1	336	392
307 §§ 2-3	693 §§ 2 i 4	337 § 1	390

1983.	1917.	1917.	1983.
308	696	337 §§ 2-3	-
309	697	338	395
310-311	-	339	388
312	686	340 § 1	399 § 1
313	687	340 § 2	-
314	689	340 § 3	399 § 2
315	-	341 § 1	400 § 1
316 § 1	693 § 1	341 § 2	-
316 § 2	696 § 2	342	400 § 2
317 §§ 1-3	698 §§ 1 i 4	343 §§ 1-2	396
317 § 4	-	343 § 3	-
318	698 § 3	344	397
319	691	345	-
320 §§ 1-2	699	346	398
320 § 3	-	347-349	-
321-330	-	350	403
331	218 § 1	351 §§ 1-2	405
332	219-221	351 §§ 3-4	408
333 § 1	218 § 2	352	403
333 § 2	-	353	404
333 § 3	228 § 2	354	410
334-337	-	355	409
338	222, 226	356	460-461
339	223	357	462
340	229	358	463
341 § 1	227	359	464
341 § 2	-	360	-
342-348	-	361	465
349	230, 233 § 1	362	466
350 §§ 1-2	231	363 § 1	469
350 § 3	-	363 § 2	-
350 §§ 4-6	236	364	470-471
351 § 1	232 § 1	365	472
351 §§ 2-3	233	366	475, 477
352	237	367	478
353-354	-	368	479 §§ 1 i 3
355	239 §§ 2-3	369	480
356	238 §§ 1 i 3	370	-
357	239, 240 § 1	371	481
358	266	372	482
359	241	373 §§ 1-4	483
360	242-264	373 § 5	485
361	7	374 § 1	484
362	265	374 § 2	-
363	-	375	486
364, 1	267 §§ 1,2	376	-
364, 2	269 § 1	377	487

1983.	1917.	1917.	1983.
364,3-7	-	378	488
364,8	267 § 1,3	389 §§ 1-2	489
365	267 § 1,1	379 §§ 3-4	490 §§ 1 i 3
366	269 § 3	380-381	-
367	268	382 § 1	490 § 2
368	215 § 2	382 § 2	-
369	-	383	491 §§ 1 i 3
370	319-327	384 § 1	487 § 2
371	293-318	384 § 2	491 § 3
372	216 §§ 1 i 4	385-390	-
373	215 § 1	391 § 1	503
374	216-217	391 § 2	-
375 § 1	329 § 1	392	504
375 § 2	-	393-394	506-507
376	-	395-400	-
377 § 1	329 § 2	401 § 1	508 § 1
377 §§ 2-5	-	401 § 2	-
378	331	402	510 § 1
379	333	403	509 § 1
380	332 § 2	404	509 § 2
381 § 1	334 § 1	405-409	-
381 § 2	215 § 2	410	505
		411-414	-
382	333, 334 §§ 2-3	415	510
383-387	-	416-422	-
388	339	423-427	502 § 1
389	-	428	-
390	337 § 1	429 § 1	412, 413 § 1
391	335	429 §§ 2-4	413
392	336	429 § 5	415
393-394	-	430 § 1	416
395	338	430 § 2	417
396	343 §§ 1-2	430 § 3	418
397	344	431	419
398	346	432	421-422
399	340 §§ 1 i 3	433	423-424
400 § 1	341 § 1	434	425
400 § 2	342	435 §§ 1-2	426, 427 § 1
400 § 3	299-300	435 § 3	428 § 2
401-402	-	436	428 § 1
403	350,352	437	-
404	353	438	427 § 2
405	351 §§ 1-2	439	-
406-407	-	440	429
408	351 §§ 3-4	441-442	-
409	355	443	430
410	354	444	-

1983.	1917.	1917.	1983.
411	-	445	553 § 1
412	429 § 1	446 § 1	553 § 2
413	429	446 § 2	554 § 3
414	-	447-449	555
415	429 § 5	450	-
416	430 § 1	451 § 1	519
417	430 § 2	451 § 2,1	516
418	430 § 3	451 § 2,2	-
419	431	451 § 3	569
420	309, 317	452	520
421	432 §§ 1-3	453	521
422	432 § 4	454	522, 538 § 2
423	433	455 § 1	523
424	433 § 2	455 §§ 2-3	525
425	434	456-457	-
426	435 §§ 1-2	458	524
427	435 § 1, 438	459 § 1	524
428	435 § 3, 436	459 §§ 2-3	521 §§ 2-3
429	440	459 § 4	-
430	443	460	526
431-434	-	461	527 § 1
435	272	462	530
436	274	463	531
437	275, 277-278	464	-
438	271	465	533
439 § 1	281	466	534
439 § 2	-	467 § 1	528 § 2
440 § 1	283	467 § 2	-
440 § 2	284	468	529 § 1
441	-	469	528 § 1
442 § 1,1-2	284	470	535
442 § 1,3	288	471	-
442 § 2	284,1	472	539
443	282, 286	473	540
444	287	474	-
445	290	475	539
446	291 § 1	476 §§ 1-2	545
447-459	-	476 §§ 3-4	547
460-461	356	476 § 5	550 § 1
462	357	476 § 6	548 §§ 1-2
463	358	476 §§ 7-8	-
464	359	477	547, 552
465	361	478	-
466	362	479 § 1	556
467-468	-	479 § 2	-
469	363 § 1	480	557
470	364 § 1	481	558

1983.	1917.	1917.	1983.
471	364 § 2	482	559
472	365	483	560
473-474	-	484 § 1	561
475	366	484 § 2	-
476	-	485	562
477	366 §§ 2-3	486	563
478	367	487	573, 598 § 1, 607,
479 § 1	368 § 1		710, 731
479 § 2	-	488,1	573
479 § 3	368 § 2	488,2	591
480 § 3	369	488,3	589, 593
481	371	488,4	588
482	372	488,5	608
483	373	488,6	621
484	374	488,7	607 § 2
485	373 § 5	488,8	613 § 2, 620
486	375	489	587
487	377, 384 § 1	490	606
488	378	491	-
489	379	492 § 1	579
490	379 §§ 3-4, 382	492 § 2	594
491 § 1	383 § 1	492 § 3	-
491 § 2	-	493	584
491 § 3	383 § 2, 384 § 2	494 § 1	580-582
492 § 1	1520 § 1	494 § 2	585, 593
492 § 2	-	495 § 1	583, 594-595
492 § 3	1520 § 2	495 § 2	-
493-501	-	496	610 § 2
502 § 1	423-427	497 § 1	609 §§ 1-2
502 §§ 2-3	-	497 §§ 2-3	611
502 § 4	302	497 § 4	612
503	391 § 1	498	616 § 1
504	392	499 § 1	590 § 2
505	410	499 § 2	-
506	393, 394 § 1, 395,	500 § 1	595
	409	500 § 2	614
507	393 §§ 1-2, 394	500 § 3	-
508 § 1	401	501 § 1	596, 601, 608, 631 § 1
508 § 2	-	501 § 2	-
509	403-404	501 § 3	620
510	402, 415	502	617
511-514	-	503	-
515	216	504	623
516	216 § 3, 451 § 2	505	624
517	-	506	625
518	216 § 4	507	626
519	451	508	629

1983.	1917.	1917.	1983.
520	452, 471	509 § 1	592 § 2
		509 § 2	-
521	453, 459	510	592 § 1, 704
522	454	511	628 § 1
523	455 § 1	512	595, 628 § 2
524	458, 459 § 1	513	628 § 3
525	455 §§ 2-3	514-515	-
526	460	516	627, 636 § 1
527	461, 1443-1444	517	-
528	467, 469	518-530	630
529 § 1	467-468	531-537	634-640
529 § 2	-	538	597
530	462	539-541	-
531	463 § 3	542,1	597 § 1, 642, 643 § 1
532	-	542,2	644
533	465	543	641, 656,3, 658
534	466	544	645, 684 § 1
535	470	545-552	-
536-537	-	553-556	646-649
538 § 1	2157-2167	557-558	-
538 § 2	454 § 5	559	650-651
538 § 3	-	560	651
539	472, 475	561	650, 652 §§ 3-4
540	473	562-563	652 § 1
541	458, 472, 475, 1923 § 2	564 § 1	652 § 4
		564 § 2	-
542-544	-	565 § 1	652 § 2
545	476 §§ 1-2	565 § 2	-
546	-	565 § 3	652 § 5
547	476 §§ 3-4, 477	566-570	-
548 §§ 1-2	476 § 6	571	653 § 1
548 § 3	-	572-586	654-658, 688 § 2, 1088
549	474	587-591	659-661
550 §§ 1-2	476 § 5	592	672
550 § 3	-	593	662
551	-	594 § 1	-
552	477 § 2	594 § 2	668 § 3
553	445, 446 § 1	594 § 3	-
554 §§ 1-2	-	595	663
554 § 3	446 § 2	596	669
555	447-449	597-606	667
556	479 § 1	607	665 § 1
557	480	608	675
558	481	609	-
559	482	610	663 § 3
560	483	611	-
561	484 § 1	612	678 § 1

1983.	1917.	1917.	1983.
562	485	613-614	-
563	486	615-616	591
564-568	-	617	679, 683 § 2
569	451 § 3	618 § 1	-
570-572	-	618 § 2	583, 586
573	487, 488,1	619	678 § 2
574-578	-	620-625	-
579	492 § 1	626	671
580-582	494 § 1	627	705
583	495 § 2, 618 § 2,1	628	706
584	493	629	707
585	494 § 2	630	-
586	618 § 2,2	631 § 1	681 § 1
587	489	631 § 2	-
588	488,4	631 § 3	682 § 2
589	488,3	632-634	684, 685 § 1
590 § 1	-	635	-
590 § 2	499 § 1	636	685 § 2
591	488,2, 500 § 1, 615-616	637-645	686-693, 702
592	509 § 1, 510	646-672	694-703
593	488,3, 494	673-681	731-746
594	492 § 2	682	213
595	495, 500 § 1, 512 § 1,2	683	-
596	501	684	298 § 2
597	538-539	685	298 § 1
598 § 1	487	686 § 1	299 § 3
598 § 2	593	686 §§ 2-3	312
599	-	686 §§ 4-5	-
600	594	687	313
601	501	688	300
602	594 § 1	689 § 1	304 § 1, 314
603-605	-	689 § 2	-
606	490	690	305
607 § 1	487	691	319
607 § 2	488 § 1	692	306
607 § 3	597	693 § 1	316 § 1
608	488,5, 497 § 2, 501 § 1	693 § 2	307 § 2
609	495, 497 § 1	693 §§ 3-4	-
610 § 1	-	694 § 1	307 § 1
610 § 2	496	694 § 2	-
611	497 §§ 2-3	695	-
612	497 § 4	696 § 1	308
613 § 1	-	696 § 2	316 § 2
613 § 2	488,8	696 § 3	-
614	500 §§ 2-3	697	309
615	501 § 3	698 § 1	317 §§ 1-2
616 § 1	498	698 § 2	-

1983.	1917.	1917.	1983.
616 § 2	493	698 § 3	318
616 §§ 3-4	-	698 § 4	317 § 3
617	501-502	699	320
618	-	700-725	-
619	509		
620	488,8, 501 § 3, 502	Knjiga III.
621	488,6	726-730	-
622	502	731 § 1	840
623	504	731 § 2	844
624	505	732	845
625	505-507	733	846
626	507	734 § 1	847 § 1
627	516 §§ 1-2	734 § 2	-
628	511-513	735	847 § 2, 1003 § 3
629	508	736	848
630	518-530, 876	737 § 1	849
631-633	501 § 1, 507	737 § 2	850
634-640	531-537	738	857 § 2, 861 § 1
641	543	739	862
642	538, 542,1, 555 § 1,1	740	-
643	542,1, 555 § 1,1	741-743	861 § 2
644	542,2, 544 § 4	744	863
645	544	745 § 1	864
646-649	553-556	745 § 2	852
650	559 § 1, 561 § 1, 565 § 1	746	-
651	559-560	747	871
652	561 § 1, 562, 565	748	-
653	571	749	870
654-658	572-586, 543	750-751	868
659-661	587-591	752 § 1	851,1, 865 § 1
662	593	752 § 2	865 § 2
663	595, 610	753 § 1	-
664	595 § 1,3	753 § 2	866
665	606 § 2, 607	754	852 § 2
666	-	755	850
667	597-606	756 §§ 1-2	111 § 1
668	569, 580-583, 594 § 2	756 § 3	-
669	596	757	853
670	-	758	854
671	626	759	850
672	592	760	-
673-674	-	761	855
675	608	762	872
676	-	763	-
677 § 1	-	764	873
677 § 2	702-703	765-766	874
678	612, 619	767-768	-

1983.	1917.	1917.	1983.
679	617, 618 § 2	769	872
680	-	770-771	867
681	631 § 1	772	856
682 § 1	-	773	857 § 1
682 § 2	631 § 3	774	858
683	512 § 2, 617 § 2, 1382	775	859
684	632-634	776	860
685	633 § 1, 635,1, 636	777	877 §§ 1-2
686-693	637-645	778	878
694	646, 670	779	876
695-703	646-672	780	880 § 1
704	510	781 § 1	880 § 2
705	627	781 § 2	-
706	628	782	882, 883,1
707	629	783	886
708-730	-	784	887
731-746	673-681	785 §§ 1-2	885
		785 §§ 3-4	-
		786	889
		787	890
		788	891
		789	-
		790-791	881
		792	888
		793-794	892
		795-796	893 § 1
		797	892
		798	895
		799	896
		800	894
		801	897-899
		802	900
		803	902
		804 §§ 1-2	903
		804 § 3	-
		805	904
		806	905
		807	916
		808	919
		809	901
		810	909
		811 § 1	929
		811 § 2	-
		812	-
		813	906
		814-815	924
		816	926

1983.	1917.	1917.	1983.
		817	927
		818	846 § 1
		819	928
		820-821	931
		822	932
Knjiga III.	823 § 1	933
747	1322	823 §§ 2-3	-
748	1322 § 2, 1351	824 § 1	945 § 1
749	1323	824 § 2	951
750	1323 § 1	825-826	-
751	1325 § 2	827	947
752	1324	828	948
753	1326	829	949
		830	950
754	1324	831-832	952
755	1325 § 3	833-834	-
756-757	1327	835	953
758	1327-1328, 1334	836	954
759	1328, 1333	837-840	955
760	1347	841	956
761-762	-	842	957
763	349 § 1,1, 1327	843	958
764	1337	844	955 §§ 3-4
765	1338	845	910
766	1327, 1342	846-849	-
767	1344-1345	850	911
768	1347	851 § 1	926
769	1347 § 2	851 § 2	-
770	1349	852	925
771	1350	853	912
772	-	854 §§ 1-2	913
773-778	1329-1336	854 §§ 3-5	914
779-781	-	855	915
782	252, 1350	856	916
783-786	-	857	917
787 § 1	-	858	919
787 § 2	1351	859	920
788-792	-	860-863	-
793	1113, 1335, 1372 § 2	864	921
794-797	-	865	922
798	1372, 1374	866 § 1	923
799	-	866 §§ 2-3	-
800	1375, 1379 § 3	867	918, 931
801	-	868-869	932
802	1379 § 1	870	959
803-806	1381-1382, 1373 § 2	871	965
807	1375	872	966

1983.	1917.	1917.	1983.
808	-	873	967 § 1, 968
809	1379 § 2	874-875	969
810	1381 § 2	876	-
811-815	-	877 § 1	970
816	1376	877 § 2	-
817	1377	878 § 1	972
818	-	878 § 2	-
819	1380	879 § 1	973
820-822	-	879 § 2	-
823-825	1384-1385, 1391	880 § 1	974 § 1
826	1385 § 1,2, 1390	880 §§ 2-3	-
827	1385 § 1,1-2	881	-
828	1389	882	976
829	1392	883	-
830	1393-1394	884	977
831	1386	885	-
832	1385 § 3,1386	886	980
833	1406-1407	887	981
		888 § 1	978 § 1
		888 § 2	979
		889	983
		890	984
		891	985
		892	986
		893	-
		894	982
		895-900	-
		901-902	988
		903	990
		904	-
		905	991
		906	989
		907	-
		908-910	964
		911	992, 994
		912-913	995
		914-924	-
		925	996
		926-929	-
		930	994
		931-936	-
		937	998
		938-939	1003 §§ 1-2
		940	1004
		941	1005
		942	1007
		943	1006

1983.	1917.	1917.	1983.
		944	1001
		945	999
		946	-
		947 § 1	1000 § 1
		947 §§ 2-3	-
		947 § 4	1000 § 2
		948	1008
		949	1009 § 1
		950	-
		951	1012
		952	-
		953	1013
		954	1014
		955	1015 §§ 1-2
		956	1016
		957	-
		958	1018
		959	1015 § 3
		960 § 1	1020
		960 §§ 2-3	-
		961	1021
		962	1022
		963	1023
		964	1019
		965-967	-
		968 § 1	1024
		968 § 2	-
		969	1025 § 2
		970	1030
		971	1026
		972	235
		973 § 1	-
		973 § 2	1038
		973 § 3	-
		974 § 1	1029, 1033
		974 § 2	-
		975	1031 § 1
		976 § 1	-
		976 § 2	1032 § 1
		976 § 3	-
		977-982	-
		983	1040
		984,1-2	-
		984,3	1041,1
		984,4-7	-
		985	1041,2-6
		986	-
Knjiga IV.		
834-837	-		
838 §§ 1-2	1257, 1390		
838 § 3	-		
838 § 4	1261		
839	-		
840	731 § 1		
841	733		
842	-		
843	731 § 2		
844	731 § 2, 1258		
845	732		
846	733		
847	734 § 1, 735		
848	736		
849	737 § 1		
850	737 § 2, 755, 759		
851,1	752 § 1		
851,2	-		
852	745 § 2, 754		
853	757		
854	758		
855	761		
856	772		
857	738, 771, 773		
858	774		
859	775		
860	771, 776		
861	738, 741-743		
862	739		
863	744		
864	745 § 1		
865	745 § 2,2, 752		
866	753 § 2		
867	770-771		
868	750-751		
869	732 § 2		
870	749		
871	747		
872	762, 769		

1983.	1917.	1917.	1983.
873	764	987,1	-
874	765-766	987,2	1042,1
875	-	987,3	1042,2
876	779	987,4-5	-
877 §§ 1-2	777	987,6	1042,3
877 § 3	-	987,7	-
878	778	988	1045
879	-	989	1046
880	780, 781 § 1	990 § 1	1047
881	790-791	990 § 2	1048
882	782 §§ 1-2	991 §§ 1-3	1049
883	782-784	991 § 4	-
884	785	992	1036
885	785 §§ 1-2	993,1	1050,2
886	783	993,2	1050,1
887	784	993,3	1051,1
888	892	993,4	-
889	786	993,5	1051,1
890	787	994	-
891	788	995	1052
892	793-794, 797	996	1028
893 § 1	795-796	997	1052
893 § 2	-	998	-
894	798, 800	999	1043
895	798	1000	-
896	799	1001	1039
897	801	1002	1009 § 2
898	1273	1003-1005	-
899	801	1006 §§ 1-3	1010
900 § 1	802	1006 §§ 4-5	-
900 § 2	-	1007	-
901	809	1008	1017
902	803	1009 §§ 1-2	1011
903	804	1009 § 3	-
904	805	1010	1053
905	806	1011	1054
906	813	1012	1055
907-908	-	1013	1055 § 1, 1056
909	810	1014	1060
910	845	1015	1061
911	514, 847-849, 850	1016	1059
912	853	1017	1062
913	854 §§ 1-2	1018	1063,1
914	854 §§ 3-5	1019 § 1	1066
915	855	1019 § 2	1068
916	807, 856	1020	1064, 1067
917	857	1021 § 1	-

1983.	1917.	1917.	1983.
918	863, 867 § 4	1021 § 2	1065
919	808, 858	1022-1026	1067
920	859-860	1027	1069
921	864	1028	1067
922	865	1029	1070
923	866 § 1	1030-1031	1067
924	814-815	1032	1071 § 1,1
925	852	1033	1063,2, 1065 § 2
926	816, 851 § 1	1034	1071 § 1,6
927	817	1035	1058
928	819	1036 § 1	-
929	811 § 1	1036 § 2	1073
930	-	1036 § 3	-
931	820-821, 867	1037	1074
932	822, 868-869	1038	1075
933	823 § 1	1039	1077
934	1265 § 1	1040	1078 §§ 1-2
935	1265 § 3	1041	1076
936	1265 §1,2, 1267	1042	-
937	1266	1043	1079 § 1
938	1268-1269	1044	1079 §§ 2-3
939	1270, 1272	1045	1080
940	1271	1046	1081
941	1274 § 1	1047	1082
942	1274-1275	1048-1058	-
943	1274 § 2	1059	1094
944	1291-1292, 1295	1060	1124
945 § 1	824	1061	1125
945 § 2	-	1062	-
946	-	1063 § 1	1127 § 3
947	827	1063 §§ 2-3	-
948	828	1064	-
949	829	1065	1071 § 1,4 i § 2
950	830	1066	1071 § 1,5
951 § 1	824 § 2	1067 § 1	1083 § 1
951 § 2	-	1067 § 2	1072
952	831-832	1068	1084
953	835	1069	1085
954	833, 836	1070	1086
955	837-840, 844	1071	1129
956	841	1072	1087
957	842	1073	1088
958	843	1074	1089
959	870	1075,1	-
960-963	-	1075,2-3	1090
964	908-910	1076	1091
965	871	1077 § 1	1092

1983.	1917.	1917.	1983.
966	872	1077 § 2	-
967 § 1	873 § 1	1078	1093
967 §§ 2-3	-	1079	-
968	873	1080	1094
969	874-875	1081	1057
970	877 § 1	1082	1096
971	874 § 2	1083	1097
972	878 § 1	1084	1099
973	879 § 1	1085	1100
974 § 1	880 § 1	1086	1101
974 §§ 2-4	-	1087	1103
975	-	1088	1104
976	882	1089	1105
977	884	1090	1106
978 § 1	888 § 1	1091	1071 § 1,7, 1106
978 § 2	-	1092	1102
979	888 § 2	1093	1107
980	886	1094	1108 § 1
981	887	1095 § 1,1-2	1109
982	894, 2363	1095 § 1,3	-
983	889	1095 § 2	1111 § 1
984	890	1096 § 1	1111 § 2
985	891	1096 § 2	1113
986	892	1097 § 1,1	1114
987	-	1097 § 1,2-3 i § 2	1115
988	901-902	1097 § 3	-
989	906	1098	1116
990	903	1099 § 1	1117, 1127 § 1
991	905	1099 § 2	-
992	911	1100	1119
993	-	1101-1102	-
994	911, 930	1103 § 1	1121 § 1
995	912-914	1103 § 2	1122
996	925	1103 § 3	1121 § 2
997	-	1104	1130
998	937	1105	1131
999	945	1106	1132
1000	947 §§ 1 i 4	1107	1133
1001	944	1108	-
1002	-	1109	1118
1003	735, 938-939, 946	1110	1134
1004	940	1111	1135
1005	941	1112	-
1006	943	1113	1136
1007	942	1114	1137
1008	948	1115	1138
1009 § 1	949	1116	1139

1983.	1917.	1917.	1983.
1009 § 2	1002	1117	1140
1010	1006 §§ 1-3	1118	1141
1011 § 1	1009 §§ 1-2	1119	1142
1011 § 2	-	1120 § 1	1143 § 1
1012	951	1120 § 2	-
1013	953	1121	1144
1014	954	1122	1145
1015	955, 959	1123-1124	1146
1016	956	1125	1148-1149
1017	1008	1126	1143 § 1
1018	958	1127	1150
1019	964	1128	1151
1020	960 § 1	1129	1152 §§ 1-2
1021	961	1130	1152 § 3, 1155
1022	962	1131	1153, 1155
1023	963	1132	1154
1024	968 § 1	1133	1156
1025 § 1	968 § 1	1134	1157
1025 §§ 2-3	969	1135	1158
1026	971	1136	1159
1027	972 § 1	1137	1160
1028	996	1138 §§ 1-2	1161 §§ 1-2
1029	973 § 3, 974 § 1	1138 § 3	1164
1030	970	1139	1163
1031 § 1	975, 978 § 2	1140	1162
1031 §§ 2-4	-	1141	1165 § 1
1032 § 1	976 § 2	1142-1143	-
1032 §§ 2-3	-	1144	1166
1033	974 § 1,1	1145	1167 § 1
1034	-	1146	1168
1035	974 § 1,5-6, 978 § 2	1147	1169
1036	992	1148 § 1	1167 § 2
1037	-	1148 § 2	-
1038	973 § 2	1149	1170
1039	1001	1150	1171
1040	973 § 3, 983	1151	1172
1041,1	984,3	1152-1153	-
1041,2-6	985	1154	1205
1042	987	1155	1206
1043	999	1156	1207
1044	968 § 2	1157	-
1045	988	1158	1208
1046	989	1159 § 1	1209
1047	990 § 1	1159 § 2	-
1048	990 § 2	1160	1213
1049	991 §§ 1-3	1161	1214
1050,1	993,2	1162	1215

1983.	1917.	1917.	1983.
1050,2	993,1	1163	-
1050,3	-	1164 § 1	1216
1051,1	993,3 i 5	1164 § 2	-
1051,2	993,4-5, 998	1165 § 1	1217 § 1
1052	995, 997	1165 § 2	-
1053	1010	1165 § 3	1217 § 2
1054	1011	1165 §§ 4-5	-
1055	1012	1166-1167	-
1056	1013 § 2	1168 § 1	1218
1057	1081	1168 §§ 2-3	-
1058	1035	1169	-
1059	1016	1170	1212
1060	1014	1171	1219
1061	1015	1172	1211
1062	1017	1173 § 1	1211
1063,1-2	1018, 1033	1173 § 2	-
1063,3-4	-	1174-1177	-
1064	1020 § 3	1178	1220 § 1
1065	1021 § 2, 1033	1179-1180	-
1066	1019 § 1	1181	1221
1067	1020, 1022-1026, 1028, 1030-1031	1182-1186	-
1068	1019 § 2	1187	1222 § 1, 1238 § 1
1069	1027	1188	1223
1070	1029	1189	1227
1071 § 1,1	1032	1190-1191	-
1071 § 1,2-3	-	1192	1224
1071 § 1,4	1065	1193	1225
1071 § 1,5	1066	1194-1195	1228
1071 § 1,6	1034	1196	1229
1071 § 1,7	1091	1197	1235
1071 § 2	1061, 1065	1198 §§ 1-2	1236 § 1
1072	1067 § 2	1198 § 3	-
1073	1036 § 2	1198 § 4	1237 § 2
1074	1037	1199 § 1	1237 § 1
1075	1038	1199 §§ 2-3	-
1076	1041	1200 §§ 1-2	1238 § 1
1077	1039	1200 §§ 3-4	-
1078 §§ 1-2	1040	1201	-
1078 § 3	1076 § 3	1202	1239
1079 § 1	1043	1203	1176
1079 §§ 2-3	1044	1204	-
1079 § 4	-	1205 § 1	1176 § 1
1080	1045	1205 § 2	1242
1081	1046	1206	1240 § 2
1082	1047	1207	-
1083 § 1	1067 § 1	1208	1241
		1209-1215	-

1983.	1917.	1917.	1983.
1083 § 2	-	1216-1218	1177
1084	1068	1219 § 1	-
1085	1069	1219 § 2	1178
1086	1061, 1070	1220	-
1087	1072	1221	1179
1088	1073	1222	-
1089	1074	1223 § 1	1180 § 2
1090	1075,2-3	1223 § 2	-
1091	1076	1224-1227	-
1092	1077 § 1	1228	1180
1093	1078	1229-1233	-
1094	1059, 1080	1234-1235	1181
1095	-	1236-1237	-
1096	1082	1238	1182
1097	1083	1239 § 1	-
1098	-	1239 § 2	1183 § 1
1099	1084	1239 § 3	1176 § 1
1100	1085	1240	1184
1101	1086	1241	1185
1102	1092	1242-1243	-
1103	1087	1244	1244
1104	1088	1245	1245
1105	1089, 1091	1246	-
1106	1090-1091	1247 § 1	1246 § 1
1107	1093	1247 §§ 2-3	-
1108 § 1	1094	1248	1247
1108 § 2	-	1249	1248 § 1
1109	1095 § 1,1-2	1250-1252	1251
1110	-	1253	-
1111 § 1	1095 § 2	1254	1252
1111 § 2	1096 § 1	1255	-
1112	-	1256	834 § 2
1113	1096 § 2	1257	838 §§ 1-2
1114	1097 § 1,1	1258	844 §§ 1-2
1115	1097 § 1,2-3 i § 2	1259-1260	-
1116	1098	1261	838 § 4
1117	1099 § 1	1262-1264	-
1118	1109	1265 § 1	934
1119	1100	1265 § 2	-
1120	-	1265 § 3	935
1121 § 1	1103 § 1	1266	937
1121 § 2	1103 § 3	1267	936
1121 § 3	-	1268-1269	938
1122	1103 § 2	1270	939
1123	-	1271	940
1124	1060	1272	939
1125	1061	1273	898

1983.	1917.	1917.	1983.
1126	-	1274 § 1	941
1127 § 1	1099	1274 § 2	943
1127 § 2	-	1275	942
1127 § 3	1063 § 1	1276	1186
1128	-	1277 § 1	1187
1129	1071	1277 § 2	-
1130	1104	1278	-
1131	1105	1279	1188
1132	1106	1280	1189
1133	1107	1281	1190 §§ 2-3
1134	1110	1282-1288	-
1135	1111	1289 § 1	1190 § 1
1136	1113	1289 § 2	-
1137	1114	1290	-
1138	1115	1291 § 1	944 § 1
1139	1116	1291 § 2	-
1140	1117	1292	944
1141	1118	1293	-
1142	1119	1294	-
1143 § 1	1120 § 1, 1126	1295	944 § 2
1143 § 2	1123	1296-1306	-
1144	1121	1307	1191
1145	1122	1308 § 1	1192 § 1
1146	1123-1124	1308 § 2	1192 § 2
1147	-	1308 § 3	-
1148 § 1	1125	1308 § 4	1192 § 3
1148 §§ 2-3	-	1309	-
1149	1125	1310	1193
1150	1127	1311	1194
1151	1128	1312 § 1	-
1152	1129-1130	1312 § 2	1195
1153	1131	1313	1196
1154	1132	1314	1197
1155	1130, 1131 § 2	1315	1198
1156	1133	1316	1199
1157	1134	1317	1200
1158	1135	1318	1201
1159	1136	1319	1202
1160	1137	1320	1203
1161 §§ 1-2	1138 §§ 1-2	1321	1204
1161 § 3	-	1322	747
1162	1140	1323 § 1	750
1163	1139	1323 §§ 2-3	749
1164	1138 § 3	1324	754
1165 § 1	1141	1325 § 1	-
1165 § 2	-	1325 § 2	751
1166	1144	1325 § 3	755

1983.	1917.	1917.	1983.
1167	1145, 1148	1326	753
1168	1146	1327	756-757
1169	1147	1328	757-759, 764-766
1170	1149	1329-1336	773-778
1171	1150,1537	1337-1341	764-765
1172	1151	1342	764, 766
1173	-	1343	763
1174 § 1	135, 610 § 1, 1475	1344-1346	767
1174 § 2	-	1347	768
1175	33 § 1	1348	-
1176	1203, 1205 § 1, 1215,	1349	770
	1239 § 3	1350	771
1177	1216-1218	1351	748 § 2
1178	1219 § 2	1352	232
1179	1221	1353	233
1180	1205, 1208, 1223,	1354 § 1	234 § 1
	1228, 1231 § 1	1354 §§ 2-3	237
1181	1234-1235	1355	264 § 1
1182	1238	1356	264 § 2
1183 § 1	1239	1357 §§ 1-2	259
1183 §§ 2-3	-	1357 § 3	243
1184	1240	1358-1359	239 §§ 1-2
1185	1241	1360 § 1	-
1186	1255 § 1, 1276	1360 § 2	260
1187	1277	1361	240
1188	1279	1362	-
1189	1280	1363	241
1190 § 1	1289 § 1	1364, 1	-
1190 §§ 2-3	1281	1364,2	249
1191	1307	1364,3	234 § 2
1192	1308	1365 §§ 1-2	250, 252 § 3
1193	1310	1365 § 3	256 § 1
1194	1311	1366	253 §§ 1-2
1195	1312 § 2	1367	246
1196	1313	1368	262
1197	1313-1314	1369	261
1198	1315	1370	235
1199	1316	1371	-
1200	1317	1372	793
1201	1318	1373	804 § 2
1202	1319	1374	793, 797-798
1203	1320	1375	800
1204	1321	1376	816
1205	1154	1377	817
1206	1155-1157	1378	-
1207	1156-1157, 1163	1379	800, 802, 809
1208	1158	1380	819

1983.	1917.	1917.	1983.
1209	1159 § 1	1381-1382	803, 805-806, 810
1210	-	1383	-
1211	1172-1174	1384-1385	823-825, 827
1212	1170-1187	1386	831
1213	1160	1387-1388	-
1214	1161	1389	828
1215	1162	1390	826
1216	1164 § 1	1391	825
1217	1165 §§ 1 i 3	1392	829
1218	1168 § 1	1393-1394	830
1219	1171	1395-1405	-
1220 § 1	1178	1406-1408	833
1220 § 2	-	1409-1494	1272
1221	1181	1495	1255
1222	1187	1496	1260
1223	1188	1497 § 1	1257 § 1
1224	1192, §§ 1-3	1497 § 2	-
1225	1191, 1193	1498	1258
1226	1188 § 2,3, 1190	1499 § 1	1259
1227	1189	1499 § 2	1256
1228	1194-1195	1500	122
1229	1196	1501-1502	-
1230-1234	-	1503	1265
1235	1197	1504-1506	1263
1236 § 1	1198 §§ 1-3	1507	1264
1236 § 2	-	1508	1268
1237 § 1	1199 § 1	1509	199
1237 § 2	1198 § 4	1510	1269
1238	1170, 1187, 1200	1511	1270
	§§ 1-2	1512	198
1239	1202	1513	1299
1240	1205-1206	1514	1300
1241	1208	1515	1301
1242	1205 § 2	1516	1302
1243	-	1517	1308
1244	1244	1518	1273
1245	1245	1519	1276
1246 § 1	1247 § 1	1520 §§ 1-2	492 §§ 1 i 3
1246 § 2	-	1520 § 3	1277
1247	1248	1520 § 4	-
1248 § 1	1249	1521 § 1	1279 § 2
1248 § 2	-	1521 § 2	1282
1249	-	1522	1283
1250	1252	1523	1284
1251	1250-1252	1524	1286
1252	1254	1525	1287
1253	-	1526	1288

1983.	1917.	1917.	1983.
		1527	1281
		1528	1289
		1529	22, 1290
		1530	1291-1293
		1531	1294
		1532	1291-1292
		1533	1295
		1534	1296
		1535	1285
		1536	1267
		1537	1171
		1538-1539	-
		1540	1298
		1541	1297
		1542-1543	-
		1544	1303
		1545	1304 § 2
		1546	1304 § 1
		1547	1305
		1548	1306
		1549	1307
		1550	-
		1551	1308
		Knjiga IV.
		1552 § 1	-
		1552 § 2	1400
		1553 § 1,1-2	1401
		1553 § 1,3	-
		1553 § 2	-
		1554	-
		1555	1402
		1556	1404
		1557	1405
		1558	1406
		1559	1407
		1560,1-2	-
		1560,3-4	1413,1-2
		1561	1408
		1562	-
		1563	1409
		1564	1410
		1565	1411 § 1
		1566	1412
		1567	1414
		1568	1415
		1569	1417
		1570 § 1	-
Knjiga V.		
1254 § 1	1495 § 1		
1254 § 2	1496		
1255	1495		
1256	1499 § 2		
1257 § 1	1497 § 1		
1257 § 2	-		
1258	1498		
1259	1499 § 1		
1260	1496		
1261-1262	-		

1983.	1917.	1917.	1983.
1263	1504-1506	1570 § 2	1418
1264	1507	1571	1447
1265	1503	1572	1419
1266	-	1573	1420
1267	1536	1574 §§ 1-2	1421
1268	1508	1574 § 3	-
1269	1510	1575	1424
1270	1511	1576	1425 §§ 1-3
1271	-	1577	1426
1272	1409-1494	1578	-
1273	1518	1579	1427
1274-1275	-	1580-1582	1428
1276	1519	1583	-
1277	1520 § 3	1584	1429
1278-1280	-	1585 § 1	1437 § 1
1281	1527	1585 § 2	-
1282	1521 § 2	1586	1430, 1432
1283	1522	1587	1433
1284	1523	1588	1436
1285	1535	1589	1435
1286	1524	1590	1436 § 2
1287	1525	1591-1593	-
1288	1526	1594	1438
1289	1528	1595-1596	1441
1290	1529	1597	1442
1291	1530 § 1,3	1598 § 1	1443
1292	1530, 1532	1598 §§ 2-4	-
1293	1530 § 1,1-2	1599	1444
1294	1531	1600-1602	-
1295	1533	1603	1445 § 1
1296	1534	1604-1609	-
1297	1541	1610	1460
1298	1540	1611	1461
1299	1513	1612	1416
1300	1514	1613	1448
1301	1515	1614	1449
1302	1516	1615	1450
1303	1544	1616	1451
1304 § 1	1546	1617	-
1304 § 2	1545	1618-1619	1452
1305	1547	1620	1453
1306	1548	1621	1454
1307	1549	1622	-
1308	1517, 1550-1551	1623	1455
1309-1310	-	1624	1456
		1625	1457
		1626	-

1983.	1917.	1917.	1983.
		1627	1458
		1628	1459
		1629	1462
		1630	1463
		1631	1464
		1632-1633	-
		1634	1465
		1635	1467
		1636	1468
		1637	1469
		1638	1468
		1639	-
		1640	1470
		1641	1471
		1642 § 1	1472 § 1
		1642 § 2	1471
		1643 § 1	1472 § 2
		1643 §§ 2-3	1473
		1644	1474
		1645	1475
		1646	1476
		1647	1477
		1648	1478 §§ 1-3
		1649	1480 § 1
		1650	1478 § 4
		1651	1479
		1652	-
		1653 §§ 1-4	-
		1653 § 5	1480 § 2
		1654	-
		1655	1481
		1656	1482
		1657-1658	1483
		1659	1484
		1660-1661	-
		1662	1485
		1663	1487
		1664	1486
		1665	1488
		1666	1489
		1667	1491, 1492 § 2
		1668	-
		1669-1671	1493
		1672	1496
		1673	1497
		1674	1498
		1675-1679	-
Knjiga VI.		
1311	2214 § 1		
1312	2216, 2241, 2286		
1313	2226 §§ 2-3		
1314	2217 § 1,2 i § 2		
1315 §§ 1-2	2217 § 1,1, 2220-2221, 2223		
1315 § 3	-		
1316	-		
1317	2214 § 2		
1318	2241 § 2		
1319	2220		
1320	619		
1321	2195, 2199, 2200		

1983.	1917.	1917.	1983.
1322	2201 §§ 1-2	1680 § 1	124 § 1
1323,1	2204, 2230	1680 § 2	-
1323,2	2202 §§ 1 i 3	1681	128
1323,3	2203 § 2, 2205 § 1	1682	-
1323,4	2205 §§ 2-3	1683	1405 § 2
1323,5	2205 § 4	1684-1689	-
1323,6	2201 § 1	1690	1494
1323,7	-	1691	-
1324 § 1,1-2	2201 §§ 3-4	1692	1495
1324 § 1,3	2206	1693-1700	-
1324 § 1,4	2204	1701	1492 § 1
1324 § 1,5-7	2205 §§ 3-4	1702-1705	-
1324 § 1,8	-	1706	1502
1324 § 1,9	2202	1707	1503
1324 § 1,10	2229 § 3,2	1708	1504
1324 §§ 2-3	-	1709	1505
1325	2209 §§ 1 i 3,1, 2201 § 3,	1710	1506
	2206, 2229 §§ 1 i 3,1-2	1711	1507
1326 § 1,1	2208 § 1	1712	1508 §§ 1-2
1326 § 1,2	2207,1	1713	1508 § 3
1326 § 1,3	2203 § 1	1714	-
1326 § 2	-	1715	1509 § 1
1327	-	1716-1717	-
1328	2212-2213, 2235	1718	1510
1329	2209, 2231	1719-1720	1509 § 1
1330	-	1721	-
1331	2257-2267	1722	1509 § 2
1332	2268, 2275	1723	1511
1333	2278-2285	1724	1509 § 1
1334	2278 § 2	1725	1512
1335	2261, 2284	1726-1728	1513
1336	2291, 2298	1729 §§ 1-3	-
1337	2301-2302	1729 § 4	1514
1338	-	1730	1529
1339	2306-2310	1731,1	1514
1340	2312-2313	1731,2	1516
1341	2214 § 2	1731,3	1515
1342	1933 § 4	1732	1517
1343	2223 § 2	1733	1518
1344,1-2	2223 § 3,1-2	1734	-
1344,3	2288	1735	1519
1345	2223 § 3,3, 2230	1736	1520
1346	2224 § 2	1737	1521
1347 § 1	2233 § 2	1738	1522
1347 § 2	2242 § 3	1739	1523
1348	2223 § 3,3	1740	1524
1349	2223 § 1	1741	1525

1983.	1917.	1917.	1983.
1350 § 1	2299 § 3	1742	1530
1350 § 2	2303 § 2	1743 §§ 1-2	1531
1351	2226 § 4	1743 § 3	-
1352 § 1	2252	1744	1532, 1728 § 2
1352 § 2	2232 § 1, 2290 § 1	1745 § 1	1533
1353	2243, 2287	1745 § 2	1534
1354	2236-2237, 2246 § 2	1746	-
1355	2236-2237, 2245, 2253	1747-1748	1526
1356	2236-2237	1749	-
1357	2252, 2254	1750	1535
1358	2241 § 1, 2242 § 3,	1751	1536 § 1
	2248 § 2	1752	1538
1359	2249 § 2	1753	1537
1360	2238	1754	1547
1361	2239	1755 §§ 1-2	1548
1362	1703, 1705, 2240	1755 § 3	-
1363	1703, 2240	1756	1549
1364	2314 § 1,1-2	1757	1550
1365	2316	1758	-
1366	2319 § 1,3-4	1759 §§ 1-3	-
1367	2320	1759 § 4	1551
1368	2323	1760	-
1369	2323, 2344	1761	1552
1370	119, 2343	1762	1553
1371	2317, 2331 § 1	1763	1554
1372	2332	1764	1555
1373	2331 § 2, 2337, 2344	1765	1556
1374	2335	1766 § 1	1557
1375	2333-2334, 2337,	1766 § 2	-
	2345-2346, 2390	1767	1562
1376	2346	1768-1769	-
1377	2347	1770	1558
1378 § 1	2367	1771	1559
1378 §§ 2-3	2322,1, 2366	1772	1560
1379	2322,2	1773	1561
1380	2371, 2392	1774	1563
1381 § 1	2394	1775	1564
1381 § 2	2401	1776	1565
1382	2370	1777	1566
1383	2373,1, 2374	1778	1567
1384	-	1779	1568
1385	2324	1780	1569
1386	2407	1781	1570
1387	2368 § 1	1782-1786	-
1388	2369	1787	1571
1389	2404	1788	-
1390 § 1	2363	1789	1572

1983.	1917.	1917.	1983.
1390 §§ 2-3	2355	1790	-
1391	2360-2362, 2406	1791	1573
1392	2380	1792	1574
1393	-	1793	1575
1394	2388	1794-1795	-
1395	2359	1796	1576
1396	2381	1797-1798	-
1397	2353-2354	1799	1577
1398	2350 § 1	1800	-
1399	2222	1801-1802	1578
		1803	-
		1804	1579
		1805	1580
		1806-1810	1582
		1811	1583
		1812	1539
		1813	1540
		1814	1541
		1815	-
		1816	1541
		1817	1542
		1818	1543
		1819-1820	1544
		1821-1822	-
		1823	1546
		1824	-
		1825	1584
		1826	-
		1827	1585
		1828	1586
Knjiga VII.	1829-1836	-
1400	1552 § 2	1837	1587
1401	1553 § 1,1-2	1838	1588
1402	1555	1839	1589
1403	1999-2141	1840 § 1	1589
1404	1556	1840 § 2	1590 § 1
1405	1557, 1683	1840 § 3	-
1406	1558	1841	1591
1407	1559	1841-1844	1592
1408	1561	1845	-
1409	1563	1846-1848	1593
1410	1560,1, 1564	1849	1594,1
1411	1565	1850	-
1412	1566	1851	1595
1413	1560,3-4	1852	1596
1414	1567	1853	1597
1415	1568	1854-1857	-
1416	1612		

1983.	1917.	1917.	1983.
1417	1569	1858-1859	1598 § 1
1418	1570 § 2	1860	1599
1419	1572	1861	1600
1420	1573	1862 § 1	1601
1421 § 1	1574 §§ 1-2	1862 § 2	-
1421 § 2	-	1863-1864	1602
1421 § 3	1574 §§ 1-2	1865	1603
1422	1573 § 5, 1574 § 2	1866 §§ 1-2	1604
1423	-	1866 § 3	-
1424	1575	1866 § 4	1605
1425 §§ 1-3	1576	1867	1606
1425 §§ 4-5	-	1868 § 1	1607
1426	1577	1868 § 2	1617
1427	1579	1869	1608
1428	1580-1582	1870	-
1429	1584	1871	1609
1430	1586	1872	1610 § 1
1431	-	1873 § 1	1611
1432	1586	1873 § 2	1610 § 2
1433	1587	1874	1612
1434	-	1875	1613
1435	1589	1876	1614
1436	1588, 1590 § 2	1877	1615
1437	1585 § 1	1878	1616
1438	1594	1879	1628
1439-1440	-	1880	1629
1441	1595-1596	1881-1882	1630
1442	1597	1883	1633
1443	1598 § 1	1884	1634
1444	1599	1885	-
1445 § 1	1603	1886	1635
1445 §§ 2-3	-	1887-1888	1637
1446 §§ 1-2	1925	1889	1638
1446 § 3	1227	1890	1633
1447	1571	1891	1639
1448	1613	1892	1620
1449	1614	1893	1621
1450	1614-1615	1894	1622
1451 § 1	1616	1895	1623-1625
1451 § 2	-	1896	1624
1452	1618-1619	1897	1626
1453	1620	1898-1901	1596
1454	1621	1902	1641
1455	1623	1903	1643-1644
1456	1624	1904	1642
1457	1625	1905	1645
1458	1627	1906	1646

1983.	1917.	1917.	1983.
1459	1628	1907	1647
1460	1610	1908-1916	1649
1461	1611	1917	1650
1462	1629	1918	1651
1463	1630	1919	1652
1464	1631	1920	1653
1465	1634	1921	1654
1466	-	1922	1655
1467	1635	1923-1924	-
1468	1636, 1638	1925	1446, 1713
1469	1637	1926	1714
1470	1640	1927	1715
1471	1641, 1642 § 2	1928	-
1472 § 1	1642 § 1	1929	1713
1472 § 2	1643 § 1	1930	1714, 1715
1473	1643 §§ 2-3	1931-1934	-
1474	1644	1935-1945	1717
1475	1645	1946 § 1	-
1476	1646	1946 § 2	1718 § 1, 1719
1477	1647	1947-1953	-
1478	1648, 1650	1954	1721 § 1
1479	1651	1955	-
1480 § 1	1649, 1653	1956-1958	1722
1480 § 2	1653 § 5	1959	1728 § 1
1481	1655	1960	1671
1482	1656	1961	1672
1483	1657-1658	1962	1698 § 1
1484 § 1	1659, 1661	1963 § 1	1699 § 1
1484 § 2	-	1963 § 2	1681
1485	1662	1964	1673,1-2
1486	1664	1965	1676
1487	1663	1966	1700 § 1
1488	1665	1967	1701 § 1
1489	1666	1968	1678
1490	-	1969	1678
1491	1667	1970	-
1492 § 1	1701, 1705 § 1	1971 § 1	1674
1492 § 2	1667	1971 § 2	-
1493	1669-1671	1972	1675 § 1
1494	1690	1973	1697
1495	1692	1974-1975	-
1496	1672	1976	1680
1497	1673	1977-1981	-
1498	1674	1982	1680
1499	-	1983-1984	-
1500	1693-1700	1985	1703 § 1, 1704 § 1,
1501	-		1705 § 1

1983.	1917.	1917.	1983.
1502	1706	1986	1682
1503	1707	1987	1684 § 1
1504	1708	1988	1685
1505	1709	1989	-
1506	1710	1990	1686
1507	1711	1991	1687
1508 §§ 1-2	1712, 1715	1992	1688
1508 § 3	1713	1993	1709 § 1, 1710
1509 § 1	1715, 1719-1720, 1724, 1877	1994	1708
1509 § 2	1722	1995	1710
1510	1718	1996	1711
1511	1723, 1894,1	1997	1709 § 2
1512	1725, 1854	1998 § 1	1712
1513	1726-1728	1998 § 2	-
1514	1729 § 4, 1731,1	1999-2141	1403
1515	1731,3	2142-2146	-
1516	1731,2	2147 § 1	1740
1517	1732	2147 § 2	1741
1518	1733, 1972	2148	1742 § 1
1519	1735	2149	1744
1520	1736	2150 §§ 1-2	-
1521	1737	2150 § 3	1743
1522	1738	2151-2153	1745
1523	1739	2154	1746
1524	1740	2155	-
1525	1741	2156	1747
1526	1747-1748	2157 § 1	1740
1527-1528	-	2157 § 2	1742 § 2
1529	1730	2158	1742 § 1
1530	1742	2159	1744, 1745
1531	1743	2160	-
1532	1744, 1767-1769	2161 § 1	1745,3
1533	1745 § 1	2161 § 2	1746
1534	1745 § 2	2162	1748
1535	1750	2163	-
1536 § 1	1751	2164	1749
1536 § 2	-	2165-2166	1750
1537	1753	2167	1751
1538	1752	2168-2194	-
1539	1812		
1540	1813	Knjiga V.
1541	1814, 1816	2195	1321
1542	1817	2196-2198	-
1543	1818	2199	1321 §§ 1-2
1544	1819-1820	2200	1321 § 2
1545	1822	2201 § 1	1323,6

1983.	1917.	1917.	1983.
1546	1823	2201 § 2	1322
1547	1754	2201 § 3	1324 § 1,2, 1325
1548	1755	2201 § 4	1324 § 1,1
1549	1756	2202 § 1	1323,2
1550	1757-1758	2202 § 2	1324 § 1,9
1551	1759 § 4	2202 § 3	1323,2
1552	1761	2203 § 1	1326 § 1,3
1553	1762	2203 § 2	1323,3
1554	1763	2204	1323,1
1555	1764	2205 §§ 1-2	1323,3-4
1556	1765	2205 § 3	1323,4, 1324 § 1,5
1557	1766	2205 § 4	1323,5, 1324
1558	1770		§ 1,6-7
1559	1771	2206	1324 § 1,3
1560	1772	2207	1326 § 1,2
1561	1773	2208 § 1	1326 § 1,1
1562	1767	2208 § 2	-
1563	1774	2209	1329
1564	1775	2210-2211	-
1565	1776	2212-2213	1328
1566	1777	2214 § 1	1311
1567 § 1	1778	2214 § 2	-
1567 § 2	-	2215	-
1568	1779	2216	1312
1569	1780	2217	1314-1315
1570	1781	2218-2220	-
1571	1787	2221	1315
1572	1789	2222 § 1	1399
1573	1791	2222 § 2	-
1574	1792	2223 § 1	1349
1575	1793	2223 § 2	1343
1576	1796	2223 § 3,1-2	1344,1-2
1577	1799	2223 § 3,3	1345, 1348
1578	1801-1802	2223 § 4	-
1579	1804	2224 § 1	-
1580	1805	2224 § 2	1346
1581	1793	2225	-
1582	1806-1810	2226 § 1	-
1583	1811	2226 §§ 2-3	1313
1584	1825	2226 § 4	1351
1585	1827	2227-2229	-
1586	1828	2230	1323,1
1587	1837	2231	-
1588	1838	2232 § 1	1352 § 2
1589	1839, 1840 § 1	2232 § 2	-
1590 § 1	1840 § 2	2233 § 1	-
1590 § 2	-	2233 § 2	1347 § 1

1983.	1917.	1917.	1983.
1591	1841	2234	-
1592	1842-1845	2235	1328
1593	1846-1848	2236-2237	1354-1356
1594	1849, 1850 § 1	2238	1360
1595	1851	2239	1361 §§ 1-2
1596	1852, 1898-1901	2240	1362
1597	1853	2241 § 1	1358 § 1
1598	1858-1859	2241 § 2	1318
1599	1860	2242 §§ 1-2	-
1600	1861	2242 § 3	1347 § 2, 1358
1601	1862 § 1	2243	1353
1602	1863-1864	2244-2245	-
1603	1865	2246 § 1	-
1604	1866 §§ 1-2	2246 § 2	1345 § 3
1605	1866 § 4	2246 § 3	-
1606	1867	2247	-
1607	1868 § 1	2248 § 1	-
1608	1869	2248 § 2	1358 §§ 1-2
1609	1871	2248 § 3	-
1610 §§ 1-2	1872, 1873 § 2	2249 § 1	-
1610 § 3	-	2249 § 2	1359
1611	1873 § 1	2250-2251	-
1612	1874	2252	1357 § 3
1613	1875	2253	1355
1614	1876	2254 § 1	1357 §§ 1-2
1615	1877	2254 §§ 2-3	-
1616	1821, 1878	2255-2256	-
1617	1868 § 2	2257-2267	1331, 1335
1618-1619	-	2268-2274	-
1620	1892	2275	1332
1621	1893	2276-2277	-
1622	1894	2278-2279	1333
1623	1895	2280-2281	-
1624	1893, 1895-1896	2282	1333 § 3,1
1625	1895	2283	-
1626	1897	2284	1335
1627	-	2285-2286	-
1628	1879	2287	1353
1629	1880	2288	1344,3
1630	1881-1882	2289	-
1631-1632	-	2290 § 1	1352 § 2
1633	1883	2290 § 2	-
1634	1884	2291-2297	-
1635	1886, 1890	2298,1	1336 § 1,3
1636	-	2298,2	-
1637	1887-1888	2298,3	1336 § 1,4
1638	1889	2298,4	1336 § 1,2

1983.	1917.	1917.	1983.
1639	1891	2298,5	-
1640	-	2298,6	1336 § 1,2
1641	1902	2298,7-8	1336 § 1,1
1642	1904	2298,9-11	-
1643	1903	2298,12	1336 § 1,5
1644 § 1	1903	2299 §§ 1-2	-
1644 § 2	-	2299 § 3	1350 § 1
1645	1905	2300	-
1646	1906	2301-2302	1337
1647	1907	2303 § 1	-
1648	-	2303 § 2	1350 § 2
1649	1908-1916	2304-2306	-
1650	1917	2307	1339 § 1
1651	1918	2308	1339 § 2
1652	1919	2309,1-4	-
1653	1920	2309,5	1339 § 3
1654	1921	2310-2311	-
1655	1922	2312 § 1	-
1656-1670	-	2312 § 2	1340 § 2
1671	1960	2312 § 3	-
1672	1961	2313 § 1	-
1673,1-2	1557 § 1,1,1962, 1964	2313 § 2	1340 § 3
1673,3-4	-	2314 § 1,1-2	1364
1674	1971 § 1	2314 § 1,3	-
1675 § 1	1972	2314 § 2	-
1675 § 2	-	2315	-
1676	1965	2316	1365
1677	-	2317	1371,1
1678	1968-1969	2318	-
1679	1975 § 1	2319 § 1,1-2	-
1680	1976, 1982	2319 § 1,3-4	1366
1681	1963 § 2	2319 § 2	-
1682	1986	2320	1367
1683	-	2321	-
1684 § 1	1987	2322,1	1378 §§ 2-3
1684 § 2	-	2322,2	1379
1685	1988	2323	1368-1369
1686	1990	2324	1385
1687	1991	2325-2330	-
1688	1992	2331 § 1	1371,2
1689-1696	-	2331 § 2	1373
1697	1973	2332	1372
1698 § 1	1962	2333-2334	1375
1698 § 2	-	2335	1374
1699 § 1	1963 § 1	2336	-
1699 §§ 2-3	-	2337	1375
1700 § 1	1966	2338-2342	-

1983.	1917.	1917.	1983.
1700 § 2	-	2343	1370
1701 § 1	1967	2344	1369, 1373
1701 § 2	-	2345	1375
1702	-	2346	1375-1376
1703 § 1	1985	2347	1377
1703 § 2	-	2348-2349	-
1704 § 1	1985	2350 § 1	1398
1704 § 2	-	2350 § 2	-
1705 § 1	1985	2351-2352	-
1705 §§ 2-3	-	2353-2354	1397
1706-1707	-	2355	1390 §§ 2-3
1708	1994	2356-2358	-
1709	1993 § 1, 1997	2359	1395
1710	1993, 1995	2360-2362	1391
1711	1996	2363	1390 § 1
1712	1998 § 1	2364-2365	-
1713	1925 § 1, 1929	2366	1378 § 2,2
1714	1926, 1930	2367	1378 § 1
1715	1927, 1930	2368 § 1	1387
1716	-	2368 § 2	-
1717	1935-1945	2369	1388
1718 § 1	1940, 1942, 1946 § 2	2370	1382
1718 §§ 2-4	-	2371	1380
1719	1946 § 2,1-2	2372	-
1720	1933 § 4	2373,1	1383
1721	1934, 1937, 1954	2373,2-4	-
1722	1956-1958	2374	1383
1723-1727	-	2375-2379	-
1728 § 1	1959	2380	1392
1728 § 2	1744	2381	1396
1729-1739	-	2382-2387	-
1740	2147 § 1, 2157 § 1	2388	1394
1741	2147 § 2, 2157	2389	-
1742 § 1	2148, 2158	2390	1375
1742 § 2	2157 § 2	2391-2393	-
1743	2150 § 3	2394	1381 § 1
1744	2149, 2159, 2161	2395-2400	-
1745	2151-2153, 2159, 2161 § 1	2401	1381 § 2
1746	2154, 2161 § 2	2402-2403	-
1747	2146 § 3, 2156	2404	1389
1748	2162	2405	-
1749	2164	2406	1391
1750	2165-2166	2407	1386
1751	2167	2408-2414	-
1752	-		

INDEX

SADRŽAJ

INDEX

	PAG.
KRATICE I SIGLE	V
POP RATNA RIJEČ	XIII
POP RATANA RIJEČ IZ DANJU S IZVORIMA	XIV
UVODNA RIJEČ	XV
UVODNA RIJEČ IZ DANJU S IZVORIMA	XXI
CONSTITUTIO APOSTOLICA »SACRAE DISCIPLINAE LEGES«	XXII
PRAEFATIO	XXXIV

CODEX IURIS CANONICI	1-870
-----------------------------------	-------

LIBER I

CANN.

DE NORMIS GENERALIBUS

1-203

Titulus I	DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS	7-22
Titulus II	DE CONSUE TUDINE	23-28
Titulus III	DE DECRETIS GENERALIBUS ET DE INSTRUCTIONIBUS	29-34
Titulus IV	DE ACTIBUS ADMINISTRATIVIS SINGULARIBUS	35-93
Caput I	<i>Normae communes</i>	25-47
Caput II	<i>De decretis et praeceptis singularibus</i>	48-48
Caput III	<i>De rescriptis</i>	59-75
Caput IV	<i>De privilegiis</i>	76-84
Caput V	<i>De dispensationibus</i>	85-93
Titulus V	DE STATUTIS ET ORDINIBUS	94-95
Titulus VI	DE PERSONIS PHYSICIS ET IURIDICIS	96-123
Caput I	<i>De personarum physicarum condicione canonica</i>	96-112
Caput II	<i>De personis iuridicis</i>	113-123
Titulus VII	DE ACTIBUS IURIDICIS	124-128
Titulus VIII	DE POTESTATE REGIMINIS	129-144
Titulus IX	DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS	145-196
Caput I	<i>De provisione officii ecclesiastici</i>	146-183
Art. 1	De libera collatione	157

SADRŽAJ

	STR.
KRATICE I SIGLE	V
POP RATNA RIJEČ	XIII
POP RATANA RIJEČ IZ DANJU S IZVORIMA	XIV
UVODNA RIJEČ	XV
UVODNA RIJEČ IZ DANJU S IZVORIMA	XXI
APOSTOLSKA KONSTITUCIJA »ZAKONE SVETE STEGE«	XXIII
PREDGOVOR	XXXV

ZAKONIK KANONSKOGA PRAVA	1-871
---------------------------------------	--------------

KNJIGA I.

KANN.

OPĆE ODREDBE

1-203

Naslov I.	CRKVENI ZAKONI	7-22
Naslov II.	OBIČAJ	23-28
Naslov III.	OPĆE ODLUKE I UPUTE	29-34
Naslov IV.	POJEDINAČNI UPRAVNI AKTI	35-47
Poglavlje I.	<i>Zajedničke odredbe</i>	35-47
Poglavlje II.	<i>Pojedinačne odluke i zapovijedi</i>	48-58
Poglavlje III.	<i>Otpisi</i>	59-75
Poglavlje IV.	<i>Povlastice</i>	76-84
Poglavlje V.	<i>Oprosti</i>	85-93
Naslov V.	STATUTI I PRAVLNICI	94-95
Naslov VI.	FIZIČKE I PRAVNE OSOBE	96-123
Poglavlje I.	<i>Kanonski položaj fizičkih osoba</i>	96-112
Poglavlje II.	<i>Pravne osobe</i>	113-123
Naslov VII.	PRAVNI ČINI	124-128
Naslov VIII.	VLAST UPRAVLJANJA	129-144
Naslov IX.	CRKVENE SLUŽBE	145-196
Poglavlje I.	<i>Povjeravanje crkvene službe</i>	146-183
Članak 1.	<i>Slobodno podjeljivanje</i>	157

		CANN.
Art. 2	De praesentatione	158-163
Art. 3	De electione	164-179
Art. 4	De postulatione	180-183
Caput II	<i>De amissione officii ecclesiastici</i>	184-196
Art. 1	De renuntiatione	187-189
Art. 2	De translatione	190-191
Art. 3	De amotione	192-195
Art. 4	De privatione	196
Titulus X	DE PRAESCRIPTIONE	197-199
Titulus XI	DE TEMPORIS SUPPUTATIONE	200-203
LIBER II		
DE POPULO DEI		
204-746		
PARS I		
DE CHRISTIFIDELIBUS		
204-329		
Titulus I	DE OMNIUM CHRISTIFIDELIUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS	208-223
Titulus II	DE OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS CHRISTIFIDELIUM LAICORUM	224-231
Titulus III	DE MINISTRIS SACRIS SEU DE CLERICIS	232-293
Caput I	<i>De clericorum institutione</i>	232-264
Caput II	<i>De clericorum adscriptione seu incardinatione</i>	265-272
Caput III	<i>De clericorum obligationibus et iuribus</i>	273-289
Caput IV	<i>De amissione status clericalis</i>	290-293
Titulus IV	DE PRAELATURIS PERSONALIBUS	294-297
Titulus V	DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS	298-329
Caput I	<i>Normae communes</i>	298-311
Caput II	<i>De christifidelium consociationibus publicis</i>	312-320
Caput III	<i>De christifidelium consociationibus privatis</i>	321-326
Caput IV	<i>Normae speciales de laicorum consociationibus</i>	327-329

		KANN.
Članak 2.	Predlaganje	158-163
Članak 3.	Izbor	164-179
Članak 4.	Molbeni izbor	180-183
Poglavlje II.	<i>Gubitak crkvene službe</i>	184-196
Članak 1.	Odreknuce	187-189
Članak 2.	Premještaj	190-191
Članak 3.	Uklanjanje	192-195
Članak 4.	Oduzeće	196
Naslov X.	ZASTARA	197-199
Naslov XI.	RAČUNANJE VREMENA	200-203
KNJIGA II.		
BOŽJI NAROD		
		204-746
DIO I.		
VJERNICI		
		204-329
Naslov I.	OBVEZE I PRAVA SVIH VJERNIKA	208-223
Naslov II.	OBVEZE I PRAVA VJERNIKA LAIKA	224-231
Naslov III.	POSVEĆENI SLUŽBENICI ILI KLERICI	232-293
Poglavlje I.	<i>Odgoj i obrazovanje klerika</i>	232-264
Poglavlje II.	<i>Upis klerika ili inkardinacija</i>	265-272
Poglavlje III.	<i>Obveze i prava klerika</i>	273-289
Poglavlje IV.	<i>Gubitak kleričkoga staleža</i>	290-293
Naslov IV.	OSOBNE PRELATURE	294-297
Naslov V.	VJERNIČKA DRUŠTVA	298-329
Poglavlje I.	<i>Zajedničke odredbe</i>	298-311
Poglavlje II.	<i>Javna vjernička društva</i>	312-320
Poglavlje III.	<i>Privatna vjernička društva</i>	321-326
Poglavlje IV.	<i>Posebne odredbe o laičkim društvima</i>	327-329

		CANN.
	PARS II	
	DE ECCLESIAE CONSTITUTIONE HIERARCHICA	330-572
	Sectio I	
	<i>DE SUPREMA ECCLESIAE AUCTORITATE</i>	330-367
Caput I	<i>De Romano Pontifice deque Collegio Episcoporum</i>	330-341
Art. 1	De Romano Pontifice	331-335
Art 2	De Collegio Episcoporum	336-241
Caput II	<i>De synodo Episcoporum</i>	342-248
Caput III	<i>De S.R.E. Cardinalibus</i>	249-359
Caput IV	<i>De Curia Romana</i>	360-361
Caput V	<i>De Romani Pontificis Legatis</i>	362-367
	Sectio II	
	<i>DE ECCLESIIIS PARTICULARIBUS DEQUE EARUNDEM COETIBUS</i>	368-572
Titulus I	DE ECCLESIIIS PARTICULARIBUS ET DE AUCTORITATE IN IISDEM CONSTITUTA	368-430
Caput I	<i>De Ecclesiis particularibus</i>	368-374
Caput II	<i>De Episcopis</i>	375-411
Art 1	De Episcopis in genere	375-380
Art 2	De Episcopis dioecesanis	381-402
Art 3	De Episcopis coadiutoribus et auxiliariis	403-411
Caput III	<i>De sede impedita et de sede vacante</i>	412-430
Art. 1	De sede impedita	412-415
Art. 2	De sede vacante	416-430
Titulus II	DE ECCLESIARUM PARTICULARIUM COETIBUS	431-459
Caput I	<i>De provinciis ecclesiasticis et de regionibus ecclesiasticis .</i>	431-434
Caput II	<i>De Metropolitibus</i>	435-438
Caput III	<i>De conciliis particularibus</i>	439-446
Caput IV	<i>De Episcoporum conferentiis</i>	447-459

		KANN.
	DIO II.	
	HIJERARHIJSKO UREĐENJE CRKVE	330-572
	ODSJEK I.	
	VRHOVNA CRKVENA VLAST	330-367
Poglavlje I.	<i>Rimski prvosvećenik i Biskupski zbor</i>	330-341
Članak 1.	<i>Rimski prvosvećenik</i>	331-335
Članak 2.	<i>Biskupski zbor</i>	336-341
Poglavlje II.	<i>Biskupska sinoda</i>	342-348
Poglavlje III.	<i>Kardinali svete rimske Crkve</i>	349-359
Poglavlje IV.	<i>Rimska kurija</i>	360-361
Poglavlje V.	<i>Izaslanici rimskog prvosvećenika</i>	362-367
	ODSJEK II.	
	PARTIKULARNE CRKVE I NJIHOVE SKUPŠTINE	368-572
Naslov I.	PARTIKULARNE CRKVE I VLAST U NJIMA	368-430
Poglavlje I.	<i>Partikularne Crkve</i>	368-374
Poglavlje II.	<i>Biskupi</i>	375-411
Članak 1.	<i>Biskupi općenito</i>	375-380
Članak 2.	<i>Dijecezanski biskupi</i>	381-402
Članak 3.	<i>Biskupi koadjutori i pomoćni biskupi</i>	403-411
Poglavlje III.	<i>Spriječena i prazna stolica</i>	412-430
Članak 1.	<i>Spriječena stolica</i>	412-415
Članak 2.	<i>Prazna stolica</i>	416-430
Naslov II.	SKUPŠTINE PARTIKULARNIH CRKAVA	431-459
Poglavlje I.	<i>Crkvene pokrajine i crkvene regije</i>	431-434
Poglavlje II.	<i>Metropoliti</i>	435-438
Poglavlje III.	<i>Krajevni sabori</i>	439-446
Poglavlje IV.	<i>Biskupske konferencije</i>	447-459

		CANN.
Titulus III	DE INTERNA ORDINATIONE ECCLESiarUM PARTICULARIUM	460-572
Caput I	<i>De synodo dioeciesana</i>	460-468
Caput II	<i>De curia dioeciesana</i>	469-494
Art. 1	De Vicariis generalibus et episcopalibus	475-481
Art. 2	De cancellario aliisque notariis et de archivis	482-391
Art. 3	De consilio a rebus oeconomicis et de oeconomio	492-494
Caput III	<i>De consilio presbyterali et de collegio consultorum</i>	495-502
Caput IV	<i>De canonicorum capitulis</i>	503-510
Caput V	<i>De consilio pastorali</i>	511-514
Caput VI	<i>De paroeciis, de parochis et de vicariis paroecialibus</i>	515-552
Caput VII	<i>De vicariis foraneis</i>	553-555
Caput VIII	<i>De ecclesiarum rectoribus et de cappellanis</i>	556-572
Art. 1.	De ecclesiarum rectoribus	556-563
Art. 2.	De cappellanis	564-572
PARS III		
DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE		573-746
Sectio I		
<i>DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE</i>		573-730
Titulus I	NORMAE COMMUNES OMNIBUS INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE	573-606
Titulus II	DE INSTITUTIS RELIGIOSIS	607-709
Caput I	<i>De domibus religiosis earumque erectione et suppressione</i> ...	608-616
Caput II	<i>De institutorum regimine</i>	617-640
Art.1	De Superioribus et consiliis	617-630
Art. 2	De capitulis	631-633
Art. 3	De bonis temporalibus eorumque administratione	634-640
Caput III	<i>De candidatorum admissione et de sodalium institutione</i>	641-661
Art. 1	De admissione in novitiatum	641-645
Art. 2	De novitiatu et novitiorum institutione	646-653
Art. 3	De professione religiosa	654-658

		KANN.
Naslov III.	UNUTRAŠNJE UREĐENJE PARTIKULARNIH CRKAVA	460-572
Poglavlje I.	<i>Biskupijska sinoda</i>	460-468
Poglavlje II.	<i>Biskupijska kurija</i>	469-494
Članak 1.	Generalni i biskupski vikari	475-481
Članak 2.	Kancelar i drugi bilježnici te arhivi	482-491
Članak 3.	Ekonomsko vijeće i ekonom	492-494
Poglavlje III.	<i>Prezbiterско vijeće i zbor savjetnika</i>	495-502
Poglavlje IV.	<i>Kanonički kaptoli</i>	503-510
Poglavlje V.	<i>Pastoralno vijeće</i>	511-514
Poglavlje VI.	<i>Župe, župnici i župni vikari</i>	515-552
Poglavlje VII.	<i>Dekani</i>	553-555
Poglavlje VIII.	<i>Rektori crkava i kapelani</i>	556-572
Članak 1.	Rektori crkava	556-563
Članak 2.	Kapelani	564-572

DIO III.

USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I
DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA

573-746

Odsjek I.

USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA

573-730

Naslov I.	ZAJEDNIČKE ODBREDBE ZA SVE USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA	573-606
Naslov II.	Redovničke ustanove	607-709
Poglavlje I.	<i>Redovničke kuće i njihov osnutak i ukinuće</i>	608-616
Poglavlje II.	<i>Upravljanje ustanovama</i>	617-640
Članak 1.	Poglavari i vijeća	617-640
Članak 2.	Kapituli	631-633
Članak 3.	Vremenita dobra i upravljanje njima	634-640
Poglavlje III.	<i>Primanje kandidata i odgoj i obrazovanje članova</i>	641-661
Članak 1.	Primanje u novaštvo	641-645
Članak 2.	Novaštvo, odgoj i obrazovanje novaka	646-653
Članak 3.	Redovničko zavjetovanje	654-658

		CANN.
Art. 4	De religiosorum institutione	659-661
Caput IV	<i>De institutorum eorumque sodalium obligationibus et iuribus</i>	673-683
Caput V	<i>De apostolatu institutorum</i>	684-704
Caput VI	<i>De separatione sodalium ab instituto</i>	684-704
Art. 1	De transitu ad aliud institutum	684-685
Art. 2	De egressu ab instituto	686-693
Art. 3	De dimissione sodalium	694-704
Caput VII	<i>De religiosis ad episcopatum evectis</i>	708-709
Caput VIII	<i>De conferentiis Superiorum maiorum</i>	708-709
Titulus III	DE INSTITUTIS SAECULARIBUS	710-730
	Sectio II	
	<i>DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE</i>	731-746
	LIBER III	
	DE ECCLESIAE MUNERE DOCENDI	747-833
Titulus I	DE DIVINI VERBI MINISTERIO	756-780
Caput I	<i>De verbi Dei praedicatione</i>	762-772
Caput II	<i>De catechetica institutione</i>	773-780
Titulus II	DE ACTIONE ECCLESIAE MISSIONALI	781-792
Titulus III	DE EDUCATIONE CATHOLICA	793-821
Caput I	<i>De scholis</i>	796-806
Caput II	<i>De catholicis universitatibus aliisque studiorum superiorum institutis</i>	807-814
Caput III	<i>De universitatibus et facultatibus ecclesiasticis</i>	815-821
Titulus IV	DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS ET IN SPECIE DE LIBRIS	822-832
Titulus V	DE FIDEI PROFESSIONE	833

		KANN.
Članak 4.	Odgoj i obrazovanje redovnika	659-661
Poglavlje IV.	<i>Obveze i prava ustanova i njihovih članova</i>	662-672
Poglavlje V.	<i>Apostolat ustanova</i>	673-683
Poglavlje VI.	<i>Odvajanje članova od ustanove</i>	684-704
Članak 1.	Prelazak u drugu ustanovu	684-685
Članak 2.	Istup iz ustanove	686-693
Članak 3.	Opuštanje članova	694-704
Poglavlje VII.	<i>Redovnici promaknuti u biskupstvo</i>	705-707
Poglavlje VIII.	<i>Konferencije viših poglavara</i>	08-709
Naslov III.	SVJETOVNE USTANOVE	710-739
	Odsjek II.	
	DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA	731-746
	KNJIGA III.	
	NAUČITELJSKA SLUŽBA CRKVE	747-833
Naslov I.	NAVJEŠTANJE BOŽJE RIJEČI	756-833
Poglavlje I.	<i>Propovijedanje Božje riječi</i>	762-772
Poglavlje II.	<i>Katehetsko poučavanje</i>	773-780
Naslov II.	CRKVENA MISIJSKA DJELATNOST	781-792
Naslov III.	KATOLIČKI ODGOJ	793-821
Poglavlje I.	<i>Škole</i>	896-806
Poglavlje II.	<i>Katolička sveučilišta i druga visoka učilišta</i>	807-814
Poglavlje III.	<i>Crkvena sveučilišta i fakulteti</i>	815-821
Naslov IV.	SREDSTVA DRUŠTVENOG PRIOPĆIVANJA I POSEBNO KNJIGE	822-832
Naslov V.	ISPOVIJEST VJERE	833

		CANN.
LIBER IV		
DE ECCLESIAE MUNERE SANCTIFICANDI		834-1253
PARS I		
DE SACRAMENTIS		840-1165
Titulus I	DE BAPTISMO	849-879
Caput I	<i>De baptismi celebratione</i>	850-860
Caput II	<i>De baptismi ministro</i>	861-863
Caput III	<i>De baptizandis</i>	864-871
Caput IV	<i>De patrinis</i>	872-874
Caput V	<i>De collati baptismi probatione et adnotatione</i>	875-878
Titulus II	DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS	879-896
Caput I	<i>De confirmationis celebratione</i>	880-881
Caput II	<i>De confirmationis ministro</i>	882-888
Caput III	<i>De confirmandis</i>	889-891
Caput IV	<i>De patrinis</i>	892-893
Caput V	<i>De collatae confirmationis probatione et adnotatione</i>	894-896
Titulus III	DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA	897-958
Caput I	<i>De eucharistica celebratione</i>	899-933
Art. 1	De sanctissimae Eucharistiae ministro	900-911
Art. 2	De sanctissima Eucharistia participanda	912-923
Art. 3	De ritibus et caeremoniis eucharisticae celebrationis	924-930
Art. 4	De tempore et loco celebrationis Eucharistiae	931-933
Caput II	<i>De sanctissima Eucharistia asservanda et veneranda</i>	934-944
Caput III	<i>De oblata ad Missae celebrationem stipe</i>	945-958
Titulus IV	DE SACRAMENTO PAENITENTIAE	959-997
Caput I	<i>De celebratione sacramenti</i>	960-964
Caput II	<i>De sacramenti paenitentiae ministro</i>	965-986
Caput III	<i>De ipso paenitente</i>	987-991

		KANN.
	KNJIGA IV.	
	POSVETITELJSKA SLUŽBA CRKVE	834-1235
	DIO I.	
	SAKRAMENTI	840-1165
Naslov I.	KRST	849-878
Poglavlje I.	<i>Krštenje</i>	850-860
Poglavlje II.	<i>Krstitelj</i>	861-863
Poglavlje III.	<i>Krštenici</i>	864-871
Poglavlje IV.	<i>Kumovi</i>	872-874
Poglavlje V.	<i>Dokazivanje i upis krštenja</i>	875-878
Naslov II.	SAKRAMENT POTVRDE	879-896
Poglavlje I.	<i>Slavljenje potvrde</i>	880-881
Poglavlje II.	<i>Služitelj potvrde</i>	882-888
Poglavlje III.	<i>Potvrdenici</i>	889-891
Poglavlje IV.	<i>Kumovi</i>	892-893
Poglavlje V.	<i>Dokazivanje i upis potvrde</i>	894-896
Naslov III.	PRESVETA EUHARISTIJA	897-958
Poglavlje I.	<i>Euharistijsko slavlje</i>	899-933
Članak 1.	Služitelj presvete euharistije	900-911
Članak 2.	Sudjelovanje u presvetoj euharistiji	912-923
Članak 3.	Obredi i ceremonije euharistijskog slavlja	924-930
Članak 4.	Vrijeme i mjesto euharistijskog slavlja	931-933
Poglavlje II.	<i>Čuvanje i štovanje presvete euharistije</i>	934-944
Poglavlje III.	<i>Prilog za misno slavlje</i>	945-958
Naslov IV.	SAKRAMENT POKORE	959-997
Poglavlje I.	<i>Slavljenje sakramenata</i>	960-964
Poglavlje II.	<i>Služitelj sakramenata pokore</i>	965-986
Poglavlje III.	<i>Pokornik</i>	987-991

		CANN.
Caput IV	<i>De indulgentiis</i>	992-997
Titulus V	DE SACRAMENTO UNCTIONIS INFIRMORUM	998-1007
Caput I	<i>De sacramenti celebratione</i>	999-1002
Caput II	<i>De ministro unctionis infirmorum</i>	1003
Caput III	<i>De iis quibus unctio infirmorum conferenda sit</i>	1004-1007
Titulus VI	DE ORDINE	1008-1054
Caput I	<i>De ordinationis celebratione et ministro</i>	1010-1023
Caput II	<i>De ordinandis</i>	1024-1052
Art. 1	De requisitis in ordinandis	1026-1032
Art. 2	De praerequisitis ad ordinationem	1033-1039
Art. 3	De irregularitatibus aliisque impedimentis	1040-1049
Art. 4	De documentis requisitis et de scrutinio	1050-1052
Caput III	<i>De adnotatione ac testimonio peractae ordinationis</i>	1053-1054
Titulus VII	DE MATRIMONIO	1055-1165
Caput I	<i>De cura pastorali et de iis quae matrimonii celebrationi praemitti debent</i>	1063-1072
Caput II	<i>De impedimentis dirimentibus in genere</i>	1073-1082
Caput III	<i>De impedimentis dirimentibus in specie</i>	1083-1094
Caput IV	<i>De consensu matrimoniali</i>	1095-1107
Caput V	<i>De forma celebrationis matrimonii</i>	1108-1123
Caput VI	<i>De matrimoniis mixtis</i>	1124-1129
Caput VII	<i>De matrimonio secreto celebrando</i>	1130-1133
Caput VIII	<i>De matrimonii effectibus</i>	1134-1140
Caput IX	<i>De separatione coniugum</i>	1141-1155
Art. 1	De dissolutione vinculi	1141-1150
Art. 2	De separatione manente vinculo	1151-1155
Caput X	<i>De matrimonii convalidatione</i>	1156-1160
Art. 1	De convalidatione simplici	1156-1160
Art. 2	De sanatione in radice	1161-1165

		KANN.
Poglavlje IV.	<i>Oprost</i>	992-997
Naslov V.	SAKRAMENT BOLESNIČKOG POMAZANJA	998-1007
Poglavlje I.	<i>Slavljenje sakramenta</i>	999-1002
Poglavlje II.	<i>Služitelj bolesničkog pomazanja</i>	1003
Poglavlje III.	<i>Primatelji bolesničkog pomazanja</i>	1004-1007
Naslov II.	SVETI RED	1008-1054
Poglavlje I.	<i>Slavljenje i služitelj ređenja</i>	1010-1023
Poglavlje II.	<i>Ređenici</i>	1024-1052
Članak 1.	Potrebne osobine ređenika	1026-1032
Članak 2.	Preduvjeti za ređenje	1033-1039
Članak 3.	Nepravilnosti i druge smetnje	1040-1049
Članak 4.	Potrebne isprave i provjera	1050-1052
Poglavlje III.	<i>Upis i svjedočanstvo o obavljenom ređenju</i>	1053-1054
Naslov VII.	ŽENIDBA	1055-1165
Poglavlje I.	<i>Pastoralna briga i priprava za sklapanje ženidbe</i>	1063-1072
Poglavlje II.	<i>Zapreke općenito</i>	1073-1082
Poglavlje III.	<i>Zapreke pojedinačno</i>	1083-1094
Poglavlje IV.	<i>Ženidbena privola</i>	1095-1107
Poglavlje V.	<i>Oblik sklapanja ženidbe</i>	1108-1123
Poglavlje VI.	<i>Mješovite ženidbe</i>	1124-1129
Poglavlje VII.	<i>Tajno sklapanje ženidbe</i>	1130-1133
Poglavlje VIII.	<i>Učinci ženidbe</i>	1134-1140
Poglavlje IX.	<i>Rastava ženidbenih drugova</i>	1141-1155
Članak 1.	Razrješenje veze	1141-1150
Članak 2.	Rastava uz trajanje ženidbene veze	1151-1155
Poglavlje X.	<i>Ukrepljenje ženidbe</i>	1156-1165
Članak 1.	Jednostavno ukrepljenje	1156-1160
Članak 2.	Ozdravljenje u korijenu	1161-1165

		CANN.
PARS II		
DE CETERIS ACTIBUS CULTUS DIVINI		1166-1204
Titulus I	DE SACRAMENTALIBUS	1166-1172
Titulus II	DE LITURGIA HORARUM	1173-1175
Titulus III	DE EXEQUIIS ECCLESIASTICIS	1176-1185
Caput I	<i>De exequiarum celebratione</i>	1177-1182
Caput II	<i>De iis quibus exequiae ecclesiasticae concedendae sunt aut denegandae</i>	1183-1185
Titulus IV	DE CULTU SANCTORUM, SACRARUM IMAGINUM ET RELIQUIARUM..	1186-1190
Titulus V	DE VOTO ET IUREIURANDO	1191-1204
Caput I	<i>De voto</i>	1191-1198
Caput II	<i>De iureiurando</i>	1199-1204
PARS III		
DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS		1205-1253
Titulus I	DE LOCIS SACRIS	1205-1243
Caput I	<i>De ecclesiis</i>	1214-1222
Caput II	<i>De oratoriis et de sacellis privatis</i>	1223-1229
Caput III	<i>De sanctuariis</i>	1230-1234
Caput IV	<i>De altaribus</i>	1235-1239
Caput V	<i>De coemeteriis</i>	1240-1243
Titulus II	DE TEMPORIBUS SACRIS	1244-1253
Caput I	<i>De diebus festis</i>	1246-1248
Caput II	<i>De diebus paenitentiae</i>	1249-1253
LIBER V		
DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS		1254-1310
Titulus I	DE ACQUISITIONE BONORUM	1259-1272

		KANN.
	DIO II.	
	OSTALI BOGOŠTOVNI ČINI	1166-1204
Naslov I.	BLAGOSLOVINE	1166-1172
Naslov II.	ČASOSLOV	1166-1172
Naslov III.	CRKVENI SPROVOD.	1177-1182
Poglavlje I.	<i>Sprovodno slavlje</i>	1177-1182
Poglavlje II.	<i>Dopuštenje ili uskrata crkvenog sprovoda</i>	1183-1185
Naslov IV.	ŠTOVANJE SVETACA, SVETIH LIKOVA I SVETIH MOĆI	1186-1190
Naslov V.	Zavjet i prisega	1191-1204
Poglavlje I.	<i>Zavjet</i>	1191-1198
Poglavlje II.	<i>Prisega</i>	1199-1204
	DIO III.	
	SVETA MJESTA I VREMENA	1205-1253
Naslov I.	SVETA MJESTA	1205-1243
Poglavlje I.	<i>Crkve</i>	1214-1222
Poglavlje II.	<i>Kapele i privatne kapelice</i>	1223-1229
Poglavlje III.	<i>Svetišta</i>	1230-1234
Poglavlje IV.	<i>Oltari</i>	1235-1239
Poglavlje V.	<i>Groblja</i>	1240-1243
Naslov II.	SVETA VREMENA	1244-1253
Poglavlje I.	<i>Blagdani</i>	1246-1248
Poglavlje II.	<i>Dani pokore</i>	1249-1253
	KNJIGA V.	
	VREMENITA CRKVENA DOBRA	1254-1310
Naslov I.	STJECANJE DOBARA	1259-1272

		CANN.
Titulus II	DE ADMINISTRATIONE BONORUM	1273-1289
Titulus III	DE CONTRACTIBUS AC PRAESERTIM DE ALIENATIONE	1290-1298
Titulus IV	DE PIIS VOLUNTATIBUS IN GENERE ET DE PIIS FUNDATIONIBUS	1299-1310
 LIBER VI DE SANCTIONIBUS IN ECCLESIA		
1311-1399		
 PARS I DE DELICTIS ET POENIS IN GENERE		
1311-1363		
Titulus I	DE DELICTORUM PUNITIONE GENERATIM	1311-1312
Titulus II	DE LEGE POENALI EC DE PRAECEPTO POENALI	1313-1320
Titulus III	DE SUBIECTO POENALIBUS SANCTIONIBUS OBNOXIO	1321-1330
Titulus IV	DE POENIS ALISQUE PUNITIIONIBUS	1331-1335
Caput I	<i>De censuris</i>	1331-1335
Caput II	<i>De poenis expiatoriis</i>	1336-1338
Caput III	<i>De remediis poenalibus et paenitentis</i>	1339-1340
Titulus V	DE POENIS APPLICANDIS	1341-1353
Titulus VI	DE POENARUM CESSATIONE	1354-1363
 PARS II DE POENIS IN SINGULA DELICTA		
1364-1399		
Titulus I	DE DELICTIS CONTRA RELIGIONEM ET ECCLESIAE UNITATEM	1364-1369
Titulus II	DE DELICTIS CONTRA ECCLESIASTICAS AUCTORITATES ET ECCLESIAE LIBERTATEM	1370-1377
Titulus III	DE MUNERUM ECCLESIASTICORUM USURPATIONE DEQUE DELICTIS IN IIS EXERCENDIS	1378-1389
Titulus IV	DE CRIMINE FALSI	1390-1391
Titulus V	DE DELICTIS CONTRA SPECIALES OBLIGATIONES	1392-1396
Titulus VI	DE DELICTIS CONTRA HOMINIS VITAM ET LIBERTATEM	1397-1398
Titulus VII	NORMA GENERALIS	1399

		KANN.
Naslov II.	UPRAVLJANJE DOBRIMA	1273-1289
Naslov III.	UGOVORI I POSEBNO O OTUĐENJU	1290-1298
Naslov IV.	NABOŽNE ODREDBE OPĆENITO I NABOŽNE ZAKLADE	1299-1310

KNJIGA VI.

KAZNE NE MJERE U CRKVI 1311-1399

DIO I.

OPĆENITO O KAŽNJIVIM DJELIMA I KAZNAMA 1311-1363

Naslov I.	KAŽNJAVANJE KAŽNJIVIH DJELA OPĆENITO	1311-1363
Naslov II.	KAZNENI ZAKON I KAZNENA ZAPOVIJED	1313-1320
Naslov III.	PODLOŽNIK KAZNENIH MJERA	1321-1330
Naslov IV.	KAZNE I OSTALA KAŽNJAVANJA	1331-1335
Poglavlje I.	<i>Cenzure</i>	1336-1338
Poglavlje II.	<i>Okajničke kazne</i>	1336-1338
Poglavlje III.	<i>Kazneni lijekovi i pokore</i>	1339-1340
Naslov V.	PRIMJENJIVANJE KAZNA	1341-1353
Naslov VI.	PRESTANAK KAZNA	1354-1363

DIO II.

KAZNE ZA POJEDINAČNA KAŽNJIVA DJELA 1364-1399

Naslov I.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV VJERE I JEDINSTVA CRKVE	1364-1369
Naslov II.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV CRKVENIH VLASTI I SLOBODE CRKVE	1370-1377
Naslov III.	PROTUPRAVNO PRISVAJANJE CRKVENIH SLUŽBA I KAŽNJIVA DJELA U NIHUVU VRŠENJU	1378-1389
Naslov IV.	ZLODJELO POTVORE I KRIVOTVORENJA	1390-1391
Naslov V.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV POSEBNIH OBVEZA	1392-1396
Naslov VI.	KAŽNJIVA DJELA PROTIV LJUDSKOG ŽIVOTA I SLOBODE	1397-1398
Naslov VII.	OPĆA ODREDBA	1399

		CANN.
LIBER VII		
DE PROCESSIBUS		1400-1752
PARS I		
DE IUDICIIS IN GENERE		1400-1416
Titulus I	DE FORO COMPETENTI	1404-1416
Titulus II	DE VARIIS TRIBUNALIUM GRADIBUS ET SPECIEBUS	1417-1445
Caput I	<i>De tribunali primae instantiae</i>	1419-1437
Art. 1	De iudice	1419-1427
Art. 2	De auditoribus et relatoribus	1428-1429
Art. 3	De promotore iustitiae, vinculi defensore et notario	1430-1437
Caput II	<i>De tribunali secundae instantiae</i>	1438-1441
Caput III	<i>De Apostolicae Sedis tribunalibus</i>	1442-1445
Titulus III	DE DISCIPLINA IN TRIBUNALIBUS SERVANDA	1446-1475
Caput I	<i>De officio iudicum et tribunalis ministrorum</i>	1446-1457
Caput II	<i>De ordine cognitionum</i>	1458-1464
Caput III	<i>De terminis et dilationibus</i>	1465-1467
Caput IV	<i>De loco iudicii</i>	1468-1469
Caput V	<i>De personis in aulam admittendis et de modo conficiendi et conservandi acta</i>	1470-1475
Titulus IV	DE PARTIBUS IN CAUSA	1476-1490
Caput I	<i>De actore et de parte conventa</i>	1476-1480
Caput II	<i>De procuratoribus ad lites et advocatis</i>	1481-1490
Titulus V	DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS	1491-1500
Caput I	<i>De actionibus et exceptionibus in genere</i>	1491-1495
Caput II	<i>De actionibus et exceptionibus in specie</i>	1496-1500
PARS II		
DE IUDICIO CONTENTIOSO		1501-1670

KANN.

KNJIGA VII.

POSTUPCI

1400-1752

DIO I.

SUDSTVO OPĆENITO

1400-1500

Naslov I.	MJERODAVNO SUDIŠTE	1404-1416
Naslov II.	RAZLIČITI STUPNJEVI I VRSTE SUDOVA	1417-1445
Poglavlje I.	<i>Sud prvoga stupnja</i>	1419-1473
Članak 1.	Sudac	1419-1445
Članak 2.	Preslušatelji i izvjestitelji	1419-1427
Članak 3.	Promicatelj pravde, branitelj veze i bilježnik	1430-1437
Poglavlje II.	<i>Sud drugoga stupnja</i>	1438-1441
Poglavlje III.	<i>Sudovi Apostolske Stolice</i>	1442-1445
Naslov III.	POSLOVNI RED SUDOVA	1446-1457
Poglavlje I.	<i>Služba sudaca i sudskih službenika</i>	1446-1457
Poglavlje II.	<i>Red rješavanja</i>	1458-1464
Poglavlje III.	<i>Rokovi i odgode</i>	1465-1467
Poglavlje IV.	<i>Mjesto suđenja</i>	1468-1469
Poglavlje V.	<i>Osobe koje treba da budu u sudnici i način sastavljanja i čuvanja spisa</i>	1470-1475
Naslov IV.	STRANKE U PARNICI	1467-1490
Poglavlje I.	<i>Tužitelj i tužena stranka</i>	1476-1480
Poglavlje II.	<i>Zastupnici u sporovima i odvjetnici</i>	1481-1490
Naslov V.	TUŽBE I PRIGOVORI	1491-1500
Poglavlje I.	<i>Tužbe i prigovori općenito</i>	1491-1495
Poglavlje II.	<i>Tužbe i prigovori posebno</i>	1496-1500

DIO II.

PARNIČNO SUĐENJE

1501-1670

		CANN.
	Sectio I	
	<i>DE IUDICIO CONTENTIOSO ORDINARIO</i>	1501-1655
Titulus I	DE CAUSAE INTRODUCTIONE	1501-1512
Caput I	<i>De libello litis introductorio</i>	1501-1506
Caput II	<i>De citatione et denuntiatione actorum iudicialium</i>	1507-1512
Titulus II	DE LITIS CONTESTATIONE	1513-1516
Titulus III	DE LITIS INSTANTIA	1517-1525
Titulus IV	DE PROBATIONIBUS	1526-1586
Caput I	<i>De partium declarationibus</i>	1530-1538
Caput II	<i>De probatione per documenta</i>	1539-1546
Art.1	De natura et fide documentorum	1540-1543
Art 2	De productione documentorum	1544-1546
Caput III	<i>De testibus et attestationibus</i>	1547-1573
Art. 1	Qui testes esse possint	1549-1550
Art. 2	De inducendis et excludendis testibus	1551-1557
Art. 3	De testium examine	1558-1571
Art. 4	De testimoniorum fide	1572-1573
Caput IV	<i>De peritis</i>	1574-1581
Caput V	<i>De accessu et de recognitione iudiciali</i>	1582-1583
Caput VI	<i>De praesumptionibus</i>	1584-1586
Titulus V	DE CAUSIS INCIDENTIBUS	1587-1597
Caput I	<i>De partibus non comparentibus</i>	1592-1595
Caput II	<i>De interventu tertii in causa</i>	1596-1597
Titulus VI	DE ACTORUM PUBLICATIONE, DE CONCLUSIONE IN CAUSA ET DE CAUSAE DISCUSSIONE	1598-1606
Titulus VII	DE IUDICIS PRONUNTIATIONIBUS	1607-1618
Titulus VIII	DE IMPUGNATIONE SENTENTIAE	1619-1640
Caput I	<i>De querela nulliatatis contra sententiam</i>	1619-1627

		KANN.
Odsjek I.		
<i>REDOVITO PARNIČNO SUĐENJE</i>		1501-1655
Naslov I.	POKRETANJE PARNICE	1501-1506
Poglavlje I.	<i>Tužba za pokretanje parnice</i>	1501-1506
Poglavlje II.	<i>Poziv na sud i priopćenje sudskih spisa</i>	1507-1512
Naslov II.	UTVRĐIVANJE SPORNOG PREDMETA	1501-1512
Naslov III.	TIJEK PARNICE	1517-1525
Naslov IV.	DOKAZI	1526-1586
Poglavlje I.	<i>Izjave stranaka</i>	1530-1538
Poglavlje II.	<i>Dokazivanje ispravama</i>	1539-1546
Članak 1.	Narav i dokazna snaga isprava	1540-1543
Članak 2.	Predočenje isprava	1544-1546
Poglavlje III.	<i>Svjedoci i svjedočenja</i>	1547-1573
Članak 1.	Tko može biti svjedok	1549-1550
Članak 2.	Predlaganje i isključenje svjedoka	1551-1557
Članak 3.	Ispitivanje svjedoka	1558-1571
Članak 4.	Dokazana snaga svjedočanstava	1572-1573
Poglavlje IV.	<i>Stručnjaci</i>	1574-1581
Poglavlje V.	<i>Sudski pristup i očevid</i>	1582-1583
Poglavlje VI.	<i>Pretpostavke</i>	1584-1586
Naslov V.	UZGREDNI SPOROVI	1587-1597
Poglavlje I.	<i>Izostanak stranaka</i>	1592-1595
Poglavlje II.	<i>Sudjelovanje trećega u parnici</i>	1596-1597
Naslov VI.	OBJAVLJIVANJE SPISA, ZAKLJUČENJE DOKAZNOG POSTUPKA	
	I RASPRAVA PARNICE	1598-1606
Naslov VII.	SUDAČKI PRAVORIJECI	1607-1618
Naslov VIII.	POBIJANJE PRESUDE	1619-1640
Poglavlje I.	<i>Ništovna žalba protiv presude</i>	1619-1627

		CANN.
Caput II	<i>De appellatione</i>	1628-1640
Titulus IX	DE RE IUDICATA ET DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM	1641-1648
Caput I	<i>De re iudicata</i>	1641-1644
Caput II	<i>De restitutione in integrum</i>	1645-1648
Titulus X	DE EXPENSIS IUDICIALIBUS ET DE GRATUITO PATROCINIO	1649
Titulus XI	DE EXECUTIONE SENTENTIAE	1650-1655
Sectio II		
	<i>DE PROCESSU CONTENTIOSO ORALI</i>	1656-1670
PARS III		
	DE QUIBISDAM PROCESSIBUS SPECIALIBUS	1671-1716
Titulus I	DE PROCESSIBUS MATRIMONIALIBUS	1671-1707
Caput I	<i>De causis ad matrimonii nullitatem declarandam</i>	1671-1691
Art. 1	De foro competenti	1671-1673
Art. 2	De iure impugnandi matrimonium	1674-1675
Art. 3	De officio iudicum	1676-1677
Art. 4	De probationibus	1678-1680
Art. 5	De sententia et appellatione	1681-1685
Art. 6	De processu documentalibus	1686-1688
Art. 7	Normae generales	1689-1691
Caput II	<i>De causis separationis coniugum</i>	1692-1696
Caput III	<i>De processu ad dispensationem super matrimonio rato et non consummato</i>	1697-1706
Caput IV	<i>De processu praesumptae mortis coniugis</i>	1707
Titulus II	DE CAUSIS AD SACRAE ORDINATIONIS NULLITATEM DECLARANDAM	1708-1712
Titulus III	DE MODIS EVITANDI IUDICIA	1713-1716

		KANN.
Poglavlje II.	<i>Priziv</i>	1628-1640
Naslov IX.	PRAVOMOĆNA PRESUDA I POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE	1641-1648
Poglavlje I.	<i>Pravomoćna presuda</i>	1641-1644
Poglavlje II.	<i>Povrat u prijašnje stanje</i>	1645-1648
Naslov X.	SUDSKI TROŠKOVI I BESPLATNA PRAVNA ZAŠTITA	1649
Naslov XI.	IZVRŠENJE PRESUDE	1650-1655
Odsjek II.		
<i>USMENI PARNIČNI POSTUPAK</i>		1656-1670
DIO III.		
NEKI POSEBNI POSTUPCI		1671-1716
Naslov I.	ŽENIDBENI POSTUPCI	1671-1707
Poglavlje I.	<i>Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe</i>	1671-1691
Članak 1.	Mjerodavno sudište	1671-1673
Članak 2.	Pravo pobijanja ženidbe	1674-1675
Članak 3.	Dužnosti sudaca	1676-1677
Članak 4.	Dokazi	1678-1680
Članak 5.	Presuda i priziv	1681-1685
Članak 6.	Postupak na temelju isprava	1686-1688
Članak 7.	Opće odredbe	1689-1691
Poglavlje II.	<i>Parnice rastave ženidbenih drugova</i>	1692-1696
Poglavlje III.	<i>Postupak za oprost od tvrde neizvršene ženidbe</i>	1697-1706
Poglavlje IV.	<i>Postupak u pretpostavljenoj smrti ženidbenog druga</i>	1707
Naslov II.	PARNICE ZA PROGLAŠENJE NIŠTAVOSTI SVETOGA REDENJA	1713-1716
Naslov III.	NAČINI IZBJEGAVANJA SUĐENJA	1713-1716

	CANN.
PARS IV	
DE PROCESSU POENALI	
	1717-1731
Caput I	<i>De praevia investigatione</i> 1717-1719
Caput II	<i>De processus evolutione</i> 1720-1728
Caput III	<i>De actione ad damna reparanda</i> 1729-1731
PARS V	
DE RATIONE PROCEDENDI IN RECURSIBUS ADMINISTRATIVIS ATQUE IN PAROCHIS AMOVEDNIS VEL TRANSFERENDIS	
	1732-1752
Sectio I	
<i>DE RECURSU ADVERSUS DECRETA ADMINISTRATIVA</i>	
	1732-1739
Sectio II	
<i>DE PROCEDURA IN PAROCHIS AMOVEDNIS VEL TRANSFERENDIS</i>	
	1740-1752
Caput I	<i>De modo procedendi in amotione parochorum</i> 1740-1747
Caput II	<i>De modo procedendi in translatione parochorum</i> 1748-1752
	PAG.
CONSTITUTIO APOSTOLICA DE ROMANA CURIA	
PASTOR BONUS 873-966	
Introductio 874-902
I. Normae generales (Artt. 1-38) 902-914
II. Secretaria Status (Artt. 39-47) 916-918
III. Congregationes (Artt. 48-116) 918-940
IV. Tribunalia (Artt. 117-130) 940-944
V. Pontificia Consilia (Artt. 131-170) 944-958
VI. Officia (Artt. 171-179) 958-960
VII. Cetera Curiae Romanae Instituta (Artt.180-182) 960-962

KANN.

DIO IV.

KAZNENI POSTUPAK

1717-1731

Poglavlje I.	<i>Prethodna istraga</i>	1717-1719
Poglavlje II.	<i>Odvijanje postupka</i>	1720-1728
Poglavlje III.	<i>Tužba za naknadu štete</i>	1729-1731

DIO V.

POSTUPAK U UPRAVNIM UTOCIMA
I U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU
ŽUPNIKA

1732-1752

Odsjek I.

UTOK PROTIV UPRAVNIH ODLUKA

1732-1739

Odsjek II.

POSTUPAK U UKLANJANJU ILI PREMJEŠTANJU ŽUPNIKA

1740-1752

Poglavlje I.	<i>Način postupanja u uklanjanju župnika</i>	1740-1747
Poglavlje II.	<i>Način postupanja u premještanju župnika</i>	1748-1752

STR.

APOSTOLSKA KONSTITUCIJA O RIMSKOJ KURIJI
DOBRI PASTIR

873-967

Uvod	875-903
I. Opće odredbe (Čll. 1-38)	903-915
II. Državno Tajništvo (Čll. 39-47)	917-919
III. Kongregacije (Čll. 48-116)	919-941
IV. Sudovi (Čll. 117-130)	941-945
V. Papinska vijeća (Čll. 131-170)	945-959
VI. Službe (Čll. 171-179)	959-961
VII. Ostale ustanove Rimske kurije (Čll.180-182)	961-963

	PAG.
VIII. Advocati (Artt. 183-185)	962-964
IX. Institutiones Sanctae Sedi adhaerentes (Artt.186-193).....	964-966
INDEX ANALYTICUS	969-1084
ELENCHUS PARALLELUS CANONUM	1085-1162
I. CIC/83 - CCEO/90 et CCEO/90 - CIC /83	1086-1121
II. CIC/83- CIC/17 et CIC/17 - CIC/83	1122-1162
INDEX	1163-1190

	STR.
VIII. Odvjetnici (Čl. 183-185)	963-965
IX. Ustanove povezane sa Svetom Stolicom (Čl.186-193).....	965-967
STVARNO KAZALO	969-1084
USPOREDNI POPIS KANONA	1085-1162
I. ZKP/83 - ZKIC/90 i ZKIC/90 - ZKP/83	1086-1121
II. ZKP/83 - ZKP/17 i ZKP/17 - ZKP/83	1022-1162
SADRŽAJ	1163-1191

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 348.1/.7 (094.5)

ZAKONIK kanonskoga prava : proglašen vlašću
pape Ivana Pavla II. : s izvorima / [prevoditelji
Matija Berljak... [et al.] ; urednički odbor Matija
Berljak... et al.] - Zagreb : Glas Koncila, 1996, -
LVII, 1191 str. ; 24 cm

Tekst na hrv. i lat. jeziku.

- Bibliografske bilješke uz tekst.

- Kazalo.

ISBN 953 - 6258 - 25 - 0

961128043

